START

MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80052-1

MICROFILMED 1992

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States -- Title 17, United States Code -- concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material...

Columbia University Library reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

OVIDIUS NASO, PUBLIUS.

TITLE:

PUBLII OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON....

PLACE:

LONDINI

DATE:

1800

Master Negative #
91-80052-1

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

Metamorphoses. 1800.

870S
IE00

Ovidius Naso, Publius.
Publii Ovidii Nasonis Metamorphoseon libri XV, interpretatione & notis illustravit Daniel Crispinus... In hac editione decem notarum pars expungitur, quarum loco adjiciuntur aliae, et interpretatio passim emendatur. Londini, Ginger, 1800.
viii, 475 p. 21½ cm.

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35 mm REDUCTION RATIO: 11x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 5/23/91 INITIALS MD
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

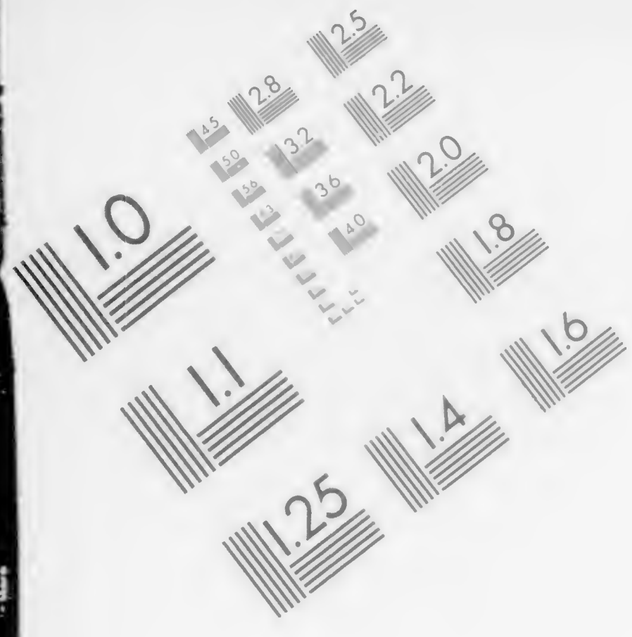

Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

301/587-8202

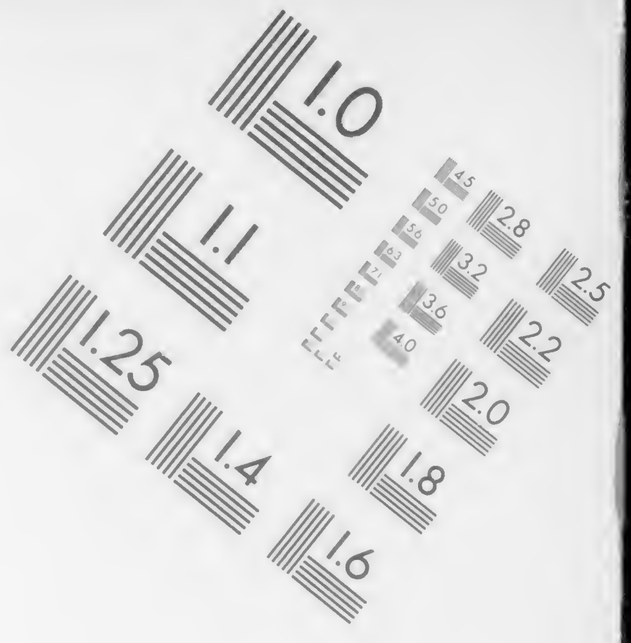

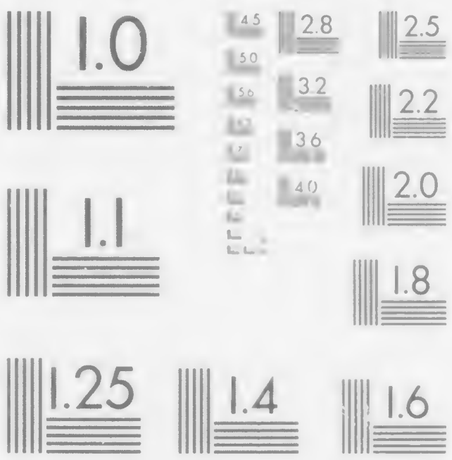

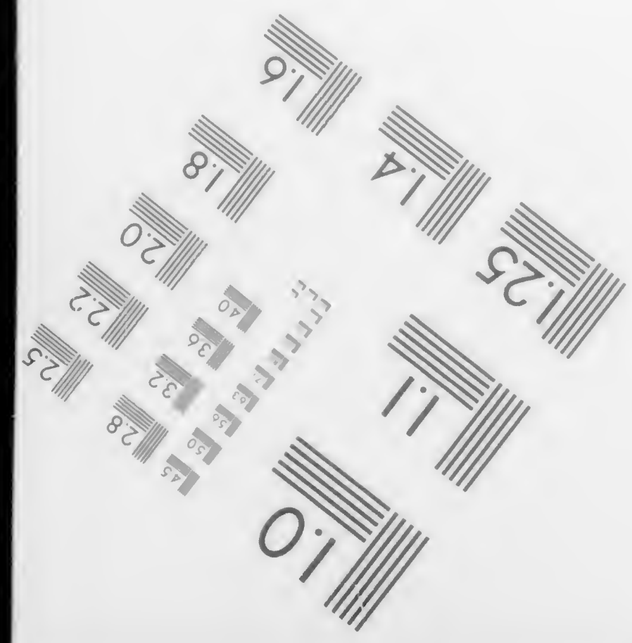

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

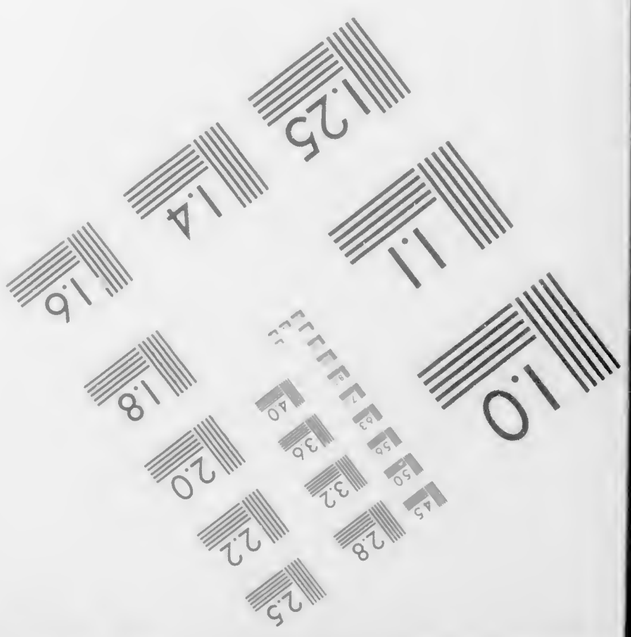

870S IE00
Columbia University
in the City of New York
LIBRARY

PUBLII OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBRI XV.

Interpretatione & Notis

ILLUSTRAVIT

DANIEL CHRISPINUS HELVETIUS

AD USUM

Sereniſſimi Delphini.

In hâc EDITIONE decem notarum pars expungitur, quarum loco adjiciuntur aliæ: Et INTERPRETATIO paſſim emendatur.

LONDINI:

Impenſis W. GINGER & SON, G. G. & J. ROBINSON, R. BALDWIN, J. JOHNSON, F. & C. RIVINGTON, M. POTE & WILLIAMS, T. N. LONGMAN & REES, VERNOR & HOOD, H. BALDWIN, J. SCATCHERD, H. GARDNER, J. SEWELL, RICHARDSON & CO., G. WILKIE, OGILVIE & SON, & C. LAW;

A D. BYE & H. LAW, ST JOHN'S SQUARE, CLERKENWELL.

1800.

45 13

8705
1800

INDEX

EORUM QUÆ IN UNOQUOQUE

LIBRO ET FABULA

METAMORPHOSEON OVIDII

CONTINENTUR.

LIBER I.

METAMORPHOSEOS.

CHAOS in quatuor Elementa FAB. 1
Cœlum & terra quinque distincta zonis 2
Quatuor ventorum regiones
Hominis origo
Quatuor ætatum descriptio 3, 4, 5
Gigantum sanguis in homines crudeles 6
Lycaon in Lupum 7
Lactei circuli descriptio
Jovis oratio de Lycaone
Diluvii descriptio 8
Lapides in homines
Terra in varias animalium figuras 9
Pythonis serpentis cædes
Pythii ludi
Cupidinis sagittarum descriptio 10
Daphne in laurum
Tempes descriptio 11
Io in vaccam
Mercurius ad Argum missus 12
Syrinx nympha in calamum 13
Argus in caudam pavonis
Io vacca in humanum formam 14
Phaëtontis Epaphique contentio

LIBRI II.

REgiæ Solis descriptio FAB. 1
Quatuor anni partes
Solis currûs descriptio
Equorum Solis nomina
Terræ incendium
Telluris querelæ
Phaëtontis casus
Heliades in populos 2
Heliadum lachrymæ in electrum 3
Cygnus rex Ligurum in olorem 4
Calisto Lycaonis filia in ursam 5
Arcas cum Calisto matre in sidera 6
Corvus ex candido niger 7
Coronis in cornicem 8
Erichthonius sine mare natus
Nyctimene in noctuam 9
Ocyroë Chironis filia in equam 10
Apollo in pastorem
Battus in lapidem indicem 11

390785

Agraulos Cecropis filia in saxum FAB. 12
Invidiæ domûs descriptio ——
——effectio
Jupiter in taurum
Europa ex Phœnicià in Cretam advecta

LIBRI III.

DRaconis dentes in viros armatos FAB. 1
Cadmus Bœotiæ conditor 2
Actæon in Cervum
Bacchus ex Semele Cadmi filiâ 3
Juno in anum
Bacchi educatio
Tiresias in fœminam 4
——in marem
Echo in vocem 5
Narcissus in florem 6
Pentheus contra Bacchum furens 7
Bacchus in puerum 8
Tyrrheni nautæ in delphinos 10
Penthei mors

LIBRI IV.

BAcchi nomina FAB. 1.
Derectis Babylonia in piscem
Semiramis in columbam
Naïs in piscem
Mora ex albis nigra Pyrami & Thisbes sanguine effecta 2
Veneris cum Marte adulterium 3
Leucothoë in thuris arborem
Clytie in heliotrop. herbam 4
Daphnis Idæus in saxum 5
Scython in fœminam 6
Celmis puer in adamantem 7
Crocus cum Smilace in flores 8
Salmacidis fontis natura 9
Hermaphroditus cum Salmacide Nymphâ copulatus
Minyeïdes in vespertiliones 10
Ino Athamantis uxor in Deam 11
Viæ ad inferos descriptio
Juno ad inferos
Melicerta in Deum marinum
Comites Inûs in saxa & aves 12
Cadmus cum uxore in anguem 13
Jupiter in aurum 14
Persei gesta
Guttæ sanguinis Medusæ capitis in serpentes
Atlas in montem 15
Andromeda ceto exposita 16
Vigulta in coralia
Andromedæ Perseique nuptiæ 17
Pegasus equus alatus è sanguine Medusæ
Medusæ capilli in serpentes

LIBRI V.

CEphenei Perseum oppugnantes in saxa FAB. 1.
Cephenûm tumultûs descriptio
Phineus Cephei frater in statuam
Proteus in lapidem 2
Polydectes in saxum 3
Hippocrenes fontis descriptio 4
Pyrenei sacrilegium
Musæ in aves
Gigantomachiæ descriptio 5
Jupiter in arietem
Apollo in corvum
Bacchus in caprum
Diana in felem
Juno in vaccam
Venus in piscem
Mercurius in ibim 6
Cereris laudes
Proserpinæ raptus
Pergusæ lacûs descriptio
Cyane Nympha in stagnum
Puer temerarius in stellionem 7
Arcalaphus in bubonem 8
Sirenes in aves 9

Arethusa nympha in fontem 10
Lyncus rex Scytharum in lyncem 11
Piericles in picas 12

LIBRI VI.

ARachnes cum Pallade certamen FAB. 1
Pallas in vetulam
Telarum Palladis Arachnesque descriptio 2
Hæmus & Rhodope in montes
Pygmæa in gruem
Antigone in ciconiam
Cinaræ filiæ in saxa
Jupiter in taurum
——in aquilam
——in cygnum
——in satyrum
——in Amphitryonem
——in aurum
——in ignem
——in pastorem
——in serpentem
Neptunus in juvencum
——in Enipeum fluvium
——in arietem
——in equum
——in delphinem
Apollo in pastorem
——in accipitrem
——in leonem
Bacchus in uvam
Saturnus in equum
Arachne in araneam 3
Niobes filiorum mors 4
Amphionis exitus
Niobe in marmor
Lycii rustici in ranas 5
Marsias in fluvium 6
Eburneus Pelopis humerus 7
Tereus in upupam 8
Procne in hirundinem
Philomela in luscinium
Orithyiæ raptus 9
Zetes & Calaïs alati

LIBRI VII.

DRaconis dentes in homines armatos FAB. 1
Jasonis in Colchos expeditio
Phinei calamitas
Medeæ amores
Tauri ignem efflantes
Pervigilis draconis sopor
Æson ex sene juvenis 2
Aridus olivæ ramus in viridem
Guttæ aquæ in flores
Nutrices Bacchi ex vetulis juvenes 3
Aries senio confectus in agnum
Peliæ cædes 4
Cerambus in avem 5 & 6
Draco in saxum 7
Juvencus in cervum
Coæ mulieres cornutæ 10
Telchi visu omnia mutantes 11
Hyries filius in cygnum 13
Hyrie in lacum 14
Combe in avem 15 & 16
Fungi in homines 20
Phineus in avem
Periphas in avem
Polyphemonis filia in avem
Medea ad Ægeum 22
Cerberi spuma in aconitum
Thesei gesta 23
Scironis latronis ossa in scopulos
Minois bellum in Athenienses 24
Sithonis in monedulam
Ægina insula quæ & Oenona 25
Æaci filii
Pestis descriptio
Formicæ in homines
Cephali & Procridis fabula 26
Vulpes & canis in saxa 27
Procridis mors 28

Libri VIII.

Nisus in haliæetum avem Fab. 1
Scylla in Cyrim avem
Labyrinthi Cretensis descriptio 2
Ariadnæ corona in sidus
Dædali volatus 3
Icari mors
Talus puer, ferræ circinique inventor, in perdicem
Dædalus ad Cocalum 4
Apri Calydonii descriptio
Atalantæ Forma
Altheæ fratres à Meleagro cæsi
Stipes in quo Meleagri vita
Meleagri mors
——sorores in aves Meleagridas
Naïades in Echinadas insulas 5
Perimele nympha in insulam 6
Oppidum in stagnum 7
Jupiter cum Mercurio in homines
Caia in templum 8 & 9
Philemon cum Baucide uxore in arbores
Proteus in varias formas 10
Erisichthonis impietas 11
Famis patria
——descriptio 12
Metra Erisichthonis filia in varias figuras
Fœdus Erisichthonis exitus

Libri IX.

Acheloi Herculisque lucta Fab. 1
Achelous in anguem
——in taurum
Copiæ cornu
Nessi centauri cædes 2
Tunica à Dejanira ad Herculem missa 3
Herculis labores
Lichas in scopulum
Hercules in Deum 4
Galanthis in mustelam 6
Dryope in arborem
Iolaus senex in juvenem 9
Callirrhoës pueri in juvenes 10
Miletus Mileti urbis conditor 11
Byblis Mileti filia in fontem
Caunus Byblidos frater, Cauni urbis conditor
Iphis puella in marem 12

Libri X.

Orphei Euridicesque nuptiæ Fab. 1
——ad inferos descensus
Atys in pinum 2
Cyparissus in cupressum 3
Jupiter in aquilam 4
Hyacinthus puer in florem 5
Cerastæ in tauros 6
Hyacinthia festa
Propœtides in saxa 7
Statua eburnea in virginem 8
Myrrha Cinyræ filia in arborem 9
Hippomenes in leonem 10
Atalanta in leænam 11
Adonis in florem 11 & 12
Minthe nympha in mentam 12 & 13

Libri XI.

Serpens in saxum Fab. 1
Orphei cædes
Bacchæ Thraciæ in arbores 2
Midæ stoliditas 3
Contacta à Midâ in aurum
Arena Pactoli in aurum
Midæ aures in asininas 4
Cannæ vocales 5
Apollo cum Neptuno in homines 6

Hesionæ Laomedontis filiæ liberatio
Thetis in varias formas 7
Dædalion in accipitrem 8
Lupus in saxum 9
Alcyone & Ceyx in aves 10
Somni domûs descriptio
Dei somni affictio
Morpheus in homines
Phobetor in animalia bruta
Phantasos in inanimata
Morpheus in Ceycem
Æsacus in mergum

Libri XII.

Serpens in saxum Fab. 1
Iphigenia Agamemnonis filia in cervam 2
Famæ domûs descriptio
Protesilai cædes 3
Cygnus puer in avem
Cænis in avem 4 & 5
Cænis puella in marem
Pirithoi & Hippodamiæ nuptiæ
Lapitharum Centaurorumque prœlia
Periclymenus Nelei filius in varias figuras 6
Achillis mors 7

Libri XIII.

Ajax in hyacinthum florem Fab. 1
Armorum Achillis judicium
Ajacis oratio
Artificiosissima Ulysis oratio
Hecuba in canem 2
Polydori cædes
Polyxenæ immolatio
Polymestoris Thraciæ regis excæcatio
Memnonis cineres in aves 3
Æneæ in Latium navigatio 4
Anii filiæ, omnia suo tactu in frumentum, vinum, oleumve convertentes, in columbas
Duo juvenes ex rogi favillâ 5
Index in saxum 6 & 7
Siciliæ descriptio 8
Scylla in monstrum
Acis in fluvium
Polyphemi cantilena
Glaucus in Deum marinum 9

Libri XIV.

Scyllæ inguina in canes Fab. 1
Cercopes in simias 3
Sibylla in vocem 4
Socii Ulysis in porcos 5 & 6
——in pristinam formam
Picus in avem 7
Pici comites in feras 8
Canens Pici uxor loci nomen 9
Apulus pastor in oleastrum 11
Æneæ naves in Nymphas 12
Navis in scopulum 13
Ardea in avem 14
Æneas in Deum Indigetem 15
Albani reges 16
Vertumnus in varias figuras
——in vetulam
Anaxarete puella in saxum 17
Urbis Romæ conditores 18 & 19
Aquæ frigidæ in calidas
Romulus in Deum
Hersilia, Romuli uxor, in Deam Horam 20

Libri XV.

Calculi albi in nigros Fab. 2
Numa ad Pythagoram
Pythagoræ dogmata 2
——sermo
——metempsychosis 3

Pythagoras in Euphorbum
Omnium rerum viciſſitudinem eſſe
Annus in quatuor partes
Quatuor hominis ætates
Sperma hominis in hominem
Ex quatuor elementis omnia fieri 4
Omnia in quatuor elementa reſolvi
Terra in mare
Mare in terram
Mira Lyci fluminis natura 5
Eriſinus fluvius 6
Caycus fluvius 7
Amaſenus fluvius 8
Anigrus fluvius 9
Hippanis fluvius 10
Inſulæ in continentem 11
Ex continenti inſulæ 12
Helicæ Buraque urbes ſubmerſæ 13
Ex planitie montes 14
Crathis & Sybaris fluvii 18
Salmacidis fontis natura 19
Æthiopiæ lacus 20
Clitorii fluvii natura 21
Lynceſtus fluvius 22
Arcadiæ lacus 23
Ortygia inſula immobilis 24
Symplegades inſulæ olim inſtabiles
Ætnæ montis incendium 25
Homines in aves 26
Scythicæ mulieres in aves 27
Apes ex vitulis 28
Crabrones ex aquis 29
Scorpius ex cancro 30
Tineæ agreſtes in papiliones 31
Limus in ranas 32
Informis caro in urſum 33
Apes ſine pedibus 34
Aves ex ovi medio 35
Hominis ſpinæ medulla in anguem 36
Phœnix ex ſeipſo 37
Hyenam feram modò marem, modò fœminam eſſe 38
Mira chamæleontis natura 39
Lyncurium ex lyncum urinâ 40
Coralium ex molli durum 41
Gentium viciſſitudines 42
Trojæ ruina
Spartæ
Mycenæ
Athenæ
Thebæ
Romæ origo 43
Numæ regnum 44
Hippolytus in virbium 45
Egeria Numæ uxor in fontem 46
Gleba in puerum 47
Haſta Romuli in arborem 48
Cippi cornua 49
Æſculapius in anguem
——Romam advectus 50
Julius Cæſar in cometem
Auguſti laudes
Metamorphoſeos commendatio.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBRI XV.

LIBER I.

ARGUMENTUM.

PRINCIPIO Chaos in elementa quatuor distinguitur. Quibus cùm sui darentur singulis incolæ; homo ex terrâ & aquâ creatus est. Secutæ sunt ætates hominum quatuor. In quarum postremâ de Gigantum sanguine nati sunt homines: qui cùm essent impii, Jupiter, quamvis antea Lycaonem in lupum mutâsset, generali nihilominus supplicio diluvium inducens, omnia in aquam convertit. Hic soli relinquuntur superstites Deucalion & Pyrrha. Qui post redditam terram, jactis post terga lapidibus humanum reparârunt genus. Nam reliqua quidem animalia sponte suâ ex humore & calore prodierunt; interque ea & Pytho serpens. Quem cùm Apollo interemisset, Pythios ludos in rei memoriam instituit. In quibus victores esculeâ coronâ donabantur: nondum enim extiterat laurus, donec in eam Daphne puella fuit conversa. Quod cùm accidisset, tum ad patrem ejus Peneum, cùm reliqui fluvii sive congratulandi, sive etiam consolandi gratiâ convenissent; solus desideratus est Inachus: quod de filiâ suâ Ione sollicitus esset, quam Jupiter post stuprum in juvencam mutârat. Ea cùm ab Argo custodiretur, Mercurius eum, narratâ priùs Nymphæ Syringis in arundinem transformatione, occidit. Cujus oculi deinde à Junone in pavonem collati fuerunt. Tum Io, pristinâ mulieris formâ receptâ, Epaphum parit.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER I.

IN nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Dî cœptis (nam vos mutâstis & illas)
Adspirate meis: primâque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

INTERPRETATIO.
Mens mea cupit cantare formas versas in nova corpora. Dî (nam vos quoque convertistis illas) favete meis ausis, & deducite poëma continuum à primo exordio orbis ad meam ætatem.

NOTÆ.

1. *In nova*] Omnium poëtarum laudatissimo more hîc noster scite, & breviter, totius operis sui proponit argumentum.

Ib. *Formas mutatas*] Hypallage ad scopum aptissima, pro *corpora mutata in novas formas*; consulto & eleganter à poëtâ factum judicat Ger. Vossius; at qui de corporum conversione esse lecturus, à verborum conversione auspicaretur.

2. *Nam vos*] Conjunctio & vim habet Emphaticam, quæ prorsùs perit, si altera interpretatio admittatur. Sc. *nam mutastis vos, & illas*; quando vos ista *illas* includit, etiam ipsas deorum mutatas formas.

3. *Adspirate*] Metaphora à navigantibus, quibus adspirantes venti maximo sunt auxilio.

Ib. *Ab origine*] A judæis ad Ægyptios, ab Ægyptiis ad Græcos, aliasque deinde gentes quasi per manus pervenit Patriarcharum traditio; ut, licet variis tabularum involucris obscuratam, ipsissimam tamen veritatem sæpissime retinuisse etiam ethnicos nullus non potuit jure suspicari. Cæterùm haud scio (quanquam ex Phœnicis, Heliodo, aliis, plurima hauserit noster) an non ex Judæis ipsis multa surripuerit.

4. *Perpetuum*] *Continuum, nusquam interruptum.* Quæ summa laus est tam ingenii, tum artificii poëtæ, qui tot fabulas tam reconditas, tam varii argumenti, continuâ serie, & quasi contiguâ structurâ, ad modum annulorum in torque aut catenâ contertorum, ab orbe usque condito, ad Augusti tempora, tam aptè contexuerit.

Ib. *Deducite*] Voci *perpetuum* verbum aptissimè respondens; metaphorâ à lanam trahentibus, seu fila ducentibus, sumptâ.

FABULA I.

I. *Mare & terra, & cœlum, quod invaſit cætera, fuerant priùs una facies naturæ in mundo univerſo, quam vocaverunt Chaos; quæ quidem fuit maſſa craſſa & confuſa, nec aliud quàm pondus ignavum, & ſemina diſſidentia rerum malè cohærentium in unam coacta. Nullus adminiſtrabat adhuc lucem orbi; nec luna renovabat nova cornua creſcendo, nec terra pendebat in aëre circumfluo ſuſpenſa ſuâ gravitate; nec mare extenderat brachia, longè terrarum extremitate: & quâ parte fuit terra, ibidem & mare & aër fuerunt. Eo modo terra non erat ſolida, nec aqua natabilis, aut fluida; aër erat hùc cæcus: nulla fuit forma conſtabat. Atque ea invicem impediebant, quia in eâdem mole frigida certabant cum calidis, humida cum aridis; mollia cum duris; gravia cum levibus. Deus & æquior natura, compoſuit hanc diſcordiam. Separavit enim terram à cœlo, & aquam à terrâ, & ſe junxit ætherem puriorem ab aëre craſſo. Quæ poſtquam expedivit, & extraxit objectâ cargen., ea locis ſuis diſtincta & ſeparata unitè compoſuit.*

Ante mare & tellus, &, quod tegit omnia, cœlum,
Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixêre Chaos; rudis indigeſtaque moles;
Nec quicquam, niſi pondus iners; congeſtaq; eódem
Non bene junctarum diſcordia ſemina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan;
Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe;
Nec circumfuſo pendebat in aëre tellus,
Ponderibus librata ſuis; nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quáque fuit tellus, illìc & pontus & aër:
Sic erat inſtabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër. Nulli ſua forma manebat.
Obſtabatque aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis,
Mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus.
Hanc Deus, & melior litem Natura diremit.
Nam cœlo terras, & terris abſcidit undas:
Et liquidum ſpiſſo ſecrevit ab aëre cœlum.
Quæ poſtquam evolvit, cæcoque exemit acervo,
Diſſociata locis concordi pace ligavit.

NOTÆ.

6. *Unus*] Antequam mundi partes erant diſtributæ, latuerunt rerum ſemina inerti mole promiſcuè confuſa, quam *Chaos* poetæ; *primam* autem *materiam* indigitârunt philoſophi. Ὁ δ' ὑγρὸς τέ γαια τ' ἦν μορφη μία, Euripid. Menalippa. Quæ locum præbent ſequentibus; *Quáque erat et tellus*, &c.

9. *Semina*] Elementa quatuor.

10. *Titan*] Sol eſt, à patre Hyperione, ex Titanibus uno, ſic appellatus.

11. *Phœbe*] Luna eſt, à fratre Phœbo ſeu Sole ſic dicta.

13. *Librata*] Ita ſuſtentata, ut nullâ ex parte ſurſum versùs trudi poſſet. Sed in imo ſemper ſidat. Conſule Cartesianos.

Ib. *Brachia*] Aquas oceani intelligit, quibus veluti brachiis universam terram (quæ in medio aquarum ſita eſt) amplectitur. Sic noſter lib. II. Met. *Æquora medias cingentia terras.*

14. *Amphitrite*] Neptuni uxor, quæ hìc pro mari terram circumfrente & alluente ponitur, παρὸσον τὸ ἀμφιτιτροφὲς ἐστιν.

16. *Inſtabilis*] *Mobilis.* Significat enim nulli elementorum in illo Chao proprium fuiſſe naturam.

18. *Obſtabat*] Quia contrariæ qualitates erant in eodem ſubjecto.

21. *Natura*] Nihil autem aliud eſt natura, ut Seneca ait, quàm deus & divina quædam ratio toti mundo & partibus ejus inſerta. Proinde particulam & expoſitivè hic accipiunt grammatici; quaſi dicas, deus, ſive natura, vel, ut vulgò loquuntur, deus, i. e. natura.

23. *Cœlum*] Pro æthere poſuit, qui patiſſimus eſt, & clariſſimus.

24. *Cæcum*] Chaos, &. *Cæcum* σταθατικῶς poëtis, quod non cernitur.

25. *Concordi pace ligavit*] Compoſuit elementorum diſcordiam; prius enim dixit.

Frigida pugnabant calidis, &c.

Ignea convexi vis & ſine pondere cœli
Emicuit, ſummâque locum ſibi legit in arce.
Proximus eſt aër illi levitate, locoque;
Denſior his tellus: elementaque grandia traxit;
Et preſſa eſt gravitate ſui. Circumfluus humor
Ultima poſſedit, ſolidumque coërcuit orbem.
II. Sic ubi diſpoſitam, quiſquis fuit ille deorum,
Congeriem ſecuit, ſectamque in membra redegit;
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni ſpeciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffundi, rapidiſque tumeſcere ventis
Juſſit, & ambitæ circumdare littora terræ:
Addidit & fontes, immenſaque ſtagna, lacuſque;
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis:
Quæ diverſa locis partim ſorbentur ab ipsâ;

Igneus impetus convexi cœli & ſine gravitate exiliit, & ſibi elegit ſedem in parte ſuprema. Aër eſt illi proximus levitate & ſede: terra eſt ſpiſſior iſtis, & ſumpſit principia craſſiora; & depreſſa eſt ſuo pondere. Aqua circumfuſa ultimam ſedem obtinuit, & continuit durum terrarum orbem.

II. *Poſtquam deorum aliquis (quicunque is fuit) eo modo diviſit & ordinavit acervum & diviſum in partes reduxit, primò rotundavit terram in modum ingentis globi, ne non eſſet æqualis ab omni parte. Deinde imperavit maria diffluere, & turgeſcere ventis præcipitibus, & circumcingere oras telluris circumdatæ. Adjecit etiam ſcaturigines, & vaſta ſtagna, & lacus; & repreſſit amnes defluentes ripis ſinuoſis: qui quidem ſedibus diſſiti partim abſorbentur ab ipſâ terrâ.*

NOTÆ.

26. *Convexi*] Eo nomine appellatur corpus in orbem figuratum, cùm extrinſecus conſideratur; intrinſecus *Concavum* dicitur.

1b *Ignea convexi vis*] Periphraſis eſt ætheris atque ignis qui ſupremum propter levitatem ſibi locum vendicavit.

28. *Proximus eſt aër*] Aër, inquit, & levitate & loco proximè ad ignem ætheremque accedit. Nam aër, ſi terræ, aquæve comparetur, levis eſt; ſi æthèri, gravis.

1b. *Proximus eſt*] *Ignis* nomine æther, ſive ignis; *Junonis* aër μυθολογικῶς ſignificatur. Et quoniam calor ille ætherem agit in aërem, cujus ſumma pars ad ætheream puritatem propiùs accedit; hinc Junonem Jovis & *ſororem* & *conjugem* dixerunt.

29. *Elementaque grandia traxit*] Hoc eſt, partes graviores ex illo acervo ſecum traxit: vi enim naturali omnia gravia & ponderoſa deorſum trahuntur.

30. *Humor*] De aquæ elemento loquitur.

31. *Ultima*] Non dixit *infima*, quod Philoſophis falſum fuiſſet; nam ſecundum eorum opinionem, terra graviſſima & in centro poſita; quod apertè indicat poëta, cùm humorem dicit *circumfluum*. Per ultima igitur intelligit *extima*, qui ſenſus congruit ſequenti;

——*Solidumque coërcuit orbem.*

32. *Diſpoſitam*] Per ſectionem & diviſionem, *ſcilicet*. Non ſecuit diſpoſitam, ſed per ſectionem diſpoſuit.

1b. *Quiſquis*] Innuit deum hunc creatorem majorem aliquem potentioremque fuiſſe iis, qui vulgò pro diis habiti ſunt.

33. *Congeriem*] De chao loquitur.

1b. *Membra*] Elementa *ſcilicet.*

35. *Magni glomeravit*] Effecit in ſimilitudinem magni globi & pilæ; ita tamen, ut aqua ſimul cum terrâ ſumatur.

37. *Ambitæ*] Non omni quidem parte, ſicuti aëre undiquaque terra ſimul & aquis cingitur; ſed tamen ita, ut in illis quaſi fluitet. Cæterùm pleonaſmus eſt in verbis *ambitæ & circumdare*, cujuſmodi ſæpe utitur Naſo.

36. *Obliquis*] Propter terræ flexuoſam neque versùs eandem partem continuatam declivitatem; quâve fluenti aquæ ſerpentis in modum neceſſe eſt flexus capere.

40. *Sorbentur*] Talem memorat in Peloponneſo Alpheum, Virg. Æn. 3. Talis eſt in Hiſpaniâ citeriore Anas; in tali navigavimus noſtro Rhodano, quanquam non ita ſorbentur à terrâ illi fluvii, quin poſt aliquod ſpatium renaſcantur, & aperto alveo in mare recurrant.

partim in mare devolvuntur, & recepti æquore liberiori, pro ripis obstrepunt littoribus. Imperavit etiam flaminibus perrigi, valles ima petere, montes surgere, nemora vestiri foliis, montes saxosos eminere. Et sicuti duo cingula dividunt cœlum à dextra parte, & totidem à sinistrâ, quintum est fervidius illis; ita dei providentia divisit molem inclusam pari numero; & totidem terræ tractus tegentur. Quarum qui medius est, non potest esse propter ardores: duos cumulatæ tegant dues: posuit totidem inter utrumque: & temperavit calore cum frigore conjuncto: Aër imminet ipsis, qui tantò est gravior igne, quantò gravitas aquæ est minor gravitate terræ. Voluit etiam nubes & nebulas illic locum habere, & tonitrua compressura mentes hominum, fulminaque & ventos provocantes flatus. Atque orbis conditor non illis dedit aërem passim pro libitu possidendum.

In mare perveniunt partim, campoque recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
Jussit & extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes.
Utque duæ dextrâ cœlum, totidemque sinistrâ
Parte secant Zonæ, quinta est ardentior illis;
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura dei: totidemque plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
Nix tegit alta duas: totidem inter utramq; locavit;
Temperiemque dedit mistâ cum frigore flammâ.
Imminet his aër, qui, quantò est pondere terræ
Pondus aquæ levius, tantò est onerosior igni.
Ille & nebulas, illìc consistere nubes
Jussit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoq; non passim mundi fabricator habendum

NOTÆ.

41. *Campo*] Æquor dicit aut mare.

42. *Liberioris*] Quia non angustis ripis in mari aqua coarctatur, prout antea cùm alveo suo retinebatur.

Ib. *Littora*] Distinguit poëta inter littus & ripam, ut hæc sit fluminum, illud maris: quanquam non semper observatur hæc differentia.

45. *Utque duæ dextrâ*] *Dextra* pars mundi hîc accipienda est de Septentrione; *Sinistra* de Meridie. Vide Turneb. lib. XVIII. cap. 35. Dividunt cœlum astronomi secundum latitudinem in quinque zonas, mediam inter tropicos *Torridam* vocant; duas extremas, polis subjectas, hanc ad polum Arcticum *Dextram*, illam ad Antarcticum *Sinistram*. Inter has & *Torridam* alterutrinque *Temperatam* statuunt, cui divisioni & terram subjacentem respondere volunt. Mediam, sive *Torridam* propter solis ardores antiqui credebant inhabitabilem, ut duas extremas propter frigus. Habent autem nomina circuli, vel à regione cœli, ut *Arcticus & Antarcticus*; vel à causis, ut *Tropicus Æstivalis*, *Tropicus Hyemalis*, sive Hybernus, & Æquinoctialis: nam sub hoc existente sole æquinoctia fiunt, sub illis, *Solstitia*, quas Græci τρόπας vocant,

Quinque tenent cœlum Zonæ: quarum una corusco
Semper sole rubens, & torrida semper ab igni;

Quam circùm extremæ dextrâ lævâque trahuntur
Cærulei glacie concretæ, atque imbribus atri.
Has inter medianque, duæ mortalibus ægris
Munere concessæ Divum. ——

47. *Onus*] Terram dicit, cujus partes non imperitè dixerunt astronomi partibus cœli oppositis, & ejus viribus respondere: quanquam eâ sapientiâ deus omnia attemperavit, ut etiam sub sole, & in ipsis ardoribus, quod veteres non satis cognoverunt, jucundissimam vitam brutis & hominibus liceat agitare.

Ib. *Numero*] Zonarum *scilicet*.

48. *Cura dei*] Pro deo ipso, Græcorum more venustissimo poëtis familiari.

Ib. *Plagæ*] Quæ cœli respectu dicuntur Zonæ, eæ in se sunt plagæ aut terræ partes, quas cœlum premit

49. *Quarum*] Ita verò illi crediderunt, qui ventis, terræ situ, aliisque plurimis nesciverunt inexperti temperari solis ardores.

50. *Duas*] Quæ sunt versus polos.

51. *Mistâ*] Temperatas dicit Zonas ab utroque latere torridæ; quæ solis radiis illustrantur quidem; non ita tamen, ut non polorum frigus participent.

57. *Non passim*] Qui alter ab ortu, alius ab occasu spirat, &c.

Ægrè jam illis resistitur, quanquam singuli moderentur suos flatus aliâ plagâ, quò minus orbem discerpant, tanta est fratrum dissensio. Subjicianus profugit ad Aurorem & regionem Nabathæam & Persidem, & montes subjectos radiis matutinis. Vesper, & quæ quæ calescunt sole cadente, juxta Favonium posita sunt. Terribilis Auster occupavit Scythiam & Septentrionem. Terra oppressa humida est à Note pluviali, & nubibus perpetuis. Collocavit super hæc æthereum fluidum & destitutum fundere, nec tenentem quicquam terrestris sedimenti. Vix disjunxerat ea omnia constituris terminis, cùm

Aëra permisit. Vix nunc obsistitur illis,
Cùm sua quisque regant diverso flamina tractu,
Quin lanient mundum; tanta est discordia fratrum.
Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna recessit,
Persidaque, & radiis juga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro: Scythiam Septemq; trionem
Horrifer invasit Boreas; contraria tellus
Nubibus assiduis, pluvioq; madescit ab Austro.
Hæc super imposuit liquidum & gravitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ea limitibus dissepserat omnia certis;
Cùm, quæ pressa diu massâ latuêre sub illâ,
Sidera cœperunt toto effervescere cœlo.
Neu regio foret ulla suis animantibus orba:
Astra tenent cœleste solum, formæque deorum:
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ:
Terra feras cepit: volucres agitabilis aër.

astra, quæ oppressa diu occultata fuerant sub illâ mole, cœperunt radiare toto cœlo. Et ne ulla ora esset expers suis animantibus, astra & formæ deorum occupant sedes cœlestes: aquæ fuerunt nitidi pisibus frequentandæ: terra excepit feras; aër mobilis alites.

NOTÆ.

60. *Fratrum*] Ventorum, Auroræ, & Astræi gigantis, filiorum. Hes. Theog.

61. *Auroram*] Pro oriente posita est, unde spirat ventus *Eurus* seu *Subsolanus*, dictus.

Ib. *Nabathæaque*] Regio est Arabiæ, quam suo nomine appellâsse volunt filium Ismaelis *Nabath*; quæ regio ad ortum respectu Italiæ est porrecta.

62. *Persidaque*] Est persis Asiæ regio notissima.

Ib. *Radiis*] Periphrasis est terrarum, quæ solem orientem respiciunt, habitâ ratione Græcorum & Italorum, à quibus ad nos pervenerunt scientiæ.

64. *Proxima*] Ita ut ad Zephyri seu Favonii ditionem spectent, qui ab illâ parte spirat.

Ib. *Scythiam*] Scythia Asiæ ferocissimis populis notissima regio est.

Ib. *Septemque trionem*] Borealem plagam, frigore horridam, per signum cœleste describit, quod ursam majorem vocant *Septentriones* verò aut *septem Trionum* dictum est hoc signum, quia plaustri refert speciem cum septem bobus aratoriis stellarum dispositio, quæ illud signum constituunt; quos quidem boves aratorios *Trienes* priscâ linguâ dixerunt. Gell. lib. II. c. 21.

65. *Contraria*] Meridionalis, Antarctica *scilicet* septentrionali oppositа.

66. *Pluvio*] Qui Auster seu Notus, à mari perflans Italiam, Galliamque & ejus tractûs provincias, nubes quæ in aquam solvuntur secum volvit. Cæterùm plurimi sunt venti intermedii, quos ex nautis præsertim licet cognoscere, de quibus poëtam loqui non decuit.

67. *Liquidum*] *Purum & ab omni fæce remotum.*

70. *Massâ*] Chao, *scilicet*.

71. *Sidera*] Sidus est, quod Græci ἄστρον vocant, signum ex multis stellis compositum, ut Aries, Taurus; stellæ enim sunt singulares ac solæ, qui ἀστερες à Græcis appellantur, ut sunt planetæ.

73. *Astra*] Adeóque in Platonicorum descendit opinionem, qui astra & deos inter animantia recensent.

Ib. *Solum*] Eo nomine dicitur quicquid rem aliquam sustinet; atque ita mare piscium *solum*; cœlum astrorum, &c.

74. *Cesserunt*] *In orbis divisione piscibus obtigerunt, & in jus eorum venerunt.*

Desiderabatur adhuc animal sanctius his, & capacius excelsæ mentis, & quod posset imperium exercere in reliqua. Homo ortus est: seu ilie rerum artifex, fons mundi præstantioris, illum genuit divino semine; seu terra nova, & modò à sublimi æthere discreta servabat semina cœli congeniti. Quam dilutam aquis fluviatilibus filius Iapeti efformavit ad imaginem deorum omnia gubernantium. Et cùm reliqua animalia inclinata intuentur humum, sceu homini vultum elatum, & imperavit cœlum respicere, & erigere sublimem faciem ad astra. Sic terra quæ nuper fuerat inculta atque informis, immutata sumpsit formas hominum nondum cognitas.

Sanctius his animal, mentisque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset.
Natus homo est. Sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat semina cœli.
Quam satus Iapeto, mistam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantûm cuncta deorum.
Pronaque cùm spectent animalia cætera terram;
Os homini sublime dedit: cœlumque tueri
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Sic, modò quæ fuerat rudis, & sine imagine tellus
Induit ignotas hominum conversa figuras.

III. *Prima facta sunt tempora aurea, quæ ultro sine lege, ultore nullo, servabant fidem & æquum. Mœtus & timor procul erant; nec voces minas intentantes legebantur in æra affixo: nec supplex multitudo metuebant vultum sui judicis; sed securi erant absque ultore. Nondum abies ex montibus suis dejecta descenderat in aquas fluctus, ut terras alienas adiret: & nulla littora nisi sua hominibus perspecta.*

III. Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo,
Sponte suâ sine lege fidem rectumq; colebat.
Pœna metusque aberant: Nec verba minacia fixo
Ære legebantur: nec supplex turba timebant
Judicis ora sui: sed erant sine vindice tuti.
Nondum cæsa suis, peregrinum ut viseret orbem,
Montibus, in liquidas pinus descenderat undas:
Nullaque mortales, præter sua littora, nôrant.

NOTÆ.

76. *Sanctius*] Hîc ferè pro positivo ponitur comparativus, ut admirandum & suspiciendum dicat hominem.

77. *Deerat*] Cui antè à sapientissimo opifice omnia in usum parata, quàm crearetur.

78. *Divino semine*] Est situs ex Platonis academiâ & Zenonis porticu ortum; quibus philosophis anima humana est scintilla cœlestis, & ut ait Hor.

—— *Divinæ particula auræ.*

79. *Origo*] A quo omnia bona orta sunt.

81. *Cognati*] Simul nati. Nam terra unà cum cœlo ex illo acervo, quod *Chaos* vocârunt nata perhibetur. Vel etiam revera *cognati*, quoniam in eâdem confusione, eâdemque massâ cum illo permixta fuerat.

Ib. *Semina*] *Vim quandam eadem producendi, quæ in cœlo erant.*

82. *Satus Iapeto*] Prometheus est, qui universi generis humani artifex, eo ipso tempore quo alterius filius, à poëtis dicitur. Ridiculè, si fabulam spectes, & in veritatis integumento hæres; oppositi, si egregios & novos homines ad humanos mores informâsse, eosdemque ignis inventionem & usum, multa alia insuper docuisse Promethæum, virum a providentiâ sermone Græco sic dictum, satis intelligas.

82. *Mistam*] Terram aquâ temperavit, ut ea in humanam speciem formandi facilius tractaretur.

88. *Conversa*] In figuram, quam habet, commutata.

89. *Ætates*] In quatuor ætates hominum vitam partiti sunt Ethnici, quas metallorum nomine, auri, argenti, æris, & ferri, prout illi à nativâ probitate ad omnem nequitiam defeciverunt, non imperitè inscripserunt. Quam fabulam ex statuâ per somnum Nebuchodonosori oblatâ, de quâ aliquid inaudierant Græci, derivatam volunt; Daniele illam de quatuor imperiis explicante.

Ib. *Vindice*] *Punitore.* Nulli enim tum erant judices, nulli lictores, nulli rerum capitalium vindices, nec ulli carceres.

91. *Minacia*] Intelligit leges æreis tabulis inscriptas & loco conspicuo affixas, ut publicè legerentur: hinc figere & refigere, pro leges ferre, & abrogare.

94. *Orbis*] Pro orbis parte posuit, synecdochicè.

Nondum fossæ præruptæ circumdabant urbes; neque tuba æris oblongi, neque cornua æris curvi, neque cassides erant, neque gladius. Animi tranquillæ fruebantur almâ pace à militibus liberi. Ipsa quoque terra libera & rastro illæsa, nec ullo aratri dente vulnerata, sponte cuncta præbebat: & lætu esculentis natis sine omni culturâ, carpebant fructus arbuteos, & fraga montana, & corna, & mora nascentia in asperis rubetis, & glandes quæ defluxerant vastâ arbore Jovis. Ver erat perpetuum, & Favonii mites flatibus temperatis blandiebantur floribus ortis sine semine. Statim etiam terra inculta proferebat fruges; nec requietus ager (novale) albicabat plenis aristis. Fluvii currebant nunc lactis, nunc nectaris; & mella crocea fluebant de virenti quercu.

Nondum præcipites cingebant oppida fossæ:
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non ensis, erant. Sine militis usu
Mollia securæ peragebant otia gentes.
Ipsa quoque immunis rastroque intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus:
Contentique cibis nullo cogente creatis,
Arbuteos fœtus, montanaque fraga legebant,
Cornaque, & in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patulâ Jovis arbore glandes.
Ver erat æternum, placidique tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos sine semine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renovatus ager gravidis canebat aristis.
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant:
Flavaque de viridi stillabant ilice mella.

IV. *Postquam orbis fuit sub Jove, Saturno deturbato in obscura Tartara, progenies argentea successit, pejor aureâ, melior aheneâ. Jupiter minuit spatium veteris veris, & divisit annum in quatuor partes per hyemem, æstatem, autumnos varios, & ver contractum.*

IV. Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Jove mundus erat; subiit argentea proles,
Auro deterior, fulvo pretiosior ære.
Jupiter antiqui contraxit tempora veris:
Perque hyemes, æstusque, & inæquales autumnos,
Et breve ver, spatiis exegit quatuor annum.

NOTÆ.

103. *Cogente*] Qui agros colit, cogere ipsos videtur, ut fructus emittant.

105. *Cornaque*] Poma sunt rubicunda, quæ propter nucleorum duritiem *Lapidosa* à Virgilio dicuntur.

106. *Jovis arbore*] Quercu Jovi sacrâ; sicuti laurus Apollini, Martì fraxinus, Herculi populus, Baccho vitis, Plutoni cupressus, Minervæ olea, Veneri myrtus, &c.

107. *Ver erat*] Nullæ tunc, inquit, erant temporum variationes, sed Zephyri assiduè flantes ita fovebant flores sine ullo semine nascentes, ut *ver æternum* esse videretur.

110. *Renovatus*] Novale dicitur ager qui alternis annis seritur, quo genere nihil opus fuit hominibus, cùm sponte è terrâ nascerentur omnia.

111. *Nectaris*] *Nectar* dicitur deorum potio suavissima perpetuam fovens juventutem, quam ipsa Hebe juventæ dea ministrabat.

113. *Saturno*] Saturnum, qui primam ætatem tam suaviter administraverat, filius Jupiter sequentibus ætatibus imperaturus de solio dejecit; & in Latio, quod Virgilius, ipse etiam Naso alibi scribit, *latere* coëgit. Quæ omnia, quo modo quâve causâ facta fuerint, si tanti est singulatim cognoscere, apud omnes reperias Mythologos.

114. *Proles*] Ætas argenti nomine insignita, aureâ durior.

116. *Antiqui*] Semper ante virentis, & *æterni*.

117. *Inæquales*] Temperie & tempestate incertos, modò calore æstuantes, modò frigore rigentes; atque hinc morbidos.

Tum

Tum primùm ficcis aër fervoribus uſtus
Canduit: & ventis glacies adſtricta pependit. 120
Tum primùm ſubiêre domos. Domus antra fuerunt,
Et denſi frutices, & vinctæ cortice virgæ.
Semina tum primùm longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſique jugo gemuêre juvenci.
V. Tertia poſt illas ſucceſſit ahenea proles, 125
Sævior ingeniis, & ad horrida promptior arma;
Nec ſcelerata tamen. De duro eſt ultima ferro,
Protinus irrumpit venæ pejoris in ævum
Omne nefas: fugêre pudor, verumque, fideſque:
In quorum ſubiêre locum fraudeſque dolique: 130
Inſidiæque, & vis, & amor ſceleratus habendi.
Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos
Navita: quæque diu ſteterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis inſultavêre carinæ.
Communemque priùs, ceu lumina ſolis & auræ, 135
Cautus humum longo ſignavit limite menſor.
Nec tantùm ſegetes, alimentaque debita, dives
Poſcebatur humus; ſed itum eſt in viſcera terræ:
Quaſque recondiderat, Stygiiſq; admoverat umbris,
Effodiuntur opes irritamenta malorum. 140
Jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum

Tum primùm aër fervens ardûs caloribus ignitus eſt, & glacies ventis concreta pependit. Tum primùm homines ingreſſi ſunt domos: domus fuerant ſpeluncæ, itemque ſpiſſi frutices, & rami colligati cortice. Tum primùm frumentaria ſemina operta ſunt longis ſulcis, & juvenci jugo oppreſſi gemuerunt.

V. Tertia ab illis ſecuta eſt ætas ænea crudelior animis, & paratior ad arma terribilia; nec tamen ſceleſta. Poſtrema eſt de ferro rigido. Continuò ſcelus omne irruit in ſæculum venæ deterioris: verecundia, veritas, & fides receſſerunt: in quorum locum & fraudes, & doli, & inſidiæ, & violentia, & deteſtandum poſſidendi ſtudium irrepſerunt. Nauta pandebat carbaſa ventis, quos nondum bene noverat: & naves, quæ diu erectæ fuerant in excelſis montibus, impetum fecerunt in undas gnatas. Et peritus menſor diſtinxit producto termino terram antea communem, ceu lumen, ſolis, & aër. Neque modò frugis & cibi debiti petebantur à terra opulentâ: ſed ventum eſt in ejus præcordia: & divitiæ incitamenta ſcelerum, quas abſtruſerat, & removerat ad umbras Stygias, orantur. Jamque ferrum noxium, & aurum pernicioſius ferro exierat:

NOTÆ.

119. *Tum*] Poſt expulſum à Jove Saturnum.

Ib. *Fervoribus*] Æſtatis veri ſuccedentis.

123. *Longis*] *In longum aratro ductis.*

Ib. *Cerealia*] Quæ, vel quorum uſum & ſerendi modum Ceres docuit, ut ipſe poſtea docebit Ovidius.

125. *Ahenea proles*] Ætas eſt præcedente adhuc durior, cui ab ære, viliori metallo, nomen inditum.

128. *Venæ*] Metalli deterioris, quod per venas in terræ viſceribus diſtributum invenitur.

131. *Habendi*] Diteſcendi. Sic Phædrus; *Quamvis in ipsâ natus fron ſæne ſebelâ, Curamque* habendi *penitus corde eruſerim*, &c.

132. *Nec adhuc bene*] Ut hinc hominum corda prorsùs invaſiſſe avaritiam intelligas.

133. *Steterant*] Non naves quidem, ſed arbores ex quibus confectæ ſunt.

135. *Lumina ſolis & auræ*] Quibus nihil poteſt eſſe communius. Ita Virg.

—*Cunctis undæque auræque patentes.*

136. *Longo*] Sunt verò agrorum limites ſeu termini longi; attamen per limites intelligi malim hoc in loco ſulcos majores, ſeu foſſas, quibus agri diſcernuntur.

137. *Debita*] Propter culturam & hominis laborem; cujus causâ debet terra laboranti ſudoris præmium.

138. *Itum eſt*] *Video*, inquit ſen. VII. lib. Benef. cap. 10 *ferrum ex iiſdem tenebris prodiiſſe, quibus argentum & aurum; ne aut inſtrumentum in cædes mutuas deeſſet, aut pretium.*

139. *Stygiisque umbris*] Id eſt, in terræ profundiſſimas ſpeluncas abſtruſerat. Eſt enim Styx fluvius aut palus inferorum, ubi niger deus habitat, & umbris imperat.

Prodierat:

Prodierat: prodit bellum, quod pugnat utroque:
Sanguineâque manu crepitantia concutit arma.
Vivitur ex rapto. Non hoſpes ab hoſpite tutus,
Non ſocer à genero: fratrum quoque gratia rara eſt.
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti; 146
Lurida terribiles miſcent aconita novercæ;
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa jacet pietas; & virgo cæde madentes
Ultima cœleſtûm terras Aſtræa reliquit. 150
VI. Neve foret terris ſecurior arduus æther;
Affectâſſe ferunt regnum cœleſte Gigantas,
Altaque congeſtos ſtruxiſſe ad ſidera montes.
Tum pater omnipotens miſſo perfregit Olympum
Fulmine, & excuſſit ſubjecto Pelio Oſſam. 155
Obruta mole ſua cùm corpora dira jacerent,
Perfuſam multo natorum ſanguine terram

bellum exit, quod utroque ad pugnam utitur, & cuz arma ſtrepentia cruentâ manu. Prædâ vescuntur. Hoſpes non eſt tutus ab hoſpite; non ſocer à genere; amor etiam fratrum eſt rarus. Maritus invigilat perniciei uxoris, illæ mariti: ſævæ novercæ miſcent venena nigricantia: filius deſiderat ante tempus ætatem patris. Pietas neglecta deſtituitur; & virgo cæſtræa deſervit poſtrema terras ſanguine infectas.

VI. *Et ne æther ſublimis eſſet tutior tellure, aiunt Gigantes appetiſſe cœleſte imperium, & exciſſe ad aëra montes in cumulum coaſervatos. Tum pater omnipotens jaculatus Olympum fulmine intorto, & dejecit Oſſam Pelio ſubjunctum. Cùm immania Gigantum corpora ſuâ ipſorum mole victa caderent; dicunt terram, dedignatam multo cruore foediorem.*

NOTÆ.

142. *Utroque*] Acriùs tamen aurum; nam ut elegantiſſimè ſcripſit Horat. Car. lib. III. Ode 19.

Iracundior non ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo.

147. *Luridæ*] *Luridum* dicitur eſſe, quod eo eſt colore, qui in corporibus loro vexatis apparet, atque adeò ab effectu accidentis, herba venenoſa, *luridum* dicitur; niſi magis ad ipſius plantæ ſolio ſuffiavit autor reſpexit.

Ib. *Novercæ*] Quæ plerumque in privignos ſæviunt, non tantùm ut ſuis liberis faveant, ſed fortè arcano quodam in illorum matres odio.

148. *Ante diem*] Sortilegos conſulit filius, utrum multos annos pater ſit victurus, an paucos.

149. *Victa jacet*] Pietas ab impietate ſuperata jacet, i. e. *contemnitur, in nullo eſt pretio.*

150. *Ultima*] Quia ſpretis diis, neceſſe tamen fuit utcunque brutis hominibus aliquam inter ſe, utilitatis causâ, ſervare juſtitiam.

Ib. *Aſtræa*] Filia fuit Aſtræi gigantis, vel Jovis, ut aliis placet; quæ propter inſignem juſtitiam pro ipſa fingitur.

151. *Neve foret*] Tranſitio eſt ad gigantum fabulam, quos immenſæ molis & ſimilis matri filios Terra produxit, & quorum magnitudinis par exaſit audacia.

152. *Gigantas*] Nati fuerunt gigantes Terrâ & Cœli ſanguine à Saturno caſtrati, ut plurimis viſum; omnes ſtaturæ excelſiſſimæ, draconum pedibus horribiles. qui adverſus Jovem etiam bellum auſi movêre. Quorum fabulam alii ad res naturales ſpirituſque terram concutientes, aut ex terrâ in cœlum aſcendentes, à quibus fulgura & tonitrua, referunt; alii de quibuſdam impiis hominibus, exponunt; alii alia excogitant. A Nimrodo, ipſo Nembrotho ſtrenuo venatore, ſeu potius rebelli videtur derivata.

154. *Pater omnipotens*] Jupiter, qui audaciſſimorum monſtrorum fruſtraneo conatus eluſit.

Ib. *Olympum*] Montem in confinio Theſſaliæ, & Macedoniæ, quem Pelio & Oſſæ, ut ita in cœlum aſcenderent, gigantes impoſuerant.

155. *Pelio*] Eſt Pelion mons Theſſaliæ, ad Pelaſgicum ſinum vergens, inter quem & Olympum tertius Oſſa porrigitur.

Imma-

Immaduisse ferunt, calidumque animâsse cruorem:
Et, ne nulla feræ stirpis monumenta manerent,
Infaciem vertisse hominum. Sed & illa propago
Contemptrix superûm, sævæque avidissima cædis,
Et violenta fuit: scires è sanguine natos.
VII. Quæ pater ut summâ vidit Saturnius arce,
Ingemit: & facto nondum vulgata recenti
Fœda Lycaoniæ referens convivia mensæ,
Ingentes animo & dignas Jove concipit iras;
Conciliumque vocat. Tenuit mora nulla vocatos.
Est via sublimis, cœlo manifesta sereno,
Lactea nomen habet; candore notabilis ipso.
Hâc iter est Superis ad magni tecta Tonantis,
Regalemque domum. Dextrâ lævâque Deorum
Atria nobilium valvis celebrantur apertis.
Plebs habitant diversa locis. A fronte potentes
Cœlicolæ, clarique suos posuêre penates.
Hic locus est; quem, si verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixisse palatia cœli.
Ergo ubi marmoreo superi sedêre recessu,
Celsior ipse loco, sceptroque innixus eburno,
Terrificam capitis concussit terque quaterque

immaduisse, & animâsse sanguinem æstuantem: & ne nulla indicia sævæ sobolis supererent, mutasse in formam humanam. Verum illa etiam progenies fuit impia, & cupidissima feræ stragis, & truculenta: cognosceres ortos fuisse ex sanguine.

VII. *Quæ ut parens Saturnius: cognovit ex arce suprema ingemit: & revolvens animo horrendas epulas mensæ Lycaoniæ, nondum in vulgus prolatas, quia modò admissum, ciet iras maximas & dignas Jove; & concilium cogit. Nulla cunctatio detinuit accitos. Est callis excelsus, apertus cœlo sereno; Lacteus dicitur, albore ipso conspicuus. Hâc patet via avius ad limina magni Jovis, & domum regiam. A dextrâ & sinistrâ frequentantur atria majorum deorum, portis patentibus. Vulgus habent sedes locis dissitas.* *Dii potentes & illustres fabricarunt suas domos à fronte. Hic locus est, quem, si licentia conjungatur vocabulis, non reformidem appellâsse palatia vasti cœli. Postquam igitur dii conjêderunt marmoreo secessu, ipse Jupiter sede sublimior, & incumbens sceptro eburno, terque quaterque agitavit tremendam comam,*

NOTÆ.

162. *Scires è sanguine*] Nimirum à crudelitate & barbarie.

163. *Pater Saturnius*] Jupiter Saturni filius.

164. *Facto*] De insidiis loquitur, quas Lycaon Jovi ipsi paraverat, sicuti ipse idem Jupiter mox narraturus est.

165. *Convivia*] In quorum ferculis Lycaon Pelasgi filius, sævissimus rex Arcadiæ, hospitum trucidatorum carnes convivis apponebat.

167. *Concilium*] Majorum Gentium deos, quos vocant & selectos; vel ex iis Consentes duodecim in maximis rebus Consiliarios, Jupiter advocavit.

168. *Via*] Lacteus circulus splendorem cepit ex lacte, quod Hercules, cum latis superque ex Junonis mammâ hausisset, totum continere non potuit: quod cecidit, inter sidera fusum est, ex quo fulgor natus. Aristoteles verò e stellarum splendore ortum ait. Utramque opinionem complexus est Manilius lib I. Astronom.

172. *Nobilium*] Majorum Gentium.

173. *Plebs*] Dii minores, adscriptitii, indigetes.

Ib. *Potentes*] Quales Consentes duodecim, quos duobus his versibus comprehendit Ennius:

Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Jovis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Ib. *A fronte*] Intellige quosdam nobiles deos in aditu hujus viæ habitare. Vide Alex. ab Alex. lib. VI. cap. 4.

176. *Palatia*] Ad imperatorum alludit ædes magnificas, quæ à monte Palatino, Palatii nomen obtinuerunt.

179. *Concussit*] Indignationem significans. Descriptionem hanc iratæ Jovis ab Homero expressit, Il. a.

Ἦ. καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων,
Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο Ἄνακτος,
Ἔκτορος ἀν' ἀδινάτους, μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον.

Cæsariem

Cæsariem; cum quâ terram, mare, sidera movit.
Talibus inde modis ora indignantia solvit:
Non ego pro mundi regno magis anxius illâ
Tempestate fui, quâ centum quisque parabat
Injicere anguipedum captivo brachia cœlo.
Nam, quanquam ferus hostis erat, tamen illud ab uno
Corpore, & ex unâ pendebat origine bellum.
Nunc mihi, quâ totum Nereus circumtonat orbem,
Perdendum mortale genus. Per flumina juro
Infera, sub terras Stygio labentia luco,
Cuncta priùs tentata: sed immedicabile vulnus
Ense recidendum; ne pars sincera trahatur.
Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Nymphæ,
Faunique, Satyrique; & monticolæ Silvani:
Quos quoniam cœli nondum dignamur honore;
Quas dedimus, certè terras habitare sinamus.
An satis, ô Superi, tutos fore creditis illos,
Cùm mihi, qui fulmen, qui vos habeoque, regoque,

cum quâ concussit terram, mare, astra. Tum aperuit os iratum hoc modo: Ego non fui magis sollicitus pro orbis imperio eo tempore, quo quisque Gigantum anguipedum conabantur immittere centum lacertos cœlo domito. Quamvis enim hostis sævus esset, tamen illud bellum imminebat ab unâ societate, & ex unâ causâ: Nunc tota progenies humana est mihi delenda, quâ Oceanus circuit universum terrarum ambitum. Juro per fluvios infernos fluentes sub terras, per silvas Stygias, omnia jamdudum experta sunt: sed malum insanabile resecandum est gladio, ne pars integra corrumpatur. Habeo Semideos, habeo Nymphas deas ruricolas, & Faunos & Satyros, & Sylvanos montanos: quos, siquidem nondum cœli gloriam impertimur, certè partiamur inclytæ terram, quam iis sortiti sumus. An existimatis, ô Dii, illos futuros satis tutos, cùm Lycaon immanitate cognitus paraverit perniciem mihi, qui fulmen, qui vos etiam tempero?

NOTÆ.

184. *Anguipedum*] Gigantibus, ob naturæ & morum pravitatem, draconum, à poëtis, pedes asscribuntur.

Ib. *Captivo*] Quod captivum reddere cupiebant. Affingat Jupiter rationem, cur magis nunc sollicitus sit, quàm cùm gigantes cœlum affectârunt. Nam quamvis gigantes essent fortissimi mihi tamen bellum minimè cum toto hominum genere suscipiendum fuit, sed cum unâ solùm gigantum progenie.

186. *Corpore*] Gigantum sodalitio. Ita Cic. in Phil 2. ait, *Resp. corpus.*

Ib. *Origine*] Causâ. Alii sic; exponit id, quod *ab uno corpore* dixit; ab unâ enim gigantum *progenie* bellum fuit Jovi indictum.

187. *Nereus*] Deus est marinus, qui sæpe pro oceano ponitur, terram ambiente, undarumque mugitibus illi obstrepente.

188. *Flumina*] Stygem dicit, inferorum fluvium aut paludem, cujus nomen nullo jurejurando, nec dîis ipsis violare licet, ut Virg.

Dîi cujus jurare timent & fallere numen.

Quia Styx conjuratorum contra Jovem deum, cum ipsum vincire voluerant, insidias patefecerat, hanc illi dignitatem concessit, ut dii jusjurandum per Stygem sanctissimum haberent.

190. *Vulnus*] Hac similitudine colligit universum genus humanum, esse perdendum, cùm totum corruptum, ne Satyri, Fauni, &c. (qui sunt *pars sincera*, incorrupta) *trahantur*, in corruptionem ducantur, *scil.* hominum sceleribus inquinati.

192. *Nymphæ*] Terrestres fuerunt nymphæ Dryades & Hamadryades in quercubus, aut cum iis natæ à quibus etiam apud Græcos nomen acceperunt: Oreades seu Montanæ, quæ montium, Napææ, quæ saltuum convallumque curam gesserunt. Fuerunt item marinæ & fluviales, ex quibus illæ Nereides à Nereo, & Oceanitides ab Oceano patribus; hæ Naiades à fluendo Græcâ Etymologiâ dictæ sunt.

194. *Nondum dignamur*] Si quis objiceret, si times semideis, &c. ab humano genere in cœlum tres feras: at, inquit Jupiter, Nondum centeo dignos, qui in cœlum recipiantur.

Struxerit

cum indignatione assentiant cuncti; & requirunt flagrantibus dissidiis eum qui tam atrocia ausus esset conatus. Ita modo, cum sceleratæ catervæ fuere impunitæ, ausa est quivis nomen Romanum cæde Cæsaris, gens humana perculsa est tanto parricidii repentini exitu; & totus mundus confremuit. Nec, Auguste, pietas tuorum tibi minus grata fuit accepta quàm illa fuit Jovi. Qui postquam repressit voce & manu tumultum, omnes præstiterunt silentium. Ut sedatus fuit fremitus, repressa dignitate moderantis, Justitiæ frangit deorum silentium his verbis: Ille equidem dedi pœnas, ne ampliùs sitis solliciti: & tamen narrabo quodnam sit flagitium, & quæ sit ultio. Dedecus secuit, pervenerat ad nostras aures;

Struxerit insidias notus feritate Lycaon?
Confremuêre omnes: studiisque ardentibus ausum
Talia deposcunt. Sic, cùm manus impia sævis
Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen,
Attonitum tanto subitæ terrore ruinæ
Humanum genus est; totusque perhorruit orbis.
Nec tibi grata minùs pietas, Auguste, tuorum,
Quàm fuit illa Jovi. Qui postquam voce manuque
Murmura compressit; tenuêre silentia cuncti.
Subtitit ut clamor pressus gravitate regentis;
Jupiter hoc iterum sermone silentia rumpit;
Ille quidem pœnas (curam dimittite) solvit;
Quod tamen admissum, quæ sit vindicta, docebo.
Contigerat nostras infamia temporis aures:
Quam cupiens falsam, summo delabor Olympo,
Et Deus humanâ lustro sub imagine terras.
Longa mora est, quantum noxæ sit ubique repertum,
Enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.
Mænala transieram latebris horrenda ferarum,
Et cum Cylleno gelidi pineta Lycæi.

quæ fictum exoptans, descendo à supremo cœlo, & deus pervagor terras sub formâ humanâ. Proloxum esset recensere quantum scelus sit inventum ubique. Infamia ita quam vestivi minor erat, quam re ipsâ inveni. Prætereorem montem Maenalon terribilem latebris ferarum, & pineta Lycæi frigida, & Cyllenum.

NOTÆ.

199. *Confremuêre*] Simul omnes fremuêre, facinoris immanitate commoti, & testantes assensum cum indignatione.

200. *Deposcunt*] Ad supplicium.

Ib. *Manus impia*] Conjuratorum in Augustum, quorum meminit Suetonius, c. 19. Neque enim placet intelligere de Julio Cæsare, qui conjurationi non superfuit.

205. *Subtitit*] Postquam cessavit clamor, Jovis (*summa regentis*) auctoritate cohibitus.

210. *Nostras aures*] Lycaonis crimen dicit.

211. *Infamia temporis*] *Rumor aut fama de pessimis hominum moribus*: quo propemodum modo non Jovem, sed Jehovam locutum Gen. xviii. legimus; *Descendam*, inquit, *& videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint; an non ita sit, ut sciam.*

212. *Olympo*] Est propriè Olympus mons inter Thessaliam & Macedoniam, qui propter excelsitatem, pro ipso cœlo positus: à quo Jupiter ipse *Olympius* dictus est.

215. *Mænala*] Atque adeò in pejori statu omnia reperit Jupiter, quàm fama didicerat.

216. *Mænala*] Fit Mænalus, seu Mænala plurali numero, mons Arcadiæ celeberrimus, a Mænalo Arcadis filio denominatus: à quo & urbs eodem nomine dicta.

217. *Cyllene*] Est Cyllene, seu Cyllenus, mons Arcadiæ Mercurio (unde *Cyllenius* appellatur) dicatus: cujus regem proleptice *Arcada* poeta nominat; cum postea ab Arcade filio Callistûs, quæ filia erat Lycaonis, Arcadia (antea Pelasgis, Parrhasia, &c.) cognominata fuerit.

Ib. *Lycæi*] Mons est Arcadiæ, Pani sacer.

Arcados hinc sedes & inhospita tecta tyranni
Ingredior, traherent cùm sera crepuscula noctem.
Signa dedi venisse Deum; vulgusque precari
Cœperat. Irridet primò pia vota Lycaon.
Mox ait, Experiar, Deus hic, discrimine aperto,
An sit mortalis; nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem somno nec opinâ perdere morte
Me parat. Hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo, missi de gente Molossâ
Obsidis unius jugulum mucrone resolvit:
Atque ita semineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim subjecto torruit igni.
Quos simul imposuit mensis; ego vindice flammâ
In domino dignos everti tecta Penates:
Territus ille fugit: nactusque silentia ruris
Exululat, frustràque loqui conatur: ab ipso
Colligit os rabiem, solitæque cupidine cædis
Vertitur in pecudes: & nunc quoq; sanguine gaudet:
In villos abeunt vestes, in crura lacerti;
Fit lupus, & veteris servat vestigia formæ;
Canities eadem est, eadem violentia vultu:
Idem oculi lucent: eadem feritatis imago.
VIII. Occidit una domus: sed non domus una perire

Inde subeo regnum & feram domum Arcadici tyranni, quo tempore tarda crepuscula redderent noctem. Feci indicium deum advenisse; & plebs cœperat orare. Primò Lycaon contemnit religiosa vota: deinde dicit, Experiar, an hic deus sit, an mortalis, evident. periculo; nec veritas erit incerta. Aggreditur me per noctem somno gravatam in primâ morte opprimere. Hæc exploratio veri illi arridet. Neque eo expletus, jugulavit cultro unum obsidem missum de gente Molossâ: atque ita partim concoquit membra semiviva aquis bullientibus, partim assat igne supposito. Quæ ut primùm apposuit mensis, ego flammâ ultrici subrui domum in penates tam impio domino dignos. Ille tremefactus exit; & mutus solitudinem agrorum ejulat, & nequicquam tentat loqui: ritûs humant frictatem ab ipso, & ruit in pecudes desiderio stragis injectæ; & nunc etiam lætatur cruore. Amictus mutantur in villos, brachia in crura; fingitur in lupum, & habet indicia antiquæ naturæ. Canities est eadem, eadem sævitia in vultu, iidem oculi rubent, eadem forma immanitatis.

VIII. *Unda domus dicuta est; sed non una tantùm domus.*

NOTÆ.

218. *Arcados*] Lycaonis regis Arcadiæ. Genitivus Græcus.

219. *Crepuscula*] Eo nomine appellatur lux illa dubia, quæ solis sortum præcedit, ejusdemque occasum sequitur.

226. *Molossâ*] Fuerunt Molossi Epiri populi ad Ambracii sinûs partem orientalem, qui bello victi obsides Lycaoni dederant; quorum unum hic impius macta vit, Jovique epulandum apposuit. Quam quidem fabulam planè aliter tractant alii; & apud Hyginum, Apollodorum, aliosque legere poteris.

227. *Resolvit*] Aperuit.

231. *Dignos*] Sunt Penates dii maximè regioni, urbi aut domui cuipiam proprii, qui in penetralibus, id est, penitùs, & maximè domûs abditis partibus colebantur. In hos Lycaonis pravos, qui tali monstro faverent, se domum evertisse testatur Jupiter.

232. *Territus*] Ædium ruinâ.

234. *Colligit os*] Lupinos oris rubiem à Lycaonis internâ rabie esse dicit: ut hinc, ex characteribus externis ad intima cordis aditum esse, quivis possit colligere.

238. *Canities*] Scilicet in proverbium abiit *Lupi senectus, & pravitas.*

240. *Domus*] Lycaonis; cujus & aliorum ejusmodi monstrorum causâ terras Jupiter invaserat, quas postea, cognitâ hominum nequitiâ, diluvio perdere constituit.

Ib. *Non una*] Imò omnes, quia perditissimorum latronum latebræ, & speluncæ.

meruit occidere. Quacunquè tellus extenditur, vitium & crudelitas dominatur. Credas vovisse in nefas. Exsolvant statim omnes pœnas, quas digni sunt ferre, ita constituit. Pars assentiuntur verbis sententiæ Jovis, & instigant furentem: alii nutibus assensum significant. Interim exitium humanæ gentis molestum est omnibus; & petunt quæ figura, quis status futurus sit terræ, cùm vacua fuerit hominibus; quis sit præbiturus thura altaribus; an velit homines feris devorandos permittere? Rex deorum prohibet exquirentes talia metuere, se omnia curaturum dicit, & polliceter progeniem à priori discrepantem stupenda provocatione. Jamque erat immissurus fulmina per

Digna fuit. Quà terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus jurâsse putes. Dent ocyùs omnes,
Quas meruêre pati, sic stat sententia, pœnas.
Dicta Jovis pars voce probant, stimulosque frementi
Adjiciunt: alii partes assensibus implent.
Est tamen humani generis jactura dolori
Omnibus: &, quæ sit terræ mortalibus orbæ
Forma futura, rogant; quis sit laturus in aras
Thura; ferisne paret populandas tradere gentes?
Talia quærentes, sibi enim fore cætera curæ,
Rex superùm trepidare vetat; sobolemque priori
Dissimilem populo promittit origine mirâ.
Jamque erat in totas sparsurus fulmina terras;
Sed timuit, ne fortè sacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, longusque ardescerit axis.
Esse quoque in fatis reminiscitur, affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat; & mundi moles operosa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.

omnes terras; verùm reformidavit, ne fortè æther incenderetur tot ignibus, & longus mundi axis arderet. Recordatur etiam esse in fatis futurum tempus, quo mare, quo terra, & cœli arces comburerentur, & orbis gravis machina premeretur. Fulmina facta manibus Cyclopum deposita sunt.

NOTÆ.

241. *Erinnys*] *Feritas, impietas, inhumanitas.* Erinnys enim dicitur furia infernalis, discordiâ, bello, contentioneque gaudens. Sunt autem Erinnyes deæ tres (Alecto, Tisiphone, & Megara) ultrices illorum, qui sunt impii erga parentes. Dictæ sunt παρὰ τὸ ἐν τῇ ἕρᾳ νάειν quòd in *terris habitent*, hominum facta speculantes. Eædem & Eumenides dicuntur Græcis per Antiphrasin; & σεμναὶ Θεαὶ apud Atticos, ubi & ara illarum quædam fuit.

242. *Facinus*] Posses, inquit, putare omnes homines, se mala omnia perpetraturos, conjurâsse.

243. *Stat*] Fixa est, & immota.

244. *Pars*] Deorum: Atque ad curiam Romanam alludisse videtur poëta, in quâ majorum gentium patres, vel à censoribus in senatum lecti, sententiam dicebant; minorum vero, vel nondum in senatum lecti, in aliorum sententias pedibus ire solebant; ex quo, vel eo quòd pedibus in senatum veniunt, Pedarii dicti. A. Gel. lib. III. c. 18. Hinc Laberii Versus.

Caput sine linguâ Pedaria sententia est.

252. *Mirâ*] Sc. ex lapidibus.

255. *Longus*] Axem dicunt mathematici lineam rectam, quæ ab unâ orbis extremitate ad aliam per centrum porrigitur: finxerunt etiam circa ejusmodi lineæ extremitates, seu cardines, quibus totus orbis innitatur, eundem verti.

256. *Fatis*] Nihil aliud per fatum intellige, quàm quòd à deo constitutum est, ut necessariò eveniat; vel indeclinabilem rerum seriem & catenam.

258. *Ardeat*] De hâc ultimâ orbis per ignem, priorique per aquam devastatione, non modò multa à patribus ethnici audiverunt, sed & multa fabularum titulo scripserunt: de conflagratione autem extat Sibyllæ carmen.

Ib. *Operosa*] Multi operis.

259. *Cyclopum*] Sunt illi monoculi Vulcani in subigendo ferro, & Jovis fabricandis fulminibus, &c. administri, Neptuno & Amphitrite nati, vel, ut Hesiode placet, Cœli & Terræ filii.

Pœna

Pœna placet diversa: genus mortale sub undis
Perdere, & ex omni nimbos dimittere cœlo.
Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes:
Emittitque Notum. Madidis Notus evolat alis,
Terribilem piceâ tectus caligine vultum.
Barba gravis nimbis; canis fluit unda capillis;
Fronte sedent nebulæ; rorant pennæque, sinusque.
Utque manu latâ pendentia nubila pressit,
Fit fragor, hinc densi funduntur ab æthere nimbi.
Nuncia Junonis varios induta colores
Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus adfert.
Sternuntur segetes, & deplorata coloni
Vota jacent; longique labor perit irritus anni.
Nec cœlo contenta suo Jovis ira; sed illum
Cæruleus frater juvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes. Qui, postquam tecta tyranni
Intravêre sui, Non est hortamine longo
Nunc, ait, utendum: vires effundite vestras.
Sic opus est. Aperite domos: ac mole remotâ
Fluminibus vestris totas immittite habenas.
Jusserat. Hi redeunt, ac fontibus ora relaxant:
Et defrænato volvuntur in æquora cursu.
Ipse tridente suo terram percussit: at illa

Supplicium aliud probatur: extinguere scilicet gentem humanam in aquas, & dimittere imbres ex toto cœlo. Continuò boream cœrcet in speluncis Æoliis, & ventos omnes qui depellunt nubes inductas (ceu velum) terræ: & laxat austrum. Auster prorumpit alis humidis, velatus faciem horrendam nigris tenebris. Barba onusta imbribus: aqua decurrit albâ comâ; nebulæ sparguntur per frontem; & pennæ, & amictus exudant. Et postquam compressit vastâ manu nubes suspensas, erumpit fonitus: inde ipsi imbres sparguntur ab æthere. Iris, minister Junonis ornata diversis coloribus haurit aquas, & ministrat pabula nubibus: Sata proteruntur, & spes anni agricolæ frustratæ sunt; & opera prolixi anni evanescit sine omni fructu. Neque Jovis indignatio explota suo cœlo; sed illi frater Neptunus aquas suas in auxilium accommodat. Hic arcessit fluvios; qui postquam jubierunt domum sui regis, Nare, inquit, non est opus prolixâ hortatione: exhaurite opes vestras. Ita expedit. Reserate domos: & subitis in pedimentis laxate tota frena vestris fluviis. Imperavit. Illi revertuntur, & resolvunt ora festinantibus: & ruunt in campos cursu indomito: Ipse impulit terram suo tridente: & illa

NOTÆ.

260. *Diversa*] Omnino, siquidem non igne, sed aquâ genus mortale delere destinat Jupiter. Quod diluvium, regnante Deucalione, in Thessaliâ, anno mundi 1437, 219 ante universale Noëticum accidit, ut quibusdam placet; nisi, quod probabilius est, per Deucalionem Noam ipsum intelligas, siquidem Lucianus in libro de deâ Syriâ, & Deucalionis arcam, & ejus uxorem, & filios, & columbam nunciam, & bina animalia ex omni genere membret; quæ omnia vix quisquam de diluvio aliquo particulari posset exponere.

261. *Nimbos*] Eo nomine appellatur pluvia cum impetu ruens.

262. *Æolios*] Æoli ventorum regis, Jovis filii.

Ib. *Claudit*] Quia nubes depellit, cœlumque serenat ventus ab axe septentrionali furens.

264. *Notum*] Ventum meridionalem Italis, & iis, qui ex Morum parte Mediterraneo mari sunt subjecti, aquæ nuncium.

265. *Tectus vultum*] Phrasis Græca pro *tectum habens vultum.*

268. *Pressit*] Hoc verbum aquarum descendentium copiam exprimit. Nubes enim, velati spongia ebria compressa, aquam effundebant.

269. *Fragor*] Ex præcipitatis aquis, aut nubibus.

270. *Nuncia*] Pluvias siquidem denunciat, quæ in aëre, quem Juno suo nomine designat, concipiuntur: seu quoniam è nubibus fiunt, quibus Juno præest, ut Servius ait.

279. *Moles*] Obice quocunque.

Ib. *Domos*] *Fontes*, ubi habitant fluviorum Dii.

280. *Habenas*] Metaphora ab equis quâ, ut rapidissimo cursu in terras sæviant, flumina hortatur Neptunus.

282. *Æquora*] *Camporum planitiem.*

283. *Tridente*] Est tridens Neptuni sævum gestamen, quo sceptri vice utitur, potestatemque suam exercet. Quâ etiam terram concutit, unde apud Homerum dicitur ἐννοσίγαιος & ἐνοσίχθων.

concussa est, & mota aperuit recessus aquarum. Fluvii vagi impetum faciunt in vastos campos; & auferunt arbusta unà cum segetibus, & pecudes & homines, & domos, & penetralia cum suis sacris. Si qua domus stetit, & evaluit obniti nec obruta tantâ calamitate; nihilominus aqua altior occulit ejus fastigium, & turres submersæ vacillant sub aquarum congerie. Jamque nulla erat differentia inter æquor & terram. Omnia erant mare, & mare carebat litoribus. Hic invadit collem, alter sedet in cavâ navi, & dum movet remos, ubi nuper arârat. Ille non pascua lata, aut casas agricolæ: sed natavit supra summa tecta. Forsan hic ipse jocatur in prato virentis: aut miseris adunca radens saxa subjecta. Et quâ parte macilentæ capellæ nuper carpserunt gramen, nunc ibi tarsus phocæ deformes ponunt sua corpora. Nereïdes admirantur lucos sub aquâ & oppida, & domos: & delphines possident nemora & feruntur in excelsis ramis, & intorquent ut quercus concussas. Lupus natat inter oves: aqua rapit rapidos leones: aqua rapit tigres. Nec dentes fulminis juvant aprum, nec pedes celeres cervum undarum impetu abreptum. Atque ales vaga labitur in mare, alis defessis, postquam diu lustravit terras, ubi liceat quiescere. Immedicata latitudo maris texerat colles, & insolitæ undæ alluebant fastigia montium.

Intremuit, motuque sinus patefecit aquarum.
Expatiata ruunt per apertos flumina campos;
Cumque satis arbusta simul, pecudesque, virosque,
Tectaque, cumque suis rapiunt penetralia sacris.
Si qua domus mansit, potuitque resistere tanto
Indejecta malo; culmen tamen altior hujus
Unda tegit, pressæque labant sub gurgite turres.
Jamque mare & tellus nullum discrimen habebant.
Omnia pontus erant. Deerant quoque littora ponto.
Occupat hic collem: cymbâ sedet alter aduncâ,
Et ducit remos illîc, ubi nupèr arârat.
Ille supra segetes, aut mersæ culmina villæ,
Navigat: hic summâ piscem deprêndit in ulmo.
Figitur in viridi (si Fors tulit) anchora prato:
Aut subjecta terunt curvæ vineta carinæ.
Et, modò quà graciles gramen carpsêre capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocæ.
Mirantur sub aquâ lucos, urbesque, domosque,
Nereïdes: silvasque tenent delphines, & altis
Incurrant ramis, agitataque robora pulsant.
Nat lupus inter oves: fulvos vehit unda leones:
Unda vehit tigres. Nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato prosunt velocia cervo.
Quæsitisque diu terris, ubi sidere detur,
In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
Pulsabantque novi montana cacumina fluctus.

NOTÆ.

286. *Satis*] Sata dicuntur frumenta, præsertim postquam in herbam eorum germen erupit.

287. *Sacris*] Penatibus, quos suprà in penetralibus coli diximus.

292. *Omnia pontus erant*] *Egregiè & pro rei magnitudine dixit*, inquit Seneca. Male autem, redundat altera pars carminis, minùs enim dicit quam priùs dictum est.

300. *Phocæ*] Vituli sunt marini.

302. *Nereïdes*] Maris nymphæ, Nerei filiæ.

304. *Nat lupus*] Hic pro more suo in diluvii descriptione nimium moratur: id tamen iniquè reprehendit Seneca, quod ingenio suo lasciviæ se pluribus indulserat: non enim, ut illi visum est, nugatur, & *quod leves & lupi fluitent, curat*, sed serio dicit lupum prædæ oblitum, utpote qui de suâ jam vitâ tuenda magis erat sollicitus. Ita summus poëta in 3 Georg. sævissimam pestem describens, ait:

Nec lupus insidias explorat ovilia circum, &c. nimirum.

—— *Avior illum*
Cura domat.——

305. *Fulminis apro*] Utrum ab exertis utrinque dentibus fulmina cuspides referentibus? an quia ut fulmen, *obliquâ præstringit lumina flammâ*; sic & Aper *obliquo latrantes dissipat ictu*? lib. VII. ver. 344.

306. *Ablato*] Alii *alato*.

308. *Vaga*] Tum vaga præsertim: quæ nullos ubi notos nec campos, nec arbores videat.

Maxima

Maxima pars undâ rapitur: quibus unda pepercit,
Illos longa domant inopi jejunia victu.
Separat Aonios Actæis Phocis ab arvis,
Terra ferax, dum terra fuit; sed tempore in illo
Pars maris, & latus subitarum campus aquarum.
Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus,
Nomine Parnassus, superatque cacumine nubes.
Hîc ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum consorte tori parvâ rate vectus adhæsit;
Corycidas nymphas, & numina montis adorant,
Fatidicamque Themin; quæ tunc oracula tenebat.
Non illo melior quisquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illâ metuentior ulla deorum.
Jupiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
Et superesse videt de tot modò millibus unum,
Et superesse videt de tot modò millibus unam;
Innocuos ambos, cultores numinis ambos;
Nubila disjecit: nimbisque Aquilone remotis,
Et cœlo terras ostendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet. Positoque tricuspide telo
Mulcet aquas rector pelagi, supraque profundum
Extantem, atque humeros innato murice tectum
Cæruleum Tritona vocat; conchæque sonaci

Maxima pars auferitur aquâ: jejunia illos vincunt cibi indigentiâ, quibus aqua indulsit. Phocis solum fertile, quamdiu solum fuit, sed tunc pars maris, & vastus campus aquarum repentinarum dividit Aonios ab agris Atticis. Ibi mons excelsus, nomine Parnassus, porrigitur ad sidera duobus cacuminibus, & excedit nubes vertice. Postquam Deucalion huc (nam mare obruerat alia omnia) appulit cum uxore, vectus exiguâ navi, venerantur nymphas Corycidas, & deas montanas, & Themin fatidicam, quæ tunc habebat oracula. Nullus vir fuit melior, nec magis addictus justitiæ illâ; aut ulla magis pia, quàm illa fuit. Dum Jupiter videt mundum desertum liquidis paludibus, & unum restare de tot millibus; & unam restare de tot millibus: ambos insontes, ambos pios; nubes dissipavit; & imbribus à Boreâ fugatis, patefecit terras cœlo, & cœlum terris. Neque æstus maris durat: & moderator ponti mitigat aquas, remoto telo trifulco: & arcessit glaucum Tritonem eminentem super mare, & obductos habentem humeros conchis congenitis; & concha personantem

NOTÆ.

313. *Aonios*] Est Aonia Bœotia regio montana.

Ib. *Actæis*] Atticâ regione, quæ olim Actæa dicta est ab ἀκτη littus.

Ib. *Phocis*] Regio est inter Bœotiam & Atticam, à Phoco denominata, in quâ mons Parnassus.

316. *Verticibus*] Parnassus Mons biceps est, alter vertex *Tyburnum*, alter *Hyampeum* dicitur; hic Baccho, ille Mutis, & Apollini sacer.

——*Gemino petit æthera colle*
Mons Bromio, Phœboque sacer——

319. *Consorte*] Pyrrhâ, *scilicet*.

320. *Corycidas*] Nymphæ fuerunt antri Corycii, sic dicti à nymphâ Corycià, ex quâ Apollo genuit Lycorum, à quo urbs nominata est Lycorea. Atque hinc Lucianus in Timone ait, Atticam appellasse ad Lycorim montem.

Ib. *Numina montis*] Deos topicos adorare advenis moris erat.

321. *Fatidicamque Themin*] Arcana fatorum prædicentem. Themis Cœli Terræque fuit filia, quam Jupiter nuptias suas fugientem in Macedoniâ assecutus compressit, Minervamque sustulit. Dea fuit, quæ præcipiebat hominibus, ut à diis peterent quod *fas* esset, unde etiam nomen accepit. Nam Θέμις *fas*, ac justum significat. Oracula ante Apollinem Delphis edidit, ut patet ex Sidonio, & Am. Marcellino.

332. *Murice*] Est murex concha ex cujus sanguine purpureus color conficitur, qui sæpe per muricem intelligendus: Tritonis autem humeris ingenitas conchas volunt, pro squamis honoris causâ.

333. *Tritona*] Erat Triton Neptuni filius, comes ejusdem, & tubicen, ore hominem, caudâ piscem referens.

mperat inflare & confestim revocare undas & fluvios signo dato. Ille corripit cornu cavum & intortum, quod auctum est in amplitudinem ab infimo orbe: quod quidem, ut spiritu inflatum est in medio mari, pervadat sonitu littora porrecta sub utroque sole. Tum etiam, postquam admotum est ad ora dei madidâ barbâ stillanti, & inflatum indicavit jussos regressus, pervasit ad omnes fluctus terræ & maris; & repressit omnes, ad quos penetravit. Nunc mare habet littus: fossa continet fluvios cumulatos, amnes deprimuntur: colles videntur prodire: Terra apparet: loca augentur aquis defluentibus: Postque dies aliquot, arbores exhibent fastigia splendata, & habent luctum adhærens ramis. Mundus restitutus erat. Quem ut Deucalion vidit vastum, & terras afflictas late stare, hoc modo alloquitur Pyrrham lachrymis prorumpentibus: O soror, ô uxor, ó mulier sola superstes, quam sanguis idem cum meo, & origo patruelis, deinde lectus conciliavit; nunc ipsa pericula conjungunt: nos duo sumus sequentia terrarum, quodcunque oriens & occidens aspicit. Mare absorbuit reliqua. Nunc etiam nondum satis est tuta vita nostra: nubes etiamnum remittunt animum. Quis nunc tibi solus esset ô misera, si fuisses illa ante fatis sine me? Quomodo posses timere metum sola? quo lenente dolores? Namque ego, fidem mihi habe, siquidem jam mare te teneret, te comitarer, & mare me quoque haberet.

Inspirare jubet; fluctusque & flumina signo
Jam revocare dato. Cava buccina sumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo:
Buccina, quæ medio concepit ut aëra ponto,
Littora voce replet sub utroque jacentia Phœbo.
Tum quoque, ut ora dei madidâ rorantia barbâ
Contigit, & cecinit jussos inflata receptus,
Omnibus audita est telluris & æquoris undis:
Et quibus est undis audita, coërcuit omnes.
Jam mare littus habet: plenos capit alveus amnes:
Flumina subsidunt: colles exire videntur:
Surgit humus: crescunt loca decrescentibus undis:
Postque diem longam nudata cacumina silvæ
Ostendunt, limumque tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat. Quem postquam vidit inanem,
Et desolatas agere alta silentia terras,
Deucalion lachrymis ita Pyrrham affatur obortis:
O soror, ô conjux, ô fœmina sola superstes,
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus junxit; nunc ipsa pericula jungunt:
Terrarum, quascunque vident occasus & ortus,
Nos duo turba sumus. Possedit cætera pontus.
Nunc quoque adhuc vitæ non est fiducia nostræ
Certa fatis: terrent etiamnum nubila mentem.
Quid tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
Nunc animi, miseranda, foret? quo sola timorem
Ferre modo posses? quo consolante dolores?
Namque ego, crede mihi, si te modò pontus haberet,
Te sequerer, conjux, & me quoque pontus haberet.

NOTÆ.

334. *Signo dato*] Signo intellige quod det Triton, buccinâ solitus aquas increpare.

336. *Quæ turbine*] Quæ ab ore angusto incipit, & in amplum desinit ad turbinis speciem.

337. *Medio*] Quo possit commodiùs ex omni parte a marinis fluctibus, venti summotis, exaudiri.

Ib. *Concepit*] Buccinam eam inflante Tritone.

338. *Sub utroque*] *Oriente & occidente*: quæ hyperbole est; maxima autem est buccina, aquis canens receptui.

346. *Longam*] Post multos dies, imò & menses, anni denique spatium, si de diluvio universali intelligas.

Ib. *Nudata*] Scilicet & fructus & folia decidérant.

351. *Soror*] Patruelis, non germana.

352. *Patruelis origo*] Quippe Deucalion Prometheï, Pyrrha Epimetheï; Prometheus & Epimetheus Iapeti soboles.

358. *Extra fatis*] Ut sola superstes fuisses.

O utinam

O utinam possem populos reparare paternis
Artibus; atque animas formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis restat mortale duobus.
Sic visum Superis: hominumque exempla manemus.
Dixerat, & flebant. Placuit cœleste precari
Numen; & auxilium per sacras quærere sortes.
Nulla mora est; adeunt pariter Cephisidas undas,
Ut nondum liquidas, sic jam vada nota secantes.
Inde ubi libatos irroravêre liquores
Vestibus, & capiti; flectunt vestigia sanctæ
Ad delubra Deæ; quorum fastigia turpi
Squallebant musco; stabantque sine ignibus aræ.
Ut templi tetigêre gradus, procumbit uterque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oscula saxo.
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina justis
Victa remollescunt, si flectitur ira deorum;
Dic, Themi, quâ generis damnum reparabile nostri
Arte sit, & mersis fer opem, mitissima, rebus.
Mota Dea est; sortemque dedit: Discedite templo;
Et velate caput; cinctasque resolvite vestes;
Ossaque post tergum magnæ jactate parentis.
Obstupuêre diu: rumpitque silentia voce
Pyrrha prior: jussisque Deæ parere recusat:
Detque sibi veniam, pavido rogat ore: pavetque

O utinam mihi liceret renovare humanum genus calliditate patris; atque immittere animas lato effictu! Nunc gens humana superest in nobis duobus: Sic dîs placitum: & sumus exemplaria hominum Absolverat, & lachrymabantur. Libuit orare potentiam divinam; & opem petere per sacra oracula. Sine cunctatione descendunt simul ad aquas Cephisidas, quemadmodum nondum puras, sic tamen nunc pervadentes notum alveum. Tum postquam infuderunt aquas delibatas vestimentis & capiti, iter instituunt ad templum sacræ deæ; cujus cacumina turpiter mucescebant; & foci erant sine ignibus. Ut tetigerunt gradus templi, uterque pronus humi sternitur, & timidus deosculatus est petram frigidam. Atque ita locuti sunt: Si dii superati flectuntur æquis precibus, si ira eorum temperatur; dic, Themi, quomodo exitium nostræ gentis sit medicabile, &, suavissima, succurre rebus obrutis. Dea victa est; & responsum dedit: Amolimini vos à templo; & tegite caput; & discingite amictus adstrictos; & mittite post dorsum ossa magnæ matris. Diu admirati sunt: & Pyrrha prior locuta est: & negat se obscuturam mandatis deæ: & precatur ore timido, sibi ignoscat: & veretur

NOTÆ.

363. *Paternis*] Prometheï, quem antea hominem ex luto finxisse, eumque igne cœlitus surrepto animâsse vidimus.

368. *Sortes*] Oracula & deorum responsa. Turneb. lib. V. cap. 21.

369. *Cephisidas*] Cephisi amnis, ex Parnasso manantis, & præterfluentis Delphos. Lucan. lib. III. v. 177.

——*Quos impiger amnis*
Fatidicâ Cephisos aquâ——

370. *Nondum liquidas*] Imò limo turbidas.

Ib. *Vada nota secantes*] Quia intra alveum continebantur.

371. *Irroravêre*] Solemni sacra facientium more, aquæ vivæ, id est, fluentis, & Themidi sacræ aspergine sese lustraverunt. Antiqui enim templum ingressuri, deosque precaturi, priùs se aquâ aspergebant, & lavabant.

373. *Deæ*] Themidis, cui sacer Cephisus.

376. *Pavens*] Præsentis numinis horrore correpti sunt.

381. *Templo*] Templum est locus Auguris manu vel lituo designatus.

Ib. *Discedite*] Istud ex veteribus ritibus curiosiùs exponunt nonnulli, quod simpliciter accipiendum arbitror.

382. *Velate caput*] Istud jam ex disciplinâ veteri: Nempe velato capite deos adorabant, humiles se & indignos consulli, aut veriti, ne quid mali ominis sacra interturbaret, id docente Plutarcho. Unde Helenus Æneid. III. ad Æneam.

Purpureo velare comas adopertus amictu,
Ne quâ inter sanctos ignes in honore deorum
Hostilis facies occurrat, & omina turbet.
Hunc socii morem sacrorum, hunc ipse teneto:
Hâc casti maneant in religione nepotes.

Ib. *Cinctaque*] Piaculum enim in sacrificio aut aliquid esse religatum.

violare manes matris, ossibus jactatis. Interea revolvunt secum voces dati responsi obscuras arcanis mysteriis, & inter se exquirunt. Postea Promethei filius solatur Pyrrham lenibus verbis, & inquit, Aut me animus fallit, aut responsa deæ sunt pia, & haud impium nefas suadent. Terra est magna mater; opinor saxa vocari ossa in corpore terræ: jubemur ea mittere pone dorsum. Quamvis Titania tacta est conjectura mariti, tamen spes fluctuat: adeò uterque diffidat jussis cœlestibus. Verùm quid obest periculum facere? Descendunt, & caput velant, & luxant vestes, & post terga jaciunt saxa præscripta ab oracula ita *jactari. Lapides (quis usti rei fidem adhibeat, nisi antiquitas probet?) cœpêre omittere suam duritatem, & suum rigorem; & emolliri tempore, & emolliti sumere formam. Mox ubi aucti sunt, & naturæ leniore illis data est, ut aliqua dignosci possit figura hominis, sic non secus, sed ut de marmore sumte, non satis accuratæ, & similima statuis imperfectis. Quæ tamen pars ex illis fuit madida aliquo humore; & terrosiris, mutata est in substantiam corporis: Quod durum est, & negat mutari, transit in ossa: quod modò fuit vena, perstitit sub eodem nomine. Atque ita, deorum dono, lapides jacti manibus viri induerunt formam masculam; & fœmina restituta est jacta fœminæ.*

Lædere jactatis maternas ossibus umbras.
Interea repetunt cæcis obscura latebris
Verba datæ sortis secum, inter seque volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis 390
Mulcet, &, Aut fallax, ait, est solertia nobis:
Aut pia sunt, nullumque nefas oracula suadent.
Magna parens terra est: lapides in corpore terræ
Ossa reor dici: jacere hos post terga jubemur.
Conjugis augurio quamquam Titania mota est; 395
Spes tamen in dubio est. Adeo cœlestibus ambo
Diffidunt monitis. Sed quid tentare nocebit?
Descendunt; velantque caput, tunicasque recingunt;
Et jussos lapides sua post vestigia mittunt;
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?) 400
Ponere duritiem cœpêre, suumque rigorem;
Mollirique morâ, mollitaque ducere formam.
Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit, ut quædam, sic non manifesta, videri
Forma potest hominis; sed utì de marmore cœpto
Non exacta satìs, rudibusque simillima signis. 406
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
Et terrena fuit, versa est in corporis usum.
Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa:
Quod modò vena fuit, sub eodem nomine mansit.
Inque brevi spatio, Superorum munere, saxa 411
Missa viri manibus faciem traxêre virilem;
Et de fœmineo reparata est fœmina jactu.

NOTÆ.

387. *Umbras*] *Animas*; quas lædi credebat antiquitas illatâ cadaveribus, aut tumulis injuriâ.

388. *Latebris*] Latebat verò sensu, sub obscurorum verborum ambage.

390. *Promethides*] Deucalion Promethei filius.

Ib. *Epimethida*] Pyrrham Epimethei filiam.

395 *Augurio*] *Interpretatione*, sanè felici.

Ib. *Titania*] Pyrrha Iapeti Titanis neptis.

404. *Ut quædam*] Lapides dicit, qui projecti fuerant, quamquam aliquem post modum tantillam formam induissent, imperfectam tamen habuisse, ut nondum constaret quid essent.

405. *Cœpto*] *Inchoato, & nondum ad similacri alicujus perfectam formam expolito.*

406. *Omnia*] *Omnia*, quæ tamen propriè de animalibus mortuis dicitur.

410. *Vena*] Habent etiam lapides suo modo venas, quas & cernis fieri deprehendere.

413. *Fœmina*] Pyrrhæ, quæ lapides post tergo etiam projecerat.

Inde genus durum sumus, experiensque laborum;
Et documenta damus, quâ simus origine nati. 415
IX. Cætera diversis tellus animalia formis
Sponte suâ peperit, postquam vetus humor ab igne
Percaluit Solis; cœnumque, udæque paludes
Intumuêre æstu; fœcundaque semina rerum
Vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo 420
Creverunt, faciemque aliquam cepêre morando.
Sic ubi deseruit madidos septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarsit sidere limus;
Plurima cultores versis animalia glebis 425
Inveniunt; & in his quædam modò cœpta sub ipsum
Nascendi spatium: quædam imperfecta suisque
Trunca vident numeris: & eodem in corpore sæpe
Altera pars vivit; rudis est pars altera tellus. 429
Quippe ubi temperiem sumsêre humorque, calorque,
Concipiunt: & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumque sit ignis aquæ pugnax; vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.
Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis, altoque recanduit æstu, 435
Edidit innumeras species: partimque figuras
Retulit antiquas: partim nova monstra creavit.

Hinc progenies sumus aspera & patiens laborum; & sumus indicio, quo simus principio orti.

IX. *Terra produxit ultro reliqua animalia variis formis, postquam vetus succus incaluit à radiis Solis; & lutum, & humidæ paludes inflatæ sunt calore; & semina fœcunda rerum in terrâ vegetâ aucta sunt, sicut in utero matris, & induerunt aliquam formam tempore. Sic ubi Nilus septemfluus destituit campos humidos, & reduxit suas undas in veterem fossam, & cœnum novum incaluit sole; agricolæ reperiunt multa animalia cessitibus inversis; atque inter ea nascula primùm inchoata in ipso generationis tempore: vident alio nondum absoluta, & destituta suis partibus: & in eodem corpore pars altera vivit; pars altera est terra crassa. Nempe ubi calor & humiditas temperati sunt, concipiunt: & omnia initium habent ab istis duobus. Et cùm calor sit contrarius humiditati; calor humidus creat res omnes, & discors concordia est idonea ad generationes. Postquam igitur terra cumula nuperâ eluvie incaluit sole æthereo, & intensis caloribus, emisit species infinitas: & partim reddidit formas antiquas: partim formavit nova monstra.*

NOTÆ.

416. *Cætera*] Falsò quidem hoc dicit; nam vel de insectis etiam, num sine semine aliquo generentur, non sine causâ dubitant nonnulli: sunt ergo hæc puri poëtarum figmenta.

417. *Vetus*] Ex diluvii aquis.

419. *Intumuêre*] Ut prægnantes solent.

420. *Vivaci solo*] Terrâ vitam subministrante.

422. *Septemfluus*] Quia per septem ostia præcipua in mare erumpit Nilus, qui singulis annis Ægyptum, regionem alioqui siccam, inundat & fœcundat.

424 *Solis*] Sole.

425. *Animalia inveniunt*] Quæ per se sine semine, sed nata primùm produxerit; quam & Medicinæ historicus refert. Cæterùm insecta quidem ex corruptione nasci plerique concedunt; perfecta animalia sine semine generari posse naturaliter, non is sum qui credam.

427. *Imperfecta*] Inchoatis equidem perfectiora, sed quæ omnibus membris nondum constiterint, terramque inanimatam secum traxerint, nondum numeris omnibus absoluta.

430. *Temperiem*] Quæ est medium siccitatis & frigiditatis participans, ex caloris & humiditatis pugnâ conflatum.

431. *Concipiunt*] Ex humidi & calidi temperie fieri docet generationem: quam quidem sine illâ dari posse, vix quisquam ausit affirmare.

432. *Vapor*] Pro calore fumiter; quomodo & Virgilius, aliique sunt locuti.

Illa quidem invita, sed produxit te quoque eo tempore, maxime Python; & eras horror recentibus populis, serpens ignote: tantam tu gebas partem montis. Deus arcu insignis, & nunquam usus antea ejusmodi telis, nisi adversus damas & capreas fugaces, interfecit hunc impeditum multo sagittis, pharetrâ, prope modum exinanitâ, tabo exhausto per ater a vulnera: Et ne tempus posset oblivium mandare gloriam facti, instituit sacros ludos celebri certamine, dictos Certamina Pythia à nomine serpentis interfecti. Quicunque adolescentum victor discesserat pugilatu, cursu, aut curru, reportabat coronam ex ramis esculi. Laurus nondum erat; & Apollo redimibat decoratus arbore tempora assigna frondi sua.

X. *Daphne Penei fuit frustra amor Apollinis, quem non fortuna infesta, sed atrox ira cupidinis movit.*

Illa quidem nollet, sed te quoque, maxime Python,
Tum genuit: populisque novis, incognite serpens,
Terror eras: tantum spatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis
Antè, nisi in damis, capreisque fugacibus, usus,
Mille gravem telis, exhaustâ penè pharetrâ,
Perdidit effuso per vulnera nigra veneno.
Neve operis famam posset delere vetustas;
Instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia de domiti serpentis nomine dictos.
His juvenum quicunque manu, pedibusve, rotâve
Vicerat; esculeæ capiebat frondis honorem.
Nondum lauris erat; longoque decentia crine
Tempora cingebat de quâlibet arbore Phœbus.
X. Primus amor Phœbi Daphne Peneïa; quem non
Fors ignara dedit, sed saeva Cupidinis ira.

NOTÆ.

438. *Pythia*] Serpens fuit miræ magnitudinis, ex terræ corruptione, post diluvium, natus, quem Apollo interfecit. Quâ fabulâ gravissimas à diluvio exhalationes radiis solem attenuisse significare voluerunt Mythologi: quanquam alia alii, ad libitum quisque, commenti sunt.

441. *Arcitenens*] *Apollo* est seu *Sol*, jaculandi peritiâ, & radiantibus suis sagittis poëtis decantatissimus.

443. *Gravem* Al. gravi; *i. e.* gravida, plena. *Gravem telis*] Quæ in ipsum serpentem Apollo emiserat.

444. *Nigro*] Propter circumfusum sanguinem nigrum.

446. *Infitiata fuerat*] Vide Schol. post lib. I. cap. 23. A Diomede tamen Pausanias in Corinthiacis Pythia instituta ferebat; ab Eurylochio Thessalo. Pindari interpres ab Apolline, nescio quo, pœna. Apud Græcos nobilitata sunt quatuor ludorum genera. Olympiaci, Pythii, Isthmii, Nemeæi; de quibus Pausanias, lib. II. cap. 3.

448. *Mista*] Id est, pugilatu, curru, pedestri, & cursu. Quanquam & certamina, & victorum præmia & tempora variè immutata fuisse, inde inde, ut est fabularum præsertim, & veteris historiæ, itemque hominum ingenium, apud varios legere poteris.

449. *Victor*] Ex esculi arboris fronde confectâ coronâ donabantur victores; quæ quidem esculus ex glandiferarum est genere, ita dicta, autore Servio, quòd ejus glandibus, ante fruges inventas, mortales, pro escâ uterentur.

450. *Lauri*] Ita verò pingebatur, & pingi decuit propter radios.

452. *Primus*] Lauri, aut ex eâ arbore confectæ coronæ, quâ donabantur victores, occasione, ait Phœbi erga Daphnen amores poëta delicendit, quæ in laurum, ejus nominis arborem, mutata est.

Ib. *Daphne*] Penei fuit Thessaliæ fluvii (vel, ut aliis placet, Ladonis) filia, cujus confitæ ripæ fuit: unde locus datus fabulæ: nam laurus Græce Daphne dicitur.

453. *Cupidinis*] *Amoris*, Jovis & Veneris filii, ut nonnullis placet; vel, ut alii volunt, Martis & Veneris; vel Cœli & Terræ, &c.

Delius

Delius hunc, nuper victâ serpente superbus,
Viderat adducto flectentem cornua nervo:
Quidque tibi, lascive puer, cum fortibus armis?
Dixerat: ista decent humeros gestamina nostros;
Qui dare certa feræ, dare vulnera possumus hosti;
Qui modò pestifero tot jugera ventre prementem
Stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis.
Tu face nescio quos esto contentus amores
Irritare tuâ: nec laudes asscre nostras.
Filius huic Veneris: Figat tuus omnia, Phœbe;
Te meus arcus, ait: quantóque animalia cedunt
Cuncta tibi, tantò minor est tua gloria nostrâ.
Dixit: & elisso percussis aëre pennis,
Impiger umbrosâ Parnassi constitit arce;
Eque sagittiferâ promsit duo tela pharetrâ
Diversorum operum. Fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acutâ:
Quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine plumbum.
Hoc Deus in nymphâ Peneïde fixit; at illo
Læsit Apollineas trajecta per ossa medullas.
Protinus alter amat; fugit altera nomen amantis,
Sylvarum latebris, captivarumque ferarum
Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes,
Vitta coërcebat positos sine lege capillos.
Multi illam petière: illa aversata petentes,

Apollo, elatus ob nuper superatam serpentem, viderat hunc curvantem arcum nervo adducto: & dixerat. Quid tibi cum duris armis, puer lascive? Ista gestamina convenunt nostris humeris: qui possumus certas plagas inferre feris & hostibus: qui nuper occidimus infinitis spatiis Pythonem inflatum, tegentem tot jugera ventre venenato. Tibi satis sit incendere nescio quos amores face tuâ: nec tibi arroga nostram gloriam. Filius Veneris huic respondit: Apollo, arcus tuus cætera transverberet, meus te figat: & quantò animalia omnia sunt te minora, tantò minores sunt tuæ laudes nostris. Absolverat, & celer, aëre percusso alis agitatis, pedem posuit in cacumine umbrosi Parnassi, & sumsit duas sagittas ex pharetrâ variorum effectuum. Hæc excutit, illa inducit amorem. Quæ inducit aurata est, & splendet mucrone acuminato; quæ excutit est hebes, & habet plumbum sub cannâ. Deus immisit hancce in nymphan Penëidem; at vulneravit illâ medullas Apollinis per ossa transfixa. Continuò alter amat; altera odit nomen amantis, sese oblectans antris silvarum, & spoliis ferarum captarum, & imitans Dianam virginem, vitta retinebat comam incomtam. Plurimi illam concupiverunt: illa exosa ambientes,

NOTÆ.

454. *Delius*] Apollo est, in Delo Ægæi maris insulâ, unà cum Dianâ sorore natus.

455. *Flectentem cornua*] *Sagittas arcu emittentem.* Cornua autem, quæ ad arcûs extremitatis aptantur, pro ipso arcu posuit.

458. *Qui dare*] Vide annon magnificè hæc omnia, & ut decuit mox superbiâ suâ perituram.

461. *Nescio quos amores*] Cum quodam contemptu hæc dicuntur; ac si diceret, leves, molles, & hominibus negligendos.

Ib. *Face*] Faces videmus in amoribus, sicut & sagittas, animâ Cupidinis.

467. *Arce*] Pro cacumine posuit Parnassi.

469. *Diversorum operum*] Id est, quorum contrarius erat effectus.

471. *Arundine*] Est arundo aquaticus frutex, quo fiebant sagittæ: unde pro ipsis persæpe sumitur.

472. *Nympha*] Daphnen plumbo armatâ sagittâ tetigit.

474. *Fugit altera*] Fingitur Daphne Apollinem (seu Solem) fugere, quòd laurus umbram & loca opaca amet.

476. *Phœbes*] *Dianam* dicit Phœbi sororem, quæ virgo incorrupta & venatrix.

477. *Vitta*] Fascia est, quâ matronæ pudicæ, virgines, vestalesque crines coërcebant, & caput ornabant; sæpius pro pudicitiâ indicandâ Ovidius utitur.

478. *Multi*] Proci *scilicet*.

impatiens & expers mariti percurrit loca devia & intercepta silvarum: neque cogitat quid sit Hymen, quid sit amor, quid sint conjugia. Pater dixit sæpe: Nata, debes mihi generum. Pater dixit sæpe: Nata, debes mihi posteros. Illa velut facinus damnata faces nuptiales, tanquam flagitium erubescit ad tædas ora; & amplectens genua patris mitibus brachiis, dixit, Concede mihi, pater suavissime, indelibatâ virginitate frui: Pater illud concessit antea Dianæ. Ille quidem annuit: verùm ista elegantia prohibet esse quod vovet: & tua pulchritudo facit contra tuum desiderium. Apollo amat; & optat conjugia vocat Daphnes: & spes sua responsa illum decipiunt. Et quemadmodum leves culmus comburitur jubatis aristis; quemadmodum sepes flagrant tædis, quas forte viator vel nimis admovit, vel jam deseruit sub die; sic deus corripitur totis visceribus, & alit sperando vanum amorem. Videt comam incomtam ipsam super colla. Et dicit, Quid si comsentiatur? Videt oculos radiantes luce pares astris. Videt os; quod non satis vidisse. Probat digitos & manus, & brachia, & lacertos pene dimidiâ parte nudos.

Impatiens, expersque viri, nemorum avia lustrat;
Nec quid Hymen, quid Amor, quid sint connubia curat. 480
Sæpe pater dixit: Generum mihi, filia, debes.
Sæpe pater dixit: Debes mihi, nata, nepotes.
Illa velut crimen tædas exosa jugales,
Pulchra verecundo suffunditur ora rubore;
Inque patris blandis hærens cervice lacertis, 485
Da mihi perpetuâ, genitor carissime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater antè Dianæ.
Ille quidem obsequitur: sed te decor iste, quod optas,
Esse vetat: votoque tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat; visæque cupit connubia Daphnes: 490
Quæque cupit, sperat: suaque illum oracula fallunt.
Utque leves stipulæ demtis adolentur aristis;
Ut facibus sepes ardent, quas fortè viator
Vel nimis admovit, vel jam sub luce reliquit;
Sic deus in flammas abiit: sic pectore toto 495
Uritur, & sterilem sperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos.
Et, Quid si comantur? ait. Videt igne micantes
Sideribus similes oculos. Videt oscula; quæ non
Est vidisse satis. Laudat digitosque, manusque, 500
Brachiaque, & nudos mediâ plus parte lacertos.

Si qua latent, meliora putat. Fugit ocyor aurâ
Illa levi: neque ad hæc revocantis verba resistit:
Nympha, precor, Penëa, mane: non insequor hostis.
Nympha, mane. Sic agna lupum, sic cerva leonem, 505
Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columbæ;
Hostes quæque suos. Amor est mihi causa sequendi.
Me miserum! ne prona cadas, indignave lædi
Crura secent sentes; & sim tibi causa doloris.
Aspera, quâ properas, loca sunt. Moderatiùs, oro, 510
Curre, fugamque inhibe: moderatiùs insequar ipse.
Cui placeas, inquire tamen. Non incola montis,
Non ego sum pastor: non hîc armenta, gregesve
Horridus observo. Nescis, temeraria, nescis 514
Quem fugias: ideoque fugis. Mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Patareæque regia servit.
Jupiter est genitor. Per me quod eritque, fuitque,
Estque, patet. Per me concordant carmina nervis.
Certa quidem nostra est; nostrâ tamen una sagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit. 520
Inventum medicina meum est; opiferque per orbem
Dicor; & herbarum subjecta potentia nobis:
Hei mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis:
Nec prosunt domino, quæ prosunt omnibus, artes!
Plura locuturum timido Penëia cursu 525
Fugit; cumque ipso verba imperfecta reliquit:
Tum quoque visa decens. Nudabant corpora venti,

Si quædam occultantur, credit formosissima. Illa celerior vento levi properat: neque remoratur ad hæc verba revocantis: Nympha Penëia, quæso, expecta, inquit Apollo: non persequor inimicus: Nympha, expecta. Sic agna fugit lupum, sic cerva leonem, sic columba fugit accipitrem avidâ alis timidis; singulæ suos hostes. Amor est mihi causa insequendi. Me infelicem! ne labaris prona, & vepres lacerent pedes immeritos vulnerati; & sim tibi causa mœroris. Loca quâ festinas, sunt difficilia: curre, quæso, lentiùs, & cohibe fugam: ipse persequar lentiùs. Quære tamen cui grata sis. Ego non sum monticola, non sum pastor, non hîc custodio hirsutus armenta vel greges. Nescis, imprudens, quem vites: ideoque vitas. Terra Delphica, & Claros, & Tenedos, & regia Patarëa mihi paret. Jupiter pater est. Quodcunque fuit, est, & erit, apparet per me. Per me versus consonant chordis. Nostrum quidem speculum certum est; attamen unum cernas, quod læsit cor liberum. Medicina est reperta à me, & vocor auxiliaris per mundum; & vires plantarum mihi subjiciantur. Hei mihi, quòd amor nullis herbis est sanabilis: neque scientia, quæ omnes, juvat magistrum: Daphne fugat cursu puerilia dicturum; & defuerunt verba imperfecta cum ipso: Tum etiam visa est pulchrior: aura detegebat corpus,

NOTÆ.

480. *Hymen*] Fuit Hymen sive Hymenæus deus nuptiarum præses, Liberi patris & Veneris, vel, ut aliis placet, Uraniæ filius; qui etiam pro ipsis nuptiis sumitur.

483. *Tædas jugales*] *Nuptias.* Novis enim nuptis (quæ in maritorum domum noctu deducebantur) quinque faces præferebantur; ut scribit Plutarchus in Problematicis.

486. *Da mihi perpetuâ*] Ita Diana ipsa apud Callimachum.

Δός μοι παρθενίην αἰώνιον, ἄνθα, φυλάσσειν.

487. *Pater*] Jupiter: quod jam sæpe vidimus.

488. *Ille*] Peneus fluvius obtemperare.

Ib. *Sed te*] Daphnem ipsam alloquitur poëta, ingenii sui non immemor.

489. *Repugnat*] Quia à multis expetuntur quæ pulchræ sunt.

491. *Sequæ*] Notiora sunt Apollinis oracula, quàm ut toties recitata narrare iisdem tuamus. Negat Naso sibi potuisse consulere Apollinem, qui aliis ipsorum fata aparuerit.

492. *Decus*] *Pulchrum pars major fuleat unâ cum aliis celerita est, nonnisi in cursu stipulâ.*

494. *Relinquit*] Viatores, adventante luce, facem nullius jam usûs objiciunt negligenter; unde sepibus incendium.

Semiustamque facem nigrâ projecit in undâ
Pontus.—Val. Fl. lib. IV. ver. 164.

496. *Sterilem*] Vanum, ex quo fructum voluptatem est habiturus.

499. *Nam si vidit*] Quia enim non tantùm pars videre, sed ea osculari cupiebat.

505. *Sic agna*] Non minùs Phœbum Daphne fugiebat, quàm agna lupum, &c.

507. *Amor*] Verba sunt Phœbi Daphnen fugientem sequentis.

515. *Delphica*] Fuit urbs *Delphi* Phocidis in Achaiâ, ad Parnassum, Apollinis oraculo celebrima.

516. *Claros*] Oppidum fuit Ioniæ, ubi mons & lucus Apollini sacer: itemque insula in mari Myrtoo, de quâ hîc sermonem esse voluerunt nonnulli.

Ib. *Tenedos*] Insula fuit è regione Trojæ, in mari Ægæo.

Ib. *Patareæque*] Sita fuerant Patara juxta mare Lycium in Asiâ minore Asiæ, ubi delebrum fuit Apollinis sacrum oraculorum fide celeberrimum.

518. *Concordant*] Quia musicæ & lyræ inventor.

519. *Certa quidem nostra*] Se peritum quidem sagittarium profitetur; sed Cupidinem, à quo erat petitus, peritiorem esse ait.

520. *Vulnera*] Libero ab amoris affectu.

522. *Herbarum*] Quia medicinæ inventor. Herbas autem in medicinâ potentes sol (seu Apollo) e terrâ elicit. Hinc Apollo dicitur medicinæ inventor.

526. *Imperfecta*] Quæ nondum Apollo plura dicturus, absolverat.

Coviaque

& venti oppoſiti agitabant amictus reluctantes: & lenia flamina rejiciebant in humeros comam incomtam: & forma ſpecioſior fuit fugâ. Verùm juvenis deus non poteſt ampliùs profundere ſua blandimenta: & pro impulſu ipſius amoris ſequitur veſtigia feſtino greſſu. Quemadmodum canis Gallicus, cùm vidit leporem in campo aperto; & hic quærit rapinam pedibus, ille incolumitatem: alter ſimilis correptare, jam jamque credit apprehendere, & inſtat veſtigiis porrecto roſtro: alter dubitat, an ſit correptus; & avellitur ipſis morſibus; & deſtituit rictus pertingentes. Sic deus & puella eſt: hic ſpe velox, illa metu. Qui tamen perſequitur, ſuſtentatus pennis amoris, celerior eſt, neque dat ſpatium reſpirandi: & inſtat tergo fugaci: & ventilat ſpiritu capillos diffuſos per cellum. Illa expalluit viribus exhauſtis, & ſuperata labore celeris fugæ aſpiciens aquas Penëidas, dixit, Geritur jaccurre; ſi vos fluvii habetis aliquam poteſtatem. Vel hiſce, ô Terra, in quâ nimis grata fui, vel dele formam, quæ cauſa eſt ut offendar, eam transformando. Vix abſolutâ oratione, gravis ſtupor coërcet membra: tenera viſcera coarctantur ſubtili cortice. Capilli augentur in frondes, lacerti in ramos: Pes, modò tam celer, affixus eſt segnibus radicibus: ſuſtigium habet vultus: ſolus ſplendor ſupereſt in illâ. Apollo amat etiam illam: & manu admotâ trunco,

Obviaque adverſas vibrabant flamina veſtes:
Et levis impexos retro dabat aura capillos:
Auctaque forma fugâ eſt. Sed enim non ſuſtinet ultra
Perdere blanditias juvenis deus: utque movebat
Ipſe amor, admiſſo ſequitur veſtigia paſſu.
Ut canis in vacuo leporem cùm Gallicus arvo
Vidit; & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem:
Alter inhæſuro ſimilis, jam jamque tenere
Sperat, & extento ſtringit veſtigia roſtro:
Alter in ambiguo eſt, an ſit deprênſus: & ipſis
Morſibus eripitur; tangentiaque ora relinquit.
Sic deus, & virgo eſt: hic ſpe celer, illa timore.
Qui tamen inſequitur, pennis adjutus amoris
Ocyor eſt, requiemque negat: tergoque fugaci
Imminet: & crinem ſparſum cervicibus afflat.
Viribus abſumtis expalluit illa: citæque
Victa labore fugæ, ſpectans Peneïdas undas,
Fer, pater, inquit, opem; ſi flumina numen habetis.
[Quâ nimiùm placui, tellus, aut hiſce, vel iſtam,
Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.]
Vix prece finitâ, torpor gravis alligat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia libro.
In frondem crines, in ramos brachia creſcunt:
Pes modò tam velox pigris radicibus hæret:
Ora cacumen obit: remanet nitor unus in illâ.
Hanc quoque Phœbus amat: poſitâq; in ſtipite dextrâ

NOTÆ.

530. *Auctaque forma*] Amantium more, qui omnia putant decere, ut ait Lucret. lib. IV.

Hoc faciunt homines plerumque cupidine capti,
Et tribuunt ea, quæ non ſunt his commoda vere.

533. *Vacuo*] *Patente*, ubi nec arbores, nec ſegetes, in quibus ſeſe lepus occultare poſſet: non enim vertagi, aut canes Gallici, odore feras inveſtigant.

541. *Tergo*] Fugientis Daphnes.

544. *Penëidas*] Patris Peneï Theſſaliæ fluvii: nam alius fuit Elidis in Peloponneſo.

545. *Numen*] *Poteſtatem & benefaciendi potentiam.*

546. *Quâ nimiùm*] Hi duo verſus tollendi ſunt, quippe qui non ſunt Ovidiani. *Herſius* legit inverſo ordine.

Quæ facit, ut lædar, tellus, aut hiſce, vel iſtam,
Quâ nimiùm placui, mutando perde figuram.

549. *Libro*] *Cortice*: nam ea eſt primaria vocis ſignificatio; quamvis poſteaquam in libris ſeu arborum tenuiſſimis corticibus ſcribi cœptum, frequentius pro ipſis voluminibus uſurpetur.

553. *Amat*] Atque etiam Apollini dicata eſt laurus: ut paulo infra,

Arbor eris certè, dixit, mea. ——

Sentit

Sentit adhuc trepidare novo ſub cortice pectus.
Complexuſque ſuis ramos, ut membra, lacertis,
Oſcula dat ligno: refugit tamen oſcula lignum.
Cui deus, At conjux quoniam mea non potes eſſe,
Arbor eris certè, dixit, mea. Semper habebunt
Te coma, te citharæ, te noſtræ, laure, pharetræ.
Tu ducibus Latiis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet; & longæ viſent Capitolia pompæ.
Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis; mediamque tuebere quercum.
Utque meum intonſis caput eſt juvenile capillis;
Tu quoque perpetuos ſemper gere frondis honores.
Finierat Pæan. Factis modò laurea ramis
Annuit: utque caput, viſa eſt agitâſſe cacumen.
XI. Eſt nemus Hæmoniæ, prærupta quod undique claudit
Silva: vocant Tempe. Per quæ Penëus ab imo
Effuſus Pindo ſpumoſis volvitur undis,
Dejectuque gravi tenues agitantia fumos
Nubila conducit, ſummaſque aſpergine ſilvas

ſentit pectus micare adhuc ſub recenti libro. Et amplexus ramos ſuis brachiis, tanquam artus, deoſculatur lignum: lignum tamen oſcula refugit. Quam deus ſic alloquitur, At ſiquidem non potes eſſe uxor, protectò eris mea, arbor mea. Tu, Laure, capillis, citharæ, pharetram noſtram ſemper ornabis. Tu comitaberis imperatores Latines, cùm triumphi canta celebrabuntur; & productæ pompæ aſcendent in capitolium. Eadem effigieris cuſtodia certiſſima poſtibus Auguſtis ante portam; & defendes mediam quercum. Et quemadmodum caput meum eſt juvenile comâ intonſâ; tu etiam habe ſemper gloriam illibatam foliorum. Apollo finem fecerat. Laurus annuit ramis modò creatis; & viſa eſt movere verticem tanquam caput.

XI. Eſt nemus Theſſaliæ, quod ſilva alta circumdat undique, dicitur Tempe; per quæ Peneus deſluens à radicibus Pindi, fluctibus ſpumoſis fertur, & vehementi lapſu devolvit nebulas facientes ſubtilem rorem, & arbores extremas irrigatione

NOTÆ.

556. *Refugit*] Quia magis in locis umbroſis, nec tam ſolis radiis oppoſitis, vireſcit.

558. *Habebant*] Solebant poëtæ, itemque muſici, & duces, caput, & ſua pleraque lauri ramis decorare.

559. *Te citharæ*] Hinc laureati in ſcenâ citharœdi.

560. *Triumphum*] Mos erat triumphantibus acclamare, cùm in capitolium & Jovis templum ſacrificaturi aſcenderent, *Io Triumphe*, Vide *Alex. ab Alex. lib.* VI. *cap.* 6.

561. *Longæ pompæ*] Captivorum, ac rerum omnium pretioſarum, in bello captarum; imaginem præterea urbium expugnatarum, &c.

562. *Cuſtos*] Quia in veſtibulo ædium Auguſti imperatoris laurus fuit poſita, in quâ corona querna (quæ ob ſervatos cives *Civica* dicebatur) ſuſpenſa eſt. Vid. Dion. lib. LIII. De hâc ita Plinius lib. XV. cap. ult: *Laurus triumphis propria dicatur, vel gratiſſima domibus januisque Cæſarum, pontificumque quæ ſola & domos exornat, & ante limina excubat*, &c.

564. *Intonſis*] Fingitur Apollo comatus & imberbis; quâ re radiorum ſolarium vigor nunquam ſeneſcens ſignificatur.

566. *Pæan*] Eo nomine Græcis dictus eſt Apollo παίων ſagittis, id eſt, radiis feriens; vel παίων ſedans, & coërcens morbos, vel ab acclamatione matris dum Pythonem interficeret ἴε παι, *Jace fili.*

Ib. *Laurea*] *Laurus*; quanquam pro ipſis foliis propriè *laurea* ſumitur.

568. *Eſt nemus*] Tempe amœniſſimam Hæmoniæ vallem deſcribit poëta, quo commodiùs Ius, Inachi amnis filiæ, Metamorphoſin in juvencam cum ſuperiore connectat. Nam juxta Tempe eſt ſpelunca Penei fluvii, Daphnes patris, ad quem conſolandum omnes vicini amnes convenerunt, præter Inachum, qui amiſſam filiam lugebat.

Ib. *Hæmoniæ*] *Theſſaliæ*, ab Hæmone Pelaſgi filio ita dictæ.

569. *Tempe*] Cujus loci amœnitas, multis, Æliano præſertim venuſtiſſimè deſcripta, in proverbium abiit, ut pro locis amœnis ſumatur Tempe.

570. *Pindo*] Pindus mons eſt Theſſaliæ, aut certè eam terminans.

Ib. *Spumoſis*] Exaquæ curſu præcipiti cum multo ſaxorum latentium colliſu.

571. *Fumos*] Minutiſſimas dicit aquæ partes, quæ fluminis impetu diſperſæ nubis aut fumi ſpeciem referunt.

Impluit;

madefacit; & gravis est strepitu pluribus quàm præcipuis locis. Hæc regia, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni fluvii; habitans hanc spelunam de saxis parabat, aquis imperabat, & nymphis frequentantibus erat. Fluvii vi inæ regionis illuc concurrerant; dubitantes primò gratulenturne, an consolentur patrem: advenit multæ populi ferax Spercheus, & concitatus Enipeus, & senex Apidanus. & vitis Amporylus, & Æas: & solitum cæteri fluvii: qui, quò rapiditas eos impulit, devolvunt in æquor aquas lassas flexosis cursibus. Solus Inachus desideratur: & latens specu profundissimo, crescere facit copiam lacrymis: & vestem, sicuti defleat filiam Io, tanquam peritam. Ignorat vivatne, an sit apud inferos. Verùm nullibi: credit esse quam nullibi reperit; atque secum tacitus gemebat. Jupiter intuitus erat Io revertentem à fluvio patrio: & dixerat, O puella digna Jove, & tuo lecto nescio quem felicem redditura, accede ad umbras excelsarum silvarum (& ostenderat umbras silvarum) dum aestus est, & sol est sublimis medio cœlo. Quid si veteris subire sola latibula ferarum; secura ingredieris recessus silvarum deo duce; nec deo de infimo ordine, sed qui tacto sceptra cœlestia ampla manu; sed qui jacta fulmina vaga.

Impluit; & sonitu plùs quàm vicina fatigat.
Hæc domus, hæ sedes, hæc sunt penetralia magni
Amnis: in hoc residens facto de cautibus antro,
Undis jura dabat, Nymphisque colentibus undas.
Conveniunt illuc popularia flumina primùm,
Nescia gratentur, consolenturne parentem;
Populifer Spercheos; & irrequietus Enipeus,
Apidanusque senex, lenisque Amphrysos, & Æas:
Moxque amnes alii: qui, quà tulit impetus illos,
In mare deducunt fessas erroribus undas,
Inachus unus abest: imoque reconditus antro
Fletibus auget aquas: natamque miserrimus Io
Luget, ut amissam. Nescit vitâne fruatur,
An sit apud manes. Sed quam non invenit usquam,
Esse putat nusquam; atque animo pejora veretur.
Viderat à patrio redeuntem Jupiter Io
Flumine: &, O virgo Jove digna, tuoque beatum
Nescio quem factura toro, pete, dixerat, umbras
Altorum nemorum (& nemorum monstraverat umbras)
Dum calet, & medio sol est altissimus orbe.
Quòd si sola times latebras intrare ferarum;
Præsside tuta Deo, nemorum secreta subibis;
Nec de plebe Deo, sed qui cœlestia magna
Sceptra manu teneo; sed qui vaga fulmina mitto.

NOTÆ.

574. *Domus*] Habebant aquarum numina, poetarum beneficio, domos suas in ipsis fontibus & fecerunt origines.

576. *Nymphæ*] Nymphæ fluminum propriè dicuntur *Naïades*.

578. *Nescia gratentur*] Quia filiam Peneus quanquam amisit. Apollini adjuratam, & dei cumulatam beneficiis cognoscit.

580. *Senex*] Quia lenis & tardus ejus lapsus. Sunt verò hæc Thessaliæ fluviorum nomina.

Ib. *Amporysus*] Juxta hunc Admeti regis armenta pavit Apollo.

Ib. *Æas*] Alius dicitur *Æus* qui ex iisdem prope montibus cum Peneo prodiens, longè diversissimas terras alluit, ad occasum in Adriaticum mare se exonerans, cùm ille in Ægæum ad ortum cursum suum dirigat.

582. *Errantibus*] *Errores* vocat flexuosos, & obliquos fluminum cursus. Et cùm *errare* undas dicat, non mirùm si eâdem libertate *fessus* vocat: nam qui erant in itineribus, fatigantur.

583. *Inachus*] Fluvius Achaiæ ab Inacho rege dictus.

584. *Io*] Accusativus est Græcus, ab Io Ius.

586. *Sit apud manes*] *Sit mortua*. Per Manes enim sæpe dii inferi, itemque animæ è corporibus egressæ intelliguntur.

587. *Animo pejora vereturr*] *Gravissima omnia præ timore suspicatur*. Vel fortè, *timet graviora pericula veris*, ut alibi loquitur poëta.

596. *Vaga*] Non quidem sit ad Jovem respicies, cujus ictus certissimi; sed habitâ ratione hominum, quibus fortuiti videntur fulminis tactus.

Ne

Ne vita me. Nam evitabat. Jamque præterierat pascua Lernæ & campos Lyrcæos plenos arboribus; cùm deus invenit undas tectas terras tenebris immisisse, & repressisse fugam, & abstulisse palustrem. Interea Juno oculos convertit in latam planitiem; & mutata nebulas celeres induxisse speciem locis sub luce clarâ, cognovit eas non esse fluvii, nec redditas ab humidâ terrâ: atque exquirit ubi sit suus maritus; ut pote quæ jam persæpe habuerat adulteria ejus toties deprehensi. Quem cùm non invenit in cœlo; Vel, inquit, ego decepta, vel injuriâ affecta sum. Et postquam descendisset à supremo cœlo, pedem fixit in terris; & imperavit nubila discuti. Ille præviderat accessum uxoris, & transformaverat faciem filiæ Inachi in nitidam vaccam. Vacca quoque pulchra est. Filia Saturni, quamvis reluctante animo laudat elegantiam vaccæ, & quasi incerta veritatis, petit cujus sit, & unde, & ex quo armento. Jupiter fingit à terrâ ortam esse, ne dominus ulteriùs petatur. Juno hanc petit dono. Quid agat? Durum in alterius potestatem tradere sues amores; non tradere suspectum. Pudor hinc sollicitat, hinc amor. Pudor fuisset superatus amore; sed si juvenca deorum tam exiguum recusaretur. & quæ pariter soror est & uxor; videretur non esse juvenca. Pellice tradità dea non potest statim omnem timorem; & metuit Jovem, & fuit sollicita de adulterio, usque dum dedit Io custodiendam Argo Arestoris filio.

Ne fuge me. Fugiebat enim. Jam pascua Lernæ,
Consitaque arboribus Lyrcæa reliquerat arva:
Cùm Deus inductâ latas caligine terras
Occuluit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem.
Interea medios Juno despexit in agros:
Et noctis faciem nebulas fecisse volucres
Sub nitido mirata die, non fluminis illas
Esse, nec humenti sentit tellure remitti:
Atque, suus conjux ubi sit, circumspicit; ut quæ
Deprensi toties jam nôsset furta mariti.
Quem postquam cœlo non reperit; Aut ego fallor,
Aut ego lædor, ait. Delapsaque ab æthere summo
Constitit in terris; nebulasque recedere jussit.
Conjugis adventum præsenserat, inque nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
Bos quoque formosa est. Specimen Saturnia vaccæ,
Quanquam invita, probat: nec non & cujus, & unde
Quove sit armento, veri quasi nescia, quærit.
Jupiter è terrâ genitam mentitur, ut auctor
Desinat inquiri. Petit hanc Saturnia munus.
Quid faciat? crudele, suos addicere amores:
Non dare, suspectum. Pudor est, qui suadeat illinc;
Hinc dissuadet amor. Victus pudor esset amore:
Sed leve si munus sociæ generisque, torique
Vacca negaretur; poterat non vacca videri.
Pellice donatâ, non protinus exuit omnem
Diva metum; timuitque Jovem, & fuit anxia furti,
Donec Aristoridæ servandam tradidit Argo.

NOTÆ.

597. *Lernæ*] Fuit Lernæ palus in Peloponneti agro Argivo, ubi vixit Hydra serpens, quam Hercules occidit juxta Inachum fluvium.

598. *Lyrcæa*] Urbs fuit ejus nominis in Arcadiâ, itemque mons, ex quo Inachus amnis decurrebat. Pausanias scribit in Corinthiacis Δυρκαίαν opp. unicâ mutatâ literâ, dictam esse postea Lyrcæam, à Lyrco abantis notho, qui eam occupavit.

603. *Flaminis*] Physici aiunt, nebulas aut à fluviis, aut à vaporibus terræ generari.

608. *Lædi*] Mariti perfidiâ, qui furtivos quærat concubitus.

611. *Inachidos*] Ius Inachi filiæ, à quo Inachis dicta.

612. *Saturnia*] Juno Saturni filia.

615. *E terra*] *Ignotis parentibus natos, terræ filios nominamus*, Lactant. Sic Pers. Sat. 6. *Progenies terræ*. Contra quorum virtutem miramur, *de cœlo cecidisse dicimus*. Quod & Cicero, *quasi cœlo delapsus*, scribit.

621. *Poterat non vacca*] Quod ne cognosceret Juno, Jovi maximè cautum.

623. *Anxia*] Ne fortè ad simulatæ vaccæ consuetudinem rediret Jupiter.

Centum

Argus habebat caput circumdatum centum oculis: ex quibus duo suo ordine quiescebant; reliqui officio suo invigilárunt. Quocunque modo stetit, conversus erat ad Io: habebat Io præ oculis, quamvis ab eâ faciem averteret. De die ad pastum ducit: cùm sol sub terrâ est, includit, & vinculo cingit collum vinculo *indignum: Vescitur foliis arbuti, & herbâ amarâ: & miserasternitur in terrâ non semper herbosâ pro lecto, & bibit undas lutulentas. Illa etiam supplex, cùm vellet porrigere brachia Argo; non habuit brachia quæ porrigeret Argo: & mugivit ore volente conqueri: & metuit sonos: & tremefacta est voce propriâ. Descendit quoque ad ripas, ubi consuevérat sæpe sese oblectare; ad ripas Inachidas: &, ut vidit insidita cornua in aquâ, exhorruit, & timore perculsa sese voluit effugere. Naïades nescíunt, ipsa Inachus nescit quæ sit. At illa sequitur patrem & sorores: & sinit se tangi: & exhibet se laudantibus. Senex Inachus obtulerat gramina revulsa; illa lambit & deosculatur manus patris; nec reprimit lachrymas: &, si voces prædirent, auxilium peteret, & proferret nomen suum & infortunia. Vice verborum, littera, quam pes signavit in pulvere, dedit mœstum vultum transformati corporis. Me infelicem! exclamat pater Inachus: & ingemuit me infelicem! affixus cornibus & colla candidæ conjugis. Tune es quæsita à me, filia, per omnes terras? tu, nondum inventa, eras mœrore tolerabilior, quàm jam cùm reperta es. Soles: nec reddis voces reciprocas nostris. Emittis tantùm suspiria ex imo corde: & quod solum licet, remugis ad mea dicta. At nescius ego tibi nuptias parabam.*

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat:
Inde suis vicibus capiebant bina quietem: 626
Cætera servabant, atque in statione manebant.
Constiterat quocunque modo, spectabat ad Io:
Ante oculos Io, quamvis adversus, habebat.
Luce sinit pasci: cùm sol tellure sub altâ est, 630
Claudit, & indigno circumdat vincula collo.
Frondibus arbuteis, & amarâ pascitur herbâ:
Proque toro, terræ non semper gramen habenti
Incubat infelix, limosaque flumina potat.
Illa etiam supplex Argo cùm brachia vellet 635
Tendere; non habuit, quæ brachia tenderet Argo:
Conatoque queri mugitus edidit ore:
Pertimuitque sonos: propriâque exterrita voce est.
Venit & ad ripas, ubi ludere sæpe solebat,
Inachidas ripas: novaque ut conspexit in undâ 640
Cornua, pertimuit, seque externata refugit.
Naïdes ignorant, ignorat & Inachus ipse,
Quæ sit. At illa patrem sequitur, sequiturque sorores:
Et patitur tangi, seque admirantibus offert.
Decerptas senior porrexerat Inachus herbas; 645
Illa manus lambit, patriisque dat oscula palmis;
Nec retinet lachrymas: &, si modò verba sequantur,
Oret opem; nomenque suum, casusque loquatur.
Littera pro verbis, quam pes in pulvere ducit,
Corporis indicium mutati triste peregit. 650
Me miserum! exclamat pater Inachus: inq; gementis
Cornibus, et niveæ pendens cervice juvencæ,
Me miserum! ingeminat. Tune es quæsita per omnes,
Nata, mihi terras? Tu non inventa repertâ
Luctus eras levior. Retices: nec mutua nostris 655
Dicta refers. Alto tantùm suspiria prodis
Pectore; quodq; unum potes, ad mea verba remugis.
At tibi ego ignarus thalamos, tædasque parabam:

NOTÆ.

625. *Centum luminibus*, &c.] Fabulæ hujus sensum quod attinet, alii ad historiam, quidam ad mores, plurimi ad physicam referunt. Vid. Nat. Com. Mythol. lib. VIII. cap. 18.

627. *In statione*] Militum more qui agunt excubias. *Oculi tanquam speculatores in arce collocati.* Cic. de Nat. Deor.

653. *Ingemit*] Exclamationem illam, *Me Miserum!* duplicat, repetit.

655. *Luctus eras levior*] Quia prius erat vaccam invenisse, quàm omnino non reperisse; nec vera filiam invenerat, qui eam in vaccam mutatam cognoverat.

657. *Remugis*] *Respondere videris, non hominum, sed boum more id præstas.*

Spesque

& spes mihi fuit prior generi, alterum nepotum. Nunc maritum habes de armento, nunc filius habendus de armento. Nec mala ei mors fuit tanto mœrori imponere; sed deest ipse deum; & porta mortis obserata producit nostros planctus in æternum. Argus oculatus subducit filiam patri quærenti talia, & agit abstractam in diversa pascua. Ipse procul vertices excelsum montis ipsius, ex quo circumspiciat in omnes partes.

XII. Nec superùm rector mala tanta Phoronidos ultra
Ferre potest: natumque vocat; quem lucida partu
Pleïas enixa est: letoque det, imperat, Argum. 670
Parva mora est, alas pedibus, virgamque potenti
Somniferam sumsisse manu, tegimenque capillis.
Hæc ubi dispposuit, patriâ Jove natus ab arce
Desilit in terras. Illic tegimenque removit,
Et posuit pennas: tantummodo virga retenta est. 675
Hâc agit, ut pastor, per devia rura capellas,
Dum venit, abductas: & structis cantat avenis.
Voce novæ captus cust os Junonius artis,
Quisquis es, hoc poteras mecum considere saxo,
Argus ait; neque enim pecori fœcundior ullo 680
Herba loco est; aptamque vides pastoribus umbram.

XII. Nec superùm rector mala tanta Phoronidos ultra ferre potest: natumque vocat; quem lucida partu Pleïas enixa est: letoque det, imperat, Argum. Parva mora est, alas pedibus, virgamque potenti somniferam sumsisse manu, tegimenque capillis. Hæc ubi dispposuit, patriâ Jove natus ab arce desilit in terras. Illic tegimenque removit, et posuit pennas: tantummodo virga retenta est. Hâc agit, ut pastor, per devia rura capellas, dum venit, abductas: & structis cantat avenis. Voce novæ captus custos Junonius artis, Quisquis es, hoc poteras mecum considere saxo, Argus ait; neque enim pecori fœcundior ullo Herba loco est; aptamque vides pastoribus umbram.

NOTÆ.

668. *Phoronidos*] Phoronei nepotis. Phoroneus Inachi pater fuit.

669. *Quem*] *Mercurium* est, Jovis ex Majâ filium.

Ib. *Lucida*] Sunt Pleiades seu Virgiliæ stellæ septem in Tauro, ita inter se consitæ, ut vix distingui possint: quas, priusquam in cœlum reciperentur, plurimi Atlantis & Pleiones volant fuisse filias. Sunt vero illæ diversi inter se magnitudine, Maia præcellens præcelso lumine illustrata, quia mercurii mater est.

670. *Letoque*] Unde ille nomen Ἀγγελιώτης.

671. *Alas*] Alata talaria, quæ ideirco Mercurio assimiluntur, quia omnium planetarum videtur velocissimus.

Ib. *Virgam*] Quæ *Caduceus* dicitur, duobus implicata serpentibus, quâcum animas ab inferis revocare somnum inducere, multa alia, de quibus poëtæ, posse creditur.

672. *Tegimen*] Petasum, & pileum alatum, quem *Causiam* dicunt.

673. *Patriâ arce*] *Cœlo*, quo Jovis patris Mercurii tedes.

677. *Abductas*] *Mercurius* deus furacissimus.

Ib. *Structis cantat avenis*] Pastoritio more carmen modulatur, calamis inæqualibus simul compactis (ut ipse Ovid. ait, lib. VIII. v. 191) in alæ formam. Hujusmodi fistula Virg. Ecl. 2. dicitur,

—— *Dispari septem compacta cicutis,*
& expressius Tibull. lib. II. El. 5.

Fistula cui semper decrescat arundinis ordo,
Nam tam mas cerâ jungitur usque minor.

678. *Novæ*] Non modò nevisimè inventæ: sed quâ etiam novo & suavissimo modo *Mercurius* uteretur.

Sedit Atlantiades, & euntem multa loquendo
Detinuit sermone diem; junctisque canendo
Vincere arundinibus servantia lumina tentat.
Ille tamen pugnat molles evincere somnos: 685
Et, quamvis sopor ei oculorum parte receptus;
Parte tamen vigilat. Quærit quoque, namque reperta
Fistula nuper erat, qua sit ratione reperta.
XIII. Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas 690
Naïas una fuit. Nymphæ Syringa vocabant.
Non semel & Satyros eluserat illa sequentes,
Et quoscunque Deos umbrosave rura, feraxve
Rus habet. Ortygiam studiis, ipsaque colebat
Virginitate Deam. Ritu quoque cincta Dianæ 695
Falleret, & credi posset Latonia, si non
Corneus hujus arcus, si non foret aureus illi.
Sic quoque fallebat. Redeuntem colle Lycæo
Pan videt hanc, pinuque caput præcinctus acutâ,
Talia verba refert. Restabat verba referre, 700
Et precibus spretis fugisse per avia Nympham,
Donec arenosi placitum Ladonis ad amnem

Moretum recusat. Ille sequitur. Sedit dum labori mulcendo, multa narrando, & conatur [illegible] vigiles evincendo somnos. Ille tamen nititur [illegible] lumen [illegible]; & quamvis [illegible] parte [illegible], parte tamen [illegible]. Percunctatur quoque [illegible] reperta, nempe [illegible] reperta erat.

XIII. *Tum Deus inquit, Una Naïas [illegible] inter Hamadryadas Nonacrinas [illegible] Nymphæ appellabant [illegible] Satyros, & quoscunque Deos [illegible] Rus habet. Ortygiam [illegible] & [illegible] quæ cum iis pariter interire crederentur. Ex [illegible] & ὄρος. Ib. Nonacrinas] Acaidas: Nonacris enim mons est & oppidum Arcadiæ. 692. Satyros] Sunt illi capripedes, agrestes, ut Thraciissimi. 693. Quæ sequitur] Faunos dicit, Sylvanos, Deos ruris à Satyris diversos, Tragium loco, &c.*

Ille tamen pugnat [illegible] evincere somnos: Pan [illegible] vigilare [illegible] & admotus colere [illegible] injusta de habet [illegible]: [illegible] & [illegible] per [illegible] arundines [illegible], dona, ad [illegible] Ladonis.

NOTÆ.

682. *Atlantiades*] *Mercurius*, cui mater Maia, Atlantis filia.

684. *Somnosa lumina*] Oculos observantes & custodientes vaccam.

Ib. *Vincere lumina*] Donec cantûs suavitate somno opprimerentur.

689. *Tum Deus*] Artificiosissimè Syringis fabulam præcedenti inserit poëta.

Ib. *Arcadiæ*] Fuit Arcadia Peloponnesi provincia, per quam totam, præsertim vero in Lyceo & Mænalo montibus, Pan deus colebatur.

690. *Hamadryadas*] Sunt propriè Hamadryades nymphæ, simul cum quercubus genitæ, quæ cum iis pariter interire crederentur. Ex ἅμα & δρῦς.

Ib. *Nonacrinas*] *Acaidas*: Nonacris enim mons est & oppidum Arcadiæ.

692. *Satyros*] Sunt illi capripedes, agrestes, ut Thraciissimi.

693. *Quæ sequitur*] Faunos dicit, Sylvanos, Deos ruris à Satyris diversos, Tragium loco, &c.

694. *Ortygiam Deam*] Dianam dicit, quæ in Delo Ortygia sita: nihil, inquam, Græci ob coitum cum cupiant, Ortygiam dicet.

Ib. *Studiis*] Quia venatrix, & lyricis gaudens.

696. *Latonia*] *Dianæ* Latonæ filia.

699. *Pan*] Patronum tuli te nemorum deum, semicaper, hirsutus, cornutus, &c. de cujus nomen ejus vide apud Servium ad Virg. Ecl. 2.

Ib. *Pinugue*] Coronâ è pinu, quæ illi deo arbor sacra.

700. *Fugisse*] Supererat, inquit poëta, ut Mercurius verba, quibus Pan nymphæm allocutus est, & reliquam fabulam Argo narraret; sed is interim exclamavit.

702. *Ladonis*] Antiam fabulæ dedit nomen fluvii, quem Dionysius vocat. Ἐκκαίδεκα ποτάμων. Ἄρκας Cursu superans et ripidatum pedibus, à κρίζω ululo.

Et Ladonis aqua [illegible] Hebrus [illegible] Hippotades [illegible]. Ov. Trist. lib. V.

Venerit.

Venerit. Hìc illi cursum impedientibus undis,
Ut se mutarent, liquidas orasse sorores:
Panaque, cùm prensam sibi jam Syringa putaret,
Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres:
Dumque ibi suspirat, motos in arundine ventos,
Effecisse sonum tenuem, simileмque querenti:
Arte novâ, vocisque Deum dulcedine captum,
Hoc mihi concilium tecum, dixisse, manebit:
Atque ita disparibus calamis compagine ceræ
Inter se junctis nomen tenuisse puellæ.
Talia dicturus vidit Cyllenius omnes
Succubuisse oculos, adopertaque lumina somno.
Supprimit extemplo vocem; firmatque soporem,
Languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
Nec mora; falcato nutantem vulnerat ense,
Quâ collo confine caput: saxoque cruentum
Dejicit: & maculat præruptam sanguine cautem.
Arge, jaces: quodque in tot lumina lumen habebas,
Exstinctum est: centumque oculos nox occupat una.
Excipit hos, volucrisque suæ Saturnia pennis
Collocat; & gemmis caudam stellantibus implet.
XIV. Protinus exarsit, nec tempora distulit iræ;
Horriferamque oculis animoque objecit Erinnyn
Pellicis Argolicæ, stimulosque in pectora cæcos
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Ultimus immensos restabas, Nile, labori:

pervenerit. Hìc rogâsse sorores fluidas ut se transformarent, fluctibus prohibentibus illi fugam: & Pana, cùm arbitraretur Syringem jam sibi correptam, apprehendisse arundines palustres pro corpore nymphæ: & dum ibi suspirat, auras agitatas inter calamos reddidisse sonum humilem & similem mœrenti: Deum motum arte inauditâ & suavitate soni dixisse, Hæc erit mihi conjunctio tecum: atque ita arundinibus inæqualibus inter se connexis coagmentatione ceræ, eas servasse nomen virginis. Mercurius ejusmodi narraturus advertit cunctos Argi oculos vinctos, & lumina clausa esse sopore. Tacet illico, & somnum aggravat, delinens oculos sopore gravem virgâ incantatâ. Et sine cunctatione secat nutantem acinace, ex eâ parte quâ caput jungitur colli; & devolvit à rupe sanguine infectum; & tinget cruore saxum præceps. Prostratus es, Arge, & lux, quâ fruebaris prius oculos, oppressa est: & una caligo tenet centum oculos. Juno hos collegit, & inserit pennis suæ avis, & plenam reddit caudam gemmis radiantibus.

XIV. *Continò exardescit, nec spatium concedit exardescentiæ; & immisit furiam terribilem oculis & menti pellicis Argolicæ; & occultavit aculeos in corde, & metu perculit exulem per universum mundum. Nile, postremus laborasti immoderatæ pœnæ.*

NOTÆ.

704. *Sorores*] Nymphas Ladonis incolas.

710. *Concilium*] Hoc me tibi conciliabit. *Concilio* contrarium *dissidium*. Lucret. lib. II.

Concilils & dissidiis exercita crebris.

712. *Nomen*] Græci namque fabulam *Syringa* vocant.

713. *Cyllenius*] *Mercurius* est, à Cyllene Arcadiæ monte, ubi natus, sic dictus.

716. *Medicatâ*] *Medicamentum vim habente.*

722. *Volucrisque*] De pavone loquitur, Junoni ave sacrâ.

725. *Erinnyn*] Furia est, rabies, aut furoris æstrum.

726. *Pellicis Argolicæ*] Ius, Inachi Argivorum regis filiæ.

728. *Nile*] Est Nilus Ægypti fluvius, apud quem Jovis commiseratione formam pristinam recuperâsse Io vaccam, quæ deinceps Api regi nupserit, & sub Isidis nomine pro deâ culta sit, voluerunt veteres.

Quem simul ac tetigit, positisque in margine ripæ
Procubuit genibus, resupinoque ardua collo,
Quos potuit, solos tollens ad sidera vultus,
Et gemitu, & lachrymis, & luctisono mugitu
Cum Jove visa queri est, finemque orare malorum.
Conjugis ille suæ complexus colla lacertis,
Finiat ut pœnas tandem, rogat: Inque futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi causa doloris
Hæc erit: & Stygias jubet hoc audire paludes.
Ut lenita Dea est, vultus capit illa priores:
Fitque quod antè fuit. Fugiunt è corpore fetæ:
Cornua decrescunt: fit luminis arctior orbis:
Contrahitur rictus: redeunt humerique, manusque:
Ungulaque in quinos dilapsa absumitur ungues.
De bove nil supereſt, formæ nisi candor, in illâ
Officioque pedum nymphe contenta duorum
Erigitur: metuitque loqui, ne more juvencæ
Mugiat; & timidè verba intermissa retentat.
Nunc Dea linigerâ colitur celeberrima turbâ.
Huic Epaphus magni genitus de semine tandem
Creditur esse Jovis: perque urbes juncta parenti
Templa tenet. Fuit huic animis æqualis & annis
Sole satus Phaëton: quem quondam magna loquentem,
Nec sibi cedentem, Phœboque parente superbum,
Non tulit Inachides: Matrique, ait, omnia demens
Credis; & es tumidus genitoris imagine falsi.
Erubuit Phaëton, tantique pudore repressit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem.
Quòque magis doleas, genitrix, ait: ille ego liber,
Ille ferox tacui. Pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuisse, & non potuisse refelli.
At tu, si modò sum cœlesti stirpe creatus;
Ede notam tanti generis: meque adsere cœlo.

Quem ubi primùm attigit, & procubuit genibus flexis ad extremum ripam, & datis cœlo reflexis, oculis ad astra sublatis, quæ potuit, rogat ob eam Jove expostulare gemitu, & fletibus, & lugubri mugitu, & finem dolorum. Ille amplexu brachiis collum suæ uxoris, *&c.* ut denique finem imponat supplicio: *&*, ait, Exuat omnem timorem, hæc nunquam tibi erit causa mœroris: *&* imperat Stygiis paludibus illa audire. *Postquam placata est dea, illa suam: veterem formam: &* si quid fuit prius. *Villosa* dehiscunt ex corpore: *cornua* evanescunt: *gibbus* omnis contrahitur: *os* coarctatur: *humeri & manus* revertuntur: *&* ungula dividit in quinque unguis. *Nihil* ipsius de vacca, *nisi* color formæ: *&* nympha, contenta duorum pedum, assurgit: *&* timet loqui, ne mugiat ad more *solitum*: *&* timidè *primùm* tentat *sua* infantia. *Jam* illa celebratissima colitur turba Isidis. *Deinde* Epaphus putatur ex Jove genitus, *&* habet templa multa: *&* habet eo tempore *&* æqualem *&* condiscipulum Phaëthon, Solis filium, *&* ille gloriatur de matre, *&* de patre. *Quare* Epaphus, Inachidis non ferens: Vecors, *&* nimis credis matri, *&* tumidus es falso patre. *Phaëton* pudore repressus, non ausus contra dicere, *&* confusus, *&* erubescit. *Epaphus* autem ad matrem Clymenen Phaëthontis convicia refert. Et quo magis doleas, mater, inquit, ego ille ferox, ille ego liber tacui. *Dedecori* nobis est, *&* dolemus, quod potuerint dici, *&* non potuerint refelli. *Sed tu*, si modò *&* ego sum ex cœlesti stirpe creatus, *&* habeo aliquem deum auctorem, *&* ostende notam tanti generis, *&* vindica me *&* cœlum.

NOTÆ.

731. *Solus*] Quia matris infamiæ nullus.

732. *Supinoque*] Quasi hic ipse pejorato affectu violare. ut jam sæpe dictum.

737. *Lenita*] Leno enim, ab Iside lenitus, quia ad Ionia lacrymas, quibus Isiacum lacrymatile olet, movetur: sicuti Osiris seu Apis ipsam Isidem. *Al. Nympham.*

738. *Epaphus*] Hunc Herodotus in Euterpe Apim esse dicit.

739. *Inachides*] Epaphus Inachi nepos.

740. *Clymenen*] Quæ nympha dicta est Oceani & Tethyos nata.

Dixit; & implicuit materno brachia collo:
Perque suum, Meropisque caput, tædasque sororum,
Traderet, oravit, veri sibi signa parentis.
Ambiguum, Clymene precibus Phaëtontis, an irâ
Mota magìs dicti sibi criminis; utraque cœlo
Brachia porrexit: spectansque ad lumina solis,
Per jubar hoc, inquit, radiis insigne coruscis,
Nate, tibi juro, quod nos auditque, videtque;
Hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem,
Sole satum. Si ficta loquor, neget ipse videndum
Se mihi; sitque oculis lux ista novissima nostris.
Nec longus patrios labor est tibi nôsse penates:
Unde oritur, terræ domus est contermina nostræ.
Si modò fert animus; gradere, & scitabere ab ipso.
Emicat extemplo lætus post talia matris
Dicta suæ Phaëton; & concipit æthera mente.
Æthiopasque suos, positosque sub ignibus Indos
Sidereis, transit; patriosque adit impiger ortus.

Dixit; & amplexus est lacertis collum matris: & respexit per suum caput, & Meropis, & nuptias sororum, ut sibi patefaceret verum patrem. Dubium est, an Clymene sit magìs tacta oratione Phaëtontis, an dolore criminis sibi objecti; ambos lacertos tetendit ad cœlum: & respiciens lucem solis, Juro tibi, ait, per ipsum splendorem spectabilem radiis micantibus, qui nos audit & videtur, te ortum ipso sole quem vides, te ipso ortum, qui regit mundum. Si vana dico, ipse prohibeat se spectandum mihi, & iste dies sit ultimus nostris oculis. Neque est tibi difficile certiorem te facere de domo paternâ: Domus unde oritur sita est juxta nostram terram. Si saltem cupis; vade, & ipsam interroga. Ille Phaëton lætus profilit post talia verba matris suæ; & cœlum animo præsumit. Et pervadit suos Æthiopas, & Indos sitos sub calidis sideribus; & gnarus pervenit ad ortus patris.

NOTÆ.

763. *Meropisque*] Qui Merops Clymenen exoremi duxit.

Ib. *Tædasque sororum*] Quas nuptui cuique esse noverat.

766. *Dicti sibi*] Cum adhuc impia esset, credit sibi matrem objici, si diceretur Epaphum ex alio patre deum habuisse.

774. *Domus*] Solis regia, quæ in Oriente, ultra Indos esse fingitur.

Ib. *Nostræ*] Æthiopiæ, non quidem stricto sensu intellectæ, prout ab veteribus geographis, quibus recentiores post tam multas navigationes, terrarum haud cognitas, &c.

778. *Ignotis Indis*] Sub quo Indi vitam degunt.

LIBER II.

ARGUMENTUM.

QUI cùm aliquando Phaëtonti Apollinem, ut falsum ac suppositium patrem, objecisset; ille currus Solaris imperium ad diem unum à patre in pignus veræ stirpis petit. Quo impetrato, terra ab eo tota accenditur, & inter cætera nigrescunt Æthiopes. Phaëtontem deinde fulmine percussum dum lugent sorores, & unà cognatus Cygnus; illæ in arbores, hic in cygnum mutatur. Tum Jupiter, lustrato terrarum orbe ac pristino vigori restituto, in Callistonem incidit, eamque, sumptâ Dianæ formâ, stupravit. Ob id irata Juno, Callistonem in ursam convertit: quam postea Arcas filius transfixurus fuerat, nisi utrumque Jupiter inter sidera retulisset. Quâ de re cùm apud Oceanum Juno conquesta esset, in cœlum relata fuit humeris pavonum, qui nuper variegati fuerunt: sicut & corvus nuper ex albo niger erat redditus, cùm Cornicis monitis, quæ illi tum suam in cornicem, tum Nyctimenes in noctuam mutationem explicaret, non obtemperâsset, sed audacter Coronidis adulterium ad Apollinem detulisset. Ejus deinde filio, Æsculapio, cùm futura prædiceret Ocyroë, in aquam irâ divinâ vertitur. Tum Chiron pater, Apollinis auxilium frustrâ invocavit: quòd ille jam inde Elide pastor factus, aliud ageret, neglectis etiam bobus. Id quod Mercurio illos furandi occasionem dedit; qui deinde Batti, cùm is solus esset furti conscius, perfidiâ se commutando deprehensâ, in indicem lapidem eum convertit. Inde in Atticam ingressus, Herse, Cecropis filiâ, petitur. Cui dum invidet soror Aglauros, in saxum obrigescit. Postea Jupiter, cùm ipsum boves Agenoris ad littus advertere jussisset, sumptâ tauri specie, Europam per mare in Cretam transvexit.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER II.

REGIA Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammasque imitante pyropo:
Cujus ebur nitidum fastigia summa tegebat:
Argenti bifores radiabant lumine valvæ.
Materiem superabat opus; nam Mulciber illic
Æquora cælarat medias cingentia terras,
Terrarumque orbem, cœlumque quod imminet orbi.
Cæruleos habet unda Deos; Tritona canorum,
Proteaque ambiguum, balænarumque prementem
Ægæona suis immania terga lacertis,
Doridaque, & natas: quarum pars nare videntur,
Pars in mole sedens virides siccare capillos;
Pisce vehi quædam. Facies non omnibus una,

INTERPRETATIO.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis alta, affixa auro radiante, & ipso flammifero: cujus eburnea culmina fastigium tegebat: Valvæ argenteæ micabant: splendore argenti. Opus superabat materiam: nam Vulcanus illic fecerat maria ambientia medias terras, & ambitum terrarum, & cœlum quod orbi supereminet impositum est. Aqua habet deos glaucos, Tritonem buccinatorem, & Proteum mutabilem, & Ægæonem urgentem suis brachiis magna terga cetorum, & Doridem, & filias: quarum pars videntur nare, pars sedens super rupe exsiccare glaucum comam, & alia vehi a piscibus. Facies non est eadem omnibus,

NOTÆ.

1. *Regia*] Sunt qui hîc Augusti templum Apollini dicatum, alii Latini regiam describi volunt; sed rectius Farn. ait, cum Phaetonte suo *Æthera ascendit* poetam, & ex ingenio suo hanc regiæ Solis descriptionem finxisse.

2. *Micante*] *Per intervalla lucente.*

3. *Pyropo*] Carbunculum intellige lapillum, eo, quem vocant *Rubinum*, pretiosiorem.

5. *Opus*] Omne id quod artificiosissime Vulcanus in valvis cælaverat, adeoque artificium ipsum pretiosius argento.

7. *Orbi*] Terrarum & aquarum.

8. *Tritona*] Quem antea Neptuni tubicinem fuisse diximus.

9. *Proteaque*] Antea etiam hunc marinum deum vidimus, phocarum seu vitulorum marinorum pastorem; quem voluerunt poetæ quascunque libuisset posse formas induere: adeóque cum *ambiguum* vocat poëta.

10. *Ægæona*] Quem cum Briareo unum & eundem facit Homerus; alii deum marinum Ponti & Terræ dicunt filium: quod quidem hîc secutus est Ovidius.

11. *Doridaque*] Eti Doris complura Oceani & Tethyos filia, Nerei conjux ex quâ nymphæ quæ plurimæ, [illegible] Nereidas vocavit.

nec tamen errore abs.m-lis, quamis debet esse forum. Tellus fert homines, & urbes, & ferona, & feras, & fluvios, & nymphas, et reliqua dius agrestes. Figura cœli splendentis est constituta super hæc: et sex constellationes valvis dextris, totidemque lævis. Quâ finem atque filius Clymenes perveni: ad suâ vidi, et subito domum patris vocati; cunctum dereg: gressus vestigia ejus facit, et gradum sistit pronus: neque enim ferre poterat lucem propiorem. Assis positus erat in solio radiante pellucido smaragdo, latera omnia pariter: a dextra et sinistra ei, et Mensis, et Annus, et Sæculum, et Horæ disposuerant: ver etiam novum aderat redimitum sertis floreis: nudus erat, et gestabat coronam spicearn: stabat ipse autumnus tinctus uvis pressis: et hyems frigida hispidos gerens et albos capillos. Sol in medio positus inde intuitus est omnes, quibus circumdatur omnis, adspicientem per cuncta rebus insolitis. Et, inquit, Quænam te causa, fili Phaëton, patri non abnegandi, quod præstitit, ut hæc arces? Ille respondet: O lux communis mundi, Phœbe, si das hujus mihi nominis usum, Nec falsâ Clymene culpam sub imagine celat: Pignora da, genitor; per quæ tua vera propago Credar, & hunc animis errorem detrahe nostris. Dixerat. At genitor circum caput omne micantes Deposuit radios, propiúsque accedere jussit: Amplexuque dato, Nec tu meus esse negari Dignus es: & Clymene vero, ait, edidit ortus. Quòque minus dubites; quodvis pete munus, ut illud

Nec diversa tamen, qualem dicet esse sororum.
Terra viros, urbesque gerit, silvasque, ferasque,
Fluminaque, & nymphas, & cætera numina ruris.
Hæc super imposita est cœli fulgentis imago:
Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.
Quò simul acclivo Clymeneïa limite proles
Venit, & intravit dubitati tecta parentis;
Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus,
Consistitque procul: neque enim propiora ferebat
Lumina. Purpureâ velatus veste sedebat
In solio Phœbus claris lucente smaragdis:
A dextrâ lævâque, Dies, & Mensis, & Annus,
Sæculaque, & positæ spatiis æqualibus Horæ.
Verque novum stabat cinctum florente corona:
Stabat nuda Æstas, & spicea serta gerebat:
Stabat & Autumnus calcatis sordidus uvis:
Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.
Inde loco medius, rerum novitate paventem
Sol oculis juvenem, quibus aspicit omnia, vidit.
Quæque viæ tibi causa? quid hâc, ait, arce petisti,
Progenies, Phaëton, haud inficianda parenti?
Ille refert, O lux immensi publica mundi,
Phœbe pater, si das hujus mihi nominis usum,
Nec falsâ Clymene culpam sub imagine celat:
Pignora da, genitor; per quæ tua vera propago
Credar, & hunc animis errorem detrahe nostris.
Dixerat. At genitor circum caput omne micantes
Deposuit radios, propiúsque accedere jussit:
Amplexuque dato, Nec tu meus esse negari
Dignus es: & Clymene vero, ait, edidit ortus.
Quòque minus dubites; quodvis pete munus, ut illud

NOTÆ.

15. *Terra*] In valvis cælatæ.

18. *Signaque*] Sedebat itaque Phœbus in æquatore, hinc inde zodiaci signis divisis; septentrionalibus ad dextram, australibus ad sinistram.

26. *Horæ*] Quæ Homero cœli janitrices, Solis ministræ, &c.

28. *Nata*] Forte quis per id tempus terra frugibus spoliatur.

Me tribuente feras. Promissis testis adesto
Dis juranda palus, oculis incognita nostris.
Vix bene defierat: currus rogat ille paternos,
Inque diem alipedum jus & moderamen equorum.
Pœnituit jurâsse patrem: Qui terque quaterque
Concutiens illustre caput, Temeraria, dixit,
Vox mea facta tuâ est. Utinam promissa liceret
Non dare! confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
Dissuadere licet. Non est tua tuta voluntas.
Magna petis, Phaëton; & quæ nec viribus istis
Munera conveniant, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis: non est mortale quod optas.
Plus etiam, quàm quod Superis contingere fas sit,
Nescius affectas. Placeat sibi quisque licebit;
Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
Me, valet, excepto. Vasti quoque rector Olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextrâ,
Non agat hos currus. Et quid Jove majus habemus?
Ardua prima via est; & quâ vix manè recentes
Enitantur equi: medio est altissima cœlo;
Unde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
Fit timor, & pavidâ trepidat formidine pectus.
Ultima prona via est; & eget moderamine certo.
Tunc etiam, quæ me subjectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys solet ipsa vereri.
Adde, quòd assiduâ rapitur vertigine cœlum;

à me consequaris. Palus juranda dîis, ignota nostris oculis, sit tibi nostris promissis. Vix bene abjuraverat; ille erat currum patris, et potestatem et regimen equorum velocium in unum diem. Pœnituit genitorem quòd juravisset: qui nutiens ter quaterque caput ipse vibratum, dixit, Tuis verbis mea facta sunt inconsiderata. Utinam concedere tibi hoc unum nolendo! agnosco, fili, recusarem tibi hoc unum. Licet aliud tibi suadere. Votum tuum est periculosum. Rogas magna, Phaëton, et dona quæ nec apta sint tuis viribus, nec ætati tuæ ullo modo congruæ. Cordatio tua est mortalis: quod cupis non est mortale. Cupis insuper ignarus ultra quàm liceat dîis consequi. Concedatur ut deorum quisque sibi plaudat; tamen nullus quisquam, præter me, potest permanere in curru ignifero. Moderator etiam cœli magni, qui mittit terribiles fulmina tremendâ manu, non possit regere hos currus. Et quid habes majus Jove? Proximus ille est: et quoniam mare equi altiores nunc superant: mane cum refrigerantur; tamen ipse locus aperto mari est, et nescit trepidare. Luctamen est dubium; et mens Tethyos ipsius reformidat. Tunc etiam quæ me accipit Thetys, quæ me recipit subjectis undis, ipsa metuit ne forte præceps ferar; quotidie me assiduo revolubilis continuâ;

NOTÆ.

16. *Pater*] Styx, Deus Paternus: Ovens; *Et nostri genitor Amor, & fratris Amor*, ut loquitur Virgilius. Vide lib. I. v. 188.

18. *Orbe*] Quæ est Africa, aut Tartara malum solis lumen gignant.

28. *Affatim*] Quæ de pelle nullum ubertas gerebat, quibus se pectore affigunt.

51. *Tuli*] Ex hâc petitione patet nec prodigia illâ nocte temeraria.

56. *Utinam promissa liceat*] Sol non licet, ut ipse infra confitetur, *Me dicta, labatur*; *Spectat in adversos nondum sua*.

59. *Axes*] Synecdochicè axem seu lignum circa quod rota vertitur, pro toto curru posuit cui Sol insidet.

62. *Mare*] Perinde loquitur, ac si revera Sol ipse nocte quæsiverit: atque ita desipere in quit.

67. *Ultima prona*] Arduitas propter accessum laboriosus; medium propter altitudinem terribile; descensus propter celsum, plenus metu est.

70. *Eget moderamine*] Quin sponte suâ vertitur, quàm equi trahitur curru.

68. *Quæ me subjectis*] Videtur verò Sol in mare ferè mergere, cum occidit.

69. *Tethys*] Quam Cœli & Terræ filiam vidimus antea Oceani uxorem, ponitur pro ipso mari.

70. *Rapitur*] Spatio nempe 24 horarum dicitur primum mobile subjectos orbes ab ortu ad occasum super mundi polos violento motu rapere.

Sideraque

et rapit excelsa astra, et convexi sonitu territa cohortes. Contendit in partem diversam: metuens, quæ jugerat reliqua, me rapit; et cursum sinit contra solitum. Suppone concessis tibi curribus, Quid facias? Justisne obviam ire polis circumactis, ita ut Te eorum rapidem vis abripiat? Forte animo fingas tibi esse lucos et urbes deorum, et templa ditata muneribus: at nil tale est. Via est per insidias et figuras ferarum. Et quamvis sequaris callem, neque aberres; nihilominus invenis per cornua Tauri ejusdem, et arcus Thessalos et crudelitas sævi Leonis, et Scorpius flectentes longa brachia curvatis, et Cancrum diversa brachia curvantem. Nec ullus equus sufficeret tibi transire, quos gerunt in pectore, et naribus, et ore efflant, tibi

Siderague alta trahit, celerique volumine torquet.
Nitor in adversum: nec me, qui cætera, vincit
Impetus: & rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus. Quid agas? poterisne rotatis
Obvius ire polis, ne te citus auferat axis? 75
Forsitan & lucos illic, urbesque deorum
Concipias animo; delubraque ditia donis
Esse. Per insidias iter est, formasque ferarum.
Utque viam teneas, nulloque errore traharis;
Per tamen adversi gradieris cornua Tauri, 80
Hæmoniosque arcus, violentique ora Leonis,
Sævaque circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.
Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis
Quos in pectore habent, quos ore & naribus efflant, 85

NOTÆ.

72. *Nitor in adversum*] Cælum namque ab oriente in occidentem volvitur, secumque trahit & solem, & reliquos planetas. Sol verò cum reliquis planetis, suo quotidiali motu; hoc est, cum quotidiana mora & solitâ navetur.

Ib. Nec me] Neque me sub eodem circulo diurnâ manentem celeritas illa primi mobilis impetu suo rotatio; ficut deviant cæteri planetæ retrogradi, citiùs aut tardiùs hanc curam, propter aspectus.

75. *Axis*] Celerrima illa rotatio cœli, quam ipse *currum axem* nominat; ut supra *axem* pro curru. Alioqui *axis* est linea recta, per centrum sphæræ ad illius circumferentiam transiens, circa quam ipsa sphæra revolvitur.

78. *Formasque*] Prædixit enim astronomis, Scorpionis etiam & Leonis nomine, quædam signa cœlestia posteris inculcare, per quæ soli zodiacum percurrenti transire necesse sit.

80. *Gradieris*] Neque verò ignoravit Ovidius uno spatio, non uno die, omnia zodiaci signa solem percurrere: sed perinde loquentem totum induxit, ac si uno die curricula illa perlustraret, quia ad ipsius temerarium filium, omni indiscriminatam periculo sese objicientem, verba spectant, si fortè imperitum à proposito valeant revocare.

Ib. Tauri] Est Taurus signum in zodiaco orientem spectans; dicitur ergo sol per *adversa tauri* tendere, quia diu no motu tendit ad oppositum. Cæterum aspectu terribilibus signis Phæbus enumerat, ut ab improbâ curruûs sumendi cupiditate Phaëtontæ filium deterreat.

81. *Hæmonios*] Per Hæmonios, Thessales intelligit; per *arcus*, Sagittarium ipsum, signum cœleste in zodiaco; quem Sagittarium, alii, in quibus Ovidius, Centaurum Chironem, Thessalum; alii Crotum seu Crotonem filium Euphemes nutricis Musarum, suo tempore Parnassi aut Heliconis accolam, volunt fuisse.

Ib. Leonis] Hic Nemæus creditus, quem Hercules interfecit, Junonis beneficio inter astra relatus.

82. *Longo*] Brachia usque adeò porrigit, ut Libram, aliud signum, comprehendat.

83. *Scorpion*] Signum est cœleste ex Scorpio ortum, quem adversus Orionem Terra immisit, indignata quòd quæcunque ex eâ oriuntur se posse interficere, gloriaretur; quem Scorpium Jupiter in cœlum assumsit.

Ib. Aliter] Contra quam Scorpius; hic scilicet Occasum versus, ille Orientem spectat. Aut quia Cancer non tam latè divaricat brachia, ac Scorpio.

In promptu regere est. Vix me patiuntur, ut acres
Incaluêre animi; cervixque repugnat habenis.
At tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
Nate, cave: dum resque finit, tua corrige vota.
Scilicet, ut nostro genitum te sanguine credas, 90
Pignora certa petis. Do pignora certa timendo:
Et patrio pater esse metu probor. Aspice vultus
Ecce meos: utinamque oculos in pectora posses
Inserere, & patrias intus deprêndere curas!
Denique quidquid habet dives circumspice mundus:
Eque tot ac tantis cœli, terræque, marisque, 96
Posce bonis aliquid: nullam patiere repulsam.
Deprecor hoc unum; quod vero nomine pœna,
Non honor est: pœnam, Phaëton, pro munere poscis.
Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis? 100
Nec dubita; dabitur (Stygias juravimus undas)
Quodcunque optaris: sed tu sapientiùs opta.
Finierat monitus. Dictis tamen ille repugnat:
Propositumque tenet: flagratque cupidine currûs.
Ergo, quà licuit genitor cunctatus, ad altos 105
Deducit juvenem, Vulcania munera, currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ
Curvatura rotæ; radiorum argenteus ordo.
Per jura chrysolithi, positæque ex ordine gemmæ,
Clara repercusso reddebant lumina Phœbo. 110
Dumque ea magnanimus Phaëton miratur, opusque
Perspicit: ecce vigil rutilo patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena rosarum

est facile moderari. Regere me forum, cùm vires meæ animi sint accensi; & colluvie rejecta habenas. Ah tu, fili, tibi prospice, ne sim tibi causa doni luctuosi; & dum res patitur, corrige tua desideria. Nimium pejora indubitata indicia, ut scias te esse satum nostro genere. Do signa certa metuendo: & ostendo patrem timere paterno. En contemplare meam faciem; atque utinam liceret immittere lumina in cor, & videre solicitudinem paternam intus! Selige tandem quicquid orbis opulentus continet: & pete aliquid ex tot & tanta bonis cœli, terra & maris: nihil denegabitur. Hoc unum averto, quod proprio nomine est supplicium, non gloria: Phaëton, petis supplicium pro dono. Quamobrem, insane, impedis meum collum mitibus brachiis? Ne sis incertus (juravimus aquas Stygias) quodcunque cupiveris concedetur: sed tu expete sapientius. Absolverat hortationes. Ille tamen adversus monita nititur: & perstat in sententiâ suâ: & ardet desiderio currûs. Pater igitur moratus quantùm potuit, deducit adscendentem ad excelsos currus, quos donavit illi Vulcanus. Axis erat aureus, temo aureus, orbis rotæ extremæ radius; radii omnes argentei. Chrysolithi dispersi per juga, & gemmæ ordinatæ reverberabant illorum lumina soli reflexo. Et dum animo elatus Phaëton admiratur, & perlustrat opus: ecce Aurora reserata aperit ab ortu rubicundo purpureas fores, & rosa sparsa

NOTÆ.

92. *Vultus*] Aspice, inquit, vultum meum (namque antea vultus dejecerat) in quo paterni affectus judicia deprehendes.

109. *Juga*] Cave pro equis accipias, qui nondum adsunt. Ponit per *juga*, primi curruûs lectum intelligas; quemadmodo in navibus transtra, seu remigum sedilia, *juga* etiam vocantur. Virg. Æn. VI.

——*per juga longa sedebat.*

Ib. Chrysolithi] Est Chrysolithus lapis pretiosus, qui auri colore quia nitet, ab eo apud Græcos nomen illud accepit.

110. *Repercusso Phœbo*] *Solis radiis à gemmarum fundo corpore repulsis.*

112. *Patefecit Aurora*] Aurora siquidem dicitur lumen illud quod solis ortum antevertit, venustissimè certè cœlum aperire fingitur.

113. *Rosarum*] Roseo colore perfusa est Aurora, eique rosas dicavit antiquitas.

atria. Stellæ recedunt: quarum Lucifer ante ſe agit exercitus, & ultimus cœli ſtationem relinquit. At Sol *pater, ut cernit terras & orbem rubere, & extremitates cornuum Lunarium quaſi evaneſcere; jubet Horas celeres admovere equos curribus. Citæ Deæ exequuntur mandata, & ducunt ab excelſis ſtabulis quadrupedes efflantes ignem, plenos ſucco Ambroſiæ; & aptant fræna lorariis. Tum genitor unxit faciem ſui filii ſacro medicamento; & reddidit firmam adverſus flammam ſæviendam. Et addidit radios capillis: atque ingemiſcans ex pectore ex. Jupiviæ præmunda maturis, dixit: Si jam ſaltem obſequii vis præceptis parentis, puer, adhibere, infligere equos noctis; & attrahe fortiter habenas quinque zonas circitas. Calle ſit perflexis in obliquum noſtro volumine, quo extremus ignis tutum circumeat, deflectit dextra auſtros, & vertat conjuncti Bootæ. Hanc viſo ſeram: cedubis ſigna ſpectantia.*

Atria. Diffugiunt ſtellæ: quarum agmina cogit
Lucifer, & cœli ſtatione noviſſimus exit. 115
At pater, ut terras, mundumque rubeſcere vidit,
Cornuaque extremæ velut evaneſcere Lunæ;
Jungere equos Titan velocibus imperat Horis.
Juſſa Deæ celeres peragunt: ignemque vomentes
Ambroſiæ ſucco ſaturos præſepibus altis 120
Quadrupedes ducunt; adduntque ſonantia fræna.
Tum pater ora ſui ſacro medicamine nati
Contigit; & rapidæ fecit patientia flammæ.
Impoſuitque comæ radios: præſagaque luctûs
Pectore ſollicito repetens ſuſpiria, dixit: 125
Si potes hîc ſaltem monitis parere paternis,
Parce, puer, ſtimulis; & fortiùs utere loris.
Sponte ſuâ properant: labor eſt inhibere volentes.
Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
Sectus in obliquum eſt lato curvamine limes, 130
Zonarumque trium contentus fine, polumque
Effugit auſtralem, junctamque aquilonibus Arcton.
Hâc ſit iter: manifeſta rotæ veſtigia cernes.

Ultra ſiſſimus; difficile eſt alterum alio currentia. Neque tenuiter per ſummum, ut ima ſuperficies ſummo æquetur, quia extremus ignis tutum circumeat; deflectit dextra auſtros, & vertat conjuncti Bootæ. Hanc viſo ſeram: cedubis ſigna ſpectantia.

NOTÆ.

114. *Diffugiunt*] Quia, ob majorem ſolis lucem, non apparent.

115. *Lucifer*] Venus ita dicta, quoniam aſſidua ſolis aſſecla ortum ejus præit, illiusque ignem, ut ait Horat. ortum *aperit*; unde poeta dicit eam cæterarum ſtellarum agmen claudere, & quaſi cogere.

ib. *Stationem*] Translatio a militibus ſtationarios. Videntur enim ſtare, tactum regione quæ excubias agere.

118. *Horis*] Horæ ſupra ad v. 26. dictæ ſunt ſolis mancipes, quippe quæ ex illius porta pendent, ab ejus nutu moderantur, ac diſtinguuntur.

120. *Ambroſiæ*] Eſt Ambroſia deorum cibus, ſicuti nectar eorum potus; quanquam etiam induntur aliquando. Ambrosiam etiam ſpirabit Phœbi chlamys odore non injucundo.

122. *Radios*] Coronam radiis cingentem, quam ſol ipſe ſolet geſtare, ut videre eſt ex v. 50. ſupra.

125. *Nec tibi*] Phaëtontem filium hortatur Sol, ne ext per circulos parallelos, ſed per circulum, qui æquatorem obliquè interſecat.

ib. *Quinque per arcus*] Æquinoctialem, ſi cui placuerit, duos Tropicos, Cancri, & Capricorni, cum Arctico & Antarctico.

130. *Limes*] Qui eſt zodiacus.

131. *Zonarumque*] Cœlum & terram in quinque partes diſtribuunt mathematici, quas zonas vocant, pro ut diverſe ſe habent radii ſolares.

ib. *Polum*] Duos Tropicos Cancri & Capricorni, qui ſunt limites duarum zonarum temperatarum, quas Sol non transgreditur. Tertia autem zona torrida, quam dicit Ovidius aſſignare, æquator eſt.

132. *Arctica*] Quæ communiter vocatur *Septentrionalis*, id eſt, Arctico oppoſitam.

ib. *Arcton*.] Per Arcton hic Urſam, quæ ſignum eſt cœleſte in progrè ſeptentrionali, vel boreali, polum Arcticum ambiens, aut partem cœli quæ ultra Tropicum Cancri porrigitur. Eſt autem Urſa eadem quæ nunc Callisto fuerat Lycaonis filia a Junone in Urſam mutata, ſcinde a Jove in cœlum tranſlata. Aquilonibus junctam dicit poëta, quia ex eâ cœli parte, quâ poſita eſt Urſa, ſpirant veri Septentrionales.

Utque

Utque ferant æquos & cœlum & terra calores,
Nec preme, nec ſummum molire per æthera curſum. 135
Altiùs egreſſus, cœleſtia tecta cremabis;
Inferiùs, terras: medio tutiſſimus ibis.
Neu te dexterior tortum declinet in anguem
Neve ſiniſterior preſſam rota ducat ad aram:
Inter utrumque tene. Fortunæ cætera mando; 140
Quæ juvet; & meliùs, quàm tu tibi, conſulat, opto.
Dum loquor, Heſperio poſitas in littore metas
Humida nox tetigit. Non eſt mora libera nobis:
Poſcimur. Effulget tenebris Aurora fugatis.
Corripe lora manu: vel, ſi mutabile pectus 145
Eſt tibi, conſiliis, non curribus, utere noſtris,
Dum potes, & ſolidis etiamnum ſedibus adſtas;
Dumquè malè optatos nondum premis inſcius axes.
Quæ tutus ſpectes, ſine me dare lumina terris.
Occupat ille levem juvenili corpore currum: 150
Statque ſuper; manibuſque datas contingere habenas
Gaudet; & invito grates agit inde parenti.
Interea volucres Pyroeis, & Eous, & Æthon
Solis equi, quartusque Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibuſque repagula pulſant. 155
Quæ poſtquam Tethys fatorum ignara nepotis
Reppulit, & facta eſt immenſi copia mundi:
Corripuêre viam, pedibuſque per aëra motis
Obſtantes findunt nebulas, pennisque levati

Et ut cœlum & terra ſtuantur æquis calcibus, neque deprime, neque age currum ad ſupremum cœlum. Sublimiùs ſi tendas, incendes domos cœleſtes; ſi inferiùs, terras: ſecundùs ambitus medio. Neve ora dextra deferebat te ad ſerpentem ſiniſtram; neve ſiniſtra ferebat ad aram depreſſam: tende iter inter utrumque. Committo reliqua fortunæ, quæ opem ferat; & meliùs (precor) proſpiciat tibi, quàm tu ipſe proſpicis. Dum verba facit, nox mobilia ſervantia aut temporis ſatis in littore occidua. Non licet cunctari: evocamur. Aurora ſplendet, tenebris diſcuſſis. Sume habenas manu, vel, ſi ea mavis flexibiles, utere meis monitis, non curribus, dum licet, & ſedibus ſolidis; dumque neſcius malorum tuorum, ſed ſcientia Phaëtontis, non premis. Patere me ſpectare terris lucem, quæ fortuna ſpectet. Ille puer ut primum locum occupavit: & infidens gaudet ſe tenere quæ dantur, & exoret patrem ne ſua munera recuſet. Interea equi Solis nati Pyroeis, & Eous, & Æthon, & quartus Phlegon, impleant aëra hinnitibus igneis, & pulſent claustra pedibus. Quæ ut Tethys ignara regni ſortiti a patre reppulit; & aperuit ſpatium mundi infiniti, & ſpecies ejus patuit, rapiuntur, & penetrant nubes obſtantes ortui ſuo, & pennis elati ſuperant

NOTÆ.

138. *Aquas*] Draconem dicit ſignum cœleſte, circa Peripolum arcticum ſe convolutum, quem Hercules Tauriformi, Jovis inter duas Arctos Tori Ursæ majoris, transmiſque corpori ſuo flexibus vastis.

139. *Aram*] Sidus australe, cujus ſtellæ non longè a caudâ Scorpii. Locus enim mundi Australium depressior, Boreum, altior: zodiacus medius.

142. *Heſperio*] Id eſt Atlantico, ab Heſperi Atlantis fratre ſic dicto. Occiduum per Atlanticum litus occidentale oceani, quem ex eo

per vocat, vocatur, atque ita Atlanticus oceanus pervenit.

143. *Occupat*] Celeriter agit.

145. *Pyroeis, Eous, &c.*] Nomina quatuor equorum Solis ab ignitis, Æthon & Phlegon de quibus ad fin. libri.

155. *Repagula*] Vectes ex ære, ferro, aut lapide, quibus, in fabulis, celebrantur, ejiciebantur.

156. *Tethys*] Oceani conjux, & Cycnenes mater, apud quos, ſol pernoctare creditur, quia in mare, cum occidit, ſese videtur immergere.

Præterunt

antevertunt sulcifanus qui ex eâdem plagâ oriuntur. Sed ovus erat parvum, & quod equi sibi non potuerunt sentire: & jugum carebat pondere consueto: Et sicut aduncæ naves sine onere convenienti vacillant, atque incertæ fluctuant nimiâ levitate; sic currus saltat in aëre sine pondere solito, & sursum valde concutitur; & est similis vacuæ. Quod statim atque equi quadrijugi advertunt, exiliunt, & deserunt viam calcatam: nec currunt eodem ordine quo antea. Ipse tremit, neque novit quâ torqueat lora sibi concredita, neque quam, qua sit insistendum: neque si cognoscat, regere juvat illos. Tum primùm frigidi Triones intepuerunt radiis, & conati sunt incalescere mergi in mare prohibito. Et anguis, qui situs est juxta polum gelidum, antea mersus rigere, neque metuendus cuiquam, arsit: & novus ira fervuit per calores. Dicunt enim, Boote, te tardum celeriter discessisse: tametsi lentus esses, & tuus currus te retinuerit. Præter eunt ortos iisdem de partibus Eurus. 160
Sed leve pondus erat; nec quod cognoscere possent
Solis equi: solitâque jugum gravitate carebat.
Utque labant curvæ justo sine pondere naves,
Perque mare instabiles nimiâ levitate feruntur;
Sic onere assueto vacuos dat in aëra saltus, 165
Succutiturque altè; similisque est currus inani.
Quod simul ac sensêre, ruunt, tritumque relinquunt
Quadrijugi spatium: nec quo priùs ordine currunt.
Ipse pavet, nec quâ commissas flectat habenas,
Nec scit, quâ sit iter: nec, si sciat, imperet illis. 170
Tum primùm radiis gelidi caluêre Triones,
Et vetito frustrà tentarunt æquore tingi.
Quæque polo posita est glaciali proxima serpens,
Frigore pigra priùs, nec formidabilis ulli;
Incaluit: sumsitque novas fervoribus iras. 175
Te quoque turbatum memorant fugisse, Boote;
Quamvis tardus eras, & te tua plaustra tenebant.
Ut verò summo despexit ab æthere terras
Infelix Phaëton, penitùs penitúsque patentes,
Palluit, & subitò genua intremuêre timore: 180
Suntque oculis tenebræ per tantum lumen obortæ.
Et jam mallet equos numquam tetigisse paternos:
Jamque agnósse genus piget, & valuisse rogando:
Jam Meropis dici cupiens; ita fertur, ut acta
Præcipiti pinus Borea, cui victa remisit 185

Cùm autem miser Phaëton insolitus est à supremo aëre terras aspicere & usque apertas, expalluit, & repentè genua concussa sunt pavore: & caligo occupavit oculos pro tantum lumen. Et jam præoptavit nunquam attigisse equos paternos: & jam pœnitet cognovisse stirpem, & vicisse patrem precando: Jam Merops appellari Filius Meropis, perinde agitur, ac navis impulsa ventis Aquilone, cui victum permisit

NOTÆ.

171. *Triones*] Ursa est major, cujus septem Lucidiores stellæ plaustri formam referunt, cum bobus (quos veteres Triones à terendâ terrâ ut Varroni videtur, dixerunt.) Quod signum nunquam occidit: quia, si fabulam spectes, Juno pellicem Callisto cœlo exceptam indignata, à Tethye Oceani uxore, impetravit ne aquis ejus lingeretur; si veritatem quæras, quia polo ratione nostri situs elevato vicinior est Ursa, quam ut pellat tab horizontem descendere.

173. *Serpens*] Signum est; quod jam tantò in Boream propior Draconis esse.

176. *Bubulcus*] Arctophylax dicitur, hyemem juxta Ursam majorem, quæ bubulci more palum rum sequi videtur. Plaustrum autem, Triones, & Ursam, unum & idem signum esse diximus.

177. *Tardus*] Utpote polo vicinior, adeóque minus illi ambitus.

179. *Pernix pennisque*] Hoc est, valde dejectus, ac longe à se remotus. Nam geminatam illam adverbium increscentis illud intervallum notat, inter cœlum & terras.

181. *Tenebræ*] Vertigo caligans effusa est oculis ex lumine in luce mediâ, imo in tantâ.

182. *Meropis*] Malle se homine natum dici & filium esse, quàm deo fatum & perire.

185. *Pinus*] Pro navi ex pinu factâ, metonymicè.

Frena

Fræna suis rector, quam Dîs votisque reliquit.
Quid faciat? multum cœli post terga relictum:
Ante oculos plus est: Animo metitur utrumque.
Et modò, quos illi fato contingere non est,
Prospicit occasus: interdum respicit ortus. 190
Quidque agat ignarus, stupet: & nec fræna remittit,
Nec retinere valet: nec nomina novit equorum.
Sparsa quoque in vario passim miracula cœlo,
Vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
Est locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
Scorpios; & caudâ, flexisque utrinque lacertis, 196
Porrigit in spatium signorum membra duorum.
Hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
Vulneri curvatâ minitantem cuspide vidit;
Mentis inops, gelidâ formidine lora remisit. 200
Quæ postquam summum tetigêre jacentia tergum,
Expatiantur equi: nulloque inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt; quáque impetus egit,
Hâc sine lege ruunt, altoque sub æthere fixis
Incursant stellis, rapiuntque per avia currum. 205
Et modò summa petunt, modò per decliva, viasque
Præcipites spatio terræ propiore feruntur.
Inferiúsque suis fraternos currere Luna
Admiratur equos: ambustaque nubila fumant.
Corripitur flammis, ut quæque altissima tellus; 210
Fissaque agit rimas, & succis aret ademtis.
Pabula canescunt: cum frondibus uritur arbos:
Materiamque suo præbet seges arida damno.
Parva queror. Magnæ pereunt cum mœnibus urbes.
Cumque suis totas populis incendia gentes 215
In cinerem vertunt. Silvæ cum montibus ardent.

nauclerus sum gubernaculum, quam convenerat dîs & prudens. Quid agat? Magna pars cœli remota est a tergo: major est præ oculis: mensurat utrumque mente: & nunc è longinquo specitat occasum, quo fata non sinunt illum pervenire: nunc retentur ortum. Atque nescius quid possit agere, obstupescit: & neque laxat habenas, neque potest tenere: neque scit nomina equorum. Spectat etiam simulacra bestiarum de prodigia picta: in cœlo diversis signis distincta, & imagines signarum ferarum. Et cum ad Scorpium flectit lacertos in duos arcus, & extendit artus in spatium duorum signorum, caudâ & bina brachia curvatâque utrâque. Cùm juvenis intuitus est horis spumantem sudore venenato, vulnerem pugnis caudâ minitantem, desistens animo lorum habenas fregido tremore. Quæ postquam tetigêre summum tergum jacentia, equi discurrunt sine imperio, nullo prohibente, per auras: & ruunt per ignotum cœlum: & incurrunt per stellas fixas, & rapiunt currum per devia. Et modò petunt summa, modò per declivia, & feruntur per spatio propiore terræ quàm solito. Et Luna miratur equos fratres inferiùs suis: & nubes exardescunt flammâ corripitur. Ut quæque terra jubarum alta est, accenditur; & diversa fiunt, & arida fit humore exsiccato. Herbæ albescunt: arbor ardet cum foliis: & seges arentis ipsi damno præbet fomitem sua materiæ. Dicam quæ damnis queror. Vasta cremantur cum mœnibus. Ignis vorat cum populis totas urbes cum suis alumnis. Nemora flagrant cum montibus.

NOTÆ

186. *Fræna*] Pro gubernaculo: quod poëtis familiare.

190. *Stupet*] Signum zodiaci conflatum delitescit 21 duorum penè signorum spatia occupans: Chelæ ita Trachin, Libram constituere videntur; Scorpium verò ipsum caudâ recurva denigrans.

197. *In spatium duorum*] Alterum namque brachium; alterum caudam.

198. *Madidum*] Ex cruore victimæ fabricatum, veluti rem, inveniretur.

200. *Lora remisit*] Quæ pro cum nimium jam flectere vult aget.

Ardent

Ardet Athos, Tauruſque Cilix, & Tmolus, & Œte;
Et nunc ſicca, priùs celeberrima fontibus, Ide;
Virgineuſque Helicon, & nondum Œagrius Hæmos.
Ardet in immenſum geminatis ignibus Ætne,
Parnaſſuſque biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
Et tandem Rhodope nivibus caritura, Mimaſque,
Dindymaque, & Mycale, natuſque ad ſacra Cithæron.
Nec profunt Scythiæ ſua frigora: Caucaſus ardet,
Oſſaq; cum Pindo, majorq; ambobus Olympus:
Aëriæque Alpes, & nubifer Apenninus.
Tunc verò Phaëton cunctis è partibus orbem
Aſpicit accenſum: nec tantos ſuſtinet æſtus:
Ferventeſque auras, velut è fornace profundâ,
Ore trahit, curruſque ſuos candeſcere ſentit.
Et neque jam cineres ejectatamque favillam

Athos flagrat, & Taurus Ciliciæ mons, & Tmolus, & Œta, & Ida, jam arida, olim nobiliſſima fontibus; & Helicon virginibus Jacer, & Hæmus nondum Œagrius dictus. Ætna flagrat flammis duplicatis ſive modo, & Parnaſſus, in duos vertices cacumen, & Eryx, et Cynthus, & Othrys, & tandem Rhodope vacua nivibus, & Mimas, & Dindyma, & Mycale, & Cythæron ſacris dicatus. Nec ſua frigora opem ferunt Scythiæ: Caucaſus flagrat, & Oſſa cum Pindo, & Olympus major utroque: & Alpes aëriæ, & Apenninus nobiliſſus.

Tunc verò Phaëton ſpectat mundum veſtimentum ex humanis partibus: nec patitur tantos æſtus: & haurit ore iterùm currum tanquam ex fornace profundâ, & ſentit ſuos currus igneſcere. Et neque jam poteſt ſuſtinere cineres & favillam jactatam:

NOTÆ.

217. *Athos*] Macedoniæ mons altiſſimus.

Ib. *Taurus*] Mons eſt totius Aſiæ maximus, diverſa nomina apud varias gentes in quo dividitur, fertilis, à Ciliciis *Taurus* dictus.

Ib. *Tmolus*] Mons eſt Phrygiæ, vino, croco, & melle abundans.

Ib. *Œte*] In Theſſalia, Herculis rogo & morte celebris.

218. *Ida*] Mons eſt, qui ad Troadem ſpectat, fontibus olim inclytus.

219. *Helicon*] Hic Pieridum eſt, Muſis ſacer, ideoque à poetis ſæpissimè celebratus.

Ib. *Hæmus*] Mons Thraciæ altiſſimus, in quo Orpheus, Œagri & Calliopes filius, ubi quidem volverunt annorum, à Mœnadibus, seu furentibus Bacchi ſacerdotibus eſt: unde mons dictus eſt Œagrius.

220. *Geminatis ignibus Ætne*] Nempe tum ſuis quam incendii Phlegræi (quibus, Virgilio enim Siciliæ mons flammas evomit.

221. *Parnaſſus*] Mons Phocidis in duos vertices dividus.

Ib. *Eryx*] Hunc, Erycæ Veneri dicatum, habet Sicilia.

Ib. *Cynthus*] In Delo inſula eſt, ubi Apollinem & Dianam Latona peperiſſe dicitur, à quo ille Cynthius, hæc Cynthia appellata.

222. *Rhodope*] Mons Thraciæ perpetuis nivibus horridus.

Ib. *Mimas*] Mons eſt Ioniæ. Icario mari oppoſitus. Itemque Thraciæ continuus ubi ſilva imbribus.

223. *Dindyma*] Mons in Troadis, mirâ denſarum ſylvarum ſacer; unde Cybele Dindyme ſiſta.

Ib. *Mycale*] Qui Cariæ eſt, Longum Sami inſulæ

Ib. *Cithæron*] Hic fuit Bœotiæ, Penelopæ Icarii filiæ, & Ulyſſis nobiliſſimus, ubi Pentheum Bacchi Bacchæ diſcerpierunt.

224. *Caucaſus*] Scythiæ, regionis ad Septentrionem frigidiſſimæ, mons eſt, ad quem Prometheus fuit relegatus.

225. *Oſſa cum Pindo*] Qui ſunt Theſſaliæ.

Ib. *Olympus*] In confinio eſt Macedoniæ & Theſſaliæ, tam altus ut cælum ipſum ſereno vultu ſuperet: quare etiam pro ipſo nonnunquam ponitur.

226. *Alpes*] Montes ſunt excelſi, Italiam à Gallia interſeminantes.

Ib. *Apenninus*] Longiſſimus eſt montium tractus Italiam dividens. A ſublimitate vocat *nubifer*, quaſi ad nubes pertingeret, ita etiam Alpes *aëriæ*, quia in auras alte ſurgunt.

Ferre poteſt: calidoque involvitur undique fumo.
Quóque eat, aut ubi ſit, piceâ caligine tectus
Neſcit; & arbitrio volucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora ſumma vocato,
Æthiopum populos nigrum traxiſſe colorem.
Tum facta eſt Libye, raptis humoribus æſtu,
Arida: tum Nymphæ paſſis fonteſque, lacuſque
Deflevêre comis. Queritur Bœotia Dircen,
Argos Amymonen, Ephyre Pirenidas undas.
Nec ſortita loco diſtantes flumina ripas
Tuta manent; mediis Tanaïs fumavit in undis,
Peneoſque ſenex, Theutranteuſque Caïcus,
Et celer Iſmenos, cum Phocaïco Erymantho,
Arſuruſque iterum Xanthus, flavuſque Lycormas,
Quique recurvatis ludit Mæandros in undis;
Mygdoniuſque Melas, & Tænarius Eurotas.
Arſit & Euphrates Babylonius, arſit Orontes,
Thermodonque citus, Gangeſque, & Phaſis, & Iſter:

& circumfunditur undique fumo ferviđo. Neque intelligit quò vadat, aut ubi ſit, involutus obſcuris tenebris; & aufertur pro libitu alatorum equorum. Credibile eſt populos Æthiopum tunc ſumſiſſe atrum colorem, ſanguine eđucto ad extremas partes corporis. Tum Libya facta eſt ſicca, humiditate ſubtatâ caloribus: tum nymphæ ejulaverunt capillis ſparſis, & fontes, & lacus. Bœotia conquerĭtur Dircen, Argos Amymonen, Corinthus aquas Pirenidas exſiccatas eſſe. Neque fluvii nacti ripas loco diſſitas ſunt ſecuri: Tanaïs fumavit in mediis aquis, & ſenex Peneus, & Caïcus Theutranteus, & rapidus Iſmenus cum Erymantho Phocaïco, & Xanthus iterum deflagraturus, & flavus Lycormas, & Mæander, qui ludit in aquis flexuoſis; & Melas Mygdonius, & Eurotas Tænarius. Euphrates etiam Babylonius incenſus eſt, arſit Orontes, & celer Thermodon, & Ganges, & Phaſis, & Danubius:

NOTÆ.

237. *Libye*] Africæ eſt pars aridiſſima, inter Mauritaniam, & Cyrenaïcam regionem, cui limites accuratè aſſignare errones populi non ſciverunt.

239. *Dircen*,] Fontem, quo, caloribus jam exhauſto, uti non liceret. Atque in hunc fontem non procul à Thebis mutata fuerat Dirce, Lyci, Thebarum regis, uxor.

240. *Amymonen*] Fuit Amymone Danai filia, in fontem, apud Argos, converſa.

Ib. *Ephyre*] *Corinthus*, ubi fons Pirene Muſis ſacer.

241. *Nec ſortita loco*] *Non exigui modò fontes, ſed latiſſimi fluvii exaruerunt.*

242. *Tanaïs*] Fluvius eſt Scythiæ maximus, Europam ab Aſiâ dividens.

243. *Caïcus*] Fluvius eſt Myſiæ, ideo Theutranteus dictus, quòd ex Theutrantiâ Myſiæ parte Myſus fluvius ternâ hauſtus, deinde Caïcum efficiat.

244. *Iſmenos*] Bœotiæ fluvius in Euripum influens.

Ib. *Erymantho*] Phocidis eſt, aut Phocaïcus hic fluvius, in Arcadiâ, ubi & mons ejuſdem nominis.

245. *Xanthus*] Fluvius eſt Trojæ, qui belli Trojani tempore, iterum Vulcani vi arſit & exaruit. Vide Il. φ'.

Ib. *Lycormas*] Evenus eſt Ætoliæ fluvius, flavas volvens arenas; aliis etiam nominibus appellatus.

246. *Mæandros*] Phrygiæ eſt hic, 600, ut numerant gyros, & ſinuoſis flexibus, ita fluens, ut in fontem ſuum ſæpius recurrere videatur.

247. *Melas*] Fluvius eſt Mygdoniæ, qui oves *nigras* efficere dicitur; μέλας enim *niger* ſignificat.

Id. *Tænarius*] Eurotas Laconiæ fluvius, Tænarius dict. à Tænaro, quod Solinus cap. 12. Laconiæ ſpiraculum dicit.

248. *Euphrates*] Nobiliſſimus eſt Aſiæ fluvius ex Armeniâ, per Meſopotamiam, lotâ Babylone urbe, Perſicum ſinum defluens.

Ib. *Orontes*] Hic Syriæ, ex Libano monte decurrens; *Typhon*, à Typhonte gigante illic fulminato, aliis etiam appellatus nominibus.

249. *Thermodon*] Thraciæ eſt; juxta quem ſedes poſuiſſe volunt Amazones, ex Scythiâ in Europam migrantes.

Ib. *Ganges*] Maximus & notiſſimus Indorum fluvius.

Ib. *Phaſis*] Colchorum eſt, qui Medeæ etiam nomen ſuum dedit.

Ib. *Iſter*] Europæ maximus eſt fluvius, qui & Danubius dicitur, in pontum Euxinum influens.

Alpheos fervet: ripæ Sperchïedes flagrant: & aurum quod Tagus volvit suo flumine liquefit per ardores. Et aves fluviatiles, quæ nobilitaverunt ripas Mæonias cantu suo, arserunt in medio Caystro. Nilus tremefactus recessit ad ultimum orbem, & abscondit caput, quod adhuc tegitur. Septem ejus ostia pulvere respersa septem evadunt valles absque flumine. Eâdem sorte exaruerunt Hebrus & Strymon Thracii, itemque Rhenus & Rhodanus ad occasum porrecti, & Tybris; cui mundi imperium fuit assignatum. Universa terra erat; & lux pervadit usque ad inferos per fissuras, & terrefecit regem inferum cum uxore. Pelagus etiam coarctatur: & quod jam erat mare, est vastitas consternata glareâ: & montes, quos profundum mare operuerat, apparent, & Cycladum, quæ latè huc illuc spargunturs, numerum augent. Pisces se recipiunt in profundum: neque Delphines pandi audent se efferre super mare in aërem assuetum. Corpora Phocarum super exercitum ritûs faciem inversa

Æstuat Alpheos: ripæ Sperchïedes ardent: 250
Quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum.
Et, quæ Mæonias celebrârant carmine ripas,
Flumineæ volucres medio caluêre Caystro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitque caput, quod adhuc latet. Ostia septem
Pulverulenta vacant septem sine flumine valles. 256
Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat,
Hesperiosque amnes, Rhenum, Rhodanumque, Padumque,
Cuique fuit rerum promissa potentia, Tybrin. 259
Dissilit omne solum; penetratque in Tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum conjuge regem.
Et mare contrahitur: siccæque est campus arenæ,
Quod modò pontus erat: quosque altum texerat æquor,
Exsistunt montes, & sparsas Cycladas augent.
Ima petunt pisces: nec se super æquora curvi 265
Tollere consuetas audent Delphines in auras.
Corpora phocarum summo resupina profundo

NOTÆ.

250. *Alpheus*] Arcadiæ est hic in Peloponneto, qui ibi absorptus, intermixtis aquis, ex Græciâ, subter mare & terram currens, se in Siciliâ rursus extollit, ubi Arethusæ fonti immixtus, ipse deinde in mare Siculum exonerat. Quam fabulam non modò poëtæ, sed historici etiam scripserunt; de quâ suo loco nostrum quoque audiemus Nasonem.

Ib. *Sperchïdes*] Sperchii, Thessaliæ fluvii, qui in Maliacum sinum illabitur.

251. *Tagus*] Hispaniæ fluvius, aureas vehens arenas, quas jam sole liquefactas aquæ ritu devolutas insolenti hyperbole fingit poëta.

252. *Mæonias*] Est Mæonia eadem quæ Lydia, Atlæ minoris regio, in quâ Cayster fluvius cygnis suis a poëtis celebratus.

253. *Volucres*] De cygnis loquitur.

254. *Nilus*] Celeberrimus Ægypti fluvius, cujus fontes quia veteres ignoraverunt, ideo sæpe condidisse dicit poëta; quod tamen in Lunæ montibus Ptolemæus recentiores ex quibusdam lacubus quos *Zaflan* & *Zembre* vocant, assignârunt.

256. *Vacant*] Septem dicit alveos, per quos in mare erumpit Nilus, ita exaruisse ut valles apparerent.

257. *Ismarios*] *Thracios*, ab Ismaro, Thraciæ monte. Synecdoche est.

Ib. *Hebrum*] Sunt Hebrus & Strymon duo Thraciæ fluvii in Ægeum mare influentes.

258. *Hesperios*] Id est, qui magis ad occidentalem plagam spectant. Nam Rhenus Germaniæ, Rhodanus Galliæ, Padus seu Eridanus Italiæ, fluvii notissimi.

259. *Cui*] Id est, Romanis, fluminis illius accolis. Metonymia est.

261. *Infernum*] *Plutonem* cum Proserpinâ conjuge.

264. *Cycladas*] Sunt Cycladες Ægæi maris insulæ, in orbem collectæ, quæ hîc pro quibuslibet synecdochicè sumuntur.

Exanimata

Exanimata natant. Ipsum quoque Nerea, fama est,
Doridaque, & natas, tepidis latuisse sub antris.
Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu 270
Exserere ausus erat: ter non tulit aëris æstus.
Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto.
Inter aquas pelagi, contractosque undique fontes,
Qui se condiderant in opacæ viscera matris,
Sustulit omniferos collo tenus arida vultus: 275
Oppositque manum fronti: magnoque tremore
Omnia concutiens paullùm subsedit, & infrà,
Quàm solet esse, fuit: siccâque ita voce locuta est:
Si placet hoc, meruique, quid ô tua fulmina cessant,
Summe Deûm? liceat perituræ viribus ignis, 280
Igne perire tuo; clademque auctore levare.
Vix equidem fauces hæc ipsa in verba resolvo.
(Presserat ora vapor.) Tostos en aspice crines!
Inque oculis tantum, tantum super ora favillæ.
Hosne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem, 285
Officiique refers: quòd adunci vulnera aratri,
Rastrorumque fero, totoque exerceor anno?
Quòd pecori frondes, alimentaque mitia, fruges
Humano generi; vobis quòd thura ministro?
Sed tamen exitium fac me meruisse: quid undæ,
Quid meruit frater? cur illi tradita sorte 291
Æquora decrescunt, & ab æthere longiùs absunt?
Quòd si nec fratris, nec te mea gratia tangit;
At cœli miserere tui. Circumspice utrumque;
Fumat uterque polus: quos si vitiaverit ignis, 295
Atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat!
Vixque suis humeris candentem sustinet axem.
Si freta, si terræ pereunt, si regia cœli;
In chaos antiquum confundimur. Eripe flammis,

mortua fluitant. Aiunt etiam ipsum Nereum, & Doridem, & filias sese abdidisse in cavernis calidis. Neptunus conatus era. ter emittere aquis lacertos, vultu truci: ter non toleravit ardores aëris. Mitis tamen Terra, ut erat circumdata mari, inter aquas pelagi, & fontes undique congestos, qui sese reperant in præcordia vastæ matris, sicca extulit faciem omnia ferentem collo tenus: & prætulit manum fronti: & percellens cuncta ingenti pavore paullùm subsedit & constitit infestiùs quàm solet esse: & hanc orationem habuit voce aridâ: Siquidem hoc gratum est, ô maxime deorum, & digna sum, quamobrem tua fulmina quiescunt? Concedatur interiturae fervore ignis interire igne tuo; & solatium habere exitii ab auctore. Ægrè equidem os aperio in hanc ipsam orationem (calor præcluserat fauces.) En vide capilles assos! & nihil nisi cineres in oculis, & in vultum. Præstine mihi hanc mercedem atque hunc honorem feracitatis, & fertilitatis; quòd patior plagas curvi aratri & rastrorum, & torqueor toto anno? quòd exhibeo folia pecori, & fruges, cibos dulces humanæ genti; quòd vobis præbeo thura? Sed pone tamen me dignam esse calamitate: aquæ quid meritæ sunt, quid meritus est frater? quamobrem maria illi data sorte minuuntur, & distant longiùs à cœlo? Quòd si neque favor fratris, neque meus te movet; at miserearis cœli tui. Intuere utrumque polum; uterque palus fumare cœpit: quos si ignis corruperit, domus vestræ cadent. Ecce ipse Atlas nutat! vixque ferè suis humeris ardentem polum. Si maria, si terræ intereunt, si basilica cœli; ruimus in antiquum chaos. Aufer ex igne,

NOTÆ.

268. *Nerea*] Fuit Nereus deus maris, vates insignis, in Ægeo mari præcipuè habitans, qui Doridem uxorem habuit, ex quâ 50 suscepit filias, à patre *Nereïdas* dictas.

273. *Contractos*] Intellige vel calore diminutos, & partim exsiccatos, vel potiùs in matris gremium congregatos & coactos, ut patet ex versu sequenti.

275. *Omniferos*] Quia omnia alit Terra, unde Græcis παμμήτωρ dicitur, & Virg. Æn. 6. *Omniparens.*

281. *Auctore*] *Si Jovis potiùs quàm Phaëtontis manu ferar.*

296. *Atlas*] Mons Mauritaniæ, qui propter altitudinem cœlum sustinere dicitur; vel quia Atlas rex Mauritaniæ, qui in illum montem fertur transmutatus, primus omnium de Astrologiâ tractâtis eruditus.

ſi quid adhuc reſtat: & proſpice ſummæ rerum. Terra hæc locuta erat: nec verò potuit pati diutiùs calorem, nec plura narrare: & recepit ſuum caput in ſe, & ſilvarum cacumines infera. At pater omnipotens teſtatus deos, & ipſum Phœbum qui tradiderat currus omnia peritura luctuoſo fato, niſi ſuccurrat; excelſus aſcendit in ſupremam arcem; unde ſolet immittere nubila terris: unde ciet tonitrua, & vibrat fulmina miſſa. Sed neque tum habuit nubila: quæ poſſet ſpargere in terras: neque imbres quos è cœlo mitteret. Intonat: & jacit in aurigam Phaëtontem fulmen libratum ab aure dextrâ: & deturbavit pariter animâ & rotis, & oppreſſit ignes feris ignibus. Equi attoniti ſunt: & ſubito retorſum dat, ſubtrahunt colla jugo, & deſerunt habenas laceratas. Frena illic ſunt ſtrata, illic axis ereptus temone; ex hac parte radii rotarum quaſſatarum; & reliquiæ currûs fragili ſunt late diſjectæ. At Phaëton flammâ haſtante comam flavam fuit præceps, & trahitur per aërem longo tramite; ſicuti quandoque ſtella de cœlo puro, quamquam non delapſus eſt, tamen potuit videri decidiſſe. Quem Eridanus maximè recepit longè à patriâ diſſito orbe; & lavit faciem æſtuantem.

II. *Naïdes Heſperiæ conſident ſepulcro, & ſaxum ignotum inſcribunt hoc epitaphium ſaxo ſepulchrali: hic ſitus eſt Phaëton moderator currûs paterni;*

Si quid adhuc ſupereſt: & rerum conſule ſummæ.
Dixerat hæc Tellus: neque enim tolerare vaporem
Ulteriùs potuit, nec dicere plura: ſuumque
Rettulit os in ſe, propioraque Manibus antra.
At pater omnipotens Superos teſtatus, & ipſum,
Qui dederat currus, niſi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi; ſummam petit arduus arcem;
Unde ſolet latis nubes inducere terris:
Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.
Sed neque, quas poſſet terris inducere, nubes
Tunc habuit: nec, quos cœlo dimitteret, imbres.
Intonat: & dextrâ libratum fulmen ab aure
Miſit in aurigam: pariterque, animâque, rotiſque,
Expulit, & ſævis compeſcuit ignibus ignes.
Conſternantur equi: &, ſaltu in contraria facto,
Colla jugo excutiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illic fræna jacent, illic temone revulſus
Axis; in hâc radii fractarum parte rotarum:
Sparſaque ſunt latè laceri veſtigia currûs.
At Phaëton, rutilos flammâ populante capillos,
Volvitur in præceps, longoque per aëra tractu
Fertur; ut interdum de cœlo ſtella ſereno,
Etſi non cecidit, potuit cecidiſſe videri.
Quem procul à patriâ diverſo maximus orbe
Excipit Eridanus: ſpumantiaque abluit ora.
II. Naïdes Heſperiæ triſidâ fumantia flammâ
Corpora dant tumulo; ſignantque hoc carmine ſaxum,
Hic ſitus eſt Phaëton, currûs auriga paterni:

NOTÆ.

300. *Summæ*] Summa rerum, in quâ rerum maxima pars conſiſtit.

300. *Summum petit arcem*] Cùm ſit altiſſimum in naturâ cœlum, eſt tamen in ipſo aliquid altius illo; verticem eum vocat Virgilius.

311. *Ab aure*] Qui telum vibrant, illud prius, ut arctiùs emittant, ad aurem adducunt.

313. *Ignibus*] Ὀξυμωρον. Ignis ignem potius auget: verùm flamma valentior minùs valentem oppreſſit, ſicut infirmiora à robuſtioribus in naturâ ſubiguntur in eodem genere.

321. *Stella*] Non ſtella quidem, ſed exhalatio quædam incenſa, ſtellæ ſpeciem referens.

323. *Procul*] Multùm enim diſtat Italia ab Ætniopiâ.

324. *Eridanus*] Fluvius Italiæ, qui & Padus dicitur.

325. *Heſperiæ*] Occidentales & Italiæ: *Heſperia* enim ferè pro Italiâ, ſicut *ultima Heſperia* pro Hiſpaniâ ſumitur. Naïades autem Heſperiæ, Phaethuſa, Lampetie, & Phœbe, ſorores erant Phaetontis.

Ib. *Triſida*] *Fulminis*, quod triſidâ cuſpide pingitur.

Quem

Quem ſi non tenuit, magnis tamen excidit auſis.
Nam pater obductos luctu miſerabilis ægro
Conditerat vultus: &, ſi modò credimus, unum
Iſſe diem ſine Sole ferunt. Incendia lumen
Præbebant; aliquiſque malo fuit uſus in illo.
At Clymene poſtquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis; lugubris & amens,
Et laniata ſinus, totum percenſuit orbem:
Exanimeſque artus primò, nox oſſa requirens,
Repperit oſſa tamen peregrinâ condita ripâ.
Incubuitque loco: nomenque in marmore lectum
Perfudit lachrymis, & aperto pectora fovit.
Nec minùs Heliades fletus, & inania morti
Munera, dant lachrymas: & cæſæ pectora palmis
Non auditurum miſeras Phaëtonta querelas
Nocte, dieque vocant: adſternunturque ſepulchro.
Luna quater junctis implêrat cornibus orbem:
Illæ more ſuo (nam morem fecerat uſus)
Plangorem dederant: è queîs Phaëthuſa ſororum
Maxima, cùm vellet terræ procumbere, queſta eſt
Diriguiſſe pedes: ad quam conata venire
Candida Lampetie, ſubitâ radice retenta eſt.
Tertia cùm crinem manibus laniare pararet;
Avellit frondes. Hæc ſtipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos ſua brachia ramos.
Dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex;
Perque gradus uterum, pectuſque, humeroſque, manuſque,
Ambit: & exſtabant tantùm ora vocantia matrem.
Quid faciat mater? niſi, quò trahat impetus illam,
Huc eat, atque illuc? &, dum licet, oſcula jungat?
Non ſatìs eſt: truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpere: at inde

quem ſi tenere non potuit fruſtratus eſt tamen incœptis ingentibus. Nam parens lamentabilis gravi æruminâ velaverat faciem opertam: & ſi modò fidem adhibemus, aiunt unum diem præteriiſſe abſque ſole. Deflagratio lucem affere bat; & nonnulla fuit utilitas in illo diſpendio. At Clymene poſtquam pretulit quæcumque fuerunt preferenda: in tantis malis, triſtis & fariſa, & ſciſſas veſtes habens, perluſtravit tétum mundum: & exquirens primò membra mortua, mox oſſa, invenit oſſa quamquam ſepulta ripâ exterâ. Et ibi inſedit: & irrigavit lachrymis nomen lectum in marmore, & calefecit gremio nudato. Neque minùs ſolis filiæ præbent morti lachrymas & ejulatus, dona vana: & plangentes pectora manibus explicitis citant noctè & die Phaëtontem non percepturum lamentabiles querimonias: & jacent ad tumulum. Luna quater abſolverat orbem cornibus coëuntibus: illæ ex conſuetudine ſuâ (nam uſus in conſuetudinem abierat) lamentationes continuaverant, è quibus Phaëth. ſa, grandior natu ſororum, cùm caperet ſe in terram mittere, ingemuit pedes induriſſe: ad quam cùm alba Lampetie vellet accedere, correpta eſt radice modò natâ. Cùm tertia vellet lacerare comam manibus; decerpſit frondes. Hæc queritur crura correpta eſſe trunco, illa lacertos ſuos mutari in productos ramos. Et dum ea ſtupent, liber involvit inguina; & circumdat paulatim ventrem, & pectus, & humeros, & manus; & ſupererant tantùm ora citantia matrem. Quid agat mater? niſi feratur huc atque illuc, quo furor illam rapiat; & miſceat baſia, dum datur? Non ſatìs eſt: nitatur eripere corpora ſtipitibus, & revellere ramos teneros manibus: at inde

NOTÆ.

328. *Excidit*] Magna tamen aggredi auſus eſt, quod quidem abundè pulchrum atque magnificum eſt.

329. *Ægro*] Id eſt, qui ægros facit. Meton.

335. *Percenſuit*] Inveniendi filii causâ.

336. *Mox*] Poſtquam corpus non invenerat.

340 *Heliades*] Solis filiæ, à patre Græcè ſic dictæ, quæ & à fratre *Phaëtontiades*. Tres tantùm hîc memorat poëta, alii plures. Hyginus uſque ad ſeptem; quæ poſtquam fratrem per quatuor menſes aſſiduè flevilſent, tandem Jovis miſeratione in populos, vel, ut aliis placet, in alnos, ipſarum verò lachrymæ in ſuccina ſeu electra, mutatæ ſunt.

344. *Luna quater junctis*] Quatuor menſes tranſierant.

guttæ cruentæ fluunt tanquam de cicatrice. Ignosce, quæso, mater, vociferatur, quæcunque est vulnerata: ignosce, quæso: corpus nostrum discerpitur in arbore. Jamque vale. Liber occupavit os ultima verba proferens.

III. *Inde stillant lachrymæ: & electra derivata de novis ramis indurantur sole: quæ fluvius puras excepit, et mittit Italis puellis induenda.*

IV. *Cycnus filius Sthenelî adjicit huic prodigio, qui utcumque tibi devinctus sanguine materno, Phaëton, tamen fuit conjunctior* benevolo *animo. Ille neglecto regno (nam imperium tenebat in gentem Ligurum, et amplas civitates) quæstibus implenerat ripas glaucas, et fluvium Eridanum, et nemus amplificatum sororibus cùm vox est imminuta viro: et plumæ candidæ imitantur canorum: at collum producium à pectore extenditur, et ligamina committunt* pedum *articulos rubentes. Penna tegit latus, rostrum occupat os sine acumine: Cycnus mutatur in avem novam. Nec se continet cœlo, & Jove, tanquam retardans fulminis injecti ab illo. Frequentat flagra, & vastos lacus: & aversatus ignem assumsit flamma contraria flammis, quæ habitat. Interea pater Phaëtontis horridus, & ipse squalidus sua elegantia, qualis consuevit esse cùm orbem* suum *obscuratum habet: & odio habet ipsum videre, sepsum, & diem; & animum adjicit ad mœrorem: & addit iram mœrori, & recusat officium* suum præstare *orbi. Satis, ait, ab temporum*

Sanguineæ manant, tanquam de vulnere, guttæ. 360
Parce, precor, mater, quæcunquæ est saucia, clamat:
Parce, precor: nostrum laniatur in arbore corpus.
Jamque vale. Cortex in verba novissima venit.
III. Inde fluunt lachrymæ: stillataq; sole rigescunt
De ramis electra novis: quæ lucidus amnis 365
Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.
IV. Adfuit huic monstro proles Stheneleïa Cycnus,
Qui tibi materno quamvis à sanguine junctus,
Mente tamen, Phaëton, propior fuit. Ille, relicto
(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat urbes)
Imperio, ripas virides, amnemque querelis 371
Eridanum implerat, silvamque sororibus auctam:
Cùm vox est tenuata viro: canæque capillos
Dissimulant plumæ: collumque à pectore longum
Porrigitur, digitosque ligat junctura rubentes: 375
Penna latus vestit: tenet os sine acumine rostrum:
Fit nova Cycnus avis. Nec se cæloque, Jovique
Credit, ut injustè missi memor ignis ab illo.
Stagna colit, patulosque lacus: ignemque perosus,
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis. 380
Squallidus interea genitor Phaëtontis, & expers
Ipse sui decoris, qualis, cùm deficit orbem,
Esse solet: lucemque odit, seque ipse, diemque:
Datque animum in luctus: & luctibus adjicit iram:
Officiumque negat mundo. Satìs, inquit, ab ævi 385

NOTÆ.

361. *Parce, precor*] Sic Polydorus apud Virg.

Quid miserum, Æneæ, laceras? jam parce sepulto;
Parce pias scelerare manus.——

363. *In verba*] Hoc est, cortex os obducens, verba Heliadum ultima occupavit.

367. *Adfuit huic*] Quo Heliades in arbores populos, & lachrymæ in electra conversæ sunt. Nunc ad Cycni Stheneli filii progreditur fabulam qui Phaëtonti sanguine & amicitiâ conjunctus, cùm, relictâ Liguriâ, ad Padi ripas venisset, multùmque amici casum deflevisset, in avem sui nominis fuit mutatus.

370. *Ligurum*] Sunt Ligures, quibus imperabat Cycnus, Italiæ populi, inter Varum & Macram amnes siti, Tuscis abortu contermini.

372. *Sororibus*] *Phaëtontis:* Quas ante in populos mutatas vidimus.

375. *Junctura*] Pelliculam dicit rubentem, quâ continentur Cycnorum digiti.

377. *Nec se cæloque*] Naturalem causam petit ex fabula.

Ib. *Jovique*] Id est, *aëri.*

382. *Deficit orbem*] Ubi deliquium & eclipsim patitur, opaci lunæ corporis interjectu obscuratus.

385. *Officiumque*] Currum regere, cujus beneficio illustratur orbis.

initio conditio mea fuit laboriosa: et me pœnitet laborum exactorum sine fine, sine honore. Quivis alius regat currus ferentes lucem. Si nullus est, et omnes dii concedunt se esse impares, ipse rogat, ut saltem, dum tractat nostra loca, deponat quandoque fulmina quæ privent parentes liberis. *Tum cognoverit, postquam tentaverit impetum equorum ignipedum, non dignum esse morte qui non bene moderatus fuerat illos. Omnes dii circumdant solem talia proferentem: & orant voce supplice ne placeat immittere caliginem mundo. Jupiter etiam excusat flammas à se conjectas, & adjicit pro imperio comminationes precibus. Sol cogit equos attonitos, et trementes adhuc pavore, et compescens eos aculeo, et scuticâ furit: furit enim, et objicit filium, et eos accusat de* ejus morte.

V. *At Pater omnipotens perlustrat vastum ambitum cæli: et prospicit, ne quid corruptum viribus ignis perierit. Quæ postquam invenit integra, et sibi constantia: intuetur terras, et labores hominum. Magis tamen intendit animum ad suam Arcadiam: et renovat fontes et fluvios nondum ausos fluere: decorat terram herbis, arbores foliis, et imperat nemora vestita revirescere. Dum sapiat, et atque remeat, constitit* defixis oculis *in puellâ Nonacrinâ: et amor medullis receptus incaluit. Non erat hujus operis lanam trahere et molem reddere, et variâ positurâ capillos distinguere: postquam fibula tulerat amictus, vitta candida comam fluentem, et nunc corripuerat manu expeditum jaculum, nunc arcum; erat miles Dianæ: neque ulla tetigit Mænalen*

Sors mea principiis fuit irrequieta: pigetque
Actorum sine fine mihi, sine honore, laborum:
Quilibet alter agat portantes lumina currus.
Si nemo est, omnesque Dei non posse fatentur;
Ipse agat: ut saltem, dum nostras tentat habenas,
Orbatura patres aliquando fulmina ponat. 391
Tum sciet, ignipedum vires expertus equorum,
Non meruisse necem, qui non benè rexerit illos.
Talia dicentem circumstant omnia Solem
Numina: neve velit tenebras inducere rebus, 395
Supplice voce rogant. Missos quoque Jupiter ignes
Excusat, precibusque minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore paventes,
Phœbus equos: stimuloque domans & verbere sævit:
Sævit enim, natumque objectat, & imputat illis. 400
V. At pater omnipotens ingentia mœnia cœli
Circuit: &, ne quid labefactum viribus ignis
Corruat, explorat. Quæ postquam firma, suique
Roboris esse videt: terras, hominumque labores
Perspicit. Arcadiæ tamen est impensior illi 405
Cura suæ: fontesque, & nondum audentia labi
Flumina restituit: dat terræ gramina, frondes
Arboribus; læsasque jubet revirescere silvas.
Dum redit, itque frequens; in virgine Nonacrinâ
Hæsit: & accepti caluêre sub ossibus ignes. 410
Non erat hujus opus lanam mollire trahendo;
Nec positu variare comas; ubi fibula vestem,
Vitta coërcuerat neglectos alba capillos, (cum:
Et modò læve manu jaculum, modò sumpserat ar-
Miles erat Phœbes: nec Mænalon attigit ulla 415

NOTÆ.

390. *Ipse*] *Jupiter*, quem tamen iratus dedignatur appellare.

405. *Arcadiæ suæ*] A se amatæ; sive propter Maiam, quæ in Cyllene, ipsius Arcadiæ monte, Mercurium peperit. Vel *suæ* ait poëta, quòd Arcades non minùs, quam Cretenses, apud se natum esse Jovem contendunt. Sic Pausanias in Arcadicis.

409. *Nonacrinâ*] *Arcadicâ*; Synecdochicè. Callisto est Lycaonis filia, cui nomen fecit Mons Arcadiæ *Nonacris.*

412. *Positu variare*] Id est, in varias figuras componere.

413. *Vitta alba*] Quæ pudicitiæ symbolum.

415. *Miles erat*] Id est, Venationi erat dedita: nam & talis fuit Diana.

Ib. *Phœbes*] *Dianæ*, Apollinis seu Phœbi sororis.

Ib. *Mænalon*] Arcadiæ montem, ubi Diana venari solita.

magìs *accepta*, quàm *hæc*: *Triviæ. Sed nulla* gratâ aut *potentia eſt durabilis. Sol excelſus tenebat locum ulteriorem medio, cùm illa intrat ſilvam, quæ nullo tempore deriſa erat. Hic depoſuit pharetram humero, et relaxavit arcum flexilem: et ſtrata erat ſuper terrâ, quam gramen veſtiverat: et juſtentabat pictâ pharetrâ caput impoſitum. Cùm Jupiter aſpexiſſet defatigatam, et ſine cuſtode; Certè, dixit, uxor mea ignorabit iſtud ſtuprum: aut ſi cognoverit, ſuntne iræ, ô ſuntne tanti? Continuò aſſumit vultus et ornatum Dianæ: atque inquit, O puella, pars una mearum comitum, in quibus collibus ego venata? Puella ſurgit, et ait, Salve numen, meâ ſententiâ, majus Jove, quamvis ipſe me audiat. Ipſe audit et ridet; et lætatur ſe ſibi anteponi; et dat ſuavia, nec ſatis modeſta, nec ſicut à puellâ dari oporteat. Implicat amplexu conantem referre quâ ſilvâ venata ſit; et ſe manifeſtat non ſine crimine. Illa quidem (utinam videres, Juno, eſſes lenior!) Illa quidem contrà nititur quantùm ſaltem puella poſſit: ſed quæ puella, quæve poterat vincere Jovem? Jupiter voti compos aſcendit in ſupremum cœlum. Hæc odit nemus, et ſilvam conſciam. Unde digrediens oblita eſt ferè colligere pharetram cum ſagittis, et arcum quem appenderat. Ecce Dictynna ſtipata ſuis comitibus ambulans per excelſum Mænalon, et elata nece ferarum videt hanc, et arceſſit viſam: hæc vocata recedit, et metuit primò, ne Jupiter lateret in illâ.*

Gratior hâc Triviæ. Sed nulla potentia longa eſt:
Ultèrius medio ſpatium Sol altus habebat;
Cùm ſubit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas.
Exuit hîc humero pharetram lentoſque retendit
Arcus: inque ſolo, quod texerat herba, jacebat; 420
Et pictam poſitâ pharetram cervice premebat.
Jupiter ut vidit feſſam, & cuſtode vacantem,
Hoc certè conjux furtum mea neſciet, inquit:
Aut ſi reſcierit; ſunt, ô, ſunt jurgia tanti?
Protinus induitur faciem, cultumque Dianæ: 425
Atque ait, O comitum virgo pars una mearum,
In quibus es venata jugis? de ceſpite virgo
Se levat: &, Salve numen, me judice, dixit,
Audiat ipſe licet, majus Jove. Ridet, & audit;
Et ſibi præferri ſe gaudet; & oſcula jungit: 430
Nec moderata ſatìs, nec ſic à virgine danda.
Quà venata foret ſilvâ narrare parantem
Impedit amplexu: nec ſe ſine crimine prodit.
Illa quidem contrà, quantùm modò fœmina poſſit,
(Aſpiceres utinam, Saturnia, mitior eſſes!) 435
Illa quidem pugnat; ſed quæ ſuperare puella,
Quiſque Jovem poterat? ſuperum petit æthera victor
Jupiter. Huic odio nemus eſt, & conſcia ſilva.
Unde, pedem referens, pœne eſt oblita pharetram
Tollere cum telis, &, quem ſuſpenderat, arcum. 440
Ecce, ſuo comitata choro Dictynna per altum
Mænalon ingrediens, & cæde ſuperba ferarum,
Aſpicit hanc, viſamque vocat: clamata refugit;
Et timuit primò, ne Jupiter eſſet in illâ.

Gratior hâc Triviæ. Sed nulla potentia longa eſt: Ultèrius medio ſpatium Sol altus habebat; Cùm ſubit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas. Exuit hîc humero pharetram lentoſque retendit Arcus: inque ſolo, quod texerat herba, jacebat; Et pictam poſitâ pharetram cervice premebat. Jupiter ut vidit feſſam, & cuſtode vacantem, Hoc certè conjux furtum mea neſciet, inquit: Aut ſi reſcierit; ſunt, ô, ſunt jurgia tanti? Protinus induitur faciem, cultumque Dianæ: Atque ait, O comitum virgo pars una mearum, In quibus es venata jugis? de ceſpite virgo Se levat: &, Salve numen, me judice, dixit, Audiat ipſe licet, majus Jove. Ridet, & audit; Et ſibi præferri ſe gaudet; & oſcula jungit: Nec moderata ſatìs, nec ſic à virgine danda. Quà venata foret ſilvâ narrare parantem Impedit amplexu: nec ſe ſine crimine prodit. Illa quidem contrà, quantùm modò fœmina poſſit, (Aſpiceres utinam, Saturnia, mitior eſſes!) Illa quidem pugnat; ſed quæ ſuperare puella, Quiſque Jovem poterat? ſuperum petit æthera victor Jupiter. Huic odio nemus eſt, & conſcia ſilva. Unde, pedem referens, pœne eſt oblita pharetram Tollere cum telis, &, quem ſuſpenderat, arcum. Ecce, ſuo comitata choro Dictynna per altum Mænalon ingrediens, & cæde ſuperba ferarum, Aſpicit hanc, viſamque vocat: clamata refugit; Et timuit primò, ne Jupiter eſſet in illâ.

NOTÆ.

416. *Triviæ*] *Dianæ*; quæ ideo Trivia dicitur, quòd in triviis triformi, & tricipiti ſacra fierent. Vide Faſt. lib. 1. Eſt nempe Diana in terris, eadem quæ in cœlo Luna, & inferis Proſerpina, quam in triviis equino, canino, medioque humano capite repræſentabant.

417. *Ulterius ſpatium*] Meridiem jam pertranſiſſe ſignificat.

418. *Quod nulla*] Quod nunquam cæſum erat, adeóque arboribus denſiſſimum, umbráque gratiſſima.

424. *Sunt jurgia tanti?*] Suntne tanti momenti, ut me ab hiſce deliciis dehorteantur?

435. *Aſpiceres*] Id eſt, ſi vidiſſes, Juno, quàm reluctanter Jovi cefſerit, non adeò in innocentem ſævires.

438. *Conſcia*] Stupri à Jove illiati.

441. *Dictynna*] Diana ἀπὸ τῶν δικτύων, à retibus, quibus ufa dea venatrix. Quinquam in Britomartis nymphæ & comitis honorem hoc nomen ſibi aſſumſiſſe Dianam voluerunt alii. Illa nempe cùm Minoïs amorem fugeret, & ſeſe in mare præcipitem dediſſet, à Cretenſibus, oraculo monitis ut hoc pacto graſſantem peſtem effugerent, retibus ex mari extracta eſt. Qui Cretenſes Dictææ templum, ſub Dictynnæ nomine, extructum dicaverunt.

Sed, poſtquam pariter Nymphas incedere vidit, 445
Senſit abeſſe dolos, numerumque acceſſit ad harum.
Heu quàm difficile eſt crimen non prodere vultu!
Vix oculos attollit humo: nec, ut antè ſolebat,
Juncta Deæ lateri, nec toto eſt agmine prima,
Sed ſilet; & læſi dat ſigna rubore pudoris. 450
Et (niſi quod virgo eſt) poterat ſentire Diana
Mille notis culpam. Nymphæ ſenſiſſe feruntur.
Orbe reſurgebant Lunaria cornua nono;
Cùm Dea venatrix, fraternis languida flammis,
Nacta nemus gelidum; de quo cum murmure labens 455
Ibat, & attritus verſabat rivus arenas.
Ut loca laudavit: ſummas pede contigit undas.
His quoque laudatis, Procul eſt, ait, arbiter omnis:
Nuda ſuperfuſis tingamus corpora lymphis.
Parrhaſis erubuit. Cunctæ velamina ponunt: 460
Una moras quærit. Dubitanti veſtis adempta eſt:
Quâ poſitâ, nudo patuit cum corpore crimen.
Attonitæ, manibuſque uterum celare volenti,
I procul hinc, dixit, nec ſacros pollue fontes,
Cynthia: deque ſuo juſſit ſecedere cœtu. 465
Senſerat hoc olim magni matrona Tonantis;
Diſtuleratque graves in idonea tempora pœnas.
Cauſſa moræ nulla eſt: & jam puer Arcas (id ipſum
Indoluit Juno) fuerat de pellice natus.
Quò ſimul obvertit ſævam cum lumine mentem:
Scilicet hoc unum reſtabat, adultera, dixit, 471
Ut fœcunda fores: fieretque injuria partu
Nota: Joviſque mei teſtatum dedecus eſſet.
Haud impunè feres: adimam tibi nempe figuram,

Sed poſtquam cognovit Nymphas unà ambulare, intellexit fraudem non eſſe, et ſe addidit earum choro. Heu quàm difficile eſt non indicare crimen ore! vix erigit oculos; neque, ut antea conſueverat, affixa eſt lateri deæ; neque eſt prima toto choro. Verùm tacet; et rubore ſuo indicat pudicitiam violatam. Et, niſi ipſa eſſet virgo, Diana poterat cognoſcere crimen mille indiciis. Nymphæ dicuntur cognoviſſe. Cornua Lunæ renovabantur nono menſe, cùm Diana dea venatrix languens nimio fervore fratris, devenit in ſilvam opacam; ex quâ manabat rivus fluens cum ſtrepitu, et verrebat ſabulum detritum. Poſtquam probavit loca, attigit pede aquas ſupremas. Illis quoque probatis, Longè abeſt, inquit, omnis teſtes: abluamus nuda corpora aquis ſuperfuſis. Parrhaſis rubore correpta eſt. Omnes exuunt veſtes: ea ſola cunctatur. Amictus dereptus eſt moras nectenti: quo exuto, culpa prodita eſt cum nudo corpore. Diana dixit huic exterritæ, et quærenti tegere ventrem manibus, Fuge hinc, neque contamina ſacros fontes: et imperavit abire à ſuo numero. Conjux magni Tonantis hoc olim adverterat; et demiſerat in tempus opportunum atrox ſupplicium. Non eſt cauſa diutius morandi: et jam puer Arcas erat natus de adulterâ: id ipſum Junoni mœreri erat. In quem puerum ſtatim atque conjecit feros oculos, ferumque animum; Scilicet, inquit, hoc unum ſuperaret, pellex, ut fœcunda eſſes: et injuria innoteſceret partu: et crimen mei Jovis eſſet hoc teſtimonio confirmatum. Non diſcedes inulta: namque tibi tripiam formam,

NOTÆ.

452. *Senſiſſe feruntur*] Adeóque perſpicaciores, minúſque, quàm ipſa Diana, virgines: vel quia cum illâ familiariter magìs verſarentur.

453. *Orbe*] *Nonus menſis aderat.*

454. *Fraternis*] *Solis*, qui Dianæ frater.

456. *Attritas*] *Minutas*, quæque adeò pedes non læderent.

460. *Parrhaſis*] *Calliſto*, Arcadica. Memorantur enim Arcadiæ mons Parrhaſius, nemus, oppidum, regiuncula; à Parrhaſo Lycaonis filio.

461. *Adempta*] Puellari protervitate & joco.

464. *Sacros*] Fontes, quibus erat perennis ſcaturigo, numen habere credebantur.

465. *Cynthia*] *Diana*, à Cyntho, Deli monte, ubi cum Apolline nata

468. *Cauſſa moræ nulla*] Juno non videt cauſam, quare iram ſuam diutius differat.

Ib. *Arcas*] Quem ex Jove peperit Caliſto

Quâ

quâ tibi plaudis, odiosa, et quâ grata es viro nostro. Locuta est: & coma correptâ à fronte oppositâ, proturbatam projecit in terram. Supplex porrigebat lacertos: lacerti cœperunt rigere pilis atris, & manu flecti, & augeri in ungues hamatos, & vicem pedum præstare: & vultus olim probati à Jove fieri turpes vastis faucibus. Et ne preces, & copia orationis moveat mentem, tollitur potestas loquendi. Vox sæva, infensa, & plena terroris emittitur de rauco gutture. Animus tamen pristinus inest in ursâ facta, & indicans pœnam suam continuo gemitu, tollit ad cœlum et astra manus quascunque: & cogitat Jovem ingratum, licet non possit ita predicare. Ah! quoties vertta requiescere in nemore deserto, expatiata est ante domum, et in campis olim suis. Ah! quoties agitata est per rupes latratibus canum! Et venatrix effugit tremefacta metu venatorum! Sæpe se abdidit feris conspectis; non recordans quid esset: & ursa exparvit ursos visos in collibus, & lupos, quanquam parens esset immixtus illis.

VI. *Ecce Arcas filius Callistûs nescius incidit in matrem, annos natus prope modum quindecim: et dum persequitur feras, dum eligit saltus idoneos, et circumdat silvas Erymanthidas cassibus intextis, occurrit matri, quæ constitit, Arcade conspecto; et visa est cognoscere illum. Ille recessit: et ignorans expavit hærentem semper in se oculis fixis: et jacturus erat telum vulneraturum pectus matris cupientis accedere propius. Omnipotens* id vetuit: *et simul ipsos* corripuit, *et nefas,*

Quâ tibi, quâq; places nostro, importuna, marito. 475
Dixit: &, adversâ prênsis à fronte capillis,
Stravit humi pronam. Tendebat brachia supplex:
Brachia cœperunt nigris horrescere villis,
Curvarique manus, & aduncos crescere in ungues,
Officioque pedum fungi: laudataque quondam 480
Ora Jovi, lato fieri deformia rictu.
Neve preces animos, & verba superflua flectant;
Posse loqui eripitur. Vox iracunda, minaxque,
Plenaque terroris rauco de gutture fertur.
Mens antiqua tamen factâ quoque mansit in ursâ;
Assiduoque suos gemitu testata dolores, 486
Qualescunque manus ad cœlum & sidera tollit:
Ingratumque Jovem, nequeat cùm dicere, sentit.
Ah quoties, solâ non ausa quiescere silvâ,
Ante domum, quondamque suis erravit in agris! 490
Ah quoties, per saxa canum latratibus acta est!
Venatrixque metu venantum territa fugit!
Sæpe feris latuit visis; oblita quid esset:
Ursaque conspectos in montibus horruit ursos:
Pertimuitque lupos; quamvis pater esset in illis.
VI. Ecce Lycaoniæ proles ignara parenti 496
Arcas adest, ter quinque ferè natalibus actis:
Dumque feras sequitur; dum saltus eligit aptos,
Nexilibusque plagis silvas Erymanthidas ambit,
Incidit in matrem; quæ restitit, Arcade viso; 500
Et cognoscenti similis fuit. Ille refugit:
Immotosque oculos in se sine fine tenentem
Nescius extimuit: propiúsque accedere aventi
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo.
Arcuit omnipotens; pariterque ipsosque, nefasque

NOTÆ.

478. *Brachia*] In ursam mutata est. Cujus fabulæ hanc causam assignat Palæphatus. Ingressa erat Callisto venatrix ursæ cubile, à quâ consumpta est: Exivit deinde ursa, nec deinceps apparuit Callisto: eam ursam esse comites dictitârunt.

487. *Tollit*] Solent nempe ursi posterioribus tantùm pedibus quandoque insistere, more hominum.

493. *Quid esse*] Ejusmodi nempe fera, cui ab aliis nihil timendum esset.

495. *Pater*] Patrem illius Lycaonem antea in lupum Jovis irâ mutatum vidimus, Lib. I.

499. *Erymanthidas*] *Arcadicas*; *Erymanthus* quippe Arcadiæ mons est, apro ab Hercule cæso factus celebris.

Sustulit;

Sustulit; & celeri raptos per inania vento 506
Imposuit cœlo, vicinaque sidera fecit.
Intumuit Juno, postquam inter sidera pellex
Fulsit: & ad canam descendit in æquora Tethyn,
Oceanumque senem: quorum reverentia movit 510
Sæpe deos: caussamque viæ scitantibus infit:
Quæritis æthereis quare regina Deorum
Sedibus huc adsim? pro me tenet altera cœlum.
Mentiar, obscurum nisi nox cùm fecerit orbem,
Nuper honoratas summo mea vulnera cœlo 515
Videritis stellas illîc, ubi circulus axem
Ultimus extremum spatioque brevissimus ambit.
Est verò, cur quis Junonem lædere nolit,
Offensamque tremat; quæ prosim sola nocendo?
En ego quantùm egi! quàm vasta potentia nostra
est! 520
Esse hominem vetui: facta est Dea. Sic ego pœnas
Sontibus impono: sic est mea magna potestas!
Vindicet antiquam faciem, vultusque ferinos
Detrahat; Argolicâ quod in antè Phoronide fecit.
Cur non & pulsâ ducat Junone, meoque 525
Collocet in thalamo, socerumque Lycaona sumat?
At vos si læsæ contemptus tangit alumnæ,
Gurgite cæruleo septem prohibete Triones:
Sideraque in cœlo stupri mercede recepta
Pellite; ne puro tingatur in æquore pellex. 530
VII. Dî maris annuerant. Habili Saturnia curru

prohibuit; & affixit cœlo ablatos vento rapido per aërem, & astra effecit sibi invicem *vicina. Juno excanduit, postquam adultera micuit inter astra, & devecta est ad veterem Tethyn in mare & senem Oceanum; quorum honos tetigit sæpe deos: & ita incipit* verba faciens ad eos *qui caussa itineris interrogaverant: Petitis quamobrem regina deorum huc advenerim ab arcibus cœlestibus? Alia habet cœlum pro me. Sim mendax, nisi, cùm nox induxerit tenebras mundo, aspexeritis* Arcadem & Callistonem, *meos dolores, stellas jam insignes supremo cœlo, illic ubi circulus ultimus & minimus ambitu circumdat polum. Reliquum autem est* aliquid, *quamobrem quisquam metuat offendere Junonem, & metuat lasam, quæ sola juvem officiendo? En quantùm ego profeci! quanta est nostra potestas! prohibui esse hominem, facta est dea. Ita ulciscor noxios: ea est mea vasta potentia! Asserat ei pristinam formam, & tollat faciem belluinam; quod fecit antea Phoronide Argelicâ. Cur non etiam eam uxorem ducat, Junone repudiatâ, & constituat in meo cubiculo, & accipiat Lycaonem in socerum? At si fastidium alumnæ spretæ vos movet, arcete à glauco mari septem Triones; & abigite sidera cœlo, quod iis stupri præmium est, admota; ne adultera mergatur in aquâ suâ.*

VII. *Dii maris assensi erant. Filia Saturni curru agili*

NOTÆ.

506. *Inania*] *Per spatium aërium*, quod vacuum videtur.

507. *Sidera*] Callisto fuit in Ursam majorem mutata, quam Arctophylax, in quem mutatus Arcas, comitatur.

509. *Canam*] Spumis & ætate; nam omnium rerum, etiam deorum nutrix credita.

510. *Quorum reverentia*] Oceanus & Tethys magno sunt in honore apud omnes deos, quia antiquissimi. Alter deorum parens; altera mater, sive nutrix. Vide Natal. lib. VIII. cap. 1.

516. *Circulus*] *Arcticus*, qui minimus est ad polum Septentrionalem.

522. *Sentibus*] Nocentibus, & meis pellicibus.

523. *Vindicet*] Restituat illi priorem formam; sicut & restituit suam Io nepoti Phoronei, quæ, cùm in vaccam Junonis metu fuit conversa, humanæ tandem formæ à Jove fuit restituta.

525. *Ducat*] Callistonem, quam in tanto dolore, multùm cavet ne nominet.

527. *Alumnæ*] Jam antea Junonem à Tethy educatam diximus: cui fabulæ natura ipsa ansam præbuit. Per Junonem enim infimam aëris regionem præsertim intelligunt fabularum consarcinatores, qui quidem aër Tethy seu aquâ rarefactâ gignitur & nutritur.

528. *Septem Triones*] Id est, Ursam majorem.

530. *Ne puro*] Hoc ideo fictum, quòd Ursa, & polo nobis sublato vicina sidera non subeant horizontem, qui quidem poëtis, ut & vulgò, videtur mare.

Ingreditur

Ingreditur liquidum pavonibus aëra pictis:
Tam nuper pictis cæso pavonibus Argo,
Quàm tu nuper eras, cùm candidus antè fuisses,
Corve loquax, subitò nigrantes versus in alas.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas sine labe columbas:
Nec servaturis vigili Capitolia voce
Cederet anseribus, nec amanti flumina cycno.
Lingua fuit damno: linguâ faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.
VIII. Pulchrior in totâ, quam Lariſſæa Coronis,
Non fuit Hæmoniâ. Placuit tibi, Delphice, certè,
Dum vel casta fuit, vel inobservata. Sed ales
Sensit adulterium Phœbeïus: utque latentem
Detegeret culpam non exorabilis index,
Ad dominum tendebat iter: quem garrula motis
Consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix.
Auditâque viæ causâ, Non utile carpis,
Inquit, iter: ne sperne meæ præsagia linguæ.
Quid fuerim, quid simque, vide; meritumque require:
Invenies nocuisse fidem. Nam tempore quodam

pavonibus stellatis: ascendit in cœlum fluidum stellatis inquam, *tam nuper Argo interfecto, quàm tu, corve garrule, nuper eras repentè mutatus in alas atras cùm priùs albus fuisses. Nam hæc avis fuit olim splendida pennis candidis, ut par esset columbis prorsùs sine omnia maculâ: neque cederet anseribus custodituris voce experrectâ Capitolium, neque cycno proiequenti fluvios. Linguâ nocuit: linguâ garrulâ id præstante, ut color qui erat candidus, nunc sit contrarius candido.*

VIII. *Non fuit* puella *formosior in tota Hæmonia, quàm Lariſſæa Coronis. Sæpè grata tibi fuit, Delphice, dum vel pudica fuit, vel minùs observata. Sed avis Apollinis cognovit stuprum: &, ut index inexorabilis revelaret vitium occultum, gressus dirigebat ad dominum: quem indicem cornix loquax persequitur alis agitatis, ut omnia percunctetur. Et cognitâ causâ viæ, Non, ait, iter facis,* tibi *commodum: ne contemne omnia linguæ meæ. Inſpice quid sim, & quid fuerim, et percunctare de merito: reperies fidem* mihi *obfuisse. Nam aliquando*

NOTÆ.

532. *Pictis*] Quorum caudas stellantibus gemmis, ex Argi oculis nuper ornaverat Juno. Picti verò pavones propriè trahunt currum Junonis propter diversum & multi colorem aëris naturam: quâ de causâ & his eidem nuncia & ministra est.

533. *Tam nuper*] Repetitio est, ut ad sequentem fabulam facilius descendat, & lectoris animum præparet.

534. *Quam tu nuper eras*] Corvus initio fuit candidus; sed quam ejus indicio Apollo cognovisset Coronida amicam cum alio juvene (Ischyde sc.) rem habere, eamque sagittis interfecisset puerumque Æsculapium excisо utero extraxisset; pœnitentia ductus, corvum indicem sibi aliquid præmii sperantem, ex albo nigrum fecit.

538. *Nec servaturis*] Alludit ad historiam Romanam, quæ Gallos tetigitur, olim per noctis silentia ad summum Capitolini obsessi ascendisse; ita ut non custodes solùm, sed & canes fefellerint: anseres tamen clangore, & alarum strepitu M. Manlium excitâsse, qui cum aliis Gallos de arce Romanâ deturbavit.

542. *Lariſſæa*] Lariſsâ Thessaliæ urbe oriunda; quare ab aliâ Coronide Phocaïca distinguitur.

543. *Hæmonia*] *Thessaliâ*, ab Hæmo vicino monte, ut placet Servio; at potiùs ab aliquo rege, quorum causâ sæpissime nomen mutavit.

Ib. *Delphice*] Apollinem compellat, quia Delphis, Phocidis urbe, ubi celeberrimum habuit templum & oraculum, hoc nomen consecutus est.

545. *Phœbeïus*] Corvus est, propter auguria, vaticinia, & præsagia, Apollini sacer.

546. *Non exorabilis*] Inexorabilis dicitur corvus, quia cornicis monita audire noluerit; vel fortè quia Coronis cum precibus frustrà fatigavit ne rem proferret.

551. *Quid fuerim*] Comes namque fui Minervæ.

Ib. *Quid sim*] Nunc à comitatu Minervæ repulsa contemnor.

Pallas

Pallas Erichthonium, prolem sine matre creatam,
Clauserat Actæo textâ de vimine cistâ:
Virginibusque tribus gemino de Cecrope natis
Hanc legem dederat, sua ne secreta viderent.
Abdita fronde levi densâ speculabar ab ulmo,
Quid facerent. Commissa duæ sine fraude tuentur,
Pandrosos atque Herse. Timidas vocat una sorores
Aglauros; nodosque manu diducit: at intus
Infantemque vident, apporrectumque draconem.
Acta Deæ refero; pro quo mihi gratia talis
Redditur, ut dicar tutelâ pulsa Minervæ;
Et ponar post noctis avem. Mea pœna volucres
Admonuisse potest; ne voce pericula quærant.
At puto, non ultro, nec quicquam tale rogantem
Me petiit. Ipsâ licet hoc à Pallade quæras:
Quamvis irata est, non hoc irata negabit.
Nam me Phocaïcâ clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit, fueramq; ego regia virgo:
Divitibusque procis (ne me contemne) petebar.
Forma mihi nocuit. Nam dum per littora lentis
Passibus, ut soleo, summâ spatiarer arenâ,
Vidit, & incaluit pelagi Deus: atque precando
Tempora cum blandis absumsit inania verbis:
Vim parat, & sequitur. Fugio, densumque relinquo

Minerva incluserat Erichthonium filium natum absque matre, capsâ factâ de vimine Actæo: et jusserat hanc legem tribus puellis ortis ex Cecrope biformi, ne intuerentur sua arcana. Ego tecta levibus foliis observabam quid agerent ab ulmo spissâ. Duæ, Pandrosos et Herse, fideliter servant concredita. Una Aglauros accessit sorores meticulosas; et resolvat vincula manu; at intuentur intus et puerum, et draconem juxta stratum. Renuncio Deæ quæ facta essent: pro quo hæc mihi gratia refertur, ut dicar rejecta à clientelâ Palladis; et habear posthac noctis. Meum supplicium potest docuisse alites, ne arcessant damna loquacitate. At dices, *Credo,* Minerva *non expetivit me sponte suâ, cùm ego ab illâ tale nihil rogarem. Possis istud à Minervâ ipsâ exquirere; tamet-si infensa est, infensa non istud diffitebitur. Nam,* dico quæ passim nota sunt, *Coroneus illustris terrâ Phocaïcâ me progenuit; et eram puella regia: et quærebar à procis opulentis; ne me despice. Pulchritudo mihi obfuit. Nam dum ambularem in extremâ glareâ tardis gressibus per littera, ut consuevi, deus maris* Neptunus *intuitus est* me; *et amore correptus est: et postquam contrivit orando vanum tempus, et molles voces, vi nititur, et me persequitur. Profilio, et desitio solidum*

NOTÆ.

553. *Erichthonium*] Fuit hic suo tempore rex Athenienſium, ex Vulcani semine in terram effuso, dum vim Minervæ pararet, genitus; quem quidem draconis pedibus natum cistâ inclusit ipsa Minerva, tribusque Cecropis virginibus commendavit, *&c.*

554. *Actæo*] *Ex Atticâ regione dicto.*

555. *Gemino*] Fuit Cecrops Athenienſium rex primus, à quo illi *Cecropidæ*: dictus ideo geminus: vel quòd ex parte serpens, vel quòd linguâ duplici, Ægyptiâ, neme Ægypto oriundus, & Attica. Alii alias causas afferunt.

562. *Actæa*] A Cecropis filiabus.

563. *Ut dicar*] Corniceni ob garrulitatem aversatur prudentiæ dea: cujus generis aves in Minervæ templis luciſque raro, Athenis omnino non conspici, scripsit Plinius, lib. X. cap. 12.

564. *Noctis avem*] *Nocturnam*; quæ Minervæ sacra, qui in tenebris perspicit; atque in nocte consilium: ut & propter oculos cæsios, qui illi cùm Minervæ communes.

565. *Voce*] Plurimis nocet avibus, quæ per vocem & propter eam in aucupis manus deveniunt.

566. *At puto*] Tacitæ occurrit objectioni. Dicet enim corvus, *Non ob indicium repulsa fuisti, ó Cornix, sed quia nunquam Minervæ grata*; quod omnem cornici suasionis vim adimebat. Atque hanc postea ita dissolvit objectionem, ut sponte fuerit ab ipsâ Minervâ comes petita.

569. *Phocaïcâ*] In Phocide Græciæ regione, Atticæ finitimâ, imperans.

572. *Lentis*] Qui cornicum etiam mos est.

Littus,

Littus et frustrà defatigor in molli sabulo. Postea precor deos et homines: neque vox mea movet ullum hominem. Virgo tacta est pro virgine, et opem tulit. Porrigebam lacertos ad cœlum: lacerti cœperunt obscurari pennis levibus. Conabar deripere amictum ab humeris; at illa erat pluma, et fixerat radices extremas in cutem. Mœrebam percutere pectora nuda meis palmis; sed neque habebam palmas neque pectora nuda. Currebam: neque ut priùs sabulum exercebat pedes: et levabar extremâ terrâ. Continuò vecta per aërem tollor, et jam addita comes illibata Palladi. Quid tamen juvat istud si Nyctimene, facta ales crimine nefando, occupavit nostrum honorem?

IX. *Ah factum, quod vulgatum est per totam Lesbon, et tibi inauditum? Nyctimenen violâsse lectum paternum? Illa quidem est ales: sed conscia criminis vitat omnium conspectum et diem, et fugit pudorem caligine; et fugatur ab omnibus* avibus *toto cœlo. Corvus dicit proferenti talia, Oro ut hæc revocationes sint: tibi exitio; nos contemnimus vanum præsagium. Neque desistit ab incœpto itinere; et refert domino* Apollini *se vidisse Coronidem cubantem cum juvene Hæmonio. Laurea coronat exciat deo, audito stupro amantis, atque simul alacritas, et plectrum, et color. Et cum mens excandesceret irâ turgente, sumit tela conjecta, et curvat arcum tensum à cornibus; et illa toties connexa cum pectore suo*

Littus, & in molli nequicquam lassor arenâ.
Inde Deos, hominesque voco: nec contigit ullum
Vox mea mortalem. Mota est pro virgine virgo,
Auxiliumque tulit. Tendebam brachia cœlo:
Brachia cœperunt levibus nigrescere pennis.
Rejicere ex humeris vestem molibar; at illa
Pluma erat, inque cutem radices egerat imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis:
Sed neque jam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Currebam; nec, ut antè, pedes retinebat arena:
Et summâ tollebar humo. Mox acta per auras
Evehor, & data sum comes inculpata Minervæ.
Quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
Crimine Nyctimene nostro successit honori?

IX. An, quæ per totam res est notissima Lesbon,
Non audita tibi est? patrium temerâsse cubile
Nyctemenen? avis illa quidem: sed conscia culpæ
Conspectum, lucemque fugit, tenebrisque pudorem
Celat; & à cunctis expellitur æthere toto.
Talia dicenti, Tibi, ait, revocamina, corvus,
Sint precor ista malo: nos vanum spernimus omen.
Nec cœptum dimittit iter: dominoque jacentem
Cum juvene Hæmonio vidisse Coronida narrat.
Laurea delapsa est audito crimine amantis:
Et pariter vultusque, Deo, plectrumque, colorque
Excidit. Utque animus tumidâ fervebat ab irâ:
Arma assueta capit; flexumque à cornibus arcum
Tendit; & illa suo toties cum pectore juncta

NOTÆ.

577. *Nequicquam*] Quia priùs poterat Neptunus insequendo, quam Coronis fugiendo.

579. *Virgo*] Minerva perpetuâ gaudens virginitate, virginis Coronidis causâ mota est.

587. *Et jamjam*] Jam levior facta est, nec, ut antè, mollis arena cedit pedibus, & gressus retardat.

589. *Diro*] Quia Nyctimene, Nyctæi regis Lesbiâ filia, patris amore capta, cum eo concubuisse dicitur. Hæc miserante Minervâ, in nocturnum mutata est: hinc lucifugax ab avibus, interdiu si prodeat, infestatur.

590. *Nostro*] Quia Minervæ carissima.

591. *Lesbon*] Est Lesbos mari Ægæi insula nobilis, Troadi à meridie opposita. Hodie *Metelin.*

596. *Tibi, ait, revocamina*] Id est, malè tibi sit, quæ me ab incepto itinere revocas.

599. *Coronida*] Laridæam intellige, quam cum Ischye, aut Ischyde concubuisse suprà diximus.

601. *Plectrum*] Quo citharam percutiebat.

603. *Arma*] Arcum, & sagittas.

Indevitato

Indevitato trajecit pectora telo.
Icta dedit gemitum, tractoque à vulnere ferro,
Candida Puniceo perfudit membra cruore:
Et dixit, Potui pœnas tibi, Phœbe, dedisse:
Sed peperisse priùs. Duo nunc moriemur in unâ.
Hactenus; & pariter vitam cum sanguine fudit.
Corpus inane animæ frigus lethale secutum est.
Pœnitet, heu! sero pœnæ crudelis amantem:
Seque, quòd audierit, quòd sic exarserit, odit.
Odit avem, per quam crimen caussamque dolendi
Scire coactus erat: nervumque, arcumque, manumque
Odit; cumque manu temeraria tela sagittas,
Collapsamque fovet: feràque ope vincere fata
Nititur; & medicas exercet inaniter artes.
Quæ postquam frustrà tentata, rogumque parari
Sensit, & arsuros supremis ignibus artus;
Tum verò gemitus (neque enim cœlestia tingi
Ora decet lachrymis) alto de corde petitos
Edidit. Haud aliter, quàm cùm spectante juvencâ.
Lactantis vituli, dextrà libratus ab aure,
Tempora discussit claro cava malleus ictu.
Ut tamen ingratos in pectora fudit odores,
Et dedit amplexus, injustaque justa peregit;
Non tulit in cineres labi sua Phœbus eosdem
Semina: sed natum flammis uteroque parentis
Eripuit, geminique tulit Chironis in antrum.
Sperantemque sibi non falsæ præmia linguæ
Inter aves albas vetuit considere corvum.

X. Semifer interea divinæ stirpis alumno

transverberavit pectora ineluctabili sagittâ. Coronis tacta ingemuit et ferro crepto ex vulnere infecit artus niveos sanguine purpureo: et dixit. Potui ibi pœnas exsolvisse, ô Apollo; sed antea fœtum emisisse. Nunc duo cademus in unâ. Hoc usque locuta est; *et emisit pariter vitam cum sanguine. Frigus mortiferum corripuit corpus vacuum animâ. Heu! serò pœnitet amantem sævæ vindictæ: et sese odio prosequitur, quòd aurem præbuerit, quòd sic irâ incensus fuerit. Odio habet altem, per quam necesse fuerat cognoscere vitium, et causam luctûs: et aversatur nervum, et arcum et manum, et cum manu, tela illa inconsideratè emissa, sagittas. Et incumbit jacenti, et conatur superare fata auxilio,* jam nimiùm *serò, et nequicquam experitur artes medicas. Quæ postquam* vidit *incassum admota, et videt rogum adornari, et membra flagrantura ultimâ flammâ, tum verò emisit sustinta ducta ex imo corde (neque enim decet vultus cœlestes irrigari lachrymis.) Non aliter, quàm cùm juvencâ intuente malleus immissus ab dure dextrâ* percussoris *perfregit tempora depressa vituli fugentis ictu personanti. Postquam tamen irroravit pectus unguentis ingratis, et amplexus est, et absolvit exequias iniquas: non passus est Apollo prolem suam cadere in cineres eosdem: sed eximit igni & ventre matris filium, et portavit in spelæum Chironis, qui formæ erat ambiguæ. Et prohibuit corvum expectantem mercedem linguæ non mendaci consistere inter candidas volucres.*

X. *Interea semifer* Centaurus Æsculapio *alumno divinæ origitis*

NOTÆ.

609. *Duo*] Ipsa cum filio Æsculapio, qui jam in utero erat.

610. *Hactenus*] Id est, pauca dixit, quasi plura dicere volentem vita deseruerit.

626. *Ingratos*] Utpotè in re tali. Munus erat flebile & triste ministerium.

627. *Justa*] Exequias *injustas* vocat, quarum se ingratum injustumque damnabat autorem.

629. *Natum*] *Æsculapium*, quem utero Coronis gestabat.

630. *Chironis*] Fuit Chiron centaurus, Saturno & Philyre Oceani filiâ ortus, cujus ideo pars superior hominis, posterior equi dicitur fuisse, quòd pater, ne ab uxore Ope, amoribus intervenente cognosceretur, in equum sese confestim mutaverit. Probitate autem, justitiâ: medicâ arte, aliisque fuit inclytus Chiron; quamobrem Achilles juventæ moderator constitutus.

633. *Semifer*] *Chiron*, semivir & semiequus Æsculapii institutor.

Lætus

oblectabatur; et lætus erat honore conjuncto oneri. Ecce nata Centauri adest, humeros habens velatos crinibus rubentibus, quam Nympha Chariclo cùm peperisset olim ad ripam fluvii impetuosi, appellavit Ocyroën. Huic non satis fuit doctam fuisse artes paternas: aperiebat secreta fatorum. Postquam igitur correpta fuit impetu fatidico, et incaluit Deo, quem habebat conditum in corde, intuetur infantem, et inquit, Adolesce infans, salutifer universo mundo: corpora mortalia sæpe debebunt se tibi: Licebit tibi animas sublatas restituere. Postquam etiam id semel inceperis dis repugnantibus, igne avi tui arceberis posse iterum hæc facere: atque ex deo fies corpus inanimum: et deus, qui eras modo corpus: et bis mutabis tua fata. Tuetiam pater amabilis, non jam morti obnoxius, et factus lege natalium ut sis superstes omnibus seculis, tunc optabis posse interire, cùm torquebaris veneno crudelis serpentis admisso per artus vulneratos. Et dii facient te mortalem ex immortali; et tres deæ secabunt tua fila.

Lætus erat; mistoque oneri gaudebat honore.
Ecce venit rutilis humeros protecta capillis
Filia Centauri; quam quondam nympha Chariclo
Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit
Ocyroën. Non hæc artes contenta paternas
Edidicisse fuit: fatorum arcana canebat,
Ergo ubi fatidicos concepit mente furores,
Incaluitque Deo, quem clausum pectore habebat;
Aspicit infantem, totique salutifer orbi
Cresce puer, dixit: tibi se mortalia sæpe
Corpora debebunt: animas tibi reddere ademptas
Fas erit. Idque semel dis indignantibus ausus,
Posse dare hoc iterum flammâ prohibebere avitâ:
Eque Deo corpus fies exsangue; Deusque,
Qui modò corpus eras: & bis tua fata novabis.
Tu quoque, care pater, non jam mortalis, & ævis
Omnibus ut maneas, nascendi lège creatus;
Posse mori cupies tum, cùm cruciabere diræ
Sanguine serpentis per saucia membra recepto.
Teque ex æterno patientem numina mortis
Efficient: tripliceque Deæ tua fila resolvent.

NOTÆ.

636. *Chariclo*] Nympha fuit Apollinis, aut Oceani filia, ut alii tradunt, ab illâ diversa, cujus Apollodorus meminit, quæ vatis Tiresiæ mater fuit.

638. *Ocyroën*] Ab eo quòd ad rapidi fluminis ripas nata Græcè nomen habuit: ὠκὺς enim *celer*, & ῥοὴ *fluxus* dicitur.

Ib. *Paternas*] Medicinam, Astronomiam, Musicam.

641. *Deo*] *Afflatu aut spiritu divino correpta est.*

642. *Totique salutifer orbi*] Æsculapius enim adeò præstans in medicinâ fuit, ut etiam Hippolytum ab equis discerptum *Superas revocavit ad auras*, Virgil, propter quod à Jove fulmine fuit extinctus, ac postea deus effectus.

645. *Dîis*] Plutone scilicet querente, & Jove indignante, Hippolytum ab Æsculapio in vitam restitui posse.

646. *Dare hoc*] Mortuum advitam *revocare*.

Ib. *Avita*] Avi Jovis fulmine, quo occisus est Æsculapius.

628. *Bis tua*] Primo è matris morientis utero raptus; secundo, ubi à fulminis conflagratione revivisens divinitatem consecutus es. Vel quia ex deo evasit corpus mortuum, & deinde deus factus est post mortem.

649. *Tu*] Patrem Chironem compellat Ocytoë, cujus exitium prædicit.

652. *Serpentis*] Lernææ hydræ, cujus veneno Herculis sagittæ tinctæ erant, quas aliquando cùm Chiron attractaret, earum una fortuitò in ejus pedem decidit.

653. *Teque*] Cum intolerandos ferre non posset Chiron ex vulnere cruciatus, mori utroque parente immortali immortalis exoptavit; quod cum impetrasset, deorum miseratione in cœlum est translatus, ubi Sagittarii nomine signum in zodiaco efficit.

654. *Triplicesque*] *Parcæ*. Tres dicuntur esse, *Clotho*, *Lachesis*, *Atropos*: quarum prima vitæ stamen ducit, & nos in vitam vocat; altera fusum versat, & sortem præfinit; tertia vitæ filum abrumpit. Quâ fabulâ *fatum*, aut quod à deo præfinitum est, intelligitur.

Restabat

Superat aliquid fatis; ducit gemitus exalto corde, & lachrymæ irrumpentes fluunt in genas; atque sic loquitur, Fata me occupant, & prohibetor plura dicere, & usus meæ vocis eripitur. Artes non fuerant tanti, quæ deriva-verunt in me iram dei: optarem ignorâsse futura. Jam vultus humanus mihi videtur eripi: jam gramen grata est esca: jam percupio prorue-re in vastos agros: mutor in equam, & corpora cognata. Quamobrem tamen tota? quandoquidem parens meus est bimembris. Pars ultima querimoniæ Ocyrhoës *ejusmodi proferentis parum audita est, & voces fuerunt confusæ. Mox neque vox humana, neque ille sonus videtur equæ, sed imitantis equam, & post breve tempus erupsit hinnitus apertos; & movit armos in gramina. Tunc digiti connectuntur, & levis ungula committit quinos ungues cornu continuo: os quoque augetur, itemque collum; pars potior prælixæ palæ mutatur in caudam: & sicut capilli sparsi fluebant per colla, mutati sunt in jubas dextras; & vox & vultus sunt pariter mutati: prodigium dicat quæque illi nomen novum.*

Restabat fatis aliquid: suspirat ab imis
Pectoribus, lachrymæque genis labuntur obortæ;
Atque ita, Prævertunt, inquit, me fata; vetorque
Plura loqui; vocisque meæ præciditur usus.
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxêre mihi. Mallem nescîsse futura.
Jam mihi subduci facies humana videtur:
Jam cibus herba placet: jam latis currere campis
Impetus est: in equam, cognataque corpora vertor.
Tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.
Talia dicenti pars est extrema querelæ
Intellecta parùm: confusaque verba fuêre.
Mox nec verba quidem, nec equæ sonus ille videtur;
Sed simulantis equam: parvoque in tempore certos
Edidit hinnitus: & brachia movit in herbas.
Tum digiti coëunt; & quinos alligat ungues
Perpetuo cornu levis ungula; crescit & oris,
Et colli spatium: longæ pars maxima pallæ
Cauda fit. Utque vagi crines per colla jacebant,
In dextras abiêre jubas: pariterque novata est
Et vox, & facies. Nomen quoque monstra dedêre.

XI. Flebat, opemque tuam frustrà Philyreius heros,
Delphice, poscebat. Sed nec rescindere magni
Jussa Jovis poteras, nec, si rescindere posses,
Tunc aderas: Elin, Messèniaque arva colebas.

XI. Heros Philyreius ejulabat, & implorabat tuum auxilium, ô Apollo; sed neque poteras mutare decreta magna Jovis; neque si posses mutare, tunc aderas: frequentabas Elin, & campos Messinios.

NOTÆ.

655. *Fatis*] Patris intelligo: nam nondum ipsum in zodiaci signum transmutatum Iri prædixerat.

657. *Prævertunt*] *Antè me occupant, quàm enarrem, quæ dicturus eram, effari potuerim.*

660. *Contraxêre*] Se ideo credit transformari, quòd majora, quàm quæ fert fors humana, attrectaverit.

665. *Cognata*] Quia pater mediâ sui parte equus fuerat.

664. *Tota tamen quare?*] Vellet saltem, si mutaretur, aliquâ parte humanam formam retineret, sicuti pater, qui partim homo erat.

672. *Palliæ*] Vestimentum est, quo palam fœminæ utebantur.

675 *Monstra*] Metamorphosin dicit Ocyrhoës ipsius nomen mutâsse, cùm postea equa facta *Ocippe*, id est, equitatu præstans, dicta sit.

676. *Philyreius*] *Chiron est*, Philyræ ex Saturno filius Ocyrrhoës pater.

677. *Delphice*] Id est, *ô Apollo*; qui à *Delphis*, ubi templum celeberrimum habuit, *Delphicus* appellatur. Fuit verò ille deus medicinæ, cujus appositè hoc in loco meminit poëta, ut ad sequentem ejus fabulam descendat.

679. *Elin*] Est Elis & urbs, & regio Peloponnesi.

Ib. *Messeniaque*] Est Messene urbs Peloponnesi, sicut & Messenia ejusdem regiuncula: ubi Admeti boves pavisse Apollinem dicit poëta.

Illud erat tempus, quo pellis paſtoria te pellit, & ovium ſuperſtitioſa fiſtula gaſtamen lævæ manui, alterius, fiſtula inæqualis ſeptem compacta arundinibus. Et dum amor te ſolicitat; dum tua fiſtula te oblectat, vaccæ inobſervatæ dicuntur abiiſſe in campos Pylios. Fatus Maiæ Atlante ſatæ has aſpexit, & in nemus abductas fraude ſui abſcondit. Nullus adverterat hoc furtum, præter ſenem cognitum in illo agro. Omnes enim illum appellebant Battum. Hic paſtor oſſidebat ſolitus & pingui gramine, & armenta præſtantiſſimarum equarum Nelei. Metuit hanc Mercurius, & ſurſum properabat molli manu; &, Eia inquit, quiſquis es, amice, ſi forſitan aliquis quærat iſtas greges, de te non aperiſſe: & ne nullum præmium detur tibi pro hoc ſervitio, accipe in mercedem bovem ſplendidam: Atque obtinuit. Amicus accepta bove retulit has voces. Dicedas ſecurus: quod ſaxum prius proſpexerit eram ſimilem. Et ſaxum indixit. Mercurius ſe ſimulat diſcedenti, & ſtatim revertitur. Et quondam quidam vocat is diſcedentes ex ſilentio, exclamat, & ne gravis ſervum ſilentii. Mercurius exhibebatur vacca cum ſuo tauro. At ſenex, poſtquam præmium duplex auctum, Erunt, ait, ſub illis collibus: & erant ſub illis colliibus.

Illud erat tempus; quo te paſtoria pellis 680
Texit; onuſque fuit baculum ſilveſtre ſiniſtræ:
Alterius, diſpar ſeptenis fiſtula cannis.
Dumque amor eſt curæ, dum te tua fiſtula mulcet;
Incuſtoditæ Pylios memorantur in agros
Proceſſiſſe boves. Videt has Atlantide Majâ 685
Natus; & arte ſuâ ſilvis occultat abactas.
Senſerat hoc furtum nemo, niſi notus in illo
Rure ſenex; Battum vicinia tota vocabant.
Divitis hic ſaltus, herboſaque paſcua Nelei,
Nobiliumque greges cuſtos ſervabat equarum. 690
Hunc timuit, blandâque manu ſeduxit: &, Eia,
Quiſquis es, hoſpes, ait, ſi fortè armenta requiret
Hæc aliquis, vidiſſe nega: neu gratia facto
Nulla rependatur; nitidam cape præmia vaccam:
Et dedit. Acceptâ voces has reddidit hoſpes: 695
Tutus eas. Lapis iſte priùs tua furta loquatur.
Et lapidem oſtendit. Simulat Jove natus abire.
Mox redit; &, versâ pariter cum voce figura,
Ruſtice, vidiſti ſi quas hoc limite, dixit,
Ire boves; ſer opem: furtoque ſilentia deme. 700
Juncta ſuo pretium dabitur tibi fœmina tauro.
At ſenior, poſtquam merces geminata, ſub illis
Montibus, inquit, erunt. Et erant ſub montibus illis.

Fatus Maiæ Atlante ſatæ has aſpexit. Mercurius filius Jovis & Maiæ Atlantidis. *Nullus adverterat hoc furtum, præter ſenem cognitum in illo agro.* Nam Battus Neleo Pylio ſenex. *Omnes enim illum appellebant Battum.* Quia ſcilicet ſolebat ſæpe ſilentium indicere, *Battum* vocare, Rudire, inquit, ſi videris. *Hic paſtor oſſidebat ſolitus & pingui gramine, & armenta præſtantiſſimarum equarum Nelei.* Metuebat ne quis furtum ſciret. *Metuit hanc Mercurius, & ſurſum properabat molli manu.* Ut ſe occultaret. *Et dedit. Acceptâ voces has reddidit hoſpes.* Mercurius exhibebatur vacca cum ſuo tauro. *At ſenex, poſtquam præmium duplex auctum, Erunt, ait, ſub illis collibus: & erant ſub illis collibus.*

Riſit Atlantiades: &, Me mihi, perfide, prodis?
Me mihi prodis? ait: Perjuraque pectora vertit 705
In durum ſilicem: qui nunc quoque dicitur Index:
Inque nihil merito vetus eſt infamia ſaxo.
XII. Hinc ſe ſuſtulerat paribus caducifer alis,
Munychioſque volans agros, gratamque Minervæ
Deſpectabat humum, cultique arbuſta Lycæi. 710
Illâ fortè die caſtæ de more puellæ,
Vertice ſuppoſito, feſtas in Palladis arces
Pura coronatis portabant ſacra caniſtris.
Inde revertentes Deus aſpicit ales: iterque
Non agit in rectum; ſed in orbem curvat eundem; 715
Ut volucris viſis rapidiſſima miluüs extis,
Dum timet, & denſi circumſtant ſacra miniſtri,
Flectitur in gyrum: nec longiùs audet abire:
Spemque ſuam motis avidus circumvolat alis.
Sic ſuper Actæas agilis Cyllenius arces 720
Inclinat curſus: & eaſdem circinat auras.
Quantò ſplendidior, quàm cætera ſidera fulget
Lucifer; & quantò, te, Lucifer, aurea Phœbe;
Tantò virginibus præſtantior omnibus Herſe
Ibat: eratque decus pompæ, comitumq; ſuarum. 725

Riſit Atlantiades, & inquit, Prodis me mihi, perfide? Prodis me mihi? & mutavit cor perjurum in rigidum lapidem, qui nunc etiam vocatur Index; & dedecus eſt in lapide qui nihil dedecoris meruit.

XII. *Caducifer ſe inde ſubduxerat alis æquatibus, & iis libratus contemplabatur arva Munychia, & terram acceptam Palladi, & arbuſta culti Lycæi. Forte virgines puellæ ferebant de more ſacra ſua cum ſplendoris ornatis in templa Minervæ, capite ſuppoſito. Deus elatus videt redeuntes inde, & non dirigit iter veſtrò; ſed flectit in eundem circulum; quemadmodum rapidus avis velociſſima, præcordiis viſis, dum metuit, & miniſtri conferti aſſiſtunt aris, inſiſtitur in orbem, neque audet longius digredere: & vorax circumvolat ſpem ſuam duis agitatus. Eo modo velox Cyllenius inigit volatum ſuper arces Athenienſes; & orbes deſcribit per eandem aëris partem. Quantò Lucifer ſplendet luciùs quàm reliqua ſidera; & quantò Luna ſplendida lucidior eſt te, ô Lucifer, tantò Herſe pulchrior cæteris puellis ambulabat & erat honor pompæ, & comitum ſuarum.*

NOTÆ.

680. *Paſtoria pellis*] Ideo volunt poëtæ cælo exul fuiſſe Apollinem, & ad pulcendos admissi greges compulſum fuiſſe, quòd ut Aesculapium, a Jove fulmine peremti, necem ulciſceretur, Cyclopas fulminum fabricatores ad aram ſagittis confixiſſet; quâ re offensus Jupiter ipſum divinitate ſpoliavit.

684. *Pylios*] Tres ſunt in Peloponneſo urbes, quibus nomen *Pylos*, *Elidis* una in Eliâ, altera *Meſſeniaca* in Meſſeniâ, & tertia inter duas, Neſtoris patriæ, de quâ hic agitur.

686. *Natus*] *Interdum* dicit, qui Jovem & Maiam Atlantis filium, parentes habuit.

Ib. *Arte ſuâ*] Id eſt, furto; quia Mercurius furum deus, quem laudat Horatius,

Laudum, quicquid placuit, ſocoso
Condere furto.

Ib. *Abactas*] Bucuris 12, boves 100. taurumque armenti virum abegiſſe Mercurium refert Antonin. Liberalis Met. 23.

689. *Nelei*] Qui pater fuit Neſtoris, rex Pyli.

690. *Nelidum*] Palmis in certaminibus: vel communiter *nelidum*, ſenſu quo Horatius,

Eſt in juvenis, eſt in equis patrum
Virtus ——

691. *Timuit*] Ne furtum indicaret.

699. *Lunata*] Pylos a Meſſeniâ diſtinxerunt.

702. *Gemmata*] Quia pius unam vaccam duxerat dederatque Mercurius; jam aliena inductus forma taurum cum vacca pollicetur.

703. *Et erant*] Alludunt volunt ad Battum quendam ineptum poëtam, qui in ſuis verſibus eadem identem lectare ſolebat. Eidem eadem verba frustranter repetenti dedisse nudum Mercurius. Vide Erasm. Adag. Βατταλογία.

Riſit

711. *Illâ fortè*] In celeberrimo Palladis feſto, cui hinc nomen Καννηφόρια, virgines nobiles & nubiles caniſtra ferebant deæ, in quibus inerant ea, quæ ad Panathenæorum, & aliarum pomparum ſacra pertinebant. *Suidas.* Nec non Cereris Theſmophoriis aliiſque orgiis ſuæ Καννηφόροι.

713. *Coronatis*] Corollis ſertiſque redimitis.

Ib. *Sacra*] Quæcumque ad ſacra peragenda ſpectabant.

715. *In orbem*] Ut Herſes amatæ viſu diutius frui liceret.

717. *Timet*] *In exta victimarum non audet, circumſtantibus miniſtris, irruere.*

719. *Spem*] Pro re ſperatâ poſuit, nempe victimarum exti, quibus inhiat milvus.

720. *Cyllenius*] *Mercurius* eſt, à Cyllene Arcadiæ monte, ubi educatus, ſic dictus.

724. *Herſe*] Cecropis fuit filia, Cephali mater, ut placet Apollodoro.

725. *Pompæ*] In feſto Minervæ.

Filius Jovis Mercurius *attonitus est specie: & libratus in aëre non aliter incaluit, quàm cùm funda Balearica emittit grandem: Illa volat, & incaluit motu: & refert in aere calorem quem priùs non habuit. Excitat viam, & remota loca petit: cœli relicto, neque se celat: tanta est confidentia suæ elegantiæ. Quæ nuda quamvis non iniqua est, illam tamen elegantiam suam auget auro: & pectit capillos: & accommodat chlamydem ut bene fluat; ut fimbria & torum aurum emineat, ut baculus, quo allicit & subducit somnos, sit expeditus in manu; ut talaria splendeant in pedibus nitida. Penetralia domûs habuerunt tria cubicula ornata ebore & testudine, quorum tu, Pandrose, dextrum, Aglauros terebat sinistrum, Herse medium. Quæ habuit sinistrum observavit prior Mercurium accedentem; neque venta est requirere nomen dei, & causam accessûs: cui nepos Atlantis & Pleïones taha reddit; Ego sum qui fero mandata patris per aerem. Ipse Jupiter est meus pater. Neque assimulabo ullos adventûs. Tu modò fidelis esto sorori, & appellari materterâ meæ properes. Herse est causa itineris: precamur indulgeas amanti. Intuetur hanc iisdem oculis, quibus nuper latens*

Obstupuit formâ Jove natus: & æthere pendens
Non secùs exarsit, quàm cùm Balearica plumbum
Funda jacit: volat illud, & incandescit eundo:
Et quos non habuit, sub nubibus invenit, ignes.
Vertit iter: cœloque petit diversa relicto:
Nec se dissimulat: tanta est fiducia formæ.
Quæ quanquam justa est; curâ tamen adjuvat illam:
Permulcetque comas, chlamydemq; ut pendeat aptè,
Collocat: ut limbus, totumque appareat aurum:
Ut teres in dextrâ, quâ somnos ducit & arcet,
Virga sit: ut tersis niteant talaria plantis.
Pars secreta domûs ebore & testudine cultos
Tres habuit thalamos; quorum tu, Pandrosо, dextrum,
Aglauros lævum, medium possederat Herse.
Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit
Mercurium: nomenque Dei scitarier ausa est,
Et causſam adventûs. Cui sic respondit Atlantis
Pleïonesque nepos: Ego sum, qui jussa per auras
Verba patris porto. Pater est mihi Jupiter ipse.
Nec fingam causſas. Tu tantum fida sorori
Esse velis, prolisque meæ matertera dici.
Herse causſa viæ: Faveas oramus amanti.
Adspicit hunc oculis iisdem, quibus abdita nuper

est requirere nomen dei, & causſam accessûs: cui nepos Atlantis & Pleïones taha reddit; Ego sum qui fero mandata patris per aerem. Ipse Jupiter est meus pater. Neque assimulabo ullos adventûs. Tu modò fidelis esto sorori, & appellari materterâ meæ properes. Herse est causa itineris: precamur indulgeas amanti. Intuetur hanc iisdem oculis, quibus nuper latens

NOTÆ.

727. *Balearica*] Sunt Baleares insulæ sub Hispaniâ, hodie *Majorca* & *Minorca* nomine, quorum incolæ olim peritissimi funditores; quare etiam *Baleares* Græcè etymologiâ dicti.

Ib. *Plumbum*] Aut ex eo pilam seu glandem factam, quam fervore motûs liquefieri quoque hyperbolicè admodum scripsit Virgilius.

732. *Curâ*] Compositis omnibus quæ formam adjuvare possent.

733. *Chlamyden.*] Est chlamys vestimentum quod thoraci, ornatûs causâ superinduebatur.

737. *Pars secreta*] Cecropis domûs eam partem describit, quâ erant ejus filiarum thalami.

Ib. *Testudine*] Testudinum crustis, seu squamis ornabantur etiam thalami.

738. *Pandroso*] Tres habuisse filias Cecropem refert etiam Apollodorus, qui pariter eas Pandroson, Aglauron, & Herſen nominat.

739. *Aglauros*] Aliis meliùs videtur, ut sicuti Pandrosos & Herſe a rore apud Græcos numen habuerint, Aglauros ab agris pariter suum obtinuerit. *Agraules* enim, non Aglauros, ab Antigono scribitur.

743. *Pleïoneque*] Quæ Pleïone Atlantis uxor, Maiæ mater fuit, ex quâ Maiâ ortus Mercurius.

Ib. *Jussa per*] Mercurius, inquit Arnobius, quasi quidem Medicurius dictus; quòd inter loquentes duos media curat & recidere cogitur. Sed, nisi Græca etymologia est, Mercurius à mercibus dictus.

748. *Ipsum.*] Id est, invidiæ

Viderat Aglauros flavæ secreta Minervæ:
Proque ministerio magni sibi ponderis aurum
Postulat. Interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc torvi Dea bellica luminis orbem,
Et tanto penitùs traxit suspiria motu,
Ut pariter pectus, positamque in pectore forti
Ægida concuteret. Subit, hanc arcana profanâ
Detexisse manu tum, cùm sine matre creatam
Lemnicolæ furtum contra data fœdera vidit:
Et gratamque Deo fore jam, gratamque sorori:
Et ditem sumto, quod avara poposcerit, auro.
Protinus Invidiæ nigro squallentia tabo
Tecta petit. Domus est imis in vallibus antri
Abdita, sole carens, non ulli pervia vento,
Tristis, & ignavi plenissima frigoris: & quæ
Igne vacet semper, caligine semper abundet.
Huc ubi pervenit bello metuenda virago;
Constitit ante domum (neque enim licet intrare) sonatque
Fas habet) & postes extrema cuspide pulsat.
Concussæ patuêre fores. Videt intus edentem
Vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,
Invidiam: visâque oculos avertit. At illa
Surgit humo pigrâ, semesarumque relinquit

Aglauros aspexerat mysteria flavicomæ Palladis; & petit sibi pro officio hoc aurum magni ponderis: interea cogit exire domo. Dea bellâ infensis oculis hanc intuetur, & ex alto duxit gemitus tanto impetu, ut percelleret pariter pectus & loricam strenuè pectori adhærentem. Meminit hanc tum violâsse manu impiâ secreta, cùm aspexit sobolem Lemnicolæ, natam sine matre, contrà fidem datam; meminit etiam fore jam acceptam deo, & acceptam sorori, & opulentam auro recepto, quod avarè petierit. Continuò it domum Invidiæ madidam atrâ sanie. Domus latet in ultimo secessu speluncæ, sole carens, nullâ aurâ recreanda, lugubris, & refertissima pigri frigoris, & quæ semper destituta sit igne, semper sit tenebris obsita. Postquam illuc accessit tremenda virago belli, subsistit ante domum (neque enim licet illi intrare eam) & concutit postes extremâ parte cuspidis. Janua percussu aperta est: aspicit intus Invidiam devorantem carnes vipereas, escam suæ furiæ, & dimovet oculos à visâ. At illa tollitur humo torpens, & relinquit somnorum

NOTÆ.

749. *Secreta*] *Erichthonium* nempe, de quo antea.

750. *Ministerio*] Si illa Mercurio in ejus amoribus faveret.

752. *Torvo.*] Quod iræ indicium.

765. *Ægida*] Fuit *Ægis* lorica, seu potiùs scutum aut clypeus Jovis & Minervæ, deinde deorum, atque etiam nonnunquam heroum, cujusmodi ex capræ Amaltheæ pelle sibi Jupiter, ex aliis coriis seu pellibus alii sibi paraverunt, quibus deinde æs additum. A capræ illud nomen ortum quæ Græcis αἴξ dicta. De Minervæ Ægide, quam Vulcani jussu fabricabant Cyclopes, ita Virgilius:

Ægidaque horrificam turbatæ Palladis arma,
Certatim squamis serpentum, auroque polibant;
Connexosque angues, ipsamque in pectore divæ
Gorgona, desectâ vertentem lumina collo.

Ib. *Concuteret*] Quare bellum indicere, & terrorem incutere credebatur.

757. *Lemnicolæ*] *Erichthonium* filium Vulcani, quis ob deformitatem, è cœlo in *Lemnon* Ægæi maris insulam Septentrionalem præcipitatus, ibi etiam ferrariam exercuit.

Ib. *Contra*] Prohibuerat enim Minerva, ne cistulam, quâ Erichthonium Vulcano fatum incluserat, Cecropis filiæ aperirent.

758. *Gratam fore deo*] *Mercurio*, cujus moribus illa faveret; quam tamen, utpote impiam, felicem esse non oportebat.

760. *Invidiæ*] Furiarum furiæ, potiùs quàm deæ, cujus operâ tamen Pallas utitur.

765. *Belli virago*) *Pallas* dea belli.

766. *Neque enim*] Nulli Invidiæ pestifero afflatui obnoxia esse potest, Jovis ex cerebro nata, dea sapientiæ.

771. *Pigrâ*] Quam sol nullus, ars nulla mulceat, quæ verò pigritiam insuper Invidiæ foveat.

anguium partes: & ambulat gressu tigre. Et cùm vidit deum ipsum specie & armis, sic locutus est; & ad facem duæ duxit gemitum ex imo corde. Livor occupat faciem; macies totum corpus: semper obliqua intuetur: dentes vitiantur rubigine; pectus vomit fiele: lingua est plena veneno. Risus nullus est, nisi quem fecerunt alienæ ægritudines. Neque dormit impulsa curis pervigilibus: sed spectat lætos eventus hominum cum invidiâ, & macrescit spectando; & lædit, & simul leditur: & sibi ipsa sit pœna. Quamquam: tamen Tritonia illam aversabatur, allocuta est breviter hujusmodi verbis: Inquina tabe tuâ unam filiarum Cecropis. Ita necesse est. Ea est Aglauros. Postquam ea dixit non plura, discedit, & iterum percussit terram hastâ impactâ. Illa aspiciens deam recedentem torvis oculis secretò murmuravit, & ingemuit istud bene eventurum Palladi: & sumit baculum, quod totum nodi spinarum ambibant; & quacunque incedit celeri gradu nubibus procellas lætos agens, & terret grandine, & vellit summa arbustorum fastigia; & fielat contactu suo populos, & urbes, & homines; & deam se ipsa ardentem Tritoniam, sibi rentem ingenia, & dixit; & pone omnia; & agro campoque lacrymas, quia nihil metuetur defendam. Verùm ut parvit cubiculum filiæ Cecropis Agluri;

Corpora serpentum: passuque incedit inerti.
Utque Deam vidit formaque, armisque decoram;
Ingemuit; vultumque ima ad suspiria duxit.
Pallor in ore sedet: macies in corpore toto:
Nusquam recta acies: livent rubigine dentes:
Pectora felle virent: lingua est suffusa veneno:
Risus abest, nisi quem visi movêre dolores.
Nec fruitur somno, vigilacibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabescitque videndo,
Successus hominum: carpitque, & carpitur unà:
Supplicium suque suum est. Quamvis tamen oderat illam;
Talibus adfata est breviter Tritonia dictis:
Infice tabe tuâ natarum Cecropis unam.
Sic opus est. Aglauros ea est. Haud plura locuta,
Fugit; & impressa tellurem reppulit hastâ.
Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens;
Murmura parva dedit: successurumque Minervæ
Indoluit: baculumque capit: quod spinea totum
Vincula cingebant: adopertaque nubibus atris,
Quacunque ingreditur, florentia proterit arva,
Exuritque herbas, & summa cacumina carpit:
Afflatuque suo populos, urbesque, domosque
Pollut: & tandem Tritonida conspicit arcem,
Ingeniis, opibusque, & festâ pace virentem:
Vixq; tenet lachrymas: quia nil lachrymabile cernit.
Sed postquam thalamos intravit Cecrope natæ;

NOTÆ.

774. *Vultumque*] Ingemuit dolore, cum consexerat decorum Minervæ vultum.

778. *Nisi quem*] Nam alienis malis, tanquam suis bonis lætatur.

780. *Ingratos*] *Videt successus qui sibi sint ingrati.*

781. *Carpit & carpitur*] Quia quod in bonos fœvit invidia, illi ipsi labori & dolori est maximo: in ipsius visceribus fervet, quod in alios effundere studet venenum.

783. *Tritonia*] *Minerva*; vel a Τριτω, quod lingua Cretum caput significat: eò quod ex capite Jovis nata sit: vel à Tritone palude Libyæ, juxta quam nata & educata est.

784. *Infice*] Ut invidiâ contabescat. Sed breviter mandata sua expedit dea, cui molestum est id invidiæ tempus morari.

788. *Successumque*] Quia Aglauros tabe sui infecere, Minervâ imperante, cogebatur Invidia.

789. *Quod spinea*] Totum *hamatis*, ut infra, *lentibus*, vel spinis dicit horridum fuisse Invidiæ baculum; atque ita vincula pro cortice aut parte exteriori potuerit poëta, vel pro ipsis nodis baculo innatis.

792. *Summa*] Enimverò quæ præstantissima sunt vanto Pro terrarum [illegible] Invidia.

794. *Tritonida arcem*] Id est, *Athenas*, urbem Palladi Tritoniæ sacratam, omnibusque artibus & studiis florentem. Patronymicum positum pro possessivo.

Jussa

Jussa facit: pectusque manu ferrugine tinctâ
Tangit: & hamatis præcordia sentibus implet.
Inspiratque nocens virus: piceumque per ossa
Diffipat, & medio spargit pulmone venenum.
Neve mali spatium cautæ per latius errent:
Germanam ante oculos, fortunatumque sororis
Conjugium, pulchraque Deum sub imagine ponit:
Cunctaque magna facit. Quibus irritata, dolore
Cecropis occulto mordetur: & anxia nocte,
Anxia luce gemit; lentâque miserrima tabe
Liquitur, ut glacies incerto saucia sole:
Felicisque bonis non secius uritur Herses,
Quàm cùm spinosis ignis supponitur herbis;
Quæ neque dant flammas, lenique tepore cremantur.
Sæpe mori voluit; ne quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare parenti;
Denique in adverso venientem limine sedit
Exclusura Deum: cui blandimenta, precesque,
Verbaque jactanti mitissima, Desine, dixit:
Hinc ego me non sum nisi te motura repulso.
Stemus, ait, pacto, velox Cyllenius, isto:
Cælataque fores virgâ patefecit. At illi
Surgere conanti partes, quascunque sedendo
Flectimur, ignavæ nequeunt gravitate moveri.
Illa quidem recto pugnat se attollere trunco:
Sed genuum junctura riget, frigusque per ungues
Labitur; & pallent amisso sanguine venæ.
Utque malum latè solet immedicabile cancer
Serpere, & illæsas vitiatis addere partes;

exequitur mandata, & tangit pectus manu imbutâ ferrugine, & implet viscera sanie recurva. Infundit etiam venenum post eorum, & spargit per ossa atrum talum, & immittit in medium pulmonem. Et ne causæ delatæ longiùs abeant, objicit sorori cultu, & fœdæ connubium, & fingit deum sub formosâ specie, & facit omnia regentia. Quibus Cecropis provocata, cruciatur secreto dolore, & solicita suspirat nocte, sollicita suspirat de die; & infelicissima absumitur segni tabe, non aliter quàm glacies liquefacta sole vario: & ardet ex commodantibus beatæ Herses, simili cùm ignis subjicitur herbis spinosis, quæ neque immittunt flammas, & urantur lento calore. Sæpius optavit vivere, ne tale quid intueretur sæpius referre tanquam divinum sororem fato. Dolique sedit in limine adverso prohibitura deum accedentem. Cui proferenti blanditias, & preces, & voces suavissimas, Omitte, inquit, ego non jam hinc discessura nisi te profligato. Consentimus, ait celer Cyllenius, tuo illo pacto. Et aperuit baculo januam insculptam. At partes, quæcunque carpuntur in nobis dum sedemus, non possunt moveri tenta pendere, dum illa nititur se attollere. Illa quidem conatu se erigere corpore erecto; sed commissuræ genuum indurescunt, & frigus serpit per ungues, & venæ palescunt sanguine deperdito. Et quemadmodum cancer pestis insanabilis conjicere late serpere: & adjicere partes adhuc intactas corruptis;

NOTÆ.

798. *Ferrugine*] *Invidiâ*, quæ, ut rubigo ferrum, ita animum exedit.

802. *Neve mali*] Ne cautæ doloris longiùs absint, efficit ut felicitatem fratris semper ante oculos maximo cum dolore & cruciatu habere videatur.

805. *Magna facit*] Non levis est invidorum cruciatus, quòd illi quæque parva, aliorum maxima vident, aut videre se credunt.

806. *Cecrops*] *Aglauros* Cecrope nata.

808. *Incerto*] Subinde & per vices radios suos vibrante, & proinde lentè glaciem liquefaciente: Acrior verò est doloris, post ejus remissionem impetùs.

813. *Crimen*] Quàsi in concubinatum Herse Mercurio se dare pararet; crimen hoc ad Cecropem parentem deferre, fororemque accusare decernit Aglauros. Morosum senem, *rigidum* vocat.

816. *Desine*] *Me blandis precibus sollicitare, & verba inania frustrà jactare.*

818. *Stemus*] Id est, *confirmabo tua illa verba, ut tu hinc non priùs moveris, quàm ego dixerim.*

sic frigus mortiferum pedetentim corripuit pectus, & obstruxit meatus vitales, & respirationem. Neque tentavit fari, neque, si tentâsset, haberet transitum vocis: silex jam habebat colla, & os diriguerat, & erat statua exanimata. Neque petra erat candida. Suus animus invidus illam inquinaverat.

Sic lethalis hyems paullatim in pectora venit:
Vitalesque vias, & respiramina clausit.
Nec conata loqui est; nec, si conata fuisset,
Vocis haberet iter. Saxum jam colla tenebat;
Oraque duruerant, signumque exsangue sedebat.
Nec lapis albus erat. Sua mens infecerat illam.

XIII. *Postquam filius Atlantis eo modo ultus est verba & animum impium, deserit terras appellatas à Minervâ & intrat cœlum alis motis. Pater Jupiter eam sursum prosequitur, neque aperuit caussam amoris, Fili, inquit, fidelis minister mandatorum meorum, festina, & velox descende motu assato: & ito in eam terram, quæ aspicit tuam matrem situ à parte lævâ (incolæ appellant Sidonidem:) & age ad littus gregem regium quem canis pasci procul herbâ montanâ. Locutus est; & ita juvenci abacti ex monte eunt ad littora præscripta, ubi filia magni regis consuerat se oblectare stipata puellis Tyriis. Majestas & amor non bene congruunt, nec consistunt in una sede. Ille pater & rex superûm, cui dextra trisulcis*

XIII. Has ubi verborum pœnas mentisque profanæ
Cepit Atlantiades; dictas à Pallade terras
Linquit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
Sevocat hunc genitor, nec caussam fallit amoris,
Fide minister, ait, jussorum nate meorum,
Pelle moram, solitoque celer delabere cursu:
Quæque tuam matrem tellus à parte sinistrâ
Suspicit (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete: quodque procul montano gramine pasci
Armentum regale vides ad littora verte.
Dixit: & expulsi jamdudum monte juvenci
Littora jussa petunt: ubi magni filia regis
Ludere virginibus Tyriis comitata solebat.
Non bene conveniunt, nec in unâ sede morantur,
Majestas & amor: sceptri gravitate relictâ,
Ille pater rectorque Deûm; cui dextra trisulcis

NOTÆ.

827 *Lethalis hyems*] *Mortiferum frigus.*

828. *Respiramina*] *Pulmonis respirationes.*

831. *Signum*] *Statua sine sanguine.* In statuam namque lapideam Aglauros fuit conversa. Scripsit verò Pausanias, Aglauron & Hersen, quæ cistam, sibi, & Pandroso à Minervâ concreditam, resignâssent, viso Erichthonio, furiis agitatas sese ex arce præcipites deuisse: quod de unâ saltem, in Diis advertus ibin, comprobare videtur poëta.

832. *Nec lapis albus*] Dicit eam ob nigrum invidi animi venenum cùm in saxum mutaretur, eundem retinuisse colorem.

834. *Dictas à Pallade*] Antè diximus Palladæ seu Minervam, Neptuno victo, qui cum ipsâ disceptaverat, uter novæ civitati nomen daret, cùm munus præstantius oleam, quam Neptuni equum contulisset, Athenis nomen suum dedisse: Ipsa enim Ἀθηνα dicitur.

839. *Quæque tuam*] Poëta non disertè dicit *Phœnices suspicere Pleiades à sinistrâ parte* (quamquam & hoc defendi utcumque potuit) sed potiùs *situs ex sinistrâ parte respectu Pleiadum & inde illas suspicere.* Maia autem Mercurii mater una est Pleiadum.

840. *Sidonida*] Fuit Sidon antiquissima & celeberrima Phœniciæ civitas ad oram Mediterranei oram orientalem; à quâ *Sidon* patronymicum, quod hîc pro terra Sidonîâ ponitur.

842. *Regale*] *Agenoris* Phœnicum regis, Beli filii.

844. *Filia*] *Europa* est Agenoris filia.

845. *Tyrias*] Tyro antiquissimâ & Sidonis vicinâ urbe oriundis.

860. *Non bene convenient*] Antè emollit poëta quod ridiculum est in Jovis fabulâ, quàm illud exponat.

Ignibus

Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem;
Induitur tauri faciem: mistusque juvencis
Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis.
Quippe color nivis est; quam nec vestigia duri
Calcavêre pedis, nec solvit aquaticus Auster.
Colla toris extant: armis palearia pendent:
Cornua parva quidem; sed quæ contendere possis
Facta manu, puràque magìs perlucida gemmâ.
Nullæ in fronte minæ, nec formidabile lumen:
Pacem vultus habet. Miratur Agenore nata,
Quòd tam formosus, quòd prælia nulla minetur.
Sed, quamvis mitem, metuit contingere primò.
Mox adit: & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans; &, dum veniat sperata voluptas,
Oscula dat manibus. Vix ah, vix cætera differt.
Et nunc alludit, viridique exsultat in herbâ:
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis.
Paullatimque metu demto, modò pectora præbet
Virgineâ plaudenda manu; modò cornua sertis
Impedienda novis. Ausa est quoque regia virgo,
Nescia quem premeret, tergo considere tauri.
Cùm Deus à terrâ siccoque à littore, sensim
Falsa pedum primis vestigia ponit in undis.
Inde abit ulteriùs, mediique per æquora ponti
Fert prædam. Pavet hæc: littusque ablata relictum
Respicit: & dextrâ cornu tenet; altera dorso
Imposita est: tremulæ sinuantur flamine vestes.

flammis instructa est, qui agitat mundum nutu; deposito sceptri pondere, summit vultum tauri, & immissus juvencis mugit, & pulcher obambulat in teneris graminibus. Scilicet illi color est nivis, quam neque planta duri pedis pressit, neque notus humidus liquefecit. Colla eminent pulpis: palearia pendent humeris: cornua parva equidem, sed quæ possis asserere manu fabri facta, & splendidiora nitidâ gemmâ. Nullæ minæ in fronte, neque oculi terribiles; facies est pacifica. Filia Agenoris admiratur quòd tam pulcher sit, quòd nullas pugnas intentet. Sed quamquam docilem, timet primò tangere; mox accedit, & admovit flores ori niveo. Amans lætatur, & desculatur manus, donec gaudium expectatum veniat: ægrè, ab ægrè prorogata cætera. Et modò alludit, & saltat in virenti gramine: modò demittit latus candidum in subito nigricante. Et timore paullatim sublato, nunc dat pectus mulcendum manu virgineâ, nunc cornua implicanda nexis sertis. Puella regia ausa est quoque insidere dorso tauri, ignorans quem premeret: cùm deus imitatus paullatim fictas plantas pedum à terrâ & littore sicco in primas aquas. Inde sese promovet ulteriùs, & fert raptinam per æquora medii maris. Hæc timet, & abrepta oculos vertit ad littus relictum; & dextrâ apprehendit cornu, altera est affixa tergo; amictus fluctuantes ventro corrugantur.

NOTÆ.

850. *Tauri faciem*] Herodotus in ipso historiæ suæ limine refert Græcos quosdam, Cretenses postea nonnullos, raptam Io ulteriùs navigâsse in Phœnicium; inde inter alias Europam regis Agenoris filiam rapuisse. Navis insigne fuit *Taurus*; vel ut alii ferunt, dux prædonum *Taurus*, unde fabulæ Europæ à Jove Tauro raptæ. Sed vide Seldeni Syntagma de Diis Syris, II. cap. 15.

854. *Toris*] Eo nomine eminentiores intellige musculorum partes, quæ vires & naturæ robur indicant, in tauri collo maximè laudatum.

Ib. *Palearia*] Pelles sunt ex boum collo pendentes, quæ, quo amplæ magis & ad genua productæ, eo pulchriores sunt.

855. *Sed quæ*] Nempe ita pulchra sunt, ut dicerès arte elaborata esse & polita.

863. *Oscula dat*] Amanti pariter & tauro istud conveniunt.

867. *Plaudenda*] *Leniter percutiendo mulcenda*: nam eo modo equos & alia bruta mansuefacimus.

871. *Fuisse*] Quia tauri videbantur esse, Jovis erant.

LIBER

LIBER III.

ARGUMENTUM.

HIC Agenor Cadmum jubet filiam amissam investigare. Quod dum ille facit, è dentibus draconis scissi in terrâ satis enascuntur hominēs; cum quibus ille deinde Thebas condidit. Huic primum valde luctuosa fuit nepotis Actæonis in cervum mutati dilaceratio: quamvis Junoni grata fuerit, quæ Semelen pellicem oderat. Ideoque ad ipsam sub facie Beroës nutricis accedens, mortem illi procuravit. Paulò post Jupiter cum Junone disputans, utra Venus esset suavior, Tiresiam adhibet arbitrum: quandoquidem sexum utrumque fuerat expertus. Is, latâ contra Junonem sententiâ, ab illâ quidem visu privatus, à Jove autem vaticinandi scientiam consecutus est. Primum autem ejus oraculum in Narcisso comprobatum fuit: qui cùm puellas omnes, inter quas & Echo præ amoris impatientiâ in vocem fuerat conversa, contempsisset: sui ipsius denique amore contabescens, in florem mutatus est. Pentheus tamen vatem hunc irridebat, quamquam & ipsi vera prædixerat. Nam cùm Bacchi celebrarentur Orgia, ille famulum quendam sacrorum, postquam nautas in pisces fuisse transformatos ab eo inteliexerat, in vincula conjecit: & inde à Bacchis fuit discerptus. Id quod magnam apud omnes fidem sacris conciliavit.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER III.

JAMQUE Deus, posità fallacis imagine tauri,
Se confessus erat; Dictæaque rura tenebat;
Cùm pater ignarus Cadmo perquirere raptam
Imperat: & pœnam, si non invenerit, addit
Exilium, facto pius & sceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprèndere possit
Furta Jovis?) profugus patriamque iramq; parentis
Vitat Agenorides: Phœbique oracula supplex
Consulit: &, quæ sit tellus habitanda, requirit.
Bos tibi, Phœbus ait, solis occurret in arvis,
Nullum passa jugum, curvique immunis aratri.
Hâc duce carpe vias: &, quà requieverit herbâ,
Mœnia fac condas: Bœotiaque illa vocato.
Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro:
Incustoditam lentè videt ire juvencam,
Nullum servitii signum cervice gerentem.
Subsequitur, pressoque legit vestigia gressu;

INTERPRETATIO.

Jamque Deus se Jovem esse manifestaverat, depositâ specie fictî tauri, & erat in agris Dictæis; cùm pater nescius filiam à Jove surreptam, jubet Cadmum perquirere ablatam, & pro supplicio minatur illi exilium, nisi reperiat: pius & scelestus eodem facinore. Filius Agenoris, postquam fruitrâ omnes terras lustrâsset (quis enim possit detegere furta Jovis?) exul fugit patriam, & iram patris; & supplex consilium petit ab oraculo Apollinis, & exquirit quæ terra sit sibi incolenda. Bos, inquit, nullum jugum passa, & libera ab aratro curvo, ibit tibi obviam in campis dissortis. Eâ duce sequeretur; & quo gramine procubuerit, hic ponat muros; & illos appellato Bœotios. Vix dum Cadmus digressus erat spelunca Castalia, cernit juvencam abique custode lente incedere, nullum habentem indicium servitii in collo. Subsequitur, & insistit vestigiis supersis passis;

NOTÆ

2. *Dictæa*] *Cretam* insulam, in quâ mons Dicte.

3. *Cadmo*] Qui Europæ frater, Agenoris fuit filius. Cæterum non Cadmo tantum, sed Phœnici, qui in Africam profectus, ubi Pœnis nomen dedit, & Cilici, à quo Cilices, sororis investigandæ curam Agenor demandavit. Hygin. Fab 178.

5. *Facto pius*] Pius erga filiam, sceleratus ergo filios.

11 *Immunis*] Expers: quæ nunquam traxerat aratrum; ἄζυγος.

13. *Bœotiaque*] Bœotia, ita dicta vel ἀπὸ τῆς βόος, vel à *Bœoto* Neptuni & Arnes filio. Quidam etiam Thebes à *Thebe* (quæ linguâ Syriâ *bovem* significat) dici volunt.

14. *Castalio*] Id est, Delphis, ubi erant Apollinis oracula. Nam fons est & mons Castalius inter Delphos & Parnassum, ad cujus Parnassi radices urbs Delphi posita. Adeóque hîc metonymia est adjuncti.

17. *Pressò gressu*] Repressò & tardo, ne anteiret vaccam.

Auctoremque

Auctoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
Jam vada Cephisi, Panopesque evaserat arva:
Bos stetit; &, tollens spatiosam cornibus altis
Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
Atque ita, respiciens comites sua terga sequentes,
Procubuit, teneràque latus submisit in herbâ:
Cadmus agit grates; peregrinæque oscula terræ
Figit; & ignotos montes, agrosque salutat.
Sacra Jovi facturus erat: jubet ire ministros,
Et petere è vivis libandas fontibus undas.
Silva vetus stabat, nullâ violata securi;
Est specus in medio virgis ac vimine densus,
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum;
Uberibus fœcundus aquis. Hoc conditus antro
Martius anguis erat, cristis præsignis & auro.
Igne micant oculi; corpus tumet omne veneno:
Tresque vibrant linguæ: triplici stant ordine dentes.
Quem postquam Tyriâ lucum de gente profecti
Infausto tetigere gradu; demissaque in undas
Urna dedit sonitum; longo caput extulit antro
Cæruleus serpens: horrendaque sibila misit.
Effluêre urnæ manibus: sanguisque relinquit
Corpus, & attonitos subitus tremor occupat artus.
Hic volubilibus squamosos nexibus orbes
Torquet, & immensos saltu sinuatur in arcus:
Ac mediâ plus parte leves erectus in auras
Despicit omne nemus: tantoque est corpore, quanto,
Si totum spectes, geminas qui separat Arctos.

& tacitus veneratur Apollinem, quo authore ter hoc susceperit. Jam præterierat vada Cephysi, & campos Panopes: ecce ingens consurgit, & erigens ad cœlum caput ostium producta cervicis concipit aërem mugitibus. Atque ita, oculos convertens ad comites sequentes sua vestigia, in terram se demisit, & posuit latus in molli gramine. Cadmus agit gratias Apollini, & deosculatur terram ignotam, & salutem dicit campis & montibus incognitis. Volebat sacra facere Jovi: imperat famulis adcedere, & haurire ex vivis fontibus aquas libandas. Vetus lucus erat, sacri intactus. Est autem in medio obstitum virgis ac vimine, efficiens depressam cameram junctura lapidum, abundans aquis nativis. Serpens Martius custodiam & aurea cervice: Oculi radiant igne: corpus turgescit tabe: tres linguæ micant; dentes cohærent triplici ordine. Quem simul postquam Tyrii tetigerunt, infausto passu, & simul aperta unda sonuit strepitum, urnæ manibus elapsæ sunt: sanguis relinquit corpus, & pavor subit: tres linguæ micant; dentes cohærent triplici ordine. Quem simul postquam Tyrii tetigerunt, infausto passu, & simul aperta unda sonuit strepitum, urnæ manibus elapsæ sunt: sanguis relinquit corpus, & pavor subit: Ille volubilibus squamosos nexibus orbes torquet, & immensos saltu sinuatur in arcus: Ac mediâ plus parte leves erectus in auras Despicit omne nemus: tantoque est corpore, quanto, Si totum spectes, geminas qui separat Arctos.

*Hic volubilibus squamosos nexibus orbes torquet, & immensos saltu sinuatur in arcus: Ac mediâ plus parte leves erectus in auras Despicit omne nemus: tantoque est corpore, quanto, Si totum spectes, geminas qui separat Arctos.

Interdum ruit magno impetu, sicut fluvius actus aquis pluvialibus, & prosternit pectore arbores ipsositas. Filius Agenoris aliquantum cedit, et excipit impetum pelle leonis; et arcet rictus urgentes mucrone oppsito. Ille rabiem exercet, et infert plagas frustraneas rigido ferro; et mordet cuspidem. Et jam cruor cœperat fluere ex palato pestifero; et infecerat gramina virentia irrigatione: sed plaga erat exigua, quia se retinebat ab impressione, & retro agebat collum afflictum, et recedendo prohibebat vulnus ne impingeretur, nec patiebatur ulteriùs progredi: donec Cadmus usque perjaciens fixit ferrum gutturi infixum, quoad quercus restitit retro cedenti, et cervice trajecta est una cum quercu. Arbor inclinata est onere draconis, et gemitum edidit cùm sua ligna verberarentur parte extremâ caudæ Draconis. Dum victoria gaudens contemplatur magnitudinem superati hostis, repentè jonus audius est: (neque erat facile judicare unde; sed audius est) Quamobrem, fili Agenoris, interis anguem interfectum? Tu quoque efficieris anguis. Ille diu terruit amborum simul colorem atque animum; & capilli stabant frigido pavore. Ecce Pallas volans devecta per æthera jaculum adest, & imperat mandare terræ exulcæ dentes draconis, incrementa populi futuri. Operuerat, et postquam aperuit sulcum impactis aratris, (ut fuisse Minerva) mittit dentes, semina hominum.

Impete nunc vasto, ceu concitus imbribus amnis,
Fertur, & obstantes proturbat pectore silvas. 80
Cedit Agenorides paullum; spolioque leonis
Sustinet incursus, instantiaque ora retardat
Cuspide prætentâ. Furit ille, & inania duro
Vulnera dat ferro: figitque in acumine dentes.
Jamque venenifero sanguis manare palato 85
Cœperat; & virides aspergine tinxerat herbas.
Sed leve vulnus erat: quia se retrahebat ab ictu;
Læsaque colla dabat retro; plagamque federe
Cedendo arcebat, nec longiùs ire sinebat.
Donec Agenorides conjectum in gutture ferrum 90
Usque sequens pressit: dum retro quercus euntí
Obstitit; & fixa est pariter cum robore cervix.
Pondere serpentis curvata est arbor, & imæ
Parte flagellari gemuit sua robora caudæ.
Dum spatium victor victi considerat hostis;
Vox subitò audita est: (neque erat cognoscere promptum
Unde; sed audita est) Quid, Agenore nate, peremptum
Serpentem spectas! & tu spectabere serpens.
Ille diu pavidus, pariter cum mente colorem
Perdiderat; gelidoque comæ terrore rigebant. 100
Ecce, viri fautrix superas delapsa per auras
Pallas adest: motæque jubet supponere terræ
Vipereos dentes, populi incrementa futuri.
Paret: &, ut presso fulcum patefecit aratro,
Spargit humi jussos, mortalia semina, dentes. 105

Tu quoque efficieris anguis. Ille diu terruit amborum simul colorem atque animum; & capilli stabant frigido pavore. Ecce Pallas volans devecta per æthera jaculum adest, & imperat mandare terræ exulcæ dentes draconis, incrementa populi futuri. Operuerat, et postquam aperuit sulcum impactis aratris, (ut fuisse Minerva) mittit dentes, semina hominum.

NOTÆ.

84. *Figitque*] Aut certè figere nititur; magisque & dentes, & palatum lædit.

92. *Fixa est*] Per hanc draconis mortem alia alii intelligunt, dum vel sensum historicum, aut ad mores spectantem, investigant. Quod historiam, narrat Palæphatus, Draconem quendam fuisse Martis filium, Thebanorum regem, quem Cadmus interfecit, cujus filii cum amicis unà adversus victorem Cadmum insurrexerunt, donec & ipsi, motâ à Cadmo inter eos discordiâ, ab eodem superarentur.

98. *Spectabere*] Regno pulsus ab Amphione & Zetho ad Illyrios tranſit, uti ipse & uxor Hermione in serpentes transmutati sunt: Quam fabulam Natalis ipse lib. IV. enarravit, & Euripid. in Bacchis.

102. *Matæ*] *Aratæ*, vomere profciſſæ.

103. *Populi*] Id est, ex quibus homines nascerentur.

Inde (fide majus) glebæ cœpêre moveri:
Primaque de sulcis acies apparuit hastæ.
Tegmina mox capitum picto nutantia cono:
Mox humeri, pectusque, onerataque brachia telis
Exstitunt: crescitque seges clypeata virorum. 110
Sic, ubi tolluntur festis aulæa theatris,
Surgere signa solent; primumque ostendere vultum;
Cætera paullatim: placidoque educta tenore
Tota patent; imoque pedes in margine ponunt.
Territus hoste novo Cadmus capere arma parabat. 115
Ne cape, de populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat; nec te civilibus insere bellis.
Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
Cominus ense ferit: jaculo cadit eminus ipse.
Hic quoque, qui letho dederat, non longius illo 120
Vivit, & exspirat, modò quas acceperat, auras.
Exemploque pari furit omnis turba: suoque
Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
Jamque brevis spatium vitæ sortita juventus 124
Sanguineam trepido plangebant pectore matrem;
Quinque superstitibus: quorum fuit unus Echion.
Is sua jecit humi monita Tritonidis arma;
Fraternæque fidem pacis petiitque, deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hospes;
Cùm posuit jussam Phœbæis fortibus urbem. 130

Postea (incredibile) glebæ cœperunt agitari: et mox lanceæ primas prodiit ex sulcis: mox galeæ nutantes picto apice; mox humeri, et pectus, et lacerti instructi armis apparent, et seges scutata virorum augetur. Eo modo imagines consuevernnt prodire, cùm vela picturata theatris tolluntur festis diebus, atque primò exhibere faciem; reliqua paullatim, donec æqualibi motu surgentia tota signa se ostendant, et statuæ pedes in extremam arenam. Cadmus tremefactus repentino bello parabat arma sumere: Ne fatus, exciperatur unus de populo, quem terra produxerat; nec te immisce bellis civilibus. Atque ita cùm interemerit, peremit comminus uno glandio unum ac fratribus terrâ genitis: ipse procumbit spiculo ominus missio. Hic quoque, qui interfecerat, non diutius vitam potitus est, et emittit spiritum quem paulò antè hauserat. Atque ita turbavit fratricidio; et fratres repentini periêre suo letho per plagas reciprocas. Jamque adolescentes, nati ex anum tempus cœpe, verebantur terram matrem crudelem trepido pectore, quinque solum reliquerunt; parcum unus sua sorte. Hic in terram abjecit sua arma, ipsa Minerva, & postea et dedit fidem pacis fraternæ. Hospes Sidonius habuit hos socios laboris, cùm posuit urbem Thebas jussam oraculo Apollinis.

NOTÆ.

108. *Cœpêre*] A corniculis appellatur gaesa apex, ubi virilis columbus pennæ, struthiocamelo præsertim depictæ, apponi olent.

111. *Sic ubi, &c.*] Ceu hæc viri è terrâ surgentibus respondeant, consuetum erat aulæa circumvoluta & picturâ tectis evolvi atque in theatri parietes attolli, ita nascente dum tubarum pavillum se spectatoribus ostendunt.

113. *Audæa*] Quibus audacia per laborum tempus ornatur.

112. *Signa*] Intellige imagines in aulæis pictas.

116. *Unus*] Dicunt illi, Minervæ consilio, lapides alii lapidem inter eos conjecisse Cadmeos, qui à se invicem cæsi existimantes, singuli inter se pugnam inierant. Cadmus ferunt ex Phœnicia primas advexisse litteras in Græciam: unde Erasmus serpentinos dentes interpretatur literas, quibus digladiantur inter se contendantque se invicem scientiâ è literatis.

123. *Subiti*] Id est, qui ex terrâ subitò nati erant, & subitis ferarum perierant.

125. *Tropæa plangebant pectore matrem*] Id est, in terram tropæa quæ ante gerebant.

126. *Echion*] Quatuor erant Udæum, Chthonium, Hyperenorem, et Pelorem nominat Apollodorus.

129. *Sidonius hospes*] Cadmus Phœnix. Nam Sidon urbs est Phœniciæ.

130. *Jussam Phœbæis*] Apollinis oraculo monitu. erat Cadmo Thebas condere.

II. Jam

II. *Jam Thebæ fuerant conditæ; poteras jam credi beatus exsilio, Cadme; Mars et Venus tibi obvenerant soceri: adde insuper stirpem de tantâ uxore, tot filios, filiasque, & nepotes dilecta pignora; hos quoque jam adultos: sed unicum novissima semper dies est expectanda homini; & nullus debet prædicari felix ante mortem et ultimas exequias. Nepos, et cornua aliena inducta illius capiti, vos insuper, canes, expletæ sanguine domini, fuerunt tibi, Cadme, prima causa mœroris, inter tot res prosperas. At bene si scruteris, reperies in illo nepote vitium fortunæ non flagitium: quod enim flagitium erat in ignorantia? Mons erat tinctus sanguine diversarum ferarum; et jam dies breviores fecerat umbras medias rerum, et Sol aberat æqualiter ab utroque termino, cùm juvenis Thebanus sic alloquitur*

II. Jam stabant Thebæ: poteras jam, Cadme, videri
Exilio felix: soceri tibi Marsque, Venusque
Contigerant. Huc adde genus de conjuge tantâ,
Tot natos, natasque, & pignora cara nepotes:
Hos quoque jam juvenes: sed scilicet ultima semper
Expectanda dies homini: dicique beatus
Ante obitum nemo supremaque funera debet.
Prima nepos inter tot res tibi, Cadme, secundas
Causla fuit luctus, alienaque cornua fronti
Addita, vosque, canes, satiatæ sanguine herili.
At bene si quæras; Fortunæ crimen in illo,
Non scelus invenies. Quod enim scelus error habebat?
Mons erat, infectus variarum cæde ferarum:
Jamque dies rerum medias contraxerat umbras;
Et Sol ex æquo metâ dissabat utrâque;
Cùm juvenis placido per devia lustra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore:
Lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum:
Fortunæque dies habuit satìs; altera lucem
Cùm croceis invecta rotis Aurora reducet;

cre amico comites laborum suorum per latebras ferarum: Scelii, retia et tela sunt madida sanguine ferarum, et dies fuit satis felix; cum altera Aurora rediens curru roseo revehet diem;

NOTÆ.

132. *Marsque*] Quia Harmoniam, vel, ut alii scribunt, Hermionem Martis & Veneris filiam, ut plurimi placet, uxorem duxit; in cujus nuptiis dii omnes relicto cœlo adfuerunt, qui sponsam quoque donis cumulaverunt.

133. *Genus*] Progenies fuit nobilissima quæ à Marte & Venere per Harmoniam fluxerit.

134. *Tot natos*] Unicum Polidorum Apollodorus, Hyginus, aliique memorant

Ib. *Natasque*] Quas quatuor dicunt fuisse, Ino, Semelen, Agaven, Autonoën.

Ib. *Nepotes*] Quales Bacchus ex Jove & Semele; Pentheus, qui suo tempore rex Thebarum, ex Echione, & Agave; Actæon, ex Aristæo & Autonoë; Melicerta & Learchus, ex Athamante & Ino.

135. *Ultima semper*] Fuit hæc Solonis, ex Græciæ sapientibus unius, sententia ad Crœsum, quam prolixè narrat Herodotus in Clio. Plinius, lib. VII. c. 40.

138. *Nepos*] *Actæon*, ad cujus historiam pronam facilem viam sibi munivit poëta.

139. *Aliena*] Quæ non sunt homini destinata, sed bruti propria. Tangit illud poëta, quòd in cervum fuerit mutatus Actæon.

140. *Canes*] Quibus Actæon præda fuit, ut mox videbimus.

141. *Illo*] *Actæone*, qui inscius Dianam vidit sine vestibus.

143. *Mons*] *Cithæron*, ut tradit Apollodorus.

145. *Medi utrâque*] *Oriente & Occidente* Meridianam horam describit: ut supra v. 50.

147. *Hyantius*] Actæonem dicit Bœotium; nam fuerant Hyantes veteres Bœotiæ populi.

148. *Lina*] Id est, ex iis facta retia, metonymicè.

150. *Croceis*] Quia ut plurimum croceo colore inficit cœlum sub ipso lucis adventu, ἠὼς ῥοδοδάκτυλος.

Propo-

Propositum repetamus opus. Nunc Phœbus utrâque
Distat idem terrâ; finditque vaporibus arva.
Sistite opus præsens: nodosaque tollite lina.
Jussa viri faciunt; intermittuntque laborem.
Vallis erat piceis, & acutâ densa cupressu
Nomine Gargaphie; succinctæ sacra Dianæ:
Cujus in extremo est antrum nemorale recessu,
Arte laboratum nullâ: simulaverat artem
Ingenio natura suo: nam pumice vivo,
Et levibus tophis nativum duxerat arcum.
Fons sonat à dextrâ tenui perlucidus undâ,
Margine gramineo patulos incinctus hiatus.
Hîc Dea silvarum venatu fessa solebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quò postquam subiit; Nympharum tradidit uni
Armigeræ jaculum, pharetramque, arcusque retentos:
Altera depositæ subjecit brachia pallæ:
Vincla duæ pedibus demunt: Nam doctior illis
Ismenis Crocale, sparsos per colla capillos
Colligit in nodum; quamvis erat ipsa solutis.
Excipiunt laticem Nepheleque Hyaleque Rhanisque
Et Psecas, & Phiale; funduntque capacibus urnis.
Dumque ibi perluitur solitâ Titania lymphâ;
Ecce nepos Cadmi, dilatâ parte laborum,
Per nemus ignotum non certis passibus errans,

redeamus ad opus inceptum: nunc sol distat æqualiter terrâ utrâque, & dividit terram cuique. Intermittite opus præsens, & colligite retia intexta. Viri exequuntur mandata, & abeo re desistunt. Vallis erat consita piceis, & cupressu acutâ, nomine Gargaphie, sacra Dianæ expeditâ veste cinctæ; in cujus ultimo secessu est spelunca arboribus tecta, nullâ arte parata: Natura imitata erat artem indele: namstruxerat fornicem naturalem vivo pumice & levibus tophis. A dextrâ fons perlucidus strepit aquâ exiguâ, circumdatas habens patentes ripas margine herboso. Hic dea nemorum lassa venatu consuevorat lavare aquâ fluente membra virginea. Quò postquam intravit, dedit unicuique nympharum armigeræ jaculum, & pharetram & arcus remissos: Alia lacertis accepit pallam vestem à Dianâ dep sitam: Duæ tollunt cothurnos pedibus: nam Crocale Ismeni filia pericr ibis religat comam dissolutam per colla, & ipsa interim erat sparsis crinibus. Nephele, & Hyale, & Rhanis, & Pseeas, & Phiale excipiunt aquas, & fundunt ex ampla situlis. Dumque Titania ibi abluitur aqua consuetâ, ecce Actæon, nepos Cadmi, parte operis venatorii remissâ in diem sequentem, ambulans per silvas incautis per silvarum minùs cognitam,

NOTÆ.

152. *Iter*] Subaudi *spatium*.

156. *Succincta*] Quidem esse decet deam venatricem, & dicam Strabonem, ut magis sit habilis & expedita.

157. *Nemorale*] Id est, nemore amœno tectum.

159. *Pumice vivo*] *Naturali*. Est pumex lapis levis, & perforatus, poliendis rebus, eradendis etiam pilis accommodatus

162. *Hiatus*] *Patentes* ripas. Hiare enim videntur ripæ, ut fluvii alveum efficiant.

167. *Depositæ sudibat*] Id est, exuit pallam, aut cadentem excepit

168. *Vincla*] Quibus soleæ, aut calcei pedibus adhærent.

169. *Ismenis*] Ismeni Bœotiæ fluvii filia, cui ex linguâ Græcâ nomen conveniens dedit poeta; quippe κρεκάλη calculus est littoralis, vel qui in amnibus volvitur.

171. *Laticem*] *Aquam* ex antro scatentem.

Ib. *Nepheleque*] *Nubes*. Atque his omnibus Dianæ comitibus ingeniosè nomina ex Græcâ linguâ affinxit poëta.

Ib. *Hyale*] *Vitrea, pellucida*; ab ὕαλος, *vitrum*.

Ib. *Rhanisque*] A ῥαίνω, *aspergo*.

172. *Pseeas*] A ψεκὰς, *guttula roris*.

Ib. *Phiale*] Quasi è φιάλης aut capaci urnâ perfundat dominam.

Pervenit

pervenit in lucum; fata sic illum agebant. Qui statim atque subìit frigentes aquis stillantes, nymphæ nudæ, sicut erant, planxerunt sua pectora, viro conspecto, & implevérunt totum nemus ululatibus, & circumfusæ velaverunt Dianam suis corporibus. Nisi omnes ipsa dea est procerior illis, & apparet supra omnes collo tenus. Color, qui consuevit esse nubibus tinctis irradiatione solis oppositi, aut Auroræ rigæ, is fuit in facie Deæ conspectæ sine amictu. Quæ quemvis circumdata coro comitum suarum, tamen stetit lateri obliquum versa & vultum retro vertit; & sicuti optaret habuisse sagittas expeditas, sic sumpsit aquas quas habuit, & sparsit in os hominis, & perfundens capillos aquis ultricibus, adjecit hæc verba præsagi exitii appropinquantis: Jam licet ut reminiscas me conspectam à te absque amictu; si potes renuntiare. Neque minata plura affigit capiti aquis profusis cornua cervi duo vivacia; producit colla; & acuit aures extremas; & vertit manus in pedes, & lacertos in crura producta; & vertit corpus pilis maculis distincta: Adjicitur & metus. Heros Autonöius vertitur in fugam, & miratur se tam velocem in ipso cursu. Cùm autem aspexit sua cornua in aquis conjectis, Me miserum! dicturus erat; nullum verbum prolatum est. Ingemuit, ille fuit sonus; & lachrymæ per faciem,

Pervenit in lucum: sic illum fata ferebant.
Qui simul intravit rorantia fontibus antra;
Sicut erant, viso, nudæ sua pectora Nymphæ
Percussère, viro, subitisque ululatibus omne
Implevère nemus, circumfusæque Dianam 180
Corporibus texêre suis. Tamen altior illis
Ipsa Dea est, colloque tenus supereminet omnes.
Qui color infectis adversi Solis ab ictu
Nubibus esse solet, aut purpureæ Auroræ,
Is fuit in vultu visæ sine veste Dianæ. 185
Quæ quanquam comitum turbâ stipata suarum,
In latus obliquum tamen adstitit, oraque retro
Flexit: & ut vellet promptas habuisse sagittas;
Quas habuit, sic hausit aquas: vultumque virilem
Perfudit: spargensque comas ultricibus undis, 190
Addidit hæc cladis prænuncia verba futuræ:
Nunc tibi me posito visam velamine narres,
Si poteris narrare, licet. Nec plura minata,
Dat sparso capiti vivacis cornua cervi: 194
Dat spatium collo: summasque cacuminat aures:
Cum pedibusque manus, cum longis brachia mutat
Cruribus: & velat maculoso vellere corpus:
Additus & pavor est. Fugit Autonoëius heros:
Et se tam celerem cursu miratur in ipso:
Ut verò solitis sua cornua vidit in undis, 200
Me miserum! dicturus erat: vox nulla secuta est.
Ingemuit; vox illa fuit; lachrymæque per ora

NOTÆ.

181. *Corporibus texere*] Ne dea nuda conspiceretur.

183. *Infecti*] Rubore suffusæ apparent nubes, cùm certo quodam modo Solis radiis illustrantur.

187. *In latus*] Ut facilius, quod consilii nollet, occultaret.

Ib. *Oraque retro*] Ut respiceret Actæonem.

188. *Sagittas*] Quibus Actæonem conficeret.

194. *Vivacis*] Quem quadrigentos annos implere nonnunquam scripti Physici.

195. *Spatium*] Cervi longus est collum quam hominum.

Ib. *Cacuminat*] In acutum, ut sunt cervi aures, effingit.

197. *Autonoëius*] *Actæon* Autonoës filius.

200. *Ille*] Ingemère. Fabulæ sensum quod attinet, plerique ad mores detorquent: deque mutatis serutandis deorum aut regum consiliis intelligunt (ut Fr. Baconus cap. X. De sapientia veterum) quæ cognita vitam suspicionibus implicant; Palæphatus Actæonem canum studio rem suam dixisse neglexisse, eôque perisse: quamvis & revera non Actæonem modò pelle circumdatum cervinâ, sed alios etiam venatores furore actis canibus laniatos legimus.

non suam decurrerunt. Solus animus prior superfuit. Quid agat? Redeatne domum & in tecta regia? An latitet nemoribus? Metus obstat huic rei, pudor illam prohibet. Dum hæret, canes aspexerant, & primus Melampus, & Ichnobates sagax indicium fecerunt latratu: Ichnobates, inquam, Gnossius, Melampus Spartanâ. Postea alii incurrunt celerius vento ruente, Pamphagus, & Dorceus, & Oribasius, omnes Arcades; & fortis Nebrophonus, & terribilis Therion cum Lælape, & Pterelas pedibus, & Agre utilis naribus, & Hylæus ruper lictus ab apro sævo, & Nape genita de lupo, & Pœmenis solita sequi pecudes, & Harpyia stipata duobus filiis, & Laden Sicyonius habens ilia contracta, & Dromas, & Canace, Stictèque, & Tigris, & Alce, & Leucon pilis canditus, & Asbolus nigris,

Non sua fluxerunt. Mens tantùm pristina mansit.
Quid faciat? repetatne domum & regalia tecta?
An lateat silvis? timor hoc, pudor impedit illud.
Dum dubitat, vidère canes: primusque Melampus,
Ichnobatesque sagax latratu signa dedêre; 207
Gnossius Ichnobates, Spartanâ gente Melampus.
Inde ruunt alii rapidâ velociùs aurâ,
Pamphagus, & Dorceus, & Oribasius, Arcades omnes; 210
Nebrophonosq; valens, & trux cum Lælape Theron,
Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
Hylæusque fero nuper percussus ab apro,
Deque lupo concepta Nape, pecudesque secuta
Pœmenis, & natis comitata Harpyia duobus, 215
Et substricta gerens Sicyonius ilia Ladon:
Et Dromas, & Canace, Stictèque, & Tigris, & Alce,
Et nivcis Leucon, & villis Asbolus atris.

NOTÆ.

203. *Mens tantùm*] Hoc transformatis omnibus gravissimum erat supplicium, quòd calamitatis suæ essent conscii.

206. *Melampus*] Id est, *pedibus niger*. Nimius verò videtur poëta, in recensendis aut fabricandis canum nominibus: atque etiam contra venatorum legem peccâsse, quibus cautum est paucarum syllabarum nomina, ad pronuntiandum facilia, atque vocali canibus suis assignare Columella cap. 12. lib VIII.

207. *Ichnobatesque*] Id est, *per vestigia vadens*.

Ib. *Signa dedêre*] Reliquos canes feram adesse admonierunt.

208. *Gnossius*] *Cretensis*: est nempe Gnosus urbs Cretæ.

Ib. *Spartanâ*] *Laconicâ*. Cretenses enim & Laconici canes aptissimi sunt venationibus.

210. *Pamphagus*] *Omnia comedens*.

Ib. *Dorceus*] *Acutè videns*.

Ib. *Oribasius*] *Montes ascendens*.

211. *Nebrophonos*] *Hinnulos interficiens*.

Ib. *Lælape*] Est Lælaps nomen venti procellosi & vorticosi, quem Latini vocant turbinem; unde canis hujus velocitatis atque impetus intelligitur.

Ib. *Therion*] *Ferus*.

212. *Pterelas*] *Alis impulsus, alatus*.

Ib. *Agre*] *Venatrix*.

213. *Hylæus*] *Silvestris*. Quia verò ab Apro percussum dicit, fortè ad Hylæum venatorem allusit, qui cum Ancæo ab apro Calydonio vulneratus interiit, ut scribit Apollodorus.

214. *Nape*] Quòd in *saltibus* erraret.

215. *Pœmenis*] *Pastoralis*.

Ib. *Harpyia*] *Rapax*; & rapacissimus Harpyiis similis.

216. *Substricta*] *Contracta*, qualia habeant vertagi. *Brevis alvus*. Virgil.

Ib. *Sicyonius*] A Sicyone urbe Peloponnesi, ad finum Corinthiacum.

Ib. *Laden*] Nomen est fluvii Arcadiæ in Peloponneso à quo huic cani nomen; nisi etymologia Græca est à λάξομαι *capio*.

217. *Dromas*] *Cursor*.

Ib. *Canace*] Hæc vox Græcè *strepitum* significat; quare à *strepitu* & personante *latratu* huic cani nomen inditum.

Ib. *Stictè*] Id est, *Picta*; à στίζω *distinguo, pungo*.

Ib. *Tigris*] *Tigridi velocissimæ feræ similis*.

Ib. *Alce*] *Robusta*.

218. *Leucon*] *Albus*. Etymologiam ipse Naso indicavit.

Ib. *Asbolus*] *Fuliginosus*.

Prævalidusque Lacon, & cursu fortis Aëllo.
Et Thous, & Cyprio velox cum fratre Lycisca:
Et nigram medio frontem distinctus ab albo
Harpalos, & Melaneus, hirsutaque corpore Lachne:
Et patre Dictæo, sed matre Laconide nati,
Labros, & Agriodos, & acutæ vocis Hylactor:
Quosque referre mora est. Ea turba cupidine prædæ
Per rupes, scopulosque, adituque carentia saxa,
Quà via difficilis, quáque est via nulla, feruntur.
Ille fugit, per quæ fuerat loca sæpe secutus:
Heu famulos fugit ipse suos! clamare libebat,
Actæon ego sum! dominum cognoscite vestrum.
Verba animo desunt: resonat latratibus æther.
Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit:
Proxima Theridamas; Oresitrophus hæsit in armo.
Tardiùs exierant; sed per compendia montis
Anticipata via est. Dominum retinentibus illis
Cætera turba coit, confertque in corpore dentes.
Jam loca vulneribus desunt. Gemit ille, sonumque,
Etsi non hominis, quem non tamen edere possit
Cervus, habet: mœstisque replet juga nota querelis:
Et genibus supplex pronis, similisque roganti,
Circumfert tacitos, tanquam sua brachia, vultus.
At comites rapidum solitis latratibus agmen

& Lacon fortissimus, & Aëllo valens cursu & Thous, & celer Lycisca cum fratre Cypria, & Harpalus distinctam habens frontem atram à candido medio, & Melaneus, & Lachne hispido corpore; & Labros, & Agriodos filii patre Dictæo, sed matre Laconidâ, & Hylactor vocis acutæ: & quos longum est memorare. Ea caterva ruunt desiderio prædæ per saxa, & præruptas rupes, & ferus inaccessas, quà ver asperum, & quà vix unikon datu. Ille fugit per loca, per quæ sæpe fuerat insectatus cervos. Heu! ille vitat famulos suos. Velebat nuncupari, Ego sum Actæon! agnoscite dominum vestrum: Verba animum deficiunt mortem, aër personat latratibus. Prima Melanchætes plagam impegit dorso: dein Theridamas; Oresitrophus sinistro corripuit humerum. Hi canes prius reliquis, prodierant, sed vir præoccupatum fit per compendia montis. Dum illi exhibent dominum, cætera turba coit, & infixit dentes in corpore. Jam loca desunt ad plagas. Ille audit gemitus, & vultus, si non vocem hominis, quem tamen cervus nequeat reddere; & implet lamentis cognitis genitor montibus: & precumbens in genua flexa, & similis precanti circumfert tacitos vultus, ait lobebat pro brachiis. At tubam canum infectam assuetis ululatibus omnes

NOTÆ.

219. *Lacon*] Σπαρτιάτης, ὁ ἀπὸ Λακεδαίμονος; à Laconâ. Vel à patriâ *Laconid.*

Ib. *Aëllo*] A *procella*; quòd impetuose ferretur.

220. *Thous*] Θόος, is, inquit Plinius, *lupi* est genus cæteris procerius, crurumque levitate dissimile, velox saltu, venatu vivens, inocciduum homini, per hyemes hirtum, æstate nudum. Atque ab eo luporum genere huic canis numen videtur datum.

Ib. *Lycisca*] Canis lupo nata.

222. *Harpalos*] *Rapax.*

Ib. *Melaneus*] Niger.

Ib. *Lachne*] *Hirsuta.* Etymologiam petita ipse ad verbum explicit: *Lachne* enim *hirsuta* est, seu illorum densitas.

223. *Dictæo*] Cretensi.

224. *Labros*] *Avidus, Ferax, Vehemens, Rapidus.*

Ib. *Agriodos*] *Dente ferali, aut feroci*; vel *agrestibus avis* aptus.

Ib. *Hylactor*] *Latrator.*

232. *Melanchætes*] *Pilis habens nigros.*

233. *Theridamas*] *Ferarum domitor.*

Ib. *Oresitrophus*] *In montibus nutritus.*

234. *Compendia*] Id est per vias compendiosas. Contrariam appellavit Lucanus *dispendia silvæ.*

235. *Anticipata*] Al. *Præcipitata*, i. e. præcipiti cursu peracta.

241. *Circumfert*] Ut supplices brachia, ita ille ora circumdit, & circumtert.

242. *Comites*] Qui cum Actæone fuerant.

Ib. *Latratibus*] Clamoribus latrantum canum haud absimilibus fures hortantur.

Ignari

Ignari instigant, oculisque Actæona quærunt,
Et velut absentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert, ut abesse queruntur,
Nec capere oblatæ segnem spectacula prædæ.
Vellet abesse quidem; sed adest: velletque videre,
Non etiam sentire canum fera facta suorum.
Undique circumstant, morsisque in corpore rostris
Dilacerant falsi dominum sub imagine cervi.
Nec, nisi finitâ per plurima vulnera vitâ,
Ira pharetratæ fertur satiata Dianæ.
III. Rumor in ambiguo est: aliis violentior æquo
Visa Dea est: alii laudant, dignamque severâ
Virginitate vocant. Pars invenit utraque caussas.
Sola Jovis conjux, non tam culpetne, probetne,
Eloquitur; quàm clade domûs ab Agenore ductæ
Gaudet: & à Tyria collectum pellice transfert
In generis socios odium. Subit ecce priori
Caussa recens, gravidamque dolet de semine magni
Esse Jovis Semelen: tum linguam ad jurgia solvit.
Profeci quid enim toties per jurgia, dixit?
Ipsa petenda mihi est: ipsam, si maxima Juno
Ritè vocor, perdam; si me gemmantia dextrâ
Sceptra tenere decet: si sum regina, Jovisque
Et soror & conjux: Certè soror. At puto furto
Contenta: & thalami brevis est injuria nostri.
Concipit; id decerat: manifestaque crimina pleno

nescii irritant & lustrant Actæonem oculis, & vociferantur certatim Actæonem tanquam absentem. Ille reflectit caput ad nomen; dolent tanquam longè esset, & quia tardus non se obtestaret spectaculo prædæ oblatæ. Optare quidem longè esse, sed præsens est, & cupere spectare, non etiam sentire fierum impetum canum suorum. Stant undique circumfusi, & rictibus fixis in corpore dilaniant dominum sub specie fict. cervi: Neque ira Dianæ pharetratæ dicitur expleta, nisi vitâ exhaustâ per plurimas plagas.

III. *Fama est dubia: dea credita est à nonnullis ultra modum severa: alii celebrant, & appellant dignam rigidâ virginitate: pars utraque nititur rationibus. Sola uxor Jovis non tam dicit arguatne, an laudet, quàm lætetur damno domûs ortæ ab Agenore; & traducit odium natum ab adulterâ Tyriâ in ipsius cognates. Ecce nova caussa accedit præcedenti; & iniquo animo patitur Semelen esse prægnantem de semine magni Jovis. Tum es apsilit ad rixas. Quid verò, ait, promovi toties per rixas? Ipsa Semele est mihi appetenda; ipsam perimam, si vere dicor maxima Juno; si me aceat tractare dextrâ sceptra splendida; si sum regina, & soror & uxor Jovis: Certè soror sum. At credo Semele expleta est furtis; & injuria nostri thori citò prætcat. Concipit; id unum dedecori meo aberat: & cuipam apertam intumescente*

NOTÆ.

256. *Sola*] Pertinet istud ad fibulæ sequentis connexionem.

257. *Domûs*] Ex quâ Actæon fuit; nam Autonoën Cadmi filium matrem habuit, Cadmum verò Agenoris filium antea vidimus.

258. *A Tyriâ pellice*] Ab Europâ, quam è Phœniciâ rapuit Jupiter.

261. *Semelen*] Quam antea Cadmi filiam diximus, Bacchi matrem.

Ib. *Tum linguam*] Primo Jovem jurgio adoriri cupit Juno; quod statim, ut iratorum & sui impotentium mos est, improbat; volens ipsa Semelen dolo perdere.

266. *Certè soror*] Hoc ita à Junone interretur, quasi desierit esse conjux, cùm Jupiter alias amet: Sic quoque apud Senecam ipsa loquitur; *Soror Tonantis? hoc enim solum mihi restabat nomen est.* Here Fur.

Ib. *Puto furto*] Id est, *forsitan cum Jove semel concubuisse Semele contenta est.* Quod quidem, ut fortius neget, non sine amarissimâ ironiâ proponit.

268. *Decerat*] Ultimum ianuit esse opprobrium Juno, quod sibi oblatæ injuriæ perpetuos indices Semele in lucem proferat.

Ib. *Manifestaque*] Bacchum dicit puerum, quo Jovis & Semeles in lucem manifesta fiebant. Arguè verò manifesta dixit, quæ utero inclusa,

ventre gestat; & tanta est confidentia pulchritudinis, vult esse mater de Jove; quæ vix mihi uni evenit. Effingam ut Jupiter eam deserat: nec dicar Saturni filia, si non descendat in aquas infernas deturbata ab Jove suo. Deus descendit ille; & velata flavâ nube accedit ad ædes Semeles. Neque ante dejecit nubes, quàm formam arderet antè & affixit temporibus crines albos. Et exaravit cutem rugis, & risorit artus inflexos gressu tremulo; finxit insuper vocem anilem. Mutatur in ipsam Beroën, Semeles nutricem Epidauriam. Postquam igitur, colloquio quæsito, & diu confabulando venerunt ad sermonem Jovis, gemit; &, Velim, inquit, ut sit Jupiter qui te vitiavit: tamen omnia reformido. Plurimi deorum titulo subierunt casta cubilia. Neque etiam satis est esse Jovem: conferat pignus amoris, siquidem saltem is est verus: & ovato, ut veniat in tuos amplexus quantus & qualis recipitur ab excelsâ Junone, & induat priùs sua insignia. Juno ejusmodi verbis illexerat filiam Cadmi nescientem se deludi. Illa petit a Jove donum, quod non indicavit. Ad quam Deus respondit, Elige: nullam feres repulsam. Et quò magis fidem adhibeas, numina fluvii Stygii sint et am testes, ille Styx est *terror & deus deorum.*

Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Jove vult fieri. Tanta est fiducia formæ. 270
Fallat eam faxo: nec sim Saturnia, si non
Ab Jove mersa suo Stygias penetrârit in undas.
Surgit ab his solio, fulvâque recondita nube
Limen adit Semeles. Nec nubes antè removit,
Quàm simulavit anum; positque ad tempora canos: 275
Sulcavitque cutem rugis: & curva trementi
Membra tulit passu: vocem quoque fecit anilem.
Ipsaque fit Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi, captato sermone, diuque loquendo,
Ad nomen venêre Jovis; suspirat: &, Optem 280
Jupiter ut sit, ait: metuo tamen omnia. Multi
Nomine divorum thalamos iniêre pudicos.
Nec tamen esse Jovem satis est: det pignus amoris:
Si modo verus is est: quantusque & qualis ab altâ
Junone excipitur; tantus talisque rogato 285
Det tibi complexus: suaque antè insignia sumat.
Talibus ignaram Juno Cadmeïda dictis
Formârat: rogat illa Jovem sine nomine munus.
Cui Deus, Elige, ait: nullam patiere repulsam.
Quoquè magis credas, Stygii quoq; conscia sunto 290
Numina torrentis, timor & Deus ille Deorum.

Semele gestiens damno, & nimiùm volens, & interitura obsequio amantis, Præbeto, inquit, mihi talem, qualem filia Saturni consuevit te complecti cùm ventis ad gaudia Veneris: Deus voluit occludere os loquentis: Sed jam vox expedita exierat in cërem. Suspiravit: neque enim illa potest non vovisse ista, neque illic non jurejurando confirmâsse. Igitur tristissimus petit supremum cœlum, & corripuit natu sequaces nubes, quibus adjecit nimbos, & fulgura immixta ventis, & tonitrua, & fulmen inevitabile. Nititur tamen vires suas minuere, quantùm potest: neque instruitur eâ flammâ, quâ deturbaverat centimanum Typhœum; nimia erat sævitia in illâ. Est aliud fulmen mitius, cui dextra Cyclopum minus apposuit feritatis & ignis & minus excandescentiæ: Dii appellant Secunda fulmina.

Læta malo, nimiúmque potens, perituraque amantis
Obsequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te solet amplecti, Veneris cùm fœdus initis;
Da mihi te talem. Voluit Deus ora loquentis 295
Opprimere. Exierat jam vox properata sub auras;
Ingemuit: neque enim non hæc optâsse, neque ille
Non jurâsse potest. Ergo mœstissimus altum
Æthera conscendit; nutuque sequentia traxit
Nubila: queis nimbos, immistaque fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen. 301
Quà tamen usque potest, vires sibi demere tentat.
Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhœa,
Nunc armatur eo: nimiùm feritatis in illo.
Est aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum 305
Sævitiæ flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela secunda vocant Superi. Capit illa; domumque
Intrat Agenoream. Corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos; donisque jugalibus arsit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo 310
Eripitur, patrioque tener (si credere dignum)
Insuitur femori; maternaque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. Inde datum nymphæ Nyseïdes antris

Sumit illa; & subit domum Agenoris. Corpus mortis obnoxium non potuit pati tempestatem ætheream, & flagravit muneribus nuptialibus. Fœtus adhuc immaturus extrahitur ab utero matris, & si credere fas est, tener insuitur femori patris, & ibi absolvit tempora quæ in matris utero complenda erant. Ino matertera clam Junone *illum educat primis cunis. Deinde nymphæ Nyseïdes sibi traditum antris*

NOTÆ.

269. *Vix*] Martem, Vulcanum, & Heben Jove & Junone, quidem Junone solâ orti scripserunt. Bene itaque se vix de Jove matrem esse dicit.

Ib. *Uni.*] Atqui pluribus de Jove matres esse contigit: adeóque non quod est, sed quod esse deberet, zelotypiâ commota, & pellices, quasi non essent contemnens, superba Juno protulit.

270. *Tanta est*] Exclamatio est ex indignatione.

272. *Suo*] *Tam perditè amato.*

Ib. *Stygias*] Pellici ab ipso Jove ruinam minitatur.

275. *Canos*] Simplicitur cani appellantur albi senum capilli.

276. *Sulcavit*] In sulcorum modum frontem contraxit, ut vetula videretur.

278. *Ipsaque est*] Id est, tam accurate nutricis, quæcunque essent, omnia imitatur, ut ea ipsa videatur.

Ib. *Epidauria*] Ex Epidauro, Argolidis in Peloponneso urbe, Æsculapii templo nobili.

284. *Si modo*]
Εἰ δὴ καὶ ἀληθεῖς εἰσιν λόγοι περὶ Κρονίδαν
Ἑλλήνων ὡς σφιν ἑκάστοις εὖτε γάμοιο τελεσσι μεγάνδε,
&c. Nonn. Dionys.

286. *Insigne*] Fulmen, & quæcunque deinceps enumerantur.

288. *Cadmeïda*] *Semelen* Cadmi filiam.

289. *Formârat dictis*] Id est, ita imbuerat, ut eadem loquatur omnibus.

Ib. *Sine nomine*] Regit à Jove munus, quasi sit illud munus nondum dictum, id est, rogat ut ille concederet quodcunque illa tacitè cupiebat.

291. *Timor & Deus*] Ille quem dii tantùm timent quantùm homines Deos.

Læta

NOTÆ.

292. *Malo*] Quod quidem boni sub specie intuebatur, sese ideo efferens, quòd votis suis quibuscumque Jupiter indulgeret.

297. *Neque enim*] Præterita est jam & Semeles petitio, & Jovis promissio; adeóque neutra potest revocari.

303. *Typhœa*] Fuit Typhœus gigas immanis, vertice cœlum pertingens, centum draconum capitibus ex humeris pullulantibus, luminibus igneis, ore flammas eructante, aliisque rebus terribilis; quem bello adversus superos congredi ausum Jupiter tandem prostravit, insulâque Siciliâ obruit.

305. *Cyclopum*] Cyclopes sunt Vulcani in fabricandis fulminibus ministri.

308. *Agenoream*] Semeles, cui avus fuit Agenor.

Ib. *Tumultus*] Ex fulmine & reliquo Jovis apparatu.

309. *Donis jugalibus*] Fulmine aliisque supra recensitis, quæ amoris testimonia Semele à Jove expetierat.

310. *Infans*] *Bacchus.*

312. *Materna*] Decem menses lunares: quamdiu in utero materno, ut plurimùm, fœtus fovetur.

313. *Ino*] Quam antè Semeles sororem Cadmi filium videmus.

314. *Antris suis*] Antrum illud, in quo Bacchus nutritus fuerat. *Dythrytes* vocatur. Unde & Bacchus Dythyrambus vocatur, eò quòd δίθυρος, hoc est, duo januas, antrum habuerit, ut quidem è Græcis narrant. Sed vide infrà, *ver.* 397.

Ib. *Nyseïdes*] Plures Bacchi, plures Nysæ urbes fuerunt; ex quo in unum congestas Græcorum fictiones ad aliquam veritatis speciem difficile sit reducere. Plinius Nysam Indiæ

ſuis abdiderunt, & præbuerunt lac in alimentum.

Occuluêre ſuis; lactiſque alimenta dedêre.
IV. Dumque ea per terras fatali lege geruntur;
Tutique bis geniti ſunt incunabula Bacchi:
Fortè Jovem memorant diffuſum nectare, curas
S poſuiſſe graves, vacuâque agi'aiſe remiſſos
Cum Junone jocos: &, Major veſtra profectò eſt,
Quam quæ contingit maribus, dixiſſe, voluptas.
Illa negat. Placuit quæ ſit ſententia docti
Quærere Tireſiæ. Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coëuntia ſilvâ
Corpora ſerpentum baculi violaverat ictu:
Deque viro factus (mirabile) fœmina ſeptem
Egerat autumnos. Octavo rurſus eoſdem
Vidit: &, Eſt veſtræ ſi tanta potentia plagæ,
Dixit, ut auctoris ſortem in contraria mutet:
Nunc quoque vos feriam. Percuſſis anguibus îſdem,
Forma prior rediît, genitivaque venit imago.
Arbiter hic igitur ſumtus de lite jocosâ
Dicta Jovis firmat. Graviùs Saturnia juſto,
Nec pro materiâ fertur doluiſſe: ſuique
Judicis æternâ damnavit lumina nocte,
At pater omnipotens (neque enim licet irrita cuiquam
Facta Dei feciſſe Deo) pro lumine adempto
Scire futura dedit: pœnamque levavit honore.
V. Ille per Aonias fumâ celeberrimus urbes
Irreprehenſa dabat populo reſponſa petenti.
Prima fidem vociſque ratæ tentamina ſumſit

IV. Et dum ea fatorum decreto fiunt per terras, & incunabula Bacchi bis geniti ſunt ſecura; Jovem dicunt delibutum nectare, dimiſſe curas aſperas, & etiesè luſiſſe cum otiosâ Junone, & dixiſſe, Sanè veſtræ gaudia ſunt majora quàm quæ contingunt maribus. Illa diſſentit. Utrique placuit petere, quidnam ſit juris jam experti Tireſiæ. Utraque vis pœnas erat ei perſpecta. Nam vulnerauerat virenti baculo duo corpora coëuntia magnorum anguium, & mutatus in fœminam de maſculo (quod mirandum eſt) traduxerat ſeptem autumnos. Rurſus octavo intuitus eſt eoſdem ſerpentes: &, inquit, Si tanta eſt vis veſtri vulneris, ut vertat ſexum vulnerantis in oppoſitum, nunc iterum vos percutiam. Serpentibus iiſdem verberatis, forma priſtina rediit, & ſpecies nativa ſucceſſit. Hic ergo judex lectus de jurgio jocoſo, confirmat ſententiam Jovis. Filia Saturni dicitur taliſſe inquieta, nec pro tam levi causâ: & addixit oculos ſui arbitri tenebris æternis. At pater omnipotens (nam nefas eſt cuiquam Deo reſcindere facta Dei alterius) dedit nêſſe futura pro oculis ſubtrahi, & minuit ſupplicium honore.

V. Ille notiſſimus famâ per urbes Aonias reddebat certa oracula populo petenti. Fidem vocis ſuæ tentavit prima

NOTÆ.

montem indicat, quam Strabo & Ælianus *Meron*, id eſt, *femur* vocitant, ad cujus radices urbs Nyſa. Cùm verò in Pho monte Bacchum nutritum fuiſſe fabulata ſit antiquitas, atque ille Jovi mons ſacer fuerit, non abs re hinc Græcos mentiendi licentium traxiſſe credideris, ut in Jovis *Mero* ſeu femore Bacchum ſuum nutritum fuiſſe dixerint.

317. *Bis*] Semel ex matris utero, deinde ex Jovis femore; unde & *Dithyrambus* dictus.

319. *Remiſſos*] Id eſt, qui remiſſorum ſunt otio abundantium.

323. *Ille ſuæ*] Tireſiam Mythologi annum interpretantur; propter alternas anni vices, modò mitem, modò fœminam.

327. *Octavos*] Per ſeptem annos manſit fœmina.

329. *Contraria*] *Atque ex mari fœminam, & ex fœmina marem facit.*

334. *Nec pro materiâ*] Graviùs, quàm tam levis & jocoſi cauſa poſceret.

339. *Aonas*] *Bœotas.* Eſt enim Aonia Bœotiæ regio montana, ab Aone Neptuni filio, qui illic imperavit, ſic dicta; quæ pro Bœotiâ totâ perſæpe ſumitur.

341. *Rata*] *Cujus reſponſa rata & certa eſſent.* Al. *data*, i. e. conceſſæ artis vaticinandi.

Cærula

Cærula Liriope; quam quondam flumine curvo
Implicuit, clauſæque ſuis Cephiſos in undis
Vim tulit. Enixa eſt utero pulcherrima pleno
Infantem, Nymphis jam tunc qui poſſet amari;
Narciſſumque vocat. De quo conſultus, an eſſet
Tempora maturæ viſurus longa ſenectæ,
Fatidicus vates, Si ſe non noverit, inquit.
Vana diu viſa eſt vox auguris. Exitus illam,
Reſque probat, lethique genus, novitaſq; furoris.
Jamque ter ad quintos unum Cephiſius annum,
Addiderat: poteratque puer, juveniſque videri.
Multi illum juvenes, multæ cupiere puellæ.
Sed fuit in tenerâ tam dira ſuperbia formâ;
Nulli illum juvenes, nullæ tetigêre puellæ.
Aſpicit hunc, trepidos agitantem in retia cervos,
Vocalis Nymphe, quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipſa loqui didicit, reſonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat; & tamen uſum
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat;
Reddere de multis ut verba noviſſima poſſet.
Fecerat hoc Juno: Quia, cùm deprêndere poſſet
Sub Jove ſæpe ſuo Nymphas in monte jacentes,
Illa Deam longo prudens ſermone tenebat
Dum fugerent Nymphæ. Poſtquam Saturnia ſenſit;
Hujus, ait, linguæ, quâ fum deluſa poteſtas
Parva tibi dabitur, vociſque breviſſimus uſus.

cærula Liriope; quam Liriopen Cephiſus cùm clauſit amne obliquo, ei vitiavit implicitam in ſuis aquis. Formoſiſſima emiſit ventre gravido puerum, qui jam tum poſſet amari à nymphis, & appellat Narciſſum: de quo vates fatidicus interrogatus, an eſſet venturus ad tempora longa maturæ ſenectutis, reſpondit. Si ſe non viderit. Reſponſum vatis diu creditum eſt inane: eventus & res illud confirmat, itemque genus mortis, & novitas amoris. Jamque filius Cephiſi adjecerat unum annum ad decimum quintum, & poterat videri puer & adoleſcens. Multi adoleſcentes, multæ virgines illum exoptarunt. Verùm ſuus ſuit uſque adeò cruelis in tenerâ pulchritudine, ut nulli adoleſcentes, nullæ virgines illum moverint. Echo ſonora, nympha garrula, quæ neque didicit ſilere ad loquentem, neque prior loqui, hunc vidit agentem pavidos cervos in plagas. Echo erat adhuc corpus, non ſonus tantùm, & tamen loquax nullam aliam habebat uſum oris quàm nunc obtinet, ut poſſet repetere ultimas voces de multis. Juno iſtud fecerat; quia cùm poſſet ſæpe prehendere nymphas cum Jove ſuo verſatas in collibus, illa de induſtria remorabatur deam prolixâ oratione, donec nymphæ ſeſe ſubduxerant. Poſtquam Saturnia advertit, Poteſtas, inquit, hujus linguæ, quâ ego ſum deceptа, exigua tibi conceditur, & uſus vocis breviſſimus.

NOTÆ.

342. *Liriope*] Nympha fuit Oceani & Tethyos filia, à Cephiſo Bœotiæ fluvio compreſſa, unde & Narciſſi Cephiſſi mater facta eſt. Ἀπὸ τῦ λειρίου Lilio Narcisso matri congruum nomen habuit.

1b. *Curvo*] Sinuoſus verò admodum in tabulis noſtris pingitur Cephiſus, cujus curſus modò in orientem, deinde ſeptentrionem, omnes denique mundi partes flectitur.

346. *Narciſſum*] Ἀπὸ τῦ νάρκην, quòd citò marceſcat: verùm & de flore, & de juvene Narciſſo, quòd citò *marceſcant.*

348. *Si ſe non noverit*] Quia poſtquam ſe vidit, ſui ipſius cæco amore contabuit.

352. *Puer*] Propter pulchritudinem: *Juvenis* propter magnitudinem.

359. *Corpus*] Quia illi non corpus, ſed vocis uſus à Junone ademtus; quod jam narrabit poëta.

1b. *Non vox*] Echo dicitur ſonus repercuſſus. aut vox quam reddunt loca quædam concava. In ejuſmodi vocem nondum transmutatum fuiſſe dicit Echo nymphàm, cùm tamen oris non alium uſum haberet, quam habet nunc: nec prior loqui, ſed ultima verba tantum referre poſſet.

363. *Monte*] Sæpiſſimè verò in montibus Echo reſonat.

364. *Prudens*] Tertiùm eſt, *Prudens*, *ſciens*, i. e. deſitâ operâ.

Reque

Réque minas firmat. Tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces: auditaque verba reportat.
Ergo ubi Narcissum per devia lustra vagantem
Visit, & incaluit; sequitur vestigia furtim;
Quóque magis sequitur; flamma propiore calescit.
Non aliter quam cum summis circumlita tædis
Admotam rapiunt vivacia sulphura flammam.
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces! natura repugnat;
Nec sinit incipiat. Sed quod sinit, illa parata est
Expectare sonos, ad quos sua verba remittat.
Fortè puer, comitum seductus ab agmine fido,
Dixerat, Ecquis adest? &, Adest, responderat Echo.
Hic stupet: utque aciem partes divisit in omnes:
Voce, Veni, clamat magnâ. Vocat illa vocantem.
Respicit: & nullo rursus veniente, Quid, inquit,
Me fugis? & totidem, quot dixit, verba recepit.
Perstat; & alternæ deceptus imagine vocis;
Huc coëamus, ait; nullique libentius unquam
Responsura sono, Coëamus rettulit Echo:
Et verbis favet ipsa suis: egressaque silvis
Ibat, ut injiceret sperato brachia collo.
Ille fugit: fugiensque, Manus complexibus aufer:
Antè, ait, emoriar, quàm sit tibi copia nostri.
Rettulit illa nihil; nisi, Sit tibi copia nostri.
Spreta latet silvis: pudibundaque frondibus ora
Protegit: & solis ex illo vivit in antris.
Sed tamen hæret amor; crescitque dolore repulsæ.
Attenuant vigiles corpus miserabile curæ;
Adducitque cutem macies; & in aëra succus
Corporis omnis abit. Vox tantùm, atque ossa supersunt.
Vox manet. Ossa ferunt lapidis traxisse figuram.

Et certas facit minas re ipsâ. Hæc tamen iterat verba in sui pudorem, & reddit non susceptas. Cum audit se sequi Narcissum errantem per silvas devias, & amore correptam; furtim legit gressus. Et quò magis sequitur, amoris ardentiore æstu: non aliter ac cum circa sulphura circumdata face ignis corripuit quæ sibi posita. O quoties voluit admovere se illæ verbis, & addere blandas preces! Natura negat, hæc patitur ut incipiat loqui: sed quod fert, illa instituit expectare voces, ad quas reddat suos sonos. Forte adolescens digressus a turba fidâ comitum aiverat, Ecquis hic est? & Echo retulerat, Hic est. Hic ni etur: & ut quam oculos circumtulit in omnes partes, vociferatur voce elatâ, Veni: illa arcessit arcessentem. Respicit; & cum nullus adesset, Quamobrem, ait, me vitas? & remissas totidem quot protulit. Pergit; & delusus similitudine vocis recipreci, Huc coëamus, jungamurque; & ipsa obsequitur suæ voci, & egressa silvis ibat, ut immitteret lacertos collo optato. Ille exsilit, & fugiens, Tolle, inquit, manus ob amplexu, priùs precam, quàm me patiaris. Illa nihil respondit, nisi, Me patiaris. Contempta se abdit silvis, & verecunda erubescit frondibus, & ab eo tempore errorem agit in speluncis. Sed tamen amor restat, & augetur indignatione repulsæ. Solliciti egestas vigiliæ miserum corpus; & macies contrahit cutem, & omnis humor corporis vanescit in auras: Sonus tantùm atque ossa sunt reliqua. Sonus restat; dicunt ossa indesse formam saxi.

NOTÆ.

379. *Puer*] Narcissus, quem potius puerum amatorie nominat.

382. *Vocat illa*] Quia Narcissi verbum repetit, *Veni*.

384. *Et totidem*] Echo ille remisit eadem verba quæ ipse protulerat, nempe *Quid me fugis?*

385. *Arcessit vocat*] Alternatim emissæ primum a Narcisso, deinde ab Echo.

388. *Fugit*] Quia ad Narcissum accedit.

394. *Ahnue*] In illis verò fiunt vocis repercussus, quos hebo, id est, sonos vocamus.

399. *Ossa ferunt lapidis*, &c.] Nempe inter saxa, & rupes vox repercussa fortius resilit.

Inde

Inde latet silvis, nulloque in monte videtur:
Omnibus auditur. Sonus est, qui vivit in illâ.
VI. Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas
Luserat hic Nymphas; sic cœtus antè viriles.
Inde manus aliquis despectus ad æthera tollens,
Sic, amet iste licèt, sic non potiatur amato,
Dixerat. Assensit precibus Rhamnusia justis.
Fons erat illimis, nitidis argenteus undis,
Quem neque pastores, neque pastæ monte capellæ
Contigerant, aliudve pecus: quem nulla volucris,
Nec fera turbârat, nec lapsus ab arbore ramus.
Gramen erat circa, quod proximus humor alebat:
Silvaque, sole locum passura tepescere nullo.
Hic puer, & studio venandi lassus & æstu,
Procubuit; faciemque loci, fontemque secutus.
Dumque sitim sedare cupit; sitis altera crevit:
Dumque bibit, visæ correptus imagine formæ,
Rem sine corpore amat: corpus putat esse, quod umbra est.
Adstupet ipse sibi: vultuque immotus eodem
Hæret, ut è Pario formatum marmore signum.
Spectat humi positus geminum, sua lumina, sidus,
Et dignos Baccho, dignos & Apolline crines;
Impubesque genas, & eburnea colla, decusque
Oris, & in niveo mistum candore ruborem:
Cunctaque miratur; quibus est mirabilis ipse.
Se cupit Imprudens. Et qui probat, ipse probatur.
Dumque petit, petitur, pariterque incendit, & ardet,
Irrita fallaci quoties dedit oscula fonti!
In mediis quoties visum captantia collum

Inde latitat in vaporibus, nec conspicitur in ullo monte: auditur ab omnibus, sola vox ibi superest.

VI. *Iste sic fefellerat hanc nympham, sic fefellerat alias ortas ex aquis aut collibus; sic fefellerat antea turbas masculas. Quamobrem aliquis contentus tollens manus ad astra dixerat, Pari modo iste, quamvis diligat, pari modo non potiatur dilecto. Rhamnusia annuit petitionibus. Fons erat sine luto, clarissimus lymphis, quem neque pastores, neque capræ pastæ in collibus, aut aliud pecus tetigerant, quem nulla avis nec fera turbaverat, neque ramus ab arbore decidens. Cinctus erat herbâ quam vicina aqua nutriebat; atque nemore, quod non sinebat stagnum ullo sole calescere. Juvenis defessus & studio venandi, & vehementi calore, hic se in terram projecit, secutus speciem amœnam loci & fontem. Et dum optat levare sitim, alia sitis dicta est, & dum potat, tactus simulachro pulchritudinis conspectæ, diligit rem sine corpore, arbitratur esse corpus quod est umbra. Ipsemet sibi-ipsum admiratur, & torpet defixus in eâdem facie, tanquam statua efficta ex marmore Pario. Stratus humi contemplatur suos oculos quasi duo astra, & comam dignam Baccho, dignam etiam Phœbo, & malas imberbes, & colla nivea, & os pulchrum, & ruborem suffusum niveo candori: & omnia suspicit, ob quæ ipse est admirandus. Incitus se expetat, & ipse qui laudat, laudatur: Et, dum petit, petitur: pariterque inflammat & flagrat. Quoties obtulit vana suavia fonti delusi! Quoties tinxit lacertos captantes collum conspectum*

NOTÆ.

406. *Rhamnusia*] *Nemesis* dicit potentem deam, scelerum & superbiæ ultricem, Jovis & necessitatis filiam, quæ Rhamnunte Atticæ prope templum habuit, unde Rhamnusia dicta, *Pausan.* Effigies erat coronata & alata, dextrâ gestabat hastam fraxineam, sinistrâ phialam, in quâ inclusi erant Æthiopes; cervo insidebat. Vide Clariss. Baconum in Nemesi, seu vicebus rerum.

407. *Fons erat*] Ad Narcissi pœnam festinat poëta, fonte descripto, ubi in sui amorem incidit.

414. *Spectat*] Oculis. Admirando, amœnitate captus.

415. *Altera*] Amor sui.

419. *Pario*] Pro quovis marmore candido, quod ex Paro, Ægæi maris insulâ, exportabatur.

Brachia

in aquis; neque cognoscit ipsum esse, qu. in aquis illis apparet! Ignorat, quid cernat; cæterùm amat illud quod cernit: atque error, qui fallit oculos, idem cum eis manet. Credule, quamobrem captas incassum vanas imagines? Nusquam est quod cupis: Tu modò abi, & quod amas, dilabetur. Ista quam vides est umbra imaginis reflexæ. Ista nihil habet sui: accedit & persistat tecum. Tecum abibit, si tu abire possis. Neque ibi appetentia, neque desiderium somni potest illum inde avellere: sed stratus in gramine umbræ contemplatur oculis avidis fallacem adolescentiam, & ipse marcescit per ocellos suos, & paulùm erectus, porrigens sua brachia ad nemora circumfusa, Ecquis est, Io nemora, inquit, amavit? Nonne sæpe sentis, & fustis plurimos latibula commoda: cùm tot sæcula vestræ vitæ præteant, in longo illo ævo ecquem recordamini, qui ita macerabatur? Et gratum est, & miscet; sed quod intueor & gratum est, non tamen reperio: tantus error implicat amantem. Et quò magis arat, neque vastum mare nos disjungit, neque viæ, neque montes, neque mœnia valvis obseratis: Separamur paululâ aquâ: ipse etiam exoptat complexionis: Nam quoties obtulimus suam a fluvialis aquis, hic toties ad me contendit ore reflexo. Credas fore tangi; tenuissimum est, quod prohibet amantes. Quisquis es, huc prodi: quare me deceris, puer excellens? vel qui fugis arrepturus? profectò neque pulchritudo mea, neque ætas ejusmodi est quam spernere debeas; & nymphæ me quoque dilexerunt. Spem mihi facies nescio quam facie amicâ; & cùm tendi tibi bracchia, tendis sponte; cùm risi, arrides; observavi sæpe fletus tuos, me flente; reddis etiam indicia nutu; & quantùm conjecto agitatione pulchri eris, reddis voces non pertingentes aures nostras.

Brachia mersit aquis; nec se deprendit in illis:
Quid videat nescit; sed quod videt, uritur illo:
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credule, quid frustrà simulacra fugacia captas?
Quod petis, est nusquam: quod amas, avertere, perdes.
Ista repercussæ, quam cernis, imaginis umbra est.
Nil habet ista sui: Tecum venitque, manetque:
Tecum discedet: si tu discedere possis.
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abstrahere inde potest. Sed opacâ fusus in herbâ
Spectat inexpleto mendacem lumine formam:
Perque oculos perit ipse suos. Paulùmque levatus,
Ad circumstantes tendens sua brachia silvas:
Ecquis, Io silvæ, crudeliùs, inquit, amavit?
Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis.
Ecquem, cum vestræ tot agantur sæcula vitæ,
Qui sic tabuerit, longo meministis in ævo?
Et placet, & video: sed quod videoque placetque,
Non tamen invenio. Tantus tenet error amantem.
Quodque magis doleam, nec nos mare separat ingens,
Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis:
Exiguâ prohibemur aquâ. Cupit ipse teneri:
Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis;
Hic toties ad me resupino nititur ore.
Posse putes tangi. Minimum est, quod amantibus obstat.
Quisquis es, huc exi. Quid me, puer unice, fallis?
Quóve petitus abis? certè nec forma, nec ætas
Est mea, quam fugias: & amârunt mequoque Nymphæ.
Spem mihi nescio quam vultu promittis amico:
Cúmque ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro:
Cùm risi, arrides: lachrymas quoque sæpe notavi
Me lachrymante tuas: nutu quoque signa remittis:
Et, quantùm motu formosi suspicor oris,
Verba refers aures non pervenientia nostras.

NOTÆ.

433. *Avertere*] *Recede*, & nulla erit umbra quæ te fallat. Lascivit puella, & ingenio indulget forsè nimiùm in hoc Narcisso.

437. *Cereris*] *Puellæ deæ cupiditas.*

439. *Inexpleto lumine*] Ovidius, qui satiari non poterant.

448. *Magis doleam*] Vehementior est cupiditas, quæ propiùs objectum.

454. *Unice*] Unicum quem amo, vel qui amari dignus est, aut unicum.

In

Ego sum in te, adverti; neque mea species me decipit. Ardeo mei ipsius amore: idem incendia moveo, & patior. Quid agam? Petar, an petam: quid verò orem? Quod opto, mecum est: abundantia me redd.t egenum. O utinam liceat sejungi à nostro corpore! Desiderium inusitatum amantis; optaremus ut, quod cmo, longiùs abesset. Jamque mœror vires consumit. Neque spatium meæ vitæ longum restat; & moriar in flore juventæ. Neque tamen obitus est mihi molestus, qui obitu ab ærumnis abservar, Optarim ut hic, qui amatur, esset ævi longioris. Nunc duo consentientes extinguemur in unâ animâ. Dixit, & insanus revertitur ad eandem imaginem; & lachrymis miscuit aquas & species representata est confusa agitato stagno: quam cum vidisset evanescere: Quò te surripis, exclamat, consiste obsecro, neque me amentem destitue, rigida. Concedatur intueri quod non licet tangere, & suppeditare fomenta infelici amori. Et dum nutritur, dilacerat amictum ab ora suprema, & planxit pectora nuda puris candidis. Pectora verberata induerunt exiguum ruborem; non aliter quàm poma conjeverant, quæ parte alba, parte sunt rubra: velut uva nondum matura consuevit contrahere colorem purpureum racemis versicoloribus. Quæ statim atque risos vidit in aquâ quietâ & compositâ, non pau perus amplius: sed quemadmodum ceræ rubicundæ solent liquescere igne modico, vel pruinæ matutinæ sole levi, sic maceratus amore defluit; & pauliatim adjumitur secreto igne.

In te ego sum, sensi: nec me mea fallit imago.
Uror amore mei: flammas moveoque, feroque.
Quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
Quod cupio mecum est. Inopem me copia fecit.
O utinam nostro secedere corpore possem!
Votum in amante novum; vellem, quod amamus, abesset.
Jamque dolor vires adimit: nec tempora vitæ
Longæ meæ superant: primoque extinguor in ævo;
Nec mihi mors gravis est posituro morte dolores.
Hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset.
Nunc duo concordes animâ moriemur in unâ.
Dixit, & ad faciem rediit malè sanus eandem:
Et lachrymis turbavit aquas: obscuraque moto
Reddita forma lacu est: Quam cùm vidisset abire:
Quò fugis? oro, mane; nec me, crudelis, amantem
Desere, clamavit; liceat, quod tangere non est,
Adspicere; & misero præbere alimenta furori.
Dumque dolet, summâ vestem deduxit ab orâ,
Nudaque marmoreis percussit pectora palmis.
Pectora traxerunt tenuem percussa ruborem
Non aliter quàm poma solent: quæ candida parte,
Parte rubent: Aut ut variis solet uva racemis
Ducere purpureum, nondum matura, colorem:
Quæ simul aspexit liquefactâ rursus in undâ;
Non tulit ulteriùs: sed, ut intabescere flavæ
Igne levi ceræ, matutinæve pruinæ
Sole tepente solent: sic attenuatus amore
Liquitur: & cæco paullatim carpitur igni.

NOTÆ.

463. *Nec me mea fallit imago*] *Ne latet me mea ipsius esse imaginem, quam ita perdite amo.* Agnoscit demum errorem, sed frustrâ.

466. *Inopem me*] Optimè inopem definiverunt nonnulli philosophi, non cui parum esset, sed cui non esset quod cuperet.

474. *Faciem*] De sui loquitur imagine, quæ in lacu repræsentabatur.

480. *Deduxit*] Ut nudaretur pectus; qui gestus est dolentium vehementissimè.

468. *Liquefacta*] *Turbatam* dixit suprà *lachrymis*, ver. 475.

Et lachrymis turbavit aquas: obscuraque moto
Reddita forma lacu est ——

Unde aqua crassior facta est; quæ *liquescere* quodammodo videatur, dum sedatur & componitur: Ut non modo bene, contra quam opinatus est Clariss. Heinsius, sed elegantur locutum poëtam crediderim.

Et neque jam color eſt albis confuſus cum rubore; neque vigor & vires, & quæcunque nuper conſpecta grata erant; neque corpus reſtat, quod Echo olim dilexerat. Quæ tamen cùm aſpexit, quamquam infenſa & memor, ingemuit; & quoties deflendus adoleſcens, Eheu! dixerat, hæc repetebat verbis reſpercuſſis, Eheu! Et cùm ille planxerat lacertos ſuos manibus, hæc etiam reſpirebat eundem ſonum percuſſionis. Hæc noviſſima fuerunt verba intuentis in aquam conſuetam, Heu juvenis nequaquam amate! & cavitas loci reddidit totidem voces; & prolato Vale, Vale etiam reſpondit Echo. Ille poſuit caput laſſum in viridi tegmine. Mors preſſit oculos admirantes pulchritudinem domini ſui. Tum etiam, poſtquam eſt admiſſus in ſedes Stygias, aſpiciebat ſe in ſtagnis infernis. Sorores Naïades, percuſſerunt fratri crines detonſos. Dryades quoque percuſſerunt pectora:

Et neque jam color eſt miſto candore rubori,
Nec vigor, & vires, & quæ modò viſa placebant;
Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
Quæ tamen ut vidit, quamvis irata memorque
Indoluit: quotieſque puer miſerabilis, Eheu,
Dixerat; hæc reſonis iterabat vocibus, Eheu.
Cùmque ſuos manibus percuſſerat ille lacertos,
Hæc quoque reddebat ſonitum plangoris eundem.
Ultima vox ſolitam fuit hæc ſpectantis in undam,
Heu fruſtrà dilecte puer! totidemque remiſit
Verba locus: dictoque, Vale, Vale inquit & Echo.
Ille caput viridi feſſum ſubmiſit in herbâ.
Lumina nox claudit domini mirantia formam.
Tum quoque ſe, poſtquam eſt infernâ ſede receptus,
In Stygiâ ſpectabat aquâ. Planxêre ſorores
Naïades: & ſectos fratri poſuêre capillos.
Planxêre & Dryades. Plangentibus aſſonat Echo.
Jamque rogum, quaſſaſq; faces, feretrumq; parabant:
Nuſquam corpus erat. Croceum pro corpore florem
Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

VII. Cognita res meritam vati per Achaidas urbes
Attulerat famam: nomenque erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc, ex omnibus unus
Contemptor ſuperum Pentheus: præſagaque ridet
Verba ſenis: tenebraſque & cladem lucis ademtæ
Objicit. Ille movens albentia tempora canis,

Echo ſimili jam reſponde plorantibus. Jamque parabant rogum & tædas quaſſatas, & feretrum: Corpus nuſquam erat: & reperiunt florem pro corpore, cujus medium folia alba circumdant.

VII. *Res cognita conciliaverat famam vatis magni. Tirenæ per urbes Græcas; & gloria vatis erat maxima. At Pentheus Echionis filius maximus contemptor deorum hunc ex omnibus ſolus deſpicit; & irridet vocis præmonitas fores; & objecrat cæcitatem, & damnum lumnis ſublati. Ille concutiens tempora cana candidis capillis,*

NOTÆ.

504. *Tum quoque*] Dicit Plato in Gorgia, quiſcumque curas aut ſtudia animâ, aut affectibus, in hâc vitâ contraxerimus, eaſdem retinemus etiam cùm corpus exuerimus. Ita Virg. Æn. 9.

——— Quæ cæca nitentes
Paſcere equos, eadem jaculis telluris repoſtæ.

507. *Naïades*] Cephiſi & Liriopes nymphæ vidimus antea filium tuliſſe Narciſſum; cujus ſorores adeóque fuerunt fontium & fluviorum nymphæ.

Ib. *Seſſis*] Uſque ab Homero ad Romanos, in acerbi filii luctu mos ille manavit, ut mulieres ſibi crines detonderent, atque etiam in defuncti corpus depunerent.

508. *Nocturnæ*] Noctu verò quia afferebatur corpus, Heebus ad funera utebantur.

509. *Croceum florem*] *Narciſſum. Florem.* Flos hic dicitur antea facer fingitur, ut qui floreat tantùm, & tranſeat, neque illum ex ſe fructum edat. Ita & ingenia præcocia haud facilè perveniunt ad frugem.

513. *Echionides*] *Pentheus* eſt Echionis & Agaves filius, ad cujus fabulæ narrationem artificioſè deſcendit poëta.

Quàm

Quàm felix eſſes, ſi tu quoque luminis hujus
Orbus, ait, fieres: ne Bacchia ſacra videres!
Jamque dies aderit, jamque haud procul augurore eſſe;
Quâ novus huc veniat proles Semeleïa Liber.
Quem niſi templorum fueris dignatus honore;
Mille lacer ſpargere locis: & ſanguine ſilvas
Fœdabis, matremque tuam, matriſque ſorores.
Evenient: neque enim dignabere numen honore:
Meque ſub his tenebris nimiùm vidiſſe quereris.
Talia dicentem proturbat Echione natus.
Dicta fides ſequitur; reſponſaque vatis aguntur.
Liber adeſt; feſtiſque fremunt ululatibus agri.
Turba ruunt: miſtæque viris matreſque nutruſque,
Vulguſque, proceresque, ignota ad ſacra feruntur.
Quis furor, anguigenæ, proles Mavortia, veſtras
Attonuit mentes? Pentheus ait, Ærane tantum
Ære repulſa valent? & aduncо tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut quos non belliger enſis,
Non tuba terruerint, non ſtrictis agmina telis;
Fœmineæ voces, & mota inſania vino,
Obſcœnique greges, & inania tympana vincant?
Voſne ſenes, mirer? qui longa per æquora vecti

Quam beatus eſſes, inquit, ſi tu etiam hoc lucc privaveris, ne ſacra Bacchi cernercs! Jamque dies adveniet, jamque præſto non ingeabiſſe, quâ Bacchus novus hoſpes Jovis Semeles huc pergat: quem niſi celeberis honore templorum, dilaniatus in mille loca dabis feris, & inficies ſilvas cruore, & matrem tuam & matres. Hæc fient: neque enim honorabis deos parcetam: & videbis me ſimulatum intuitum eſſe in hac caligine. Filius Echionis ſpernit talia præſentem. Fides ſequitur tuæ vocem, & oracula augurii exitum ſortiuntur, & re comprobantur. Bacchus venit; campi perſonant ſyſtis clamoribus. Agmen cum impetu feruntur, & matres, & nurus, conſuque cum maribus, & plebes, & primores concurrunt ad ſacra inſtituta. Quæ inſania, inquit Pentheus, peculit voſtros animos; ſerpente

orti, progenies Martia? Tantúmne poſſunt ære percuſſa æra, & tibia cornea curvo, & incantationes ſortilegæ; ut quos non ullæ bellicæ, non tuba, non acies expeditis miſſilibus moverint, ululatus fœminæ, & furor vecordis meri, turba infamis, & tympana vana ſuperent? demirane vos ſenes, qui adducti per æquum mare

NOTÆ.

520. *Novus*] Nondum ſcilicet ſatis cognitus.

Ib. *Proles Semeleïa*] Huic Jovi & Semeles filio quæcumque ab aliis Bacchis facta, attributa ſunt.

523. *Matrem*] *Agauen*, cujus ſorores fuerunt Ino & Autonoë.

524. *Evenient*] Quæcumque prædico.

525. *Quereris*] Quia vellet omnino Pentheus cæcus fuiſſe, nec Bacchum vidiſſe, cujus causâ diſcerptus fuit: Adeóque acriſſimè adverſario invidendum proponit Tireſias illud ipſum, quod ſibi vitio & damno objicerat.

527. *Sequitur*] Quia eventu firmantur quæ prædixerat vates.

Ib. *Aguntur*] *Suo ordine geruntur quæcumque dicta fuerant.*

528. *Feſtis*] In his Sacris Bacchantes, quæ Thyrſos gerebant, pampinis hederâque coronatæ, geſtabant vites, hircos, cophinos, phallos; per ſylvas, montes, nemora furibundæ ſaltabant; diſſono clamore ululatu, tibiarum cantu, & cymbalorum tinnitu omnia replebant. Hinc ſtupra promiſcua, & cædes nefandæ.

530. *Ignari*] Quippe quibus nunquam interfuerunt.

531. *Anguigenæ*] Thebanos compellat Pentheus; quos vidimus antea ex draconis Martii dentibus, à Cadmo ſeminatis, ortos. Optimè verò, quamquam infeliciter, generis eorum commemoratione, prudentes & Martios viros, à turpi mollium & ebrioſorum hominciorum, aut certè mulierculatum conſortio ſtudet retrahere.

532. *Ærane tantùm Ære*] *Tympana ærea æreis facilè pulſata.*

537. *Obſcœnique greges*] *Turpis & libidine corrupta multitudo*; in quâ & Satyri. Bacchi ſacerdotes, obſcœniſſimum genus.

Hâc

strinistis Tyrum & Penates exules in his locis; nunc patimini superari sine pugnâ? animos, ô Juvenes, ætas violentior, & propior meæ, quos decorum erat tractare arma, non thyrsos, & velari galeâ, non frondibus? Mentem vestram subeat, quæso, qui genere sitis jati: & induite iras illius draconis, qui solus peremit multos. Ille perdit pro fontibus & stagno: at vos vincite pro vestrâ gloriâ. Ille morti dedit serenues; vos fugate effœminatos: & reparate laudem patriam. Si fata prohibebant Thebas diu manere, utinam machinæ bellicæ, & viri muros dejicerent, & ferrum & flamma strepe-rent! Essemus infelices sine culpâ, & sors esset deflenda, non tegenda, & fletus essent sine dedecore. At nunc Thebæ capiuntur à puero armis destituto, quem neque acies, neque arma, aut usus equorum delectat, sed coma delibuta myrrha, & effœminata serta, & purpura, & aurum implicitum versicoloribus induvientis. Quem quidem ego confestim adigam (vos tantùm quieveritis) agnoscere & patrem fictum & sacra per dolum excogitata. An filii est virtutis Acrisio spectare fratrem Deum, & abjurare valvas Argolicas accedentis, peregrinus tremefecit Pentheum cum totis Thebis? Properate (hoc jubet ministris) properate, & huc per vim adducite ducem talenis constrictum: nulla pœna cunctatio differat mandata. Aeus hunc, hunc exsequitur Athamas, & reliquum agmen suorum.

Hâc Tyron, hâc profugos posuistis sede Penates:
Nunc finitis sine Marte capi? vosne, acrior ætas,
O juvenes, propiorque meæ? quos arma tenere,
Non thyrsos; galeâque tegi, non fronde decebat?
Este, precor, memores, quâ sitis stirpe creati:
Illiusque animos, qui multos perdidit unus,
Sumite serpentis. Pro fontibus ille lacuque
Interiit: at vos pro famâ vincite vestrâ.
Ille dedit letho fortes: vos pellite molles,
Et patrium revocate decus. Si fata vetabant
Stare diu Thebas; utinam tormenta virique
Mœnia dirnerent, ferrumque ignisque sonarent!
Essemus miseri sine crimine: forsque querenda,
Non celanda foret: lachrymæque pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
Quem neque bella juvant, nec tela, nec usus equorum:
Sed madidus myrrhâ crinis, molleque coronæ,
Purpuraque, & pictis intextum vestibus aurum.
Quem quidem ego actutum (modo vos absistite) cogam
Assumtumque patrem, commentaque sacra fateri.
An fatis Acrisio est animi, contemnere vanum
Numen, & Argolicas venienti claudere portas;
Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
Ite citi (famulis hoc imperat) ite, ducemque
Attrahite huc vinctum. Jussis mora segnis abesto.
Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba suorum

Aus filii est virtutis Acrisio spectare fratrem Deum, & abjurare valvas Argolicas accedentis, peregrinus tremefecit Pentheum cum totis Thebis? Properate (hoc jubet ministris) properate, & huc per vim adducite ducem talenis constrictum: nulla pœna cunctatio differat mandata. Aeus hunc, hunc exsequitur Athamas, & reliquum agmen suorum

NOTÆ.

530. *Tyron*] Tyro aut Sidone antiquissimis Phœniciæ urbibus oriundum vidimus antea Cadmum, qui cum sociis Thebas Bœoticas condidit; adeoque verè nunc Pœnigenas ad illos fenes, *Hâc Tyron*, &c. Dictum vero, ut illud Virgilii;

Illum in Italiam tantis furor, quidquid ferunt.

545. *Fontibus*] Ex quibus aquam secit Cadmi haurire jussi sunt.

549. *Tormenta*] Instrumenta sunt aut machinæ bellicæ, lapidibus, aliisque torquendis missilibus aptæ.

558. *Assumtum*] Jovem dicit, quem falsò suum patrem Bacchus jactaret, utì quidem ipse Pentheus prædicabat.

559. *Acrisi*] Fuit Acrisius Abantis Argivorum regis filius, pater Danaës, qui neque Bacchum Deum, neque ejus sacra admisit, occlusis portis.

561. *Advena*] Bacchus, quem non civem agnovit Pentheus, nedum deum.

564. *Aeus*] Cadmum intellige, namque ejus filia fuit Agave Penthei mater: Scripsitque Euripides in Bacchis, neque Cadmum, neque Tiresiam audire voluisse Pentheum.

Ib. *Athamas*] Æoli fuit filius, Cadmi gener.

Corripiunt

Corripiunt dictis: frustráque inhibere laborant.
Acrior admonitu est; irritaturque retenta
Et crescit rabies: ramoraminaque ipsa nocebant.
Sic ego torrentem, quà nîl obstabat eunti,
Leniùs, & modico strepitu decurrere vidi:
At, quàcunque trabes obstructaq; saxa tenebant,
Spumeus, & fervens, & ab objice sævior ibat.
Ecce cruentati redeunt: &, Bacchus ubi esset,
Quærenti domino Bacchum vidisse negârunt.
Hunc, dixêre, tamen comitem, famulumq; sacrorum
Cepimus: & tradunt manibus post terga ligatis,
(Sacrâ Dei quondam Tyrrhenâ gente secutum.)

VIII. Aspicit hunc oculis Pentheus, quos ira tremendos
Fecerat: & quanquam pœnæ vix tempora differt,
O periture, tuàque aliis documenta dature
Morte, ait, ede tuum nomen, nomenque parentum,
Et patriam; morisque novi cur sacra frequentes.
Ille metu vacuus, Nomen mihi, dixit, Acœtes;
Patria Mœonia est: humili de plebe parentes.
Non mihi, quæ duri colerent pater arva juvenci;
Lanigerosve greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipse fuit: linoque solebat, & hamis
Decipere, & calamo salientes ducere pisces.
Ars illi sua census erat. Cùm traderet artem;
Accipe, quas habeo, studii successor & hæres,
Dixit, opes; morienſque mihi nihil ille reliquit
Præter aquas. Unum hoc possum appellare paternum.
Mox ego, ne scopulis hærerem semper in îsdem,
Addidici regimen, dextrâ moderante, carinæ
Flectere: & Oleniæ sidus pluviale capellæ,

coarguunt verbis, & conantur frustrà absterrere. Violentior est hortatu, & vesania correpta acuitur & augetur, & retardatio ipsa oberat. Sic ego adverti torrentem defluere leniùs & exiguo murmure, quâ parte nihil impediebat ruentem: At quàcunque tigna, & lapides congesti obstabant, spumeus & æstuosus ruebat fervidior ab impedimentis. Ecce sanguinolenti revertuntur, & abnuerunt se vidisse Bacchum interrogati à domino ubi is esset. Nihilominus, inquiunt, apprehendimus hunc comitem sacrorum, natione Tyrrhenum, secutum olim sacra Dei: & illum offerunt manibus revinctis à tergo.

VIII. *Pentheus illum intuetur oculis, quos furor horrendos reddiderat: & quamvis ægrè dimittit momenta supplicii, O, inquit, moriture, & exhibiture aliis exempla tuâ morte, dic tuum nomen, & nomen parentum, & patriam, & quamobrem celas sacra nuperorum rituum. Ille timoris expers, nomen, inquit, Acœtes: patria est Mœonia; parentes de plebe infimâ. Mihi non reliquit pater campos, quos foetes juvenci subigerent, vel greges lanigeros, neque ulla armenta. Ipse etiam fuit pauper, & consueverat fallere pisces filo & hamis, & extrahere saltantes virgâ. Sua ars erat illi reditus. Cùm me doceret artem suam; Sume, ait, divitias, quas consecutus sum, successor & hæres sortis meæ; & moriens ille nihil mihi reliquit præter aquas: possum vocare hoc solum patrium. Ego deinde, ne semper manerem affixus iisdem rupibus, doctus sum moderari clavum navis, dextrâ ministrante: & sidus pluviale captæ Oleniæ,*

NOTÆ.

572. *Cruentati*] Vulnerati à comitibus Bacchi, dum Bacchum & Bacchas prehendere tentarent.

574. *Hunc, dixêre*] Aliter tamen Euripides in Bacchis, qui Bacchum simpliciter dicit adductum, quem hic noster sub Acœtis imagine fingit latentem.

576. *Tyrrhenâ*] Hetruscum aut Thuscum dicit fuisse hunc Acœten. Notissima est autem Hetruria Italiæ regio, à quâ Hetruscum seu Tyrrhenum mare nomen habuit.

583. *Mœonia*] Qui ex Mœoniâ seu Lydiâ prodierant coloni, qui Hetruriam tenuerunt.

594. *Oleniæ*] Amaltheam dicit, Jovis nutricem Oleniam ob Oleno Bœotiæ urbe, ubi nutrita, sic appellatam; vel ab eo quòd in Aurigæ ulnas ἀλέναις cœlo recepta sit. Ortu verò & occasu pluvias inducere voluerunt.

Taygetenque, Hyadasque, oculis Arctonque notavi,
Ventorumque domos, & portus puppibus aptos.
Fortè petens Delon, Diæ telluris ad oras
Applicor, & dextris adducor littora remis:
Doque leves saltus: udæque immittor arenæ.
Nox ubi consumta est; Aurora rubescere primùm
Cœperat: exsurgo, laticesque inferre recentes
Admoneo; monstroque viam, quæ ducat ad undas.
Ipse, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
Prospicio: comitesque voco, repetoque carinam:
Adsumus en, inquit, sociorum primus Opheltes:
Utque putat, prædam deserto nactus in agro,
Virgineâ puerûm ducit per littora formâ.
Ille, mero, somnoque gravis, titubare videtur;
Vixque sequi. Specto cultum, faciemque, gradumq;
Nil ibi, quod posset credi mortale, videbam.
Et sensi, & dixi sociis, Quod numen in isto
Corpore sit dubito: sed corpore numen in isto est.
Quisquis es, ô faveas, nostrisque laboribus adsis:
His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
Dictys ait: quo non alius conscendere summas
Ocyor antennas, prènsoque rudente relabi.
Hoc Libys, hoc flavus proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon: & qui requiemque, modumque
Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus:

& Taygeten, & Hyadas, & Ursam, & sedes ventorum, & portus ideneos navibus observavi oculis. Fortè cùm cursus mihi esset versus Delon, appello ad littus Diæ insulæ, & promoveor in arenam: remis ad dextram flexis, & leviter exsilio, & me immitto in terram humidam. Postquam tenebræ sunt discussæ, Aurora cœperat primùm rubere: excitor, & hortor apportare novas aquas, & ostendo iter, quod ducat ad eas. Ipse specto ab excelso colle quid ventus mihi pollicetur; & arcesso socios, & denuo conscendo navem. Ecce, adsumus, ait primus comitum Opheltes; & sicuti arbitratur, nactus prædam in campo vacuo, trahit per littora juvenem specie virgineâ. Ille tardus somno & vino videtur vacillare & vix sequi. Aspicio ornatum, & vultum, & incessum: Nihil in eo inveniebam quod posset credi mortale. Et adverti, & indicavi comitibus, Nescio quæ Deorum potestas sit in isto corpore; sed potestas Deorum est in isto corpore. Quisquis es, ô propitius sis, & nostros labores adjuvare: ignosce etiam istis. Desine orare pro nobis, inquit Dictys, quo non alius vel ciò scandere saepemas antennas, & descendere fune correpto. Libys hoc laudat, flavus Melanthus proreta hoc probat, itemque Alcimedon, & Epopeus portisculus, qui incendens animos jussa suo dabat remigibus & modum remigandi.

NOTÆ.

595. *Taygeten*] Una est ex Pleïadibus, Atlantis filiis, in cœlum translatis.

Ib. *Hyadas*] Stellæ sunt 7 in capite Tauri ἀπὸ τῦ ὕειν à pluendo. Nutrices volunt fuisse Bacchi, *Dodonides* nomine, quas Jupiter in cœlum transtulerit. Alii aliter.

Ib. *Arctonque*] *Ursam*, quam præsertim nautas, cursus suos dirigendi causâ, observare diximus; Cynosuram, vel Helicen.

596. *Domos*] Mundi dicit quatuor partes, Orientem, Occidentem, Meridiem, & Septentrionem, unde flant quatuor, prout vocantur, venti cardinales.

597. *Delon*] Ægæi maris insulam, Apollini sacram, è regione Atticæ.

Ib. *Diæ*] Eadem est quæ Naxus, Baccho sacra insula, juxta Delon ad meridiem.

598. *Dextris*] *Ad dextram partem navem inflectentibus*; fuit nempe Dia Insula, seu Naxus, Delon cunti ad dextram.

611. *Quod numen*] Ἦ γαρ τεὸς ὅδε γ' ἐσσὶν, ἢ ἀργυρότοξος Ἀπόλλων, ἢ Ποσειδάων, &c. Gubernatur ad lucos in Hymno Homeri, Διόνυσος ἄλκαδε.

614. *His*] Qui Bacchum ceperunt.

615. *Dictys*] Nomen est unius ex Acœtis socii, quem alii malunt Prothin dictum; 20 autem hic noster, Hyginus tantùm 12 memorat, Fab. 134.

618. *Qui requiemque*] Portisculus, πελευσὶς, moderator remigum. Coll. *de Cerere.*

Hoc

Hoc omnes alii. Prædæ tam cæca cupido est.
Non tamen hanc sacro violari pondere pinum
Perpetiar, dixi: pars hîc mihi maxima juris.
Inque aditu obsisto. Fuit audacissimus omni
De numero Lycabas: qui Tuscâ pulsus ab urbe
Exsilium, dirâ pœnam pro cæde, luebat.
Is mihi, dum resto, juvenili guttura pugno
Rupit: & excussum misisset in æquora, si non
Hæsissem, quamvis amens, in fune retentus.
IX. Impia turba probat factum. Tum denique Bacchus,
(Bacchus enim fuerat) veluti clamore solutus
Sit sopor, eque mero redeant in pectora sensus;
Quid facitis? quis clamor, ait? quâ, dicite, nautæ,
Huc ope perveni? quò me deferre paratis?
Pone metum, Proreus, & quos contingere portus
Ede velis, dixit. Terrâ sistêre petitâ.
Naxon, ait Liber, cursus advertite vestros:
Illa mihi domus est: vobis erit hospita tellus.
Per mare fallaces, perque omnia numina jurant
Sic fore: meque jubent pictæ dare vela carinæ.
Dextrâ Naxos erat. Dextrâ mihi lintea danti,
Quid facis, ô demens? quis te furor, inquit, Acœte,
Pro se quisque, tenet? lævam pete: maxima nutu
Pars mihi significat: pars, quid velit, aure susurrat.
Obstupui: Capiatque alius moderamina, dixi:
Meque ministerio scelerisque, artisque removi.
Increpor à cunctis; totumque immurmurat agmen.
E quibus Æthalion, Te scilicet omnis in uno
Nostra salus posita est? ait, & subit ipse: meumque
Explet opus, Naxoque petit diversa relictâ.

Cæteri idem faciunt; tam cæcum est desiderium prædæ. Non tamen dicam, sinam violari hanc navem sacro onere: hujus pars maxima mei juris est: & contrà nitor ingressu. Lycabas, qui ejectus ab urbe Tusculâ, pro crudeli homicidio exsilium pati dicitur, omnium violentissimus rabiem exercebat. Is, dum repugno, fregit mihi collum forti pugno; & me perturbatum ejecisset in mare, nisi ut eximiis adhæsissem retentus in rudente.

IX. *Perfidum agmen laudat hæc fabula. Tum denique Bacchus (is enim erat) tanquam somnus sit excussus clamore, & sensus ebrietate soluti redeant in pectus, Quid agitas? inquit. Quis fremitus, quo auscilio huc perveni, dicite nautæ, quò me vultis vehere? Omitte timorem, inquit ille qui proræ præerat, & dic quos portus cupias intrare: daturi in terram optatam. Dirigite, inquit Bacchus, cursus vestros Naxon. Illæ sunt meæ sedes, & vobis etiam terra erit amica. Mendaces jurant per æquor, & per omnes Deos sic futurum, & imperant me parere carbasa pictæ navis. Naxus erat dextrâ: cùm ego ad dextram vela expedirem, Quid agis, insane, quæ vesania te habet, Acœte? exclamant pro se singuli. Verte ad sinistram. Pars maxima mihi indicat signo quid cupiat, pars in aurem obmurmurat. Hæsi, &, inquam, alius regat navem: & me subduxi officio scelerato & doloso. Arguor ab omnibus, & tota turba contra me murmurat; e quibus Æthalion, Nimirum, inquit, omnis nostra salus à te solo pendet? & ipse succedit; & officio meo fungitur; & in partem diversam ibit, Naxo relictâ.*

NOTÆ.

622. *Pars hîc*] Navis bona pars ad illum pertinebat; atque adeò gubernator erat, ut Homerus hymno modò citato.

631. *Sopor*] Ebrietas quam ille simulaverat.

632. *Quid facitis?*] Homerus & Nonnus lib. 45. ferunt Bacchum à prædonibus vinculis ligatum fuisse, vincula autem ultro excidisse manibus, & pedibus.

634. *Proreus*] Ille est qui proræ præest, nempe Melanthus.

642. *Pro se quisque*] *Cavens*, intellige, ne Naxon veheretur.

644. *Obstupui*] Quia perfidos videbat aliud præstare: atque adeò cum illis operis particeps esse noluit.

647. *Scilicet*] Increpantis est & irridentis.

X. *Tum deus nautis imponens, sicuti nunc denique dictum coegerunt, prospicit mare puppi earcâ, & similis lachrymanti, Non, inquit, nautæ, fallacibus mihi hæc littora; hæc terra non est exceptata à me. Quare dignus jam hâc injuriâ? quænam est laus vestra, si adulti decipitis pueram, si multi unum? Jamdiu lachrymabar. Turbasceleste arridet meus fletus; & pulsat æquas vimus remantibus. Nunc tibi juro per ipsum Bacchum (neque verò est Deus dio magis propitius) me tibi cuncta narrare, quanquam supra fidem videntur. Non aliter repressa est navis in mari, quàm si esset in sicco navali. Illi stupentes pergunt insistere remis, & expandunt carbasa, & nituntur currere duplici auxilio. Hedera implicant remos, & diffundunt nodis aduncis, & impediant lintea ponderosis corymbis. Ipse redimitus habens frontem vitis racemiferis hastam quatit abductam frondibus tuam vitis: & circa illum tigres, & vanæ imagines lyncum, & maculatarum pantherarum feroeia corpora fiernuntur. Vini amicerunt, seu hoc præstitit vesania, seu pavor; & Medon ea fit prior nigrescens pinnis corpore submissis, & flexu spinæ dorsi incurvari: ad quem Lycabas, In quæ monstra mutaris, dixit? & os vastum, & patulæ evadebant nares loquenti, & cutis rigens induebat squamas. At dum Libys, tentat convertere remos dissantes, adegit manus reflecti in exiguum spatium, & jam non esse manus, jam posse dici pinnas. Alter extens brachiis apprehendere funes implicitos, non habuit lacertos. & curvatus mersabit in aquas*

X. Tum deus illudens, tanquam modò denique fraudem
Senserit, è puppi pontum prospectat aduncâ,
Et flenti similis, Non hæc mihi littora, nautæ,
Promisistis, ait: non hæc mihi terra rogata est.
Quo merui pœnam facto? quæ gloria vestra est,
Si puerum juvenes, si multi fallitis unum?
Jamdudum flebam. Lachrymas manus impia nostras
Ridet: & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipsum (nec enim præsentior illo
Est Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quam veri majora fide. Stetit æquore puppis
Haud aliter, quàm si siccum navale teneret.
Illi admirantes remorum in verbere perstant:
Velaque deducunt; geminâque ope currere tentant.
Impediunt hederæ remos, nexuque recurvo
Serpunt; & gravidis distringunt vela corymbis.
Ipse, racemiferis frontem circumdatus uvis,
Pampineis agitat velatam frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacraque inania lyncum,
Pictarumque jacent fera corpora pantherarum.
Exsiluère viri; sive hoc insania fecit,
Sive timor: primusque Medon nigrescere pinnis
Corpore depresso, & spinæ curvamina flecti
Incipit. Huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat, squammamque cutis durata trahebat.
At Libys, obstantes dum vult obvertere remos,
In spatium resilire manus breve vidit; & illas
Jam non esse manus, jam pinnas posse vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit; truncoque repandus in undas

Corpore desiluit. Falcata novissima cauda est, Qualia dividuæ sinuantur cornua lunæ. Undique dant saltus: multâque aspergine rorant: Emerguntque iterum; redeuntq; sub æquora rursus: Inque chori ludunt speciem: lasciva que jactant Corpora: & acceptum patulis mare naribus efflant. De modò viginti (tot enim ratis illa ferebat) Restabam solus. Pavidum, gelidumque trementi Corpore, vixque meum firmat Deus, Excute, dicens, Corde metum, Diamque tene. Delatus in illam, Accensis aris Baccheïa sacra frequento. Præbuimus longis, Pentheus, ambagibus aures, Inquit: ut ira morâ vires absumere posset. Præcipitem famuli rapite hinc: cruciataque diris Corpora tormentis Stygiæ dimittite nocti. Protinus abstractus solidis Tyrrhenus Acœtes Clauditur in tectis: & dum crudelia jussæ Instrumenta necis ferrumque, ignesque parantur; Sponte suâ patuisse fores, lapsasque lacertis Sponte suâ, fama est, nullo solvente, catenas. Perstat Echionides: nec jam jubet ire, sed ipse Vadit, ubi electus facienda ad sacra Cithæron Cantibus & clarâ bacchantum voce sonabat. Ut fremit acer equus, cùm bellicus ære canoro Signa dedit tubicen, pugnæque assumit amorem: Penthea sic ictus longis ululatibus æther Movit: & audito clangore recanduit ira. Monte ferè medio est, cingentibus ultima silvis, Purus ab arboribus, spectabilis undique campus. Hîc oculis illum cernentem sacra profanis Prima videt, prima est insano concita motu, Prima suum misso violavit Penthea thyrso Mater: Io, geminæ, clamavit, adeste sorores.

corpore exsilit: ultima cauda est in modum falcis figurata: quomodo cornua lunæ dimidiæ curvantur. Undiquaque prosiliunt, & multo rore aspergunt: Erumpunt iterum: & sese rursus immergunt aquis: & ludunt in modum chori, & circumsunt luxuriantia corpora, & emittunt aquam hausiam patentibus naribus. Solus supereram de viginti (nam illa navis tot habebat) qui modò in nave erant. Deus erigit me tremefactum, torpentem, corpore tremente, & vix mei compotem; dicens, Ejice metum animo, & Naxum pete. Illic appulsus celebre Bacchi festa aris incensis. Commodavimus, inquit Pentheus, aures prolixis verborum anfractibus; ut ira posset exhaurire suas vires cunctatione. Famuli tollite hinc sublimem ocyùs; & deturbate corpora punita horrendis cruciatibus ad tenebras infernas. Continuò Acœtes Tyrrhenus abreptus cœrcetur firmis carceribus; & dum sæva instrumenta constituta mortis, & ferrum & flammæ adornantur, rumor invaluit portas ultro apertas esse, & ultro vincula soluta esse brachiis, nullo expediente. Pentheus obfirmat animum; neque nunc imperat alicui servorum ire, sed ipse it ubi Cithæron delectus ad sacra peragenda fremebat cantibus & clarâ voce bacchantum. Quemadmodum generosus equus fremit, cum bellicus tubicen fecit indicia ære personante, & ducitur amore certaminis; sic ille concussus repetitis clamoribus percult Pentheum; & furor iterum inflammatus est auditis ululatibus. Planities est ex omni parte patens ferè in monte medio, vacua arboribus quæ circumdant extremas partes montis. Hic mater prima cernit illum spectantem sacra oculis profanis, prima est impulsa furore iniquo, prima appetit suum Pentheum thyrso jaculato: Io vociferata est, accurrite, ambæ sorores.

NOTÆ.

661. *Navale*] Navalia dicuntur loca in quibus stant aut reponuntur naves.

663. *Deducunt*] Vela priùs collecta & antennis adstricta jam solvunt, & explicant.

Ib. *Gemina*] Remis velisque

664. *Impediunt*] Ne movere possint.

665. *Corymbis*] Eo nomine appellantur uvæ quas fert hedera.

667. *Pampineis*] Thyrsum qualis.

Ib. *Agitat*] Concutit ad terrorem nautis incutiendum.

668. *Quem circa tigres*] Tigres & lynces sunt feræ Baccho dicatæ, quas ideo nautarum oculis objecit Bacchus, ut earum aspectu territi in mare desilirent.

672. *Curvamina flecti*] Græcismus est.

674. *Pandi*] *Recurva*, qualis est Delphini.

680. *Truncо*] Quia brachiis mutilatum.

NOTÆ.

683. *Multâque*] Delphinorum describit naturam, qui ludere, sese in gyrum vertere, aquam etiam solent non agitare modò, sed etiam emittere.

701. *Perstat*] Obstinatè Bacchum ejusque sacra contemnit Pentheus Echionis filius.

702. *Cithæron*] Mons Bœotiæ, Bacchi sacris inclytus.

706. *Ululatibus*] Bacchantum & Orgia celebrantium clamoribus.

707. *Movit*] Ad iram concitavit.

708. *Monte*] Cithærone.

713. *Geminæ*] Ino & Autonoë.

Ille aper vastissimus, qui vagatur in nostris campis, ille aper si mihi mactandus. Totum agmen rabiosum irruit in unum Penthea: *omnes concurrunt, & omnes sequuntur nunc parentem, nunc proferentem voces minùs feroces* quàm modò protulerat, *nunc se arguentem, nunc se malè facti confitentem. Ille tamen vulneratus, Veni, inquit, in auxilium matertera Autonoë; truncas Actæonis flectant corda. Illa ignorat quid sit Actæon, & abripuit dextram oranti: altera ejus avulsa rapta Inûs. Miser non habet lacertos quos porrigat matri, sed exhibens corpus mutilatum artubus dissertis: Vide, mater, inquit. Agave ululavit, cum videret lacerato filii artus. Et excussit collum, & jactavit cruentam per aëra comam, & tenens caput abstractum digitis sanguinolentis, Io comites, exclamat, hæc victoria est opus nostrum. Ventus non citiùs deripit arbore exclusâ folia usta frigore per autumnum, & tunc leviter assixa: quàm artus viri sunt dilaniati manibus impiis. Thebanæ doctæ ejusmodi exemplis celebrant nova sacra Bacchi, & thura præbent, & venerantur sacra altaria.*

Ille aper, in nostris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper. Ruit omnis in unum
Turba furens. Cunctæ coëunt, cunctæque sequuntur
Jam trepidum, jam verba minùs violenta locutum,
Jam se damnantem, jam se peccâsse fatentem.
Saucius ille tamen, Fer opem, matertera, dixit,
Autonoë: moveant animos Actæonis umbræ.
Illa quid Actæon nescit; dextramque precanti
Abstulit: Inoo lacerata est altera raptu.
Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
Truncа sed ostendens disjectis corpora membris;
Adspice, mater, ait. Visis ululavit Agave;
Collaque jactavit, movitque per aëra crinem:
Avulsumque caput digitis complexa cruentis,
Clamat, Io comites, opus hæc victoria nostrum est.
Non citiùs frondes autumno frigore tactas,
Jamque malè hærentes altâ rapit arbore ventus;
Quàm sunt membra viri manibus direpta nefandis.
Talibus exemplis monitæ nova sacra frequentant,
Thuraque dant, sanctasque colunt Ismenides aras.

NOTÆ.

714. *Aper*] Pentheum aprum esse credit mater, Bacchi & furoris plena.

718 *Jam se damnantem*] Pentheus agnoscit tandem se peccâsse, eò quòd Bacchum & illius sacra contempserat.

720. *Moveant*] *Ad misericordiam tuum animum flectant.* Fuit verò Autonoë soror Agaves & Actæonis mater, quam filii non absimilis casus mitiorem præstare debuisset, nisi tum ebrietas omnem rationem & memoriam sustulisset.

722. *Inoo*] Manum itaque alteram Autonoë, alteram Ino abstulit.

733. *Ismenides*] Thebanæ mulieres, ab Ismeno Bœotiæ fluvio, sic dictæ.

LIBER IV.

ARGUMENTUM.

ALcithoë tamen, unà cum sororibus, constanter ea contemnebat. Adeò ut in festo varias ad colum historias illæ sibi invicem narrare cœperint. Partim de moris denigratis, partim de Apolline in Eurynomen verso, ut cum Leucothoë concumberet: quamobrem Clytie zelotypa in Heliotropium fuerit mutata: partim de Hermaphrodito & Salmacide nymphâ in unum corpus concretis. Quo facto, sorores ipsæ in vespertiliones, earumque telæ in vitem & pampinos transformatæ sunt. Hâc de re cùm Agave lætaretur, magnus ei dolor oblatus est: quando Ino & Athamas in mare per insaniam prosiluerunt, & facti sunt dii marini. Quos dum mulieres Thebanæ pro mortuis deplorant, in saxa & volucres commutantur. Cadmus quoque hâc calamitate commotus, relictis Thebis, in Illyriam cum uxore profectus est. Ubi uterque anguineam formam accepit. Solus itaque restabat è Bacchi contemptoribus Acrisius, avus Persei, qui Gorgonis caput amputavit. E cujus guttis in terram delapsis angues exorti sunt, & Atlantem in montem, virgasque, post Andromedam liberatam, in lapides convertit. Orto deinde in nuptiis tumultu, Phineum cum suis, unàque Prœtum & Polydecten, saxeos reddidit.

P. Ovidii Nasonis

METAMORPHOSEON

LIBER IV.

INTERPRETATIO.

I. *Alcithoë Minyæ filia non opinatur orgia Dei esse admittenda; sed insana profitetur adhuc Bacchum non esse filium Jovis: & habet sorores participes ejusdem impietatis. Sacerdos monuerat frequentare festum, & dominas, & ancillas vacantes à suis operibus velari pectora pellibus, solvere vittas crinales, impedire capillos coronis, & manus thyrsis frondosis; & prædixerat indignationem Dei spreti fore violentam. Et matres, & nurus obtemperant, & omittunt telas, & qualos, & pensa imperfecta; & immittunt thura; & citant Bacchum, & Bromium, & Lyæum, & Ignigenam, iterumque genitum, & solum bimatrem.*

AT non Alcithoë Minyeïas orgia censet
Accipienda Dei: sed adhuc temeraria Bachum
Progeniem negat esse Jovis: sociasque sorores
Impietatis habet. Festum celebrare sacerdos,
Iminunesque operum dominas, famulasque suorum
Pectora pelle tegi, crinales solvere vittas,
Serta comâ, manibus frondentes sumere Thyrsos,
Jusserat; & sævam læsi fore numinis iram
Vaticinatus erat. Parent matresque, nurusque;
Telasque, & calathos, infectaq; pensa reponunt; 10
Thuraque dant: Bacchumque vocant, Bromiumque, Lyæumque,
Ignigenamque, satumque iterum, solumq; bimatrem.

NOTÆ.

1. *Minyeïas*] Ex Minyâ filio Orchomeni prognata.

Ib. *Orgia*] Bacchi sacra fuerunt alio nomine Dionysia; temque Bacchanalia dicta.

2. *Sed adhuc*] Etiam post functum illud Penthei exemplum.

3. *Sorores*] Antoninus lib. II. tres numerat sorores, Leucippam (quæ Ovidio Leuconoë) Arsippam, quam alii Aristippen, alii Arsinoën vocant, & Alcithoën.

4. *Sacerdos*] Fortasse Tiresias.

6. *Pelle tegi*] Νεβρῶν hinnulorum, & βασσάρων vulpium. *Crinales*] Quod in omnibus sacris fieri solet.

7. *Serta*] Ex pampinis.

10. *Infecta*] Imperfecta, opera per festa intermissa.

11. *Bacchumque*] Omnibus nominibus Deos religiose appellare solebant, eorumque acta recensere, quod illis gratissimum arbitrabantur.

Ib. *Bromium*] Id est, *fremontem*, ἀπὸ τῦ βρέμειν.

Ib. *Lyæum*] Ἀπὸ τῦ λύειν, à solvendo, quòd vinum curas solvat: unde etiam Latinis *Liber pater*.

12. *Ignigenam*] Quia fulminis ictu editus, ut vidimus antea.

Ib. *Iterum*] Quia Jovis femori inclusus, quòd illi alterius matris loco fuit, unde & *bimater*, & Dithyrambus.

Additur

Additur his Nyseus indetonsusque Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis consitor uvæ,
Nycteliusque Eleleusque parens, & Iacchus, & Evan:
Et quæ præterea per Graias plurima gentes
Nomina, Liber, habes. Tibi enim inconsumpta Juventas.
Tu puer æternus, tu formosissimus alto
Conspiceris cœlo: tibi, cùm sine cornibus adstas,
Virgineum caput est: Oriens tibi victus, adusq;
Decolor extremo quæ cingitur India Gange.
Penthea, tu venerande, bipenniferumque Lycurgum
Sacrilegos mactas: Tyrrhenaque mittis in æquor
Corpora. Tu bijugum pictis insignia frænis
Colla premis lyncum: Bacchæ, Satyriq; sequuntur:

Adjicitur his Nyseus, & Thyoneus intonsus, & Lenæus, & inventor genialis uvæ, & Nycteïus, & pater Eleleus, & Iacchus, & Evan: & insuper nomina plurima, quæ consecutus es inter nationes Græcas, ô Liber. Tibi enim integra Juventus: Tu puer æternus, tu es pulcherrimus in excelso cœlo: tibi est caput puellæ, cùm te effers sine cornibus. Oriens à te superatus, usque ad Indiam, quæ fusca circumdatur ultimo Gange. Tu, venerande, perdis Pentheum & impium Lycurgum, qui in vites bipennem tulit; & deturbas in mare corpora Thusca. Tu urges colla lyncum bijugum speciosa pictis frænis: Bacchæ & Satyri te comitantur:

NOTÆ.

13. *Nyseus*] A Nysâ nutrice, vel Nysâ monte, apud quem educatus, vel Nysâ Indiæ urbe, quam Bacchus ædificavit.

Ib. *Indetonsus*] Quippe Apollini & Baccho perpetuam esse juventutem voluerunt.

Ib. *Thyoneus*] A matre Semele, quæ etiam *Thyone* dicta. Macr. Saturn. l. 18.

14. *Lenæo*] A torculari seu lacu, qui ληνὸς Græcis dicitur.

Ib. *Genialis*] Genio & voluptati maximè accommodatæ.

15. *Nycteïus*] A nocturnis festis.

Ib. *Eleleusque*] A clamore Orgia celebrantium, & hortantium voce ἐλελεῦ, quâ in hymnis Pæanibus itemque hortationibus bellicis utebantur.

Ib. *Iacchus*] Ἀπὸ τῆς ἰαχῆς, hoc est, à clamore.

Ib. *Evan*] Vox fuit Bacchantium, quâ ipse Bacchus intelligitur.

17. *Juventas*] Quæ Hebe est juventutis Dea; quam pro ipsâ juventute posuit.

18. *Formosissimus alto*] Quibusdam videtur Bacchus pro sole à poëtis accipi, & eo more Virg. locutum volunt in 1. Georg.

——— *Vos ô clarissima mundi*
Lumina———
Liber & alma Ceres———

19. *Cornibus*] An à truculentiâ ebriorum? an quòd cornua veteribus in usum poculorum? an quod boves primus junxit Bacchus, unde & Osiris est Ægyptiis? An ob galeam capitis arietini formâ (qualem Turno *rubra cornua crista* tribuit Virg.) insignem, in honorem patris sui Jovis Ammonis, cui & ipse templum & aram sub arietis specie erexit? an denique à cincinnis, utrinque in cornuum formam acuminatis atque retortis?

20. *Oriens*] Primus creditus Indiam cædibus vexâsse Bacchus, & victoriis peragrâsse; ubi columnas statuit, sicuti Hercules in Hispaniâ.

21. *Decolor*] Quia fusco sunt colore Indi.

Ib. *Gange*] Fluvius est Indiæ citeriorem ab ulteriore dividens.

22. *Lycurgum*] Rex fuit Thraciæ, quem bipenni, quâ vites in Bacchi contemptum cædebat, sibi corporis extremas partes abscidisse fabulatus est Apollodorus.

23. *Sacrilegos*] Dicitur Bacchus orbem terrarum sacrilegis & Deorum contemtoribus purgâsse.

Ib. *Tyrrhenaque*] Nautas dicit, de quibus libro superiori.

24. *Bijugum lyncum*] Sunt lynces animalia Africæ familiaria, maculatâ pelle, & mirâ oculorum acie prædita, à quibus Bacchi currum trahi voluerunt.

25. *Satyrique*] Satyri, ut refert Plinius nihil aliud hominis quàm figuram habent. In Æthiopiâ nascuntur, aduncis naribus, asperâ cornibus fronte, pedes caprinos habentes. Non sunt verò illi aliud quàm poëtarum opus, ad brutorum & ferorum hominum imaginem effictum.

Quique

& senex vim plenus. qui sustentat membra vacillantia ferulâ, & non bene insidet curvo asello. Quácunque te conferes, clamor juvenilis, & simul voces muliebres, & tympana percussa palmis & æra concava obstrepunt, itemque buxus producto foramine. Ilmenides orant ut adsis propitius, & juxtim; & frequentant sacra indicta. Solæ Minyeïdes domi vacillantes sua operibus parum convenientibus, aut trahunt lanas, aut torquent stamina pollice, aut insistunt telæ, & premunt ancillas operibus. Quarum aliquâ trahens filum agili pollice, Dum, inquit, aliæ opus intermittunt & celebrant festa fictitia, nos quoque, quas Minervæ Dea venerandior detinet, leniamus opus utile mutuum diverso sermone; & alternâ vice auribus otiosis aliquid narremus quod non patiatur tempora videri longa. Sorores laudant ejus verba, & imperant ut illa prior incipiat aliquid referre. Illa secum perpendit quid narret è multis (nam multa sciebat) & incerta est, an loquatur de te, Derceti Babylonia, quam Palæstini arbitrantur frequentasse lacus mutatâ figurâ squamis tegentibus membra: an potiùs loquatur *quomodo filia illius ad piscis pennis*

Quique senex ferulâ tibubantes ebrius artus
Sustinet; & pando non fortiter hæret asello.
Quácunque ingrederis; clamor juvenilis, & unà
Fœminææ voces, impulsaque tympana palmis,
Concavaque æra sonant, longoque foramine buxus.
Pacatus, mitisque, rogant Ismenides, adsis:
Jussaque sacra colunt. Solæ Minyeïdes intus,
Intempestivâ turbantes festa Minervâ,
Aut ducunt lanas, aut stamina pollice versant,
Aut hærent telæ, famulasque laboribus urgent.
E quibus una levi deducens pollice filum,
Dum cessant aliæ, commentaque sacra frequentant,
Nos quoque, quas Pallas melior Dea detinet, inquit,
Utile opus manuum vario sermone levemus:
Perque vices aliquid, quod tempora longa videri
Non sinat, in medium vacuas referamus ad aures.
Dicta probant; primamque jubent narrare sorores.
Illa, quid è multis referat (nam plurima norat)
Cogitat; & dubia est, de te, Babylonia, narret,
Derceti, quam versâ squamis velantibus artus
Stagna Palæstini credunt celebrâsse figurâ:
An magis ut sumtis illius filia pennis

NOTÆ.

26. *Quique senex*] Silenum dicit Bacchi nutritum, pædagogum, & comitem assiduum semper ebrium, cujus gestamen baculus ex ferulâ arbore. Atque illum tanquam parentem satyri observabant, qui & ipsi senes facti, Sileni dicebantur.

30. *Concava*] Cymbala dicit ærea, quibus & furentes ad instinum strepitum utebantur.

Ib. *Buxus*] Pro tibiâ, quam etiam ex buxo conficiebant.

31. *Regant Ismenides*] Thebanæ matres, ut felix faustusque sis, precantur.

Ib. *Pacatus*]——*Parce, Liber,*
Parce gravi metuende Thyrso,
inquit Horat. Carm. Lib. II. Ode 19.

33. *Minervæ*] Id est, *artibus à Minervâ inventis*, quas Bacchi festo die exercere nefas esset.

42. *Sorores*] Minyeïdes.

45. *Derceti*] Veneris filia, aut Venus ipsa; cujus imago superne mulierem, infernè piscem referebat, ita mutatam illam variis de causis fabulati sunt, unde & Atergatis dicta. Ab Assyriis, aliisque populis culta fuit.

46. *Palæstini*] Palæstina Syriæ provincia.

Ib. *Celebrâsse*] Juxta Ascalonem Syriæ urbem Dio stagnum esse scripsit seu lacum, in quem Dercetis, pudoris amissi dolore, ab adolescente quodam, Veneris instinctu, compressa, postquam filiam Semiramidem peperisset, sese conjecit. Cujus rei causâ Syri piscibus illius stagni (in piscem juxta illorum opinionem mutata dea) abstinuisse, templumque illi juxta lacum ædificâsse scripsit Diodorus. Vide, si tanti videtur, Lucianum de deâ Syriâ.

47. *Pennis*] Hanc Semiramidem Dercetis filiam, quæ Babylonem ampliavit, in columbam fuisse mutatam nonnulli tradiderunt, quos secutus est Ovidius. Illam quidem primò à matre expositam à columbis nutritam voluerunt, ex quo illi nomen Semiramis, quod linguâ Syriâ columbam montanam significat. Habuerunt præterea Columbam in suis vexillis Babylonii, Diodoro Siculo teste, lib. III.

48. *In turribus*] Ubi nidificare solent columnæ. Quò, si ad historiam referas, Semiramidem sese recepisse, vel filium ejus eandem concludisse, haud absurdè credideris.

49. *Naïs*] Nympha hæc Solis insulam, cui & nomen *Naxus*, & *Nymphæarum cubile*, inter Taprobanam & Carmaniam sitam, incoluit; quæ juvene advenæ quibiscumque habuisset, venenoris in pisces mutabat. Deinde & ipsi à Sole, teriæ sibi sacratæ vindice, in piscem versa est.

52. *Arbor*] *Morem* arborem intelligit, quam ante Pyrami & Thisbes fata dicit alba poma tulisse.

58. *Altam urbem*] Ad murorum, & ædium magnificentiam respexit, quâ facilè Babylon alias urbes superabat.

Ib. *Urbem*] Babylonem dicit urbem maximam ad Euphratem sitam, inter septem orbis miracula numeratam; hanc Semiramis Nini Assyriorum regis uxor muro lateritio cinxit.

59. *Primosque gradus*] *Ad amorem.*

60. *Tædæ*] Nuptiæ; in quibus, cùm aquas & ignis sacramenta adhiberentur, faces quinque è tædâ arbore, a totidem pueris patrimis & matrimis præferebantur.

61. *Quod non potuêre*] Quia tametsi corporum, non tamen animorum poterant prohibere conjugium.

Extremos

Extremos albis in turribus egerit annos.
Naïs an ut cantu, nimiúmque potentibus herbis,
Verterit in tacitos juvenilia corpora pisces,
Donec idem passa est. An, quæ poma alba ferebat,
Ut nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
Hæc placet; hanc, quoniam vulgaris fabula non est,
Talibus orsa modis, lanâ sua fila sequente:
II. Pyramus & Thisbe, juvenum pulcherrimus alter,
Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis,
Contiguas tenuêre domos: ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
Notitiam primosque gradus vicinia fecit;
Tempore crevit amor: tædæ quoq; jure coïssent;
Seu vetuêre patres. Quod non potuêre vetare,
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conscius omnis abest. Nutu, signisque loquuntur.
Quóque magis tegitur, tectus magis æstuat ignis.
Fissus erat tenui rimâ, quam duxerat olim,
Cùm fieret, paries domui communis utrique.
Id vitium nulli per sæcula longa notatum
(Quid non sentit amor?) primi sensistis amantes,
Et voci fecistis iter, tutæque per illud
Murmure blanditiæ minimo transire solebant.

trajecerit ævum ultimum in candidis turribus: an quomodo Naïs cantu, & graminibus nimium efficacibus corpora juvenilia mutaverit in mutos pisces, donec ipsa eandem experta est metamorphosin: *an quomodo arbor, quæ quondam producebat poma alba, nunc emittat atra contactu cruoris. Hæc arridet: hanc, siquidem fabula non est trita, sic narrare occœpit, dum lana filo inter nendum continuò succedit.*

II. *Pyramus & Thisbe, alter elegantissimus juvenum, altera formosissima virginum quas oriens habuit, inc fuerant domus contermin as, ubi Semiramis dicitur circumdedisse excelsam urbem lateribus excoctis. Proximitas* domuum *causa fuit primæ consuetudinis. Amor auctus est morâ; etiam nuptiarum ritibus convenissent, sed patres prohibuerunt. Quod non potuerunt prohibere, Uterque pariter incensi erant animis correptis. Omnis testis abest; verba faciunt nutu & n tis: & quò magis ignis obducitur, magis obductus incalescit. Murus medius inter utramque domum hiabat exiguâ fissurâ, quam quondam traxerat, cùm struereture. Ille defectus à nemine observatus per diutina tempora (quid non animadvertit amor?) à vobis amantibus primò fuit animadversus; & fecistis viam voci, & securæ blanditiæ solebant transire per eam, tenuissimo strepitu.*

NOTÆ.

52. *Arbor*] *Morem* arborem intelligit, quam ante Pyrami & Thisbes fata dicit alba poma tulisse.

58. *Altam urbem*] Ad murorum, & ædium magnificentiam respexit, quâ facilè Babylon alias urbes superabat.

Ib. *Urbem*] Babylonem dicit urbem maximam ad Euphratem sitam, inter septem orbis miracula numeratam; hanc Semiramis Nini Assyriorum regis uxor muro lateritio cinxit.

59. *Primosque gradus*] *Ad amorem.*

60. *Tædæ*] Nuptiæ; in quibus, cùm aquas & ignis sacramenta adhiberentur, faces quinque è tædâ arbore, a totidem pueris patrimis & matrimis præferebantur.

61. *Quod non potuêre*] Quia tametsi corporum, non tamen animorum poterant prohibere conjugium.

Sæpe

Sæpe postquam convenissent, hinc Thisbe, Pyramus illinc; & spiritus oris esset utrobique captatus; Livide mure, dicebant, quamobrem prohibes amantes? Quam parum esset, ut patereris nos convenire toto corpore? Aut si hoc nimium, saltem apertus esses ad jungenda suavia! non tamen sumus ingrati: Agnoscimus tibi nos hoc debere, quòd via facta est vocibus ad aures amicas. Postquam ejusmodi frustra è diverso loco dixissent, adventante nocte dixerunt Vale; & quisque obtulerunt basia muro qui ex suâ parte fuit, non pervenientia in alteram. Sequens Aurora fugaverat sidera nocturna, atque sol radiis exsiccaverat gramina pruinâ conspersa; convenerunt in eundem locum. Tum priùs conquesti plurima voce summissâ secum decernunt, ut nocte intempestâ conentur fallere janitores, & valvis egredi; & postquam domo prodierint, egrediantur insuper urbe; & ne opus sit vagari per vastos agros, coëant ad tumulum Nini, & latitent sub umbrâ arboris. Ibi erant morus arbor proëra, fœcundissima pomis candidis, proxima fonti frigidissimo. Conditiones probantur, & dies serò credita transire præcipitatur in aquas, & nox excitatur ab iisdem aquis. Solers Thisbe erumpit per opaca noctis, cardine dimoto, & suos domesticos decipit, & velatum os habens pervenit ad sepulcrum, & subsidit sub præstitutâ arbore. Amor præstabat eam audentem. Ecce leæna adest infecturn habens os æstuans recenti cæde boum, sedaturà sitim aquâ fontis proximi. Quam Thisbe Babylonia intuita est è longinquo ad lucem lunæ, & pede tremente tendit in tenebrosam speluncam: & fugiendo emittit à tergo lapsa velamina. Postquam crudelis leæna sedavit sitim multâ aquâ, dum revertitur in nemus, forte dilacerat rictu sanguinolento subtilem vestem repertam sine Thisbe. Pyramus, qui tardiùs exierat, agnovit in ultimo

Sæpe ut constiterant, hinc Thisbe, Pyramus illinc;
Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris;
Invide, dicebant, paries, quid amantibus obstas?
Quantum erat, ut sineres nos toto corpore jungi!
Aut hoc si nimium, vel ad oscula danda pateres!
Nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
Quòd datus est verbis ad amicas transitus aures.
Talia diversâ nequicquam sede locuti;
Sub noctem dixêre Vale: partique dedêre
Oscula quisque suæ, non pervenientia contrà.
Postera nocturnos Aurora removerat ignes,
Solque pruinosas radiis siccaverat herbas:
Ad solitum coïere locum. Tum murmure parvo
Multa priùs questi, statuunt ut nocte silenti
Fallere custodes, foribusque excedere tentent:
Cùmq; domo exierint, urbis quoq; tecta relinquant:
Neve sit errandum lato spatiantibus arvo;
Conveniant ad busta Nini: lateantque sub umbrâ
Arboris. Arbor ibi niveis uberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Pacta placent: & lux tardè discedere visa
Præcipitatur aquis, & aquis nox surgit ab îsdem.
Callida per tenebras, versato cardine, Thisbe
Egreditur, fallitque suos; adopertaque vultum
Pervenit ad tumulum: dictâque sub arbore sedit:
Audacem faciebat amor. Venit ecce recenti
Cæde leæna boum spumantes oblita rictus,
Depositura sitim vicini fontis in undâ.
Quam procul ad lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit: & obscurum timido pede fugit in antrum.
Dumque fugit, tergo velamina lapsa relinquit.
Ut lea sæva sitim multâ compescuit undâ,
Dum redit in silvas, inventos fortè sine ipsâ
Ore cruentato tenues laniavit amictus.
Seriùs egressus vestigia vidit in alto

Thisbe erumpit per opaca noctis, cardine dimoto, & suos domesticos decipit, & velatum os habens pervenit ad sepulcrum, & subsidit sub præstitutâ arbore. Amor præstabat eam audentem. Ecce leæna adest infecturn habens os æstuans recenti cæde boum, sedaturà sitim aquâ fontis proximi. Quam Thisbe Babylonia intuita est è longinquo ad lucem lunæ, & pede tremente tendit in tenebrosam speluncam: & fugiendo emittit à tergo lapsa velamina. Postquam crudelis leæna sedavit sitim multâ aquâ, dum revertitur in nemus, forte dilacerat rictu sanguinolento subtilem vestem repertam sine Thisbe. Pyramus, qui tardiùs exierat, agnovit in ultimo

NOTÆ.

74. *Quantùm*] Quasi dicat *minimum*.

78. *Diversa*] Quia hinc Thisbe, illinc Pyramus sedebat.

84. *Questi*] De parentibus suis, aut fati iniquitate.

88. *Busta*] Ad Nini sepulchrum seu locum ubi ustus & sepultus fuerat, ubique, Diodoro teste, moles erat instar arcis cujusdam multis stadiis distans ab urbe.

93. *Versato cardine*] *Apertâ januâ.*

Pulvere

Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore
Pyramus. Ut verò vestem quoque sanguine tinctam
Repperit: Una duos nox, inquit, perdet amantes:
E quibus illa fuit longâ dignissima vitâ.
Nostra nocens anima est. Ego te, miseranda, peremi.
In loca plena metûs qui jussi nocte venires:
Nec prior huc veni. Nostrum divellite corpus,
Et scelerata fero consumite viscera morsu,
O quicunque sub hâc habitatis rupe, leones.
Sed timidi est optare necem. Velamina Thisbes
Tollit, & ad pactæ secum fert arboris umbram.
Utque dedit notæ lachrymas, dedit oscula vesti:
Accipe nunc, inquit, nostri quoq; sanguinis haustus;
Quoque erat accinctus, demittit in ilia ferrum.
Nec mora; ferventi moriens è vulnere traxit.
Ut jacuit resupinus humi; cruor emicat altè,
Non aliter, quàm cùm vitiato fistula plumbo
Scinditur, & tenues stridente foramine longè
Ejaculatur aquas; atque ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aspergine cædis in atram
Vertuntur faciem: madefactaque sanguine radix
Puniceo tingit pendentia mora colore.
Ecce, metu nondum posito, ne fallat amantem,
Illa redit: juvenemque oculis, animoque requirit:
Quantaque vitârit narrare pericula gestit.
Utque locum, & versam cognovit in arbore formam;
(Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc sit.
Dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
Membra solum; retroque pedem tulit: oraque buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris instar,
Quod fremit, exiguâ cùm summum stringitur aura.
Sed postquàm remorata suos cognovit amores;
Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas; amplexaque corpus amatum,

pulvere indubitata vestigia feræ, & toto vultu expalluit. Postquam autem invenit amictum infectum etiam cruore; Una nox, inquit, conficiet duas amantes, è quibus illa fuit dignissima longiore vitâ. Anima nostra est in culpâ. Ego te perdidi, deflenda, qui monui ut venires nocte in loca pavore obsita, neque primus huc adfui. O leones quicunque incolitis hæc saxa, convellite impia præcordia sævo morsu. Sed meticulosi est animi mortem cupere. Colligit velum Thisbes, & portat secum ad umbram arboris constitutæ. Et ficuti dedit lachrymas, dedit quoque suavia amictui; deinde, inquit, Habeas nunc etiam undas nostri sanguinis; & infigit gladium, quo erat instructus, in suum latus; & sine cunctatione, moriens eduxit è vulnere exæstuante. Cùm stratus fuit humi resupinus, sanguis exilit in altum, non aliter quàm cùm tubus aperitur rupto plumbo, & longè exspuit subtiles aquas, foramine strepente, atque impetu aërem verberat. Fructus arboris mutantur rore sanguinis in nigrum colorem, & radix cruore imbuta inficit mora pendentia colore rubro. Ecce illa, ne decipiat amantem, revertitur, pavore nondum sedato, & vestigat juvenem oculis & mente, & lætatur quòd mox *referat quantum discrimen effugerit. Et postquam cognovit locum, & formam mutatam in arbore, dubitat an hæc sit, ita color fructûs facit incertam. Dum hæret, aspicit artus trementes quatere terram sanguinolentam; & gressum repressit, & vultus habens pallidiores buxo, exhorruit sicut mare quod strepit, cùm superficies impellitur levi vento. Sed postquam per temporis spatium suum amatorem agnovisset, plangit immerita brachia magnis ictibus; & discerpens capillos, & complexa corpus dilectum,*

NOTÆ.

114. *Leones*] A quibus nempe occisam credit Thisben.

115. *Timidi*] Qui ex stoicorum sententiâ in manu est cujusque.

137. *Amores*] Amatum Pyramum.

138. *Claro*] Id est, cum magno ejulatu, & planctu. Moti est, cùm nondum nôrat cujus erat, quod vidit cadaver; quam primùm novit esse Pyrami, in apertos planctus erumpit.

Vulnera

applevit plagas lachrymis, & miscuit fletum sanguine: & osculans os frigidum, Pyrame, clamavit, quod infortunium te mihi postulli? Pyrame, respondè; tua Thisbe te vocat, suavissime, exaudi & erige vultus languentes. Pyramus aperuit oculos jam morte pressos ad nomen Thisbes, & ea conspectâ iterum clausit. Quæ postquam & agnovit velum suum, & vidit eburneam vaginam inanem gladio, Manus tua, inquit & amor te macravit, miser. Manus est etiam mihi strenua ad hoc unum; est etiam amor; hic sufficiet vires ad plagas. Prosequar mortuum, & infelicissima dicar causa & socia tuæ mortis; & qui, heu! poteras sejungi à me solâ morte, neque poteris sejungi morte. Attamen, ô parentes mei & illius valde infelices, estote rogati amborum nomine, ut non prohibeatis nos condi eodem sepulchro, quos hora ultima non divisit. At tu, arbor quæ nunc operis ramis corpus luctuosum unius, mox es opertura duorum corpora, *habe indicia necis, & pervia fructus nigros & idoneos luctibus, in memoriam sanguinis à duobus effusi. Dixit, & cuspide accommodata ad infimum pectus immisit se gladio, qui adhuc calidus erat à sanguine* Pyrami. *Cæterùm preces moverunt Deos, moverunt parentes. Nam color est nigrae in fructu* mori, *ubi ad maturitatem pervenit; & quod ex amborum pyris reliquum est, conquisitum est in unam urnam.*

III. *Absolverat; & temporis interstitium fuit breve; & Leuconoë incepit narrare; sorores conticuerunt. Amor corripuit eum hanc Solem, qui cæcitas moderatur lumine siderea; narrabimus Solis amores. Primus furtum Martis cum Venere creditur*

Vulnera supplevit lacrymis; fletumque cruori
Miscuit: & gelidis in vultibus oscula figens,
Pyrame, clamavit, quis te mihi casus ademit?
Pyrame responde. Tua te, carissime, Thisbe
Nominat. Exaudi: vultusque attolle jacentes.
Ad nomen Thisbes oculos jam morte gravatos
Pyramus erexit, visâque recondidit illâ.
Quæ postquam vestemque suam cognovit, & ense
Vidit ebur vacuum; Tua te manus, inquit, amorq;
Perdidit, infelix. Est & mihi fortis in unum
Hoc manus: est & amor: dabit hic in vulnera vires.
Persequar extinctum: letumque miserrima dicar
Causa, comesque tui: quique à me morte revelli
Heu solâ poteras, poteris nec morte revelli.
Hoc tamen amborum verbis estote rogati,
O multùm miserique mei illiusque parentes,
Ut, quos certus amor, quos hora novissima junxit,
Componi tumulo non invideatis eodem.
At tu, quæ ramis arbor miserabile corpus
Nunc tegis unius, mox es tectura duorum;
Signa tene cædis: pullosque & luctibus aptos
Semper habe fœtus gemini monumenta cruoris.
Dixit: & aptato pectus muerone sub imum
Incubuit ferro; quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigêre Deos, tetigêre parentes.
Nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater:
Quodque rogis superest, unâ requiescit in urnâ.

III. Defierat, mediumque fuit breve tempus; & orsa est
Dicere Leuconoë. Vocem tenuêre sorores.
Hunc quoque, sidereâ qui temperat omnia luce,
Cepit amor solem. Solis referemus amores.
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur

NOTÆ.

147. *Vestem*] Velamina, quæ suprà lapsa reliquisse Thisben poëta memoravit; ex quibus à Pyramo collectis concludit eum in propria viscera sævisse quia Thisben suam laniatam crediderat.

148. *Ebur*] Pro vaginâ ex ebore.

150. *Hæc*] Ut nempe, me meâ manu perdam, siquidem & amo.

167. *Desierat*] Aliqua è sororibus quæ Pyrami & Thisbes fabulam narravit.

Ib. *Medium*] Breve tempus interfuit, inter fabulam quam altera soror, & illam, quam Leuconoë narravit.

hic Deus conspexisse: Hic Deus primus intuetur omnia. Tristis fuit ob id quod factum fuit, & indicavit marito Junone genito stupra & locum adulterii. Illi autem animus, & opus quod dextra fabricandi perita tractabat, excidit. Continuò limâ perficit ex ære vincula tenuissima, & retia, & laqueos, qui possint decipere oculos. Neque filum subtilissimum, neque tela araneorum quæ pendet summâ trabe possit superare illud opus. Atque dat operam ut cedat minimo tractu, & re levissimâ flectatur; & tori circumfusa commodò locat. Cùm mœchus & uxor coiverunt in unum lectum, utrique manent correpti in mediis complexibus industriâ mariti, & cetenis intextis novo modo. Continuò Vulcanus aperuit fores eburneas, & introduxit Deos. Illi concubuerunt indecorè vincti: atque nonnullus Deorum minùs severorum cupiat ita dedecorari. Dii irriserunt, & hæc fabula fuit diu vulgatissima in toto cœlo. Cytherëia repetit supplicium insigne accusationis, & vicissim urit simili amore illum qui violavit amores occultos. Quid nunc te juvant, fili Hyperionis, species, & ignes, & splendida radii? Tu nimirum, qui incendis totum orbem tuis flammis,

Hic vidisse Deus. Videt hic Deus omnia primus.
Indoluit facto: Junonigenæque marito
Furta tori, furtique locum monstravit. At illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
Excidit. Extemplo graciles ex ære catenas,
Retiaque, & laqueos, quæ lumina fallere possint,
Elimat. Non illud opus tenuissima vincant
Stamina, non summo quæ pendet aranea tigno.
Utque leves tactus momentaq; parva sequatur,
Efficit: & lecto circumdata collocat aptè.
Ut venêre torum conjux & adulter in unum;
Arte viri, vinclisque novâ ratione paratis,
In mediis ambo deprênsi amplexibus hærent.
Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas:
Admisitque Deos. Illi jacuêre ligati
Turpiter. Atque aliquis de Dîs non tristibus optet
Sic fieri turpis. Superi risêre: diuque
Hæc fuit in toto notissima fabula cœlo.
Exigit indicii memorem Cythereïa pœnam:
Inque vices illum, tectos qui læsit amores,
Lædit amore pari. Quid nunc, Hyperione nate,
Forma, calorque tibi, radiataque lumina prosunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,

NOTÆ.

173. *Junonigenæque*] Vulcanum dicit Veneris maritum, quem solum Junonis & Jovis nonnulli, alii Junonis unius filius fabulati sunt.

175. *Fabrilis*] Est nempe Vulcanus Deorum faber.

180. *Leves*] Flexibilia admodum retia, ut ne sentiri possent, aut facilè rebus omnibus cederent: ita ut iis teneantur amatores, nescii interim quâ vi retenti sint. Alibi de hâc catenâ ait,

——*Lumina fallet opus.*

185. *Lemnius*] *Vulcanus*, qui dum matris auxilio occurreret adversus Jovem ἐμφύλιον πόδεσσι, ut ipse narrat Iliad. á, precipitatus à Jove de cœlo in Lemnum decidit, ubi eum Sinties exceperunt.

187. *Turpiter*] Mythologiam hujus fabulæ ita explicat Farnabius: *Ignea Martis stella*, inquit, *significat calorem, Veneris autem stella humorem temperatum; ex horum conjunctione constat generatio: Quos Sol aspectu suo elicit coitegitque: Vulcani immodicus calor impedit. Neptunus, ut habet Homerus 8 Odyss. ligatos solent: aquâ scilicet extinguit calorem.*

Ib. *Aliquis*] Mercurium eum fuisse jocatus est Lucianus: quod fortè non temerè jocatus.

190. *Memorem*] Quam Venus in memoriâ habeat. Sic Virg.

——*Sævæ memorem Junonis ob iram.*

Ib. *Cytherëia*] Venus à Cytheris insulâ contra Cretam, quo primùm appulsam eam è mari egredientem nonnulli fabulati sunt.

192. *Quid nunc*] Apostrophe ad solem, quæ sequentem fabulam inducit.

Ib. *Hyperione*] Hunc Hyperionem Cœli filium, Hesiodus & Apollodorus scripserunt, quoque Solis patrem, quem pro sole ipso potiùs non semel reperias.

Ureris

ardes recenti flammâ: & qui debes cuncta intueri, vides solam Leucothoën: & intentos habes oculos in unâ puellâ, quos debes orbi. Nunc citiùs maturiùs in cœlo orientali; nunc tardiùs te immergis aquis; & producis horas hyemales, dum diu in illius oculis hæres. Defectum pateris nonnunquam; & defectus mentis porrigitur ad lucem; caliginosus terrorem intutis animis hominum. Neque expallescis, quòd Luna vicinior terris obfuerit: hic amor parit hunc colorem. Amas hanc solam: neque Clymene, neque Rhodus, neque formosissima mater Circes Æææ te movit, quæ quantumvis neglecta optabat tuos complexus; illo ipso tempore graviter amore alio *vulneratus eras. Leucothoë dilexit ex animo* amicas *multas; quam Eurynome pulcherrima nationis odores ferentis peperit; sed postquam nata adolevit, tantùm filia supererat matrem, quantùm mater* superat

Ureris igne novo: quique omnia cernere debes,
Leucothoën spectas: & virgine figis in unâ,
Quos mundo debes, oculos. Modò surgis Eoo
Temperiùs cœlo; Modò serius incidis undis;
Spectandique morâ brumales porrigis horas.
Deficis interdum: vitiumque in lumina mentis
Transit; & obscurus mortalia pectora terres.
Nec, tibi quòd Lunæ terris propioris imago
Obstiterit, palles. Facit hunc amor iste colorem.
Diligis hanc unam: nec te Clymeneque, Rhodosq;
Nec tenet Æææ genitrix pulcherrima Circes,
Quæque tuos Clytie, quamvis despecta, petebat
Concubitus: ipsoque illo grave vulnus habebas
Tempore. Leucothoë multarum oblivia fecit;
Gentis odoriferæ quam formosissima partu
Edidit Eurynome; sed postquam filia crevit,
Quàm mater cunctas, tam matrem filia vincit.
Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus: isque
Septimus à prisci numeratur origine Beli.
Axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum:
Ambrosiam pro gramine habent: ea fessa diurnis
Membra ministeriis nutrit, reparatque labori.
Dumque ibi quadrupedes cœlestia pabula carpunt;
Noxque vicem peragit; thalamos Deus intrat amatos
Versus in Eurynomes faciem genetricis, & inter

cæteras. Orchamus parens imperium tenuit in urbes Achæmeniæ, atque is censetur septimus à primo atque *antiquo Belo. Pascua equorum sunt sub regione occidentali: habent Ambrosiam pro pabulo. Ea alit artus lassos laboribus diurnis, & restituit cuilibet laborem. Et dum quadrupedes pascuntur cibis cœlestibus, & nox vicem absolvit, Deus intrat cubiculum amicæ mutatus in vultus matris Eurynomes; &*

NOTÆ.

196. *Leucothoën*] Orchami Babyloniorum regis filiam, Soli adamatam.

198. *Temperiùs*] *Maturiùs, Citius.* Adverbium est ab adverbio *Tempori.*

199. *Brumales*] Breviores horas, adeóque & dies.

202. *Nec, tibi*] Solem negat ex interpositione lunæ passum deliquium pallere, quod illi quandoque accidit: sed obnubilari, quia Leucothoës amore teneatur. Pallere proprie est amantium: unde alibi,

Palleat omnes amans, color hic est optimus amanti.

204. *Clymene*] Phaëtontis mater, de qua jam sæpe, Oceani filia.

Ib. *Rhodos*] Puella fingitur fuisse Rhodii, Neptuni, &, secundum aliquos, Veneris filia, Phœbo in primis adamata, ex quâ septem genuit filios.

205. *Æææ genitrix*] Persa Oceani filia. Dicitur verò Circe Ææa ab Æâ, urbe seu Peninsulâ Colchidis; quamquam alii aliter.

206. *Clytie*] Una ex Oceani nymphis, Phœbe amore correpta, quam deinde odio maximo prosecutus est, ut infrà videbimus.

209. *Odoriferæ*] Odores ferentis; hoc est, Arabicæ.

210. *Eurynome*] Oceani & Tethyos filia, uxorque Orchami.

212. *Achæmenias*] Persicus, Arabiæ finitimus, quibus imperavit Achæmenes, à quo pars Persidis Achæmenia dicta est.

213. *Septimus*] A Belo; Abas, Acrisius, Danaë, Perseus, Bochæmon, Achæmenes, Orchamus.

214. *Axe*] Pro cœli seu mundi parte occidentali posuit.

Bis

Bis sex Leucothoën famulas ad limina cernit
Lævia versato ducentem stamina fuso.
Ergo ubi, ceu mater, caræ dedit oscula natæ:
Res, ait, arcana est: famulæ, discedite; neve
Arripite arbitrium matri secreta loquenti.
Paruerunt; thalamoque Deus sine teste relicto,
Ille ego sum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video: per quem videt omnia tellus;
Mundi oculus. Mihi crede, places. Pavet illa; metuque
Et colus & fusus digitis cecidêre remissis.
Ipse timor decuit. Nec longiùs ille moratus,
In veram rediit faciem, solitumque nitorem.
At virgo, quamvis inopino territa visu,
Victa nitore Dei, positâ vim passa querelâ est.
Invidit Clytie (neque enim moderatus in illâ
Solis amor fuerat) stimulataque pellicis irâ
Vulgat adulterium: diffamatumque parenti
Indicat. Ille ferox immansuetusque precantem,
Tendentemque manus ad lumina Solis, &, Ille
Vim tulit invitæ, dicentem, defodit altâ
Crudus humo: tumulumq; supèr gravis addit arenæ.
Dissipat hunc radiis Hyperione natus: iterque
Dat tibi, quo possis defossos promere vultus.
Nec tu jam poteras enectum pondere terræ
Tollere, Nympha, caput: corpusq; exangue jacebas.
Nîl illo fertur volucrum moderator equorum
Post Phaëtonteos vidisse dolentius ignes.
Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
Si queat, in vivum tentat revocare calorem.
Sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,
Nectare odorato spargit corpusque, locumque:

inter duodecim ancillas vidit ad januam Leucothoën trahentem filia tenuia fuso versato. Postquam igitur obtulit suavia, tanquam mater dilectæ filiæ. Rem, ait, habes secretam, ancillæ, abite, neve velitis ess. testes matri aperienti arcana. Obtemperarunt, & Deus, arbitris è cubiculo remotis, dixit, Ego sum ille, qui mensuro longum annum, qui cuncta intueor, per quem terra cuncta cernit; orbis lumen: mihi fidem adhibeas, mihi amata es. Illa metuit; & colus, & fusus exciderunt digitis timore laxatis. Ipse metus decorus fuit; neque ille diutius hærens induit veros vultus, & consuetum splendorem. At puellæ, quanquam tremefacta insperato visu, superata splendore Dei, vim tulit sine querimoniâ. Clytie invidit (neque enim amor Solis fuerat mediocris in illam) & incitata irâ in adulteram propagat adulterium, & vulgatum patri aperit. Ille crudelis & inhumanus, & ferus tegit altâ terrâ orantem, & porrigentem manus ad lumina Solis, & dicentem, ille violavit me repugnantem; & superinjecit cumulum ponderosæ arenæ. Sol *filius Hyperionis* arenam *hanc dejecit radiis; & tibi,* Leucothoë, *viam facit, quâ possis emittere faciem terrâ obrutam. Tu verò, Nympha, jam non poteras erigere caput interfectum onere terræ: & jacebas corpus examine. Nihil Sol rector equorum alterum dicitur vidisse impius post flammas Phaëthontis. Ille quidem nititur virtute radiorum reducere, si posset, ad vivum calorem membra frigida. Sed quia fatum impedit tantus nisus, imbuit nectare odorato & corpus, & locum:*

NOTÆ.

234. *Neque enim*] Immoderatus erat, adeóque nimis apertus; dicit hoc, ne quis fortasse Apollinis furta Clytiæ cognita miretur.

235. *Pellicis irâ*] Irâ, quâ in Leucothoën pellicem flagrabat, vel potiùs irâ quâ pellices ardere solent, cùm rivalem invenerint; constat enim Clytien etiam fuisse Apollini quondam amatam ex v. 257, seq. *non amplius author lucis adit*, &c.

240. *Crudus*] *Crudelis*, immitis. Allusum fortè ad supplicia vestalium corruptarum.

246. *Ignes*] *Fulmina* quibus à Jove missis Phaëton periit.

& priùs multa conqueſtus, nihilominus inquit, penetrabis cœlum. Corpus delibatum cœleſti nectare mollitum eſt, & imbuit terram ſuo odore; & furens thuriferæ prodit, radicibus perrectis paulatim per cæſpitem, & per arenæ aggerem vertice ſuo erupit.

IV. *At Sol pater luminis non amplius accedit ad Clytien (quanquam amor peteret exſtare vicinam, & invitata vidiſſet) & abſtinuit à Veneris cum illâ. Clytie injuſſæ uſa amentibus caſtreta eſt ab illo tempore; Nymphas fugiens, & ejus amans ereas in violas, atque quandam, jacet humi ſub illis, & nubi & die; & per novem Deæ ſine cibo & ſine alimentis ſervat jejunia ſub rore & ſuis lacrymis: neque ſe movet à terra: intuebatur ſolum modo vultus Dei pertranſeuntis, & convertebat ſuam faciem ad Aſtrum. Dicunt artus ejus adhæſiſſe terræ; & pallor [illegible] in herbas exſtinxit partem coloris. Eſt [illegible] in parte; & ſua ſimilitudo [illegible] oculis. Illa, tamen ſolſtitiali radice, ſtatur ad ſolem ſuum; mutata adhuc tuetur ſuum amorem.*

V. *Affixerat ſabulam: & factum ſtupentibus dixerat aures. Pars diffitetur fori potuiſſe, pars dicunt, veras Deos omnia poſſe: ſed non eſt etiam Bacchus ex eo numero. Alcithoë ſtatuæ, poſtquam ſorores [illegible]; [illegible] poſſe [illegible] texeri, Tritæ, inquit, præterea amores Daphnidis paſtoris Idæi, quem Nymphe pellicis ira ad pellicem rivalem*

Multaque præqueſtus, Tanges tamen æthera, dixit.
Protinus imbutum cœleſti nectare corpus
Delicuit, terramque ſuo madefecit odore:
Virgaque per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit; tumulumque cacumine rupit. 255
IV. At Clytien (quamvis amor excuſare dolorem,
Indiciumque dolor poterat) non ampliùs auctor
Lucis adit: Veneriſque modum ſibi fecit in illâ.
Tabuit ex illo demenſter amoribus uſa,
Nympharum impatiens; & ſub Jove nocte dieque
Sedit humo nudâ nudis incompta capillis. 261
Perque novem luces expers undæque cibique,
Rore mero, lachrymiſque ſuis jejunia pavit:
Nec ſe movit humo. Tantùm ſpectabat euntis
Ora Dei: vultuſque ſuos flectebat ad illum. 265
Membra ferunt hæſiſſe ſolo: partemque coloris
Luridus exſangues pallor convertit in herbas.
Eſt in parte rubor: violæque ſimillimus ora
Flos tegit. Illa ſuum, quamvis radice tenetur,
Vertitur ad Solem: mutataque ſervat amorem. 270
V. Dixerat: & factum mirabile ceperat aures.
Pars fieri potuiſſe negant; pars omnia veros
Poſſe Deos memorant: ſed non & Bacchus in illis.
Poſcitur Alcithoë, poſtquam ſiluêre ſorores:
Quæ radio ſtantis percurrens ſtamina telæ, 275
Vulgatos taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem Nymphe pellicis ira

ſuæ ſæpe ſecit ſis. Illa, tamen ſolſtitiali radice, ſtatur ad ſolem ſuum; mutata adhuc tuetur ſuum amorem.

V. Affixerat ſabulam: & factum ſtupentibus dixerat aures. Pars diffitetur fori potuiſſe, pars dicunt, veras Deos omnia poſſe: ſed non eſt etiam Bacchus ex eo numero. Alcithoë ſtatuæ, poſtquam ſorores [illegible]; [illegible] poſſe [illegible] texeri, Tritæ, inquit, præterea amores Daphnidis paſtoris Idæi, quem Nymphe pellicis ira ad pellicem rivalem

NOTÆ.

252. *Dolorem*] Præterimum à deliquiſco, *Mart. & Tyrrhus fortem ſe cujus.*

Ib. *Odit*] Quia in ejuſcolam mutata eſt, ex cujus inciſo cortice rhus exſudat, quæ res tantum Diis gratiſſimum præbet odorem atque adeò cætera ſanat.

257. *Indignumque*] Quod Orchamo Leucothoës patri fecerat.

259. *Demeruit ut*] Dolore amens, quòd ſe ab Apolline prorſus derelictam ſentiret.

260 *Nymphasque invidit*] Commercium aliarum nympharum fugiens.

269. *Pes tegit*] Hæc pars deſcribit, quòd ſe cum ſole circumagere, illumque ſequi creditum, in quod mutata eſt Clytie.

271. *Cepere*] Occupaverat, delectârat.

273. *Sed non & Bacchus*] Non imperitè profectò illud à poetâ additum, ut Bacchi reſtituendæ memoriæ, ad quam tandem redeundum, ut apte inter ſe cohærent hæ fabularum narrationes.

274. *Pejores*] Ut etiam fabellam aliquam narret.

277. *Idæi*] *Phrygii*, vel *Cretenſis*; quippe & in Phrygiâ & in Cretâ mons Ida. Siculum hunc fecerant alii, alii forte plures fuerunt.

Contulit

Contulit in ſaxum. Tantus dolor urit amantes.
VI. Nec longior, ut quondam naturæ jure novato
Ambiguus fuerat modò vir, modò fœmina, Scython.
VII. Te quoque, nunc adamas, quondam fidiſſime parvo, 281
Celmi, Jovi: largoque ſatos Curetas ab imbri:
VIII. Et Crocon in parvos verſum cum Smilace flores
Prætereo. Dulcique animos novitate tenebo.
IX. Unde ſit infamis; quare malè fortibus undis
Salmacis enervet, tactoſque remolliat artus; 286
Diſcite. Cauſſa latet: vis eſt notiſſima fontis.
Mercurio puerum divâ Cythereïde natum
Naïdes Idæis enutrivêre ſub antris.
Cujus erat facies, in quâ materque paterque 290
Cognoſci poſſent: nomen quoque traxit ab illis.
Is tria cùm primùm fecit quinquennia; montes
Deſeruit patrios: Idâque altrice relictâ
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat; ſtudio minuente laborem. 295
Ille etiam Lycias urbes, Lyciæque propinquos
Caras adit. Videt hic ſtagnum lucentis ad imum
Uſque ſolum lymphæ. Non illîc canna paluſtris,
Nec ſteriles ulvæ, nec acutâ cuſpide junci.
Perſpicuus liquor eſt. Stagni tamen ultima vivo 300

mutavit in lapidem. Tanta ira inſligat amantes.

VI. *Neque deus, ut olim Scythen fuerat ambiguus, nunc mas, nunc fœmina, naturæ conditione mutatâ.*

VII. *Omitto te etiam Celmi, jam adamas, olim fidiſſime parvo Jovi; omitto etiam Curetas ex imbre pluvio.*

VIII. *Et Crocon mutatum in tenues flores cum Smilace: & mirabor mentes gratâ novitate.*

IX. *Audite quamobrem Salmacis ſit dedecorata, quare vires auferat effœminatis aquis, & enervat membra contacta. Cauſſa ignoratur: potentia fontis eſt vulgata. Naïdes aluerant ſub ſpeluncis Idæis puerum natum Mercurio ex divâ Cythereïde, cujus vultus erat, in quo pater & mater poſſent dignoſci: habuit etiam nomen ab illis. Is, ſtatim atque implevit annum decimum quintum, deſtituit montes paternos, & Idâ nutrice deſertâ gyrabat vagari per ignota loca, & cernere fluvios ignotos, dum interim alacritas levaret laborem. Ille etiam inviſit urbes Lycias, & Caras contermines Lycis. Hic eſpicit lacum aquæ perſpicuæ uſque ad ultimum fundum. Illîc neque arundo paluſtris, neque ulvæ inutiles, neque junci acutâ cuſpide fuccreverunt. Aqua eſt pellucida. Margo tamen ſtagni virens*

NOTÆ.

282. *Celmi*] Unus ex Idæis Dactylis, Jovis nutritiis, cui parvulo multùm dilectus, à quo poſtea, quòd mortalem eum vulgaviſſet, in adamantem mutatus eſt.

Ib. *Curetas*] Diomedes ait, Opem in Idam Cretenſem delatam ex fagâ, cùm puerperii tempus inſtaret, primam infantis partem manibus prehendiſſe, atque in partu volutam. Ex impreſſione verò palmarum Curetas profiſſe, quos ab effectu Graeci nominis *Dactylos*, i. e. digitos, & *Idæos* à monte nominaverunt. Strabo ait ἀπὸ τῆς χειρὸς, id eſt, à tonſura *Curetas* appellatos, quòd detonſi eſſent. Jovis fuerunt nutritii, & Cybeles ſacerdotes. Dicti ſunt item *Corybantes*.

283 *Smilace*] Puella eſt, quæ Crocon amavit, quo cùm potiri non poſſet, in Smilacis, quæ hederæ ſimilis eſt, florem mutata eſt, ſuccuti & Crocus in Crocum.

285. *Infamis*] Fuit Salmacis fons Cariæ, in quem quicunque vir deſcenderet, ita mollis fiebat, & fœminæ naturam induebat, ut inde *Hermaphroditus*, hoc eſt, utrumque ſexum habens, exiret: quâ re fons infamis factus. Unde verò illi tanta vis, melius erit ex ipſo poëtâ cognitum.

291. *Nymphæ*] Ἔρμεῦ καὶ Ἀφροδίτης.

296. *Lycias*] Eſt Lycia Aſiæ minoris provincia, ad mare Mediterraneum, aut ejus partem, quod à Lydiâ *Lycium* dicitur.

297. *Caras*] Accuſativus Græcus. Sunt autem Cares Cariæ incolæ, juxta Lyciam.

glebâ circumdatur, & gramine semper viridi. Nympha frequentat; sed neque apta venationi, nec quæ consueverit curvare arcus, nec certare cursu, & sola Naïadum non cognita veloci Dianæ. Fama est suas sorores sæpe illi dixisse, Salmaci, cape jaculum, vel pharetras versicolores; & misce tua otia cum laboriosis venatibus. Neque illa capit jaculum, neque pictas pharetras, neque miscet sua otia cum laboriosis venatibus. Sed tantùm lavat pulchra membra in fonte suo: sæpe pectit capillos pectine buxeo; & consulit aquas spectatas, quid sibi conveniat: interdum induta corpus vestitu pellucido sternitur vel in teneris frondibus, vel in teneris graminibus. Sæpe colligit flores; & tum quoque fortè colligebat, cùm aspexit juvenem, & cupivit frui conspecto. Neque tamen priùs accessit, quamquam festinabat accedere, quàm se ornavit, quàm circumspexit vestitus, & composuit faciem, & digna fuit videri pulchra. Tunc sic occæpit loqui, O Juvenis dignissime haberi deus; sive tu deus es, videris esse Cupido: seu es mortalis, qui te produxerunt sunt felices, frater est quoque beatus, & soror, si quam habes, est felix, & nutrix quæ tibi admovit mammam. Sed si quam habes sponsam, si quam dignam crederis face, ea longè multùm fortunatior illis cæteris. Sin aliquam habes, voluptas sit mihi secreta: sin nullam habes, ego sim tibi sponsa, & conjungamur in unum cubiculum. Post hæc Naïs silet: rubor tinxit vultus adspectu incerto quid sit amor: sed etiam decorum erat pudere suffusam fuisse. Hic est color pomis adultis arboribus aprica pendentibus expositæ aut ebori calore infecto, aut lunæ rubenti sub aëreâ, cùm æra cassa ne quidem obstrepunt.

Cespite cinguntur, semperque virentibus herbis.
Nympha colit: sed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ soleat, nec quæ contendere cursu:
Solaque Naïadum celeri non nota Dianæ.
Sæpe suas illi fama est dixisse sorores:
Salmaci, vel jaculum, vel pictas sume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia misce.
Nec jaculum sumit, nec pictas illa pharetras;
Nec sua cum duris venatibus otia miscet.
Sed modò fonte suo formosos perluit artus:
Sæpe Citoriaco deducit pectine crines;
Et quid se decent, spectatas consulit undas.
Nunc perlucenti circumdata corpus amictu,
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis.
Sæpe legit flores. Et tunc quoque fortè legebat,
Cùm puerum vidit: visumque optavit habere.
Nec tamen antè adiit, etsi properabat adire,
Quàm se composuit, quàm circumspexit amictus,
Et finxit vultum; & meruit formosa videri.
Tunc sic orsa loqui: Puer ô dignissime credi
Esse Deus; seu tu Deus es, potes esse Cupido;
Sive es mortalis; qui te genuère beati:
Et frater felix, & fortunata profectò
Si qua tibi soror est, & quæ dedit ubera nutrix.
Sed longè cunctis, longéque potentior illis;
Si qua tibi sponsa est; si quam dignabere tædâ.
Hæc tibi sive aliqua est; sit furtiva voluptas:
Seu nulla est; ego sim: thalamumq; ineamus eundem.
Naïs ab his tacuit: pueri rubor ora notavit
Nescia quid sit amor: sed & erubuisse decebat.
Hic color apricâ pendentibus arbore pomis:
Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
Cùm frustrà resonant æra auxiliaria, lunæ.

NOTÆ.

311. *Citoriaco*] *Buxeo*; à Citoro Galatiæ monte buxo celebri.

319. *Et finxit vultum*] Sumsit vultum blandum, amantique aptum.

333. *Æra*] Mulieres astrologiæ peritæ, eclipseos lunæ præsciæ, quò sibi fidem apud vulgus facerent, simulabant se carmine magico, veneficiis, & rhombo posse lunam rubore suffusam deducere. Quod cùm vulgò persuasum esset, laboranti lunæ auxiliari se credebant, si pelvium tinnitu, & turbarum strepitu obstreperent carminibus veneficarum, ne exaudirentur à lunâ.

Poscenti

Nymphæ petenti indesinenter saltem suavia sororia, jamque manus ad candidum collum injicienti, dixit Puer, *desine* me sollicitare, *aut discedam, & tibi* soli loca *hæc relinquam. Salmacis expavit: & inquit, Hospes, tibi loca hæc libera relinquo; & fingit abire gressu averso. Tum etiam respectans, & tectam in fruticetis se occultavit, & se inflexit poplite curvato: At ille, utpote puer, & tanquam non esset visus in gramine* jam à Salmace *relicto, huc vadit, & deinde illuc, & mergit ultimam partem pedum & plantam usque ad talos in aquis alludentibus. Et sine cunctatione delinitus tepore ablandientium aquarum, exuit tenues amictus à molli corpore. Tum verò Salmacis mirata est, & incaluit amore nudæ formæ. Oculi etiam nymphæ ardent; non aliter quàm cùm Sol splendidus in sereno cælo repercutitur à speculo sibi objecto. Vixque moram tolerat, vix jam prorogat suam voluptatem. Jam optat complecti, vix jam furens se reprimit. Ille celer prorumpit in aquam corpore leviter percusso palmis; & movens lacertos per vices in nitidis aquis transluceat; quemadmodum si quis operiat imagines ex ebore factas vel alba lilia vitro pellucido. Vicimus, exclamat Naïs. Ecce meus est, & omni amictu procul depositò, sese injicit in medias aquas; & urget reluctantem, & deosculatur nitentem, & subjicit manus, & tangit pectora invita, & modò hâc circumcingit puerum, modò illac. Denique impedit relictantem, & cupientem evadere, sicut anguis, quem aquis regia tenet, & aufert sublimem: ille pendens implicat caput & pedes avis, & caudâ suâ involvit alas illius exterfas. Vel ut hederæ consueverunt implicare productos stipites:*

Poscenti Nymphæ sine fine sororia saltem
Oscula, jamque manus ad eburnea colla ferenti,
Desinis? an fugio, tecumque, ait, ista relinquo?
Salmacis extimuit; Locaque hæc tibi libera trado,
Hospes, ait; simulatque gradu discedere verso.
Tum quoque respiciens, fruticumque recondita silvâ
Delituit; flexumque genu submisit. At ille
Ut puer, & vacuis ut inobservatus in herbis
Huc it; & hinc illuc: & in alludentibus undis
Summa pedum, taloque tenus vestigia tingit.
Nec mora; temperie blandarum captus aquarum,
Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum verò obstupuit, nudæque cupidine formæ
Salmacis exarsit: Flagrant quoque lumina Nymphes;
Non aliter, quàm cum puro nitidissimus orbe
Oppositâ speculi referitur imagine Phœbus.
Vixque moram patitur: vix jam sua gaudia differt.
Jam cupit amplecti: jam se malè continet amens.
Ille, cavis velox applausо corpore palmis,
Desilit in latices: alternaque brachia ducens
In liquidis translucet aquis: ut eburnea si quis
Signa tegat claro, vel candida lilia, vitro.
Vicimus, en meus est, exclamat Naïs: &, omni
Veste procul jactâ, mediis immittitur undis:
Pugnacemque tenet; luctantiaque oscula carpit:
Subjectatque manus, invitaque pectora tangit:
Et nunc hâc juveni, nunc circumfunditur illâc.
Denique nitentem contrà, elabique volentem
Implicat, ut serpens, quam regia sustinet ales;
Sublimemque rapit: pendens caput illa, pedesque
Affligat; & caudâ spatiantes implicat alas.
Utve solent hederæ longos intexere truncos:

NOTÆ.

334. *Sororia*] Qualia sorori frater honestè dare potest.

347. *Flagrant*] Ex incendio amoris, qui in oculis se maximè prodit.

353. *Alternaque*] Nutantium more, qui brachia vicissim movent.

362. *Ut serpens*] Αἰετὸς ὑψιπετὴς ——— Φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον, &c. Hom. Il. 12. 201.

Ib. *Regia ales*] *Aquila*, Jovis armiger.

& ut polypus cœrcet hostem correptum sub aquis, ci ris seu pedibus flagella imitantibus hîc inde sparsis. Atlantiades perfecerat, & recusat nymphæ voluptatem expletam. Illa urget & conjuncta toto corpore quemadmodum affixa erat, Quamvis, inquit, relectetis, effluet, nec eamus diutius: ita vestris dî, inquit, dies hunc deducant à me, nec me adsit. Precis inveniunt deos propitios: nam corpora in una dura manentia, cognitas adhuc illis retinent: quemadmodum, si quis videat ramos caliscere cortice concreto, & simul augeri. Sic postquam corpus corpus fecerunt simus complexu, neque duo sunt, & forma duplex, neque possit appellari fœmina aut puer, & videntur neutrum & utrumque. Cùm igitur Hermaphroditus aquas fontis, in quas ceciderat, ipsum sibi dedisse sensisset, & manus effeminatas ex illis, frigentes mamas dixit, sui tum tam suis majoribus, O pater & mater fuisse in gratiam mihi, qui huic nomini filio vestrum, ut quicumque mas descendat in has fontes, egrediatur inde semivir; & vim hausta in aqua, statim primùm eas tetigerit. Parens utrique annuens firmavit preces filii ambigui, & in fonte spem sortis novæ.

X. *Abscessere hæ narrationes, & adhuc Minyïa progenies promovet opus, & observatur deum & violat festum, cùm repentè tympana illis non usa prius sonuere rauco strepitu; & tibia curva cornu,*

Utque sub æquoribus deprensum polypus hostem
Continet, ex omni dimissis parte flagellis.
Perstat Atlantiades; speratæque gaudia Nymphæ
Denegat. Illa premit; commissaque corpore toto
Sicut inhærebat, Pugnes licet, improbe, dixit,
Non tamen effugies. Ita Dî jubeatis, & istum
Nulla dies à me, nec me seducat ab isto.
Vota suos habuêre Deos: nam mista duorum
Corpora junguntur, faciesque inducitur illis
Una. Velut si quis conductâ cortice ramos
Crescendo jungi, pariterque adolescere cernat.
Sic ubi complexu coïerunt membra tenaci,
Nec duo sunt, & forma duplex, nec fœmina dici,
Nec puer ut possint; neutrumque, & utrumque videntur.
Ergo ubi se liquidas, quò vir descenderat, undas
Semimarem fecisse videt, mollitaque in illis
Membra: manus tendens, sed jam non voce virili
Hermaphroditus ait, Nato date munera vestro,
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
Quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
Semivir; & tactis subitò mollescat in undis.
Motus uterque parens nati rata vota biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.

X. Finis erat dictis; & adhuc Minyeïa proles
Urget opus, spernitque Deum, festumque profanat:
Tympana cùm subitò non apparentia raucis
Obstrepuêre sonis: & adunco tibia cornu,

NOTÆ.

366. *Polypus*] Piscis est à pedum multitudine, quos Plinius crines & cirros, noster flagella appellat, sic dictus; quibus quamlibet prædam, aut hostem, præcipuè autem Conchylia, implicat. De eo Plinius, Ælianus, alii.

368. *Atlantiades*] *Hermaphroditus* pronepos Atlantis: Hic nempe Majam, Maja Mercurium, Mercurius genuit Hermaphroditum.

388. *Tinxit*] Falsò creditum esse Venerem mollitie implicare Salmacidem eos, qui ex suo fonte bibissent, scripsit Vitruvius; atque ait idem fabulæ locum dedisse, quòd ab Argis fetibus pulsi Cares, cum ex montibus, ubi latrocinia exercebant, ad notum fontem descenderent, ibi in Græcorum consuetudinem & suavitatem suâ voluntate reducti fuerint.

389. *Minyïa*] *Alcithoë, Arsinoë, & Leucothoë*: vel, ut Ant. Liberalis, Leucippe, Arsippa, & Alcathoë.

390. *Opus*] Telam die Bacchо sacrâ nectit, lanificium exercet; quod antè vidimus.

391. *Non apparentia*] Quæ Minyeïdes mente captæ sibi visæ sunt audire.

Tinnulaq; æra sonant: redolent myrrhæq; crocique:
Resque fide major, cœpêre virescere telæ,
Inque hederæ faciem pendens frondescere vestis.
Pars abit in vites: & quæ modò fila fuerunt,
Palmite mutantur: de stamine pampinus exit:
Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
Jamque dies exactus erat, tempusque subibat,
Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem;
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repente quati, pingueſque ardere videntur
Lampades, & rutilis collucere ignibus ædes:
Falsaque sævarum simulacra ululare ferarum.
Fumida jamdudum latitant per tecta sorores;
Diversæque locis ignes ac lumina vitant.
Dumque petunt latebras, parvos membrana per artus
Porrigitur; tenuique inducit brachia pennâ.
Nec quâ perdiderint veterem ratione figuram
Scire sinunt tenebræ. Non illas pluma levavit:
Sustinuêre tamen se perlucentibus alis.
Conataque loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt; peraguntque leves stridore querelas.
Tectaque, non silvas, celebrant: lucemque perosæ
Nocte volant, seroque trahunt à vespere nomen.

XI. Tum verò totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magnasque novi matertera vires
Narrat ubique Deî: de totque sororibus expers
Una doloris erat, nisi quem fecêre sorores.
Aspicit hanc natis thalamoque Athamantis habentem

æra stridula ebsti-pant; & myrrha & croci exhalant; resque incredibilis, telæ cœperunt virere & vestis pendulæ frondescere in modum hederæ. Pars mutatur in vites; & quæ modò fuerant fila vertuntur in pampinum: pampinus prodit ex stamine; purpura dat splendorem uvis rubro colore distinctis. Jamque dies effluxerat & tempus aderat, quod neque tu possis vocare diem, neque lucem, sed tamen conjunctionem incertæ noctis cum luce: subitò tecta videntur concuti, & pingues lampades lucere, & domus splendescere rutilis flammis, & fictas imagines crudelium ferarum ululare. Jam diu sorores ipsæ abdunt per domum fumo plenam, & in varia loca dispersæ effugiunt flammas atque lucem. Et dum quærunt latibula, cuticula extenditur per exilia membra, & involvit brachia subtili pennâ. Neque tenebræ patiuntur cognoscere quomodo amiserint priorem formam. Pinna illas non sustulit: attamen sustentatæ sunt auris levibus: & cum tentant loqui, efferunt exigua sonum pro corporis sui modulo; & queruntur tenui stridore; & frequentant tecta, non silvas; & exosæ lucem nascuntur, & ducunt nomen à vespere.

XI. *Tum verò potitus Bacchi erat celebri totis Thebis: & matertera refert ubique magnam potentiam novi dei; & sola de tot sororibus erat animâ omni vacua, nisi illius quam sorores illi arserant. Juno habet acutum dictum ob filios, & conjugium Athamantis,*

NOTÆ.

393. *Myrrhæque*] Quibus fingitur Bacchus delibutus, ut suprà lib. III. v. 555.

395. *Vestis*] Lana in fusis & telis, quod innuunt versus sequentes.

398. *Purpura*] Color lanarum purpureus, vel simpliciter color insitus uvis purpureus.

400. *Quod tu*] *Crepusculum.*

404. *Ferarum*] Tigres dicit & Lyncas, quæ Bacchi dicuntur currum trahere.

407. *Parans*] Quia in vespertiliones species mutatæ, qui alarum loco membranam quandam habent, quæ illis etiam pedum usum præbet.

408. *Pennâ*] Duriter admodum per pennas membranem illam intelligas, quâ instructos dicit vespertiliones alarum loco.

415. *Nomen*] *Nocticulæ*; dictæ.

417. *Matertera*] *Ino*, soror Semeles.

418. *Sospes Ino*] Sola erat inter tot sorores, quæ nullum adhuc infortunium passa est; quippe quam Bacchus extinctæ, Autonoës filium Actæonem in cervum mutatum viderat, filium Pentheа Agave discerpserat.

420. *Athamantis*] Fuit Athamas Æoli filius, rex Thebarum.

Sublimes animos, & alumno numine Juno;
Nec tulit; & secum, Potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelagoque immergere, nautas,
Et laceranda suæ nati dare viscera matri,
Et triplices operire novis Minyeïdas alis:
Nil poterit Juno, nisi inultos flere dolores?
Idque mihi satis est? hæc una potentia nostra est?
Ipse docet quid agam. Fas est & ab hoste doceri.
Quidque furor valeat, Pentheâ cæde satisque
Ac superè ostendit. Cur non stimuletur, eatque
Per cognata suis exempla furoribus Ino?
Est via declivis funestâ nubila taxo:
Ducit ad infernas per muta silentia sedes.
Styx nebulas exhalat iners; umbræque recentes
Descendunt illâc, simulacraq; functa sepulchris.
Pallor Hiemsque tenent latè loca senta: novique,
Quâ sit iter, manes, Stygiam quod ducit ad urbem,
[Ignorant, ubi sit nigri fera regia Ditis.]
Mille capax aditus, & apertas undique portas
Urbs habet. Utque fretum de totâ flumina terrâ,
Sic omnes animas locus accipit ille; nec ulli
Exiguus populo est, turbamve accedere sentit.
Errant exsangues sine corpore & ossibus umbræ:
Parsque forum celebrant, pars imi tecta Tyranni;
Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ

& deum alumnum: & ægrè hoc tulit; & secum dixit; ortus ex adultera potuit transformare nautas Mæonios in delphinos, & immergere mari, & tractare præcordia filii dispergenda suæ genetrici, & tegere tres Minyëidas novis alis; Juno nihil poterit, nisi parare inultas ærumnas? Atque id mihi satis est? hæc est sola potentia, quam nos habemus? Ipse docet quid faciam; licet etiam doceri ab hoste; & satis superque ostendit nece Pentheï quid furor possit. Quamobrem Ino non incitetur furore, & sequatur exempla furorum suorum simili demente affecta? Est iter depressum obscurum taxo pestiferâ: ducit ad sedes Stygias nocte silentium. Pigra paludes Stygia emittit nebulas; & umbræ novæ & manes sepulchris functi descendunt illuc. Horror & frigus obsident late loca squalida: Et recentes umbræ nesciunt quæ sit via quæ ducit ad urbem infernam, aut ubi sit palatium atri Plutonis. Urbs magna habet mille aditus, & fores undique patentes: & quemadmodum mare recipit amnes totius terræ, sic ille locus omnes animas: neque simus ejus parvus ad continendam tantam multitudinem, aut sentit agmina venire. Umbræ exsangues vagantur sine corpore & ossibus; & pars frequentat forum, pars curiam inferni regis; pars studia aliqua exercent ad imitationem prioris vitæ in terris actæ

NOTÆ.

421 *Alumno numine*] Bacche, cujus Ino erat nutrix.

422. *Natus*] Bacchus Semeles ex Jove filius.

423. *Mæonios*] Tyrrhenos, de quibus suprà, qui a Mæoniâ Asiæ minoris provinciâ erant oriundi.

424. *Vertit*] De quo jam sæpe: nam de Pentheo matre lacerato loquitur.

428. *Ipse*] Bacchus.

431. *Cognata*] His similia, quibus correptæ, & Ino & Agave Pentheum laniaverunt.

435. *Functa*] Non enim infernorum umbris Styga[illegible] fas erat transire. Unde apud Virg. Æn. 6. Sibylla ita Æneæ quitur Palinurum

Quæ Stygias fluctuat circumvectus aquas, &c.

436. *Senta*] Quippe inertia & squalida, quò nullus solis radius pervadere potest.

438. *Ignorant*] Versum hunc ut ineptum tollit Heinsius. Si retineas, sensus se habet uti interpretati sumus.

441. *Nec ulli exiguus*] Quantacunque adveniat umbrarum multitudo, facilè omnes recipit, nec sentit numerum augeri; quia vel locus ipse vastè patet, vel animæ nullum occupant spatium.

444. *Forum*] Ubi causas audit Minos.

445. *Pars aliquas artes*] Iisdem studiis tenentur apud inferos, quæ vivi in terris exercebant. Secutus est Virg. Æn. VI.

Pars in gramineis exercent, &c.

Exercent;

Exercent; aliam partem sua pœna coërcet.
Sustinet ire illuc, cœlesti sede relictâ,
(Tantùm odiis, iræque dabat) Saturnia Juno.
Quò simul intravit, sacroque à corpore pressum
Ingemuit limen; tria Cerberus extulit ora:
Et tres latratus simul edidit. Illa sorores
Nocte vocat genitas, grave & implacabile numen.
Carceris ante fores clausas adamante sedebant:
Deque suis atros pectebant crinibus angues.
Quam simul agnorunt inter caliginis umbras;
Surrexêre Deæ. Sedes Scelerata vocatur.
Viscera præbebat Tityos lanianda; novemque
Jugeribus distentus erat. Tibi, Tantale, nullæ
Deprènduntur aquæ: quæq; imminet, effugit arbos.
Aut petis, aut urges rituruin, Sisyphe, saxum.
Volvitur Ixion; & se sequiturque, fugitque,
Molirique suis lethum patruelibus ausæ,
Assiduæ repetunt, quas perdant, Belides undas.

exercet; alia pars supplicus urgetur. Juno Saturnia non veretur illuc descendere cœlesti domo destitutâ (tantùm indulgebat doleri atque odiis.) Quò statim atque subiit, & fores impulsæ a sacro corpore strepitum fecerunt. Cerberus erexit tria capita, & simul tres emisit latratus. Illa arcessit sorores mœste ortas, quæ numina sunt sæva & inexorabilia. Sedebant ante januam carceris obseratam adamante, & pectebant nigros serpentes ex suis capillis. Quam cùm primùm deæ agnoverunt inter tenebras opacas, surrexerunt. Locus appellatur Scelerata. Ibi Tityus dat at præcordia discerpenda, & extensus erat per novem jugera. Tantale, nullæ aquæ à te inveniantur, & arbor quæ impendit, à te recedit. Aut petis lapsum aut sursum mones lapidem statim relapsurum, Sisyphe. Ixion rotatur, & se jugit & insequitur. Et Belides non veritæ parare necem suis patruelibus, inanes repetunt aquas, quas necesse est statim perdant.

NOTÆ.

448. *Dabat*] Juno, quæ majestatis oblita, ad inferos descendere non dedignata est.

450. *Cerberus*] Ditis aulæ janitor canis centiceps, ut Horatio visum, triceps secundum alios, leonis, lupi, & canis ora gerens.

452. *Nocte genitas*] Furias dicit Acherontis & Noctis filias. Tres fuisse dicantur, Tisiphone, Alecto, & Megæra.

Ib. *Grave*] Potest hoc referri ad Junonem, sed potius ad furias, quas quasi sub uno nomine comprehensas dicit.

453. *Adamante*] Id est, ferris firmissimis: ut nullâ vi pœnam effugere valeant, qui intus clausi sunt.

456. *Scelerata*] Quia ibi plectuntur scelerati. *Scelestum locum*, Virg. VI. Æn.

457. *Tityos*] Jovis fuit & Elaræ filius, quem ob corporis immensam magnitudinem Terrâ genitum fuisse fabulati sunt. Hic Latonam de stupro appellare ausus, sagittis Apollinis ad inferos detrusus est, ubi jecur perpetuo renascens vulturi assiduè præbet exedendum,

458 *Tantale*] Tantalus Jovis, ex Plotenym hâ filius, qui propter garrulitatem, deorum secretis in vulgus prolatis, vel quia Pelopem filium diis epulandum apposuit, hâc pœnâ apud inferos est multatus, ut inter epulas fame, in mediis aquis siti torqueatur; cui etiam lapis imminet jamjam cadenti similis.

460. *Sisyphe*] Æoli fuit filius latrocinio infamis, quem Theseus detrusit ad inferos, ubi saxum habet ad montis verticem subvolvendum quod simul ac in ascendendo elapsum est, cogitur repetere.

461. *Ixion*] Qui à Jove in cœlum elatus, ausus est Junonem sollicitare, cujus sub imagine nubem illi objecit Jupiter, & deinde ad inferos dejecit, ubi rotæ alligatus æternùm volvitur.

Ib. *Et se sequiturque*] Nempe rotæ circumactæ assiduas.

463. *Quos perdant*] Quia vas, in quos aquas fundunt, perforatum est.

Ib. *Belides*] *Beli nepotes.* Nam Belus duos habuit filios Danaum & Ægyptum. Is quinquaginta Danai filias totidem filiis suis desponsivit. Sed Danaus, cùm Apollinis oraculo didicisset, se quandoque ab uno filiorum Ægypti, suo genero occisum iri, filiabus mandavit, ut primâ nocte quæque suos maritos occiderent. Quæ quidem omnes, præter unam Hypermnestram natu minimam, quæ Lynceo sponso pepercit, à quo postea Danaus fuit interfectus, patri sunt obsecutæ. Quare eâ pœnâ apud inferos damnatæ sunt, ut cribris aquam haurire nunquam desistant.

Quos

Quos omnes acie poſtquam Saturnia torvâ
Vidit, & ante omnes Ixiona; rurſus ab illo
Siſyphon aſpiciens. Cur hic è fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas? Athamanta ſuperbum
Regia dives habet: qui me cum conjuge ſemper
Sprevit; & exponit cauſſas odiique, viæque,
Quidque velit. Quod vellet, erat, ne regia Cadmi
Staret; & in facinus traherent Athamanta ſorores.
Imperium, promiſſa, preces confudit in unum;
Sollicitatque Deas. Sic hæc Junone locutâ,
Tiſiphone canos, ut erat, turbata capillos
Movit: & obſtantes rejecit ab ore colubras.
Atque ita, Non longis opus eſt ambagibus, infit.
Facta puta, quæcunque jubes. Inamabile regnum
Deſere: teque refer cœli melioris ad auras.
Læta redit Juno: quam cœlum intrare parantem
Roratis luſtravit aquis Thaumantias Iris.
Nec mora; Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit
Importuna facem: fluidoque cruore rubentem
Induitur pallam; tortoque incingitur angue:
Egrediturque domo. Luctus comitantur euntem,
Et Pavor, & Terror, trepidoque Inſania vultu.
Limine conſtiterat: poſtes tremuiſſe feruntur
Æolii, pallorque fores infecit acernas:
Solque locum fugit. Monſtris exterrita conjux,
Territus eſt Athamas: tectoque exire parabant.
Obſtitit infelix, aditumque obſedit, Erinnys:
Nexaque vipereis diſtendens brachia nodis,
Cæſariem excuſſit. Moræ ſonuêre colubræ.
Parſque jacens humeris, pars circum tempora lapſæ
Sibila dant, ſaniemq; vomunt, linguaſque coruſcant.

Quos omnes poſtquam Saturnia torvâ aſpexit injectis oculis, & ante omnes Ixionem; rurſus ab illâ, & ſpectans Siſyphum, Quamobrem, ait, iſte ſolus ex fratribus tot pœnas æterna? regia opulenta tenet ſocerum Athamantem, qui ſemper me deſpexit cum nuru; & narrat cauſſas & odia & itineris, & quid cupiat. Quod optaret, erat, ne regia Cadmi maneret, & ſorores urgerent Athamantem in ſcelus. Simul utitur juſſis, pollicitationibus, precibus, & urget deas. Poſtquam Juno ita hæc protuliſſet, Tiſiphone confeſtim gerens cruentam albam, eam concutit, & dimovit ab ore ſerpentes moleſtos atque ita incipit, Non opus eſt prolixis verborum anfractibus: credito peracta quæcunque imperas: relinque regnum odioſum, & redi in aliquem cœlimeliorem. Juno revertitur hilaris; & eam Iris Thaumantias purgavit aquis aſperſis, cùm cœlum ſubire vellet. Sine cunctatione gravis Tiſiphone corripit tædam imbutam cruore, & tegitur pallâ quæ ſanguine ſpiſſo rubebat, & circumdatur ſerpentibus: & domo exit. Dirus, & Pavor, & Terror, & Inſania comita ſecum adjunctum adjudicatum. At ſoror pertimuit: poſtes Æoli domûs ſenſit concuſſi, & pallor ſubiit ora ex ſolito ſuo tactum. Sol refugit ipſe ſuos. Athamas expurgefactus, ejus ædes reſpuit, & penetralia ægrè domûs. Poſtſtipes facta prohibuit, & retinere intentas; & per ora brachia implicat nodis anguis, comæ agitatæ. Serpentes agitati ſe ipſum, ſe ſonant: & partim in humeros ſtupet, pars ſtrepit circum tempora ſibila dant, & fabulam vomunt, & linguas.

NOTÆ.

436. *Ante omnes*] Propter oblatum ſtupruin.

462. *Conjuge*] Ino, quam Athamas, Siſyphi frater, duxerat uxorem.

471. *Sorores*] Furiæ, quibus Athamas in rabiem actus nefas aliquod patraret.

475. *Crudelem*] Quæ partim pro capillis gerunt: Ovid.

480. *Luſtravit*] Purgavit ab Inferorum contactu.

Ib. *Thaumantias Iris*] Thaumantis & Electræ filia, deorum nuncia, Junonis præſertim famula.

487. *Æolii*] *Athamantes* Æoli filii.

488. *Conjux*] Ino.

Inde

Inde duos mediis abrumpit crinibus angues;
Peſtiferàque manu raptos immiſit. At illi
Inoóſque ſinus, Athamanteoſque pererrant;
Inſpirantque graves animas: nec vulnera membris
Ulla ferunt. Mens eſt, quæ diros ſentiat ictus.
Attulerat ſecum liquidi quoque monſtra veneni,
Oris Cerberei ſpumas, & virus Echidnæ;
Erroreſque vagos, cæcaque oblivia mentis,
Et ſcelus, & lachrymas, rabiemque, & cædis amorem;
Omnia trita ſimul: quæ ſanguine miſta recenti
Coxerat ære cavo, viridi verſata cicutâ.
Dumque pavent illi: vertit furiale venenum
Pectus in amborum: præcordiaque intima movit.
Tum face jactatâ per eundem rapius orbem,
Conſequitur motos velociter ignibus ignes.
Sic victrix, juſſique potens, ad inania magni
Regna redit Ditis; ſumtumque recingitur anguem.
Protinus Æolides mediâ furibundus in aulâ
Clamat, Io, comites, his retia panſilite ſilvis:
Hîc modò cum gemina viſa eſt mihi prole leæna;
Utque feræ, ſequitur veſtigia conjugis amens;
Deque ſinu matris ridentem & parva Learchum
Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras
More rotat fundæ: rigidoque infantia ſaxo
Diſcutit oſſa ferox. Tum denique concita mater
(Seu dolor hoc fecit, ſeu ſparſi cauſa veneni,)
Exululat, paſſiſque fugit malè ſana capillis;
Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis;
Evohe, Bacche, ſonat. Bacchi ſub nomine Juno

Poſtea revulſit ex mediis capitibus duos ſerpentes, & remiſſos conjecit lethali manu. At illi ſerpunt per gremium Inûs & Athamantis, & immittunt peſtiferos halitus: nec corpus lædunt ullo modo: animas eſt, qui patiatur crudeles plagas. Apportaverat enim ſecum horrendam veneni vim fluidam, ſpumas ex ore Cerberi fluentes, & toxicum Echidnæ; & incertas fluctuationes, & oblivia caliginoſæ mentis, & nefas, & fletus, & furorem, & deſiderium furoris, omnia ſimul mixta; quæ confuſa modò cruore recenti coxerat aheno capaci mixta virgâ virente. Et dum illi tremunt, immittit tetros toxicum ſuis finus amborum; & penitùs ultima pectora. Tum tædâ motâ ſæpius per eundem circuitum, flammas vibratas celeriter conſequitur aliis flammis. Se voti compos, & Junonis mandato peracto, reverſura ad ſedes exiles magni Plutonis, & ſolvit iterum à crinibus ſerpentem quo cincta erat. Continuò filius Æoli ſæviens in aulâ vociferatur, Io, ſocii, tendite plagas his ſylvis: lænam hic conſpexi modò cum duobus catulis; atque vaſtigia inſiſtit veſtigiis uxoris tanquam feræ: & vellit ex gremio matris Learchum ridentem & parvum tenentem ulnas; & crudelis bis terque in orbem jactat per aërem ut pondus fundæ, & diſcutit oſſa infantis lenia duræ petræ. Tum denique mater furiata, (ſeu dolor hoc præſtitit, ſeu diffuſum venas infamiæ cauſſa ſuæ) exululat; & vejana prorumpit ſparſa colla, & geſtans ſe plangitur, Melicerta, brachiis nudis; Evohe, Bacche, clamat. Jure ad nomen Bacchi

NOTÆ.

498. *Inſpirant graves*] Mentem peſtifero afflatu turbabant, quod poſſe adhuc fuit quam ſi membris miſeros vexarent.

501. *Echidnæ*] Latinè vipera eſt fœmina. Sumitur verò ſæpius pro Hydrâ Lernea, quæ virgo parùm, partim ſerpens fuit, Typhone gigante ſua cum Cerbero, aliiſque monſtris genita: deinde etiam pro quovis maxime venenato ſerpente uſurpatur.

507. *Mentem*] In furorem dedit.

509. *Conſequitur*] Vibrat flammam circumrotatam, ut flammæ altera ſtatim flamma ſuccedere videatur. Reos autem perterrefaciendi cauſâ factem in orbem jactabat Tiſiphone.

510. *Juſſi potens*] Poſtquam perfeciſſet quod juſſerat Juno.

512. *Æolides*] *Athamas*, Æoli filius.

514. *Cum gemina*] *Ino* uxor erat illi viſa lænа: ut filii duo, Learchus & Melicerta, catuli ſeu leunculi.

522. *Melicerta*] Alter filius.

523. *Evohe*] Vox Bacchantium.

Riſit:

Rifit: &, Hos uſus præſtet tibi, dixit, alumnus.
Imminet æquoribus ſcopulus: Pars ima cavatur
Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus undas:
Summa riget, frontemque inapertum porrigit æquor.
Occupat hunc (vires infania fecerat) Ino:
Seque ſuper pontum, nullo tardata timore,
Mittit, onuſque ſuum. Percuſſa recanduit unda.
At Venus immeritæ neptis miſerata labores.
Sic patruo blandita ſuo eſt: O numen aquarum,
Proxima cui cœlo ceſſit, Neptune, poteſtas;
Magna quidem poſco: ſed tu miſerere meorum,
Jactari quos cernis in Ionio immenſo:
Et Dîs adde tuis. Aliqua & mihi gratia ponto eſt;
Si tamen in dio quondam concreta profundo
Spuma fui, Graiumque manet mihi nomen ab illâ.
Annuit oranti Neptunus; & abſtulit illis
Quod mortale fuit, majeſtatemque verendam
Impoſuit: nomenque ſimul, faciemque novavit:
Leucothoëque Deum cum matre Palæmona dixit.

XII. Sidoniæ comites, quantùm valuêre, ſecutæ
Signa pedum, primo vidêre noviſſima ſaxo:
Nec dubium de morte ratæ, Cadmeïda palmis
Deplanxêre domum ſciſſæ cum veſte capillos.
Utque parum juſtæ, nimiumque in pellice ſævæ
Invidiam fecêre Deæ. Convicia Juno

riſit: & inquit, Alumnus tuus referat tibi hanc fructum. Promontorium impendet mari: pars infima excavatur undis, & tuetur fluctus à pluviâ: ſuperna pars præcipita eſt, & pendenti vicinum in profundum mare. Ino illuc celeriter aſſentit (dederat vecordia vires) & nullo mecu repreſſa injicit & ſe & ſuum onus in mare. Aqua impulſa cubicavit. At Venus miſerata dolores neptis nihil tale merentis, ita demulſit patruum ſuum; O Neptune, numen aquarum, cui poteſtas proxima cœlo data eſt poteſtati invicto, rogo equidem ingentia; ſed tu miſerere meorum, quos undis agitari in vaſto mari Ionio; & adjice diis tuis mariuis. Eſt etiam mihi aliqua gratia in mari; ſi tamen olim nata in dîvo ponto ſpuma fui, & Græcum nomen mihi eſt ab illâ. Neptunus aſſenſus eſt precanti, & illis ademit quod fait mor-ti obnoxium, & addidit majeſtatem tremendam, & mutavit ſimul nomen & vultus; & vocavit Deum Palæmonem cum matre Leucothoë.

XII. *Comites Sidoniæ ſequentes veſtigia quantùm potuerunt, viderunt ultima in extremâ rupe: & credentes nullo modo de eorum morte dubitandum eſſe, lacerato crinibus & veſtibus, deflevêrunt palmis pectoribus domum Cadmi ſuam. Et etiam exectarunt in Junonem tanquam parum æquam, & nimiùm crudelem in adulteram: Juno probra*

Non tulit: &, Faciam vos ipſas maxima, dixit,
Sævitiæ monumenta meæ. Res dicta ſecuta eſt.
Nam quæ præcipuè fuerat pia, Perſequar, inquit,
In freta reginam, Saltumque datura, moveri
Haud uſquam potuit: ſcopuloque affixa cohæſit.
Altera, dum ſolito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos ſentit riguiſſe lacertos.
Illa, manus ut fortè tetenderat in maris undas,
Saxea facta manus in eaſdem porrigit undas:
Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos ſubitò digitos in crine videres.
Quo quæque in geſtu deprênditur, hæſit in illo.
Pars volucres factæ; quæ nunc quoque gurgite in illo
Æquora diſtringunt ſumptis Iſmenides alis.

XIII. Neſcit Agenorides natam, parvumque nepotem
Æquoris eſſe Deos. Luctu, ferieque malorum
Victus, & oſtentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor urbe ſuâ; tanquam fortuna locorum,
Non ſua ſe premeret: longiſque erratibus actus
Contigit Illyricos profugâ cum conjuge fines.
Jamque malis, anniſque graves, dum prima retractant
Fata domûs, releguntque ſuos ſermone labores;
Num ſacer ille meâ trajectus cuſpide ſerpens,
Cadmus ait, fuerit: tum, cùm Sidone profectus,
Vipereos ſparſi per humum nova ſemina dentes?
Quem ſi cura Deûm tam certâ vindicat irâ,
Ipſe, precor, ſerpens in longam porrigar alvum.

non paſſa eſt: &, inquit, Reddam vos ipſas maxima documenta meæ crudelitatis. Res, uti dixit, evenit. Nam una è ſociis quæ fuerat præſertim pia, Proſequar, ait, reginam in mare: & cùm voluiſſet ſe immittere, nuſquam potuit moveri, & manſit alligata ſaxo: Altera nitens plangere pectus ictu conſueto, vidit brachia, quibus conata eſt ſe ferire, obduriſſe. Illa, ut fortè porrexerat manus in fluctus maris, mutata in rupem extendit manus jam ſaxeas in eoſdem fluctus. Cerneres digitos hujus, ut diſcerpebat comam dereptam à vertice, diriguiſſe repentè in comâ. Singulæ manſerunt in eodem geſtu, in quo eas tum invenerat Juno. Pars Iſmenidum mutatæ ſunt in alites, quæ nunc etiam alis indutæ radunt aquas in illo mari.

XIII. *Filius Agenoris ignorat filiam & parvum nepotem eſſe deos marinos, Superatus ærumnis, & numero malorum, & prodigiis, quæ viderat plurima, ædificator egreditur urbe ſuâ, quaſi loci ipſius fortunâ non ſuâ vegetetur, & preſſus longis erroribus venit ad oras Illyricas cum* Hermione *uxore exule. Et jam ipſe ætate & ærumnis, deos ſecum recolunt primam fortunam domûs ſuæ, & recolunt oratione ſuos labores: Ame, inquit Cadmus, ſacer fuit ille draco transfixus meo mucrone, tum cùm Sidone egreſſus mandavi terræ dentes vipereos novum ſeminis genus? Si illum cura deorum uleiſcitur tam certâ irâ, ipſe, oro, anguis fiam, & extendar in productum ventrem.*

NOTÆ.

524. *Hausus*] Ut tanquam Baccho plena, hîc rabie tenearis.

Ib. *Alumnus*] *Bacchus*, quem jam antea Inûs alumnum vidimus.

525. *Scopulus*] *Molaris petra* à Pauſaniâ appellatur, qui Achaïcum ſtatuam ad Phlyxi & Pleuronem transfert.

526. *Cavatur*] *Myrtetus* filium, qui antore Pausaniâ à Delphis exceptus, & in Illyricum ſublatus est, Molarim nominatum memorat, in Dryopum maritimorum urbem relatis eſt, dictuſque Palæmon ſeu Portunus.

527. *Nigras*] Quia Inûs mater fuit Harmonia Cadmi uxor, quam Venus ex Marte genuerat.

529. *Patruo*] *Neptuno*, Jovis fratri, quem Venus pro patruo agnoſcit.

533. *Ionio*] Mare est Ionium ad occaſum. Epiri & Peloponneſi.

538. *Maris*] Ἀφρόδιτη enim dicitur Græcis à maris ſpumâ.

541. *Nomenque ſimul*] Hoc eſt, figuram & nomen Inûs & Melicertæ commutavit. Nam Ino *Leucothea* Græcè; Latinè *Matuta* fuit appellata. Melicerta verò à Græcis *Palæmon*, à Latinis *Portunus*, fuit nuncupatus. Hominibus enim in Deos relatis nomina nova indebantur.

543. *Sidoniæ*] *Matronæ Thebanæ*, quæ Cadmi Sidoni oriundi ſociis nupſerant.

545. *Cadmeïda*] *Ino* Cadmi filiam.

546. *Deplanxêre*] *Deflevêre* palmis pectora plangentes & percutientes.

547. *Pellice*] *Semele*, Bacchi matre, cujus causâ universam Bacchi familiam infeſtiſſimo odio proſequebatur.

NOTÆ.

562. *Iſmenides*] *Thebanæ*, ut jam dixi nus, ab Iſmeno fluvio ſic dictæ.

563 *Agenorides*] *Cadmus* Agenoris filius.

Ib. *Natam, parvumque nepotem*] *Ino & Melicertam.*

565. *Viderat*] Vidimus nos quoque ſuprà, poëtâ ipſo illa referente.

566. *Urbe ſuâ*] *Thebis*, quas condidit Cadmus.

568. *Illyricos*] Illyridis accolas, quæ regio eſt ad mare Adriaticum Italiæ appoſita, ab Illyrio Polyphemi filio ita dicta, ut ſcribit Appian.

571. *Num ſacer*] Sacrum fuiſſe draconem ſuſpicatur Cadmus, quem olim interfecit, cujus cædis deorum iram ſit expertus.

575. *In longum*] Qualem ſerpentes gerunt. Cur verò in ſerpentem dicatur mutatus Cadmus, hanc rationem reddit ſummus Bochartus; Cadmæi ſeu orientales, de quibus Gen. xv. 19. qui ut ex Joſhuæ, cap xi. 3. Chananæam terræ partem maximè orientalem occupaverant, ad montem Hermonem (à quo Harmonia Cadmi uxor) & cum Hevæis una gens fuerunt; *Hevæus* verò Syris eſt *ſerpens*.

Dixit:

Dixit: &, ut ſerpens, in longam tenditur alvum,
Duratæque cuti ſquamas increſcere ſentit,
Nigraque cæruleis variari corpora guttis:
In pectuſque cadit pronus: commiſſaque in unum
Paulatim tereti ſimulantur acumine crura.
Brachia jam reſtant: quæ reſtant brachia tendit;
Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede, ô conjux, accede, miſerrima, dixit:
Dumq; aliquid ſupereſt de me, me tange: manumq;
Accipe, dum manus eſt; dum non totum occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: ſed lingua repentè
In partes eſt fiſſa duas. Nec verba volenti
Subſciunt: quotieſque aliquos parat edere queſtus,
Sibilat. Hanc illi vocem natura relinquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora conjux,
Cadme, mane: teque his, infelix, exue monſtris.
Cadme, quid hoc? ubi pes? ubi ſunt humerique, manuſque?
Et color, & facies, & dum loquor, omnia? cur non
Me quoque, cœleſtes, in eundem vertitis anguem?
Dixerat. Ille ſuæ lambebat conjugis ora:
Inque ſinus caros, veluti cognoſceret, ibat;
Et dabat amplexus, adductaque colla petebat.
Quiſquis adeſt (aderant comites) terretur; at illos
Lubrica permulcent criſtati colla dracones,
Et ſubitò duo ſunt: junctoq; volumine ſerpunt;
Donec in appoſiti nemoris ſubiêre latebras.
Nunc quoque nec fugiunt hominem, nec vulnere lædunt:
Quiſque priùs fuerint, placidi meminêre dracones.

Dixit, & tanquam angues ſerpentini in productum extenditur; & adverſa ſquama increſcere ſentit; & corpus alterum diſtingui nitidis cæruleis; & dejectus in ventrem, & pedes in unum tenuem paulatim curvatos acumine teretes. Superſunt jam lacertæ: ſerpit lacertas quæ ſuperſunt: & lacrymis currentibus ſer jam adhuc humanam, Adde, ô uxor infelix, manum, inquit: & quamdiu mihi quid reſtat de me, me tange, & tene manum, dum manus eſt, dum adhuc totus cruda corpora. Ille quidem cupit plura proferre; ſed lingua ſubito eſt divſa in duas partes; ea verba ſuccurrunt edenti; & queries aggrediar enarrare aliquam querimoniam, dicat ſibila: natura illi permiſit eam tantum ſonum. Ubi plangens nuda pectora manu verberatur, Siſte, Cadme, & noſce exemplo tu hæc monſtra. Quid iſtud, Cadme? Ubi pes? ubi ſunt humeri, & manus, & color, & facies, dum te alloquor? Quamobrem non mutatis me vertis in eundem Serpentem? Ille ingemebat vultus ſua uxoris, & ſerpebat in electus finus tanquam cognitos; & amplexabatur, & ferebatur in collum conſuetum. Quiſquis adſtabat (adſtabant enim) exterrebat. At draconis gerentes illa ſubdunt colla inſignita permulcent illos, & repente duo exoriuntur ſerpentes, & abripiunt ipſos monſtrabiles, donec introierunt in vicinas ſilvæ ſecretæ. Nunc quoque vetant hominem, neque mordent, & mites ſerpentes recordantur quid antea fuerint.

NOTÆ.

578. *Guttis*] Maculis ſub viridibus, quales in quorundam ſerpentum iguumi conſpiciuntur.

585. *Totum*] Horatius malit *totam*, ſcil. manum.

587. *Duas*] Uſque adeo plicatilis eſt ſerpentum lingua, tantaque vaſa celeritate vibrant, ut bifida, nec eſſe tamen videatur.

593. *Dum loquor omnia*] Incœperat loqui dum aliquid hominis reſtabat, ſed priùs quàm animadverteret, totus in ſe vertit ſerpens.

598. *Ad illos*] Comites. Nam ut ſequitur,

—*Nec jugum hominem, nec vulnera lædunt.*

600. *Duo ſunt*] Intellige igitur jam Cadmi uxorem in anguem mutatam.

XIV. Sed tamen ambobus verſæ ſolatia formæ
Magna nepos fuerat; quem debellata colebat
India: quem poſitis celebrabat Achaïa templis.
Solus Abantiades ab origine cretus eâdem
Acriſius ſupereſt, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ; contraque Deum ferat arma; genuſque
Non putet eſſe Jovis. Neque enim Jovis eſſe putabat
Perſea; quem pluvio Danaë conceperat auro.
Mox tamen Acriſium (tanta eſt præſentia veri)
Tam violaſſe Deum, quàm non agnôſſe nepotem
Pœnitet. Impoſitus jam cœlo eſt alter: & alter
Viperei referens ſpolium memorabile monſtri,
Aëra carpebat tenerum ſtridentibus alis.
Cúmque ſuper Libycas victor penderet arenas;
Gorgonei capitis guttæ cecidêre cruentæ;
Quas humus exceptas varios animavit in angues.
Unde frequens illa eſt infeſtaque terra colubris.
XV. Inde per immenſum ventis diſcordibus actus,
Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquoſæ,

XIV. *Sed tamen nepos fuerat utrique magna conſolatio mutatæ figuræ; quem India ut deum venerabatur; quem Achaïa colebat extructis delubris. Solus reſtat Acriſius Abantis filius ductus ab eâdem ſtirpe, qui prohibeat Deum à muris urbis Argolicæ, & induat arma adverſus illum, nique credat eſſe ſobolem Jovis. Neque etiam abſtinebatur Perſeum eſſe Jovis filium, quem Danaë conceperat auro pluviali. Brevi tamen Acriſium pœnitet (tanta eſt vis veritatis) ſe tam læſiſſe Deum, quàm non agnoviſſe nepotem. Jam unus* (Bacchus) *receptus eſt cœlo; at alius* (Perſeus) *reportans inſignes exuvias monſtri volitare: agitabat mollem aërem alis ſirepentibus. Cúmque victi compos immitteret arcolis Libycis, guttæ cruoris defluxerunt ex capite Gorgonis, quas exceptas terra excitavit in diverſas ſerpentes: ex quibus terra eſt infeſta malis ſerpentibus.*

XV. *Inde victus ventis diſcordantibus per vaſtum aërem, nunc huc, nunc illuc, ſicut nubes aquoſa,*

NOTÆ.

605. *Nepos*] Bacchus, ex Semele.

606. *Achaïa*] Quæ pars eſt Græciæ, in quâ Bacchus fuit: eâ enim pro Græciâ ipſi poſtea eſſe in ſolet alibi.

607. *Abantiades*] Abas ut Abantis filius, rex Argivorum, illius Danaës pater, quæ à Jove pluvio auro facta prægnans, à quo poſtea ipſe Acriſius dolo per incognitam interfectus eſt.

Ib. *Origine eâdem*] Vulnerant quippe nonnulli Abantem, Arcadis patrem, Pelasgi filium, cui Belo Jupiter pater fuit, uti etiam & Bacchus.

608. *Arcat*] Bacchum nempe Deum eſſe negabat.

Ib. *Urbis Argolicæ*] Eſt Argos ipſum, totius Peloponneſi, quæ interdum plurali numero *Argi* dicitur, & pro totâ Græcia ponitur.

611. *Perſea*] Conjoverat eriteolo Acriſius ſe à Perſeo aliquando occiſum iri; quamobrem filiam Danaën alio nec tuto tabulato inclusit. Illuc in imbrem aureum converſus Jupiter penetravit; qui puellam gravidam fecit. Recognitâ in Jovem facti culpam rejecit Danaë, ait deum & ſibi metuens pater illi fidem non habuit, quippe cum filio Perſeo unâ in arcâ liqueâ inclusam in mare dejecit; quæ tamen à piſcatore quodam extracta Pilumno regi data eſt, cui nupſit.

614. *Pœnitet*] Quia Bacchum, cœlo receptum, nepotem Perſeum, Jove digna geſſiſſe accipiebat.

615. *Monſtri ſpolium*] Caput dicit Meduſæ, viperei capillis formidabile, quod Plutonis galeâ, Minervæ ægide & falce adamantinâ inſtructus Perſeus amputavit, Minervæ ſcuto deinde aptavit, cujus obtutu plurimos in ſaxa convertit. Fuerunt autem Meduſa, Sthenio, & Euryale, Phorci Cetûſque filiæ, de quibus ſi plura cupis, nullum invenias.

616. *Aëra*] *Tenerum*, quæ à nymphis, ut ſcribit Apollodorus, aut à Mercurio, ut placet aliis, Perſeus acceperat.

619. *Annuerat*] Fictum ex eo videtur iſtud, quòd plurimis ſerpentibus infeſta ſit Africa.

trabitur; & ex sublimi aëre despicit terras longè dissitas, & volat super totum terrarum ambitum. Ter conspexit frigidas ursas, ter lacertos Cancri. Sæpe abreptus est sub occasus, sæpe in ortus. Jamque die occidente metuens se committere tenebris, requievit in parte orbis occiduâ, regnis Atlantis; & quærit brevem somnum, donec Lucifer arcessat lumen Auroræ; Aurora currus dici. Hic Atlas Iapeti filius præcelluit omnibus hominibus proceritate corporis. Terra extrema & mare ultimum, quod subjicit aquas equis Solis exhaustis, & excipit currus lassos, sunt sub hoc rege. Mille greges & totidem armenta illi vagabantur per gramina: & nullos habuit vicinos qui terræ quicquam juxta colebant. Erat arborum splendentia auro nitente tegebant aureos ramos, & aurea poma. Hospes, inquit illi Perseus, seu gloria magnæ originis te movet, Jupiter est auctor mea originis; seu es admirator rerum gestarum, admirabere nostras: pulso hospitium & quietem. Ille recordabatur antiqui fati (nam Themis Parnassi hoc fatum aperuerat.) Atla, dicebat, qui arbor tua destituetur auro: & filius Jovis consequetur laudem raptî. Atlas id pavens pomaria firmis ramis

Fertur; & ex alto seductas æthere longè
Despectat terras; totumque supervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit;
Sæpe sub occasus, sæpe est ablatus in ortus.
Jamque cadente die veritus se credere nocti,
Constitit Hesperio regnis Atlantis in orbe;
Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
Evocet Auroræ; currus Aurora diurnos.
Hîc hominum cunctos ingenti corpore præstans
Iapetionides Atlas fuit. Ultima tellus
Rege sub hoc & pontus erat, qui Solis anhelis
Æquora subdit equis, & fessos excipit axes.
Mille greges illi, totidemque armenta per herbas
Errabant: & humum vicinia nulla premebant.
Arboreæ frondes auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
Hospes, ait Perseus illi, seu gloria tangit
Te generis magni: generis mihi Jupiter auctor:
Sive es mirator rerum; mirabere nostras.
Hospitium requiemque peto. Memor ille vetustæ
Sortis erat (Themis hanc dederat Parnassia sortem)
Tempus, Atla, veniet, tua quo spoliabitur auro
Arbor, & hunc prædæ titulum Jove natus habebit.
Id metuens, solidis pomaria clauserat Atlas

NOTÆ.

625. *Gelidas*] *Septentriones gelidos*, ad quos sol nunquam pervenit.

628. *Atlantis*] Hîc fuit Atlas Promethei frater, Iapeti filius, rex Mauritaniæ, qui sibi à quodam Jovis filio exitium imminere à Themide monitus, neminem prorsus hospitio accipiebat. Hunc objecto clypeo Perseus æ libus exclusus in montem mutavit, qui propter altitudinem cœlum pertingere, atque adeò sustinere creditus: Cui fabulæ locum dedit rerum Astronomicarum peritia, qua Atlas ille excelluit.

Ib. *Regnis*] In appositione cum *orbe*.

629. *Dum Lucifer*] Id est, donec dies illucescat. Est autem Lucifer Veneris stella, quæ prima post solis occasum apparet, tumque dicitur Hesperus, ultima ejus ortum, atque adeò Auroram antegredi tur, diciturque Phosphorus seu Lucifer.

632. *Iapetionides*] *Atlas* Iapeti filius, rex Mauritaniæ ad occasum occiduum, qui ab illo *Atlanticus* dicitur.

Ib. *Ultima tellus*] Mauritaniæ cum reliquo occidente.

634. *Subdit*] Quia in illud sol sese recondere videtur.

638. *Poma*] *Hesperidum*, quæ Hesperi filiæ fuerunt fratris Atlantis; fuisse & poma hæc, & hortum plerique tradiderunt.

643. *Themis*] Cœli & terræ filia, quam ante Apollinem Delphis oracula edidisse, quodque fas fuerit præcepisse fabulati sunt.

645. *Et hunc*] Herculem verò Jovis filium poma illa rapuit, ut ex fabulis notissimum.

Mœnibus, & vasto dederat servanda draconi:
Arcebatque suis externos finibus omnes.
Huic quoque, Vade procul, ne longe gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longè tibi Jupiter absit.
Vimque minis addit: foribusque expellere tentat
Cunctantem, & placidis miscentem fortia dictis.
Viribus inferior (quis enim par esset Atlanti
Viribus?) At quoniam parvi tibi gratia nostra est
Accipe munus, ait. Lævâque à parte Medusæ
Ipse retroversus squallentia prodidit ora.
Quantus erat, mons factus Atlas. Jam barba comæq;
In silvas abeunt; juga sunt humerique, manusque;
Quod caput antè fuit, summo est in monte cacumen,
Ossa lapis fiunt. Tum partes auctus in omnes
Crevit in immensum (sic Dî statuistis) & omne
Cum tot sideribus cœlum requievit in illo.
XVI. Clauserat Hippotades æterno carcere ventos:
Admonitorque operum cœlo clarissimus alto
Lucifer ortus erat. Pennis ligat ille resumtis
Parte ab utrâque pedes; teloque accingitur unco:
Et liquidum motis talaribus aëra findit.
Gentibus innumeris circúmque infraque relictis,
Æthiopum populos, Cepheïa conspicit arva.
Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedam pœnas injustus jusserat Ammon.

cinxerat & tradiderat custodiendo ingenti draconi; & prohibebat omnes peregrinos à suis finibus. Deinde quoque huic Perseo, Procul, te cùm à me oppressus ira, gloria rerum, quas fingis, te delectat, & ne Jupiter tibi longè abesse videatur. Atque ut quæ minatur, & vultu & re ipsa probat tentat, & repugnantem vi fortia dictis. Viribus impar fuit (nam quis æqualis esset Atlanti viribus?) At quandoquidem inquit, gratia nostra tibi est parvi, hoc pro dono habe: & ipse retro aspiciens ostendit à parte sinistrâ crinibus horridis Medusæ. Atlas quantus erat, mutatus est in montem. Jam barba & capilli fiunt silvæ: humeri & manus sunt clivi: Quod fuit ante caput, est fastigium in supremo monte. Ossa mutantur in saxa. Tum auctus in omne latus surrexit in immensum (ita voluistis Dii) & totum cœlum cum tot astris requiescunt super illum.

XVI. *Hippotades obstruxerat omnes ventos carcere æterno: & Lucifer hortator operum surrexerat splendidissimus in sublimi cœlo. Ille pennas rejunctas pedibus nectit ab utraque parte, & accingitur ense falcato; & dividit aërem findens remigiis agitatis. Nobilibus gentibus cùm & infra emissis, videtur campos Cephëos & populos Æthiopum. Ille iniquus Ammon exegerat Andromedam insontem exsolvere pœnas jactantiæ maternæ.*

NOTÆ.

647. *Draconi*] Ladonis nomine, quem fluvium seu fossam circum hortos in serpentis modum ductam interpretantur.

656. *Retroversus*] Ne pariter in saxum, viso, monstro, mutaretur.

662. *Requievit in illo*] Propter astronomiæ scientiam sphæramque ab illo inventam, fingitur Atlas cœlum sustinere.

663. *Hippotades*] Æolus Jovis ex Arcesiâ filius, Hippotæ nepos. Αἰολεῖ Ἱπποτάδεω παῖδα κλύτον. Apol. lib. IV. Qui quum naturam ventorum adverteret, atque ex ortu & occasu siderum, statisque anni temporibus, ut & regionem marisque æstus reciproci venti prædiceret, ταμίαν τῶν ἀνέμων ϗ Βασιλέα vocarunt & crediderunt, inquit Strab. II. & VI. lib. Virg. Æn.

Ib. *Æterno*] Firmissimo, quo olim solitus est illos coërcere.

665. *Pennis*] Talaribus (de quibus suprà) quæ per noctem deposuerat.

666. *Tela unco*] Falce facto, seu harpe.

669. *Cephëa*] Cephei Phœnicis filii, Andromedæ patris, regis Æthiopum.

670. *Linguæ*] Quippe auri erat Cassiope, Andromedæ mater, de pulchritudine cum Nereïdibus contendere.

671. *Ammon*] Jupiter est, quem *arenarium* Græculi vocaverunt, qui in Libyæ desertis templo celeberrimo sub arietis formâ, ideo colebatur, ut visum iisdem, quòd ea formâ instructi Baccho apparuerit, eidemque pedis ictu frontem aperuerit. Ille, de marino monstro, quod Nereïdum precibus, Neptunus adversus Æthiopas immiserat, consultus, Cepheï, Cassiopeïque progeniem monstro objiciendam responderat: quod quidem jam, non sine causâ, pœnæ injustum videtur; cùm

Quam ſtatim atque Perſeus *Abantis prompſit, conſpexit vinctas balantem lacertos ad rigentem rupem, arbitratus eſſet ſtatuam fuiſſe marmoream, niſi quòd parcus ventus agitaverat comam, & oculi emiſerant lachrymas tepidæ defluentes. Incautus concipit flammas; & hæret, & percuſſus ſpecie pulchritudinis conſpectæ, prope obtum non meminit agitare alas in aëre. Poſtquam adſtitit, O, inquit, non ejuſmodi vinculis digna, ſed quibus amantes avidi inter ſe copulantur; dic petenti nomen patriæ & tuum, & quamobrem geras catenas. Primò illa obtuit, neque, quia virgo erat, audet aliquid virum; & veliet facies verecundam manibus, ſi non ſciſſet vincta. Quod locus, oppleverunt oculos lacrymis erumpentibus. Ne crederetur nolle agnoſcere ſua peccata, profitetur nomen patriæ & ſuum, & quantis ſuerit confidentia pulchritudinis maternæ: &, nondum omnibus enarratis, aqua ſtrepitu edidit; & manifeſtum accedens ex alto mare apparet, & occupat veſtigium ſpatium mavis ſub pectore. Puella exclamat: Pater triſtis, & mater ingens præſtare ſit; atque miſeris, id auxilio illa. Neque opem ferunt ſecum, ſed lacrymas congruas ſuppliciis, & plenius; & ad amplexandum ligatum corpus. Cùm ſic laſſes lupitur: Pectite cubit longum dari ſpatium ſceleri; exigua eſt mora ad opem præſtandam. Si ego Perſeus Jovis filius, atque Danaës illius, quam inclusam Jupiter gravidam fecit auro ſaccando. Perſeus qui ego Gorgonem anguicomam, me alis*

Quam ſimul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades; niſi quod levis aura capillos
Moverat; & trepido manârant lumina fletu;
Marmoreum ratus eſſet opus. Trahit inſcius ignes;
Et ſtupet: &, viſæ correptus imaginæ formæ,
Pœnè ſuas quatere eſt oblitus in aëre pennas.
Ut ſtetit, O, dixit, non iſtis digna catenis;
Sed quibus inter ſe cupidi junguntur amantes;
Pande requirenti nomen terræque, tuumque;
Et cur vincla geras. Primò ſilet illa: nec audet
Appellare virum virgo: manibuſque modeſtos
Celâſſet vultus; ſi non religata fuiſſet.
Lumina, quod potuit, lachrymis implevit obortis.
Sæpius inſtanti, ſua ne delicta fateri
Nolle videretur, nomen terræque, ſuumque,
Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ,
Indicat. Et, nondum memoratis omnibus, unda
Inſonuit: venienſque immenſo bellua ponto
Eminet; & latum ſub pectore poſſidet æquor.
Conclamat virgo: Genitor lugubris, & amens
Mater adeſt; ambo miſeri, ſed juſtiùs illa.
Nec ſecum auxilium, ſed dignos tempore fletus,
Plangoremq; ferunt, vinctoque in corpore adhærent.
Cùm ſic hoſpes ait: lacrymarum longa manere
Tempora vos poterunt: ad opem brevis hora ferendam eſt.
Hanc ego ſi peterem Perſeus Jove natus, & illâ
Quam clauſam implevit fœcundo Jupiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator, & alis

Neque opem ferunt ſecum, ſed lacrymas congruas ſuppliciis, & plenius; & ad amplexandum ligatum corpus. Cùm ſic laſſes lupitur: Pectite cubit longum dari ſpatium ſceleri; exigua eſt mora ad opem præſtandam. Si ego Perſeus Jovis filius, atque Danaës illius, quam inclusam Jupiter gravidam fecit auro ſaccando. Perſeus qui ego Gorgonem anguicomam, me alis

NOTÆ.

mater, non filia, in culpâ fuiſſet.

675. *Trahit inſcius*] Andromedam neſcius quæ eſſet, amavit.

682. *Appellare*] Dubitat Heinſius, an *Appellare virum* recte dicatur, cùm illa reſpondeat *appellanti*. Repetit igitur *Appellare*, quod ſequentia confirmant.

685. *Sua ne*] Atque adeò ipſa ſibi conſcia videretur.

689. *Bellua*] Cujus olim Romam ex oppido Judææ Joppe allata oſtendit M. Scaurus, longitudine pedum 40. altitudine collarium Indicus Elephantes excedente, ſpinæ craſſitudine ſeſquipedali; ut Plinius & Solinus referunt.

697. *Hæc*] Danaë, Perſei matre, de quâ ſuprà. Optimè vero Perſeus virtutes ſuas apud iguotum exponit, quò facilius id, quod cupit, accipiat; & brevissimâ uſus eſt oratione, utpotè monitro & tempore urgente.

Æthereas

Æthereas auſus jactâtis ire per auras;
Præferrer cunctis certè gener. Addere tantis
Dotibus & meritum (faveant modò numina) tento:
Ut mea ſit, ſervata meâ virtute, paciſcor.
Accipiunt legem (quis enim dubitaret?) & orant,
Promittuntque ſuper regnum dotale, parentes.
Ecce velut navis præfixo concita roſtro
Sulcat aquas, juvenum ſudantibus acta lacertis;
Sic fera dimotis impulſu pectoris undis
Tantùm aberat ſcopulis, quantùm Balearica torto
Funda poteſt plumbo medii tranſmittere cœli:
Cùm ſubitò juvenis pedibus tellure repulsâ
Arduus in nubes abiit. Ut in æquore ſummo
Umbra viri viſa eſt, viſam fera fævit in umbram:
Utque Jovis præpes, vacuo cùm vidit in arvo
Præbentem Phœbo liventia terga draconem,
Occupat averſum: neu fæva retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues:
Sic celeri fiſſum præpes per inane volatu
Terga feræ preſſit; dextroque frementis in armo
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
Vulnere læſa gravi modò ſe ſublimis in auras
Attollit: modò ſubdit aquis: modò more ferocis
Verſat apri, quem turba canum circumſona terret.
Ille avidos morſus velocibus effugit alis:
Quáque patent, nunc terga cavis ſuper obſita conchis,
Nunc laterum coſtas, nunc quà tenuiſſima cauda
Deſinit in piſcem, falcato vulnerat enſe.
Bellua puniceo miſtos cum ſanguine fluctus
Ore vomit. Maduêre graves aſpergine pennæ;

agitatis veritus ſum iter facere per aërem; ſi inquam iſtam peſcerem in matrimonium, anteponerer gener ſine dubio cunctis. Cœpi adjicere tantis virtutibus etiam beneficium, meâ dii annuant. Pactum facio ut mea ſit, defenſa meâ fortitudine. Probant conditionem parentes (quis enim abnueret?) & precantur & pollicentur inſuper regnum in dotem. Ecce, ſicuti velox navis findit aquas roſtro præfixo, impulſa brachiis ſudantibus juvenum; ſic bellua, aquis repulſis motu pectoris, tantùm diſtabat à rupe, quantum ſpatii in medio aëre pila plumbea ex fundâ Balearicâ contorta pertranſire poteſt: cùm repentè juvenis, terra repulſâ pedibus ſublimis exiluit in aërem. Cùm umbra viri conſpecta eſt in ſupremo mari, bellua fuit in umbram conſpectam. Et ſicut Jovis ales, cùm intuitus eſt ſerpentem obvertentem ſubnigrum dorſum ſoli, in veſtro agro, corripit averſum; & ne reflectat fera ira, immittit acres ungues collo ſquamifero: Sic velox Inachides præcipiti volatu per aërem diviſum irruit in dorſum belluæ, & uſque ad capulum condidit enſem in armo dextro furentis. Illa graviter vulnerata, interdum ſe ex iſſa erigit in aërem, interdum mergitur aquis; interdum verſatur in modum aſperi apri, quem multitudo allatrantium canum tremefacit. Ille vitat morſus aſperos citis alis; & modò lædit recurvo gladio dorſum teſtum teſtis cavis, quà apertum eſt; modò coſtas laterum, modò quà cauda ſubtilior terminatur in piſcem. Fera expalt ore undas miſtas cum ſanguine purpureo. Pennæ inviatæ graves factæ ſunt undarum reſperſione;

NOTÆ.

709. *Balearica*] A Balearium inſularum Hiſpaniæ in Mediterraneo mari objectarum, incolis, qui peritiſſimi habiti ſunt funditores.

Ib. *Torto*] In orbem acto: qui mos eſt funditorum.

714. *Præpes*] Aquilam dicit, Jovis alitem, ſerpentibus, uti quidam volunt, maximè infeſtam. Præpetes verò majores dicuntur aves, quarum ex volatu auguria colliguntur.

715. *Præbentem Phœbo*] Apricantem ſe ad ſolem.

716. *Præpes*] Id eſt, velociter, opportunè & facili lapſu ex ſuperiori loco involans.

720. *Inachides*] Perſeus, ab Inacho priſco Argivorum rege, quibus Acriſius avus imperabat, ſic dictus.

729. *Pennæ*] Alarum Perſei.

æque Perseus non ausus amplius confidere talaribus jam *madefactis, intutus est saxum, quod supremo cacumine eminet in aquas tranquillas, at fluctibus obruitur cùm mare agitatur. Stans ibi, & apprehendens supremum cacumen saxi sinistrâ, ter quaterque ferœ dat ferro sæpe petita transigit. Vociferatio cum applausu implevêrunt littora & supremas domos deorum: Cassiope & pater Cepheus lætantur, & salutant generum, & agnoscunt cælumen & servatorem domûs. Puella liberata à cujus exspectatur, Perseo præmium pariter & caussa laboris. Ipse lavat manus victrices aquâ sumptâ, & sternit terram frondibus, ne caput anguibus factum prematur nudâ glareâ; & supponit virgas natantes in manu, super quas deponit caput Medusæ Phorcynidos. Virga recens atque viva traxit vim monstri, adhuc medullâ facili foecunda, & dirigunt hujus contactu; & accepit novum duritiem in ramis & frondibus. At Nymphæ maris periculum fecerunt facti mirabius in pluribus virgis, & lætantur idem omnibus evenire; & renovant ex illis semina sparsa per aquas. Nunc quoque eadem natura est curalii, ut rigescat ab aëre tacto, & quod erat vimen in mari lapidescat, quare primum in aëren attollitur.*

XVII. *Ille statuit tribus dis totidem altaria de glebis, sinistrum Mercurio, dextrum tibi,* Pallas, *virgo bellica; altare Jovis medium est. Junix immolatur Palladi; vitulus alipedi; taurus tibi,* Jupiter, *maxime Deorum. Et continuò Andromedan, meritorum tanti, facinoris*

Nec bibulis ultra Perseus talaribus ausus
Credere: conspexit scopulum, qui vertice summo
Stantibus extat aquis; operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupisque tenens juga prima sinistrâ,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cum plausu clamor, superasque Deorum
Implevêre domos. Gaudent generumque salutant,
Auxiliumque domûs servatoremque fatentur
Cassiope, Cepheusque pater. Resoluta catenis
Incedit virgo, pretiumque & caussa laboris.
Ipse manus haustâ victrices abluit undâ,
Anguiferumque caput nudâ ne lædat arenâ,
Mollit humum foliis: natasque sub æquore virgas
Sternit, & imponit Phorcynidos ora Medusæ.
Virga recens, bibulaque etiamnum viva medullâ
Vim rapuit monstri, tactuque induruit hujus;
Percepitque novum ramis & fronde rigorem.
At Pelagi nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis, & idem contingere gaudent:
Seminaque ex illis iterant jactata per undas.
Nunc quoque curaliis eadem natura remansit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre; quodque
Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.

XVII. Dis tribus ille focos totidem de cespite ponit:
Lævum Mercurio, dextrum tibi, bellica virgo;
Ara Jovis media est. Mactatur vacca Minervæ; 755
Alipedi vitulus; taurus tibi, summe Deorum.
Protinus Andromedan, & tanti præmia facti

NOTÆ.

743. *Phorcynidos*] Phorci filiæ.

745. *Monstri*] Medusæ capitis, cui innata vis erat viventia pieraque indurandi.

746. *Percepit*] Ad curalii naturam alludit, quod in mari molle, extractum non multo pòst durescit. Plin. lib. xxxii. c. 2.

749. *Seminaque*] Id est, nymphæ pluribus virgis vim monstri gaudent experiri, ut cum illæ virgæ in curalium mutatæ fuerint, semina loco illud idem per vastum mare propagent

755. *Lævum*] Primus honoris locus medius, proximus sinister, inquit Lipsius.

756. *Alipedi*] Mercurio alas in pedibus habenti, ut qui & velocissimus sit planetarum, & cum talaribus alatis pingatur.

Ib. *Taurus*] Jovi mactari taurum negat Servius ad III. *Æn.* & Macrob. Sat. III. c. 10. Afferit Xenophon. Cyropæd. & Julian. ad Libanium.

Indotata rapit. Tædas Hymenæus, Amorque
Præcutiunt: largis satiantur odoribus ignes.
Sertaque dependent tectis: lotique, lyræque,
Tibiaque, & cantus, animi felicia læti
Argumenta, sonant. Reseratis aurea valvis
Atria tota patent, pulchroque instructa paratu
Cepheni proceres ineunt convivia regis.
Postquam epulis functi, generosi munere Bacchi
Diffudêre animos: cultusque, habitusque locorum
Quærit Abantiades: quærenti protinus unus
Narrat Lyncides, moresque, habitusque virorum.
Quæ simul edocuit, Nunc, ô fortissime, dixit,
Fare precor, Perseu, quantâ virtute, quibusque
Artibus abstuleris crinita draconibus ora.
Narrat Abantiades; gelido sub Atlante jacentem
Esse locum, solidæ tutum munimine molis:
Cujus in introitu geminas habitâsse sorores
Phorcydas, unius partitas luminis usum:
Id se solerti furtim, dum traditur, astu
Suppositâ cepisse manu: perque abdita longè,
Deviaque, & silvis horrentia saxa fragosis
Gorgoneas tetigisse domos: passimque per agros,

indotatam abripit. Hymenæus & amor præcutiebant faces nuptiales: foci implentur multis odoribus: & corollæ dependent tectis: & lotí, & lyræ, & tibia, & cantus, indicia festivi animi, personant, Tota atria aurea aperta sunt, foribus patentibus. Et optimates Cepheni frequentant convivia regia ipsâ ipso apparatu ornata. Postquam epulati essent, exhilararunt corda beneficio præstantissimi vini: & Abantiades scisciatur ritus & mores locorum: continuò quidem Lyncides refert sciscitanti ritus & mores hominum. Quæ statim atque enarravit, Nunc, inquit, ô strenuissime Perseu, narra, quæso, quantâ fortitudine, & quibus dolis abripueris caput Medusæ *hispidum draconibus. Abantiades memorat locum esse porrectum sub frigido Atlante, secutum septa vasti montis: in cujus ingressa sedem habuisse duas sorores Phorcydas, quæ unius oculi usum inter se vicissim partitæ sunt, se eum oculum corripuisse clanculum callido dolo, manu submissa, dum ab unâ sorore ad alteram traditur; & subisse fines Gorgoneas per loca longè secreta, & devia, & rupes horridas silvis sonoris: & hinc inde per campos,*

NOTÆ.

758. *Præmia indotata*] Andromedam, quam sine dote popposcerat, ut virum fortem, atque adeò heroëm decuit.

Ib. *Rapit*] Allusum fortè ad Rom. morem, ubi virgines è gremio matris *rapi* solitæ, in memoriam & omen *raptarum* Sabinarum, quòd Romulo & suis feliciter cessit.

Ib. *Hymenæus*] Nuptiarum deus.

759. *Largis*] De apparatu, ritibus, & festivitate celebri nuptiarum, vide Alex. ab Alex. lib. il. cap. 5.

Ib. *Largis*] Non sine sacrificiis nuptiarum ceremoniæ absolvebantur.

760. *Lotique*] Id est, tibiæ ex loto fructice, de quo in Amoribus; quanquam manifestum *citharæ* quod in quibusdam reperitur, nisi Heinsio & Gronovio viris clarissimis aliter videretur.

764. *Cephèni*] Qui Cephei aulam frequentabant.

766. *Diffudêre*] Id est, Cor dilatarunt, exhilarârunt; nam lætitiæ auctor Bacchus, qui curis aut mœstitiâ contractos resolvit.

768. *Lyncides*] Lyncei filius, nisi nomen est proprium.

771. *Ora*] Medusæ caput serpentibus horridum, ut suprà vidimus.

775. *Phorcydas*] Gorgonas dicit Pephredo & Enyo quibus addunt nonnulli Dino, Phorci filias; quas, quòd canæ natæ fuerint *Græas* vocitaverunt; quarum sorores fuerunt aliæ Medusa, Sthenyo, & Euryale.

Ib. *Unius luminis*] *Oculi*, quo per vices utebantur; atque eundem eam *Cæsiliarium* volunt ipsæ, qui fabulam ad historiam referunt; *Prudentiam* verò, qui ad mores.

779. *Gorgoneas*] In quibus Medusa, Sthenyo, & Euryale degebant. Consulendus omnino Natalis Comes, qui hanc fabulam egregiè ad mores accommodat.

& per vias inveniſſe imagines virorum & bellatorum mutatas ex ipſis in ſaxa, conſpectâ Medusâ: ſe tamen vidiſſe ſimulacra terribilis Medusæ à reflexo clypeo, quem ferebat ſiniſtrâ: & dum ignorat altus Labaret & ipſum & ſerpentes, abſciſſe caput collo: & Pegaſum cum pennis, & fratrem Chryſaorem genitos de ſanguine matris. adjecit etiam non fieri, diſcimina prolixi itineris; quæ maris, quas terras mutatus eſſet ſub ſe ab excelſo cœlo; & quibus ſideribus admotus fuiſſet pennis agitatis. Miluit tamen eâdem quidem illi expectavisse. Unum ex proceribus interrogat, exquirens, quamobrem Meduſa ſola ſororum habuerit ſerpentes immixtos pilis alternis. Hoſpes, inquit, quandoquidem petis quæ digna ſint memorari, habe ſatis nem rei quam poſtulas. Illa fuit inſignis pulchritudine, & ſpes invidioſa multorum procorum: neque pars ulla fuit ſpeciosior in illâ tota crinibus. Vidi, qui dicerent ſe aſpexiſſe.

Perque vias vidiſſe hominum ſimulacra ferarumque,
In ſilicem ex ipſis viſâ converſa Meduſâ:
Se tamen horrendæ, clypei, quod læva gerebat,
Ære repercuſſo, formam aſpexiſſe Meduſæ:
Dumque gravis ſomnus colubroſq; ipſamq; tenebat,
Eripuiſſe caput collo: pennisque fugacem
Pegaſon, & fratrem matris de ſanguine natos.
Addidit & longi non falſa pericula curſûs:
Quæ freta, quas terras ſub ſe vidiſſet ab alto:
Et quæ jactatis tetigiſſet ſidera pennis.
Ante expectatum tacuit tamen. Excipit unus
E numero procerum, quærens, cur ſola ſororum
Geſſerit alternis immiſtos crinibus angues.
Hoſpes ait, Quoniam ſcitaris digna relatu,
Accipe quæſiti cauſſam. Clariſſima formâ
Multorumque fuit ſpes invidioſa procorum
Illa: nec in totâ conſpectior ulla capillis
Pars fuit. Inveni, qui ſe vidiſſe referrent.
Hanc pelagi rector templo vitiâſſe Minervæ
Dicitur. Averſa eſt, & caſtos ægide vultus
Nata Jovis texit. Neve hoc impunè fuiſſet;
Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros.
Nunc quoque ut attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in adverſo, quos fecit, ſuſtinet angues.

Deus unus dicitur hanc vidiſſe in templo Minervæ pulcrum ex ægide: & ne hoc eſſet multum, Nunc etiam, ut tremefaciat hoſtes ſtupidos, gerit in pectore effictos serpentes, quos produxit.

NOTÆ.

783. *Ære repercuſſo*] Ne ſe ipſam Meduſam ſine clypeo, quo ſpeculi loco uti eſt, incautè aſpexiſſet, in ſaxum abiiſſet.

786. *Pegaſon*] Equus fuit alatus, quem cum Chryſaore fratre, ex Meduſæ ſanguine in terram delapſo natum voluerunt.

787. *Non fidæ*] Quippe fugientem perſecutæ ſunt Sthenyo & Euryale alatæ, manibuſque ferreis à naturâ inſtructæ: ſed illum Plutonis obſcurâ galeâ protexit.

790. *Ante expectatum*] Ut hinc gratiſſimam credas fuiſſe Perſei orationem.

799. *Ægide*] Ægis thorax eſt & ſcutum Palladis, ita dicta παρὰ τῦ αἴσσω, quod eſt, *iro, & impetum facio*; quòd illâ munita Pallas in hoſtes impetum faciat.

802. *Nunc quoque*] Jam diximus ſuprà Meduſæ caput Minervæ ſcuto apponi: quo hoſtes in ſaxa transformet. Explicationem hujus fabulæ, quid per caput Meduſæ, quid per horrentes in ſaxa converſos intelligunt poetæ, reperies apud Mythologos.

P. OVI-

P. Ovidii Nasonis METAMORPHOSEON

LIBER V.

ARGUMENTUM.

TUM Pallas, quæ illi hactenus comes fuerat, ipſo relicto, in Helicona ſe confert, ut Hippocrenen inſpiciat. Ibi narrant illi Muſæ de Pyrenes, & Piéridibus in picas converſis, poſtquam, cantu de variis transformationibus inſtituto, cum ipſis contendiſſent.

I. DUmque ea Cephenum medio Danaëius heros
Agmine commemorat; fremidâ regalia turbâ
Atria complentur; nec conjugialia feſta
Qui canat, eſt clamor; ſed qui fera nuntiet arma.
Inque repentinos convivia verſa tumultus
Aſſimilare freto poſſis; quod ſæva quietum
Ventorum rabies motis exaſperat undis.
Primus in his Phineus, belli temerarius auctor,
Fraxineam quatiens æratæ cuſpidis haſtam:
En, ait, en adſum præreptæ conjugis ultor.

INTERPRETATIO.

I. *Et dum heros Danaëius ea refert in medio cœtu Cephenum, atria regia implentur turbâ furente: neque auditur eſt, quæ indicit feſta connubilia; ſed quæ ferat ſæva arma. Atque licet comparare convivia, mutata in ſubitos tumultus, mari, quod tranquillum terribilis impetus ventorum turbat, atque excitat undis agitatis. Inter hæc Phineus, incenſi animi excitatur tumultûs, agitans haſtam fraxineam mucrone ærato, Ecce, inquit, ecce hic jam vindex antè ablatæ uxoris.*

NOTÆ.

1. *Cephenum*] Procerum Æthiopicorum qui ad celebritatem nuptialem convenerant.

15. *Danaëius*] Perſeus *Danaës* filius.

2. *Regalia*] Cephei Æthiopum regis.

8. *Phineus*] Hic Cephei fuit frater, cui deſponſata erat Andromeda, antequam Ceto exponeretur. Fuit & alius celeberrimus Argonautarum hoſpes, de quo poſtea.

10. *Præreptæ*] Andromedæ, quem quidem ſtultè veluti ſuam repoſcebat Phineus poſtquam à Perſeo monſtro, atque adeò certiſſimæ morti erepta eſſet.

Neque aliæ, neque Jupiter mutatus in fictum aurum eripiet te mihi. Ce bus exclamat tentanti jacere telum, Quid agis? quis animus tradit in flagitium te nefarium, ô frater? An hæc grata referetur tanus beneficio? Conservasne hic dot. vitam servatæ Andromedæ? quam, si vel tantæ species, non Perseus rapuit, jet injuste petendis Nereidum; sed alienum corriger, sed fera manu, quæ aderat: expedita mul ratâ. Tu eadem (si illo tempore, quo fuit incertura: nisi si id ipsum crudelis, petis, ut interci. & fratrem hostem ex hoste rapias. Non ne parum est, quod ingrata es te immane, & quod in patruus, simul & socer, nuptæ alienum [illegible] ipsi: Graiæ tibi erit infe- fer, quod sit servata a quisquam; & auferre mercedem? quam, si tibi ample videtur, Adde quærere ex hoc, pretio, ubi erat pejica: jam jam eum jis quæsiet, & for quem sanctior mea non si destituta, videre Andro-

Nec mihi te pennæ, nec falsum versus in aurum
Jupiter, eripient. Conanti mittere Cepheus,
Quid facis, exclamat? quæ te, germane, furentem
Mens agit in facinus? meritisne hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam servatæ dote rependis? 15
Quam tibi non Perseus, verum si quæris, ademit;
Sed grave Nereidum numen, sed cornigер Ammon,
Sed quæ viscеribus veniebat bellua ponti
Exsaturanda meis. Illo tibi tempore rapta est,
Quo peritura fuit. Nisi si, crudelis, id ipsum 20
Exigis, ut pereat: luctuque levabere nostro.
Scilicet haud satis est, quòd, te spectante, revincta est;
Et nullam quod opem patruus sponsusve tulisti:
Insuper, à quoquam quòd sit servata, dolebis;
Præmiaque eripies? quæ si tibi magna videntur; 25
Ex illis scopulis, ubi erant affixa, petisses:
Nunc fine, qui petiit, per quem non orba senectus,
Ferre, quod & meritis & voce est pactus: eumque
Non tibi, sed certæ præmatum intelige morti.
Ille nihil contra: sed & hunc, & Persea vultu 30
Alterno spectans, petat hunc, ignorat, an illum.
Cunctantique brevi, contortum viribus hastam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Persea misit.
Ut stetit illa toro, stratis tum denique Perseus
Exsiluit: seloque ferox immica remisso 35
Pectora rupisset, nisi post altaria Phineus
Isset: & (indignum) scelerato profuit ara.

Andromedam quam [illegible] est & beneficio & fœmine: & cum scias non tibi præpositum esse, sed morti inclusæ tutæ. Ille (Phineus) nihil contra respondet: sed hunc aspectus & Perseum alternis oculis, nescit qui petitum in hunc intendat, an in illum: & æquanimiter commoratur. utcunque frustrà in Perseum hastam librarat viribus, quantas ira justè dabat. Postquam illa [illegible] est lecto, tum demque Perseus erectus ex toro, & sævus [illegible] postes inimicum jacula rejecit, nisi Phineus effugisset aram; & (indignum) altari servavit scelerato,

NOTÆ.

11. *Falsum*] Spatium innuit fuisse Perseum, qui matris suæ Danaës crimina falso Jovis nomine obtenderet, eumque fingeret aureo imbre descendisse

12. *Mittere*] Hastam, quâ Perseum occideret.

14. *Meritis*] Perseï, intellige, qui Andromedam liberaverat, ut suprà vidimus.

15. *Hac vitam*] Fratrem damnat, qui pro vitæ auxilio Andromedæ allato. Perseo mortem pro præmio offert.

17. *Nereidum*] Quæ, ut supra dictum, propter formam à Cassiope spretam, monstrum à Neptuno immiserant, cui Cephei & Cassiopes proles exponendam Jupiter Ammon responderat.

18. *Visceribus*] Sunt certè nati parentum suorum viscera. Sed emphasis est, quæ Cepheum excitat; quod alteri, Phineo desponsatum, pactamque tradiderit.

22. *Scilicet*] Ironia, quâ Phineo insultat frater Cepheus. Cùm enim & patruus & sponsus esset Andromedæ, aliquid certè auxilii debuit: cum verò nihil prorsùs tulerit, immeritò eam repetit, quam tutari non est ausus.

34. *Stratis*] Lectis, in quibus cibum sumturi veteres discumbebant

35. *Rejecit*] Rejecit: eandem namque hastam in Phineum Perseus rejecit.

36. *Altaria*] Nuptiis adhibebantur aræ & sacra, & Dii advocati erant.

Fronte

Fronte tamen Rhœti non irrita cuspis adhæsit.
Qui postquam cecidit, ferrumq; ex ossе revulsum est,
Calcitrat, & positas aspergit sanguine mensas. 40
Tum verò indomitas ardescit vulgus in iras:
Telaque conjiciunt. Et sunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. Sed limine tecti
Exierat Cepheus, testatus jusque, fidemque,
Hospitiique Deos, ea se prohibente moveri. 45
Bellica Pallas adest, & protegit ægide fratrem:
Datque animos. Erat Indus Athis, quem flumine Gange
Edita Limnate vitreis peperisse sub antris
Creditur, egregius formâ: quam divite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis; 50
Indutus chlamydem Tyriam, quam lymbus obibat
Aureus: ornabant aurita monilia collum;
Et madidos myrrhâ curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis distantia misso
Figere doctus erat, sed tendere doctior arcus. 55
Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perseus
Stipite, qui mediâ positus fumabat in arâ,
Percutit; & fractis confudit in ossibus ora.
Hunc ubi laudatos jactantem in sanguine vultus
Assyrius vidit Lycabas, junctissimus illi 60
Et comes, & veri non dissimulator amoris:
Postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam

Attamen mucro non inutilis infixus est fronti Rhœti: qui postquam prostratus est, & ferrum extractum est ex ossе, tundit humum, & inficit cruore mensas juxta *stantes. Tum verò cætera turba incenditur irâ effrenâ, & simul mittunt jacula: & sunt qui dicant Cepheum debere mortem obire simul cum genero. Sed Cepheus jam erat extra limen domûs, obtestatus & jus, & fidem, & Deos hospitales, ea turbata esse se invito. Minerva bellica intervenit, & defendit fratrem ægide: & incendit animos. Erat Athis Indus, quem Limnate orta fluvio Gange dicitur peperisse sub spelæmate perspicuo, pulchritudine conspicuus; quam elegantiorem faciebat ornatu splendido, florens ætate, annis sedecim, tectus chlamyde Tyriâ, quam fascia aurea circumdabat: aurea monilia decorabant collum, & curvum crinale comam delibutam myrrhâ. Ille quidem didicerat attingere telo jaculato ea*

quæ erant maximè *remota*; *sed peritior* erat *curvare arcus. Perseus percussit* eum, *curvantem quoque manu flexibilia cornua arcûs, truncо, qui admetus fumabat in medio altari; & fœdavit vultus in ossibus contritis. Cùm Lycabas Assyrius socius ejus amicitiâ devinctissimus, neque tegens sinceram amorem,* eum *aspexit agitantem pulchram faciem in sanguine postquam vitam sub crudeli plagâ effluentem*

NOTÆ

38. *Rhœti*] Qui Phinei socius fuit.

40. *Calcitrat*] Ex more cadentium in pugnâ & acie, qui λὰξ aut ὀδὰξ apud poetas, terram indignanter petunt.

45. *Hospitique Deos*] Jovem præsertim hospitii violati vindicem, de quo Virg.

Jupiter, hospitibus nam te dare jura loquuntur, &c.

Hospites enim nefas erat violari.

46. *Bellica*] Opportunè fortitudini auxilio adest prudentia. Atque hoc sibi volunt poëtæ, cum Deos introducunt auxiliantes.

Ib. *Fratrem*] Perseum, cujus ut & ipsius Palladis pater fuit Jupiter.

47. *Athis*] Unus ex sociis Phinei. *Indus* est appositus ob differentiam Phrygii à Cybele adamati.

Ib. *Gange*] Fluvius Indorum maximus.

48. *Limnate*] Nympha palustris, à palude, ἀπὸ τῆς λιμνῆς, Græce sic dicta.

51. *Tyriam*] Purpuream; Tyro enim laudatissima purpura petebatur.

53. *Myrrhâ*] Liquor è Myrrhâ stillans: capillis unguendis adhibebatur, quo niterent & spirarent odorem suavissimum.

Ib. *Crinale*] Fascia aliqua cohibendis & ornandis crinibus, ne in frontem defluant.

57. *Ara*] Quæ Hymenæo nuptiarum Deo extructa fuit.

58 *Confudit*] Hypallage: hoc enim voluit, *confudit in ore fractia ossa*, ut poëta ipse interpretatur lib. XII. v. 250.

——*Et ossa*
Non agnoscendo confusa reliquit in ore.

Deploravit

Athin deflevit, corripit arma, quæ ille fabricaverat; & inquit, Tibi tecum certamen erit: neque diu gaudebis meæ adhibitionis, ex qua plus reportas alii, quàm gloriæ. Nondum hæc verba abhorruerat, cum hasta acuta emissa est manu; & affixa est tempori: transit, quamvis ictus illudentis. Nepos Athin in hunc modum ordine fabulam, insignem variâ Medusæ, & immittit in pectus. At ille jam obitûm oculis fluctuantibus in caliginem morte, circumspexit Athin; & se vertit in illum; & tulit ad inferos consolationem facientem meis. Ecce Phorbas Syenites, ortus Methione, & Amphimedon Libys, cupidi certamen inire, ceciderant, lapsi in sanguine, qui humus latè delibuta tepebat: Glaucus Persei immissis jugulo Phorbantis, & lateri alterius, præbuit eos jam sine erigentes. At Perseus non invadit gladio intentato Erithon Actoris filium, qui pro amnis gerebat vestem bipennem; sed sumit undique manu craterem maximum prominentem signis & magnæ molis & ponderis, & illidit in virum. Ille ejectat sanguinem rubrum, & resupinus plangit terram capite moribundo. Perseus præterit Polydæmonem cum sanguine reginæ Semiramidis, & Abarin Caucasium, & Lycetum Sperchionidem, & Elycen habentem capillos intonsos, & Phlegian & Clytum: & premit pedibus cumulos cœmentatos ibeuntium. Neque Phineus ausus committere certamen pugnæ, & neutrum certamen tuentem. Ille aspiciens oculis acerbis ferum: Phineum, Quandoquidem, inquit, eger in sacrificiis, Pineu, habens

Deploravit Athin; quos ille tetenderat, arcus
Arripit: &, Mecum tibi sint certamina, dixit:
Nec longùm pueri fato lætabere; quò plus
Invidiæ, quàm laudis, habes. Hæc omnia nondum
Dixerat: emicuit nervo penetrabile telum;
Vitatumque, tamen sinistrâ veste pependit.
Vertit in hunc harpen spectatam cæde Medusæ
Acrisioniades, adigitque in pectus. At ille
Jam moriens, oculis sub nocte natantibus atrâ,
Circumspexit Athin; seque acclinavit in illum;
Et tulit ad manes junctæ solatia mortis.
Ecce Syenites genitus Methione Phorbas,
Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
Sanguine, quo tellus latè madefacta tepebat,
Conciderant lapsi: surgentibus obstitit ensis,
Alterius cœstis, jugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Erithon, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perseus petit ense: sed altis
Exstantem signis, multæque in pondere massæ,
Ingentem manibus tollit cratera duabus;
Infligitque viro. Rutilum vomit ille cruorem:
Et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
Inde Semiramio Polydæmona sanguine cretum,
Caucasiumque Abarin, Sperchiomidenque Lycetum,
Intonsumque comas Elycen, Phlegianque, Clytumque
Sternit: & exstructos morientûm calcat acervos.
Nec Phineus ausus concurrere cominus hosti,
Intorquet jaculum; quod detulit error in Idan,
Expertem frustrà belli, & neutra arma secutum.
Ille tuens oculis immitem Phineа torvis,
Quandoquidem in partes, ait, abstrahor, accipe, Phineu,

Pectus præterit Polydæmonem cum sanguine reginæ Semiramidis, & Abarin Caucasium, & Lycetum Sperchionidem, & Elycen habentem capillos intonsos, & Phlegian & Clytum: & premit pedibus cumulos cœmentatis ibeuntium. Neque Phineus ausus committere certamen pugnæ, & neutrum certamen tuentem. Ille aspiciens oculis acerbis ferum: Phineum, Quandoquidem, inquit, eger in sacrificiis, Pineu, habens

NOTÆ.

69. *Harpen*] Harpe ensis est falcatus, quo Perseus Medusæ caput amputavit.

74. *Syenites*] Syene, urbs Ægypti ad Nilum, oriundus. Optimè vero hos omnes Patronymico aliquo, aut re quâpiam distinguit, ne cum aliis cognominibus imperitè confundantur.

75. *Libys*] Ex Africâ quæ & Libya dicta est, oriundus.

80. *Altis signis*] Altè eminentibus signis, & cælaturis.

86. *Caucasium*] A Caucaso Scythiæ monte. Ib. *Sperchionidem*] Sperchei, fluminis Thessaliæ, filium.

91. *Expertem*] Quia neutras secutus partes, telo tamen appetitus est.

Quem

Quem fecisti hostem: pensaque hoc vulnere vulnus.
Jamque remissurus tractum de corpore telum
Sanguine defectos cecidit collapsus in artus.
Hìc quoque Cephenum post regem primus Odites
Ense jacet Clymeni: Protenora perculit Hypseus:
Hypsea Lyncides. Fuit & grandævus in illis
Emathion, æqui cultor, timidusque Deorum:
Quem quoniam prohibent anni bellare, loquendo
Pugnat; & incessit, sceleratâque devovet arma.
Huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis
Demetit ense caput, quod protinus incidit aræ:
Atque ibi semanimi verba execrantia linguâ
Edidit, & medios animam expiravit in ignes.
Hinc gemini fratres, Broteasque & cestibus Ammon
Invicti (vinci si possent cestibus ulli)
Phineâ cecidère manu: Cererisque sacerdos
Ampycus, albenti velatus tempora vittâ.
Tu quoque, Japetide, non hos adhibendus in usus;
Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres:
Jussus eras celebrare dapes, festumque canendo.
Cui procul astanti, plectrumque imbelle tenenti,
Pettalus, I, ridens, Stygiis cane cætera, dixit,
Manibus; & lævo mucronem tempore figit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ; casuque canit miserabile carmen.
Non finit hunc impunè ferox cecidisse Lycormas:
Raptaque de dextro robusta repagula posti
Ossibus illidit mediæ cervicis. At ille

hostem, quem tu ipse hostem tibi concivisti, Phineu; & confer ictus plagam hâc plagâ. Et jam remissurus jaculum: revulsum ex corpore cecidit collapsus in membra defluentia sanguine. Hic etiam Odites secundus rege Cepheo prostratus est gladio Clymeni: Hypseus prosecuit Protenorem; Lycides Hypsæum. Emathion senex fuit etiam inter illos, finitæ justitiæ, & vir pius; quem quia senectus non sinit arma movere, verbis certat; & damnat arma nefanda, & illis male precatur. Chromis amputat caput hujus complexi aras manibus trementibus, quod statim concidit in altare: atque ibi protulit voces detestantes linguâ semivivâ; & efflavit spiritum in medios ignes. Deinde Broteas, & Amycus fratres gemelli, victi cestibus (si gladiis possent superari cestibus) prostraverunt dextrâ Phinei, unà cum Ampyco Cereris sacerdote, cujus tempora redimita erant vittâ candidâ: Tu etiam, Japetide, non admovendus ejusmodi rebus; sed qui pulsares citharam opus pacificantando, jussus eras celebrare convivium ludendo. Cui procul adsistenti, & tractanti plectrum pacificum, Pettalus irridens, Abi, inquit, canta reliqua umbris inferis: & immittit cuspidem in sinistram capitis partem. Procumbit ille, & pulsat digitis morientibus chordas lyræ, & fortè canit carmen lugubre. Sævus Lycormas non patitur hunc procubuisse inultum: & impingit validum vectem avulsum ex dextro poste ossibus mediæ cervicis. At ille

NOTÆ.

94. *Pensaque*] Compensa & quasi in vicem illius quod tu mihi intulisti; hoc vulnus, quod ego tibi illaturus sum accipe.

97. *Post regem*] *Secundus à rege; dignitate seu autoritate proximus.*

102. *Sceleratâque*] In Perseum sceleratè sumpta.

103. *Amplexo*] Quasi ad deorum præsidium confugienti. In capitis enim discrimine solebant ad aras confugere, illasque prensare, ac deorum quoque statuas & simulacra complecti.

107. *Cestibus*] Chirothecæ species quædam est è loris bubulis, plumbo etiam ac ferro interdum insuto; his pugiles muniebant manus, eosque cubito atque humero, ac excutebant, alligabant. Quidam deducunt à *cædo*, & scribunt cum (æ) melius vero à κεστὸν *cingulum, lorum*: cui congruunt illa Virgilii Æn. V. v. 364.

Evinctis attollat brachia palmis.

& vers. 408.

Vinctorum immensa Volumina.

110. *Vittâ*] Fascia linea, quâ vinciebantur frontes sacerdotum & victimarum.

111. *Hos*] Bellicos.

114. *Plectrum*] Instrumentum, quo lyra pulsatur.

117. *Retentat*] *Iterum tangit, & denuo experitur.*

120. *Repagula*] Vectem dicit, seu obicem, qui valvis solet apponi.

Procubui

concidit in terram, sicuti juvencus mactatus. Pelates Cyniphius conabatur etiam revellere obicem sinistræ januæ; sed dum hoc conatur. Manus dextra transverbera ta est mucrone Corythi Marmaridæ filii; & affixa est ligno. Dum ib: hæsit, Abas transfixit latus: neque ille cecidit; sed oblitus pependit à poste, qui manum transfixam retinuit. Melaneus, qui defenderat partes Persei, cecidit etiam; itemque Dorylas ditissimus agri Nasamonii, Dorylas dives agri, quo alter non habuit agros latius patentes, aut cogebat totidem cumulos frumenti. Jaculum vibratum adhæsit hujus obliquo inguini; quæ pars est mortifera. Quem cùm Halcyoneus Bactrius auctor plagæ admovit emittentem animam & torquentem oculos, Possideas, inquit, hoc terræ quod tegis de tot jugeribus, quot possidebas; & deservit corpus inane. Perseus vindex immittit in hunc hastam avulsam de vulnere tepente; quæ indacta per medium narem pressit cervice, & apparet ex utroque latere. Et fortuni fortem manu, Clytium & Clanin uvâ matre genitos, interficit diversâ plagâ. Nam jaculum adactum valido brachio transfixit simul utrumque Clytii: Clanis recepit hastam ore. Celadon Mendesius etiam procubuit: Astreus editus matre Palæstinâ ortus patre incerto, procubuit. Æthion etiam cùm callidus cognosceret fatura, nunc delusus ave mendaci; & Thoactes armiger regis, & Agyrtes famosus ob patrem interfectum.

Procubuit terræ mactati more juvenci.
Demere tentabat lævi quoque robora postis
Cinyphius Pelates: tentanti dextera fixa est
Cuspide Marmaridæ Corythi, lignoque cohæsit. 125
Hærenti latus hausit Abas: nec corruit ille;
Sed retinente manum pendens è poste pependit.
Sternitur & Melaneus Perseïa castra secutus,
Et Nasamoniaci Dorylas ditissimus agri;
Dives agri Dorylas: quo non possederat alter 130
Latiùs, aut totidem tollebat farris acervos.
Hujus in obliquo missum stetit inguine ferrum:
Letifer ille locus. Quem postquam vulneris auctor
Singultantem animam, & versantem lumina vidit
Bactrius Halcyoneus, Hoc quod premis, inquit, habeto 135
De tot agris, terræ: corpusque exsangue reliquit.
Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
Ultor Abantiades: medià quæ nare recepta
Cervice exacta est, in partesque eminet ambas.
Dumque manum Fortuna juvat, Clytiumque Claninque, 140
Matre fatos unâ, diverso vulnere fudit.
Nam Clytii per utrumque gravi librata lacerto
Fraxinus acta femur: jaculum Clanis ore momordit.
Occidit & Celadon Mendesius: occidit Astreus,
Matre Palæstinâ, dubio genitore creatus. 145
Æthionque sagax quondam ventura videre;
Nunc ave deceptus falsâ: regisque Thoactes
Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes.

NOTÆ.

123. *Robora*] Vectem ex robore seu quercu durissimâ.

124. *Cinyphius*] A Cinypho Africæ propriæ fluvio.

126. *Latus hausit*] Et latere confosso sanguinem elicuit. *Per tunicam squalentem auro latus hausit apertum.* Æn. 10.

129. *Nasamoniaci*] Fuerunt Nasamones populi Libyæ juxta Syrtes naufragis admodum infesti, furto viventes.

135. *Bactrius*] A Bactris urbe, quæ Bactrianæ, regioni Indiæ, contermina, nomen quoque dedit.

138. *Abantiades*] Perseus Abantis pronepos. Acrisius enim Danaës pater erat filius Abantis.

143. *Fraxinus*] Pro hastâ ex fraxino per Metonymiam.

144. *Mendesius*] Fuit Mendes urbs Ægypti, ubi Pana & hircos coluerunt, de quâ Plinius; unde hic Celadon nomen videtur habuisse.

145. *Palæstinâ*] Palæstinâ Syriæ regione oriundâ.

Ib. *Dubio genitore*] Adeóque spurius.

147. *Deceptus*] Qui instans fatum non præviderat, hoc dixit. Pari modo Virgil. de Rhamnete cæso augure,

Sed non augurio potuit depellere pestem.

Plùs tamen exhausto supersunt; namq; omnibus unum Opprimere est animus. Conjurata undique pugnant

Agmina pro caussâ meritum impugnante fidemque, Hac pro parte socer frustrà pius, & nova conjux, Cum genetrice, favent; ululatuque atria complent. Sed sonus armorum superat, gemitusque cadentum: Pollutosque semel multo Bellona Penates Sanguine perfundit; renovataque prælia miscet. Circumeunt unum Phineus, & mille secuti Phinea. Tela volant hibernà grandine plura Præter utrumque latus, præterq; & lumen & aures. Applicat hinc humeros ad magnæ saxa columnæ, Tutaque terga gerens, adversaque in agmina versus, Sustinet instantes. Instabant parte sinistrà Chaonius Molpeus, dextrà Nabathæus Ethemon. Tigris ut, auditis diversâ valle duorum Extimulata fame mugitibus armentorum, Nescit utro potius ruat, & ruere ardet utroque: Sic dubius Perseus, dextrà, lævàne feratur, Molpea trajecti submovit vulnere cruris; Contentusque fugâ est. Neque enim dat tempus Ethemon; Sed furit; &, cupiens alto dare vulnera collo, Non circumspectis exactum viribus ensem Fregit: & extremâ perculsæ parte columnæ Lamina dissilit; dominique in gutture fixa est. Non tamen ad lethum caussas satis illa valentes Plaga dedit. Trepidum Perseus, & inermia frustrà

supersunt tamen plures, quam sustinet: namque consilium est omnium, ut unum illum interficiant; turba conjurata certant undique pro caussâ, quæ erat contra meritum & fidem. Socer nequicquam pius, & uxor recens nupta cum matre stant ab hâc parte, & implent sulas clamoribus. Verùm strepitus armorum, & gemitus morientium vincit; & Bellona imbuit multo cruore domum semel infectam; & auget certamina renovata. Phineus atque mille secuti Phineum claudunt unum Persea: plura jacula grandine hiemali volant ab utroque latere, & præter aures & oculos. Dein Perseus admovit humeros ad molem vastæ columnæ; & tutus à tergo, & conversus in turbam hostilem stat contra urgentes. Molpeus Chaonius premebat à lævo latere, Ethemon Nabathæus à dextra. Quemadmodum Tigris pressa fame auditis mugitibus diversa valle dubitat, in quam partem impetum faciat; & fingrat impetum facere in utrumque; sic incertus Perseus ruatne dextrâ, aut sinistrâ, sustulit Molpeum plagâ cruris transfixi: contentus est quòd fugeret: nam Ethemon spatium persequendi *non concedit: & furit & quamvis non ejus plagam excusso collo frigit gladium impactum viribus incautis; & lamina abjecta est ultima parte columnæ ictu; & nocuerat jugulo demum. Illud tamen vulnus non fuit caussa satis potens ad mortem. Perseus Ethemona turbatum, & incassum inermem*

NOTÆ.

149. *Plùs*] Hostes Persei interficiendi plures supersunt, quam adhuc necavisset.

151. *Pro parte*] Hoc est, pro Phineo, qui & meritum Persei, quo Andromedam servaverat & finem ipsi à rege datum impugnabat.

152. *Hinc*] Persei, cui perversè litem movent Phineus.

153. *Bellona*] Belli Dea.

163. *Cinyphius*] Sive Chaonii populi Arabibus contermini.

Ib. *Nabathæus*] Ex Nabathæâ, Felicis Arabiæ regione, oriundus.

164. *Diversâ valle*] Diversâ vallis parte.

169. *Contentus*] Quia Perseum Ethemon urgebat, illi satis fuit quod Molpeus fugeret, cum alias non nisi peremptum dimisisset.

171. *Non circumspectis*] Cùm incautè in Perseum irruisset Ethemon, non ipsum, sed columnam cui adstabat, attigit; quâ re fracta est lamina.

lacertos transfixit acuṁce Cyllenio. Verùm postquam Perseus advertit fortitudinem suam imparem ipsi armari, Siquidem vos sic impeditis, inquit, agyrtae, bellum in me: si quis benevolus hic est, demoveat oculos suos: & deprimpsit vultus Gorgonis. Quare alium, inquit Thescelus, quem tua monstra perculant; & cum vellet manu jacere telum mortiferum, evasit lapideus marmoreus, & confixit in hoc gestu. Ampyx proximus huic insurgit ense contra pectus Lyncidae plenissimum ingentis animi; atque insurgendo dextera obduruit, neque citra neque ultra movebatur. At Nileus, qui falso jactaverat se ortum Nilo septemfluo, atque etiam insculpserat clypeo septem ostia Nili, partim argenti, partim auri; Vade, inquit, Perseu, in tua nostri generis: Pereuntes apud manes quietos magnum solatium tantae necis, quod caesus fueris à tanto viro. Pars novissima vocis intercluditur in medio ore: & adapertis oris speratur fari, neque illud ejus potuit verbis. Eryx ad insurgentem, atque ait, Heroïs ingeni animi, non capillis Gorgonis: irruite mecum, & in terram date adelescentem tractantem arma muliebria. Parabant obsistere: terra occupat pedes; & hastis cum immobile & signum animatum. Atque hi dederant poenas pro merito; sed unus Abantes flebilis à pectibus Persi, pro quo dum certat, Gorgone vidi, obduruit prius omnibus. Quem cum Atlyagis credens adhuc vivere, percutit largo gladio: gladius ictum cudit timidibus ictu. Dum Atlyagis miratur, inhibit eandem naturam:

Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe:
Verùm ubi virtutem turbæ succumbere vidit,
Auxilium, Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
Dixit, ab hoste petam: vultus avertite vestros,
Si quis amicus adest: & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Thescelus: utque manu jaculum fatale parabat
Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
Proximus huic Ampyx animi pleniſſima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit: inque petendo
Dextera dirigunt, nec citra mota, nec ultra.
At Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
Mentitus erat, clypeo quoque flumina septem
Argento partim, partim cœlaverat auro,
Aspice, ait, Perseu, nostræ primordia gentis:
Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras,
A tanto cecidisse viro. Pars ultima vocis
In medio suppressa sono est: adapertaque velle
Ora loqui credas; nec sunt ea pervia verbis.
Increpat hos, Vitioque animi, non crinibus, inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrite mecum:
Et prosternite humi juvenem magica arma moven-
Incursurus erat, tenuit vestigia tellus: [tem.
Immotusque silex, armataque mansit imago,
Hi tamen ex merito poenas subiere. Sed unus
Miles erat Persei, pro quo dum pugnat, Aconteus,
Gorgone conspecta saxo concrevit oborto:
Quem ratus Atlyages etiamum vivere, longo
Ense ferit: sonuit timidis ensis acutis.
Dum stupet Atlyages, naturam traxit eandem:

Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.

Nomina longa mora est medià de plebe virorum
Dicere. Bis centum restabant corpora pugnæ:
Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.
Pœnitet injusti nunc denique Phinea belli.
Sed quid agat? simulacra videt diversa figuris;
Agnoscitque suos: & nomine quemque vocatos
Poscit opem; credensque parum, sibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. Avertitur; atq; ita supplex,
Confessasque manus, obliquaque brachia tendens,
Vincis, ait, Perseu: remove fera monstra: tuæque
Saxificos vultus, quæcunque ea, tolle Medusæ.
Tolle, precor. Non nos odium, regnive cupido
Compulit ad bellum: pro conjuge movimus arma.
Causa fuit meritis melior tua; tempore nostra.
Non cessisse piget. Nihil, ó fortissime, præter
Hanc animam concede mihi: tua cætera sunto.
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Respicere audenti; Quod, ait, timidissime Phineu,
Et possum tribuisse, & magnum munus inerti est;
Pone metum, tribuam: nullo violabere ferro.
Quin etiam mansura dabo monumenta per ævum;
Inque domo soceri semper spectabere nostri:
Ut mea se sponsi soletur imagine conjux.
Dixit: & in partem Phorcynida transtulit illam:
Ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
Tum quoque conanti sua flectere lumina cervix
Diriguit, saxoque oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultusque in marmore supplex,
Submissæque manus; faciesque obnoxia mansit.

& idem faciei flator hæret in ore jam marmoreo. Longum est recensere nomina virorum de vulgo. Ducenti homines superaverant ex certamine; decem obduruerunt conspectâ Gorgone. Num denique Phineum piget iniqui certaminis. Verùm quid faciat? aspicit imagines diversis figuris; & agnoscit suos locos. & auxilium petit à singulis nominatim citatis; & minùs credens oculis tangit corpora sibi proxima; erant marmora. Detorquet faciem, atque supplex, & porrigens manus quasi confitentes & brachia obliqua, sic loquitur, Superior es, Perseu, tolle horrida monstra, atque amove faciem tuæ Medusæ (quæcumque ea est) omnia in saxa convertentem. Summove, ora. Non adversatus, aut desiderium regni me traxit in certamen: justissimus arma pro uxore. Causa tua fuit potior meritis, nostra tempore. Me pœnitet tibi Andromedam non permisisse. Nihil, oro, petieras, mihi ô strenuissime, præter meam vitam: dona omnia sint tua. Dixit ille properanti tecta, neque audientis aversi oculos in eam quam precabatur vertit, daboque & possum dare, & magnum videtur donum timenti: nullo ferro læderis. Quin etiam præbebo monumenta duratura per ævum, & semper conspectus in domo nostri soceri, ut mea uxor solatium capiat ex simulacro mei. Ait hæc, & transmovet caput Medusæ in illam partem, ad quam Phineus converterat se vultu torvo. Tum etiam caput obdurat, cùm tamen detorquet sua colla, & lumen oculorum dirigunt in faciem. Sed tamen os pavidum, & vultus supplex, & manus demissæ; & facies objecta manet in saxo.

Hi tamen ex merito fatum subiere merentum,
Aconteus juvenis cæsa cadit——

Atque hi dederant pœnas pro merito; sed unus Abantes flebilis à pectibus Persi, pro quo dum certat, Gorgone vidi, obduruit prius omnibus. Quem cum Atlyagis credens adhuc vivere, percutit largo gladio: gladius ictum cudit timidibus ictu. Dum Atlyagis miratur, inhibit eandem naturam:

NOTÆ.

176. *Cyllenide harpe*] Falcato ense, quem à Mercurio in Cyllene, Arcadiæ monte, nato, acceperat.

179. *Hoste*] Medusæ capite

183. *Ingens*] In Phineum marmoreum ita conversus est, ut jaculum emittere velle videatur.

187. *Septemplice*] Qui per septem ostia majora subito mare dicitur.

191. *Tacitas umbras*] Animas voce carentes & mutas.

192. *A tanto*] Ita Virgilius lib. Æneid. 10. de Lauso ab Æneâ interfecto:

195. *Vitio animi*] Ad historiam alludit forte: Timor enim dicitur fœmina, præsertim verò circum pulchritudine, Medusa præcellente, ut ei ejus conspectum stupidi amantes quasi obrigescerent.

202. *Conspecta*] Contra quam monuerat Perseus supra vers. 179.

214. *Avertitur*] A Persei conspectu oculos avertit.

215. *Obliqua*] Quia aversus, ne in Medusæ caput oculi incurrerent, loquebatur.

217. *Quæcunque ea*] Ignorat Phineus, quænam fuerit Medusa.

220. *Tempore*] Quia primùm Phineo desponsata Andromeda, postea Perseo in meriti præmium cessit.

226. *Ferro*] Monstrum reformidâsse se testatus erat Phineus: Perseus ferrum reformidandum innuit, ut ille virtute superiorem hostem confiteatur.

230. *Phorcynida*] Medusam Phorci filiam.

235. *Obnoxia*] Dejecta, qualis est hominis sibi conscii, culpam agnoscentis, pœnamque deprecantis.

II. *Perseus petitus victoriâ tendit ad mœnia patria cum uxore, & ulter matris Danaës immerita passæ, bellum indicit Prœto. Nam ille fratre Acrisio expulso per arma obtinuerat arces Acrisioneas. Sed neque auxilio armorum, neque arce, quam iniquè insederat, vetit oculos infestos monstri colubros ferenti.*

III. *Attamen neque virtus juvenis probata per tot labores, neque mala deleniverant te, ô Polydecta rex exiguæ insulæ Seriphi, sed crudelis exercet odium infractum; neque finis datur injustæ iræ. Minuit etiam laudes; atque conatis probare cædem Medusæ esse fallsam. Exhibebimus tibi, inquit Perseus testimonia veri: avertite oculos; &, objecto Medusæ vultu, sicut vultus regi saxum fine sanguine.*

IV. *Hactenus Tritonia se præbuit comitem fratri, qui ex auro fictus erat: inde velata nube opacâ desinit Scriptor:*

II. Victor Abantiades patrios cum conjuge muros
Intrat: & immeritæ vindex ultorque parentis
Aggreditur Prœtum. Nam fratre per arma fugato
Acrisioneas Prœtus possederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam malè ceperat, arce
Torva colubrifero superavit lumina monstro.
III. Te tamen, ô parvæ rector Polydecta Seriphi,
Nec juvenis virtus per tot spectata labores,
Nec mala mollierant: sed inexorabile durus
Exercet odium: nec iniquâ finis in ira est.
Detrectas etiam laudes: fictamque Medusæ
Arguis esse necem. Dabimus tibi pignora veri;
Parcite luminibus, Perseus ait: oraque regis
Ore Medusæo silicem sine sanguine fecit.
IV. Hactenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit. Inde cavâ circumdata nube Seriphon
Deserit; à dextrâ Cythno Gyaroque relictis.
Quáque super pontum via visa brevissima, Thebas,
Virgineumque Helicona petit: quo monte potita
Constitit; & doctas sic est affata sorores:
Fama novi fontis nostras pervenit ad aures,
Dura Medusæi quem præpetis ungula rupit.
Is mihi causa viæ. Volui mirabile monstrum

Cythno Gyaroque missis à dextrâ: & pergit Pallas, & Heliconem virgineum, quâ iter visum compendiosissimum super mare: in quem montem cùm pervenisset, constitit, atque sic ei allocuta dicitur sorores: Fama nuperi fontis delata est ad vestras aures, quem rigidæ ungula cervicis equi Medusæi aperuit. Is mihi causa itineris: cupio, monstrum stupendum

NOTÆ.

236. *Patrios*] Argos.

238 *Prœtum*] Filium Abantis, Acrisii fratrem.

242. *Polydecta*] Fuit Polydectes rex Seriphi, insulæ ex Sporadibus, ad quem inclusus mari pervenerat Perseus, unà cum matre. Hanc ille amavit; qui propter Perseum juvenem, cujus etiam virtus sibi erat suspecta, æternæ gloriæ consequendæ titulo ad superandam Gorgonem impulit, ut illius matre liberè potiretur. A quo contumeliosè post expeditionem exceptus Perseus, ostendit Medusæ caput, & eum in saxum convertit.

248. *Parcite luminibus*] Ut suprà, ver. 179.

——*Vultus avertite vestros,*
Si quis amicus adest——

252. *Aurigenæ*] Perseo, quem Jupiter in imbrem aureum convertens, inque Danaës gremium delapsus, genuit.

Ib. *Tritonia*] Pallas, quæ à Tritone Africæ paludi, ubi educata & primum apparuit, hoc nomen indidit.

252. *Cythno Gyaroque*] Quæ insulæ sunt ex Cycladibus in mari Ægæo ad dextram Seriphi, Minervæ habitu rationem quæ ad occasum, Bœotiam versus, iter dirigeret.

254. *Virgineumque*] Multis virginibus sacrum Heliconem Bœotiæ montem, sicuti & alios jam sæpe dictum.

255. *Sorores*] Musas, Jovis & Mnemosynes filias.

256. *Fontis*] Hippocrene dictus est, quem ad Heliconis radices pedis percussu aperuisse Pegasum alatum equum fabulati sunt poëtæ.

Cernere:

Cernere: vidi ipsum materno sanguine nasci.
Excipit Uranie: Quæcunque est causa videndi
Has tibi, Diva, domos, animo gratissima nostro es.
Vera tamen fama est: & Pegasus hujus origo
Fontis: & ad latices deducit Pallada sacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Silvarum lucos circumspicit antiquarum,
Antraque, & innumeris distinctas floribus herbas:
Felicesque vocat pariter studiique, locique
Mnemonidas. Quam sic affata est una sororum:
O, nisi te virtus opera ad majora tulisset,
In partem ventura chori Tritonia nostri,
Vera refers; meritóque probas artesque, locumque:
Et gratam sortem, tutæ modò simus, habemus.
Sed (vetitum est adeò sceleri nihil) omnia terrent
Virgineas mentes: diruspue ante ora Pyreneus
Vertitur: & nondum me totâ mente recepi.
Daulia Threicio Phoceaque milite rura
Ceperat ille ferox, injustaque regna tenebat.
Templa petebamus Parnassia. Vidit euntes:
Nostraque fallaci veneratus numina cultu;
Mnemonides (cognórat enim) consistite, dixit:
Nec dubitate, precor, tecto grave sidus, & imbrem
(Imber erat) vitare meo: subiêre minores
Sæpe casas Superi. Dictis & tempore motæ
Annuimusque viro, primasque intravimus ædes.
Desiêrant imbres; victoque Aquilonibus Austro,
Fusca repurgato fugiebant nubila cœlo.
Impetus ire fuit. Claudit sua tecta Pyreneus:

videre: vidi ipsum exoriri è sanguine matris. Urania respondet; Quæcunque est tibi causa cernendi has sedes, Diva, es acceptissima nostro animo. Cæterùm indubitata est fama; atque Pegasus est causa hujus fontis: & perducit Minervam ad sacras aquas. Quæ diu admirata aquas eductas percussu pedis, circumlustrat luces nemorum antiquorum, & speluncas, & gramina exornata innumeris floribus: & dicit beatas Memoriæ filias quoad sedes & studia. Quam sic est allocuta una sororum; O Tritonia accessura in partem nostri cœtûs, nisi virtus genuisset te ad majora, vera prædicas, & jure laudas & studia, & sedes: & conditione fruimur lautâ, modò simus securæ. Verùm (usque adeò nihil est prohibitum nequitiæ) omnia sunt pavori virgineis animis: atque crudelis Pyreneus adhuc obversatur mihi ante oculos, & nondum ad me redii toto animo. Ille sævus invaserat campos Daulios & Phoceos militc Thracio, & possidebat regna iniqua. Ibamus in templa Parnassia: advertit cursus; & postquam celsisset nostra numina bovere devoto, Musæ, inquit (nam cognoverat) gradum sistite; neque quæso, vereamini vitare nebulosum diem, & pluviam, (pluebat enim) sub meâ domo: sæpe dii intraverunt exteriores casas. Impulsæ verbis & tempestate, obsecutæ sumus viro, & sublimas primum domum. Pluvia cessaverat, & Noto superato à Boreâ, nubes opacæ deturbabantur cœlo serenato. Velumus abire: Pyreneus observat suam domum:

NOTÆ.

259. *Vidi ipsum*] Adfuit Minerva, cùm ex Medusæ sanguine in terram delapso natus est Pegasus.

260. *Uranie*] Quæ Musarum una.

261. *Mnemonidas*] Musas, Mnemosynes nymphæ; seu potius Memoriæ filias.

274. *Pyreneus*] Thrax fuit Tyrannus, qui Daulida Phocidis urbem occupavit; ubi cùm quodam die pluvioso Musas ad Parnassum euntes vidisset, ut tecta sua subirent, dum pluvia cessaret, invitavit: cùm verò jam cessante pluviâ, Musæ discedere vellent. Pyreneus clausis foribus vim illis inferre parabat. Sed Musæ in aves conversæ evolaverunt, quas cùm persequi Pyreneus vellet, ex arce se præcipitem dans, caput terræ illisit, & expiravit.

275. *Nondum me*] Quia exterrita.

278. *Templa*] Quæ Delphis Apollini sacra.

284. *Primas*] *Vestibulum.*

285. *Aquilonibus*] Qui à septentrione flantes Austrum pluvium ad meridiem suum repulerant: serenum inducit Aquilo.

& vim intentas, quam nos vitavimus alis simitis. Ipse futuro similis stetit arduus arce: Vimque parat, quam nos sumtis effugimus alis.
Ipse secuturo similis stetit arduus arce:
Quáque via est vobis, erit & mihi, dixit, eâdem;
Seque jacit vecors è summæ culmine turris:
Et cadit in vultus, discussique ossibus oris
Tundit humum moriens & lacerato sanguine tinctam.
V. Musa loquebatur. Pennæ fonuere per auras:
Voxque salutantûm ramis veniebat ab altis.
Suspicit; & linguæ quærit tam certa loquentes
Unde sonent: hominemq; putat Jove nata locutum.
Ales erant; numeroque novem sua fata querentes
Institerant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti sic orsa Deæ Dea: Nuper & istæ
Auxerunt volucrum victæ certamine turbam.
Pieros has genuit Pellæis dives in arvis:
Pæonis Evippe mater fuit. Illa potentem
Lucinam novies, novies paritura, vocavit.
Intumuit numero stolidarum turba sororum:
Perque tot Hæmonias, & per tot Achaïdas urbes
Huc venit: & tali committunt prælia voce:
Desinite indoctum vanâ dulcedine vulgus
Fallere. Nobiscum, si qua est fiducia vobis,
Thespiades certate Deæ. Nec voce, nec arte
Vincemur, totidemque sumus. Vel cedite victæ
Fonte Medusæo, & Hyanteâ Aganippe;
Vel nos Emathiis ad Pæonas usque nivosos
Cedamus campis. Dirimant certamina Nymphæ.
Turpe quidem contendere erat; sed cedere visum
Turpius. Electæ jurant per flumina Nymphæ;

V. Musa referebat. Pennæ per aërem sonabant; & vox salutantium veniebat à summis ramis. Sursum inspexit, & quærit ex qua parte linguæ tam diserte loquentes sonent; & filia Jovis arbitratur hominem esse locutum. Erant volucres, atque picæ novem numero imitantes omnia insederant ramis dolentes jam forteri. Dea sic orsa est Deam alloquens quæ mirabatur: Nuper ipsæ etiam ampliorem fecerunt numerum avium superatæ certamine. Pierus opulentus in agris Pellæis has genuit. Mater fuit Evippe, Paeridi oriunda. Ea novies factus citharâ superbiit deletum est ab numerum: & huc accesserunt per tot Harmonias, & per tot Achaïdas urbes, & ornatum indicant hanc insanæ vulgus ignarum hanc fiducia. Desinite decipere vulgus ignarum hanc fiducia. Si qua fiducia vobis est, certate mecum: neque superabimur certe, neque ante, quam & juvas pares numero. Hic cum is siguata esset, cedite fonte Medusæ, & Aganippe Hyantæ undæ, in veterum locis victoria. cedamus agris Emathiis usque ad Pæonis hyperboreos. Idem dixerant nymphæ. Judices sortiti sunt ex illis; sed cedere videbatur turpius. Nymphæ jurarunt per flumina;

NOTÆ.

295. *Salutantûm*] Experimentum Salutationis vocem χαῖρε, χαῖρε. *Quis ex chiant Pythaco illum χαῖρε, Peaque docuit verba nostra novavit?* Pers. Prolog.

300. *Dea Dea*] Pallas Musa.

302. *Pellæis*] Fuit Pella Macedoniæ oppidum, in Emathiâ regione, Philippi & Alexandri Magni natalibus clarum.

303. *Pæonis*] Ex Pæoniâ regione Macedoniæ montanâ, Emathiæ finitimâ.

304. *Lucinam*] Juno Lucina, Diana seu Lucina, parturientibus favens Dea, sic appellata a *luce* quòd in lucem educere infantes credebatur.

306. *Hæmonias*] Thessalicas, ab Hæmone Thessaliæ rege.

Ib. *Achaïdas*] Græcas.

310. *Thespiades*] A Thespiis Bœotiæ urbe Musis sacrâ.

312. *Medusæo*] Hippocrenen dicit, quam Pegasus equus, Medusæ sanguine erectus, unguiâ aperuit.

Ib. *Hyanteâ*] Bœotiâ; Dicti enim Bœoti antiquitùs Hyantes.

Ib. *Aganippe*] Qui fons fuit Bœotiæ Musis sacer, juxta Helicona.

310. *Evolvit*] Quæ sortem, divinarent.

Factaque

Factaque de vivo præsêre sedilia saxo.
Tunc, sine sorte prior quæ se certare professa est,
Bella canit Superûm: falsoque in honore Gigantas
Ponit, & extenuat magnorum facta Deorum:
Emissumque imâ de sede Typhoëa terræ
Cœlitibus fecisse metum, cunctosque dedisse
Terga fugæ: donec fessos Ægyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus.
Huc quoque terrigenam venisse Typhoëa narrat,
Et se mentitis Superos celâsse figuris:
Duxque gregis, dixit, fit Jupiter; unde recurvis
Nunc quoque formatus Libys est cum cornibus Ammon.
Delius in corvo, proles Semeleïa capro,
Fele soror Phœbi, niveâ Saturnia vaccâ,
Pisce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.
Hactenus ad citharam vocalia moverat ora:
Posscimur Aonides. Sed forsitan otia non sint;
Nec nostris præbere vacet tibi cantibus aurem.
Ne dubita, vestrumq; mihi refer ordine carmen,
Pallas ait, nemorisque levi consedit in umbrâ.
Musa refert: Dedimus summam certaminis uni.
Surgit, & immissos hederâ collecta capillos

& institerunt sedilibus paratis de vivâ rupe. Tunc una ex illis sororibus, non expectato sortis decreto utra pars prior caneret, quæ sese dixit velle concendere, canitat certamina Deorum, & falsò extulit gigantes, & detrahit factis magnorum Deorum; & narrat Typhoëum eductum de sede imâ terræ incussisse pavorem cœlestibus, & omnes in fugam versos esse, donec terra Ægyptia, & Nilus divisus in septem flumina accepcrat eos lassos. Dicit insuper Typhœum terrâ ortum hùc accessisse, & Deos se occultâsse, figuris simulatis: atque, inquit, Jupiter mutatur in arietem; ex quo nunc etiam Ammon Libycus effictus est cum cornibus recurvis. Apollo Delius delituit in corvo, Bacchus filius Semeles in capro, Diana soror Apollinis in fele, Juno Saturnia in vaccâ albâ, Venus in pisce, Cyllenius in alis Ibidis. Hactenus illa pulsaverat citharam, voce interim accinit; nos Aonides sequimur. Sed fortè non datur spatium, neque tibi licebat accommodare aurem nostris carmibus. Ne dubita, inquit Pallas, quin mihi memora carmen vestrum ordine; & sedit in hoc umbrâ ficus. Musa narrat: cedidimus in totum certamen. Surgit Calliope, & habet coronam vulgatam hederâ

NOTÆ.

319. *Gigantas*] De gigantomachiâ, vide Lib. I. Fab. 6.

321. *Typhœa*] Hic omnium fuit terribilis, quem Terrâ & Eurynomum Hesiodus, Homerus terrâ Junonis jussu ortum fabulatus est. Centum draconum capita illius humeris poëtæ adnexerunt, ore flammas eructante; caput ad cœlum usque sustulerunt, manuum alteram ad orientem, ad occidentem alteram porrexerunt; impexum crinem, lumina ignea, omnia denique illi ad terrorem tribuerunt. Scribendum est *Typhœus* non *Typhœus*; ea enim non ee hic est diphthongus. Quippe Græcè scribitur Τυφωεύς.

323. *Dux*] Gigantes Tirannum filii Typhoëo duce, impetum in Deos fecerant, ac eos in Ægyptum usque fugere coëgerant, ubi se Typhonëi metu in varia animalia, ut perspicuè describit noster, converterunt; inde factum est, ut Ægypti multa animalia pro diis colant.

327. *Dux gregis*] *Aries*: Nam Jupiter se in arietem mutavit; quare Jupiter Hammon in Libyâ sub figurâ arietis colitur.

331. *Pisce*] De Veneris in piscem mutatione vide nostrum in 2 Fastor. *Terribilem quendam*, &c.

Ib. *Cyllenius*] Mercurius, à Cyllene Arcadiæ monte, ubi eductus.

Ib. *Ibidis*] Est Ibis avis immunda, utpotè rostro anum purgans; Ciconiæ similis, Ægypto peculiaris, serpentibus infesta.

333. *Posscmur*] Ut si quid voce possemus, illud profitemur. Nota verò Musarum Modestiam, per oppositionem ad Pieridum impudentiam, quæ ne jactis quidem sortibus priores autæ canere.

Ib. *Aonides*] Musæ, quæ à Bœotiæ parte montanâ, Aonîâ dictâ, hoc nomen sortitæ.

336. *Levi*] Suavi ac jucundâ.

337. *Umbrâ*] Calliope.

Calliope

prius experitur pollice nervos subjungitque nervis. atque subjicit hos versus chordis tactis.

Calliope querulas prætentat pollice chordas;
Atque hæc percussis subjungit carmina nervis. 340

VI. *Prima Ceres fidit glebam curvo aratro, prima præbuit fruges terris, & cibos suaves: prima sanxit leges. Cuncta sumus domum Cereris, illa est mihi celebranda. utinam tantùm possem proferre versus dignos Dea! profectò Dea digna est carmine. Ampla insula Trinacris imposita est artubus gigantum. & premit ingenti pondere Typhœum substratum, non veritum appetere sedes cœlestes. Ille quidem conatur, & tentat sæpe exsurgere; sed dextra manus est supposita Peloro Ausonio; sinistra tibi, Pachyne; tibiæ urgentur Lilybæo. Ætna premit caput, sub quâ resupinus eructat arenas, atque emittit igrem ore sævo. Sæpe nititur amovere molem terræ, & corpore removere urbes, & vastos montes. Inde Terra tremit: & Deus ipse umbrarum metuit ne hiet solum & aperiatur vastâ rivâ; & lux introducta metum incutiat timidis manibus. Rex inferorum reformidans hanc calamitatem prodîrat domo obscurâ; & vectus curru equorum nigrorum providus circumibat fundamenta telluris Siculæ. Ut postquam est abundè, nulla loca labare, & timor omissus, Erycina stans in*

Vasta giganteis ingesta est insula membris
Trinacris; & magnis subjectum molibus urget
Æthereas ausum sperare Typhoëa sedes.
Nititur ille quidem, pugnatque resurgere sæpe:
Dextra sed Ausonio manus est subjecta Peloro: 350
Læva, Pachyne, tibi: Lilybæo crura premuntur:
Degravat Ætna caput: sub quâ resupinus arenas
Ejectat, flammamque fero vomit ore Typhoeus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ;
Oppidaque & magnos evolvere corpore montes. 355
Inde tremit tellus: & Rex pavet ipse silentum,
Ne pateat, latoque solum retegatur hiatu;
Immissusque dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem tenebrosâ sede tyrannus
Exierat: curruque atrorum vectus equorum 360
Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
Postquam exploratum satis est, loca nulla labare,
Depositique metus, videt hunc Erycina vagantem

foramen; & videat lucem, & lux introducta metum incutiat timidis manibus. Rex inferorum reformidans hanc calamitatem prodierat domo obscurâ; & vectus curru equorum nigrorum providus circumibat fundamenta telluris Siculæ. Ut postquam est abundè, nulla loca labare, & timor omissus, Erycina stans in

NOTÆ.

339. *Calliope*] Musarum præstantissima, cui a *pulchritudine* & *vocis suavitate* nomen inditum.

341. *Ceres*] Frugum Dea, Saturno & Ope procreata.

343. *Leges*] Inde ipsa Ceres *legifera*, Virg. Æneid. 4. Et quædam ejus sacra ob leges de agrorum terminis latas, emptionibus, alisque, *Thesmophoria* Græcis appellata.

346. *Gigantei*] Typhœi; quem bello giganteo Jupiter prostravit. Sicilià insulâ illi superpositâ, ne quando posset resurgere.

347. *Trinacris*] *Siciliæ* est cui à tribus promontoriis, quæ mox indicaturu est poëta, hoc nomen inditum.

349. *Nititur*] Hoc ideo fingitur, quia Siciliæ terræ motu sæpe quatitur.

350. *Ausonio*] *Italo*, quippe quòd ad Italiam spectat, quam ab Ausonibus, qui Italiæ extrema littora Siciliam versùs olim coluerunt, eo nomine primùm appellaverunt. Pelorus dictus est à *Peloro*, classis Hannibalis gubernatore, quem interfectum Hannibal, cùm crederet se in insidias adductum, ibi sepeliendum curavit.

351. *Pachyne*] Pachynus in Græciam, Lilybæus in Africam vergit.

352. *Ætna*] Qui mons est Siciliæ notissimus flammas eructans.

356. *Rex silentûm*] *Pluto*, ad quem demitti creduntur fato functi.

363. *Erycina*] Venus, cui ab Eryce Siciliæ monte, in quo Eryx ejus filius templum nuncupavit, hoc datum nomen. Narratorius poëta

Monte

Monte suo residens, natumque amplexa volucrem;
Arma, manusque meæ, mea, nate, potentia, dixit,
Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido, 366
Inque Dei pectus celeres molire sagittas,
Cui triplicis cessit fortuna noviſſima regni.
Tu Superos, ipsumque Jovem, tu numina ponti
Victa domas, ipsumque, regit qui numina ponti. 370
Tartara quid cessant? cur non matrisque, tuumque
Imperium profers? agitur pars tertia mundi.
Et tamen in cœlo quoque tanta potentia nostro
Spernitur: ac mecum vires minuuntur Amoris.
Palladа nonne vides, jaculatricemque Dianam 375
Abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgo,
Si patiemur, erit: nam spes affectat easdem.
At tu, pro socio si qua est mea gratia regno,
Junge Deam patruo. Dixit Venus. Ille pharetram
Solvit, & arbitrio matris de mille sagittis 380
Unam sepositi. Sed quâ nec acutior ulla,
Nec minùs incerta est, nec quæ magis audiat arcum.
Oppositoque genu curvavit flexile cornu:
Inque cor hamatâ percussit arundine Ditem. 384
Haud procul Hennæis lacus est à mœnibus altæ,
Nomine Pergus, aquæ. Non illo plura Cayſtros

monte suo effecit hunc errantem, & complexa filium ulatum; arma, inquit, & manus meæ, mea potentia, fili Cupido, sume illas sagittas, quibus vincis cunctos, atque dirige tela veloci in pectus Dei, cui fors ultima regni triplicis evenit. Tu superas Deos, & Jovem ipsum, tu superas numina debellata maris, atque ipsum Neptunum qui temperat numina maris. Cur inferi, morantur? quamobrem non extendis tuum & matris regnum? de parte tertiâ orbis agitur. Et tamen tantum numen contemnitur etiam in cœlo nostro, & potentia Amoris frangitur mecum. Annon cernis Minervam, & Dianam venatricem abstulisse à me? filia Cereris erit etiam virgo, si indulgeamus: nam & hæc animo præsumit. At tu, si quid valeo apud te pro regno socio, connecte Deam patruo. Finierat Venus. Ille expedit pharetram; & selegit unum de mille spiculis, ex voluntate matris; sed quo neque illum acutius, neque minùs incertum, neque quod magis obsequatur arcui; atque genu oppositio sinuavit lentum cornu, & vulneravit Ditis præcordia calamo vecato. Lacus est profundæ aquæ nomine Pergus, non longè à muris Hennæis. Cayſtrus non audit plures

NOTÆ.

Cyanes Nymphæ transformationem in stagnum, priùs Proserpinæ raptam elegantissimè describit.

367. *Dei*] *Plutonis.*

368. *Tripatis*] In tres partes nempe regnum fuit divisum; ita ut Jovi cœlum. Neptuno mariâ, Plutoni Tartara, vel, ut aliis placet, Terra cesserit.

372. *Agatur*] Hoc est, tertia pars mundi in periculo versatur, parumque abest, quin & ea à nobis amittatur.

373. *Tumen*] Correctio est, quâ etiam Cupidinem magnis ad id quod cupit, Venus hortatur.

376. *Abscessisse*] Quia non amoribus indulgent, sed virginitatem colunt.

Ib. *Cereris filia*] *Proserpina* est, cujus fabulam maximo cum artificio hic inserit.

379. *Patruo*] *Plutoni*, qui Proserpinæ patruus, siquidem illa Jovis filia, hic Jovis ejusdem frater.

382. *Minùs incerta*] Id est, quæ rectiùs ad scopum tendit; nam vacillant nonnullæ, & obliquo motu feruntur, alarum vitio. *Audire arcum* dicuntur sagittæ, quæ quod arcus designavit certò feriunt. Virg. Georg. I. sub finem,

——— *Audit currus habenas.*

384. *Hamatâ*] Ferro armatâ & hamo, quæ è corpore difficulter extrahi potest. Angl. *a barbed Arrow.*

385. *Hennæis*] Henna urbs Siciliæ.

386. *Pergus*] Lacus ad Hennam, circa quem Proserpinam unà cum æqualibus flores legentem Pluto rapuit.

Ib. *Cayſtros*] Est hic Cayſtros seu Cayſter Ioniæ fluvius, cygnorum copiâ celebris.

——Κύκνων δηλήσασθαι
Ἀσίῃ ἐν λειμῶνι, Καϋστρίῳ ἀμφὶ ῥέεθρα, &c.
Hom. Iliad, B. 460.

cantionas cygnorum in aquis diffantibus. Nemus cingit aquas, caudatus arne tatus; & silvestribus frondibus fluctus sui frigus, tanquam velo Ramorum frigus, terra humida flores purpurat. Ver est perpetuum. Quo dum Proserpina ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit; dumque puellari studio calathosque, sinumque implet, & æquales certat superare legendo, pæne simul visa est, dilectaque, raptaque Diti. Usque adeò properatur amor. Dea territa mœsto Et matrem, & comites, sed matrem sæpius, ore Clamat: & ut summâ vestem laniârat ab orâ, Collecti flores tunicis cecidère remissis. Tantaque simplicitas pueribus adfuit annis: Hæc quoque virginum movit jactura dolorem. Raptor agit currus: & nomine quemque vocatos Exhortatur equos. Quorum per colla, jubasque Excutit obscurâ tinctas ferrugine habenas. Perque lacus altos, & olentia sulphure fertur Stagna Palicorum ruptâ ferventia terrâ: Ebullitque vapor, qualis de fornice, quondam Tænare, Cocyti tendit se spiritus ad nos. Quæ simul ac patuit, per quam Dis ille sub imos Recessit manes, & equis sua regna petivit, Nec procul abfuerat, Cyane, nec cætera, nisi Tu matrem, & raptæ memores potuisses puellæ Esse duæ. Multum tua numina læsa dolore Sensit, & indignata fuit, quæcumque fuisti. Et quâ Bacchiadæ bimari gens orta Corintho Inter inæquales posuerunt mœnia portus. Est medium Cyanes, & Pisææ Arethusæ, Quod coït angustis inclusum cornibus æquor. Hic fuit, à cujus stagnum quoq; nomine dictum est, Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas; Gurgite quæ medio summâ tenus exstitit alvo, Agnovitque Deum: nec longiùs ibitis, inquit. Non potes invitæ Cereris gener esse. Roganda, Non rapienda fuit. Quòd si componere magnis Parva mihi fas est; & me dilexit Anapis. Exorata tamen; nec, ut hæc, exterrita nupsi. Dixit: &, in partes diversas brachia tendens, Obstitit. Haud ultrà tenuit Saturnius iram: Terribilesque hortatus equos, in gurgitis ima Contortum valido sceptrum regale lacerto Condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit: Et pronos currus medio cratere recepit. At Cyane, raptamque Deam, contemptaq; fontis Jura sui mœrens, inconsolabile vulnus Mente gerit tacitâ; lachrymisque absumitur omnis; Et, quarum fuerat magnum modò numen, in illas Extenuatur aquas. Molliri membra videres;

Carmina cygnorum labentibus audit in undis. Silva coronat aquas, cingens latus omne, suisque Frondibus, ut velo, Phœbeos submovet ignes. Frigora dant rami, Tyrios humus humida flores. Perpetuum ver est. Quo dum Proserpina luco Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit; Dumque puellari studio calathosque, sinumque Implet, & æquales certat superare legendo, Pæne simul visa est, dilectaque, raptaque Diti. Usque adeò properatur amor. Dea territa mœsto Et matrem, & comites, sed matrem sæpius, ore Clamat: & ut summâ vestem laniârat ab orâ, Collecti flores tunicis cecidère remissis. Tantaque simplicitas pueribus adfuit annis: Hæc quoque virginum movit jactura dolorem. Raptor agit currus: & nomine quemque vocatos Exhortatur equos. Quorum per colla, jubasque Excutit obscurâ tinctas ferrugine habenas. Perque lacus altos, & olentia sulphure fertur Stagna Palicorum ruptâ ferventia terrâ:

& ebullitque vapor, qualis de fornice quondam Tænare, Cocyti tendit se spiritus ad nos. Quæ simul ac patuit, per quam Dis ille sub imos Recessit manes, & equis sua regna petivit, Nec procul abfuerat, Cyane, nec cætera, nisi Tu matrem, & raptæ memores potuisses puellæ Esse duæ. Multum tua numina læsa dolore Sensit, & indignata fuit, quæcumque fuisti. Et quâ Bacchiadæ bimari gens orta Corintho Inter inæquales posuerunt mœnia portus. Est medium Cyanes, & Pisææ Arethusæ, Quod coït angustis inclusum cornibus æquor. Hic fuit, à cujus stagnum quoq; nomine dictum est, Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas; Gurgite quæ medio summâ tenus exstitit alvo, Agnovitque Deum: nec longiùs ibitis, inquit. Non potes invitæ Cereris gener esse. Roganda, Non rapienda fuit. Quòd si componere magnis Parva mihi fas est; & me dilexit Anapis. Exorata tamen; nec, ut hæc, exterrita nupsi. Dixit: &, in partes diversas brachia tendens, Obstitit. Haud ultrà tenuit Saturnius iram: Terribilesque hortatus equos, in gurgitis ima Contortum valido sceptrum regale lacerto Condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit: Et pronos currus medio cratere recepit. At Cyane, raptamque Deam, contemptaq; fontis Jura sui mœrens, inconsolabile vulnus Mente gerit tacitâ; lachrymisque absumitur omnis; Et, quarum fuerat magnum modò numen, in illas Extenuatur aquas. Molliri membra videres;

ebullitque vapor, qualis de fornice, quondam Tænare, Cocyti tendit se spiritus ad nos. Quæ simul ac patuit, per quam Dis ille sub imos Recessit manes, & equis sua regna petivit, Nec procul abfuerat, Cyane, nec cætera, nisi Tu matrem, & raptæ memores potuisses puellæ Esse duæ. Multum tua numina læsa dolore Sensit, & indignata fuit, quæcumque fuisti. Et quâ Bacchiadæ bimari gens orta Corintho Inter inæquales posuerunt mœnia portus. Est medium Cyanes, & Pisææ Arethusæ, Quod coït angustis inclusum cornibus æquor. Hic fuit, à cujus stagnum quoq; nomine dictum est, Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas; Gurgite quæ medio summâ tenus exstitit alvo, Agnovitque Deum: nec longiùs ibitis, inquit. Non potes invitæ Cereris gener esse. Roganda, Non rapienda fuit. Quòd si componere magnis Parva mihi fas est; & me dilexit Anapis. Exorata tamen; nec, ut hæc, exterrita nupsi. Dixit: &, in partes diversas brachia tendens, Obstitit. Haud ultrà tenuit Saturnius iram: Terribilesque hortatus equos, in gurgitis ima Contortum valido sceptrum regale lacerto Condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit: Et pronos currus medio cratere recepit. At Cyane, raptamque Deam, contemptaq; fontis Jura sui mœrens, inconsolabile vulnus Mente gerit tacitâ; lachrymisque absumitur omnis; Et, quarum fuerat magnum modò numen, in illas Extenuatur aquas. Molliri membra videres;

cantionas cygnorum in aquis diffantibus. Nemus cingit aquas, caudatus arne tatus; & silvestribus frondibus fluctus sui frigus, tanquam velo Ramorum frigus, terra humida flores purpurat. Ver est perpetuum. Quo dum Proserpina ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit; dumque puellari studio calathosque, sinumque implet, & æquales certat superare legendo, Pæne simul visa est, dilectaque, raptaque Diti. Usque adeò properatur amor. Dea territa mœsto Et matrem, & comites, sed matrem sæpius, ore Clamat: & ut summâ vestem laniârat ab orâ, Collecti flores tunicis cecidère remissis. Tantaque simplicitas pueribus adfuit annis: Hæc quoque virginum movit jactura dolorem. Raptor agit currus: & nomine quemque vocatos Exhortatur equos. Quorum per colla, jubasque Excutit obscurâ tinctas ferrugine habenas. Perque lacus altos, & olentia sulphure fertur Stagna Palicorum ruptâ ferventia terrâ: Ebullitque vapor, qualis de fornice, quondam Tænare, Cocyti tendit se spiritus ad nos. Quæ simul ac patuit, per quam Dis ille sub imos Recessit manes, & equis sua regna petivit, Nec procul abfuerat, Cyane, nec cætera, nisi Tu matrem, & raptæ memores potuisses puellæ Esse duæ. Multum tua numina læsa dolore Sensit, & indignata fuit, quæcumque fuisti. Et quâ Bacchiadæ bimari gens orta Corintho Inter inæquales posuerunt mœnia portus. Est medium Cyanes, & Pisææ Arethusæ, Quod coït angustis inclusum cornibus æquor. Hic fuit, à cujus stagnum quoq; nomine dictum est, Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas; Gurgite quæ medio summâ tenus exstitit alvo, Agnovitque Deum: nec longiùs ibitis, inquit. Non potes invitæ Cereris gener esse. Roganda, Non rapienda fuit. Quòd si componere magnis Parva mihi fas est; & me dilexit Anapis. Exorata tamen; nec, ut hæc, exterrita nupsi. Dixit: &, in partes diversas brachia tendens, Obstitit. Haud ultrà tenuit Saturnius iram: Terribilesque hortatus equos, in gurgitis ima Contortum valido sceptrum regale lacerto Condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit: Et pronos currus medio cratere recepit. At Cyane, raptamque Deam, contemptaq; fontis Jura sui mœrens, inconsolabile vulnus Mente gerit tacitâ; lachrymisque absumitur omnis; Et, quarum fuerat magnum modò numen, in illas Extenuatur aquas. Molliri membra videres;

ebullitque vapor, qualis de fornice quondam Tænare, Cocyti tendit se spiritus ad nos. Quæ simul ac patuit, per quam Dis ille sub imos Recessit manes, & equis sua regna petivit, Nec procul abfuerat, Cyane, nec cætera, nisi Tu matrem, & raptæ memores potuisses puellæ Esse duæ. Multum tua numina læsa dolore Sensit, & indignata fuit, quæcumque fuisti. Et quâ Bacchiadæ bimari gens orta Corintho Inter inæquales posuerunt mœnia portus. Est medium Cyanes, & Pisææ Arethusæ, Quod coït angustis inclusum cornibus æquor. Hic fuit, à cujus stagnum quoq; nomine dictum est, Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas; Gurgite quæ medio summâ tenus exstitit alvo, Agnovitque Deum: nec longiùs ibitis, inquit. Non potes invitæ Cereris gener esse. Roganda, Non rapienda fuit. Quòd si componere magnis Parva mihi fas est; & me dilexit Anapis. Exorata tamen; nec, ut hæc, exterrita nupsi. Dixit: &, in partes diversas brachia tendens, Obstitit. Haud ultrà tenuit Saturnius iram: Terribilesque hortatus equos, in gurgitis ima Contortum valido sceptrum regale lacerto Condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit: Et pronos currus medio cratere recepit. At Cyane, raptamque Deam, contemptaq; fontis Jura sui mœrens, inconsolabile vulnus Mente gerit tacitâ; lachrymisque absumitur omnis; Et, quarum fuerat magnum modò numen, in illas Extenuatur aquas. Molliri membra videres;

*&

Ossa flecti, ungues amisisse duritiem. Atque subtilissima quæque ex illâ primâ solvuntur, capilli glauci, & articuli, & tibiæ, & pedes; nam levis est mutatio in aquas frigidas artibus tenuibus: ab his, & ab jam, & humeri, & latera, & pectora defluentia solvuntur in subtiles undas. Denique aqua pura irrepit in venas corruptas pro vivo sanguine, neque quicquam superest quod possis arripere.

Ossa pati flexus; ungues posuisse rigorem:
Primaque de totâ tenuissima quæque liquescunt;
Cærulei crines, digitique, & crura, pedesque:
Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
Transitus est: post hæc tergumque, humerique, latusque,
Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.
Denique pro vivo vitiatas sanguine venas
Lympha subit: restatque nihil, quod prendere possis.

VII. *Interea filia frustrà est pervestigata omnibus terris & omnibus aquis, à matre turbatâ. Aurora comâ flavâ exoriens non invenit illam quiescentem, non Vesperugo. Illa accendit utrâque manu tædas ab Ætnâ igniferâ; & anxia gestavit per nostes pruinosas. Rursus, postquam amabilis dies obscuraverat stellas, pervestigabat filiam ab ortu solis ad occasum. Defatigata labore contraxerat sitim, neque ulli fontes irriguaverant ora, cùm fortè aspexit tugurium apertum ulmo; atque percussit tenuem januam: Avus vetula erat; atque aspexit Deam, & obstitit, petenti aquam, quiddam suave quod antè coxerat polentâ tostâ. Domilla potat quod oblatum fuerat, puer impudens & temerarius stetit comam Deæ atque irrisit, & appellavit voracem. Indignata est; neque adhuc exhaustâ parte, Dea fudit loquentem polentâ intritâ cum liquore. Vultus contabuit maculis: & statim crura quâ parte movit tulit lacertos: cauda est superinducta artubus transformatis: atque cogitur in parvam figuram, ne sit in aperta potestas lædendi; & mensura est minor brevi lacertâ, stupentem, & lacrymantem, & velentem tractare prodigium*

VII. Interea pavidæ nequicquam filia matri
Omnibus est terris, omni quæsita profundo.
Illam non rutilis veniens Aurora capillis
Cessantem vidit, non Hesperus. Illa duabus
Flammiferâ pinus manibus succendit ab Ætnâ;
Perque pruinosas tulit irrequieta tenebras.
Rursus, ubi alma dies hebetârat sidera, natam
Solis ad occasus, solis quærebat ab ortu.
Fessa labore sitim collegerat; oraque nulli
Colluerant fontes: cùm tectam stramine vidit
Fortè casam: parvasque fores pulsavit: at inde
Prodit anus; Divamque videt, lymphamque roganti,
Dulce dedit, tostâ quod coxerat antè polentâ.
Dum bibit illa datum; duri puer oris & audax
Constitit ante Deam; risitque, avidamque vocavit.
Offensa est: neque adhuc epotâ parte loquentem
Cum liquido mistâ perfudit Diva polentâ.
Combibit os maculas; & quâ modo brachia gessit,
Crura gerit: cauda est mutatis addita membris:
Inque brevem formam, ne sit vis magna nocendi,
Contrahitur: parvâque minor mensura lacertâ est.
Mirantem, flentemque, & tangere monstra parantem

NOTÆ.

441. *Hesperus*] Stella Veneris vespertina.

442. *Succensas*] Unde & in sacrificiis Cereris, quæ *Mysteria* & *Initia* vocantur, faces accensas jactare solebant ad imitationem ipsius filiam inquirentis.

444. *Hebetârat*] Lumen siderum *retuderat* & *obscuraverat*; nam adveniente die siderum Fulgor non videtur. *Metaphora.*

447. *Colluerant*] *Nihil aquæ biberat.* Proprie autem *os colluit* dicitur, quando abluitur.

449. *Avus*] Videtur hæc esse Baubo Arnobii, lib. V. Nicandro in Theriacis, v. 488. Μετανείρα: *Mysinam* appellat Ant. Liberalis: noster verò 4. Fast. *Melannam.*

451. *Dum*] Id est, impudens.

455. *Maculas*] Quales habet Stellio, in quem hic puer mutatus. Abas nonnullis, aliis Ascalaphus, id est, Stellio, dictus.

Fugit

Fugit anum; latebramque petit: aptumque colori Nomen habet, variis stellatus corpora guttis.

VIII. Quas Dea per terras, & quas erraverit undas,
Dicere longa mora est: quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit. Dumque omnia lustrat eundo;
Venit & ad Cyanen: ea, ni mutata fuisset,
Omnia narrâsset. Sed & os & lingua volenti
Dicere non aderant: nec, quo loqueretur, habebat.
Signa tamen manifesta dedit: notamque parenti
Illo forte loco delapsam gurgite sacro
Persephones zonam summis ostendit in undis.
Quam simul agnovit, tanquam tum denique raptam
Scisset, inornatos laniavit Diva capillos:
Et repetita suis percussit pectora palmis.
Nec scit adhuc ubi sit: terras tamen increpat omnes;
Ingrataque vocat, nec frugum munere dignas:
Trinacriam ante alias, in quâ vestigia damni
Repperit. Ergo illîc sævâ vertentia glebas
Fregit aratra manu: parilique irata colonos
Ruricolasque boves letho dedit; arvaque jussit
Fallere depositum, vitiataque semina fecit.
Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
Cassa jacet: primis segetes morientur in herbis:
Et modò sol nimius, nimius modò corripit imber.
Sideraque, ventique nocent: avidæque volucres
Semina jacta legunt: lolium, tribulique fatigant
Triticeas messes, & inexpugnabile gramen.

Fugit anum; latebramque petit: aptumque colori Nomen habet, variis stellatus corpora guttis. VIII. *Prolixum est narrare per quas terras, & per quas aquas, Dea Ceres vagata sit. Ambitus terrarum pervestiganti non est æstimatus. Redit in Siciliam, & dum scrutatur omnia investigando, accessit quoque ad Cyanen. Ea nisi transformata fuisset, cuncta memorâsset: sed & os & lingua deerat cupienti loqui, neque aderat quo verba funderet. Attamen fecit indicia aperta: atque monstrat cingulum Persephones in aquis supremis cognitum matri, quod fortè ceciderat ibi in sacris aquis. Quod statim atque Dea agnovit, sicuti tum denique cognovisset abreptam filiam, discerpsit comam incompositam, & planxit pectora iterum suis manibus. Nec novit etiamnum ubi sit; cæterùm objurgat omnes locos, & immemores appellat, neque meritos donum frumenti: Ante cæteros Siciliam, in quâ invenit signa damni. Atque adhùc illic rapuit manu terribili aratra subigentia glebas, atque infensa morti eidem opposuit agricolas, & tauros ruricolas; & coëgit agros intercipere depositum, & corrupit semina. Pervicacitas terræ celebrata per vastum mundum jacet inanitas: segetes pereunt in primis herbis: & modo sol ardentior, modò imber densior lædit. Et sidera, & venti officiunt; & aves rapaces auferunt semina sparsa: lolium, tribulique, & herbæ nullâ arte eradicandæ urgent messes triticeas.*

NOTÆ.

461. *Nomen*] *Stellionis:* Animal est lacerto simile.

Ib. *Stellatus*] Quia lucidis habet tergum distinctum maculis, quasi tot *Stellis.*

463. *Quærenti*] Nam cum Ceres totum perlustrâsset orbem, ubi filiam quæreret, nihil ei loci restabat; quare in Siciliam est reversa.

470. *Persephones*] *Proserpinæ*, quæ à Græcis illo appellatur nomine.

Ib. *Zonam*] Virginis raptæ & delibatæ indicium proprium, *Zona soluta*, quam Colluthus vocat.

Μελίφρονα δεσμὸν ἐράτων.

476. *Trinacriam*] *Siciliam*, cui à tribus promontoriis illud nomen, ut dictum antea: in quâ quidem insulâ, quæ aliquando *Romanorum horreum* dicta, primò suâ sponte natum triticum; ex quâ verò Triptolemum ferendi artem petiisse, & per totum orbem hominis docuisse ferunt.

476. *Vestigia damni*] *Zonam.*

479. *Arva*] Hoc est, arvis mandavit, ne ederent semina sibi credita, & *depositia.*

481. *Terræ*] Siciliæ.

486. *Inexpugnabile*] Quia ubique nascitur, radicibus circumquaque serpentibus foliis tritico similibus.

Cùm

Cùm caput Eleis Alpheïas extulit undis:
Roranteſque comas à fronte removit ad aures:
Atque ait: O tôto quæſita virginis orbe,
Et frugum genetrix, immenſis fille labores:
Neve tibi hæc violenta iraſcere terræ.
Terra nihil meruit: patuitque invita rapinæ.
Nec ſum pro patriâ ſimplex: huc hoſpita veni.
Piſa mihi patria eſt: & ab Elide ducimus ortum.
Sicaniam peregrina colo: ſed gratior omni
Hæc mihi terra ſolo eſt. Hanc nunc Arethuſa penates,
Hanc habeo ſedem; quam tu, mitiſſima, ſerva.
Mota loco cur ſim, tantique per æquoris undas
Advehar Ortygiam, veniet narratibus hora
Tempeſtiva meis, cùm tu curiſque levata,
Et vultûs arcanus eris. Mihi pervia tellus
Præbet iter: ſubterque imas ablata cavernas
Hîc caput attollo: deſuetaque ſidera cerno.
Ergo, dum Stygio ſub terris gurgite labor,
Viſa tua eſt oculis illîc Proſerpina noſtris.
Illa quidem triſtis, nec adhuc interrita vultu;
Sed regina tamen, ſed opaci maxima mundi;
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas ſtupuit, ceu ſaxea, voces:
Attonitæque diu ſimilis fuit: utque dolore
Pulſa gravi gravis eſt amentia, curribus auras
Exit in ætherias: ibi toto nubila vultu
Ante Jovem paſſis ſtetit invidioſa capillis:
Proque meo veni ſupplex tibi, Jupiter, inquit,
Sanguine, proque tuo. Si nulla eſt gratia matris,
Nata patrem moveat: neu ſit tibi cura precâmur
Vilior illius, quòd noſtro eſt edita partu.
En quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt:

Cùm caput Eleis Alpheïas extulit undis: Roranteſque comas à fronte removit ad aures: Atque ait: O tôto quæſita virginis orbe, Et frugum genetrix, immenſis fille labores: Neve tibi hæc violenta iraſcere terræ. Terra nihil meruit: patuitque invita rapinæ. Nec ſum pro patriâ ſimplex: huc hoſpita veni. Piſa mihi patria eſt: & ab Elide ducimus ortum. Sicaniam peregrina colo: ſed gratior omni Hæc mihi terra ſolo eſt. Hanc nunc Arethuſa penates, Hanc habeo ſedem; quam tu, mitiſſima, ſerva. Mota loco cur ſim, tantique per æquoris undas Advehar Ortygiam, veniet narratibus hora Tempeſtiva meis, cùm tu curiſque levata, Et vultûs arcanus eris. Mihi pervia tellus Præbet iter: ſubterque imas ablata cavernas Hîc caput attollo: deſuetaque ſidera cerno. Ergo, dum Stygio ſub terris gurgite labor, Viſa tua eſt oculis illîc Proſerpina noſtris. Illa quidem triſtis, nec adhuc interrita vultu; Sed regina tamen, ſed opaci maxima mundi; Sed tamen inferni pollens matrona tyranni. Mater ad auditas ſtupuit, ceu ſaxea, voces: Attonitæque diu ſimilis fuit: utque dolore Pulſa gravi gravis eſt amentia, curribus auras Exit in ætherias: ibi toto nubila vultu Ante Jovem paſſis ſtetit invidioſa capillis: Proque meo veni ſupplex tibi, Jupiter, inquit, Sanguine, proque tuo. Si nulla eſt gratia matris, Nata patrem moveat: neu ſit tibi cura precâmur Vilior illius, quòd noſtro eſt edita partu. En quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt:

Mater hæſit tanquam ſtatua marmorea ad verba audita, & diu per ſilentium attonita: atque ubi magna dolore magna inſedit animo, tollit ſe in auras atherias curru: ibi turbato toto cœlo, nullâ tranquillam motura conſtitit coram. Jovem ſparsâ comâ: atque ait, Jupiter, adſum tibi ſupplex pro me ſanguine, & pro tuo. Si nullus eſt favor matris, filia tangat patrem; & quamvis ne unum ſit tibi curæ ejus illam, quòd in lucem venerit noſtro partu. Ecce dea quæſita filia tandem à me eſt inventa.

Si reperire vocas, amittere certiùs; aut ſi
Scire ubi ſit, reperire vocas. Quòd rapta, feremus,
Dummodò reddat eam. Neq; enim prædone marito
Filia digna tua eſt, ſi jam mea filia digna eſt.
Jupiter excepit: Commune eſt pignus, omniſque
Nata mihi tecum: ſed, ſi modò nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum,
Verum amor eſt: neque erit nobis gener ille pudori.
Tu modò, Diva, velis. Ut deſint cætera, Quantum eſt
Eſſe Jovis fratrem! quid quòd nec cætera deſunt,
Nec cedit niſi ſorte mihi? ſed tanta cupido
Si tibi diffidii; repetat Proſerpina cœlum;
Lege tamen certâ; ſi nullos contigit illîc
Ore cibos. Nam ſic Parcarum fœdere cautum eſt.
Dixerat. At Cereri certum eſt educere natam.
Non ita fata ſinunt. Quoniam jejunia virgo
Solverat, & cultis dum ſimplex errat in hortis,
Puniceum curvâ decerpſerat arbore pomum:
Sumtaque pallenti ſeptem de cortice grana
Preſſerat ore ſuo. Soluſque ex omnibus illud
Viderat Aſcalaphus; quem quondam dicitur Orphne
Inter Avernales haud ignotiſſima nymphas,
Ex Acheronte ſuo furvis peperiſſe ſub antris.
Vidit: & indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Erebi, teſtemque profanam
Fecit avem: ſparſumq; caput Phlegethontide lymphâ
In roſtrum, & plumas & grandia lumina vertit.

Si reperire vocas, amittere certiùs; aut ſi Scire ubi ſit, reperire vocas. Quòd rapta, feremus, Dummodò reddat eam. Neq; enim prædone marito Filia digna tua eſt, ſi jam mea filia digna eſt. Jupiter excepit: Commune eſt pignus, omniſque Nata mihi tecum: ſed, ſi modò nomina rebus Addere vera placet, non hoc injuria factum, Verum amor eſt: neque erit nobis gener ille pudori. Tu modò, Diva, velis. Ut deſint cætera, Quantum eſt Eſſe Jovis fratrem! quid quòd nec cætera deſunt, Nec cedit niſi ſorte mihi? ſed tanta cupido Si tibi diffidii; repetat Proſerpina cœlum; Lege tamen certâ; ſi nullos contigit illîc Ore cibos. Nam ſic Parcarum fœdere cautum eſt. Dixerat. At Cereri certum eſt educere natam. Non ita fata ſinunt. Quoniam jejunia virgo Solverat, & cultis dum ſimplex errat in hortis, Puniceum curvâ decerpſerat arbore pomum: Sumtaque pallenti ſeptem de cortice grana Preſſerat ore ſuo. Soluſque ex omnibus illud Viderat Aſcalaphus; quem quondam dicitur Orphne Inter Avernales haud ignotiſſima nymphas, Ex Acheronte ſuo furvis peperiſſe ſub antris. Vidit: & indicio reditum crudelis ademit. Ingemuit regina Erebi, teſtemque profanam Fecit avem: ſparſumq; caput Phlegethontide lymphâ In roſtrum, & plumas & grandia lumina vertit.

ſi appellas invenire, certâs perdere; aut ſi appellas invenire, cognoſcere ubi ſit. Patiemur quòd ſubtracta fuerit, dummodo eam reſtituat: neque enim filia tua meruit ejus prædonem, ſi jam mea filia meruit. Jupiter reſpondit: filia eſt mihi tecum commune pignus & cura: ſed ſi modò velimus imponere propria nomina rebus, hoc inceptum non eſt injuria, ſed amor: neque ille gener nobis erit infamia, modò tu Dea annuas. Quanquam ita deſiderentur, quantum eſt eſſe fratrem Jovis! quid quòd neque data deſiderantur, neque cedit ſors niſi mihi ſoli? Verùm ſi tantum tibi deſiderium divortii, Proſerpina repetat cœlum, attamen conditione ſicutâ, ſi nullam eſcam illîc tetigit ore: nam ſic ſtatutum eſt legibus fati. Aſſolverat. At Ceres decrevit abducere filiam. Fata non ſic patiuntur: quia puella non ſervâſſet jejunia, ſed dum incauta oblectatur in hortis cultis, vellerat pomum puniceum ab arbore curvatâ fructu, & preſſerat ore ſuo ſeptem grana excerpta de cortice pallido: atque ſolus Aſcalaphus ex omnibus illud adverterat, quem Orphne non ignobilis inter nymphas infernas dicitur olim genuiſſe ex Acheronte ſuo ſub cæcis nigris. Aſpexit; & ſævus prohibuit facultatem reditûs delatione ſuâ. Regina Orci ingemuit, & mutavit indicem in alitem infamem, & transformavit caput irriguum aquâ Phlegethontide in roſtrum, & plumas, & magnos oculos.

NOTÆ.

487. *Alpheïas*] Arethuſam dicit, Elidis fontem; quâcum Alpheum fluvium tuas in Siciliâ, aquas miſcere, ſuprà diximus.

491. *Fidæ*] Quia feraciſſima Sicilia.

494. *Piſa*] Urbs Peloponneſi & Alpheum fluvium.

499. *Ortygiam*] Inſula fuit juxta Syracuſas; olim ponte, deinde aggere juncta continenti, alia à Deo, quæ & Ortygia dicta.

503. *Deſuetaque*] Non via mihi ſub terris labenti, dum ſub terrâ ſum.

510. *Pulſa dolore*] Infamia gravis erat, cùm neſciret ubi eſſet filia; dolor jam gravis eſt, quia neſcit quomodo inventum recuperet.

516. *Nata patrem*] Proſerpina enim Jovis ex Cerere filia tua.

519. *Amittere*] Ac ſi diceret, *Hoc eſt potiùs amittere quàm reperire.*

520. *Sonte*] Quâ Jupiter cœli, Pluto inferni rex tactus, & Deus.

535. *Solverat*] Quia ſeptem grana mali Punicei *preſſerat ore ſuo*, ver. 538.

Ib. *Simplex*] *Rerum imperita.*

539. *Aſcalaphus*] Archerontis ex Orphone nymphâ (gorgyran vocat Apollod. lib. I.) filius; qui enim teſtatus eſſet Proſerpinam in Plutonis horti ſeptem grana mali Punicei comediſſe, ab ipsâ in Bubonem, peſſimi omnis avem, fuit commutatus.

540. *Avernales*] *Infernas.* Eſt nempe Avernus Campaniæ lacus prope Baias, quem inferorum fimes eſſe poetæ fabulati ſunt; unde & pro ipſis inferis ponitur.

543. *Regina Erebi*] *Proſerpina.* Erebus enim, qui inferorum Deus ex Chao & Caligine ortus, pro ipsâ inferorum ſede ſæpius ſumitur.

544. *Phlegethontide*] Phlegethon unus eſt ex inferorum fluviis, ἀπὸ τῦ φλεγεθειν (i. e.) ab *ardendo dictus*: Flammis enim æſtuat.

Ille fibi ablatus fulvis amicitur ab alis;
Inque caput creſcit; longoſque reflectitur ungues;
Vixque movet natas per inertia brachia pennas:
Fœdaque fit volucris, venturi nuncia luctus,
Iguavus bubo, dirum mortalibus omen.
IX. Hic tamen indicio pœnam linguâque videri
Commeruiſſe poteſt. Vobis, Acheloïdes, unde
Pluma, pedeſque avium, cùm virginis ora geratis?
An quia, cùm legeret vernos Proſerpina flores,
In comitum numero mittæ, Sirenes, eratis?
Quam poſtquam toto fruſtrà quæſiſtis in orbe;
Protinus ut veſtram ſentirent æquora curam,
Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſtere remis
Optatis: facileſque Deos habuiſtis, & artus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaveſcere pennis.
Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
Tantaque dos oris linguæ deperderet uſum:
Virginei vultus, & vox humana remanſit.
X. At medius fratriſque ſui, mœſtæque ſororis
Jupiter ex æquo volventem dividit annum.
Nunc Dea regnorum numen commune duorum
Cum matre eſt totidem, totidem cum conjuge menſes.
Vertitur extemplo facies & mentis & oris:
Nam, modò quæ poterat Diti quoque mœſta videri,
Læta Deæ frons eſt; ut ſol, qui tectus aquoſis
Nubibus ante fuit, victis ubi nubibus exit.
Exigit alma Ceres, natâ ſecura repertâ,
Quæ tibi cauſa viæ: cur ſis, Arethuſa, facer fons?

Ille ſuâ formâ ſpoliatus, tegitur alis fulvis, & augetur in caput, & replicatur in flexiles ungues: atque ægrè agitat pennas ortas per pigros lacertos; & fit turpis avis, præſaga futuri doloris, bubo iners, crudele præſagium hominibus.

IX. Cæterùm hic poteſt videri dignus pœnâ, dilectione & linguæ garrulitate. Unde vobis plumæ & pedes volucrum, Acheloïdes, cùm habeatis vultus puellarum? An quia cùm Proſerpina legeret flores vernos, vos Sirenes eratis miſta in agmine comitum? Quam poſtquam perveſtigaſtis incaſſum per omnes terras, rejecto ut maria cognoſcerent veſtram ſollicitudinem, capiſtis poſſe ire ſuper undas remigio alarum: & invenſtis Deos faventes, & vidiſtis veſtra membra flaveſcere pennis repentinis. Ne tamen illa cantandi peritia à naturâ conceſſa ad capiendas aures, & tanta facultas oris amitteret uſum linguæ, facies puellaris, & finus humanas ſupereſſet.

X. At Jupiter arbiter inter fratrem ſuum & triſtem ſororem, partitus eſt æqualiter annum curſorem. Nunc Dea numen commune duorum regnorum eſt totidem menſes cum matre, & totidem cum marito. Statim ſpecies animi & vultûs mutatur: nam facies Deæ quæ poterat videri triſtis etiam Plutoni, eſt alacris; tanquam ſol, qui priùs obductus nebulis humidis, cùm prodit diſjectis nebulis. Ceres frugum altrix quieta, filia inventa, repertâ, quæ tibi cauſa itineris, Arethuſa, quamobrem es fons facer?

NOTÆ.

547. *Creſcit*] Quippe capite eſt *Bubo*, magnumque gerit caput.

550. *Dirum*] Ex opinione Veterum. Sic Lib. 9. v. 432.

——Tectoque profanus——incubuit Bubo.

Et Virgil. Æneid. 4.

——Ferali carmine Bubo——ſæpe queri.

552. *Acheloïdes*] Sirenes fuêre, Acheloï fluvii & Calliopes Muſæ, Melpomene aut Terpſichores, filiæ; de quarum inſidioſis cantibus voluptatum naturam declarantibus, notior fabula quàm ut huc referatur.

561. *Canor*] Id eſt, cantûs elegantia à naturâ inſita.

564. *Medius*] Id eſt, qui utriuſque rationem haberet, nec tamen alterutri in totum faveret.

567. *Cum matre*] Ut per ſex menſes, quibus ſol in ſignis eſt Auſtralibus, apud maritum ſit infra terram: ſex alios quibus viſit Borealia ſigna, emergat, maturefcant, in horrea deportentur fruges. Vel etiam, quòd Luna eadem eſt quæ Proſerpina & Diana, ex æquo utrumque hemiſphærium, ſuperius atque inferius illuſtrans.

571. *Victis ubi nubibus*] *Nubes* dicuntur *vinci* à ſole, cum illius calore reſolvuntur atque depelluntur.

573. *Sacer fons*] Omnes fontes nymphis ſacri eſſe dicuntur.

Conticuêre

Conticuêre undæ; quarum Dea ſuſtulit alto
Fonte caput: virideſque manu ſiccata capillos,
Fluminis Elei veteres narravit amores.
Pars ego nympharum, quæ ſunt in Achaïde, dixit,
Una fui: nec me ſtudioſiùs altera ſaltus
Legit, nec poſuit ſtudioſiùs altera caſſes.
Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita eſt,
Quamvis fortis eram, formoſæ nomen habebam:
Nec mea me facies nimiùm laudata juvabat.
Quâque aliæ gaudere ſolent, ego ruſtica dote
Corporis erubui; crimenque placere putavi.
Laſſa revertebar (memini) Stymphalide ſilvâ.
Æſtus erat: magnumque labor geminaverat æſtum.
Invenio ſine vortice aquas, ſine murmure euntes,
Perſpicuas imo; per quas numerabilis alto
Calculus omnis erat: quas tu vix ire putares.
Cana ſalicta dabant, nutritaque populus undâ
Sponte ſuâ natas ripis declivibus umbras.
Acceſſi, primúmque pedis veſtigia tinxi:
Poplite deinde tenus. Neque eo contenta, recingor:
Molliaque impono ſalici velamina curvæ:
Nudaque mergor aquis. Quas dum ferioque trahoq;
Mille modis labens, excuſſaque brachia jacto;
Neſcio quod medio ſenſi ſub gurgite murmur:
Territaque inſiſto propioris margine ripæ.
Quò properas, Arethuſa? ſuis Alpheus ab undis,
Quò properas? iterum rauco mihi dixerat ore.

Fluctus ſiluerunt; ex quorum profundo fonte Dea (Arethuſa) extulit caput; & poſtquam exſiccáſſet comam glaucam retulit amores antiques fluvii Elei. Ego, inquit, fui una ex nymphis, quæ ſunt in Achaïâ: neque alia perluſtravit majori affectu nemora, neque alia tetendit plagas majori ſtudio. Sed tametſi nunquam quæſivi laudem pulchritudinis, tametſi ſerenus eſſem, conſecuta ſuâ tamen famam pulchræ: nec mea forma nimium probata mihi grata erat. Atque ego agreſtis rubore ſum perfuſa dote quâ aliæ ſolent lætari; atque credidi crimen eſſe placere. Defeſſa, (recordor,) redibam è ſilvâ Stymphalide. Calor erat intenſus, & labor auxerat magnum calorem. Reperio latices ſine voragine, fluentes ſine ſtrepitu, ad imum perlucidos, per quos omnis lapillus erat numerabilis in profundo; quos tu ægrè crederes currere. Salicta alba, & populus nutrita aquâ præbebant ripis declivibus umbras ultro exortas. Adii, atque primò merſi plantam pedis; deinde uſque ad poplitem; neque eo expleta, exuo veſtes; atque impono tenues amictus curvæ ſalici: atque nuda ſtringor aquis: quas dum plango, movetoque, mille modis me flectens, atque agito meos lacertos, audivi occultè quid murmur ſub aquis, & trepefacta recipio me ad marginem ripæ proximæ. Quo feſtinas, Arethuſa? Quo feſtinas? iterum dixerat mihi Alpheus rauco ore, ex ſuis aquis.

NOTÆ.

577. *Siccata*] Eorum more, qui ex aquis emergentes, capillos ad exprimendam aquam in unum cogunt, quos deinde in humeros rejiciunt.

576. *Elei*] *Alphei* nempe, quem Elidem Peloponneſi provinciam rigare vidimus.

577. *Achaïde*] *Achaiâ*; quo nomine non Græciam hoc in loco, ſed Peloponneſi regionem intellige Elidi proximam, cui & illud datum nomen.

578. *Nec me*] Adeóque venatrix fuit, & Dianæ comes fidiſſima.

583. *Ruſtica*] Simplex, neglecto formæ cultu: quod aliæ ſibi honori, hoc mihi crimini duxi, ut formam, quâ placere poſſem, adſtruerem.

585. *Stymphalide*] Eſt *Stymphalus* urbis, fluvii, & montis Arcadici nomen, in Peloponneſo, juxta Elidem & Achaiam.

590. *Cana*] Quia ſalictis ſolita, ex unâ parte præſertim, non tam ad viriditatem quam ad liborem accedunt.

Ib. *Populus*] Arbor eſt notiſſima locis humidis gaudens, cujus generis hæc alba, alia nigra, foliorum habitâ ratione, appellatur.

Sicut

Aufugio ſine amictu ſicut eram. Altera veſtes Ripa meas habuit. Tantò magìs inflat, & ardet: E quia nuda fui, fum viſa paratior illi. Sic ego currebam; ſic me ferus ille premebat: Ut fugere accipitrem penna trepidante columbæ, Ut ſolet accipiter trepidas agitare columbas. Uſque ſub Orchomenon, Pſophidaque, Cyllenenque, Mænaliоſque ſinus, gelidumque Erimanthon, & Elin Currere fuſtinui. Nec me velocior ille, Sed tolerare diu curſus ego viribus impar Non poteram: longi patiens erat ille laboris. Per tamen & campos, per opertos arbore montes, Saxa quoque & rupes, & quà via nulla, cucurri. Sol erat à tergo: vidi præcedere longam Ante pedes umbram: niſi ſi timor illa videbat. Sed certè ſonituque pedum terrebar; & ingens Crinales vittas afflabat anhelitus oris, Feſſa labore fugæ; Fer opem, deprèndimur, inquam, Armigeræ, Dictynna, tuæ; cui ſæpe dediſti Ferre tuos arcus, incluſaque tela pharetrâ. Mota Dea eſt: ſpiſſiſque ferens è nubibus unam Me ſuper injecit. Luſtrat caligine tectam Amnis; & ignarus circum cava nubila quærit. Biſque locum, quo me Dea texerat, inſcius ambit: Et bis, Io Arethuſa, Io Arethuſa, vocavit. Quid mihi tunc animi miſeræ fuit? anne quod agnæ eſt, Si qua lupos audit circum flabula alta frementes? Aut lepori, qui vepre latens hoſtilia cernit Ora canum, nulloſque audet dare corpore motus? Non tamen abſcedit: neque enim veſtigia cernit Longiùs ulla pedum. Servat nubemque, locumque. Occupat obſeſſos ſudor mihi frigidus artus: Cœruleæque cadunt toto de corpore guttæ.

*Aufugio ſine amictu ſicut eram. Altera veſtes Ripa meas habuit. Tantò magis urget, & ardet: E quia nuda fui, ſum viſa paratior illi. Sic ego currebam, ſic me ferus ille premebat: Ut fugere accipitrem penna trepidante columbæ, Ut ſolet accipiter trepidas agitare columbas. Uſque ſub Orchomenon, Pſophidaque, Cyllenenque, Mænaliоſque ſinus, gelidumque Erimanthon, & Elin Currere ſuſtinui. Nec me velocior ille, Sed tolerare diu curſus ego viribus impar Non poteram: longi patiens erat ille laboris. Per tamen & campos, per opertos arbore montes, Saxa quoque & rupes, & quà via nulla, cucurri. Sol erat à tergo: vidi præcedere longam Ante pedes umbram: niſi ſi timor illa videbat. Sed certè ſonituque pedum terrebar; & ingens Crinales vittas afflabat anhelitus oris, Feſſa labore fugæ; Fer opem, deprèndimur, inquam, Armigeræ, Dictynna, tuæ; cui ſæpe dediſti Ferre tuos arcus, incluſaque tela pharetrâ. Mota Dea eſt: ſpiſſiſque ferens è nubibus unam Me ſuper injecit. Luſtrat caligine tectam Amnis; & ignarus circum cava nubila quærit. Biſque locum, quo me Dea texerat, inſcius ambit: Et bis, Io Arethuſa, Io Arethuſa, vocavit. Quid mihi tunc animi miſeræ fuit? anne quod agnæ eſt, Si qua lupos audit circum flabula alta frementes? Aut lepori, qui vepre latens hoſtilia cernit Ora canum, nulloſque audet dare corpore motus? Non tamen abſcedit: neque enim ve

invadit enſe. Ceres mutavit illum *in Lyncem, dum aggreditur ferro penetrare* Triptolemi *pectus: & denuo juſſit Mopſopium adoleſcentem agere jacros dracones per aërem.*

XII. *Maxima è nobis abſolverat cantus memoratos. At nymphæ dixerunt unâ voce Deas incolentes Heliconem viciſſe. Cùm victæ maledictis inſurgerent; Quandoquidem, inquit, leve eſt vobis dignas eſſe pœnâ per certamen, & augetis delictum conviciis, neque ſecuræ ſumus à vobis, vos penis afficiemus, & ibimus quò iracundia ſuadet. Emathides irrident, & contemnunt minas; & cùm niterentur loqui, & immittere manus petulantes cum ingenti vociferatione, viderunt plumas prodire per ungues ſuos, & lacertos tegi pennis, & cernunt invicem vultus extendi in durum roſtrum, & accedere novas aves ſilvis. Et dum cupiunt percutere pectora, ſublatæ per lacertos agitatas pendebant præ in aëre, convicia & jurgia ſilvarum. Nunc etiam antiqua eloquentia ſuperſt in avibus, & aſpera loquacitas, & deſidertum pertinax loquendi.*

Aggreditur ferro. Conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit: rurſuſque per aëra miſit
Mopſopium juvenem ſacros agitare jugales.
XII. Finiêrat dictos è nobis maxima cantus.
At nymphæ viciſſe Deas Helicona colentes
Concordi dixêre ſono. Convicia victæ
Cùm jacerent; Quoniam, dixit, certamine vobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, maledictaque culpæ
Additis, & non eſt patientia libera nobis;
Ibimus in pœnas; &, quà vocat ira, ſequemur.
Rident Emathides, ſpernuntque minacia verba;
Conatæque loqui, & magno clamore protervas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexêre ſuos, operiri brachia plumis.
Alteraque alterius rigido concreſcere roſtro
Ora vident, volucreſque novas accedere ſilvis.
Dumque volunt plangi; per brachia mota levatæ
Aëre pendebant nemorum convicia picæ.
Nunc quoque in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaque garrulitas, ſtudiumque immane loquendi.

NOTÆ.

660. *Lynca*] Accuſativus Græcus eſt: Lynx enim dicitur genus quoddam cervi, viſu acutiſſimo, & maculis diſtincto tergore, cujuſmodi Bacchi currum trahunt.

661. *Mopſopium*] Athenienſem, Mopſopiæ enim à Mopſopo rege Athenæ dictæ, quæ & à aliis alia nomina acceperunt.

Ib. *Jugales*] Dracones, eidem jugo ſubjectos, quibus Triptolemi currus trahebatur.

662. *Nobis*] Muſis, quos ſuprà verſu 37, pro ſe reſpondendi curam adverſus Pieri filias, Calliopæ Muſarum maximæ & præſtantiſſimæ commiſiſſe vidimus.

663. *Nymphæ*] Quas judices elegerant Muſæ, itemque Pieri filiæ.

669. *Emathides*] *Pieri filiæ*, ab Emathiâ regione oriundæ.

675. *Plangi*] Dolentium more; qui pectus manibus percutiunt.

676. *Nemorum convicia*] Quia jam procul à Muſis convicia jactabant, jactare tamen etiamnum videntur.

P. Ovidii Nasonis METAMORPHOSEON LIBER VI.

ARGUMENTUM.

QUO exemplo mota Dea, anum ſe fecit. Itaque inito cum Arachne texendi certamine, poſtquam utriuſque tela varias transformationes repræſentavit, ipſam in araneam mutavit. Nihil tamen hac Nioben movit, quò minùs amiſſis liberis in ſaxum obdureſceret. Quo quidem cognito, vulgus Lycios ruſticos in ranas à Dianâ verſos, & Marſyam ab Apolline excoriatum, in memoriam revocavit. Cùm verò ad conſolandos Thebanos urbes finitimæ conveniſſent, ſoli defuerunt Athenienſes: quoniam à Tereo rege infeſtabantur. Qui deinde ſtupratâ Philomelâ in upupam transformatus fuit: quemadmodum & Philomela in luſciniam, ac Progne in hirundinem. Quæ res Pandioni ſocero intellecta, mortem attulit. Huic in regno ſucceſſit Erechtheus, è cujus filiâ Orithyiâ, Boreas Calaim procreavit & Zethen; qui in Argonautarum numero quondam fuerunt, cùm Jaſon, ſeminatis ſerpentis dentibus, è quibus homines armati prodiérunt, & dracone ſopito, vellum aureum retulit.

I. PRæbuerat dictis Tritonia talibus aurem;
Carminaque Aönidum, juſtamque probaverat iram.
Tum ſecum, Laudare parum eſt; laudemur & ipſæ:
Numina nec ſperni ſine pœnâ noſtra ſinamus:
Mæoniæque animum fatis intendit Arachnes,

INTERPRETATIO.

I. *Tritonia admoverat aurem ejuſmodi ſermonibus, & laudaverat verſus Muſarum, & juſtam iram. Tum apud ſe* dixit, *parum eſt* aliorum vindictam *laudare; Nos etiam ob* ſimilem *laudemur; neque patiamur poteſtatem noſtram contemni ſine vindictâ. Atque recordatur fatorum Arachnes Mæoniæ;*

NOTÆ.

1. *Tritonia*] *Minerva*, à Tritone fluvio Bœotiæ; alii autem Bœotiorum linguâ Τρίτων caput ſignificare volunt; quod ſi ita ſit, conveniet fabula de Minervâ ex Jovis capite prognatâ.

5. *Arachnes*] Hæc filia fuit Idmonis Colophonii, lanificii peritiſſima.

Ib. *Mæoniæ*] *Lydiæ*, à Mæone fluvio, vel à rege.

quam diderat sibi non cedere laudibus artis lanificæ. Illa non fuit illustris genere, neque origine familiæ, sed arte. Idmon Colophonius ejus pater imbuebat murice Phocaïco lanas bibulas. Mater mortua erat: sed illa quoque fuerat de vulgo, & marito suo æqualis. Ille tamen comparaverat magnam famam suâ *arte per urbes Lydiæ; tametsi orta domo exiguâ; & incoleret exiguas Hypæpas. Nymphæ destituerant sæpe vineta sui Tymoli, ut viderent opus mirandum; Nymphæ Pactolides destituerunt suas undas. Neque gratum erat tantùm inspicere vestes perfectas, tum etiam* gratum erat *cùm fierent; tantæ fuit artis elegantia. Sive ageret crudam lanam in primos globos: seu emolliret opus digitis, & sæpius pecteret vellera imitantia nebulas diffuso tractu; seu verteret teretem fusum agili pollice; seu pingeret acu, cognosceres eruditam fuisse à Minervâ. Quod tamen ipsa diffitetur: & ægrè ferens tantam magistram, contendat, inquit, mecum: nihil est quod abnuam, si quidem discedam inferior. Minerva imitatur anum: atque annectit fictos canos temporibus, & fulcit quoque debilia membra baculo. Tum sic occæpit loqui. Ætas provectior non habet omnia quæ odio habeamus. Experientia oritur ab annis sendibus. Ne contemnas meum monitum. Quære tibi laudem maximam in subigendâ lanâ inter mortales: sed cede Deæ: & nimiùm audax ora verbis supplicibus, ut ignoscat tuis sermonibus: Illa ignoscet oranti. Contuetur hanc infensis* oculis, *atque omittit fila inchoata;*

Quam sibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat. Non illa loco, nec origine gentis
Clara, sed arte, fuit. Pater huic Colophonius Idmon
Phocaïco bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater: sed & hæc de plebe, suoque
Æqua viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
Quæsierat studio nomen memorabile: quamvis
Orta domo parvâ, parvis habitabat Hypæpis.
Hujus ut aspicerent opus admirabile, sæpe
Deseruêre sui Nymphæ vineta Tymoli;
Deseruêre suas Nymphæ Pactolides undas.
Nec factas solùm vestes spectare juvabat;
Tum quoque, cùm fierent; tantus decor affuit arti.
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes:
Seu digitis subigebat opus, repetitaque longo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu;
Sive levi teretem versabat pollice fusum;
Seu pingebat acu: scires à Pallade doctam.
Quod tamen ipsa negat: tantâque offensa magistrâ,
Certet, ait, mecum: nihil est quod victa recusem.
Pallas anum simulat: falsosque in tempora canos
Addit, & infirmos baculo quoque sustinet artus.
Tum sic orsa loqui: Non omnia grandior ætas,
Quæ fugiamus, habet. Seris venit usus ab annis.
Consilium ne sperne meum. Tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima lanæ.
Cede Deæ: veniamque tuis temeraria dictis
Supplice voco roga. Veniam dabit illa roganti.
Aspicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit;

NOTÆ.

6. *Non cedere*] Quanquam non belli tantùm, sed artium Dea est ipsa Pallas.

7. *Loco*] *Locus* sæpe est genus, parentes, avi; hinc quempiam *claro loco natum* dicimus. *Gens* totius familiæ, seu stemmatis est. Prioti respondet, quod statim de patre, & matre subjicit; posteriori, quod ait, *orta domo parvâ*: *domus* enim est gens, & familia.

8. *Colophonius*] Ex Colophone, Lydiæ urbe, Apollinis oraculo clara.

9. *Murice*] Est enim Murex piscis ex cujus sanguine purpureus conficitur color.

Ib. *Phocaïco*] Fuit Phocæa Æolidis civitas quæ purpura claruit.

11. *Illa*] Arachne Idmonis filia.

13. *Hypæpis*] Oppidulo Lydiæ in descensu Tymoli montis ad Caystri pratum.

16. *Pactolides*] Fuit Pactolus Lydiæ fluvius aureas arenas volvens, à quo Nymphæ Pactolides.

20. *Repetita*] Id est, Iterum atque iterum carminata, & in floccos protractos pexa, ut nubis speciem præberent.

Vixque

Vixque manum retinens, confessaq; vultibus iram,
Talibus obscuram resecuta est Pallada dictis:
Mentis inops, longâque venis confecta senectâ:
Et nimiùm vixisse diu nocet. Audiat istas,
Si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces.
Consilii satìs est in me mihi: Neve monendo
Profecisse putes; eadem sententia nobis.
Cur non ipsa venit; cur hæc certamina vitat?
Tum Dea, Venit, ait; formamque removit anilem;
Palladaq; exhibuit. Venerantur numina Nymphæ,
Mygdonidesque nurus. Sola est non territa virgo.
Sed tamen erubuit, subitusque invita notavit
Ora rubor, rursusque evanuit. Ut solet aër
Purpureus fieri, cum primùm Aurora movetur;
Et breve post tempus candescere Solis ab ictu.
Perstat in incepto, stolidæque cupidine palmæ
In sua fata ruit. Neque enim Jove nata recusat:
Nec monet ulteriùs: nec jam certamina differt.
Haud mora; constituunt diversis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt stamine telas.
Tela jugo vincta est: stamen secernit arundo:
Inseritur medium radiis subtemen acutis;
Quod digiti expediunt, atque inter stamina ductum
Percusso feriunt insecti pectine dentes.
Utraque festinant: cinctæque ad pectora vestes
Brachia docta movent, studio fallente laborem.
Illìc & Tyriam quæ purpura sensit ahenum

& ægrè compescens manus, & prodensiram vultu, prosecuta est Minervam sub vetulæ larvâ *latentem hujusmodi oratione, Amens ades, & exhausta nimiâ senectâ, & obest* tibi *diutius vixisse. Si quam habes nurum, si quam habes filiam,* ea *audiat ista verba. Satìs est mihi consilii in me: & ne credas promovisse* quicquam *hortando; idem est nobis animus. Quamobrem ipsa non adest; quamobrem fugit has contentiones? Tum Dea, Adest, inquit; & deposuit figuram anilem; & ostendit* se esse *Minervam. Nymphæ & puellæ Mygdonides colunt Deam, sola virgo non est commota. Sed tamen pudore suffusa est, & rubor repentinus invasit vultus invitos, rursusque discussus est. Sicuti aër consuevit fieri rubicundus, cùm primum surgit Aurora, & post aliquod spatium albescere ab irradiatione Solis. Obfirmat se incepto, & properat ad exitium suum stulto desiderio victoriæ. Neque enim filia Jovis refugit; neque hortatur amplùs; neque jam pretrahit certamen. Sine cunctatione utraque statuit duas telas diverso loco; atque intexunt tenus stamine. Tela est alligata jugo: juncus dividit stamen: subtemen medium intexitur radiis oblongis; quod digiti* celeriter *jaciunt; atque dentes inserti percutiunt diffusam inter stamina, pectine icto. Ambæ properant: & habentes amictus collectos ad pectora, agitant peritos lacertos, affectu decipiente laborem. Ibi & purpura, quæ sensit ahenum Tyrium,*

NOTÆ.

38. *Nocet*] Deliram dicit vetulam.

Ib. *Istas*] Ineptas, quibus mihi opus non est.

45. *Mygdonidesque*] Quæ ex Mygdoniâ, Phrygiæ regiuncula Lydiæ vicinâ, ad Arachnen convenerant.

Ib. *Non territa*] Reverentiæ significationem nullam dedit Arachne.

46. *Sed tamen*] Non ita pudorem, & verecundiam penitùs decoxerat, quin rubor, vel invitæ offusus fuerit.

54. *Stamine*] Fila quæ in longum ducta alligantur liciis (quæ sunt prima fila, jugo juncta, telumque ordientia) & subinde attolluntur deprimunturque, dicuntur *Stamina*.

55. *Jugo*] Jugum dicitur in lanificio lignum illud teres, quo telæ stamen alligatur & volvitur.

Ib. *Arundo*] Instrumentum quo deprimitur attolliturque stamen.

56. *Radiis*] *Radius* instrumentum quo subtemen inseritur.

Ib. *Subtemen*] Fila quæ inter stamina transversim inseruntur, alternâ staminum depressione & sublatione; sub *subtemina* dicta, quasi *sub stamina*.

58. *Pectine*] Instrumentum quo addensatur subtemen, cum stamine, dicitur *Pectere*.

61. *Ahenum*] In quo lana purpureo colore imbuebatur.

quam dideterat ſibi non cedere laudibus artis laniſicæ. Illa non fuit illuſtris genere, neque origine familiæ, ſed arte. Idmon Colophonius ejus pater imbuebat murice Phocaïco lanas bibulas. Mater mortua erat: ſed illa quoque fuerat de vulgo, & marito ſuo æqualis. Ille tamen comparaverat magnam famam ſuâ arte per urbes Lydiæ; tametſi orta domo exiguâ; & incoleret exiguas Hypæpas. Nymphæ deſtituerant ſæpe vineta ſui Tymoli, ut viderent opus mirandum; Nymphæ Pactolides deſtituerunt ſuas undas. Neque gratum erat tantùm inſpicere veſtes perfectas, tum etiam gratum erat *cùm fierent; tanta fuit artis elegantia. Sive ageret crudam lanam in primos globos: ſeu emolliret opus digitis, & ſæpius pecteret vellera imitantia nebulas diffuſo tractu; ſeu verteret teretem fuſum agili pollice; ſeu pingeret acu, cognoſceres eruditam fuiſſe à Minervâ. Quod tamen ipſa diffitetur: & ægrè ferens tantam magiſtram, contendat, inquit, mecum: nihil eſt quod abnuam, ſiquidem diſcedam inferior. Minerva imitatur anum: atque annectit fictos canos temporibus, & fulcit quoque debilia membra baculo. Tum ſic occæpit loqui. Ætas provectior non habet omnia quæ odio habeamus. Experientia oritur ab annis ſenilibus. Ne contemnas meum monitum. Quære tibi laudem maximam in ſubigendâ lanâ inter mortales: ſed cede Deæ: & nimiùm audax ora verbis ſupplicibus, ut ignoſcat tuis ſermonibus: Illa ignoſcet tamen. Contuetur hanc inſenſis* oculis, *atque omittit fila inchoata;*

Quam ſibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audiêrat. Non illa loco, nec origine gentis
Clara, ſed arte, fuit. Pater huic Colophonius Idmon
Phocaïco bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater: ſed & hæc de plebe, ſuoque
Æqua viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
Quæſiêrat ſtudio nomen memorabile: quamvis
Orta domo parvâ, parvis habitabat Hypæpis.
Hujus ut aſpicerent opus admirabile, ſæpe
Deſeruêre ſui Nymphæ vineta Tymoli;
Deſeruêre ſuas Nymphæ Pactolides undas.
Nec factas ſolùm veſtes ſpectare juvabat;
Tum quoque, cùm fierent; tantus decor affuit arti.
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes:
Seu digitis ſubigebat opus, repetitaque longo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu;
Sive levi teretem verſabat pollice fuſum;
Seu pingebat acu: ſcires à Pallade doctam.
Quod tamen ipſa negat: tantâque offenſa magiſtrâ,
Certet, ait, mecum: nihil eſt quod victa recuſem.
Pallas anum ſimulat: falſoſque in tempora canos
Addit, & infirmos baculo quoque ſuſtinet artus.
Tum ſic orſa loqui: Non omnia grandior ætas,
Quæ fugiamus, habet. Seris venit uſus ab annis.
Conſilium ne ſperne meum. Tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima lanæ.
Cede Deæ: veniamque tuis temeraria dictis
Supplice voco roga. Veniam dabit illa roganti.
Aſpicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit;

NOTÆ.

6. *Non cedere*] Quanquam non belli tantùm, ſed artium Dea eſt ipſa Pallas.

7. *Loco*] *Locus* ſæpe eſt genus, parentes, avi; hinc quempiam *claro loco natum* dicimus. *Gens* totius familiæ, ſeu ſtemmatis eſt. Prioni reſpondet, quod ſtatim de patre, & matre ſubjicit; poſteriori, quod ait, *orta domo parvâ*: *domus* enim eſt gens, & familia.

8. *Colophonius*] Ex Colophone, Lydiæ urbe, Apollinis oraculo clara.

9. *Murice*] Eſt enim Murex piſcis ex cujus ſanguine purpureus conficitur color.

1b. *Phocaïco*] Fuit Phocæa Æolidis civitas quæ purpura claruit.

11. *Illa*] Arachne Idmonis filia.

13. *Hypæpis*] Oppidulo Lydiæ in deſcenſu Tymoli montis ad Cayſtri pratum.

16. *Pactolides*] Fuit Pactolus Lydiæ fluvius aureas arenas volvens, à quo Nymphæ Pactolides.

20. *Repetita*] Id eſt, Iterum atque iterum carminata, & in floccos protractos pexa, ut nubis ſpecim præberent.

Vixque

& ægrè compeſcens manus, & prodens iram vultu, proſecuta eſt Minervam ſub vetulæ larvâ *latentem hujuſmodi oratione, Amens ades, & exhauſta nimiâ ſenectâ, &* obeſt tibi *diutius vixiſſe. Si quam habes nurum, ſi quam habes filiam, ea audiat iſta verba. Satis eſt mihi conſilii in me: & ne credas promoviſſe* quicquam *hortando; idem eſt nobis animus. Quamobrem ipſa non adeſt; quamobrem fugit has contentiones? Tum Dea, Adeſt, inquit; & depoſuit figuram anilem; & oſtendit* ſe eſſe *Minervam. Nymphæ & puellæ Mygdonides colunt Deam, ſola virgo non eſt commota. Sed tamen pudore ſuffuſa eſt, & rubor repentinus invaſit vultus invitos, rurſuſque diſcuſſus eſt. Sicuti æër conſuevit fieri rubicundus, cùm primum ſurgit Aurora, & poſt aliquod ſpatium albeſcere ab irradiatione Solis. Obſtirmat ſe incepto, & properat ad exitium ſuum ſtulto deſiderio victoriæ. Neque enim filia Jovis refugit; neque hortatur amplùs; neque jam protrahit certamen. Sine cunctatione utraque ſtatuit duas telas diverſo loco; atque intexunt tenus ſtamine. Tela eſt alligata jugo: juncus dividit ſtamen: ſubtemen medium intexitur radiis oblongis; quod digiti celeriter jaciunt; atque dentes inſerti percutiunt diffuſum inter ſtamina, pectine icto. Ambæ properant: & habentes amictus collectos ad pectora, agitant peritos lacertos, affectu decipiente laborem. Ibi & purpura, quæ ſenſit ahenum Tyrium,*

Vixque manum retinens, confeſſaq; vultibus iram,
Talibus obſcuram reſecuta eſt Pallada dictis:
Mentis inops, longâque venis confecta ſenectâ:
Et nimiùm vixiſſe diu nocet. Audiat iſtas,
Si qua tibi nurus eſt, ſi qua eſt tibi filia, voces.
Conſilii fatìs eſt in me mihi: Neve monendo
Profeciſſe putes; eadem ſententia nobis.
Cur non ipſa venit; cur hæc certamina vitat?
Tum Dea, Venit, ait; formamque removit anilem;
Palladaq; exhibuit. Venerantur numina Nymphæ,
Mygdonideſque nurus. Sola eſt non territa virgo.
Sed tamen erubuit, ſubituſque invita notavit
Ora rubor, rurſuſque evanuit. Ut ſolet aër
Purpureus fieri, cùm primùm Aurora movetur;
Et breve poſt tempus candeſcere Solis ab ictu.
Perſtat in incepto, ſtolidæque cupidine palmæ
In ſua fata ruit. Neque enim Jove nata recuſat:
Nec monet ulteriùs: nec jam certamina differt.
Haud mora; conſtituunt diverſis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt ſtamine telas.
Tela jugo vincta eſt: ſtamen ſecernit arundo:
Inſeritur medium radiis ſubtemen acutis;
Quod digiti expediunt, atque inter ſtamina ductum
Percuſſo feriunt inſecti pectine dentes.
Utraque feſtinant: cinctæque ad pectora veſtes
Brachia docta movent, ſtudio fallente laborem.
Illìc & Tyriam quæ purpura ſenſit ahenum

refugit; neque hortatur amplùs; neque jam protrahit certamen. Sine cunctatione utraque ſtatuit duas telas diverſo loco; atque intexunt tenus ſtamine. Tela eſt alligata jugo: juncus dividit ſtamen: ſubtemen medium intexitur radiis oblongis; quod digiti celeriter jaciunt; atque dentes inſerti percutiunt diffuſum inter ſtamina, pectine icto. Ambæ properant: & habentes amictus collectos ad pectora, agitant peritos lacertos, affectu decipiente laborem. Ibi & purpura, quæ ſenſit ahenum Tyrium,

NOTÆ.

38. *Nocet*] Deliram dicit vetulam.

1b. *Iſtas*] Ineptas, quibus mihi opus non eſt.

45. *Mygdonideſque*] Quæ ex Mygdoniâ, Phrygiæ regiuncula Lydiæ vicinâ, ad Arachnen convenerant.

1b. *Non territa*] Reverentiæ ſignificationem nullam dedit Arachne.

46. *Sed tamen*] Non ita pudorem, & verecundiam penitùs decoxerat, quin rubor, vel invitæ offuſus fuerit.

54. *Stamine*] Fila quæ in longum ducta alligantur liciis (quæ ſunt prima fila, jugo juncta, telumque ordientia) & ſubinde attolluntur deprimunturque, dicuntur *Stamina*.

55. *Jugo*] Jugum dicitur in lanificio lignum illud teres, quo telæ ſtamen alligatur & volvitur.

1b. *Arundo*] Inſtrumentum quo deprimitur attolliturque ſtamen.

56. *Radiis*] *Radius* inſtrumentum quo ſubtemen inſeritur.

1b. *Subtemen*] Fila quæ inter ſtamina tranſverſim inſeruntur, alternâ ſtaminum depreſſione & ſublatione; ſub *ſubtemina* dicta, quaſi *ſub ſtamina*.

58. *Pectine*] Inſtrumentum quo addenſatur ſubtemen, cum ſtamine, dicitur *Pecten*.

61. *Ahenum*] In quo lana purpureo colore imbuebatur.

inſeritur, & umbræ leves in nimæ differentiæ; qualis arcus ſolet colorare longam aëris partem *vaſto ambitu, ſolis radiis fractis à pluviâ: in quo cùm mille colores varii ſplendeant, tamen ipſa juncturâ decipit oculos intuentes: uſque adeò quod contiguum eſt idem eſt, tamen extrema differunt. Ibi etiam ductile aurum inſeritur, & antiqua fabula effingitur in telâ.*

II. *Pallas deſcribit collem Martis in arce Cecropiâ, & vetus diſſidium de nomine terræ. Duodecim dii ſedent cum auguſtâ majeſtate in ſedibus excelſis, Jove medio. Suus vultus exprimit unumquemque Deorum. Facies Jovis eſt regia. Facit Deum maris ſtantem & percutientem longo tridente duram rupem & equum prodeuntem ex mediâ fiſſurâ rupis, quo muncre ſibi aſſerat* nomen *urbis. At aptat ſibi ſcutum, aptat haſtam mucrone acuto, aptat galeam capiti: pectus tegitur ægide. Atque fingit terram iſtam ſuâ haſtâ edere fœtum albæ olivæ* unà *cum baccis: & Deos admirari. Victoria ſua finis operis. Ut tamen invida honoris ſui cognoſcat exemplis quam mercedem poſſis animo præſumere pro inceptis tam inſaris, adjecit in quatuor angulos quatuor certamina.*

Texitur, & tenues parvi diſcriminis umbræ:
Qualis ab imbre ſolet percuſſis ſolibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cœlum:
In quo diverſi niteant cùm mille colores,
Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit:
Uſq; adeò quod tangit idem eſt; tamen ultima diſtant.
Illìc & lentum filis immititur aurum,
Et vetus in telâ deducitur argumentum.
II. Cecropiâ Pallas ſcopulum Mavortis in arce
Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis ſex cœleſtes, medio Jove, ſedibus altis
Auguſtâ gravitate ſedent. Sua quemque Deorum
Inſcribit facies. Jovis eſt regalis imago.
Stare Deum pelagi, longoque ferire tridente
Aſpera ſaxa facit, medioque è vulnere ſaxi
Exſilîiſſe ferum; quo pignore vindicet urbem.
At ſibi dat clypeum, dat acutæ cuſpidis haſtam:
Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus.
Percuſſamque ſuâ ſimulat de cuſpide terram
Prodere cum baccis fœtum canentis olivæ:
Mirarique Deos. Operi victoria finis.
Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium ſperet pro tam furialibus auſis.
Quatuor in partes certamina quatuor addit

NOTÆ.

62. *Tenues parvi*] Umbræ, inquit, gradatim per colorum levia diſcrimina declinantes, faciunt ut imagines ſurgere ac extare videantur: non ſecus ac radii ſoliis in roridam cavamque nubem ſe fundentes, refractique fallunt viſum, varioſque repræſentant Iridis colores.

66. *Tranſitus*] Unius coloris ad alium.

70. *Cecropiâ*] *Athenienſi*, à Cecrope Athenarum rege.

Ib. *Scopulum*] Per Martis ſcopulum Areopagum intellige, (nam illa eſt hujus vocis interpretatio) quo in loco Mars apud 12 Deos de cæde Halirrhothii cauſam dixit, accuſante hujus patre Neptuno.

71. *Antiquam*] Quæ inter Neptunum & Palladem mota, utri Cecropiæ orbi nomen imponere jus eſſet, decreta antè à diis, ut qui humano generi rem commodiorem inveniſſet illi urbi nomen imponeret: in quo quidem certamine vicit Minerva, utpote quæ olivam, equo à Neptuno producto, munus hominibus magis acceptum protulit; unde & Athenis nomen ſuum impoſuit.

72. *Cœleſtes*] Dii majorum Gentium, [*mes,*
Vulcanus, Mars, Sol, Neptunus, Jupiter, Heſtia, Diana, Ceres, Juno, Minerva, Venus.

73. *Suaquemque*] Hoc eſt, unuſquiſque Deorum propriâ effingitur figurâ.

77. *Ferum*] *Equum* Ita Virgilius 2 Æn. de equo Trojano.

In latus, inque feri *curvam compagibus alvum.*

78. *At ſibi*] Ita ſe Pallas effingit in telâ.

82. *Operi*] Opus clauſit olivâ, pacis ſymbolum, in ſuffragiis victoria.

Clara

Clara colore ſuo, brevibus diſtincta ſigillis.
Threïciam Rhodopen habet angulus unus, & Hæmon;
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam;
Nomina ſummorum ſibi qui tribuêre Deorum.
Altera Pygmææ fatum miſerabile matris
Pars habet. Hanc Juno victam certamine juſſit
Eſſe gruem; populiſque ſuis indicere bellum.
Pingit & Antigonen auſam contendere quondam
Cum magni conſorte Jovis; quam regia Juno
In volucrem vertit; nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater, ſumptis quin candida pennis
Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.
Qui ſupereſt ſolus Cinyran habet angulus orbum:
Iſque gradus templi natarum membra ſuarum
Amplectens, ſaxoque jacens, lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus eſt, operique ſuâ facit arbore finem.
XX. Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europen: verum taurum, freta vera putares.
Ipſa videbatur terras ſpectare relictas,
Et comites clamare ſuas, tactumque vereri
Aſſilientis aquæ: timidaſque reducere plantas.

conſpicua colore ſuo, efficta parvis figuris: Una pars habet Rhodopen Thraciam, & Hæmum; nunc montes frigidos, olim corpora mortalia, qui ſibi dederunt nomina ſupremorum Deorum. Alter angulus refert fatum luctuoſum matris Pygmææ. Junò juſſit hanc ſuperatam certamine eſſe gruem; & inferre bellum ſuis populis. Fingit quoque Antigonen non veritam certare olim cum conjuge magni Jovis, quam Juno regia mutavit in alitem: neque Troja illiopem tulit, neque pater Laomedon, quin acceptis pennis ipſa alba Ciconia ſibi plaudat roſtro crepitante. Solus angulus, qui reſtat, habet Cinyran filiabus privatum: atque is amplectens gradus templi qui antè fuerunt *artus ſuarum filiarum, & ſtratus in petrâ videtur flere. Cingit ultimas oras olcis paciferis. Is fuit finis; atque abſolvit opus ſuâ arbore.*

XX. *Mæonia* Arachne *pingit Europam deceptam formâ tauri: arbitraveris verum* eſſe *taurum, crederes vera* eſſe *maria. Ipſa videbatur reſpicere terras deſertas, & invocare ſuas æquales, & timere tactum aquæ affluentis, & retrahere plantas pavidas.*

NOTÆ.

86. *Sigillis*] In telæ quatuor angulis, quaſi appendicis loco, minoribus figuris pinxerat Pallas quæ recenſet poëta.

87. *Rhodopen*] Strymonis fuit filia, quam Æmus rex Thraciæ duxit uxorem. Hanc verò ille Junonem ſuam; Jovem ſuum illa Æmum appellabat: quare in montes mutati ſunt.

89. *Summorum Deorum*] Jovis & Junonis.

90. *Pygmææ*] Gerana matrona à popularibus ſuis Pygmæis pro numine culta Deos præ ſe contemſit, Junonem maximè & Dianam; quarum indignatione in gruem eſt converſa, infeſtiſſimam Pygmæis hoſtem, qui illam venerati fuerant. Pygmos quod attinet, alii in Indiâ, in Arabiâ alii, alii alibi collocaverunt, homunculos non ultra duos pedes altos, quos cum gruibus bellum gerere voluerunt poëtæ.

93. *Antigonen*] Laëmedontis filiam, ob ſprætam Junonis formam, mutatam in Ciconiam.

98. *Cinyran*] Fuit hic Aſſyriorum rex, (ab illo diverſus quem ſuprà vidimus Myrrhæ parentem,) qui filias habuit pulcherrimas, atque adeò de more ſuperbiâ elatas, cum Junone de formâ contendere auſas. Eas indignata Dea in ſui templi gradus, patrem frigida filiarum corpora amplectentem in ſaxum mutavit.

101. *Circuit*] Manſit hodieque mos idem, ut ad aulæorum ſeu periſtromatum oras, ſerta & corollæ, aut ejuſmodi leviora adjiciantur.

Ib. *Pacalibus*] *Pacem ſignificantibus*, & conciliantibus, quam quidem Pallas ſapientiâ ſuâ magis quàm armis inter furentes ſolet conſtituêre.

104. *Europen*] Quam Agenoris filiam ſuprâ in Taurum mutatum Jovem rapuiſſe, & in Cretam avexiſſe legimus.

Finxit quoque Asterien corripi ab aquilâ certante: finxit Ledam stratam sub alis cygni. Addidit, ut Jupiter tectus specie Satyri gravidam fecerit formosam Nyctei filiam gemello fœtu: ut fuerit Amphitryon, cùm Tirynthia, te cepit: ut aureus fefellerit Danaën, igneus Asopi filiam; pastor Mnemosynen, anguis versicolor Proserpinam. Finxit te etiam, Neptune, versum in juvencum ferum pro virgine Æoliâ. Tu visus Enipeus gignis Aloïdas: aries ludis Bisaltida. Alma mater frugum comam gerens flavam sensit te equum: mater equi alati comam gerens serpentibus horridam te sensit alitem: Melantho sensit Delphinum. His omnibus & imaginem suam & imaginem locorum

Fecit & Asterien aquilâ luctante teneri;
Fecit olorinis Ledam recubare sub alis:
Addidit, ut Satyri celatus imagine pulchram
Jupiter implerit gemino Nycteïda fœtu:
Amphitryon fuerit, cùm te, Tirynthia, cepit;
Aureus ut Danaën, Asopida luserit igneus:
Mnemosynen pastor, varius Deoïda serpens.
Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco
Virgine in Æoliâ posuit. Tu visus Enipeus
Gignis Aloïdas; aries Bisaltida fallis:
Et te, flava comas, frugum mitissima mater,
Sensit equum; te sensit avem crinita colubris
Mater equi volucris: sensit Delphina Melantho.
Omnibus his faciemque suam faciemque locorum

NOTÆ.

108. *Aquilâ*] Jove aquilæ formam assumente, ut Asterien in *coturnicem* mutatam raperet.

109. *Olorinis*] Jovis in Cygnum mutati, qui ut Ledam Tyndari uxorem violaret, eam formam induisse dicitur.

111. *Nycteïda*] Antiopen dicit, Nyctei filiam.

112. *Amphitryon*] Jupiter Alcmenæ amore captus, in Amphitryonem illius maritum conversus cum eâ concubuit, Herculemque ex eâ suscepit.

Ib. *Tirynthia*] Alcmena est, quæ à Tirynthe urbe Argis vicinâ, in quâ natus & educatus Hercules, hoc nomen habuit.

113. *Aureus*] Danaë, Acristi Argivorum Regis filia, à Jove in aureum imbrem mutato compressa, Perseum peperit; ut lib. IV.

Ib. *Asopida*] Ægina est Asopi Bœotiæ regis filia, quam in ignem mutatus Jupiter compressit; ex quâ Æacum suscepit.

114. *Mnemosynen*] Nympha fuit quam Latinè *Memoriam* dixeris, ex quâ novem Musas suscepisse Jovem ideo voluerunt poëtæ, quòd memoriæ beneficio scientiæ omnes comparentur & conserventur.

Ib. *Varius*] Utpote qui maculis distinctus.

Ib. *Deoïda*] *Proserpina* est Cereris filia, quæ à Græcis Δηὼ nominatur, unde fœmininum patronymicum Deoïs. Ceres autem appellata est Δήω (ut Græci tradunt) παρὰ τὸ δήω, *invenio*. Quando enim Ceres quærens filiam vario loco circuibat, omnes bene illi ominantes dicebant δήεις, *invenies*.

116. *Æolia*] Arne Æoli filia, de quâ Diodorus, lib. V.

Ib. *Enipeus*] Fluvius est Thessaliæ, cujus sub specie Neptunus, Othum & Ephialten, ex Iphimediâ Aloëi gigantis conjuge genuit.

117. *Bisaltida*] Theophane est Bisaltidis filia (de quâ Hyginus fab. 188.) arietis illius mater, cui Phryxum in Colchos vexit.

118. *Frugum*] Ceres est, quæ Neptuni fugiens insidias, in equam mutata, ab ipso equo facto, vim passa est: quo ex concubitu equumne, nomine Arionem, an filiam, quam nominare nefas erat, Ceres pepererit, incertum. Pausan. in Arcad.

119. *Crinita*] Meduſa est, quam in Palladis templo Neptunus compressit; quamobrem irata Dea, crines quibus maximè placuerat, in angues transmutavit. Atque hinc natum Pegasum alatum equum nonnulli tradunt quanquam ex ejusdem Medusæ sanguine cretum volunt alii, quo tempore ejus caput Perseus abscidit.

120. *Melantho*] Hanc alii Protei, Deucalionis alii filiam scriptitârunt, ex quâ Neptunus in Delphinum versus, suscepit filium nomine Delphum.

Reddidit.

Reddidit. Est illic agrestis imagine Phœbus:
Utque modò accipitris pennas, modò terga leonis
Gesserit: ut pastor Macareïda luserit Issen.
Liber ut Erigonem falsâ deceperit uvâ:
Ut Saturnus equo geminum Chirona creârit.
Ultima pars telæ, tenui circumdata limbo,
Nexilibus flores hederis habet intertextos.

III. Non illud Pallas, non illud carpere livor
Possit opus. Doluit successu flava virago:
Et rupit pictas cœlestia crimina vestes.
Utque Cytoriaco radium de monte tenebat,
Ter quater Idmoniæ frontem percussit Arachnes:
Non tulit infelix: laqueoque animosa ligavit
Guttura. Pendentem Pallas miserata levavit:
Atq; ita, Vive quidem, pende tamen, improba, dixit:
Lexque eadem pœnæ, ne sis secura futuri,
Dicta tuo generi, serisque nepotibus esto.
Post ea discedens succis Hecateïdos herbæ
Spargit. Et extemplo tristi medicamine tactæ
Defluxere comæ: cumque his & naris & auris.
Fitque caput minimum toto quoque corpore parvæ.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet: de quo tamen illa remittit
Stamen; & antiquas exercet aranea telas.

IV. Lydia tota fremit: Phrygiæque per oppida facti
Rumor it, & magnum sermonibus occupat orbem.

Dedit. Ibi est Apollo specie rusticus: atque fictus est, ut habuerit modò pennas accipitris, modò dorsum leonis; ut pastor fefellerit Issen Macarei filiam. Ut Bacchus luserit Erigonem fictâ uvâ: ut Saturnus genuerit Chironem duplicem sub equi formâ. Extrema pars telæ cincta subtili fasciâ continet flores insertos hederis flexibus.

III. *Neque Minerva, neque invidia possit improbare illud opus. Flava virago ingemuit ob successum, & laceravit telam pictam, quæ cœlestia crimina* continuit. *Atque ut tractabat radium de monte Cytoriaco* petitum, *percussit ter & quater frontem Arachnes Idmoniæ. Ea misera non passa est; & superba pressit* suum *jugulum laqueo. Minerva miserata sublevavit pendentem: atque, inquit, Vitâ fruere quidem, attamen pende: & ne sis secura futuri, lex sit eadem tuæ progeniei & ultimis nepotibus. Dein proficiscens inficit* eam *succo herbæ Hecateïdos: & statim capilli infecti noxio veneno, cumque his nasus & auris deciderunt: atque caput fit minimum,* licet *etiam* ipsa valdè *parva* sit *toto corpore. Digiti tenues manent in latere pro pedibus. Avus habet reliqua: ex quâ tamen illa educit stamen, & in aranean* mutata *texit veteres telas.*

IV. *Tota Lydia fremit, & fama rei cucurrit per urbes Phrygiæ, & invadit magnum orbem rumoribus.*

NOTÆ.

122. *Illic*] In Arachnes telâ depictum.

Ib. *Agrestis*] Cùm Admeti pavit armenta: quod suprà lib. II. vidimus.

124. *Issen*] Hanc Lesbiam fuisse ejus Macarei filiam, de quo Diodorus, qui Jovis & Cyrenes fuit filius, Micyllus arbitratus est.

125. *Erigonen*] Videtur de eâ Erigone hîc intelligendum, quæ Icari fuit filia, & postea inter sidera relata, ut ab Hygino dicitur. Nam hujus patri Icaro vitis propagationem Bacchus dedit, ipsius puellæ mortem contra rusticos Atticos pestilentiâ ultus.

126. *Equo*] Cujus formam Saturnus assumpsit; unde & filius Chiron parte anteriore hominis, posteriore equi formam referebat.

130. *Flava*] *Formosa*; quòd *flavi* crines pulcherrimi haberentur.

131. *Cœlestia*] Id est, quæ Deorum adulteria, ab Arachne picta, haberet.

132. *Cytoriaco*] Pro buxeo posuit, à Cytoro Galatiæ monte buxo abundante.

139. *Hecateïdos*] Aconiti, ab Hecate filiâ Persæ, quæ mater erat Medeæ, inventi; quod alias tamen è spumâ Cerberi natum dicitur.

Niobe cognoverat illam ante nuptias suas, tum cùm virgo habitabat Sipyli & in Mæoniâ. Neque tamen est docta pœna popularis suæ Arachnes cedere Diis, & loqui modestiùs. Multa augebant fastus. Verùm neque artes mariti, neque stirps utriusque, & vires magni regni tam placuerunt illi, quamvis ea omnia placebant, quàm sua soboles: & Niobe dicta fuisset beatissima matrum nisi sic visa fuisset sibi. Manto enim filia Tiresiæ fatidica, impulsa afflatu divino prædixerat per medias vias, Ismenides, ite omnes, & offerte pia thura Latonæ, & duplici ejus proli, cum prece; atque inserite laurum comæ. Latona hoc *imperat meo ore. Obsequuntur omnes Thebaïdes, & decorant sua tempora ramis, & thura imponunt sacris focis & preces fundunt. En Niobe adest stipata comitum catervâ, insignis auro inserto vestibus Phrygiis, & pulchra quantùmvis patitur, & agitans cum specioso capite comam sparsam per utrumque humerum. Constitit; & postquam excelsa circumjecit oculos superbiâ elatos: Quæ vesania, inquit, præferre Deos rumore* tantùm *cognitos iis quos* quotidie *videtis; aut quamobrem Latona bonoratur per altaria; numen meum est adhuc sine thure? Tantalus est mihi pater; cui soli concessum fuit accedere ad epulas deorum:*

Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cùm Mæoniam virgo Sipylumque colebat.
Nec tamen admonita est pœnâ popularis Arachnes
Cedere cœlitibus, verbisque minoribus uti.
Multa dabant animos. Sed enim nec conjugis artes,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuêre illi, quamvis ea cuncta placebant,
Ut sua progenies: & felicissima matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
Nam fata Tiresiâ venturi præscia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias: Ismenides, ite frequentes,
Et date Latonæ, Latonigenisque duobus,
Cum prece thura piâ: lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona jubet. Paretur: & omnes
Thebaïdes jussis sua tempora frondibus ornant:
Thuraque dant sanctis, & verba precantia flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turbâ,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro:
Et, quantùm ira finit, formosa: movensque decoro
Cum capite immissos humerum per utrumq; capillos;
Constitit: utque oculos circumtulit alta superbos;
Quis furor auditos, inquit, præponere visis
Cœlestes? aut cur colitur Latona per aras;
Numen adhuc sine thure meum est? mihi Tantalus auctor;
Cui licuit soli Superorum tangere mensas:

NOTÆ.

148. *Illam*] Arachnen popularem suam, quandoquidem Phrygiæ & Lydiæ imperitabat Tantalus Niobe pater.

149. *Sipylumque*] Fuit Sipylus montis & urbis nomen in Lydiâ.

152. *Artes*] Intelligit *artes* Lyræ Amphioniæ, per quas Thebani muri sunt extructi. Alii legunt *arces*, sed de regno Amphionis statim agitur.

153. *Nec genus*] Nam ab Jove ambo ducebant genus. Amphion enim Jove ex Antiopâ filius fuisse dicitur: Niobe verò neptis ipsius Jovis, cùm Tantali filia fuerit.

156. *Si non*] Niobe, quis æquo sibi plùs visa est felix, evasit infelicissima.

157. *Tiresia*] Qui insignis vates fuit Thebanus, Everi filius.

159. *Ismenides*] Thebanæ fœminæ, ab Ismeno Bœotiæ fluvio sic dictæ.

173. *Superorum*] Illos verò hospitio acceptos ad convivium invitavit, in quo Pelopen filium membratim discerptum, eorum divinitatem explorans, admovit: quâ re ad Tartara detrusus est, ubi æternâ fame & siti in mediis aquis & epulis torquetur.

Pleïadum

Soror Pleïadum est mea mater: maximus Atlas est avus, qui fulcit celle axem cœli: Jupiter alius avus. Glorior etiam quod ille meus socer sit. Nationes Phrygiæ me timent: regia Cadmi est sub me dominâ: & muri constructi lyrâ mei conjugis, populique reguntur à me & conjuge. In quamcunque partem domûs conjicio oculos, infinitæ divitiæ conspiciuntur. Est mihi quoque forma digna Deâ. Huc adde septem filias, & totidem adolescentes: & mox generos & nurus. Petite jam quam rationem habeat nostro gloriatio; & vereamini præponere Latonam Titanidem, filiam nescio cujus Cæi; cui quidem Latonæ *partureæ vastissima Tellus diù denegavit parvum locum. Vestra Dea neque recepta est cœlo, neque terrâ, neque aquis. A* toto *exulabat mundo, donec Delos, miserata errantem, dixit,*

Pleïadum soror est genitrix mihi: maximus Atlas
Est avus, æthereum qui fert cervicibus axem:
Jupiter alter avus. Socero quoque glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ: me regia Cadmi
Sub dominâ est: fidibusque mei commissa mariti
Mœnia cum populis à meque viroque reguntur.
In quamcumque domùs adverto lumina partem,
Immensæ spectantur opes. Accedit eodem
Digna Deâ facies. Huc natas adjice septem,
Et totidem juvenes; & mox generosque nurusque.
Quærite nunc, habeat quam nostra superbia causam:
Nescio quoque audete satam Titanida Cæo
Latonam præferre mihi: cui maxima quondam
Exiguam sedem parituræ terra negavit.
Nec cœlo, nec humo, nec aquis Dea vestra recepta est.
Exul erat mundi; donec miserata vagantem,
Hospita tu terris erras, ego, dixit, in undis,
Instabilemque locum Delos dedit. Illa duobus
Facta parens: uteri pars est hæc septima nostri:
Sum felix. Quis enim neget hoc? felixque manebo.
Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
Major sum, quàm cui possit Fortuna nocere;
Multaque ut eripiat, multò mihi plura relinquet.

Tu vagaris per terras, ego per aquas, & obtulit sedem fluctuantem. Illa facta est mater duorum: hæc est pars septima nostra stirpis. Sum beata. Quis enim istud diffitetur? & perstabo beata. Quis etiam istud inficiatur? Numerus me fecit securum. Major sum quàm cui fortuna queat obesse. Et tametsi multa auferat, relinquet mihi multò plura.

NOTÆ

174. *Pleïadum soror*] Taygete, una ex Pleïadibus, Atlantis filia. *Pleïades* verò dictæ sunt Græcis à navigando, quas stellas Latini *Vergilias*, à verni temporis indicatione, appellaverunt.

Ib. *Atlas*] Mauritaniæ rex: Dictus est cœlum humeris sustentare Atlas, ideo quòd rerum cœlestium peritissimus fuerit scrutator.

176. *Alter*] Jupiter enim Tantali pater.

Ib. *Socero*] Quippe patrem habuit Jovem Amphion Niobes maritus.

182. *Septem*] Tzetzes dicit fuisse duodecim quos nominat lib. IV. chil. 141. Sed vide Angell. lib. XX. c. 7. Nat. Com. lib. VI. c. 13. & Hegin. fab. 9.

185. *Quoque*] Ordo est, *& audete præferre mihi Latonam genitam nescio quo Cæo?*

Ib. *Nescio quo*] Per contemptum loquitur. Latona filia fuit Cæi Gigantis, quæ à Jove compressa, Apollinem simul & Dianam concepit: quod quidem adeò ægrè tulit Juno, ut serpentem Pythonem immiserit, qui eam per totum terrarum orbem insectaretur, nec usquam parere permitteret. Ubi autem Apollo & Diana nati sunt, Pythonem sagitis confixerunt, & Delon, in quâ nati sunt, immobilem reddiderunt.

187. *Negavit*] Quippe terras omnes jurejurando obstrinxerat Juno, ne parturienti Latonæ locum concederent: latuit tum sub aquâ Delos, quam emergere jussit Neptunus, & locum parturienti præbere.

191. *Delos*] Dicta est *Delos*, seu *Manifesta*, quòd cùm sub aquis diu latuisset, tandem apparuit; vel potiùs quòd Græcis ortum versus respicientibus maximè appareat. Unde fabula nata est, quod Apollo (seu Sol) & Diana (seu Luna) in ea cunabula habuerunt: cùm inde oriri quotidie viderentur, vario eorum motu per zodiacum ad insulæ fluctuationem attributo.

Excessêre

Mea bona jam superaverunt timorum. Ponite aliquid posse subtrahi huic numero meorum filiorum; nihilominus destituta non reducar ad numerum duorum Latonæ; quo exiguo numero quantulùm distat ab iis quæ orbæ sunt! Discedite à sacris, festinate; & avellite laurum à comis. Diripiunt, & omittunt sacra imperfecta: &, quod solùm conceditur, colunt numen murmure secreto. Dea iniquè tulit; & sic affata est duplicem suam sobolem in cacumine Cynthi. Ecce ego mater vestra, magnifica vobis genitis, neque cessura cuiquam Dearum nisi Junoni, arguor an sim Dea; & proterreor ab altaribus honoratis per omne ævum, nisi vos opem fertis, ô filii. Neque hic solus est dolor. Tantalis addidit probra sævis factis: neque verita est vobis præferre suos filios: meque insuper, quod in ipsam redundet, appellavit prole *destitutum; & scelesta* specimen *dedit linguæ paternæ. Latona parabat addere preces cùm hæc retulisset: Omitte, inquit Apollo, conqueri (supplicii spatium longum.) Phœbe idem dixit: & obducti nubibus pervenerant ad arcem Cadmeïda celeri descensu per aërem.*

Excesserе metum mea jam bona. Fingite demi
Huic aliquid populo natorum posse meorum;
Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum
Latonæ: Turbà quo quantum distat ab orbâ!
Ite sacris, properate sacris; laurumque capillis
Ponite. Deponunt; infectaque sacra relinquunt;
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
Indignata Dea est: summoque in vertice Cynthi
Talibus est dictis geminà cum prole locuta:
En ego vestra parens, vobis animosa creatis,
Et nisi Junoni, nulli cessura Dearum,
An Dea sim, dubitor: perque omnia sæcula cultis
Arceor, ô nati, nisi vos succurritis, aris.
Nec dolor hic solus. Diro convicia facto
Tantalis adjecit: vosque est postponere natis
Ausa suis; & me (quod in ipsam recidat) orbam
Dixit; & exhibuit linguam scelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Desine, Phœbus ait (pœnæ mora longa) querelas.
Dixit idem Phœbe. Celerique per aëra lapsu
Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
Planus erat latéque patens propè mœnia campus,
Assiduis pulsatus equis; ubi turba rotarum,
Duraque molliêrant subjectas ungula glebas.
Pars ibi de septem genitis Amphione fortes
Conscendunt in equos, Tyrioque rubentia fuco
Terga premunt; auroq; graves moderantur habenas.
E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam
Prima suæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedes cursus, spumantiaque ora coërcet;
Hei mihi! conclamat; medioque in pectore fixus
Tela gerit; frænisque manu moriente remissis,

Erat planities vasta non longè à mœnibus proculcata assiduo equorum cursu, ubi numerus rotarum, & rigida ungula in pulverem resolverant glebas suppositas. Ibi pars septem filiorum Amphionis fatigant equos, & urgent terga rubentia purpura Tyriâ; & tractant habenas auro intextas. E quibus Ismenus, qui olim primum uteri onus fuerat suæ matri, dum agit in certum gyrum cursus equi sui, & reprimit ora spumantia; Hei mihi! vociferatur, & trajectus per medium pectus fert sagittas, & habenis elapsis manu moriente,

NOTÆ.

202. *Cynthi*] Qui Deli mons fuit, à quo Apollo *Cynthius*, Diana *Cynthia* dicta est.
211. *Tantalis*] Niobe Tantali filia.
213. *Paternam*] *Linguam Paternam* dicit, quòd Deorum secreta mortalibus effutiisse dictus Tantalus.
216. *Phœbe*] *Diana*, quæ & Luna dicitur.
217. *Cadmeïda*] Thebanam à Cadmo extructam.
218. *Campus*] Hippodromus.
222. *Rubentia*] Quia purpureis ephippiis & phaleris equi instructi & instrati.
223. *Terga*] Equorum ostro instratorum.
224. *Sarcina prima*] Maximus natu.

In

In latus à dextro paulatim defluit armo.
Proximus, audito sonitu per inane pharetræ,
Fræna dabat Sipylus: veluti cùm præscius imbris
Nube fugit visà, pendentiaque undique rector
Carbasa deducit, ne quà levis effluat aura.
Fræna dabat. Dantem non evitabile telum
Consequitur; summâque tremens cervice sagitta
Hæsit; & exstabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat pronus, per colla admissa, jubasque
Volvitur; & calido tellurem sanguine fœdat.
Phædimus infelix, & aviti nominis hæres
Tantalus, ut solito finem imposuêre labori,
Transiêrant ad opus nitidæ juvenile palæstræ:
Et jam contulerant arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus; cùm tento concita cornu,
Sicut erant juncti, trajecit utrumque sagitta.
Ingemuêre simul; simul incurvata dolore
Membra solo posuêre; simul suprema jacentes
Lumina versârunt; animam simul exhalàrunt.
Aspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Advolat, ut gelidos complexibus allevet artus:
Inque pio cadit officio. Nam Delius illi
Intima fatifero rumpit præcordia ferro.
Quod simul eductum, pars est pulmonis in hamis
Eruta: cumque animà cruor est effusus in auras:
At non intonsum simplex Damasichthona vulnus
Afficit. Ictus erat, quà crus esse incipit, & quà
Mollia nervosus facit internodia poples.
Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,
Altera per jugulum pennis tenus acta sagitta est.
Expulit hanc sanguis; seque ejaculatus in altum
Emicat, & longè terrebratâ prosilit aurâ.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia sustulerat: Dîque ô communiter omnes,
Dixerat, (ignarus non omnes esse rogandos)

decidit paulatim in latus à dextro humero. Sipylus proximus relaxabat habenas, audito strepitu pharetræ per aërem; veluti cùm nauclerus præcognoscens tempestatem fugit. nube conspectâ, & explicat vela pendentia undique, ne quà levis ventus labatur. Laxabat habenas. Sagitta ineluctabilis pertingit laxantem, & tremens adhæsit summitati cervicis; & ferrum nudum prominebat ex gutture. Ille, ut erat pronus, defluit per colla equi *concitati, & jubas; & inficit terram cruore tepido. Miser Phædimus, & Tantalus hæres nominis avi, postquam desiissent à labore jubito, transierant ad opus juvenile splendidæ palæstræ: & jam commiserant pectora luctantia pectoribus, stricto amplexu, cùm sagitta impulsa arcu adducto transfixit utrumque, sicut erant connexi. Unà conquesti sunt; unà demiserunt in terram artus portritos dolore; unà prostrati torserunt oculos ultimos; unà spiritum efflaverunt. Alphenor intuetur, & percutiens pectus apertum accurrit, ut foletur membra frigida complexibus, & sternitur in pia sedulitate; nam Delius perrumpit illi intima viscera ferro mortifero. Quod cùm extractum est, pars pulmonis est abstracta,* unà *cum telo hamato, & sanguis est ejectus in aërem cum spiritu. At una plaga non conficit juvenem Damasichthonem. Percussus fuerat quâ* parte *tibia incipit esse, & quâ poples nervosus nectit mollia internodia. Et dum conatur eripere fatale telum manu alia sagitta est impacta per jugulum usque ad pennas. Cruor hanc ejecit; cumque in altum prorumperet, exilit & longè fertur aëre diviso. Ultima Ilioneus tetenderat in cœlum lacertos, nihil promoturos orando: & dixerat, ô dii omnes, communiter (nescius non omnes esse orandos,)*

NOTÆ.

229. *Armo*] Equi.
231. *Fræna debat*] Ut fugeret.
237. *Colla admissa*] Equi colla in fugam concitati, laxatis illi frænis.
240. *Labori*] Agitationi equorum.
241. *Nitidæ*] Quia oleo perungebantur luctaturi.
255. *Quà crus*] Adeóque in genu, ab eo enim crus incipit, & protenditur usque ad talos, è surâ & tibiâ constans.
263. *Non omnes*] Sola enim Latona cum Apolline & Dianâ placanda erat.

Parcite.

gnoſcite. Apollo *Arcitenens* miſericordiâ *tactus fuerat, cùm jam ſagitta non fuit revocabilis. Ille tamen procubuit leviſſimo ictu, corde afflicto non profundo vulnere. Rumor damni, & dolor plebis, & fletus ſuorum fecerunt matrem certam cladis repentinæ, quæ ſtupebat Deos potuiſſe* tot filios *ſuos interficere, & indignabatur non veritos eſſe hoc, & quòd tantùm haberent poteſtatis. Nam pater Amphion, ferro trajecto per pectus, ubicus ſimul finem impoſuerat vitæ & dolori. Heu! quantum hæc Niobe diſparerat ab illâ Niobe, quæ modò arcuerat populum ab altaribus Latonæ; & ſuperba ambulaverat per urbem medium, ſuorum invidiam in ſe concitans; at nunc flenda etiam inimicis! Devolvuntur in corpora frigida, & paſſim dat oſcula ultima ſuis filiis. A quibus porrigens lacertos planctu livedos ad ſidera, Paſcere ſæva Latona, inquit, noſtro dolore, paſcere, & explecor tuum meâ acerbitate: & explе ſæva viſcera: efferor per ſeptem natorum obitus: exſili, & triumpha hoſtis ſuperior. Quamobrem verò ſuperior? plura mihi reſtant infelici, quàm tibi beatæ. Superior jam etiam poſt tot obitus. Finierat, nervus ſtrepuit ab arcu adducto, qui tremeſecit omnes exceptâ Niobe. Illa eſt audax ob dolorem. Sorores aderant cum pullis veſtibus comâ projectâ ad lectos fratrum: è quibus una avellens ſagittas infixas cordi, moriens deſecit ore impoſito* ori *fratris. Altera agreſſa deliberat dolorem infelicis matris repentè ſiluit, & eſt incurvata ad* terram *improviſâ plagâ; neque claſſit os niſi dum anima receſſit. Hæc nequicquam fugiens cadit; illa procumbit moriens in ſororem: hæc ſeſe occultat, cernens illam tremere.*

Parcite. Motus erat, cùm jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens. Minimo tamen occidit ille
Vulnere; non altâ percuſſo corde ſagittâ.
Fama mali, populique dolor, lacrymæque ſuorum
Tam ſubitæ matrem certam fecere ruinæ,
Mirantem potuiſſe; iraſcentemque quòd auſi
Hoc eſſent Superi, quòd tantum juris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto.
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu! quantùm hæc Niobe, Niobe diſtabat ab illâ,
Quæ modò Latoïs populum ſubmoverat aris,
Et mediam tulerat greſſus reſupina per urbem,
Invidioſa ſuis: at nunc miſeranda vel hoſti!
Corporibus gelidis incumbit; & ordine nullo
Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes.
A quibus ad cœlum liventia brachia tendens,
Paſcere, crudelis, noſtro, Latona, dolore;
Paſcere, ait; ſatiaque meo tua pectora luctu:
Corque ferum ſatia, dixit: per funera ſeptem
Efferor: exulta; victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miſeræ mihi plura ſuperſunt.
Quàm tibi felici. Poſt tot quoque funera vinco.
Dixerat: inſonuit contento nervus ab arcu:
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo eſt audax. Stabant cum veſtibus atris
Ante toros fratrum demiſſo crine ſorores.
E quibus una, trahens hærentia viſcere tela,
Impoſito fratri moribunda relanguit ore.
Altera, ſolari miſeram conata parentem,
Conticuit ſubitò; duplicataque vulnere cæco eſt.
[Oraque non preſſit, niſi poſtquam ſpiritus exit.]
Hæc fruſtrà fugiens collabitur; illa ſorori
Immoritur; latet hæc; illam trepidare videres.

NOTÆ.

273. *Hæc*] Mœrens; non jam, prole extinctâ, ſuperbiens.

275. *Reſupina*] Id eſt, quæ elato & ſuperbo vultu per urbem inceſſerat. V. 168.

283. *Efferor*] *Vivus ad ſepulchrum feror, filiorum morte.* Videtur enim Niobe unà cum filiis ſepties quaſi *efferri. Efferor* vox ſepulturæ propria eſt.

284. *Plura*] Hæc Niobe furioſa ideirco jactat, quòd ſeptem ei filiæ ſupererant.

289. *Demiſſo crine*] Diſſolutis capillis, ut in luctu fieri ſolet.

Ib. *Toros*] Lectulos in quibus erant ad funus compoſiti.

Sexque

Sexque datis leto, diverſaque vulnera paſſis,
Ultima reſtabat; quam toto corpore mater,
Totâ veſte tegens, Unam, minimamque relinque,
De multis minimam poſco, clamavit, & unam.
Dumque rogat, pro quâ rogat, occidit. Orba reſedit
Exanimes inter natos, nataſque, virumque:
Diriguitque malis. Nullos movet aura capillos:
In vultu color eſt ſine ſanguine; lumina mœſtis
Stant immota genis: nihil eſt in imagine vivi.
Ipſa quoque interiùs cum duro lingua palato
Congelat; & venæ deſiſtunt poſſe moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt. Intra quoque viſcera ſaxum eſt.
Flet tamen, & validi circumdata turbine venti
In patriam rapta eſt. Ibi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymas etiamnum marmora manant.

V. Tum verò cuncti manifeſtam numinis iram
Fœmina, virque timent: cultuque impenſiùs omnes
Magna gemelliparæ venerantur numina Divæ.
Utque fit, à facto propiore priora renarrant.
E quibus unus ait: Lyciæ quoque fertilis agris
Haud impunè Deam veteres ſprevêre coloni.
Res obſcura quidem eſt ignobilitate virorum;
Mira tamen. Vidi præſens ſtagnumque lacumque,
Prodigio notum. Nam me jam grandior ævo,
Impatienſque viæ genitor deducere lectos
Juſſerat inde boves; gentiſque illius eunti
Ipſe ducem dederat: cum quo dum paſcua luſtro,
Ecce lacûs medio ſacrorum nigra favillâ
Ara vetus ſtabat, tremulis circumdata cannis.

Et ſex interfectis & paſſis varias plagas, ultima jacebat: quam mater ſuperiens toto corpore, tota amictu, velaverat eſt, concede unam & natu minimam; peto de multis minimam, & unam. Et dum precatur, obit ea pro quâ precatur. Orba reſedit inter filios mortuos, & filias & maritum: & induruit eſt ærumnis. Nullus ventus agitat comam. Color eſt exſanguis in facie; oculi hærent rigidi in genis triſtibus; nihil eſt vivi in ſtatuâ. Ipſa quoque lingua intus diriguit cum duro palato; & venæ non amplius poſſunt palpitare. Neque collum poteſt flecti, neque lacerti agitare, neque pes incedere. Eſt lapis etiam intra præcordia. Luget tamen, & correpta impetu potentis venti ablata eſt in patriam. Ibi liqueſcit impoſita vertici montis, & ſaxum exſtillat etiamnum lacrymas.

V. *Tunc verò omnes & viri & fœminæ metuunt iram numinis: & omnes magis colunt ingentem poteſtatem Deæ gemelliparæ. Atque, ut mos eſt, recenſent præterita à facto recentiore. E quibus unus inquit: Incolæ etiam ſecerecis Lyciæ non contempſerunt inulti Divam. Factum eſt quidem minùs cognitum contemptu virorum, ſed tamen ſtupendum. Vidi ipſe cùm ibi adeſſem & ſtagnum, & lacum nobilem miraculo. Namque pater meus jam ætate provectior, & impar itineri faciundo imperaverat me deducere inde boves electos; & ipſe dederat mihi proficiſcenti ducem ex illâ natione: quocum dum circumeo paſcua, ecce antiquum altare erectum erat in medio ſtagni, fuſcum atro cinere, cinctum arundinibus tremulis.*

NOTÆ.

303. *Diriguit*] Petrefactus eſt, quia ſtupefacta.

311. *In patriam*] Thebis, inquit Apollodorus, lib. III. relictis, vidua jam atque orba in Sipylum ad patrem Tantalum rediit, &c.

312. *Lacrymas*] Utrum hoc propter ſudorem marmoris? an à rupis, & metalli vapore falſo? Namque Sipylum, referente Plinio, lib. V. c. 29. quod antè Tantalis vocabatur, caput eſt Mæoniæ, ubi nunc eſt ſtagnum, ſale abundans. An denique quòd in liberorum ſepulchro ſtatuam lapideam quæ lacrymari videbatur, ſibi Niobe erexerit?

315. *Gemelliparæ*] Latonæ, quæ Apollinem & Dianam uno partu edidit.

317. *Lyciæ*] Regio eſt minoris Aſiæ ad mare Mediterraneum protecta, infra Lydiam.

323. *Gentiſque*] Mihi itineris ducem addidit Lycium.

Reſti-

gnoſcite. Apollo *Arcitenens* miſericordiâ *tactus fuerat, cùm jam ſagitta non fuit revocabilis. Ille tamen procubuit leviſſimo ictu, corde afflicto non profundo vulnere. Rumor damni, & dolor plebis, & fletus ſuorum fecerunt matrem certam cladis repentinæ, quæ ſtupebat Deos potuiſſe tot filios ſuos interficere, & indignabatur non veritos eſſe hoc, & quòd tantùm haberent poteſtatis. Nam pater Amphion, ferro trajecto per pectus, obiens finul finem impoſuerat vitæ & dolori. Heu! quantum hæc Niobe diſpar erat ab illâ Niobe, quæ modò arcuerat populum ab altaribus Latonæ; & ſuperba ambulaverat per urbem mediam, ſuorum invidiam in ſe concitans; at nunc flenda etiam inimicis! Devolvitur in corpora frigida, & paſſim dat oſcula ultima ſuis filiis. A quibus porrigens lacertos planctu lividos ad ſidera, Paſcere ſæva Latona, inquit, noſtro dolore, paſcere, & exple cor tuum meâ ærumnâ: & exple ſæva viſcera: efferor per ſeptem natorum obitus: exſili, & triumpha hoſtis ſuperior. Quamobrem verò ſuperior? plura mihi reſtant infelici, quàm tibi beatæ. Superior jùm etiam poſt tot obitus. Finîerat, nervus ſirepuit ab arcu adducto, qui tremiſecit omnes exceptâ Niobe. Illa eſt audax ob dolorem. Sorores aderant cum pullis veſtibus comâ projectâ ad lectos fratrum: è quibus una avellens ſagittas infixas cordi, moriens deſcit ore impoſito ori fratris. Altera agreſſa deliinire dolorem infelicis matris repentè ſiluit, & eſt incurvata ad terram improviſâ plagâ; neque clauſit os niſi dum anima receſſit. Hæc nequicquam fugiens cadit; illa procumbit moriens in ſororem: hæc ſeſe occultat, cernres illam tremere.*

Parcite. Motus erat, cùm jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens. Minimo tamen occidit ille
Vulnere; non altâ percuſſo corde ſagittâ.
Fama mali, populique dolor, lacrymæque ſuorum
Tam ſubitæ matrem certam fecere ruinæ,
Mirantem potuiſſe; iraſcentemque quòd auſi
Hoc eſſent Superi, quòd tantum juris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto.
Finîerat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu! quantùm hæc Niobe, Niobe diſtabat ab illâ,
Quæ modò Latoïs populum ſubmoverat aris,
Et mediam tulerat greſſus reſupina per urbem,
Invidioſa ſuis: at nunc miſeranda vel hoſti!
Corporibus gelidis incumbit; & ordine nullo
Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes.
A quibus ad cœlum liventia brachia tendens,
Paſcere, crudelis, noſtro, Latona, dolore;
Paſcere, ait; ſatiaque meo tua pectora luctu:
Corque ferum ſatia, dixit: per funera ſeptem
Efferor: exulta; victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miſeræ mihi plura ſuperſunt.
Quàm tibi felici. Poſt tot quoque funera vinco.
Dixerat: inſonuit contento nervus ab arcu:
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo eſt audax. Stabant cum veſtibus atris
Ante toros fratrum demiſſo crine ſorores.
E quibus una, trahens hærentia viſcere tela,
Impoſito fratri moribunda relanguit ore.
Altera, ſolari miſeram conata parentem,
Conticuit ſubitò; duplicataque vulnere cæco eſt.
[Oraque non preſſit, niſi poſtquam ſpiritus exit.]
Hæc fruſtrà fugiens collabitur; illa ſorori
Immoritur; latet hæc; illam trepidare videres.

NOTÆ.

273. *Hæc*] Mœrens; non jam, prole extinctâ, ſuperbiens.

275. *Reſupina*] Id eſt, quæ elato & ſuperbo vultu per urbem inceſſerat. V. 168.

283. *Efferor*] *Vivus ad ſepulchrum feror, filiorum morte.* Videtur enim Niobe unà cum filiis ſeptem quaſi *efferri. Efferor* vox ſepulturæ propria eſt.

284. *Plura*] Hæc Niobe furioſa idcirco jactat, quòd ſeptem ei filiæ ſupererant.

289. *Demiſſo crine*] Diſſolutis capillis, ut in luctu fieri ſolet.

Ib. *Toros*] Lectulos in quibus erant ad funus compoſiti.

Sexque

Sexque datis leto, diverſaque vulnera paſſis,
Ultima reſtabat; quam toto corpore mater,
Totâ veſte tegens, Unam, minimamque relinque,
De multis minimam poſco, clamavit, & unam.
Dumque rogat, pro quâ rogat, occidit. Orba reſedit
Exanimes inter natos, nataſque, virumque:
Diriguitque malis. Nullos movet aura capillos:
In vultu color eſt ſine ſanguine; lumina mœſtis
Stant immota genis: nihil eſt in imagine vivi.
Ipſa quoque interiùs cum duro lingua palato
Congelat; & venæ deſiſtunt poſſe moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt. Intra quoque viſcera ſaxum eſt.
Flet tamen, & validi circumdata turbine venti
In patriam rapta eſt. Ibi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymas etiamnum marmora manant.
V. Tum verò cuncti manifeſtam numinis iram
Fœmina, virque timent: cultuque impenſiùs omnes
Magna gemelliparæ venerantur numina Divæ.
Utque fit, à facto propiore priora renarrant.
E quibus unus ait: Lyciæ quoque fertilis agris
Haud impunè Deam veteres ſprevêre coloni.
Res obſcura quidem eſt ignobilitate virorum;
Mira tamen. Vidi præſens ſtagnumque lacumque,
Prodigio notum. Nam me jam grandior ævo,
Impatienſque viæ genitor deducere lectos
Juſſerat inde boves; gentiſque illius eunti
Ipſe ducem dederat: cum quo dum paſcua luſtro,
Ecce lacûs medio ſacrorum nigra favillâ
Ara vetus ſtabat, tremulis circumdata cannis.

Et ſex interfectis & ſepultis variis plagis, ultima japerebat: quam mater ſuperiens toto corpore, toto amictu, velifera eſt, concede unam & natu minimam; peto de multis minimam, & unam. Et dum precatur, obit ea pro quâ precatur. Orba reſedit inter filios mortuos, & filias & maritum: & indurata eſt ærumnis. Nullus ventus agitat comam. Color eſt exſanguis in facie; oculi hærent rigidi in genis triſtibus; nihil eſt vivi in ſtatuâ. Ipſa quoque lingua intus diriguit cum duro palato; & venæ non amplius poſſunt palpitare. Neque collum poteſt flecti, neque lacerti agitare, neque pes incedere. Eſt lapis etiam intra præcordia. Luget tamen, & correpta impetu potentis venti ablata eſt in patriam. Ibi liqueſcit impoſita vertici montis, & ſaxum exſtillat etiamnum lacrymas.

V. *Tunc verò omnes & viri & fœminæ metuunt iram numinis: & omnes magìs colunt ingentem poteſtatem Deæ gemelliparæ. Atque, ut mos eſt, recenſent præterita à facto recentiore. E quibus unus inquit: Incolæ etiam ſerecis Lyciæ non contempſerunt inulti Divam. Factum eſt quidem minùs cognitum contempta virorum, ſed tamen ſtupendum. Vidi ipſe cùm ibi adeſſem & ſtagnum, & lacum nobilem miraculo. Namque pater meus jam ætate provectior, & impar itineri faciundo imperaverat me deducere inde boves electos; & ipſe dederat mihi proficiſcenti ducem ex illâ natione: quocum dum circumeo paſcua, ecce antiquum altare erectum erat in medio ſtagni, fuſcum atro cinere, cinctum arundinibus tremulis.*

NOTÆ.

303. *Diriguit*] Petrefacta eſt, quia ſtupefacta.

311. *In patriam*] Thebis, inquit Apollodorus, lib. III. relictis, vidua jam atque orba in Sipylum ad patrem Tantalum redîit, &c.

312. *Lacrymas*] Utrum hoc propter ſudorem marmoris? an à rupis, & metalli vapore falſo? Namque Sipylum, referente Plinio, lib. V. c. 29. quod antè Tantalis vocabatur, caput eſt Mæoniæ, ubi nunc eſt ſtagnum, lal: abundans. An denique quòd in liberorum ſepulchro ſtatuam lapideam quæ lacrymari videbatur, ſibi Niobe erexerit?

315. *Gemelliparæ*] Latonæ, quæ Apollinem & Dianam uno partu edidit.

317. *Lycia*] Regio eſt minoris Aſiæ ad mare Mediterraneum porrecta, infra Lyciam.

323. *Gentiſque*] Mihi itineris ducem addidit Lycum.

Reſti-

Dux meus ſubſtitit, & dixit murmure timido, Adſis Dea: & ego dixi patri murmure, Adſis. Nihilominus exquirebam an altare eſſet: Naïadum, an Fauni an Dei alicujus *indigenæ: cùm hoſpes reſpondit talia: ô Juvenis, non Deus monticola hunc altari præeſt. Illa dicit hoc ſuum, quam olim regia Juno orbe expulit: quam precantem vix Delos incerta excepit, tam cùm inſula levis circùm fluctuabat. Latona innixa palmæ ſimul & (olivæ) arbori Minervæ, peperit gemellos, novercâ nolente. Et cùm peperiſſet, dicitur etiam hinc fugiſſe Junonem, & tuliſſe in ſuo ſinu duo numina ex ſe orta. Et jam, cùm ſol ardens incenderet agros, Dea oppreſſa longo labore in campis Lyciæ Chimæras ferentis, exhauſta contraxit ſitim à calore ſolis; & filii avidi exſuxerant mammas lac emittentes. Forte vidit è longinquo ſtagnum aquæ dulcioris in infirmis vallibus: ruſtici ibi colligebant fruticoſa vimina cum junceis, & uvam palentem in paludibus. Titania audivit, & genu flexo demiſit ſe in terram; ut bibitura traheret frigidam aquam. Agreſti multitudo prohibent. Deaſic eſt allocuta prohibentes: Quamobrem arcetis ab aquis? uſus aquarum eſt publicus: neque natura privatum fecit cuiquam ſolem, neque aërem neque aquas ſubtiles. Acceſſi ad dona communia. Quæ tamen ero ſupplex ut concedatis. Ego non velebam hîc lavare artus, & membra defeſſa, ſed ſedare ſitim. Os loquentis eſt exſiccatum, & guttura arefcunt; & vix datur tranſitus vocis ab illis. Hauſtus aquæ erit mihi loco nectaris: atque agnoſcam ſimul accepiſſe vitam. Præbueriris vitam in aqua. Iſti etiam vos molliant, qui perrigunt parvos lacertos è noſtro gremio: & forte ſint porrigebant lacertos.*

Reſtitit, & pavido, Faveas mihi, murmure dixit,
Dux meus: & ſimili Faveas, ego murmure dixi.
Naïadum, Faunine foret tamen ara rogabam,
Indigenæne Dei: cùm talia reddidit hoſpes:
Non hâc, ô juvenis, montanum numen in arâ eſt.
Illa ſuam vocat hanc, cui quondam regia Juno
Orbe interdixit: quam vix erratica Delos
Orantem accepit, tum cùm levis inſula nabat.
Illîc, incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit invitâ geminos Latona novercâ.
Hinc quoque Junonem fugiſſe puerpera fertur;
Inque ſuo potàſſe finu duo numina natos.
Jamque Chimæriferæ, cùm Sol gravis ureret arva,
Finibus in Lyciæ, longo Dea feſſa labore,
Sidereo ſiccata ſitim collegit ab æſtu;
Uberaque ebiberant avidi lactantia nati.
Fortè lacum melioris aquæ proſpexit in imis
Vallibus: agreſtes illîc fruticoſa legebant
Vimina cum juncis, gratamq; paludibus ulvam.
Acceſſit, poſitoque genu Titania terram
Preſſit; ut hauriret gelidos potura liquores.
Ruſtica turba vetant. Dea ſic affata vetantes:
Quid prohibetis aquis? uſus communis aquarum:
Nec Solem proprium Natura, nec aëra fecit,
Nec tenues undas. Ad publica munera veni.
Quæ tamen ut detis ſupplex peto. Non ego noſtros
Abluere hîc artus, laſſataque membra parabam:
Sed relevare ſitim. Caret os humore loquentis;
Et fauces arent; vixque eſt via vocis in illis.
Hauſtus aquæ mihi nectar erit: vitamque fatebor
Accepiſſe ſimul. Vitam dederitis in undâ.
Iſi quoque vos moveant, qui noſtro brachia tendunt
Parva ſinu: Et caſu tendebant brachia nati.

NOTÆ.

330. *Indigenæne*] Qui non aliunde venerit, ſed ibi ortus ſit ubi colitur: quaſi in eodem *ſolo degens.*

336. *Novercâ*] Junone Jovis conjuge, quæ adeo Apollinis & Dianæ noverca.

339. *Chimæriferæ*] Fuit poëtis Chimæra monſtrum caput habens leonis, ventrem capræ, & caudam draconis; revera autem mons Lyciæ ignivomus, cujus cacumen leones, medium capræ, radices autem ſerpentes frequentabant.

341. *Sidereo*] *Sidus* aliquando κατ' ἐξοχὴν pro ſole ponitur.

343. *Lacum*] Fontem Melam vocat Prob. ad Virg. Georg. 2. l. & paſtorem, qui prohibebat, Neoclem.

358. *Iſi*] Infantes, Apollo & Diana.

Quem

Quem non potuiſſet flectere lenis oratio Deæ? Iſti tamen pertinaciter arcent precantem: atque inſuper adjiciunt minas, niſi procul eat, & probra. Neque iſtud ſatis: lutulenta fecerunt inſuper ipſa ſtagna pedibus & manibus; & huc illuc agitaverunt cœnum ex ultimo gurgite ſaltu protervo. Ira pauliſper remiſit ſitim: neque verò jam filia Cœi precatur ruſticos indigna hæc patrantes; neque poteſt ampliùs proferre voces humiliores Dea: & porrigens manus ad aſtra, in omne ævum, inquit, vivatis in iſto ſtagno. Vota Deæ abſolvuntur. Gaudent ſe condere ſub aquas, & nunc tingere totum corpus profundo ſtagno: nunc exercere caput; nunc natare in ſupremo lacu: ſæpe requieſcere ad ripam ejus; ſæpe reſilire in frigida ſtagna. Et nunc etiam utuntur contumelioſis linguis ad jurgia: & pudore amiſſo, quanquam ſint ſub undis, ſub undis tamen *nituntur convicia jactare. Vox etiam eſt rauca, & colla tumida inflantur; & ipſa probra diducunt ora biantia. Dorſum junctum eſt capiti; collum videtur quaſi de medio receſſum: tergum eſt viride: alvus, pars maxima corporis, alba eſt; & recentes ranæ ſeſe jactant in palude lutulentâ.*

Quem non blanda Deæ potuiſſent verba movere?
Hi tamen orantem perſtant prohibere: minaſque,
Ni procul abſcedat, conviciaque inſuper addunt.
Nec fatìs hoc: Ipſos etiam pedibuſque, manuque
Turbavêre lacus: imoque è gurgite mollem
Huc illuc limum ſaltu movêre maligno.
Diſtulit ira ſitim. Neque enim jam filia Cœi
Supplicat indignis; nec dicere ſuſtinet ultrà
Verba minora Deâ: tollenſque ad ſidera palmas,
Æternùm ſtagno, dixit, vivatis in iſto.
Eveniunt optata Deæ. Juvat îſſe ſub undas,
Et modò tota cavâ ſubmergere membra palude;
Nunc proferre caput; ſummo modò gurgite nare:
Sæpe ſuper ripam ſtagni conſidere; ſæpe
In gelidos reſilire lacus. Et nunc quoque turpes
Litibus exercent linguas: pulſoque pudore,
Quamvis ſint ſub aquâ, ſub aquâ maledicere tentant.
Vox quoq; jam rauca eſt, inflataque colla tumeſcunt;
Ipſaque dilatant patulos convicia rictus.
Terga caput tangunt: colla intercepta videntur:
Spina viret: Venter, pars maxima corporis, albet:
Limoſoque novæ ſaliunt in gurgite ranæ.

VI. Sic ubi neſcio quis Lycià de gente virorum
Rettulit exitium; Satyri reminiſcitur alter,
Quem Tritoniacâ Latous arundine victum
Affecit pœnâ. Quid me mihi detrahis? inquit.
Ah piget: ah non eſt, clamabat, tibia tanti!
Clamanti cutis eſt ſummos derepta per artus:
Nec quicquam, niſi vulnus, erat. Cruor undiq; ma-

VI. *Poſtquam neſcio quis ſic narravit interitum hominum de natione Lyciâ; alius commemorat* Marſyam *Satyrum quem* Apollo *Latonæ filius mulctavit ſupplicio, poſtquam illum vicîſſet calamo Tritoniaco. Quamobrem, ait, meam* pellem *mihi deripis? Ah pœnitet: ah, vociferabatur fiſtula non eſt tanti, ut hâc pœnâ affici debeam! Cutis eſt abiata vociferanti ab extremis membris: neque erat quicquam, niſi pliga. Sanguis fluit ex omni parte;*

NOTÆ.

376. *Sub aquâ*] Repetitio hæc immediata *ſub aquâ, ſub aquâ*, ranarum coaxationem exprimere videtur.

383. *Satyri*] Marſyas fuit, qui certamine victus, pelle privatus eſt ab Apolline; ex ejus verò corpore tantus defluxit ſanguis, ut in fluvium fuerit commutatus, qui dicebatur *Marſyas*. Cujus elegantem deſcriptionem vide apud Q. Curtium lib. 4. ſub initio.

384. *Tritoniaca*] Tibiam dicit, quam Pallas ad Tritonem paludem nata invenit: Sed oris ſui deformitate dum eam inflaret, indignata, eam abjecit. Reperit Marſyas, & uſque adeò ſibi placuit ejus ſono, ut Apollinem ipſum ad muſicæ certamen provocare auſus fuerit.

Detectique

& nervi nudati apparent: & venæ trementes sine ullâ cute palpitant. Liceat numerare præcordia micantia, & fibras penitùs conspectas in pectore. Fauni agrestes, Dîi nemorum, & fratres Satyri, & Olympus tunc etiam illustris, & nymphæ luxerunt eum: *& quisquis pavit greges ovium lanas ferentium, & armenta boum cornuta in illis montibus. Terra ferax irrigata est, & irrigata excepit lacrymas cadentes, ac absorbuit profundis meatibus: Quas ubi fecit aquam, ejicit in aërem inanem. Inde descendens in mare æstuosum per pronas ripas, nomen consecutus est Marsya, fluvius limpidissimus Phrygiæ.*

VII. *Talibus narratis, statim plebs revertitur ad præsentia* infortunia, *& deflent Amphionem mortuum* unà *cum prole. Invidiam* omnem *in matrem* conjiciunt. *Cæterùm unus Pelops fertur etiam luxisse hæc: atque exhibuisse ebur in humero lævo, postquam deripuit amictus suus ad pectus. Hic humerus fuit ex carne & ejusdem coloris ac dexter quando natus est. Dein dicunt Deos conservisse artus dissectos manibus parentis; cæterisque inventis, pars quæ est inter collum & extremum lacertum desiderata est. Ebur affixum est in locum ejus partis quæ non inveniebatur: & eo* Deorum *beneficio Pelops fuit restitutus.*

VIII. *Optimates proximi conveniunt: & oppida vicina Argos, & Sparta, & Mycenæ, Pelopeïades, & Calydon nondum odio habitu Dianæ iratæ,*

Detectique patent nervi; trepidæque sine ullâ
Pelle micant venæ. Salientia viscera possis,
Et pellucentes numerare in pectore fibras.
Illum ruricolæ, silvarum numina, Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,
Et Nymphæ flêrunt: & quisquis montibus illis
Lanigerosque greges, armentaque bucera pavit.
Fertilis immaduit, madefactaque terra caducas
Concepit lacrymas, ac venis perbibit imis.
Quas ubi fecit aquam, vacuas emisit in auras.
Inde patens rapidum ripis declivibus æquor,
Marsya nomen habet, Phrygiæ liquidissimus amnis.
VII. Talibus extemplò redit ad præsentia dictis
Vulgus; & extinctum cum stirpe Amphiona lugent.
Mater in invidiâ est. Tamen hanc quoq; dicitur unus
Flêsse Pelops: humeroque suas ad pectora postquam
Deduxit vestes, ebur ostendisse sinistro.
Concolor hic humerus, nascendi tempore, dextro,
Corporeusque fuit. Manibus mox cæsa paternis
Membra ferunt junxisse Deos; Aliisque repertis,
Qui locus est juguli medius, summique lacerti,
Defuit. Impositum est non comparentis in usum
Partis ebur: factoque Pelops fuit integer illo.
VIII. Finitimi proceres coëunt: urbesque propinquæ
Oravêre suos ire ad solatia reges,
Argosque, & Sparte, Pelopeïadesque Mycenæ,
Et nondum torvæ Calydon invisa Dianæ,

NOTÆ.

393. *Olympus*] Satyrus etiam, qui Marsyæ fuit discipulus, aliis frater.

397. *Venis*] Venas terræ puta esse meatus aquarum & spirituum.

404. *Pelops*] Tantali filius, Niobes frater.

405. *Deduxit*] Lugentium more vestes divellit.

ib. *Ebur ostendisse*] Pelopem discerptum Tantalus Diis epulantibus obtulerat, quos illi astus cùm advertissent, Pelopis membra iterum composuerunt, nisi quòd humeri sinistri loco, quem Ceres comederat, eburneum opposuerunt.

409. *Qui locus*] Humerus qui medius est inter jugulum & brachii summitatem.

414. *Argos*] Urbs est clarissima Peloponnesi, sicut & Sparta, itemque Mycenæ, quas Pelops vel certè ejus posteri auxisse feruntur.

415. *Calydon*] Urbs Ætoliæ, à Calydone Endymionis filio cognominata, ad Peloponnesi Septentrionem, cujus agris irata Diana, quòd ab Oeneo rege primitias diis omnibus reliquis offerente præterita esset, aprum ferocissimum immisit, quem Meleager interemit.

Orchomenosque ferox, & nobilis ære Corinthos,
Messeneque ferax, Patræque, humilesque Cleonæ,
Et Nelêa Pylos, neque adhuc Pittheïa Trœzen;
Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Isthmo,
Exteriúsque sitæ bimari spectantur ab Isthmo.
Credere quis possit? solæ cessatis Athenæ.
Obstitit officio bellum; subvectaque ponto
Barbara Mopsopios terrebant agmina muros.
Threïcius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat: & clarum vincendo nomen habebat.
Quem sibi Pandion opibusque, virisque potentem,
Et genus à magno ducentem sorte Gradivo,
Connubio Prognes junxit. Non pronuba Juno,
Non Hymenæus adest, non illi Gratia lecto.
Eumenides tenuêre faces de funere raptas;
Eumenides stravêre torum; tectoque profanus
Incubuit bubo, thalamique in culmine sedit.

& Orchomenus sæva, & Corinthus celebris ære, & Messene fertilis, & Patræ, & exiguæ Cleonæ, & Pylus Nelea, & Trœzen nondum Pittheïa dicta; & urbes aliæ quæ clauduntur ab Isthmo bimari, quæque extra Isthmum sitæ ab illo conspiciuntur, rogaverunt suos reges ut accederent consolandia gratiâ. *Quis posset fidem adhibere? Solæ Athenæ destitis* humanitatis officio: Cui *bellum impedimento fuit, & exercitus barbarus adductus per mare imminebat muris Mopsopiis: Tereus Thracius hunc* exercitum *fugaverat armis auxiliaribus; & habebat nomen magnum ex victoriâ.*

Quem potentem divitiis & viris, & trahentem genus clarum à magno Marte, Pandion sibi divinxit conjugio Pregnes. Juno pronuba non favit illo toro, neque Hymenæus, neque Gratia. Furiæ prætulerunt tædas novæ nuptæ, *quas de funebribus* rogis *rapuerunt: Furiæ adornaverunt lectum; & bubo obscœnus insedit tecto, & stetit in fastigio thalami.*

NOTÆ.

416. *Orchomenes*] Arcadiæ urbs; alia est & Bœotiæ.

Ib. *Ære*] Æs Corinthium magno in pretio fuit, & ad vasa expetitum. Captâ à L. Mummio & incensâ Corintho, incendio permistis plurimis statuis atque simulacris, æris, auri argentique venæ in commune fluxêre.

417. *Humiles*] Non à situ, sed incolarum paucitate.

Ib. *Messene*] Messene est in Peloponneso, cujus incolæ bellis plurimis adversus Lacedæmonios claruerunt.

Ib. *Patræ*] Sunt in Achaiâ, ad Septentrionem.

Ib. *Cleonæ*] Oppidulum Argolidis.

418. *Nelea*] A Neleo Nestoris patre regnata in Messeniâ sita.

Ib. *Neque adhuc*] Nondum Pittheus, Thesei avus maternus, ibi regnavit. Trœzen urbs est Peloponnesi.

419. *Bimari*] Isthmus dicitur terra inter duo maria coarctata, atque adeò *bimaris*; quo modo hic Corinthiacus Ægeo & Ionio alluitur. Intra Isthmum sunt Peloponnesi urbes, extra vero Achaiæ.

Ib. *Clauduntur*] Isthmo clausas intellige urbes quas habet Peloponnesus.

421. *Credere*] *Quis crederet urbem humanitatis, studiis adeò, claram officio defuturam? Sed excusanda erat, quippe obsidione pressa à Barbaris, fortè Amazonum, copiis.*

423. *Mopsopius*] Athenienses, à Mopsopo rege sic dictos, in quos Amazones illo tempore, auxilio assumtis Scythis, incursârunt, quâ de re Justinus.

424. *Tereus*] Thraciæ rex fuit, Martius filius.

426. *Pandion*] Rex Athenarum.

427. *Gradivo*] Mars est à *gradiendo*, vel ab hastæ vibratione Græcè sic dictus, viz. à κραδάω vel κραδαίνω.

428. *Prognes*] Quæ Pandionis fuit filia.

Ib. *Juno*] Quæ Juga & pronuba dicta, sine cujus numine nullum posset feliciter coalescere conjugium.

429. *Hymenæus*] Quem jam sæpe ad nuptias invocatum deum diximus.

Ib. *Gratia*] Tres fuerunt, perpetuæ Veneris comites, Aglaïa, Thalia, Euphrosyne.

430. *Eumenides*] Hæc omnia inauspicatas nuptias prædicunt. Vide similia de Didonis & Æneæ conjugio, Virg. Lib. Æn. 4.

Progne & Tereus commissi sunt hoc augurio; facti sunt parentes hoc augurio. Scilicet Thracia gratulata est illis; & ipsi gratias egerunt dîs; & voluerunt appellari diem feriatum, quo filia Pandionis nupta est regi illustri, & quo Itys natus est. Usque adeò ignoratur quod bonum est! Jam Titan vexerat tempora per quinque Autumnos aucti renovati; cùm Progne demulcens maritum, Si quid apud te possum, inquit, vel mitte me sorori visendæ, vel jube hùc accedat. Pellicitis socero eam brevi reversuram. Concedes mihi instar numinis si vidisse nos feceris sororem. Ille imperat naves provehi in mare, atque ingreditur portus Athenienses velis & remigibus, atque appellit ad littora Attica. Ut primùm licuit, uxori socerum, & dextram dextræ conjungere, oratu inchoatur infelici præsagio. Cœperat narrare causam itineris & jussa uxoris, & promittere veloces reditus Philomelæ, siquidem missa fuerit. Ecce Philomela adest splendida superbo ornatu, splendidior pulchritudine, & quales silemus audire Naïadas & Dryadas ambulare in mediis silvis; si modo addas illis ornatus & similes apparatus. Deorum nil aliter videnti est visâ puella, quam si quis subjiciat ignem flavis aristis, aut incendat ramusculos & herbas impositas fœnilibus. Vultus quidem insignis, sed ingenita libido etiam hunc excitat; & in illis terris homines sunt maximè propensi in Venerem. Uritur vitio gentis, & suo. Impensius stimulatur corrumpere casti diem comitum, & fidem nutricis, aut etiam delinire illam magnis muneribus, atque insumere totum regnum; vel auferre, & tueri abductam crudeli bello. Neque quicquam est quod non audeat irretitus immoderato amore: neque pectus est capax recondit ignis. Jamque iniquè fert moras, & ore cupido redit

Hâc ave conjuncti Progne, Tereusque: parentes
Hâc ave sunt facti. Gratata est scilicet illis
Thracia: Disque ipsi grates egêre: diemque,
Quâque data est claro Pandione nata tyranno,
Quâque erat ortus Itys, festam jussêre vocari.
Usque adeò latet utilitas! Jam tempora Titan
Quinque per autumnos repetiti duxerat anni:
Cùm blandita viro Progne, Si gratia, dixit,
Ulla mea est, vel me visendæ mitte sorori,
Vel soror huc veniat. Redituram tempore parvo
Promittes socero. Magni mihi numinis instar
Germanam vidisse dabis. Jubet ille carinas
In freta deduci; veloque & remige portus
Cecropios intrat; Piræaque littora tangit.
Ut primùm soceri data copia, dextræque dextræ
Jungitur; infausto committitur omine sermo.
Cœperat, adventûs causam, mandata referre
Conjugis; & celeres missæ spondere recursus.
Ecce venit magno dives Philomela paratu:
Divitior formâ: quales audire solemus
Naïdas & Dryadas mediis incedere silvis;
Si modo des illis cultus, similesque paratus.
Non secùs exarsit conspectâ virgine Tereus,
Quàm si quis canis ignem supponat aristis:
Aut frondem, positasque cremet fœnilibus herbas.
Digna quidem facies, sed & huc innata libido
Excitimulat: pronumque genus regionibus illis
In Venerem est. Flagrat vitio gentisque, suoque.
Impetus est illi, comitum corrumpere curam,
Nutricisque fidem; nec non ingentibus ipsam
Sollicitare datis; totumque impendere regnum;
Aut rapere, & sævo raptam defendere bello.
Et nihil est, quod non effrœno captus amore
Ausit; nec capiunt inclusas pectora flammas.
Jamque moras malè fert; cupidoque revertitur ore

NOTÆ.

437. *Itys*] Terei & Progne filius.

446. *Cecropios*] Athenienses, à Cecrope rege Athenarum.

Ib. *Piræaque*] Fuit Piræum navale & portus Athenienſis, à Themistocle instructus.

453. *Dryadas*] Nymphæ inter silvestres formosissimæ, quæ tamen Philomelæ speciem non æquarent, nisi pari etiam ornatu indutæ.

Ad

Ad mandata Prognes; & agit sua vota sub illis.
Facundum faciebat amor. Quotiesque rogabat
Ulteriùs justo, Prognen ita velle ferebat.
Addidit & lachrymas, tanquam mandâsset & illas.
Prò Superi, quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent! ipso sceleris molimine Tereus
Creditur esse pius; laudemque à crimine sumit.
Quid quod idem Philomelæ cupit? patriosque lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat visura sororem,
Perque suam, contraque suam, petit usque salutem.
Spectat eam Tereus; præcontrectatque videndo:
Osculaque, & collo circumdata brachia cernens,
Omnia pro stimulis, facibusque, ciboque furoris
Accipit. Et quoties amplectitur illa parentem,
Esse parens vellet; neque enim minùs impius esset.
Vincitur ambarum genitor prece. Gaudet, agitque
Illa patri grates; & successisse duabus
Id putat infelix, quod erit lugubre duabus.
Jam labor exiguus Phœbo restabat; equique
Pulsabant pedibus spatium declivis Olympi:
Regales epulæ mensis, & Bacchus in auro
Ponitur. Hinc placido tradunt sua corpora somno.
At rex Odrysius, quamvis secesserit, in illâ
Æstuat: & repetens faciem, motusque, manusque,
Qualia vult fingit, quæ nondum vidit: & ignes
Ipse suos nutrit, curâ removente soporem.
Lux erat: &, generi dextram complexus euntis
Pandion, comitem lachrymis commendat ortis:
Hanc ego, care gener, quoniam pia causa coëgit,
[Et voluêre ambæ, voluisti tu quoque, Tereu,]
Do tibi: perque fidem, cognataque pectora supplex,
Per Superos oro, patrio tuearis amore:
Et mihi sollicitæ lenimen dulce senectæ

Prognes ad commemoranda *jussa; & promovet sua vota sub* simulatione *desiderii* quo flagrabat Progne. *Amor reddebat disertum: & quoties orabat plùs quàm justum esset, dicebat Prognem sic optare. Adjecit etiam lacrymas, quasi etiam imperâsset illas. Proh dii, quantum corda hominum habent obscuræ ignorantiæ! Tereus creditur esse pius ipso conata facinoris & habet laudem à crimine. Quid quòd Philomela idem optat? & blande amplectens utrius humeros patrios, petit usque & per suam, & contrà suam salutem, ut discedat visura suam sororem. Tereus eam intuetur, & antè eam contrectat videndo: & cernens ora, & lacertos circumductos collo, sumit omnia pro aculeis, & tædis, & escâ furoris. Et quoties illa amplectitur patrem, optaret esse pater; neque enim esset minùs impius. Pater superatur prece utriusque. Ille lætatur & gratias agit patri, & misera arbitratur bene id cessisse duabus, quod erit luctuosum duabus. Jam parvus labor supererat Soli, & ejus equi ferebant pedibus spatium cœli deorsum vergentis (i. e. occidui) Dapes regiæ, & vinum in vasis deauratis apponitur mensis: inde sunt corpora committunt somno suavi. At rex Odrysius, quanquam seorsim se receperat, ardet tamen in Philomelâ; & revolvens mente vultum, & motus, & manus, putat qualia vult ista quæ nondum vidit: & ipse alit suas flammas, amore impediente somnum. Dies advenerat, & Pandion amplexus dextram generi abituri, commendat* illi *comitem lachrymis prorumpentibus. Ego, (siquidem utraque exoptavit, & tu* quoque *cupivisti, Tereu) committo tibi hanc, dilecte gener, quoniam pia causa fuasit: & precor supplex per fidem, & corda cognata, & per Deos, ut protegas eam amore patrio: & mihi amabile solatium senectutis anxiæ* de reditu filiæ

NOTÆ.

377. *Contraque suam*] Quia à Tereo non solùm stuprata, sed etiam linguâ fuit privata.

478. *Præcontrectat*] Tanto libidinis ardore Philomelam intuetur, ut oculis antequam manibus contrectare videatur.

486. *Equi*] Soli trahentes currum.

Ib. *Exiguus*] Penè erat diei finis.

490. *Odrysius*] Tereum dicit, ab Odrysis Thraciæ populis, sic dictum.

Quamprimum (omnis erit nobis mora longa) remittas. [rem,)
Tu quoque quamprimum (satìs est procul esse soro-
Si pietas ulla est, ad me, Philo ela, redito.
Mandabat; pariterque suæ dabat oscula natæ:
Et lacrymæ mites inter mandata cadebant.
Utque fide pignus dextras utriusque popposcit;
Inter seque datas junxit; natamque nepotemque
Absentes memori pro se jubet ore salutent:
Supremumque vale, pleno singultibus ore,
Vix dixit: timuitque suæ præsagia mentis.
At simul impositа est pictæ Philomela carinæ;
Admotumque fretum remis, tellusque repulsa est;
Vicimus, exclamat: mecum mea vota feruntur.
Exsultatque, & vix animo sua gaudia differt
Barbarus: & nusquam lumen detorquet ab illâ.
Non aliter, quàm cùm pedibus prædator obuncis
Deposuit nido leporem Jovis ales in alto:
Nulla fuga est capto: spectat sua præmia raptor.
Jamque iter effectum; jamque in sua littora fessis
Puppibus exièrant: cùm rex Pandione natam
In stabula alta trahit, silvis obscura vetustis:
Atque ibi pallentem, trepidamq; & cuncta timentem,
Et jam cum lacrymis, ubi sit germana, rogantem,
Includit: fassusque nefas, & virginem, & unam
Vi superat; frustrà clamato sæpe parente,
Sæpe sorore suà, magnis super omnia Divis.
Illa tremit, velut agna pavens, quæ saucia cani
Ore excussa lupi, nondum sibi tuta videtur:
Utque columba, suo madefactis sanguine plumis,
Horret adhuc, avidosque timet, quibus hæserat, ungues.
Mox ubi mens rediit; passos laniata capillos,
Lugenti similis, cæsis plangore lacertis,
Intendens palmas, Prò diris, Barbare, factis,
Prò crudelis, ait! nec te mandata parentis
Cum lacrymis movêre piis, nec cura sororis,
Nec mea virginitas, nec conjugialia jura?
Omnia turbasti. Pellex ego facta sorori:
Tu geminis conjux. Non hæc mihi debita pœna.

ocyùs remittat? omne spatium erit nobis (longum). Tu quoque, Philomela, si pietas est aliquid, reverte ad me ocyùs: (satìs est, quòd foret tua Progne long. à me abest.) Hujusmodi *mandata dedit: atque simul basia præbebat suæ filiæ: & rivales lacrymæ fluebant inter jubendum. Et postquam petivit dextras utriusque in testimonium fidei, & conseruit junctas inter se, mandat ut salutem impertiantur ore memori, & filiæ suæ* Progne, *& nepoti* Ity, qui *abfuerant: Et vix potuit dicere extremùm vale, ita vox impediebatur jussûs: & reformidavit divinationes suæ mentis. At cùm primùm Philomela est imposita pictæ navi, & mare percussum remis, & terra relicta, Vicimus vociferatur: mea desiderata avehuntur mecum. Atque barbarus triumphat, & ægrè differt animo sua gaudia, & nusquam dimovit oculos ab illâ. Non secùs ac cùm avis Jovis capax* aquila *unguibus acutis deposuit leporem in excelso nido; lepus correptus non potest effugere; illa autem avida intuetur suam prædam. Jamque iterere confecto discederant in suà littora de navibus jactatis, cùm rex ducit filiam Pandionis in excelsa stabula, tecta annosis arboribus; atque ibi includit pallidam, trementem, & omnia timentem, & jam lacrymantem, & petentem ubi sit sua soror; & postquam professus est amorem infandum, vi vincit puellam, & unam, patre sæpe nequicquam citato, sæpe sorore suâ, maximè verò diis magnis. Illa trepidat tanquam agna timida, quæ vulnerata erepta faucibus veteris lupi, nondum sibi videatur secura; & tanquam columba, plumis jam infectis suo sanguine, timet adhuc atque horret ungues asperos quibus inclusa erat. Mox ubi animus rediit, discerptam comam habens, similis lugenti, brachiis cæsis plangendo, porrigens manus. Prob, inquit, Barbare, nefando facinore, prob inhumane! neque jussa patris cum lacrymis piis te tetigerunt, neque me virginitas, neque fœdera connubialia? Omnia confudisti. Ego jam facta adultera sorori, tu maritus sorori. Non jam digna hoc supplicio.*

Quin animam hanc (ne quod facinus tibi, perfide, restet)
Eripis? atque utinam fecisses ante nefandos
Concubitus! vacuas habuissem criminis umbras.
Si tamen hæc Superi cernunt; si numina Divûm
Sunt aliquid; si non periêrunt omnia mecum;
Quandocunque mihi pœnas dabis. Ipsa pudòre
Projecto tua facta loquar. Si copia detur,
In populos veniam: si silvis clausa tenebor,
Implebo silvas, & conscia saxa movebo.
Audiat hæc æther, & si Deus ullus in illo est.
Talibus ira feri postquam commota tyranni;
Nec minor hâc metus est: causâ stimulatus utrâque;
Quo fuit accinctus, vaginâ deripit ensem:
Arreptamque comâ, flexis post terga lacertis,
Vincla pati cogit. Jugulum Philomela parabat;
Spemque suæ mortis viso conceperat ense.
Ille indignanti, & nomen patris usque vocanti,
Luctantique loqui comprênsam forcipe linguam
Abstulit ense fero. Radix micat ultima linguæ.
Ipsa jacet, terræque tremens immurmurat atræ.
Utque salire solet mutilatæ cauda colubræ,
Palpitat: & moriens Dominæ vestigia quærit.
Hoc quoque post facinus (vix ausim credere) fertur
Sæpe suâ lacerum repetîsse libidine corpus.
Sustinet ad Prognen post talia facta reverti:
Conjuge quæ viso germanam quærit: at ille
Dat gemitus fictos, commentaque funera narrat.
Et lacrymæ fecêre fidem. Velamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato:
Induiturque atras vestes: & inane sepulcrum
Constituit: falsisque piacula manibus infert:
Et luget non sic lugendæ fata sororis.

Quamobrem non eripis hanc animam, ne quod nefas tibi maneat perpetrandum, *perfide; atque utinam eripuisses ante scelestos concubitus; crimine caruissem moriens. Si tamen Dii hæc vident, si potestas eorum est aliquid, si omnia non interiêrunt mecum, aliquando exsolves mihi pœnas. Ego ipsa propalabo tua facinora pudore depositо. Siquidem mihi liceat accedam ad homines; si tenebor clausa in nemoribus, implebo nemora, & movebo lapides conscios. Cœlum & si quis Deus est in illo istud audiat. Postquam ira crudelis tyranni est excita ejusmodi* vocibus, *neque timor est irâ levior, impulsus utrâque causâ* irâ & timore, *educit vaginâ gladium quo fuit instructus, & cogit correptam capillis ferre vincula, brachiis retortis in tergum. Philomela parabat jugulum, & conceperat spem suæ necis gladio conspecto. Ille abscidit duro gladio linguam correptam forcipe, dum* illa interim *indignatur, & usque citat nomen parentis, & conatur loqui. Ultima radix linguæ movetur. Ipsa* lingua *jacet, & palpitans murmurat super terram,* sanguine ipsius *nigrantem. Atque ut cauda serpentis interciси consuevit micare, vibrat; & moriens* videtur *quærere vestigia Dominæ. Dicitur etiam iterum tentâsse suâ libidine corpus* linguâ *mutilatum post hoc scelus; (O rem penè incredibilem?) Audet redire ad Prognen post talia facinora: quæ marito conspecto rogat de sorore; at ille emittit genitus simulatos, & refert mortem fictam* Philomelæ. *Et lacrymæ* Terei *persuaserunt* ei ut sororis mortem veram esse crederet. *Progne lacerat ab humeris vestes micantes lato auro: & tegitur pullo amictu: & struit vacuum sepulcrum: & infert piacula fictis umbris; & deflet sortem sororis non ita deflendæ,*

NOTÆ.

560. *Dominæ*] *Philomelæ*, ad quam modò quasi dominam pertinebat.

568. *Inane*] Cadavere vacuum, quod Græci κενοτάφιον, Latini *Tumulum Honorarium* vocant, quale ad eorum manes qui peregrè interierant placandos, transitumque Stygium impetrandum, solebant extruere.

569. *Falsis*] Quia nondum mortua erat Philomela.

570. *Non sic*] Quia potiùs erat ulciscenda.

Signa Deus bis ſex acto luſtraverat anno.
Quid faciat Philomela? fugam cuſtodia claudit:
Structa rigent ſolido ſtabulorum mœnia ſaxo:
Os mutum facti caret indice. Grande dolori
Ingenium eſt: miſeriſque venit ſolertia rebus.
Stamina barbaricâ ſuſpendit callida telâ:
Purpureaſque notas filis intexuit albis,
Indicium ſceleris: perfectaque tradidit uni:
Utque ferat dominæ, geſtu rogat. Illa rogata
Pertulit ad Prognen: nec ſcit quid tradat in illis.
Evolvit veſtes ſævi matrona tyranni:
Germanæque ſuæ carmen miſerabile legit;
Et (mirum potuiſſe!) filet. Dolor ora repreſſit:
Verbaque quærenti fatis indignantia linguæ
Defuerant: nec flere vacat. Sed faſque nefaſque
Confuſura ruit: pœnæque in imagine tota eſt.
Tempus erat, quo ſacra ſolent Trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus. Nox conſcia ſacris.
Nocte ſonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
Nocte ſuâ eſt egreſſa domo regina: Deique
Ritibus inſtruitur, furialiaque accipit arma.
Vita caput tegitur: lateri cervina ſiniſtro
Vellera dependent: humero levis incubat haſta.
Concita per ſilvas, turbâ comitante ſuarum,
Terribilis Progne, furiiſque agitata doloris,
Bacche, tuas ſimulat. Venit ad ſtabula avia tandem:
Exululatque, Evoëque ſonat, portaſque refringit:

Apollo *Deus Lucis percurrerat duodecim ſigna exacto anno. Quid facere poſſet Philomela? Cuſtodes obſtant effugio; muri ſtabulorum à te ſunt edificati duris lapidibus: os mutum ſcelus indicare non poteſt. Magna ſagacitas* oritur *ex anxietate: & calliditas adeſt rebus afflictis.* Illa *aſtuta telæ barbaricæ inſeruit licia, & implicuit rubras literas filis candidis, indicium ſceleris; & poſtquam abſoluta eſſent, dedit uni* ex ancillis, *& precatur geſtis ut portet ad dominam. Illa portavit ad Prognen* quæ *regina* fuerat portare, *neque novit quid afferat in illis. Conjux crudelis tyranni explicat telam, & legit literas luctuoſas ſuæ ſororis, & (mirum potuiſſe* eam tacere) *tacet: dolor occluſit os; & voces ſatis inſenſæ deſtituerunt linguam quærentem: neque ſpatium datur lugendi. Sed perturbatura* omne *fas & nefas prorumpat; & tota verſatur in imaginatione ſupplicii* quo maritum afficiat. *Tempus erat quo mulieres Thraciæ conſuevêrunt celebrare ſacra Trieterica Bacchi. Nox conſcia ſacris. Rhodope frenit nocte tinnitibus æris acutè* ſonantis: *regina eſt egreſſa domo ſui ritûs: & ornatur more Bacchantium; & ſumit arma furialia. Caput obducitur pampinis: pellis cervina pendet à lævo latere; haſta levis imponitur humero. Progne furens per ſilvas, agmine comitante ſuarum, terribilis, & impulſa furiis iræ, imitatur tuas furias, Bacche: Pervenit denique ad ſtabula devia: atque exululat, Evoëque perſtrepit, & pervertit portas:*

NOTÆ.

571. *Luſtraverat*] *Irradiaverat, aut circumîerat.*

576. *Barbaricâ*] Telam Phrygio more texuiſſe dicit, quâ fati ſui iniquitatem perſcripſerit.

581. *Veſtes*] A Philomelâ miſſas.

582. *Carmen*.] Narrationem indicium.

583. *Mirum potuiſſe*] Siquidem fœmina, & vehementer dolens.

Ib. *Dolor*] Quia maximus, quique ad certam vindictam acuentus.

587. *Trieterica*] Feſta Græcè *à tribus annis* dicta, tertio quoque anno, in triennalis expeditionis memoriam, quam in Indiam Bacchus ſuſcepit.

588. *Sithoniæ*] Thraciæ; nam Sithonia pars eſt Thraciæ.

Ib. *Nox conſcia*] Quia ſacra Bacchi nocte ſolebant celebrari.

589. *Rhodope*] Mons Thraciæ.

Ib. *Æris acuti*] Id eſt, tympanorum ex ære acuto ſonantium, quibus inſamentes etiam utebantur.

593. *Vellera*] Nebrides dicit, ſeu damarum aut cervorum pelles, quas in Bacchi ſacris adhibebant.

Ib. *Haſta*] Thyrſum dicit, quod geſtamen erat Bacchantium, haſta pampinis vel hederâ involuta.

597. *Evoëque*] Vide ſuprà, lib. IV. v. 522.

Germa-

Germanamque rapit: raptæque inſignia Bacchi
Induit: & vultus hederarum frondibus abdit:
Attonitamque trahens intra ſua limina ducit.
Ut ſenſit tetigiſſe domum Philomela nefandam,
Horruit infelix: totoque expalluit ore.
Nacta locum Progne, ſacrorum pignora demit,
Oraque develat miſeræ pudibunda ſororis:
Amplexuque petit. Sed non attollere contrà
Suſtinet hæc oculos; pellex ſibi viſa ſororis:
Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
Teſtarique Deos, per vim ſibi dedecus illud
Illatum, pro voce manus fuit. Ardet & iram
Non capit ipſa ſuam Progne, fletumque ſororis
Corripiens, Non eſt lacrymis hîc, inquit, agendum,
Sed ferro: ſed ſi quid habes, quod vincere ferrum
Poſſit. In omne nefas ego me, germana, paravi.
Aut ego, cum facibus regalia tecta cremâro,
Artificem mediis immittam Terea flammis:
Aut linguam, aut oculos, aut quæ tibi membra pudorem
Abſtulerunt, ferro rapiam: aut per vulnera mille
Sontem animam expellam. Magnum quodcunq; paravi:
Quid ſit, adhuc dubito. Peragit dum talia Progne,
Ad matrem veniebat Itys. Quid poſſit, ab illo
Admonita eſt: oculiſque tuens immitibus, Ah quàm
Es ſimilis patri! dixit. Nec plura locuta,
Triſte parat facinus; tacitâque exæſtuat irâ.
Ut tamen acceſſit natus, matrique ſalutem
Attulit, & parvis adduxit colla lacertis,
Miſtaque blanditiis puerilibus oſcula junxit:
Mota quidem eſt genitrix, infractaque conſtitit ira:
Invitique oculi lacrymis maduêre coactis.
Sed ſimul ex nimiâ matrem pietate labare
Senſit:

& aufert ſororem, & aptat ablatæ habitus Bacchi, & tegit faciem foliis hederarum, & ducens ſtupefactam trahit ad domum ſuam. Cùm miſera Philomela advertit ſe intrâſſe domum ſceleſtam horrore extimuit, *& expalluit toto vultu. Progne ad pta locum* ſecretum, *deponit ornamenta ſacrificiorum, & aperit vultus verecundos infelicis ſororis; & illam amplectitur. Verùm hæc non audet contrà erigere oculos, cùm ſibi viſa eſſet adulteræ ſororis: atque facie ita terram demiſſa, cùm vellet jurare & Deos in teſtimonium vocare, illud opprobrium ſibi oblatum fuiſſe per vim, manu* illud ſignificat quod *voce* indicare non poterat. *Progne ipſa æſtuat, neque continet iram ſuam, & reprehendens lacrymas ſororis: non, ait, hic eſt faciendum fletibus ſed ferro, ſed ſi quid habes quod poſſit ſuperare ferrum. O ſcelus! ego me inſtitui ad omne nefas* perpetrandum. *Aut poſtquam ego incendero domum regiam tædis, injiciam perfidum Tereum in medios ignes: aut exſecabo cultro linguam, aut oculos, aut membra quæ tibi rapuerunt pudicitiam; aut exturbabo corpore animam ſceleſtam per mille plagas. Quodcunque inſtitui magnum eſt; neſcio* tamen *adhuc quale ſit* futurum. *Dum Progne talia exequitur, Itys properabat ad matrem: dicta eſt ab illo* malo *quo poſſet* Tereum afficere: *atque* illum *adſpiciens torvis oculis, Ab, inquit, quàm ſimilis es genitori; nec plura locuta tuctuoſum factum meditatur, & exardet ſecretâ irâ. Poſtquam tamen filius adiit, atque matrem ſalutavit, & implicuit collo parva brachia, & dedit ſuavia juncta adulationibus puerilibus, mater tacta eſt quidem, & ira imminuta eſt: atque oculi ejus humidi facti ſunt lacrymis* obortis. *Sed cùm primùm ex nimio amore ſe genitricem* ad miſericordiam flecti

NOTÆ.

603. *Pignora*] Hederâs, cervinas pelles, haſtam.

615. *Artificem.*] Auctorem & nefandi inceſtûs actorem.

618. *Magnum*] *Supplicium ſcilicet, vel malum.*

619. *Quid ſit*] Nondum decrevi, quo malo Tereum affectura ſim.

Ib. *Peragit talia*] Dum talia loquitur, & minatur.

620. *Ab illo*] Quia illo præſente, eundem in dapibus patri apponendum Progne excogitavit.

627. *Infractaque conſtitit ira*] Hoc eſt, ira quam conceperat in finum Progne, ipſius blanditiis *infracta*, i. e. penitùs, aut multum fracta.

629. *Matrem*] *Matrem* hic pro *affectu materno* Prognes ponit præta.

advertit: rursus deflexit oculos à filio ad faciem sororis: & intuens ambos alternis vocibus, quamobrem, ait, unus me demulcet blandimentis, altera tacet sublatâ linguâ? Quamobrem illa non appellat germanam quam hic dicit genitricem? Cogitâ, ó filia Pandionis, cui viro sis nupta. Desciscis à priscinâ claritate. Scelus est pietate uti in maritum Tereum. Et sine omni cunctatione, corripuit Ityn; veluti cùm tigris Gangetica rapit fœtum lactentem cervæ per obscuras silvas. Cûmque essent in vastæ domûs parte secretiore. Progne percutit gladio puerum *porrigentem manus, & jam cognoscentem suam mortem, & jam vociferantem: Eja genitrix; & insilientem in collum;* percutit eum *quâ parte pectus committitur lateri. Neque detorquet oculos. Unus ictus satisserat illi ad necem: Philomela aperit ejus jugulum gladio. Atque discerpunt artus adhuc vivos, & habentes adhuc aliquid animæ. Pars ejus fervet in amplis cacabis; pars crepitat in verubus: pars domûs secreta infecta est sanie. Conjux admovet his mensis Tereum* cædis filii *nescium; cûmque simulâsset sacrificium ritu patrio, ad quos sit fas soli marito accedere, amandavit comites & servos. Ipsa Tereus positus in excelso atque in solio avito epulatur, & demittit in suum ventrem filium suum. Et tanta erat cæcitas mentis, Adducite huc Ityn, inquit. Progne nequit occultare inhumanam lætitiam; & jam exceptans esse nuncia exitii à se facti, Habes, inquit, intra* teipsum *quod petis. Ille oculos versat in omnes partes & petit ubi sit. Cùm illum quæreret, atque citaret, Philomela, sicut habuit crines solutos nefandâ cæde, prorupit, & jecit caput sanguinolentum Ityos in faciem genitoris: neque unquam magis optavit posse fari, atque indicare lætitiam dignâ oratione. Tereus* Rex *Thracius evertit mensas magno clamore,*

Senſit: ab hoc iterum eſt ad vultus verſa ſororis;
Inque vicem ſpectans ambos, Cur, admovet, inquit,
Alter blanditias; raptâ ſilet altera linguâ;
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa ſororem?
Cui ſis nupta vide, Pandione nata, marito.
Degeneras. Scelus eſt pietas in conjuge Tereo.
Nec mora: traxit Ityn: veluti Gangetica cervæ
Lactentem fœtum per ſilvas tigris opacas.
Utque domûs altæ partem tenuêre remotam;
Tendentemque manus, & jam ſua fata videntem,
Eja, & jam, mater, clamantem, & colla petentem
Enſe ferit Progne, lateri quà pectus adhæret:
Nec vultum avertit. Satìs illi ad fata vel unum
Vulnus erat; jugulum ferro Philomela reſolvit.
Vivaque adhuc, animæq; aliquid retinentia membra
Dilaniant. Pars inde cavis exſultat ahenis:
Pars verubus ſtridet: manant penetralia tabo.
His adhibet conjux ignarum Terea menſis:
Et patrii moris ſacrum mentita, quod uni
Fas ſit adire viro, comites, famuloſque removit.
Ipſe ſedens ſolio Tereus ſublimis avito
Veſcitur: inque ſuam ſua viſcera congerit alvum.
Tantaque nox animi eſt, Ityn huc arceſſite, dixit.
Diſſimulare nequit crudelia gaudia Progne:
Jamque ſuæ cupiens exiſtere nuncia cladis,
Intus habes, quod poſcis, ait. Circumſpicit ille,
Atque ubi ſit, quærit. Quærenti, iterûmque vocanti,
Sicut erat ſparſis furiali cæde capillis,
Profiliît, Ityoſque caput Philomela cruentum
Miſit in ora patris: nec tempore maluit ullo
Poſſe loqui, & meritis teſtari gaudia dictis.
Thracius ingenti menſas clamore repellit,

NOTÆ.

634. *Cui sis*] Seipſam alloquitur. *Ego sum nata à Pandione viro generosissimo, omnique virtute prædito rege: nupta tamen conjugi turpissimo.*

635. *Degeneras*] *A tuis degeneras, si tantum scelus inultum patiaris:* hoc ideo dicit; quòd materno affectu ſeſe ab ulciſcendâ injuriâ revocari ſentiret.

636. *Gangetica*] Indica, à Gange maximo Indiæ fluvio.

648. *Patrii*] Athenienſis.

660. *Meritis*] *Appoſitis, convenientibus* ei quæ tantum gaudium ſeu vindictæ ſolatium expoſceret.

Vipereaſque ciet Stygiâ de valle ſorores;
Et modò, ſi poſſit, reſerato pectore diras
Egerere inde dapes, ſemeſaque viſcera geſtit.
Flet modò, ſeque vocat buſtum miſerabile nati:
Nunc ſequitur nudo genitas Pandione ferro.
Corpora Cecropidum pennis pendere putares;
Pendebant pennis. Quarum petit altera ſilvas:
Altera tecta ſubit. Neque adhuc de pectore cædis
Exceſſere notæ; ſignataque ſanguine pluma eſt.
Ille dolore ſuo, pœnæque cupidine velox,
Vertitur in volucrem; cui ſtant in vertice criſtæ:
Prominet immodicum pro longâ cuſpide roſtrum.
Nomen Epops volucri: facies armata videtur.
Hic dolor ante diem longæque extrema ſenectæ
Tempora Tartareas Pandiona miſit ad umbras.
IX. Sceptra loci, rerumque capit moderamen Erechtheus;
Juſtitiâ dubium, validiſne potentior armis.
Quatuor ille quidem juvenes, totidemque creârat
Fœmineæ ſortis; ſed erat par forma duarum.
E quibus Æolides Cephalus te conjuge felix,
Procri, fuit: Boreæ Tereus, Thraceſque nocebant:
Dilectâque diu caruit Deus Orithyiâ,
Dum rogat, & precibus mavult quàm viribus uti.

atque vocat sorores vipereas de valle infernâ; & nititur, modò ut possit, evomere ex aperto pectore cibos, & viscera dimidiâ parte comesa. Nunc luget, & se appellat wiste sepulcrum filii, nunc persequitur strisso ense filias Pandionis. Arbitrares harum corpora tolli pennis: & revera sublata erant pennis: quarum una it in nemora: altera se recipit in domicilia. Neque adhuc signa necis abierunt à pectore, & pluma est maculata cruore. Ille celer suâ irâ, & desiderio vindictæ mutatur in avem; in cujus summo capite cristæ eminent. Rostrum nimiùm extenditur vice longi mucronis, quo fugientes sequebatur. Avis vocatur Upupa: vultus videtur armis instructus. Hæc ærumna deturbavit Pandionem ad Manes inferos ante tempus & ultimos dies productæ senectutis.

VIII. *Erechtheus sumit imperium loci, & regni gubernationem;* atque *incertum est fueritne major æquitate, an armis potentibus. Ille quidem genuerat quatuor mares & totidem candidatas fœminæ: sed pulcritudo duarum erat æqualis: è quibus Cephalus Æolides fuit beatus te uxore, Procri: Tereus & Thraces oberant Boreæ;* & hic *Deus desideravit amatam Orithyiam, dum orat, & satiùs credit orare quàm vim facere.*

NOTÆ.

662. *Vipereas*] Furias vocat Tereus, quas antea colubris, capillorum loco, horridas vidimus.

664. *Viscera*] Ityn dicit: Sunt namque nati parentum *viscera.*

667. *Cecropidum*] *Athenienſium*, Prognes & Philomelæ.

Ib. *Pennis*] Ita velociter à Tereo fugerunt ut volare crederes.

668. *Altera silvas*] Philomela in luſciniam mutata.

669. *Altera tecta*] Progne in hirundinem transfigurata.

672. *Volucrem*] Upupam, quæ à Græcis *Epops* dicitur; quam quidem Terei Tempore primò in Daulide, & quidem in Terei tumulo viſam ſcriptitârunt.

674. *Armata*] Ita pennæ circa oculos ſunt diſpoſitæ, ut eos *galea* ferè habere videatur.

677. *Erechtheus*] Qui rex fuit Athenis ante Pandionem poſteriorem, Prognes & Philomelæ patrem: ut regum Athenienſium ſeriem turbâſſe poëta videatur, quam Pauſanias & Euſebius tradiderunt. Ita enim illa ſe habet. *Actæus*, ut nonnullis placet, primus Atticam tenuit, deinde *Cecrops*, *Cranaus*, *Amphictyon*, *Erichthonius*, *Pandion*, *Erechtheus*, *Cecrops* II. *Pandion* II. *Ægeus* Theſei pater.

680. *Duarum*] Procris & Orithyïæ.

681. *Æolides*] Cephalus erat filius Deionei cui pater fuit Æolus, juxta Pauſaniam; Deionei gener juxta Strabonem, lib. XX.

682. *Boreæ*] Hoc eſt facinus recens Terei, & Thracum nota ſævitia nocebant Boreæ (qui Thrax, & Strymonis fl. filius,) Orithyïæ nuptias ambienti.

At poſtquam nihil proſecerat lenibus verbis, terribilis indignatione, quæ familiaris eſt & nimiùm frequens illi vento; & jure, inquit, quamobrem enim omiſi mea arma, fœtorem, & potentiam, & iram, & ſpiritus minaces atque adhibui blandis voces, quibus mihi turpe eſt uti? Violentia me decet; fugo per vim opacas nubes; commoveo mare per vim, & dejicio nodoſas quercus, & facio duras nives. & verbero tellurem grandine. Ego idem, cùm incurri in fratres in aëre patente, nam is mihi eſt campus, tantis viribus certo, ut aër medius perſonet noſtris certaminibus, & flammæ erumpant elisæ ex amplis nubibus. Ego idem cùm intravi cavas ſpeluncas terræ & turbidus ſubmiſi meum dorſum infimis antris, perterrefacio Umbras & totum mundum. Oportuit me ambire nuptias his auxiliis; & Erechtheus erat parandus ſocer per vim, non regendus. Poſtquam Boreas hæc dixiſſet; aut non alterna iſtis, agitante pennas, quarum motibus tota terra eſt agitata, & ipſum mare fremuit: atque dejecit pallam pulverulentam per ſuprema ſuſtigia, radit terram, & obductus tenebris amnes comprehendit rapax alis ab ipſis imis ripis exſangues. Dum volat, acres ventos validâs aſſurgit; neque ante prædæ dare tergum aut videri cuiquam ſibi, quam pervenerat ad populos & mœnia Ciconum. Ibi & Athenienſis uxor Borææ frigidi tyranni

Aſt ubi blanditiis agitur nihil, horridus irâ,
Quæ ſolita eſt illi nimiûmque domeſtica vento;
Et meritò, dixit: quid enim mea tela reliqui,
Sævitiam, & vires, iramque, animoſque minaces,
Admovique preces; quarum me dedecet uſus?
Apta mihi vis eſt: Vi triſtia nubila pello:
Vi freta concutio, nodoſaque robora verto,
Induroque nives, & terras grandine pulſo.
Idem ego cùm fratres cœlo ſum nactus aperto,
(Nam mihi campus is eſt) tanto molimine luctor,
Ut medius noſtris concurſibus intonet æther;
Exiliantque cavis eliſi nubibus ignes.
Idem ego, cùm ſubii convexa foramina terræ,
Suppoluſque ferox imis mea terga cavernis;
Sollicito manes, totumque tremoribus orbem.
Hâc ope debueram thalamos petiiſſe: ſocerque
Non orandus erat, ſed vi faciendus Erechtheus.
Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus,
Excuſſit pennas: quarum jactatibus omnis
Afflata eſt tellus; latumque perhorruit æquor.
Pulvereamque trahens per ſumma cacumina pallam,
Verrit humum, pavidamque metu caligine tectus
Orithyïan amans fulvis amplectitur alis.
Dum volat, arſerunt agitati fortiùs ignes.
Nec priùs aërii curſûs ſuppreſſit habenas,
Quam Ciconum tenuit populos, & mœnia, raptor.
Illîc & gelidi conjux Actæa tyranni,

& mater facta eſt; cum emiſiſſet gemellos, qui habebant pennas patris, reliqua matris. Dicunt tamen has pennas non fuiſſe ortas ſimul cum corpore: & Calais & Zethes fuerunt implumes, dum barba prolixa rubicundæ comæ deerat. Mox pennæ cœperunt ſimul tegere utrumque latus in modum avium, & malæ ſimul flaveſcere. Ergo ubi ætas puerilis locum dedit juventuti, iverunt primâ navi cum Minyis ad vellera petenda fulgentia ſplendente lanâ, per mare non priùs agitatum.

NOTÆ.

687. *Et meritò*] *Dilecta*, ſupple, *erat Orithyia.* Sed terribilis & indignantis venti impetum oportuit præcipiti illâ oratione exprimere.

694. *Campus*] *In aëre libero campus meus eſt, in quo pro arbitrio volito ac diſcurro.*

695. *Intonet*] Ex phyſicorum mente, qui ex colliſione nubium tonitru aiunt commoveri, fulmina emitti

696. *Eliſi*] Excuſſi è nubibus, earum explioſione.

697. *Idem ego*] Hoc etiam ex eorum ſententiâ: volunt enim terræ motus fieri per ventos in cavernis terræ cluſos, unde nisi magno impetu exire non poſſint.

697. *Convexa*] *Profunda*, ut paſſim apud poëtas: *convexus* enim proprie de exteriore globi rotunditate dicitur: *concavus* de interiore.

703. *Pennis*] Quæ ventis affigere ob celerem motum placet poëtis.

705. *Pulvereamque*] Eleganter, & ex naturâ ficci venti: unde Boreas vocatur *Scopæ rerum*, & verſu ſequenti *verrit humum.*

710. *Ciconum*] Qui populi ſunt Thraciæ, juxta Hebrum.

711. *Actæa*] Athenienſis Orithyia.

Et

Et genitrix facta eſt: partus enixa gemellos;
Cætera qui matris, pennas genitoris haberent.
Non tamen has unà memorant cum corpore natas:
Barbaque dum rutilis aberat ſubnixa capillis,
Implumes Calaïſque puer, Zetheſque fuerunt.
Mox pariter ritu pennæ cœpêre volucrum
Cingere utrumque latus; pariter flaveſcere malæ.
Ergo, ubi conceſſit tempus puerile juventæ,
Vellera cum Minyis nitido radiantia villo
Per mare non motum primâ petiêre carinâ.

NOTÆ.

712. *Gemellos*] Calain & Zethen.

720. *Vellera*] De aureo illo arietis vellere loquitur, qui Phryxum in Colchos portavit; quod ille, immolato ariete, in luco Martis ſuſpendit; Argonautæ, Jaſone duce, ſurripuerunt. De quibus deinceps.

Ib. *Minyis*] Argonautas dicit, qui à Minyis, omnium præſtantiſſimis, id nomen habuerunt. Fuerant autem Minyæ Theſſaliæ populi, quibus Minyas, Orchomeni fluvii filius, nomen impoſuit.

721. *Per mare*] Pelias, quò ſibi retineret Theſſaliæ regnum, quod tutelæ ſuæ commiſſum fuerat Æſone patre Jaſonis ſub hâc fide, ut reſtitueretur Jaſoni adulto; ſimul oraculo monitis, ut ſibi caveret ab Æolidis, cùm ex his multos de medio ſuſtuliſſet, neque idem in Jaſone liceret, ſub prætextu ſpecioſo immortalis gloriæ ex repetito vellere aureo, quod Phryxus in Colchidem portaverat, in certum mortis diſcrimen illum mandavit qui tamen victor rediit. Iſ. Tzetzes ad Lycophronem ibi: τῆς ξειποδάκτης ὃν τοῦ Οἰνέως φύγας.

Ib. *Non motum*] Quia primam longam navem fuiſſe volunt Argo, quam Argos quidam à nonnullis dicitur texuiſſe, qui illi nomen impoſuit. Quanquam alii aliter; non primam, ne quidem apud Græcos voluerunt multi: plures denique ad expeditionem Colchicam profectas non pauci arbitrantur.

P. Ovidii Nasonis
METAMORPHOSEON
LIBER VII.

ARGUMENTUM.

Postquam Jason domum cum Medeâ rediit, Æsoni socero suo illa juventutem reddidit. Eandemque & Peliæ pollicita, præmisso arietis in agnum transmutati specimine, dolo eum occidit. Inde per varia loca multis insignia transformationibus delata, post occisos liberos, Ægeo nupsit. Contra hunc postea bellum movit Minos, collectis undique copiis; ut & è Paro. Æacus verò ab Ægeo stetit, & ad eum Myrmidones suos, è formicis ortos, auxilio misit, duce Cephalo; qui aliquando uxorem suam, mutatâ sibi formâ, in adulterium pellexerat, canemque suum simul cum vulpe in saxa converti viderat.

INTERPRETATIO.

I. *Et jam Minyæ sulcabant mare navi Pagasæâ; & Phineus visus erat agens miseram senectutem in cæcitate continuâ; & juvenes Boreâ sati abegerant aves virgineas ab ore infelicis senis;*

JAmque fretum Minyæ Pagasæâ puppe secabant,
Perpetuâque trahens inopem sub nocte senectam
Phineus visus erat; juvenesque Aquilone creati
Virgineas volucres miseri senis ore fugârant;

NOTÆ.

1. *Minyæ*] Argonautæ; vide vers. 720. libri superioris.

Ib. *Pagasæâ*] Argo est à Pagasis Thessaliæ urbe, non procul à Pelio monte, juxta quam fabricata est navis sic dicta.

2. *Perpetuâ sub nocte*] Quia occæcatus; hæc est enim Phinei fabula. Agenoris seu Phœnicis fuit filius, rex Arcadiæ, vel potiùs Thraciæ, qui Cleopatrâ, Boreæ filiâ, in uxorem sumptâ, duos quos ex eâ susceperat filios Harpalices vel Ideæ superinductæ novercæ consilio, oculis privavit, quamobrem à diis eo supplicio, affectus, ut cæcus ipse harpyïas assiduas haberet sceleris vindices, quæ mensam deprædarentur. Argonautas verò cùm benignè accepisset, tanto malo ab illis liberatus est; quippe qui adversus harpyïas Calain & Zethen alatos fratres immiserunt, à quibus usque ad Strophadas insulas profligatæ sunt.

3. *Juvenes*] Calain dicit & Zethen, quos Boreâ satos antè diximus.

4. *Virgineas*] Harpyïas dicit, quæ vultu virgineo, auribus ursinis, corpore vulturino, manibus uncis, volatiles fictæ, Ponti ac Terræ filiæ. Vide Virg. Æn. v. 212.

Multaque

Multaque perpessi claro sub Iasone, tandem
Contigerant rapidas limosi Phasidos undas.
Dumque adeunt regem, Phryxeaque vellera poscunt;
Lexque datur numeris magnorum horrenda laborum:
Concipit interea validos Æëtias ignes,
Et luctata diu, postquam ratione furorem
Vincere non poterat: Frustrà, Medea, repugnas,
Nescio quis Deus obstat, ait. Mirumque, nisi hoc est,
Aut aliquid certè simile huic, quod amare vocatur.
Nam cur justa patris nimiùm mihi dura videntur?
Sunt quoque dura nimis. Cur, quem modò denique vidi,
Ne pereat, timeo? quæ tanti causa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammas,
Si potes, infelix. Si possem, sanior essem.
Sed trahit invitam nova vis; aliudque Cupido,
Mens aliud suadet. Video meliora, proboque;
Deteriora sequor: Quid in hospite, regia virgo,
Ureris? & thalamos alieni concipis orbis?
Hæc quoque terra potest, quod ames, dare. Vivat, an ille
Occidat, in Diis est. Vivat tamen; idque precari
Vel sine amore licet. Quid enim commisit Iason?
Quam nisi crudelem non tangat Iasonis ætas,
Et genus, & virtus? quam non, ut cætera desint,

& perpessi plurima sub illustri Jasone, appulerant denique ad fluctus impetuosos lutulenti Phasidis. Et dum invisunt regem, atque petunt pellem Phryxi, & conditio tremenda proponitur numero ingentium certaminum, interea Æëtias admittit violentum amorem: Et postquam diu restitisset, neque posset superare amoris æstum ratione; Necquicquam, dicit, resistis, Medea, nescio quis Deus prohibet: mirumque nisi hoc est quod appellatur amare, aut certè aliquid simile huic. Nam quamobrem mandata parentis mihi videntur nimiùm aspera? Sunt etiam nimiùm aspera. Quamobrem metuo, ne is, quem modò denique sum intuita, occidat? quæ causa tanti metûs? Misera expelle ignes ferventes corde virgineo, si queas. Siquidem liceret, sapientior essem. Sed vis nova rapit nolentem; atque amor aliud insinuat, ratio aliud: Video potiora, atque iis assentior, in pejora ruo. Quamobrem ardes in advenâ, puella regia; atque cupis nuptias peregrinæ regionis? Hæc quoque regio potest dare quod diligas. Penes Deos est, an ille vivat an intereat. Vivat nihilominus; atque licet id orare sine amore. Nam quid patravit Jason? quam nisi immitem non moveat juventus Jasonis, & nobilitas, & virtus? quam non possit tangere ejus elegantia,

NOTÆ.

5. *Jasone*] Qui Argonautarum dux, Æsonis filius. Alii notas in vers. 221, libri superioris.

6. *Phasidos*] Phasis fluvius est Colchidis.

7. *Regem*] Æëten Medeæ patrem.

Ib. *Phryxeaque*] Pellem dicit arietis, quo Phryxus in Colchos vectus; quem quidem arietem pædagogum fuisse nomine *Crium*, Latinè Arietem nonnulli: Alii navem volunt fuisse, cujus in prorâ insigne Aries. Phryxum quod attinet: Athamantis fuit & Nepheles filius, cui per multas ambages cùm Ino, superinducta noverca, insidias strueret, mater arietem vellere aureo Neptuno & Theophane natum, ut nonnullis placet, tradidit, quo per æëra unà cum sorore Helle asportaretur. Atque ille quidem incolumis in Colchicam terram pervenit, ibique tamen amissâ, quæ periculi magnitudine exterrita in mare decidit, quod ab eâ *Hellespontus* dictum.

8. *Numeris laborum*] Plurimos superandos esse labores, priusquam vellus aureum deriperet. Æëta Jasoni, illud poscenti, responderat.

9. *Concipit*] Juno & Pallas de Jasone sollicitæ, propter certamina tam periculosa illi ab Æëtâ proposita, Veneri persuaserunt, ut Cupidinem ad Medeam mitteret, qui Jasonis amore ipsam inflammaret.

Ib. *Æëtias*] Medea est Æëtæ filia, quæ amore flagrans, quo consilio pericula vitare posset, Jasonem perdocuit.

19. *Nova vis*] Magna amoris potentia mihi nunquam antehac experta.

Forma

quanquam reliqua deſiderentur? Certè tetigit meum cor. At, niſi juvero, inficietur ſpiritu taurorum, & dimicabit cum ſuâ ſegete: nempe *cum hoſtibus terrâ genitis; aut objicietur fera præda rapaci draconi. Si ego hoc tulero, tum me agneſcam ortam ex tigride, & gerere ferrum & ſilices in corde. Quamobrem etiam non video procumbentem, & reos facio oculos ſpectando? Quamobrem non inſtigo tauros adverſus illum, & crudeles homines terrâ genitos, & draconem pervigilem? Dii lætiora concedant. Quanquam non iſta mihi oranda, ſed facienda. Egone verò tradam regna genitoris, & neſcio quis peregrinus inclamis ejus noſtro auxilio, ut, per me ſalvus, tamen ſine me nuvem ſolvat, & ſit maritus alterius, ego interim Medea tradar ſupplicio? Si poteſt tale facinus admittere, vel præferre nobis aliam, ingratus pereat. Verùm non ea eſt illius*

Forma movere poteſt? certè mea pectora movit.
At, niſi opem tulero, taurorum afflabitur ore:
Concurretque ſuæ ſegeti, tellure creatis
Hoſtibus: aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego ſi patiar, tum me de tigride natam,
Tum ferrum & ſcopulos geſtare in corde fatebor.
Cur non & ſpecto pereuntem? oculoſque videndo
Conſcelero? cur non tauros exhortor in illum,
Terrigenaſque feros, inſopitumque draconem?
Dî meliora velint. Quanquam non iſta precanda,
Sed facienda mihi. Prodamne ego regna parentis,
Atque ope neſcio quis ſervabitur advena noſtrâ,
Ut, per me ſoſpes, ſine me det lintea ventis,
Virque ſit alterius; pœnæ Medea relinquar?
Si facere hoc, aliamve poteſt præponere nobis,
Occidat ingratus. Sed non is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ,
Ut timeam fraudem, meritique oblivia noſtri.
Et dabit antè fidem: cogamque in fœdera teſtes
Eſſe Deos. Quid tuta times? accingere; & omnem
Pelle moram. Tibi ſe ſemper debebit Iäſon,
Te face ſolenni junget ſibi; perque Pelaſgas
Servatrix urbes matrum celebrabere turbâ.
Ergo ego germanam, fratremque, patremque, Deoſq;
Et natale ſolum ventis ablata relinquam?

*ſ. ſ. ſ.

Cùm aspicit Æsonidem; tum ignis ostensus recanduit. Malæ sunt fundere sussusæ, & erubuit toto vultu. Quemadmodum exigua scintilla, & quæ tecta est sub injecto cinere, solet capere escam ab aurâ; & augeri & meta renovari in antiquos calores; sic jam segnis amor, quem jam credéres marcescere, excitatus est formâ præsentis juvenis, postquam aspexit illum. Et fortè filius Æsonis fuit speciosior solito, ut ſi die. Posses veniam dare amanti. Intuetur, & habet oculos intentos in ejus faciem, quasi nunc primùm vidisset: Et arbitratur insana se cernere vultum plusquam humanum; neque dejecit ab illo. Postquam autem cœpit loqui, & manum corripuit, & quatenus hospes fuit petivit spem verbis supplicibus, & sollicitus est lectum: Illa dicit non sine lacrymis prorumpentibus. Quid agam scio, neque, ignorantia illius quod æquum est me fallet, sed amor. Tutus eris auxilio nostro; sospes memineris stare promissis. Ille jurat per sacra Dææ triformis, & divinitatem quæ erat in illo luco, & per parentem soceri futuri intuentem omnia, & per successus suos, & per tanta discrimina. Verbis suis fidem inveniens continuò recepit gramina incantata & perdoctus est eorum usum; atque hilaris domum rediit. Sequens Aurora diffugere fecerat sidera radiantia; populi concurrunt in campum sacrum Martis, & hærent in collibus. Rex ipse purpurâ indutus, & conspicuus sceptro eburno, sedit in mediâ turbâ. Ecce tauri chalcipedes exspirant ignem naribus adamantinis: & gramina afflata incenduntur. Et sicuti camini referti consuerunt strepere, aut cum saxa excocta fornace terrenâ

Cùm videt Æsoniden; extinctaque flamma revixit.
Erubuere genæ; totoque recanduit ore.
Ut solet à ventis alimenta assumere, quæque
Parva sub inductâ latuit scintilla favillâ,
Crescere, & in veteres agitata resurgere vires:
Sic jam lentus amor, jam quem languere putares,
Ut vidit juvenem, specie præsentis inarsit.
Et casu, solito formosior Æsone natus
Illâ luce fuit. Posces ignoscere amanti.
Spectat; & in vultu, veluti nunc denique viso,
Lumina fixa tenet: nec se mortalia demens
Ora videre putat; nec se declinat ab illo.
Ut verò cœpitque loqui, dextramque prehendit;
Hospes & auxilium submissâ voce rogavit,
Promisitque torum: lacrymis ait illa profusis,
Quid faciam video: nec me ignorantia veri
Decipiet, sed amor. Servabere munere nostro:
Servatus promissa dato. Per sacra triformis
Ille Deæ, lucoque foret quod numen in illo,
Perque patrem soceri cernentem cuncta futuri,
Eventusque suos, per tanta pericula jurat.
Creditus, accepit cantatas protinus herbas,
Edidicitque usum; lætusque in tecta recessit.
Postera depulerat stellas Aurora micantes:
Conveniunt populi sacrum Mavortis in arvum;
Consistuntque jugis. Medio Rex ipse resedit
Agmine purpureus, sceptroque insignis eburno.
Ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
Æripedes tauri; tectæque vaporibus herbæ
Ardent. Utque solent pleni resonare camini,
Aut ubi terrenâ silices fornace soluti

Verbis suis fidem inveniens continuò recepit gramina incantata & perdoctus est eorum usum; atque hilaris domum rediit. Sequens Aurora diffugere fecerat sidera radiantia; populi concurrunt in campum sacrum Martis, & hærent in collibus. Rex ipse purpurâ indutus, & conspicuus sceptro eburno, sedit in mediâ turbâ. Ecce tauri chalcipedes exspirant ignem naribus adamantinis: & gramina afflata incenduntur. Et sicuti camini referti consuerunt strepere, aut cum saxa excocta fornace terrenâ

NOTÆ.

88. *Nec se declinat*] Nec oculos suos ab illo avertit spectando.

94. *Triformis*] Hecaten dicit, quæ cùm una sit, triplex vulgò putatur. Luna in cœlis, Diana in terris, & Hecate inferis; quam etiam triplici capite, equi, canis, & hominis, nonnulli fixerunt. Vide infrà, vers. 194.

96. *Soceri*] Solem dicit Æëtna patrem; quanquam propriè Æëtem ipsum socerum Jason appellare debuisset.

97. *Eventus*] Quos in tantis periculis perinde sibi lætos optat, ut fidem servabit.

101. *In arvum*] Campum dicit Martis sacrum, ubi Æripedes tauri domandi, draconis dentes seminandi, terrigenæ priùs delendi, quàm ad lucum Jason pergeret, & ex fago vellus aureum deriperet.

104. *Adamanteis*] Quas ignis efflatus non posset destruere.

105. *Æripides*] Habentes pedes ex ære, à Vulcano factos.

107. *Silices*] Periphrasis est calcis.

Concipiunt

æstuant undique vicinos aquarum fluentium; sic pectora volventia intus ægres, & flavas ardentes perstrepunt. Nihilominus filius Æsonis obviam procedit. Tauri truculenti arrexerunt horrendos oculos, & cornua ferro instructo ad ictus venientis: & pedibus extulerunt terram pulverulentam pede bifido, & implevérunt locum mugitibus fumantibus. Minyæ obstupuerunt pavore. Ille accedit, neque tangitur flammis efflatis: tantum valent incantamenta. Atque palpat manu pendentia palearia, & cogit tauros submissos jugo trahere pondera jumentus aratri, & findere agrum insolitum. Colchi stupent; Minyæ acclamationibus hortantur atque addunt animos. Tum Jason capit ex galeâ æneâ dentes draconis; & jacit in arvum subactum. Terra emolita semina antè imbuta potenti medicamine; quæ statim augentur; & dentes ipsi mutantur in nova corpora. Et quemadmodum puerulus videt formam hominis in ventre matris, atque fingitur intus per suas omnes particulas: neque prodit in aërem publicum nisi maturus; sic ubi absoluta est species hominis in visceribus terræ

Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum:
Pectora sic intus clausas volventia flammas,
Gutturaque usta sonant. Tamen illis Æsone natus
Obvius it. Vertêre truces venientis ad ora
Terribiles vultus, præfixaque cornua ferro;
Pulvereumque solum pede pulsavere trifulco;
Fumificisque locum mugitibus implevêre.
Diriguère metu Minyæ. Subit ille; nec ignes
Sentit anhelatos: tantum medicamina possunt.
Pendulaque audaci mulcet palearia dextrâ:
Suppositosque jugo pondus grave cogit aratri
Ducere, & insuetum ferro proscindere campum.
Mirantur Colchi; Minyæ clamoribus implent,
Adjiciuntque animos. Galeâ tum sumit ahenâ
Vipereos dentes; & æratos spargit in agros.
Semina mollit humus validò prætincta veneno;
Et crescunt, fiuntque fati nova corpora dentes.
Utque hominis speciem maternâ sumit in alvo,
Perque suos intus numeros componitur infans,
Nec nisi maturus communes exit in auras:
Sic ubi visceribus gravidæ telluris imago
Effecta est hominis, fœto consurgit in arvo:
Quodque magis mirum, simul edita concutit arma.
Quos ubi viderunt præacutæ cuspidis hastas
In caput Hæmonii juvenis torquere parantes;
Demisêre metu vultumque, animumque Pelasgi.
Ipsa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Utque peti vidit juvenem tot ab hostibus unum,
Palluit; & subitò sine sanguine frigida sedit.
Neve parum valeant à se data gramina, carmen

prægnantis, trigitur in campo sæ undo; & quod magis stupendum erat, movet arma unà natâ. Quos ubi Græci conspexerunt nascentes jaculari hastas mucrone acuto præfixas in caput juvenis Hæmonii, dejecerunt facium & cor pavore. Ipsa Medea etiam quæ illum secum præstiterat, exterrita atque exanimata est, cùm advertit juvenem ipsum impugnari à tot hostibus: & statim gelida facta est & exsanguis. Et ne herbæ à se oblatæ parum possint, cantat carmen

NOTÆ.

120. *Colchi*] Scythiæ sunt populi, Ægyptiorum coloni.

Ib. *Implent*] Pro *hortari* hîc & aliis in locis apud poëtas sumitur. Ut Virg. in Æn. 7.

———*Turnus Rutulos animis audacibus implet.*

122. *Vipereos*] Partem dentium serpentis à Cadmo interfecti ad Æëtem miserunt Pallas & Mars.

123. *Valido*] Quippe quod armatos homines ex dentibus educeret.

132. *Hæmonii*] Jasonem dicit Thessalum; nam aut ab Hæmo monte Thessaliæ vicino, aut Hæmone Deucalionis filiâ Thessalia *Hæmonia* seu *Æmonia* dicta.

133. *Pelasgi*] Minyæ, Thessali.

opiferum; & accersit artes arcanas. Postquam ille proje ijset magnum lapidem in hostes medios, convertit in ipsos bellum à se summotum. Fratres terrâ sati procumbunt per plagas reciprocas, & intereunt bello sociali. Græci gratulantur, & amplectuntur victorem, & manent in amplexibus. Tu etiam, barbara Medea, cupieres tenere victorem: Verecundia impedivit incœptum: at amplexa esses; sed cura famæ compescuit te, ne faceres. Quod concederetur, gaudes secreto amore, & gratias agis incantamentis, & dîis auctoribus eorum. Restat sopire graminibus draconem insopitum, qui quidem crista & tribus linguis conspicuus, atque acutis dentibus terribilis, custos erat velleris aurei. Postquam in hunc injecit herbas succi Lethæi, terque protulit voces indicentes quietum soporem, quæ possint pacare æquor citum, & flumina agitata; sopor illabitur in oculos somni nescios: & heros Æsonius potitur vellere aureo; atque elatus spolio, & ferens suum alterum spolium, auctorem doni, voti compos appulit ad portus Iolcicos cum uxore.

Auxiliare canit; secretasque advocat artes.
Ille, gravem medios silicem jaculatus in hostes,
A se depulsum Martem convertit in ipsos.
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres;
Civilique cadunt acie. Gratantur Achivi:
Victoremque tenent; avidisque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti, barbara, velles;
Obstitit incepto pudor; at complexa fuisses:
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris: agisque
Carminibus grates, & Dîis auctoribus horum.
Pervigilem superest herbis sopire draconem.
Qui cristâ linguisque tribus præsignis, & uncis
Dentibus horrendus, custos erat arietis aurei.
Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi;
Verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina sistant:
Somnus in ignotos oculos subrepit: & auro
Heros Æsonius potitur: spolioque superbus,
Muneris auctorem secum spolia altera portans,
Victor Iolciacos tetigit cum conjuge portus.

II. Hæmoniæ matres pro natis dona receptis,
Grandævique ferunt patres; congestaque flammâ
Thura liquefiunt, inductaque cornibus aurum
Victima vota cadit. Sed abest gratantibus Æson,
Jam propior leto, fessusque senilibus annis.
Cùm sic Æsonides: O cui debere salutem
Confiteor, conjux, quanquam mihi cuncta dedisti,
Excessitque fidem meritorum summa tuorum;

II. Matres Hæmoniæ, & patres ætate prægressi ad templa *ferunt munera pro filiis receptis, & thura cumulata liquefiunt in igne, & victima donata habens cornua illita auro mactatur. Sed Æson jam vicinior morti, & confectus senilibus annis, & cui abest gratulantibus: Cum ita Æsonides, ait, O uxor, cui agnosco me debere salutem, tamesi mihi omnia tribuisti, & numerus tuorum beneficiorum superat fidem:*

NOTÆ.

138. *Auxiliare*] Reservâsat sibi Medea carmen magicum potentissimum, quod adjuvandis veneficiis adhiberet. Hoc ab affectu *auxiliare* & *secretas artes* optimè vocat poeta.

148. *Dîis*] Inferis, Hecatæque imprmis.

150. *Tribus*] Trifurca videtur serpentum lingua quia eam celerrimè vibrant.

152. *Lethæi*] Id est, oblivionem inducentis, somniferi.

155. *Oculos*] Draconis pervigilibis, qui nunquam antea dormire consueverat.

157. *Munerisauctorem*] Medeam, quæ nocte ad vellera aurei custodem per dolum admissa, simul Argonautas introduxit, raptoque vellere cum Jasone aufugit.

158. *Iolciacos*] *Iolcos*: Fuit enim Iolcus urbs Thessaliæ, non longe à mari, Jasonis patriâ.

161. *Inducta*] De more sacrorum, in quibus majorum hostiarum cornua inaurabantur.

Si

Si tamen hoc possunt; quid enim non carmina possunt?
Deme meis annis, & demptos adde parenti.
Nec tenuit lacrymas. Mota est pietate rogantis:
Dissimilemque animum subiit Æëta relictus.
Non tamen affectus tales confessa: Quod, inquit,
Excidit ore pio, conjux, scelus? ergò ego cuiquam
Posse tuæ videar spatium transcribere vitæ?
Nec sinat hoc Hecate; nec tu petis æqua: sed isto,
Quod petis, experiar majus dare munus, Iäson.
Arte meâ soceri longum tentabimus ævum,
Non annis revocare tuis. Modò Diva triformis
Adjuvet; & præsens ingentibus annuat ausis.
Tres aberant noctes, ut cornua tota coïrent,
Efficerentque orbem; Postquam plenissima fulsit,
Ac solidâ terras spectavit imagine Luna;
Egreditur tectis vestes induta recinctas,
Nuda pedem, nudos humeris infusa capillos:
Fertque vagos mediæ per muta silentia noctis
Incomitata gradus. Homines, volucresque, ferasque
Solverat alta quies: nullo cum murmure sepes,
Immotæque silent frondes; silet humidus aër;
Sidera sola micant: ad quæ sua brachia tendens
Ter se convertit; ter sumtis flumine crinem
Irroravit aquis; ternis ululatibus ora
Solvit: &, in durâ submisso poplite terrâ,
Nox, ait, arcanis fidissima, quæque diurnis
Aurea cum Lunâ succeditis ignibus astra;
Tuque triceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris
Adjutrixque venis, cantusque, artesq; magarum;
Quæque magas, Tellus, pollentibus instruis herbis;
Auræque, & venti, montesque, amnesque, lacusque,

si tamen carmina hoc possunt; quid enim carmina non possunt? tolle de meis annis, & adjice eos jublatos meo patri. Neque compescunt fletus. Tacta est Medea *pietate orantis: & pater Æëta, quem deseruit, venit in mentem non simili affectu motam: Non tamen agnoscit ejusmodi affectos. Quid, ait, nefas erupit ex ore tuo, marite? Ego igitur credar posse transponere in quemquam tempus vitæ tuæ? Neque Hecate hoc concedat, neque tu poscis justa: Verùm Jason, nitar largiri donum majus isto quod poscis: Enitemur nostrâ scientiâ producere ætatem soceri, non demere ex annis tuis:* Hecate *Dea triformis faveat, & propitia adsit magnis conatibus. Tres deerant noctes, ut cornua integra lunæ concurrerent, & implerent orbem. Postquam plenissima splenduit, ac vidit terras totâ formâ, prodit domo* Medea *tecta amictu soluto, nuda una pede, sparsam habens comam per humeros nudos; & sola dirigit gressus incertos per alta silentia mediæ noctis. Sopor tranquillus tenuerat homines, & aves, & feras: sepes sine omni strepitu, & folia quieta tacent: aër madidus tacet, sola astra splendent: ad quæ porrigens suos lacertos ter se convertit; ter aspersit aquis hausiis ex fluvio comam; ternis clamoribus aperuit os; atque genu posito in solo arido, Nox, inquit, certissima secretis, atque sidera splendida, quæ succenturiata estis luci diurnæ pariter cum lunâ, Tuque triceps Hecate, quæ conscia nostris ausis & opifera adis, & incantamenta, & artes magarum, & Terra, quæ illis præbes potentia gramina, & auræ & venti, & montes, & fluvii, & stagna,*

NOTÆ.

171. *Tales*] Quales ex pio Jasonis pectore in patrem erumpebant.

173. *Transcribere*] Metaphora ab iis, qui nomina aut pecuniam aliis creditoribus *transcribunt.*

179. *Tres aberant*] A plenilunio tres aberant dies. Luna autem veneficiorum præses, quæ plena efficaciùs *despumat in herbas*, & largiùs *virus lunare ministrat*, Lucan. 6.

183. *Nuda pedem*] Ex solenni ritu. Magarum Nudipedalia, Nyctelia, & ritus cæteros habes apud Theoc. Idyll. 2. Virg. Ecl. 4. & Æn. 4. aliosque.

Ib. *Nudos*] Legendum potiùs *nudis.*

194. *Triceps*] Cui caput dextrum equinum, sinistrum caninum, medium humanum vel taurinum.

& Di omnes filvarum, & Di omnes rivi adeste: quorum beneficio, quando iubet fluvius retorqueri in suas scaturigines, ripis stupentibus; celebro mania quæ mota sunt, & meo quieta carmine, fugo nebulas, & nubes immitto, expello & arcesso ventos, elido vocibus & cantu guttura serpentum, & quatio vivas rupes, & quercus erutas suo solo, & cogo montes trepidare, & terram boare, & umbras prodire ex sepulchris. Duco te etiam, Luna, quamvis æra Temesæa leniant tuos labores. Currus etiam avi pallet nostro carmine; Aurora fit pallida nostris succis. Vos, ô tauci, mihi oppressistis ignes taurorum, & cœgistis colum imperiosi jugo ferre curvum aratrum. Vos incendistis invicem arguigenas in sæva certamina: & somnum induxistis custodi pervigili, & missistis aurum in urbes Græcas custode cluso. Nunc opus est venenis, per quæ senecta reparata revocetur ad florem ætatis, & denuo sumat primos annos. Atque hoc concedetis; *nam neque astra incessùm vicerunt, neque currus adductas cervice draconum alatarum frustrà adesi.*

Diique omnes nemorum, Diîque omnes noctis adesse:
Quorum ope, cùm volui, ripis mirantibus amnes
In fontes rediêre suos; concussaque sisto,
Stantia concutio cantu freta; nubila pello;
Nubilaque induco: ventos abigoque, vocoque:
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces:
Vivaque saxa, suâ convulsaque robora terrâ,
Et silvas moveo; jubeoque tremiscere montes;
Et mugire solùm, manesque exire sepulchris.
Te quoque, Luna, traho, quamvis Temesæa labores
Æra tuos minuant Currus quoque carmine nostro
Pallet avi; pallet nostris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas hebetâstis; & unco
Haud patiens oneris collum pressistis aratro.
Vos serpentigenis in se fera bella dedistis:
Custodemque rudem somni sopîstis: & aurum
Vindice decepto Graïas misistis in urbes.
Nunc opus est succis; per quos renovata senectus
In florem redeat, primosque recolligat annos.
Et dabitis; neque enim micuerunt sidera frustrà;
Nec frustrà voluerum tractus cervice draconum
Currus adest. Aderat demissus ab æthere currus,
Quo simul ascendit; frænataq; colla draconum
Permulsit, manibusque leves agitavit habenas,
Sublimis rapitur: subjectaque Thessala Tempe
Despicit, & creteis regionibus applicat angues:
Et quas Ossa tulit, quas altus Pelion herbas,
Othrysque, Pindusque, & Pindo major Olympus,

Currus devolutus ab aere aderat. In quem statim atque insilit; atque delinit colla frænata draconum, & concussit manibus leva terga, in altum tollitur, & ex sublimi intuetur Thessalo Tempe subjecta, & admovet draconas regionibus creticis; diligenter inspicit gramina, quæ Ossa, quæ excelsus Pelion, & Othrys, & Pindus, & Olympus major Pindo protulerunt;

NOTÆ.

204. *Temesæa æra*] Pro quibusvis ex ære ad tinnitum paratis instrumentis potuit; quantum sono vim carminum, quæ audire non posset Luna, frangere ic veteres arbitrabantur. Est verò Temesa Brutiorum oppidum ære clarum.

209. *Avi*] *Solis* nempe, quem curru vehi voluerunt.

212. *Serpentigenis*] De armatis hominibus loquitur, qui ex draconis à Jasone seminatis dentibus nati erat

213. *Custodem*] Draconem pervigilem.

214. *Vindice*] Custode dracone.

222. *Tempe*] Eo nomine appellabatur locus Thessaliæ amœnissimus juxta Peneum, suprà à poëtâ descriptus.

223. *Creteis*] Cretâ abundantibus; qualis quidem est Thessalia. Duæ posteriores syllabæ in *creteis* contrahuntur.

224. *Ossa & Pelion*] Sunt hi omnes montes Thessaliæ.

Perspicit:

Perspicit: & placitâ partim radice revellit;
Partim succidit curvamine falcis ahenæ,
Multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis,
Multa quoque Amphrysi: neque eras immunis, Enipeu:
Nec non Peneæ, nec non Spercheïdes undæ
Contribuêre aliquid, junceosaque littora Bœbes.
Carpit & Euboïcâ vivax Anthedone gramen,
Nondum mutato vulgatum corpore Glauci.
Et jam nona dies curru, pennisque draconum,
Nonaque nox omnes lustrantem viderat agros;
Cùm rediit: neque erant pasti, nisi odore, dracones;
Et tamen annosæ pellem posuêre senectæ.
Constitit adveniens citra limenque, foresque;
Et tantùm cœlo tegitur: refugitque viriles
Contactus; statuitque aras è cespite binas,
Dexteriore Hecates, at lævâ parte Juventæ.
Quas ubi verbenis, silvâque incinxit agresti,
Haud procul egestâ scrobibus tellure duabus
Sacra facit: cultrosque in guttura velleris atri
Conjicit, & patulas perfundit sanguine fossas.
Tum super invergens liquidi carchesia Bacchi,
Æneaque invergens tepidi carchesia lactis,
Verba simul fundit, terrenaque numina poscit:
Umbrarumque rogat raptâ cum conjuge regem,
Ne properent artus animâ fraudare seniles.

& partim revellit radice probatâ: partim succidit curvamine falcis æreæ. Multæ etiam herbæ probatæ sunt in ripis Apidani, multæ etiam Amphrysi; neque eras inutilis, Enipeu; fluvius etiam Peneus atque Spercheus aliquid contulerunt, nec non littora juncosa Bœbes. Colligit etiam herbam ex Anthedone Euboïcâ, cujus virtus, Glauci corpore nondum transformati, non vulgò cognita est. Et jam nona dies & nona nox conspexerat Medeam *percurrentem campos curru & pennis draconum; cùm rediit; neque dracones erant refecti nisi odore, & tamen exuerunt pellem longævæ senectutis. Advenens substitit citra limen & januam; & nullum habet tectum præter cælum, atque secubat à marito, & ponit duo altaria ex cespite, dexteriore Hecates, at parte sinistrâ Juventæ. Quæ postquam circumdedit verbenis, & frondibus silvestribus, non longe erutâ terrâ sacra facit duabus fossis: atque immittit cultros in jugula ovium nigrarum, & spargit scrobes apertas cruore. Tum super invertens pocula liquidi vini, atque invertens ærea pocula calidi lactis, unà voces profert, & vocat Deos terrestres, & precatur Deum umbrarum cum uxore quam rapuit, ne festinent præcare animâ membra senilia.*

NOTÆ.

227. *Curvamine*] Falce æreâ curvâ.

Ib. *Ahenæ*] Æris, utpote purioris metalli, quàm ferri usus in herbis secandis, spectat fugandis, lunæ laboribus sublevandis. Macrob. Stat. lib. V. c. 9. Cœl. Rhod. lib. X. cap. 20.

228. *Apidani*] Thessaliæ est fluvius; uti etiam & Amphrysus.

229. *Immunis*] Apostrophe ad fluvium, quem non *immunem*, i. e. sine munere, fuisse ait, quia Medea in illius æquè ac cæterorum fluminum ripis herbas collegit.

231. *Bœbes*] Bœbeidis Thessaliæ lacus juxta Bœben, cujus meminit Strabo.

232. *Anthedone*] Urbs fuit Bœotiæ ad Euripum seu Euboicum sinum posita.

233. *Glauci*] Qui piscator in Deum marinum mutatus; de cujus metamorphosi infrà lib. XIII. v. 904.

241. *Juventæ*] Quæ alio nominæ *Hebe* dicitur, juventutis Dea.

242. *Verbenis*] Est verbena herba notissima, in sacris assidua, cujus nomine quælibet aris adhibitæ sæpe intelliguntur.

244. *Atri*] Ritè hæc omnia: Sacrificium nempe diis inferis nigræ pecudes, nocturno tempore sub terrâ nempe in scrobe depressâ victimæ capite, latice & omnibus inversis immolabantur.

246 *Invergens*] *Vergere*, inquit Servius, *est conversâ in sinistram partem manu ita fundere, ut patera convertatur, quod in sacris inferis fit: fundere autem est supinâ manu libare, quod fit sacris superis.*

Ib. *Carchesia*] Pocula sunt, quæ Græcis tantùm nota esse scripsit Macrobius.

249. *Raptâ cùm*] Plutonem dicit cum Proserpinâ ab eo raptâ.

250. *Seniles*] Æsonis, cujus causâ hæc omnia Medea paraverat.

Quos poſtquam delinivit precibus & longo murmure, imperavit exhauſtum corpus Æſonis produci ad altaria, & extendit in grandiboſ paſſis altè ſopitum Æſonem & ſimilem mortuo. Cogit Jaſonem, & ſervos hinc procul recedere, atque hortatur arcere oculos profanos à myſteriis. Admonti abeunt. Medea fluente comâ incedit circum altaria incenſa more Bacchantum, & imbuit tædas in mille partes fiſſas in nigrâ cruoris ſcrobe, & imbutas accendit ſuper duo altaria. Atque ter purgat ſenem igne, ter aquâ, ter ſulphure. Interea potens medicamen bullit in admoto cacabo, & ſalit, & albicat ſpumis turgeſcentibus. Illic excoquit radices exciſas valle Hæmoniâ, & ſemina, & flores & ſucces acres. Addit lapides allatos ex ultimo oriente, & arenas quas aquæ recurrentes Oceani abluerunt. Adjicit inſuper pruinas collectas cùm luna totâ nocte lucret, & alas turpes ſtrigis, cum ipſis carnibus, & inteſtina lupi dubii ſolti mutare faciem feram in hominem. Neque ibi deſuit ſpelium

Quos ubi placavit precibuſque, & murmure longo;
Æſonis effœtum proferri corpus ad aras
Juſſit: & in plenos reſolutum carmine ſomnos
Exanimi ſimilem ſtratis porrexit in herbis.
Hinc procul Æſoniden, procul hinc jubet ire miniſtros:
Et monet arcanis oculos removere profanos
Diffugiunt juſſi. Paſſis Medea capillis
Bacchantûm ritu flagrantes circuit aras:
Multifidaſque faces in foſsâ ſanguinis atrâ
Tingit; & intinctas geminis accendit in aris.
Terque ſenem flammâ, ter aquâ, ter ſulphure luſtrat.
Interea validum poſito medicamen aheno
Fervet, & exſultat; ſpumiſque tumentibus albet.
Illîc Hæmoniâ radices valle reſectas,
Seminaque, & flores, & ſuccos incoquit acres.
Adjicit extremo lapides oriente petitos,
Et, quas Oceani refluum mare lavit, arenas,
Addit & exceptas lunâ pernocte pruinas,
Et ſtrigis infames, ipſis cum carnibus, alas;
Inque virum ſoliti vultus mutare ferinos
Ambigui profecta lupi. Nec defuit illîc
Squamea Cinyphii tenuis membrana Chelydri,
Vivaciſque jecur cervi: quibus inſuper addit
Ora caputque novem cornicis ſæcula paſſæ.
His & mille aliis poſtquam ſine nomine rebus
Propoſitum inſtruxit mortali barbara munus;
Arenti ramo jampridem mitis olivæ
Omnia confudit; ſummiſque immiſcuit ima.
Ecce vetus calido verſatus ſtipes aheno

Neque ibi deſuit ſpelium ſquameum tenuis Chelydri Cinyphii, aut jecur longævi cervi: quibus adhuc adjecit roſtrum & caput cornicis paſſæ novem ſæcula. Poſtquam peregrina paravit mortali Æſoni medicamen inceptum his & mille aliis rebus ſine nomine; omnia miſcet rursùm jam diu arida mitis olivæ, atque confudit quæ in profundo erant cum iis quæ erant in ſummo. Ecce virga immerſa ferventi lebeti

NOTÆ.

256. *Profanos*] Non initiatos.

268. *Pruinas*] Illud eſt proculdubio, quod *ſpumam lunæ*, & *lunare virus* Lucanus vocitat, apud quem magicæ hujuſmodi farraginis plurima invenies.

269. *Strigis*] Quæ avis eſt nocturna, mali ominis rarguo capite, roſtro adunco; in cujus generis volucres fagas vetulas infantibus, quorum ſanguinem ſugerent, vel quibus ubera advolverent, inſidiantes, ſeſe vertere fabulati ſunt; quarum ob rem præſertim infames.

271. *Ambigui*] Quia luporum induere formam, quos lycanthropos dixerunt, crediderunt veteres.

Ib. *Profecta*] Eo nomine, itemque *proficia* appellabantur viſcera ſeu inteſtina, quæ in ſacrificiis *prosecuiſſent*.

272. *Cinyphii Chelydri*] Teſtudinis aquaticæ, cujus generis habet Cinyps Africæ propriæ fluvius.

274. *Novem*] Ætatem hominum novies ſuperat cornix: Aratus in Phænom. vocat ἐννεάκηρα κορώνη.

Fit

Fit viridis primò: nec longo tempore frondem
Induit; & ſubitò gravidis oneratur olivis.
At quàcunque cavo ſpumas ejecit aheno
Ignis, & in terram guttæ cecidêre calentes:
Vernat humus: floreſque, & mollia pabula ſurgunt.
Quod ſimul ac vidit, ſtricto Medea recludit
Enſe ſenis jugulum: veteremque exire cruorem
Paſſa, replet ſuccis. Quos poſtquam combibit Æſon
Aut ore acceptos, aut vulnere, barba, comæque
Canitie poſitâ nigrum rapuêre colorem.
Pulſa fugit macies: abeunt pallorque, ſituſque;
Adjectoque cavæ ſupplentur ſanguine venæ;
Membraque luxuriant. Æſon miratur, & olim
Ante quater denos hunc ſe reminiſcitur annos.
III. Viderat ex alto tanti miracula monſtri
Liber; & admonitus juvenes nutricibus annos
Poſſe ſuis reddi, capit hoc à Tethye munus.
IV. Neve doli ceſſent; odium cum conjuge falſum
Phaſias aſſimulat: Peliæque ad limina ſupplex
Confugit, atque illam (quoniam gravis ipſe ſenectâ)
Excipiunt natæ. Quas tempore callida parvo
Colchis amicitiæ mendacis imagine cepit.
Dumque refert, inter meritorum maxima, demptos
Æſonis eſſe ſitus, atque hâc in parte moratur,
Spes eſt virginibus Peliâ ſubjecta creatis,
Arte ſuum parili revireſcere poſſe parentem,
Idque petunt: pretiumque jubent ſine fine paciſci.

ſit primò viridis: nec multò poſt emittit folia, & ſtatim tegitur gravibus olivis. At quàcunque flamma eructavit ſpumas ex profundo cacabo, & guttæ calidæ ceciderunt in terram, ea viret, & ibi flores & tenera græmina ſuccreſcunt. Quod ſtatim atque Medea advertit, evaginato gladio aperuit guttur ſenis, & morata dum vetus ſanguis eſſet exhauſtus implet illud ſuccis. Quos poſtquam Æſon abſorbuit aut acceptos ore aut plagâ, barbâ & capilli celeriter acceperunt atrum colorem, candore depoſito. Macies expulſa abiit: pallor & ſqualor excedunt, & venæ capaces turgeſcunt cruore injecto, & artus pinguescunt. Æſon ſtupet, & ſe talem recordatur fuiſſe antè cùm quadraginta annos natus eſſet.

III. *Bacchus conſpexerat ex cœlo prodigia tanti miraculi, & videns ætatem juvenilem poſſe reponi ſuis nutricibus, accipit hoc beneficium à Tethye.*

IV. *Neve fraudes omittantur Phaſias fingit odium falſum cum marito; atque fugit ſupplex ad domum Peliæ: & ejus filiæ, quoniam ipſe tardus fuit ſenio, illam excipiunt: quas brevi aſtuta Colchis deluſit ſpecie ficticæ benevolentiæ. Dumque narrat atque recenſet in numero maximorum beneficiorum, ſenium Æſonis eſſe ſublatum, atque inſigne in hâc parte orationis, ſpes eſt injecta filiabus Peliæ, patrem ſuum poſſe juvenilibus annis reſtitui pari artificio. Atque id petunt; & hortantur eam mercedem proponere quantam velit.*

NOTÆ.

284. *Vernat*] Ut veri ſtempore falet, vireſcit.

288. *Barba*] Medea, inquit Palæphatus, invenit quæ canos capillos in nigros verteret. Prima quoque lavacrum calidum repperit, cujus vis medica vegetiores redderet homines, & ſanitati reſtitueret. Eam quoque teſtatur Diogenes apud Stobæum, rationem inveniſſe quâ molles & inertes fortes & prudentes fierent. Atque hinc locus datus fabulæ.

295. *Nutricibus*] Quas lib. III. v. 314. *Nyſeidas* dixit; ſed Faſt. 5. *Hyadas*: Pherecydes apud Homeri Comment. *Dodonæas*.

296. *Tethye*] Apud quam (Oceani uxorem) latuiſſe Bacchum, dum Lycurgum fugeret, fabulæ tradiderunt.

297. *Dolo*] Medeæ fraudibus aſſuetæ.

298. *Phaſias*] Medea ipſa, à Phaſi Colchorum fluvio ſic dicta.

Ib. *Peliæ*] Qui Pelias, Æſonis frater, Theſſaliæ regnum ſibi à fratre commiſſum quod Jaſoni adulto reſtitueret, per fraudem retinebat: quamobrem, dolis quoque, & ſimulato Jaſonis odio, Medea illum de medio tollere aggreditur.

302. *Meritorum*] Quibus ingratum Jaſonem ſibi maximè devincire ſtuduerat.

303. *Situs*] Squalores, & Senium.

Ib. *Moratur*] Ut puellis illis ſuum quoque patrem ad juveniles annos revocandi ſtudium injiceret.

306. *Pretium ſine fine*] Maximum & immenſum.

Illa aliquantulùm tacet; & videtur hærere, atque incertas facit mentes precantium simulatâ vultûs gravitate. Mox postquam promisit, ut fides, inquit, hujus beneficii sit certior; Aries dux gregis, qui est provectior ætate inter oves vestras, fiet agno sanè medicamento. Continuò villosus aries, qui jam exhaustus fuit multis annis, adducitur, cornu sinuato circum vacua tempora: cujus postquam venefica aperuit flaccidum jugulum cultro Hæmonio, & tinxit ferrum paucalo cruore, miscet simul artus pecudis & potentes succos in profundo caccabo. Membra corporis contrahuntur, atque spoliatur cornibus; & annus simul cum cornibus; & teneri agni balatus auditur in medio aheno. Hæc mora agno erumpit, dum mirantur balatum; & exsultat fugâ; & sequitur ubera lactea. Filiæ Pelæ admirando hæserunt, & postquam promissa fecerant fidem, tam verò acrius urgent. Sol ter exuerat jugo equos ingressos Oceanum occidentalem, & astra splendentia radiabant quartâ nocte, cùm Æëtias subeundi pertæsa

Illa brevi spatio silet; & dubitare videtur
Suspenditque animos, ficta gravitate, rogantes.
Mox ubi pollicita est, Quò sit fiducia major
Muneris hujus, ait: qui vestras maximus ævo est
Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
Protinus innumeris effœtus laniger annis
Attrahitur, flexo circum cava tempora cornu:
Cujus ut Hæmonio marcentia guttura cultro
Fodit, & exiguo maculavit sanguine ferrum;
Membra simul pecudis, validosque venefica succos
Mergit in ære cavo. Minuuntur corporis artus:
Cornuaque exuitur, nec non cum cornibus annos:
Et tener auditur medio balatus aheno.
Nec mora, balatum mirantibus exilit agnus:
Lascivitque fugâ; lactantaque ubera quærit.
Obstupuêre satæ Peliâ: promissaque postquam
Exhibuere fidem, tum verò impensiùs instant.
Ter juga Phœbus equis in Ibero gurgite mersis
Demserat, & quartâ radiantia nocte micabant
Sidera; cùm rapido fallax Æëtias igni
Imponit purum laticem, & sine viribus herbas.
Jamque neci similis, resoluto corpore, regem,
Et cum rege suo custodes somnus habebat,
Quem dederant cantus, magicæque potentia linguæ.
Intrârant jussæ cum Colchide limina natæ:
Ambiêrantque torum; Quid nunc dubitatis inertes?
Stringite, ait, gladios: veteremque haurite cruorem,
Ut repleam vacuas juvenili sanguine venas.

imponit igni puram aquam, & gramina inutilia. Jamque somnus morti similis oppresserat regem, corpore resoluto, atque custodes cum rege suo, quem quidem somnum *incantamenta & vis magicæ linguæ creaverat. Filiæ admirantes subiêrant cubiculum cum Colchide, atque circumsteterant lectum; Quid nunc hæretis frustrà? Nudate enses, atque extrahite famesum sanguinem, ut repleam inanes venas sanguine juvenili.*

NOTÆ.

308. *Frustrà gravitate*] Quia difficile fuisset tantum beneficium impetrare; quod quidem eò Medea simulabat, ut magis rogantium accenderet desiderium, ipsa vero proditionis suspicione liberetur.

Ib. *Animes rogantes*] Sic *deceptam precantem* dixit Virgilius.

309. *Qua fit*] Quò firmiùs credatis me largiri vobis posse quod rogaris.

315 *Exiguo*] Non enim sanguine abundant animalia semo confecta.

323. *Exhibuêre fidem*] Quandoquidem aries Medeæ ope ab agni lasciviam recipisset.

324. *Ter juga*] Hoc est; *tres dies transêrant*. Nam Phœbus, adveniente nocte, finigitur demere jugâ equis, qui currum ejus trahunt.

Ib. *Ibero*] Mari occiduo seu Atlantico, in quod Iberus fluvius Hispaniæ se exonerat. Ex sensu vulgi sol dicitur se in æquore Hesperio mergere, ibique diurnum emensus iter, equos reficere.

328. *Resolut.*] In somno partes corporis dissolvi videntur.

In

In manibus vestris vita est, ætasque parentis.
Si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes,
Officium præstate patri; telisque senectam
Exigite: & saniem conjecto emittite ferro.
His, ut quæque pia est, hortatibus impia prima est,
Et ne sit scelerata, facit scelus. Haud tamen ictus
Ulla suos spectare potest; oculosque reflectunt;
Cæcaque dant sævis aversæ vulnera dextris.
Ille, cruore fluens, cubito tamen allevat artus:
Semilacerque toro tentat consurgere: & inter
Tot medios gladios pallentia brachia tendens;
Quid facitis, gnatæ? quid vos in fata parentis
Armat, ait? cecidêre illis animique, manusque.
Plura locuturo cum verbis guttura Colchis
Abstulit, & calidis laniatum mersit ahenis.
V, VI. Quòd nisi pennatis serpentibus îsset in auras;
Non exempta foret pœnæ: fugit alta superque
Pelion umbrosum Philyreïa tecta, superque
Othryn, & eventu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope nympharum sublatus in aëra pennis,
Cùm gravis infuso tellus foret obruta ponto,
Deucalioneas effugit inobrutus undas.
VII. Æoliam Pitanen à lævâ parte relinquit,
Factaque de saxo longi simulacra draconis:
Idæumque nemus, quo raptum furta juvencum

Vita atque anni vestri patris sunt in vestris manibus. Si pietas est aliqua, nec spes concepistis frustraneas, bene meremini de parente; atque expellite senium cultris, atque tabum educite immisso ferro. His monitis, ut quæque maximè est pia, prima est impia; & ne sit nefaria, admittit nefas. Nulla tamen potest intueri suos ictus; & detorquent oculos, atque aversæ infligunt plagas incertas crudelibus manibus. Ille tamen in sanguine mersus sustinet membra cubito, & semilacer coratur exilire lecto atque medius inter tot ensis, porrigens lacertos exsangues, Quid agitis, filiæ, inquit; quid vos ad arma compellit contra vitam vestri patris? Animi & manus earum elanguerunt. Medea præcidit jugulum & voces illius plura locuturi, & discerptum projecit in ferventem cacabum.

V, VI. *Quòd nisi in aërem se evexisset alatis draconibus non impunè* id facinus *tulisset: sublimis evasit & super Pelion opacum, & domum Philyreïam, & super Othryn, & sedes antiqui Cerambi, eventu incytas. Hic raptus in aërem alis, auxilio nympharum, cum gravis terra fuit oppressa mari immisso, vitavit intactus aquas Deucalionei diluvii.*

VII. *Deserit à sinistrâ parte Pitanen Æoliam, & imaginem oblongi serpentis factam de lapide, & silvam Idæam, quâ juvencum furtivum*

NOTÆ.

339. *Ut quæque*] Quò magis quæque pia erat, eò magis festinat patris sanguinem emittere, quod revera erat impium.

342. *Cæca vulnera*] Quæ non videbant.

352. *Philyreïa tecta*] Quia in illis Thessaliæ montibus versatus est Chiron, Saturni & Philyræ filius.

353. *Othryn*] Qui mons Thessaliæ.

Ib. *Cerambi*] Hic in avem à nymphis mutatus, ut alii in Scarabæum, in Parnassum (quam intelligit per *loca nota*) sublatis superfuit diluvio Deucalioneo.

Ib. *Veteris*] Antiquissimi, quippe qui ante diluvium vixerit.

356. *Deucalioneas*] Quæ Deucalionis tempore terram obruerunt.

357. *Pitanen*] Urbs est Æoliæ haud procul à Caici fluminis ostio, in minore Asiâ.

358. *Draconis*] De Lesbio illo loqui videtur, de quo postea Metam. XI. qui quod Orphei caput in Hebron abjectum, & ad Lesbum inde delatum, morsu violare tentâsset, ab Apolline in saxum mutatus fuit. Atque ita optimè locorum ratio se habebit, siquidem juxta Lesbum, vel saltem ex hujus insulæ adverso, sita est Pitane, quæ loca unà cum dracone ad sinistram reliquerit.

359. *Idæumque nemus*] Phrygium dicit, nam & alius in Cretâ fuit mons Ida, qui non à sinistrâ Medeæ iter faciendi parte cum Lesbo & Pitane stare potuisset.

Ib. *Juvencum*] Fuit Thyoneus Bacchi filius, ut scripsit Acro ad Horatii Carmin. lib. I. Od. 17. quem Phrygiis pastoribus juvencum

Occuluit

ſub ſpecie cervi Bacchus celavit.

VIII. *Et quâ genitor Corythi ſepultus eſt exiguâ arenâ.*

IX. *Itemque campos quos Mæra tremefecit novo latratu.*

X. Deſerit inſuper *urbem Eurypili, quâ matres Ceæ induerunt cornua, quo tempore exercitus Herculis abiret.*

XI. *Et Rhodon Phœbæam, & Thelchinas Iälyſios, quorum oculos inficientes omnia aſpectu Jupiter exoſus, ſubjecit aquis fraternis.*

XII. *Præterit etiam muros Cartheïos antiquæ Ceæ, quâ pater Alcidamas erat admiraturus mutem columbam potuiſſe criri de corpore filiæ.*

XIII. *Poſtea mutetur ſtagna Hyries, & Tempe Cycnëia, quæ cycnus repentinus frequentavit. Nam Phyllius illic obtulerat alites, & crudelem leonem ſuperatus juſſu pueri: domuerat etiam taurum, quem jaſſus erat domare; atque amore toties contempto indignans,*

Occuluit Liber falſi ſub imagine cervi. 360
VIII. Quáque pater Corythi parvâ tumulatur arenâ.
IX. Et quos Mæra novo latratu terruit agros.
X. Eurypylique urbem, quâ Coæ cornua matres
Geſſerunt, tum cùm diſcederet Herculis agmen.
XI. Phœbeamque Rhodon, & Iälyſios Thelchinas, 365
Quorum oculos ipſo vitiantes omnia viſu
Jupiter exoſus, fraternis ſubdidit undis.
XII. Tranſit & antiquæ Cartheïa mœnia Ceæ,
Quâ pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam. 370
XIII. Inde lacus Hyries videt, & Cycneïa Tempe,
Quæ ſubitus celebravit olor. Nam Phyllius illic
Imperio pueri volucreſque, ferumque leonem
Tradiderat domitos: taurum quoque vincere juſſus
Vicerat; & ſpreto toties iratus amore, 375

XIII. Poſtea mutetur ſtagna Hyries, & Tempe Cycnëia, quæ cycnus repentinus frequentavit. Nam Phyllius illic obtulerat alites, & crudelem leonem ſuperatus juſſu pueri: domuerat etiam taurum, quem jaſſus erat domare; atque amore toties contempto indignans,

NOTÆ.

volunt abegiſſe, cujus causâ ab illis requireretur: Ipſum verò, ne furtum pateſceret, in venatorem, juvencum in cervum à Baccho mutatum fuiſſe.

361. *Quáque*] Cebrenam dicit Troadis oppidulum, ubi Paris, (Strabo, lib. XIII.) qui ex Oenone ſuſcepit Corythum, ſepultus fuit.

362. *Mæra*] Icarii fuit canis, nomine Mærâ, quæ Erigonæ patrem à paſtoribus peremtum ululatibus ſuis indicavit: unde & deorum voluntate in cœlum tranſlata, & communiori nomine Canicula dicta. Verum de eâ hîc agi non eſt veriſimile, ſi quidem in Atticâ Mæram illam fuiſſe conſtat, cùm jam quæ ad Medeæ finitimum eſſent loca, Naſo percurrat.

363. *Eurypili*] Hic fuit Herculis filius, qui in inſula Co regnavit, augur peritiſſimus.

Ib. *Quâ Coæ cornua matres*] Cos inſula eſt in Ægeo mari. Mulieres autem Coæ, cùm ægrè ferrent ab Hercule armenta Geryoni erepta per agros ſuos fuiſſe acta, Junonem dicuntur conviciari: quare Juno eas omnes in vaccas transformavit.

364. *Herculis*] In Co inſulâ urbem cognomen expugnavit Hercules, cæſo Eurypylo, abductâque filiâ ejus Chalciope.

365. *Rhodon*] Quæ inſula eſt Mediterranei maris, Soli ſacra, ejus Coloſſo olim nobiliſſima.

Ib. *Iälyſios*] Qui laſum unam ex Rhodi urbibus tenuerunt.

Ib. *Thelchinas*] Fuerunt Thelchines Iälyſi incolæ ex Cretâ profecti, periti artifices, ſed faſcinatores, quos Jupiter perdidit.

368. *Cartheïa*] A Carthea Ceæ inſulæ urbe, quæ quidem Cea Atticæ ob oriente eſt oppoſita in mari Ægæo.

371. *Lacus Hyries*] Id eſt, quem fecit Hyrie Cygni mater, amiſſi filii dolore in illum ſoluta.

Ib. *Cycneïa Tempe*] Non Theſſalica illa celeberrima dicit, ſed Bœotica *Teumeſſia*, à vicino Teumeſo monte appellata, quæ à Cycni caſu poëta jam videtur denominâſſe.

373. *Pueri*] *Cyeni*, cujus amore Phyllius ille tenebatur.

Ib. *Volucres*] Vultures, quos amoris præmium Cycnus quoque petiverat, ut ex Antonini Liberalis Metam. didicimus.

Præmia

Præmia poſcenti taurum ſuprema negabat.
Ille indignatus, Cupies dare, dixit; & alto
Deſiluit ſaxo. Cuncti cecidiſſe putabant:
Factus olor niveis pendebat in aëre pennis.
XIV. At genitrix Hyrie ſervari neſcia flendo 380
Delicuit; ſtagnumque ſuo de nomine fecit.
XV, XVI. Adjacet his Pleuron: in quâ trepidantibus alis
Ophias effugit natorum vulnera Combe. [arva
XVII, XVIII. Inde Calaureæ Latoïdos aſpicit
In volucrem verſi cum conjuge conſcia regis. 385
Dextera Cyllene eſt; in quâ cum matre Menephron
Concubiturus erat, ſævarum more ferarum.
XIX. Cephiſon procul hinc deflentem fata nepotis,
Reſpicit in tumidam Phocen ab Apolline verſi;
Eumelique domum lugentis in aëre natam. 390
XX. Tandem vipereis Ephyren Pyrenida pennis
Contigit. Hîc ævo veteres mortalia primo
Corpora vulgârunt pluvialibus edita fungis.
XXI. Sed poſtquam Colchis arſit nova nupta venenis,

molebat tradere taurum petenti eum pro ultimâ mercede. Ille dolens, Voles, inquit, præbere: atque ſe præcipitem dedit de rupe. Omnes arbitrantur dejectum eſſe: at ille mutatus in cygnum tollebatur in aërem pennis candidiſſimis.

XIV. *At mater Hyrie, ignara ejus ſalutis exhauſta eſt lacrymando, & fecit lacum de ſuo nomine.*

XV, XVI. *Pleuron ſita eſt juxta illam; in quâ Combe Ophias vitavit plagas filiorum agitatis alis.*

XVII, XVIII. *Inde videt campos Calaureæ Latoïdos conſcios regis mutati in avem cum uxore. Cyllene eſt dexterâ: in quâ Menephron erat concubiturus cum genetrice, pro conſuetudine crudelium ferarum.*

XIX. *Hinc procul ſpectat Cephiſum lugentem fata nepotis mutati ab Apolline in grandem vitulum marinum; & domum Eumeli, qui filiam in aëre morientem lugebat.*

XX. *Denique Medea pervenit Corinthum Pirenida pennis draconum. Antiqui dixerant corpora humana hîc orta primis temporibus ex fungis pluvialibus.*

XXI. *Sed poſtquam nova nupta flagravit venenis Medeæ,*

NOTÆ.

377. *Ille*] Puer *Cycnus*.

382. *Pleuron*] Ætoliæ eſt urbs multùm ab Hyries lacu & Bœotiâ diſſita; quamobrem *Brauron* reponendum cum viris doctis arbitror, qui Atticæ, vicus eſt Geographis notiſſimus Bœotiæ vicinus.

383. *Ophias*] Ophii filia.

384. *Calaureæ*] Quæ inſulæ eſt ſinûs Argolici inter Cream & Peloponneſum Demoſthenis morte nota.

Ib. *Latoïdos*] Quam Latona pro Delo dicitur eum Neptuno permutâſſe.

385. *In volucrem*] Hic fuiſſe videtur Ceyx rex Trachinis, qui cùm tempeſtate in mari periiſſet; poſtea unà cùm uxore Halcyone in aves halcyonidas converſi ſunt, ut in lib. XI. fusè deſcribitur.

386. *Cum matre*] Cum Bliade matre ſuâ, & Cyllene filiâ in Arcadiâ (ubi Mons Cyllene) concubuit. Hygin. fab. 253.

388. *Cephiſon*] Plures fuerunt Cephiſi; ſed hîc de Bœotico agi veriſimile eſt.

389. *Phocen*] Vitulum dicit marinum.

390. *Eumeli domum*] Patres dicit Achaiæ urbem maritimam, in quâ regnavit Eumelus; cujus filius Antheas, Triptolemi à patre hoſpitio accepti currum, dormiente illo, conſcendit, ex quo dejectu interiit. Atque adeò pro *natam*, *natum* legendum eſſe autumant. Antheam inſuper Eumeli filiam fuiſſe dicunt nonnulli, quam in avem mutatum Eumelum ploraviſſe conjiciunt.

391. *Ephyren*] Corinthum dici, ab Ephyre Oceani filiâ, quæ ibi prima habitavit, ſic dictam.

Ib. *Pirenida*] A Pirene fonte, qui ad Acrocorinthi montis radices ſitus.

394. *Nova nupta*] Creüſa, Creontis Corinthiorum regis filia; ad quem Medea, dolens ſibi eam à Jaſone præpoſitam, veſtem venenis imbutam miſit; per quam non Creüſa, ſed Creontis regia deflagravit.

Fla-

& mare utrumque ſpectavit domum regis ire ruſſam. Medea gladium infixum cinget ſanguine ſuorum filiorum: Et ſic matri iniquam d. patre vindictam ſumens, ostendit arma Jaſonis. Hunc abſcripta draconibus Titaniacis jubit arces Athenienſes, quæ corripuerant pariter te, æquiſſime Phineu, teque ferum Peripha volantes, & nepotes Polypemonis ſuſtentatum novis alis.

XXII. *Ægeus hanc hoſpitio ſuſcepit, vituperandus in hoc uno facinore; atque hoſpitium eſt ſatis, jungit cum ſibi etiam jure connubii. Jamque Theſeus adoleverat ſuus ignotus patri, qui pacem firmaverat in Iſthmo himari ſuâ virtute. Medea parat in hujus cladem venenum, quod olim adoleverat ſecum a regionibus Scythiæ. Illud dicunt natum ex dentibus canis Echidnæ. Eſt antrum obſcurum caligoſo aditu; eſt iter devexum per quod heros Tyrinthius attraxit oculis hæſitantem & quaſi adamante complicatis Cerberum reluctantem, & detorquentem oculos à die & adiis ſplendidis qui impulſus vâ rabiesâ ſimul replevit aëra latratu triplici vâ; & infecit virentes campos ſpumis albis. His creduntur cruciatus, & inclusa jamdiu ſævæ & ſecundæ terræ aſſumſiſſe potentiam nocendi. Quæ vivacia, quæ progerminant in duræ rupe,*

Flagrantemque domum regis mare vidit utrumque.
Sanguine natorum perfunditur impius enſis; 396
Ultaque ſe malè mater, Iaſonis effugit arma.
Hinc Titaniacis ablata draconibus, intrat
Palladias arces; quæ te, juſtiſſime Phineu,
Teque, ſenex Peripha, pariter vidère volantes. 400
Innixamque novis neptem Polypemonis alis.
XXII. Excipit hanc Ægeus, facto damnandus in uno:
Nec ſatis hoſpitium eſt, thalami quoq; fœdere jungit.
Jamque aderat Theſeus proles ignara parenti:
Qui virtute ſuâ bimarem pacaverat Iſthmon. 405
Hujus in exitium miſcet Medea quod olim
Attulerat ſecum Scythicis aconiton ab oris.
Illud Echidneæ memorant è dentibus ortum
Eſſe canis. Specus eſt tenebroſo cæcus hiatu:
Eſt via declivis, per quam Tyrinthius heros 410
Reſtantem, contraque diem, radioſque micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante catenis,
Cerberon abſtraxit: rabidâ qui concitus irâ
Implevit pariter ternis latratibus auras,
Et ſparſit virides ſpumis albentibus agros. 415
Has concrèſſe putant: nactaſque alimenta feracis
Fœcundique ſoli, vires cepiſſe nocendi.
Quæ, quia naſcuntur durâ, vivacia, caute,

NOTÆ.

395. *Undibus*] Ionium & Ægeum inter quæ poſita eſt Corinthus.

396. *Natorum*] Mermeri & Pheretis, quos ex Medeâ Jaſon ſuſceperat; ipſe dolore animos in patris vindictam mactavit. Quanquam à Corinthiis trucidatos alii voluerunt.

398. *Titaniacis*] Ex Titani ſanguine ortis; vel quos à Titane ſeu ſole Medea cum curru acceperat.

399. *Palladias*] Athenas à Pallade, quæ ibi præcipuè colebatur, ita dictas.

401. *Polypemonis*] Cui & *Procruſtæ* nomen fuit, quem quidem latronem Theſeus occidit: De nepti. utì de Periphâ & Phineo, non habeo quod referre poſſim.

402. *Ægeus*] Qui Theſei pater.

404. *Ignara*] Quia Ægeus Æthram uxorem apud Pittheum patrem ſuum commorantem juſſerat non priùs ad ſe filium mittere quàm ſaxum, cui calceos & enſem ſubjecerat, per ſe adultus revolvere poſſet.

405 *Iſthmon*] Corinthiacum, quem latrones infederant à Theſeo peremti.

407. *Aconiton*] Herba veneni, ut aiunt, præſentiſſimi, quam quidem ex Cerberi canis, ad ſuperos ab Hercule tracti, bile natam fuiſſe volunt Plin. l. II. c. 27.

408 *Echidneæ*] Quia ex Echidnâ monſtro ortus Cerberus.

409. *Specus*] Apud Heracleam Ponticam ubi monſtratur is ad inferos aditus, copioſe, naſcitur. Plin. ibid.

410. *Tyrinthius heros*] Herculem dicit à Tirynthe, ubi natus eſt.

411. *Contraque diem*] Quem non conſuevit intueri inferorum canis.

Agreſtes

NOTÆ.

419. *Aconita vocant*] Ἀπὸ τῆς Ἀκόνης, à Cote; quòd in cotibus naſcatur.

Ib. *Conjugis*] Medeæ, quæ ut regni ſucceſſionem ad filium Medum derivaret, advenientem Theſeum è medio tollere properabat.

423. *Signa ſui generis*] Id eſt, quibus prolem ſuam cognoſcere antè inſtituerat, cum ſaxo enſem cum calcei ſuppoſuit.

Ib. *Fatuas*] Aconitum, quod ipſe Theſeo propinaverat.

424. *Nebulis*] Quibus illi delituit.

426. *Diſcrimine*] Differentiâ. Parum enim abfuit, quin Theſeus venenum hauriret.

430. *Erechtheidæ*] *Athenienſes*, ab Erechtheo ne dictis.

433. *Te, maxime Tirynthi*] Hoc pro carmine eſt, quod in Theſei laudem cecinerunt Athenienſes.

434. *Marathon*] Urbs eſt agri Attici.

Ib. *Cretæi*] Taurum dicit eſſe natum, Cretam infeſtantem, quem domandum Eurythcus Hercuti propoſuit. Illum verò ad ſe perductum Eurytheus dimiſit, quem, cùm Atticam devaſtaret, Theſeus mactavit.

435. *Sus*] Cromyoniam dicit ſuem à Theſeo interfectam, quæ Cromeonem agri Corinthiaci vicum infeſtabat.

436. *Tellus Epidauria*] Fuit Epidaurus Peloponneſi oppidum, Æſculapii templo clarum.

437. *Perim*] Periphetam dicit circa Epidauriam latrocinia ſua exercentem, qui à κορύνη ſeu clavâ, *Corynetes* dictus eſt.

438. *Cephiſſus*] Qua Cephiſſus præterfluit Eleuſin, urbem Atticæ.

Ib. *Procruſtæ*] Hic hoſpites in lecto quodam prætorio, longiores decurtabat, breviores extendebat.

439. *Cercyonis*] Qui viatores in palæſtrâ victos, aut etiam certare recuſantes interficiebat. Paulan. in Attic.

Ib. *Cerealis*] Quia in illo Atticæ vico *majora* Cereris myſteria celebrabantur.

Occidit

ruſtici appellant Aconita. Ipſi pater Ægeus ita tutæ ſuæ tanquam hoſti, uxoris dolo. Theſeus necis acceperat oblata pocula dextrâ; cùm parens cognovit in capulo eburno enſis indicia ſuæ ſtirpis, & depulit ſceleſtum venenum ab ore. Illa vitatæ mortem, mutatione ſuâ nebulis ſibi viduens.

XXIII. *At pater Ægeus, quamvis gaudet ſuo inventum, ſtupens tantum ſuorum potuiſſe patrari, ſeu intervallo mortis recendit ignem ſuper aras; & ſummis dona dîis offert; ſecuret percutiunt colla nec-a taurorum habentium cornua religata tæmis. Nullus dies dicatur illuxiſſe majori cultu ab Erechtheidis celebratus. Patres & ipſa plebs frequentant epulas; atque, Bacchi ſtimulante ingenium, canticat verſus. Te maxime Theſeu, maxime Tirynthi, Marathon mota eſt Marathone, maxime Theſeu, languine*

Agreſtes aconita vocant. Ea conjugis aſtu
Ipſe parens Ægeus nato porrexit, ut hoſti. 420
Sumſerat ignarâ Theſeus data pocula dextrâ;
Cùm pater in capulo gladii cognovit eburno
Signa ſui generis; facinuſque excuſſit ab ore.
Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.
XXIII. At genitor, quanquam lætatur ſoſpite nato; 425
Attonitus tantum leti diſcrimine parvo
Committi potuiſſe nefas, fovet ignibus aras,
Muneribuſque Deos implet; feriuntque ſecures
Colla toroſa boum vinctorum cornua vittis.
Nullus Erechthidis fertur celebratior illo 430
Illuxiſſe dies. Agitant convivia patres,
Et medium vulgus: nec non & carmina, vino
Ingenium faciente, canunt. Te, maxime Theſeu,
Mirata eſt Marathon Cretæi ſanguine tauri:
Quodque ſuis ſecurus erat Cromyona colonus, 435
Munus, opuſque tuum eſt. Tellus Epidauria per te
Clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem:
Vidit & immitem Cephiſias ora Procruſten:
Cercyonis letum vidit Cerealis Eleuſis.

tauri Cretæi; & tuum eſt donum atque opus, quòd agricola tutus ab ejus Cromyonios vidit agros. Terra Epidauria vidit progeniem Vulcani illorum gerentem à te obrutam: Regio Cephiſias vidit quoque ferum Procruſten peremptum, Eleuſis Cerealis vidit mortem Cercyonis.

Ille Sinis interiit, perversè usus ingentibus viribus; qui poterat flectere firmas arbores; & cogebat à fastigio ad terram pinus late dejecturas corpora hominum. Iter ad Alcathoën & muros Lelegeïos est securum & apertum Scirone occijo: Et terra, & aqua recusat locum ossibus dissecti latronis, quæ diu agitata tempus dicitur mutasse in petras: & nomen Scironis ulle manet. Si velimus recensere laudes tuas, & annos tuos, præclara gesta superant annos. Concipimus vota publica pro te, ô invicte; in te gratiam indulgemus Bacchо. Regis domus perpetuat acclamationibus populi, & precibus benevolentium; neque locus ullus lugubris est in totâ urbe.

Occidit ille Sinis, magnis malè viribus usus; 440
Qui peterat curvare trabes; & agebat ab alto
Ad terram latè sparsuras corpora pinus.
Tutus ad Alcathoën Lelegeïa mœnia limes
Composito Scirone patet; sparsique latronis
Terra negat sedem, sedem negat ossibus unda: 445
Quæ jactata diu fertur durâsse vetustas
In scopulos. Scopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos, annosque tuos numerare velimus,
Facta premant annos. Pro te, fortissime, vota
Publica suscipimus: Bacchi tibi fumimus haustus. 450
Consonat assensu populi, precibusque faventûm
Regia: nec totâ tristis locus ullus in urbe est.

XXIV. *Neque tamen (usque adeò nulli lætitiæ pura est, atque aliquid tristitiæ objicitur fortunæ) Ægeus sortitus voluptatem tutam, filio recuperato. Minos vocat ad arma; qui tametsi potens est militibus, & navibus, irâ tamen paterna ob filii mortem fortiori evadit, & vindicat mortem Androgei æquis armis. Tamen ante bellum comparat copias auxiliares, & quâ classe crebatus est vehi, percurrit maria celeri classe. Hinc sibi adjungit Anaphen & regna Astypalææ, Anaphen pelagium, regna Astypaleïa minis:*

XXIV. Nec tamen (usque adeò nulli sincera voluptas;
Sollicitique aliquid lætis intervenit) Ægeus
Gaudia percepit nato secura recepto. 455
Bella parat Minos; qui quanquam milite, quanquam
Classe valet, patriâ tamen est firmissimus irâ:
Androgeïque necem justis ulciscitur armis.
Ante tamen bellum vires acquirit amicas:
Quaque potens habitus, volucri freta classe pererrat. 460
Hinc Anaphen sibi jungit, & Astypaleïa regna;
Promissis Anaphen, regna Astypaleïa bello:

NOTÆ.

440. *Sinis*] Latro fuit Isthmum obsidens, qui obvios quosque ad pinus vi maximâ inflexas alligabat, quibus emissis miseri dilacerarentur, Pari verò supplicio à Theseo affectum fuisse eum refert Pausanias.

443. *Alcathoën*] Megares ab Alcathoo restauratæ, postquam sublato Niso vastatæ fuissent à Minoë. Pausan. in Att.

Ib. *Lelegeïa*] A Lelege ædificatâ.

444. *Composito Scirone*] Quia hunc Sironem in illis locis grassantem, quæ ab eo *Sironia* saxa dicta sunt, ex iisdem scopulis Theseus in mare deturbavit: unde alios latro ille pedibus, quos sibi lavari jubebat, præcipites dare solitus fuerat.

446. *Scopulis*] *Scironides petræ* dicuntur.

449. *Facta premant*] Id est, *Annos numero facta superabunt.*

Ib. *Vota*] *Thesëa* festa significat, Athenienses in Thesei honorem instituti.

456 *Minos*] Jovis filius est Europâ, rex Cretæ, qui Athenienses pestem imprecatus, quòd filium Androgeum per invidiam occidissent: grave quoque adversus eosdem bellum excitavit.

457. *Patriâ irâ*] Patri conveniente ob cædem filii Androgei.

461. *Anaphen*] Cretici pelagi est insula.

Ib. *Astypaleïa*] Ab Astypalæâ insulâ Carpathii muris.

Hinc

Hinc humilem Myconon, cretosaque rura Cimoli,
Florentemq; Cythnon, Scyron, planamq; Seriphon,
Marmoreamque Paron, quâque impia prodidit arcem 465
Sithonis accepto, quod avara proposcerat, auro.
Mutata est in avem, quæ nunc quoque diligit aurum;
Nigra pedem, nigris velata monedula pennis.

XXV. At non Oliaros, Didymæque, & Tenos, & Andros,
Et Gyaros, nitidæque ferax Peparethos olivæ, 470
Gnossiacas juvêre rates; latere inde sinistro
Oenopiam Minos petît Æacidëia regna.
Oenopiam veteres appellavêre; sed ipse
Æacus Æginam genitricis nomine dixit.
Turba ruit, tantæque virum cognoscere famæ 475
Expetit. Occurrunt illi Telamonque, minorque
Quam Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus.
Ipse quoque egreditur tardus gravitate senili
Æacus; &, quæ sit veniendi causa, requirit.
Admonitus patrii luctûs suspirat, & illi 480
Dicta refert rector populorum talia centum:
Arma juves oro pro gnato sumpta; piæque
Pars sis militiæ. Tumulo solatia posco.

hinc parvam Myconon, & campos cretosos Cimoli, & Cythnon claram, Scyron, & Seriphon planam, & Paron marmore abundantem, & quâ impia Sithonis prodiit arcem, auro accepto, quod avara expetierat. Versa est in avem quæ etiam nunc, amat aurum; atra pedibus monedula, tecta atris pennis.

XXV. *At non Oliaros, & Didymæ, & Tenos, & Andros, & Gyaros, & Peparethos fertilis splendidæ olivæ copiam tulerunt navibus Cretensibus. Postea Minos venit Oenopiam, regna Æacidëia à parte lævâ. Antiqui dixerunt Oenopiam; sed ipse Æacus vocavit Æginam, nomine matris. Populus accurrit, & cupit cernere virum tanta laude celebratum. Telamon, & Peleus junior quàm Telamon, & Phocus tertius filius, obviàm illi procedunt. Ipse etiam Æacus gravatus tarditate senili ex ædibus prodiit; & petit quæ sit causa adventûs. Rex centum civitatum recordatus luctûs paterni suspirat, & illi narrat talia: Precor, ut tuearis arma capta pro ulciscenda filii nece, & venias in societatem belli piâ causâ suscepti: Peto* ultionem, *quæ sepultos manes placet.*

NOTÆ.

465. *Myconon*] Est Mycone, seu Myconus, Ægæi maris insula, una ex Cycladibus.

Ib. *Cimoli*] Quæ insula est in Cretico mari, inter Sporadas.

464. *Cythnon*] Hæc, cum tribus sequentibus, inter Cycladas recensetur.

465. *Quâque*] Locus hic proculdubio corruptus: Nec satis sequentia inter se cohærent.

466. *Sithonis*] Thracia aliqua mulier, à Sithoniâ Thraciæ parte.

468. *Nigra*] Rubris pedibus esse monedulas, quibus monetæ amor & furacitas nomen dedit, scripserunt alii.

469. *At non Oliaros*] Insulæ sunt Ægæi ex Cycladibus, quæ Minoïs auxilium adversus Athenienses non tulerunt.

Ib. *Didymæ*] Ita dictæ à figurâ; *gemellæ* namque videntur.

Ib. *Tenos*] Neptuni templo celebris fuit.

Ib. *Andros*] Ab Andro Anii filio cognominata.

470. *Gyaros*] Hanc inter Sporadas recensent nonnulli, quæ ad Cycladas referri debet. Sterilissima fuit insula; quòd etiam noxios Romani deportabant.

Ib. *Peparethos*] Inter Cycladas etiam numeratur, oleo abundans.

471. *Gnossiacas*] Naves Minoïs, cui Gnossius urbs Cretica regia fuit.

472. *Oenopiam*] Æginam dicit insulam in Sinu Saronico, Æacidarum origine marisque imperio olim nobilem, cujus nomen mutavit Ægina Asopi filia, Æaci mater, illuc a Jove translata.

Ib. *Æacidëia*] Ubi Æacus Jovis filius regnavit.

474. *Nomine*] Hinc orta Junonis invidia, immissaque pestilentia.

476. *Telamon*] Æaci filius, ut & Peleus & Phocus.

480. *Luctûs*] Propter Androgeum Minoïs filium interfectum.

481. *Rector*] Minos Cretæ insulæ, centum urbibus olim celebris, rex ipse celeberrimus.

Huic

Ad quem Æsopides respondit, Poscis impossibilia, & non admittenda meæ civitati: neque enim ulla est terra magis amata, quam hæc Cecropidis: Ea sunt fœdera inter nos. Ille mœstus discedit, atque inquit. *Magnum bi erepturi erant tua fœdera; & satiùs duxit esse bellum minitari quàm gerere, atque ibi anìe perdere suas opes. Classis Lyctia paterat videri. ex mœnibus Oenopiis; cùm navis Attica impulsa pleno velo appellit, & subit portus amicos, quæ vehebat Cephalum, atq; unà missa patriæ Æacidæ: juvenes agnoverunt Cephalum, quamvis non visum longo tempore, & dextras junxerunt, & duxerunt ad domum genitoris. Heros* corpore præstans, *& habens etiamnum juventa præstantiæ formæ ingreditur; & gerens ramum olivæ domesticæ, ætate provectior, habet à dextra & sinistra, duos juniores Clyten & Buten Pallante natos. Postquam primi congressus exhauserunt suam orationem, Cephalus exponit* mandata quæ *ab* Atheniensibus *acceperat, & petit auxilium; & memorat fœdus, & jura majorum; ante adjicit imperium tetas Achille affectas. Postquam dixerat, Æacus, veram postea in aequo posuit, Ne, inquit, quam petitis, Athenæ, sed accipite. Neque parum splendor eximiæ opes, quas hæc insula habet, esse vestras: immo omnis iste splendor rerum mearum dixerat. Non arma civibus: jubet ire mox mihi, atque in hostem. Dii gratia, tempus ibi prosperum, & quod expectant non negandi auxilii non patitur. Immo, inquit Cephalus, ita eveniat, voveo ut tuæ opes augeantur civibus*

Huic Æsopiades, Petis irrita, dixit, & urbi
Haud facienda meæ: neque enim conjunctior ullâ
Cecropidis hâc est tellus. Ea fœdera nobis.
Tristis abit: Stabuntque tibi tua fœdera magno,
Dixit; & utilius bellum putat esse minari,
Quàm gerere, atque suas ibi præconsumere vires.
Classis ab Oenopiis etiamnum Lyctia muris
Spectari poterat; cùm pleno concita velo
Attica puppis adest, in portusque intrat amicos:
Quæ Cephalum, patriæque simul mandata ferebat.
Æacidæ longo juvenes post tempore visum
Agnovêre tamen Cephalum, dextrasque dedêre,
Inque patris duxêre domum. Spectabilis heros,
Et veteris retinens etiamnum pignora formæ,
Ingreditur: ramumque tenens popularis olivæ
A dextrâ, lævâque duos ætate minores
Major habet, Clyton & Buten, Pallante creatos.
Postquam congressus primi sua verba tulerunt:
Cecropidum Cephalus peragit mandata, rogatque
Auxilium; fœdusque refert, & jura parentum:
Imperiumque peti totius Achaïdos addit.
Sic ubi mandatam juvit facundia causam;
Æacus in capulo sceptri nitente sinistrâ,
Ne petite auxilium, sed sumite, dixit, Athenæ.
Nec dubiè vires, quas hæc habet insula, vestras
Ducite, & omnis eat rerum status iste mearum.
Robora non desunt. Superest mihi miles, & hosti.
Gratia Diis, felix & inexcusabile tempus.
Immo ita sit, Cephalus, crescat tua civibus opto

imperium tetas Achille affectas. Postquam dixerat, Æacus, veram postea in æquo posuit, Ne, inquit, quam petitis, Athenæ, sed accipite. Neque parum splendor eximiæ opes, quas hæc insula habet, esse vestras: immo omnis iste splendor rerum mearum dixerat. Non arma civibus: jubet ire mox mihi, atque in hostem. Dii gratia, tempus ibi prosperum, & quod expectant non negandi auxilii non patitur. Immo, inquit Cephalus, ita eveniat, voveo ut tuæ opes augeantur civibus

NOTÆ

484. *Æsopiades*] Æacus, ex Æginâ Æsopi filia ortus

490 *Lyctia*] Cretensis, in quâ quidem claruit Lyctus etiam urbs Cretæ suos habeat mihi dices.

495. *Cephalum*] Dejoni, vel, ut alii volunt, Mercurii & Herses, quam Cecrops genuit, filium, virum formosissimum, quem etiam Aurora amavit.

498. *Olivæ*] Pacis signi.

500. *Major*] Cephalus natu grandior.

Ib. *Pallante*] Qui Pallas Pandionis Atheniarum regis fuit filius.

503. *Fœdus*] Quod Æginetæ inter & Atheniensis percussum fuerat.

504. *Pax*] A Minoe: Quod, ut causæ fieret, Æacumque periculi metu moveret, Cephalus addebat.

509. *Omnis eat*] In vestrum auxilium. Malo legere cum Heinsio, *Communis rerum status iste mearum est*, mihi scilicet cum Atheniensibus.

510. *Mihi*] Hoc est, *Superjunt mihi milites, & adjuvandi, & repellendo hosti.*

Equidem modò appellus lætatus sum, cùm tam elegans juventus, tam similis ætate mihi occurrit: attamen multos inde exquiro, quos vidi olim cùm excipiebar in vestrâ urbe. Æacus suspiravit, atque sic locutus est lugubri sono: Latior fortuna sequetur triste principium. Utinam possem vobis hanc referre! nunc narrabo sine ullo ordine: & ne vos detineam prolixo verborum circuitu; quos expetis mente memori, jacent nisi ossa & cinis: & cùm illi occiderunt, quota pars cecidit rerum mearum! Crudelis pestis immissa est populis irâ Junonis infensæ atque *odio persequentis tellurem appellatam ab adultera. Quamdiu strages credita terrestris, & prava causa tanti mali nos fugit, medicâ arte utebamur. Atqui Cladis vincebat auxilium, quod nihil profuit. Initio aër incubuit terris opacâ caligine, & incluſit calores inertes nubibus. Et dum luna quater implevit orbem cornibus concurrentibus & quater diminuta dissolvit orbem plenum, notitepentes flaverunt auris pestiferis. Certum est* corruptionem aëris *irrepsisse in fontes, & stagna, atque multa millia anguium serpsisse per campos desertos, & infecisse flumina suis venenis. Vis mali præcipitis primò nota est interitu canum & avium, & ovium, & boum, itemque ferarum. Miser agricola stupet fortes tauros procumbere inter* arandum, *atque cadere in medio sulco. Vellera ultro defluunt ovium gregibus emittentibus balatus languidos, & corpora extenuantur. Equus nuper generosus, multâ laude* nobilis *in campo contemnit victoriam; atque immemor honorum præteritorum gemit ad præsepe periturus morbo ignavo.*

Res, ait. Adveniens equidem modò gaudia cepi;
Cùm tam pulchra mihi, tam par ætate juventus
Obvia processit. Multos tamen inde requiro,
Quos quondam vidi vestrâ priùs urbe receptus.
Æacus ingemuit; tristique ita voce locutus:
Flebile principium melior fortuna sequetur.
Hanc utinam possem vobis memorare! sine ullo
Ordine nunc repetam. Neu longâ ambage morer vos;
Ossa, cinisque jacent, memori quos mente requiris.
Et quota pars illi rerum periêre mearum!
Dira lues irâ populis Junonis iniquæ
Incidit exosæ dictas à pellice terras.
Dum visum mortale malum, tantæque latebat
Causa nocens cladis: pugnatum est arte medendi.
Exitium superabat opem; quæ victa jacebat.
Principio cœlum spissâ caligine terras
Pressit; & ignavos incluſit nubibus æstus.
Dumque quater junctis implevit cornibus orbem
Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
Letiferis calidi spirârunt flatibus Austri.
Constat & in fontes vitium venisse, lacusque;
Milliaque incultos serpentum multa per agros
Errâsse; atque suis fluvios temerâsse venenis.
Strage canum primâ, volucrumq; oviumq; boumq;
Inque feris subiti deprênsa potentia morbi.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros; medioque recumbere sulco.
Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros
Sponte suâ lanæque cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ,
Degenerat palmas: veterumque oblitus honorum,
Ad præsepe gemit, morbo moriturus inerti.

NOTÆ.

518. *Melior*] Quia postquam suorum jacturam enarraverit Æacus, Jovis beneficium memorabit.

523. *Lues*] Pestem dicit, cujus descriptionem plerique omnes poëtæ ex Thucydide, qui pestem Atheniensem elegantissimè expressit, desumpserant.

524. *Exosæ*] Æginam insulam, à pellice quam odit denominatam.

536. *Strage canum*] Hæc ex primo Iliad. sumpta videntur. Pecudes enim ad terram pronæ, & cerebro minùs frigidæ quam homines, τῆς νοτιδὸς ἀτμὸν, *hauriebant, & ex his primùm quibus* odora vis.

Aper obitus eſt frendere: Cervus non credit curſui; neque urſi invadunt valida armenta. Morbus retinet omnia; atque corpora turpia ſtrata ſunt per nemora, per campos, & per vias. Aër eſt infectus odoribus. Stupenda dico. Neque canes, neque aves rapaces, neque lupi villis *candentes illa* cadavera *guſtaverunt: liquefacta diffluunt, atque efficiunt halitu, & ſpargunt latè contagia. Lues dimanavit ad infelices agricolas clade majore, atque graſſatur intra muros magnæ urbis. Primò præcordia æſtuant, atque rubor & difficilis reſpiratio ſunt ſigna ardoris incluſi. Lingua aſpera turget, atque ora exſiccata hiant ventis exſultantibus; & aër infectus attrahitur per hiatum. Nequeunt tolerare ſuppoſitas veſtes, aut ullos amictus: ſed immittunt pectora inflata in humum: neque corpus refrigeratur terrâ ſed terra ardet ex corpore impoſito. Neque medicus opem ferre poteſt, & ipſa fera lues invadit eos; atque artes nocent iis qui illas profitentur. Quò quiſque proptiùs accedit, & fidelius fert opem morbis, celeriùs mortem incurrit. Et cùm ſpes ſalutis receſſit, & cognoſcunt finem contagii in obitu, obſequuntur libidini; neque ullo modo ſunt ſolliciti de eo quod juvet; nihil enim juvat. Hinc inde, pudore abjecto conſiſtunt ad fontes, & flumina, & amplos puteos: neque antè eſt ſitis adempta petendo, quàm vita. Multi ibi ut preſſi non poſſunt inde ſeſe tollere; atque ferunt in ipſis aquis: nonnullus tamen etiam illas bibit. Et, adeò tædet odioſi tori infelices, ut inde prorumpant; vel ſi vires impediunt ſtare, devolvunt corpora in terram, & quiſque vitat ſuas domos; quæ ſedes cuique videntur exitiales. Et quia cauſa ignoratur, locus cauſa creditur vitii. Cerneres ſemimortuos vagari per vias, dum poterant conſiſtere; aras lugentes & humi ſtratos & torquentes oculos ultima metu.*

Non aper iraſci meminit; non fidere curſu
Cerva; nec armentis incurrere fortibus urſi.
Omnia languor habet; Silviſque, agriſque, viiſque
Corpora fœda jacent. Vitiantur odoribus auræ.
Mira loquor. Non illa canes, avidæve volucres,
Non cani tetigêre lupi: dilapſa liqueſcunt,
Afflatuque nocent; & agunt contagia latè.
Pervenit ad miſeros damno graviore colonos
Peſtis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.
Viſcera torrentur primò; flammæque latentis
Indicium rubor eſt, & ductus anhelitus ægrè.
Aſpera lingua tumet; trepidiſque arentia venis
Ora patent; auræque graves captantur hiatu.
Non ſtratum, non ulla pati velamina poſſunt;
Dura ſed in terrâ ponunt præcordia: nec ſit
Corpus humo gelidum, ſed humus de corpore fervet.
Nec moderator adeſt: inque ipſos ſæva medentes
Erumpit clades; obſuntque auctoribus artes.
Quò propior quiſque eſt, ſervitque fideliùs ægro,
In partem leti citiùs venit. Utque ſalutis
Spes abiît, finemque vident in funere morbi;
Indulgent animis: & nulla, quid utile, cura eſt:
Utile enim nihil eſt. Paſſim poſitoque pudore,
Fontibus, & fluviis, puteïſque capacibus hærent:
Nec priùs eſt extincta ſitis, quàm vita, bibendo.
Inde graves multi nequeunt conſurgere, & ipſis
Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit & illas.
Tantaque ſunt miſeris inviſi tædia lecti;
Proſiliunt; aut, ſi prohibent conſiſtere vires,
Corpora devolvunt in humum; fugiuntque penates
Quiſque ſuos: ſua quiq; domus funeſta videtur.
Et quia cauſa latet, locus eſt in crimine notus.
Semianimes errare viis, dum ſtare valebant,
Aſpiceres; flentes alios, terræque jacentes;
Laſſaque verſantes ſupremo lumina motu.

NOTÆ.

550. *Diliſſi*] Cadavera intacta à canibus & vulturibus tabes abſumerat.

551. *Afflatuque nocent*] Expirant enim odoris fœditatem intolerabilem.

561. *Moderator*] Medicum dicit.

562. *Obſunt*] Quia dum apud ægros verſantur, peſte quoque corripiuntur.

[Membraque

[Membraque pendentis tendunt ab ſidera cœli,
Hîc, illîc ubi mors deprênderat exhalantes.]
Quid mihi tunc animi fuit? an, quod debuit eſſe,
Ut vitam odiſſem, & cuperem pars eſſe meorum?
Quò ſe cunque acies oculorum flexerat, illîc
Vulgus erat ſtratum. Veluti cùm putria motis
Poma cadunt ramis, agitatâque ilice glandes.
Templa vides contrà gradibus ſublimia longis:
Jupiter illa tenet. Quis non altaribus illis
Irrita thura tulit? quoties pro conjuge conjux,
Pro gnato genitor, dum verba precantia dicit,
Non exoratis animam finivit in aris,
Inque manu thuris pars inconſumpta reperta eſt!
Admoti quoties templis, dum vota ſacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum,
Haud expectato ceciderunt vulnere tauri!
Ipſe ego ſacra Jovi pro me, patriâque, tribuſque
Cùm facerem natis, mugitus victima diros
Edidit; & ſubitò collapſa ſine ictibus ullis
Exiguo tinxit ſubjectos ſanguine cultros.
Fibra quoq; ægra notas veri, monituſq; Deorum
Perdiderat. Triſtes penetrant ad viſcera morbi.
Ante ſacros vidi projecta cadavera poſtes:
Ante ipſas, quò mors foret invidioſior, aras.
Pars animam laqueo claudunt; mortiſque timorem
Morte fugant: ultroque vocant venientia fata.
Corpora miſſa neci nullis de more feruntur
Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras: aut dantur in altos
Indotata rogos. Et jam reverentia nulla eſt:
Deque rogis pugnant; alieniſque ignibus ardent.

Atque hinc inde ubi mors corripuerat efflantes animam, tollunt artus ad aſtra cœli imminentis. Quid mihi fuit tunc mentis? an, quod oportuit eſſe, ut vitam odio haberem, & optarem eſſe pars meorum qui occubuerunt? *In quamcunque partem lumen oculorum ſeſe obverterat, ibi erat plebs jacens: quemadmodum cùm poma corrupta defluunt ramis agitatis, aut glandes quercu concuſsâ. Cernis è regionè templa excelſa longis gradibus; Jovi dicata ſunt. Quis non immiſit thura inutilia illis aris? Quoties dum conſors tori fundit preces pro conſorte, pater pro filio, efflavit ſpiritum ad altaria* Deorum vota *non audientium? Atque pars thuris inventa eſt integra in manu. Quoties boves adducti ad templa procubuerunt non expectato ictu, dum ſacerdos fundit preces, & ſpargit vinum purum inter cornua. Cùm ipſe ego ſacra facerem Jovi pro me, pro patriâ, atque tribus filiis, victima emiſit horrendos mugitus; atque ſtatim procumbens ſine ullis ictibus, infeci cultros immiſſos pauco ſanguine. Fibra etiam morbida amiſerat ſigna quibus verum* cognoſcitur *& voluntas Deorum: fera lues graſſatur in præcordia: Conſpexi cadavera proſtrata ad ſacra templorum limina*; immo *ad altaria ipſa, ut mors eſſet màgis odioſa. Pars ſiſtebant ſpiritum fune, atque depellunt metum obitûs obitu, & præceſſunt fata ſponte accidentia. Corpora morti tradita nullis exſequiarum* honoribus *efferuntur pro more, neque enim valvæ erant capaces exſequiarum. Vel ſternuntur humi abſque ſepulturâ; vel inhonorata tolluntur in excelſos rogos. Neque jam ulla eſt veneratio: atque certant de rogis, & comburuntur alienis flammis.*

NOTÆ.

580. *Pendentis*] Undique ſuſpenſi, convexi.

587. *Vides*] Hoc dicit Æacus, digito templum demonſtrans.

594. *Fundit*] Poſt libatam, avulſus ſetis, poſt immolatam, ſale & farre fronti interſperſis, probata eſt hoſtia, vino, eoque mero, inter cornua fuſo

595. *Haud expectato*] Lue, non ſecuri ceciderunt.

600. *Fibra*] Per viſcerum patres extremas futurorum veritatem rimari ſolebant Haruſpices; quæ quidem partes cùm morbo abſorptæ & vitiatæ eſſent, nullum indicium habebant.

606. *Nullis de more*] Nullo exequiarum honore honeſtata dicit cadavera, cùm ea *ne quidem* portæ capere potuiſſent quæ efferre ſtuduiſſent. *Funus* eſt pompa exequiarum.

609. *Indotata*] Nec thure in rogum ingeſto, nec ab amicis collatis muneribus contra quàm vulgò fiebat.

Qui lacryment, deſunt: indefletæque vagantur
Natorumq; virúmq; animæ, juvenumq; ſenumque.
Nec locus in tumulos, nec ſufficit arbor in ignes.
Attonitus tanto miſerarum turbine rerum,
Jupiter ô, dixi, ſi te non falſa loquuntur
Dicta ſub amplexus Æginæ Aſopidos îſſe:
Nec te, magne pater, noſtri pudet eſſe parentem;
Aut mihi redde meos: aut me quoque conde ſepul-
Ille notam fulgore dedit, tonitruque ſecundo. [chro.
Accipio, ſintque iſta precor felicia mentis
Signa tuæ, dixi: quod das mihi, pigneror, omen.
Fortè fuit juxtà patulis rariſſima ramis
Sacra Jovi quercus de ſemine Dodonæo.
Hîc nos frugilegas aſpeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugoſoque ſuum ſervantes cortice callem.
Dum numerum miror, Totidem, pater optimè, dixi,
Tu mihi da cives: & inania mœnia reple.
Intremuit, ramiſque ſonum ſine flamine motis
Alta dedit quercus. Pavido mihi membra timore
Horruerant, ſtabantque comæ. Tamen oſcula terræ,
Roboribuſque dedi: nec me ſperare fatebar;
Sperabam tamen; atque animo mea vota fovebam.
Nox ſubit: & curis exercita corpora ſomnus
Occupat. Ante oculos eadem mihi quercus ad-
eſſe,
Et ramos totidem, totidemque animalia ramis
Ferre ſuis viſa eſt; parilique tremiſcere motu:
Graniferumque agmen ſubjectis ſpargere in arvis.
Creſcere quod ſubitò, & majus majuſque videri,

Nulli ſunt qui lugeant; atque animæ nullis lacrymis honoratæ libererum & virorum, & juvenum, & ſenum errant. Neque locus eſt ſatis vaſtus ad ſepulchra, neque ligna ſatis copioſa ad ignes. Stupens tantâ perturbatione rerum miſerarum, ô Jupiter, dixi, ſiquidem non falsò dicunt te veniſſe in amplexus Æginæ Aſopidos, Neque te pudet eſſe noſtrum patrem, magne pater; vel reſtitue mihi meos, vel compone me etiam tumulo. Ille favoris indicium fecit fulgure, & tonitru proſpero. Accipio, inquam, atque oro iſta ſint læta indicia tuæ voluntatis: pro pignore felici accipio præſagium quod mihi offers. Fortè adſtitit quercus de ſemine Dodonæo, Jovi ſacra rariſſima amplis ramis. Nos ibi vidimus formicas grana colligentes & trahentes parvo ore longo ordine magnum pondus, atque tenentes ſuam ſemitam per aſperum corticem quercûs. Cùm eopiam admiraret, Totidem, inquam, concede mihi cives, Parens optime, atque imple urbem hominibus *vacuam. Quercus exempla concuſſa eſt atque ſtrepitum edidit ramis agitatis ſine vento. Artus tremuerunt mihi timido, & capilli erant erecti horrore. Nihilominus deoſculatus ſum terram atque quercum: neque teſtabar me ſperare, ſperabam tamen, atque ſervabam mente mea deſideria. Nox conſequitur: atque ſopor invadit corpora defatigata ſollicitudinibus. Eadem quercus viſa eſt mihi adeſſe coram oculis, totidem habens ramos, & totidem animalia ramis; atque tremere eâdem agitatione; atque diffundere in proximos campos turbam formicarum grana ferentium. Quæ repentè viſa eſt augeri, & major atque major fieri,*

Ac ſe tollere humo; rectoque adſiſtere trunco:
Et maciem numerumque pedum, nigrumq, colorem
Ponere: & humanam membris inducere formam.
Somnus abît. Damno vigilans mea viſa; querorq;
In Superis opis eſſe nihil. At in ædibus ingens
Murmur erat: voceſque hominum exaudire videbar,
Jam mihi deſuetas. Dum ſuſpicor has quoque ſomni,
Ecce venit Telamon properus: foribuſque reclusis,
Speque, fideque, pater, dixit, majora videbis.
Egredere. Egredior: qualeſque in imagine somni
Viſus eram vidiſſe viros: ex ordine tales
Aſpicio, agnoſcoque. Adeunt; regemque ſalutant.
Vota Jovi ſolvo, populiſque recentibus urbem
Partior, & vacuos priſcis cultoribus agros,
Myrmidonaſque voco; nec origine nomina fraudo.
Corpora vidiſti. Mores, quos ante gerebant,
Nunc quoque habent: parcumque genus, patienſ-
que laborum,
Quæſitique tenax, & qui quæſita reſervent.
Hi te ad bella pares annis, animiſque ſequentur,
Cùm primùm, qui te feliciter attulit, Eurus
(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Auſtros.
XXVI. Talibus atque aliis longum ſermonibus illi
Implevêre diem. Lucis pars ultima menſæ
Eſt data, nox ſomnis. Jubar aureus extulerat ſol:
Flabat adhuc Eurus; redituraque vela tenebat.
Ad Cephalum Pallante ſati, cui grandior ætas;
Ad regem Cephalus, ſimul & Pallante creati
Conveniunt. Sed adhuc regem ſopor altus habebat.

& ſe efferre ſupra terram & ſtare erecto corpore, & deponere gracilitatem, & copiam pedum & colorem atrum, & induere figuram humanam per artus. Sopor excuſſus eſt. Expergefactus condemno mea inſomnia; atque doleo nihil eſſe auxilii à Diis. At murmur magnum erat in regiâ meâ, atque videbar audire ſonitum virorum cui jamdiu non fueram aſſuetus. Dum dubito ne & de hoc ſono ſomniavi tantùm, ecce Telamon adeſt feſtinans atque januâ apertâ, Genitor, inquit, comperies majora ſpe atque fide tuâ. Prodi quæſo. Prodeo, atque video & cognoſco tales viros ſingulatim, quales credideram vidiſſe per ſimulacra ſoporis. Accedunt, & ſalutant me tanquam *ſuum regem. Rependo vota Jovi, & diſtribuo urbem atque arva erba antiquis colonis in novos populos: atque appello Myrmidonas; neque ſpolio eos nativo nomine. Aſpexiſti corpora. Iidem vivunt moribus quibus priùs imbuti erant: gens parſimoniæ ſtudens, & labori addicta, & ſervans quod lucrifecit, & reponens parta in futurum. Hi annis atque fortitudine ſimiles comitabuntur te ad pugnas, ſtatim atque ſubſolanus, qui te feliciter adduxit, (ſubſolanus enim adduxerat) fuerit verſus in Notos.*

XXVI. *Illi conſumſerunt longum diem hujuſmodi atque aliis colloquiis. Pars diei noviſſima conceſſa eſt epulis, nox ſopori. Sol ſplendidus advexerat lucem; Subſolanus adhuc ſpirabat, atque impediebat carbaſa reverſura. Filii Pallantis cœunt ad Cephalum, qui proveetior erat ætate; Cephalus & filii Pallantis unà adeunt regem Æacum: ſed ſomnus gravis adhuc illum tenebat.*

NOTÆ.

511. *Vagantur*] Ex veterum opinione, qui inſepultorum vel minùs ſplendide compoſitorum umbræ errare dicitabant.

616. *Aſopides*] Filiæ Aſopi, qui Bœotiæ Bœotum in finum Corinthiacum labens.

623. *De ſemine Dodonæo*] Id eſt, ex illarum quercuum genere, quæ apud Dodonam crevérunt. Dodona autem eſt civitas Chaoniæ reg. Epiri, ſic dicta a Dodone Jovis & Europæ filiâ; huic propinquum erat nemus Jovi ſacrum, ubi templum Jovis Dodonæi fuiſſe dicitur. Columbas in hâc ſilvâ vaticinantes fingunt, quid Theſſali mulieres fatidicas περειάδας, i. e. columbas vocârant: alii autem quercus ipſas vocales volunt, & conſulentibus edere oraculo ſolitas.

629. *Intremuit*] Firmandi ominis causâ, exaudîtis precibus.

640] *Recto*] Qualis eſt hominum.

646. *Deſuetas*] Quia omnes prope tabe interîerant.

Ib. *Somni*] Quia res videbatur incredibilis.

654. *Myrmidonaſque*] Μύρμηξ nempe Græcis formica dicitur: Revera autem illum ideo nomen Æginetis impoſitum, quòd formicarum more, prædonum metu in antris degerent, terram foderent & agriculturam exercerent qui Æaci precibus in homines mutati finguntur, quòd docente illo, naves ædificare hoſtibus reſiſtere, in hominum denique conſpectum prodire inceperint. Strabo lib. VIII.

660. *Auſtros*] Quibus ex Æginâ ad Athenas navigatio opportuna.

662. *Pars ultima menſæ*] Prandia enim vetuſtiori ævo prorsùs ignota.

665. *Pallante ſati*] Pallantis Athenienſis filii duo Clytus & Butes.

Phocus excipit illos ad fores: nam Telamon atque ejus frater Peleus habebant delectum virorum pro militiâ. Phocus ducit Athenienſes in penetralia, atque ornatos ſucceſſos regiæ, cum quibus ſtatim atque ſedit, videt Æoliden gerere manu telum fabrefactum ex ligno ignoto, cujus mucro fuit aureus. Ille priùs pauca præfatus ex uſu communi, inquit, gaudeo ſilvis & ferarum interitu; quo tamen ex ligno ſit dejumptum jaculum, quod tractas, jam diu incertus ſum; certè ſi eſſet ex fraxino, eſſet colore flavo; ſi ex corno, nodus ineſſet. Neſcio ex quo ligno ſit: ſed noſtri oculi non aſpexerunt haſtile miſſile pulchrius iſto. Unus ex fratribus Athenienſibus reſpondet: Atque, inquit, miraberis in iſto utilitatem majorem formâ. Attingit quicquid appetit; & nulli ſubjicitur fortunæ; & redit ſanguine infectum nemine referente. Tum vero juvenis Nereïus percuſſatur cuncta; quamobrem, & unde ſit ablatum; quis auctor tanti doni. Ille reddit quæ poſcit; ſed tacet quæ indecorum eſt referre, & quâ mercede acceperit;

Excipit Æacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon fraterque viros ad bella legebant.
Phocus in interius ſpatium pulchroſque receſſus
Cecropidas ducit. Cum queis ſimul ipſe reſedit,
Aſpicit Æoliden ignotâ ex arbore factum
Ferre manu jaculum, cujus fuit aurea cuſpis.
Pauca priùs mediis ſermonibus ille locutus,
Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædiſque ferinæ:
Quâ tamen è ſilvâ teneas haſtile reciſum,
Jamdudum dubito: certè, ſi fraxinus eſſet,
Fulva colore foret: ſi cornus, nodus ineſſet.
Unde ſit ignoro: ſed non formoſius iſto
Viderunt oculi telum jaculabile noſtri.
Excipit Actæis è fratribus alter: & uſum
Majorem ſpecie mirabere, dixit, in iſto.
Conſequitur quodcunque petit: Fortunaque miſſum
Non regit; & revolat nullo referente cruentum.
Tum verò juvenis Nereïus omnia quærit;
Cur ſit, & unde datum; quis tanti muneris auctor,
Quæ petit, ille refert; ſed, quæ narrare pudori eſt,
Quâ tulerit mercede, ſilet: tactuſque dolore
Conjugis amiſſæ, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me, nate Deâ, (quis poſſit credere?) telum
Flere facit, facietque diu; ſi vivere nobis
Fata diu dederint. Hoc me cum conjuge carâ
Perdidit. Hoc utinam caruiſſem munere ſemper!
Procris erat (ſi fortè magìs pervenit ad aures
Orithyïa tuas) raptæ ſoror Orithyïæ.
Si faciem moreſque velis conferre duarum,
Dignior ipſa rapi. Pater hanc mihi junxit Erechtheus:

atque mœrore commotus propter uxorem perditam, ſic incipit, lacrymis profluentibus. Hoc jaculum, nate Deâ (quis poſſit fidem adhibere?) mihi movet fletus, & monebit diu, ſi fata nobis conceſſerint vivere diu. Hoc me prodidit cum dilectâ uxore: utinam caruiſſem ſemper iſto dono! Procris (ſi fortè petiùs Orithyia pervenit ad aures tuas) erat ſoror Orithyiæ ablatæ. Atque equidem ipſa Procris dignor abripi; ſi velis comparare formam & mores utriuſque. Pater Erechtheus mihi hanc dedit conjugem;

NOTÆ.

672. *Æoliden*] Cephalum Dionis filium Æoli nepotem, ſiquidem Deionem Apollodorus inter Æoli liberos recenſet.

674. *Medius*] Id eſt, quæ in medium ſine omni peculiari ſcopo proferri ſolent.

681. *Alter*] Clytus nempe, ſeu Butes, de quibus ſuprà.

683. *Conſequitur*] Videtur ex Aquifoliâ factum; de quâ vide Plin. lib. xxiv. cap. 13.

685. *Nereïus*] Phocus, quem ex Pſamathe Nereï filiâ Æacus ſuſtulit

688. *Munus*] Procri nempe uxore pro communicato lecto jaculum ab ipsâ Cephalus accepit; cùm ſefe illa in hoſpitam mutâſſet; ſuum verò eſſe Cephalum non cognoviſſet.

690. *Deâ*] Pſamathe nymphâ, quam Phoci matrem diximus.

695. *Orithyïa*] Erechthei Athenienſium regis filia, quam ob formam Boreas rapuiſſe dicitur.

Hanc

Hanc mihi junxit Amor. Felix dicebar, eramque:
(Non ita Diîs viſum eſt) ac nunc quoq; forſitan eſſem.
Alter agebatur poſt pacta jugalia menſis:
Cùm me cornigeris tendentem retia cervis
Vertice de ſummo ſemper florentis Hymetti
Lutea manè videt pulſis Aurora tenebris:
Invitumque rapit. Liceat mihi vera referre,
Pace Deæ; quòd ſit roſeo ſpectabilis ore,
Quòd teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quòd alatur aquis; ego Procrin amabam:
Pectore Procris erat, Procris mihi ſemper in ore.
Sacra tori, coïtuſque novos, thalamoſque recentes,
Primaque deſerti referebam fœdera lecti.
Mota Dea eſt: &, Siſte tuas, ingrate, querelas,
Procrin habe, dixit. Quòd ſi mea provida mens eſt,
Non habuiſſe voles. Meque illi irata remiſit.
Dum redeo, mecumque Deæ memorata retracto,
Eſſe metus cœpit, ne jura jugalia conjux
Non bene ſervàſſet. Faciesque, ætaſque jubebant
Credere adulterium: prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram: ſed & hæc erat, unde redibam,
Criminis exemplum: ſed cuncta timemus amantes.
Quærere, quo doleam, ſtudeo; doniſq; pudicam
Sollicitare fidem. Favet huic Aurora timori:
Immutatque meam (videor ſenſiſſe) figuram.
Palladias ineo non cognoſcendus Athenas:
Ingrediorque domum. Culpâ domus ipſa carebat;
Caſtaq; ſigna dabet: dominoque erat anxia rapto.
Vix aditu per mille dolos ad Erichthida facto;
Ut vidi, obſtupui: meditataque pœnè reliqui
Tentamenta fide: malè me, quin vera faterer,
Continui; malè quin, ut oportuit, oſcula ferrem.

Amor hanc mecum ſociavit. Beatus credebar, & beatus eram: (Non ita placitum erat dîis) & nunc eſſem fortè ſi modò iis placuiſſet. Secundus menſis incipiebat poſt ſponſalia, cùm Aurora crocea me conſpicit manè disjectis tenebris ex faſtigio Hymetti ſemper florentis, ſtruentem plagas cervis cornutis; atque me aufert repugnantem. Concedatur mihi narrare vera, ſine odio Deæ: quòd ſit pulcherrima facie roſeâ, quòd media ſit inter confinia dici, & noctis, quòd vivat liquore nectareo; Ego amabam Procrin; Procris erat ſemper mihi in corde, Procris erat in ore. Repetebam ſacra lecti, & recentes concubitus, & nuptias nuperas, & prima jura tori derelicti. Dea eſt accenſa; atque, inquit, reprime tuas querimonias, ingrate, Procrin obtineas. Quòd ſi meus animus aliquid proſpicit, optabis non habuiſſe eam: atque irata me illi reddidit. Dum revertor, atque revolvo mecum Deæ monita, occœpi timere, ne uxor non bene cuſtodiſſet fœdera connubialia: atque pulchritudo & anni ſuadebant mihi credere eam adulterium commiſiſſe: mores dehortabantur credere. Verùm tamen diſceſſeram: verùm & hæc Aurora à quâ revertebar, erat exemplum adulterii; verùm nos amantes omnia reformidamus. Nitor fingere quod me ſolicitet; atque tentare muneribus fidem pudicitiæ. Aurora favit huic paveri; atque vertit meam formam: (videor ſenſiſſe.) Subeo Athenas Palladias nulli cognoſcendus, atque intro domum. Ipſa domus vacabat crimine, & indicia faciebat caſtitatis, atque erat ſollicita ob dominum ablatum. Acceſſu vix dato ad Erechthei filiam per mille artes, cùm intuitus ſum, obſtupui: atque properedum deſerui fidei experimenta animo inſtituta: ægrè me repreſſi, quin agnoſcerem vera; agrè quies, ut decuit, ſuavia darem.

NOTÆ.

702. *Hymetti*] Qui Atticæ mons eſt, thymo, melle, apibus, & marmore nobilis.

704. *Raptæ*] Formoſiſſimi juvenis amore incenſa.

710. *Prima*] Nam Procridi dederat fidem ſe cum aliâ muliere non coiturum.

Ib. *Deſerti lecti*] Derelictæ uxoris.

719. *Criminis*] Aurora enim exemplo monſtravit, quàm facilè mulieres in adulterium incidant.

720. *Quærere*] Tzetzes 1 Chil. 20. narrat deprehenſum à Cephalo cum Pteleonte juvene, à quo acceperat auream coronam.

726. *Erechthida*] Quæ ipſa Procris eſt Erichthei filia.

728. *Fide*] Pro *fidei*, antiquè.

Mœsta erat: verùm tamen nulla fortasse esse pulchrior quàm illa etiam dum mœsta fuit; atque flagrabat desiderio mariti sublati. Tu, Phoce, conjice, qualis fuerit in illâ venustas, quam ærumna ipsa sic decebat. Quamobrem dicam, quoties honesti mores coarguerint nostros conatus? quoties iuxerit, Ego servor uni, ubicunque ipse? servo meam voluptatem uni? Cui ita...pienti istud periculum fidei non sit satis tutum? Non sum expletus; & tendo in meum exitium, dum spondeo pretium pro nocte, atque cumulando dona subigi cum denique vacillare. Vociferor; Ecce ego malè o cultus, male promissus adulter, cum vetus maritus: coarguaris me teste, infida. Illa nihil respondit: *sed tantùm superata secreto pudore vitæ domum, in quâ sibi insidiæ erant structæ, cum perverso conjuge: atque odio habens totam gentem virorum ob meam injuriam, per montes vagatur dedita ministeriis Dianæ. Tum amor vehementer pervadit ossa mea: jam derelictus essem; precabar ut ignoscerem, & agnoscebam me in culpâ esse: & potuisse etiam in ejusmodi crimen venire oblatis donis, siquidem tanta dona offerrentur. Redit ad me posteaquam ea agnovissem antè ulta puderem offensum; atque unanimis transigit annos amabiles. Dat mihi insuper, (sicuti dedisset se* tanquam *exiguum munus,) canem, quem olim sua Diana illi daret, dixerat, antevertet cunctus cursu. Tradit* mihi *unà telum, quod,* ut *vidi, tractamus manibus.*

Triſtis erat: ſed nulla tamen formoſior illâ
Eſſe poteſt triſti; deſiderioque calebat
Conjugis abrepti. Tu collige, qualis in illâ,
Phoce, decor fuerit: quam ſic dolor ipſe decebat.
Quid referam, quoties tentamina noſtra pudici
Reppulerint mores? quoties, Ego, dixerit, uni
Servor, ubicunque eſt: uni mea gaudia ſervo?
Cui non iſta fide ſatìs experientia ſano
Magna foret? non ſum contentus: & in mea pugno
Vulnera; dum cenſus dare me pro nocte paciſcor.
Muneraque augendo tandem dubitare coëgi.
Exclamo: Malè tectus ego en, malè pactus adulter
Verus eram conjux: me, perfida, teſte teneris.
Illa nihil: tacito tantummodo victa pudore
Inſidioſa malo cum conjuge limina fugit;
Offenſàque mei genus omne peroſa virorum
Montibus errabat ſtudiis operata Dianæ.
Tum mihi deſerto violentior ignis ad oſſa
Pervenit: orabam veniam; peccaſſe fatebar,
Et potuiſſe datis ſimili ſuccumbere culpæ
Me quoque muneribus; ſi munera tanta darentur:
Hoc mihi confeſſo, læſum priùs ulta pudorem,
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam ſe parva dediſſet
Dona, canem munus; quem cùm ſua traderet illi
Cynthia, Currendo ſuperabit, dixerat, omnes.
Dat ſimul & jaculum; manibus quod (cernis) habemus.

Precabar ut ignoscerez, & agnoscebam me in culpâ esse: & potuisse etiam in ejusmodi crimen venire oblatis donis, siquidem tanta dona offerrentur. Redit ad me postquam ea agnovissem antè ulta puderem offensum; atque unanimis transigit annos amabiles. Dat mihi insuper, (sicuti dedisset se tanquam *exiguum munus,) canem, quem olim sua Diana illi daret, dixerat, antevertet cunctus cursu. Tradit* mihi *unà telum, quod,* ut *vidi, tractamus manibus.*

NOTÆ.

732. *Conjugis*] Mariti Cephali, quem putabat ab Aurorâ fuisse raptum.

737. *Fidi*] Pro *fidi*, iterum; nisi mavis eum uno Vaticano, *Cui non ista satis fidei*, ut observavit Cioſinus.

739. *Genius*] Amplas suas divitias pro contubitu.

744. *Fugit*] Atque tum ad Minoëm Cretæ regem pervenit, à quo jaculum inevitabile & canem Lælapa accepit, quem nulla fera posset evitare; quibus quidem muneribus ipsa quoque specie mutata Cephalum maritum ad lectum adulterium pellexit, quod & pariter deprehenso exprobavit. Quanquam aliter Hyginus, itemque Ovidius noster.

745. *Offensaque me*] *Quid me offendisset*, nam activè vox illa plerumque sumitur *offensi* passivè.

746. *Studiis*] *Venationi.*

751. *Hoc*] Non tamen satis apertè, neque uti suprà indicavimus, sese à Procri deceptum, ut obscurè fatetur.

755. *Cynthia*] Diana, à Cyntho Deli insulæ monte, ubi nata dicitur.

XXVII.

XXVII. Muneris alterius quæ ſit fortuna requiris?
Accipe. Mirandi novitate movebere facti.
Carmina Laïades non intellecta priorum
Solverat ingeniis: & præcipitata jacebat
Immemor ambagum vates obſcura ſuarum.
Scilicet alma Themis non talia linquit inulta.
Protinus Aönìis immittitur altera Thebis
Peſtis; & exitio multi pecorumque, ſuoque
Rurigenæ pavere feram. Vicina juventus
Venimus: & latos indagine cinximus agros.
Illa levi velox ſuperabat retia ſaltu:
Summaque tranſibat poſitarum lina plagarum.
Copula detrahitur canibus, quos illa ſequentes
Effugit, & volucri non ſecius alite ludit.
Poſcor & ipſe meum conſenſu Lælapa magno;
Muneris hoc nomen. Jamdudum vincula pugnat
Exuere ipſe ſibi, colloque morantia tendit.
Vix bene miſſus erat; nec jam poteramus, ubi eſſet,
Scire; pedum calidus veſtigia pulvis habebat:
Ipſe oculis ereptus erat. Non ocior illo
Haſta, nec excuſſæ contorto verbere glandes,

XXVII. *Poscisne quæ sit fors alterius doni? Audi. Tangeris novitate facti stupendi. Laïades explicuerat ænigmata quæ majores non poterant comprehendere, atque vates ambigua dejecta humi procubuit obita ænigmatum suorum. Nimirum alma Themis non sinit talia impunita. Extemplo aliud monstrum excitatur in Thebas Aonias; atque plurimi coloni aluerunt feram damno pecorum atque suo. Proxima juventus accurrimus; atque circumdedimus vastos campes indagine. Illa agilis superabat plagas facili saltu; atque transgrediebatur supremos funes retium extensorum. Canes solvuntur, quos insequentes illa præverit, neque aliter eos frustratur quàm avis volatilis. Meus Lælaps petitur à me unanimi voto; Hoc* erat *nomen dono. Jam diu ipse nititur se expedire loris & collo* ea detrahere *quæ morabantur* eum inter currendum. *Vix bene solutus erat, neque jam poteramus nôsse ubi esset; Pulvis calidus retinebat impressionem pedum; ipse erat sublatus ab oculis. Jaculum non fertur velociùs ille, neque glebi emissi funda contortâ,*

NOTÆ.

757. *Alterius*] *Canis* nempe.

759. *Carmina*] Quibus Sphingis monstri ex Typhone & Echidna nati, ænigma continebatur: montem Sphingium jux a Thebas Sphinx ille insederat, unde in viatores impetum facere solebat. *Quadnam illud esset animal, quod manè quadrupes, meridie bipes, vesperi tripes esset?* interrogabat: cui rei cum nullus posset satisfacere, imperitos laniabat. Ænigma verò dissolvit Oedipus, qui *Hominem animal illud esse dixit*, de quo Sphinx loquebatur; *siquidem ille in infantia manibus & pedibus repens veriùs quàm incedens quadrupes videretur, cùm adolescens bipes, senio confectus & baculo nitens tripes dici mereretur.* Atque hujus solutionis dolore sese Sphinx de saxo præcipitem dedit.

759. *Laïades*] *Oedipus* Laii Thebanorum regis filius.

761. *Vates obscura*] Sphinx monstrum capite & vultu puellam, alis avem, reliquo corpore leonem referens; à Junone adversus Thebanos immissum.

762. *Themis*] Cœli ac Terræ filia, quæ homines quod fas sit servare docebat, cujus vetustissimum fuit in Bœotiâ oraculum.

Ib. *Tuna*] (i. e.) Cædem Laii & nuptias Oedipi cum matre suâ Jocastâ.

763. *Aönìis*] *Bœotiis*; est enim Aonia Bœotiæ pars montana.

764. *Pestis*] De vulpe intelligit: quomodo & alibi *pestis Nemæa* pro Leone sumitur.

765. *Pavere*] Non modò eam feram pueros rapuisse, sed ei trigesimo quoque die unum expositum fuisse, quem ablatum devorabat, narrant Ant. Liberalis.

766. *Indagine*] Hoc est, hominum, plagarum, retium, formidinum circumducto. Venationi vox propria.

770. *Ludit*] Deludit, decipit. Vulpes enim circumcurrendo maximè canes eludunt.

771. *Lælapa*] Qui canis fuit Cephalo à Procri datus, ab impetu & velocitate sic dictus.

772. *Vincula*] Vinculum, quo tenebatur.

Nec

Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
Collis apex medii ſubjectis imminet arvis:
Tollor eò, capioque novi ſpectacula curſûs:
Quà modò deprendi, modò ſe ſubducere ab ipſo
Vulnere viſa fera eſt. Nec limite callida recto,
In ſpatiumque fugit; ſed decipit ora ſequentis:
Et redit in gyrum, ne ſit ſuus impetus hoſti.
Imminet hic, ſequiturque parem: ſimiliſque tenenti
Non tenet, & vacuos exercet in aëra morſus.
Ad jaculi vertebar opem: quod dextera librat
Dum mea, dum digitos amentis indere tento,
Lumina deflexi: revocataque rurſus eódem
Rettuleram, medio (mirùm) duo marmora campo
Adſpicio: fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet invectos ambo certamine curſûs
Eſſe Deus voluit; ſi quis Deus adfuit illis.

XXVIII. Hactenus: & tacuit. Jaculo quod crimen in ipſo?
Phocus ait. Jaculi ſic crimina reddidit ille.
Gaudia principium noſtri ſint, Phoce, doloris.
Illa priùs referam. Juvat ô meminiſſe beati
Temporis, Æacida, quo primos ritè per annos
Conjuge eram felix; felix erat illa marito.
Mutua cura duos, & amor ſocialis habebat.
Nec Jovis illa meo thalamos præferret amori:
Nec me quæ caperet, non ſi Venus ipſa veniret,
Ulla erat. Æquales urebant pectora flammæ.
Sole ferè radiis feriente cacumina primis,
Venatum in ſilvis juveniliter ire ſolebam:
Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus acres

neque levis ſagitta ab arcu Gortyniaco. Cuinen montis medii tollitur ſuper campos ſubjectos: Illuc aſcendo, atque ſpecto novos curſus: unde fera conſpecta eſt interdum corripi, nunc ſe ſubtrahere ab ipſo vulnere. Neque vafra fugit recto calle, & in campum, ſed eludit rictus inſequentis: & recurrit in circulum, ne hoſtis Lælaps utatur ſuis viribus. Hic urget, & ſequitur eam in curſu ſibi æqualem, atque ſimilis corripienti non corripit, atque intentat morſus inanes in aërem. Confugiebam ad auxilium teli: quod dum dextera vibrat, dum tenor inſerere digitos in amenta, dimovi oculos; atque reflexeram rurſus reductos ad eundem locum, video (monſtrùm) duo marmorea ſigna in mediâ planitie: crederes hoc fugere, illud latrare. Nempe Deus voluit utrumque indomitum eſſe in contentione curſûs: ſi quis Deus auxilio fuit illis.

XXVIII. Hùc uſque locutus eſt Cephalus: dein ſiluit. Quâ in culpâ fuit telum, inquit Phocus? Ille ſic expoſuit culpam teli. Lætitia ſit initium noſtræ ærumnæ, Phoce: eam priùs narrabo. Gratum eſt, ó Æacida, recordari felicis temporis, quo eram perfectè beatus uxore primis annis: illa erat beata viro. Sollicitudo reciproca, atque amor conjugalis tenebat ambos; neque illa anteponeret lectum Jovis meo amori; neque ulla erat, quæ me amore incenderet, non ſi Venus ipſa adeſſet. Par amor flagrabat in corde utriuſque. Quamprimum ferè ſol illuſtraverat montium faſtigia radiis ſuis, conſueveram profiſci ad venationem in nemora more juvenum: neque patiebar ſervos, neque equos, neque canes cures mecum

NOTÆ.

778 *Gortyniaco*] *Cretenſi. Gortyn* enim, quæ & *Gortys* dicitur, Cretæ inſulæ urbs eſt, ſagittariâ arte celeberrima.

782. *Fera*] Vulpem hanc Teumeſſiam, à Teumeſſo Thebanorum vico, vocat Pauſanias in Bœoticis. Palæphatus verò & Tzetzes 1 Chil. 20. virum fuiſſe aiunt, cui nomen Alopex, &c.

784. *Ne ſit ſuus*] Non enim poſſunt toto impetu currere canes, cum tergiverſantem perque varios orbes ſeſe morſibus ſubtrahentem feram perſequuntur.

788. *Amentis*] *Amenta* ſunt lora, quibus jacula faciliùs longiuſque emittuntur.

790. *Marmora*] In quæ fera & canis mutari ſunt, uti quidem Naſoni placuit; nam illi aliter.

792. *Ambo*] Pro *ambos* antiquè.

796. *Æacida*] Phocum Æaci filium alloquitur.

Ire

Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſinebam.
Tutus eram jaculo. Sed cum ſatiata ferinæ
Dextera cædis erat; repetebam frigus, & umbras,
Et, quæ de gelidis halabat vallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æſtu:
Auram expectabam; requies erat illa labori.
Aura (recordor enim) venias, cantare ſolebam;
Meque juves, intreſque ſinus, gratiſſima, noſtros;
Utque facis, relevare velis, quibus urimur, æſtus.
Forſitan addiderim (ſic me mea fata trahebant)
Blanditias plures: &, Tu mihi magna voluptas,
Dicere ſim ſolitus, tu me reficiſque, foveſque:
Tu facis, ut ſilvas, ut amem loca ſola; meoque
Spiritus iſte tuus ſemper captatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Neſcio quis: nomenque auræ tam ſæpe vocatum
Eſſe putans nymphæ, nympham mihi credit amari.
Criminis extemplò ficti temerarius index
Procrin adit; linguâque refert audita ſuſurra.
Credula res amor eſt. Subito collapſa dolore,
Ut ſibi narratur, cecidit; longoque refecta
Tempore, ſe miſeram, ſe fati dixit iniqui:
Deque fide queſta eſt. Et crimine concita vano,
Quod nihil eſt, metuit; metuit ſine corpore nomen:
Et dolet infelix veluti de pellice verâ.
Sæpe tamen dubitat, ſperatque miſerrima falli;
Indicioque fidem negat; &, niſi viderit ipſa,
Damnatura ſui non eſt delicta mariti.
Poſtera depulerant Auroræ lumina noctem;
Egredior, ſilvaſque peto: victorque per herbas,
Aura veni, dixi, noſtroque medere labori.
Et ſubitò gemitus inter mea verba videbar
Neſcio quos audîſſe. Veni, tamen, optima, dixi.
Fronde levem rurſus ſtrepitum faciente caducâ,
Sum ratus eſſe feram; telumque volatile miſi.
Procris erat; medioque tenens in pectore vulnus,

venire, neque retia nodoſa apportari. Securus eram telo. Sed cùm manus completa erat nec ferinâ, me recipiebam ad frigus & umbras atque auram, quæ oriebatur ex frigidis vallibus. Aura à me requirebatur in mediocalore: expectabam auram; illa erat recreatio labori. Conſueveram canere, (nam memini) accedas aura; atque mihi ſis ſalutio, ſubeas gremium noſtrum, amabilis; atque ut ſoles, velis lenire calores quibus ardemus. Fortè adjecerim plura lenocinia: (ita me fata cogebant) atque conſueverim dicere, Tu mihi ſumma voluptas, tu me reſtituis, atque ſalaris, tu facis ut diligam nemora, & loca deſerta; & tuus halitus ſemper captatur ab ore meo. Neſcio quis adhibuit aures falſas ſonis anceps itibus; atque credens nomen auræ toties citatum eſſe nymphæ, arbitratur nympham à me diligi. Continuò conſultus delator falſi criminis adoritur Procrin, atque narrat quæ audierat linguâ trepidâ. Amantes omnia facilè credunt. Cùm ſibi referretur, procubuit oppreſſa dolore repentino; & recreata poſt longum tempus, ſe infelicem, ſe perverſi fati fœminam prædicavit, atque conqueſta eſt de fide meâ; atque impulſa falſo delicto, timet quod nihil eſt, timet nomen ſine re; atque miſera ſollicita eſt tanquam de certâ adulte-

rii. Attamen ſæpe hæret, atque infeliciſſima ſperat decipi, & non adhibet fidem accuſationi, & niſi ipſa conſpexerit, non eſt damnatura crimina ſua viri. Cùm ſequens Auroræ lumen fugaverat tenebras, dixi, atque me confero in nemora: & voti compos, atque ſtratus in herbâ, Aura ades, dixi, atque ſaccurre noſtri labori. Atque repentè videbar audiſſe neſcio quæ ſuſpiria inter meas voces: dixi, accede tamen optima, dixi. Cùm denuo falſa cadentia levem ſtrepitum ederent, credidi adeſſe feram aliquam; atque conterſi jaculum volatile. Procris erat; atque habens plagam in medio pectore,

NOTÆ.

814. *Sinus*] Qui æſtuant, pectus captandæ ſentiuntur.
auræ aperiunt; ib: enim potiſſimùm calores

836. *Victor*] *Ferarum cæde ſatiatus.*

Hei

Hei mihi! exclamat, Postquam ego cognovi vocem fidæ uxoris, accurri festinans atque exanimis ad vocem. Infelix reperio seminecem, & inspicientem amictus suo cruore, atque exellentem jaculum, quod mihi dono dederat, ex plaga; & sublevo corpus mihi carius meo manibus scelestis, & amictu derepto à pectore curavi crudele vulnus; atque nitor reprimere sanguinem, & precor ne me scelestum destituat suo obitu. Illa exhausta viribus, & jam obiens, sibi vim fecit, ut hæc pauca proferret: Precor humilis per Dess cælestes, & meos, per si quid bene sum merita de te, & per amorem causam meæ necis, nunc etiam perseverantem cùm morior, ne finas Auram succedere nostris thalamis. Scat, & tum dixit & cognovi, & admonui eum erravisse de nomine. Verùm quid proderat admonuisse? Desiit, & exiguæ vires abierunt cum cruore. Et dum licet aliquid intueri, me intuetur, atque exspirat miseram animam in me, & in nostro ore. Secura verò facta videtur ebore facto minùs inquietâ. Lugens Cephalus narrabat ista lugentibus; & ecce Æacus intrat cum suis filiis, atque milite recenter conscripto; quem Cephalus accipit cum strenuis viris armatis.

Hei mihi! conclamat. Vox est ubi cognita fidæ
Conjugis, ad vocem præceps amensque cucurri. 844
Semianimem, & sparsas fœdantem sanguine vestes,
Et sua (me miserum!) de vulnere dona trahentem
Invenio; corpusque meo mihi charius ulnis
Sontibus attollo, scissâque à pectore veste
Vulnera sæva ligo; conorque inhibere cruorem:
Neu me morte suâ sceleratum deserat, oro. 850
Viribus illa carens, & jam moribunda, coëgit
Hæc se pauca loqui: per nostri fœdera lecti,
Perque Deos supplex oro, superosque, meosque;
Per si quid merui de te bene: perque manentem
Nunc quoque, cùm pereo, causam mihi mortis, amorem; 855
Ne thalamis Auram patiare inmubere nostris.
Dixit; & errorem tum denique nominis esse
Et sensi, & docui. Sed quid docuisse juvabat?
Labitur: & parvæ fugiunt cùm sanguine vires.
Dumque aliquid spectare potest, me spectat; & in me 860
Infelicem animam nostroque exhalat in ore.
Sed vultu meliore mori secura videtur.
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat; & ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque 864
Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

Nomen] Auræ, quod non minùs illi fatale, quàm Auroræ prius. Namque Procris timens Auroram, ut habet Hygin. fab. 189. matutino tempore secuta eum, ut observaret, inter virgulta delituit: quæ cum Cephalus moveri vidit, jaculum inevitabile misit, & Procrin conjugem suam interfecit.

853. *Meos*] Inferos dicit, ad quos descendebat.

857. *Errorem nominis*] Credidit namque Procris Auram, Amicæ nomen esse, quæ sibi suum Cephalum subtraheret.

861. *Nisique*] Ad veterum allusit morem, quibus, prout quisque moribundo charissimus, solemne fuit expirantis fugientem animam & extremum halitum excipere, & oculos claudere. *Et extremas si quis jam halitus errat, ore legam* ——Anna Didoni, soror. Æn. 4.

862. *Secura*] Pellicis curâ liberata. Jam enim ex Cephalo cognoverat *auram* non esse nympham, ut ipsi putabat, sed levem ventorum flatum.

Ib. *Mollior*] *Ante diem morior, sed nullâ pellice læsâ: Hoc faciet positum te mihi, terra, levem.* Hæc eadem Procris, L. III. de Arte amandi.

864. *Duplici*] Telamone & Peleo, qui copias, Athenienſibus auxilium, conscripserant.

P. Ovidii Nasonis METAMORPHOSEON LIBER VIII.

ARGUMENTUM.

MINOS interim Alcathoën obsidit. Quâ captâ, Nisus in Haliætum, & Scylla in Cirin fuerunt translati. Hinc in Cretam ille reversus est, ubi Minotaurus labyrintho erat inclusus: Quem cùm Theseus deinde de medio sustulisset, cum Ariadne in patriam rediens, eam in itinere dereliquit. Hinc eam Bacchus assumpsit, ejusque coronam inter sidera collocavit. Icarus verò, cùm ex insulâ conaretur post patrem evolare, submersus est; ejusque exsequias celebrantem patrem vidit perdix, è Talo nupèr transformata. Theseus interea, cùm valde celebris jam esset, ad aprum Calydonium (cujus interfectore sublato, sorores ejus in Meleagrides aves Mutatæ sunt,) fuit convocatus. Inde ad Acheloum divertitur, & Echinades insulas conspicit, in quas Naiades erant conversæ. Quod ita fieri potuisse, Lelex primum Baucidis & Philemonis probat exemplo, qui in arbores fuerint commutati: sicut & domus ipsorum in templum, ac pagus ipse in stagnum. Achelous deinde Protei & Mestræ transformationes adjicit, ac suas denique, quibus usus quondam fuerat, cùm ipsum premeret Hercules gratiâ Deïaniræ.

JAM nitidum retegente diem, noctisque fugante
Tempora Lucifero, cadit Eurus; & humida surgunt
Nubila. Dant placidi cursum redeuntibus Austri
Æacidis, Cephaloque; quibus feliciter acti

INTERPRETATIO.

1. *Lucifero jam aperiente clarum diem, atque depellente tempora noctis subsolanus flare desinit; atque nubes humidæ ingruunt. Notique lenes permittunt reditum Æacidis revertentibus, atque Cephalo; à quibus feliciter impulsi*

2. *Cadit Eurus*] Qui Cephalo, ex Æginâ insulâ, Athenas rediturо adversus erat.

Ib. *Lucifero*] Lucifer stella est Veneris, quinque errantium infima terræque proxima.

4. *Æacidis*] Militibus ab Æaco in auxilium Athenas missis, & Cephalo datis. *Nam Telamon fraterque viros ad bella parabant*, v. 676. lib. 7.

appulerunt ad portus Athenienſes optatos priuſquam expectarentur. Interea Minos depopulatur oras Lelegëïas, periculum facit virium ſuarum bellicarum in urbe Alcathoë, quam Niſus poſſidet: cui pilus inſignis colore purpureo de medio vertice inter venerandos canos erat firmamentum potentis regni. Sexta cornua lunæ reſurgentis renovabantur, & belli eventus erat adhuc incertus; & victoria diu fertur inter utrumque incertis pennis. Turris regia erat adjuncta muris reſonatibus, in quibus Apollo, *filius Latonæ, dicitur depoſuiſſe lyram: Sonus ejus manſit in lapidibus. Nata Niſi conſueverat illuc ſæpe aſcendere, atque percutere vocales lapides parvo filice, dum eſſet* tempus *pacis, Conjuraverat quoque ſæpe inde intueri exercitus, & pugnas duri Martis. Jamque etiam didicerat per diuturnitatem belli nomina ducum, & arma & equos, & cultus & pharetras Cretenſes. Noverat præſertim vultus ducis Europæi, pilus etiam quàm neſſe expediit. Ejus arbitrio, ſeu Minos texerat caput galeâ criſtis ornatâ, in galeâ pulcher erat; ſeu corripuerat clypeum radiantem auro, pulchrum erat corripuiſſe clypeum. Vibraverat longa jacula brachiis ictum librantibus, puella probabat ſortitam additam viribus. Adduxerat arcus curvatos aptatâ ſagittâ, jurabat Apollinem ſic conſiſtere ſagittis correptis.*

Ante expectatum portus tenuêre petitos. 5
Interea Minos Lelegeïa littora vaſtat;
Prætentatque ſui vires Mavortis in urbe
Alcathoë, quam Niſus habet; cui ſplendidus oſtro
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat, magni fiducia regni. 10
Sexta reſurgebant orientis cornua Phœbes;
Et pendebat adhuc belli fortuna; diuque
Inter utrumque volat dubiis Victoria pennis.
Regia turris erat vocalibus addita muris;
In quibus auratam proles Latoïa fertur 15
Depoſuiſſe lyram: ſaxo ſonus ejus inhæſit.
Sæpe illuc ſolita eſt aſcendere filia Niſi,
Et petere exiguo reſonantia ſaxa lapillo;
Tum cùm pax eſſet. Bellum quoque ſæpe ſolebat
Spectare, éque illâ rigidi certamina Martis. 20
Jamque morâ belli procerum quoque nomina nôrat,
Armaque, equoſque, habituſque, Cydoneaſque pharetras.
Noverat ante alios faciem ducis Europæi;
Plùs etiam, quam nôſſe fat eſt. Hâc judice Minos,
Seu caput abdiderat criſtatâ caſſide pennis, 25
In galeâ formoſus erat; ſeu ſumſerat auro
Fulgentem clypeum, clypeum ſumſiſſe decebat.
Torſerat adductis haſtilia lenta lacertis;
Laudabat virgo junctam cum viribus artem.
Impoſito patulos calamo sinuaverat arcus, 30
Sic Phœbum ſumtis jurabat ſtare ſagittis:

NOTÆ.

6. *Lelegëïa*] *Megaricſia* dicit. Atticis proxima, à Lelege Ægyptio advenâ, qui Megara inſtauravit, incolatque à ſe Lelegas nominari voluit; cujus nepotes, Scirones & Niſus, de regno diſceptantes arbitrum delegerunt Æacum; is regnum Niſo adjudicavit. Pauſan. in Atticis. *Vide Parthab.*

8. *Alcathoë*] Megara dicit, ab Alcathoo, Pelopis filio, reſtaurata & munita.

1b. *Niſus*] Pandionis, Athenarum regis filius, cui in diviſione regni à patre facta Megara obtigerunt. Strabo. l. IX.

10. *Fiducia*] Si quidem quàm diu illum crinem Niſus haberet, in fatis erat ut regno privari non poſſet.

11. *Sexta*] Adeóque ſextus menſis erat ab incepta obſidione.

13. *Dubius*] Quibus modò in hanc, modò in adverſam partem inclinare ſolet.

14. *Vocalibus*] Alcathoo Megara mœnibus cingenti operam navans Apollo lyram depoſuit; ſonus autem lyræ in ſubjectos lapides tranſiit, ita ut ſi quis calculo eos percuſſerit, ſonum redderent. Pauſan. in Att.

17. *Filia Niſi*] *Scylla* eſt.

22. *Cydoneaſque*] *Creteſes*, à Cydone Cretæ urb.

23. *Europæi*] *Minois*, Europæ ex Jove filii.

24. *Pilus*] Quia ejus amore correpta, ad patriæ proditionem pellecta fuit.

Cùm

Cùm verò retexerat vultus depoſitâ æreâ galeâ, utque purpurâ indutus inſidebat dorſo equi candidi decorato phaleris, & cœrebat ora ſi mentia, vix puella Niſeïa erat in ſuâ poteſtate, vix ſani animi. Dicebat telum beatum quod ille tractaret, & habenas beatas, quas manu teneret. Optat, modò concedatur, inferre greſſus virgineos in exercitum hoſtilem; optat impellere corpus ſuum ex culmine turris in caſtra Gneſſia, vel aperire valvas ære munitas hoſti; vel ſi Minos aliquid aliud cupiat. Cúmque ſederet aſpiciens alba tentoria regis Dictæi: Neſcio, inquit, an lætandum mihi potiùs ſit quàm dolendum quòd hoc bellum luctuoſum geratur. Modeſtum eſt quod Minos eſt hoſtis amanti: Verùm, niſi bellum eſſet, anne mihi eſſet notus? Nihilominus poterat bello finem imponere me acceptâ obſide, poterat *habere me comitem & pignus pacis. Si illa quæ te genuit, formoſiſſime omnium rerum, fuit talis qualis tu es, jure Deus illam perdité amavit. O ego ter beata, ſi vectæ pennis per aërem, poſſim pervenire ad caſtra regis Gneſſiaci, & confeſſa quæ ego ſim, & qualis ſit meus amor, rogarem* ipſum *quâ dote vellet emi! Tantùm ne petere arces patrias. Nam excidam potiùs thalamis expetitis, quam votis petiar prodendo* patrem: *quamquam clementia victoris modeſti cauſa eſt ut bonum fuerit multis ſubigi. Profectò arma infert juſta pro filio occiſo; atque potentior eſt in causâ, & in armis, quibus ſuam defendit cauſam. Credo equidem ſuperabimur: Qui finis ſi deſtinatur urbi; quamobrem ſua non bellica aperiet illi iſtos muros, & non noſter Amor? Melius poterit vincere ſine ſtrage,*

Cùm verò faciem demto nudaverat ære,
Purpureuſque albi ſtratis inſignia pictis
Terga premebat equi, ſpumantiaque ora regebat:
Vix ſua, vix ſanæ virgo Niſeïa compos 35
Mentis erat. Felix jaculum, quod tangeret ille,
Quæque manu premeret, felicia fræna vocabat.
Impetus eſt illi, (liceat modò) ferre per agmen
Virgineos hoſtile gradus: eſt impetus illi,
Turribus è ſummis in Gnoſſia mittere corpus 40
Caſtra: vel æratas hoſti recludere portas;
Vel ſi quid Minos aliud velit. Utque ſedebat
Candida Dictæi ſpectans tentoria regis:
Læter ait, doleamne geri lacrymabile bellum,
In dubio eſt. Doleo quòd Minos hoſtis amanti eſt. 45
Sed niſi bella forent, numquid mihi cognitus eſſet?
Me tamen acceptâ poterat deponere bellum
Obſide: me comitem, me pacis pignus habere.
Si, quæ te peperit, talis, pulcherrime rerum,
Qualis es ipſe, fuit, meritò Deus arſit in illâ. 50
O ego ter felix, ſi pennis lapſa per auras
Gnoſſiaci poſſem caſtris inſiſtere regis:
Faſſaque me, flammaſque meas, quâ dote, rogarem,
Vellet emi! tantùm patrias ne poſceret arces.
Nam pereant potiùs ſperata cubilia, quàm ſim 55
Proditione potens. Quamvis ſæpe utile vinci
Victoris placidi fecit clementia multis.
Juſta gerit certè pro nato bella perempto:
In causâque valet, cauſamque tuentibus armis.
Ut puto, vincemur. Qui ſi manet exitus urbem, 60
Cur ſinus hæc illi reſerabit mœnia Mavors,
Et non noſter amor? meliùs ſine cæde, moràque,

NOTÆ.

40. *Gneſſia*] Minoïs, cui Gnoſſus, Cydon, Gortyn, centum denique, ut volunt, Cretæ urbes ſeryiebant, à quibus poëtæ ſua ſumpſerunt inſulæ epitheta.

43. *Dictæi*] *Minoïs* iterum, à Dicte Cretæ monte ſic dicti.

48. *Obſide*] Et ſanè regum liberi *obſides* plerumque pacis & fœderum poſcebantur olim & dabantur.

49. *Quæ*] *Europa*, ex quâ Jupiter Minoën cum Rhadamantho & Sarpedone ſuſcepit.

53. *Me*] Quòd niſi regis eſſem filia.

54. *Vellet emi*] Alludit fortè poëta ad conſuetudinem veterum, apud quos tribus modis nuptiæ fiebant, *uſu, confarreatione & coemptione.*

58. *Nato*] *Androgeo*, ab Athenienſibus ex invidiâ cæſo, lib. VII. ver. 671.

5 Impen-

Impensâque fui poterit superare cruoris.
Quàm metuo certè, ne quis tua pectora, Minos,
Vulneret imprudens! quis enim tam dirus, ut in te
Dirigere immitem, nisi nescius, audeat hastam?
Cœpta placent, & stat sententia tradere mecum
Dotalem patriam, finemque imponere bello.
Verùm velle parum est. Aditus custodia servat;
Claustraque portarum genitor tenet. Hunc ego solùm
Infelix timeo; solus mea vota moratur.
Dii facerent, sine patre forem! sibi quisque profectò
Fit Deus. Ignavis precibus fortuna repugnat.
Altera jamdudum succensa cupidine tanto
Perdere gauderet, quodcunque obstaret amori.
Et cur ulla foret me fortior? ire per ignes,
Per gladios ausim. Neque in hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladiis opus est: opus est mihi crine paterno.
Illa mihi est auro pretiosior, illa beatam
Purpura me, votique mei factura potentem.
Talia dicenti, curarum maxima nutrix,
Nox intervenit; tenebrisque audacia crevit.
Prima quies aderat, quâ curis fessa diurnis
Pectora somnus habet. Thalamos taciturna paternos
Intrat; & (heu facinus!) fatali nata parentem
Crine suum spoliat; prædâque potita nefandâ
Fert secum spolium sceleris; progressâque portâ
Per medios hostes (meritis fiducia tanta est)
Pervenit ad regem, quem sic affata paventem:
Suasit amor facinus. Proles ego regia Nisi,
Scylla, tibi trado patriosque meosque penates:
Præmia nulla peto, nisi te. Cape pignus amoris,
Purpureum crinem. Nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput. Sceleratâque dextrâ

& cunctatione, & dispendio sui sanguinis. Quàm timeo certè, ne aliquis temerarius lædat tutum cor, Minos! quis enim tam crudelis, ut nisi ignarus, non vereatur intendere in te sævum hostile? Consilia mihi probantur, & decrevi afferre mecum patriam in dotem; atque exitum statuere belli. Ait leve est optare. Præsidia custodiunt ingressus; & pater habet firmamenta salvarum. Misera hunc unum reformido: ille unus obstat meis desideriis. Utinam sine parente esset! quilibet sane sibi sit Deus: Fortuna rogatu vestris inertibus. Quæ vis alia puella æstuans tam gravi amore jamdiu lætaretur precare quidquid moraretur amorem: Et quamobrem ulla esse debeat me audentior? Non reformidem incedere per flammas aut per enses. Neque tamen ad hoc egeo ullis flammis aut ensibus: ego pilo paterno. Ille purpureus crinis est mihi carior auro, ille me faciet felicem, & compotem mei desiderii. Nox maxima fautrix sollicitudinum, corripuit talia volventem, atque confidentia audita est caligine. Primum tempus somni aderat, quo sopor retinet corpora defatigata sollicitudinibus diurnis. Subit cubiculum patris sine strepitu; & (heu nefas) filia revellit patri pilum fatalem; & compos rapinæ nefariæ secum portat prædam festinans & egressa portâ (tanta est spes beneficii) per medios hostes accedit ad regem; quem novitate rei obstupefactum, sic allocuta est: Amor auctor fuit facinoris. Ego Scylla, filia regis Nisi, tibi prodo Deos patrios & meos, nullam opto mercedem præter te. Sume pilum rubrum, pignus amoris; neque arbitreris me nunc tibi offerre pilum, sed vitam paternam. Atque manu

NOTÆ.

72. *Sibi quisque*] Ut apud Virg. *Sua cuique Deus fit dira cupido.*

75. *Fatali crine*] In quo urbis fata continebantur. Crinis hic fatalis significat secretum Nisi consilium, quod in capite summo fuit: hoc autem hostibus prodito, nil superest, nisi urbis expugnatio.

88. *Meritis*] Cùm Minoï patrem patriamque perfida proderet.

Munera porrexit. Minos porrecta refugit:
Turbatusque novi respondit imagine facti:
Dii te submoveant, ô nostri infamia sæcli,
Orbe suo: telluque tibi pontusque negentur.
Certè ego non patiar Jovis incunabula Creten,
Quæ meus est orbis, tantum contingere monstrum.
Dixit: &, ut leges captis justissimus auctor
Hostibus imposuit, classis retinacula solvi
Jussit; & æratas impelli remige puppes.
Scylla, freto postquam deductas nare carinas,
Nec præstare ducem sceleris sibi præmia vidit,
Consumptis precibus violentam transit in iram:
Intendensque manus, passis furibunda capillis,
Quò fugis, exclamat, meritorum auctore relictâ,
O patriæ prælate meæ, prælate parenti?
Quò fugis, immitis? cujus victoria nostrum
Et scelus & meritum est. Nec te data munera, nec te
Noster amor movit; nec quòd spes omnis in unum
Te mea congesta est; nam quò deserta revertar?
In patriam? superata jacet. Sed finge manere:
Proditione meâ clausa est mihi. Patris ad ora,
Quæ tibi donavi? Cives odêre merentem:
Finitimi exemplum metuunt. Obstruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete sola pateret.
Hac quoque sic prohibes? sic nos, ingrate, relinquis?
Non genitrix Europa tibi, sed inhospita Syrtis,
Armeniæve tigres, Austrove agitata Charybdis.
Nec Jove tu natus: nec mater imagine tauri
Ducta tua est. Generis falsa est ea fabula vestri.

sua dona nefanda. Minos adversatur oblata: atque territus cogitatione inauditi sceleris, Dii inquit, te tollant suo polo, ô dedecus nostro ævi; terraque & aqua tibi interdicantur. Præsectò, inquit, ego non sinam tantum monstrum tangere Cretenses cunas Jovis, quæ meum est regnum. Sic ait; & postquam legislator æquissimus dedisset leges devictis hostibus, imperavit vincula classis solvi, & naves ære instructas agi. Cùm Scylla advertit puppes immissas pelago natare, neque ducem sibi reddere mercedem flagitii; exhaustis precibus erumpit in acrem iram; & vesana porrigens manus, sparsâ comâ, vociferatur. Quo fugis, ô præpositе patri, me, quæ beneficii illius auctor fui, derelictâ? Quò fugis, barbare? cujus victoria fuit per nostrum flagitium & beneficium. Neque oblata doni, neque nostri amor tetigit te; neque quòd omnis spes mea posita est in te solo? Nam quò redeam destituta? In patriam? Illa victa jacet. At pone eam stare: mihi est denegata ob meam proditionem. In conspectum patris, quem tibi tradidi? Cives odio prosequuntur me, quæ id merita sum; Vicini reformidant exemplum. Exulamus orbe; ita ut sola Crete ex toto mundo nobis aperta esset. Sic arces etiam ab eâ? Sic nos deseris ingrate? Europa non te genuit, sed Syrtis inhospita, & tigres Armeniæ, vel Charybdis vento vexata. Neque tu Jove satus; neque mater delusa est specie tauri, ea fabula vestræ stirpis est ficta.

NOTÆ.

95. *Refugit*] Quippe Justitiæ famâ apud inferos constitutum judicem denique, tantum scelus admittere dedecuisset. Neque verò portarum fuit commentum ejusmodi ethnicorum virtus: illius exempla plurima habent historici.

97. *Dii te*] Supplicium, quo olim afficiebantur parricidæ, Scyllæ Minos imprecatur. Corio namque insuebantur cum simiâ, gallo, & serpente, ac in mare aut fluvium projiciebantur, ne aut cœlum aspicere, aut in terrâ, aquâve quiescere possent.

100. *Monstrum*] Quod contra naturam, monstrum vocatur, patrem autem prodi à filiâ maximè contra naturam est.

111. *Scelus*] Qui prodidit patrem.

10. *Meritum*] Quia victorem effecit Minoëm.

120. *Syrtis*] Syrtes dicuntur loca illa vadosa & scopulosa littoris Africi, cujus accolæ feri & peregrinis infestissimi habiti sunt.

121. *Armeniæve tigres*] Quæ in Armeniâ Asiæ regione ferocissimæ inveniuntur.

122. *Tauri*] Pulcherrimi tauri formam induisse Jovem, quâ Europam delusit & rapuit, suprâ vidimus.

Et ferus, & captus nullius amore juvencæ,
Qui te progenuit, taurus fuit. Exige pœnas,
Niſe pater. Gaudete malis modò prodita noſtris
Mœnia: nam fateor, merui; & ſum digna perire.
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læſi,
Me perimat. Cur, qui viciſti crimine noſtro,
Inſequeris crimen? ſcelus hoc patriæq; patriq;
Officium tibi ſit. Te verè conjuge digna eſt,
Quæ torvum ligno decepit adultera taurum;
Diſſortemque utero fœtum tulit. Ecquid ad aures
Perveniunt mea dicta tuas, an inania venti
Verba ferunt, îdemque tuas, ingrate, carinas?
Jam jam Paſiphaën non eſt mirabile taurum
Præpoſuiſſe tibi: tu plus feritatis habebas.
Me miſeram! properare juvat; divulſaque remis
Unda ſonat. Mecum ſimul ah mea terra recedit.
Nil agis, ô fruſtrà meritorum oblite meorum.
Inſequar invitum; puppimque amplexa recurvam
Per freta longa trahar. Vix dixerat, inſilit undis;
Conſequiturque ratem, faciente Cupidine vires,
Gnoſſiacæque hæret comes invidioſa carinæ.
Quam pater ut vidit (nam jam pendebat in auras
Et modò factus erat fulvis Halyaëtos alis)
Ibat, ut hærentem roſtro laniaret adunco,
Illa metu puppim dimittit: at aura cadentem
Suſtinuiſſe levis, ne tangeret æquora, viſa eſt.
Pluma fuit. Plumis in avem mutata vocatur
Ciris; & à tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.

II. Vota Jovi Minos taurorum corpora centum
Solvit; ut egreſſus ratibus Curetida terram

Taurus qui te genuit & fuit ferus, & nullius juvencæ amore tactus. Pater Niſe, rete pœnas. Muri modò à me traditi exultate gaudio ex noſtris ærumnis: agnoſco enim, merui, & ſum digna mori. Cæterùm aliquis ex illis, quos offendi impia, me interficiat: quamobrem tu, qui victoriâ potitus es noſtro ſcelere, ſcelus ulciſceris? Hoc flagitium in patriam atque parentem ſit tibi beneficium. Adultera quæ ferum taurum fefellit ligneâ vaccæ *formâ atque fœtum diſſimilis naturæ geſtavit ventre, verè digna eſt te marito. Pertinguntne tuas aures mea verba? an venti auferunt ea irrita, îdemque tuas naves ingrates? Jam jam non eſt mirum Paſiphaën plaris ſcelſſe taurum quam te: tu plus habebas feroc[illegible]. Me infelicem! ſiſtinave* tibi *eſt gratum; atque fluctus eruti remis ſtrepitum edunt; ab meum ſolum recedere* videtur *unà mecum. Fruſtrà laboras, ô incaſsùm immemor beneficiorum meorum. Perſequar nolentem; atque correptâ e navi navi, abripiar per vaſtum mare. Vix dixerat; ſeſe immittit in aquas: & pertingit navem, amore præbente vires; & comes odioſa affixa eſt navi Gnoſſiacæ. Quam poſtquam parem: intuitus eſt, (nam jam ſeſe librabat in aëre, & modo mutatus fuerat in Halyaëton rufis alis) accedebat, ut diſperperet navi affixam roſtro recurvo. Illa remittit puppim timore: at levis aër riſus eſt ſuſtentâſſe eam ruentem, ne in mare decideret. Pluma fuit: facta avis per plumas appellatur Ciris; atque illud nomen habuit à tonſâ comâ.*

II. *Poſtquam Minos egreſſus navibus appulit ad terram Curetum, perſolvit Jovi vota centum corpora*

NOTÆ.

132. *Quæ torvum*] *Paſiphaë* eſt, Minoïs conjux, cui, Tauri amori incenſæ, vaccam ligneam Dædalus fabricavit, cujus ope cum bruto corpus commiſcuit; unde Minotaurus, monſtrum mediâ parte hominem, reliquo taurum referens, procreatus eſt.

133. *Diſſortem*] Nam vir & taurus videbatur Minotaurus.

139. *Recedit*] Videtur recedere terrâ, abeuntibus navibus, ex opinione vulgi.

146 *Halyaëtos*] Quoddam genus eſt aquilæ, Ciri, cujus formam induit Scylla, maximè infenſus.

151. *Tonſo*] Ἀπὸ τῦ κείρειν, *à tondendo*, quòd patris crinem purpureum totondiſſet. Ipſum quod attinet, plurimi alaudam eſſe volunt; alii ſolitariam avem, vertice in medio criſtam habentem purpuream, cæteris plumis varicoloratis, quæ in rupibus, ſcopulis, itemque ſolis littoribus ævum exigat.

153. *Curetida*] *Cretam* dicit, quam incoluerunt olim Curetes nutritii Jovis.

Con-

Contigit; & ſpoliis decorata eſt regia fixis.
Creverat opprobrium generis: fœdumque patebat
Matris adulterium monſtri novitate biformis.
Deſtinat hunc Minos thalamis removere pudorem;
Multiplicique domo, cæciſque includere tectis.
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus; turbatque notas, & lumina flexum
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non ſecùs ac liquidus Phrygiis Mæandros in arvis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitque, fluitque:
Occurrenſque, ſibi venturas aſpicit undas:
Et nunc ad fontes, nunc in mare verſus apertum,
Incertas exercet aquas. Ita Dædalus implet
Innumeras errore vias: vixque ipſe reverti
Ad limen potuit: tanta eſt fallacia tecti.
Quo poſtquam tauri geminam juveniſque figuram
Clauſit; & Actæo bis paſtum ſanguine monſtrum
Tertia ſors annis domuit repetita novenis:
Utque ope virgineâ nullis iterata priorum
Janua difficilis filo eſt inventa relecto;

taurorum; atque baſilica ornata eſt appoſitis ſpoliis. Dedecus gentis auctum erat; & turpe adulterium matris manifeſtum erat novitate monſtri bimembris. Minos conſtituit tollere illud probrum ex cubiculis, atque coërcere domo finuoſâ, & occultis tectis. Dædalus inſignis peritiâ artis fabrilis ſtruit opus & confundit indicia, & inducit oculos in errorem ancipitem flexu diverſarum viarum. Quemadmodum fluidus Mæander ludit in campis Phrygiis, atque currit & recurrit flexu dubio, & modò flexus ad ſcaturigines, modò ad mare agit aquas ambiguo curſu fluentes: *ita Dædalus intexit infinitas vias fallaciis; atque ipſe ægre potuit redire ad januam; tantus eſt error domûs. Quo poſtquam conjecit du-*

plicem formam tauri & hominis; & tertia ſors iterata poſt novem annos ſuperavit monſtrum bis refectum ſanguine Athenienſi; & porta abſtruſa nullis repetita priorum reperta eſt auxilio puellæ filo relecto;

NOTÆ.

154. *Spoliis*] Ex more victoris. Hoſtium enim ſpoliis poſtes, ædium limina, atria, ut enſibus, clypeis, galeis, navium roſtris condecorare Romani conſueverunt; quibus antiquitus veneration[illegible] & majeſtatem augebant. Eorum quippe aſpectus ad ſimilia facinora intuentes hortabatur.

155. *Opprobrium*] *Minotaurus*, ſupernè homo, infernè bos, filius ſanè fuit Paſiphaës ex Tauro Minoïs duce, vel ſcribâ. De quo fusè Natal. Com. lib. 6. cap. 3.

158. *Multiplici*] De labyrintho loquitur, plurimis ſinuoſis erroribus viarumque irremeabilibus ambagibus, à Dædalo conſtructo, in quem Minotaurum monſtrum Minos concludi juſſit.

159. *Dædalus*] Faber fuit Athenienſis, qui ſtatuas etiam uſque adeò mirabilis ſtructuræ dicitur feciſſe, ut ſpirare & ambulare viderentur.

160. *Notas*] *Signa*, quibus aliquis, labyrinthum ingreſſus, iter relegere poſſit, ſeu exitum invenire.

162. *Mæandros*] Fluvius eſt Phrygiæ in minore Aſiâ, qui ita ſinuoſus, ut ſæpe ad caput recurrere videatur: unde & pro perplexis & involutis rebus ſignificandis, quas *Mæandro* dicimus uſurpatur.

163. *Ambiguo*] Quia quorſum fluat, ambigitur.

170. *Actæo*] *Athenienſi*. Duriſſimâ enim lege tenebantur Athenienſes, Androgei Interfecti causâ, quotannis, ut quibuſdam placet, ſeptem puberes mares ſorte delectos, à Minotauro vorandos, totidemque virgines, ex nonnullorum ſententiâ, tributi loco in Cretam mittere.

171. *Annis novenis*] *Nono quoque anno*: Quanquam quotannis repetitum fuiſſe tributum alii ſcripſerunt.

172. *Virgineâ*] Poſteaquam, inquit, auxilio *Virginis* Ariadnes è labyrintho Theſeus eſt egreſſus, navem conſcendit. *Nullis iterata*] Ad quàm nemo eorum qui priùs ab Athenienſibus miſſi fuerunt, in Cretam redire potuit.

173. *Relecto*] Ad limen filum alterâ extremitate alligare doctus fuerat, quod continuum progrediendo evolvens, regreſſus indicem ſequeretur.

fixerit. Ægides carbasa explicat versus Dian, abductâ Minoïde, atque ferus destituit sociam in illo littore; Bacchus auxilium atque amplexus tulit destitutæ, & multa dolenti; atque ut esset illustris immortali sidere, intulit cœlo coronam decerptam fronte. Illa volat per subtilem aërem; & dum volat, uniones mutantur in stellas repentinas & figurâ coronæ remanente, stant in loco qui medius est insistentis genu, & tractantis serpentem.

III. *Interea Dædalus exosus Creten & longum exilium, & tactus amore terræ patriæ, retentus erat mari. Quamvis, ait, claudat Minos terram & aquam, aër est apertus. Discedemus illâc. Minos imperet licet cunctis, non imperium obtinebit in aërem. Dixit; & convertit ingenium ad artes inauditas, & novitatem excogitat in naturâ; Nam concinnat pennas cœptas à minimâ, breviore sequente longam; ut credas in modum colli paulatim auctas esse. Pari modo fistula agrestis sensim fuit olim composita inæqualibus arundinibus. Tum connectit medium* pennarum partem *lino, & infimam ceris; atque ita constructas curvat exiguo flexu;*

Protinus Ægides, raptâ Minoïde, Dian
Vela dedit: comitemque suam crudelis in illo
Littore deseruit. Desertæ, & multa querenti
Amplexus & opem Liber tulit. Utque perenni
Sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
Immisit cœlo. Tenues volat illa per auras:
Dumque volat, gemmæ subitos vertuntur in ignes,
Consistuntque loco, specie remanente, coronæ,
Qui medius nixique genu est, anguemque tenentis.
III. Dædalus interea Creten longumque perosus
Exilium, tactusque soli natalis amore,
Clausus erat pelago. Terras licet, inquit, & undas
Obstruat, at cœlum certè patet. Ibimus illâc.
Omnia possideat; non possidet aëra Minos.
Dixit; & ignotas animum dimittit in artes:
Naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas,
A minima cœptas, longam breviore sequenti:
Ut clivo crevisse putes. Sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit avenis.
Tum lino medias, & ceris alligat imas;
Atque ita compositas parvo curvamine flectit,

NOTÆ.

174. *Ægides*] Theseus, Ægei filius, qui juvenes liberandi causâ in Cretam cum illis navigaverat.

Ib. *Minoïde*] *Ariadne*, Minoïs filia.

Ib. *Dian*] Insula est una ex Cycladibus, quæ & *Naxus* dicitur, multis itemque aliis nominibus insignita; in quâ Ariadne, Bacchi admonitu ut nonnullis placet, à Theseo relicta.

176. *Desertæ*] In patris domo à Baccho vitiatam, quo tempore ad Minoa pervenit, coronæ pretio illectam, quidam prodidit, qui conscripsit Cretica.

178. *Sidere*] Corona est signum, Boötæ ab humero sinistro proximum, novem in orbem dispositis stellis lucidum. Illam verò dicitur Vulcanus ex auro & gemmis Indicis fabricâsse, quarum splendore dicitur Thetis labyrinthi tenebras discussisse. De quâ alia alii scripserunt.

Ib. *Fronte*] Ariadnes.

182. *Qui*] Locus, in quo Corona est, inter Herculem & Ophiuchum.

Ib. *Medius*] Inter *Engonasin* & *Ophiuchum*.

Ib. *Nixi*] De Hercule loquitur, qui dextero genu nixus in cœlo figuratur, (ideo ἐγγόνασι dicitur) draconem Hesperidum custodem interficere tentans. Quâ de re vide Hyginum.

Ib. *Anguemque*] Ophiuchus Græcis dicitur, sidus cœleste, quam nonnulli Æsculapium, alium alii in cœlum translatum comminiscuntur.

184. *Exilium*] Athenis enim profugerat cædis reus, ob interfectum per invidiam discipulum quem nonnulli sororis filium scripserunt.

185. *Pelago*] Nam in Cretâ insulâ erat, clausus insuper labyrinthi sui custodiâ quo, propter navatum Pasiphaæ in amoribus operam, à Minoë detrusus erat.

189. *Novat*] Quia, ut inquit Horatius,

Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.

Ib. *Ponit*] Quomodo alitibus natura aptavit, ut aërem validè possint impellere.

Ut

ut simulent veras aves. Puer Icarus unà ad rat; & ne scius se tener. sua discrimina, nunc lætus vultu corripiebat pennas, quas ventus mobilis abstuleras; nunc subigebat flavam ceram pollice, atque morabatur opus admirandum parentis sui ludo. Postquam novissima manus addita est incœptis, ipse artifex commisit suum corpus in alas, & sustentatus est aëre agitato. Accommodat etiam alas filio; atque inquit, hortor te, Icare, ut voles medio spatio; ne, si inferior eas, aqua impediat pennas; si altior, ignis inflammet: Vola inter utrumque. Neque impero te intueri Boöten aut Ursam, aut gladium evaginatum Orionis: tene iter me duce. Docet similiter leges volandi, & aptat humeris alas ignotas. Genæ seniles humidæ sunt factæ inter opus, & præcepta; atque manus patriæ trepidârunt. Obtulit suavia filio suo non iterum renovanda, atque pennis sustentatus antè volat, & metuit comiti; sicut avis, quæ protulit mollem progeniem in aërem ab excelso nido. Admonet sequi; & docet artes noxias; & ipse agitat suas, & respicit alas nati. Dum aliquis piscator virgâ tremulâ, aut pastor fultus scipione, vel arator stivâ, intuitus est ipsos, & admiratus est, atque arbitratus est esse Deos, qui possint tenere aërem. Et jam Samos Junonia, & Delos, & Paros fuerunt præteritæ à parte sinistrâ: Lebynthos, & Calymne melle affluens, erant à dextrâ:

Ut veras imitentur aves. Puer Icarus unà
Stabat: &, ignarus sua se tractare pericla,
Ore renidenti, modò quas vaga moverat aura,
Captabat plumas: flavam modò pollice ceram
Mollibat: lusuque suo mirabile patris
Impediebat opus. Postquam manus ultima cœptis
Imposita est; geminas opifex libravit in alas
Ipse suum corpus: motâque pependit in aurâ.
Instruit & natum: Medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo. Ne, si demissior ibis,
Unda gravet pennas: si celsior, ignis adurat.
Inter utrumque vola; nec te spectare Boöten,
Aut Helicen jubeo, strictumque Orionis ensem.
Me duce carpe viam. Pariter præcepta volandi
Tradit; & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus monitusque genæ maduêre seniles:
Et patriæ tremuêre manus. Dedit oscula nato
Non iterum repetenda suo: pennisque levatus
Antè volat; comitique timet, velut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in aëra nido.
Hortaturque sequi; damnosasque erudit artes:
Et movet ipse suas, & nati respicit alas.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces,
Aut pastor baculo, stivâve innixus arator,
Vidit, & obstupuit, quique æthera carpere possent,
Credidit esse Deos. Et jam Junonia lævâ
Parte Samos fuerant, Delosque, Parosque relictæ:
Dextra Lebynthos erat, fœcundaque melle Calymne.

NOTÆ.

201. *Libravit*] Alligatis namque sibi illis factitiis alis, se agitatu illarum in aërem sustulit, iisque expansis aliquandiu pependit.

206. *Nec te*] Neque ad sinistram declina, neque ad dextram.

Ib. *Boöten*] Signum cœleste, sicut & Helice seu Ursa, de quibus antea: quibus quidem nautæ inter suum solebant dirigere.

207. *Orionis*] Orion ἀπὸ τῆ οὐρᾳ hoc est, ab urinâ fuit cognominatus, quòd ex Jovis & Mercurii urinâ fingitur natus.

210. *Maduêre*] Lacrymavit periculi novitate exterritus, quod puero præsertim imminere sentiebat.

212. *Non iterum*] Quod quidem nesciebat pater Dædalus, sed ex ingenio est poëtæ.

215. *Damnosas*] Quia per illas Icarum filium perdidit Dædalus.

220. *Junonia*] Junoni ibi natæ, educatæ, & Jovi in uxorem traditæ sacra; Cariæ adjacens.

221. *Delos, Paros*] Ægæi insulæ Cyclades, ut sæpe dictum.

222. *Lebynthos*] Hanc cum sequente alii inter Cycladas inter Sporadas alii recensent.

cùm adolescens cœpit exultare volatu temerario, & reliquit ducem, atque impulsus desiderio cœli, carpsit viam sublimiùs. Propinquitas solis fervidi liquefecit ceras odoratas, quæ erant vincula pennarum. Ceræ tacuerant: ille movet brachia nuda, & destitutus remigio, nullo sustentatur aëre: & ora citantia nomen patrium excipiuntur aquâ cœruleâ, quæ habuit nomen ab illo. At miser parens, neque jam parens, Icare, inquit, Icare, inquit, Ubi es? quâ orâ te vestigem, Icare, dicebat? videt pennas inter fluctus, & maledixit suis artibus; & sepulturæ mandavit corpus; atque terra appellata est à nomine Icari ibi *inhumati. Perdix loquax prospexit ab ilice frondosâ hunc sepelientem corpus infelicis filii; & alas concussit, & indicia fecit lætitiæ canendo:* Perdix quidem *tunc avis sola neque conspecta superiore ætate, & nuper facta avis, tibi magnum probrum, Dædale. Namque soror ejus, fati nescia, huic dederat suum filium instituendum, puerum natum annos duodecim, ingenio discendi avido. Ille etiam imitatus est spinas, quas observabat in medio pisce: atque incîdit ferro acuto dentes continuos; & invenit usum serræ. Primus etiam junxit duo brachia ferrea ex uno nodo; ut illis dissitis æquali spatio, pars altera hæreret, pars altera describeret circulum. Dædalus livore tactus est, atque* illum *dejecit ex sacrâ arce Minervæ.*

Cum puer audaci cœpit gaudere volatu;
Deseruitque ducem: cœlique cupidine tactus
Altiùs egit iter. Rapidi vicinia Solis
Mollit odoratas pennarum vincula ceras.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Remigioque carens non ullas percipit auras.
Oraque cœruleâ patrium clamantia nomen
Excipiuntur aquâ: quæ nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi es? quâ te regione requiram,
Icare, dicebat? Pennas aspexit in undis;
Devovitque suas artes; corpusque sepulchro
Condidit; & tellus à nomine dicta sepulti.
Hunc miseri tumulo ponentem corpora nati
Garrula ramosâ prospexit ab ilice perdix:
Et plausit pennis: testataque gaudia cantu est;
Unica tunc volucris; nec visa prioribus annis:
Factaque nupèr avis, longum tibi, Dædale, crimen.
Namq; huic tradiderat, fatorum ignara, docendam
Progeniem germana suam, natalibus actis
Bis puerum senis, animi ad præcepta rapacis.
Ille etiam medio spinas in pisce notatas
Traxit in exemplum: ferroque incidit acuto
Perpetuos dentes; & ferræ repperit usum
Primus: & ex uno duo ferrea brachia nodo
Vinxit; ut, æquali spatio distantibus illis,
Altera pars staret, pars altera duceret orbem.
Dædalus invidit; sacrâque ex arce Minervæ

NOTÆ.

223. *Puer*] *Icarus*, Dædalum patrem, sequi contemnens.

228. *Remigio*] *Alarum remigio* usus quoque Virgilius: non eos re profecto, siquidem non alis, sed navi, velis novi cujusdam artificii instructa, regiam Minoïs classem Dædalus effugerit, quæ tamen Icarum, scopulo cum navi impactum, corripuit.

230. *Aquâ*] *Mari*, quod ab Icaro *Icarium* dictum est, sicuti & insula Samo proxima ab eodem Icariæ nomen accepit.

237. *Ab ilice*] Quanquam rarissimè arboribus perdices insident.

240. *Longum*] Quippe perdicem, quem alii Colum, diversis itemque nominibus nonnulli appellant, sororis filium, Dædalus per invidiam, quòd multo ingenio valeret, de tecto dejecit; quem quidem excipiens Minerva, in *perdicem* avem mutavit.

245. *Traxit*] Qui ad spinæ exemplum ferram invenit.

247. *Ex uno*] Illum circini quoque inventorem fuisse ait.

Præcipitem misit, lapsum mentitus. At illum,
Quæ favet ingeniis, excepit Pallas; avemque
Reddidit: & medio velavit in aëre pennis.
Sed vigor ingenii quondam velocis, in alas,
Inque pedes abiit: Nomen, quod & antè, remansit.
Non tamen hæc altè volucris sua corpora tollit,
Nec facit in ramis altoque cacumine nidos;
Propter humum volitat; ponitque in sepibus ova,
Antiquique memor, metuit sublimia, casûs.
IV. Jamque fatigatum tellus Ætnea tenebat
Dædalon: & sumtis pro supplice Cocalus armis
Mitis habebatur. Jam lamentabile Athenæ
Pendere desiêrant Theseâ laude tributum.
Templa coronantur: bellatricemque Minervam
Cum Jove Diisque vocant aliis, quos sanguine voto,
Muneribusque datis, & acerris thuris honorant.
Sparserat Argolicas nomen vaga fama per urbes
Theseos: & populi, quos dives Achaïa cepit,
Hujus opem magnis imploravêre periclis:
Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
Sollicitâ supplex petiit prece. Causa petendi
Sus erat, infestæ famulus, vindexque Dianæ.
Oenea namque ferunt, pleni succesſibus anni
Primitias frugum Cereri, sua vina Lyæo,
Palladios flavæ latices libâsse Minervæ.
Cœptus ab agricolis Superos pervenit ad omnes

falsò prædicans cum *incautè cecidisse. At Pallas, quæ amplectitur ingenio præditos, illum excepit, & mutavit in alitem, & induit pennis in medio aëre, Sed vis ingenii olim celeris concessit in alas atque pedes; nomen, quod etiam antè* illi erat, *remansit. Et tamen avis non effert suum corpus in sublime, neque struit nidos in ramis, & excelso fastigio; volitat juxta terram & ponit ova in sepibus, & recordans veteris lapsus timet excelsa.*

IV. *Jamque terra Ætnæa habebat Dædalum defessum: & Cocalus habebatur lenis, armis captis in gratiam supplicis* Dædali: *Jam Athenæ omiserant solvere luctuosum tributum, virtute Thesei. Templa* coronis *decorantur; atque invocant Palladem belli præsidem cum Jove & cæteris Diis, quos honorant sanguine promisso, & donis oblatis & acerris thuris. Fama velox impleverat urbes Argolicas laudibus Thesei: & populi, quos dives Achaia habuit, ejus petiverunt auxilium in urgentibus discriminibus: Calydon supplex imploravit prece anxiâ ejus auxilium, quamvis haberet Meleagrum. Aper minister & ultor Dianæ infensæ erat causa implorandi. Namque aiunt Oeneum ob fertilitatem anni copiâ redundantis obtulisse primitias, frumentum Cereri, sua vina Baccho, oleum flavæ Minervæ. Honor* sacrificiorum *invidiosus ortus ab ruricolis permanavit ad omnes* reliquos.

NOTÆ.

255. *Nomen quod & antè*] Nomen Talus Perdix quoque fuit cognominatus.

260. *Tellus*] *Sicilia*, ubi Mons Ætna.

261. *Cocalus*] Siciliæ rex, ad quem Dædalus confugit, quique Minoëm dicitur sustulisse.

262. *Minos habebatur*] Quanquam interfecerat Minoa.

263. *Theseâ*] Thesei enim virtute interfectus est Minotaurus. Hoc verò ad connectendas fabulas narrantur. *Tributum*] Ob cædem Androgei Athenienſibus à Minoë impositum.

265. *Voto sanguine*] Victimarum, quas voverent, si Theseus victor ex Cretâ reverteretur.

270. *Calydon*] Urbs Ætoliæ, contra quam Aprum ferocissimum, seu potiùs latronem immitissimum Diana, in sacrificio quodam ab Oeneo rege neglecta immisit.

270. *Meleagron*] Oenei regis filium.

273. *Successibus*] De frugum copiâ loquitur.

274. *Lyæo*] Latinè *Libero* patri, Baccho: cui vinum dicatum, sicuti Minervæ oleum, frumenta prima matura Cereri.

275. *Palladios latices*] Oleum dicit ex baccis, quas fert arbor à Pallade producta, expressum. Sic *laticemque lyæum* pro vino Virg.

276. *Agricolis*] Agricolas vocat Deos agriculturæ, aut certè earum rerum, quæ per agriculturam comparantur, tutores, quales Bacchus, Ceres, Minerva.

Deos: aiunt sola altaria Dianæ filiæ Latonæ neglecta vacua fuisse, sine sacrificio. Dii etiam moventur irâ. At, ait, non inultæ patiemur; & quæ contemptæ, non appellabimur etiam sine vindice: atque contempta excitavit per campos Oeneos suum ulterem, quantò Epirus herbosa non habet tauros majores; sed agri Siculi habent minores. Oculi rubent sanguine & igne, cervix horrenda stat erectis setis, & ilæ rigent pares hastilis specialis: & sunt sicuti exercitæ lanceæ. Spuma bullions currit per vastos armos cum magno strepitu, dentes sunt pares dentibus Indis. Fulmen erumpit ex ore: folia incendi videntur anhelitu. Is modò protervit segetes in herbâ crescente; & resecat spes agricolæ gloriaturi nondum maturas: atque præoccupat segetem in spicis. Area & granaria expectant incassùm messes promissas. Racemi uvis pleni proteruntur cum longis frondibus, atque bacca cum ramis olivæ semper viresc ntis. Et bicim etiam exercet in pecora. Neque pastor, neque canes, neque torvi tauri possunt tueri armenta. Populi diffugiunt: neque sese securos arbitrantur nisi intra muros urbis, donec Meleager atque simul delecta colors juvenum convenerunt desiderio gloriæ. Ambo Tyndaridæ, alter insignis cestibus, alter equo; & Jasin auctor primæ navis, & Theseus amicitiâ conjunctissimus cum Pirithoö,

Invidiosus honos: solas sine thure relictas
Præteritæ cessasse ferunt Latoïdos aras.
Tangit & ira Deos. At non impunè feremus;
Quæque inhonoratæ, non & dicemur inultæ, 280
Inquit: & Oeneos ultorem spreta per agros
Misit aprum; quantò majores herbida tauros
Non habet Epirus; sed habent Sicula arva minores.
Sanguine & igne micant oculi, riget horrida cervix,
Et setæ densis similes hastilibus horrent, 285
Stantque velut vallum, velut alta hastilia setæ.
Fervida cum rauco latos stridore per armos
Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis.
Fulmen ab ore venit: frondes afflatibus ardent.
Is modò crescenti segetes proculcat in herbâ: 290
Nec matura metit fleturi vota coloni,
Et Cererem in spicis intercipit. Area frustrà,
Et frustrà expectant promissas horrea messes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite fœtus.
Baccaque cum ramis semper frondentis olivæ. 295
Sævit & in pecudes. Non has pastorve, canesve,
Non armenta truces possiunt defendere tauri.
Diffugiunt populi: nec se, nisi mœnibus urbis,
Esse putant tutos: donec Meleagros, & unà
Lecta manus juvenum coïêre cupidine laudis. 300
Tyndaridæ gemini, spectatus cestibus alter,
Alter equo; primæque ratis molitor Iasson,
Et cum Pirithoö felix concordia Theseus,

NOTÆ.

277. *Invidiosus*] Qui Dianæ spretæ invidiam in alios Deos, qui sibi præferebantur, pareret.

283. *Epirus*] Regio ab ortu est Græciæ finitima, quæ & Chaonia dicta.

288 *Dentibus*] *Elephantinis*, Calydonii apri dentes adportavit Cæsar Augustus, devicto Antonio. Pausan. in Arcad. è quibus unus in templo Liberi patris suspensus, in hortis Cæsarum, erat unius pedis & quadrantis. Natal Com. lib. 7 cap. 4.

284. *Fulmen*] De dentibus loquitur ex apri ore prominentibus, quibus, fulminis in modum, obvia quælibet frendens proterit.

291. *Fleturi*] Postquam perditam messem cognoverit.

301. *Tyndaridæ*] *Castor & Pollux*, qui vulgò Tyndari filii creditì; erant tamen Jovis, qui, in Cycnum mutatus, Ledæ, Tyndari uxori, vitium obtulit.

Ib *Cestibus*] Κάστορα δ' Ἱππόδαμον, καὶ πὼλυ δάμαν Πολυδεύκεα. Homer. Iliad, 3. De cestibus, vid. lib. 5. 107.

302. *Ratis molitor*] *Argo*, cujus extruendæ auctor fuit Jason.

303 *Pirithoö*] Ixionis fuit filius firmissimo amicitiæ fœdere cum Theseo conjunctus.

Et

& duo Thestiadæ, & Lynceus filius Apharei, & citus Idas, & Cæneus nunc non fœmina, & sævus Leucippus, & Acastus spectatus jaculo, & Hippothoës, & Dryas, & Phœnix filius Amyntoris, & Actoridæ æquales, & Phyleus missus ab Elide. Neque Telamon aberat, & pater magni Achillis, & acer Eurytion cum Pheretiade & Iolao Hyanteo, & Echion invictus cursu, & Lelex Narycius, & Panopeus, & Hyleus, & ferox Hippasus, & Nestor adhuc in primus annis.

Et duo Thestiadæ, prolesque Aphareïa Lynceus,
Et velox Idas; & jam non fœmina Cæneus, 305
Leucippusque ferox, jaculoque insignis Acastus,
Hippothoësque, Dryasque, & cretus Amyntore Phœnix,
Actoridæque pares, & missus ab Elide Phyleus.
Nec Telamon aberat, magnique creator Achillis:
Cumque Pheretiade, & Hyanteo Iolao 310
Impiger Eurytion, & cursu invictus Echion,
Narycinsque Lelex, Panopeusque, Hyleusque, feroxque
Hippasus, & primis etiamnum Nestor in annis.

NOTÆ.

304. *Thestiadæ*] Toxeum dicit & Plexippum, Thestii filios, Althææ fratres, Meleagri avunculos, quos ipse postea interfecit: quemadmodum in sequentibus videbimus.

Ib. *Lynceus*] Apharei fuit filius, qui propter eximiam rerum cœlestium terrestrium, aftrorum præsertim & metallorum notitiam, trans æthera terræque barathra visu penetrâsse dicitur. Argonauta etiam fuit.

305. *Idas*] Lynceï fuit frater.

Ib. *Cæneus*] Fuit Cæneus Elati filia, in marem à Neptuno, pro dereptæ virginitatis pretio, mutata: cujus fu è historiam Metam. 12. à 176. versu refert poëta.

306. *Leucippus*] Apharei fuit frater, Pericrei seu Perieris filius, pater Phœbes, & Hilairiæ, quas Castor & Pollux rapere conati sunt.

Ib. *Acastus*] Peliæ Thessalorum regis fuit filius.

307 *Hippothoës*] Hujus ut & Dryantis 173. capite meminit Hyginus. Illum autem Geryonis facit filium, cùm *Geryones*, ex Pausaniâ legendum sit.

Ib. *Phœnix*] Hic, postquam matris fraus, cum patris pellice rem habuisset, ejus iram effugiens ad Peleum pervenit, à quo perbenignè acceptus, Achillis institutioni præfectus fuit.

308. *Actoridæ*] Actoris Elensis par fratrum dicit Eurytum & Creatum, ab Hercule postea occisos.

308. *Phyleus*] Augeæ fuit filius, quem Hercules, patre occiso, quòd purgati stabuli mercedem denegaret, ejus loco regnare jussit.

309. *Telamon*] Rex fuit Salaminis, Æaci filius, Ajacis pater.

Ib. *Creator*] Peleum dicit Telamonis fratem.

310. *Pheretiade*] Admetum intellige, Pheretis filium, Alcestis maritum.

Ib. *Iolao*] Hunc Iphicli filium Hercules in interficiendâ hydrâ socium habuit. *Hyanteus* dicitur quia Bœoticus. Hyantes enim Bœotiæ populi.

311. *Eurytion*] Argonauta, Iri filius, qui filius fuit Actoris ut ex Apollonio colligitur.

Ib. *Echion*] Hujus etiam meminit idem Apollonius, qui eum Mercurii facit filium.

312. *Lelex*] Locrenses, qui Narycem urbem antiquissimam obtinuerunt, à Plinio & Strabone *Leleges* etiam dicuntur: & nomine fortitan, ut conjecit commentator, ab isto Lelege mutuato.

Ib. *Panopeus*] Phoci videtur esse filius, à quo *Panopæa* urbs Phocidis nomen habuit, ut notat Pausanias.

Ib. *Hyleus*] Hic unà cum Rhœto ab Atalantâ, cui vim afferre paraverat, occisus.

313. *Hippasus*] Hunc quoque Eurytì filium Hyginus inter Apri venatores recensèt.

Ib. *Primis Nestor*] Primam jam, ex tribus quas vixit, ætatem agens; & ex his nonnullos ipse recensèt, Iliad 1.

Et

& quos Hippocoön misit antiquis Amyclis, & socer Penelopes, cum Ancæo Parrhasio & callidus Ampycides, & Oeclides adhuc securus ab uxore, & Tegeæa honos nemoris Lycæi. Fibula expolita huic connectebat extremam vestis partem; Capillus erat simplex coactus in unum nodum. Pharetra eburnea pendens ex humero sinistro strepebat; sinistra etiam tractabat arcum. Hujusmodi erat ornatus: vultus quem verò posses appellare virgineum. Heros Calydonius hanc simul intuitus est, & simul cupivit, Deo ave so: atque amorem occultum concepit & ait, O beate, si ista aliquem virum reflexerit! neque tempus & pudor patiuntur plura proferre: opus majus ingentis pugnæ illum impellis. Silva spissa arboribus, quam nullum ævum reciderat; incipit à plano, & proscipit declives campos. Quò postquam viri adventârunt, pars ponunt plagas, pars tollunt vincula canibus, pars legunt vestigia pedum, atque optant invenire id quod sibi futurum est periculum. Vallis erat curva, quo cogebantur rivi aquæ pluvialis. Salix flexilis, & leves ulvæ, & junci palustres, & vimina, & parvæ cannæ sub iongâ arundine sunt in parte infimâ lacunæ. Sævus aper inde excitatus ruit in hostes confertos, tanquam ignis excussus nubibus disjectis.

Et quos Hippocoön antiquis misit Amyclis;
Penelopesque socer, cum Parrhasio Ancæo,
Ampycidesque sagax, & adhuc à conjuge tutus
Oeclides, nemorisque decus Tegeæa Lycæi.
Rasilis huic summam mordebat fibula vestem:
Crinis erat simplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens resonabat eburnea lævo
Telorum custos: arcum quoque læva tenebat.
Talis erat cultus: facies, quam dicere verè
Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit renuente Deo: flammasque latentes
Hausit, &, O felix, si quem dignabitur, inquit,
Ista virum! nec plura sinunt tempusque, pudorque
Dicere; majus opus magni certaminis urget.
Silva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas,
Incipit à plano: devexaque prospicit arva.
Quò postquam venêre viri; pars retia tendunt;
Vincula pars adimunt canibus: pars pressa sequuntur
Signa pedum: cupiuntque suum reperire periclum.
Concava vallis erat: quâ se demittere rivi
Affuerant pluvialis aquæ. Tenet ima lacunæ
Lenta salix, ulvæque leves, juncique palustres,
Viminaque, & longâ parvæ sub arundine cannæ.
Hinc aper excitus medios violentus in hostes
Fertur, ut excussis elisi nubibus ignes.

Vallis erat curva, quo cogebantur rivi aquæ pluvialis. Salix flexilis, & leves ulvæ, & juncí palustres, & vimina, & parvæ cannæ sub iongâ arundine sunt in parte infimâ lacunæ. Sævus aper inde excitatus ruit in hostes confertos, tanquam ignis excussus nubibus disjectis.

NOTÆ.

314. *Hippocoön*] Lacedæmonius fuit, cujus filios Enæsimum Alcona, Amycum & Dexippum, (priore excepto, qui ab apro interiit,) Hercules unà cum patre occidit.

Ib. *Amyclis*] Fuerunt Amyclæ urbs Laconiæ, ab Amyclâ Lacedæmonis filio ædificatæ & cognominatæ.

315. *Penelopesque socer*] *Laertes* est Ulyssis pater.

Ib. *Ancæo*] Huic Lycurgum patrem assignaverunt Apollonius & Hyginus in venatorum catalogo. Arcas fuit; nam Parrhasia urbis est & Arcadiæ regiuncula.

316. *Ampycides*] *Mopsus* est Ampyci filius, ideo sagax quòd vates fuit.

317. *Oeclides*] Amphiaraum intellige Oeclei filium; qui vaticinandi peritissimus, cum à Thebano bello se non rediturum cognovisset, ita (ne eò proficisceretur,) latitavit, ut tamen uxori Eriphylæ, quam fidissimam credebat, omnia indicaverit. Illa verò, aureo monili ab Adrasto corrupta, maritum prodidit; qui Thebanum agrum ingressus, unà cum curru à tellure fuit absorptus.

317. *Tegeæa*] *Atalantam* dicit, formosissimam puellam, Tegeâ Arcadiæ urbe oriundam.

Ib. *Lycæi*] Qui Arcadiæ est.

324. *Calydonius heros*] *Meleagrum* intellige, Calydone oriundum, ut suprà dictum.

325. *Renuente*] Ille enim malè suus amor cessit, ut infra patebit.

333. *Suum periculum*] Aprum nempe, à quo sibi periculum immineret.

Arbores proteruntur impetu, & impulsæ personant. Juvenes vociferantur, & tenent strenua manu venabula opposita, radiantia amplo ferro. Ille ruit, & proturbat canes, ut quisque sese opponit ruenti; & prævertit latrantes ictu obliquo. Mucro primò impulsus brachio Echionio fuit inutilis, & leviter vulneravit stipitem acernum. Proximus, nisi impulsus esset nimiis viribus jaculantis, visus fuit hæsurus in tergo apri petito: fertur longiùs. Jason Pagasæus illum jaculatus fuerat. Phœbe, inquit, Ampycides, si te honoravi, atque honoro, concede mihi ferire certo jaculo quod petitur. Deus favet precibus quâ licuit. Aper fuit tactus ab illo, sed sine vulnere: Dianæ revellerat ferrum telo volanti: hastile sine mucrone accessit. Ira feri excitatæ est, neque moderatiùs ferbuit quàm fulmen. Ignis splendet ex oculis, & æstus prodit ex pectore: Et quemadmodum glans impulsa nervo circumacto volat, ciim petit aut mœnia, aut turres confertas militibus, sic aper vulnera intentans, ruit in juvenes certo impetu, atque preterit Eupalamon & Pelagonem defendentes dextrum cornu agminis sui. Commilitones abstulerunt protritos: At Enæsimus, filius Hippocoöntis, non vitavit ictus mortiferos. Nervi destituerunt tremuntem & conantem fugere poplite recisso. Fertè etiam Pylius occidisset ante tempora Trojana, sed capto impetu ab hastâ impactâ, immisit se in ramos arboris quæ erat proxima; atque sedens in arboris cacumine, deorsum astexit hostem quem fugerat. Ille sævus dentibus exercitis in trunco querno

Sternitur incursu nemus; & propulsa fragorem
Silva dat. Exclamant juvenes; prætentaque forti
Tela tenent dextrâ, lato vibrantia ferro.
Ille ruit; spargitque canes, ut quisque ruenti
Obstat; & obliquo latrantes dissipat ictu.
Cuspis Echionio primùm contorta lacerto
Vana fuit, truncoque dedit leve vulnus acerno.
Proxima, si nimiis mittentis viribus usa
Non foret, in tergo visa est hæsura petito;
Longiùs it: auctor teli Pagasæus Iäson.
Phœbe, ait Ampycides, si te coluique, coloque;
Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
Quâ potuit, precibus Deus annuit. Ictus ab illo est,
Sed sine vulnere aper: ferrum Diana volanti
Abstulerat jaculo; lignum sine acumine venit.
Ira feri mota est; nec fulmine leniùs arsit;
Lux micat ex oculis, spiratque è pectore flamma.
Utque volat moles adducto concita nervo,
Cùm petit aut muros, aut plenas milite turres;
In juvenes certo sic impete vulnificus sus
Fertur; & Eupalamon, Pelagonaque dextra tuentes
Cornua prosternit. Socii rapuêre jacentes.
At non letiferos effugit Enæsimus ictus
Hippocoönte satus. Trepidantem, & terga parantem
Vertere succiso liquerunt poplite nervi.
Forsitan & Pylius citra Trojana perîsset
Tempora; sed sumpto positâ conanime ab hastâ,
Arboris insiluit, quæ stabat proxima, ramis:
Despexitque loco tutus, quem fugerat, hostem.
Dentibus ille ferox in querno stipite tritis

Commilitones abstulerunt protritos: At Enæsimus, filius Hippocoöntis, non vitavit ictus mortiferos. Nervi destituerunt tremuntem & conantem fugere poplite recisso. Fertè etiam Pylius occidisset ante tempora Trojana, sed capto impetu ab hastâ impactâ, immisit se in ramos arboris quæ erat proxima; atque sedens in arboris cacumine, deorsum astexit hostem quem fugerat. Ille sævus dentibus exercitis in trunco querno

NOTÆ

345. *Echionio*] Echionis.

349. *Pagasæus*] Pro *Thessalo*; à Pagasis Thessaliæ urbe, haud procul a monte Pelio.

350. *Ampycides*] *Mopsus* Ampyci filius, Apollinis sacerdos.

357. *Moles*] Saxa intelligit, vel ejusmodi alia, balistâ aut simili machinâ emissa.

360. *Eupalamon*] Ignobiliores fuerint hi duo verisimile est, siquidem non aliter quam suâ morte, quod quidem sciam, cogniti.

361. *Cornua*] Aciem nempe in aprum instruxerant, in cujus dextro cornu duo isti fato iniquo reperti sunt.

365. *Pylius*] *Nestor*, qui Pylo imperavit. Quod Nestori hic poeta, commentator Homeri tribuit Thersitæ, qui ut Agri filius, Meleagri patruelis, huic venationi interfuit.

minatur cladem, & confidens armis recentibus, laceravit femur magni Othriadæ dente recurvo. Ac fratres gemini, nondum astra cœlestia, ambo insignes vehebantur equis candidioribus nive albâ; ambo librabant agitatione tremulâ, hastilium mucrones actos per aërem. Inflexissent plagas, nisi sus setis horridas transfixisset inter obscuras arbores, & loca invia telis & equis. Telamon persequitur; & improvidus desiderio currendi, cecidit pronus, correptus radice arboris. Dum Peleus hanc tollit, Atalanta Tegeæa aptavit nervo expeditam sagittam, & contorsit arcu curvato. Sagitta affixa sub aure feræ, leviter vulneravit corpus extremum, & rubefecit setas pauco cruore. Neque tamen illa erat alacrior successu sui ictûs quam Meleager. Creditur advertisse primus & primus monstrasse soci sanguinem affectum; & dixisse, Reportabis gloriam quâ digna est tua virtus. Viros puduit, Aprumà virgine primò percussum fuisse; sequi exhortantur, & incendunt animos cum vociferatione, & vibrant jacula sine cædine. Numerus obest jaculis immissis, & prohibet ictus, quos studet figere.

Imminet exitio, fidensque recentibus armis
Othriadæ magni rostro femur hausit adunco.
At gemini, nondum cœlestia sidera, fratres,
Ambo conspicui, nive candidioribus albâ
Vectabantur equis; ambo vibrata per auras
Hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
Vulnera fecissent; nisi setiger inter opacas,
Nec jaculis îllet nec equo loca pervia, silvas.
Persequitur Telamon: studioque incautus eundi,
Pronus ab arboreâ cecidit radice retentus;
Dum levat hunc Peleus, eclerem Tegeæa sagittam
Imposuit nervo, sinuatoque expulit arcu.
Fixa sub aure feri summum distrinxit arundo
Corpus; & exiguo rubefecit sanguine setas.
Nec tamen illa sui successu lætior ictus,
Quàm Meleagros erat. Primus vidisse putatur:
Et primus sociis visum ostendisse cruorem:
Et, meritum, dixisse, feres virtutis honorem.
Erubuêre viri; seque exhortantur, & addunt
Cum clamore animos: jaciuntque sine ordine tela.
Turba nocet jactis, &, quos petit, impedit ictus.
Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas,
Discite fœmineis quàm tela virilia præstent,
O juvenes, operique meo concedite, dixit.
Ipsa suis licèt hunc Latonia protegat armis;
Hunc tamen invità perimet mea dextra Dianâ.
Talia magniloquo tumidus memoraverat ore;
Ancipitemque manu tollens utràque securim,
Institerat digitis primos suspensus in artus;
Occupat audacem, quáque est via proxima leto,
Summa ferus geminos direxit in inguina dentes.

Aprum à virgine primò percussum fuisse; sequi exhortantur, & incendunt animos cum vociferatione, & vibrant jacula sine cædine. Numerus obest jaculis immissis, & prohibet ictus, quos studet figere. *Ecce Arcadius Arcæus, bipenni instructus, & incensus contra sua fata, Cognoscite, inquit, ô juvenes, quantum arma virilia antecellant fœminis, & hanc date meæ virtuti. Quamvis ipsi Diana hanc tueatur suis armis, tamen manus mea hanc sternet valente Dianâ. Talia insultans prætulerat ore superbo; & tollens bipennem ambabus manibus, innitebatur elatus in primas partes digitorum pedum. Trux super præcipitem audentem, & quà iter est brevissimum, vibravit geminos dentes in exitium gentis.*

NOTÆ.

370. *Recentibus armis*] Quæ modò *in stipite* quo *ne* exacuerat.

371. *Othriadæ*] Quis sit, incertum.

372. *Nondum cœlestia*] Gemini, qui unum ex Zodiaci lignis constituunt: Castor ac Pollux esse dicuntur.

391. *Arcas*] Vide suprà ver. 515.

397. *Amphitryon*] Ἀμφιτρύων

398. *Digitus*] Ita verò in illo solent insurgere, qui totis viribus ictum nituntur impingere.

Con-

Concidit Ancæus; glomerataque sanguine multo
Viscera lapsa fluunt: madefactaque terra cruore est.
Ibat in adversum proles Ixionis hostem
Pirithous, validâ quatiens venabula dextrâ.
Cui procul Ægides, O me mihi carior, inquit,
Pars animæ consiste meæ; licet eminus esse
Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.
Dixit; & æratà torsit grave cuspide cornum:
Quo bene librato, votique potente futuro,
Obstitit esculeâ frondosus ab arbore ramus.
Misit & Æsonides jaculum; quod casus ab illo
Vertit in immeriti fatum latrantis, & inter
Ilia conjectum, tellure per ilia fixum est.
At manus Oenidæ variat; missisque duabus,
Hasta prior terrâ, medio stetit altera tergo.
Nec mora: dum sævit, dum corpora versat in orbem,
Stridentemque novo spumam cum sanguine fundit,
Vulneris auctor adest, hostemque irritat ad iram;
Splendidaque adversos venabula condit in armos.
Gaudia testantur socii clamore secundo;
Victricemque petunt dextræ conjungere dextram;
Immanemque ferum multâ tellure jacentem
Mirantes spectant; neque adhuc contingere tutum
Esse putant: sed tela tamen sua quisque cruentat.
Ipse pede imposito caput exitiabile pressit;
Atque ita, Sume mei spolium, Nonacria, juris,
Dixit; & in partem veniat mihi gloria tecum.
Protinus exuvias rigidis horrentia setis
Terga dat, & magnis insignia dentibus ora.
Illi lætitiæ est cum munere muneris auctor:
Invidêre alii; totoque erat agmine murmur.
E quibus ingenti tendentes brachia voce,
Pone, age, nec titulos intercipe, fœmina, nostros,
Thestiadæ clamant: neu te fiducia formæ

Ancæus lapsus est; & intestina involuta multo cruore loco motæ sparguntur, atque humus infecta est sanguine. Pirithous, filius Ixionis, ferebatur in hostem oppositum agitatis spiculis forti manu. Ad quem Ægeus è longinquo, o, ait, pars animæ meæ, mihi carior me, mane: Non decuit strenuus longè abesse: Virtus imprudens obfuit Ancæi. Dixit; & jaculatus est hastile cornum instructum mucrone æreo. Cui fortuito jacto, aprumque peregisse, ramus frondosus quidam impedimento fuit. Jasonis Æsonis filius jaculatus est etiam telum, quod fors ab illo deviavit in exitium canis, tale fatum non meriti, & auctum inter ilia, instigebatur per ilia in terram. At dextra Oenidæ diversum habuit eventum; &, duobus jaculis liberatis, priùs adhæsit solo, alterum tergo medio fixi; & sine cunctatione, dum furit, dum torquet corpus in gyrum, & emittit spumam stridentem cum sanguine, qui plagam infixit, adest, atque provocat hostem ad iram; & immittit cruscantem hastam in armos oppositos. Comites audacis lætitiam fervente vociferatione: atque appetunt conjungere dextram cum dextrâ victrice; & stupentes intuentur ingentem aprum perfectum vasto spatio: neque arbitrantur eum adhuc posse tangi posse; sed tamen singuli cruore inficiunt sua jacula. Ipse calcavit caput horrendum pede impositio; atque ita: Accipe, inquit, Nonacria, exuvias, quæ jure mihi ipsi debentur, & mihi. Sit laus communis tecum. Continuò porrigit spolia, viz. tergora rigentia setis horridis, & caput conspicuum magnis dentibus. Auctor doni illi gratus est, pariter ac ipsum donum. Cæteri invidiâ tacti sunt & murmur erat per totum cœtum. E quibus Thestiadæ porrigentes brachia cum magno clamore, Desine, age, ne rapias, inquiunt; neque præripe nostram gloriam; neve confidentia pulchri vultûs tibi

NOTÆ.

405. *Ægides*] *Theseus*, Ægei filius.

408. *Cornum*] Hastile, ex corno arbore.

414. *Oenidæ*] *Meleagri*, Oenei filii.

418. *Auctor vulneris*] Meleager.

426. *Nonacria*] *Atalanta*, à Nonacri, Arcadiæ monte.

Ib. *Juris mei*] Quia aprum occiderat.

427. *Telum*] Quæ primò vulnerâsti.

434. *Thestiadæ*] *Plexippus* & *Toxeus*, Thestii illi Meleagri avunculi.

Deci-

imponat; & auctor muneris *tactus tuo amore procul erit. Atque* ita Atalantæ *auferunt donum, & jus illud offerendi* Meleagro Vir *bellicosus non passus est, & fremens irâ ardente, Discite,* inquit, *prædones gloriæ alienæ quantùm differant acta à minis: Atque percussit exitiali ense pectus Plexippi, nihil ejusmodi reformidantis. Non sinit hærere* diu Toxeum *dubitantem quid agat, atque cupientem ulcisci fratrem, simul & metuentem cladem eandem, quâ frater* modò ereptus est, *atque recalefecit ferrum, quod nece priori erat calidum, cruore fraterno. Althæa Deorum altaribus accumulabat munera pro filio victoriâ potito, cùm statim intuetur fratres mortuos. Quæ,* his vitis, pectus *plangit, & implet urbem tristibus clamoribus; & induit vestes pullas, positis iis quæ auro erant intextæ. At statim atque auctor* eorum *mortis nunciatus est, omnis mœror amissus est, & mutatus est à fletibus in desiderium vindictæ. Caudex erat, quem, cùm Thestias esset puerpera, tres sorores injecerunt in ignem, atque trahentes fila fatalia admoto polnice, dixerunt, ô modò in lucem edite, præstamus eadem tempora & tibi & stipiti. Quâ sententiâ prolatâ postquam Deæ abiêrunt, mater abstulit lignum ardens à flammâ, atque irrigavit aquis fluentibus. Ille stipes fuerat diu occultus in intimis penetralibus; atque* ibi *custoditus defenderat tuam ætatem, ô adolescens. Mater hunc depromsit, atque jussit ligna scindi in assulas, & supponit flammam infensam* iis in foco *compositis. Tum quater aggressa immittere stipitem in ignem, quater ab incepto destitit.* Affectus *matris & fororis* in animo Althææ inter se *certant, & duo nomina in diversum trahunt animum unum. Sæpe vultus expallescebant timore facinoris futuri:*

Decipiat; longéque tuo sit captus amore
Auctor; & hunc adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit, & tumidâ frendens Mavortius irâ,
Discite raptores alieni, dixit, honoris,
Facta minis quantùm distent. Hausitque nefando
Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro.
Toxea, quid faciat, dubium, pariterque volentem
Ulcisci fratrem, fraternaque fata timentem,
Haud patitur dubitare diu; calidumque priori
Cæde recalfecit consorti sanguine telum.
Dona Deûm templis nato victore ferebat;
Cùm videt extinctos fratres Althæa referri.
Quæ plangore dato, mœstis ululatibus urbem
Implet; & auratas mutavit vestibus atris.
At simul est auctor necis editus; excidit omnis
Luctus: & à lacrymis in pœnæ versus amorem est.
Stipes erat, quem, cùm partus enixa jaceret
Thestias, in flammam triplices posuêre sorores;
Staminaque impresso fatalia pollice nentes,
Tempora, dixerunt, eadem lignoque, tibique,
O modò nate, damus. Quo postquam carmine dicto
Excesscre Deæ; flagrantem mater ab igne
Erripuit torrem: sparsitque liquentibus undis.
Ille diu furat penetralibus abditus imis;
Servatusque tuos, juvenis, servaverat annos.
Protulit hunc genetrix, tædasq; in fragmina poni
Imperat; & positis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum
Cœpta quater tenuit. Pugnat materque, sororque,
Et diversa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri:

Decipiat; longéque tuo sit captus amore — *Ne interficiaris, sitque longè ab amatore tuo separeris.*

Auctor; & hunc adimunt munus, jus muneris illi. — *Meleagri Vir bellicosus non passus est, & fremens irâ ardente, Discite, inquit, prædones gloriæ alienæ quantùm differant acta à minis: Atque percussit exitiali ense pectus Plexippi, nihil ejusmodi reformidantis.*

Non tulit, & tumidâ frendens Mavortius irâ, — *Mavortius, vel ex Marte genitus; siquidem unâ & eâdem nocte, referente Hygino, Mars & Oeneus cum Althæâ concubuerunt.*

Discite raptores alieni, dixit, honoris, — *Non finit hærere* diu Toxeum *dubitantem quid agat, atque cupientem ulcisci fratrem, simul & metuentem cladem eandem, quâ frater* modò ereptus est, *atque recalefecit ferrum, quod nece priori erat calidum, cruore fraterno.*

Facta minis quantùm distent. Hausitque nefando — *Nefando* Quia eo avunculum suum Meleager appetiit.

Pectora Plexippi, nil tale timentia, ferro. — *Althæa Deorum altaribus accumulabat munera pro filio victoriâ potito, cùm statim intuetur fratres mortuos.*

Toxea, quid faciat, dubium, pariterque volentem — *Consorti sanguine* Toxei; qui Plexippi frater fuit.

Ulcisci fratrem, fraternaque fata timentem, — *Thestias* Altheâ, Thestii filia.

Haud patitur dubitare diu; calidumque priori — *Pugnant* Suadebat dolor, ut Meleagrum, fratrum interfectorem, soror ulciscereture: dolor obstabat, quòd in filium mater sæviret.

Cæde recalfecit consorti sanguine telum. — *Quæ,* his vitis, pectus *plangit, & implet urbem tristibus clamoribus; & induit vestes pullas, positis iis quæ auro erant intextæ.*

Dona Deûm templis nato victore ferebat; — *At statim atque auctor* eorum *mortis nunciatus est, omnis mœror amissus est, & mutatus est à fletibus in desiderium vindictæ.*

Cùm videt extinctos fratres Althæa referri. — *Caudex erat, quem, cùm Thestias esset puerpera, tres sorores injecerunt in ignem, atque trahentes fila fatalia admoto polnice, dixerunt, ô modò in lucem edite, præstamus eadem tempora & tibi & stipiti.*

Quæ plangore dato, mœstis ululatibus urbem — *Quæ,* his vitis, pectus *plangit, & implet urbem tristibus clamoribus; & induit vestes pullas, positis iis quæ auro erant intextæ.*

Implet; & auratas mutavit vestibus atris. — *Quâ sententiâ prolatâ postquam Deæ abiêrunt, mater abstulit lignum ardens à flammâ, atque irrigavit aquis fluentibus.*

At simul est auctor necis editus; excidit omnis — *At statim atque auctor* eorum *mortis nunciatus est, omnis mœror amissus est, & mutatus est à fletibus in desiderium vindictæ.*

Luctus: & à lacrymis in pœnæ versus amorem est. — *Ille stipes fuerat diu occultus in intimis penetralibus; atque* ibi *custoditus defenderat tuam ætatem, ô adolescens.*

Stipes erat, quem, cùm partus enixa jaceret — *Mater hunc depromsit, atque jussit ligna scindi in assulas, & supponit flammam infensam* iis in foco *compositis.*

Thestias, in flammam triplices posuêre sorores; — *Tum quater aggressa immittere stipitem in ignem, quater ab incepto destitit.*

Staminaque impresso fatalia pollice nentes, — *Affectus matris & fororis* in animo Althææ inter se *certant, & duo nomina in diversum trahunt animum unum.*

Tempora, dixerunt, eadem lignoque, tibique, — *Sæpe vultus expallescebant timore facinoris futuri:*

O modò nate, damus. Quo postquam carmine dicto — *Sæpe metu sceleris pallebant ora futuri:*

Excesscre Deæ; flagrantem mater ab igne — *Sæpe* —

NOTÆ.

435. *Longè*] Id est: ne interficiaris, sitque longè ab amatore tuo separeris.

437. *Mavortius*] *Bellicosus*, vel ex Marte genitus; siquidem unâ & eâdem nocte, referente Hygino, Mars & Oeneus cum Althæâ concubuerunt.

439. *Nefando*] Quia eo avunculum suum Meleager appetiit.

444. *Consorti sanguine*] Toxei; qui Plexippi frater fuit.

452. *Thestias*] *Altheâ*, Thestii filia.

463. *Pugnant*] Suadebat dolor, ut Meleagrum, fratrum interfectorem, soror ulciscereture: dolor obstabat, quòd in filium mater sæviret.

Sæpe suum fervens oculis dabat ira ruborem,
Et modò nescio quid similis crudele minanti
Vultus erat; modò quem misereri credere posses:
Cúmque ferus lachrymas animi siccaverat ardor;
Inveniebantur lachrymæ tamen. Utque carina
Quam ventus, ventoque rapit contrarius æstus,
Vim geminam sentit, paretque incerta duobus:
Thestias haud aliter dubiis affectibus errat,
Inque vices ponit, positamque resuscitat iram.
Incipit esse tamen melior germana parente;
Et, consanguineas ut sanguine leniat umbras,
Impietate pia est. Nam postquam pestifer ignis
Convaluit. Rogus iste cremet mea viscera, dixit.
Utque manu dirâ lignum fatale tenebat;
Ante sepulchrales infelix adstitit aras.
Pœnarumque Deæ triplicis furialibus, inquit,
Eumenides, sacris vultus advertite vestros.
Ulciscor, facioque nefas. Mors morte pianda est;
In scelus addendum scelus est, in funera funus:
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato victore fruetur;
Thestius orbus erit? meliùs lugebitis ambo.
Vos modò, fraterni manes, animæque recentes,
Officium sentite meum; magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora nostri.
Hei mihi! quò rapior? fratres ignoscite matri.
Deficiunt ad cœpta manus. Meruisse fatemur
Illum, cur pereat: mortis mihi displicet auctor.

Sæpe suum fervens oculis dabat ira ruborem, — *Sæpe ira ardens spargebat suum ruborem in oculos.*

Et modò nescio quid similis crudele minanti — *Et nunc facies erat similis minanti nescio quid atrox;*

Vultus erat; modò quem misereri credere posses: — *nunc* verò eam *posses arbitrari tangi misericordiâ.*

Cúmque ferus lachrymas animi siccaverat ardor; — *Et postquam vehemens animi indignatio siccaverat lachrymas,*

Inveniebantur lachrymæ tamen. Utque carina — *tamen lachrymæ reperiebantur: Et quemadmodum navis quam aura,*

Quam ventus, ventoque rapit contrarius æstus, — *atque fluctus contrarius auræ, aufert, patitur duplicem violentiam, atque fluctuans* vicissim *obsequitur duobus; similiter Thestias vagatur* huc illuc *incertis animi motibus;*

Vim geminam sentit, paretque incerta duobus: — *atque alternis vicibus vincit iram, & excitat omissam.*

Thestias haud aliter dubiis affectibus errat, — *Nihilominus soror incipit esse fortior matre, & ut mulceat fratrum manes filii sanguine, pia est impietate.*

Inque vices ponit, positamque resuscitat iram. — *Nam postquam exitiales flammæ auctæ sunt, Pyraista,* inquit, *depascat mea præcordia.*

Incipit esse tamen melior germana parente; — *Utque tractabat stipitem fatalem sævâ manu, misera fletit ad altaria sepulchralia, atque,* inquit, *Tres furiæ, Deæ pœnarum, convertite vestres oculos ad sacra feralia.*

Et, consanguineas ut sanguine leniat umbras, — *Punio atque admitto scelus: Funus est expiandum funere; facinus lugendum est facinore, mors morte.*

Impietate pia est. Nam postquam pestifer ignis — *Domus nefaria disjiciatur per mœrores cumulatos.*

Convaluit. Rogus iste cremet mea viscera, dixit. — *An beatus Oeneus gaudebit filio victore: Thestius erat filius privatus? Uterque justiùs flebitis.*

Utque manu dirâ lignum fatale tenebat; — *Vos tantùm umbræ fraternæ, atque animæ recens in orcum admissæ, experimini meum officium; atque sumito inferias magno pretio comparatas, mala pignora nostri ventris, Hei mihi! quò auferor: fratres parcite matri.*

Ante sepulchrales infelix adstitit aras. — *Manus non sufficiunt ad ausus meos peragendos.*

Pœnarumque Deæ triplicis furialibus, inquit, — *Agnoscimus ilium dignum esse, qui occidat;* hoc tamen mihi *displicet* ut ego nato meo forem *funeris causa.*

Eumenides, sacris vultus advertite vestros. —

Ulciscor, facioque nefas. Mors morte pianda est; —

In scelus addendum scelus est, in funera funus: —

Per coacervatos pereat domus impia luctus. —

An felix Oeneus nato victore fruetur; —

Thestius orbus erit? meliùs lugebitis ambo. —

Vos modò, fraterni manes, animæque recentes, —

Officium sentite meum; magnoque paratas —

Accipite inferias, uteri mala pignora nostri. —

Hei mihi! quò rapior? fratres ignoscite matri. —

Deficiunt ad cœpta manus. Meruisse fatemur —

Illum, cur pereat: mortis mihi displicet auctor. —

NOTÆ.

472. *Vim geminam*] Duplicem violentiam, & venti & æstûs maris.

475. *Melior*] Qui filium perdere statuit.

477. *Impietate pia*] *Pia*, in ulciscendo fratrum cædem. *Impia*, necando filium.

480. *Sepulchrales aras*] *Rogum* dicit, in quem, stipitem quo filii fata continebantur, conjectura erat: quem quidem rogum venustè *aram* dicit, ubi, occisis fratribus, viscera sua *immolabat.*

482. *Eumenides*] *Furiæ*, Alecto, Tisiphone, & Megæra, Nocte & Acheronte satæ, malefactorum infernales ultrices.

483. *Mors morte*] Cædes fratrum morte filii, purganda est. *Nefas*] Quod Meleager in interficiendis avunculis nefas patraverat dum Althæa ulciscitur, aliud in occidendo filio admittit.

487. *Thestius*] Althææ, itemque Plexippi & Toxei, quos Meleager interfecerat, pater.

488. *Recentes*] Novi Orci incolæ, recens ad inferos depulsi.

489. *Magno*] Filii sc. mei nece.

490. *Inferias*] Eo nomine appellantur, quæ Manibus fiebant, sacrificia.

491. *Ignoscite*] Ita loquitur mater, quæ fratribus filium immolare veretur.

Ergo impunè feret: vivuſque, & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?
Haud equidem patiar. Pereat ſceleratus; & ille
Spemque patris, regnique trahat, patriæq; ruinam.
Mens ubi materna eſt; ubi ſunt pia jura parentum?
Et, quos ſuſtinui, bis menſûm quinque labores?
O utinam primis arſiſſes ignibus infans;
Idque ego paſſa forem! vixiſti munere noſtro:
Nunc merito moriêre tuo. Cape præmia facti;
Biſque datam, primùm partu, mox ſtipite rapto,
Redde animam; vel me fraternis adde ſepulchris.
Et cupio, & nequeo. Quid agam: modo vulnera fratrum
Ante oculos mihi ſunt, & tantæ cædis imago;
Nunc animum pietas, maternaque nomina frangunt
Me miſeram! malè vincetis, ſed vincite, fratres:
Dummodo, quæ dedero vobis ſolatia, voſque
Ipſe ſequar, dixit: dextrâque averſa trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes; & invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius atque abſens flammâ Meleagros ab illâ
Uritur: & cæcis torreri viſcera ſentit
Ignibus: at magnos ſuperat virtute dolores.
Quòd tamen ignavo cadat, & ſine ſanguine leto,
Mœret; & Ancæi felicia vulnera dicit,
Grandævumque patrêm, fratremque, piaſque ſorores
Cum gemitu, ſociamq; tori vocat ore ſupremo;

Adeóque inultus diſcedet, atque vivus, & victor, & inflatus læto eventu, obtinebit regnum Calydonis? Vos jacebitis cinis paucus & manes frigidi? Non equidem feram. Occidat iſte ſceleſtus; atque ſecum trahat ſpem patris, & ſimul cladem regni & patriæ. Ubi eſt animus maternus? ubi ſunt pia jura parentum, & labores decem menſium quos tuli? O utinam infans combuſtus fuiſſes primis ignibus, atque ego id permiſſem! Vixiſti noſtro beneficio: jam obibis tuo delicto? Sume mercedem facinoris, atque redde ſpiritum bis datum, primo partu, deinde torre ablato, vel me adjice buſtis fraterniis. Et vereo, & nequeo. Quid faciam? Nunc plagæ fratribus impactæ, & ſimulacbrum tantæ ſtragis obverſatur meis oculis. Nunc pietas & nomina materna mollium mentem. Me infelicem! modo calamitoſo vincetis: ſed vincite, fratres; dummodo, inquit, ego ad mortem ſequar vos, & ſolatia quæ vobis præbuero; atque averſa immiſit in flammas medias manu trepidâ ſtipitem funeſtum. Ille aut ingemuit, aut ſaltem viſus eſt ingemiſcere, atque correptus ab ignibus curſitantibus flagravit. Meleager ignarus atque abſens, abſumitur eo igne, atque ſentit præcordia uri ſecretâ flammâ; at vincit ingentes cruciatus virtute. Dolet tamen quod potuit morte ſegni & ſine vulnere; atque ait plagas Ancæi eſſe beatas. Et appellat patrem, ætate provectum, cum gemitu, & fratrem, & pias ſorores, & Cleopatram conſortem tori, ultimâ voce;

NOTÆ.

497. *Ille*] Alios quidem filios habuit Oeneus ſed Meleagro longe diſpares; quippe in bello ab Plexippi & Toxei mortem orto periêrunt.

500. *Bis quinque*] Lunares.

501. *Primis*] Quo tempore torrem, ſubmonentibus Parcis, Althæa flammis ſubtraxerat.

502. *Munere noſtro*] Quæ ſtipitem, ſeu torrem, in hunc uſque diem ſervavi.

506. *Cupio*] Fratres ulciſci, & vice versâ filium ſervare. Neutrum poteſt, qui utrumque per alterum impeditur.

509. *Malè vincetis*] Malè fratres dicit vincere, quos ut ulciſcatur, filium perdere ſtatuit.

511. *Averſa*] Dolens, & invita ex more funebri. *Averſi tumêre facem.* En. 6.

512. *Funeſtum*] Funereum, funeriſque & mortis Meleagri cauſam.

516. *Cæcis*] Maximis, internis, occultis, quorumque cauſam ignorabat.

520. *Fratrem*] Tydeum intelligo, quanquam alios Oeneo aſſignat Anton. Liberalis.

For-

Forſitan & matrem. Creſcunt igniſque dolorque;
Langueſcuntq; iterum. Simul eſt extinctus uterque,
Inque leves abiit paulatim ſpiritus auras:
Alta jacet Calydon. Lugent juveneſque, ſeneſq;
Vulguſque, proceresque gemunt: ſcinditque capillos
Plangunturque matres Calydonides Eveninæ.
Pulvere canitiem genitor, vultuſque ſeniles
Fœdat humi ſuſus; ſpatioſumque inerepat ævum.
Nam de matre manus diri ſibi conſcia facti
Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
Non mihi ſi centum Deus ora ſonantia linguis,
Ingeniumque capax, totumque Helicona dediſſet;
Triſtia perſequerer miſerarum dicta ſororum.
Immemores decoris livencia pectora tundunt
Dumq; manet corpus, corpus reſoventque foventque:
Oſcula dant ipſi, poſito dant oſcula lecto.
Poſt cinerem, cineres hauſtos ad pectora verſant:
Affuſæque jacent tumulo: ſignataque ſaxo
Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt:
Quas, Parthaoniæ tandem Latoïa clade
Exſatiata domûs, præter Gorgenque nurumque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis,
Allevat: & longas per brachia porrigit alas,
Corneaque ora facit, verſaſque per aëra mittit.
V. Interea Teſeus ſociati parte laboris
Functus, Erechtheas Tritonidos ibat ad arces.

ſortaſſe & matrem. Flamma & cruciatus augentur; minuuntur deinde, simbo unà ſunt exhauſti, & ſpiritus paulatim diſſipatus eſt in tenuem aërem. Excelſa Calydon luctu proſtrata eſt. Juvenes & ſenes mœrent: plebs & primores gemunt: matres Calydonidis Eveninæ laceras habentes comas ſe tundunt. Pater Oeneus humi jacens dehoneſtat canos & faciem ſenilem pulvere; atque damnat longam ætatem. Namque matrem quod attinet, manus ſibi conſcia repetivit pœnas facinoris, enſe trajecto per præcordia. Si Deus præbuiſſet mihi ora loquentia centum linguis, & ingenium capax, & univerſum Heliconem, non enarrarem lugubres ſermones infelicium ſororum. Illæ oblitæ decoris plangunt livida pectora: & quamdiu corpus ſupereſt, fovent atque reſovent corpus: Illud corpus deoſculantur, deoſculantur lectum oppoſitum. Poſtquam in cinerem redactum eſſet cadaver, preſſant cinerem oſſibus ad pectora, atque ſacent proſtratæ ad ſepulchrum: & complexæ nomen Meleagri *inſculptum lapidi ſundunt lachrymas in nomen. Quas tandem Latona expleta exitio domûs Parthaoniæ* in *aërem tollit, pennis genitis in corpore, præter Gorgen & nurum celebris Alcmenæ; atque extendit prolixas alas per lacertos. Et ora in roſtra vertit; & abjegat eas in aves mutatas per aërem.*

V. Interea Theſeus, defunctus parte laboris ſibi cum multis communis, revertebatur ad arces Erechtheas Minervæ.

NOTÆ.

527. *Evenina*] Eveni, Ætoliæ fluvii, accolæ.

528. *Pulvere canitiem*] Quod in magnis mœroribus fieri conſuevit.

529. *Spatioſum*] Quia, ſi maturiùs obiiſſet, filii mortem non vidiſſet.

531. *Ferro*] Laqueo vitam finivi, inquit Diodor. Sic. lib. 5.

537. *Lucti*] *Funebri feretro.*

541. *Parthaoniæ*] Oineus eſt a patre Parthaone ſic dicti.

542. *Natam*] *Deianira* eſt, uxor Herculis.

544. *Porrigit*] In aves fuit mutata, quas à Meleagro fratre Meleagrides dixerunt, Ideo vero Meleagri nomine inſignitæ illæ aves, quòd certis quibuſdam temporibus in Bœotiam ex Africâ circa Meleagri tumulum convolarent. Vide Plin. lib. 10. cap. 26.

546. *Laboris*] In interficiendo apro.

547. *Erechtheas*] *Athenienſes*; in quibus olim Erechtheus regnaverat.

Ib. *Tritonidos*] *Palladem* dicit, cui à Tritone Libyæ paludi, ubi primùm apparuit & educata eſt, hoc nomen impoſitum. Athenis vero ſuum dediſſe illam nihil eſt opus toties repetere.

Clauſit

Acheloüs auctus pluviâ obstruxit viam, & remoratus est redeuntem. Subi domum meam, inquit, illustris Ceropida; neque te objice undis furentibus. Consueverunt abripere tigna integra, & devolvere moles transversas cum magno fremitu. Vidi excelsa stabula propinqua ripæ avulsa cum gregibus: neque illic profuit quicquam armenti quòd essent valida, neque equis quòd essent celeres. Hic etiam torrens, nivibus liquefactis de monte, absorbuit multa corpora juvenilia vortice in modum turbinis se volvente. Mansio est mera, donec fluenta feruntur intra consuetas ripas: donec sua fossa contineat paucas aquas. Thesëus assensus est, &, inquit, utor, Acheloe, & domo & fatâ tuo: atque usus est utroque. Intrat atria exstructa pumice multùm concavo, & tophis asperis, Terra erat madida lento muscо. Conchæ distinguebant supremum lacunar alterno murice. Jamque Sole permenso duas partes diei, Thesëus & sua labora fessi comprobarunt: ut locos; hæc parte Ixionides, illâ Lelex heros Trœzenius jam distincta habens tempora pauis crinibus canis; aliique quos fluvius Acarnanum, sollicitatus ob tantum baptisma, dignos judicaverat eo honore. Continùo nymphæ nudos pedes habentes apposuêre dapes mensis remotis, & epulis subitatis fuderunt vinum in gemmeum poculum. Tum heros respiciens procul vidit maria undis ebullire, Quis, ait, ille locus? & indicat digito: atque insigna nomen,

Clausit iter, fecitque moras Acheloïs eunti,
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte, tectis,
Cecropida: nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes solidas, obliquaque volvere magno
Murmure saxa solent. Vidi contermina ripæ
Cum gregibus stabula alta trahi: nec fortibus illîc
Profuit armentis, nec equis velocibus esse.
Multa quoque hic torrens nivibus de monte solutis
Corpora turbineo juvenilia vortice mersit.
Tutior est requies, solito dum flumina currant
Limite; dum tenues capiat suus alveus undas.
Annuit Ægides: utarque, Acheloë, domoque
Consilioque tuo, respondit: & usus utroque est.
Pumice multicavo, nec lævibus atria tophis
Structa subit. Molli telius erat humida musco.
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Jamque duas lucis partes Hyperione mensо,
Discubuêre toris Thesëus comitesque laborum:
Hâc Ixionides, illâ Trœzenius heros
Parte Lelex, raris jam sparsus tempora canis:
Quosque alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, lætissimus hospite tanto.
Protinus appositas nudæ vestigia Nymphæ
Instruxêre epulis mensas: dapibusque remotis
In gemmâ posuêre merum. Tum maximus heros
Æquora prospiciens oculis subjecta, Quis, inquit,
Ille locus? digitoque ostendit, &, Insula nomen

NOTÆ.

543 *Acheloïs*] Fluvius Acarnaniam ab Ætoliâ dividens. Vel igitur multum ad occasum expatiatus erat aper, nec à Calydone vetere Thesëum est arbitrio idem; vel circa hæc tum situm multùm crescente pœtarum ei commendum: nam Calydoni Athenas patuit nullo modo obstare potuit Achelous qui hinc longe magis ad occasum aquas suas devolvit.

550. *Cecropida*] Athenienses; à Cecrope primo Athenieniium rege.

561. *Nec lævibus*] Tophus nempe lapis asper & cavernosus.

563. *Lamentant*] Inaequor murmuribus, (qui conchiceæ sunt genus) itemque conchis distinctum, & testulatum erat.

564. *Duas*] Ut tertia reliqua esset, quâ fere Romani, cibum sumpturi, ad quorum mores videtur alludere poëta, solebant discumbere.

16. *Hyperione*] *Sole*, qui à patre Hyperione Cœli filio illud etiam nomen habuit.

566. *Ixionides*] *Pirithous* Ixionis filius, Thesëi perpetuus comes.

16. *Trœzenius*] Sic dictus Lelex à Trœzene ubi Pittheus regnavit, ille verò habitavit.

572. *Gemmâ*] Phialâ gemmeâ potiùs quàm gemmatâ, ut quæ fluviatili Deo magis conveniat.

Quod

Quod gerat illa, doce. Quanquam non una videtur.
Amnis ad hæc, Non est, inquit, quod cernimus unum.
Quinque jacent terræ: spatii discrimine fallunt.
Quóque minùs spretæ factum mirere Dianæ;
Naiades hæ fuerant: quæ, cùm bis quinque juvencos
Mactâssent, rursque Deos ad sacra vocâssent,
Immemores nostri festas duxêre choreas.
Intumui: quantusque fero, cum plurimus, unquam,
Tantus eram: pariterque animis immanis & undis,
A silvis silvas, & ab arvis arva revelli.
Cumque loco Nymphas, memores tum denique nostri
In freta provolvi. Fluctus nosterque, marisque
Continuam diduxit humum; partesque resolvit
In totidem, mediis quot cernis Echinadas undis.
VI. Ut tamen ipse vides, procul, en procul una recessit
Insula grata mihi. Perimelen navita dicit.
Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægrè tulit: inq; profundum
Propulit è scopulo parturæ corpora natæ.
Excepi; nantemque ferens, O proxima cœlo
Regna vagæ, dixi, fortite, tridentifer, undæ,
In quo definimus, quo sacri currimus amnes,
Huc ades, atque audi placidus, Neptune, precantem.
Huic ego, quum porto, nocui. Si mitis, & æquus,
Si pater Hippodamas, aut si minùs impius esset;
Debuit illius misereri; ignoscere nobis.
Affer opem; mersæque præcor feritate paternâ

quod illa insula habeat, quanquam non videatur unica. Ad hæc fluvius: Non est, inquit, unum, quod videmus. Quinque terræ sunt porrectæ, decipiunt oculos parvâ differentiâ intervalli. Atque, ut minùs stupeas vindictam Dianæ neglectæ; hæ insulæ fuerunt Naides: quæ, cùm immolâssent duos cum juvencos, atque invitassent Deos ruris ad sacra, egerunt ebriæ festus nostri oblitæ. Inflatus sum, atque tantùm intumescens excurro, quantùm cùm maximè exundo: & æquabiliter terribilis irâ & fluctibus abripui nemora à nemoribus, & campos à campis. Et protraxi in mare Nymphas, tum denique nos reveritas, cum loco. Unda nostra & freti divellit solum conjunctum, atque divisit in totidem partes, quod vides Echinadas in mediis fluctibus.

VI. *Cæterùm, uti cernis ipse procul, ecce una insula mihi accepta procul abiit. Nautæ vocant Perimelen. Ego sustuli hanc amatæ nomen virgineum. Quid parens Hippodamas animo passus est: & deturbavit ex cauto corpus filiæ fœtum enixuræ. Excepi, & sustentans natantem, ô dixi, Tridentifer, qui consecutus es sorte imperium in aquas incertas proximum cœlo, in quo nos fluvii sacri subsistimus, huc adsis, atque æquus auscultanti, Neptune. Ego obsui huic, quam fero. Si parens Hippodamas esset lenis & justus, aut minùs impius, debuit illius misereri, & nobis parcere.* Neptune, *subvenи, & trabe, quæso, submersæ sævitiâ paternâ locum* habitationis:

NOTÆ.

577. *Spatii discrimine*] Quia parvum, vixque è longinquo prospicientibus conspicuum.

578. *Factum*] *Vindictam*, quô sui contemptum ulta est in Oeneo & suis.

581. *Immemores*] Non enim rivulos suos, ut priùs, in Acheloum devexerunt.

582. *Intumui*] Optimè & fluvii iram, & ejus erumpentem impetum ob oculos ponit.

585. *Memores tum*] Tum demum intellexerunt, quem, per ludibrium, de diis agrestibus inhonoratum præterîssent.

588. *Echinadas*] Quæ insulæ sunt ad Acheloï Ætoliæ fluvii ostium, ex limo ab eo devecto conflatæ; quibus quidem, vel ab Echinis quibus abundare dicuntur, vel ab Echino quodam vate, ut sensit Apollodorus, nomen illud impositum.

590. *Perimelen*] Est una Echinadum ante os sinûs Corinthiaci.

591. *Virgineum*] Illam vitiavi.

595. *Tridentifer*] *Neptunum* dicit, cui tridens pro sceptro attributum.

597. *Huc ades*] Ex precantium formulâ Deos orantium, ut adsint.

vel concedatur ut ipsa sit deus. Complectar hanc etiam. Deus maris capite annuit, atque movit omnes aquas juo nutu. Nympha exterrita est: natabam tamen; egomet tangebam pectus natantis palpitans motu timido: & dum illud tango, adverti universum corpus indurari, & viscera premi terrâ appositâ: Dum verba facio; nova terra complexa est membra nantia, & in insulam ponderosam ducta est versis artubus.

VII. *Post hæc fluvius siluit. Factum mirandum omnes tetigerat. Filius Ixionis exsibilat fidem adhibentes; atque ut erat Deorum contemptor, & superbo animo, vana memoras, inquit, atque credis Deos nimium posse, Acheloë, siquidem præbent atque tollunt formas. Omnes mirati sunt; neque ejusmodi verbis favere rant: & Lelex ante omnes, mente sapiens atque ætate, sic dicit: Potestas Deorum est infinita: neque terminis ullis comprehenditur; & quodcumque Di cupiérunt, absolutum est. Et ut minùs hæsites, quercus est proximæ tiliæ in vallibus Phrygiis cincta parvo muro. Ego vidi locum: nam Pittheus misit me in agros Pelasgìos, qui olim sub potestate fuerant Pelopis sui patris. Non longè inde lacus; terra olim hospitalis: Nunc aquæ frequentatæ à volucribus & furcis paludibus. Jupiter figurâ humanâ & caduciser Atalantiades descendit cum patre, omissis alis. Accesserunt ad mille domos, rogantes hospitium & requiem. Obices obserárunt mille domes. Tamen una accepit illos;*

Da, Neptune, locum: vel, sit locus ipsa, licebit.
Hanc quoque complectar. Movit caput æquoreus rex:
Concussitque suis omnes assensibus undas.
Extimuit Nymphe: nabat tamen. Ipse natantis
Pectora tangebam trepido salientia motu:
Dumque ea contrecto, totum durescere sensi
Corpus; & inductâ condi præcordia terrâ.
Dum loquor: amplexa est artus nova terra natantes,
Et gravis increvit mutatis insula membris.
VII. Amnis ab his tacuit. Factum mirabile cunctos
Moverat. Irridet credentes, utque Deorum
Spretor erat, mentitque ferox Ixione natus;
Ficta refers, nimiùmque putas, Acheloë, potentes
Esse Deos, dixit, si dant, adimuntque figuras.
Obstupuêre omnes, nec talia dicta probárunt:
Ante omnesque Lelex, animo maturus & ævo,
Sic ait: Immensa est, finemque potentia cœli
Non habet: & quicquid Superi voluêre, peractum est.
Quóque minùs dubites; tiliæ contermina quercus
Collibus est Phrygiis, modico circumdata muro.
Ipse locum vidi: nam me Pelopeïa Pittheus
Misit in arva, suo quondam regnata parenti.
Haud procul hinc stagnum; tellus habitabilis olim;
Nunc celebres mergis, fulicisque palustribus undæ.
Jupiter huc, specie mortali, cumque parente
Venit Atlantiades positis caducifer alis.
Mille domos adiêre, locum, requiemque petentes:
Mille domos clausere feræ. Tamen una recepit,

NOTÆ.

602. *Hanc quoque complectar*] Hæc est, postquam in intimam erit conversa. Perinde enim, vel intimas Echinadas Acheloüs alluit.

Ib. *Movit caput*] Annuend. causâ.

605. *Natat tamen*] Modum quo in fuit metamorphosi ex adjectis varii generis quibusdam, ungue, &c. intermixto fluctuante simo formatur, planissimè sub fabulæ titulo describit poëta.

613. *Ixione natus*] *Pirithous* ex centauro-rum, superbiæ contemptorum, genere.

622. *Pelopeïa*] *Phrygiam* dicit, Asiæ minoris regionem, Tantalo Pelopis patri regnatam, in quam à Pittheo Pelopis filio Lelex dimissus.

625. *Fulicis*] Aves sunt aquaticæ. *Coots.*

626. *Parente*] Maiâ Atlantis filiâ, à quo Mercurius dicitur Atlantiades.

Parva

Parva quidem, stipulis & cannâ tecta palustri:
Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon
Illà sunt annis juncti juvenilibus, illà
Consenuêre casâ: paupertatemque fatendo
Effecêre levem, nec iniquà mente ferendam.
Nec refert, dominos illîc, famulosne requiras;
Tota domus duo sunt: ìdem parentque, jubentque.
Ergo ubi Cœlicolæ parvos tetigêre penates;
Submissoque humiles intrárunt vertice postes;
Membra senex posito jussit relevare sedili:
Quo superinjecit textum rude sedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit: & ignes
Suscitat hesternos: foliisque & cortice sicco
Nutrit: & ad flammas animà producit anili:
Multifidasque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, & minuit, parvoque admovit aheno.
Quodque suus conjux riguo collegerat horto,
Truncat olus foliis. Furcâ levat ille bicorni
Sordida terga suis, nigro pendentia tigno:
Servatoque diu resecat de tergore partem
Exiguam; sectamque domat ferventibus undis.
Interea medias fallunt sermonibus horas:
Sentirique moram prohibent. Erat alveus illîc
Fagineus, curvâ clavo suspensus ab ansâ:
Is tepidis impletur aquis; artusque fovendos
Accipit. In medio torus est de mollibus ulvis
Impositus lecto, spondâ pedibusque salignis.
Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
Sternere consuêrant: sed & hæc vilisque vetusque
Vestis erat, lecto non indignanda saligno.
Accubuêre Dei. Mensam succincta tremensque
Ponit anus. Mensæ sed erat pes tertius impar:
Testa parem fecit. Quæ postquam subdita clivum

exigua quidem, tecta stipulis & arundine palustri. Verùm Baucis pia vetula, atque Philemon in illo tugurio convenerunt ætate integrâ, illo senectutem contriverunt; & inopiam agre ferendo reddidérunt eam facilem, neque tolerandam averso animo. Neque interest ibi utrum voces heres an servos: unique sunt omnia duo sunt; idem & imperant & obtemperant. Postquam igitur Dî adiêre exiguam casam, atque jubêrunt parcam januam capite inclinato, senex hortatus est quietem præbere artubus, oblato sedili, quod obstruxit Baucis sternit crassa texto. Deinde abstulit calidum cinerem foco, atque excitat ignes hesternos, atque fovet frondibus & cortice arido: & perducit ad flammas spiritu anili; & attulit ligna in multa segmenta dissecta, & ramuscula sicca tecto dereptos, & fregit, & admovit exiguo cacabo; & concidit olera quæ suus conjux collegerat in horto rigue. Ille deripit furcâ bicorni turpia terga porci pendentia trabe fumidâ; atque abscindit de tergo diu servato parvam partem; & mollit aliquam aquis bullientibus. Interea tædium tollunt temporis loci jucti colloquii, & faciunt ne cunctatio molesta sit. Ibierat crater fagineus suspensus clavo ab ansâ curvâ: is impletur aquis calidis, atque accipit membra lavanda. In medio erat torus de lentis ulvis impositus lecto, spondâ & pedibus salignis. Hunc sternunt vestibus quas non nisi tempore festo solebant deprimere: sed & hæc vestis & vilis & vetus erat, non erubescenda lecto saligno. Dî accubuerant. Anus succincta & tremens admovet mensam; verùm pes tertius mensæ erat inæqualis, later fecit æquedem: ut postquam fuit eras demissa

NOTÆ.

631. *Philemon*] Hunc poëtæ villicum fuisse nonnulli volunt.

641. *Dimovit*] Eâ curâ movet, totamque aniculæ rationem ob oculos ponit, ut ipsam coram cernere videaris.

643. *Animâ*] Spiritu & flatu utens pro folle.

651. *Medias*] Donec fumetum & durum lardum domitum & coctum esset.

654. *Artus*] Priscus ille mos fuit lavandi hospites. Athen. lib. 1. cap. 9.

662. *Testa*] Fragmentum aliquod testæ quod, ne mensa titubaret, pedis brevitati opitulatur.

Ib. *Clivum*] Inæqualitatem mensæ.

inæqualitatem, mentæ virides deterserunt æquatam. Tum apponitur bacca bicolor intemeratæ Palladis & corna autumnalia defrutо condita, & cichoreum & raphanus, & caseus recens & ova leviter versata in lapi cinere; atque hæc omnia in vasibus ex argillâ factis. Postea sculptus urceus ex eodem luto apponitur in mensâ, & pocula facta ex fago abducta imas ceris flavis. Brevis est tempus, & sedere dapes calidas: & rursus apponitur vinum novum. Atque hæc paulisper sposita vino comprægnant bellaria. Tum nux, tum ficus aridæ junctæ sunt corrugatis datylis, itemque prunæ & mala fragrantia in corbibus cum racemis collectis ex rubris vitibus. Favus albus est in medio. Læta facies addita est super omnia, & voluntas usque segnis neque parca. Interea quum advertunt urceum repleri per se quoties evacuatus esset, atque utro vina augeri, stupentes novitate timent, & Baucis & pavidus Philemon ad preces confugiunt manibus in cœlum sublatis & veniam implorant epulis, atque exiguo apparatui. Unicus anser erat, custos tenuissimæ villæ, quem domini velebant occidere in gratiam Deorum hospitum. Hic velox penna lassat lentos annos, & diu fugit; atque tandem visus est confugisse ad Deos ipsos. Illi prohibuerunt occidi:

Sustulit, æquatam mentæ tersêre virentes.
Ponitur hìc bicolor sinceræ bacca Minervæ,
Conditaque in liquidâ corna autumnalia fæce,
Intubaque, & radix, & lactis massa coacti:
Ovaque non acri leviter versata favillâ;
Omnia fictilibus. Post hæc cælatus eâdem
Sistitur argillâ crater; fabricataque fago
Pocula, quà cava sunt, flaventibus illita ceris.
Parva mora est; epulasque foci misêre calentes:
Nec longæ rursus referuntur vina senectæ;
Dantque locum mensis paulùm seducta secundis.
Hìc nux, hìc mista est rugosis carica palmis,
Prunaque; & in paulis redolentia mala canistris,
Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
Candidus in medio favus est. Super omnia vultus
Accessêre boni: nec iners pauperque voluntas.
Interea, quoties haustum cratera repleri
Sponte suâ, per seque vident succrescere vina,
Attoniti novitâte pavent, manibusque supinis
Concipiunt Baucisque preces, timidusque Philemon:
Et veniam dapibus, nullisque paratibus orant.
Unicus anser erat, minimæ custodia villæ:
Quem Dîs hospitibus domini mactare parabant: 685
Ille celer pennâ tardos ætate fatigat:
Eluditque diu: tandemque est visus ad ipsos
Confugisse Deos. Superi vetuêre necari;

Philemon ad preces confugiunt manibus in cœlum sublatis & veniam implorant epulis, atque exiguo apparatui. Unicus anser erat, custos tenuissimæ villæ, quem domini velebant occidere in gratiam Deorum hospitum. Hic velox penna lassat lentos annos, & diu fugit; atque tandem visus est confugisse ad Deos ipsos. Illi prohibuerunt occidi:

NOTÆ.

663. *Mentæ*] Quæ attritu gratum odorem emitterent.

664. *Bicolor*] Aliâ parte virescentibus, alterâ nigricantibus.

Ib. *Sinceræ*] Quia Minerva, in cujus tutelâ erat oliva, virgo est castissima.

665. *Facc*] Quæ condita servantur. *Pickle.*

Ib. *Autumnalia*] Quæ autumno maturescunt: tunc etiam, sicuti alia multo condiuntur.

666. *Intuba*] Est intubus seu intubum genus herbæ, sub quo cichoreum etiam intelligitur. *Succory.*

Ib. *Radix*] Raphanus à Græcis dicitur. *Radish.*

667. *Non acri*] Ut paulatim & moderato calore præparentur.

670. *Ceris*] Multus est nimirum in ligno illinendo ceræ usus.

671. *Fpulas*] Lardum nempe cum oleribus.

673. *Secundis*] Cœnæ apud Romanos tres fuisse missus nemini non notum, 1. Ante cœnam i romulidem, sive Gustum. 2. Cœnæ caput, ex cibis firmis & præcipuis. 3. Bellariâ, sive mensas secundas.

674. *Carica*] Eo nomine appellantur ficus, cujus generis in Syriâ esse Plinius meminit.

Ib. *Palmis*] *Dactylos* Vulgò vocitant *Dates.*

678 *Nec iners*] Voluntas est, quæ apud nos beneficium ponit.

684 *Custodia*] Anseres etiam in capitolio, quòd lupos custodes ad arcis detensionem adversus Gallos excitavissent, publicè alti ex Plutarcho discimus.

Dîque sumus, inquiunt; & vicini inhospitales dabunt pœnas quas meruerunt: concedetur vobis esse expertibus hujus cladis: Deserite tantùm vestras sedes, atque sequimini nostra vestigia, & venite unà in cacumen montis. Uterque obsequuntur, & sustentati scipionibus conantur ascendere excelsum montem. Tantùm distabant à cacumine quantum jactus sagittæ potest comprehendere: convertunt oculos, & prospiciunt suam domum solùm superesse, alia omnia absorpta lacu.

VIII, IX. Et dum ea stupent; dum lugent sortem suorum, illud antiquum tugurium, etiam angustum duobus dominis, mutatur in ædem: columnæ vices præstiterant sarcurum, tectum flavescit, & solum templi conspicitur strutum marmore, janua sculpta, & domus auro obrita: cum Jupiter ejusmodi verba protulit amico ore. Dicite juste senex, & fœmina digna justo marito, quid optetis? Postquam Philemon paucis locutus esset cum Baucide, dîis potestacit commune desiderium; Petimus essi sacerdotes, & servare vestra templa; & quoniam ætatem transigimus unanimes, eadem hora utramque tollat; neque unquam aspiciam funera meæ uxoris, neve ipsa sepeliendus abilâ. Eventus respondet: desiderius: fuerunt æditui quamdiu vita concessa est. Confecti annis atque senio cùm fortè essent ante gradus sacros, & referrent ea quæ locoilli evenerant; Baucis vidit Philemonem frondescere; Philemon senex pariter vidit Baucidem. Jamque fastigio crescente super utriusque faciem mutuos commutabant sermones, dum licuit; & dixerunt simul, Vale conjux; simul arbor obduxit ora condita. Incola quidam ex Tyanâ oppido tibi adhuc monstrat stipites propinquos factos ex duobus corporibus.

Dîque sumus; meritasque luet vicinia pœnas
Impia, dixerunt. Vobis immunibus hujus
Esse mali dabitur: modò vestra relinquite tecta;
Ac nostros comitate gradus; & in ardua montis
Ite simul. Parent ambo, baculisque levati
Nituntur longo vestigia ponere clivo.
Tantùm aberant summo, quantùm semel ire sagitta
Missa potest: flexêre oculos, & mersa palude
Cætera prospiciunt, tantùm sua tecta manere.
VIII, IX. Dumque ea mirantur; dum deflent fata suorum;
Illa vetus dominis etiam casa parva duobus,
Vertitur in templum: furcas subière columnæ:
Stramina flavescunt; adopertaque marmore tellus,
Cœlatæque fores, auritaque tecta videntur.
Talia cùm placido Saturnius edidit ore:
Dicite, juste senex, & fœmina conjuge justo
Digna, quid optetis? Cum Baucide pauca locutus,
Consilium Superis aperit commune Philemon:
Esse sacerdotes, delubraque vestra tueri
Poscimus: & quoniam concordes egimus annos;
Auferat hora duos eadem; nec conjugis unquam
Busta meæ videam; neu sim tumulandus ab illâ.
Vota fides sequitur. Templi tutela fuere,
Donec vita data est. Annis, ævoque soluti,
Ante gradus sacros cùm starent fortè, locique
Narrarent casus; frondere Philemona Baucis;
Baucida conspexit senior frondere Philemon.
Jamque super geminos crescente cacumine vultus;
Mutua, dum licuit, reddebant dicta; Valeque,
O conjux, dixêre simul: simul abdita texit
Ora frutex. Ostendit adhuc Tyanëius illic
Incola de gemino vicinos corpore truncos

NOTÆ.

692. *Comitate*] Pro *Comitamini.*

700. *Furcas*] Furcæ in columnas fuerunt commutatæ.

701. *Flavescunt*] Quia in aurum mutata.

719. *Frutex*] Mutatus enim est Philemon in quercum; Baucis in tiliam.

Ib. *Tyanëius*] Ex Tyanâ Cappadociæ urbe in Phrygiam advectus.

Senes nequaquam mendaces mihi ista retulerunt: neque erat cur vellent mentiri. Equidem vidi ipsa pendentes ex ramis; atque affigens novas, dixi, Pii sunt cura Dis, & qui eos honorant, honorantur.

X. *Absolverat; & factum, & ejus causa omnes terigerat: præsertim Theseum; quem cupientem audire miracula à Dîis exhibita, fluvius Calydonius cubito incumbens ita affatur. Sunt, ô generose, quorum figura mutata est semel, atque perstitit in hac mutatione. Sunt quibus est potestas commeare in plures formas; quemadmodum tibi, Proteu, habitator æquoris cingentis tellurem. Nunc enim te conspexerunt hominem, nunc leonem: modò eras jus ferus, modò serpens quem metuerent tangere: quandoque propter cornua fuisti taurus: sæpe poteras speciem induere saxi, sæpe etiam arboris. Nonnunquam simulans vultus fluidarum aquarum eras fluvius; nonnunquam ignis contrarius aquis.*

Hæc mihi non vani (neque erat cur fallere vellent;)
Narravêre senes. Equidem pendentia vidi
Serta super ramos: ponensque recentia, dixi,
Cura pii Dîs sunt, &, qui coluêre, coluntur.
X. Desierat: cunctosque & res & moverat auctor; 725
Thesea præcipuè: quem facta audire volentem
Mira Deum, nixus cubito Calydonius amnis
Talibus alloquitur: Sunt, ô fortissime, quorum
Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit.
Sunt, quibus in plures jus est transire figuras: 730
Ut tibi, complexi terram maris incola, Proteu:
Nam modò te juvenem, modò te vidêre leonem:
Nunc violentus aper, nunc, quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modò te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri. 735
Interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen eras: interdum undis contrarius ignis.

XI. *Neque Autolici uxor, filia Erisichthonis, minùs gaudet professe. Parentem habebat, qui negligeret Deorum imperia, neque præberet illa honora eorum accendus. Ille quoque creditur cædisse silvam Cereri sacram bipenni: atque vastâsse hanc antiquis securi. Quercus vasta antiquo ligno in his erat, sola instar silvæ: vittæ, & tabellæ gratæ animi indicia, & corollæ,*

XI. Nec minùs Autolyci conjux Erisichthone nata
Juris habet. Pater hujus erat, qui numina Divûm
Sperneret; & nullos aris adoleret honores. 740
Ille etiam Cereale nemus violâsse securi
Dicitur; & lucos ferro temerâsse vetustos.
Stabat in his ingens annoso robore quercus;
Una nemus: vittæ mediam, memoresque tabellæ,

NOTÆ.

727. *Calydonius amnis*] *Achelous.*

731. *Complexi*] Nam terra omnium elementorum infima, quam aqua ambit.

Ib. *Proteus*] Quis fuerit Proteus iste formam identidem immutans, haud facile est assequi: Deum marinum Neptuni & Phœnices filium faciunt nonnulli; alii Oceani & Tethyos; Herodotus regem dicit fuisse Egypti, qui Trojani belli temporibus floruerit. Quisquis ille fuerit, non modò varias formas induisse, se aliis alias induxisse videtur. Proteum deinde mimum artificiosissimè quosvis imitantem; vel nautam ventis omnibus utentem, sophistam, præterea Philosophum, magum, politicum, præsertim rebus omnibus sese accommodantem hic aut illic scripserunt.

738. *Nec minùs*] Non minorem habet potentiam se in varias figuras mutandi.

Ib. *Autolyci*] Fuit Autolychus Anticleæ, quæ Ulyssem peperit, genitor; furandi scientiâ à Mercurio donatus; cujus quidem uxor, nomine *Mestra*, Erisichthonis filia varias quoque induere formas.

744. *Memores*] Gratum eorum animum significantes, qui, nymphæ, in quercu habitantis, seu magis, Cereris beneficio, votorum compotes facti fuerant. De Platano à Xerxe torquibus et armillis ornatâ, Ælian lib. 2. cap. 14. Qui mos quidem memores tabellas Dîis ex arboribus suspendendi ex poëtis passim cognoscitur,

Ser-

quæ signa erant desideratorum expetitorumque impetrabantur medium. Dryades egerunt sæpe festivas choreas sub ea. Sæpe etiam, manibus conjunctis ex ordine, quæ loca sunt ambitum sepitas; & mensura ejus excæpit bat quindecim ulnas: atque cætera quæ arbores non minùs hâc sepe ores erant, quem herba est infra omnes arbores. Non tamen ideo Triopeius avertit securim ab illâ quercu: atque servis imperat excindere sacrum lignum: atque ut vidit eos, postquam jussi essent, morari, correptâ secari ab uno protulit vas voces: Quanquam non modò sit Dææ nympha cara, sed & ipsa etiam Dea, jam ferit solum frondosa cacumine. Dixit: &, dum tollit bipennem in ictus obliquos, quercus Deïda contremuit; & fœta simul & glandes cœperunt pallescere, & ramus proximus fudore. In cujus si patem postquam manus impia impegit plagam, non aliter cruor manavit dejecta cervice, quam solet jugulo erumpere ex collo alicujus, cùm taurus magnus procubuit victima ante altaria. Omnes admirati sunt; atque aliquis inter cæteros increpare dixerat sacrum flagitium, atque remorari facinus. Triopeius increpitat, atque

Sertaque cingebant voti argumenta potentis: 745
Sæpe sub hâc Dryades festas duxêre choreas:
Sæpe etiam, manibus nexis ex ordine, trunci
Circuière modum: mensuramque roboris ulnas
Quinque ter implebat. Nec non & cætera tantò
Silva sub hâc, silvâ quantò jacet herba sub omni. 750
Non tamen ideirco ferrum Triopeïus illâ
Abstinuit: famulosque jubet succidere sacrum
Robur, &, ut jussos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc raptâ sceleratus verba securi:
Non dilecta Deæ solum, sed & ipsa licebit 755
Sit Dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit: &, obliquos dum telum librat in ictus,
Contremuit, gemitumque dedit Deoïa quercus:
Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
Cœpêre; ac longi sudore madescere rami. 760
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus,
Haud aliter fluxit discussa cortice sanguis,
Quàm solet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abruptâ cruor è cervice profusus. 764
Obstupuêre omnes: aliquisque ex omnibus audet
Deterrere nefas, sævamque inhibere bipennem.
Aspicit hunc, Mentisque piæ cape præmia, dixit
Thessalus: inque virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncatque caput; repetitaque robora cædit.
Editus è medio sonus est cum robore talis: 770
Nympha sub hoc ego sum Cereri gratissima ligno:
Quæ tibi factorum pœnas inferre tuorum
Vaticinor moriens, nostri solatia leti.
Perstat in exitium scelus ille suum: labefactaque tandem
Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor 775
Corruit, & multam prostravit pondere silvam.
Attonitæ Dryades damno nemorisque suoque,

inquit, Sume mercedem animi pii; & converti bipennem ab ortice in eum, & abscidit caput, & quercum iteram ictu petitam sternit. Hæc ejulandi prædit è media arbore. Ego sum nympha carissima Cereri sub hoc ligno, quæ obtero tibi grandem scelerum iniquorum, quæ sunt cumulatæ nostræ mortis. Ille perficit facinus, atque arbor denique cuncta edidit gemitus, & attractâ funibus cecidisse est, & in terram dejecit multis arbores prædere. Dryades exterritæ sunt agmine silvæ & pari,

NOTÆ.

746. *Dryades*] *Nymphæ silvas incolentes* quarum vita in querculis præsertim, quibus nomen acceperunt.

751. *Triopeius*] *Erisichthon* Triopæ filius. Alii *Dryopeus*, i. e. Thessalus.

755. *Dea*] Cereri.

758. *Deïa*] *Cerealis*; ἀπὸ τῆς Δηοῦς, a Cerere. Vid. lib. 6. 114.

765. *Aliquis*] E Dryis, quanquam aliter Callimachus

768. *Thessalus*] *Erisichthon.*

771. *Nympha*] Fuit ex Hamadryadibus quæ cum arboribus nascuntur & pereunt.

Omnes

omnes sorores accedunt ad Cererem lugentes cum pullis vestimentis, atque rogant supplicum Erisichthonis. Ille assentitur, & formosissima agitavit campos graves messibus ostentis nutu sui capitis: atque parat genus mortis miserandum, nisi ille nulli esset defendus ad sua flagitia; parat cruciare cum Fame crudeli. Quæ quia non conveniebant ipsi Diuæ, (neque enim fata patiuntur Cererem & Famem convenire,) alloquitur ejusmodi verbis Oreadem agrestem, unum numen montanum: Est locus in ultimis regionibus gelidæ Scythiæ, solum lugubre, terra infœcunda, sine segete, sine arboribus, frigus ignavum, & Pallor & Tremor illic sedes habent cum vacuâ fame: hac ea se abscondat in viscera impii. Neque bonorum affluentia eam juveret; & vincat meam potentiam contentione. Ne verò luci distantia te moveat, sume currus, sume dracones, quos per aërem regis frœnis: atque dedit dracones. Illa ut Ea currus donato per aërem pervenit in Scythiam: atque juga ademit cervicibus draconum in vertice montis prærupti (quem Caucason nominant:) *atque intuita est Famem quæ-*

Omnes germanæ Cererem cum vestibus atris
Mœrentes adeunt, pœnamque Erisichthonis orant.
Annuit his: capitisque sui pulcherrima motu
Concussit gravidis oneratos messibus agros:
Moliturque genus pœnæ miserabile, si non
Ille suis esset nulli miserabilis actis,
Pestiferâ lacerare fame. Quæ quatenus ipsi
Non adeunda Deæ, (neque enim Cereremque Famemque
Fata coïre sinunt) montani numinis unam
Talibus agrestem compellat Oreada dictis:
Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore, tellus;
Frigus iners illic habitant, Pallorque, Tremorque;
Et jejuna Fames: ea se in præcordia condat
Sacrilegi scelerata jube. Nec copia rerum
Vincat eam: superetque meas certamine vires.
Neve viæ spatium te terreat: accipe currus:
Accipe quos frænis altè moderere, dracones:
Et dedit. Illa dato subvecta per aëra curru
Devenit in Scythiam: rigidique cacumine montis
(Caucason appellant) serpentum colla levavit:
Quæsitamque Famem lapidoso vidit in agro,
Unguibus & raras vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana situ, scabræ rubigine fauces:
Dura cutis, per quam spectari viscera possent:
Ossa sub incurvis exstabant arida lumbis:
Ventris erat pro ventre locus. Pendere putares
Pectus, & a spinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque rigebat

rentes adeunt, pœnamque Erisichthonis orant. Annuit his: capitisque sui pulcherrima motu Concussit gravidis oneratos messibus agros: Moliturque genus pœnæ miserabile, si non Ille suis esset nulli miserabilis actis, Pestiferâ lacerare fame. Quæ quatenus ipsi Non adeunda Deæ, (neque enim Cereremque Famemque Fata coïre sinunt) montani numinis unam Talibus agrestem compellat Oreada dictis: Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris, Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore, tellus; Frigus iners illic habitant, Pallorque, Tremorque; Et jejuna Fames: ea se in præcordia condat Sacrilegi scelerata jube. Nec copia rerum Vincat eam: superetque meas certamine vires. Neve viæ spatium te terreat: accipe currus: Accipe quos frænis altè moderere, dracones: Et dedit. Illa dato subvecta per aëra curru Devenit in Scythiam: rigidique cacumine montis (Caucason appellant) serpentum colla levavit: Quæsitamque Famem lapidoso vidit in agro, Unguibus & raras vellentem dentibus herbas. Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore, Labra incana situ, scabræ rubigine fauces: Dura cutis, per quam spectari viscera possent: Ossa sub incurvis exstabant arida lumbis: Ventris erat pro ventre locus. Pendere putares Pectus, & a spinæ tantummodo crate teneri. Auxerat articulos macies, genuumque rigebat

rentes, quæ carpebat unguibus & dentibus rara gramina. Cutis erat hispidus, oculi depressi, pallor in ore, labra albicantia squalore, fauces asperæ rubigine, pellis dura, per quam præcordia possint cerni; ossa exsiccata conspicuntur sub lumbis gibbosis. Locus tantum alvi erat pro alvo: crederes pectus esse suspensum. & teneri tantam à tenui spinæ dorsi. Macies amplificaverat nodos artuum, & orbis genuum tumebat.

NOTÆ.

782. *Misericordiam*] Quod ad misericordiam quosvis commoveret.

787. *Oreada*] *Montanam nymphan*, Ἀπὸ τῶν ὀρῶν, à monte enim quosdam cognominavit superstitiosa antiquitas.

788. *Scythiæ*] Quæ Europæ est regio in Asiam vastissimè prorumpens.

792. *Sacrilegi*] Erisichthonis.

793. *Illa*] Quæ in alendo & exsaturando fœtæ sunt.

795. *Altè moderere*] Per aërem nempe, ut ad Scythiam altissimam regionem perveniret.

1b. *Dracones*] *Cereris jugales*. Sic & Triptolemo dedit currum, quo vectus mortales agriculturam doceret.

798. *Caucasum*] Qui Scythiæ mons est altissimus, perpetuis nivibus horridus.

806. *Spinæ crate*] Pro ipsâ dorsi spinâ, in cratis modum compacta.

807. *Auxerat*] Aucti videntur, cùm sine adjunctis carnibus plures conspiciuntur.

Orbis,

Orbis,& immodico prodibant tubera talo.
Hanc procul ut vidit, (neque enim est accedere juxtà
Ausa) refert mandata Deæ, paulùmque morata
Quin quam aberat longè, quanquam modò venerat illuc,
Visa tamen sensisse Famem; retroque dracones
Egit in Hæmoniam versis sublimis habenis.
XII. Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semper
Illius effectui) peragit; perque aëra vento
Ad jussam delata domum est: & protinus intrat
Sacrilegi thalamos: altoque sopore solutum
(Noctis erat tempus) geminis amplectitur alis:
Seque viro inspirat, faucesque, & pectus, & ora
Afflat; & in vacuis spargit jejunia venis.
Functaque mandato fœcundum deserit orbem:
Inque domos inopes assueta revertitur arva.
Lenis adhuc somnus placidis Erichthona pennis
Mulcebat. Petit ille dapes sub imagine somni;
Oraque vana movet, dentemque in dente fatigat:
Exercetque cibo delusum guttur inani;
Proque epulis tenues nequicquam devorat auras.
Ut verò est expulsa quies; furit ardor edendi;
Perque avidas fauces, immensaque viscera regnat.
Nec mora; quod pontus, quod terra, quod educat aer,
Poscit, & appositis quæritur jejunia mensis;
Inque epulis epulas quærit. Quodque urbibus esse,
Quodque satis populo poterat, non sufficit uni.
Plùsque cupit, quò plura suam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de totâ flumina terrâ,
Nec satiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes:
Utque rapax ignis non unquam alimenta recusat,
Innumerasque trabes cremat, & quò copia major
Est data, plura petit, turbaque voracior ipsâ est;

& tubera extabant immenso tale. Cùm advertit eam procul, (neque enim ausa est propius accedere) mentitam jussa Deæ; & cum paululùm substitisset, tametsi longè sciebat, tametsi modò venerat illuc, visa tamen sensisse Famem; & excusso curru flexit serpentes in Thessaliam mutatis habenis.

XII. *Fames exequitur jussa Cereris, quanquam semper solet esse opposita illius actionibus, atque vectata est vento per aërem ad domum* Erisichthonis *præscriptum, & statim subit cubiculum scelesti, & fovet ambabus alis virum profundo somno; (tempus erat noctis) & se insinuat in illum, & inficit anhelitus & gulam, & pectus & ora; & effundit famem per inanes venas; & postquàm jussa perfecisset, recedit ab orâ fertili, & redit ad sedes vacuas & campos solitos. Placidus sopor reficiebat adhuc Erisichthonem mitibus pennis. Ille flagitat epulas per simulacbra soporis, & agitat os vacuum, & lassat dentem in dente, & negotium facessit gutturi decepto escâ vanâ, & frustrà absorbet subtilem ventum pro dapibus. Postquam verò sopor excussus est, desiderium vorandi sævit; & imperium habet & in gulam famelicam & in viscera inexplebilia. Et sine cunctatione, petit quod mare, quod tellus, quod aër pascit; & queritur de fame mensis ftratis; & quærit dapes in dapibus. Atque illi unico non est satis quod poterat esse satis civitatibus & plebi. Et quò plura devolvit in ventrem, plura optat. Atque ut mare recipit amnes de universâ terrâ neque cumulatur aquis, & absorbet fluvios dissitos; & sicut ignis vorax nunquàm respuit escam, & consumit infinita ligna, & quò major abundantia est concessa, plura poscit, & est rapacior ipso numero;*

NOTÆ.

813. *Hæmoniam*] *Thessaliam*, quæ à suis regibus Pelasgicum Argos, Hellas, Driopis, Græcia, & Hellenis nominatur.

814. *Quamvis*] Assiduum enim est famis opus Cereris fruges, quibus alma Dea voracem profligat, avidè consumere, illarumque vires infringere.

825. *Dentemque*] Unum dentem in alterum conterit.

839. *Turbâ*] Ipsâ rerum copiâ.

Sic

Ita ea impii Erisichthonis capit omnes dapes, atque simul petit. Omnes epulæ sunt illi causa cur alias epulas capiat; & spatium sit semper cibi vacuum vorando. Jamque minuerat divitias à patre acceptas fame & ingluvie immensi abdominis; sed finis crudelis tum quoque integra superat, & ardor ventris impatientis vigebat. Denique consumpto patrimonio, nata supererat merita patrem minus impium. Egenus hanc etiam vendit. Ingenua servitutem pati noluit; atque porrigens suas manus super maria proxima, ô inquit, qui gaudes præmio virginitatis nobis ereptæ, vendita me à domino. Neptunus eam rapuerat. Qui, prece nequaquam neglectâ, quanquam paulo ante conspecta esset à domino sequente, & mutat figuram & faciem veriem tradit, & cultus idoneos piscatoribus. Herus hanc aspiciens, O, inquit, gubernator virgæ, qui regis hamos arces perdentes exiguâ cera, sic aquor sit tibi fluvidum, sic sit piscis facilis in aquâ, neque ullos uncos sentiat nisi currentes: Aperi ubi sit puella, quæ modò erat in hoc littore cum amictu tenui, comâ inconditâ (namque inultus fum frontem in littore) neque enim pedum signa longiùs apparent. Illa animadvertit Dei donum in bonum sibi cedere, atque lætans se à se expedit, ita respondit petenti: Quisquis es, veniam concedas; in nullam partem detorsi oculos ab isto mari, atque penitùs intentus funi huic operi. Sic quò minus diffidas, ita Deus maris faveat isti meo studio, ut nullas jam diu, neque ulla puella cepisse in isto littore, si me excipias. Herus fidem adhibuit, & calamo arenam pede resiexo, & deceptus exiisse. Virginis propria figura ei illa restituta. At postquam parens edocta suam filiam habere corpus quod possit transmutare in varias formas,

Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
Accipiunt, poscuntque simul. Cibus omnis in illo
Causa cibi est; semperque locus fit inanis edendo.
Jamque fame patrias altique voragine ventris
Attenuârat opes; sed inattenuata manebat
Tum quoque dira fames; implacatæque vigebat
Flamma gulæ. Tandem, demisso in viscera censu,
Filia restabat, non illo digna parente.
Hanc quoque vendit inops. Dominum generosa re-
Et vicina suas tendens super æquora palmas, [cusat;
Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
Virginitatis habes, ait. Hæc Neptunus habebat.
Qui prece non spretâ, quamvis modò visa sequenti
Esset here, formamque novat, vultumque virilem
Induit, & cultus piscem capientibus aptos:
Hanc dominus spectans, O qui pendentia parvo
Æra cibo celas, moderator arundinis, inquit,
Sic mare compositum, sic sit tibi piscis in undâ
Credulus, & nullos, nisi fixus, sentiat hamos:
Quæ modò cum vili turbatis veste capillis
Littore in hoc steterat, (nam stantem in littore vidi)
Dic ubi sit; neque enim vestigia longiùs extant.
Illa Dei munus bene cedere sentit; & à se
Se quæri gaudens, his est resecuta rogantem;
Quisquis es, ignoscas; in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi, studioque operatus inhæsi.
Quòque minus dubites, sic has Deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in isto,
(Me tamen excepto) nec fœmina constitit ulla.
Credidit, & verso dominus pede pressit arenam;
Elususque abiit. Illi sua reddita forma est.
Ast ubi habere suam transformia corpora sentit,

NOTÆ.

842. *Fit inanis*] i. e. Tantùm abest ut edendo impletus sit Erisichthon, ut potius inde magis vacuus videretur.

851. *Hæc*] Exponit poëta id quod puella tacuerat, eam à Neptuno fuisse raptam.

853. *Here*] *Domine*, cui à patre Erisichthone vendita.

861. *Vestigia*] Significat eam non longiùs processisse, cum pedum vestigia non appareant.

866. *Artes*] Ambiguè dictum; nam & artem piscandi, & fraudes quibus utebar, intelligere possumus.

Sæpe

Sæpe pater dominis Triopeïda vendit. At illa
Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò cervus abibat:
Præbebatque avido non justa alimenta parenti.
Vis tamen illa mali postquam consumserat omnem
Materiam, dederatque gravi nova pabula morbo;
Ipse suos artus lacero divellere morsu
Cœpit; & infelix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis? etiam mihi sæpe novândi
Corporis, ô juvenes, numero finita potestas.
Nam modò quod nunc sum, videor; modò flector in anguem:
Armenti modò dux vires in cornua fumo.
Cornua, dum potui. Nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipse vides. Gemitus sunt verba secuti.

sæpe vendit Metram dominis; & illa nunc equa nunc avis, vacca nonnunquam, interdum cervus discedebat, & exhibebat cibos injustos famelico patri. Postquam tamen illâ morbi rabie exhausserat omnem copiam, atque tulerat ultimos cibes diro morbo, ipse occæpit discerpere sua membra morsu voraci: & miser sustentabat corpus destruendo. Quamobrem hærco in aliena transformationibus? Mihi quoque est vis numero statuta sæpe mutandi corporis. Nam aliquando conspicior quod nunc sum, nunc verter in serpentem, nunc dux armenti, induo vires in cornua: Cornua, quamdiu licuit; nunc pars una frontis spoliata est armis suis, ut ipse cernis. Gemitus sunt secuti voces.

NOTÆ.

871. *Transformia*] Hoc idcirco fictum est, quòd Metra adeo pulchra fuit, ut qui illam aspicerent, statim amore ipsius caperentur. Cùm autem illius temporis homines pecuniâ non uterentur, alii quidem ex Metræ procis boves, alii equos, alii oves, alii capras ei largiebantur. Quod quidem cùm viderent Thessali, ac undique Erisichthoni victum videret congregatum, aiebant Metram, patri tuisse, & bovem, & equum, & ovem, & capram, & quæcumque ea dotis accepisset. Inde natum est proverbium, quod in leves a Græcis dicitur Μεταβολιτέρης Μήτρας, hoc est *mutabilior Metrâ.*

872. *Triopeïda*] *Metram*, Triopæ neptem, nam Metræ pater fuit Erisichthon, qui Triopæ filius.

874. *Non justa*] Quia dolo malo & furtis quæsita.

879. *Mene*] Achelous Theseum & Lelegem aloquitur.

880. *Numero finita*] Non infinita, ut Proteo & Metræ: sed numero præscripto, ternário sc. hominum, taurum, anguem.

883. *Vis*] *Certe* nimirum, quod Achelo-Herculeo cripuit, ut sequentibus videbimus.

P. OVIDII

P. Ovidii Nasonis
METAMORPHOSEON
LIBER IX.

ARGUMENTUM.

Hæc illi postea vestem misit, quâ periit (postquam Lichas in scopulum fuit translatus, & in cœlum traductus est.) Tum verò Alcmena ad Iolen se contulit; eique Galanthidem in mustelam, & illa vicissim sororem suam in arborem conversam narravit. Interim supervenit ipsis Iolaüs, reparatâ per Heben juventute. Id quod non posset omnibus contingere, Jupiter Æaci exemplo docet. Hunc fugiens Mi[illegible]tus, in Asiam discessit, & Byblidem procreavit atque Caunum, cujus illa amore tabefacta, in fontem periit. Quæ quidem res magis mira omnibus visa fuisset; nisi paulò antè Iphis, ipso nuptiarum die, virilem sexum accepisset.

INTERPRETATIO.

I. *Heros Neptunius petit quæ sit Deo causa gemitûs & frontis mutilatæ: cùm fluvius Calydonius se versus est, cinctos habens crines incomptos junco. Poscis lugubre officium: Quis enim superatus velit narrare sua certamina? Tamen narrabo ordine neque tantum dedecus fuit superari, quanta gloria certâsse:*

QUÆ genitûs truncæque Deo Neptunius heros
Causa rogat frontis; cùm sic Calydonius amnis
Cœpit, inornatos redimitus arundine crines:
Triste petis munus. Quis enim sua prælia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine, nec tam
Turpe fuit vinci, quam contendisse decorum est:

NOTÆ.

1. *Truncæ*] Quia cornu altero carebat.
Ib. *Neptunius*] *Theseus* est Neptuni, ab Ægæò patre, nepos.
2. *Calydonius*] *Achelous* nempe.
3. *Arundine*] Coronâ ex arundinibus, quibus ferè fluviorum ripæ abundant. Sic Virg. *Crines umbrosa tegebat arundo.*

Magnaque dat nobis tantus solatia victor.
Nomine si quâ suo tandem pervenit ad aures
Deïanira tuas, quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit spes invidiosa procorum.
Cum quibus ut soceri domus est intrata petiti;
Accipe me generum, dixi, Parthaone nate.
Dixit & Alcides: Alii cessêre duobus.
Ille Jovem socerum dare se, famamque laborum,
Et superata suæ referebat jussa novercæ.
Contrà ego: (turpe Deum mortali cedere duxi;
Nondum erat ille Deus) Regem me cernis aquarum
Cursibus obliquis inter tua regna fluentem:
Nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantùm ne noceat, quòd me nec regia Juno
Odit, & omnis abest jussorum pœna laborum.
Nam quòd te jactas Alcmenâ matre creatum;
Jupiter aut falsus pater est, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis. Elige, fictum
Esse Jovem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem jamdudum lumine torvo
Spectat: & accensæ non fortiter imperat iræ:
Verbaque tot reddit: melior mihi dextera linguâ:
Dummodo pugnando superem; tu vince loquendo.
Congrediturq; ferox. Puduit modò magna locutum
Cedere. Rejeci viridem de corpore vestem;

Et tantus victor nobis præbet magnam consolationem. Si nomen cujusdam Deïanira aliquando pervenit ad aures tuas, fuit illa olim puella formosissima, & spes invidiosa multorum amatorum. Cum quibus ut fabii nomum soceri expetiit: Habeto me generum, dixi, fili Parthaonis. Alcides idem etiam dicebat. Cæteri cesserunt nobis duobus. Ille dicebat se esse Jovem socerum. & gloriam laborum, & mandata sua novercæ evicta. Ego contrà: (quia indecorum credidi Deum cedere mortali: nam ille nondum erat Deus) Vides me moderatorem aquarum, currentum flexu obliquo per tuum regnum: neque ero gener peregrinus tibi missus à regionibus exteris, sed popularis, & pars una rerum tuarum. Solummodo ne obsit, quòd neque regina Juno me odio habet, & omnis pœna laborum præscripterum abest. Nam quod gloriaris te natum Alcmenâ matre, aut Jupiter est pater fictus, aut verus per flagitium. Asseris nunc patrem quia matrem fecit adulteram. Dispice an malis Jovem esse fictum patrem *an te natum per opprobrium. Afflat me jam dictis tamen præsentem inferis oculis, neque satis reprimit ardentem iram; atque paulò longe vires appetit: Manus mihi est fortior linguâ; dummodo vincam certando, tu prius esto dicendo. Atque socerus me adoritur. Puduit modò prostratum magna, cedere. Deposui amictum glaucum à corpore,*

NOTÆ.

7. *Tantus*] Quantus fuit Hercules, à quo superatus Achelous.
9. *Deïanira*] Oenei Ætoliæ regis filia, deinde Herculis uxor.
12. *Parthaone nate*] *Oeneus*, cui tamen Homerus Porthaum patrem affingit. Ηοχθᾶ δὲ τρεῖς παῖδες, &c. τρίτατος δ' ἦν Ὑππότα Οἰνεὺς Il. 18.
13. *Cæteri*] Ut jam Deïanitam uxorem non peterent.
14. *Socerum*] Siquidem Jupiter, Herculis genitor, Deïaniræ socer fuisset.
Ib. *Laborum*] Decantatos illos in sequentibus videbimus.
15. *Novercæ*] *Junonis*, quæ Jovis conjux, cujus jussu per Euristheum tot labores subivit Hercules.
17. *Nondum*] Nam postea in cœlum relatum videbimus.
18. *Tua*] Achelous nempe Ætoliæ est fluvius, quam ab Acarnaniâ dividit.
21. *Tantùm ne*] Acutissimè excusat quæ sibi laudi, Herculi probro ducenda videbantur.
22. *Pœna*] Junonis enim odium tantis laboribus Herculem objecit, ut postea videbimus.
23. *Alcmena*] Cum quâ Electryonis filiâ Amphytryonis verò uxore Jupiter mariti formam indutus rem habuit: unde natus Hercules.
32. *Viridem*] Qui color fluvio convenientissimus.

atque oppoſui lacertos; & tenui in loco ad reſiſtendum apto ulnas incurvatas à pectore: & inſtitui artus & prælium. Ille me tegit fulvere ſuſcepto manibus capillitio; & vicißim flaveſcit jactu flaviæ arenæ. Atque jam injungit in collum, jam corripit crura lubrica, aut velle corripere credas; & adoritur omni ex parte. Meum fundus me tutabatur, & incoſſum appetebar. Non aliter, quàm meles, quæ undis pulſatur cum magno ſono: illa ſtat, & ſecura eſt ſuâ gravitate. Divellunt paululum; & rurſum concurrimus ad certamen, & ſic manus irretiti, obfirmati non cedere; Atque pes erat connexus cum pede; & ego incumbens toto pectore, & urgebam digitos digitis, & frontem fronte. Non aliter aſpexi validos tauros congredi, cùm victa pretium pulcherrima tulit nemoris, præmium certaminis. Alimenta inturetur, atque timent, ignara ad quem ſpectet victoria tanti ligni. Alcides ter nixus eſt ſinuatâ à ſe divertere mea pectora contrà luctantia. Quartò ſe expedit ab amplexu, & avulſit lacertos affixos; atque continuò me avertit à ſe impoſitâ manûs, (decrevi agneſcere vera) atque ſuper ſuas dorſo incubuit. Si quâ fides (neque enim laborem aut pudorem ſimulo) mihi credite opreſſus monte. Vix tamen exſolvi lacertos ſtuantes multâ ſanie; vix explicui [illegible] me aegre reſpirantem, atque impedit reſumere vires; & corpus meum oblinit. Tum demum vera injuria eſt genu noſtro, & tetigi palaverim eum. Meus [illegible] ad ſpectus datus, atque novi moribus effugio mutatus in oblongum ſerpentem. Qui at [illegible] in gyros, & linguam biſidam agitavi cum terribili ſibilo,

Brachiaque oppoſui; tenuique à pectore varas
In ſtatione manus; & pugnæ membra paravi.
Ille cavis hauſto ſpargit me pulvere palmis:
Inque vicem fulvæ jactu flaveſcit arenæ.
Et modò cervicem, modo crura micantia captat;
Aut captare putes: omnique à parte laceſſit.
Me mea defendit gravitas; fruſtràque petebar.
Haud ſecùs ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant; manet illa, ſuoque eſt pondere tuta.
Digredimur paulum; rurſumque ad bella coïmus;
Inque gradu ſtetimus, certi non cedere; eratque
Cum pede pes junctus: totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter fortes vidi concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expetitur conjux. Spectant armenta, paventque
Neſcia quem maneat tanti victoria regni.
Ter ſine profectu voluit nitentia contrà
Rejicere Alcides a ſe mea pectora; quartò
Excutit amplexus, adductaque brachia ſolvit:
Impulſumque manu (certum mihi vera fateri)
Protinus avertit; tergoque oneroſus inhæſit.
Si quà fides, (neque enim fictà mihi gloria voce
Quæriter) impoſito preſſus mihi monte videbar.
Vix tamen exſerui ſudore fluentia multo
Brachia; vix ſolvi duros à corpore nexus.
Inſtat anhelanti: prohibetque reſumere vires,
Et cervice meâ potitur. Tum denique tellus
Preſſa genu noſtro eſt: & arenas ore momordi.
Inferior virtute meas devertor ad artes,
Elaborque viro longum formatus in anguem.
Qui poſtquam flexos ſinuavi corpus in orbes,
Cumque fero movi linguam ſtridore biſulcam,

NOTÆ.

35. *Spargit*] Solebant luctatori, ut corpus agile & lubricum fieret, firmaretur cutis adverſus aëris injurias, pori, roboris cauſâ, tinguerentur, oleo ſeu ceromate ſe perungere. Inferebant illi arenam, quam ἀλοιφὴν vocabant, ut firmiùs tenerent corpora oleo lubrica: magis tamen glorioſum erat ἀκονιτὶ vincere. Plin. 35. 5. 11.

36. *Flaveſcit*] Quâ & Achelous arenâ Herculem ſparſit.

52. *Illaſa*] Quibus Herculem Achelous compreſſerat, premebatque.

Riſit; & illudens noſtras Tirynthis artes;
Cunarum labor eſt angues ſuperare mearum,
Dixit: & ut vincas alios, Acheloë, dracones,
Pars quota Lernææ ſerpens eris unus Echidnæ:
Vulneribus fœcunda ſuis erat illa: nec ullum
De centum numero caput eſt impunè reciſum,
Quin gemino cervix hærede valentior eſſet.
Hanc ego ramoſam natis è cæde colubris,
Creſcentemque malo, domui: domitamque peremi.
Quid fore te credas, falſum qui verſus in anguem
Arma aliena moves, quem forma precaria celat?
Dixerat; & ſummo digitorum vincula collo
Injicit. Angebar, ſeu guttura forcipe preſſus:
Pollicibuſque meas pugnabam evellere fauces.
Sic quoque devicto reſtabat tertia tauri
Forma trucis; tauro mutatus membra, rebello.
Induit ille toris à lævâ parte lacertos;
Admiſſumque trahens ſequitur: deprènſaque durâ
Cornua figit humo; meque altâ ſternit arenâ.
Nec ſatìs id fuerat; rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit; truncâque à fronte revellit.
Naiades hoc, pomis & odoro flore repletum,
Sacrârunt; diveſque meo bona Copia cornu eſt.

riſit Tyrinthius, atque contemnens noſtras artes; Labor eſt, ait, infantiæ meæ elidere ſerpentes: & quamvis ſuperes cæteros angues Acheloë, tu qui unus ex anguis quota pars eris Echidnæ Lernææ? Illa erat aucta ſuis plagis; neque ullum ex centum capitibus eſt abſciſſum fruſtrà, quin collum eſſet fortius duplici capite juvereſcente. Ego hanc ſuperavi multiplicem ſerpentibus ortis ex mutilatione, & validiorem ob detrimentum; atque occidi ſuperatum. Quid ſperes futurum de te, qui mutatus in falſum ſerpentem tractas arma aliena; quem figura emendicata tegit? Dixerat; & immittit nodos articulorum ſuorum gutturi meo. Urgebar quaſi habuiſſem collum conſtrictum forcipe: & nitebar exſolvere meam cervicem ex digitis ejus. Tertia figura ſævi tauri ſuperarat mihi ſic etiam ſuperato. Transformatus in artus tauri bellum redintegro. Ille injicit brachia in toros à parte ſiniſtrâ; & trahens me ſequitur fugere conantem, atque affigit duræ terræ cornua correpta, & me dejicit in ſupremâ arenâ. Neque id ſatis fuerat, ſæva manus rumpit durum cornu dum tractat, & abripit à fronte mutilatâ. Naiades locaverunt hoc cornu repletum pomis & floribus odoriferis, & bona Abundantia eſt opulenta meo cornu.

NOTÆ.

66. *Tirynthius*] *Hercules* eſt à Tirynthe Argis urbe vicinâ, in quâ educatus, ſic dictus.

67. *Cunarum*] Duos à Junone immiſſos dracones infantem Herculem eliniſſe ferunt.

68. *Vincas*] *Aſtutâ, viribus, &c. ſis metuendus.*

69. *Echidnæ*] Quæ *vipera* Latinè. De illâ autem hoc in loco agitur ab Hercule ſublatâ, quæ Lernæam Argivi agri paludem infeſtabat.

71. *Centum*] Septem, novem, quinquaginta capita alii hydræ aſſignant, centum plerique quod non mirum eſt; ſiquidem ex uno amputato duo renaſcerentur, donec, ne de novo creſcerent, candenti ferro uſus eſt Hercules.

88. *Copia*] Non hoc Acheloï, ſed Altheæ capræ cornu, Copiæ dicatum fingit noſter idem poëta Faſtor. Acheloï, fabulam quod attinet ſenſum habet prorsùs hiſtoricum. Illum nempe Ætoliæ regem volunt fuiſſe, qui Thoanti fluvio, in quo ſubmerſus erat, nomen ſuum impoſuerit. Unà cum Hercule, Deïaniræ nuptias nonnullis dicitur ambiviſſe, cùm homo eſſet; atque ex eo mutationem ſuarum famam conſecutum, quòd non vi apertâ, ſed dolis uteretur: qui tandem tamen bonum regni ſui partem quam Cornu Copiæ vocitârunt, amiſerit. Alii Acheloum fluvium ideo Deïaniram dicunt cupiviſſe, quòd in ejus regna frequens irrumperet: Hominis formam illi attributam quòd aliquando leniter flueret; Serpentis quòd, obliquo curſu, Tauri, quòd cum mugitu tumidus ferretur. Ab Hercule præterea faciunt ſuperatum, quòd ab illo in multos rivos diviſus ab agrorum vaſtatione fuerit prohibitus. Cornu denique ablatum, Copiæ volunt dicatum, quòd agri aquâ ex Acheloö derivatâ irrigui fertiliores eſſe multò quàm antè cœperint.

Dixerat: at Nympha ritu ſuccincta Dianæ
Una miniſtrarum, fuſis utrimque capillis,
Inceſſit, totumque tulit prædivite cornu
Autumnum, & menſas felicia poma ſecundas.
Lux ſubit; &, primo feriente cacumina Sole
Diſcedunt juvenes. Neq; enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapſus, motæque reſidant,
Opperiuntur, aquæ. Vultus Acheloïis agreſtes,
Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
Cætera ſoſpes erat. Capitis quoque fronde ſalignâ,
Aut ſuper impoſitâ celatur arundine damnum.
II. At te, Neſſe ferox, ejuſdem virginis ardor
Perdiderat volueri trajectum terga ſagittâ.
Namque, novâ repetens patrios cum conjuge muros,
Venerat Eveni rapidas Jove natus ad undas.
Uberiùs ſolito nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibuſque frequens erat, atque impervius amnis.
Intrepidum pro ſe, curam de conjuge agentem
Neſſus adit, membriſque valens, ſcituſque vadorum;
Officioque meo ripâ ſiſtetur in illâ
Hæc, ait, Alcide: tu viribus utere nando.
Pallentemque metu, fluviumque ipſumque timentem
Tradidit Aonius pavidam Calydonida Neſſo.
Mox, ut erat, pharetrâque gravis, ſpolioque leonis,
[Nam clavam, & curvos trans ripam miſerat arcus]
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina, dixit.
Nec dubitat; nec quâ ſit clementiſſimus amnis,
Quærit: & obſequio deferri ſpernit aquarum.
Jamque tenens ripam, miſſos cùm tolleret arcus,
Conjugis agnovit vocem: Neſſoque parante
Fallere depoſitum, Quò te fiducia, clamat,

Abjòlverat: at Nympha una ſamularum collectas habens veſtes more Dianæ: comâ utrimque ſparsâ venit, & portavit totum Autumnum cornu copioſiſſimo, & poma optima pro bellariis. Dies ſuccedit, & juvenes abeunt, ſole primulùm illuſtrante vertices montium: *neque verò expectant donec torrentes ſubſidant & placidè fluant, & aquæ rapidæ quieſcant. Acheloïs occultavit ora deformia, & mutilum caput in mediis aquis. Attamen movebatur* ſolo *diſpendio laudis ſublatæ; quoad cætera erat incolumis: vitium etiam capitis tegitur foliis ſalignis, aut Coronâ junceâ ſuperſtratâ.*

II. *At, Neſſe improbe, amor ejuſdem puellæ te perdiderat, cùm gereres dorſum transfixum levi arundine. Namque filius Jovis revertens ad patria mœnia cum novâ nuptâ, devenerat ad aquas fluentes Eveni. Fluvius erat tumidior ſolito imbribus hyemalibus, exundans voraginibus, atque invius. Neſſus corpore ſtrenuus, & peritus locorum* tranſitum præbentium *accedit ad* Herculem *nihil ſibi timentem, ſed de uxore anxium; atque, inquit, Hæc tibi reddetur meâ operâ ad illam ripam. Alcide, tu utere viribus natando. Aonius credidit Neſſo timidam Calydonidem, pallidam favere, atque metuentem & torrentem & ipſum* Neſſum. *Dein ſicuti erat, cruſtus pharetrâ, & exuvias leonis (nam jecerat clavam & ſinuantes arcus trans ripam) ſiquidem cœpi, dixit, pergam fluvios tranſnare. Neque hæſitat, neque curat quâ fluvius ſit placidiſſimus: & negligit tranſmitti obſequio aquarum. Jamque ad ripam appulſus, cùm colligeret arcus trajectos, agnovit vocem uxoris: atque Neſſo ſtudente retinere depoſitum, Quo veheretur, inutilis confidentia*

NOTÆ.

92. *Autumnum*] Fructus quoſcunque fert Autumnus.

94. *Juvenes*] *Piritbous, Theſeus*, &c.

96. *Agreſtes*] *Deformes*, cornu altero avulſo.

101. *Neſſe*] Unus fuit ex Centauris, Ixionis filius, adeòque biformis, parte alterâ homo, alterâ equus.

104. *Eveni*] Qui Æoliæ eſt fluvius, antè *Lycormas* dictus.

112. *Aonius*] *Hercules*, Thebis Bœotiæ, cujus montana pars *Aonia* dicitur, oriundus.

Ib. *Calydonida*] *Deïanitam*, Calydone oriundam.

120. *Fallere depoſitum*] Hoc eſt Herculem concreditâ Deïanirâ fraudare.

Vana

Vana pedum, violente, rapit? tibi, Neſſe biformis,
Dicimus; Exaudi: nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reverentia movit; at orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies, quam vis ope fidis equinâ.
Vulnere, non pedibus te conſequar. Ultima dicta
Re probat: & miſsâ fugientia terga ſagittâ
Trajicit. Exſtabat ferrum de pectore aduncum.
Quod ſimul evulſum eſt, ſanguis per utrumque foramen
Emicuit, miſtus Lernæi tabe veneni.
Excipit hunc Neſſus: Neque enim moriemur inulti,
Secum ait: & calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.
III. Longa fuit medii mora temporis: actaque magni
Herculis implêrant terras, odiumque novercæ.
Victor ab Oechaliâ Cenæo ſacra parabat
Vota Jovi, cùm Fama loquax præceſſit ad aures,
Deïanira, tuas, (quæ veris addere falſa
Gaudet, & è minimâ ſua per mendacia creſcit)
Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
Credit amans: Veneriſque novæ perterrita famâ
Indulſit primò lachrymis; flendoque dolorem
Diffudit miſeranda ſuum: mox deinde, Quid autem
Flemus, ait? pellex lachrymis lætabitur iſtis:

pedum te abripit? Te alloquor, Neſſe ambigue; reſponde; neque ſuffurator res noſtras. Si nullus mei timor te retinuit: at rota cui pater tuus affixus eſt, poterat debortari te à ſtupro. Nequaquam tamen elaberis, quanquam confidis viribus equinis. Te corripiam non pedibus ſed plagâ: Confirmat noviſſima verba reipſâ; & tranſfigit deorſum fugientis ſagitta impulſa. Ferrum recurvum prominebat ex pectore. Quod ſtatim atque extractum eſt cruor exſilit per utrumque foramen & tergi & pectoris, confuſus cum veneno Lernææ ſerpentis. Neſſus illum excipit. Neque apud ſe dicit occidemus inulti: & offert in donum Deïaniræ ſublatæ induſium infectum ſanguine tepido, tanquam philtrum amatorium.

III. *Spatium temporis medii longum fuit; & facta magni Herculis vulgata fuerant per orbem, ſicut & odium novercæ. Domitor Oechaliæ adornabat ſacra promiſſa Jovi Cenæo, cùm Fama garrula, (quæ amat adjicere falſa veris, & ex parvulâ augetur per ſua mendacia) antevenit ad aures tuas, ô Deïanira, Amphitryoniadem correptum eſſe amore Ioles. Amans fidem adhibuit, atque exterrita famâ novi amoris, primò convertit ſe ad lachrymas, atque miſerabilis amplificat mœſtitiam ſuam lachrymando: mox deinde, Quamobrem verò, inquit, lachrymas diffundimus? adultera gaudebit iſto fletu;*

NOTÆ.

123. *Orbes*] Rota, cui pater tuus Ixion affixus, verſatuſque eſt aſſiduè ob interpellatam Junonem, te moneat.

130. *Veneni*] Quo tinctæ Herculis ſagittæ, ut earum vulnera immedicabilia eſſent.

133. *Irritamen*] Quod ad amandum poſſet pellicere.

134. *Medii*] Longum tempus interceſſit, ex quo mortuus eſt Neſſus, ad diem illum quo Hercules vota hæc fecit.

135. *Novercæ*] *Junonis*, quæ pellicibus omnibus infenſa, Jovis quoque adulterio ortam ſobolem perdere, quoad licuit, nunquam deſtiterit. Cæterùm, utut Herculem per Euryſtheum, cui illum per dolum ſubjecit, in primis vexaverit, non aliud conſequuta, quàm ut ab Hercule ſuperatis omnibus difficultatibus, & exantlatis laboribus major illi novercalibus odiis gloria accreverit.

136. *Cenæo Jovi*] Jupiter dictus eſt *Cenæus* à Cenæo promontorio Eubœæ; ubi ab Oechaliæ expugnatione Hercules reverſus Jovi aram extruxit.

Ib. *Victor*] Eurytum Oechaliæ Euboïcæ regem (quòd Iolem filiam ſibi uxorem negaverat) cum filiis interfecit Hercules, Iolem captivam ſecum abducens.

141. *Veneris*] Amorum, quibus Herculem indulgere audierat.

Quæ quoniam accedit, feſtinandum eſt, atque aliquid incipiendum quamdiu conceſſum eſt, neque adhuc alia regnat in noſtris conclavibus. Queſtum elaquar, an, taceam? redeamne Calydonem, an maneam? Egrediarne domo, an, ſi nihil amplius, obſtem? Quid, ſi recordans me eſſe tuam germanam, Meleager, virile decernо factum, & indico quantùm injuria & mœror fœmineus poſſit, mactatâ adulterâ? Mens fertur in diverſus cogitationes. Præpoſuit omnibus ad Herculem *mittere amictam tinctum ſanguine Neſſeo; qui redintegret vires amoris languentis: atque imprudens quid det, ipſa dat quod ſibi mœrori futurum eſt, inſcio Lychæ; atque jubet lenibus verbis ut tradat marito ſuo illa infeliciſſima munera. Heros ignarus ſumit atque aptat humeris venenum Echidnæ Lernææ. Immutebat thura primis ignibus; & fundebat preces, atque ſpargebat vinum paterâ in altaria marmorea: Illa potentia veneni excitata eſt & per ignem ſoluta eſt & ſparſa latè fluxit per membra Herculis: Quatenus licuit, cohibuit genitum virtute conſuetâ. Poſtquam patientia ſuperata erat doloribus, deſiluit altaria, atque implevit Oetem ſtridoſum ſuis clamoribus. Et continuò nititur lacerare amictum fatalem Ille, quâ parte diſcerpat, diſcerpit ſimul pellem, atque, dictu horrendum, aut affixus eſt artubus nequequam tentatus exſtirpi, aut nudat membra diſcerpta, & magna oſſa. Ipſe ſanguis crepitat, ſicut aliquando bracteæ ignita merſa ſtagno frigido, & torretur ſaviente tabo.*

Quæ quoniam adventat, properandum, aliquidque
novandum eſt,
Dum licet; & nondum thalamos tenet altera noſtros.
Conquerar, an ſileam? repetam Calydona, morerne?
Excedam tectis? an, ſi nihil amplius, obſtem?
Quid ſi, me, Meleagre, tuam memor eſſe ſororem,
Forte paro facinus: quantùmque injuria poſſit,
Fœmineuſque dolor jugulatâ pellice teſtor?
In curſus animus varios abit. Omnibus illis
Prætulit imbutam Neſſeo ſanguine veſtem
Mittere; quæ vires defecto reddat amori.
Ignaroque Lichæ, quid tradat neſcia, luctus
Ipſa ſuos tradit: blandiſque miſerrima verbis
Dona det illa viro, mandat. Capit inſcius heros:
Induiturque humeris Lernææ virus Echidnæ.
Thura dabat primis, & verba precantia, flammis;
Vinaque marmoreas paterâ fundebat in aras:
Incaluit vis illa mali; reſolutaque flammis
Herculeos abiit latè diffuſa per artus.
Dum potuit, ſolitâ gemitum virtute repreſſit.
Victa malis poſtquam patientia, reppulit aras;
Implevitque ſuis nemoroſum vocibus Oeten.
Nec mora: letiferam conatur ſcindere veſtem:
Quâ trahitur, trahit illa cutem: fœdumque relatu,
Aut hæret membris fruſtrà tentata revelli;
Aut laceros artus, & grandia detegit oſſa.
Ipſe cruor, gelido ſeu quondam lamina candens,
Tincta lacu, ſtridit; coquiturque ardente veneno.

Quatenus licuit, cohibuit genitum virtute conſuetâ. Poſtquam patientia ſuperata erat doloribus, deſiluit altaria, atque implevit Oetem ſtridoſum ſuis clamoribus. Et continuò nititur lacerare amictum fatalem Ille, quâ parte diſcerpat, diſcerpit ſimul pellem, atque, dictu horrendum, aut affixus eſt artubus nequequam tentatus exſtirpi, aut nudat membra diſcerpta, & magna oſſa. Ipſe ſanguis crepitat, ſicut aliquando bracteæ ignita merſa ſtagno frigido, & torretur ſaviente tabo.

NOTÆ.

147. *Repetam, &c.*] Id eſt, *An revertar ad patrem, manebove in domo Herculis? An Meleagri ſororem me approbans, ulciſcar conjugem meum, & pellicem?*

148. *Obſtem*] Pellicis præſertim, tum etiam Herculis voluptatibus.

151. *Fœmineus*] Qui tantò gravior & impotentior, quantò fœminis animis imbecillior & levior.

152. *In curſus*] Verba ſunt poëtæ.

Ib. *Omnibus*] *Quæ animo volverat.*

153. *Lichæ*] Herculis ſervo; quem ille ad Deianiram miſerat, ut ſibi veſtem, quâ in laboribus uti conſueverat, afferret.

156. *Suis*] Siquidem per induſium, quod marito mittebat, illum perdidit.

158. *Vinus*] Quo imbuta tunica.

161. *Vis illa*] De veneno loquitur, quod cum tunicâ induerat.

165. *Oeten*] Qui mons eſt Theſſaliæ, ubi Herculem Apollinis juſſu, quem de morbi remedio per Iolaum & Lycimnium interrogaverat, pyram Jovis voluntate ſtruxit, in quâ quicquid mortale habuit, reliquit, & ipſe in Deorum numerum relatus eſt.

Nec

Nec modus eſt: ſorbent avidæ præcordia flammæ:
Cœruleuſque fluit toto de corpore ſudor:
Ambuſtique ſonant nervi: cœcàque medullis
Tabe liquefactis, tendens ad ſidera palmas,
Cladibus, exclamat, Saturnia, paſcere noſtris:
Paſcere: & hanc peſtem ſpecta, crudelis, ab alto;
Corque ferum ſatia. Vel ſi miſerandus & hoſti:
(Hoſtis enim tibi ſum) diris cruciatibus ægram,
Inviſamque animam, natamque laboribus aufer.
Mors mihi munus erit. Decet hæc dare dona noverca.
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Buſirin domui? ſævoque alimenta parentis
Antæo eripui? nec me paſtoris Iberi
Forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
Voſne, manus, validi preſſiſtis cornua tauri?
Veſtrum opus Elis habet, veſtrum Stymphalides undæ,

Neque menſura eſt: ignis rapax exhaurit viſcera: & ſudor ater manat ex toto corpore; & nervi toſti ſtridunt; & medullis fluentibus latente peſte, tollens manus ad aſtra exclamat, Gaude, Juno, noſtris infortuniis, atque ſæva contemplare hanc rabiem ab excelſo; & exple cor crudele. Vel ſi miſerandus ſum etiam hoſti, (namque ſum tibi hoſtis:) tolle animam exhauſtam crudelibus doloribus, atque tibi odioſam & factam ad labores. Letum erit mihi beneficium. Pulchrum eſt novercæ ejuſmodi præbere munera. Ego igitur ſuperavi Buſirim pollicentem? atque crudeli Antæo abſtuli auxilium matris? neque triplex corpus paſtoris Iberi, neque figura tua triformis me terruit, Cerbere? Vaſne ô manus meæ ligâſtis cornua fortis tauri? An Elis ſentit veſtrum laborem, an aquæ Stymphalidis inſuper,

NOTÆ.

176. *Saturnia*] Juno nocitura ut plurimùm Saturnia à poëtis appellatur.

178. *Si miſerandus & hoſti*] Quæ extrema eſt miſeria.

183. *Buſirin*] Ægypti rex fuit Buſiris, Neptuni ex Libyâ filius, quid ad provocandam Nili inundationem, hoſpites aris admovebat; hîc unâ in parte juſtus, quòd Thrasium quendam tum atrocis ſacinoris autorem primùm immolavit. Illum atem ſuper iiſdem aris, quibus ſceleſtus ſolebat peregrinos, Hercules jugulavit.

Ib. *Parentis*] *Terræ Matris.*

Ib. *Alimenta*] *Vires renovatas* ex tactu terræ.

184. *Antæo*] Hunc volunt fuiſſe gigantem in Libyâ, qui peregrinos quoſlibet ad luctam provocatos, dein victos interficiebat. Cùm terræ eſſet filius, vires ab illâ, quotieſcunque iterraretur, accipiebat; quamobrem gravis quoque Herculi fuit cum illo pugna. Dolo tamen cognito è terrâ ſublatum invictus heros ſuffocavit.

184. *Paſtoris*] *Geryonem* dicit, ideo tricorporem à poëtis dictum, quod tria in Iberiâ aut Hiſpaniâ regna, ſeu adjacentibus inſulis, cum duobus fratribus concordiſſimè adminiſtraret.

185. *Cerbere*] Quis canis fuit triceps, nonnullis centiceps, inferorum cuſtos, Euryſthei juſſu ad ſuperos pertractus.

186. *Tauri*] Ignivomum illum dicit Neptuni irâ adverſus Minoëm immiſſum, quem ad ſe adducere Herculem juſſit Euryſtheus

187. *Veſtrum*] Augeæ nempe regis Elidis in Peloponneſo ſtabulum, in quo tria bovum millia per annos triginta, nunquam egeſto ſimo ſtabulata fuerant, uno die, immiſſo Alpheo, ab Hercule expurgatum.

184. *Stymphalides*] Fuit Stymphalus ſeu Stymphalis, agri Arcadici lacus & fluvius, ubi aves fuerunt miræ magnitudinis, roſtro, unguibus, & pennis ferreis, humanis veſcentes carnibus, quas Hercules occidit partim, partim æris tinnitu fugavit.

& silva Partheniâ? Balteus distinctus auro Thermodontiaco reportatus est vestrâ virtute, itemque poma à pervigili serpente male servata? Neque Centauri valuerunt stare contra me: neque sui populator Arcadiæ? Neque utile fuit Echidnæ augeri per dispendia, & geminare virus? Quid? quòd intuitus sum equos Diomedis saginatos sanguine humano, & stabula referta corporibus discerptis atque dirui ea conspecta, atque illos cum hero jugulavi? Ingens Leo Nemeæus humi sternitur suffocatus meis brachiis? fulsi cœlum hoc collo! Crudelis uxor Jovis defatigata est imperando; egoverò sum indefatigatus laborando. Verùm irauditum malum me urget, contra quod neque licet stare fortitudine neque jaculis neque armis. Ardor rapax volvitur per intimum pulmonem, atque fovetur per omnia membra. At Eurystheus prosperâ fruitur valetudine. Et conjiciuntur, inquit, qui possunt credere Deos esse? Atque afflictus haud aliter fertur per excelsum Oeten, quàm si Tigris ferat jacula impacta corpori, & auctor vulneris sese subduxerit.

Partheniumque nemus? vestrâ virtute relatus
Thermodontiaco cœlatus balteus auro,
Pomaque ab insomni malè custodita dracone? 190
Nec mihi Centauri potuêre resistere, nec mî
Arcadiæ vastator aper? nec profuit Hydræ
Crescere per damnum, geminasque resumere vires?
Quid? cum Thracas equos humano sanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præsepia vidi, 195
Visaque dejeci, dominumque ipsosque peremi?
His elisa jacet moles Nemeæa lacertis?
Hâc cœlum cervice tuli? defessa jubendo est
Sæva Jovis conjux: ego sum indefessus agendo.
Sed nova pestis adest: cui nec virtute resisti, 200
Nec telis, armisve potest. Pulmonibus errat
Ignis edax imis, perque omnes pascitur artus.
At valet Eurystheus. Et sunt, qui credere possint
Esse Deos? dixit, Perque altum saucius Oeten
Haud aliter graditur, quàm si venabula tigris 205
Corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.

NOTÆ.

188. *Partheniumque*] Quod etiam Arcadiæ est, in quo eximiæ velocitatis cervam Dianæ sacram pedibus æreis, aureis cornibus, Hercules tandem currendo est assecutus.

189. *Thermodontiaco*] Id est quod Amazonum essent, juxta Thermodonta Scythiæ fluvium habitantium. Herculem enim jusserat Eurystheus, ut Hippolytæ Amazonum reginæ balteum ad se adferret; quamobrem illas debellavit.

190. *Poma*] *Hesperidum*, quæ Hesperi, Atlantis fratris, filiæ fuerunt, à dracone pervigili servata; quo occiso, ab Hercule rapta sunt, & ad Eurystheum delata.

191. *Centauri*] Qui Thessaliæ populi anteriore parte viri, posteriore equi adeò crediti, quod primi equos domare, & ex illis pugnare cœperunt, quos Hercules superavit.

192. *Aper*] Quem in Erymanthe Arcadiæ monte latentem, magnitudine & feritate terribilem Hercules vinctum ad Eurystheum deduxit.

Ib. *Hydræ*] De eâ suprà 70 v.

194. *Thracas*] Diomedis fuerunt Thraciæ regis, quos ille hospitum carnibus alebat; quem quidem tyrannum Hercules iisdem equis discerpendum objecit.

197. *Moles Nemeæa*] Leonem illum ingentem dicit, ferro omnique telo inviolabilem, qui Argivi agri Nemæam silvam infestabat. Illum autem in speluncâ, cujus alterum aditum obstruxerat, Hercules comprehendit & suffocavit; cujus detractum pellem deinceps corpori munimentum, & insigne gestavit.

198. *Cœlum*] Illud in gratiam Atlantis Mauritaniæ regis, à quo hospitio exceptus fuerat, humeris sustentavit. Quod quidem idcirco fictum est, quòd ab Atlante Astrologiam Hercules didicerit.

Ib. *Jubendo*] Per Eurystheum, Stheneli filium, Mycenarum regem, qui Junonis odio obsequens, Herculem ad difficillima quæque coëgit: cùm ille Jovis edicto & Apollinis monitu persuasus libens labores omnes exhauriret.

206. *Refugerit*] Quod præsertim exacerbatam iram reddit.

Sæpe illum gemitus edentem, sæpe frementem,
Sæpe retentantem totas infringere vestes,
Sternentemque trabes, irascentemque videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo. 210
Ecce Lichan trepidum, & latitantem rupe cavatâ
Adspicit; utque dolor rabiem collegerat omnem;
Tune, Licha, dixit, feralia dona tulisti?
Tune meæ necis auctor eris? tremit ille, pavetque
Palidus; & timidè verba excusantia dicit. 215
Dicentem, genibusque manus adhibere parantem,
Corripit Alcides; & terque quaterque rotatum
Mittit in Euboïcas, tormento fortiùs, undas.
Ille per aërias pendens induruit auras;
Utque ferunt imbres gelidis concrescere ventis; 220
Inde nives fieri; nivibus quoque molle rotatis
Adstringi, & spissâ glomerari grandine corpus;
Sic illum validis actum per inane lacertis,
Exsanguemque metu, nec quicquam humoris habentem,
In rigidos versum silices prior edidit ætas. 225
Nunc quoque in Euboïco scopulus brevis emicat altè
Gurgite, & humanæ servat vestigia formæ.
Quem, quasi sensurum, nautæ calcare verentur;
Appellantque Lichan. At tu, Jovis inclyta proles,
Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete. 230
Inque pyram structis, arcus, pharetramque capacem,
Regnaque visuras iterum Trojana sagittas,
Ferre jubes Pœante satum: quo flamma ministro

Sæpe illum cernere gementem, sæpe fremebundum, sæpe iterum conantem dissipare amictum totum, & proterentem arbores, & objurgantem montes, vel tollentem lacertos ad cœlos patrios. En videt Lychan tremente & se tegentem rupe arcuata: atque ut dolor collegerat omnem furorem, Tune, Lycha, ait, obtulisti munera fatalia? tunc eris causa meæ mortis? Ille exanguis tremit & timet, & pavidus profert voces supplices. Hercules tollit loquentem, & conantem admovere manus genibus, & jacit illum fortiùs quàm machina bellica terque quaterque circumactum in mare Euboïcum. Ille sublatus diriguit per Aërem. Atque ut dicunt nimbos coalescere ventis frigidis; inde nives procreari; nivibus insuper circumactis, per gravitatem, coarctari, & corpus conglobari densâ grandine; ita veteres dixerunt, illum missum per vacuum aërem fortibus brachiis sanguine per timorem exhausto, neque habentem quicquam humiditatis, mutatum fuisse in durum saxum. Nunc etiam extat parvus scopulus in mare Euboïco, atque retinet signa figura humanæ; quem, quasi sentire possit, nautæ timent tangere, & vocant Lychan. At tu clare Jovis filii, arboribus excisis, quas excelsa Oete produxerat, ilique compositis in rogum, imperas filio Pœantis tollere arcum & vastam pharetram, & spicula visura denuo regna Trojana: cujus administratione ignis suppositus;

NOTÆ.

216. *Genibus*] Quæ, quia iis advolvuntur supplices, misericordiæ sedes dicta sunt.

218. *Euboïcas*] Quæ inter Cenæum promontorium, ubi Hercules facturus sacrum, & Oeten montem ubi cremandus, extendebantur, De Euboïco mari loquitur.

Ib. *Tormento*] Instrumentum est bellicum, à torquendis saxis.

221. *Rotatis*] Conglobatis, validiùs flante Boreâ aut frigido aliquo vento.

228. *Quasi sensurum*] Imò quia sensuri ipsi: *Lychas* enim Græcis abruptum dicitur seu truncum; ut scopulum fuisse Lichan intelligamus à reliquo Cenæo divisum.

232. *Visuras iterum*] Namque sine illis Trojam capi non posse erat in ratis quapropter Philoctetem unà cum sagittis ad bellum Græci perduxerunt. Illas autem Troja antè senserat, cum Laomedontis perfidiâ accensus esset Hercules; qui tùm ab illo sibi promissam filiam Hesionem à Ceto liberatam non posset impetrare, urbem totam diripuit.

233. *Pœante*] *Philoctete* dicit Herculis comitem, Pœantis filium, qui illius rogo flammam suppositi.

& dum ſtrues exſtruitur flammis rapacibus; imponis ſummitati pyræ lignorum pellem Nemeæi leonis, & capite in clavam demiſſo non minùs læto vultu decumbis, quàm ſi accumberes convivio ornatus coronis inter crateras vino plenos.

IV. *Et jam flamma fortis atque ſparſa in omnes partes ſtrepebat, & ferebatur in membra minimè anxia, & jam contemptorem. Dîi metuerunt pro ultore terræ. Quos (nam advertit) Jupiter Saturnius ſic compellat vultu hilari: Hic metus nobis eſt gratiſſimus, o cœlicolæ, atque ultra gaudeo toto corde, quod perhibeor & rex & pater populi haud ingrati, & mea ſoboles ſecura quoque eſt veſtrâ benevolentiâ. Nam ſiquidem iſtud conceditis ejus factis incredibilibus, egotamen me vobis debere fateor: cæteràmne cara pectora extimeſcant ſine causâ, contemnite ignes Oetæos: qui ſuperavit omnia, ſuperavit etiam flammas, quos videtis. Neque niſi ex eâ parte, quam à matre habuit mortali, experietur validum ignem: Quod habuit à me eſt æternum & intactum atque inacceſſum morti, & nullo igne ſuperandum. Atque ego illum laboribus ſuis in terrâ defunctam admittam in cœlum: & credo meum facinus futurum gaudii omnibus Dîis: Si quis tamen, ſiquis, inquam, Deorum erit ægrè paſſurus Herculem Deum; nollet mercedem collatam; iſte ſciet meruiſſe conferri, & nolens aſſentietur. Dî annuerunt. Uxor etiam regia viſa eſt accepiſſe alia omnia verba Jovis facie ſatis placidâ, poſtrema tamen facie parum placidâ: atque ægrè tuliſſe ſe tactam. Interea Vulcanus rapuerat quicquid fuit igni corruptibile: neque forma Herculis remanſit cognoſcenda;*

Subdita: Dumq; avidis comprênditur ignibus agger,
Congeriem ſilvæ Nemeæo vellere ſummam
Sternis: & impoſitâ clavæ cervice recumbis,
Haud alio vultu quàm ſi conviva jaceres
Inter plena meri redimitus pocula ſertis.
IV. Jamq; valens, & in omne latus diffuſa ſonabat,
Securoſque artus, contemptoremque petebat
Flamma ſuum. Timuêre Dei pro vindice terræ.
Quos ita (ſenſit enim) læto Saturnius ore
Jupiter alloquitur: Noſtra eſt timor iſte voluptas,
O Superi: tuque libens mihi pectore grator,
Quòd memoris populi dicor rectorque paterque,
Et mea progenies veſtro quoque tuta favore eſt.
Nam quanquam ipſius datur hoc immanibus actis;
Obligor ipſe tamen. Sed enim, ne pectora vano
Fida metu paveant, Oetæas ſpernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes:
Nec niſi maternâ Vulcanum parte potentem
Sentiet. Æternum eſt, à me quod traxit, & expers
Atque immune necis, nullâque domabile flammâ.
Idque ego defunctum terrâ cœleſtibus oris
Accipiam, cunctiſque meum lætabile factum
Diîs fore confido. Si quis tamen Hercule, ſi quis
Fortè Deo dolîturus erit, data præmia nollet;
Sed meruiſſe dari ſciet; invituſque probabit.
Aſſenſêre Dei. Conjux quoque regia viſa eſt
Cætera non duro, duro tamen ultima vultu
Dicta tuliſſe Jovis; ſeque indoluiſſe notatam.
Interea, quodcunque fuit populabile flammæ,
Mulciber abſtulerat; nec cognoſcenda remanſit

Subdita: Dumq; avidis comprênditur ignibus agger, Pro lignorum ſtrue poſuit, quanquam propriè terræ eſt congeries.

Silvæ] Lignorum, ex quibus rogus conſtabat, ſuper quæ Nemæi leonis pellem in quâ moriturus decumberet, Hercules ſtravit.

Clavæ] Clava. Herculis inſigne, ut fulmen Jovis, tridens Neptuni, &c.

Vindice] *Hercule* nimirum, qui omnes terras à monſtris, latronibus, & nefariis hominibus purgabat.

Noſtra] Jovi nempe gratum fuit Deos Herculi filio faventes, & erga ſe benevolos cernere.

Conjux] Juno eſt Herculi ſemper infenſa, quam obliquè tetigit Jupiter.

Mulciber] *Vulcanus* eſt, à *mulcendo* ferro, qui pro igne ſæpiſſimè ponitur.

neque habet quidquam ortum à formâ matris; & ſervat tantùm imaginem Jovis. Atque ut anguis novus conjecit exſtirpe ſenio depoſito cum exuviis, & micare ſquammâ novâ; ita poſtquam Tirynthius deponit membra morti obnoxia, viget parte ſui potiore; cœpit videri major, & fieri colendus venerandâ gravitate. Quem pater omnipotens jubatum curru quadrijugo inter opacas nubes collocavit inter ſplendentia ſidera.

V. *Atlas ſenſit onus. Neque adhuc Euryſtheus Sthenelëius odium expleverat; & ſævus iram, quam olim in patrem, in filium extrenit. At Alemene Argolica ſollicita aſſiduis curis, habet Iolen cui credat querimonias aniles, cui narret labores filii toto orbe cantatos, vel ſua infortunia. Hyllus illam benevolè acceperat lëto, juſſu Herculis; & impetraverat alvum ſeminë nobili. Cùm Alemene ſit inciput; Dîi tibi nunc jamtem ſint auxilio & non morentur, cùm parturiens appellabis Ilithyiam jam habentem in pectoribus puerperas, quam Junonis potentia mihi reddidit nimis æquam. Neque, cùm jam natalis Herculis laborem ferentis appropinquaret, & decimum ſidus à ſole tenerctur, infantis gravitas tenebat mihi ventrem: & quod geſtabam erat tantum ut pronum eſſet dicere auctorem tantæ ſarcinæ eſſe Jovem. Neque jam poteram amplius pati labores; quin nunc etiam gelidus timor habet membra, dum verba facio, & ipſa recordatio eſt pars laboris. Ego torta per ſeptem noctes, atque totidem dies,*

Herculis effigies; nec quidquam ab imagine ductum
Matris habet; tantùmque Jovis veſtigia ſervat.
Utque novus ſerpens, poſitâ cum pelle ſenectâ,
Luxuriare ſolet, ſquamâque nitere recenti:
Sic, ubi mortales Tyrinthius exuit artus,
Parte ſui meliore viget; majorque videri
Cœpit, & auguſtâ fieri gravitate verendus.
Quem pater omnipotens inter cava nubila raptum,
Quadrijugo curru radiantibus intulit aſtris.
V. Senſit Atlas pondus. Neq; adhuc Sthenelëius iras
Solverat Euryſtheus; odiumque in prole paternum
Exercebat atrox. At longis anxia curis
Argolis Alemene, queſtus ubi ponat aniles,
Cui referat nati teſtatos orbe labores,
Cuive ſuos caſus, Iölen habet. Herculis illam
Imperiis, thalamoque animoque receperat Hyllus:
Implêratque uterum geniroſo germine. Cui ſic
Incipit Alemene: Faveant tibi numina ſaltem:
Corripiantque moras, tum cùm matura vocabis
Præpoſitam timidis parientibus Ilithyïam;
Quam mihi difficilem Junonis gratia fecit.
Namque laboriferi cùm jam natalis adeſſet
Herculis, & decimum premeretur fidere ſignum,
Tendebat gravitas uterum mihi: quodque ferebam,
Tantum erat, ut poſſes auctorem dicere tecti
Ponderis eſſe Jovem. Nec jam tolerare labores
Ulteriùs poteram; quin nunc quoq; frigidus artus,
Dum loquor, horror habet; parſque eſt meminiſſe doloris.
Septem ego per noctes, totîdem cruciata diebus,

Herculis effigies; nec quidquam ab imagine ductum Animam à Jove ortam.

Veſtigia] Animam à Jove ortam.

Quadrijugo] Innuit Herculem, triumphantium more, in cœlum ſublatum.

Senſit pondus] Quaſi Hercules, novus hoſpes cœlis, illius pondus auxerat.

Iölen] Quæ Euryti Oechaliæ regis filia, ab Hercule adamata, deinde Hyllo filio ſuo in uxorem tradita.

Ilithyiam] *Dianam* volunt eſſe, & *Junonem* Lucinam, quæ parturientibus opifera adveniat.

Gratia] Ironicè.

Laboriferi] Laboribus nati, ut ſuprà, v. 180 quem conſule.

Decimum] Sol ſingulis menſibus Zodiaci ſignum perluſtrat; unde per decimum ſignum, decimus menſis intelligitur.

defatigata doloribus, & tendens brachia ad cœlum vocabam magno clamore Lucinam & duos Deos partus. Illa quidem accessit, sed ante à Junone *corrupta, & quæ cuperet meam vitam prodere infestæ Junoni. Et cùm audivit meos gemitus, constitit ad illud altare præ foribus; & imposuit dextrum popliem sinistro genu, atque digitis inter se connexis ad modum pectinis, remorata est partus; protulit quoque carmina voce summissâ; atque carmina cohibuerunt partus inchoatos. Contendo, & amens jacio nihil profutura convicia in Jovem immemorem, & opto ebire, & conqueror vocibus tacturis rigida saxa. Matronæ Cadmeïdes adstant, & concipiunt preces, & animos augent laborantis. Una famularum, Galanthis nomine, ex mediâ plebe flavos habens capillos, sedula in mandatis exequendis, amata suis officiis, adstabat: Ea intellexit nescio quid agi Junone aversâ; & dum prodit sæpius, atque subit januam, advertit Deam sedentem super altari, atque habentem lacertos genibus commissos digitis. Et, quæcunque es, inquit, gratulare Dominæ. Alcmene Argolica est levata, & fœtum enixa fruitur voto. Dea ventri præposita emicuit, atque exterrita solvit manus connexas: ego absolvor vinculis solutis.*

Fessa malis, tendensque ad cœlum brachia, magno
Lucinam Nixosque pares clamore vocabam.
Illa quidem venit, sed præcorrupta, meumque
Quæ donare caput Junoni vellet iniquæ.
Utque meos audit gemitus, subsedit in illâ
Ante fores arâ; dextroque à poplite lævum
Pressa genu, digitis inter se pectine junctis,
Sustinuit partus: tacitâ quoque carmina voce
Dixit; & inceptos tenuerunt carmina partus.
Nitor, & ingrato facio convicia demens
Vana Jovi; cupioque mori, moturaque duras
Verba queror silices. Matres Cadmeïdes adsunt,
Votaque suscipiunt, exhortanturque dolentem.
Una ministrarum mediâ de plebe Galanthis,
Flava comas, aderat, faciendis strenua jussis;
Officiis dilecta suis. Ea sensit iniquâ
Nescio quid Junone geri; duinque exit, & intrat
Sæpe fores, Divam residentem vidit in arâ;
Brachiaque in genibus digitis connexa tenentem:
Et, quæcunque es, ait, dominæ gratare; levata est
Argolis Alcmene; potiturque puerpera voto.
Exsiluit, junctasque manus pavefacta remisit
Diva potens uteri. Vinclis levor ipsa remissis.

VI. *Aiunt Galanthida resistse numine ejus. Dea crudelis* prostravit *ridentem, & traxit correptam ipsâ comâ, atque prohibuit conantem tollere corpus ex terra: & convertit brachia in pedes anteriores. Vetus agilitas superest; neque dorsum depojuit suum colorem: Figura alia est à priore. Quæ quia opem tulerat parienti ore fallaci, fœtus emittit ore: atque colit nostras domos, ut & priùs* colebat.

VI. Numine decepto risisse Galanthida fama est,
Ridentem, prensamque ipsis Dea sæva capillis
Traxit, & è terrâ corpus relevare volentem
Arcuit: inque pedes mutavit brachia primos.
Strenuitas antiqua manet; nec terga colorem
Amisêre suum; forma est diversa priori.
Quæ, quia mendaci parientem juverat ore,
Ore parit; nostrasque domos, ut & antè, frequentat.

NOTÆ.

294. *Nixos*] Duos fratres nixuum seu partuum adjutores, de quibus Festus, qui tres tamen fuisse scribit.

299. *Pectine junctis*] *Pectinatim, decussatim.*

300. *Sustinuit*] Pro *retardavit.* Tali autem gestu impediri partus scripsit quoque Plinius.

304. *Cadmeïdes*] *Thebanæ*, à Cadmo Thebarum ædificatore.

310. *Divam*] *Lucinam* seu *Ilithyiam.*

315. *Potens uteri*] *Lucinam* dicit, quæ parturientibus adest.

320. *Nec terga*] Mustela nempe, cujus formam induit Galanthis, sicuti ipsa flava comas, colore est flavo.

323. *Ore parit*] Hoc ideo fictum, quòd ore catulos suos subinde ex uno loco in alium transferat.

VII. *Absolvit; & tacta recordatione veteris famulæ, condoluit; quam gementem nurus sic alloquuta est: Attamen, ô mater, figura oblata illius quæ aliena est à vestro sanguine, te tangit. Quid si tibi narrem stupendam sortem meæ sororis! Tametsi fletus & mœror obstant, & impediunt sermonem. Dryope pulchritudine notissima Oechalidum* puellarum *fuit sola filia genitrici, pater me suscepit ex aliâ. Andræmon illam duxit spoliatam virginitate, & violatam à Deo obtinente Delphos & Delon; atque creditur beata fuisse marito. Est stagnum præbens figuram littoris acclivis margine declivi: myrteta cingunt extremam partem. Dryope ignara infortunii huc appulerat, &, quò magis doleas, portatura serta nymphis. Atque gestabat ulnis gratum onus puerum, qui nondum absolverat annum; & nutriebat auxilio lactis tepidi. Non longè à lacu loces aquatica, exhibens colores Tyrios, florebat in spem baccarum: Dryope inde diripuerat flores quos offerret filio ad oblectationem; atque videbar iden: factura, nam adstabam. Adverti guttas sanguinolentas defluere ex flore, & ramos agitari horrore trepido. Nempe, uti rustici nunc demique serò memorant, Nympha Lotis vitans pudenda Priapi, faciem in hanc arborem mutaverat, nomine adhuc servato.*

VII. Dixit; & admonitu veteris commota ministræ,
Ingemuit Quam sic nurus est affata dolentem:
Te tamen, ô genitrix, alienæ sanguine vestro
Rapta movet facies: quid si tibi mira sororis
Fata meæ referam? quanquam lachrymæque dolorq;
Impediunt, prohibentque loqui. Fuit unica matri
(Me pater ex aliâ genuit) notissima formâ
Oechalidum Dryope; quam virginitate carentem
Vimque Dei passam, Delphos Delonque tenentis,
Excipit Andræmon; & habetur conjuge felix.
Est lacus, acclivi devexo margine formam
Littoris efficiens; summum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope, fatorum nescia; quoque
Indignere magìs, Nymphis latura coronas.
Inque sinu puerum, qui nondum impleverat annum,
Dulce ferebat onus; tepidique ope lactis alebat.
Haud procul à stagno, Tyrios imitata colores,
In spem baccarum florebat aquatica lotos:
Carpserat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret, flores: & idem factura videbar;
Namque aderam. Vidi guttas è flore cruentas
Decidere, & tremulo ramos horrore moveri.
Scilicet ut referunt tardi nunc denique agrestes.
Lotis in hanc Nymphe, fugiens obscœna Priapi,
Contulerat versos servato nomine vultus.

VIII. *Nescierat soror hoc: quæ cùm perterrita* retro
Ire, & adoratis vellet discedere Nymphis;
Hæserunt radice pedes. Convellere pugnat:

VIII. *Soror* mea *istud ignoraverat; quæ tremefacta, cùm niteretur refugere; & discedere à Nymphis venerandis, pedes correpti sunt radice. Tentat avellere;*

NOTÆ.

325. *Nurus*] Iöle, uxor Hylli, qui Herculi filius ex Deïanirâ.

327. *Rapta*] De Galanthide loquitur, quæ in Mustelam conversa.

331. *Dryope*] Quæ Euryti Oechaliæ regis filia.

332. *Delphos*] In hâc enim Phocidis urbe ad Parnassum montem communne humani generis oraculum tenuit Apollo.

Ib *Delon*] Quæ Cycladum omnium insula clarissima, ubi Apollinem & Dianam Latona enixa; quamobrem & Diis illis sacra.

341. *Lotos*] Quæ arbor est Africæ familiaris, baccas ferens tam grati saporis, ut hospitibus patriæ oblivionem injicere dicatur. A quo fabula non abludit.

346. *Tardi*] Qui arborem sacram fuisse antè admonere debuissent.

347. *Priapi*] Qui Bacchi & Veneris fuit filius, inguine fatnosus, ob fœcunditatem. Hortorum Deus.

neque quicquam movet, nisi supremas partes; cortex mollis adnascitur ab unâ parte, & paulatim tegit tota inguina. Postquam advertit tentans discerpere comam manu, implevit manum foliis: folia occupabant totum caput. At puer Amphissus (namque avus Eurytus illi imposuerat hoc nomen) sentit mammam maternam indurescere, neque succus lacteus sequitur ubera lacentem. Adstabam spectatrix duræ sortis; neque tibi poteram auxilio esse, soror: atque amplexo retardabam stipitem crescentem & ramos quantùm poteram; & agnosco, optavi velari sub eodem cortice. Ecce Andræmon illius *maritus, & pater infelicissimus adveniunt, & quærunt Dryopen; cùm quærerent Dryopen, ostendi illis eam in loton* conversam. *Præbent suavia ligno calido; & manent perrecti ad radices suæ arboris. Nihil jam tibi supererat, quod ex esset arbor præter vultus, dilecta soror. Lachrymæ defluunt in frondes natas ex corpore mutato; & dum potest, atque os præbet viam voci, emittit ejusmodi querimoniam in auras: Si aliqua est fides miseris, juro per Deos me non meruisse hoc* [a] *furium* supplicium. *Do pœnas sine crimine. Vitam egimus innocentem: Si falsum loquar, exsiccata sim, & amittam folia quæ gero; atque excisa securibus incendar. Cæterùm tollite ex ramis materris puerum, & committite nutrici, atque curate, ut bibat sæpe lac sub nostrâ arbore, & sub eâdem esse oblectet: Et cùm didicerit fari, facite ut salutet matrem; & mœstus dicat, Genitrix conditur sub hoc trunco. Revereatur tamen locus, neque diripiat flores ab arbore; atque arbitretur omnes frutices esse corpus Dearum. Valeas, dilecte marite, & tu soror, atque genitor:*

Nec quicquam, nisi summa, movet. Succrescit ab imo,
Totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
Ut vidit; conata manu laniare capillos,
Fronde manum implevit; frondes caput omne tenebant.
At puer Amphissos (namque hoc avus Eurytus illi
Addiderat nomen) materna rigescere sentit
Ubera; nec sequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam fati crudelis; opemque
Non poteram tibi ferre, soror: quantumq; valebam,
Crescentem truncum ramosq; amplexa, morabar:
Et (fateor) volui sub eodem cortice condi.
Ecce vir Andræmon, genitorq; miserrimus, adsunt:
Et quærunt Dryopen: Dryopen quærentibus illis
Ostendi loton. Tepido dant oscula ligno;
Affusique suæ radicibus arboris hærent.
Nil nisi jam faciem quod non foret arbor, habebas,
Cara soror. Lachrymæ verso de corpore factis
Irrorant foliis; ac, dum licet, oraque præstant
Vocis iter, tales effundit in aëra questus:
Si quà fides miseris, hoc me, per numina juro,
Non meruisse nefas. Patior sine crimine pœnam.
Viximus innocuæ: si mentior, arida perdam,
Quas habeo, frondes; & cæsa securibus urar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici: nostràque sub arbore sæpe
Lac facitote bibat; nostràque sub arbore ludat;
Cumque loqui poterit, matrem facitote salutet;
Et tristis dicat, Latet hoc sub stipite mater.
Stagna tamen timeat, nec carpat ab arbore flores;
Et frutices omnes corpus putat esse Dearum.
Care, vale, conjux, & tu germana, paterque;

NOTÆ.

332. *Nisi summa*] Inferiùs enim in arborem dudum mutata sit.

363. *Genitor*] *Eurytus*, qui Dryopes pater.

366. *Suæ*] Eadem nimirum Dryope Euryti filia, & Andræmonis conjux, utriusque, quanquam jure diverso, erat.

380 *Stagna tamen timeat*] Meo scilicet monitus exemplo.

Ib. *Timeat*] Revereri nempe debuit loca, ubi mater habitavit.

quibus si qua est pietas tutu præstate nostra folia à plagâ acutæ falcis, & amorsu pecoris. Et siquidem mihi non licet ad vestros amplexus flecti, tolite huc membra, atque accedite ad nostra suavia, dum possunt senturi, atque admovete parvum filium. Non possum plura proferre; nam jam lentus cortex currit per collum album, & tegor summo fastigio. Tollite manus ab oculis: liber adnatus sine vestro officio, oculos morientes ultro condat. Os simul desîerat verba fundere, atque esse; & rami novi diu calidi fixerunt corpore verso.

IX. *Et dum Iöle narrat sortem lugubrem, & dum Alemen. abstergit lachrymas Eurytidos pollice admoto, & ipsa tamen lachrymatur, res nova submovit omnem mœstitiam: Namque Iölaüs propemodum adolescentulus velans maxillas lanugine vix videndâ, vultus habens restitutos in primos annos, sese obtulit ad excelsos feres.*

X. *Hebe Junonia, pellecta precibus mariti, illi præbuerat hoc beneficium; quæ cùm vellet sacramento sese obstringere, se ruli præbituram posthac ejusmodi munera, Themis non sivit. Nam jam Thebæ, inquit, cient bella discordia; & Capaneus non potest superari, nisi à Jove; & fratres æquales ruent in plagas;*

Queis si quà est pietas, ab acutæ vulnere falcis,
A pecoris morsu frondes defendite nostras.
Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est;
Erigite huc artus, & ad oscula nostra venite,
Dum tangi possunt, parvumque attollite natum.
Plura loqui nequeo. Nam jam per candida mollis
Colla liber serpit; summoque cacumine condor.
Ex oculis removete manus. Sine munere vestro
Contegat inductus morientia lumina cortex.
Desîerant simul ora loqui, simul esse; diuque
Corpore mutato remi caluêre recentes.
IX. Dumque refert Iöle fatum miserabile, dumq;
Eurytidos lachrymas adnoto pollice siccat
Alemene, flet & ipsa tamen; compescuit omnem
Res nova tristitiam. Nam limine constitit alto
Pœne puer, dubiàque tegens lanugine malas,
Ora reformatus primos Iölaüs in annos.
X. Hoc illi dederat Junonia muneris Hebe,
Victa viri precibus. Quæ cùm jurare pararet
Dona tributuram posthac se talia nulli,
Non est passa Themis. Nam jam discordia Thebæ
Bella movent, dixit: Capaneusq; nisi ab Jove vinci
Haud poterit; ibuntque pares in vulnera fratres:

NOTÆ.

390. *Sine munere*] Pietatis fuisse officium, quod ab sanguine vel affinitate proximos spectarit, moriendum claudere oculos, jam aliquoties vidimus.

395. *Eurytidos*] *Iöles* Euryti filiæ.

399. *Iölaüs*] Qui Iphicli Herculis fratris fuit filius, ideo juvenili ætati restitutus, quòd in senectâ, multa egregia facinora præstiterit.

400. *Hebe*] Quæ Junonis filia, juventutis Dea, Junone etiam assentiente, Herculi in cælum recepto nupsit.

402. *Tuma*] Ut quempiam juventuti restitueret.

403. *Themis*] *Justitiæ Dea*, quæ fas jubet, nefas vetat, nihil impunitum sinit, vaticiniis & religioni præest.

Ib. *Nam*] Multa vaticinatur Themis quæ futura erant, ut ad rem possit descendere, cujus caussâ à jurando Hebem absterruerat:

Dona tributuram posthac se talia nulli:
Ut lectorem ad versum usque 416 antè pervenire oporteat, quam Deæ scopum assequatur.

404. *Movent*] Autores ejus fuerunt Eteocles & Polynices, Oedipi ex Jocastâ matre & uxore filii; qui se cùm ex nefariis nuptiis ortus cognoscerent, regnum eo fœdere diviserunt ut alternis annis imperarent. Prior Eteocles natu major solium occupat; verùm exacto anno fratri regnum reposcenti non tradit. Polynices ad Adrastum Argivorum regem confugit; hinc bellum conflatur.

Ib. *Capaneus*] Unus è septem ducibus ad Thebas, Deorum contemptor maximus, qui cùm mœnia scalis conscendere tentâsset, lapidibus à propugnatoribus est obrutus; quapropter fulmine tactum fabulati sunt.

405. *Fratres*] *Eteocles* nempe, & *Polynices*, qui mutuis tandem vulneribus occiderunt.

Se-

Seductâque suos manes tellure videbit
Vivus adhuc vates; ultusque parente parentem
Natus erit facto pius & sceleratus eodem:
Attonitusque malis, exul mentisque domûsque,
Vultibus Eumenidum, matrisque agitabitur umbris;
Donec eum conjux fatale poposcerit aurum,
Cognatumque latus Phegeïus hauserit ensis.
Tum demum magno petet hos Acheloïa supplex
Ab Jove Callirhoë natis infantibus annos.
Jupiter his motus, privignæ dona, nurûsque
Præcipiet; facietque viros impubibus annis.

XI. Hæc ubi faticano venturi prescia dixit
Ore Themis, vario Superi sermone fremebant:
Et, cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat. Queritur veteres Pallantias annos
Conjugis esse sui, queritur canescere mitis
Iäsiona Ceres: repetitum Mulciber ævum

& vates etiam vivus ad spiciet suos manes terra subtractâ; ut filius ulciscetur patrem matre, pius & scelestus eodem facinore: Et stupefactus malis, demens, & domo fugiens, vexabitur facie furiarum & manibus genitrinis: donec uxor ab eo petiverit aurum pestiferum, & gladius Phegeïus transfixerit latus consanguineum. Tum denique Callirhoë Acheloïa supplex poscet summum Jovem hanc ætatem filiis infantibus. Jupiter tactus his præstiniet munera privignæ & nurûs, & præstabit viris ætatem puerilem.

XI. Postquam Themis prudens futuri hæc dixit ore fatidico, Dû murmurabant diversâ oratione; & fremitus erat quam brem non fas esset præbere aliis eadem munera. Pallantias queritur ætatem sui mariti esse exhaustam; alma Ceres queritur Iäsionem canescere: Vulcanus petit annos

NOTÆ.

406. *Videbit*] *Amphiaraüs.* Oclei filius, vates ille de quo hîc agitur, vivus ad manes, hiatu terræ absorptus, descendit.

407. *Ultus*] Prævideraat Amphiaraüs se à bello Thebano non reversurum, quamobrem nullis precibus à Polynice adduci poterat, ut ad illud proficisceretur. Eriphyle verò ab Adrasto aureo monili corrupta, quod Hermione à Venere acceperat, maritum & prodidit & ad bellum compulit: quâ re ab Amphiarao intellectâ, Alcmæoni filio mandavit ut suæ morti autorem Eriphylem occideret, Patri obsequens Alcmæon matrem sustulit.

408. *Pius*] Ulciscendo patrem.

Ib. *Scelera.us*] Occidendo matrem.

409. *Exul mentis*] *Demens, furens.*

410. *Eumenidum*] *Furiarum*, quibus vexatus fuit Alcmæon parricida.

411. *Donec*] Furiis agitatus Alcmæon ad Phegeum confugit, à quo purgaretur, filiamque ejus Alphesibœam duxit uxorem, cui monile matri detractum obtulit. Cùm autem apud Phegeum furoris remedium non inveniisset, consulto oraculo se ad Acheloum contulit: Ubi pariter Callirhoës Acheloï filiæ amore captus, fatale aurum, de quo hoc in loco agitur, ab eo poscitur. Ille se monile daturum pollicetur, atque eâ causa ad Alphesibœam repetiturus illud contendit; verum à Phegei filiis est occisus.

413. *His*] *Juveniles* nempe, ad quos reductus fuerat Idaliis, ut, præproperatâ illis juventute, patris necem ulcisci possent.

415. *Privignæ*] *Hebes*, quæ Junonis cùm fuerit filia, Pallantias Jovis privigna dicitur: nurus verò, siquidem, ejusdem filio Herculi nupserit.

Ib. *Dona*] *Juventutem.* Alcmœonis filiis.

416. *Præcipiet*] *Ante capiet.*

420. *Pallantias*] *Auroram* dicit Hyperionis filiam, Pallantis, gigantis Creosati sororem patruelem

421. *Conjugis*] *Tithoni*, Laomedontis Trojanorum regis filii, cui à parcis immortalitatem, oblita perpetuam juventutem poscere Aurora impetraverat; qui senio confectus, in cicadam mutatus est.

422. *Iäsiona*] Jovis ex Electrâ filium, Cereri adamatum, cui Plutum divitiarum Deum cæcum, claudum, timidumque peperit.

Ib. *Mulciber*] *Vulcanus*; ex cujus semine in terram prolapso, cum Minervæ castitatem temerare intentasset, Erichthonius, puer draconis pedibus horribilis, natus est.

Poscit

Poscit Erichthonio. Venerem quoque cura futuri
Tangit, & Anchisæ renovare pacisci tur annos.
Cui studeat, Deus omnis habet; crescitque favore
Turbida seditio, donec sua Jupiter ora
Solvit: &, O, nostri si quà est reverentia, dixit,
Quò ruitis? tantùmne sibi quis posse videtur,
Fata quoque ut superet? fatis Iölaüs in annos,
Quos egit, redîit: fatis juvenescere debent
Callirhoë geniti; non ambitione, nec armis.
Vos etiam, quoque hoc animo meliore feratis,
Me quoque fata regunt: quæ si mutare valerem,
Nec nostrum seri curvarent Æacon anni;
Perpetuumque ævi florem Rhadamanthus haberet
Cum Minoë meo: qui propter amara senectæ
Pondera despicitur; nec, quo priùs, ordine regnat.
Dicta Jovis movêre Deos. Nec sustinet ullus,
Cùm videant fessos Rhadamanthon & Æacon annis
Et Minoa queri; qui, dum fuit integer ævi,
Terruerat magnas ipso quoque nomine gentes.
Tunc erat invalidus: Deïonidemque juventæ
Robore Miletum, Phœboque parente superbum,
Pertimuit; credensque suis insurgere regnis,
Haud tamen est patriis arcere penatibus ausus.
Sponte fugis, Milete, tuâ, celerique carinâ
Ægeas metiris aquas; & in Aside terrâ
Mœnia constituis, positoris habentia nomen.
Hîc tibi, dum sequitur patriæ curvamina ripæ,
Filia Mæandri toties redeuntis eòdem,

renovatos Erichthonio: sollicitudo de futuro movet etiam Venerem, & spondet reparare annos Anchisæ. Quilibet Deus habet cui faveat; & tumultuosa seditio augetur favore, donec Jupiter os suum aperuit: Atque, ô inquit, si quis est metus nostri, quid sine ullâ ratione affectatis? Tantùmne posse aliquis sibi videtur, ut vincat etiam fata? Iölaüs repetivit per fata annos quos exegit: Filii Callirhoës debent revirescere per fata; non per ambitionem, neque arma. Fata imperant quoque vobis, &, ut patiamini æquiore mente, mihi etiam; quæ si possim mutare, neque ætas senilis incurvum redderet nostrum Æacum, & Rhadamanthus frueretur flore ætatis minimè marcescente, cum Minoë meo, qui propter triste onus senectutis contemnitur, neque imperium obtinet eâ dignitate quâ antè valebat. Verba Jovis tetigerunt Deos: nequequisquam audet conqueri cùm cernant Rhadamanthon, & Æacon, ætate defatigatos, Minoëm insuper, qui dum vixit, ætate integrâ, metu percussit validas nationes vel solâ formâ. Tunc erat infirmus & extimuit Miletum Deïonidem, elatum viribus juventutis & patre Apolline: atque suspicatus eum aspirare ad suum regnum, non tamen sustinuit prohibere sedibus patriis. Dirigis utro, Milete, atque transis mare Ægeum veloci navi, & ponis muros in terrâ Asiâ obtinentes nomen conditoris. Hîc Cyanea nata Mæandri toties recurrentis eòdem, tibi cognita, dum sequitur flexus ripæ patriæ,

NOTÆ.

424. *Anchisæ*] Quem Æneæ patrem Venerem amasse Virgiliano carmine notius est quàm ut sit exponendum.

425. *Favere*] Dum quisque huic aut illi favet, & juventutem poscit.

434. *Nostrum*] *Filium* supplet. Tres verò suos Jupiter memorat, post fata ob justitiam apud inferos constitutos judices.

442. *Tunc*] Cùm Jupiter loqueretur.

Ib. *Deïonidem*] Deïones filium, ut suspicari licet; namque huic aliam matrem patre eodem Apolline, alii assignant. Cretæ regnum invadere molitus fuerat; sed à Jove Minoïs patre deterritus in Asiam navigavit, ubi Miletum Cariæ urbem celeberrimam condidit.

447. *Ægeas*] *Mare Ægeum*, quod Mileto Asiam petenti trajiciendum erat.

450. *Mæandri*] Qui Phrygiæ sinuosus fluvius, de quo jam sæpe.

Cognita

Cognita Cyaneë, præstanti corpora formâ,
Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam.
Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellæ;
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non soror ut fratrem, nec quà debebat, amavit. 455
Illa quidem primò nullos intelligit ignes;
Nec peccare putat, quòd sæpius oscula jungat;
Quòd sua fraterno circumdet brachia collo:
Mendacique diu pietatis fallitur umbrâ.
Paulatim declinat amor: visuraque fratrem 460
Culta venit; nimiúmque cupit formosa videri:
Et, si quà est illîc formosior, invidet illi.
Sed nondum manifesta sibi est; nullumque sub illo
Igne facit votum; veruntamen æstuat intus. 464
Jam dominum appellat; jam nomina sanguinis odit;
Byblida jam mavult, quam se vocet ille sororem.
Spes tamen obscœnas animo dimittere non est
Ausa suo vigilans. Placidâ resoluta quiete
Sæpe videt, quod amat. Visa est quoque junge fratri
Corpus; & erubuit, quamvis sopita jacebat. 470
Somnus abit: silet illa diu; repetitque quietis
Ipsa suæ speciem; dubiâque ita mente profatur:
Me miseram! tacitæ quid vult sibi noctis imago?
Quàm nolim rata sit. Cur hæc ego somnia vidi?
Ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis: 475
Et placet, & possum, si non sit frater, amare;
Et me dignus erat. Verûm nocet esse sororem.
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem,
Sæpe licet simili redeat sub imagine somnus.
Testis abest somno; nec abest imitata voluptas. 480
Proh Venus, & tenerâ volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli: quàm me manifesta libido

reperit Byblidem atque Caunum geminam sobolem, æquè corpora eximiâ formâ. Byblis exemplo est, ut puellæ ament licita. Byblis flagrans desiderio fratris, Apollinis, ex Mileto nepotis, non dilexit fratrem ut soror, nec quo amore decebat. Illa quidem primò nullum amorem cognoscit, neque arbitratur malè facere, quod sæpius præbeat suavia; quòd amplectatur collum si æternum suis lacertis, & diu decipitur specie fictæ pietatis. Amor paulatim flectitur in fratrem, atque cum visura adest exornata, & perditè optat videri pulcra; & si quà est sibi pulchrior, illi invidet. Sed nondum est sibi perspecta, neque, quanquam amore tacitè correpta est, ullum votum illicitum *jovet: veruntamen torretur intus. Jam dominum vocat: jam refugit nomine consanguinitatis, jam mavult ille appellat se Byblidem quàm sororem. Verita est tamen dum vigilaret vota turpia objicere menti suæ; cernit sæpe quod amat superata leni somno, & ita est etiam jungere corpus fratri; & pudore suffusa est, quanquam dormiens jacebat. Sopor discutitur: illa diu obmutescit, atque revolvit imaginem sui somni, atque ita loquitur animo incerto. Me infelicem! quid portendit simulachrum noctis tranquillæ? quod nolim sit verum. Quamobrem ego intuita sum hæc somnia? Ille quidem videtur pulcher, etiam inimicorum oculis; & gratus est & nisi germanus sit, possum amare; & me dignus erat: at obest esse germanam. Dummodo nihil ejusmodi censor admittere dum vigilo, licet somnus recurrat sæpe sub ejusmodi specie. Testis nullus est sopori: neque deest simulata voluptas. Proh Venus, & Amor alate cum matre molli, quantam sensi voluptatem! Quàm aperta libido.*

NOTÆ.

451. *Cyaneë*] Aliam alii: Eidotheam Carum regis filiam, Cauni & Byblidis matrem fecit Antonius Liberalis.

460. *Declinat*] Augetur; ad nefandam flectitur libidinem.

463. *Sed nondum*] Nondum, inquit, se amore esse captam intelligit.

Ib. *Nullumque sub illo*] Quòd nondum tam magnus erat is amor, ut propterea votum aliquod susciperet, quod facere solent, qui vehementer amant.

Ib. *Illo*] Amore nondum satìs amanti manifesto.

Con-

Contigit! ut jacui totis resoluta medullis?
Ut meminisse juvat! quamvis brevis illa voluptas,
Noxque fuit præceps, & cœptis invida nostris. 485
O ego, si liceat mutato nomine jungi,
Quàm bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
Quàm bene, Caune, meo poteras gener esse parenti!
Omnia, Dî facerent, essent communia nobis,
Præter avos. Tu me vellem generosior esses. 490
Nescio quam facies igitur, pulcherrime, matrem:
At mihi, quæ malè sum, quos tu, fortita parentes,
Nil nisi frater eris. Quod obest, id habebimus unum.
Quid mihi significant ergo mea visa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus? 495
Dî meliùs! Dî nempe suas habuêre sorores.
Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Junonem rector Olympi.
Sunt Superis sua jura. Quid ad cœlestia ritus
Exigere humanos, diversaque fœdera tento? 500
Aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc si nequeo, peream precor ante; toroque
Mortua componar; positæque det oscula frater.
Et tamen arbitrium quærit res ista duorum.
Finge placere mihi: scelus esse videbitur illi. 505
At non Æolidæ thalamos timuêre sororum.
Unde sed hos novi? cur hæc exempla paravi?
Quò feror? obscœnæ procul hinc discedite flammæ.

me delectat! ut jacui resoluta totis medullis! ut delectat recordari! quanquam illa gaudia momentanea, atque nox fuit velocissima, & invida nostris cœptis. O, si fas sit convenire nomine mutato, quàm bene poteram esse nurus tuo patri, Caune! Quàm bene poteras esse gener meo patri, Caune! utinam Dî annuerent, ut omnia essent nobis communia, præter avos. Optarem tu me esses stirpe nobiliori oriundus. *Nescio igitur quænam per te mater fiet, formosissime; at mihi, quæ malè habui eosdem parentes quos tu fortitus es, nihil eris nisi frater. Habebimus id unum quod nocet. Quid ergo mihi designant mea visa? Quam vim autem habent somni imagines? an & somni imagines vim habent? Dî melius! Dî nimirum duxerunt suas sorores. Sic Saturnus habuit Opim sibi conjunctam sanguine, Oceanus Tethyn, moderator Olympi Junonem. Dî habent sua jura; quamobrem comparo consuetudines humanas cum cœlestibus: atque ambio aliena fœdera? Vel amor prohibitus abjicietur ex nostro corde; vel, si istud non licet, oro potius intercam, & mortua lecto condar, & frater afferat suavia compositæ. Et tamen res ista indiget voluntate duorum. Puto placere mihi: videbitur illi nefas. At Æolidæ non metuerunt connubia sororum. Sed unde hos novi? quamobrem ista exempla ante me statui? Quò ruo? Turpes amores vos hinc procul amelimini.*

NOTÆ.

490. *Generosior*] Nobiliori, atque adeò aliâ stirpe, oriundus: ut nullam conjugii, quod optabat Byblis, esset per sanguinem impedimentum.

496. *Dî nempe*] Mirè fluctuantis & æstuantis animum expressit poëta, cùm ita presse annuentem & abnuentem excogitavit. Sed in descriptione nimius est.

497. *Opim*] Quæ Cœli filia, aliis nominibus *Cybele, Rhea, Magna Mater* vocata, fratri Saturno nupsit.

498. *Tethyn*] Quæ Cœli & Vestæ filio Oceano fratri nupsit.

499. *Sunt Superis*] Deos sibi exemplo esse debere negat. An ex animo mox patebit.

500. *Diversa*] Alia enim Deorum, alia hominum.

504. *Et tamen*] i. e. quanquam ego huic amori indulgeam, eo tamen potiri penès me non est, nisi frater etiam idem sentiat.

506. *Æolidæ*] Plures equidem memorat Æoli filios Homerus; attamen ex illis Macareum solùm cum sorore Canacre rem habuisse novimus, ex quâ filium habuit qui seipsum vagitu prodidit: ut videre est in hujusce authoris Epist. Verùm puellæ criminibus auctoritatem quærenti pronum fuit numero uti multitudinis.

neque frater ametur, nisi quantùm licet fratri. Si tamen ipse esset prior correptus mei amore, fortè possem favere illius ardori. Ego igitur ipsa requiram, quem non eram rejecturus, si petisset? Potérisne fari? Potérisne confiteri? Amor impellet; Potero: vel si pudor os comprimet, littera secreta agnoscet amores occultos. Hæc sententia arridet animo, hanc superat mentem invertit; exsurgit in latus, atque recumbens in lævum cubitum, Quicquid sit, inquit, prosequamur volentes ardores. Heu mihi! quò ruo! quem ardorem concipit mens mea! Atque ordinat voces conquisitas trepidante manu. Dextra manus tractat stylum, altera tabulam vacuam. Incipit, & hæret: scribit, & corrigit quod tabellis mandaverat: & signat, & abstergit: invertit, & damnat, & laudat: atque vicissim deponit acceptas, & denuo capit depositas. Nescit quid cupiat: quicquid videtur factura displicet: est audacia in facie confusa cum pudore. Soror fuerat exarata in tabellis: placuit expungere sororem, atque injecisse ejusmodi verba ceris correctis. Amans tibi mittit hanc salutem, quam non est habitura nisi tu dederis. Pudet ah! pudet proferre nomen! Atque si poscis, quid velim: optarem mea causa posset defendi sine nomine: neque esset Byblis priùs cognita, quàm spes votorum fuisset tuta. Et color, & macies, & vultus, & humida sæpe lumina, nec causâ suspiria mota latenti; & crebri amplexus, & quæ, si fortè notâsti, oscula sentiri non esse fororia possent, ipsa tamen, quamvis animo grave vulnus habebam, quamvis intus erat furor igneus, omnia feci, [Sunt mihi Di testes] ut tandem sanior essem: pugnavique diu violenta Cupidinis arma

Nec, nisi quà fas est germanæ, frater ametur.
Si tamen ipse mei captus prior esset amore,
Forsitan illius possem indulgere furori.
Ergo ego, quem fueram non rejectura petentem,
Ipsa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
Coget amor; potero. Vel, si pudor ora tenebit,
Littera celatos arcana fatebitur ignes.
Hæc placet, hæc dubiam vincit sententia mentem.
In latus erigitur; cubitoque innixa sinistro,
Viderit; insanos, inquit, fateamur amores.
Hei mihi! quò labor! quem mens mea concipit ignem!
Et meditata manu componit verba trementi.
Dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram.
Incipit, & dubitat: scribit, damnatque, tabellas:
Et notat, & delet: mutat, culpatque, probatque:
Inque vicem sumptas ponit, positasque resumit.
Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur.
Displicet. In vultu est audacia mista pudori.
Scripta soror fuerat: visum est delere sororem,
Verbaque correctis incidere talia ceris:
Quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem,
Hanc tibi mittit amans: pudet ah! pudet edere nomen!
Et, si quid copiam, quæris; sine nomine vellem
Posset agi mea causa meo: nec cognita Byblis
Antè forem, quam spes votorum certa fuisset.
Esse quidem læsi poterant tibi pectoris index,
Et color, & macies, & vultus, & humida sæpe
Lumina, nec causâ suspiria mota latenti;
Et crebri amplexus; & quæ, si fortè notâsti,
Oscula sentiri non esse fororia possent,
Ipsa tamen, quamvis animo grave vulnus habebam,
Quamvis intus erat furor igneus, omnia feci,
[Sunt mihi Di testes] ut tandem sanior essem:
Pugnavique diu violenta Cupidinis arma

NOTÆ.

518. *Videris*] i. e. faciat Caunus quicquid sibi visum fuerit, certum est me amores profiteri, quicunque sequatur eventus.

521. *Cerum*] *Tabellam ceream*, in quâ siquid delendum erat, obtusâ stylî parte eam lævigabant: hoc erat *stylum vertere*.

Amoris; atque ego plùs passa sum; quàm credas puellam posse pati. Victa cogor confiteri, & petere tuum auxilium votis dubiis. Tu solus potes incolumem præstare, tu solus perdere amantem. Elige utrum facias. Non hostis istud orat, sed quæ, cùm sit tibi conjunctissima, optat tibi esse conjunctior, atque connecti tibi copulâ arctiore. Senes cognoscant jura, atque perscrutentur quid liceat, quid sit fas, aut nefas; & observent decreta legum: Venus inconsiderata apta est nostræ ætati. Ignoramus adhuc quid fas sit. Atque existimamus omnia esse concessa; & sequimur exempla magnorum Deorum. Neque aut pater severus, aut pudor famæ, aut metus obstabunt: absit tantùm causa timendi. Velabimus jucunda furta sub nomine fraterno. Licet mihi tecum arcana communicare. Et nos amplectimur, & conserimus suavia palam. Quantum est quod desideratur! miserere agnoscentis amorem; neque agnituræ, nisi extremus æstus impelleret. Neve mereris subscribi meo tumulo causa mortis. Plena tabella destituit frustrà scribentem talia: atque novissimus versus inscriptus est margini. Continuò sigillum apponit suo crimini gemmâ impressâ: quam madefecit lachrymis: humor destituerat linguam. Atque verecunda accessivit unum ex servis; & blandita timido, Porta, inquit, fidissime, nostro, & longo post tempore addidit, fratri. Cùm efferret, tabellæ elapsæ exciderunt manibus. Turbata est præsagio: attamen misit. Famulus nactus tempus opportunum accedit, & perrigit verba secreta. Juvenis Mæandrius stupens repentinâ irâ abjecit tabellas acceptas, parte à se lectâ: atque ægrè compescens manus à facie trementis famuli,

Effugere infelix; & plùs quàm ferre puellam
Posse putes, ego dura tuli. Superata fateri
Cogor, opemque tuam timidis exposcere votis.
Tu servare potes, tu perdere solus amantem.
Elige utrum facias. Non hoc inimica precatur:
Sed quæ, cùm tibi sit junctissima junctior esse
Expetit; & vinclo tecum propiore ligari.
Jura senes nôrint: & quid liceatque, nefasque,
Fasque sit, inquirant; legumque examina servent.
Conveniens Venus est annis temeraria nostris.
Quid liceat, nescimus adhuc: & cuncta licere
Credimus: & sequimur magnorum exempla Deorum.
Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ,
Aut timor impedient; tantùm absit causa timendi.
Dulcia fraterno sub nomine furta tegemus:
Est mihi libertas tecum secreta loquendi.
Et damus amplexus; & jungimus oscula coram.
Quantum est, quod desit! miserere fatentis amorem,
Et non fassuræ, nisi cogeret ultimus ardor:
Neve merere meo subscribi causa sepulchro.
Talia nequicquam perarantem plena reliquit
Cera manum, summusque in margine versus adhæsit,
Protinus impressâ signat sua crimina gemmâ;
Quam tinxit lachrymis: linguam defecerat humor.
Deque suis unum famulis pudibunda vocavit:
Et pavidum blandita, Fer has, fidissime, nostro,
Dixit, & adjecit post longo tempore, fratri.
Cùm daret, elapsæ manibus cecidere tabellæ;
Omine turbata est: misit tamen. Apta minister
Tempora nactus adit; traditque latentia verba.
Attonitus subitâ juvenis Mæandrius irâ,
Projicit acceptas, lectâ sibi parte, tabellas.
Vixq; manus retinens trepidantis ab ore ministri;

NOTÆ.

554. *Deorum*] Quorum modò meminit.

556. *Tantùm absit*] i. e. fingamus modò nullam esse timendi causam.

560. *Quantùm est*] Quantulum est quod desideria nostra impedit, quo sensu priùs e Pyramo & Thisbe dixerat.

——*Minimum est quod amantibus obstat.*

568. *Blandita*] Ut mos est illis qui alienâ operâ indigent.

573. *Mæandrius*] *Caunus* Mæandri nepos, ut ex superioribus patet.

Dum licet, inquit, præcipe te, ô auctor nefariæ libidinis prohibitæ; quæ, nisi mors tua dedecus mihi allatura esset, morte exsolvisses pœnas. Ille prorumpit timidus, atque reportat ad dominam sæva verba Cauni. Expulsæ, Bybli, cognita repulsâ, atque cor oppressum frigore gelido pavet. Postquam tamen mens rediit, simul amor rediit: atque lingua ægrè protulit hos sonos ægrè percussa: Atque jure, inquit, repulsam, tuli; quamobrem enim inconsiderata professa sum istud vulnus? Cur credidi tam citò voces, quæ non erant proferendæ acceleratis tabellis? Mens ejus erat mihi antè cognoscenda verbis ancipitibus. Debueram observare parte aliquâ veli qualis esset ventus, ne non sequeretur discedentem; atque ire certo mari quæ nunc implevi vela non prætentatis ventis. Abstrahor ergo in cautes, atque submersa obruor toto mari; neque mea carbasa habent reditus. Quid quòd etiam abstulerebar favere meo amori indubitatis præsagiis, tum cùm tabellæ exciderunt mihi imperanti eas deferre, & fecerunt spes nostras inanes. Annon vel illa dies fuerat mutanda? vel omne votum? sed potiùs dies mutanda: Deus ipse hortabatur, atque præbebat fida indicia; nisi fuissem vecors. Et tamen ipsa debueram loqui, neque me credere tabellis, atque præsens indicare meos amores. Vidisset fletus, vidisset faciem amantis. Poteram prima dicere quam quæ tabellæ continere potuerunt. Potui amplecti collum invitum brachus, atque comprehendere pedes, atque ibi projecta petere vitam; &, si repellerer, potui videri mortem obitura. Omnia fecissem; quorum si singula non poterant mollire asperum animum, omnia certè potuissent. Fortè & aliquod esse possit peccatum famuli missi. Non adfuit opportunè, credo non discessit

Dum licet, ô vetitæ scelerate libidinis auctor,
Effuge, ait: qui, si nostrum tua fata pudorem
Non traherent secum, pœnas mihi morte dedisses.
Ille fugit pavidus: dominæque ferocia Cauni
Dicta refert. Palles audità, Bybli, repulsâ; 580
Et pavet obsessum glaciali frigore pectus.
Mens tamen ut rediit, pariter redière furores;
Linguaque vix tales icto dedit aëre voces:
Et meritò; quid enim temeraria vulneris hujus
Indicium feci? quid, quæ celanda fuerunt, 585
Tam citò commisi properatis verba tabellis?
Antè erat ambiguis animi sententia dictis
Prætentanda mihi. Ne non sequeretur euntem,
Parte aliquâ veli, qualis foret aura, notare
Debueram; tutoque mari decurrere: quæ nunc 590
Non exploratis implevi lintea ventis.
Auferor in scopulos igitur, submersaque toto
Obruor Oceano: neque habent mea vela recursus.
Quid quòd & ominibus certis prohibebar amori
Indulgere meo, tum cùm mihi ferre jubenti 595
Excidit, & fecit spes nostras cera caducas?
Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluntas,
Sed potiùs mutanda dies? Deus ipse monebat;
Signaque certa dabat: si non malè sana fuissem.
Et tamen ipsa loqui, nec me committere ceræ 600
Debueram; præsensque meos aperire furores.
Vidisset lachrymas: vultus vidisset amantis.
Plura loqui poteram, quàm quæ cepêre tabellæ.
Invito potui circumdare brachia collo:
Amplectique pedes: affusaque poscere vitam: 605
Et, si rejicerer, potui moritura videri.
Omnia fecissem. Quorum si singula duram
Flectere non poterant, potuissent omnia, mentem.
Forsitan & missi sit quædam culpa ministri.
Non adiit aptè; non legit idonea, credo, 610

Et tamen ipsa debueram loqui, neque me credere tabellis, atque præsens indicare meos amores. Vidisset fletus, vidisset faciem amantis. Poteram prima dicere quam quæ tabellæ continere potuerunt. Potui amplecti collum invitum brachus, atque comprehendere pedes, atque ibi projecta petere vitam; &, si repellerer, potui videri mortem obitura. Omnia fecissem; quorum si singula non poterant mollire asperum animum, omnia certè potuissent. Fortè & aliquod esse possit peccatum famuli missi. Non adfuit opportunè, credo non discessit

NOTÆ.

584. *Meritò*] Vim habet ellipsis, quæque adeò Byblidis affectum & furorem manifestiorem facit.

589. *Veli*] Metaphora à navigantibus sumpta, qui antequam pandant vela, solent notare quales venti sint flaturi.

Ib. *Aura*] *Qualis foret Cauni voluntas.*

592. *Auferor*] Prolixè lascivit poëta, materiam sequacem nactus, & suo ingenio accommodatam.

Tempora;

Tempora: nec petiit thoramq; animumq; vacantem.
Hæc nocuêre mihi. Neque enim de tigride natus;
Nec rigidas silices, solidumve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit: nec lac bibit ille leænæ.
Vincetur. Repetendus erit Nec tædia cœpti 615
Ulla mei capiam; dum spiritus iste manebit.
Nam primum (si fata mihi revocare liceret)
Non cœpisse fuit: cœpta expugnare secundum est.
Quippe nec ille potest (ut jam mea vota relinquam)
Non tamen ausorum semper memor esse meorum;
Et, quia desièrim, leviter voluisse videbor: 621
Aut etiam tentâsse illum, insidiisque petîsse.
Vel certè non hoc, qui plurimus urit & ussit
Pectora nostra. Deo, sed victa libidine credar.
Denique jam nequeo nîl commisisse nefandum: 625
Et scripsi, & petiî; temerata est nostra voluntas.
Ut nihil adjiciam, non possum innoxia dici.
Quod supereſt, multum est in vota, in crimina parvum;
Dixit: & (incertæ tanta est discordia mentis)
Cùm pigeat tentâsse, libet tentare: modumque 630
Exit; & infelix committit sæpe repelli.
Mox ubi finis abest, patriam fugit ille, nefasque:
Inque peregrinâ ponit nova mœnia terrâ.
Tum verò mœstam totâ Miletida mente
Defeciſſe ferunt. Tum vero à pectore vestem 635
Deripuit: planxitque suos furibunda lacertos.
Jamque palam est demens; inconcessamque fatetur
Spem Veneris. Sine quâ patriam, invisosque penates
Deserit; & profugi sequitur vestigia fratris.
Utque tuo motæ, proles Semeleïa, thyrso 640
Ismariæ celebrant repetita triennia Bacchæ;
Byblida non aliter latos ululâsse per agros

Tempora apta: neque petit thoramq; & animum aliis curis vacuum. Ista mihi obfuerunt. Neque enim ille ortus ex tigride, neque habet dura saxa aut ferrum rigidum aut adamantem in pectore: neque suxit lac leænæ. Flectetur. Repetendus erit. Neque me tædebit unquam mei incœpti, dum anima ista supererit. Nam primum fuit non incepisse, si fas esset mihi revocare fata: alterum est absolvere institutum. Namque, tametsi nunc mea desideria omittam, neque ille potest tamen non recordari incepti orumque meorum; & quia omiserim, videbor levi amore esse impulsa, vel etiam illum tentâsse, & fraudibus adortam esse: vel certè non sedare superata Deo amoris, qui violentissimus torruit & terret, verùm libidine. Denique nunc non possum nihil patrâsse nefandum. Et scripsi, & popposci: corruptus est meus animus, & quamvis nihil addam iis quæ commîsi, non possum tamen dici innocens. Quod restat multum est ad desideria explenda, exiguum in crimina. Absolvit: & tanta est fluctuatio mentis dubiæ, cùm pœniteat tentâsse, libet tentare, & modum transgreditur, & misera committit sæpe ut repellatur. Dein ubi finis nullus Byblidos amori, *ille fugit patriam & nefas, & statuit novam urbem in terrâ extraneâ. Tum verò amant tristem Mileti filiam defeciſſe animo. Tum verò detraxit amictum à pectore, atque furore correpta percussit sua brachia. Jamque apertè est vesana, atque agnoscit spem illegitimam amoris; quâ ceptâ destituit patriam atque domum infestam; atque sectatur vestigia fratris exulis. Et quemadmodum, ô nate Semeles, Bacchæ Thraciæ tactæ tuo thyrso frequentant trieterica renovata; sic puellæ Bubasides viderunt Byblidem vecferantem*

NOTÆ.

633. *Mœnia*] *Caunum*, Cariæ urbem.

634. *Miletida*] *Byblid:* Mileti filiam.

640. *Proles Semeleïa*] *Bacchus* est, cui à Semele matre illud datum nomen.

Ib. *Thyrso*] Per quem thyrsum, quæ hasta erat hederâ seu pampino vestita, Bacchi, Bacchantiumque gestamen, vini furor intelligitur.

641. *Ismariæ*] *Thraciæ*, ab Ismaro Thraciæ monte sic dictæ.

Ib. *Triennia*] *Trieterica*, festa quæ tertio quoque anno recurrebant; de quibus suprà lib. 6.

per vastos campos: quibus emissis percurrit Cariæ incolas & Lelegas bellicosos, & Lyciam. Jam præterierat Cragon, & Lymiren, & aquas Xanthi, & montem, quo Chimæra habebat ignem in mediis partibus, pectus & vultum leænæ, & caudam draconis. Bybli, atque obmutescis, crinibus demissis in terrâ rigidâ; atque incumbis tuo ore super folia jacentia. Sæpe etiam nymphæ Lelegum terram incolentes nituntur erigere mollibus brachiis: sæpe hortantur ut minuat amorem, & præbeat solatia animo ea non recipienti. Muta Byblis prostrata est, atque vellit virentia gramina suis unguibus, atque ea irrigat torrente lacrymarum. Dicunt Naïades his subjecisse venam, quæ nunquam potuit exsiccari. Quod enim majus dare poterant? Continuò, sicuti gutta picea fluunt de cortice scisso, vel glutinosum bitumen ex terrâ tumidâ, vel aquæ, quæ congelatæ est frigore, liquescit sole sub adventum Favonii leniter flantis, sic

Bubasides vidêre nurus; quibus illa relictis
Caras, & armiferos Lelegas, Lyciamque pererrat.
Jam Cragon, & Lymiren, Xanthique reliquerat undas,
Quoque Chimæra jugo mediis in partibus ignem,
Pectus & ora leæ, caudam serpentis habebat.
Deficiunt silvæ: cùm tu lassata sequendo
Procidis; &, durâ positis tellure capillis,
Bybli, taces: frondesque tuo premis ore caducas.
Sæpe etiam Nymphæ teneris Lelegeïdes ulnis
Tollere conantur: sæpe, ut moderetur amori,
Præcipiunt; surdæque adhibent solatia menti.
Muta jacet; virideque suis terit unguibus herbas
Byblis: & humectat lachrymarum gramina rivo.
Naïdas his venam, quæ nunquam arescere posset,
Supposuisse ferunt. Quid enim dare majus habebant?
Protinus, ut secto piceæ de cortice guttæ,
Utve tenax gravidâ manat tellure bitumen;
Utve sub adventum spirantis lene Favonî
Sole remollescit, quæ frigore constitit unda,
Sic lachrymis consumpta suis Phœbeïa Byblis
Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
Nomen habet dominæ; nigrâque sub ilice manat.

XII. Fama novi centum Cretæas forsitan urbes
Implêsset monstri; si non miracula nupèr
Iphide mutatâ Crete propiora tulisset.
Proxima Gnossiaco nam quondam Phæstia regno

Byblis Phœbeia exhausta suis lachrymis mutatur in fontem, qui hodie etiam habet nomen dominæ in illis vallibus, atque fluit sub atrâ quercu.

XII. *Fama recentis prodigii implevisset urbes Cretenses; nisi Creta nupèr tulisset monstra propiora Iphide transmutatâ. Nam terra Phæstia vicina regno Gnossiaco*

NOTÆ.

643. *Bubasides*] *Cariæ*; Bubasus enim Cariæ est regio, cujus etiam Plinius meminit.

644. *Lelegas*] Qui Cariæ populi bellicosissimi ex Græciâ illùc advecti.

Ib. *Lyciam*] Quæ provincia est minoris Asiæ, Cariæ adjacens, ad ortum sita.

645. *Cragon*] Qui Lyciæ mons est.

Ib. *Lymiren*] Lyciæ urbem juxta Cragon.

Ib. *Xanthi*] Qui fluvius est Lyciæ maximus.

649. *Chimæra*] Mons fuit Lyciæ ignivomus in cujus cacumine leones, in medio, ubi pascua, capræ; in radicibus serpentes frequentes erant; unde locus datus fabulæ.

656. *Venam*] In fontem mutata est.

657. *Quid enim*] Nimirum flere volent maximum fuit beneficium ministrare lachrymas.

659. *Bitumen*] Limus videtur esse tenax quanquam sulphurei odoris, de quo prolixè Plinius lib. 35. cap. 15.

665. *Cretæas*] Unde Miletus excesserat.

668. *Gnossiaco*] Fuit Gnossus una ex centum præstantissimis Cretæ urbibus

Ib. *Phæstia*] Phæstus, urbs quoque fuit Cretæ à Minoë ædificata.

Progenuit

Progenuit tellus, ignoto nomine Ligdum
Ingenuâ de plebe virum. Nec census in illo
Nobilitate suâ major: sed vita fidesque
Inculpata fuit. Gravidæ qui conjugis aures
Vocibus his movit; cùm jam prope partus adesset:
Quæ voveam duo sunt: minimo ut relevere labore;
Utque marem parias. Onerosior altera sors est;
Et vires Natura negat. Quod abominor, ergo
Edita fortè tuo fuerit si fœmina partu;
[Invitus mando: pietas ignoscе] necetur.
Dixerat: & lachrymis vultum lavêre profusis,
Tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
Sed tamen usque suum vanis Telethusa maritum
Sollicitat precibus, ne spem sibi ponat in arcto.
Certa sua est Ligdo sententia. Jamque ferendo
Vix erat illa gravem maturo pondere ventrem,
Cùm medio noctis spatio sub imagine somni
Inachis ante torum, pompâ comitata suorum,
Aut stetit, aut visa est. Inerant lunaria fronti
Cornua, cum spicis nitido flaventibus auro,
Et regale decus; cum quâ latrator Anubis,
Sanctaque Bubastis, variusque coloribus Apis;
Quique premit vocem, digitoque silentia suadet;
Sistraque erant, nunquamque satìs quæsitus Osiris,

progenuit olim Ligdum, nomine ignobili, verum de plebe honestâ. Neque uli opes majores suâ stirpe; sed vita & fides fuit integra. Qui perculit aures uxoris gravidæ his verbis, cùm jam prope partus adesset: Duo sunt quæ votis poscam; ut parias minimo labore, & ut marem in lucem emittas. Sors altera est molestior, cui natura eum non concedit. Ergo, si forsitan fœmina (quod omen Dii avertant oro,) fuerit prodita tuo partu, (jubeo invitus: Pietas da veniam) morti tradatur. Dixerat, & tam qui jubebat quàm illi cui jussi dabantur, tinxerunt faciem lachrymis porrectibus. Sed tamen Telethusa usque pellicit maritum suum inutilibus precibus, ne sibi spem figat in angusto: Sua est sententia firma Ligdo. Jamque illa vix par erat gestando gravidam alvum onere maturo, cùm medio noctis tempore Inachis stipata pompâ suorum aut stetit, aut visa est consistere ante lectum, sub specie somni. Cornua lunaria erant affixa fronti cum spicis flaventibus pure auro, & honos regius; cum quâ Anubias latrator, & sacra Bubastis, & Apis distinctus coloribus, & qui compescit vocem, & mandat silentia digito: Sistra insuper aderant, & Osiris nunquam satis quæsitus,

NOTÆ.

675. *Altera sors*] *Fœmina* nempe.

686. *Inachis*] De Io Inachi filiâ vide Met. lib. 1. fab. x. quæ Isidis nomine apud Ægyptios pro Deâ culta est. Eam verò nonnulli Cererem, plerique Lunam, alii aliam fuisse scripserunt.

689. *Anubis*] Hunc semicanem Deum, Mercurium volunt fuisse, quem canino capite ideo ab Ægyptiis coli quidam scriptitârunt, quòd canibus ad Osiridis à Tryphone fratre interfecti corpus investigandum, Isis ejus conjux & soror usa fuerit. Quanquam alii Anubim, Osiridis filium volunt fuisse, patrem ad bella secutum, qui, cum galeam cane insignem gestaret, canino capite fingi meruerit.

690. *Bubastis*] Dianam esse scriptit Herodotus: quanquam pro ipsâ quoque Isde accipitur, ut ex Diodoro patet.

Ib. *Apis*] Osiris ipse esse à multis creditur, cujus sepulto cadavere, cùm præstanti specie Ægyptiis bos quidam apparuisset, illum Osirim rati pro Deo coluerunt & *Apim*, hoc est eorum linguâ *Bovem*, appellârunt. Epaphum Isidis filium facit Herodotus; cui cætera nigro, in fronte maculam albam formæ quadratæ, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in caudâ pilos tribuit. Aliter eum describit Plinius itemque Solinus; variusque à variis habitus, quem Bacchum, Plutonem, Ammonem, Solem, Jovem quoque fecerunt.

691. *Quique*] *Harpocrates* Deus taciturnitatis, quid digito ori admoto indicere videbatur, ne quis homines fuisse argueret, quos tam turpi idolatria venerabantur.

& anguis extranea turgida veneno ſoporifero. Cum Dea ſic alloquuta eſt veluti experrectam, atque intuentem evidentia: ô Telethuſa, pars mearum, omitte moleſtas ſolicitudines, atque elude juſſa viri: neque cunctator educere quicquid erit, cùm Lucina te abſolverit à partu. Sum Dea opifera, atque auxilium præbeo propitia: neque indignaberis te honorâſſe ingratam Deam. Monuit & exceſſit cubiculo. Cretenſis læta exſurgit lecto, atque ſupplex porrigens innocentes manus ad aſtra, orat ſua viſa ſint firma. Ut dolor auctus eſt, atque ipſum onus ſeſe protudit in aërem, & puella nata eſt neſcio parenti, genitrix imperavit tolli, mentita marem eſſe: atque res credita eſt: neque erat quiſquam conſcius facti niſi nutrix. Pater exſolvit vota, & dat nomen avitum. Iphis fuerat avus. Mater lætata eſt nomine, quod eſſet ambiguum, nec quemquam per illud deciperet. Mendacia incognita tegebantur pio dolo. Cultus erat matris, vultus quem ſive dares fœminæ, ſive puero, uterque eſſet pulcher. Interea tertius annus ſupervenerat decimo, cùm parens deſpondet tibi flavum Ianthen, Iphi; quæ puella fuit dote formæ pulcherrima inter Phœſtiadas, ſita Teleſte Dictæo. Anni pares, forma fuit æqualis, atque habuerunt ab iiſdem magiſtris elementa artium quæ primæ ætati erant congrua. Hinc amor permulſit pectus utriuſque & inuſſit

Plenaque ſomiferi ſerpens peregrina veneni.
Cùm velut excuſſam ſomno, & manifeſta videntem
Sic affata Dea eſt; pars, ô Telethuſa, mearum,
Pone graves curas; mandataque falle mariti.
Nec dubita, cùm te partu Lucina levârit,
Tollere quicquid erit. Dea ſum auxiliaris, opemque
Exorata fero. Nec te coluiſſe quereris
Ingratum numen. Monuit, thalamoque receſſit.
Læta toro ſurgit, puraſque ad ſidera ſupplex
Creſſa manus tollens, rata ſint ſua viſa precatur.
Ut dolor increvit, ſeque ipſum pondus in auras
Expulit, & nata eſt ignaro fœmina patri,
Juſſit ali mater, puerum mentita: fidemque
Res habuit: neque erat facti niſi conſcia nutrix.
Vota pater ſolvit, nomenque imponit avitum,
Iphis avus fuerat. Gaviſa eſt nomine mater,
Quod commune foret, nec quenquam falleret illo.
Impercepta piâ mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri: facies, quam ſive puellæ,
Sive dares puero, fieret formoſus uterque.
Tertius interea decimo ſucceſſerat annus:
Cùm pater, Iphi, tibi flavam deſpondet Ianthem:
Inter Phœſtiadas quæ laudatiſſima formæ
Dote fuit virgo, Dictæo nata Teleſte.
Par ætas, par forma fuit: primaſque magiſtris
Accepêre artes elementa ætatis ab iſdem.
Hinc Amor ambarum tetigit rude pectus: & æquum

NOTÆ.

692. *Siſtra*] Crepitacula erant ænea, quorum agitatione ſtrepitum in ſacris Iſidis edebant.

Ib. *Nunquam*] A Triphonte fratre occiſum Oſirim jam ſuprà diximus. Illum autem diu quæſivit Iſis conjux, quem tandem canum ſagacite uſa invenit, & monumento intulit. Atque hinc apud Ægyptios ſacerdotes ritus manavit, ut ſingulis ſacris cum fletu amiſſum Oſirim quæſituri prodirent, mox cum letitiâ tanquam recuperato Deo redirent: ut ſic nunquam ſatis quæſitus eſſet.

693. *Serpens*] Micyllus crocodilum Ægypti indigenam ſuſpicatur intelligendum: alii autem aſpidem eidem regioni familiarem, cujus morſus letiferum ſomnum inducit.

698. *Quicquid erit*] Seu mas ſeu fœmina.

Ib. *Auxiliaris*] Talem verò prædicabant Iſidem, quæ plurima bona in hominum genus contulerit, per ſomnos etiam multis opem tulerit.

703. *Dolor*] *Qui partum comitatur.*

Ib. *Pondus*] *Infans.*

709. *Commune*] Quod pariter maſculis & fœminis imponi poſſet.

716. *Dictæo*] *Cretenſi*; à Dicte Cretæ monte.

Vulnus

Vulnus utrique tulit: Sed erat fiducia diſpar.
Conjugii pactæque expectat tempora tædæ,
Quamque virum putat eſſe, ſuum fore credit Ianthe.
Iphis amat, quâ poſſe frui deſperat, & auget
Hoc ipſum flammas; ardetque in virgine virgo.
Vixque tenens lachrymas, Quis me manet exitus inquit,
Cognita quam nulli, quam prodigioſa novæque
Cura tenet Veneris? ſi Dî mihi parcere vellent,
[Perdere debuerant: ſi non & perdere vellent;]
Naturale malum ſaltem, & de more dediſſent.
Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum.
Urit oves aries; ſequitur ſua fœmina cervum.
Sic & aves coëunt, interque animalia cuncta
Fœmina fœmineâ correpta cupidine nulla eſt.
Vellem nulla forem. Ne non tamen omnia Crete
Monſtra ferat, taurum dilexit filia Solis,
Fœmina nempe marem. Meus eſt furioſior illo,
Si verum profitemur, amor. Tamen illa ſecuta eſt
Spem Veneris: tamen illa dolis & imaginæ vaccæ
Paſſa bovem eſt; & erat, qui deciperetur, adulter.
Huc licèt, ê toto ſolertia confluat orbe,
Ipſe licèt revolet ceratis Dædalus alis,
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit, Ianthe?
Quin animum firmas, teque ipſa recolligis, Iphi;
Conſiliique inopes & ſtultos excutis ignes?
Quid ſis nata vide (niſi te quoque decipis ipſam:)
Et pete quod fas eſt; & ama, quod fœmina debes.
[Spes eſt quæ capiat, ſpes eſt quæ paſcat amorem.]
Hanc tibi res adimit: non te cuſtodia caro

eandem plagam ambabus. Sed ſpes erat diſſimilis. Ianthe exſpectat tempus connubii & facis promiſſæ, & credit Iphin *ſuum fore maritum, quam credit eſſe virum. Iphis amat quâ deſperat poſſe potiri, atque hoc ipſum irritat ignem, & puella flagrat in puellâ. Atque ægrè compeſcens lachrymas, Quæ ſors, inquit mihi futura eſt, quam cura inaudita Veneris, nullî cognita, & monſtroſa tenet? Si Dî mihi vellent parcere; [debuerunt perdere; ſi non & vellent perdere:] dediſſent ſaltem impetum naturalem, atque ſolitum. Neque amor vaccæ incendit vaccam, neque* amor *equarum* incendit *equos. Aries incendit oves; ſua fœmina ſequitur cervum. Aves etiam ſic junguntur: atque inter omnia animalia nulla fœmina eſt tacta amore fœmineo. Optarem nulla eſſem. Ne tamen Creta non habeat monſtra omnis generis, filia Solis amavit taurum; nempe fœmina marem. Amor meus eſt inſanior illo, ſi verum agnoſcimus. Tamen illa ſecuta eſt ſpem Veneris: tamen illa tulit taurum fraudibus, & ſpecie vaccæ, & erat ad ſter qui deluderetur. Tameſſi aſtutia huc concurrat ex toto mundo, quanquam ipſe Dædalus revolet ceratis alis, quid agat? Num me doctis artibus præſtet marem de puella? num te mutet Ianthe? Quin robores mentem, atque ipſa te recolligas, Iphi, atque abjicias amores inſanos & expertes conſilii? Adſpice qualis ſit nata, niſi etiam teipſam ludis; atque poſce quod licitum eſt, & dilige puella quod debes. Spes eſt quæ concipiat, ſpes eſt quæ alat amorem. Res tibi hanc tollit: non cuſtodia te prohibet*

NOTÆ.

720. *Diſpar*] Quæ ſe viri partes tueri poſſe Iphis diffidebat; viro verò maturam ſe Ianthe ſentiebat.

729. *Naturale malum*] Naturalem amorem; ut viri non virginis amore caperetur.

735. *Filia Solis*] *Paſiphaë*, Minoïs uxor, cujus fabulam libro ſuperiore vidimus.

739. *Adulter*] Taurus nempe, quem ligneæ vaccæ, à Dædalo fabricatæ ope inclusâ Paſiphaë delusit.

741. *Dædalus*] Faber Athenienſis qui in labyrintho ſuo à Minoë concluſus, unà cum Icaro filio, alarum beneficio ſeſe extricavit.

744. *Quin animum*] Seipſam increpat Iphis & à vano amore revocat.

746. *Niſi te*] Non ſolùm alios, qui te maſculum eſſem credunt.

759. *Hanc tibi*] Neceſſitas & ſexûs qualitas hanc tibi eripit, quam uxorem ducere cupis.

Arcet

ab amplexo cæco, neque felicitudo calidi viri. Non parentis duritas, non ipsa se recusat oranti. Neque tamen est potiunda tibi, neque potes esse beata, tametsi omnia eveniunt, atque Dii & homines in id incumbant. Nunc etiam nulla pars mearum desideriorum est inanis, & Dii mihi propitii indulserunt, quicquid potuerunt. Et quod ego cupio, pater cupit, ipsa cupit & socer futurus: at Natura fortior istis omnibus, quæ sola mihi obest, non patitur. Ecce tempus amabile appropinquat, & dies nuptiis dictus instat, ut Ianthe jam fiat mea. Neque tamen fiat mea; arcessimus in mediis aquis. Juno pronuba, tuque Hymenæe, cur accedis ad hæc sacra; quibus abest qui ducat, ubi utraque caput obvelamus? Postea corticuit. Neque altera puella minùs uritur; & orat, ut velox accedas, Hymenæe. Telethusa metuens quod hæc poscit, nunc prorogat tempus, nunc nectit moras simulato morbo. Sæpe auguria & somnia causam moræ esse ait. Sed jam contriverat omnem curam simulationis: atque tempora protracta nuptiarum appropinquabant, & unus dies supererat: At illa sibi deripit vittam crinalem & capiti filiæ; & complexa altera, coulbus junctis; Isi, ait, quæ tenes Parætonium, & campos Mareoticos, & Pharon, & Nilum dirimentem in septem ostia, succurre, ora, atque falsatum præbe nostro fraudi. Vidi te olim, ô Dea, atque hæc tua signa, & agnovi cornua, & comites, & tædas, & sceptrum sistrorum: atque observavi tua jussa mente attentâ.

Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti.
Non patris asperitas, non se negat ipsa roganti.
Nec tamen est potiunda tibi: nec, ut omnia fiant,
Esse potes felix; ut Dique, hominesque laborent.
Nunc quoque votorum pars nulla est vana meorum:
Dique mihi facies, quicquid valuêre, dederunt.
Quodque ego, vult genitor, vult ipsa, socerq; futurus;
At non vult Natura, potentior omnibus istis;
Quæ mihi sola nocet. Venit ecce optabile tempus;
Luxque jugalis adest, ut jam mea fiat Ianthe.
Nec mihi continget. Mediis sitiemus in undis.
Pronuba quid Juno, quid ad hæc, Hymenæe, venitis
Sacra; quibus qui ducat abest, ubi nubimus ambæ?
Prætulit ab his vocem. Nec leniùs altera virgo
Æstuat; utque celer venias, Hymenæe, precatur.
Quod petit hæc, Telethusa timens, modò tempora differt,
Nunc ficto languore moram trahit. Omina sæpe,
Visaque causatur. Sed jam consumserat omnem
Materiam ficti: dilataque tempora tædæ
Institerant: unusque dies restabat: at illa
Crinalem capiti vittam natæque sibique
Detrahit: & passis aram complexa capillis,
Isi, Parætonium, Mareoticaque arva, Pharonque
Quæ colis, & septem digestum in cornua Nilum,
Fer, precor, inquit, opem; nostroq; medere timori.
Te Dea, te quondam, tuaque hæc insignia vidi,
Cunctaque cognovi; comitesque, facesque, sonumq;
Sistrorum; memorique animo tua jussa notavi.

Nec mihi contingat. Mediis sitiemus in undis. Pronuba quid Juno, quid ad hæc, Hymenæe, venitis Sacra; quibus qui ducat abest, ubi nubimus ambæ? Prætulit ab his vocem. Nec leniùs altera virgo Æstuat; utque celer venias, Hymenæe, precatur. Quod petit hæc, Telethusa timens, modò tempora differt, Nunc ficto languore moram trahit. Omina sæpe, Visaque causatur. Sed jam consumserat omnem Materiam ficti: dilataque tempora tædæ Institerant: unusque dies restabat: at illa Crinalem capiti vittam natæque sibique Detrahit: & passis aram complexa capillis, Isi, Parætonium, Mareoticaque arva, Pharonque Quæ colis, & septem digestum in cornua Nilum, Fer, precor, inquit, opem; nostroq; medere timori. Te Dea, te quondam, tuaque hæc insignia vidi, Cunctaque cognovi; comitesque, facesque, sonumq; Sistrorum; memorique animo tua jussa notavi.

NOTÆ

754. *Nulla est*] Sensus est, etiam nunc ea, quæcumque votis expetivi, mihi contingunt, & Dii faciles dant quæcunque optavi; sc. ut Ianthem, & patrem illius, & item meum faventes habeam. *At non vult Natura*, &c.

761. *Pronuba*] Quæ nuptiis præsidebat, quæque cum Hymenæo invocabatur.

771. *Detrahit*] Luctus testificandi causâ.

772. *Paræterium*] Oppida, uni potissimùm Isi colebatur, commemorat supplex Telethusa. Fuit autem Parætonium Ægypti urbs ampla, cum portu vastissimo.

Ib. *Mareotica*] Quæ Marcotidi lacui juxta Alexandriam proxima.

Ib. *Pharon*] Alexandriæ objectam insulam dicit, ubi celeberrima fuit turris illa & specula lucernis instructa, quarum beneficio nautæ portum ingressuri, iter suum noctu inter cautes & brevia dirigebant.

773. *Cornua*] Ostia. Nam Nilus septem ostiis mare influit. *Cornua* dicit, propter obliquum cursum fluvii.

775. *Hæc*] Quæ jam in aræ appositâ, supplex Telethusa intuebatur, olim per somnum viderat.

Quòd

Quòd hæc fruitur luce, quòd ego ipsa non malè mulctor; est consilium & jussum tuum. Miserere duarum, atque tuere nos tuâ ope: lachrymæ comites fuerant verborum. Dea visa est concussisse suum altare, (atque revera concusserat.) Atque valvæ templi tremuerunt, & cornua similia lunæ micuerunt, sistrum etiam tinnitum strepuit. Mater quidem non sine curâ, sed tamen hilaris fœlici profugio, discedit à templo. Ipsis comes sequitur discedentem passu majore quàm consuevit; neque albus color perstat in vultu, & vires crescunt, & facies est ferocior, & longitudo minor implexæ comæ. Atque plus nunc habet vigoris, quàm habuit puella: jam quæ modò eras puella, es puer. Afferte dona templis, & lætamini non dubiâ fide. Afferunt dona templis: Adjiciunt quoque inscriptionem. Inscriptio habebat brevem versum, Ipsis puer præbet munera quæ promiserat cùm fuit puella. Sol alter manifestum fecerat vastum mundum radiis; cùm Venus, & Juno, & Hymenæus cœunt ad amores conjugiales; & puer Ipsis fruitur suâ Ianthe.

Quòd videt hæc lucem, quòd non ego punior ipsa;
Concilium, monitumque tuum est: miserere duarum,
Auxilioque juva. Lachrymæ sunt verba secutæ.
Visa Dea est movisse suas, (& moverat) aras:
Et templi tremuêre fores. Imitataque Lunam
Cornua fulserunt, crepuitque sonabile sistrum.
Non secura quidem, fausto tamen omine læta,
Mater abit templo. Sequitur comes Iphis euntem,
Quàm solita est, majore gradu: nec candor in ore
Permanet; & vires augentur; & acrior ipse est
Vultus: & incomptis brevior mensura capillis.
Plusque vigoris adest, habuit quàm fœmina. Jam quæ
Fœmina nupèr eras, puer es. Date munera templis:
Nec timidâ gaudete fide. Dant munera templis:
Addunt & titulum; titulus breve carmen habebat:
Dona puer solvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
Postera lux radiis latum patefecerat orbem;
Cùm Venus, & Juno, sociosque Hymenæus ad ignes
Conveniunt; potiturque suâ puer Iphis Ianthe.

Quòd videt hæc lucem, quòd non ego punior ipsa; Concilium, monitumque tuum est: miserere duarum, Auxilioque juva. Lachrymæ sunt verba secutæ. Visa Dea est movisse suas, (& moverat) aras: Et templi tremuêre fores. Imitataque Lunam Cornua fulserunt, crepuitque sonabile sistrum. Non secura quidem, fausto tamen omine læta, Mater abit templo. Sequitur comes Iphis euntem, Quàm solita est, majore gradu: nec candor in ore Permanet; & vires augentur; & acrior ipse est Vultus: & incomptis brevior mensura capillis. Plusque vigoris adest, habuit quàm fœmina. Jam quæ Fœmina nupèr eras, puer es. Date munera templis: Nec timidâ gaudete fide. Dant munera templis: Addunt & titulum; titulus breve carmen habebat: Dona puer solvit, quæ fœmina voverat, Iphis. Postera lux radiis latum patefecerat orbem; Cùm Venus, & Juno, sociosque Hymenæus ad ignes Conveniunt; potiturque suâ puer Iphis Ianthe.

NOTÆ.

778. *Quòd videt hæc lucem*] Quòd hæc vivit. Digito enim puellam offendit.

Ib. *Punior*] A marito; qui fœminei sexûs prolem tollendam prohibuerat.

782, 783. *Imitataque Lunam Cornua*] Ita suprà. V. 689. *Inerant lunaria fronti Cornua.* Colebatur Isis sub specie vaccæ, cujus cornicula ita forma lunam referret. Vide quæ ibi annotavimus.

783. Sistrum] *Dextra ferebat* (Sistrum) *æreum crepitaculum; cujus per angustam laminam, in modum Baltheï recurvatam, trajectæ mediæ paucæ virgulæ, crispante brachio tergeminos jactus reddebant argutum sonorem.* Apul. de Isîde, lib. 2. Metamorph.

786. *Mas jam*] Quia in marem mutata.

795. *Sacros ignes*] Qui Diis illis conjugalibus, de more in aris, accendebantur.

P. Ovidii Nasonis METAMORPHOSEON LIBER X.

ARGUMENTUM.

His porrò nuptiis qui interfuerat Hymenæus, ad Orpheum inde se contulit! sed malo omine. Quandoquidem mox obiit Eurydice, & postea secundò. Cùm quidem non aliter obstupuit Orpheus, quàm qui Cerbero conspecto saxeus est effectus. Postea cùm in monte quodam varias transformationes lyrâ exprimeret, accurrerunt ad eum arbores omnes, & inter cæteras pinus ex Aty, & cupressus è Cyparisso mutata.

INTERPRETATIO.

I *Hymenæus tectus veste flavâ, inde abit per vastum aërem, & petit regionem Ciconum; atque frustrà invocatur voce Orphei. Ille quidem adfuit; ast neque attulit voces solennes, neque lætum præsagium. Tæda etiam quam tractavit, crepitans fumo lachrymas ciente; & sicuti fuit, nullam flammam concepit concussione. Eventus tristior fuit quàm omen; nam dum nova nupta stipata cœtu Naïadum ambulat per gramina,*

INDE per immensum croceo velatus amictu
Aëra digreditur, Cyconumque Hymenæus ad oras
Tendit; & Orpheâ nequicquam voce vocatur:
Adfuit ille quidem; sed nec solennia verba,
Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
Fax quoque, quam tenuit, lachrymoso tristidula fumo,
Utque fuit, nullos invenit motibus ignes.
Exitus auspicio gravior: nam nupta, per herbas,
Dum nova Naïadum turba comitata, vagatur,

NOTÆ.

1. *Croceo*] Qui concolor flammeo, quo nova nupta pudoris, & ominis boni gratiâ velatur.

2. *Ciconum*] Populi fuerunt Thraciæ ad Hebrum lacumque Bistonidem.

3. *Orpheâ*] Orphei, Apollinis ex Calliope Musâ filii, qui à patre lyrâ acceptâ mira, quæ deinceps videbimus, fecit.

Ib. *Nequicquam*] Quia infeliciter cesserunt nuptiæ.

4. *Solennia*] Quis faustitatis gratiæ ab Hymenæo proferrentur; qualia hæc essent, *fausta felicesque sint hæ nuptiæ*, &c.

6. *Fax quoque*] Quinque faces ante novam nuptam preferri solebant. Vid. Alex. ab. Alex. l. 2. c. 5.

Ib. *Lachrymoso*] Qui Orpheo præsertim lachrymas excuteret.

7. *Nullos*] Concussionem non sequebatur flamma. *Pineam quale tædam.* Catull.

Occidit,

Occidit, in talum serpentis dente recepto.
Quam satìs ad superas postquam Rhodopeïus auras
Deflevit vates; ne non tentaret & umbras,
Ad Styga Tænariâ est ausus descendere portâ:
Perque leves populos simulacraq; functa sepulchris
Persephonen adìt, inamœnaque regna tenentem
Umbrarum Dominum; pulsisque ad carmina nervis,
Sic ait: O positi sub terrâ numina mundi,
In quem recidimus quicquid mortale creamur;
Si licet, & falsi positis ambagibus oris,
Vera loqui finitis; non huc, ut opaca viderem
Tartara, descendi; nec utì villosa colubris
Terna Medusæi vincirem guttura monstri.
Causa viæ conjux: in quam calcata venenum
Vipera diffudit; crescentesque abstulit annos.
Posse pati volui; nec me tentâsse negabo.
Vicit amor. Superà Deus hic bene notus in orâ est:
An sit & hîc, dubito; sed & hîc tamen auguror esse:
Famaque si veteris non est mentita rapinæ,
Vos quoque junxit amor. Per ego hæc loca plena timoris,
Per Chaos hoc ingens, vastique silentia regni,
Eurydices oro properata retexite fila.
Omnia debemur vobis; paulùmque morati,
Seriùs aut citiùs sedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes. Hæc est domus ultima; vosq;
Humani generis longissima regna tenetis.
Hæc quoque, cùm justos matura peregerit annos,
Juris erit vestri. Pro munere poscimus usum.

interiit, dente anguis illiso in talum. Quam ubi vates Rhodopeïus satìs deploravit in regione suprà, ne non exploraret etiam Manes, ausus est descendere ad Stygem per portam Tænariam. Atque accessit ad Proserpinam, & regem umbrarum, habentem imperia tristia per exiles populos, & imagines potitas tumulis; atque chordis tactis ad versus, sic inquit; O Dii mundi siti sub terrâ, in quem recidimus, quicquid producimur morti obnoxium, si conceditur, & patimini dicere vera, omissis anfractibus ficti oris, non huc descendi ut cernerem atra Tartara, neque ut constringerem tres fauces monstri Medusæi hispidas anguibus. Uxor est causa itineris, in quam vipera pressa sparsit venenum, atque rapuit annos venientes. Cupivi posse sufferre, neque diffitebor me conatum esse: Amor fuit valentior. Hic Deus est bene notus in regionibus superis: nescio an sit etiam hic, sed conjicio tamen etiam hic esse. Et si fama antiqui raptûs non est falsa, Amor etiam vos sociavit. Ego oro per loca plena timoris, per hoc vastum Chaos & silentium ampli imperii, revolvite fila accelerata Eurydices. Cuncta ad vos venire necesse est; & paululùm morati festinamus tardius aut maturiùs ad unam hanc domum. Omnes huc collimamus; hæ sunt sedes novissimæ, vosque habetis imperia generis humani maxime diuturna. Hæc etiam, cùm matura absolverit annos debites, erit sub vestrâ ditione: petimus usum Eurydices *pro beneficio.*

NOTÆ.

11. *Rhodopeïus*] Orpheus Thracius; nam Thraciæ mons est Rhodope altissimus.

13. *Styga*] Quæ inferorum palus, pro inferis ipsis posita.

Ib. *Tænariâ*] A Tænaro littore, de quo sic Probus, in 4 Georg. Tænaros est Laconiæ littus, in quo est specus, per quem Hercules existimatur ad inferos descendisse, & Orpheus.

14. *Leves*] Umbras, seu manes corporibus carentes.

15. *Persephonen*] *Proserpina* est, inferorum regina. Ditis seu Plutonis conjux.

16. *Umbrarum Dominum*] *Plutonem.*

22. *Medusæi*] Cerberum dicit inferorum canem tricipitem, anguibus villorum loco horridum, Echidnæ ex Typhaone progeniem, à Medusæ sanguine ortum.

24. *Crescentes*] Significat Eurydicen in juventutis flore è vitâ excessisse.

28. *Rapinæ*] Suprà, lib 5. v. 386. Proserpinam vidimus à Plutone raptam.

32. *Morati*] Heinsius censet scribendum *morata*; qui ab initio versûs dixit. *Omnia debemur*; & paulò antè, *quicquid mortale creamur.*

36. *Justa.*] Hominum opinione *injusti* sunt anni eorum, qui citiùs de vitâ demigrant dicuntusque ante diem rapi seu emori.

Quod

Quòd si fata recusant hoc *beneficium pro uxore petitum, constitui non reverti: fruimini mortem duorum. Animæ pallidæ lugebant talia proferentem, & pulsantem* citharæ *chordas inter dicendum. Neque Tantalus captavit aquam effluentem, & rota Ixionis constitit. Neque aves laniárunt jecur* Titii, *& Belides abstinuerunt urnis; & tu Sisyphe requievisti super tuâ silice. Tum primùm aiunt vultus furiarum delinitarum versibus, irrigatos fuisse lacrymis: neque uxor regia, neque qui imperat inferis, potest repellere precantem; & accessant Eurydicen. Illa erat inter novas Umbras, atque accessit gressu lento propter* recentem *plagam. Heros Rhodopeïus simul recipit hanc, & legem, ne retrorsum ferat suos oculos, donec egressus sit ex vallibus Avernis vel munera fore inania. Cellis acclivis, arduus, caliginosus, plenus densis tenebris, calcatur per tacita silentia. Neque longè distabant ab extremitate supremæ terræ. Tum timens* Orpheus *ne illa deesset, atque cupidus videndi, retorsit oculos, & continuo illa revoluta est: atque porrigens brachia, & ritens corripere atque corripi, miser nihil capit nisi mobilem auram. Jamque iterum fato fungens, nihil quicquam est questa de suo marito: quamobrem enim quereretur sese dilectam? atque dixit ultimum Vale, quod jam vix ille apprehenderet auribus: rursumque ad eundem, in quo jam fuit, locum relapsa est. Orpheus non aliter attonitus est duplici morte uxores, quàm qui pavidus intuitus est canem tria colla habentem, quorum medium catenis*

Quòd si fata negant veniam pro conjuge, certum est
Nolle redire mihi. Leto gaudete duorum.
Talia dicentem, nervosque ad verba moventem,
Exsangues flebant animæ. Nec Tantalus undam
Captavit refugam; stupuitque Ixionis orbis;
Nec carpsêre jecur volucres; urnisque vacàrunt
Belides; inque tùo sedisti, Sisyphe, saxo.
Tum primùm lachrymis victarum carmine fama est
Eumenidum maduisse genas; nec regia conjux
Sustinet oranti, nec qui regit ima, negare;
Eurydicenque vocant. Umbras erat illa recentes
Inter; & incessit passu de vulnere tardo.
Hanc simul, & legem Rhodopeïus accipit heros,
Ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
Exiêrat valles; aut irrita dona futura.
Carpitur acclivus per muta silentia trames,
Arduus, obscurus, caligine densus opacâ.
Nec procul absuerant telluris margine summæ.
Hic, ne deficeret, metuens, avidusque videndi,
Flexit amans oculos; & protinus illa relapsa est.
Brachiaq; intendens, prêndique & prêndere certans,
Nîl nisi cedentes infelix arripit auras. [quam
Jamque iterum moriens non est de conjuge quic-
Questa suo: quid enim sese quereretur amatam? 61
Supremumque Vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit; revolutaque rursus eodem est.
Non aliter stupuit geminâ nece conjugis Orpheus,
Quàm tria qui timidus, medio portante catenas, 65

41. *Flebant*] Vide Virgil. Georg. 4. *Quin ipsæ stupuêre domus*, &c. Ubi elegantissimè describitur Orphei descensus ad inferos, & quomodo manes musica demulserit.

1b. *Tantalus*] Vide lib. 4. v. 457.

42. *Ixionis*] De eo suprà Metam. 4. v. 46.

43. *Volucres*] Quæ Titii jecur exedunt; de quo etiam Metam. 4. v. 456

44. *Belides*] Vide iterum Met. 4. v. 462.

1b. *Sisyphe*] Metam. 4. v. 459.

46. *Eumenidum*] Met. 4. v. 451.

1b. *Regia conjux*] Proserpina Plutonis uxor.

51. *Avernas*] Fuit avernus lacus Campaniæ, quem Plutoni vetustas fabulosa, propter sulphureas quas emittit exhalationes, dicatum credidit.

65. *Qui timidus*] Vir quidam fuit, qui cùm metu Herculis in speluncam sese recessisset, unde capite inclinato prospiceret, viso Cerbero, quem ille trahebat, diriguit. De hoc proverbium extat δειλότερος παραχυπτοντος. Vide Suidam.

65. *Medio*] Cerberi collo.

68. *Quique*] Olenus erat Lethææ conjux; Uxoris crimen, quæ se pulchritudine Deabus præponere ausa fuerat, non veritus suum facere; unà cum illâ in lapidem versus est.

69. *Confisa*] Turneb. lib. 1. c. 23. legit *Tuque ô confixa figuræ* atque interpretatur. Tu, ô Lethæa, cum figurâ tuâ in lapidem obriguisti.

71. *Ide*] Mons Phrygiæ plurimis fontibus scatens.

73. *Portitor*] Charon inferorum portui præest.

74. *Ripâ*] Stygi

76. *Erebi*] Ex Chao & Caligine progenitus fuit hic Lethipater, qui sæpissime pro ipsâ inferorum sede à poëtis sumitur.

77. *Hæmon*] Mons Thraciæ. Boreæ maximè obnoxius.

78. *Inclusum piscibus*] Piscibus terminatum. Nam pisces zodiaci ultimum sunt signum, annumque terminant. Significat igitur tres annos transisse à morte Euridices.

1b. *Æquoreis*] Ita veteres. Scribe nihilominus *æthereis*; de signo enim cœlesti hîc agitur. *Heins.*

82. *Fidem dederat*] Sive, inquit poëta, infelicis conjugii dolore; sive quòd ita uxori pollicitus esset, nullam fœminam mortuâ Euridice Orpheus attigerat.

89. *Dîs genitus*] Apolline scilicet & musâ Calliope, ut plurimis placet.

Colla

Colla canis vidit: quem non pavor antè reliquit,
Quàm natura prior, saxo per corpus oborto:
Quique in se crimen traxit, voluitque videri
Olenos esse nocens: tuque, ô confisa figuræ,
Infelix Lethæa, tuæ; junctissima quondam
Pectora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide.
Orantem, frustràque iterum transire volentem,
Portitor arcuerat. Septem tamen ille diebus
Squallidus in ripâ Cereris sine munere sedit.
Cura, dolorque animi, lachrymæque alimenta fuêre.
Esse Deos Erebi crudeles questus, in altam
Se recipit Rhodopen, pulsumque Aquilonibus
Hæmon.
Tertius æquoreïs inclusum Piscibus annum
Finiêrat Titan; omnemque refugerat Orpheus
Fœmineam Venerem; seu quòd malè cesserat illi; 80
Sive fidem dederat. Multas tamen ardor habebat
Jungere se vati, multæ doluêre repulsæ.
Ille etiam Thracûm populis fuit auctor, amorem
In teneros transferre mares; citraque juventam
Ætatis breve ver, & primos carpere flores. 85

II. Collis erat, collemque super planissima campi
Area; quam viridem faciebant graminis herbæ.
Umbra loco deerat. Quâ postquam parte resedit
Dîs genitus vates, & fila sonantia movit;

Colla canis vidit: quem non pavor antè reliquit, quàm natura prior, saxo per corpus oborto: quique in se crimen traxit, voluitque videri Olenos esse nocens: tuque, ô confisa figuræ, infelix Lethæa, tuæ; junctissima quondam pectora, nunc lapides, quos humida sustinet Ide. Orantem, frustràque iterum transire volentem, Portitor arcuerat. Septem tamen ille diebus Squallidus in ripâ Cereris sine munere sedit. Cura, dolorque animi, lachrymæque alimenta fuêre. Esse Deos Erebi crudeles questus, in altam Se recipit Rhodopen, pulsumque Aquilonibus Hæmon. Tertius æquoreïs inclusum Piscibus annum Finiêrat Titan; omnemque refugerat Orpheus Fœmineam Venerem; seu quòd malè cesserat illi; Sive fidem dederat. Multas tamen ardor habebat Jungere se vati, multæ doluêre repulsæ. Ille etiam Thracûm populis fuit auctor, amorem In teneros transferre mares; citraque juventam Ætatis breve ver, & primos carpere flores. 85

Ille etiam fuisse Thracibus populis amorem transmittere in molles pueros, & decerpere primos flores extra juventutem, & breve ver ætatis.

II. Collis erat, collemque super planissima campi
Area; quam viridem faciebant graminis herbæ.
Umbra loco deerat. Quâ postquam parte resedit
Dîs genitus vates, & fila sonantia movit;

Mons erat, & super montem spatium campi planissimum, quod gramineus virescebat. Umbra ibi erat nulla; ubi postquam Dîs ortus vates concedit, & pulsavit nervos sonoros

est ligatum; quem timor non priùs omisit, quàm natura prior, silice per membra exortâ: vel Olenus, qui in se derivavit culpam, & voluit videri reus: tuque, ô misera Lethæa, confisa formæ tuæ; cum junctissima pectora, nunc saxa, quæ Ide aquosa sustinet. Portitor prohibuerat precantem, & frustrà denuo transire nitentem. Ille tamen sedit septem diebus ad ripam, sordidus, sine pane. Sollicitudo & mœror animi, atque lachrymæ fuerant illi in cibum. Postquam questus esset Deos inferorum esse feroces, se recipit in excelsam Rhodopen & Hæmon agitatum Boreâ. Sol tertio absolverat annum comprehensum piscibus æquoreis; & Orpheus sibi temperaverat ab omni fœmineâ Venere, sive quòd male illi verterat, sive quod fidem obstrinxerat. Multæ tamen maximoopere cupiebant copulari cum vate, multæ ab illo neglectæ agrè illud passæ sunt.

NOTÆ.

76. *Erebi*] Ex Chao & Caligine progenitus fuit hic Lethipater, qui sæpissime pro ipsâ inferorum sede à poëtis sumitur.

77. *Hæmon*] Mons Thraciæ. Boreæ maximè obnoxius.

78. *Inclusum piscibus*] Piscibus terminatum. Nam pisces zodiaci ultimum sunt signum, annumque terminant. Significat igitur tres annos transisse à morte Euridices.

1b. *Æquoreis*] Ita veteres. Scribe nihilominus *æthereis*; de signo enim cœlesti hîc agitur. *Heins.*

82. *Fidem dederat*] Sive, inquit poëta, infelicis conjugii dolore; sive quòd ita uxori pollicitus esset, nullam fœminam mortuâ Euridice Orpheus attigerat.

89. *Dîs genitus*] Apolline scilicet & musâ Calliope, ut plurimis placet.

Umbra

umbra adfuit loco. Non arbor Chaonia defuit, non ſilva Heliadum, non eſculus excelſis foliis, nec tiliæ leves, nec fagus, & caſta laurus, & coryli fragiles, & fraxinus idonea jaculis, & abies enodis, & ilex ſinuata glandibus, & platanus genialis, & acer diſcolor, & ſimul ſalices juxta fluvios, et lotos juxta aquas florens, & buxus ſemper virens, & exiles myricæ, & myrtus bicolor, & tinus cærulea baccis. Vos etiam hederæ flexipedes adfuiſtis, & unà vites pampineæ, & ulmi maritatæ vitibus, & orni, & piceæ, & arbutus onuſta pomo rubenti, & palmæ flexiles præmia victoris, & pinus ſuccincta

Umbra loco venit. Non Chaonis abfuit arbos,
Non nemus Heliadum, non frondibus eſculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus, & innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus utilis haſtis,
Enodiſque abies, curvataque glandibus ilex,
Et platanus genialis, acerque coloribus impar,
Amnicolæque ſimul ſalices, & aquatica lotos,
Perpetuòque virens buxus, tenueſque myricæ,
Et bicolor myrtus, & baccis cærula tinus:
Vos quoque flexipedes hederæ veniſtis, & unà
Pampineæ vites, & amictæ vitibus ulmi:
Ornique, & piceæ, pomoque onerata rubenti
Arbutus, & lentæ victoris præmia palmæ:
Et ſuccincta comas, hirſutaque vertice pinus;
Grata Deûm matri. Siquidem Cybeleïus Attis
Exuit hâc hominem, truncoque induruit illo.
III. Adfuit huic turbæ metas imitata cupreſſus,

comâ atque biſpida in faſtigio, placens matri Deûm. Siquidem Attis Cybeleïus ſpoliatus hominis figurâ, in hanc mutatus erat, *& diriguit illo ſtipite.*

III. *Cupreſſus ſpeciem exhibens pyramidum,*

NOTÆ.

90. *Umbra*] Quia arbores, cantûs dulcedine illectæ illuc confluxerunt.

Ib. *Chaonis*] *Quercum* dicit, cujus generis arboribus Chaonia Epiri provincia, in quâ etiam vocalibus quercubus celeberrima ſilva Dodonæa, imprimis abundat, à Chaone fratre Heleni dicta.

91. *Nemus Heliadum*] *Populos* dicit, in quas Heliades ſeu Solis filias Phaetontis ſorores mutatas fuiſſe ſupr. lib. 2. vidimus.

Ib. *Eſculus*] Arbor eſt glandifera, Jovi ſacra, cujus glandibus, nondum inventis frugibus, primi mortales pro eſcâ utebantur.

92. *Innuba*] Quia Daphne, quæ in laurum mutata eſt, nunquam Apollinis amoribus aurem præbere voluit.

95. *Genialis*] Genio & voluptati dicata. Virg. 4. Georg. *Miniſtrantem platanum potantibus umbram.*

Ib. *Coloribus impar*] *Acèr* arbor eſt variis coloribus diſtincta, unde *acernæ* menſæ poſt citreas in pretio apud priſcos fuerunt.

96. *Lotos*] Arbor eſt Africæ familiaris fructum ferens adeò gratum, ut hoſpitibus patriæ oblivionem inducere dicatur.

98. *Myrtus*] Arbuſcula eſt Veneri dicata, cujus altera parte folia paulò ad nigritiem vergunt.

Ib. *Tinus*] Laurus eſt ſilveſtris, cærulcâ baccâ, ut refert Plinius.

99. *Flexipedes*] Hedera verò, quæ Baccho ſacra, nodoſis, & errabundis flagellis, tanquam flexis & curvis pedibus ſerpit.

100. *Amictæ*] Quia vites ulmis fulcire conſueverant.

101. *Orni*] Eo nomine montanæ arbores quæ libet intelliguntur, in ſpecie tamen fraxinus ſylveſtris.

102. *Lentæ*] Flexiles equidem palmæ rami, attamen oneri cedere neſcii: unde & victoribus, honoris causâ, tribuebantur.

103. *Succinctæ*] Quia in vertice tantùm frondes pinus emittit

104. *Deûm matri*] Quæ Cybele eſt, ſeu Rhea, plurimis itemque aliis nominibus inſignita.

Ib. *Attis*] Qui puer Cybele adamatus, ſacriſque ſuis eâ lege præpoſitus, ut caſtitatem ſervaret, cum in Sagaritide Nymphâ peccâſſet, in furorem verſus ſeſe exſecuit. Sibi inſuper manus violentas parabat; verùm Deæ miſeratione in pinum mutatus. Vide Cap. *Super alta vectus Attys*, &c.

106. *Metas*] Ejuſmodi etiamnum hodie pyramidatâ formâ in hortis conſpicimus.

Nunc

Nunc arbor, puer antè Deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, & nervis temperat arcus.
Namque ſacer Nymphis Carthæa tenentibus arva
Ingens cervus erat: latèque patentibus altas
Ipſe ſuo capiti præbebat cornibus umbras:
Cornua fulgebant auro: demiſſaque in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla ſuper frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur: parilique ex ære nitebant
Auribus in geminis circum cava tempora baccæ.
Iſque metu vacuus, naturalique pavore
Depoſito, celebrare domos, mulcendaque colla
Quamlibet ignotis manibus præbere ſolebat.
Sed tamen ante alios, Ceæ pulcherrime gentis,
Gratus erat, Cypariſſe, tibi. Tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam:
Tu modò texebas varios per cornua flores:
Nunc, eques in tergo reſidens, huc latus & illùc
Mollia purpureis frænabas ora capiſtris.
Æſtus erat, mediuſque dies, ſoliſque vapore
Concava littorei fervebant brachia Cancri.
Feſſus in herbosâ poſuit ſua corpora terrâ
Cervus, & arborea ducebat frigus ab umbrâ.
Hunc puer imprudens jaculo Cypariſſus acuto
Fixit: &, ut fævo morientem vulnere vidit,
Velle mori ſtatuit. Quæ non ſolatia Phœbus
Dixit? & ut leviter, pro materiaque doleret,
Admonuit. Gemit ille tamen: munuſque ſupremum,
Hoc petit à Superis, ut tempore lugeat omni.
Jamque, per immenſos egeſto ſanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem,

nunc arbor, priùs puer amatus ab illo Deo, qui aptat citharæ nervos, & aptat arcui nervos, fuit ex eo numero. Namque vaſtus cervus erat dicatus Nymphis tenentibus agros Carthæos; atque ipſe præſtabat excelſas umbras ſuo capiti vaſtis cornibus. Cornua radiabant auro, atque torques gemmati pendebant ex collo tereti defluentes in armos: Bacca argentea alligata fronti tenuibus loris agitabatur: atque bullæ ex eodem ære fulgebant in ambabus auribus circum depreſſa tempora. Atque is exper timens, & omiſſo naturali metu, conſuevérat celere domos, & celebre collum palpandum, etiam manibus ignotis. Sed tamen tibi placebat præ cæteris, Cypariſſi formoſiſſime ex natione Ceâ. Tu agebas cervum ad intacta pabula, & ad aquas puri fontis. Tu modò intexebas variis flores cornibus: modò eques ſedens in dorſo, hac & illàc vectus frena adhibebas ori facili capiſtris purpureis. Calor erat intenſus, & dies medius atque brachia ſinuoſi Cancri littorei æſtuabant. Cervus laſſus demiſit corpus jam in terram gramineam: & captabat frigus ab umbrâ arboreâ. Puer Cypariſſus neſcius hunc tranſfixit telo acuto; atque ut vidit oleantem crudeli plagâ, decrevit velle obire. Quam conſolationem Apollo non inſinuavit? & locutus eſt ut parce lugeret, & prout tam levis cauſa poſcit. Tamen ſuſpirat, & fecit hoc ut unum donum a Diis, ut ſemper fleat. Jamque ſanguine exhauſto per immoderatas lachrymas, artus cœperunt mutari in viridem colorem:

NOTÆ.

107. *Nunc arbor*] Fuit Cypariſſus puer formoſiſſimus, Apollini gratus, qui cervum quem in deliciis habebat cum imprudens occidiſſet, tanto eſt affectus dolore, ut mori omnino vellet; quamobrem in cupreſſum ab Apolline mutatus.

109. *Carthæa*] Id eſt, quæ ad Carthæam urbem ſpectarent. Fuit autem Carthæa una ex quatuor Ceæ inſula urbibus, Cypariſſi patria.

116. *Baccæ*] Margaritæ uniones.

120. *Ceæ*] Quæ Cycladum eſt una in mari Ægæo.

127. *Caneri*] Syderis cœleſtis, quod poſtquam ſol eſt ingreſſus, excitantur æſtus vehementiſſimi.

133. *Pro materiâ*] Cervo nimirum, cui non abſimilem reperire, cujus inſuper amiſſi dolorem plurimis aliis rebus lenire poſſet.

& crines, qui modò pendebant ex fronte candida, mutari in comam hispidam, atque duritie mutatâ ferri versus cœlum sucrem tenui fastigio. Deus mœstus indolet, atque, inquit, Deplorabris à nobis & deplorabis alios, & aderis lugentibus.

IV. *Poeta allexerat ejusmodi silvam; & decebat merito in consessu ferarum, & turbæ avium. Postquam satis tentarunt nervos percussos pollice atque cognovit sonos diversos convenire, quanquam non è sonarent, hoc carmen voce modulatus est. Musa mater, fac mihi amnem strictis versibus ab Jove: omnia cedunt Jovis imperio. Jovis numen sæpe cantatum est à me antehac. Cantavi per Ætra sublimior i gigantas & fulmina victrica dejecta per campos Phlegræos. Nunc opus est lyrâ molliore; atque dicamus pueros amatos à Diis, atque puellas correptas amoribus nefandis meruisse pœnam libidine. Rex Deorum olim flagravit desiderio Ganymedis Phrygii: atque aliquid est repertum, quod Jupiter mallet se esse, quàm id quod erat, In nullam tamen avem vult mutari, nisi quæ posset gestare sua fulmina. Nec mora, dare acta simulatis* aquilæ *pennis sustulit Iliaden: qui nunc etiam temperat pocula, atque offert nectar Jovi, nolente Junone.*

Et modò, qui niveâ pendebant fronte capilli,
Horrida cæsaries fieri: sumtoque rigore
Siderum gracili spectare cacumine cœlum.
Ingemuit, tristisque Deus, Lugebere nobis,
Lugebisque alios, aderisque dolentibus, inquit.
IV. Tale nemus vates attraxerat: inque ferarum
Concilio medius, turbæ volucrumque sedebat.
Ut satis impulsas tentavit pollice chordas;
Et sensit varios, quamvis diversa sonarent,
Concordare modos; hoc vocem carmine movit:
Ab Jove, Musa parens (cedunt Jovis omnia regno,)
Carmina nostra move. Jovis est mihi sæpe potestas
Dicta priùs. Cecini plectro graviore Gigantas,
Sparsaque Phlegræis victricia fulmina campis.
Nunc opus est leviore lyrâ: puerosque canamus
Dilectos Superis: inconcessisque puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam.
Rex Superum Phrygii quondam Ganymedis amore
Arsit: & inventum est aliquid, quod Jupiter esse,
Quàm quod erat, mallet. Nullà tamen alite verti
Dignatur; nisi quæ possit sua fulmina ferre.
Nec mora: percusso mendacibus aëre pennis
Abripit Iliaden. Qui nunc quoque pocula miscet,
Invitaque Jovi necta Junone ministrat.

NOTÆ.

142. *Lugebis*] Hoc ex Romanâ consuetudine dictum est. Nam (ut Servius scribit) cupressi rami ante fores domûs, in quâ cadaver esset, ponebantur; ne quis per imprudentiam ingrediens pollueretur, unde illam inferis consecratam, i. e. lacrymis & luctibus; vel quod cæsa nunquam revirescit. Plinius Ditis sacram cupressum scribit, atque funebri signo ante domos poni solitam: eamque rogis adhiberi scribit. *Varro* propter gravem Ultrinæ odorem; tetri ex cadavere odoris arcendi causâ. Plin. lib. 16. cap. 33.

148. *Parens*] Calliopen Musam Orphei matrem fuisse supra diximus.

150. *Graviore*] Quali bella cantari decet.

Ib. *Gigantas*] Qui adversus Deos bellum movere non sunt veriti, sicuti in primo vidimus.

151. *Phlegræis*] Quos alii in eâ Macedoniæ parte quæ *Pallene* postea dicta est, in peninsulâ, ad sinum Thermaicum; alii in Thessaliâ, in Thraciâ, in Campaniâ denique collocant, ubi forum Vulcani.

152. *Lacunar*] Amoribus convenienti sono molliore.

153. *Paratis*] Qualis fuit Myrrha.

155. *Ganymedis*] Qui Trois Phrygiæ regis fuit filius.

158. *Quæ possit*] Aquila est, quæ in volucrum divisione Jovi cessit, altiùs quàm cæteræ aves volat, solem fixis oculis audet intueri, fulmine non tangitur; imò Jovi fulmina ministrâsse dicitur cùm adversus Titanas proficisceretur, quæ denique in cœlum relata fulmen unguibus tenere fingitur; hinc Jovis armiger dicitur.

160. *Iliaden*] Ganymedem dicit Ili fratrem Ilio oriundum.

161. *Invitâ*] Tum propter filium Heben à Jovi poculis, Ganymedis causâ remotum; tum propter amores.

V. Apollo te etiam dilexisset in cœlo, Amyclide, si fata tristia tempus indulsissent statuendi. Tamen immortalis es, quantùm licet; & quoties ver fugat hiemem; atque Aries subsequatur pisces aquosos, tu totus appares, & flores in viridi glebâ. Mitis pater Apollo te amavit præ cæteris, & Delphi sita in medio orbe destituti sunt vocibus, dum Deus celebrat Eurotan, & Spartam nullis mœnibus cinctam; neque citharæ, neque sagittæ illi curæ sunt: Ipse suæ divinitatis oblitus non renuit portare plagas aut tenere canes, aut ire comes per cacumina montis asperi: atque fovet amorem longâ consuetudine. Jamque sol erat ferè medius noctis præteritæ & subsequentis, & distabat utrimque æquali intervallo. Tollunt amictum à corpore, & fulgent humore pinguis olei, atque veniunt in certamen vasti disci. Quem antè libratum Apollo jecit in aërem & discussit nubes objectas pondere. Pondus recidit in

V. Te quoque, Amyclide, posuisset in æthere Phœbus,
Tristia si spatium ponendi fata dedissent.
Quà licet, æternus tamen es: quotiesque repellit
Ver hiemem, Piscique Aries succedit aquoso,
Tu toties oreris, viridique in cespite flores.
Te meus ante alios genitor dilexit, & orbis
In medio positi caruerunt præside Delphi,
Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat
Sparten; nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ.
Immemor ipse sui non retia ferre recusat;
Non tenuisse canes; non per juga montis iniqui
Isse comes: longâque alit assuetudine flammas.
Jamque ferè medius Titan venientis & actæ
Noctis erat, spatioque pari distabat utrimque:
Corpora veste levant, & succo pinguis olivi
Splendescunt, latique ineunt certamina disci.
Quem priùs aërias libratum Phœbus in auras
Misit, & oppositas disjecit pondere nubes.
Recidit in solidam longo post tempore terram
Pondus: & exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actusque cupidine ludi,
Tollere Tænarides orbem properabat; at illum
Dura repercussum subjecit in aëra tellus
In vultus, Hyacinthe, tuos. Expalluit æquè,

duram terram longa post tempore, & ostendit illius peritiam, simul & vires. Continuò temerarius Tænarides, impulsus desiderio ludi, festinabat tollere discum: at solida terra sursum jecit repercussum in ejusdem juvenis faciem tuam, Hyacinthe. Ipse Deus æque expalluit,

NOTÆ.

162. *Amyclide*] Hyacinthus est Amyclæ, Amyclarum in Laconiâ conditoris, filius.

165. *Aries*] Qui Zodiacus est in zodiaco, quod, relictis piscibus, postquam sol est ingressus, benignius radius suos ad nos transmittit, vernalemque tempestatem inchoat.

166. *Flores*] Quia in florem mutatus Hyacinthus.

168. *Medio*] Lutatius exponens illud Statii lib. 1. Thebaid. *Audit & medius cœli Parnassus*, sic scribit; *Bene medius*; nam cùm Jupiter medium mundi locum velle tagnoscere, duas aquilas ab ortu & occasu dimisisse fertur, quæ volatu lassæ in Parnassi vertice quieverunt quem *Strabo* τον τῆς γῆς ὀμφαλὸν appellat; Vel quòd cataclysmi tempore, *Terræ fuerat defensamen & asylum*, Lucan.

169. *Eurotan*] Qui fluvius est Laconiæ, Amyclas Hyacinthi patriam præterfluens.

Ib. *Immunitatem*] Quippe quam satis civium virtute custoditam Lacedæmonii diu arbitrati sunt.

170. *Citharæ & sagittæ*] Quæ sunt Apollinis insignia.

174. *Medius Titan*] Meridies erat.

177. *Disci*] Qui orbis fuit ex ferro, ære, lapide, ligno etiam; quem medium loro, amenti vice trajectum ita in sublime jaci oportebat, ut intra præscriptos fines decideret.

183. *Tænarides*] Hyacinthus Lacon, à Tænaro Laconiæ promontorio sic dictus.

184. *Deus*] Zephyrum Apollinis rivalem & sibi in amore prælati vehementer flantem divertisse discum in pueri caput, scribunt Palæphatus lib. 1. & Tzetzes 1. Chil. 11. & Lucianus in Dialogo Apollinis & Martis.

Ac puer, ipse Deus: collapsosque excipit artus:
Et modò te refovet, modò tristia vulnera siccat;
Nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
Nil prosunt artes. Erat immedicabile vulnus,
Ut si quis violas, riguove papaver in horto,
Liliaque infringat, tolvis hærentia virgis;
Marcida demittant subitò caput illa gravatum;
Nec se sustineant; spectentque cacumine terram,
Sic vultus moriens jacet; & defecta vigore
Ipsa sibi est oneri cervix; humeroque recumbit.
Laberis, Oebalide, primâ frandate juventâ,
Phœbus ait: videoque tuum, mea crimina, vulnus.
Tu dolor es, facinusque meum. Mea dextera leto
Inscribenda tuo est: Ego sum tibi funeris auctor.
Quæ mea culpa tamen? nisi si lusisse, vocari
Culpa potest: nisi culpa potest, & amâsse, vocari.
Atque utinam pro te vitam, tecumve liceret
Reddere! sed quoniam fatali lege tenemur;
Semper eris mecum, memorique hærebis in ore.
Te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt.
Flosque novus scripto gemitus imitabere nostros.
Tempus & illud erit, quo se fortissimus heros
Addat in hunc florem; folioque legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fusus humi signaverat herbam,
Definit esse cruor: Tyrioque nitentior ostro
Flos oritur, formamque capit, quam lilia; si non
Purpureus color huic; argenteus esset in illis.

ac puer; & tales membra collapsa: & modò te refecit: modò effergit hostes plagas: modò retrect sperans curationem medicinæ adhibitus. Artes nullius sunt auxilia. Vulnus erat insanabile. Quem admodum si quis aliquem violas; vel papaver in horto rigue, aut lilia juncta floribus cacumibus; illa flaccida statim demittunt caput grave, neque se sustinent, & capite demisso respiciunt terram; sic facies moribunda languet, & cervix defluta ceteris ipsa est sibi onus, & humero dat in ipsum. Quem Oebalide, primâ fraude juventæ, lusisti, atque istum plagam, quod est meum crimen. Tu es dolor & plaga mea: mea manus ego infelicianda de morte tuâ: ego sum tibi causa obitûs. Quod tamen est unum flagitium? nisi si potest dici flagitium lusisse: nisi si etiam potest dici flagitium dilexisse. Atque utinam mihi contigisset mori pro te, vel tecum! sed quoniam nos Dii prohibuerunt legesque fati ne unquam moriamur, semper eris mecum atque memoriæ in ore nostro hærebis. Lyra tacta manu, carmina nostra te laudabunt, & flos novus repræsentabit literas in folio tuo scriptis nostris gemitus. Tempus quoque erit, quo heros fortissimus se adjungat in hunc florem, & legatur eadem folia. Dum autem talia memorantur ab ore Apollinis, ecce sanguis, qui sparsus per terram tinxerat herbam, esse quit cruor, & flos formabatur purpurâ Tyriâ nitentior, atque induit formam similem ei, quam cepit lilia; nisi esset illi purpureus color, natus esset in illis.

NOTÆ.

185. *Deus*] Apollo, qui mactatum parum vidit.

196. *Oebalide*] Hyacinthum compellat, ei ab Oebalo Laconiæ urbe nomen illud.

199. *Infrendenda*] Ut mortis causa habeatur.

203. *Tenemur*] Dii enim cùm naturâ sint immortales, nullâ ratione vitam possunt deponere.

206. *Flesque*] Videtur namque syllaba *ai*, seu interjectio gemitum significans in Hyacintho fuisse, quemadmodo inscripta.

207. *Illud*] Vide Ovidium; è cujus sanguine natus flos Hyacinthus, in cujus foliis primùm syllaba, *ai ai*; inscripta videtur, lib. 13. v. 396.

209. *Vera*] Quippe qui Delphis oracula tenebat.

211. *Tyrio*] Id est, pulcherrimo, cujusmodi à Tyro Phœnicum urbe celeberrimâ olim petebatur.

Non

Non satis hoc Phœbo est: is enim fuit auctor honoris.
Ipse suos gemitus foliis inscribit; & ai, ai,
Flos habet inscriptum: funestaque littera ducta est.
Nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon; honorque
Durat in hoc ævi: celebrandaque more priorum
Annua prælatâ redeunt Hyacinthia pompâ.
VI. At si fortè roges fœcundam Amathunta metalli,
An genuisse velit Propœtidas; abnuat æquè,
Atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu
Frons erat; unde etiam nomen traxêre Cerastæ.
Ante fores horum stabat Jovis hospitis ara,
Lugubris sceleris: quam si quis sanguine tinctam
Advena vidisset, mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathusiacasve bidentes:
Hospes erat cæsus. Sacris offensa nefandis,
Ipsa suas urbes, Ophiusiaque arva parabat
Deserere alma Venus. Sed quid loca grata, quid urbes
Peccavêre meæ? quod crimen, dixit, in illis?
Exilio pœnam potiùs gens impia pendat,
Vel nece; vel si quid medium mortisque fugæque.
Idque quid esse potest, nisi versæ pœna figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos; ad cornua vultum
Flexit; & admonita est hæc illis posse relinqui:
Grandiaq; in torvos transformat membra juvencos.

Non satis est istud Apollini: namque is fuit causa honoris. Ipse inscribit suos gemitus foliis, & flos habet inscriptum ai, ai, & tristis littera exarata est. Neque Sparten pudet tulisse Hyacinthon; & gloria perstat usque ad hoc tempus: atque Hyacinthia annua, celebranda ritu veterum, recurrunt; præ edente pompâ.

VI. At si fortè exquiras ab Amathunte metallis abundante, an capiat produxisse Propœtidas, perinde neget ac negat illos, quibus olim frons erat scabra duplici cornu, unde etiam nomen habuerunt Cerastæ. Ad aram Jovis hospitalis erat ante horum ostia, lugubre causâ sceleris; quod si quis peregrinus vidisset infectum cruore, arbitraretur vitulos lactentes, aut oves Amathusias ibi cæsas: sed advena erat jugulatus. Ipsa alma Venus, infensa sacris horrendis, volebat deserere tam Ophiusios & suas urbes. Verùm, ait, quid loca dilecta, quid urbes meæ deliquerunt, quod vitium est in illis? Gens scelesta expiet pœnas exilio, vel morte, vel si quid medium est inter mortem & exilium. Atque id quid potest esse, nisi pœna mutatæ formæ? Dum incerta est, in quam figuram eos vertat, detorquet faciem ad cornua, atque admonita est hæc posse illis relinqui: & mutat vastos artus in truces juvencos.

NOTÆ.

216. *Funesta*] Quâ in funeribus utuntur.

217. *Sparten*] Quod nomen non modò Hyacinthi patriæ seu urbi Spartæ, sed ejusdem aviæ Lacedæmonis uxori, ut Pausanias tradit.

219. *Hyacinthia*] In Hyacinthi honorem quotannis celebrata.

220. *Amathunta*] Cypri urbem.

223. *Cerastæ*] *Cerastis* dicta est olim insula Cypros ob multa κέρατα seu promontoria: ex quo forte datus locus fabulæ. Quanquam alii ex incolarum feritate, vel etiam ex tumoribus quos illi in capite cornuum vice gerebant, tractum crediderunt.

224. *Hospitis*] Qui hospitibus, quos in tutela habet, jura dare creditus: unde & Hospitalis dictus à Græcis Ξενιος.

225. *Lugubris sceleris*] Hæc mendosa esse dicit Heinsius, sed in tribus MSS. invenit, *lugubris sceleri*, i. e. ara lugens, seu luctum ferens propter scelus in ea commissum. Si legatur *sceleris* subaudi *causâ*, eodem prorsus sensu.

227. *Amathusiacas*] *Cyprias*. Nam Cyprus *Amathusia* etiam fuit appellata.

229. *Ophiusia*] Cypria. Cujus tamen nominis, Cypro competentis, neque mentio ulla apud geographos, neque ratio apud interpretes.

232. *Gens impia*] Cerastæ.

VII. *Tamen turpes Propœtides non sunt veritæ inficiari Venerem esse Deam: quamobrem ejus irâ dicuntur primæ prostituisse corpora cum pulchritudine. Postquam autem pudor ejectus est, & sanguis oris diriguit, mutatæ sunt in durum saxum levi differentiâ.*

VIII. *Quas quia Pygmalion viderat ætatem transigentes per crimen, deterritus vitiis, quæ natura indidit plurima ingenia muliebria, vivebat cœlebs absque uxore, atque diu carebat fœmineo thalamo. Interea sculpit feliciter ebur candidum mirâ arte, atque addidit speciem, quâ nulla puella potest nasci: & tactus est amore sui operis. Vultus est veræ puellæ quam arbitreris vivere, & nisi prohibeat verecundia, velle moveri: ut quidem ars celatur arte sua. Pygmalion miratur, & pectore concipit ardores erga corpus fictum. Sæpe admovet operi manus explorantes an illud sit corpus an ebur: nec tamen adhuc esse dicit. Osculat ea, & putat reddere: & loquitur, & putat tangere; & putat digitos premere membris tactis, & timet ne livor sæviat in membra pressa. Et nunc blanditiis utitur, nunc illi portat concha, & lapillos expolitos, dona accepta puellis, itemque unguentatas, & flores diversorum colorum, & lilia, & pilas pictas, & guttas lapsas ab arbore Heliadum. Decorat quoque membra vestibus, inserit gemmas digitis, ponit ampla monilia collo. Expolitæ margaritæ pendent ex auribus, redimicula ex pectore. Omnia sunt decori, neque minùs pulchra videtur nuda.*

VII. Sunt tamen obscœnæ Venerem Propœtides ausæ
Esse negare Deam: pro quo sua numinis irâ
Corpora cum formâ primæ vulgâsse feruntur,
Utque pudor cessit, sanguisque induruit oris,
In rigidum parvo silicem discrimine versæ.

VIII. Quas quia Pygmalion ævum per crimen agentes
Viderat, offensus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, sine conjuge cœlebs
Vivebat: thalamique diu consorte carebat.
Interea niveum mirâ feliciter arte
Sculpit ebur: formamque dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest: operisque sui concepit amorem.
Virginis est veræ facies: quam vivere credas:
Et, si non obstet reverentia, velle moveri:
Ars adeò latet arte sua. Miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec ebur tamen esse fatetur.
Oscula dat, redditque putat; loquiturque, tenetque;
Et credit tactis digitos insidere membris:
Et metuit, pressis veniat ne livor in artus.
Et modò blanditias adhibet: modò grata puellis
Munera fert illi conchas, teretesque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Liliaque, pictasque pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lachrymas. Ornat quoque vestibus artus:
Dat digitis gemmas; dat longa monilia collo.
Aure leves baccæ, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent; nec nuda minùs formosa videtur.

NOTÆ.

238. *Sunt tamen*] Quamvis Cerastas in juvencos converterit Venus, Propœtides tamen ausæ sunt eam negare Deam esse.

240. *Vulgâsse*] Fabulæ locum dedit Cypriarum puellarum turpitudo, quæ, ut Herodotus & Justinus referunt, corporis quæstu dotem comparare solitæ erant.

241. *Indurait*] Ut nihil erubescerent.

251. *Si non obstet*] Argute profecto, & ad hujus simulachri statuendam elegantiam opposite, quod non naturâ, sed pudore immotum fuit.

253. *Simulati*] Ad virginis similitudinem sculpti.

263. *Heliadum*] Armillas & lineas ex electro seu succino fluxisse a populis, in quas Phaëthontis sorores versæ sunt, fabulæ est.

Collocat

Collocat hanc stratis conchâ Sidonide tinctis;
Appellatque tori sociam: acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura, reponit.
Festa dies Veneri, tota celeberrima Cypro,
Venerat; & pandis inductæ cornibus aurum
Conciderant ictæ nivcâ cervice juvencæ;
Thuraque fumabant: cùm munere functus ad aras
Constitit, & timidè, Si, Dî, dare cuncta potestis;
Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburneæ.
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis,
Vota quid illa velint; & amici numinis omen
Flamma ter accensa est, apicemque per aëra duxit.
Ut rediit, simulachra suæ petit ille puellæ;
Incumbensque toro dedit oscula. Visa tepere est.
Admovet os iterum; manibus quoque pectora tentat:
Tentatum mollescit ebur, positoque rigore
Subsidit digitis, ceditque, ut Hymettia sole
Cera remollescit, tractataque pollice multas
Flectitur in facies, ipsoque fit utilis usu.
Dum stupet, & timidè gaudet, fallique veretur;
Rursus amans, rursusque manu sua vota retractat.
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum verò Paphius plenissima concipit heros
Verba: quibus Veneri grates agat; oraque tandem
Ore suo non falsa premit; dataque oscula virgo
Sensit, & erubuit; timidumque ad limina lumen
Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adest Dea. Jamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphon genuit; de quo tenet insula nomen.

IX. Editus hâc ille est, Qui, si sine prole fuisset,
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dira canam. Procul hinc natæ, procul este parentes:

Hanc componit in stratis infectis conchâ Sidoniâ, & vocat consortem lecti, atque collocat cervicem demissam in mollibus plumis, tanquam posset sentire. Dies Veneri sacra, celeberrima totâ Cypro aderat; & victimæ candido collo habentes cornua curva circumdata auro, percussæ procubuerant: Et thura fumabant, cùm donis exhibitis; constitit Pygmalion ad aram, atque pavide. Si dî potestis omnia præbere, cupio fieri uxor, non ausus est dicere, puella eburnea, dixit similis eburneæ. Cùm Venus splendida adesset suis sacris, cognovit quid illa vota significant; atque in præsagium benevoli numinis flamma ter emicuit, & impulit verticem per auras. Postquam ille rediit, adit effigiem suæ virginis, atque devolutus in lectum, admovit suavia. Visa est tepere. Denuo os admovet; explorat etiam pectus manibus: ebur manu tractatum mollescit, atque omissâ duritie flectitur & cedit digitis, sicut cera Hymettia remollescit sole, atque facta pollice ducitur in multas figuras, & fit ductilis ipso usu. Dum hæret & cunctanter lætatur, & timet decipi; iterum amans, iterum manu tractat sua desideria. Statim evasit corpus, venæ expletæ pollice micant.

Tum vero hortatus Paphius excogitavit ornatissimas voces, quibus gratias ageret Veneri; & denique tangit ora non jam ultra ficta manu. Aliqua puella sensit basia illata, & erubuit; & erigens oculos timidos versus æthera, eodem tempore aspectavit amantem, quem primùm spectavit cœlum. Dea Venus adest connubio, quod ipsa paravit; atque illa, cornibus lunaribus jam novies coactis in plenum orbem, peperit Paphon, de quo insula habet nomen.

XI. *Ille est hâc genitus, qui, si fuisset sine prole, Cinyras potuisset reputari inter beatos. Horrenda referam. Filiæ, hinc longè state, longe este parentes:*

NOTÆ.

267. *Concha*] Purpurâ Sidoniâ, seu Tyriâ.

273. *Mactat*] Sacrificio.

279. *Flamma*] Felicis utique ominis erat, ubi in sacris & libaminibus crebriùs, & altiùs emicaret ignis scintilli & flammæ. 4 Georg. v. 385.

Ter flamma ad tecti summum, fulgentia rediit,
Omine quo firmans animum, &c.

284. *Hymettia*] Ab Hymetto Atticæ monte, optimi & laudatissimi mellis feracissimo, dicta cera *Hymettia*.

290. *Paphius*] Pygmalion, Cyprus per Prolepsim ita appellatur.

298. *Editus hâc*] Mycillas legit. *Editus ex illo ipsi*, aut *edidit hunc ille est*; ut Cinyras non Pygmalionis, sed Paphi filius accipiatur.

Vel, si mei versus tangunt vestros animos, ne mihi credite in hâc parte, neque fidem habete facto: vel si fidem habeatis, credite etiam pœnam quæ secuta est factum. Si tamen natura patitur hoc videri probatum, gratulor Thracibus & nostris oris, gratulor huic terræ, quòd absit à regionibus illis, quæ protulerunt tantum monstrum. Terra Panchaïa sit opulenta amomo, & producat Cinnama, & costum juvam, & thura sudata exiguo, & flores alios, mihi prædicat etiam Myrrham: Nova arbor non fuit tanti. Ipse amor negavit sua spicula tibi hoc amoris vulnus dedisse, Myrrha, atque removit faces à tuo scelere. Altera ex tribus sororibus tetigit te torre Stygio & superis tristibus. Nefas est odio habere patrem: hoc autem patris est majus flagitium, quàm si patrem odoris. Nubes undique læti te optant; atque juventus concurrit ad pugnam pro tuo connubio ex toto orbe. Dijice unum tibi ex omnibus, Myrrha, modò ne sit pater unus inter omnes. Illa quidem cogitavit, atque restitit tursi animi; atque apud se, inquit, Quo fero me? quid cupio! Dî, eri, atque Pietas, & jura sacra parentum, avertite hoc ab ipsa. Vetat enim pietas dici vel improbare hanc amorem: atque omnia animalia jungantur sine discrimine: Nec vetitur fœdus juvencæ sustinere patrem tergo, sua filia fit uxor equo; atque caper ipse in pecora quæ gerunt; & volucris

Aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
Desit in hâc mihi parte fides; nec credite factum:
Vel, si credetis, facti quoque credite pœnam.
Si tamen admissum fieri hoc natura videri,
Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi,
Gratulor huic terræ, quòd abest regionibus illis,
Quæ tantum genuêre nefas. Sit dives amomo,
Cinnamaque, costumque suam, sudataque ligno
Thura ferat, floresque alios Panchaïa tellus,
Dum ferat & Myrrham. Tanti nova non fuit arbos.
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha: facesque suas a crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio tumidisque adflavit Echidnis
E tribus una soror. Scelus est odisse parentem:
Hic amor est odio majus scelus. Undique lecti
Te cupiunt proceres, totoque oriente juventus
Ad thalami certamen adest. Ex omnibus unum
Elige, Myrrha, tibi, dum ne sit in omnibus unus.
Illa quidem sentit; fœdoque repugnat amori:
Et secum, Quo mente fero? quid molior? inquit.
Dî precor, & Pietas, sacrataque jura parentum,
Hoc prohibete nefas: scelerique resistite tanto;
Si tamen hoc scelus est. Sed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas: coëuntque animalia nullo
Cætera delectu. Nec habetur turpe juvencæ
Ferre patrem tergo; fit equo sua filia conjux;
Quasque creavit, init pecudes, caper: ipsaque cujus

Semine concepta est, ex illo concipit ales.
Felices, quibus ista licent! humana malignas
Cura dedit leges; & quod Natura remittit,
Invida jura negant. Gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Jungitur; & pietas geminato crescit amore.
Me miseram, quod non nasci mihi contigit illîc,
Fortunâque loci læsor! quid in ista revolvor?
Spes interdictæ discedite. Dignus amari
Ille, sed ut pater, est. Ergo si filia magni
Non essem Cinyræ; Cinyræ concumbere possem.
Nunc quia tam meus est, non est meus; ipsaq; damno
Est mihi proximitas. Aliena potentior essem.
Ire libet procul hinc, patriosque relinquere fines,
Dum scelus effugiam. Retinet malus error amantem;
Ut præsens spectem Cinyram, tangamq; loquarque,
Osculaque admoveam, si nîl conceditur ultrà.
Ultra autem sperare aliquid potes, impia virgo?
Nec, quot confundas & jura & nomina, sentis?
Tune eris & matris pellex, & adultera patris?
Tune soror gnati, genitrixque vocabere fratris?
Nec metues atro crinitas angue sorores,
Quas facibus sævis oculos atque ora petentes
Noxia corda vident? at tu, dum corpore non es
Passa, nefas animo ne concipe: neve potentis
Concubitu vetito Naturæ pollue fœdus.
Velle puta: res ipsa vetat. Pius ille, memorque
Juris. Et ô vellem similis furor esset in illo!
Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum,
Quid faciat, dubitare facit, scitatur ab ipsâ,
Nominibus dictis, cujus velit esse mariti.
Illa silet primò; patriisque in vultibus hærens,
Æstuat: & tepido suffundit lumina rore.
Virgini Cinyras hæc credens esse timoris,
Flere vetat; siccatque genas; atque oscula jungit.

concipit ex illo, cujus semine creata est. Beati quibus ista sunt concessa! Solitudo humana invexit leges perversas: & jura maligna prohibent quod natura concedit. Dicuntur tamen esse nationes, inter quas & mater rem habet cum filio, & filia cum patre, atque pietas augetur duplici amore. Me infelicem, quòd mihi non obvenit illic pigni, atque male mihi est forte loci! quamobrem ea cogito? Spes prohibitæ procul abite. Ille est dignus diligi, sed tanquam genitor. Adeòque nisi essem nata magni Cinyræ, possem jungi cum Cinyrâ. Nunc quia tam meus est pater, non potest esse meus maritus: atque ipsa propinquitas est mihi damnosa. Magìs valerem si essem aliena. Fert animus hinc longè discedere, atque deserere fines patrios, modò ut vitem nefas. Turpis amor retinet amantem, ut adstans videam Cinyram, & tangam, & colloquar, & admittam suavia, si nihil præterea permittitur. Potes autem sperare aliquid aliud, pucla scelestâ? Neque sentis, quot perturbes jura & nomina? Tunc eris & pellex geminicis, & adultera patris? Tunc soror filii, atque dicaris mater fratris? Neque reformidabis furores comatas nigris serpentibus, quas pectora conjuncta vident irruentes in oculos, atque vultus tædis feralibus! At, tu, dum non adhuc fecisti culpas corpore, revocate animo; neve tuæ jura naturæ invictæ cœtu prohibite. Fingite cupidos: ne ipsius turpitudo prohibeat. Ille sanctus, & servantissimus æqui; & ô cuperem, per quod non licet, esse tibi. Adnuerat: & Cinyras, quem magnus numerus procorum cogit ambigere, quid agat, cupiatque ab ipsâ, petit nominibus, cujus viri optet esse. Illa primò tacet, atque stupens in patrios vultus, hæret, & oppletur oculos calidis lachrymis. Cinyras putans hæc esse signa metûs puellaris, jubet à luctu genas temperare, & abstergit genas, atque suavia dat.

NOTÆ.

305. *Nostro orbi*] Thraciæ. Nam Orpheus Thrax fuit.

Ib. *Gentibus*] Thraciæ nostræ gelidæ, quæ non calet amore incesto.

306. *Absit*] Quandòm enim Thracia Orphei, qui hæc loquitur, patria à Cypro, Arabia deinde quò confugit Myrrha, dulcis est?

307. *Amomo*] Qui frutex exoticus laudatissimi odoris.

308. *Costum*] Frutex est etiam gratissimi odoris.

309. *Panchaïa*] Arabiæ ut felicis pars felicissima, non procul à mari Arabici ostio.

310. *Tanti*] Ut pro nefandam libidinem in arborem Myrrha mutaretur.

313. *Stygio*] Face infernali.

Ib. *Echidnis*] Viperis, quibus furiæ caput præcipuum habent horridum.

314. *Soror*] Tisiphone, Alecto, seu Megæra.

318. *Ulnar*] Pater.

Semine

NOTÆ.

331. *Gentes*] Hi sunt Troglodytæ Æthiopes qui & uxores habent communes, & brutorum more vivunt.

Ib. *Meus*] Conjux.

340. *Proximus*] Sanguinis & generis propinquitas.

349. *Sorores*] Furias, scelerum ultrices.

Myrrha

Myrrha effata lætatur datis osculis atque interrogata qualem maritum cupiat habere; Tibi parem, ait. At ille prolat verba non intellecta; atque, inquit. Esto semper tam pia. Puella sibi conscia flagitii, dejecit oculos in terram, ad prolatum nomen pietatis. Nox erat media; atque sopor oppresserat sollicitudines & pectora hominum. At puella Cinyreia experrecta æstuat amore, quem vincere non poterat, & revolvit desideria insana. Et modò despondet animo, modò vult periculum facere, & pudet, & cupit; neque reperit quod incipiat. Atque ut alta pinus percussa bipenni, inserta est in quam partem ruat, cùm ictus ultimus superest; atque metuitur ab omni latere: Ita mens incerta, vario affectu erepta, huc atque illuc vacillat, & impellitur utroque. Neque finis aut requies amoris invenitur, nisi obitus. Obitus placet: Exsurgit, atque parat gulam premere laqueo: & cingulo ad supremum postem alligato, Dilecta Cinyra, vale, inquit; atque scire te causam esse necis, atque accommodabat laqueum collo patenti. Nurus si fictum vocum pertulit ad fideles aures nutricis regis Cinyrei, foresque alumnæ. Exit anus, atque aperit januam, & intuens instrumenta necis decreta, eodem tempore exclamat, scindit plagas, & nodos dissecat. atque frangit laqueos demptos collo. Tum demùm spatium fit ejulandi, & amplectendi, atque petendi causam suspendii. Puella tanquam mota furit, atque hærens spectat torvum, & dolet cunctis tardæ mortis à nutrice deprehendi sese. Urget vetula ut revelet; atque detegens capillis suis albos, & vacuas mammas, orat per innumerabila & prima nutrimenta, ut sibi credat quicquid molestum est. Illa repellens orantem, suspirat. Nutrix confirmata est silentium; neque modò promittere fidem sed etiam auxilium. Indica, ait, atque patere me tibi fautricem: Mea senectus non est mora.

Myrrha datis nimiùm gaudet: consultaque qualem
Optet habere virum, Similem tibi dixit. At ille
Non intellectam vocem, collaudat; &, Esto
Tam pia semper, ait. Pietatis nomine dicto,
Demisit vultus, sceleris sibi conscia, virgo.
Noctis erat medium, curasque, & pectora somnus
Solverat. At virgo Cinyreia pervigil igni
Carpitur indomito: furiosaque vota retractat.
Et modò desperat, modò vult tentare; pudetque;
Et cupit; &, quod agat, non invenit; utque securi
Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
Quò cadat, in dubio est; omnique à parte timetur;
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc levis, atque illùc; momentaque sumit utroque.
Nec modus aut requies, nisi mors, reperitur amoris.
Mors placet. Erigitur; laqueoque innectere fauces
Destinat; & zonâ summo de poste revincta,
Care, vale, Cinyra, causamque intellige mortis,
Dixit: & aptabat pallenti vincula collo.
Murmura verborum fidas nutricis ad aures
Perveniisse ferunt, limen servantis alumnæ.
Surgit anus, referatque fores: mortisque paratæ
Instrumenta videns, spatio conclamat eodem,
Seque ferit, scinditque sinus, ereptaque collo
Vincula dilaniat. Tum denique flere vacavit;
Tum dare complexus, laqueique requirere causam.
Muta silet virgo, terramque immota tuetur;
Et deprensa dolet tardæ conamina mortis.
Instat anus; canosque suos, & inania nudans
Ubera, per cunas alimentaque prima precatur,
Ut sibi committat, quicquid dolet. Illa rogantem
Adversata gemit. Certa ex exquirere nutrix;
Nec solum spondere fidem. Dic, inquit; opemque
Me sine ferre tibi. Non est mea pigra senectus.

Myrrha effata lætatur datis osculis atque interrogata qualem maritum cupiat habere; Tibi parem, ait. At ille prolat verba non intellecta; atque, inquit. Esto semper tam pia. Puella sibi conscia flagitii, dejecit oculos in terram, ad prolatum nomen pietatis. Nox erat media; atque sopor oppresserat sollicitudines & pectora hominum. At puella Cinyreia experrecta æstuat amore, quem vincere non poterat, & revolvit desideria insana. Et modò despondet animo, modò vult periculum facere, & pudet, & cupit; neque reperit quod incipiat. Atque ut alta pinus percussa bipenni, inserta est in quam partem ruat, cùm ictus ultimus superest; atque metuitur ab omni latere: Ita mens incerta, vario affectu erepta, huc atque illuc vacillat, & impellitur utroque. Neque finis aut requies amoris invenitur, nisi obitus. Obitus placet: Exsurgit, atque parat gulam premere laqueo: & cingulo ad supremum postem alligato, Dilecta Cinyra, vale, inquit; atque scire te causam esse necis, atque accommodabat laqueum collo patenti. Nurus si fictum vocum pertulit ad fideles aures nutricis regis Cinyrei, foresque alumnæ. Exit anus, atque aperit januam, & intuens instrumenta necis decreta, eodem tempore exclamat, scindit plagas, & nodos dissecat. atque frangit laqueos demptos collo. Tum demùm spatium fit ejulandi, & amplectendi, atque petendi causam suspendii. Puella tanquam mota furit, atque hærens spectat torvum, & dolet cunctis tardæ mortis à nutrice deprehendi sese. Urget vetula ut revelet; atque detegens capillis suis albos, & vacuas mammas, orat per innumerabila & prima nutrimenta, ut sibi credat quicquid molestum est. Illa repellens orantem, suspirat. Nutrix confirmata est silentium; neque modò promittere fidem sed etiam auxilium. Indica, ait, atque patere me tibi fautricem: Mea senectus non est mora.

NOTÆ.

365. *Non intellectam*] Non eo quidem sensu, quod dicebat Myrrha.

380 *Cinyra*] Amatorie, nam patris nomen amanti invidiosum.

382. *Nutrix*] Nutricem hinc Liberalis 24, Fab. appellat Hippalyten.

385. *Instat anus*] Zonam laquei vice summo de poste vinctam.

Seu furor est, habeo quæ carmine sanet, & herbis:
Sive aliquis nocuit, magico lustrabere ritu.
Sive est ira Deûm, sacris placabilis ira.
Quid rear ulteriùs? certè fortuna, domusque
Sospes, & in cursu est: vivunt genitrixque, paterque.
Myrrha, patre audito, suspiria duxit ab imo
Pectore. Nec nutrix etiamnum concipit ullum
Mente nefas; aliquemque tamen præsentit amorem.
Propositique tenax, quodcunque sit, orat, ut ipsi
Indicet; & gremio lachrymantem tollit anili;
Atque ita complectens infirmis colla lacertis,
Sensimus, inquit, amas; & in hoc mea (pone timorem)
Sedulitas erit apta tibi, nec sentiet unquam
Hoc pater. Exsiluit gremio furibunda, torumque
Ore premens, Discede, precor; miseroque pudori
Parce, ait. Instanti, discede, aut desine, dixit,
Quærere quid doleam: scelus est, quod scire laboras.
Horret anus: tremulasque manus annisque, metuque
Tendit; & ante pedes supplex procumbit alumnæ.
Et modò blanditur; modò, si non conscia fiat,
Terret; & indicium laquei, cœptæque minatur
Mortis, & officium commisso spondet amori.
Extulit illa caput, lachrymisque implevit obortis
Pectora nutricis; conataque sæpe fateri,
Sæpe tenet vocem; pudibundaque vestibus ora
Texit: &, O dixit, felicem conjuge matrem!
Hactenus; & gemuit. Gelidos nutricis in artus,
Ossaque (sensit enim) penetrat tremor: albaque toto
Vertice canities rigidis stetit hirta capillis.
Multaque, ut excuteret diros, si posset, amores,
Addidit. At virgo scit se non falsa moneri;
Certa mori tamen est; si non potiatur amato.
Vive, ait hæc; potiere tuo, non ausa, parente,

Seu furor est, habeo quæ carmine sanet, & herbis: Sive aliquis nocuit, magico lustrabere ritu. Sive est ira Deûm, sacris placabilis ira. Quid rear ulteriùs? certè fortuna, domusque Sospes, & in cursu est: vivunt genitrixque, paterque. Myrrha, patre audito, suspiria duxit ab imo Pectore. Nec nutrix etiamnum concipit ullum Mente nefas; aliquemque tamen præsentit amorem. Propositique tenax, quodcunque sit, orat, ut ipsi Indicet; & gremio lachrymantem tollit anili; Atque ita complectens infirmis colla lacertis, Sensimus, inquit, amas; & in hoc mea (pone timorem) Sedulitas erit apta tibi, nec sentiet unquam Hoc pater. Exsiluit gremio furibunda, torumque Ore premens, Discede, precor; miseroque pudori Parce, ait. Instanti, discede, aut desine, dixit, Quærere quid doleam: scelus est, quod scire laboras. Horret anus: tremulasque manus annisque, metuque Tendit; & ante pedes supplex procumbit alumnæ. Et modò blanditur; modò, si non conscia fiat, Terret; & indicium laquei, cœptæque minatur Mortis, & officium commisso spondet amori. Extulit illa caput, lachrymisque implevit obortis Pectora nutricis; conataque sæpe fateri, Sæpe tenet vocem; pudibundaque vestibus ora Texit: &, O dixit, felicem conjuge matrem! Hactenus; & gemuit. Gelidos nutricis in artus, Ossaque (sensit enim) penetrat tremor: albaque toto Vertice canities rigidis stetit hirta capillis. Multaque, ut excuteret diros, si posset, amores, Addidit. At virgo scit se non falsa moneri; Certa mori tamen est; si non potiatur amato. Vive, ait hæc; potiere tuo, non ausa, parente,

Sive est amor, habeo medicinam, quæ carmine & gramineis herbis medeatur. Sive aliquis læsura te, purgaberis ritu magico. Sive est ira Deorum, ira est quæ sacris placatur. Quid amplius confingam? Certè fortuna & domus est integra, atque florens; pater & mater vivunt. Myrrha trahit gemitus ab imo pectore, nulla parte. Neque nutrix adhuc intelligit crimen illum scelus; nihilominus præsentit aliquem amorem: atque cùm ea à mente precatur, ut sibi confiteatur quodcunque sit, atque tollat fientem sinu vocalo; & sic complectens collum debilibus brachiis, Adverteramus, ait, amore correpta es; &, omitte metum: mea industria tibi erit aliis ad hanc rem. Neque parens unquam istud advertit. Vestimenta ejecit ex sinu, & urgens lectum face, Quæso, inquit, egredere, & ignosce desiderio meo. Egredere, inquit, cum magis illa urgeret, aut me te sectari quamlibenter mihi ægrè sit: quod cupis cognosce; est nefas. Nutrix exhorruit, & tollit manus tremulentes annis & timore; & supplex advolvitur ante pedes alumnæ. Et una blanditur, nunc metum infert, nisi fiat copia; & minatur locum mortis suspendii & ne is remittat; atque pollicetur officium amori concredito. Illa erexit cervicem, & implevit gemitum nutricem lachrymis prominentibus; & cum sæpè tentâsset confiteri, sæpe oppressit vocem, & retinet multas verecundo amictu; & si inquit, beatam matrem habes! Hactenus; & suspirat. Hæc ossa frigida, & per ossa natantes, nanque rem cognovit; & candida cana sibi. attracta toto capite rigidis crinibus. Atque plurima jaciebat, ut, si fieri, differret nefandos amores. At puella cognita est non falsa esse quæ nutrix monet; tamen constituit mori, nisi potiatur dilecto. Vive inquit hæc, potieris tuo, verita, dicere, patre;

NOTÆ.

421. *In cursu est*] *Fortuna domûs tuæ adhuc salva est, & manebit.* Locutio nostra perquam familiaris. Sic Pont. 4 Eleg. 11.

Dum dolor in cursu est, dum petit æger opem.

407. *Cælla*] Al. *Nata*. Alumnæ enim à nutricibus appellabantur *natæ*; & illæ contra ab alumnis *matres*. Et patrum apud tragicos.

417. *Indicium laquei*] Minatur se indicaturam patri, quòd se suspendere voluerit Myrrha.

Dicere;

obmutuit, & confirmat promissa sacramento. Matres celebrabant solemnia illa sacra piæ Cereris, quibus adstæ corpus candido amictu, efferunt corbanas spiceas primitias fœtuum frugum; atque recipient inter prohibita Venerem & tactus viriles per novem noctes. Cenchreis regis uxor adsit in juvenili hac cœtu, atque celebrat festa secreta. Dum igitur toras vacuus legitimâ conjuge, perverse assensa nutrix nacta Cinyram vino oppressum, indicat illi amores nuptæ filiæ alterius; & præmittit famam. Ætate puellâ ab eo petitâ, inquit familias est Myrrhæ. Quam postquam jussa est adducere, atque redit domum; Lætare, ait, mea alumna: Vicimus. Misera puella non sentit gaudium per totum corpus, & pectus criminosum luget. Sed tamen etiam gaudet. Tanta est dissensio animi. Tempus erat quo omnia conticuere, & Bootes vertebat currum temone obliquo inter boves septem ursas. Illa a cede ad flagitium festinat. Luna retro diffugit ex cœlo: Nubes atræ condunt ipsa lumina: nox caret hoc sui. Iners jam te mora nulla retinet: rapit, Erigone, ob tuum avi rem patris mortis decus. Tu fuit regis filia impia: tu bella fœdis fraudibus fuit canta fatorum. Nihilominus illa, si videres atque non exhorrescis abnuunt pudorem. Atque tenet manum matris sinistrâ; altera errat cæca tentans obstantes noctis tenebras. Jam tangit ostium cubiculi,

Dicere; conticuit, promissaque numine firmat. 430
Festa piæ Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus niveâ velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spicea serta suarum:
Perque novem noctes Venerem tactusque viriles
In vetitis numerant. Turbâ Cenchreis in illâ 435
Regis adest conjux; arcanaque sacra frequentat.
Ergo legitimâ vacuus dum conjuge lectus,
Nacta gravem vino Cinyram malè sedula nutrix,
Nomine mentito, veros exponit amores;
Et faciam laudat. Quæsitis virginis annis, 440
Par, ait, est Myrrhæ. Quam postquam adducere jussa est,
Utque domum rediit, Gaude mea, dixit, alumna:
Vicimus. Infelix non toto corpore sentit
Lætitiam virgo; præsagaque pectora mœrent.
Sed tamen & gaudet. Tanta est discordia mentis. 445
Tempus erat quo cuncta silent; interque Triones
Flexerat obliquo plaustrum temone Boötes.
Ad facinus venit illa suum. Fugit aurea cœlo
Luna: tegunt nigræ latitantia sidera nubes;
Nox caret igne suo. Primos tegis, Icare, vultus; 450
Erigoneque pio sacrata parentis amore.
Ter pedis offensi signo est revocata; ter omen
Fugerecus bubo letali carmine fecit.
It tamen; & tenebræ minuunt, noxq; atra pudorem.
Nutricisque manum lævâ tenet; altera motu 455
Cæcum iter explorat. Thalami jam limina tangit;

NOTÆ.

432. *Illa*] Nam & alia fuerunt.

436. *Adsit*] Heinsius vult *absit*; atque ita plerique omnes, & tunc *arcana* exponenda per *a* sc. domi. Sed quia in Cereris sacris (quæ Græcis *Eleusinia* & *Thesmophoria*, Romani *Cerealia* appellantur) tanta erat taciturnitas, ut quidpiam evulgare nefas duceretur, ideo noster ea vocat *arcana*, atque hic Cenchreis *adsit*.

446. *Triones*] Redi ab lib. 2. v. 171.

447. *Boötes*] De eo etiam l. 2 v. 176. Medio autem noctis tempore hâc periphrasi indicatur.

448. *Fugit*] Quia, ne tantum Myrrhæ scelus videret, inter nubes se occultavit.

450. *Icare*] Icarius ab aliis dicitur pater Erigones, qui à pastoribus occisus huic tam asperi doloris fuit causa, ut sibi laqueo mortem conscierit. Ille autem Jovis miseratione in cœlum translatus signum effecit quem Booten appellamus, Erigone verò virginem. Nota autem quòd pios & castos poeta elegit, qui tantum nefas Myrrhæ perhorrescerent.

452. *Offensi*] Ter enim, cùm ad cubiculum patris duceretur, offendit pedes, quod eam à tanto scelere revocare videretur.

Jamque fores aperit; jam ducitur intus: at illi
Poplite succiduo genua intremuêre; fugitque
Et color, & sanguis: animusque relinquit euntem.
Quòque suo propior sceleri, magìs horret, & ausi 460
Pœnitet; & vellet non cognita posse reverti.
Cunctantem longæva manu deducit: & alto
Admotam lecto cùm traderet, Accipe, dixit,
Ista tua est, Cinyra: devotaque corpora junxit.
Accipit obscœno genitor sua viscera lecto; 465
Virgineosque metus levat, hortaturque timentem.
Forsitan ætatis quoque nomine, Filia dicat:
Dicat & illa, Pater: sceleri ne nomina desint.
Plena patris thalamis excedit; & impia diro
Semina fert utero, conceptaque crimina portat. 470
Postera nox facinus geminat: Nec finis in illâ est.
Cùm tandem Cinyras, avidus cognoscere amantem
Post tot concubitus, illato lumine vidit
Et scelus, & natam. Verbisque dolore retentis,
Pendenti nitidum vaginâ deripit ensem. 475
Myrrha fugit, tenebris & cæcæ munere noctis
Intercepta neci; latosque vagata per agros,
Palmiferos Arabas, Panchæaque rura relinquit.
Perque novem erravit redeuntis cornua Lunæ,
Cùm tandem terrâ requievit fessa Sabæâ; 480
Vixque uteri pertabat onus. Tum nescia voti,
Atque inter mortisque metus, & tædia vitæ,
Est tales complexa preces: O si qua favetis
Numina confessis; merui, nec triste recuso
Supplicium. Sed, ne violem vivosque superstes, 485
Mortuaque extinctos, ambobus pellite regnis;
Mutatæque mihi vitamque, necemque negate.
Numen confessis aliquod favet. Ultima certe
Vota suos habuêre Deos: nam crura loquentis
Terra supervenit; ruptosque obliqua per ungues 490
Porrigitur radix longi firmamina trunci:

jamque aperit januam, jam introducitur: at genua illi tremuerunt poplite succidente; atque color & sanguis evanescit, & animus desilit accedentem. Et quò vicinior scelere magis horret, & pœnitet incepti, & cupiret posse redire non cognita. Amus perdicit dubitantem manu; & etiam illum patri donat admotam sublimi lecto, Accipe, inquit, ista tua est, Cinyra, & junxit corpora execranda. Pater excipit tactu suæ præcordia, atque movit timorem pudoris illorum, & animos addit nefando. Forte & quòd est filia ratione ætatis, atque illa appellet patrem: ne desiderentur nomen flagitio. Gravida ex patre discedit ex cubiculo, & gestat alvum femina resolvendam, atque fert flagitia concepta. Nox sequens auget flagitium; neque est finis in illâ; Cùm denique Cinyras cupidus cognoscere amorem post tot congressus, admoto lumine, speculatus est & rursus & filiam; atque sermone repressus per dolorem, duxit gladium conscium sceleris pendentis: Myrrha profugit, noctem vitans & tum fidi tenebrarum & cæcæ noctis, atque errans per vastos campos, præterit Arabas palmiferos, & agros Panchæos. Atque migrata est per novem menses lunares, cum denique lassa requievit in tellure Sabæa. Vixque gestabat pondus alvi. Tum nescia quid optet, atque inter tumores mentis & tædia vitæ, hujusmodi cœpit preces: O si qua Dea tibi precantibus favemus, digna jam cernis fateri, neque detrecto: Verùm ne & offendam vivos ego porro, & mortua fas facias, exulemque regno, atque tellure mihi transformatæ & vitam & mortem. Aliqua Deûm certè vota suum numen confitentur. Certè nunquàm preces nullæ sunt propitiæ Deos: Nam terra nacta est pedibus loquentis; & radix tortilis, quæ est firmamentum prioris stipitis, serpit per ungues crescit;

NOTÆ.

478. *Arabas*] Asiæ sunt populi Cypro oppositi, apud quos palmarum copia.

Ib. *Panchæa*] Arabica. Est enim Panchaia regio Arabiæ Felicis.

480. *Sabæa*] Quæ Asiæ est regio, ad sinum Arabicum, thuris, myrrhæ, aliorumque odorum fertilis.

486. *Ambobus*] Et vivorum, & mortuorum.

Ossaque

Et ossa pretradunt ligno; medulla permanente medâ sanguis mutatur in humorem, lacertis in vastos ramos, digiti in tenues; cutis induratur cortice. Jamque arbor crescens obtexerat plenum ventrem & oppresserat pectus, atque fossimabat obvolvere collum. Illa non est passa retardationem, atque se demisit occurrens ligno crescenti, & occuluit suam faciem in libro. Quæ tametsi perdidit antiquos sensus cum corpore, nihilominus lachrymatur, & guttæ calidæ exsudant ex arbore. Lachrymæ quoque sunt in honore; & succus Myrrhæ expressus per librum retinet nomen dominæ, neque silentio premetur ulla ætate.

X. *At puer flagitiosè conceptus auctus erat sub ligno, & quærebat iter, quo prorumperet, & matrem relinqueret. Plenus uterus turgescit in rotundâ arbore. Saxeus inflat matrem; neque doloris habent suas voces; neque Lucina potest appellari verbis parturientis. Similis est tamen enitenti, & arbor curvata frequenter gemit, & irrigatur lachrymis defluentibus. Lucina adstat ramis pressis, & admovet manus, & pronunciavit voces fœtum expellentes. Arbor diffinditur, & divisa libro*

Ossaque robur agunt: medullaque manente medullâ
Sanguis it in succos; in magnos brachia ramos;
In parvos digiti: duratur cortice pellis. 494
Jamque gravem crescens uterum perstinxerat arbor;
Pectoraque obruerat, collumque operire parabat;
Non tulit illa moram: venientique obvia ligno
Subsedit; mersitque suos in cortice vultus.
Quæ, quanquam amisit veteres cum corpore sensus,
Flet tamen; & tepidæ manant ex arbore guttæ. 500
Est honor & lachrymis; stillataque cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nullique tacebitur ævo.

X. At malè conceptus sub robore creverat infans;
Quærebatque viam; quâ se, genitrice relictâ,
Exsereret. Medià gravidus tumet arbore venter. 505
Tendit onus matrem; nec habent sua verba dolores;
Nec Lucina potest parientis voce vocari.
Nitenti tamen est similis; curvataque crebros
Dat gemitus arbor, lachrymisque cadentibus humet.
Constitit ad ramos mitis Lucina dolentes; 510
Admovitque manus, & verba puerpera dixit.
Arbor agit rimas; & fissâ cortice vivum
Reddit onus: vagitque puer: quem mollibus herbis
Naïades impositum lachrymis unxêre parentis.
Laudaret faciem fiver quoque: Qualia namque 515
Corpora nudorum tabulâ pinguntur Amorum,
Talis erat. Sed, ne faciat discrimina cultus,
Aut huic adde leves, aut illis deme pharetras.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas;
Et nihil est annis velocius. Ille sorore 520
Natus avoque suo, qui conditus arbore nuper,
Nupèr erat genitus; modò formosissimus infans,
Jam juvenis, jam vir, jam se formosior ipso est:

prefert lamentum: atque infans vagit, quem Naïades imbuerunt lachrymis matris, postquam collocâssent in molli gramine. Ipsa invisa non potuit non laudare suæ pulchritudinem. Nimbum talis erat, qualia corpora nudorum amorum exhibentur in tabulâ pictâ. Sed ne ornatus pariat differentiam, vel adjice huic leves pharetras aut tolle illis, & erunt omnino similes. Anni volucres tacitè effluunt nobis non cogitantibus, neque est quicquam illis celerius. Ille natus fratre atque avo suo, qui nuper obditus arbori, nuper erat in lucem editus, modò puer pulcherrimus, tunc juvenis, nunc vir, nunc pulchrior est ipso:

NOTÆ.

492. *Ossaque robur agunt*] Hoc est, Ossa in lignum crassius convertuntur.

498. *Subsedit*] Mœrens impatiens, seipsam Myrrha præ dolore sub corticem occultavit.

500. *Flet*] Ad Myrrhæ arboris naturam alludit, quæ arbor sponte etiam & illæsa guttas, quas *Stactas* vocant, preciosissimamque Myrrham emittit. Plin.

Jam placet & Veneri, matrisque ulciscitur ignes.
Namque pharetratus dum dat puer oscula matri, 525
Inscius exstanti destrinxit arundine pectus.
Læsa manu natum Dea reppulit. Altius actum
Vulnus erat specie; primòque fefellerat ipsam.
Capta viri forma non jam Cythereïa curat 529
Littora; non alto repetit Paphon æquore cinctam,
Piscosamque Cnidon, gravidamve Amathunta metalli.
Abstinet & cœlo; cœlo præfertur Adonis.
Hunc tenet; huic comes est; assuetaque semper in umbrâ
Indulgere sibi, formamque augere colendo,
Per juga, per silvas; dumosique saxa vagatur 535
Nuda genu, vestem ritu succincta Dianæ:
Hortaturque canes; tutæque animalia prædæ,
Aut pronos lepores, aut celsum in cornua cervum,
Aut agitat damas; à fortibus abstinet apris,
Raptoresque lupos, armatosque unguibus ursos 540
Vitat, & armenti saturatos cæde leones.
Te quoque, ut hos timeas (si quid prodesse monendo
Possit,) Adoni, monet. Fortisque fugacibus esto,
Inquit; in audaces non est audacia tuta.
Parce meo, juvenis, temerarius esse periclo: 545
Neve feras, quibus arma dedit Natura, lacesse;
Stet mihi ne magno tua gloria. Non movet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem movère, leones,
Setigerosque sues, oculosque, animosque ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri; 550
Impetus est fulvis & vasta leonibus ira:
Invisumque mihi genus est. Quæ causa, roganti,

nunc etiam gratus est Veneri, atque evasit amores genitricis. Namque dum puer pharetratus præbet suavia parenti, imprudens vulneravit ejus pectus sagittâ prominente. Dea vulnerata manu rejecit filium. Plaga erat profundior quàm videbatur, atque primò ipsam læserat. Correpta pulchritudine viri, jam contemnit suas Cythereïas: non revertitur Paphon circumdatam profundo mari; aut Cnidon piscosam, aut Amathunta abundantem metallis. Relinquit etiam cœlum. Adonis anteponitur cœlo. Hunc tenet; hunc comitatur: & quæ solita erat semper sibi placere in umbrâ, & otio, atque augere pulchritudinem colendo, errat per cacumina montium per nemora, & rapes sentibus hispidas, nuda genu, atque habens vestes collectas ad modum Dianæ. Atque instigat canes, & persequitur animalia quæ sine magno periculo possint capi, aut velloces lepores, aut cervum cornibus sublimem, aut damas. Recedit à truculentis apris. Effugit lupos rapaces, & ursos instructos unguibus, & leones expletos cæde armenti. Hortatur te etiam, Adoni, ut

leas monitus, si quid possit prodesse hortando. Atque, inquit, Esto acer in timidas feras: Fortitudo non est fera adversus audaces. Noli esse imprudens meo damno, juvenis; nove irrita feras, quibus natura præbuit tela; ne tua laus nitat magno periculo. Neque ætas, neque forma, neque ea quæ Venerem demulserunt, tangunt leones, & apros setosos, & oculos & ferocitatem ferarum. Sues asperi gerunt fulmen in obliquis dentibus: Est impetus & ira vasta fulvis leonibus; atque genus est mihi odiosum. Quamobrem, affer mi rationem petenti,

NOTÆ.

524. *Ignes*] Quod ut refert Apollodorus, Venus Myrrhæ, à quâ contemnebatur, immiserat.

525. *Puer*] Amor Veneris.

529. *Cythereïas*] Cythera insula juxta Cretam, Veneri dicata, quod à spumâ maris nata, ad eam primùm conchâ pervenisse fertur.

531. *Cnidon*] Urbs fuit in Cariæ promontorio, Veneri sacra, quò ad videndum Deæ signum, quod sculpserat Praxiteles, undique olim confluebant.

538. *Pronos*] *In fugam propensos*; quibus etiam natura pedes anteriores finxit breviores.

550. *Fulmen*] Quia vis fulminea esse videtur, ita obvia quæque dentibus apri proterunt. Vide l. 1. v. 305.

inquit: & mirabaris prodigium ex antiquo fuisse ortum. Verùm labor insuetus jam me defatigavit: atque ecce populus idonea præbet nos sub umbrâ, & corpus præbet lectum. Placet requiescere tecum in hoc loco, atque requievit; & in herbam atque in ipsum recubuit. Atque sessum dum illo capite, in gremium juvenis sic ait; ac interposuit suavia medios verbis.

XI. *Fertè audieris quandam puellam vicisse viros celeres certamine cursûs. Ille rumor vera fuit fâma, nam velocitate vicit. Neque poterat cognoscere ullus melior virtute pedum, in hac pulchritudinis. Cum interrogaret Deum de marito; nihil, inquit tibi opus est marito, Atalanta. Vita tuam fugiunti. Neque tamen vitabis; atque adhuc virgo tuâ formâ prævaleris. Attonita responso Dei, vitam agit cœlibem per obscura nemora; atque procos à nuptiis suis, deterret imperatum numerum proponendo legem; neque, ait, sum petenda, nisi ante superata sim cursu. Certate mecum pedibus. Uxor & thalamus cedent in præmium celeri: mors erit præmium lentis; ea sit conditio certaminis. Illa quidem crudelis: sed tanta est vis pulchritudinis, cursûs hujusce legi. Hippomenes sederat spectator cursûs hujus, atque dixerat, Et ausa es petere ea tanta dotalia? atque arguerat temeritatem amans juvenum. Postquam spectavit virgo, & corpus absque amictu, quale meum esset, vel quale tuum, si mueris in puellam, decorum est: & crines magni, Pater, inquit, quos modò damnavi: Merces, quam peteretis, nondum erat nota petentibus. Laudandi incidit in amorem atque cupiendi quòd juvenum celeriùs currat, & mentis præ ferox. Verùm, ait, quamobrem, fors hujus à me omissa inexperti,*

Dicam, ait; & veteris monstrum mirabere culpæ.
Sed labor insolitus jam me lassavit; & ecce
Opportuna suâ blanditur populus umbrâ;
Datque torum cespes. Libet hâc requiescere tecum,
Et requievit, humo: pressitque & gramen, & ipsum.
Inque sinu juvenis posità cervice renidens
Sic ait, ac mediis interserit oscula verbis.

XI. Forsitan audieris aliquam certamine cursûs
Veloces superâsse viros. Non fabula rumor
Ille fuit; superabat enim. Non dicere posses,
Laude pedum, formæne bono præstantior esset.
Scitanti Deus huic de conjuge, Conjuge, dixit,
Nil opus est, Atalanta, tibi. Fuge conjugis usum;
Nec tamen effugies; teque ipsâ viva carebis.
Territa sorte Dei per opacas invia silvas
Vivit; & instantem turbam violenta procorum
Conditione fugat: Nec sum potiunda, nisi, inquit,
Victa priùs cursu. Pedibus contendite mecum.
Præmia veloci conjux thalamique dabuntur;
Mors pretium tardis. Ea lex certaminis esto.
Illa quidem immitis: sed (tanta potentia formæ est:)
Venit ac hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes cursûs spectator iniqui;
Et, Petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat: ac nimios juvenum damnarat amores.
Ut faciem, & posito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, si fœmina fias,
Obstupuit: tollensque manus, Ignoscite, dixit,
Quos modò culpavi; nondum mihi præmia nota,
Quæ peteretis, erant. Laudandi concipit ignem,
Et, ne quis juvenum currat velocius, optat,
Invidiaque tiuet. Sed cur certaminis hujus
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.

Ilia quidem crudelis: sed tanta est vis pulchritudinis, cursûs hujusce legi. Hippomenes sederat spectator cursûs hujus, atque dixerat, Et ausa es petere ea tanta dotalia? atque arguerat temeritatem amans juvenum. Postquam spectavit virgo, & corpus absque amictu, quale meum esset, vel quale tuum, si mueris in puellam, decorum est: & crines magni, Pater, inquit, quos modò damnavi: Merces, quam peteretis, nondum erat nota petentibus. Laudandi incidit in amorem atque cupiendi quòd juvenum celeriùs currat, & mentis præ ferox. Verùm, ait, quamobrem, fors hujus à me omissa inexperti,

NOTÆ.

565. *Atalanta*] Hæc Schœneï fuit filia, quanquam eum aliâ Jasii ita confuderunt autores, ut utrius fuerit difficile sit cognoscere.

566. *Tuque ipsâ viva carebis*] Quia in lucernam mutata est.

567. *Sorte Dei*] Apollinis responso.

579. *Fias*] Adonin Venus alloquitur.

Audentes

Audentes Deus ipse juvat. Dum talia secum
Exigit Hippomenes; passu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythicâ non secius ire sagittâ
Aönio visa est juveni; tamen ille decorem
Miratur magìs: & cursus facit ipse decorem.
Aura refert oblata citis talaria plantis:
Tergaque jactantur crines per eburnea, quæque
Poplitibus suberant picto genualia limbo:
Inque puellari corpus candore ruborem
Traxerat. Haud aliter, quàm cùm super atria velum
Candida purpureum simulatas inficit umbras.
Dum notat hæc hospes; decursa novissima meta est:
Et tegitur festâ victrix Atalanta coronâ.
Dant gemitum victi; penduntque ex fœdere pœnas.
Non tamen eventu juvenum deterritus horum
Constitit in medio; vultuque in virgine fixo,
Quid facilem titulum superando quæris inertes?
Mecum confer, ait. Seu me fortuna potentem
Fecerit; à tanto non indignabere vinci.
Namq; mihi genitor Megareus, Onchestius illi;
Est Neptunus avus; pronepos ego regis aquarum:
Nec virtus citra genus est. Seu vincar, habebis.
Hippomene victo magnum & memorabile nomen.
Talia dicentem molli Schœneïa vultu
Aspicit: & dubitat, superari an vincere malit.
Atque ita; Quis Deus hunc formosis, inquit, iniquus
Perdere vult? charæque jubet discrimine vitæ
Conjugium petere hoc? Non sum me judice tanti.
Nec formâ tangor. Poteram tamen hâc quoque tangi.

Deus ipse auxilio est audacibus, Dum talia secum volvit Hippomenes, puella transcurrit gressu alato. Quæ quamvis videbatur Aonio Juveni non aliter ferri, quàm telum Scythicum; tamen ille magìs stupet in formâ, & cursus ipse reddit formam, Ventis occurrens levibus pedibusve retrò fert talaria; & capilli fluitant per dorsum eburneum, itemque genualia quæ subêrant poplitibus versicolori fasciâ; atque corpus contraxerat ruborem virgineo candore mixtum: non secus ac cùm linteum purpureum tingit imagines pictas super atria alba. Dum hospes hæc observat, ultima meta est præterita: & Atalanta superior velatur coronâ solenni. Superati suspirant, atque exsolvunt pœnas ex pacto. Hippomenes tamen in medio stans, non hæsit repulsus exitio horum juvenum: atque oculis fixis in puellâ, Quamobrem, ait, sectaris facilem gloriam vincendo ignavos? Mecum congredere. Sive fortuna me præstiterit superiorem, non dolebis à tanto viro superari. Namque mihi pater est Megareus, illi Onchestius. Neptunus est avus; ego proneptos Dei aquarum: neque virtus est inferior: reportabis magnam & æternam laudem, Hippomene superato. Schœneïa intuetur talia proferentem longentibus oculis, & incerta est magis vinci an vincere. Atque ita, inquit, Quis Deus injustus pulchris cupit istum perimere, atque cogit quærere connubium periculo vitæ? Non sum tanti, meo judicio. Neque moveor pulchritudine: attamen poteram etiam moveri istâ.

NOTÆ.

588. *Scythicâ*] Quam Scythæ, Europæ itemque Asiæ populi Septentrionales, maximis viribus & summâ arte solent emittere.

589. *Aönio*] *Bœotico*: namque *Aönia* dicta est Bœotiæ regio montana, Bœoticum autem fuisse Hippomenem in sequentibus patebit.

591. *Talaria*] Ut alatos calceos intelligas.

595. *Haud aliter*] Non aliter, inquit, candidum Atalantæ corpus rubore contraxerat, quàm cùm aulæum purpureum in dealbatis atriis extentum solet umbrâ rubicundâ parietes inficere.

597. *Hospes*] Hippomenes in Scyron delatus.

605. *Onchestius*] Megareo tamen Hyginus Neptunum patrem assignat.

611. *Atque ita*] *Et secum loquuta est.*

Verùm quòd adhuc est adolescens; ipse non metangit, sed illius adolescentia. Quid quòd virtute est præditus, & animus meritis contemptor? Quid quòd recensetur quartus à stirpe æquoreâ? Quid quòd amat, & tanti ducit nostra conjugia, ut intereat, si crudelis fortuna me ab eo abstulerit? Discede dum potes, ô peregrine, atque differe thalamos sanguinolentos. Meum connubium est ferale. Nulla puella *non cupiet tibi nubere; & potes desiderari à prudente virgine. Quamobrem tamen sim de te solicita, tot jam ante occisis: Cogitet* ipse; *pereat: siquidem non est deterritus nec tot procorum; atque fertur in odium vitæ. Adeòque hic maclabitur, quia cupivit vitâ frui mecum? Atque immeritam patietur mortem præmium amoris; Victoria nostra non poterit sustinere invidiam. At vitio non sit meo. Utinam velles incæptum omittere! Vel siquidem es insanus, utinam esses celerior! At quàm virgini conveniens est vultus in facie puerili! Ah infelix Hippomene, nollem à te conspecta fuissem! Meritus eras vivere. Quòd si essem beatior, neque fors difficilis me prohiberet à nuptiis, unus eras cum quo possem communes habere thalamos.*

Sed quòd adhuc puer est; non me movet ipse, sed ætas. 615
Quid, quòd inest virtus, & mens interrita leti?
Quid, quòd ab æquoreâ numeratur origine quartus?
Quid, quòd amat, tantique putat connubia nostra,
Ut pereat; si me fors illi dura negarit?
Dum licet, hospes, abi; thalamosq; relinque cruentos.
Conjugium crudele meum est. Tibi nubere nulla 621
Nolet: & optari potes à sapiente puellâ.
Cur tamen est mihi cura tui, tot jam antè peremptis?
Viderit: intereat: quoniam tot cæde procorum
Admonitus non est; agiturque in tædia vitæ. 625
Occidit hic igitur, voluit qui vivere mecum?
Indignamque necem pretium patietur amoris?
Non erit invidiæ victoria nostra ferendæ.
Sed non culpa mea est. Utinam desistere velles!
Aut, quoniam es demens, utinam volocior esses! 630
At quàm virgineus puerili vultus in ore est!
Ah, miser Hippomene, nollem tibi visa fuissem!
Vivere dignus eras. Quòd si felicior essem;
Nec mihi conjugium fata importuna negarent;
Unus, eras, cum quo sociare cubilia possem. 635
Dixerat; utque rudis, primoque Cupidine tacta,
Quid facit ignorans, amat, & non sentit amorem.
Jam solitos poscunt cursus populusque, paterque;
Cùm me sollicitâ proles Neptunia voce
Invocat Hippomenes: Cythereïa, comprecor, aufis 640
Adsit, ait, nostris; & quos dedit, adjuvet ignes.
Detulit aura preces ad me non invida blandas:
Motaque sum, fateor, nec opis mora longa dabatur.
Est ager, indigenæ Tamasenum nomine dicunt;

Absolverat; atque tanquam amandi imperita, & primo Amore correpta, nescens quid agat, amat, neque sentit amorem. Jam populus & parens flagitant cursus consuetos, cùm Hippomenes filius Neptuni me precatur verbis unxeis. Cytherea, quæso, adjuvet nostra incepta; & tangatur amore quo mihi injecit. Ventus benignior pertulit ad me humilem orationem; atque tacta sum, ut video. Neque longum tempus concedebatur ad auxilium ferendum. Est arvum pars optima terræ Cypriæ,

NOTÆ.

617. *Æquoreâ*] Neptuni, Hippomenis avi.

629. *Dum licet, hospes*] Apostrophe est ad Hippomenem, quem etsi amicè videtur admonere Atalanta, ne secum currendo certet, secum tamen ipsa hæc loquitur.

639. *Me*] Me Venerem. Venus enim hæc refert Adonidi.

644. *Tamasenum*] Tamasenum in quindecim Cypri oppidis a Plinio, illum que aliis recensetur. Verùm non inde, sed ex Hesperidum hortis Theocriti interpres hæc mala allata scripsit.

Telluris

Telluris Cypriæ pars optima: quem mihi prisci 645
Sacravêre senes; templisque accedere dotem
Hanc jussêre meis. Medio nitet arbor in arvo,
Fulva comam, fulvo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria fortè meâ veniens decerpta ferebam
Aurea poma manu; nullique videnda, nisi ipsi, 650
Hippomenen adiî; docuique, quis usus in illis.
Signa tubæ dederant; cùm carcere pronus uterque
Emicat, & summam celeri pede libat arenam.
Posse putes illos sicco freta radere passu,
Et segetis canæ stantes percurrere aristas. 655
Adjiciunt animos juveni clamorque, favorque,
Verbaque dicentum, Nunc, nunc incumbere tempus:
Hippomene, propera. Nunc viribus utere totis.
Pelle moram: vinces. Dubium Megareïus heros
Gaudeat, an virgo magìs his Schœneïa dictis. 660
O quoties, cùm jam posset transire, morata est:
Spectatosque diu vultus invita reliquit!
Aridus è lasso veniebat anhelitus ore:
Metaque erat longè. Tum denique de tribus unum
Fœtibus arboreis proles Neptunia misit. 665
Obstupuit virgo; nitidique cupidine pomi
Declinat cursus: aurumque volubile tollit.
Præterit Hippomenes. Resonant spectacula plausu.
Illa moram celeri, cessataque tempora cursu
Corrigit: atque iterum juvenem post terga relinquit. 670
Et rursus pomi jactu remorata secundi,
Consequitur, transitque virum. Pars ultima cursûs
Restabat: Nunc, inquit, ades, Dea muneris auctor.
Inque latus campi, quò tardiùs illa rediret,
Jecit ab obliquo nitidum juveniliter aurum. 675
An peteret, virgo visa est dubitare: coëgi

accolæ appellant Tamasenum; quod antiqui senes mihi socrum facerunt, atque voluerunt hoc donum jungi meis templis. In medio campo splendet arbor flavas habens frondes, ramis strepentibus fulvo auro. Inrediens fortè portabam tria poma aurea direpta meâ manu, atque nemini inspicienda, nisi ipsi, ad Hippomenem accessi; atque indicavi quæ eorum esset utilitas. Tubæ indicium fecerant, cùm uterque parati evolant repagulo atque leviter tangunt supremam arenam velocì pede. Crederes illos posse percurrere æquora sicco passu, atque incedere super spicas flavæ segetis erectas. Clamor & favor addunt animos juveni, itemque voces dicentium, Nunc, nunc tempus instandi, Hippomene, festina. Nunc, utere totis viribus. Tolle moras, victor eris. Incertum est heros Megareïus, an puella Schœneïa magìs lætetur his verbis. O quoties distulit, cùm jam posset præterire, atque ægrè deseruit faciem diu spectatam! Siccus spiritus prodibat ex defesso ore; atque meta procul stabat. Tum denique prono cursu Neptuni abjecit unum ex fructibus arboreis, Puella mirata est, atque correpta desiderio pulchri pomi, deflexit à cursu & colligit rotundum aureum malum. Hippomenes antevertit Circum personat plausu. Illa reparat moram, & tempora omissa velocitate cursus; atque iterum deserit juvenem à tergo: atque rursus retardata jactu secundi pomi assequitur & præterit virum. Pars novissima cursus supererat; Jam, inquit, propitia esto Dea auctor doni: atque ut ista serius revertentur, mitte strenuè splendidum pomum ab obliquo. Puella visa est ambigere an peteret: coëgi

NOTÆ.

652. *Signa*] Quibus currendi tempus significaretur.

Ib. *Carcere*] Pro *Carceribus*. Carceres enim sunt funes illi, qui prætenduntur equis cursuris, ut omnes unà emittantur.

663. *Aridus*] Siccus & difficilis. Significat Hippomenem lassum fuisse.

699. *Cessataque*] Quibus Atalanta ab instituto cursu cessaverat.

colligere; atque addidi gravitatem pomo erepto: atque cohibui curſum *pariter pondere oneris, & morâ. Neve mea oratio ſit longior illo curſu, puella eſt penè relicta: victor duxit* Atalantam ſucceſſus *ſui prævium. Dignane fui, cui gratias ageret, cui præberet honorem thuris, Adoni? Neque ingratus egit gratias, neque mihi thura obtulit. Continùo iraſcor, atque indignans me eſſe neglectam, caveo exemplo ne contemnar à poſteris; atque meipſam incendo adverſus utrumque. Præteribant delubra, quæ olim inclytus Fabius poſuerat ex voto matri Deorum in nemore opaco; atque longa via cœgit eos requieſcere. Ibi impotens deſiderium concubitûs, immiſſum à noſtrâ potentâ, invadit Hippomenen. Locus ſecreſſûs antro erat ſimilis, & pauco lumine illuſtratus prope templum, obductus natiuo pumice, ſacer antiquâ religione: quòd Sacerdos comportaverat plurimas effigies ligneas antiquarum Deorum. Hunc ingreditur, atque violat ſimulacra ceitu prohibito. Simulacra Deorum reflexerunt oculos, mater turrita incerta fuit an deturbaret nocentes ad inferos. Supplicium viſum eſt parcum:*

Tollere; & adjeci ſublato pondera malo:
Impediique oneris pariter gravitate, morâque.
Neve meus ſermo curſu ſit tardior illo;
Præterita eſt virgo; duxit ſua præmia victor.
Dignane, cui grates ageret, cui thuris honorem
Ferret, Adoni, fui? nec grates immemor egit:
Nec mihi thura dedit. Subitam convertor in iram:
Contemnique dolens, ne ſim ſpernenda futuris,
Exemplo caveo; meque ipſam exhortor in ambos.
Templa Deûm Matri, quæ quondam clarus Echion
Fecerat ex voto, nemoroſis abdita ſilvis,
Tranſibant: & iter longum requieſcere ſuaſit.
Illîc concubitûs intempeſtiva cupido
Occupat Hippomenen, à numine concita noſtro.
Luminis exigui fuerat prope templa receſſus,
Speluncæ ſimilis, nativo pumice tectus;
Religione ſacer priſcâ: quò multa ſacerdos
Lignea contulerat veterum ſimulacra Deorum.
Hunc init; & vetito temerat ſacraria probro.
Sacra retorſerunt oculos; turritaque Mater,
An Stygiâ fontes, dubitavit, mergeret undâ.
Pœna levis viſa eſt, Ergo modò lævia fulvæ
Colla jubæ velant: digiti curvantur in ungues;
Ex humeris armi ſunt: in pectora totum
Pondus abit. Summæ caudâ verrunter arenæ.
Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt;
Pro thalamis celebrant ſilvas: aliiſque timendi
Dente premunt domito Cybeleïa fræna leones.
Hos tu, care mihi, cumque his genus omne ferarum,
Quæ non terga fugæ, ſed pugnæ pectora præbent,

Adèque ſubitæ jubæ fiunt cervicem pauli aut) mollem & ſine pili, digiti ſtruuntur in ungues: arma ſunt ex humeris: tota moles domat in pectus: summa terra trahitur caudâ. Fuces præ ſe fert iram: emittunt murmura pro vocibus; pro collibus colunt nemora: atque leones alias metuendi mandunt frena quæ Cybeæ imponit dente minaci. Tu, Adoni, mihi dilecte, hos vita, & cum his omni genus ferarum, quæ non fugiunt, ſed repugnant;

NOTÆ.

636. *Deûm matri*] Cybele.

Ib. *Echion*] Unus fuit ex Cadmi ſociis.

638 *Turrita*] Cybele eſt, quam turrigeram, ſeu turritâ coronâ ideo cinxerunt, voluerunt; quòd, cùm ſit terra ipſa, turribus muritas urbes ſuſtineat; vel, ut in Faſtis ipſa docet Ovid.

Quod primis terres urbibus illa dedit.

701. *Cauda*] Caudam leonem animi eſſe indicem, ut lunæ equorum, ſcribit *Plinius*. Nam immota placidum, mota iratum ſignificat.

705. *Premunt*] Hoc ideo dicit, quòd Cybeles currum à leonibus trahi antiqui voluerint.

Effuge:

Effuge: ne virtus tua ſit damnoſa duobus.
XII, XIII. Illa quidem monuit; junctiſque per aëra cygnis
Carpit iter: ſed ſtat monitis contraria virtus.
Fortè ſuem latebris veſtigia certa ſecuti
Excivêre canes; ſilviſque exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreïus ictu.
Protinus excuſſit pando venabula roſtro,
Sanguine tincta ſuo: trepidumque, & tuta petentem
Trux aper inſequitur: totoſque ſub inguine dentes
Abdidit: & fulvâ moribundum ſtravit arenâ.
Vecta levi curru medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis;
Agnovit longè gemitum morientis; & albas
Flexit aves illuc. Utque æthere vidit ab alto
Exanimem, inque ſuo jactantem ſanguine corpus;
Deſiluit: pariterque ſinus, pariterque capillos
Rupit; & indignis percuſſit pectora palmis.
Queſtaque cum fatis, At non tamen omnia veſtri
Juris erunt, inquit: luctûs monumenta manebunt
Semper, Adoni, mei: repetitaque mortis imago
Annua plangoris peraget ſimulamina noſtri.
At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
Fœmineos artus in olentes vertere menthas,
Perſephone, licuit? nobis Cinyreïus heros
Invidiæ mutatus erit? Sic fata, cruorem
Nectare odorato ſpargit: qui tactus ab illo
Intumuit; ſic, ut pluvio perlucida cœlo
Surgere bulla ſolet. Nec plenâ longior horâ
Facta mora eſt, cùm flos è ſanguine concolor ortus.

ne tua virtus ſit luctuoſa utrique noſtrûm.

XII, XIII. *Illa quidem ſic hortata eſt; atque cygnis currui admotis viam ingreditur per aëra rem: ſed virtus* Adonidis *adverſatur monitis. Fortè canes inſiſtentes certis veſtigiis exciverant aprum latibulis; & juvenis Cinyreïus vulneraverat illum ictu obliquo volentem egredi ſilvis. Continùo ſævus aper excuſſit venabula infecta ſuo ſanguine veſtigio adunco; atque perſequitur pavidum & quærentem locum ſecurum, & infixit tetes dentes ſub inguine; & proſtravit moribundum in flaviam arenam. Nondum Cytherea vecta levi curru per medium aërem alis cygnorum appulerat Cyprum: agnovit longè gemitum morientis; atque illuc flexit candidas volucres; & convertit exſanguem ab excelſo aëre, & exanimatum corpus in ſuo cruore, properè deſcendit; atque ſimul diſcerpſit vestes & cremam, & planxit pectus manibus immeritis. Atque objurgans fata, Attamen, ait, cuncta non erunt veſtræ deæ licentiæ ſemper ſuperaverunt judicia mei doloris; atque annua celebratio mortis exhibita reparet imaginem veſtri luctûs. At ſanguis verſatur in florem. Petuſtine olim, Proſerpina, mutare membra muliebria in fragrantes mentas? Et invidebit cuiquis Cinyreïum puerum transformari? Sic loquuta, injecit nectar odoratum in ſanguinem; qui ab illo tinctus inflatus eſt, quemadmodum bulla perlucida conſueviſſe excitari cœlo pluvio. Neque ſpatium longius fuit integrâ horâ, cùm flos ejuſdem coloris natus eſt ex cruore.*

NOTÆ.

708. *Cygnis*] Quibus, ut & columbis, Veneris currus trahitur.

715. *Aper*] Cujus formam Martem voluiſſe induiſſe; ut puerum, ſibi in amoribus importunum, infeliâ Venere, occideret.

723. *Indignis*] Id eſt, indignè.

727. *Simulamina*] *Adonia* vocabantur ſacra, quæ in Adonidis honorem quotannis celebrabantur.

730. *Perſephone*] *Proſerpina* eſt Ditis conjux, quæ pellicem Mentham in cognominem herbam mutavit.

Ib. *Nobis invidiæ erit*] In nos invidiam concitabit.

Qualem, quæ lento celant ſub cortice granum,
Punica ferre ſolent: brevis eſt tamen uſus in illo.
Namque malè hærentem, & nimiâ levitate caducum
Excutiunt idem, qui præſtant nomina, venti.

Qualem punica conſueverunt producere, quæ tegunt granum ſub molli cortice: cæterùm brevis eſt ejus uſus: namque venti idem, qui illi *præbent nomen, dejiciunt parum firmum, fragilem nimiâ levitate.*

NOTÆ.

737. *Punica*] Quæ & mala granata dicuntur.
739. *Nomina*] In Anemonem Adonis conversos fuit, cujus *flos*, ut inquit Plinius, lib. 1. cap. 23. *nunquam se aperit, nisi vento spirante, unde & nomen accepit,* ἄνεμος enim significat *ventus.*

P. Ovidii Nasonis METAMORPHOSEON

LIBER XI.

ARGUMENTUM.

HINC tùm Thraciæ mulieres illum diſcerpſiſſent, in arbores mutatæ ſunt. Tum Bacchus è Thraciâ receſſit, & Midæ pro Sileno reſtituto auri copiam fecit. Cujus cùm illum pœniteret, in Pactolo lotus, arenas ejus aureas reddidit. Poſtea Phœbus pro iniquo judicio aures illi aſininas tribuit. Quo facto, Trojæ mœnia, humanam indutus formam, exſtruxit. Hanc urbem poſtquam cepit Hercules, Heſionem Telamoni uxorem dedit: quandoquidem Peleus jam Thetidem poſt multas ejus transformationes duxerat; & ad Ceycem poſtea profectus, Dædalionem in accipitrem, & lupum in lapidem converſum, partim intellexerat, partim ipſe viderat. Accidit deinde, ut Alcyone, marito poſt naufragium ſub Morphei figurâ per ſomnum conſpecto, in avem ſicut & maritus, mutaretur. Quos in aëre volantes cùm animadverſiſſent quidam, Æſacum quendam in mergum, qui tum fortè aderat, meminerunt transformatum.

I. CArmine dum tali ſilvas, animoſque ferarum,
Threïcius vates, & ſaxa ſequentia ducit;
Ecce nurus Ciconum tectæ lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percuſſis ſociantem carmina nervis.

INTERPRETATIO.
I. *Dum poëta Thracius trahit ejuſmodi carmine nemora, atque ferocitatem brutorum, cum ſilicibus obſequentibus; ecce Cicones mulieres habentes pectora inſana velata pellibus ferinis, advertunt Orpheum jungentem verſus chordis tactis è cacumine collis.*

NOTÆ.

1. *Animoſque ferarum*] Intelligamus ferorum hominum animos ab Orpheo fuiſſe excultos.
2. *Vates*] *Orpheus* Thracius.
3. *Nurus Ciconum*] Pro bacchantibus Thraciis mulieribus: poſiti ſunt enim Cicones Thraciæ populi ad Iſmarum montem.

Ex quibus una, capillis agitatis leni vento, Ecce, inquit, ecce, hic est nostri contemptor; atque intorsit jaculum in os sonorum poëtæ Apollinei. Quod tectum frondibus inâsit signum sine plagâ. Alteri fuit saxum pro telo, quod jactum superatum est in ipso ære concentu vocis & lyræ, ac veluti supplex pro talibus inceptis jacuit ante pedes. Verùm tumultus audax cogitur; & modus nullus est; atque vesanæ furiæ inter illas dominantur. Atque omnia jacula essent superata cantu, sed insana vociferatio, & tibia Berecynthia cornu inflato, & tympana, & plausus, & Bacchei ululatus obstiterunt sono citharæ. Tum denique lapides rubuerunt cruore poëtæ non exauditi. At primùm Bacchæ dispererunt aves innumeras, & serpentes, & turbam ferarum, etiammum a mirantium vocem cantantis, quæ gloria erant theatri Orphei, inde vertuntur in Orpheum manibus sanguinolentis, atque concurrunt ut aves, si quando vident noctuam errantem de die: atque ut in amphitheatro utrinque replete cervus manu frementis in arenâ, est præda canum; ità Bacchæ invadunt poëtam, & simul jaciunt in illum thyrsos foliis virentibus, nequiquam paratos in hunc usum. Hæ jaciunt cæpites, illæ ramos lucentis ex arboribus, pars saxa. Et ne arma desint vesaniæ, fortè tauri arabant agros vomere impacto; nec longè hinc sortes agricolæ eruebant terram asperam, parantes fructum multo sudore:

E quibus una, levem jactato crine per auram,
En; ait, en hic est nostri contemptor: & hastam
Vatis Apollinei vocalia misit in ora.
Quæ foliis præsuta notam sine vulnere fecit.
Alterius telum lapis est: qui missus, in ipso
Aëre concentu victus vociscque, lyraque est;
Ac veluti supplex pro tam furialibus ausis,
Ante pedes jacuit. Sed enim temeraria crescunt
Bella: modusque abiit: insanaque regnat Erynnis.
Cunctaque tela forent cantu mollita: sed ingens
Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanaque, plaususque, & Bacchei ululatus
Obtrepêre sono citharæ. Tum denique saxa
Non exauditi rubuerunt sanguine vatis.
Ac primùm attonitas etiammum voce canentis
Innumeras volucres, anguesque, agmenque ferarum,
Mænades Orpheï titulum raguêre theatri:
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris:
Et coëunt, ut aves; si quando lucе vagantem
Noctis avem cernunt: structoque utrinque theatro
Ceu matutinâ cervus periturus arenâ,
Præda canum est: vatemque petunt; & fronde virenti
Conjiciunt thyrsos, non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
Pars torquent silices. Neu desint tela furori;
Fortè boves presso subigebant vomere terram:
Nec procul hinc multo fructum sudore parantes
Dura lacertosi fodiebant arva coloni:

NOTÆ.

9. *Foliis*] Thyrsos seu hastas Baccharum hederâ vel pampino vestitas.

11. *Victus*] Ut hinc quartùm ad mitigandos ferorum hominum animos valeat eloquentia, liceat colligere.

16. *Berecynthia*] Cujusmodi in sacris Cybeles, quæ Berecynthia à Berycyntho Phrygiæ monte dicitur, ut consueverant.

22. *Mænades*] Bacchæ, quibus ἀπὸ τῦ μαίνεσθαι, à *furendo*, illum datum nomen.

Ib. *Rapuêre*] Solent verò seditiosi homines in illos primùm furere, qui sapientibus aurem præbent facilem, ut tandem hos quoque rescindant.

25. *Noctis avem*] Noctuam, bubonem, aut hujus generis aliquam.

Ib. *Utrinque*] Amphitheatro, in quo spectacula matutina, ubi cum bestiis pugnabant; & meridiana, ubi qui superfuerant ex bestiarum pugnâ, inter se dimicabant. Lipsi. Saturn. Lib. 3. Cap. 15.

28. *Nec procul*] Sed magis ad lætitiæ usus.

Agmine

Qui vitâ turbâ evadunt, & abjiciunt instrumenta sui facinoris: atque furcula & ponderosa rastra, & longi ligones, jacent passim per latos campos. Quæ postquam sævæ Bacchæ adspexerunt, atque sylvestrium cornua minacia tauris, recurrunt ad necem poëtæ; atque scelestæ macerat peregrinantem manus, & tunc primùm vana verba proferentem; nec quicquam promovent temeritatem; & (proh Jupiter!) ignotus emissus in auras abiit per illud os quod etiam silices secuti sunt, & quod erat intellectum sensibus ferarum. Tristes aves, agmina ferarum, duraque saxa, nemora sæpe flexa tuis versibus, te luxerunt, Orpheu: Arbores habentes comam tonsam te flevêrunt foliis amissis: ferunt etiam amnes auctos fuisse tuis fletibus, & Naïades & Dryades egressæ vestes obscura nigro colore, & crinem scissum. Artus jacent locis dispersi. Hebre, excepto caput & cithara: atque (mirùm,) dum cithara fertur medio fluvio, queritur resciso quod lugubre, lingua exanimis murmurat lugubre: ripæ respondent lugubre. Jamque paludosæ ad mare deferunt amnem patrium, & fruuntur littore Lesbi Methymnæi. Hic saevus serpens Orphei vultum oppetit percussum in littore exteriore, & cæcam maxillam affigens apri. Apollo adest denique, atque prohibet mortem edentulæ dentes: & indurat in saxeos aspectus anguis, & congelat rictus (ut tum erant) apertos. Orpheus jam umbra pervadit terras, & revisit omnia loca quæ antè conspexerat: atque lustrat campos piorum

Agmine qui viso fugiunt, operisque relinquunt
Arma sui; vacuosque jacent dispersa per agros
Sarculaque, rastrique graves, longique ligones.
Quæ postquam rapuêre feræ, cornuaque minaci
Divellêre boves, ad vatis fata recurrunt:
Tendentemque manus, atque illo tempore primùm
Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem,
Sacrilegæ perimunt. Perque os (proh Jupiter!) illud,
Auditum saxis, intellectumque ferarum
Sensibus, in ventos anima exhalata recessit.
Te mœstæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi silices, tua carmina sæpe secutæ
Fleverunt silvæ: positis te frondibus arbos
Tonsa comam luxit: lachrymis quoq; flumina dicunt
Increvisse suis: obscuraque carbasa pullo
Naïades, & Dryades, passosque habuêre capillos.
Membra jacent diversa locis. Caput, Hebre, lyramque
Excipis; & (mirùm) medio dum labitur amne,
Flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis: respondent flebile ripæ.
Jamque mare invectæ fluminen populare relinquunt;
Et Methymnææ potiuntur littore Lesbi.
Hîc ferus expositum peregrinis anguis arenis
Os petit, & sparsos stillanti rore capillos.
Tandem Phœbus adest: morsusque inferre parantem
Arcet; & in lapidem rictus serpentis apertos
Congelat; & patulos, (ut erant) indurat hiatus.
Umbra subit terras: &, quæ loca viderat antè,
Cuncta recognoscit. Quærensque per arva piorum

NOTÆ.

38. *Divellêre*] Ritus fuit discerpendi tauros in sacris Bacchicis.

49. *Naïades*] Fontium & fluvium Nymphæ, ut Dryades sylvarum.

50. *Membra*] *Membra* tamen Orphei discerpti a musis collecta; & in Dio Macedoniæ conditi refert Pausanias in Beotic.; Caput in Lesbum Lyram in sidus novem insignium stellis relatam ferunt.

54. *Fluvium patrium*] Fluvium patrium: Hebrus enim Thraciæ flavius.

55. *Methymnææ*] Fuit Methymna urbs Lesbi optimo vino celebris.

Ib. *Lesbi*] Est Lesbos Ægei insula clarissima Thraciæ opposita, quam hodie Mitylenen ab urbis nomine appellant.

58. *Phœbus*] Apollo Orphei pater, qui filii curam post fata suscepit.

61. *Umbra*] Imago, animæ & corporis simulachrum.

62. *Arva piorum*] Campos Elysios.

reperit Eurydicen, & amplectitur avidis brachiis. Hîc modò utrque ambulant æquis greſſibus; modò ſequitur antecedentem, modò præcedens antevertit; atque Orpheus jam retorquet viſum in ſuam Eurydicen ſecurè.

Invenit Eurydicen, cupidiſque amplectitur ulnis.
Hîc modò conjunctis ſpatiantur paſſibus ambo:
Nunc præcedentem ſequitur, nunc prævius anteit:
Eurydicenque ſuam jam tutò reſpicit Orpheus. 66

II. *Non tamen Bacchus patitur hoc flagitium eſſe multum; atque indignans vate ſublato ſacrorum ſuorum, repente compeſcuit ſinuosâ radice in ſilvis omnes mulieres Thracias, quæ admiſerunt ſcelus. Namque corripuit digitos pedum, ſicuti quælibet ſecuta eſt, & immiſit in terram duram pedum extremitates. Et ſicuti avis cùm implicuit ſuum pedem laqueis, quos ſubdolus auceps texit, & advertit ſe ereptum eſſe; ſeſe torquet, & ſeſe agitans coarctat laqueos motu; ſic, ut quælibet harum terræ affixa cohæſerat, aut nita in aſſùm meditabatur fugam: quippe radix flexilis illam impedit, & reprimit ſeſe jactantem. Et dum ſcrutatur ubi ſint articuli, ubi pedes, & ungues, advertit lignum ſupervenire in ſuras & pedes politos. Cùmque triſtis tentâſſet percutere femur manu, percuſſit lignum: humeri ſunt lignum: & credas lacertos extenſos eſſe ramos ramos; neque decipiaris credendo.*

II. Non impunè tamen ſcelus hoc ſinit eſſe Lyæus;
Amiſſoque dolens ſacrorum vate ſuorum,
Protinus in ſilvis matres Edonidas omnes,
Quæ fecêre nefas, tortâ radice ligavit. 70
Quippe pedum digitos, in quantum quæque ſecuta eſt,
Traxit; & in ſolidam detruſit acumine terram.
Utque ſuum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commiſit volucris, ſenſitque teneri,
Plangitur; ac trepidans adſtringit vincula motu: 75
Sic, ut quæque ſolo defixa cohæſerat harum,
Exſternata fugam fruſtrà tentabat: at illam
Lenta tenet radix, exſultantemque coërcet.
Dumque ubi ſint digiti, dum pes ubi quærit, & ungues,
Aſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuras. 80
Et conata femur mœrenti plangere dextrâ;
Robora percuſſit, pectus quoque robora fiunt:
Robora ſunt humeri. Porrectaque brachia veros
Eſſe putes ramos: & non fallare putando.

III. *Neque ſatis eſt Baccho: deſtituit etiam ipſos* Thraciæ *campos; atque concedit cum agmine meliore in vineta ſui Tymoli & ad Pactolum; quamquam neque tunc erat aureus, neque invidioſus preciſis arenis. Hunc celebrant turba ſolita Satyri, & Bacchæ.*

III. Nec ſatis hoc Baccho eſt. Ipſos quoque deſerit agros: 85
Cumque choro meliore, ſui vineta Tymoli,
Pactolonque petit: quamvis non aureus illo
Tempore, nec caris erat invidioſus arenis.
Hunc aſſueta cohors Satyri, Bacchæque frequentant:

NOTÆ.

66. *Tutò*] Cùm vivus eandem vivendi deſiderio perdidiſſet.

67. *Lyæus*] Liber eſt Pater ſeu Bacchus, qui curas ſolvit: ἀπὸ τῦ λύειν, à *ſolvendo*.

68. *Vate*] Orpheus enim plurimos in Bacchum pulcherrimos hymnos conſcripſerat; atque inſuper ſacra ejus in Græciam invexerat.

69. *Edonidas*] Thracias; Edones namque populi ſunt Thraciæ.

86. *Meliore*] Quàm qui Orpheum diſcerpſit, *Sui*] *Aſſueti.*

Ib. *Tymoli*] Qui mons eſt Lydiæ optimi vini fertilis.

87. *Pactolon*] Fluvius eſt Lydiæ arenis notiſſimus.

At

At Silenus deſideratur. Agreſtes Phryges comprehenderunt vacillantem ætate & vino; atque duxerunt coronatum ſertis ad regem Midan; quem Orpheus Thracius docuerat Orgia cum Eumolpo Athenienſi. Qui ſtatim atque cognovit ſodalem & conſcium ſacrorum, feſtum celebravit voluptuosè ad hoſpitis adventum, decem diebus: & continuis noctibus. Et jam Phoſphorus undecimus congregaverat ex eodem choro ſtellarum, cùm rex hilaris intrat agros Lydiæ, & reſtituit Silenum Baccho juveni alumno. Deus lætus Sileno *nutritore recuperato teſteſtatem dedit gratam, ſed fruſtraneam, petenti quodvis donum. Ille malè collocaturus beneficium, fac, inquit, ut quicquid attigero corpore mutetur in flavum aurum. Bacchus favet votis, atque præſtitit dona obſtura; atque indoluit, quòd non poposciſſet potiora. Heros Berecynthius diſcedit hilaris, & lætatur malo, & periculum facit veritatis promiſſæ quælibet tangendo. Atque ægrè ſibi confidens, deripuit quercu humili virgam virentem foliis; virga facta eſt aurea. Tollit humo ſilicem; ſilex etiam flavet auro. Tetigit etiam ceſpitem; ceſpes mutatur in maſſam* auream *potenti contactu. Detraxit ſpicis aridas frumenti, meſſis erat aurea. Tractat pomum decerptum ex arbore, credas Heſperidas id dediſſe. Si admovit digitos excelſit poſtibus, poſtes videntur fulgere. Cùm illis inſuper abluerat manus aquâ liquidâ, aqua liquida paſſet decipere Danaën.*

At Silenus abeſt. Titubantem anniſque meroque 90
Ruricolæ cepêre Phryges; vinctumque coronis
Ad regem traxêre Midan: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui ſimul agnovit ſocium comitemque ſacrorum,
Hoſpitis adventu feſtum genialiter egit 95
Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes.
Et jam ſtellarum ſublime coëgerat agmen
Luciſer undecimus, Lydos cùm lætus in agros
Rex venit; & juveni Silenum reddit alumno.
Huic Deus optandi gratum, ſed inutile, fecit 100
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
Ille malè uſurus donis, ait, Effice, quicquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis: nocituraque munera ſolvit
Liber; & indoluit, quòd non meliora petîſſet. 105
Lætus abit; gaudetque malo Berecynthius heros:
Pollicitamque fidem tangendo ſingula tentat.
Vixque ſibi credens, non altâ fronde virentem
Ilice detraxit virgam; virga aurea facta eſt.
Tollit humo ſaxum: ſaxum quoque palluit auro. 110
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Maſſa fit. Arentes Cereres decerpſit ariſtas:
Aurea meſſis erat. Demtum tenet arbore pomum:
Heſperidas donâſſe putes. Si poſtibus altis
Admovit digitos; poſtes radiare videntur. 115
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
Unda fluens palmis Danaën eludere poſſet.

NOTÆ.

90. *Silenus*] Bacchi fuit nutritius & pædagogus, ejuſdem comes aſſiduus, ſemper ebrius, pando aſello vehi ſolitus: de quo jam ſupra lib. 4.

91. *Phryges*] Qui populi fuerunt Minoris Aſiæ Lydis finitimi.

92. *Midan*] Phrygiæ rex fuit per avaritiam factus opulentiſſimus, auri pretio jura omnia exæquare ſolitus: ex quo locus datus fabulæ.

Ib. *Cui Thracius*] Midan ſacrorum ſolennibus ab Orpheo initiatum, Phrygiam religione excoluiſſe, ſcribit *Juſtin.* lib. 2.

93. *Cecropio*] Athenienſi; Muſæi filio, Orphei diſcipulo, ad differentiam Thracenſis, qui filius Neptuni & Chiones.

97. *Coëgerat*] Id eſt, undecimus dies advenerat. Fingitur autem ſtellas cogere Luciſer ſeu Veneris ſtella, quòd ultima, adventante die, luceat.

102. *Malè uſurus*] *In ſuam perniciem*; parum enim abſtruit, quin fame periret Midas.

106 *Berecynthius*] Midas rex Phrygiæ à Berecyntho monte ſic dictus.

114 *Heſperidas*] Heſperi filiæ hortos aureis pomis pretioſos, habuiſſe dicuntur.

117.] *Danaën*] Quæ Acriſii filia imbre aureo, in quem Jupiter ſe mutaverat, cluſa fuit: ut dictum in ſuperioribus.

Vix

Vix ipſe contínet mente ſpes ſuas, fingens omnia aurea. Famuli admoverant lætanti menſas congeſtas epulis, neque vacuas panis. Tum verò, ſive ille attigerat ſuâ manu panem, panis durus fiebat. Sive cupiebat mandere epulas dente famelico, epulæ radiebant flavo lamina dente appoſito. Temperaverat Bacchum *auctorem doni aquis limpidis, cerneres aurum liqueſactum per os currere. Exſternatus novitate mali, & opulentus, & infelix, cupit vitare divitias atque averſatur quæ modò expetiverat. Nulla abſtinentia minuit famem: Sitis urens inflammat fauces, & meritus cruciatur ab auro* nunc *invifo. Atque tendens palmas & ſplendida brachia ad cœlum, Ignoſce, ait, pater Lenæe, deliquimus. Sed oro, miſerere, atque ſubtrahe me huic ruinæ, quæ præ ſe fert* pulchritudinis *ſpeciem. Bacchus leve Deorum numen* in pulchrum *ſtatum reduxit agnoſcentem deliquiſſe, & levem facit fidem promiſſi in donaque exhibita. Neque, inquit, ſis obductus auro pravè deſiderato, i. e ad fluvium proximum clivis Sardibus atque incede accurrens aquis fluentibus per cacumen montis, uſquedum pervenias ad fontes fluvii: & ſubmitte tuum caput ſcaturigini ſpumanti quæ uberrima erumpit: & ablue ſimul corpus & crimen. Rex adit aquam* ad quam *juſſus erat ire: vis aurea inſidet ſtrato, & tranſiit a corpore humano in flumen. Nunc etiam campi pallidi glebis auro viduriſunt, ſemine auriffo venæ jam veteris.*

IV. *Ille odio habens divitias, frequentabat ſilvas & rura, & Panas degentem ſemper in ſpeluncis montanis. Sed ſtupida indoles permanſit: & cor fatuum denuo obſaturum erat domino, ut prius. Nam Tmolus excelſus difficili adſcenſu rigat latè*

Vix ſpes ipſe ſuas animo capit, aurea fingens
Omnia. Gaudenti menſas poſuêre miniſtri
Exſtructas dap bus, nec toſtæ frugis egentes.
Tum verò, ſive ille ſuâ Cerealia dextrâ
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant.
Sive dapes avido convellere dente parabat,
Lamina fulva dapes admoto dente nitebant.
Miſcuerat puris auctorem muneris undis,
Fuſile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, diveſque, miſerque
Effugere optat opes; &, quæ modò voverat, odit.
Copia nulla famem relevat: ſitis arida guttur
Urit, & inviſo meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumque manus, & ſplendida brachia tollens,
Da veniam, Lenæe pater; peccavimus, inquit:
Sed miſerere, precor, ſpecioſoque eripe damno.
Mite Deûm numen Bacchus peccâſſe fatentem
Reſtituit, pactamque fidem data munera ſolvit.
Neve malè optato maneas circumlitus auro,
Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem:
Perque jugum montis labentibus obvius undis
Carpe viam; donec venias ad fluminis ortus.
Spumiferoque tuum fonti, quà plurimus exit,
Subde caput: corpuſque ſimul, ſimul elue crimen.
Rex juſſæ ſuccedit aquæ: vis aurea tinxit
Flumen, & humano de corpore ceſſit in amnem.
Nunc quoque jam veteris percepto ſemine venæ
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.

IV. Ille perofus opes, ſilvas & rura colebat,
Panaque montanis habitantem ſemper in antris.
Pingue ſed ingenium manſit: nocituraque, ut antè
Rurſus erant domino ſtolidæ præcordia mentis
Nam freta proſpiciens latè riget arduus altò

NOTÆ.

118. *Aurea*] Aqua hæc igitur erat inſtar aurei illius imbris.

122. *Rigebant*] Quia in aurum mutabantur.

125. *Auctorem muneris*] *Bacchum*, per quem vinum intelligitur.

127. *Miſer*] Quia auro frui non poſſet.

132. *Lenæe*] *Bacche*: nam id illi apud Græcos à torculare datum nomen.

135. *Fidem data munera*] Elegans appoſitio, *Heinſ.*

137. *Sardibus*] Sardes urbs Lydiæ, Cræſi regia, quam Pactolus præterfluebat.

147. *Panaque*] Pan paſtorum Deus, ſemicaper & cornutus, de quo Metam. 1.

Tmolus

Tmolus in aſcenſu: clivoque extentus utroque,
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris jactat ſua carmina Nymphis,
Et leve ceratâ modulatur arundine carmen;
Auſus Apollineos præ ſe contemnere cantus,
Judice ſub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte ſuo ſenior judex conſedit; & aures
Liberat arboribus. Quercu coma cœrula tantùm
Cingitur; & pendent circum cava tempora glandes.
Iſque Deum pecoris ſpectans, In judice, dixit,
Nulla mora eſt. Calamis agreſtibus inſonat ille;
Barbaricoque Midan (aderat nam fortè canenti)
Carmine delinit. Poſt hunc ſacer ora retorſit
Tmolus ad os Phœbi: vultum ſua ſilva ſecuta eſt.
Ille caput flavum lauro Parnaſſide vinctus
Verrit humum Tyrio ſaturatâ murice pallâ:
Inſtructamque fidem gemmis & dentibus Indis
Suſtinet â lævâ; tenuit manus altera plectrum.
Artificis ſtatus ipſe fuit. Tum ſtamina docto
Pollice ſollicitat: quorum dulcedine captus
Pana jubet Tmolus citharæ ſubmittere cannas.
Judicium ſanctique placet ſententia montis
Omnibus. Arguitur tamen, atque injuſta vocatur
Unius ſermone Midæ. Nec Delius aures
Humanam ſtolidas patitur retinere figuram;
Sed trahit in ſpatium. Villiſque albentibus implet;
Inſtabileſque imo facit: & dat poſſe moveri:
Cætera ſunt hominis: partem damnatur in unam:
Induiturque aures lentè gradientis aſelli.

proſpiciens maris, & perrectus colle duplici hinc terminatur Sardibus, illinc exiguis Hypæpis. Dum Pan ibi gloriosè commendat ſuos verſus mollibus Nymphis, & canit tenuem cantilenam fiſtulâ cerâ compactâ, non veritus eſt ſpernere carmina Apollinea præ ſuis: deſcendit ad iniquum certamen Tmolo arbitro. Arbiter ætate provectior ſedit ſuper ſuo monte, & removet arbores ab auribus: Capilli cærulei tantùm ſunt rediniti quercu, & glandes pendent circum depreſſa tempora. Iſque intuens Deum pecoris, Nulla, inquit, eſt cunctatio in arbitro. Ille ſonum inſpirat arundinibus cum ſtridulis, atque demulcet Midæ aures, (nam forte præſens erat cantanti) cantu inculto. Poſt hunc Tmolus ſacer convertit vultus ad ora Apollinis, ſua ſilva ſecuta eſt vultus. Ille habens caput aureum redimitum lauro ex Parnaſſo petitâ radit terram pallâ imbutâ murice Tyrio: atque tenet à ſiniſtra citharam decoram gemmis & ebore: manus altera tractavit plectrum. Illa ſunt peritura artificis. Tum tangit chordas perito ſonoro; quarum ſuavitate delectus Tmolus, Pan cedat judicium ſuum Apollinis lyræ; atque judicium & arbitrium ſancti montis probatur omnibus. Improbitate tamen, & dictis impiis contra ſolus Midæ, ego Deus prohibet aures patulas ſenario ſimilia humanis; ſed augmen facit, atque impat pilis albis; & relinquit mobiles ab origine pene, & ſunt ut paſſit agitari. Reliqua ſunt humana: pariter ut ante membra, & conſervatur mollitia ſpei tamen excellentis.

NOTÆ.

152. *Hypæpis*] Hypæpæ, ſeu Hypæpa, fuit urbs Lydiæ Veneri ſacra.

156. *Tmolo*] Deo montis Tmoli. Nam montibus ſua fuerunt numina æquè ac fontibus.

157. *Liberat*] Ab auribus removet: vel aures removet ab arboribus, quibus cingitur, quò commodius audiat litigatores.

165. *Parnaſſide*] Ex Parnaſſo, Apollini ſacro monte decerptâ.

166. *Saturatâ*] Dibapham, duabus tinctam purpuram intelligit; quam pretioſiſſimam Tyro Phœniciæ urbe pati jam ſæpe diximus.

171. *Certant*] Ex quibus conſtabat victi Dei ſiſtula.

174. *Delius*] Apollo in Delo natus.

175. *Stellatis*] Hæc Midæ aurium metamorphoſis, vel ex earum naturali proceritate, vel ex eo quod hinc inde & ubique Coryciæos haberet omnia ſcrutantes, quæ ſibi referrent, natæ videtur. Cæterùm appoſititiſſimè eâ parte multatus Midas, quæ deliquerat.

V. Ille

V. *Ille quidem celat caput, atque conatur tegere mitris purpureis tempora gravata pudendo probro. Ast famulus ejus, qui consueverat ferro tondere prolixos crines, sana spectaverat: qui cùm vereretur propalare spectatum prodigium, cupiens illud in publicum proferre: neque tamen posset fuentis premere seorsum ait, & cruentit terram & narrat exiguo sono quales viderit aures domini, & immurmurat terræ erutæ: atque regit indictum suæ vocis terrâ verum confessâ, & fossis tectis, silens abit. Silva postea mox hoc carmine ibi cœpit crescere; atque, ubi primùm maturuit exacto anno matri, ait eum qui terram effoderat: eamque agitata animis Noto reddit voces defossas, & culpat aures asinas.*

VI. *Latous postquam ultus esset Midam, dejecit à Timolo, atque sustentatus aëre flavido subjicit citra angustum mare Helles Nepheleïdes in campis Laomedonteis. Hæc ubi altare dicatur Jovi Panomphæo inter promontorium Sigæum à dextrâ, & altum Rhœteum à sinistrâ. Inde aspicit Laomedontem primùm statuentem muros novæ Trojæ: atque videt magna incepta tali labore immensa; neque requirere exiguas divitias. Atque assumit figuram humanam cum rege tridentifero turgidi manis: & struunt mœnia regi Phrygio, auro promisso pro muris. Opus absolutum erat: tyrannus recusat mercedem, atque cumulat*

V. Ille quidem celat, turpiq; onerata pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed, solitus longos ferro resecare capillos,
Viderat hoc famulus. Qui, cùm nec prodere visum
Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
Nec posset reticere tamen, secedit; humumque
Effodit: &, domini quales aspexerit aures,
Voce refert parvâ; terræque immurmurat haustæ;
Indicium quæ vocis tellure regestâ
Obruit; & scrobibus tacitus discedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus
Cœpit; &, ut primùm pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam. Leni nam motus ab Austro
Obruta verba refert; dominique coarguit aures.
VI. Ultus abit Tmolo; liquidumque per aëra vectus
Angustum citra pontum Nepheleïdos Helles
Laomedonteïs Latoïus adstitit arvis.
Dextera Sigæi, Rhœtæi læva profundi
Ara Panomphæo vetus est sacrata Tonanti.
Inde novæ primùm moliri mœnia Trojæ
Laomedonta videt; susceptaque magna labore
Crescere difficili; nec opes exposcere parvas.
Cumque tridentigero tumidi genitore profundi
Mortalem induitur formam; Phrygioque tyranno
Ædificant muros, pacto pro mœnibus auro.
Stabat opus: pretium rex inficiatur; & addit

NOTÆ.

192. *Agricolam*] Tonsorem, & simul Midam, quem ille asini aures habere terræ immurmuraverat.

193. *Obruta verba*] Sc. *Rex Midas aures asini habet.*

194. *Ultus*] Apollo, qui Midæ aures protraxerat.

195. *Helles*] Quæ Athamantis & Nepheles fuit filia, Phryxi soror, quocum novercæ insidias fugiens in mare decidit, quod ab eâ Hellespontus dictum est.

196. *Laomedonteis*] Quæ Laomedontis erant Trojanorum regis.

Ib. *Latoïus*] Apollo Latonæ filius.

197. *Sigæi*] Sigæum & Rhœteum notissima sunt Trojæ promontoria, inter quæ Ara Jovi Panomphæo fuerat erecta.

198. *Panomphæo*] Id est, Eustathio interprete, qui omnium voces audiat, vel omnium voce collatur; ex παν & ὁμφη.

202. *Tridentigero*] Neptuno, cujus insigne tridens.

203. *Phrygio*] Qui Phrygiæ minori, quæ & Troas dicitur, imperavit.

204. *Ædificant*] Herodotus scribit. Laomedontem templa Apollinis & Neptuni depeculatum, thesauros Deorum sacris dicatos, ad extruendæ Trojæ mœnia convertisse. Quamvis verò similius est, lutea vel etiam lateritia mœnia, aquâ Neptuniâ primum mista, Phœbæâ deindè face arsisse.

Perfidiæ cumulum falsis perjuria verbis.
Non impunè feres, rector maris inquit: & omnes
Inclinavit aquas ad avaræ littora Trojæ.
Inque freti formam terras convertit; opesque
Abstulit agricolis; & fluctibus obruit arva.
Pœna neque hæc satis est: Regis quoque filia monstro
Poscitur æquoreo. Quam dura ad saxa revinctam
Vindicat Alcides; promissaque munera doctos
Poscit equos: tantique operis mercede negatâ.
Bis perjura capit superatæ mœnia Trojæ.
Nec pars militiæ Telamon sine honore recessit:
Hesioneque datâ potitur. Nam conjuge Peleus
Clarus erat Divâ. Nec avi magìs ille superbit
Nomine, quam soceri. Siquidem Jovis esse nepoti
Contigit haud uni: conjux Dea contigit uni.
VII. Namque senex Thetidi Proteus, Dea, dixerat, undæ,
Concipe; mater eris juveni, qui fortibus actis
Acta patris vincet; majorque vocabitur illo.
Ergo ne quicquam mundus Jove majus haberet,
Quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes;
Jupiter æquoreæ Thetidis connubia vitat:
In suaque Æaciden succedere vota nepotem
Jussit; & amplexus in virginis ire marinæ.
Est sinus Hæmoniæ curvos falcatus in arcus:
Brachia procurrunt; ubi, si foret altior unda,
Portus erat: summis inductum est æquor arenis.

perfidiam fictis vocibus & perjurio. Non discedes insultus, inquit, moderator æquoris: atque impulit omnes aquas ad littora sordidæ Trojæ. Et mutat solum in speciem æquoris, & rapuit divitias colonis; & opprimit campos undis. Neque hæc vindicta satis est, filia etiam tyranni petitur ceto marino. Quam rupi rigidæ alligatam Hercules liberat; atque petit equos pactos quos illi mercedis loco promiserat Laomedon; & præmio negato tanti operis, petitur muris Trojæ victæ bis perjuræ. Neque Telamon unus ex exercitu abiit sine gloriâ: & frustur Hesione ab Hercule traditâ. Nam Peleus inclytus erat Deæ uxore: neque ille magis gloriatur nomine avi quàm soceri: siquidem non soli Peleo evenit esse nepoti Jovis. Dea uxor evenit soli.

VII. *Namque senex Proteus dixerat Thetidi, ô Dea æquoris, concipe; eris genitrix juvenis, qui superabit facinora patris strenuis facinoribus: & dicetur major ille. Adeoque ne mundus quicquam haberet majus Jove, quarquam Jupiter corde arsisset flammâ violentâ fugit conjugium Thetidis marinæ, & imperavit Æacidem nepotem succedere fatis votis, & venire in amplexus puellæ æquoreæ. Est sinus in Thessaliâ curvis flexibus arcuatus in similitudinem falcis: eminentia* promontoria in mare *protenduntur; ubi si fluctus essent tumidiores, erat portus: mare est extensum super extremis arenis.*

NOTÆ.

211. *Filia*] Hesione est.

214. *Ejus*] Quos quidem ex Solis equorum progenie esse dicebant.

215. *Bis*] In Deos, Neptunum, viz. & Apollinem primò, deinde in Herculem.

216. *Sine honore*] Huic namque Æaci filio, Hercules Helionem, ob rem præclarissime gestam præmii loco dedit: ex quâ Ajacem & Teucrum suscepit.

217. *Peleus*] Qui Telamonis frater, Jovisque nepos. Thetidi, Nerei & Doridis filiæ, matrimonio est conjunctus.

219. *Socri*] Nerei, Oceani & Tethyos filii, vati Deique antiquissimi.

221. *Proteus*] Deus marinus fuit, Neptuni filius. Phocarum seu vitulorum marinorum pastor.

225. *Haud tepidos*] Nam Thetidis amore Jupiter vehementer correptus fuerat.

226. *Vitat*] Jovi, inquit Fulgentius, qui ignis est, cum Thetide, i. e. aquâ, coire non licet.

227. *Nepotem*] Peleum Æaci filium, quem quidem Æacum Jupiter ex Æginâ Asopi filiâ suscepit.

229. *Hæmoniæ*] Thessaliæ.

Habet littus firmum, quod neque accipiat pedum signa, neque impediat incessum, neque sit molliter tectum alga. Silva Myrtea illud cingit conjita baccis bicoloribus. Est antrum in medio: dubium paratumne arte an naturâ, magis arte tamen: quò sæpe venire consueveras nuda, Thetì, vecta delphine frænato. Peleus iltic te invasit cùm strata esses, & sopore devincta; & quoniam precibus delinita recusas, vim intentat, complecteus colla ambobus brachiis. Quod nisi confugisses ad consuetas artes formis sæpe mutatis, ille concubitu appetens potitus esset. Verùm tu nunc avis; tenea ille premebat aves; nunc magna eras arbor: Peleus tenebat arborem. Tertia figura fuit tigridis maculatæ: Æacides illâ tremefactus tollit lacertos à corpore. Tum sacrum facit Diis maris, mero fusso super meâ, & fibris pecudum, & fumo thuris: donec vates Carpathius dixit de mediâ alyssi. Æacide, frueris optatis thalamis. Tu tantùm, cùm illa dormiens jacebit in spelunâ frigidâ, ligato nexilibus funibus, & firmis vinculis. Neque te fallat mutata in mille formas: sed urge quicquid erit, donec redduxit priùs se in eam formam, quam primò vidisti eam habuisse. Proteus hæc fatus erat; & abibat faciem in mari; & recipit se in sinus undæ pectus postrema victima. Sol vergebat ad occasum, & tenebat mare medium curru prono, cùm soror Neriis; (Thetis Nerei filia) mar. defesso, jubet lassos solvere

Littus habet solidum, quod nec vestigia servet,
Nec remoretur iter; nec opertum pendeat algâ.
Myrtea silva subest bicoloribus obsita baccis.
Est speeus in medio; naturâ factus, an arte, 235
Ambiguum; magìs arte tamen: quò sæpe venire
Frænato delphine sedens, Theti, nuda solebas.
Illìc te Peleus, ut somno vincta jacebas,
Occupat: & quoniam precibus tentata repugnas,
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis. 240
Quòd nisi venisses variatis sæpe figuris
Ad solitas artes; auso foret ille potitus.
Sed modò tu volucris (volucrem tamen ille tenebat;
Nunc gravis arbor eras: hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculosæ tigridis: illâ 245
Territus Æacides a corpore brachia solvit.
Inde Deos pelagi, vino super æquora fuso,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat:
Donec Carpathius medio de gurgite vates,
Æacide, dixit, thalamis potiere petitis. 250
Tu modo, cùm gelido sopita quiescet in antro,
Ignaram laqueis vincloque innecte tenaci.
Nec te decipiat centum mentita figuras:
Sed preme quicquid erit: dum, quod fuit antè, reformet.
Dixerat hæc Proteus: & condidit æquore vultum; 255
Admisitque suos in verba novissima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoque tenebat
Hesperium temone fretum: cùm pulchra relicto
Nereïs ingreditur consueta cubilia ponto.

vates. Prolecta fatus es; & ego sopita, & vincta tenebam. Scio quid petas: sed quicquid est, mihi crede, ut hæc potiaris. Ille ubi dixit, & tenebras noctis medium iter agere, & Phœbum jam in occasu esse, & Nereïdas venire, ingemuit, & ait: Frustra mihi vates Carpathius dixit, ut vincirem te, Thetì, & ut potirer thalamis petitis. Ille ubi dixit, & tenebras noctis medium iter agere, & Phœbum jam in occasu esse, & Nereïdas venire, ingemuit, & ait: Frustra mihi vates Carpathius dixit, ut vincirem te, Thetì, & ut potirer thalamis petitis. Ille ubi dixit, & tenebras noctis medium iter agere, & Phœbum jam in occasu esse, & Nereïdas venire, ingemuit, & ait: Frustra mihi vates Carpathius dixit, ut vincirem te, Thetì, & ut potirer thalamis petitis.

NOTÆ.

233. *Pendeat*] Pendere videtur littus cùm algâ opertum est, quæ pedibus cedit.

238. *Vincta*] Rectiùs quàm *Victa*. Sic enim passim loquuntur poëtæ, & nostrum Δεσμὸς Græcis dicitur. Sic Orpheus Hymno in somnum; Σὰμασὶ δεσμεύων: &c.

247. *Vino*] Sicut Diis aliis in aræ, mensâ, foco, aut terrâ libatum est. Sic Virgil.

——— *Extaque salsæ*
Proficiam in fluctus, & vina liquentia fundam.

248. *Pecoris fibris*] Sacrificiis nempe maritimorum Deorum favorem sibi conciliare studuit.

249. *Carpathius*] Proteus est, qui in Carpathio mari, a Carpatho insulâ dicto, habitat: de quo Virg. Georg. 4.

Est in Carpathio Neptuni gurgite Vates
Cæruleus Proteus.

252. *Vincla*] Ad imitationem Homerici Proteï, à Menelao constricti. Odyss. δ.

258. *Fretum*] Atlanticum mare, in quod condi videtur sol vespertinus.

Vix

Vix bene virgineos Peleus invaserat artus; 200
Illa novat formas, donec sua membra teneri
Sentit: & in partes diversas brachia tendi.
Tum demùm ingemuit: Neque, ait, sine numine vincis:
Exhibita estq; Thetis Confessam amplectitur heros,
Et potitur votis: ingentique implet Achille. 265
VIII. Felix & nato, felix & conjuge Peleus;
Et cui, si demas jugulati crimina Phoci,
Omnia contigerant Fraterno sanguine fontem,
Expulsumque domo patriâ Trachinia tellus
Accipit: Hìc regnum sine vi, sine cæde, tenebat 270
Lucifero genitore satus, patriumque nitorem
Ore ferens Ceyx; illo qui tempore mœstus,
Dissimilisque sui, fratrem lugebat ademtum.
Quò postquam Æacides fessus curâque, viâque
Venit; & intravit paucis comitantibus urbem; 275
Quosque greges pecorum, quæ secum armenta trahebat,
Haud procul à muris sub opacâ valle reliquit;
Copia cùm facta est adeundi prima tyranni,
Velamenta manu prætendens supplice, qui sit,
Quoque satus, memorat. Tantùm sua crimina celat. 280
Mentitusque fugæ causam, petit urbe vel agro
Se juvet. Hunc contrâ placido Trachinius ore
Talibus alloquitur: Mediæ quoque commoda plebi

Vix Peleus hanc occupaverat membra virginea, illa mutat figuras, donec sentit suos artus esse ligatos, & lacertos in partes varias esse porrectos. Tum demum ingemuit: Neque, inquit, es fortior sine Dei auxilio: atque cùm reddita erat ad formam, fuit Thetis. Heros amplectitur confessam, & fruitur desiderio, & gravidam fecit magno Achille.

VIII *Peleus & beatus filio, & beatus uxore; & cui, si tollas flagitium Phoci mactati, omnia bene cesserant. Terra Trachinia excipit reum necis fraternæ, atque exulem domo patriâ: Ceyx genitus patre Phosphoro, atque vultu referens splendorem paternum, hìc habebat imperium sine vi, sine cæde: qui eo tempore tristis, atque sibi dispar flebat fratrem sublatum. Quò postquam Æacides lassus solicitudine & itinere accessit, atque subiit urbem paucis separtibus, & relictis gregibus pecudum, & armentis quæ secum ducebat: non longè à mœnibus in obscurâ valle, cùm primùm datus est locus conveniendi regis, porrigens velamina manu supplici, quis sit refert, & quo patre genitus: tantum obtinet sua flagitia: atque fingens causam exilii potest ut sibi auxilium præbeat urbis vel agri. Trachinius Ceyx huic vicissim respondet leni vultu: infimo populo etiam bona*

NOTÆ.

260. *Peleus*] Peleus, inquit Fulgentius, est Πηλὸς lutum, terra, i. e. caro: Thetis aqua. i. e. humor; Jupiter qui utraque gignit, & conjungit, est ignis, i. e. anima. Hinc natus Achilles, i. e. homo perfectus.

267. *Phoci*] Quem Æaci filium fuisse lib. 7. vidimus: atque adeò, quanquam aliâ matre, Psamathe nimirum Nerei filia, Peleï fratrem esse constat. Sævus fuit: quamobrem disco per quinquertii ludum à Peleo, matri suæ gratificato, occisus.

269. *Trachinia*] Thessaliæ regio, in qua urbs Trachin ab Hercule condita, infrà v. 627. Apollodorus tamen lib. 3 refert, Peleum non Trachin sed Phthiam exulatum pervenisse.

271. *Nitorem*] Luciferi enim stella valde clara & radians.

273. *Dissimilis*] Nam præ se antea animi quandam hilaritatem ferre consueverat; at nunc mœstus.

Ib. *Fratrem*] Dædalionem hominem violentem, in accipitrem mutatum, cujus mox fata poeta enarrabit.

279. *Velamenta*.] Pacem aut veniam petentes præferebant Oleæ ramos, laneis vittis obvolutos, qui repræsentarent manus vinctas & se dedentes.

280. *Crimina*] Phoci fratris cædem.

283. *Arva*] Ut nuptiis Peleo ejusque comitibus Ceycis regnum patere intelligatur.

noſtra conceſſa ſunt, Peleu, neque poſſidemus imperium barbarum. Addis huic noſtræ dilatati nomini, ratione, nomen Jovis, & Jovem avum: neque abutere tempore longo; habebis quodcunque petis: atque credas hæc quæcunque cernis tua eſſe pro parte: utinam potiora cerneres: Atque lachrymabatur. Peleus & ſocii exquirunt quæ cauſa eſſet tantos mœrores. Quibus ille reſpondet: Fortè exſtimetis hanc avem quæ vectatur prædâ, & perſequitur omnes aves, ſemper pennas habuiſſe putetis. Homo fuit, nomine Dædalion, & tantùm eſt mentis robur, quantùm ſævus erat, & bello acer, atque expeditus ad cædem, genitus illo patre qui præcedit Auroram, & ultimus egreditur cœlo. Ego pacem amavi, ſolicitus mihi ipſi pacis ſervandæ atque communibi: crudelia bella grata erant fratri. Illius virtus vicit reges & nationes, quæ nunc transformata vexant columbas Thiſbeas. Filia & fuit Chione: quæ cum eſſet pulcherrima placuit mille rivalibus, viro matura quatuor decim annis. Cyllenes, ſeene ſimul edyſſeorum, ſimul amore correpti ſunt. Apollo præmicit ſpem Veneris in tempus noctis; ille non paſſus eo differatur, atque tangit os puellæ baculo inducente ſomnum. Illa ſternitur tactu potenti;

Noſtra patent, Peleu; nec inhoſpita regna tenemus.
Adjicis huic animo momenta potentia, clarum 285
Nomen, avumque Jovem. Nec tempora perde precando:
Quod petis, omne feres. Tuaque hæc pro parte videto,
Qualiacunque vides. Utinam meliora videres!
Et flebat. Moveat quæ tantos cauſa dolores,
Peleuſque, comiteſque rogant. Quibus ille profatur: 290
Forſitan hanc volucrem, rapto quæ vivit, & omnes
Terret aves, ſemper pennas habuiſſe putetis.
Vir fuit: & tanta eſt animi conſtantia quantùm
Acer erat, belloque ferox, ad vimque paratus,
Nomine Dædalion; illo genitore creatus 295
Qui vocat Auroram, cæloque noviſſimus exit.
Culta mihi pax eſt; pacis mihi cura tenendæ,
Conjugiique fuit; fratri fera bella placebant.
Illius virtus reges, genteſque ſubegit,
Quæ nunc Thiſbeas agitat mutata columbas. 300
Nata erat huic Chione: quæ dotatiſſima formâ
Mille procis placuit, bis ſeptem nubilis annis.
Fortè revertentes Phœbus, Maïâque creatus,
Ille ſuis Delphis, hic vertice Cyllenæo,
Vidêre hanc pariter, pariter traxêre calorem. 305
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo;
Non tulit ille moras: virgàque movente ſoporem
Virginis os tangit. Tactu jacet illa potenti;

Fortè Apollo, & filius Maiæ redeuntes, ille ſuis Delphis, hic cacumine Cyllenes, ſeene ſimul edyſſeorum, ſimul amore correpti ſunt. Apollo præmicit ſpem Veneris in tempus noctis; ille non paſſus eo differatur, atque tangit os puellæ baculo inducente ſomnum. Illa ſternitur tactu potenti;

NOTÆ.

285. *Huic animo*] Noſtro animo per ſe benigno & liberali.

291. *Volucrem*] De accipitre loquitur, in quem Ceycis frater Dædalion mutatus.

296. *Qui vocat*] Periphraſis eſt Lucifer, qui, appropinquante Aurorâ, quam vocare videtur, *cœli ſtationi noviſſimus exit*, ut alii nolunt lib. 2. v. 115. Utpote ſphærâ terræ propiore vectus.

300. *Thiſbeas*] Thiſbe eſt urbs Bœotiæ, à Thiſbe Alopi nymphâ cognominata, columbis abundans, unde Thiſbeas. Hîc autem pro Hemeroſcopeis pro quibuſvis columbis.

Ib. *Mutata*] In accipitrem mutatum Dædalionem Ceycis fratrem diximus.

303. *Maïa*] Mercurius eſt Jovis, ex Maia Atlantis filia, filius.

304. *Delphis*] Urbs ad Parnaſſi radices ſita, Apollini oraculo clarissima.

Ib. *Cyllenes*] Cyllene Arcadiæ monte, in quo Mercurius natus dicitur.

305. *Tractus calorem*] Chionen ambo unà amare cœperunt.

307. *Virgàque*] Alata ea fuit, duobuſque implicata ſerpentibus, quam *Caduceum* vocitarunt.

Vimque

Vimque Dei patitur. Nox cœlum ſparſerat aſtris;
Phœbus anum ſimulat; præceptaque gaudia ſumit.
Ut ſua maturus complevit tempora venter: 311
Alipedis de ſtirpe Dei verſuta propago
Naſcitur Autolycus, furtum ingenioſus ad omne:
Qui facere aſſuêrat patriæ non degener artis,
Candida de nigris, & de candentibus atra. 315
Naſcitur è Phœbo (namque eſt enixa gemellos)
Carmine vocali clarus, citharâque Philammon.
Quid peperiſſe duos, & Diis placuiſſe duobus;
Et forti genitore, & progenitore Tonanti
Eſſe ſatam prodeſt? an obeſt quoque gloria multis?
Obfuit huic certè. Quæ ſe præferre Dianæ 321
Suſtinuit; faciemque Deæ culpavit. At illi
Ira ferox mota eſt: Factiſque placebimus inquit.
Nec mora: curvavit cornu; nervoque ſagittam
Impulit: & meritam trajecit arundine linguam. 325
Lingua tacet: nec vox tentataque verba ſequuntur:
Conantemque loqui cum ſanguine vita reliquit.
Quem (miſera ò pietas!) ego tum patruoque dolorem
Corde tuli, fratrique pio ſolatia dixi.
Quæ pater haud aliter, quàm cautes murmura ponti, 330
Accipit; & natum delamentatur ademtam.
Ut verò ardentem vidit; quater impetus illi
In medios fuit ire rogos, quater inde repulſus
Concita membra fugæ mandat: ſimiliſque juvenco

& violatur à Deo. Nox ſparſerat cœlum ſideribus. Apollo fingit ſe anum, atque capit gaudia præceptа. Poſtquam uterus maturus abſolvit ſua tempora, Autolycus, naſcitur proles aſſuta de ſtirpe Dei alipedis, verſutus ad omne furtum, qui, non alienus ab arte paternâ, ſolitus erat vertere alba in atra atque atra in alba. Philammon inſignis carmine ſonoro, atque lyrâ, naſcitur ex Apolline. (Namque emiſit geminos.) Quid juvat genuiſſe duos, & gratum fuiſſe duobus Diis, & eſſe genitum ſirenum patre, & avo Jove? An etiam gloriæ multis nocet? Nocuit certè huic; quæ non verita eſt ſe anteponere Dianæ; atque reprehendit vultus Deæ. At illa incenſa eſt irâ crudeli: atque inquit, Placebimus factis. Nec mora: ſinuavit arcum, atque emiſit ſagittam nervo, & transfixit calamo linguam meritam. Lingua ſilet; neque vox, neque verba, quæ emittere conabatur Chione, ſequuntur; & vita & ſanguis deſtituit tentantem loqui. Quem dolorem (ò infelix pietas!) ego tum paſſus ſum animo patruo & conſolationes obtuli pio fratri. Quas pater non ſecùs audit quàm rupes audiunt ſtrepitum maris: atque uſque valdè lamentatur filiam ſublatam. Cùm verò adjexit eum flagrantem, quater ille conatus eſt ſeſe immittere in medios rogi ignes; quater inde prohibitus in fugam vertit celeres pedes; atque ſimilis juvenco

NOTÆ.

310. *Anum*] Similiter lib. 6. 26. *Pallas anum ſimulat falſoque ad tempora canes Addit*, &c.

Ib. *Præcepta*] Hoc eſt vel *priùs capta* à Mercurio, vel *gaudia præcepta* ſunt, quæ Apollo *priùs* animo *conceperat*; quippe ver. 306 poëta ait:

Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo.

312. *Alipedis*] Mercurii, cujus talaria ideo alata finguntur, quòd omnium planetarum ſit velociſſimus.

314. *Patria*] Patris Mercurii, qui Deus furaciſſimus. Κακῆ κόρακος κακὸν ὠόν.

317. *Philammon*] Huic, ut & fratri alium alii patrem aſſignavêre.

319. *Progenitore*] *Jove*, qui Luciferi pater, Dædalionis avus, Chiones fuit proavus, quanquam progenitorem, ſeu avum, licentiâ familiari dixit poëta.

323. *Factiſque*] Sarcaſmus eſt, ac ſi Diana irata diceret, *Si non formâ, certè factis placebo.*

328. *Patruo*] Id eſt, *forti vel daro*, ut exponit Heinſius, Sic Horatius ait, *Ne ſis patruus mihi.*

329. *Dixi*] Flentem eum ſuprà vidimus, cùm primo Peleum eſt alloquutus.

ferenti cervice onustâ aculeos vesparum, qua nullum terè est iter, prorumpit. Jam tum mihi visus est currere; làs quàm vix posset; atque cedere pedes induss. atus. Alacoque sese jubtraxit omnibus; & celer mortis defuerit, pervenit ad cacumen Parnassi Cùm Dædalion se dedisset præcipitem ab excelsâ rupe, Apollo miseratus mutavit in accipitrem, & lævavit cadentem alis subitò natis; at, e rostrum aduncum fecit, adjecit uncos hamatos unguibus, præbuit quidem *fortitudinem pristinam, vires* verò *amplores quàm ut* illi tam parvo *corpori* convenirent. *Atque nunc accipiter nulli non inimicus feritatem exercet in omnes; & dolens est causa dolendi aliis.*

IX. *Quæ monstra dum filius Phœbi refert de suo fratre; Anetor Phœceus pastor armenti festino cursu anhelans adcurrit. Heu Peleu, Peleu, inquit, hic sum tibi nuncius magni damni! Peleus hortatur aperire quodcunque habeat. Ipse heros Trachinius solicitus est & tremit ex timore. Ille narrat: Egeram tauros lassos ad obliqua littora, cùm sol excelsissimus medio orbe, tantùm retro converet, quantum viderat superesse. Atque pars juvencorum*

Spicula crabronum pressâ cervice gerenti
Quà via nulla, ruit. Jam tum mihi currere visus
Plus homine est: alasque pedes sumsisse putares.
Effugit ergo omnes; veloxque cupidine leti
Vertice Parnassi potitur. Miseratus Apollo,
Cùm se Dædalion saxo misisset ab alto,
Fecit avem, & subitis pendentem sustulit alis;
Oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
Virtutem antiquam, majores corpore vires.
Et nunc accipiter, nulli satìs æquus, in omnes
Sævit aves; aliisque dolens fit causa dolendi.

IX. Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat
De consorte suo; cursu festinus anhelo
Advolat armenti custos Phocæus Anctor.
Heu Peleu, Peleu, magnæ tibi nuncius adsum
Cladis, ait? quodcunque ferat, jubet edere Peleus:
Pendet, & ipse metu trepidat Trachinius heros.
Ille refert: Fessos ad littora curva juvencos
Appuleram, medio cùm sol altissimus orbe
Tantùm respiceret, quantùm superesse videret.
Parsque boum fulvis genua inclinârat arenis,
Latarumque jacens campos spectabat aquarum:
Pars gradibus tardis illùc errabat & illùc:
Nant alii, celsoque exstant super æquora collo.
Templa mari subsunt, nec marmore clara, nec auro;
Sed trabibus densis, lucoque umbrosa vetusto.
Nereïdes, Nereusque tenent. Hos navita templi
Edidit esse Deos, dum retia littore siccat.
Juncta palus huic est densis obsessa salictis,
Quam resagnantis fecit maris unda paludem.
Inde fragore gravi strepitans loca proxima terret
Bellua vasta lupus, silvisque palustribus exit,

pascebat flexerat in flavis arenis: & recubans prospiciebat æquor vastarum aquarum: pars huc & illuc vagabatur lentis passibus: alii natant, & eminent altis cervicibus super aquas. Templum adjacet mari, neque marmore insigne, neque auro; sed opacum spissis arboribus & antiquo luco. Nereïdibus & Nereo sacrum. Nauta qui siccat retia in littore dixit hos esse Deos templi. Palus consita spissis salictis est huic proxima, quam aqua maris æstuantis fecit. Hic lupus ingens fera, cujus fauces, fulminis instar, omnia proterentes infectæ erant spumis & crasso tabo;

NOTÆ.

347. *Consert*] Dædalione fratre.

348. *Phocæus*] Ex Phocide Achaiæ regiuncolâ oriundus.

352. *Littora*] Aquatum, aut ad refrigeratum.

353. *Medio cùm*] Per hiatus est meridiei. Sic lib. 3.

Jamque dies medius rerum contraxerat umbras.
Et Sol ex æquo metâ distabat utrâque.

356. *Campos aquarum*] Uti campus maris dicitur, sic & æquor soli, ut Juvenal, de equo —Qui fervet in *æquore* primus.

363 *Palus*] Locum luporum latebris accommodatissimum describit.

Oblitus

Oblitus & spumis & spisso sanguine rictus
Fulmineos; rubrâ suffusus lumina flammâ.
Qui, quanquam sævit pariter rabieque, fameque,
Acrior est rabie, neque enim jejunia curat
Cæde boum, diramque famem satiare, sed omne
Vulnerat armentum, sternitque hostiliter omne.
Pars quoque de nobis funesto saucia morsu,
Dum defensamus, leto est data. Sanguine littus
Undaque prima rubent, demugitæque paludes.
Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
Dum supereſt aliquid, cuncti coëamus, & arma,
Arma capessamus, conjunctaque tela feramus.
Dixerat agrestis. Nec Pelea damna movebant:
Sed memor admissi Nereïda colligit orbam
Damna sui inferias extincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentaque sumere tela
Rex jubet Oetæus; cum queis simul ipse parabat
Ire. Sed Halcyone conjux excita tumultu
Prosilit, &, nondum totos ornata capillos,
Disjicit hos ipsos: colloque infusa mariti,
Mittat ut auxilium sine se, verbisque precatur,
Et lachrymis; animasque duas ut servet in unâ.
Æacides illi, Pulchros, regina, piosque,
Pone metus: plena est promissi gratia vestri.
Non placet arma mihi contra nova monstra moveri.
Numen adorandum pelagi est. Erat ardua turris;
Arce focus summâ; sessis loca grata carinis.
Adscendunt illùc, stratosque in littore tauros
Cum gemitu aspiciunt, vestatoremque cruento

atque *oculi erant pleni rutilante igne, erumpit silvis paluſtribus cum ingenti ſtrepitu, atque frendens terrorem incutit locis proximis. Qui licet ſimul furit propter famem atque rabiem, vehementior eſt tamen propter rabiem. Neque enim intendit explere jejunia & acrem famem morte taurorum, ſed mactat totum armentum, & proterit hoſtiliter. Pars etiam noſtrûm vulnerata letali morſu dum conamur arcere, interfecta eſt. Littus & prima aqua, & paludes mugitu* boum *repletæ rubent ſanguine. Sed cunctatio eſt perniciosa, neque res ſinit hæſitare. Quamdiu aliquid reſtat, omnes conveniamus, & arma, arma induamus, & feramus jacula ſocia. Ruſticus abſolverat. Neque cladis tangebat Peleum: Verùm recordans facinoris patrati, ratiocinatur Nereïdem filio privatam mittere Phocum actato inferias ex ſuis diſpendiis. Rex Oetæus imperat viros ſumere arma, & capere ſæva muſſitia; cum quibus ipſe volebat proficiſci. Sed uxor Halcyone evocata ſtrepitu, prorumpit* ex Gynæcco,

& nondum compoſitos habens omnes capillos diſturbat hos ipſos, atque projecta in collum conjugis, erat voce atque lachrymis ut mittat auxilium, & ipſe non proficiſcatur, ſed ut præſens tueatur duas animas in unâ. Æacides illi dixit, *O uxor, regina, honeſtos & pios timores: gratia veſtri promſſa eſt integra. Mihi non eſt animus arma parare adverſus nova monſtra. Nympha maris eſt adoranda. Erat turris excelſa* atque *focus in ſuprema arce; loca jucunda navibus fatigatis. Illùc ſcandunt, & vident cum dolore boves mactatos in littore, atque populatorem ſanguinolento*

NOTÆ.

368. *Fulmineos*] Sic sæpe de apri dentibus noster, ut Lib. 8. 289. & Lib. 550, quod ardenti afflatu sint rictus, & omnia proterant instar fulminis.

380. *Sed memor*] Conscius sibi parricidii Peleus suspicatur Psamathen, Nereï filiam, quæ in templo illo colebatur, sibi infensam boum cæde filio suo phoco inferias referre velle; reprimit ergo se suosque ab armis & vindictâ, atque ad placandum numea se convertit.

381. *Damni sui*] Id est *cædem boum. Sui* pro *suâ.*

383. *Rex Oetæus*] Ceyx rex Trachinis, quam urbem Hercules sub Oetâ monte condidit.

388. *Urâ*] Halcyones vitam à Ceycis vitâ perpendisse exitus declarat: illo enim in mari submerso, ipsa quoque dolore vitam finit.

389. *Pulchros*] *Laudabiles*; utpote pro mariti salute.

392. *Numen*] *Psamathe* Nympha marina.

393. *Focus*] Pharos seu ignita turris, noctu lucens, cujus beneficio nautæ iter suum ad portum dirigerent.

ſævum illa frontem prehens furis impunitæ ſanguine. Peleus perrigens manus ad ſuas latentis vaſtiſſimi maris, precatur glaucam Phamathen, ut ponat iram, atque præbeat auxilium. Neque illa movetur precibus Æacidæ orantis. Thetis ſupplex impetravit hanc veniam, pro marito. Ac enim lupus imperterritus perſtat in violentâ ſtragе, dulcedine ſanguinis irritatus; donec vertit in ſaxum lupum affixum collo dilaniatæ juvencæ: atque corpus retinuit partim præter colorem. Omne ſaxi declarat illum jam non eſſe lupum, jam non debere timeri. Neque tamen fata patiuntur Peleum manere in hac terrâ. Ergo profugus pergit ad Magnetas, atque ibi expiationem accepit ab Acaſto Theſſalo.

X. *Interea Ceyx attonitus, & ingens prodigium ſolicitum meſtis pectora ſui, & ea quæ ſcinta ſunt fratrem, conſtituit conſulere ad Delum Clarium, ut canat ſata nova, quæ ſolicita aſſurgunt horribus auxis; non impias Phorbas reddebat templa Delphica inacceſſa cum Pelegys. Attamen, Halcyone fidiſſima, is tibi antea indicat ſententiam ſuam, cujus ſtatim tremor*

Ore ferum, longos infectum ſanguine villos.
Inde manus tendens in aperti littora ponti.
Cæruleam Peleus Pſamathen, ut finiat iram,
Orat; opemque ferat. Nec vocibus illa rogantis
Flectitur Æacidæ. Thetis hanc pro conjuge ſupplex
Accepit veniam. Sed enim irrevocatus ab acri
Cæde lupus perſtat, dulcedine ſanguinis aſper;
Donec inhærentem laceræ cervice juvencæ
Marmore mutavit. Corpus, præterque colorem
Omnia ſervavit: lapidis color indicat illum
Jam non eſſe lupum, jam non debere timeri.
Nec tamen hâc profugum conſiſtere Pelea terrâ
Fata ſinunt: Magnetas adit vagus exſul, & illic
Sumit ab Hæmonio purgamina cædis Acaſto.
X. Interea fratriſque ſui, fratremque ſecutis
Anxia prodigiis turbatis pectora Ceyx,
Conſulat ut ſacras hominum oblectamina ſortes,
Ad Clarium parat ire Deum: nam templa profanus
Invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Conſilii tamen ante ſui, fidiſſima, certam
Te facit, Halcyone, cui protinus intima frigus

NOTÆ.

400. *Æacidæ*] Pelei *Conjuge*] Peleo, cui Thetis nupſit.

404. *Marmore*] Hinc ideo factum: quòd vel lupus, vel ab quo parricidii ultor, quod in fratrem Peleus admiſerat, placatâ Pſamathe, ab eo perſequendo deſiterit.

408. *Magnetas*] Fuerunt Magnetes Theſſaliæ populi equorum domitores clariſſimi, Magneſiæ regionis incolæ.

409. *Acaſto*] Qui Peliæ filius, uxorem Hippolyten duxit: illa Peleo injecta eſt: ipſeta autem illum marito ſcortum vit, quòd ſe de ſtupro interpellaſſet. Atque eâ causâ ipſum ad venationem eductum, dein armis ſpoliatum in monte Pelio feris lacerandum Peleum reliquit Acaſtus. Sed illi Mercurius, ſeu Chiron, opem tulit, enſemque à Vulcano fabricatum præbuit, quo Acaſtum unâ cum uxore interfecit. Hinc illud Horatii Od. 7. lib. 3.

Narrat pœne datum Peleo Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit ad ſocerum.

412. *Fratris*] *Dædalionis* qui in accipitrem mutatus.

Ib. *Fratremque ſecutis*] Interfectâ utpote à Dianâ Chione, fratris filiâ; quibus adde quæ Pelei causâ evenerant, lupum, viz. in lapidem mutatum.

413. *Clarium*] Ad Apollinis Clari oraculum. Fuit namque Clarus Ioniæ civitas juxta Colophonem, Apollinis oraculo nobilis.

Ib. *Templa*] Quæ quidem, cum propiora eſſent, breviori tempore & minori labore, niſi Phorbas obſtitiſſet, Ceyx adire potuiſſet.

414. *Phlegys*] Populi fuerunt Theſſaliæ ſacrilegi, templum etiam Delphicum ſpoliare aggreſſi. qui tandem ab irato Neptuno diluvio tunt perditi.

Ib. *Phorbas*] Theſſalus, Lapithæ filius, latro ferox qui obvios ad pugilatum cogebat, & interficiebat. Deos quoque provocare ausus, donec ab Apolline ſuperatus morte eſt mulctatus. Paulan.

Oſſa receperunt; buxoque ſimillimus ora
Pallor obit: lachrymiſque genæ maduêre profuſis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit:
Singultuque pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, cariſſime, mentem
Vertit? ubi eſt, quæ cura mei priùs eſſe ſolebat?
Jam potes Halcyone ſecurus abeſſe relicta?
Jam via longa placet? Jam ſum tibi carior abſens?
At (puto) per terras iter eſt, tantùmque dolebo;
Non etiam metuam; curæque timore carebunt.
Æquora me terrent, & ponti triſtis imago.
Et laceras nuper tabulas in littore vidi;
Et ſæpe in tumulis ſine corpore nomina legi.
Neve tuum fallax animum fiducia tangat,
Quòd ſocer Hippotades tibi ſit; qui carcere ſortes
Contineat ventos; & cùm velit, æquora placet.
Cùm ſemel emiſſi tenuerunt æquora venti,
Nil illis vetitum eſt; incommendataque tellus
Omnis, & omne fretum. Cœli quoque nubila vexant:
Excutiuntque feris rutilos concurſibus ignes.
Quò magis hos novi (nam novi, & ſæpe paternâ
Parva domo vidi) magis hoc reor eſſe timendos.
Quòd tua ſi flecti precibus ſententia nullis,
Care, poteſt, conjux, nimiùmque es certus eundi;
Me quoque tolle ſimul. Certè jactabimur unâ:
Nec, niſi quæ patiar, metuam: pariterque feremus

occuparit ima præcordia; pallor ſimilis buxo naſcentium invaſit; & genæ irrigatæ ſunt fletibus perfluentibus. Ter conata fari, ter madefecit faciem lachrymis; & jugultu intermittente querelas ex ſuis amore provenientes. Quidnam meum crimen, inquit, dulciſſime, mutat animum tuum? Ubi eſt ſolicitudo de me, quæ antea eſſe conſueverat? Magis potes abſens eſſe ſine ullâ anxietate, Halcyone deſtitutâ? Nunc longamitee eſt gratus? Nunc jam tibi dulciſſima, cùm abſens facere? At, credo, via eſt per illam tibi carpenda, & tantum triſtis erat non ipſaper undas: & ſollicitudines erant ſine metu. Maria & aſpera facies æquoris me terrefaciant. Atque nuper ſpectavi diſjectas tabulas in littore; & legi ſæpe nomina in ſepulchris inanibus. Neve ipſe mendax moveat tuam mentem, quòd Hippotades ſit tibi ſocer, qui reprimit ventos clebamenter clauſtris, & compeſcit maria quando unquam libet. Poſtquam venti ſemel laxati invaſerunt maria, nihil illis eſt ſacrum; neque ulla terra aut ullum mare illis curæ eſt. Agitant etiam rubes cæli atque eludunt coruſca fulminis ſævis certaminibus. Quò magis eos novi (nam novi, & ſæpe in domo paternâ) eò magis credo eſſe metuendos. Quòd ſi mea tua nullâ erat me ni veri poſſit, dilecte marite; & certè deterrebit præſagia, me etiam tecum avehi. Nempe agitabimur unâ; neque timebo, niſi quæ feram etiam; & ſimul patiemur

NOTÆ.

425. *Per terras*] Dicit Alcyone Ceycem per continentem poſſe, ſi voluerit, proficiſci: quod ſi fecerit, ſe interea, propter mariti abſentiam, triſtem quidem fore; non autem timidam adeò atque anxiam de ſalute, ac ſi mare tranſiiſſet.

429 *Tumuli*] Cenotaphia dixerunt tumulos inanes ſeu imaginarios, quos honoris causâ illis ſtruebant quorum corpora inveniri non poſſent. Invaluerat enim apud Ethnicos opinio, eorum animas, quorum corpora omni exequiarum honore caruiſſent, per 100 annis ad inferorum paludem, quam trajicere non poſſent, non ſine dolore maximo errare, *Tumulum inanem* vocat. Vir.

431. *Hippotades*] Æolus, rex ventorum Hippotæ Trojani ex nimâ Segeſtâ, quam Jupiter compreſſit, nepos: quem quidem Æolum Halcyone patrem habuit, ſiquidem Naſoni noſtro fides; ſi Luciano, Æolum Hellenem, Deucalionis nepotem.

434 *Incommendataque*] Ut paſſim ſine omni reſpectu & curâ, obvia quæque venti proterant & perturbent.

442 *Niſi quæ patiar*] Siquidem abſens fictis etiam periculis terreretur.

quicquid erit; simul vela demur super vasta marita. Maritus sidereus flectitur talibus verbis & fletibus Halcyones *Æoliadis: neque enim minori amore tenetur. Sed neque vult omittere navigationem designatam: neque vult admittere Halcyonem in societatem discriminis, atque retulit multa lenimenta cor pavidum. Neque tamen ideo approbat causam quâ uxori persuadet, ut se discedere permittat. Adjicit illis. Hoc quoque solamen, quo solo movet amantem: Omnis quidem cunctatio nobis erit prolixa; sed tibi juro per ignes patris (si modò fata me reducant) priùs redditurum, quàm luna bis coëat pleno orbe. Postquam ipse est facta* velocis *reditûs bis promisis, statim imperat navem extractam navalibus in æquore deduci, atque instrui suis instrumentis. Quâ visâ rursus Halcyone, quasi præsentiens futurum malum, expavit, atque emisit fletus crumpentes: & amplexa est;*

Quicquid erit: pariter super æquora lata feremur:
Talibus Æolidos dictis, lachrymisque movetur
Sidereus conjux: neque enim minor ignis in ipso
est. 445
Sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
Nec vult Halcyonen in partem adhibere periclî;
Multaque respondet timidum solantia pectus:
Nec tamen idcirco causam probat. Addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem: 450
Longa quidem nobis omnis mora: sed tibi juro
Per patrios ignes (si me modò fata remittant)
Ante reversurum, quam Luna bis impleat orbem.
His ubi promissis spes est admota recursûs:
Protinus eductam navalibus æquore tingi, 455
Aptarique suis pinum jubet armamentis.
Quâ rursus visâ, veluti præsaga futuri,
Horruit Halcyone: lachrymasque emisit obortas:
Amplexusque dedit: tristique miserrima tandem
Ore, Vale dixit: collapsaque corpore toto est. 460
At juvenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos:
Æqualique ictu scindunt fretа. Sustulit illa
Humentes oculos; stantemque in puppe recurvâ,
Concussâque manu dantem sibi signa maritum 465
Prima videt: redditque notas. Ubi terra recessit

& infelicissima, denique Vale, dixit mæsto ore: & seminortua in terram decidit. At remiges, Ceyce fingente impedimenta, attrahunt remos geminis ordinibus ad valida pectora, et frangunt fluctus pari impulsu. Illa tenuavit oculos madidos, atque aspexit conjugem stantem in puppe pandâ, & jactantem sibi prima indicia manu agitatæ: atque reddidit signa. Postquam tellus est

NOTÆ.

445. *Sidereus*] *Ceyx Luciferi filius*, per cujus stellam mox jurabit; ver. 452.

452. *Si me*] Nisi fatis reverti prohibear, & cogar in peregrinâ regione mori.

461. *Quærenti*] Lachrymis enim uxoris motus, discedit invitus.

Ib. *Reducunt*] Gestus exprimit remigantium.

462. *Geminis*] Nam biremis erat navis; quod sit autem in navibus *ordo* remorum duplex, triplex, quadruplex, &c. unde *biremes, triremes, quadriremes*, &c. appellantur, ambiguum est. Sed quia dicit Virgilius Æn. 4. 120.

—Tres juvenum chori
Insultant, terno consurgunt ordine Remi:

Constat in utroque navis latere remigum ordines surrexisse, alios aliis superpositos: non ita tamen, ut superiorum remigum pedes inferiorum capitibus impenderent, perpendiculari, ut fiunt, rectâque lineâ sic enim aera navium extruenda altius fuissent; sed ita, ut *transtris* oblique à summo ad imum intra gradum dispositis insisterent remiges quorum inferior ordo ibi figebat pedes, ubi ordo inferior inhidebat. Porro series illæ remigum, à summo latere ad imam carinam obliquè numeratæ, *ordines* dicebantur: & pro multiplici *ordine* navis erat *biremis, triremis*, &c. at eadem series à prorâ ad puppim numeratæ, dicebantur *versus*.

463. *Æquali*] Concordes enim remiges remos & tingunt & tollunt.

466. *Recessit*] Navigantibus terræ urbesque videntur *recedere*, ipsi autem *stare*.

Longiùs,

Longiùs, atque oculi nequeunt cognoscere vultus:
Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
Hæc quoque ut haud poterat spatio submota videri;
Vela tamen spectat summo fluitantia malo. 470
Ut nec vela videt; vacuum petit anxia lectum;
Sæque toro ponit. Renovat lectusque, locusque
Halcyones lachrymas: & quæ pars admonet absit.
Portubus exierant; & moverat aura rudentes;
Obvertit lateri pendentes navita ramos: 475
Cornuaque in summâ locat arbore; totaque malo
Carbasa deducit, venientesque accipit auras.
Aut minùs, aut certè medium non ampliùs æquor
Puppe secabatur; longèque erat utraque tellus;
Cùm mare sub noctem tumidis albescere cœpit 480
Fluctibus; & præceps spirare valentiùs Eurus.
Ardua, jamdudum, demittite cornua, rector
Clamat; & antennis totum subnectite velum.
Hic jubet; impediunt adversæ jussa procellæ;
Nec finit audiri vocem fragor æquoris ullam. 485
Sponte tamen properant alii subducere remos:
Pars munire latus; pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus, æquorque refundit in æquor:
Hic rapit antennas. Quæ dum sine lege geruntur;
Aspera crescit hyems: omnique è parte feroces 490
Bella gerunt venti; fretaque indignantia miscent.
Ipse pavet; nec se, qui sit status, ipse fatetur
Scire ratis rector; nec quid jubeatve, vetetve:
Tanta mali moles, tantoque potentior arte est.
Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes, 495
Undarum incursu gravis unda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur
Pontus; & inductas aspergine tangere nubes.

remotior, atque oculi non possunt cognoscere faciem: quatenus licet insequitur oculis navem ebeuntem. Cùm hæc etiam submota non possèt dignosci propter distantiam; tamen intuetur carbasa mota in extremo malo. Postquam neque cernit arbasa, solicita secedit in interiorem torum, sequè in eo collocat. Et torus & locus revocat fletus Halcyonæ, atque indicio est, quæ pars desideretur. Exierant portu; & ventus agitaverat crassos funes, & nautæ vertunt in latus remos pendentes; & statuunt antennarum extrema in supremo malo, & detrahunt ab eo tota vela, atque excipiunt ventos afflantes. Aut minùs, aut certè non amplius quàm medium mare navi sulcabatur, atque utraque terra erat remota, cùm æquor cœpit album fieri circa noctem fluctibus turgidis, & Eurus vehementiùs flare violentiùs. Jamdudum nauclerus vociferatur: Deorsùm trahite excelsa cornua, atque alligate tota carbasa antennis. Hic imperat; ventorum impetus contrarii obstant mandatis, neque maris strepitus patitur ullam vocem audiri. Alii tamen ultro festinant retrahere remos, aut defendere latus, parscomplicare lintea. Hic haurit aquam atque rejicit eam in mare; hic celeriter detrahit antennas. Quæ cùm sine ordine fiunt, sæva tempestas augetur, & venti ex omni mundi parte vehementes certant, & turbant æquora tumentia. Ipse navis gubernator terrore concutitur, & fatetur se nescire qui sit rerum status, nec quid imperare aut prohibere debeat; tanta est magnitudo tempestatis, & fortior est totâ arte. Namque viri obstrepunt vociferationibus, rudentes stridori, vasti fluctus collisione fluctuum aër tonitribus. Mare tenuatur undis, & videtur par esse cœlo; atque tangere nubila superstrata aspersione.

NOTÆ.

473. *Quæ pars*] Ceyx maritus lecti, *pars* optima.

474. *Rudentes*] *Funes nauticos*: dict. quòd venti agitari *rudere* (i. e.) *strepere* videntur.

475. *Obvertit*] In latus convertit; quod quidem inter remigandum fieri solet.

476. *Cornua*] *Antennarum.*

Ibid. *Summa*] Ut majorem ventum accipiat vela.

479. *Utraque*] Et à quâ discesserat Trachinia; & quam Ceyx petebat, Ionia.

484. *Jamdudum*] Celeritatem imperat.

488. *Fluctus*] Quibus naves percompressatem solent mittere.

Et

Et nunc, cùm ruit flavas arenas ex imo fundo, eundem cum ipsis habet colorem, nunc nigrior est aquâ Stygiâ: nonnunquam stratum videtur, & æquale, atque albicat spumis stridentibus. Ipsa etiam navis Trachinia jactatur his agitationibus, & nunc excelsa videtur, deorsum aspicere valles & infimum Acherontem, velut de apice montis; nunc, ubi mare sinuatum circumfluit eam depressam, assurgere supremum cœlum de abyssi inferorum. Sæpe verberata undis à latere reddit magnum sonitum; neque impulsa minùs sonat, quàm cùm aliquando ferreas aries, vel balista quatit arces ruinosas. Et quemadmodum sævi leones, viribus impetu auctis, consueverunt ruere pectore in arma & venabula oppositа; sic ubi fluctus prorumperunt ventis conflictantibus, fortiùs ad versus armamenta navis; atque erant multò altiores illis. Jamque subscudes solvuntur; & lacus destituti liniamenta prius apparent: & adhuc furiunt fluctibus mortuis. Ecce densi imbres decidunt ex nubibus pluvis; atque arbitreris istum cœlum ruere in mare, & mare tumidum adscendere in regionem cœli. Lantea fulgurant imbribus, & aquæ marinæ confunduntur cum cœlestibus. Aër nullis sideribus illustratur; & nox opaca obscuratur caligine suâ & procellâ. Tamen fulgura splendentia hanc dispellunt, & fœnerantur lucem: fluctus ascendunt ignibus fulminis. Toti etiam fluctus insiliunt ultrà cataractam carinæ: atque, ut miles fortior totâ multitudine, cùm sæpe impetût muros defensæ urbis, sit veti campos denique, & flagrans desiderio gloriæ inter mille viros, tamen solus invadit mœnia; sic postquam violentæ undæ vexârunt excelsa latera,

Et modò, cùm fulvas ex imo vertit arenas,
Concolor est illis; Stygiâ modò nigrior undâ:
Sternitur interdum, spumisque sonantibus albet.
Ipsa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis:
Et modò sublimis veluti de vertice montis
Despicere in valles, imumque Acherontа videtur:
Nunc ubi demissam curvum circumstetit æquor.
Suspicere inferno summum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
Nec levius pulsata sonat, quàm ferreus olim
Cùm laceras aries balistave concutit arces.
Utque solent, sumtis in cursu viribus, ire
Pectore in arma feri, protentaque tela leones:
Sic ubi se ventis admiserat unda coërtis,
Ibat in arma ratis; multoque erat altior illis.
Jamque labant cunei, spoliataque tegmine ceræ
Rima patet; præbetque viam lethalibus undis.
Ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres:
Inque fretum credas totum descendere cœlum:
Inque plagas cœli tumefactum ascendere pontum.
Vela madent nimbis: & cum cœlestibus undis
Æquoreæ miscentur aquæ. Caret ignibus æther;
Cæcaque nox premitur tenebris hyemisque, suisque.
Discutiunt tamen has, præbentque micantia lumen
Fulmina: fulmineis ardescunt ignibus undæ.
Dat quoque jam saltus intra cava texta carinæ
Fluctus: &, ut miles numero præstantior omni,
Cùm sæpe assiluit defensæ mœnibus urbis,
Spe potitur tandem; laudisque accensus amore
Inter mille viros, murum tamen occupat unus;
Sic ubi pulsârunt acres latera ardua fluctus,

NOTÆ.

504. *Acheronta*] *Infernum*: Ex ejus enim fluviis Acheron est unus.

509. *Aries*] Instrumentum bellicum, ad diruendos muros; uti etiam & balista.

513. *Arma*] Quæ suprà armamenta dixit, instrumenta etiam nominantur.

514. *Cumi*] *Subscudes*, quibus navium tabulæ inter se committuntur.

Ib. *Ceræ*] *Picis*; quâ navium rimæ obducuntur.

520. *Igribus*] *Stellis*, quæ nubibus obductæ.

524. *Dat saltus*] Non per rimas tantum, ut priùs, illabebatur aqua in navem; sed toti fluctus insiliebant.

Vastiùs

vehementiùs incurrens furit impetus fluctûs decumani: neque ante omittit appetere oppressam navem, quàm defluit velut in muros navis jubatæ. Pars ergo maris nitebatur adhuc opprimere navem. Pars erat intus. Non minùs tremunt omnes, quàm urbs consuevit tremere, cùm hostes alii jaculantur mœnia extrinsecus, atque alii occupant mœnia intrinsecus. Hos succumbit tempestati, & animus deficit: & quot undæ incurrunt, totidem mortes videntur impetere & irruere. Hic non temperat à fletibus, hic stupet; hic dicit felices, qui exequiarum honore non priventur; hic Deum veneratur precibus, atque porrigens tacentes manus ad cœlum, quod non cernit, petit auxilium. Pater & germani veniunt in mentem illius; domus & filii in animum hujus, & quicquid à quoquam relictum est. Halcyone tangit Ceycem; nulla est in ore Ceycis nisi Halcyone; & cùm eam cupiat solam, tamen lætatur abesse. Optaret etiam convertere oculos ad litora patriæ & dirigere ultimos ad pectus domum versus: verum ubi sit ignorat: tantâ perturbatione mare turbatur & omne cœlum subducitur

Vastiùs insurgens decimæ ruit impetus undæ;
Nec priùs absistit fessam oppugnare carinam,
Quàm velut in captæ descendat mœnia navis.
Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum;
Pars maris intus erat. Trepidant haud segniùs omnes;
Quàm solet urbs, aliis murum fodientibus extra,
Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
Decidit ars; animique cadunt: tot mortes videntur,
Quot veniunt fluctus, ruere atque irrumpere mortes.
Non tenet hic lachrymas: stupet hic: vocat ille beatos,
Funera quos maneant: hic votis numen adorat:
Brachiaque ad cœlum, quod non videt, irrita tollens,
Poscit opem: subeunt illi fratresque, parensque;
Huic cum pignoribus domus, & quod cuique relictum est.
Halcyone Ceyca movet: Ceycis in ore
Nulla nisi Halcyone est: & cum desideret unam,
Gaudet abesse tamen. Patriæ quoque vellet ad oras
Respicere, inque domum supremos vertere vultus:
Verùm ubi sit nescit. Tantâ vertigine pontus
Fervet: & inductâ piceis è nubibus umbrâ
Omne latet cœlum: duplicataque noctis imago est
Frangitur incursu nimboli turbinis arbos:
Frangitur & regimen: spoliisque animosa superstans
Unda, velut victrix, sinuatas despicit undas:
Nec leviùs, quàm si quis Athon, Pindumve revulsos
Sede sua totos in apertum everterit æquor,
Præcipitata ruit; pariterque, & pondere, & ictu

caligine immissâ ex nebulis: & nox aucta est. Malus rumpitur impetu vorticis in medio: clavus etiam rumpitur: & fluctus ferox eminens, quasi victor, adjicit undas quasi in sinum convolutas: Neque ventis impulsus murus impetu ruit, quàm si quis dejecerit in vastum mare Athon & Pindum sedibus suis erutos: & detrahat incerta & gravitate

NOTÆ.

530. *Decimæ*] Quæ & decumana nominatim, id est, maxima; quemadmodo & ova, panis alinque scuta, decumana dicimus. Denarium quippe numerum volebant esse perfectissimum, ut qui constet ex uno, duobus, tribus, & quatuor. Unde ad numerum denarium progressi, redimus ad unitatem. Sic Noster Trist. lib. 1. Eleg. 2.

Quæ modò hæc fluctus, fluctus fuisse putes: nec omnes,
Differat hæc illa est, undecimaque prior.

540. *Funera*] In mari interire acerbè tulerunt Troes, ubi virtuti suæ non erat locus, ut pulchrè exirent vitâ. Adde quòd animam censebant veterum plerique ignem esse quam in aquis extingui naturæ contrarium videbatur. Superfomnia exequiarum honore destitui horrebant: sive quibus Styga transvehi per 100 annos deperibant. Vide vers. 429.

524. *Athon*] Hunc montem Macedoniæ esse, Pindum Thessaliæ jam sæpe diximus.

Mergit

Mergit in ima ratem: cum quâ pars magna virorum
Gurgite preſſa gravi, neque in aëra reddita, fato
Functa ſuo eſt. Alii partes & membra carinæ
Trunca tenent. Tenet ipſe manu, quâ ſceptra ſolebat,
Fragmina navigii Ceyx: ſocerumque, patremque
Invocat (heu!) fruſtrà. Sed plurima nantis in ore
Halcyone conjux. Illam meminitque, refertque:
Illius ante oculos ut agant ſua corpora fluctus,
Optat; & exanimis manibus tumul tur amicis.
Dum natat; abſentem, quoties ſinit hiſcere fluctus,
Nominat Halcyonem, ipſiſque immurmurat undis.
Ecce ſuper medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur: & ruptâ merſum caput obruit undâ.
Lucifer obſcurus, nec q em cogn ſcere poſſis
Illâ nocte fuit: quoni mque excedere Olympo
Non licuit, denſis texit ſua nubibus ora.
Æolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: & jam. quas induat ille,
Feſtinat veſtes; jam quas, ubi venerit ille,
Ipſa gerat: redituſque ſibi promittit inanes,
Omnibus illa quidem Superis pia thura ferebat;
Ante tamen cunctos Junonis templa colebat:
Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras.
Utque foret ſoſpes conjux ſuus, utque rediret,
Optabat; nullamque ſibi præferret. At illi
Hoc de tot votis poterat contingere ſolum.
At Dea non ultra pro functo morte rogari
Suſtinet; utque manus funeſtas arceat aris;
Iri, meæ, dixit, fidiſſima nuncia vocis,
Viſe ſoporiferam Somni velociter aulam:

naves in profundum: cum quâ bona pars hominum abſorpta operis aquis, neque remiſſa in aërem, mortem oppetit. Alii navis invituntur partibus & fruſtis lacertis. Ceyx ipſe tenet fragmentum navis dextrâ, quæ conſueverat tractare ſceptrum; atque, heu! incaſſùm orat & ſocerum & patrem. At nomen uxoris Halcyones ſæpius recurrit in os natantis. Ejus recordatur atque illam memorat; deſideret ut undæ volvant ſuum corpus ante oculos illius, & exanguis ſepeliatur manibus amicis. Dum natat, quoties unda ſpatium concedit os aperiendi, nominat Halcyonem, & immurmurat ipſis fluctibus. Ecce ater fluctus ſinuatus inſtar arcus rumpitur ſuper medias undas, & involvit & ſubmergit caput aquâ diffractâ. Lucifer caliginoſus fuit eâ nocte, nec potuit cognoſci, & quandoquidem non conceſſum fuerit illi deſcendere cœlo, velavit ſuam faciem opacis nubibus. Interea Æolus neſcia tantæ cladis dinumerat noctes: & jam feſtinanter texit amictus, quos ille aſſumat; jam quos ipſa induat, ubi ille redierit; & ſibi pollicetur reverſos vanos. Illa quidem offerebat pia thura ſingulis Diis, celebrabat tamen præ aliis templa Junonis; & ibat ad altaria pro marito, qui jam nullus erat. Atque vovebat ut maritus eſſet incolumis, & ut reverteretur ſuus, nullamque ſibi præponeret. At hoc ſolum poterat illi evenire de tam multis. At Dea non poteſt ampliùs orari pro mortuo; & ut prohibeat ab altaribus manus funere poluias, Iri, ait, nuncia certiſſima juſſorum, ad properè ſedes Dei ſomni ſoporem inducentis;

NOTÆ.

561. *Socerum*] Æolum.
Ib. *Patrem*] Luciferum.
568. *Niger arcus*] Nubes atra aquis gravida: ſeu potiùs unda decumana ex imo gurgite cum limo ſublata, atque inſtar arcûs triumphalis advoluta.
571. *Olympo*] Cœlo: ex quo ſiquidem Lucifero non licuit deſcendere, ut filio Ceyci opem ferret, vultus ſaltem, ne ejus caſus cerneret, nubibus obduxit.
573. *Æolis*] *Halcyone* Æoli filia.
575. *Feſtinat*] Non patronis tantùm purpuras trahebant clientæ plebeiæ, ut Hor. 18. Ode. lib 2. Sed & nobiliſſimæ fœminæ, viris, fratribus, ſibi, liberiſque veſtes ſuâ manu texebant. Imò Auguſtus ipſe non aliâ eſt uſus, quàm quæ ab uxore, ſorore, filiâve confecta eſſet. *Suet. Auguſt.* Cap. 73.
504. *Funeſtas*] Funere & mariti morte pollutas.

Extinctique

Extinctique jube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonen veros narrantia caſus.
Dixerat. Induitur velamina mille colorum
Iris, & arquato cœlum curvamine ſignans,
Tecta petit juſſi ſub rupe latentia regis.
Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu,
Mons cavus, ignavi domus & penetralia Somni;
Quò nunquam radiis oriens, mediuſve, cadenſve
Phœbus adire poteſt. Nebulæ caligine miſtæ
Exhalantur humo: dubiæque crepuſcula lucis.
Non vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Evocat Auroram: nec voce ſilentia rumpunt
Sollicitive canes, canibuſve ſagacior anſer.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve ſonum reddunt convicia linguæ.
Muta quies habitat. Saxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Lethes: per quem cum murmure labens
Invitat ſomnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri fœcunda papavera florent,
Innumeræque herbæ: quarum de lacte ſoporem
Nox legit, & ſpargit per opacas humida terras.
Janua, quæ verſo ſtridorem cardine reddat,
Nulla domo totâ; cuſtos in limine nullus.
At medio torus eſt, ebeno ſublimis in atrâ,
Plumeus, atricolor, pullo velamine tectus:
Quo cubat ipſe Deus, membris languore ſolutis.
Hunc circa paſſim varias imitantia formas
Somnia vana jacent totidem, quot meſſis ariſtas,
Silva gerit frondes, ejectas littus arenas.

atque hortare mittat ſub ſpecie Ceycis oppreſſi ſomnia ad Halcyonem exhibentia veros eventus. Dixerat. Iris tegitur amictu mille colorum, & imprimens arcum in aëre proficiſcitur domum regis aſſignati ſub rupe conditam. Eſt juxta Cimmerios antrum remoto receſſu mons cavus, aula & adytum inertis Somni; quo nunquam ſol oriens, meridianus, vel occidens poteſt accedere radiis. Nebulæ confuſæ cum caligine exſurgunt ex terrâ: & crepuſcula incerti lumini. Ales experrectus criſtati capitis non ibi arceſſit Aurorum cantibus: neque canes cuſtodes, aut anſer ſagacior canibus turbant ſilentia voce. Non fera, non frondes agitatæ ventis, vel probra linguæ humanæ edunt ſtrepitum. Quies muta permanet. Nihilominus rivus aquæ Lethes, per quam aqua fluens cum ſuſurro, lapillis ſtrepentibus, conciliat ſoporem. Papavera fertilia & innumera gramina, de quorum lacte nox humida parat ſomnum, & ſpargit per caliginoſus terras, floreat in aditu ſpeluncæ. Nullæ valvæ in totâ domo, quæ ſtrideant moto cardine; nullæ excubiæ ad fores. At in medio eſt lectus ſublimis ſuper nigrâ ebeno, plumeus, ater, ſtratus nigris veſtibus; ſuper quem ipſe Deus decumbit, artubus oppreſſis languere. Circa hunc ſomnia vania exhibentia diverſas ſpecies, tot hinc inde ſunt ſtrata, quot meſſis habet ſpicas, ſilva folia, littus arenas expulſas.

NOTÆ.

592. *Cimmerios*] Populi fuerunt Sarmatiæ ad paludem Mæoticam & Bosphorum, qui ab ipſis *Cimmerium* appellatu Accommodatiſſimè autem domini regiam in frigidam, tenebrolam & humidam regionem poëta removit.
597. *Alectriſtati*] Gallus, qui adventantem diem cantu prænunciare ſolet.
599. *Sagacior*] Hanc præcipuè laudem meruerunt anſeres, qui clangore ſuo ſopitos Capitolii cuſtodes excitârunt, deque ingruentibus Gallis admonuerunt.
602. *Saxo tamen*] Quia ſomnos quoque inducere ſolet aquarum murmur.
605. *Lethes*] Id eſt, oblivionis: per ſomnum enim vitæ videmur oblivīſci. Ad inferorum verò fluvium Lethen reſpexit poëta, cujus aquam ſi quis guſtâſſet, præteritorum omnium ſtatim oblivīſci voluerunt.
605. *Ante fores*] Elegantiſſimè apponit poëta, quæ ſomnium concilient; movet, quæ ſomnum impediant.
Ib. *Papavera*] Quorum vis eſt ſoporifera.

Quò

Quà ſtatim atque Dea acceſſit, & dejecit mœſta ſomnia diſſantia; facta domus fulſit ſolemibus armentûs: atque Deus agre aperiens oculos gravatos ſopori languore, iterum ut, ac iterum recidens, & paulatim ſuperum pectus mutanti mento, tandem expergefactus eſt; atque ſuſtentatus cubito, quid quæſiſſet, cognovit; nam cognoverat quæ eſſet. Ait illa, Somne, pax rerum, Somne mitiſſime Deorum, ſolatium mentis, quæ ſolicitudo urgat, qui lenis pectora fatigata laboribus diurnis, atque reſtituis ad munus; fac ſomnia, quæ imitentur veras figuras rerum, accedant ea Halcyonem, quæ nunc eſt in Trachine Herculeâ, ſub formâ regis, atque exhibeant imaginem naufragam. Juno hoc jubet. Iris abjecit, poſtquam juſſa perfecit; neque enim poterat ſufferre amplius tam vaporis: & ut advertit ſoporem influere in membra, prorumpit, & recurritur per arcus, per quos modo acceſſerat. At pater excutit ex turbâ mille ſuorum filiorum Morpheum artificem & imitatorem figurarum. Aliàs non imitatur accuratiùs præſcriptos inceſſus, & faciem, & modum loquendi. Addit & amictus & voces cuique uſitatiſſimas. Atque hic exhibet ſolos homines: & alius ſit fera, ſit ales, ſit anguis longo corpore. Dii hunc appellant Icelon, gens humana Phobetorem. Phantaſus eſt tertius dicendi etiam artus. Ille mutatur facilè in terram, lapidem, aquam, arborem atque omnia, quæ ſunt inanimata. Iſti conſueverunt exhibere ſuam faciem tyrannis & imperatoribus de nocte: alii vagantur per populos & vulgus.

Quò ſimul intravit, manibuſque obſtantia virgo
Somnia dimovit; veſtis fulgore reluxit
Sacra domus: tardàque Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens; iterumque iterumque relabens,
Summaque percutiens nutanti pectora mento,
Excuſſit tandem ſibi ſe: cubitoque levatus,
Quid veniat (cognôrat enim) ſcitatur. At illa:
Somne, quies rerum, placidiſſime Somne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corda diurnis
Feſſa miniſteriis mulces, reparaſque labori;
Somnia, quæ veras æquent imitamine formas,
Herculeâ Trachine jube, ſub imagine regis,
Halcyonen adeant; ſimulachraque naufraga fingant.
Imperat hoc Juno. Poſtquam mandata peregit
Iris, abit. Neque enim ulteriùs tolerare vaporis
Vim poterat; labique ut Somnum ſenſit in artus:
Effugit: & remeat per quos modò venerat arcus.
At pater è populo natorum mille ſuorum
Excitat artificem, ſimulatoremque figuræ
Morphea. Non illo juſſos ſolertius alter
Exprimit inceſſus, vultumque, modumq; loquendi,
Adjicit & veſtes, & conſuetiſſima cuique
Verba. Sed hic ſolos homines imitatur; at alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens.
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat. Eſt etiam diverſæ tertius artis
Phantaſos. Ille in humum, ſaxumque, undamque,
trabemque,
Quæque vacant animâ feliciter omnia tranſit.
Regibus hi, ducibuſque ſuos oſtendere vultus
Nocte ſolent; populos alii, plebemq; pererrant.

Addit & amictus & voces cuique uſitatiſſimas. Atque hic exhibet ſolos homines: & alius ſit fera, ſit ales, ſit anguis longo corpore. Dii hunc appellant Icelon, gens humana Phobetorem. Phantaſus eſt tertius dicendi etiam artus. Ille mutatur facilè in terram, lapidem, aquam, arborem atque omnia, quæ ſunt inanimata. Iſti conſueverunt exhibere ſuam faciem tyrannis & imperatoribus de nocte: alii vagantur per populos & vulgus.

NOTÆ.

616. *Virgo*] *Iris* Junoni nuncia.
624. *Cura fugit*] Qui enim curis premuntur dormire non poſſunt.
627. *Regis*] Ceycis, quem Trachine ab Hercule ædificatâ regnâſſe diximus.
631. *Labique*] Ita & Cereris Nympha, lib. 8. ver. 184. ſame affecta.
633. *Pater*] Somnus ſomniorum pater.
Ib. *E populo*] Ex numero innumero ſomniorum evocat Morphea.
634. *Simulator*] Morphei nomen hæ voces interpretantur.
640. *Icelon*] *Similem* interpretaberis.
Ib. *Phobetora*] *Perterrefacientem.*
642. *Phantaſus*] *Imaginatorem* diceres, niſi prohibuerunt grammatici. Pro triplici autem rerum naturâ, quæ phantaſiam per ſomnos turbare ſolent, appoſitè poëta tres Somni filios fecit.

Senex Somnus hos omittit, atque eligit unum Morpheum ex cunctis fratribus, qui exequatur juſſa Thaumantidos: & rurſus demiſit caput oppreſſum ſuavi ſopore, & texit denuo aliis veſtibus. Ille volat per caliginem, aliis nullum ſonum reddentibus, & intra exiguum ſpatium temporis pervenit in urbem Hæmoniam; & pennis ex corpore ſublatis induit vultus Ceycis, & ſub illâ ſpecie lividus, inanimi ſimilis, ſine omni amictu conſtitit ad lectum infelicis uxoris. Barba viri videtur madida, & gravis aqua ſtillare ex undis crinibus. Tum ſuper toro ſtratus, lachrymis expreſſis ſuper ora, hæc dicit, Cognoſcis Ceycem, uxor infelicſſima? an meus vultus eſt deformatus morte? Intuere; agnoſces; atque reperies pro tuo marito umbram mariti. Tuæ preces, Halcyone, nobis nullo auxilio fuerunt. Perimus. Nemeſpores decepta. Auſter pluviis corripuit navem in mari Ægæo, & dejecit agitatum ſpiritu vehementi, & undæ implevêrunt os noſtrum citans fruſtrà nomen tuum. Nuncius incertus non tibi hæc refert; non accipis iſta per dubios rumores. Ego ipſe naufragus tibi aſtans, tibi narro meam ſortem. Erige te, quæſo, exhibe fletus, atque aſſume veſtes lugubres; neque me mitte non defletum ſub exitia Tartara. Morpheus vox addidit vocem, quam illa arbitraretur eſſe ſui mariti. Viſus erat etiam mittere veras lachrymas; & manus imitabantur geſtum Ceycis. Halcyone flens ſuſpirat, & movet brachia dormiendo, & quærens corpus amplectitur aëren:

Præterit hos ſenior: cunctiſque è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
Eligit: & rurſus molli languore ſolutum
Depoſuitque caput, ſtratoque recondidit alto.
Ille volat, nullos ſtrepitus facientibus alis,
Per tenebras: intraq; moræ breve tempus in urbem
Pervenit Hæmoniam: poſitiſque è corpore pennis
In faciem Ceycis abit: formâque ſub illâ
Luridus, exanimi ſimilis, ſine veſtibus ullis,
Conjugis ante torum miſeræ ſtetit. Uda videtur
Barba viri, madidiſque gravis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu ſuper ora refuſo,
Hæc ait: Agnoſcis Ceyca, miſerrima conjux?
An mea mutata eſt facies nece? reſpice; noſces,
Invenieſque tuo pro conjuge conjugis umbram.
Nil opis, Halcyone, nobis tua vota tulerunt.
Occidimus. Falſæ tibi me promittere noli.
Nubilus Ægæo deprêndit in æquore navim
Auſter, & ingenti jactatam flamine ſolvit:
Oraque noſtra tuum fruſtrà clamantia nomen
Implêrunt fluctus. Non hæc tibi nunciat auctor
Ambiguus: non iſta vagis rumoribus audis;
Ipſe ego fata tibi præſens mea naufragus edo.
Surge, age: da lachrymas; lugubriaq; indue: nec me
Indeploratum ſub inania Tartara mitte.
Adjicit his vocem Morpheus, quam conjugis illa
Crederet eſſe ſui. Fletus quoque fundere veros
Viſus erat: geſtumque manus Ceycis habebant.
Ingemit Halcyone lachrymans, moratque lacertos
Per ſomnum, corpuſque petens amplectitur auras:

Senex Somnus hos omittit, atque eligit unum Morpheum ex cunctis fratribus, qui exequatur juſſa Thaumantidos: & rurſus demiſit caput oppreſſum ſuavi ſopore, & texit denuo aliis veſtibus. Ille volat per caliginem, aliis nullum ſonum reddentibus, & intra exiguum ſpatium temporis pervenit in urbem Hæmoniam; & pennis ex corpore ſublatis induit vultus Ceycis, & ſub illâ ſpecie lividus, inanimi ſimilis, ſine omni amictu conſtitit ad lectum infelicis uxoris. Barba viri videtur madida, & gravis aqua ſtillare ex undis crinibus. Tum ſuper toro ſtratus, lachrymis expreſſis ſuper ora, hæc dicit, Cognoſcis Ceycem, uxor infelicſſima? an meus vultus eſt deformatus morte? Intuere; agnoſces; atque reperies pro tuo marito umbram mariti. Tuæ preces, Halcyone, nobis nullo auxilio fuerunt. Perimus. Nemeſpores decepta. Auſter pluviis corripuit navem in mari Ægæo, & dejecit agitatum ſpiritu vehementi, & undæ implevêrunt os noſtrum citans fruſtrà nomen tuum. Nuncius incertus non tibi hæc refert; non accipis iſta per dubios rumores. Ego ipſe naufragus tibi aſtans, tibi narro meam ſortem. Erige te, quæſo, exhibe fletus, atque aſſume veſtes lugubres; neque me mitte non defletum ſub exitia Tartara. Morpheus vox addidit vocem, quam illa arbitraretur eſſe ſui mariti. Viſus erat etiam mittere veras lachrymas; & manus imitabantur geſtum Ceycis. Halcyone flens ſuſpirat, & movet brachia dormiendo, & quærens corpus amplectitur aëren:

NOTÆ.

646. *Somno*] Somnus.
647. *Thaumantidos*] *Iridis*, Thaumantidis filiæ juſſa.
Ib. *Somnus*] Deus ſomni.
651. *Urbem*] Trachinem, ubi Halcyone habitat: ut ſupra, ver. 269.
653 *Infelicis*] Ceycis figuram induit: atque ita, ut ſi modò attendas, ipſum eſſe tibi fingas.
663. *Ægæo*] Cui mari ſe, Trachine in Ioniam iturus, Ceyx credideràt.
670 *Indeploratum*] Multæ etiam utilitatis credebant eſſe apud inferos. plurimos habuiſſe in ſuperis qui ſublatum flevîſſent.
675. *Corpus*] Ceycis ſui, quem per ſomnum Morphei ope viderat.

atque vociferatur, Mane: quo profugis? proficiscemur una. Tremefacta suâ voce, & imagine mariti, excutit somnum: atque primò circumspicit, num is adsit, qui modò erat visus: nam famuli excitati illius clamore admoverant luminaria. Cùm nusquam invenirent, percutit faciem manu, & discerpit amictus à pectore, & plangit ipsum pectus, neque meminit sibi vere comam; dilaniat: atque inquit nutrici petenti causam doloris, Halcyone nulla est, nulla est; interiit cum Ceyce suo. Abstinete sermonibus consolatoriis. Naufragus obiit. Aspexi, atque cognovi, & obtuli manus abeunti, volens retinere. Umbra fugit; sed umbra tamen clara & vera mei mariti. Si exquiras, ille quidem non habebat faciem solitam, neque utebatur eodem vultu, quo antea. Misera intuita sum pallidum, nudumque, & comâ adhuc madidâ. Ecce constitit flebilis hoc ipso loco: atque lustrat si quæ supersint indicia. Hic erat hoc quod metuebam mente præsagâ; atque orabam ne me fugiens te crederes ventis. At certe optarem, siquidem discedebas interiturus, me etiam duxisses. Mihi bonum fuit tecum, tecum proficisci. Neque enim quicquam non unà transmississem de tempore vitæ, neque mors fuisset diversa; nunc remota intereo, nunc remota agitor undis; & mare me habet sine me. Meus animus sit mihi sævior ipsi mari, si cupiam vivere diutius, & : oner superesse tanto dolori. Verùm neque cunabor neque te destituam, ô deflende: saltem nunc te comitabor; atque in tumulo si urna non copulet nos, attamen epitaphium id præstabit: *si non tangam ossa meis ossibus, at* tangam *nomen nomine. Mæror obstat pluribus & se percutit ad singulas*

Exclamatque, Mane. Quò te rapis? ibimus unâ.
Voce suâ, specieque viri turbata soporem
Excutit: & primo si sit, circumspicit, illìc
Qui modò visus erat. Nam moti voce ministri
Intulerant lumen. Postquam non invenit usquam;
Percutit ora manu: laniatque à pectore vestes:
Pectoraque ipsa ferit. Nec crinem solvere curat;
Scindit: & altrici, quæ luctûs causa, roganti,
Nulla est Halcyone, nulla est, ait: occidit unà
Cum Ceyce suo Solantia tollite verba.
Naufragus interîit. Vidi, agnovique; manusque
Ad discedentem, cupiens retinere, tetendi.
Umbra fugit: sed & umbra tamen manifesta, virique
Vera mei. Non ille quidem, si quæris, habebat
Assuetos vultus: nec quo priùs ore nitebat.
Pallentem, nudumque, & adhuc humente capillo
Infelix vidi. Stetit hoc miserabilis ipso
Ecce loco: & quærit vestigia, si qua supersint.
Hoc erat, hoc animo quod divinante timebam:
Et, ne me fugiens, ventos sequerere, rogabam.
At certè vellem, quoniam perituras abibas,
Me quoque duxisses. Tecum fuit utile, tecum
Ire mihi. Neque enim de vitæ tempore quicquam
Non simul egissem: nec mors discreta fuisset.
Nunc absens pereo, jactor nunc fluctibus absens:
Et sine me, me pontus habet. Crudelior ipso
Sit mihi mens pelago, si vitam ducere nitar
Longiùs; & tanto pugnem superesse dolori.
Sed neque pugnabo: nec te, miserande, relinquam:
Et tibi nunc saltem veniam comes. Inque sepulchro,
Si non urna, tamen junget nos littera: si non
Ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet; verboque intervenit omni

NOTÆ.

600. *Vultus*] Heinsius legit *Cultus*, ne bis idem dicat atque ita hæc respondebunt sequentibus. *Pallentem nudumque*, &c.

698. *Neque enim*] Tecum omne vitæ tempus exegissem; tecumque fuissem.

706. *Si non urna*] Qui Ceycis corpus desiderabatur.

Ib. *Littera*] *Epitaphium.*

voces; & gemitus ducuntur è corde stupefacto. Manè erat; domo proficiscitur ad littus, & tristis redit ad illum locum, de quo intacta erat descendentem: atque, inquit: Dum ibi cunctatus, dum hic solvit vincula, proficiscens mihi obtulit suavia hoc littore. Et dum relegit oculis facta quæ observaverat, atque prospicit mare, videt longè in aquâ fluidâ nescio quid quasi corpus, atque primò incertum erat, quid esset. Postquam fluctus paulùm appulit; & tametsi longè erat, constabat tamen esse corpus, nesciens quis esset, quia naufragus, præsagio tacta est, & quasi peregrino fletus indulgeret. Heu, infelix, ait, quisquis es, & si qua uxor est tibi! Corpus vectum undis accedit propiùs. Quod quò magìs illa adspicit, hôc minùs atque minùs est animi. Jam jamque appulsum terræ proximæ, jam spectat quod posset cognoscere; maritus erat. Ille est, vociferatur; atque simul dilaniat faciem, capillos, amictum: & porrigens manus pavidas ad Ceycem. Ita, inquit, ô marite dilectissime, ita reverteris ad me deflende? Agger arte structus junctus est fluctibus, qui minuit primam vim maris, quique frangit impetum aquarum. Hucadsendit; atquo merum sunt potuisse; volabat: & verberans tenues

Plangor; & attonito gemitus è corde trahuntur.
Manè erat: egreditur tectis ad littus; & illum
Mœsta locum repetit, de quo spectârat euntem,
Dumq; moratus ibi; dumque, Hic retinacula solvit,
Hoc mihi discedens dedit oscula littore, dicit:
Dumque notata oculis reminiscitur acta, fretumque
Prospicit: in liquidâ spatio distante tuetur
Nescio quid, quasi corpus, aquâ; primòque, quid illud
Esset, erat dubium. Postquam paulò appulit unda;
Et quamvis aberat, copus tamen esse liquebat;
Qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota est;
Et, tanquam ignoto lachrymam daret, Heu, miser, inquit,
Quisquis es, & siqua est conjux tibi! fluctibus actum
Fit propriùs corpus. Quod quò magìs illa tuetur,
Hoc minùs, & minùs est mentis. Jam jamque propinquæ
Admotum terræ, jam quod cognoscere posset,
Cernit; erat conjux. Ille est, exclamat: & unà
Ora, comas, vestem lacerat: tendensque trementes
Ad Ceyca manus, Sic, ô carissime conjux,
Sic ad me, miserande, redis? ait. Adjacet undis
Facta manu moles: quæ primas æquoris iras
Frangit; & incursus quæ prædelassat aquarum.
Insilit huc: mirumque fuit potuisse, volabat:
Percutiensque levem modò natis aëra pennis,
Stringebat summas ales miserabilis undas.
Dumque volat, mœsto similem, plenumque querelæ
Ora dedêre sonum tenui crepitantia rostro.
Ut verò tetigit mutum & sine sanguine corpus,
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oscula rostro.
Senserit hoc Ceyx, an vultum motibus undæ
Tollere sit visus, populus dubitabat: at ille

auras pennis modò ortis, luctuosa radebat extremas aquas. Et dum volat, os stridulum emisit sonum exiguo rostro simulem lugubri, & plenum querimoniæ Cùm verò tetigit corpus mutum & exangue, amplexa novis alis membra carissima, frustrâ obtulit gelida suavia rigido rostro. Vulgus incertum erat, an Ceyx istud adverterit, an sit visus erigere faciem agitatione fluctuum: at ille

NOTÆ.

712. *Moratus ibi*] Verba sunt Halcyones, quæ extra narrationis seriem ex ejus personâ interferuntur.

730. *Prædelassat*] Lassos & debiles reddit, antequam in portum preveniant.

732. *Modò natis*] Nam in Halcyonem avem mutata est.

senserat: & denique Dîis miserescentibus, uterque vertuntur in aves. Amor superfuit tunc etiam subditus iisdem fatis: neque fœdus connubiale dirimtum in avibus. Junguntur fiuntque parentes: atque Halcyone incubat per septem dies quietos tempore hyemis, nidis natantibus super mari. Tum navigatio secura per æquor: Æolus compescit auras, & prohibet exspatiari, atque concedit mare nepotibus.

XI. *Senex aliquis adspicit volantes circum vasta maria; atque laudibus extollit amores inviolatos. Proximus, aut fortè idem, Hic etiam, inquit quem vides stringentem æquor, atque habentem tibias exiles, (ostendens mergum: qui habet fauces amplas) est ex prole regiâ, & si cupis devenire ad ipsum seriè continuâ, sunt hujus majores. Ilus, & Assaracus, & Ganymedes sublatus à Jove, & senex Laomedon, & Priamus, ultimus rex Trojæ. Germanus ipse fuit Hectoris: qui nisi expertus esset sortem in auditam primâ juventute, fortè non consequutus esset minorem famam quam Hector: quanquam soror Dymantis illum peperit. Alexirhoë filia bicorni Granici dicitur Æsacon furtim peperisse sub Idâ opacâ. Hic odit habuit urbes, atque dissitus à splendidâ regiâ sequebatur remotes montes, & campos ab ambitione alienos; neque accedebat frequens ad turbas Trojanas. Non gerens tamen cor asperum, neque Amori resistens, videt Hesperien Cebreni filiam quæsitam sæpe per omnes silvas, quæ in patriâ ripâ*

Senserat. Et tandem, Superis miserantibus, ambo
Alite mutantur. Fatis obnoxius îsdem
Tunc quoque mansit amor: nec conjugiale solutum
Fœdus in alitibus: coëunt, fiuntque parentes:
Per que dies placidos hiberno tempore septem
Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.
Tum via tuta maris: ventos custodit, & arcet
Æolus egressu: præstatque nepotibus æquor.
XI. Hos aliquis senior circum trota lata volantes
Spectat: & ad finem servatos laudat amores.
Proximus, aut idem, si fors tulit, Hic quoq; dixit,
Quem mare carpentem substrictaq; crura gerentem
Aspicis (ostendens spatiosum guttura mergum)
Regia progenies. Et, si descendere ad ipsum
Ordine perpetuo quæris, sunt hujus origo
Ilus, & Assaracus, raptusque Jovi Ganymedes,
Laomedonque senex, Priamusque novissima Trojæ
Tempora fortitus. Frater fuit Hectoris iste:
Qui, nisi sensisset primâ nova fata juventâ,
Forsitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamvis est illum proles enixa Dymantis.
Æsacon umbrosâ furtim peperisse sub Idâ
Fertur Alexirhoë Granico nata bicorni;
Oderat hic urbes, nitidâque remotus ab aulâ
Secretos montes, & inambitiosa colebat
Rura: nec Iliacos cœtus, nisi rarus, adibat.
Non agreste tamen, nec inexpugnabile Amori
Pectus habens, silvas captatam sæpe per omnes
Aspicit Hesperien patriâ Cebrenida ripâ,

NOTÆ.

745. *Septem*] Simonides undecim esse ait. Philochorus novem, Demagoras verò septem, cujus opinioni adhæret Ovidius.

746. *Pendentibus nidis*] Halcyonum nidi admirationem habent, ut refert Plinius. Pilæ figura paulùm eminentiores, ore perquam angusto, grandium spongiarum similitudine; intercidi non queunt; franguntur ictu valido, ut spuma maris arida: nec unde confinguntur, invenitur; putant ex spinis aculeatis.

748. *Nepotibus*] Ex Halcyone filiâ procreatis.

753. *Guttura*] Quoad. Græcismus.

755. *Sunt hujus*] Ilus, Assaracus, & Ganymedes fratres fuerunt filii Troïs. Ex Ilo natus Laomedon, ex Laomedonte Priamus, qui Æsaci seu mergi, de quo nunc agitur, fuit pater.

761. *Priamus*] Hecuba, Priami uxor, quam Dymantis, filiam facit Homerus, Erupides filiam Cisseï regis Thracûm, peperit Priamo 19 liberos.

763. *Alexirhoë*] Nympha Granici filia ex quâ Priamus Æsacum suscepit.

769. *Cebrenida*] Cebreni ignobilis Troadis rivuli filiam

Injectos humeris siccantem sole capillos.
Visa fugit Nymphe: veluti perterrita fulvum
Cerva lupum, longèque lacu deprênsa relicto
Accipitrem fluvialis anas. Quam Troïus heros
Insequitur: celeremque metu celer urget amore.
Ecce latens herbâ coluber fugientis adunco
Dente pedem stringit: virusque in corpore linquit.
Cum vitâ suppressa fuga est. Amplectitur amens
Exanimem: clamatque, Piget, piget esse secutum:
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miseram nos te duo. Vulnus ab angue,
A me causa data est. Ego sim sceleratior illo,
Ni tibi morte meâ mortis solatia mittam.
Dixit: & è scopulo, quem rauca subederat unda,
Se dedit in pontum. Tethys miserata cadentem
Molliter excepit: nantemque per æquora pennis
Texit: & optatæ non est data copia mortis.
Indignatur amans invitum vivere cogi;
Obstarique animæ miserâ de sede volenti
Exire. Utque novas humeris assumserat alas,
Subvolat: atque iterum corpus super æquora mittit.
Pluma levat casus. Furit Æsacos: inque profundum
Pronus abit, letique viam sine fine retentat.
Fecit amor maciem: longa internodia crurum,
Longa manet cervix: caput est à corpore longè.
Æquor amat: nomenque manet, quia mergitur illo.

exsiccabat ad solem comam sparsam per humeros. Nympha visa prorumpit tanquam cerva exterrita à flavo lupo, aut ut anas fluvialis correpta procul à stagno relicto fugit accipitrem. Quam heros Trojanus persequitur, & velox amore premit velocem timore. Ecce anguis tectus gramnibus vulnerat dente recurvo pedem fugientis, atque spargit venenum in corpus. Fuga repressa est cum vitâ. Insanus complectitur exanguem, atque clamat, Pœnitet, pœnitet esse persequutum: verùm istud non reformidavi; neque mihi erat tanti superiorem esse. Nos duo te infelicem perdidimus. Plaga impacta est à serpente, ego occasionem præbui. Ego sim facinorosior illo, nisi tibi offeram consolationem necis meo interitu. Dixit, & immisit se in mare ex promontorio, quod aqua sonora corroserat. Tethys miserata labentem excepit leniter, operuit pennis natantem per mare: neque concessa est facultas moriendi, quemadmodum optaverat. Amans irascitur quòd invitus cogitur vitam ducere, quodque anima prohibeatur cupiens excedere misero corpore. Atque ut induerat recentes alas humeris, sursum volat, atque denuo præcipitat corpus in mare. Pluma sustinet casum. Æsacus indignatur, & præceps in altum fertur, atque mortem experitur indesinenter. Amor induxit maciem: intervalla crurum sunt longa, colium est longum: caput longè est à corpore. Amat æquor, & nomen habet qui in illud mergitur.

NOTÆ.

772. *Lacu*] Ad quem, ut se aquis immergat, non segniter anas confugit.

777. *Amens*] Æsacus.

786. *Et optatæ*] Heinsius autem legit;
——*Ut optatæ non est data copia mortis,*
Indignatur amans, &c.

788. *Miseræ de sede*] Corpore, carcere, custodiâ, ergastulo corporis animæ sepulchro. Lege quæ Seneca in consolatione ad Helviam, cap. 11. & quæ Macrobius lib. in somn. Scrip. cap. 11.

792. *Pronus*] Elegantur hujus avis naturam poëta describit.

P. Ovidii Nasonis METAMORPHOSEON LIBER XII.

ARGUMENTUM.

HUIC tum Priamus pater, tanquam mortuo, exequias fecit unà cum filiis, excepto tamen Paride, qui in Græciam profectus erat; quemque deinde persecuti Græci, draconem Aulide lapideum viderunt redditum. Inde Cygnus ab Achille occisus in avem vertitur, cùm invulnerabilis fuisset. Sicut & Cœnis olim in Cænæum, & postea in avem, commutata. Quod cum narrásset Nestor, Periclymeni quoque transformationes adjunxit.

INTERPRETATIO.

I. NESCIUS assumtis Priamus pater Æsacon alis
Vivere, lugebat: tumulo quoque nomen habenti
Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.
Defuit officio Paridis præsentia trifti:
Postmodo qui raptâ longum cum conjuge bellum
Attulit in patriam: conjuratæque sequuntur

I. *Priamus ignorans Æsacon vitâ frui alis indutis, mœrebat: Hector etiam præbuerat inferias inutiles, cum consortibus sepulchro nomen ejus habenti. Paris non adfuit luctuoso honori, qui paulò pòst advexit in patriam longum bellum cum uxore raptâ: & conjuratæ sequuntur.*

NOTÆ.

2. *Tumulo*] *Cenotaphio*, in quo Æsaci nomen sine corpore erat.

3. *Inferias*] Χοὰς. Tumulis enim lac, mel, vinum, lachrymas, sanguinem, flores, thura, alia insuper honoris causâ vel etiam ad lætiorem defuncti statum apud inferos, ingerere solebant. Atque hæc de mortuis sacrificia *Inferiæ* dicebantur

4. *Paridis*] Priami quoque filii, qui ad rapiendam Helenam in Græciam profectus fuerat.

5. *Conjuge*] Helenâ.

6. *Conjuratæ*] In Aulide enim bellum adversus Trojam conjuraverant Græciæ principes.

Mille

Mille rates, gentisque simul commune Pelasgæ.
Nec dilata foret vindicta; nisi æquora sævi
Invia fecissent venti: Bœotaque tellus
Aulide piscosâ puppes tenuisset ituras.
Hìc patrio de more Jovi cùm sacra parassent;
Ut vetus accensis incanduit ignibus ara;
Serpere cæruleum Danaï vidêre draconem
In platanum: cœptis quæ stabat proxima sacris.
Nidus erat volucrum bis quatuor arbore summâ:
Quas simul, & matrem circum sua damna volantem,
Corripuit serpens; avidâque recondidit alvo.
Obstupuêre omnes. At veri providus augur
Thestorides, Vincemus, aït; gaudete, Pelasgi.
Troja cadet, sed erit nostri mora longa laboris.
Atque novem volucres in belli digerit annos.
Ille, ut erat, virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis: & servat serpentis imagine saxum.
II. Permanet Aöniis Nereus violentus in undis:
Velaque non transfert: & sunt, qui parcere Trojæ
Neptunum credant, quia mœnia fecerit urbi.
At non Thestorides. Nec enim nescitve, tacetve
Sanguine virgineo placandam virginis iram
Esse Deæ. Postquam pietatem publica causa,
Rexque patrem vicit; castumque datura cruorem
Flentibus ante aram stetit Iphigenia ministris:

mille naves atque unà populus ex omni Græciâ. Neque ultio longius abiisset, nisi venti terribiles reddidissent maria inaccessa; & terra Bœotia retinuisset naves discessuras in Aulide piscosâ. Cùm Græcia ibi obtulissent sacra Jovi ritu patrio, cùm vetus altare micuit ignibus accensis, viderunt serpentem cæruleum repere in platanum, quæ erat proxima sacrificiis incœptis, Nidus erat octo pullorum suprema arbore, quos anguis corripuit unà cum matre volitante circum suam cladem, & abdidit in vacuum ventrem. Omnes obstupuerunt. At Thestorides vates veri præscius, Vincemus, inquit, exultate Græci, Ilium ruet; sed spatium nostri laboris erit longum: atque statuit novem volucres pro annorum numero, qui in bello forent conterendi. Ille sicuti erat, amplexus ramos virides in arbore, mutatur in petram & manet petra specie anguis.

II. *Nereus stat acer in fluctibus Aöniis; neque transfert naves; & sunt qui arbitrentur Neptunum ignoscere Trojæ, quòd illam muris cinxerat. Thestorides tamen non ita arbitratur. Neque enim aut ignorat, aut tegit iram Deæ virginis esse mulcendam sanguine virgineo. Postquam causa communis superavit pietatem, rexque patrem, atque Iphigenia constitit præ altari, famulis mœrentibus;*

NOTÆ.

7. *Mille*] Numero, ut loqui amant, rotundo: namque Homero 1186, Dycti, 1225. Dareti Phrygio, 1140 dicitur.

10. *Commune*] Pro populo universo: quo sensu Cicero, ver. 4. *Statuæ à communi Siciliâ datæ.*

15. *Pelasgæ*] Pro Græcis universis sæpissime venit gens Pelasga, quæ Thessaliam, cui & Pelasgiæ datum nomen, incoluit.

19. *Bœotia*] Bœotia, Græcis regio, in quâ urbs Aulis Chalcida finitima, ubi non parvo tempore per tempestatem Græcorum naves manserunt.

24. *Volucrum*] Passeres dixit Homerus; ex cujus Iliad. 2. tota hæc desumpta fabula. Passer hieroglyphicè annum denotat.

29. *Rex*] *Agamemnon*, qui Iphigeniæ patrem se esse quodam modo oblitus est, cum illam aris addixit, ut regis nomine Græcis omnibus consuleret.

Dea lenita est: velavit oculos nube et dicitur transformasse Mycenam, cervâ antehabitâ, inter ministerium et turbam sacri, et voces precantium. Postquam igitur Diana est placata nece, quâ parsuit, et simul furor ejus et æquoris cum, situs est, mille naves accipiunt ventos à tergo; et plurima passæ appellunt ad littora Phrygia. Locus est in medio mundo inter telluren et mare et oras sidereas, finis triplicis orbis, unde spectatur quodcumque est usquam, tametsi distet regionibus; et omnis sonus permeat ad sinuosas aures. Fama illum obtinet, atque posuit sibi sedem in supremo culmine: et dedit innumeros ingressus, ac mille ostia dimisit: nullisque portis obturavit aditus. Pervii sunt die et nocte. Tota est ex sonanti ære; tota fremit et reddit sonos, et repetit quod audit. Nulla quies intus, et nullibi silentium. Neque tamen est vociferatio, sed susurri submissæ voces: qualis solet esse fremitus fluctuum æquoris, si quis ex longi quo accipiat; vel qualem strepitum ultima tonitrua reddunt, cùm Jupiter percutit nebulas, multitudo occupat atria; plebs intrat atque prodit. Mille rumores falsi hinc inde errant una cum veris, et voces permistæ volvuntur. Atque ex omnibus, bi rescivunt inanem aurem sermonibus: alii portant alio quæ prolata sunt, et modos fabi augetur; atque aliquis auctor aliquid addidit acceptis. Illic est Credulitas, illic Error imprimis, et inane Gaudium, et Pavores attoniti, & Seditio subrepens, et susurri incerto auctore. Ipsa novit quid rerum agatur in cœlo, in mari, & solicita est de toto mundo.

III. *Hæc vulgaverat, naves Græcas adesse cum strenuâ manu: neque hostis accedit non exspectatus in armis. Prohibent* eum *aditu, & defendunt littus.*

Victa Dea est: nubemque oculis objecit, & inter
Officium turbamque sacri, vocesque precantum,
Supposità fertur mutâsse Mycenida cervâ.
Ergo ubi, quâ decuit lenita est cæde Diana;
Et pariter Phœbes, pariter maris ira recessit;
Accipiunt ventos à tergo mille carinæ:
Multaque perpessæ Phrygiâ potiuntur arenâ.
Orbe locus medio est inter terrasque, fretumque,
Cœlestesque plagas, triplicis confinia mundi;
Unde, quod est usquam, quamvis regionibus absit,
Inspicitur; penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet, summaque domum sibi legit in arce:
Innumerosque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis inclusit limina portis.
Nocte, dieque patent. Tota est ex ære sonanti:
Tota tremit: vocesque refert: iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullaque silentia parte.
Nec tamen est clamor, sed parvæ murmura vocis,
Qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis
Esse solent: qualemve sonum, cùm Jupiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenent: veniunt leve vulgus, euntque:
Mistaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum: confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus auras:
Hi narrata ferunt alio: mensuraque ficti
Crescit; & auditis aliquid novus adjicit auctor.
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanaque Lætitia est, consternatique Timores,
Seditioque repens, dubioque auctore Susurri.
Ipsa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure, videt; totumque inquirit in orbem.
III. Fecerat hæc notum, Graïas cum milite forti
Adventare rates: neque inexpectatus in armis
Hostis adest. Prohibent aditu, littusque tuentur

NOTÆ.

34. *Mycenida*] *Iphigeniam* Mycenis oriundam: quam in Tauricam regionem avectam scripsit Eurypides; alii Scythicæ Diana immolatam asserunt.

40. *Triplicis*] In tres partes divisi cœlum mare & terram.

Troës: & Hectoreâ primus fataliter hastâ,
Protesilaë, cadis: commissaque prælia magno
Stant Danaïs, fortesq; animæ, neq; cognitus Hector.
Nec Phryges exiguo, quid Achaïa dextera posset,
Sanguine senserunt. Et jam Sigæa rubebant
Littora: jam leto proles Neptunia Cygnus
Mille viros dederat. Jam curru instabat Achilles:
Troaque Peliacæ sternebat cuspidis ictu
Agmina: perque acies aut Cygnum aut Hectora quærens,
Congreditur Cygno: decimum dilatus in annum
Hector erat. Tum colla jugo cendentia pressos
Exhortatus equos, currum direxit in hostem:
Concutiensque suis vibrantia tela lacertis,
Quisquis es, ô juvenis, solatia mortis habeto,
Dixit, ab Hæmonio quòd sis jugulatus Achille.
Hactenus Æacides. Vocem gravis hasta secuta est.
Sed quanqam certâ nullus fuit error in hastâ;
Nil tamen emissi profecit acumine ferri:
Utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu;
Nate Dea (nam te famâ prænovimus) inquit
Ille, quid à nobis vulnus miraris abesse?
(Mirabatur enim.) Non hæc, quam cernis, equinis
Fulva jubis cassis, neque onus cava parma sinistræ
Auxilio mihi sunt: decor est quæsitus ab istis.
Mars quoque ob hoc capere arma solet. Removebitur omne

Trojani: atque primus occumbis fataliter jaculo Hectoreo, Protesilaë; & prælia incœpta & strenuæ animæ, necdum cognitus Hector magno constant Græcis. Neque Trojani senserunt pauco sanguine quid Græca manus posset. Et jam littora Sigæa rubebant sanguine: jam Cygnus filius Neptuni morti opposuerat mille viros. Achilles jam urgebat curru, & conficiebat catervas Trojanas ictu mucronis Peliaci: atque lustrans per agmina aut Cygnum, aut Hectorem, incurrit in Cygnum: Hector erat servatus in annum decimum. Tum muicens equos habentes albas cervices onustas jugo, dirigens currum in hostem; atque librans tremens hastile suis brachiis, Quisquis es, inquit, ô Juvenis, habeto solamen obitûs, quòd sis mactatus ab Achille. Hactenus Æacides. Pondereque hastile secutum est vocem. Sed quamvis nullum vitium fuerit in telo inerranti, nihil tamen promovit mucrone ferri impulsi; atque ut percussit tantùm pectus ictu vano, Fili Deæ, ait ille, nam te antè cognovimus famâ, cur stupes quòd intacti simus? (Namque stupidus hærebat:) Non hæc galea flava, quam vides equinis jubis, neque scutum curvum onus superfluæ sunt mihi ad tutelam; sed tantùm ornamenti gratiâ geruntur. Mars etiam ea gratiâ consuevit induere arma. Telorum omne

NOTÆ.

67. *Hectoreâ*] Alii tamen Æneæ, alii Achatæ mine cecidisse cum autumant.

Ibid. *Fatalite*] Oraculo monitus fuerat, ne ad Trojanum bellum proficisceretur, ibi namque periturum. Atque in fatis erat occubiturum illum, qui primus ex Græcis in littus Trojanum descenderet.

68. *Protesilaë, cadis*] Protesilaus Laodamiæ Acasti filiæ maritus. Hujus pater Iphiclus, cursûs velocitate celebris.

70. *Phryges*] Seu *Trojani*, qui Phrygiam minorem seu Troadem incolebant.

71. *Sigæa*] Promontorium Trojæ.

74. *Peliacæ*] Ex Pelio monte recisæ; quæ *Pelias* ideo dicitur; &,

Ipsè suas quamvis vires inhiberet Achilles,
Missa graves ictus Pelias hasta dabat.

76. *Decimum*] Decennalis fuit Trojæ obsidio.

79. *Vibrantia*] Al. Vulcania; ut ad arma ejus à Vulcano fabricata alludat.

82. *Æacides*] *Achilles* Pelei & Thetidis filius: *Æacides*, ab avo Æaco dictus.

88. *Equinis jubis*] Iis verò galearum cristas decorare quoque solebant heroës: hinc illud Virgil.

——*Cristisque hirsutus equinis.*

auxilium armorum; tamen dejectam invulneratus. Est aliquid non esse natum Nereide sed qui regat Nereum, & ejus filias, & universum mare. Dixit, & intorsit in Æaciden jaculum adhæsurum umboni clypei; quòd penetravat & æs, & coria novem boum: decimo tamen tegmine repressum heros illud excutit, rursusque impulit strenuâ dexterâ vibrans hastile; rursus corpus fuit integrum sine plagâ, neque tertius mucro potuit vulnerare Cygnum pectus suum exhibentem. Non aliter exæstuavit, quàm taurus Circo spatioso, cùm incurrit cornu fulmineo in vestes purpureas sua irritamenta, & sensit impetum deceptum. Respicit tamen num ferrum hastæ lapsum sit. Ligno affixum erat. Mea igitur dextra ait est infirma: atque vires, quibus pollebat, amisit, dum unum hunc Cygnum petit. Nam profectò fortis fuit; vel cùm primus diruit muros Lyrnæsios; vel cùm sparsi Tenedon, & Thebas Eëtioneas suo sanguine; vel cùm Caycus fluxit ruber cruore populi sui: & Telephus bis expertus est vim meæ lanceæ. Manus mea etiam hìc potens fuit, tot interfectis, quorum feci cumulos per littus, & cerno; atque fortis est. Dixit & quasi parum confidaret antè factis, impulit hastam in adversum Menœten, ex gente Lyciâ:

Tegminis officium: tamen indestrictus abibo.
Est aliquid, non esse satum Nereide, sed qui
Nereaque, & natas, & totum temperet æquor.
Dixit: & hæsurum clypei curvamine telum
Misit in Æaciden; quod & æs, & proxima rupit
Terga novena boum: decimo tamen orbe moratum
Excutit hoc heros: rursusque trementia forti
Tela manu torsit: rursus sine vulnere corpus,
Sincerumque fuit, nec tertia cuspis apertum,
Et se præbentem valuit destringere Cygnum.
Haud secùs exarsit, quàm Circo taurus aperto,
Cùm sua terribili petiit irritamina cornu
Phœniceas vestes, elusaque vulnera sentit.
Num tamen exciderit ferrum considerat hastæ,
Hærebat ligno. Manus est mea debilis ergo;
Quasque, ait, antè habuit vires effudit in uno.
Nam certè valuit, vel cum Lyrnesia primus
Mœnia disjeci; vel cum Tenedonque, suoque
Eëtioneas implevi sanguine Thebas.
Vel cùm purpureus populari cæde Caycus
Fluxit; opusque meæ bis sensit Telephus hastæ.
Hìc quoque tot cælis, quorum per littus acervos
Et feci, & video, valuit mea dextra, valetque.
Dixit: &, ante actis veluti malè crederet, hastam
Misit in adversum Lyciâ de plebe Menœten:

Sparsi Tenedon, & Thebas Eëtioneas suo sanguine; vel cùm Caycus fluxit ruber cruore populi sui: & Telephus bis expertus est vim meæ lanceæ. Manus mea etiam hìc potens fuit, tot interfectis, quorum feci cumulos per littus, & cerno; atque fortis est. Dixit & quasi parum confidaret antè factis, impulit hastam in adversum Menœten, ex gente Lyciâ:

NOTÆ.

93. *Nereïde*] Qualis fuit Thetis Achillis mater, quam gloriam Cycnus, qui Neptunum ipsum patrem haberet, quamquam modestè, extenuat tamen.

Ibid. *Sed qui*] Neptuno, cui famulatur Nereus, matris tuæ pater, *Nereïde*] *Thetide* nymphâ, Nerei filiâ.

97. *Terga*] Id est, novem terga quibus clypeus constabat.

102. *Circo*] In quo venationes exhibebantur.

104. *Phœniceas*] Effigies hominum coccineis indutes vestibus, quas stramento aut fœno farciebant, tauris in arenâ objectare sunt soliti, quò eos ad pugnam irritarent Sen. 3, l. de Irâ.

108. *Lyrnesia*] Fuit Lyrnessus urbs Troadis Hippodamiæ Briseidos patria.

109. *Tenedon*] Quæ insula Trojano littori opposita, decennali illo bello cum multis aliis à Græcis fuit direpta.

110. *Eëtioneas*] *Thebas* Ciliciæ, in quibus regnavit Eetion Andromaches pater: pro Trojanis enim arma sumserunt.

111. *Caycus*] Fluvius Mysiæ; nam & hanc regionem Græci cum multis aliis, ne Trojanis auxilio essent, devastârunt.

112. *Opus*] *Vulnus, & auxilium.*

Ibid. *Telephus*] Herculis fuit filius ex Auge nymphâ, Mysorum rex, qui cùm Græcos ad Trojam proficiscentes transitu prohiberet, ab Achille est vulneratus. Insanabile erat vulnus; quamobrem ille ad oraculum confugit, à quo, eâdem quâ vulneratus fuerat hastâ sanandum esse vulnus edoctus, Achilli reconciliatus, cuspidis ærugine, pristinæ valetudini restitutus est.

116. *Lyciâ*] Nam & Lycii, tametsi in diversâ orâ, & ad Mediterraneum siti, Trojanis auxilio erant.

Loricamque

atque transfixit simul thoracem & pectus subjectum. Quo obeunte & percutiente durum solum caput, cripit illud idem hastile ex vulnere calido, atque inquit. Hæc est dextra, hæc est lancea, quâ modò vicimus: Utar in hunc iisdem, ora idem sit successus contra hunc. Sic loquutus est, & petit Cygnum, neque hasta aberrat, atque non elusa strepitum edidit in sinistro humero. Inde repulsa est tanquam à muro aut ripe firmâ. Achilles tamen adverterat Cygnum infectum sanguine, quâ parte tactus fuerat, & incassum lætatus erat. Plaga nulla erat, ille fuit sanguis Menœtæ. Tum verò furens præceps descendit ab excelso curru, atque petens cominus gladio corusco hostem tutum, videt scutum atque cassidem penetrari gladio, & ferrum etiam retundi in rigido corpore. Non amplius passus est: & clypeo repetito ter quater percutit vultum viri, & depressa tempora capulo. Atque persequens urget cedentem, atque turbat, & agit, & non permittit quietem exterrito. Pavor illum corripit, & caligo observatur oculis: & saxum in medio campo obstitit retro ferenti aversos gressus. Super quem Achilles dejecit magno nisu impulsum Cygnum pectore resupino, atque in terram prostravit. Tum urgens pectus clypeo & validis genibus, trahit retinacula cassidis, quæ subjecta mento pressò frangunt gulam, atque tollant spiritum & viam anhelitûs. Volebat victum exuere armis, advertit arma relicta. Deus maris mutavit corpus in avem candidam, cujus modò habebat nomen.

Loricamque simul, subjectaque pectora rupit.
Quo plangente gravem moribundo vertice terram,
Extrahit illud idem calido de vulnere telum:
Atque ait; Hæc manus est, hæc, quâ modò vicimus, hasta.
Utar in hunc iisdem: sit in hoc precor exitus idem.
Sic fatus, Cygnumque petit, nec fraxinus errat:
Inque humero sonuit non evitata sinistro,
Inde, velut muro, solidâve à cautè, repulsa est.
Quâ tamen ictus erat, signatum sanguine Cygnum
Viderat, & frustrâ fuerat gavisus, Achilles.
Vulnus erat nullum: sanguis fuit ille Menœtæ.
Tum verò præceps curru fremebundus ab alto
Desilit, & nitido securum cominus hostem
Ense petens, parmam gladio, galeamq; cavari
Cernit, & in duro lædi quoque corpore ferrum.
Haud tulit ulterius: clypeoque adversa reducto
Ter quater ora viri, capulo cava tempora pulsat.
Cedentique sequens instat: turbatque, ruitq;
Attonitoq; negat requiem. Pavor occupat illum;
Ante oculosque natant tenebræ: retroque ferenti
Aversos passus medio lapis obstitit arvo.
Quem super impulsum resupino pectore Cygnum
Vi multâ vertit, terræque affixit Achilles.
Tum, clypeo genibusque premens præcordia duris,
Vincla trahit galæ; quæ presso subdita mento
Elidunt fauces; & respiramen, iterque
Eripiunt animæ. Victum spoliare parabat:
Arma relicta videt. Corpus Deus æquoris albam
Contulit in volucrem; cujus modò nomen habebat.

NOTÆ.

129. *Securum hostem*] Cygnum nihil timentem, qui erat toto corpore invulnerabilis, excepto capite.

132. *Clypeoque adversa reducto*] Innuit os Cygni adversùm clypeo impacto identidem ab Achille fuisse pulsatum. Sic *reducta hasta* apud Virgil. lib. X. Æneid.

136. *Natant tenebræ*] Attonitus enim nihil prospicere poterat.

145. *Volucrem*] *Cygnum*, cujus alitis Cygnum alium Stheneli filium lib. 2. formam quoque induisse vidimus. Ex hâc autem transmutatione, post fata maximè vivere bonos, quorum virtutibus nihil ampliùs aut invidia aut inimicorum impetus possint detrahere, pronum est mente consequi.

IV. V. Hic

IV. V. *Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum*
Attulit: & positis pars utraque substitit armis.
Dumque vigil Phrygios servat custodia muros;
Et vigil Argolicas servat custodia fossas:
Festa dies aderat, quâ Cygni victor Achilles 150
Pallada virtatæ placabat sanguine vaccæ:
Cujus ut impositi profecta calentibus aris;
Et Dîs accepta penetravit in æthera nidor:
Sacra tulere suam: pars est data cætera mensis.
Discubuere toris proiectos: & corpora tostâ 155
Carne replent: vinoque levant curasque, sitimque.
Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
Longave multifori delectat tibia buxi:
Sed nectem sermone trahunt, virtusque loquendi
Materia est. Pugnam referunt hostisque suamque, 160
Inque vices adita atque exhausta pericula sæpe
Commemorare juvat. Quid enim loquereter Achilles?
Aut quid apud magnum potiùs loquerentur Achillem?
Proxima præcipuè domito victoria Cygno
In sermone fuit. Visum mirabile cunctis; 165
Quòd juveni corpus nullo penetrabile telo,
Invictumque ad vulnera erat, ferrumque ferebat.
Hoc ipsum Æacides, hoc mirabantur Achivi.
Cùm sic Nestor ait; Vestro fuit unicus ævo
Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu 170
Cygnus. At ipse olim patientem vulnera mille
Corpore non læso Perrhæbum Cænea vidi:

IV. V. *Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum*
Attulit: & positis pars utraque substitit armis.
Dumque vigil Phrygios servat custodia muros;
Et vigil Argolicas servat custodia fossas:
Festa dies aderat; quâ Cygni victor Achilles
Pallada virtatæ placabat sanguine vaccæ:
Cujus ut impositi profecta calentibus aris;
Et Dîs accepta penetravit in æthera nidor:
Sacra tulere suam: pars est data cætera mensis.
Discubuere toris proiectos: & corpora tostâ
Carne replent: vinoque levant curasque, sitimque.
Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
Longave multifori delectat tibia buxi:
Sed nectem sermone trahunt, virtusque loquendi
Materia est. Pugnam referunt hostisque suamque,
Inque vices adita atque exhausta pericula sæpe
Commemorare juvat. Quid enim loquereter Achilles?
Aut quid apud magnum potiùs loquerentur Achillem?
Proxima præcipuè domito victoria Cygno
In sermone fuit. Visum mirabile cunctis;
Quòd juveni corpus nullo penetrabile telo,
Invictumque ad vulnera erat, ferrumque ferebat.
Hoc ipsum Æacides, hoc mirabantur Achivi.
Cùm sic Nestor ait; Vestro fuit unicus ævo
Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu
Cygnus. At ipse olim patientem vulnera mille
Corpore non læso Perrhæbum Cænea vidi:

IV. V. Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum. Et hoc tamen cassa fuit intactarum multorum diurna; & pars utraque requievit, ensis armis. Et nam vigil per castrorum fossas munita Argivum; & vigil custodia portæ mœnibus Græcas; fuit illo die, quâ Achilles victor, festus dierum Cygnum sacrificio Pallade placavit. Cujus ut impositum victimæ exta calentibus aris, & ritu Dîs grato accepta in æthera, pars hominum fumi dispersit: reliqua est exhibita epulis. Accubuere excelsis lectis: & satiaverant corpora carnibus assis, & lenibat merum & silentium & somnus. Nec lyræ, nec cantata, vel longa: tibia buxi multifori illos oblectat: sed transigant noctem colloquio; atque virtus est materia confabulationis. Narrant certamina hostium atque sua. Atque gratum est vicissim narrare diserimina crebrò tentata atque exacta. Quid enim dixerit Achilles! vel quid potius memorarent quod magnum Achillem? Ultima victoria præsertim victo Cygno commemorata fuit. Visum mirabile, omnibus, quòd corpus juvenis nullo telo violari posset, neque plagis erat obnoxium, atque ferrum retunderet. Admirabantur; cùm ita Nestor loquitur, Cygnus fuit solus vestrâ ætate summus heros, & nullo ictu penetrabilis. At ego quondam astiti Cæneum Perrhæbum ferentem mille ictus corpore illæso:

NOTÆ.

149. *Argolicas*] Fuit Argolis regio Peloponnesi, quæ pro totâ Græciâ, ficuti & ejus populi pro omnibus Græcis, nonnunquam ponitur.

152. *Profecta*] Carnes hostiarum, quas prosecabant, i. e. primum secabant; Dîisque adolebant partem, sacerdotibus partem dabant, partem sibi apponebant. Turneb. lib. 15. cap. 17.

155. *Tostâ*] Namque elixa heroïcis temporibus non vescebantur. Servius.

157. *Non illos*] Lepidissimum, inquit Plutarchus, est illud convivium, in quod non intrat tibicen. Quibus de rebus in convivio differendum sit, docet A. Gellius, lib. 13. cap. 11. & Macrob. 7. lib. Saturn. 1. cap. Hic ducet de virtute bellicâ, & pugnis.

168. *Achivi*] Græci, qui & Achæi dicti, sunt ab Achaiâ, quam incoluerunt.

169. *Nestor*] Neleï fuit filius, rex Pyli, ætate, eloquentiâ & prudentiâ clarus.

172. *Perrhæbum*] Fuerunt Perrhæbi Thessaliæ, populi, qui à Lapithis devicti, in Pindi montana confugerunt.

Ibid. *Cænea*] Caenis Elati Lapitharum regis fuit filia, in virum mutata; cujus ex poëta jucundius poteris cognoscere historiam.

Cænea

Cænea Perrhæbum; qui factis inclytus Othryn
Incoluit. Quòque id mirùm magìs esset in illo,
Fœmina natus erat. Monstri novitate moventur,
Quisquis adest: narretque rogant. Quos inter Achilles,
Dic age (nam cunctis eadem est audire voluntas)
O facunde senex, ævi prudentia nostri;
Quis fuerit Cæneus, cur in contraria versus;
Quâ tibi militiâ, cujus certamine pugnæ
Cognitus; à quo sit victus, si victus ab ullo est.
Tum senior: Quamvis obstet mihi tarda vetustas;
Multaque me fugiant primis spectata sub annis;
Plura tamen memini: nec, quæ magìs hæreat illâ,
Pectore res nostro est, inter bellique, domique
Acta tot. Ac si quem potuit spatiosa senectus
Spectatorem operum multorum reddere, vixi
Annos bis centum; nunc tertia vivitur ætas.
Clara decore fuit proles Elateïa Cænis,
Thessalidum virgo pulcherrima; perque propinquas,
Perque tuas urbes (tibi enim popularis, Achille)
Multorum frustrà votis optata procorum.
Tentâsset Peleus thalamos quoque forsitan illos;
Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
Aut fuerant promissa, tuæ. Nec Cænis in ullos
Denupsit thalamos; secretaque littora carpens
Æquorei vim passa Dei est. Ita fama ferebat.
Utque novæ Veneris Neptunus gaudia cepit;
Sint tua vota licet, dixit, secura repulsæ:
Elige quid voveas. Eadem hoc quoque Fama ferebat.
Magnum, Cænis ait, facit hæc injuria votum,
Tale pati nîl posse mihi. Da fœmina ne sim,
Omnia præstiteris. Graviore novissima dixit

qui celeberrimus facinoribus frequentavit Othryn, & ut illud magìs esset stupendum in eo: natus erat fœmina. Quicunque adest tanguntur novitate prodigii, atque erant ut referat. Inter quos Achilles, Narra, quæso, ô disserte senex, prudentia ævi nostri sæculi (nam omnes cupiunt cognoscere eadem) quis fuerit Cæneus: quamobrem in aliam formam mutatus; quo bello; cujus contentionis discrimine tibi cognitus, à quo sit domitus; si modò à quoquam est domitus. Tum senex. Quamvis mihi obsit longa senectus, multorum sim oblitus quæ vidi primâ ætate, recordor tamen plurimorum: neque est quicquam quod tenacìùs affixum sit memoriæ nostræ inter tot facta, aut & bello, quàm illud. Et si longa vetustas potuit præstare aliquam testem multorum factorum, vixi annos ducentos; nunc tertia ætas agitur. Cænis Elati filia inclyta fuit formâ puella pulcherrima Thessalarum: & fruſtrà fuit petita votis multorum procorum per urbes vicinas, & per tuas, Achille. (Namque tua fuit popularis) Fortè etiam Peleus petiisset illos thalamos; sed aut jam illi obtigerant conjugia genetricis tuæ, aut fuerant concessa. Neque Cænis rupta est in ullos thalamos, atque ambulans in littore rerecta comprissa est à Deo maris potenti. Sic rumor increbuerat. Est postquam Neptunus potitus est voluptate novæ Veneris, Contentus, inquit, ut tua desiderata sint tuta ab omni repulsâ, elige quid cupias. Idem rumor etiam illud prædicabat. Hæc deinde inquit Cænis, fecit magnum votum, scilicet, ut nihil simile pati possim. Tu ne sim fœmina, omnia feceris. Protulit ultimas major-

NOTÆ.

173. *Othryn*] Qui mons est Thessaliæ.

179. *Genitura*] In marem ex fœminâ.

181. *Bis centum*] Ut ita fallos liquet, qui tres Nestoris ætates per 300 annorum tecula volvi inclunt; liquidem Ovidio fides.

201. *Injuria*] Quâ mihi virginitatem eripuisti, effecisti, ut magna petere audeam.

203. *Graviore*] Quia in marem mutat; hoc est, quia effeminatus qui erat, graviores viri mores induit.

Verba

ſono voces, atque ille ſonus poterat videri maſculi, qualis erat. Nam jam Deus profundi maris audierat vota: atque inſuper fecerat, ne poſſet vulnerari ullo modo, vel occidi ferro. Hilaris dono diſcedit Atracias: atque tranſigit ætatem ſtudiis virilibus, & exſpatiatur per campos Peneïdes. Filius temerarii Ixionis duxerat Hippodamen, atque juſſerat ſævos nubigenas diſcumbere menſis ex ordine conſtitutis in ſpeluncâ velatâ arboribus. Theſſali principes cœnabant; nos quoque aderamus: atque aula feſta perſonabat confuſâ turbâ. Ecce cantant Hymenæum, atque atria fumant ignibus: & puella vultu pulcherrima accedit ſtipata turbâ matronarum & puellarum. Bentum: prædicavimus Pirithoum illâ uxore: quod præſagium propè falſum fuit. Namque Euryte, crudeliſſime crudelium Centaurorum, tam tibi coruritur puellâ conſpectâ, quàm mero: & ebrietas duplicata libidine dominatur. Continùo menſæ disjectæ fœdant convicia; atque recèns nupta trahitur per vim capillis correptis. Eurytus abripit

Verba ſono: poteratque viri vox illa videri,
Sicut erat. Nam jam voto Deus æquoris alti
Annuerat: dederatque ſuper: ne faucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet.
Munere lætus abit: ſtudiiſque virilibus ævum
Exigit Atracides, Peneïaque arva pererrat.
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus;
Nubigenaſque feros, poſitis ex ordine menſis,
Arboribus tecto diſcumbere juſſerat antro.
Hæmonii proceres aderant; aderamus & ipſi,
Feſtaque confuſâ reſonabat regia turbâ.
Ecce canunt Hymenæon; & ignibus atria fumant:
Cinctaque adeſt virgo matrum nurumque catervâ
Præſignis facie. Felicem diximus illâ
Conjuge Pirithoum: quod pœnè feſellimus omen.
Nam tibi, ſævorum ſæviſſime Centaurorum
Euryte, quàm vino pectus, tam virgine viſâ
Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus everſæ turbant convivia menſæ:
Raptaturque comis per vim nova nupta prehenſis.
Eurytus Hyppodamen, alii, quam quiſq; probârant,
Aut poterant, rapiunt; captæque erat urbis imago.
Fœmineo clamore ſonat domus. Ociùs omnes
Surgimus: & primus, Quæ te vecordia, Theſeus,
Euryte, pulſat, aït; qui, me vivente, laceſſas
Pirithoum, violeſque duos ignarus in uno?
Neve ea magnanimus fruſtrà memoraverit heros;

Hippodamen, alii quam quiſque laudaverant; aut poterant rapere; atque erat ſpecies urbis direptæ. Domus perſonat nuptialibus nubibus. Conſeſſim omnes exſurgimus; atque prior Theſeus, Quæ, inquit, veſaniа te urget, Euryte, qui me vivente lædas Pirithoum, atque neſcius duos violes in uno? Neve heros fortiſſimus nequiquam ea dixit;

NOTÆ.

209. *Atracides*] *Cæneus Theſſalus*: fuit enim *Atrax* ſeu *Atracia* Theſſaliæ oppidum, apud Peneum fluvium.

Ib. *Peneïa*] Per quæ Peneus Theſſaliæ fluvius volvitur.

210. *Hippodamen*] Ifchomachen nominat Propert. l. 2. El. 2. Deidamiam. Plut. in Theſeo.

Ib. *Audaci*] Pirithoum dicit Ixionis filium; qui quidem Ixion Junonem etiam de ſtupro interpellare eſt auſus; quâ re à Jove intellectâ, nubem illi Junonis ſpecie ſuppoſuit, unde nati Centauri.

211. *Nubigenas*] Centauros nube genitos.

215. *Hymenæon*] Nuptiale carmen frequentabant: Hymenæumque nuptiarum Deum celebrabant.

Ib. *Ignibus*] Nuptiis non faces modò ſed & aræ, & ſacra adhibita, Diique advocati.

218. *Feſtimus*] Propter ortam rixam deinde & pugnam.

221. *Geminata*] Nam Baccho & Venere inebriati ſunt.

229. *Pirithoum*] Proverbio etiam cognita Theſei & Pirithoi mutua amicitia.

Submovet

nam repellit violentos, atque exoſtha ſublatam furentibus. Ille nil dixit contrà: neque enim poteſt tueri vocibus ejuſmodi facinora: ſed injurgit in vultum ultoris manibus temerariis & impetum facit contra magnanimum pectus. Fertè prope fuit vetus crater, durus ſignis promentibus, quem magnum ipſe major Ægides corripuit, atque jecit in faciem adverſam. Ille eructans ſimul ipſiſſam ſaniem & cerebrum, & vinum per os atque per plagam, reſupinus percutit terram humidam calcibus. Omnes biformes Centauri *inconſi nece fratris certatim uno ore clamant, Ad arma, ad arma. Manum augebat animos: atque primo certamine pocula jacta, & cadi fragiles & cavi lebetes, res olim idoneæ convivis, nunc bello & cædibus, volant. Amycus Ophionis filius primus non veritus eſt tollere munera ſua ex penetralibus; atque primus ſuſtulit ex ſacrario candelabrum inſtructum lucernis ſplendentibus: & miſit altè ſublatum in frontem Lapithæ Celadontis, veluti qui conatur frangere cervicem album tauri ſacrificâ bipenni: atque reliquit oſſa quaſſata facie non agnoſcendâ. Oculi ſunt eruti, & oſſibus oris ſparſis naris retro preſſa eſt, atque infixa medio palato. Belates Pellæus, pede menſæ abernæ extracto, hunc dejecit in terram, mento delapſo in pectus: atque ictu repetito demittit ad Manes inferos, exſpuentem dentes confuſos cum nigro ſanguine. Gryneus, cùm proximus eſſet, adſpiciens aram fumantem oculis atrocibus, Quamobrem, inquit, non utimur iſtis? atque ſuſtulit ingens altare cum ſuis*

Submovet inſtantes; raptamque furentibus aufert.
Ille nihil contrà: neque enim defendere verbis
Talia facta poteſt: ſed vindicis ora protervis
Inſequitur manibus, generoſaque pectora pulſat.
Fortè fuit juxtà ſignis extantibus aſper
Antiquus crater, quem vaſtum vaſtior ipſe
Suſtulit Ægides; adverſaque miſit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque, merumque,
Vulnere & ore vomens, madidâ reſupinus arenâ
Calcitrat. Ardeſcunt germana cæde bimembres:
Certatimq; omnes uno ore, Arma, arma, loquuntur.
Vina dabant animos: & primâ pocula pugnâ
Miſſa volant, fragileſque cadi, curvique lebetes:
Res epulis quondam, nunc bello & cædibus, aptæ.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit ſpoliare ſuis: & primus ab æde
Lampadibus denſum rapuit funale coruſcis:
Elatumque altè, veluti qui candida tauri
Rumpere ſacrificâ molitur colla ſecuri;
Illiſit fronti Lapithæ Celadontis; & oſſa
Non agnoſcendo confuſa relinquit in ore.
Exſiluêre oculi; disjectiſque oſſibus oris,
Acta retro naris, medioque infixa palato eſt.
Hunc pede convulſo menſæ Pellæus acernæ
Stravit humi Belates, dejecto in pectora mento:
Cumque atro miſtos ſputantem ſanguine dentes,
Vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras.
Proximus ut ſteterat, ſpectans altaria vultu
Fumida terribili, Cur non, aït, utimur iſtis?
Cumque ſuis Gryneus immanem ſuſtulit aram

NOTÆ.

233. *Vindicis*] *Theſei*, qui novam nuptam à Centaurorum injuriâ liberat: pugnos in faciem & pectus Theſei ingerit.

237. *Ægides*] *Theſeus* Ægei filius.

240. *Bimembres*] Centauri biformes, mediâ parte homines, alterâ equi.

243. *Fragiles*] Ex cretâ confecti.

245. *Penetralia*] Sacrarium dicit, ſeu locum ubi ſacra reponerentur; ſacrificia etiam peragerentur.

247. *Funale*] Lychnuchum intelligo, de laqueari fortè pendentem.

250. *Lapithæ*] Theſſaliæ populi, Pindum & Othryn montes præſertim incolentes, Pirithoï olim imperio parentes.

254. *Pellæus*] Pellâ Theſſaliæ urbe, ut verò ſimile eſt, oriundus: quanquam plures Pellæ fuerant.

Ignibus

ignibus, & immisit in mediam turbam Lapitharum; & protivit duos, Broteam & Orion. Orius matrem habebat Mycalen; quam certum erat crebro subtraxisse incantationibus cornua Lunæ resilienti. Non diredes inultus, modò inveniam aliquod telum, dixerat Exadius: atque pro telo arripiat cornua cervi Dianæ consecrati, quæ pendebant ab excelsâ pinu. Gryneus figitur ab eo duplici rostro in oculos; atque ita privatur; quorum pars hæret cornibus, pars fluit in barbam, & coagulata sanguine pendet. Ecce Rhœtus tulit ex medio altari magnum stipitem ardentem; & à dextrâ parte penetrat tempora Charaxi obducta flavis crinibus. Coma incensa igne fervido flagravit sicuti messis sicca: & sanguis adductus ictu strepitum fecit horrendum crepitando, qualem ferè ferrum candens conjecit reddere, quod, cùm faber extraxit forcipe aduncâ, injicit in lacum. At illud mersum crepitat, atque sibilat in aquâ tremente. Vulneratus excutit ignem rapacem de comâ hispidâ; atque tollit in humero saxum ex terrâ extractum, onus magnum satis plaustro, quod ne penitùs jaciat in hostem, ipsa gravitas prohibet. Pondus lapidis oppressit etiam Cometem propius stantem. Neque Rhœtus dissimulat lætitiam. Ita oro, ait, sit validum reliquum agmen vestrorum scelerum, atque geminat plagam renovatam torre semiusto: perfregit terque quaterque cum ipsa capitis ferox ictu, & ossa manserunt in fluido cerebro. Victor transit ad Evagrum, Corythumque, atque Dryantem; è quibus postquam Corythus, velatas habens maxillas primâ lanugine, hasta stratus est, Quæ tuus adolescente prostrato

Ignibus, & medium Lapitharum jecit in agmen;
Depressitque duos, Brotean, & Orion. Orio
Mater erat Mycale: quam deduxisse canendo
Sæpe reluctanti constabat cornua Lunæ.
Non impunè feres, teli modò copia detur, 265
Dixerat Exadius. Telique habet instar, in altâ
Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.
Figitur huic duplici Gryneus in lumina ramo:
Fruiturque oculos. Quorum pars cornibus hæret:
Pars fluit in barbam; concretaque sanguine pendet. 270
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
Primitum torrem: dextrâque à parte Charaxi
Tempora perfringit fulvo protecta capillo.
Correpti rapidâ, veluti seges arida, flammâ.
Arserunt crines: & vulnere sanguis inustus 275
Terribilem stridore sonum dedit; ut dare ferrum
Igne rubens plerumque solet, quod forcipe curvâ
Cùm faber eduxit, lacubus demittit: At illud
Stridet: & in trepida submersum sibilat undâ.
Saucius hirsutis avidum de crinibus ignem 280
Excutit: inque humeros limen tellure revulsum
Tollit, onus plaustri: quod ne permittat in hostem,
Ipsa facit gravitas. Socium quoque saxea moles
Oppressit spatio stantem propiore Cometem:
Gaudia nec retinet Rhœtus: Sic comprecor, in- 285
quit,
Cætera sit fortis castrorum turba tuorum;
Semicremoque novat repetitum stipite vulnus:
Terque, quaterque gravi junctura verticis ictu
Rupit: & in liquido sederunt ossa cerebro.
Victor ad Evagrum, Corythumque, Dryantaque 290
transit:
E quibus ut primâ tectus lanugine malas
Procubuit Corythus: Puero quæ gloria fuso

NOTÆ.

263. *Quam*] Veneficiis & incantationibus infames præsertim mulieres Thessalæ.

267. *Quæ fuerat*] Virgil. Eclog. 7. Dianæ vovit ramosa Micon cornua cervi. Cornibus itaque pinu, in qua figebantur votiva Dianæ, direptis, subitorum vice armorum utitur Exadius.

285. *Sic*, &c.] Utinam cæteri Cometis socii tam audacter accederent, ut eâdem cum illo fortuna utantur.

Parta

tibi comparata est? inquit Evagrus. Neque Rhœtus patitur plura proferre: atque sævus immisit ignes cornibus in os apertum vaniloquentis, & per os in pectus. Persequitur te etiam, crudelis Drya, flammâ circum caput actâ: verum successus non fuit eadem in te: vulneras siquidem præcisâ tranquillantem successu cædis continuæ, ita putare coëgisti omnium est humerus. Rhœtus ingemuit, eoque evellere potuit stipitem ex ipse vulnere, & ipse conspectus suo sanguine prosugit. Revocat etiam Orneum atque Lycabas, & Medontem, & Pherecaten, & Pisenora, atque Mermerum, qui ne per superiora vulnera omnes certamine pedum, jam plagâ impactâ segnius antecedebat; & Pholus, & Melaneus, & Abas venator aprorum, & Astylus uates, qui nequaquam debortatus erat suos Centauros à pugnâ. Ille quoque dixit Nessi sibi convenienti à vulneribus, Ne aufugias, servaberis, ab arcu Herculeo occidendus. At Eurynomus, & Lycidas, & Areus, & Imbreus, non vitaverunt mortem, quos omnes oppositos dextræ Dryantis prostravit. Tu quoque, Crenæe, quamquam terga verteras in fugam, accepisti plagam in parte anteriore; nam retro spectans accipit ferrum inter duos oculos, quà nasus jungitur infimæ fronti. Aphidas mero hausto sine modo, stratus erat, somno victus, neque excitatus tanto strepitu, atque tractabat manu hastâ carchesia temperata porrectus super pelle hispidâ ursæ Ossææ. Quem Phorbas ut adspexit procul, nequaquam bello carentem, aptat amentum digitis, atque, inquit, miscendum

Parta tibi est? Evagrus ait. Nec dicere Rhœtus
Plura sinit; rutilasque ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri, perque os in pectora flammas. 295
Te quoque, sæve Drya, circum caput igne rotato
Insequitur: sed non in te quoque constitit idem
Exitus. Assiduæ successu cædis ovantem,
Quà juncta est humero cervix, fide figis obustâ.
Ingemuit, duroque fudem vix osse revellit 300
Rhœtus; & ipse suo madefactus sanguine fugit.
Fugit & Orneus, Lycabasque, & saucius armo
Dexteriore Medon, & cum Pisenore Thaumas:
Quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermerus; accepto nunc vulnere tardiùs ibat: 305
Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum:
Quique suis frustrà bellum diffuaserat augur
Astylos. Ille etiam metuenti vulnera Nesso,
Ne fuge: ad Herculeos, inquit, servaberis, arcus.
At non Eurynomus, Lycidasque, & Areos & Im- 310
breus
Effugêre necem: quos omnes dextra Dryantis
Perculit adversos. Adversum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæe, tulisti.
Nam grave respiciens inter duo lumina ferrum,
Quà naris fronti committitur, accipis, imæ. 315
In tanto fremitu ductis sine fine jacebat
Sopitus vinis & inexperrectus Aphidas;
Languentique manu carchesia mista tenebat,
Fusus in Ossææ villosis pellibus ursæ.
Quem procul ut vidit frustrà nulla arma moven- 320
tem,
Inserit amento digitos, Miscendaque, dixit,

NOTÆ.

296. *Circum caput*] Quo motu gravior & paratior fit ictus.

299. *Figis*] Dryantem alloquitur, cujus quoque Homerus meminit.

309. *Servaberis*] Jam Nessum illum Deianiræ vim parantem ab Hercule interfectum vidimus.

314. *Respiciens*] Ad historiam fortè alludit, quàm refert Quintilianus. Pomponius quidam vulnus in ore acceperat, quod Cæsari ostentabat: *Ne impune igitur*, inquit, *fugiens respexeris.*

318. *Carchesia*] Eo nomine appellantur pocula procera, & circa mediam partem compressa, quorum ansæ à summo ad imum pertinent. Carchesium autem hoc in loco pro vino ipso positum.

319. *Ossææ*] In Ossâ monte nutritæ, aut etiam captæ.

320. *Amento*] Lorum erat, quo jaculum medium, seu hasta, ut jaci posset, religabatur.

Cum

hauriasmerum cum Styge, neque diutiùs cunctatus, jecit haſtile in virum; cùmque fortè ſtratus eſſet reſupinus, jaculum infixum eſt ventri. Mors fuit ſine ſenſu; atque cruor ater manavit ex pleno collo in lectos, inque ipſa pocula. Ipſe vidi Petræum nitentem revellere ſolo quercum glandiferam; quam dum complectitur, & huc illùc impellit, atque agitat arborem concuſſam, haſta Pirithoï impacta coſtis Petræi, penetravit pectora pugnantia rigido ligno. Aiebant Lycum peremptum viribus Pirithoï, Pirithoï quoque Chromin: ſed uterque minorem laudem attulerunt, quàm Dictys & Helops. Helops foſſus fuit haſtili, quod tranſegit tempora, & impulſum à dextrâ pervaſit in aurem ſiniſtram. Dictys delapſus à dubio vertice montis, dum pavidus vitat filium Ixionis urgentem, pronus cecidit; & rupit vaſtam ornum gravitate corporis; atque latera ſua transfixa injecit ſuper illam raptum: Aphareus vindex adeſt, atque nititur jacere lapidem ex monte extractum, Ægides prævertit nitentem vecte querno, atque conterit vaſta oſſa cubiti; neque ampliùs moratur, aut cupit mittere Orco corpus mutilum: atque ſeſe immittit dorſo excelſi Bianoris, non aſſueto quemquam vehere præter ipſum: & preſſit coſtas genibus, atque compranens jubas ſiniſtra correptas, vulneravit faciem atque vultum minitantem, & tempora rigida clavâ nodoſâ. Proſternit clavâ Nedymnum, & Lycotan jaculatorem, & Hippaſum habentem pectus velatum barbâ promiſſâ, & Riphea manentem in altis ſilvis; & Tereum, qui conſueverat portare domum urſos vivos atque rigentes, correptos in montibus Theſſaliæ. Demoleon non paſſus es ulteriùs Thebeum proſperam fortunam in certamine habentem; atque è ſpiſſâ ſilvâ extrahere

Cum Styge vina bibas, Phorbas. Nec plura moratus
In juvenem torſit jaculum: ferrataque collo
Fraxinus, ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt.
Mors caruit ſenſu; plenoque è gutture fluxit
Inque toros, inque ipſa niger carcheſia ſanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terrâ
Glandiferam quercum: quam dum complexibus ambit;
Et quatit huc illùc, labefactaque robora jactat,
Lancea Pirithoï coſtis immiſſa Petræi
Pectora cùm duro luctantia robora fixit.
Pirithoï virtute Lycum cecidiſſe ferebant:
Pirithoï cecidiſſe Chromin. Sed uterque minorem
Victori titulum, quàm Dictys, Helopſque dederunt.
Fixus Helops jaculo: quod pervia tempora fecit;
Et miſſum à dextrâ lævam penetravit in aurem.
Dictys ab ancipiti delapſus acumine montis,
Dum fugit inſtantem trepidans Ixione natum,
Decidit in præceps: & pondere corporis ornum
Ingentem fregit: ſuaque induit ilia fractæ.
Ultor adeſt Aphareus: ſaxumque è monte revulſum
Mittere conatur. Conantem ſtipite querno
Occupat Ægides: cubitique ingentia frangit
Oſſa: nec ulteriùs dare corpus inutile leto
Aut vacat, aut curat: tergoque Bianoris alti
Inſilit, haud ſolito quenquam portare, niſi ipſum.
Oppoſuitque genu coſtis: prênſamque ſiniſtrâ
Cæſariem retinens, vultum, minitantiaque ora
Robore nodoſo, præduraque tempora fregit.
Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycotan
Sternit, & immiſſâ protectum pectora barbâ
Hippaſon, & ſummis exſtantem Riphea ſilvis;
Tereaque, Hæmoniis qui prênſos montibus urſos
Ferre domum vivos, indignanteſque ſolebat.
Haud tulit utentem pugnæ ſucceſſibus ultra
Theſea Demoleon: ſolidoque revellere dumo

Proſternit clavâ Nedymnum, & Lycotan jaculatorem, & Hippaſum habentem pectus velatum barbâ promiſſâ, & Riphea manentem in altis ſilvis; & Tereum, qui conſueverat portare domum urſos vivos atque rigentes, correptos in montibus Theſſaliæ. Demoleon non paſſus es ulteriùs Thebeum proſperam fortunam in certamine habentem; atque è ſpiſſâ ſilvâ extrahere

NOTÆ.

325. *Mors caruit ſenſu*] Propter altum ſoporem *Aluis* (Hiſtris ſc.) *mors ſomno continuata eſt.* Liv. Dec. 5. lib. 1.

346. *Haud ſolito*] In duplici Centaurorum naturâ ludit Naſo.

349. *Roborc*] Clavâ nodis plenâ.

Annoſam

Annoſam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit, præfractam miſit in hoſtem.
Sed procul à telo Theſeus veniente receſſit,
Pallados admonitu. Credi ſic ipſe volebat.
Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti
Abſcidit jugulo pectuſque, humerumque ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
Quem Dolopum rector bello ſuperatus Amyntor
Æacidæ dederat pacis pignuſque, fidemque.
Hunc procul ut fœdo disjectum vulnere Peleus
Vidit, At inferias, juvenum gratiſſime Crantor,
Accipe, ait. Validoque in Demoleonta lacerto
Fraxineam miſit, mentis quoque viribus, haſtam:
Quæ laterum cratem perrupit: & oſſibus hærens
Intremuit. Trahit ille manu ſine cuſpide lignum:
Id quoque vix ſequitur. Cuſpis pulmone retenta eſt.
Ipſe dolor vires animo dabat. Æger in hoſtem
Erigitur: pedibuſque virum proculcat equinis.
Excipit ille ictus galeâ, clypeoque ſonantes,
Defenſatque humeros: prætentaque ſuſtinet arma:
Perque armos uno duo pectora perforat ictu.
Antè tamen leto dederat Phlegræon, & Hylen
Eminus: Hiphinoum collato Marte, Claninque.
Additur his Dorylas: qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, ſævique vicem præſtantia teli,
Cornua vara boum multo rubefacta cruore.
Huic ego, nam vires animus dabat, Aſpice, dixi,
Quantùm concedant noſtro tua cornua ferro:
Et jaculum torſi. Quod cùm vitare nequiret,
Oppoſuit dextram paſſuræ vulnera fronti:
Affixa eſt cum fronte manus. Fit clamor: at illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit enſe ſub alvum.

Adjicitur Dorylas qui habebat tempora velata pelle lupi, atque cornua panda taurorum, quæ illi erant vere data: ſed multo ſanguine tincta. Ego hæc dixi, Vide, quantùm tua cornua ſint inferiora noſtro ferro: atque immiſi telum; quod cùm non poſſet effugere, objecit dextram fronti accepturæ plagam. Manus ſimul cum fronte perfoſſa eſt. Excla mat; at Peleus (nam erat proximus) percutit gladio ſub medio ventre illum ſtantem & demissum ſævâ plagâ.

magno conatu veterem pinum rititur. Quod quia non potuit, jecit partem illius *ruptam in hoſtem. Aſt Theſeus vitavit telum è longinquo veniens hortatu Minervæ. Ipſe volebat ſic credi. Arbor tamen non cecidit inutilis; nam revulſit pectus & humerum ſiniſtrum à collo excelſi Crantoris. Achille, ille fuerat armiger tui patris, quem Amyntor, rex Dolopum bello victus, dederat Æacidæ in obſidem & fidem pacis. Cùm Peleus illum procul aſpexit lacerum horrendo vulnere. At, inquit, inferias accipe, Crantor dilectiſſime juvenum: atque intorſit haſtile fraxineum in Demoleontem forti brachio, atque etiam animi impetu: quod perfregit texturam lateram, atque oſſibus infixum contremuit. Ille eripit manu lignum ſine mucrone; atque* lignum ipſum ægrè trahenti cedit. *Ferrum retentum eſt pulmone. Ipſe dolor dabat vires animo. Vulneratus inſurgit in hoſtem, & proterit virum* Peleum, *pedibus equinis. Ille cludit ictus ſtrepentes caſſide & clypeo, & tegit humeros, & ſuſtinet arma oppoſita: & transfigit uno ictu duo pectora per armos. Nihilominus priùs morti oppoſuerat eminus Phlegræum & Hylen; atque Hiphineum & Clanin eminus-*

NOTÆ.

364. *Dolopum*] Dolopes Theſſaliæ populi, in Phthiotidis extremis finibus: qui nonnunquam pro Græcis ſumuntur.

365. *Pacis*] Significat Crantora Peleo obſidem ab Amyntore fuiſſe datum.

369. *Manus*] *Manus indignatione*, nonnunquam enim ſine odio, aut omni etiam animâ perturbatione certatur.

374. *Virum*] *Peleum.*

377. *Duo*] *Equi, & hominis*: nam Centaurus fuit.

Dorylas *emicuit, atque ferus humi reptavit sua inteſtina: & protrivit raptata, & diſcerpſit protrita: atque in illis etiam impedivit pedes: tum procubuit vacuo ventre. Neque, Cyllare, tua pulchritudo ſervavit te certantem, ſi modò tribuimus pulchritudinem illi* monſtroſæ *naturæ. Barba habebat lanuginem; lanuginis color erat flavus: flavi inſuper capilli fluebant ex humeris in armos mollis. Jucunda alacritas in vultu, collum, humeri, manus, pectora & partes, quibus ejus homo, haud ullo modo erant ſtatuis probis artificum: neque equi ſpecies cauda ſub illâ* formâ, *aut pejor homine. Adjice collum & caput: digreſſerit Caſtore; ita dorſum latum & ſedi aptum, ita elata pectora conſiſtunt toris; totus nigrior pice atrâ. Attamen cauda alba; color eſt etiam albus pedibus. Plurimæ de gente ſuâ illum optaverunt; ſed ſola Hylonome illum devinxit: quâ nulla fœmina formoſior monſtit inter ſemihomines* Centauros, *in cæleſtibus ſilvis. Iſta & lenibus verbis, & amando, & amorem agnoſcendo ſola tenet Cyllaron* ſibi devictum. *Ornatum etiam habuit, quantus eſſe licet in iſtiſmodi artubus; ut cetera ſint pectore nitidi, ut nunc ſe inſudet vera manus, nunc nivâ aut roſâ; nonnunquam ſerat illa alba; & que die abeunt faciem ad ſolem ſtantes, ex caerulea ſerva Pegaſæa, hi ſimili corpori ſtemmat: neque tegat aut humeros aut latus ſiniſtrum ejus pelliculæ ſecundum delectatum. Ejus illos ambo ſequuntur; vagantur unà per montes: uti etiam ut ſint ſolitarii; utque tum ſimul ambulent in valle Lapithiâ, & pariter ſæva bella exercebant. Auctor vulneris eſt dubius: Telum actum eſt à parte ſiniſtrâ;*

Profiluit, terrâque ferox ſua viſcera traxit; 390
Tractaque calcavit; calcataque rupit: & illis
Crura quoque impediit; & inani concidit alvo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit,
Si modò naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens: barbæ color aureus; aurea-
que 395
Ex humeris medios coma dependebat in armos.
Gratus in ore vigor: cervix, humerique, manuſque,
Pectoraque artificum laudatis proxima ſignis;
Et quâ parte viri eſt: nec equi mendoſa ſub illâ
Deteriorque viro facies: da colla, caputque; 400
Caſtore dignus erit. Sic tergum feſſile, ſic ſtant
Pectora celſa toris; totus pice nigrior atrâ.
Candida cauda tamen: color eſt quoque cruribus
albus.
Multæ illum petière ſuâ de gente; ſed una
Abſtulit Hylonome: quâ nulla decentior inter 405
Semiferos altis habitavit fœmina ſilvis.
Hæc & blanditiis, & amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet. Cultus quoque quantus in illis
Eſſe poteſt membris, ut ſit coma pectine lævis:
Ut modò rore maris, modò ſe violâve, roſâve 410
Implicet: interdum candentia lilia geſtet:
Biſque die lapſis Pegaſææ vertice ſilvæ
Fontibus ora lavet: bis flumine corpora tingat.
Nec, niſi quæ deceant electarumque ferarum,
Aut humero aut lateri prætendat vellera lævo. 415
Par amor eſt illis: errant in montibus unâ;
Antra ſimul ſubeunt: & tum Lapitheïa tecta
Intrârant pariter; pariter fera bella gerebant.
Auctor in incerto eſt: jaculum de parte ſiniſtrâ

a pectora nitida, ut nunc se inſudet vera manus, nunc nivâ aut roſâ; nonnunquam ferat illa alba; b que die abeunt faciem ad ſolem ſtantes, ex caerulea ſerva Pegaſææ, hi ſimili corpori ſtemmat: neque tegat aut humeros aut latus ſiniſtrum ejus pelliculæ ſecundum delectatum. Ejus illos ambo ſequuntur; vagantur unà per montes: uti etiam ut ſint ſolitarii; utque tum ſimul ambulent in valle Lapithiâ, & pariter ſæva bella exercebant. Auctor vulneris eſt dubius: Telum actum eſt à parte ſiniſtrâ;

NOTÆ.

393. *Cyllare*] Fuit & iſtud nomen equi Caſtore domiti, ad quem etiam poſtea ludetur, ut mox videbimus. Verſ. 406.

402. *Toris*] Tori ſunt carnes eminentiores.

410 *Rore Maris*] Roſmarinus & roſmarinum quoque dicitur: qui frutex eſt nullibi non obvius.

412. *Pegaſææ*] Pegaſus Theſſaliæ urbi, fontibus abundanti, vicina

415 *Vellera*] Pelles, quibus ſimilium latus velaſſe fingit poeta.

417. *Lapithia*] In antro arboribus tecto Pirithoi Lapitharum regis celebratæ ſunt nuptiæ, ſuprà Verſ. 212.

419. *Auctor*] Erat alius ſentiens alia allapſa ſagitta eſt:

Incertum quâ pulſa manu, quo turbine adacta. Virgil.

Venit.

Venit; & inferiùs, quàm collo pectora ſubſunt, 420
Cyllare, te fixit; parvo cor vulnere læſum
Corpore cum toto poſſit tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus:
Impoſitâque manu vulnus fovet: oraque ad ora
Admovet: atque animæ fugienti obſiſtere tentat. 425
Ut vidit extinctum: dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quod inhæſerat illi,
Incubuit: morienſque ſuum complexa maritum eſt.
Ante oculos ſtat & ille meos; qui ſena leonum
Vinxerat inter ſe connexis vellera nodis 430
Phæocomes; hominemque ſimul protectus equum-
que.
Codice qui miſſo, quem vix juga bina moverent
Juncta, Phonoleniden à ſummo vertice fregit.
Fracta volubilitas capitis latiſſima: perque os,
Perque cavas nares, oculoſque; aureſque; cerebrum 435
Molle fluit. Veluti concretum vimine querno
Lac ſolet: sive liquor rari ſub pondere cribri
Manat; & exprimitur per denſa foramina ſpiſſus.
At ego, dum parat hunc armis nudare jacentem,
(Scit tuus hoc genitor) gladium ſpoliantis in ima 440
Ilia dimiſi. Chthonius quoque Telebоaſque
Enſe jacent noſtro. Ramum prior ille bifurcum
Geſſerat; hic jaculum. Jaculo mihi vulnera fecit.
Signa vides; apparet adhuc vetus ecce cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti: 445
Tunc poteram magni, ſi non ſperare, morari
Hectoris arma meis. Illo ſed tempore nullus,
Aut puer, Hector erat. Nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti?

& te vulneravit, Cyllare: inferiùsquàm pectora ſubjecta ſunt collo: Cor deſtrictum ictu plagæ liriguit una cum toto corpore, poſtquam jaculum eſſet extractum. Contra Hylonome excipit membra cadentia, atque comprehendit plagam manu ſua: & jungit os ſuum, et nititur retinere ſpiritum fugientem. Poſtquam cognoſcet eſſe mortuum, et vidit ea quæ contra ſe ferocitas probavit pervenire ad animos meos, jecit ſe in jaculum, quod illum transfixerat, et mortuus amplexa eſt ſuum virum. Ille etiam Phæocomes meis oculis obſervatus, qui junxerat nodis inter ſe compactas ſeptem pelles leonum, velatus ſimul quâ parte homo et quâ parte equus erat, qui jactato ſolo pede, quem non facilè quatuor boves trahèrent, dimiſit Phonolenidem filium à ſummo capite. Rotunditas ejus capitis quaſſata eſt; et teneram cerebrum emittitur per os, perque cavum naſum, et oculos, et aures; ut hoc coagulatum conſuevit exire ni vimine querneo; vel uti liquor ſuus preſſus ſub onere rari cribri, et craſſus exſudat per craſſa foramina. At ego cum conatur ſpoliare armis hunc proſtratum abdidi gladium in extrema latera ſpoliantis. Pater tuus ſit iſte. Chthonius etiam, et Telebоas occubuerunt noſtro gladio. Ille prior aſtrictas erat ſude bifidi, inter jacula. Me invenerunt ſub. Cicatrix adhuc conſpicitur. Tunc ego debueram mitti ad Trojæ excidium: tunc poteram, ſi non vincere, at differre arma fatis Hectoris mei. Verùm illa tempeſtate, qui Hector nondum natus erat, ne puer erat. Nunc me anni me deſiciunt. Cur tibi narrem Periphantem domiterem duplices Pyreti?

NOTÆ.

434. *Fracta volubilitas*] Latiſſimum ſeu maximum, & volubile ſeu rotundum caput fractum eſt eâ plagâ.

440. *Tuus genitor*] Peleus. Num Achillem alloquitur Nestor.

445. *Tunc ego*] Quia tum nihil poſſunt ſenes, jactabundi ſui contemptum, quem maxime metuunt, ſolent

449. *Gemini*] Qui conflatur ut bimembris.

Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oëcli
Fixit in adverso cornum sine cuspide vultu.
Vecte Pelethronium Macareus in pectus adacto
Stravit Erigdupum. Memini & venabula condi
Inguine, Nesseïs manibus conjecta, Cymeli.
Nec tu credideris tantùm cecinisse futura
Ampyciden Mopsum: Mopso jaculante biformis
Occubuit, frustràque loqui tentavit Odites,
Ad mentum linguâ, mentoque ad guttura fixo.
Quinque neci Cæneus dederat, Stiphelumque, Bromumque,
Antimachumque, Helimumque, securiferumque Pyracmon.
Vulnera non memini: numerum, nomenq; notavi.
Provolat Emathii spoliis armatus Haleси,
Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
Maximus. Huic ætas inter juvenemq; senemq:
Vis juvenilis erat: variabant tempora cani;
Qui clypeo, galeàque, Macedoniaque farissâ
Conspicuus, faciemque obversus in agmen utrumq;
Armaque concussit, certumque equitavit in orbem:
Verbaque tot fudit vacuas animosus in auras:
Et te, Cæni, feram? nam tu mihi fœmina semper,
Tu mihi Cænis, eris. Nec te natalis origo
Commiuuit? monteinque subit, quo prœmia facto
Quàque viri fulsam speciem mercede pararis?
Vel quid nata vide, vel quid sis pâssa: columque,
I, cape cum calathis; & stamina pollice torque:
Bella relinque viris. Jactanti talia Cæneus
Extentum cursu missâ latus eruit hastâ,
Quà vir equo commissus erat. Furit ille dolore,

cur narrem Ampycum? qui fixit in faciem oppositam Oëcli quadrupedantis hastile sine mucrone. Macareus interfecit Erigdupum Pelethronium stipite fixo in pectus. Recordor etiam jaculum ipsum maribus Nessi abditum fuisse in inguine Cymeli. Nec arbitreris Mopsum Ampycidem tantùm præsaga ventura: nam & Mopso jaculum mittente Odites bimembris prostratus est, & frustrà conatus est loqui linguâ cum mento commissâ, & mento cum faucibus. Cæneus morti tradiderat quinque, Stiphelum, et Bromum, et Antimachum, et Helimum, et Pyracmum bipenni armatum. Non recordor quali plagâ cecidérint; observavi tamen eorum numer um et nomina. Latreus vastissimus artubus, atque corpore, instructus exuviis Haleси, quem interfecerat, occurrit. Huic ætas inter juvenem et senem; vires erant juveniles. Capilli albi distinguebant tempora. Qui in clypeo, et casside, et Macedonii hastâ, et cultu habens conspectus in utramque partem circuivit, et agitavit arma, et equitavit in orbem; certum gyrum, atque forex emisit hos [illegible] in inanem dicens; Te insuper feram, Cæni? Nam quæ tu semper mihi fœmina, tu mihi eris Cænis. Neque natalis origo tui animum subiit? aut in mentem venit, qui fuerit is locus eadem, aut quæ præmia fortem formam maris retulerit? Adjice vel quales sis nata, vel quid sis à Neptuno passa; atque abi, fuso cælatum cum quasillo, et dicas filia pollice, Cæneli arma viris. Cæneus effert: jacula intorta latus jactantis talia extentum cursu; quà patet homo insuetus erat equo. Ille furit dolore,

NOTÆ.

450. *Quid referam*] Equorum more quatuor pedibus currentis.

451. *Cornum*] Telum ex corne vibrare.

452. *Pelethronium*] Lapitha Pelethronium Thessaliæ montem incolens; *Thessa Pelethronii Lapithæ.* Georg. 3.

453. *Erigdupum*] Erigdupus significat *gravitor strepens.* Epitheton Homero frequens.

457. *Mopsum*] Qui vates Ampycidis filius Lapitha fuit, cum aliis deabus non consentiendus,

462. *Emathii*] Propriè Emathia Macedoniæ est; sed suo quondam jure poëtæ pro Thessaliâ vicinitatis specie sumunt.

466. *Macedoniaque sarissâ*] Hastâ Macedonicâ. *Mixtæ justa arma sarissæ, ærium clypeum, hastam, quam sariſſam vocant,* &c. Curtius, lib. 9.

468. *Equitavit*] Quippe Centaurus.

474. *Quid si nata*] Nam fœmina. *Quid sis passa.* Namque Neptuni vim passa es.

Nudaque

Nudaque Phylleï juvenis ferit ora sariſſâ,
Non secùs hæc resilit, quàm tecti a culmine grando:
Aut si quis parvo feriat cava tympana saxo.
Cominus aggreditur: laterique recondere duro
Luctatur gladium. Gladio loca pervia non sunt.
Haud tamen effugies: mœlio jugulaberis ense,
Quandoquidem mucro est hebes, inquit; & in latus ensem
Obliquat: longâque amplectitur ilia dextrâ.
Plaga facit gemitus, ceu corpore marmoris icti:
Fractaque disiluit percussio lamina collo.
Ut satìs illæsos miranti præbuit artus:
Nunc age, ait Cæneus, nostro tua corpora ferro
Tentemus; capuloque tenus dimisit in armos
Ensem satiferum, cæcamque in viscera movit,
Versavitque manum: vulnusque in vulnere fecit.
Ecce ruunt valto rabidi de more bimembres:
Telaque in hunc omnes unum mittuntque, feruntque.
Tela retusa cadunt. Manet imperfossus ab omni,
Inque cruentatus Cæneus Elateïus ictu.
Fecerat attonitos nova res. Heu dedecus ingens!
Monychus exclamat: populus superamur ab uno,
Vixque viro. Quanquam ille vir est; nos segnibus actis,
Quod fuit ille, fumus. Quid membra immania prosunt?
Quid geminæ vires? quid, quòd fortissima rerum
In nobis natura duplex animalia junxit?
Nec nos matre Deâ, nec eos Ixione natos
Esse reor, qui tantus erat, Junonis ut altæ
Spem caperet. Nos fœmimari superamur ab hoste.
Saxa trabesque super, totosque involvite montes:
Vivacemque animam missis elidite silvis.

atque vibrat hastam in faciem apertam juvenis Phylleï. Hasta ea non aliter repercussa est, quam grando à fastigio tecti; vel si quis percutiat cava tympana exiguo lapide. Cominus invadit, atque hastam abdere ensem in rigido latere. Latera non sunt penetrabilia ensi. Non tamen evades, ait, mactaberis medio gladio, siquidem cujus es retusa: atque adigit transversum gladium in ossa, & amplectitur illa longâ dextrâ. Ictus strepitum fecit, tanquam à corpore marmoris percussi; et lamina fractâ est percusso collo. Postquam satìs corpus suum Latreo percutiendum exhibuerat, qui miratur illud non vulnerari. Nunc age, inquit Cæneus, tentemus tuum corpus nostro ense; atque abdidit gladium latiferum capulo tenus in humeros; et agitavit et versavit manum cæcam per præcordia, et fecit plagam in plagâ. Ecce Centauri bifermes cum impetu feruntur suo impetuosi more, atque omnes jaciunt et ferunt arma in hunc unum. Jacula obtusa cadunt. Cæneus Elateïus sit illæsus atque inventatus ab omni ictu, Nova res rapuerat illos in admirationem. Heu ingens opprobrium! exclamat Monychus, nos tota gens vincimur ab uno viro, qui vixit vir est. Tametsi ille est vir, nos fumus inertibus factis, quod ille fuit. Quid juvant artus ingentes? Quid prosunt duplices vires humanæ & equi? Quid quòd natura duplex commisit in nobis validissima animalia omnium? Nequeo arbitrari nos natos matre Deâ nec Ixione, qui tantus erat, ut spem conciperet Junonis excelsæ. Sed existimor ab illo fœmineus. Dejicite super illum lapides, arbores, et montes integros, atque opprimite animam vivacem immissis silvis.

NOTÆ.

479. *Phyllei*] Cæni, Phyllo Thessaliæ oppido oriundi.

485. *Transit*] In Centauri collum lumina retinet.

493. *Vultus*] Manum enim versando, nova vulnera faciebat.

497. *Inque cruentatus*] Pro et incruentatus, per Tmesin.

500. *Quanquam*] Centaurorum magis arguit turbam hæc correctione quàm Cæneum laudat.

501. *Quod fuit ille, fumus*] *Fœmina.* Nam Cæneus antea fœmina fuit.

504. *Deâ*] Junone, quam stultè gloriabantur matrem, quoniam eam Ixion ausus esset lubricare.

Silva opprimat jugulum, et onus erit pro vulnere. Silva premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit; et casu nactus arborem proximam impetu furentis Austri, misit in hostem: atque locus exemplo fuit; et stratus Othrys erat spoliatus arboribus; neque Pelion umbras habebat. Dixit: & insani dejectam viribus Austri
Fortè trabem nactus, validum conjecit in hostem.
Exemplumque fuit: parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat; nec habebat Pelion umbras.
Cæneus oppressus vasti congerie ædificii aequat suo onere arboreo. et fieri sertibus humeris ligna congesta. Verùm enimvero, postquam finibus additum est super os atque caput, neque anima habet aerem quem hauriat, nonnunquam deficiunt fauces, interdum incassum tenta se erigere in aërem, atque exuere immissas arbores. Atque interdum movit se, tanquam Ixe ille, quem aiunt, si agitetur motibus terræ. Eventus incertus est. Nonnulli dicebant corpus coactum ad inferos exules penetrare arborum Ampycidem dissitetur; atque videt illum mutatum in alitem pennis sublimibus mittere se in aërem fluitum ex medio cumulo, quæ à me tum primò, tum ultimò ista visa. Cùm Messus cùm vidit obeuntem per tenebras lento volatu, et circumstrepentem magnâ voce, prosequutus simul oculis et animo, O inquit, salve Cæneu, gloria natalis Lapithæ, olim aut maximè, sed nunc avis unica. Res fidem invenit ab illo qui nunc auctor erat. Dolor adjecit iram, atque iniquo animo passi sunt eum obtinuisse tot hostibus. Neque ante omittunt ferro sanguinem profundere, quam pars interfecta erat, et nox à fuga abstinuit aliam partem.
Cùm Messus cùm vidit obeuntem per tenebras lento
volatu, et circumstrepentem magnâ voce, prosequutus
Cæneu, gloria natalis Lapithæ,
Maxime vir quondam, sed nunc avis unica, Cæneu.
Credita res auctore suo est. Dolor addidit iram:
Oppressumque ægrè tulimus tot ab hostibus unum
Nec priùs abstitimus ferrum exercere cruore,
Quàm data pars leto, partem fugâ, noxque diremit.

VI. *Pylio narrante hæc certamina inter Lapithas et immanes Centauros, Tripolemus non tacitò quem concepit, pessus est dolorem, quoniam Hercules non erat memoratus:*

VI. Hæc inter Lapithas, & semihomines Centauros
Prælia Tlepolemus Pylio referente dolorem
Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore;

NOTÆ.

521. *Ide*] Mons Phrygiæ.
524. *Ampycides*] *Mopsus* Ampyci filius.
Ibid. *Fatis*] In aquilam mutatum fuisse volunt Cæneum.
527. *Cassea*] Quæ fixerant Lapithæ ad Pirithoi nuptias venientes.
531. *Unica*] Propter virtutem, & peculiarem metamorphosim. Quanquam in aquilam mutatum fuisse Cæneum minùs constat.
532. *Auctor*] Mopsus ita vaticinante.
537. *Tripolemus*] Filius Herculis ex Astyoche, inque ferens illato præteriti patris sui laudatam operam in Centaurorum devictorum gloriâ.

Atque

Atque ait; Herculeæ mirum est oblivia laudis
Acta tibi, senior. Certè mihi sæpe referre
Nubigenas domitos à se Pater ipse solebat,
Tristis ad hæc Pylius: Quid me meminisse malorum
Cogis; & obductos annis rescindere luctus?
Inque tuum genitorem odium, offensasque fateri?
Ille quidem majora fide (Di!) gessit: & orbem
Implevit meritis: quod mallem posse negari:
Sed neq; Deïphobum, nec Pulydamanta, nec ipsum
Hectora laudamus. Quis enim laudaverit hostem?
Ille tuus genitor Messenia mœnia quondam
Stravit; & immeritas urbes Elinque, Pylonque
Diruit: inque meos ferrum, flammamque penates
Impulit. Utque alios taceam, quos ille peremit;
Bis sex Nelidæ fuimus conspecta juventus:
Bis sex Herculeis ceciderunt, me minùs uno,
Viribus. Atq; alios vinci potuisse ferendum est.
Mira Periclymeni mors est: cui posse figuras
Sumere quas vellet, rursusque reponere sumtas
Neptunus dederat, Neleï sanguinis auctor.
Hic, ubi nequiequam est formas variatus in omnes,
Vertitur in faciem volucris: quæ fulmina curvis
Ferre solet pedibus, Divûm gratissima Regi.
Viribus usus avis, pennis, rostroque redunco,
Hamatisque viri laniaverat unguibus ora.
Tendit in hunc nimiùm certos Tirynthius arcus:
Atque inter nubes sublimia membra ferentem,
Pendentemque ferit, lateri quà jungitur ala.
Nec grave vulnus erat: sed rupti vulnere nervi

atque inquit, Mirum est, senex, te oblivium tradidisse gloriam Herculeam. Sanè pater consueverat mihi dicere nubè genitos à se fuisse victos. Ad hæc Pylius mœstus, Quamobrem cogis me recordari malorum, & refricare dolores sopitos tempore? atque agnoscere odium in tuum patrem, & ejus injurias? Ille quidem (Di!) patravit facinora, quæ exsuperant fidem; atque cumulavit mundum beneficiis; quod mallem posse dissimulari: sed neque laudibus extollimus Deïphobum, nec Pulydamantem, nec ipsum Hectorem: quis enim laudaverit hostem? Ille tuus pater olim diruit muros Messenios, atque delevit urbes immeritas & Elin, & Pylen, atque immisit ferrum & ignem in meam domum. Atque ut silentio prætermittam cæteros, quos ille leto dedit; duodecim fuimus Nelei filii, juventute conspicui: duodecim occubuerunt viribus Herculeis, me excepto. Atque tolerandum est cæteros potuisse superari. Mors Periclymeni est admiranda, cui Neptunus auctor Neleæ familiæ concesserat posse induere quas formas vellet, rursusque exuere indutas. Hic postquam fractâ est immutatus in omnes figuras, induit vultum avis, quæ dirissima conjecit gerere ardua unguibus fulmina Regis Deorum. Usus viribus avis, pennis, & rostro curvo, & unguibus uncinatis dilaceraverat vultum viri. Tyrinthius in hunc dirigit arcus nimium certos, atque attingit agentem excelsa membra inter nubes, & ubi alam, quâ ala committitur lateri. Neque plaga erat alta; sed nervi fracti vulnere illum

NOTÆ.

540. *Senior*] Nestorem appellat.
543. *Obductos*] Temporis diuturnitate quasi callo obductos & sopitos.
547. *Deïphobum*] Qui Priami fuit filius.
Ib. *Pulydamanta*] Nobilis fuit Trojanus inter fortissimos, Priami gener.
549. *Messenia*] *Messene* & urbs est, & regio adjacens Arcadiæ: à qua non multum distabat Pylus Nestoris.
550. *Elin*] Quæ urbs fuit Elidis, etiam in Peloponneso, Pylus vero Messeniæ.
553. *Nelidæ*] Neleï Neptuni fati, *filii*.
556. *Periclymeni*] Qui unus erat è fratribus Nestoris.
560. *Quæ fulmina*] *Aquilam* dicit; quanquam in muscam mutatum Periclymenum scripsit Apollonii interpres, ad vers. 159. lib. 1.
564. *Tyrinthius*] *Hercules*; à Tyrinthe patria urbe Peloponneso non longè ab Argis.

deſtituunt atque ſubtrahunt motum & vires volandi. Decidit in terram, pennis debilibus non capientibus aërem; & calamus qui leviter inflexus fuerat alæ, infactus eſt pondere corporis effecti, & eductus eſt jugulo ſiniſtrâ parte per ſupremum latus. Non videor debere laudes factis tui Herculis, ô dux ſpectatiſſime claſſis Rhodiæ? Ne tamen ulciſcar fratres amplius quàm tacendo pulchra facinora, gratia eſt mihi integra tecum. Poſtquam Neleïus hæc protulit ſuavi linguâ, dono Bacchi repetito ab oratione ſenioris, à menſâ receſſerunt. Reliqua nox eſt conceſſa ſopori.

VII. *At Deus, qui moderatur tridente fluctus marinos, dolet animo pectorno corpus ſibi mutatum in avem Sthenelëiam; atque exſtis crudelem Achillem exercet beſtialiter iras quas in memoriâ habebat. Jamque bello ferè prodacto per decem annos, affatur Sminthëum intonſum hujuſmodi verbis: O mihi carissime omnium fratrum meorum qui mecum ſtatuiſti muros inutiles Trojæ; ecquid doles cùm vides has arces jam jam ruituras? vel ecquid luges tot mille homines maſtatos qui tuebantur muros? Quid (ne omnia recenſeam) umbra Hectoris raptati circum muros famosa in ultionem reverſa? Cum tamen ille ferox, belloque cruentior ipſo, Vivit adhuc operis noſtri populator Achilles. Det mihi ſe: faxo, triplici quid cuſpide poſſim, Sentiat. At quoniam concurrere cominus hoſti*

Deficiunt, motumque negant vireſque volandi.
Decidit in terram, non concipientibus auras
Infirmis pennis: & qua levis hæſerat alæ,
Corporis affixi preſſa eſt gravitate ſagitta;
Perque latus ſummum jugulo eſt exacta ſiniſtro.
Num videor debere tui præconia rebus
Herculis, ô Rhodiæ ductor pulcherrime claſſis?
Ne tamen ulteriùs, quàm fortia facta filendo,
Ulciſcar fratres, ſolida eſt mihi gratia tecum.
Hæc poſtquam dulci Neleïus edidit ore;
A ſermone ſenis repetito munere Bacchi,
Surrexêre teris. Nox eſt data cætera ſomno.
VII. At Deus, æquoreas qui cuſpide temperat undas,
In volucrem corpus nati Sthenelëïda verſum
Mente dolet patriâ: fævumque peroſus Achillem
Exercet memores, plùs quàm civiliter, iras.
Jamque ferè tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonſum compellat Sminthea dictis:
O mihi de fratris longè gratiſſime natis,
Irrita qui meum poſuiſti mœnia Trojæ;
Ecquid, ut has jam jam caſuras aſpicis arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæſa doles? ecquid (ne perſequar omnes)
Hectoris umbra ſubit circum ſua Pergama tracti?
Cùm tamen ille ferox, belloque cruentior ipſo,
Vivit adhuc operis noſtri populator Achilles.
Det mihi ſe: faxo, triplici quid cuſpide poſſim,
Sentiat. At quoniam concurrere cominus hoſti

Non datur; occultâ nec opinum perde ſagittâ.
Annuit: atque animo pariter patruique, ſuoque,
Delius indulgens, nebulâ velatus in agmen
Pervenit Iliacum; mediâque in cæde virorum
Rara per ignotos ſpargentem cernit Achivos
Tela Parin: ſaſſuſque Deum, Quid ſpicula perdis
Sanguine plebis? ait. Siqua eſt tibi cura tuorum;
Vertere in Æaciden, cæſorique ulciſcere fratres.
Dixit: & ottendens fternentem Troïa ferro
Corpora Peliden, arcus obvertit in illum:
Certaque letiferâ direxit ſpicula dextrâ.
Quo Priamus gaudere ſenex poſt Hectora poſſet,
Hoc fuit. Ille igitur tantorum victor, Achille,
Vinceris à timido Grajæ raptore maritæ?
At ſi fœmineo fuerat tibi Marte cadendum;
Thermodontiacâ malles cecidiſſe bipenni.
Jam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelaſgi
Nominis Æacides, caput inſuperabile bello,
Arſerat; armârat Deus idem, idemque cremârat.
Jam cinis eſt: & de tam magno reſtat Achille
Neſcio quid, parvam quod non bene compleat urnam.
At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
Hæc illi menſura viro reſpondet: & hâc eſt
Par ſibi Pelides: nec inania Tartara ſentit.
Ipſe etiam, ut cujus fuerit cognoſcere poſſis,

non licet: confice eum, nihil tale metuentem, calamo occulto. Aſſentitur: atque Delius obſequens ſimul jnæ iræ & patrui, tectus nube deſcendit in caſtra Trojana, & videt Parîdem in mediâ ſtragc virorum plebeios ac viles Græcos interficientem: atque indicans ſe Deum, Quamobrem, inquit, tela ſpargis in funera plebis? Si ſollicitus es pro tuis, converte te in Æaciden, atque ulciſcere fratres peremptos. Dixit, & monſtrans Peliden proterentem ferro viros Trojanos, intendit arcum in illum, & direxit certam ſagittam manu fatiferâ. Hoc fuit, quo Priamus ſenex poſſet lætari poſt Hectorem cæſum. Tu igitur Achilles domitor tantorum heroum, cadis per timidum pædorem puellæ Græcæ? At ſi tibi fuerat occumbendum manu fœmineâ, malles occubuiſſe ſecuri Thermodontiacâ. Jam ille terror Trojanorum Æacides, honor & præſidium gloriæ Græciæ, vir bello inviſtus crematus erat: idem Deus armis inſtruxerat, atque idem uſtulat. Jam cinis eſt, & de tanto Achille ſupereſt neſcio quid, quod non ſatis explcat parvum armarium. At fama permanet, quæ impleat totum mundum. Hæc menſura convenit, gloriæ ſuæ viri; atque ea Achilles ſit ſibi æquus, neque damnatur exilibus miſeris. Ipſe etiam optans, ut primum ſit cognoſcere cujus fuerit,

NOTÆ.

457. *Rhodiæ*] In Rhodum inſulam, interfectu Licymnio matris germano, Telepolemus unà cum multis comitibus profugerat, ubi imperium adeptus eſt; atque adeò inde cum novem navibus ad bellum Trojanum eſt profectus a Sarpedone interficiendus.

582. *Cuſpide*] *Tridente*, qui Neptuni erat ſceptrum.

581. *Volucrem Sthenelïdam*] *Cygnum* dicit, in quem mutatus Cygnus Sthenelii filius; cujus etiam volucri Cygnum Neptuni filiam formam induiſſe ſupra vidimus.

585. *Sminthea*] *Apollinem* dicit, cui à muribus, qui Cretenſium Linguâ σμίνθοι appellantur, illud nomen impoſitum. Sed ejus cognominis rationes ieu fabulas, quas pagct exſcribere, apud Lil. Giraldum Syntagm. 7. habes.

586. *Fratris*] *Jovis*.

591. *Tractis*] hinc raptatum, & circum muros Ilionæ ab Achille tractum Hectorem in ſuperioribus vidimus.

593. *Operis*] *Murorum Trojanorum*; de quibus ſib. ſuperiore.

561. *Det mihi*] Navigat, modò ſeque mihi credat, ſentiat faxo ultorem.

Non

596. *Non datur*] Quia tum Achilles non navigabat.

597. *Patrem*] Cycni enim Neptuni filii patruelis fuit Apollo; quâ ire indulgensob Hectorem clientelique Trojanos ocnios, patrui Neptuni animum quoque induit, cùm Achillem ulciſcitur.

508. *Delius*] *Apollo*, quem totics in Delo inſulâ natum diximus.

606. *Direxit*] Ut Ita non tamen à Paride, quàm ab Apolline ipſo, ut Caelior indignator, ciſus videatur Achilles. Cæterùm per infidias in Apollinis Thymbræi templo, quòd ad Polyxenæ nuptias invitatus fuerat; ab eodem tamen Paride poſt ſimulachrum latente, alii interfectum ſcripſerunt. Deo verò, ſagittam dirigente opus fuit, ſiquidem ille calcaneum duntaxat vulnerabile habuit, quâ parte intantem Stygiis undis immergens mater Thetis prehenderat.

609. *Grajæ*] *Helenæ*.

611. *Thermodontiacâ*] *Qualem gerebat Penthſilea Amazonum, Thermodontis Scythiæ fluvii accolarum, regina. B pennis* erat Amazonum Telum.

614. *Deus*] *Vulcanus*, qui Thetidis rogatu Achillei arma fabricaverat.

618. *Hæc Menſura*] Totus terrarum orbis videtur *Menſura* gloriæ Achillis.

Bella

ciet certamina, atque bella excitantur ob arma Achillis. Tydides non audet ea petere, non etiam Oïlei ficlus Ajax: non Atridis minor, non major ætate & belli peritiâ, non ausi: spes tantæ gloriæ movit solum filium Telamonis, atque Laertæ. Tantalides à se repulit onus & odium: atque voluit duces Græcos sedere in mediis castris, & transtulit in omnes judicium litis.

Bella movet clypeus: deque armis arma feruntur,
Non ea Tydides, non audet Oïleos Ajax,
Non minor Atrides, non bello major & ævo
Poscere, non alii: soli Telamone creato
Laërtàque fuit tantæ fiducia laudis.
A se Tantalides onus, invidiamque removit:
Argolicosque duces mediis considere castris
Jussit: & arbitrium litis trajecit in omnes.

NOTÆ.

621. *Bella movet*] Gravissimæ enim inter Ajacem Telamonis filium & Ulyssem de Achillis armis contentiones ortæ

622. *Tydides*] *Diomedes* est Tydei filius, unus ex Græcis principibus.

Ib. *Oïleus*] *Oïlei Locrorum regis filius.*

623. *Minor*] *Menelaüs*, Atrei filius.

Ib. *Major*] *Agamemnon*, frater Menelai.

624. *Telamone creato*] *Aiace*, qui patrem habuit Telamonem, Æaci filium.

625. *Laërtâ*] Sc. creato, *Ulysse*. Nam Ulysses fuit Laërtæ filius.

Ib. *Tantæ*] *Ut Achillis armis potirentur.*

626. *Tantalides*] *Agamemnon* Atrei filius à proavo Tantalo Pelopis patre sic dictus: qui prudentissimè judex inter tantos dissidentes scelus fedare noluit.

627. *Argolicosque duces*] Menelaum, Diomedem, Idomeneum, &c.

628. *Trajecit*] Sunt inter Græcos, qui judicium armorum captivis Trojanis delegatum, ab Agamemnone tradunt, quò ille invidiam à se depulsaret, idque Nestoris consilio. Vide Calabrum, l.b. 5. & Odyss. 11.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XIII.

ARGUMENTUM.

NEPTUNUS deinde Achilli mortem procurat. De cujus armis Ajax & Ulysses post mortem contendunt. Ajace verò hâc de causâ mortuo, sanguis ejus in Lyacinthum convertitur. Captâ postea Trojâ, Hecuba in canem mutata est. Cujus fortunam cùm Dii omnes deplorarent, Aurora sola Memnonem duntaxat, avem jam factum, lugebat. Æneas autem profugus ad Anium, cujus filiæ in columbas erant conversæ, aliaque deinceps loca transformationibus celebrata, delatus est. In Latium, denique ut venit, bellum cum Turno suscepit.

I. COnsedêre duces: & vulgi stante coronâ,
Surgit ad hos clypei dominus septemplicis Ajax.
Utque erat impatiens iræ, Sigeïa torvo
Littora respexit, classemque in littore, vultu:
Intendensq; manus, Agimus, prô Jupiter! inquit,

INTERPRETATIO.

I. Duces consederunt: atque multitudine circumstante, Ajax dominus clypei septemplicis ad hos surgit. Atque siquidem iræ non temperavit, respexit littora Sigeïa et classem quæ erat in littore scalis indignantibus; atque porrigens manus, Proh! Jupiter, inquit, dicimus

NOTÆ.

1. *Duces*] Agamemnon, Menelaüs, Nestor, Diomedes, &c.

2. *Septemplicis*] *Ex tauretum septem tergis facti.* Ἑπτάβοιος ἀσπὶς Homero.

Ibid. *Ajax*] *Telamonius*, homo vehemens, quem primum caudam suam dicere prudens voluit poeta. Utrique personæ affingit pro decoro & ætatem aptam & mores convenientes. Ajacis oratio militaris est, incitata, plena jactantiæ, plena indignationis: e contra Ulyssis, oratio est urbana & lenis, & quodammodo etiam veteratoria. Vicit equidem, nec immeritò, Ulyssis facundia; at certè, ut videtur, non magis facundia ipsa quàm causa.

3. *Sigeïa*] A Sigæo Trojæ promontorio.

5. *Agimus*] Exordium acre est & abruptum, maximè ex personæ militaris, ejusdemque non sine causâ indignantis decorum, atque idem causæ convenientissimum. Oritur à re præsenti: nam in eo loco causa agitur, unde conspiceret Græcorum classem, quam paulò ante virtute suâ servaverat.

Ante

causam in conspectu meorum, & Ulysses mecum comparatur! At non fuerant illum cedere telis Hectoreis, quas ego sustinui; quas hâc à classe fugavi. Tutius est igitur fictis contendere verbis, Quàm pugnare manu. Sed nec mihi dicere promptum; Nec facere est illi. Quantùmque ego Marte feroci, Quantum acie valeo, tantùm valet iste loquendo. Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi, Esse reor: vidistis enim. Sua narret Ulysses; Quæ sine teste gerit, quorum nox conscia sola est. Præmia magna peti fateor: sed demit honorem Æmulus Ajaci. Non est tenuisse superbum, Sit licèt hoc ingens, quicquid speravit Ulysses. Ille tulit pretium jam nunc certaminis hujus; Quo cum victus erit, mecum certâsse feretur. Atque ego, si virtus in me dubitabilis esset, Nobilitate potens essem, Telamone creatus, Mœnia qui forti Trojana sub Hercule cepit: Littoraque intravit Pagasæâ Colcha carinâ. Æacus huic pater est: qui jura silentibus illic Reddit, ubi Æoliden saxum grave Sisyphon urget. Æacon agnoscit summus, prolemque fatetur Jupiter esse suam. Sic ab Jove tertius Ajax.

Atque ego, si virtus mea esset in dubio, nobilium genere, natus ex Telamone, qui fortis Herculis ductu Ilionem, expugnatâ urbe Coelâ navi Pagasæâ. Æacus est hic pater, qui jus dicit umbris. Eum Jupiter agnoscit suum Nepotem. Sic Ajax Jovis pronepos, Telamonis nepos.

NOTÆ.

6. *Ratis*] Quibus ego ipse Hectoris ictus repuli, cum alii Græci, inprimisque Ulyssis hujus viri impetum non sustinerent, eum diffugere coëgi. Vide Iliad. v. 92. *Ego modo non pauci pectore pepuli.*

8. *Hæc*] Demonstrat: nemini enim ad classem Hectoris, & ipsa illum Græcia nemine.

9. *Facta*] Ut pugnam navalem Ulyssi, loquor.

11. *Ipse*] saepe enim pal objix cum evelerunt maximo.

15. *Nox*] Utant nulla sint Ulyssis facta, aut quidem tantùm ab ignavis approbari possint.

19. *Adigor*] Quippe armis valentior à Vulcano factis.

17. *Æacides*] Ulysses.

21. *Cepit*] Telamon Ajacis pater primum Trojæ moenia fugavit, quo tempore ab Hercule expugnata est.

24. *Pagasæâ*] Thessalâ, à Pagasis Thessaliæ urbe.

Hoc. *Colchâ*] In Colchos enim cum Jasone profectum Telamonem nonnulli ex superioribus.

25. *Hic*] Tartari.

Illic. *Quo fessi*] Apud inferos judicem constituunt hunc Æacum saepius monuimus.

26. *Sisyphon*] Latro fuit Sisyphus, à Thesco occisus, cui in inferis in supplicium datum, ut ingens saxum ad excelsi montis verticem provolvat, quod simul ac cacumen attigit continuò decidat rursus: itur. Hujus autem hoc in loco Ajax meminit in Ulyssi opprobrium; namque ejus matrem Anticliam compressisse Sisyphum priusquam ad Laërtem duceretur, nonnulli scripserunt.

28. *Summus*] Jovem ex ipso tertium. Pelamon enim ab Jove Æacum, Telamon Telamonem, tertius Ajax: ita Ajax Jovis pronepos, Telamonis nepos.

Nec

Nec tamen hæc series in causâ prosit, Achivi;
Si mihi cum magno non est communis Achille.
Frater erat: fraterna peto. Quid sanguine cretus
Sisyphio, furtisque, & fratde simillimus illi,
Inserit Æacidis alienæ nomina gentis?
An quòd in arma prior, nulloque sub indice veni,
Arma neganda mihi? potiorque videbitur ille,
Ultima qui cepit; detrectavitque furore
Militiam ficto: donec solertior isto,
Sed sibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, vitataque traxit in arma?
Optima nunc sumat, qui sumere noluit ulla.
Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
Obtulimus qui nos ad prima pericula, simus,
Atque utinam aut verus furor ille, aut creditus, esset;
Nec comes hic Phrygias unquam venisset ad arces
Hortator scelerum! non te, Pœantia proles,
Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet.

Neque tamen hic series rerum ordo causam juvet, ô Græci, nisi mihi sit communis gens cum illustri Achille. Erat patruelis: fratres patruelia. Quamobrem virtus ex sanguine Sisyphi, atque ita similimus astu & furtis, annumerat Æacidis genti nomina diversæ gentis. An arma mihi auferenda sunt, quia prior accessi, atque nullo vocante? Atque ille dignior videbitur, qui cepit novissima, atque vitavit bellum simulans insania, donec calliditor illo, sed sibi imprevidus: Nauplides prodidit figmenta ingenii meticulosi atque rapuit in arma, quæ vitaverat. Nunc consequatur præstantissima arma, qui recusarunt capere ulla: nos contempti simus, atque si tali non illos patruelibus, qui nos objecimus primis periculis. Atque utinam, aut hæc insania vera fuisset, aut credita; neque hic furibus Phrygiarum unquam accessisset Ithacus ad urbes Troja! fi. Pœantia, Lemnus non te haberet expositum per nostrum flagitium.

NOTÆ.

31. *Frater*] Patruelis: fratres namque erant Telamon Ajacis, & Peleus Achillis pater. *Patruelis* autem *fratres* dicuntur, qui è fratribus oriuntur.

33. *Inserit*] Ille verò in familiam aliquam adoptari videtur, qui ejus bona appetit.

34. *Iniquæ*] Ulyssi tacitè exprobrat, quòd coactus ad bellum Trojanum venerit. Is enim, ut scripserunt tragici, uxoris amore detentus, insaniæ simulatione lituis, diversi generi junctis animalibus, profindens, salemque fragum in eo spargens, militiam subterfugere voluit. Quæ fraus Palamedem virum prudentissimum nequiquam latuit: qui insuper dolosum virum in suis ipsius dolis, vomeri in sulcum objecto Telemacho, coripuit. Ille enim aratrum à filii corpore avertit; quo argumento facile viri simulatam esse insaniam deprehensum est. Vide Lucian, de Domo.

38. *Sibi inutilior*] Solertiâ enim suâ Ulyssem contra se irritavit Palamedes, qui illius deinde dolis hoc modo sublatus est. Literas finxit Ulysses à Priamo ad Palamedem, quibus ob præditam operam huic transmissum auri pondus commemorabat; illudque idem Ulysses per servos corruptos in Palamedis tentorio defodi curaverat. Perlatis ad Agamemnonem literis, Palamedis proditionis arguitur. Ibi tum reo adesse simulans Ulysses, hosti nihil non habendam esse contendit, reipsâ fraudem posse teargui siquidem aurum nullum apud Palamedem inveniretur, &c. Missi itaque qui ejus tentorium perscrutarentur, à quibus aurum inventum; quamobrem Palamedes, uteumque immeritus, lapidibus obrutus est.

39. *Naupliades*] *Palamedes* est Nauplii Neptuni filii, Euboeæ regis filius.

43. *Atque utinam*] Hactenus in contemptum, nunc in odium Ajax Ulyssem adducere nititur.

45. *Pœantia*] *Philoctetes* dicit Pœantis filium, cui Hercules in Oëtâ arsurus Lernææ hydræ felle tinctas sagittas, sine quibus Troja capi non posset, dederat. Ille autem unius sagittæ casu, vulnere penè immedicabili pedis fœtidus, cùm propter fœtorem à Græcis ferri, aut propter dolorem navigare non posset, in Lemno insulâ, Ulyssis præsertim fraudu, est relictus.

46. *Lemnos*] Insula est è regione Thraciæ, Vulcano dicata; una ex Cycladibus.

Qui

Qui nunc, (ut referunt) occultus spelunceis silvestribus tangis silices questibus; atque optas ea Laërtiadæ, quibus dignus est: quæ Dii, Dî faciant non frustrà voveas. Et nunc ille, qui nobiscum juraverat in eadem arma, heu! pars una ducum, qui successor est sagittarum Herculis, confectus morbo et fame, et tegitur & nutritur avibus; atque alites jaculando utitur sagittis excidio Trojano destinatis. Ille tamen vivit, quia non comitavit Ulyssem. Miser Palamedes mallet etiam esse destitutus. Viveret; aut certè mortem oppetisset sine proditionis insimulatione. Quem iste, nimiùm memor vesaniæ infelicis dotalis commentus est prodere rem Græcam, atque confictavit inventum crimen: & monstravit aurum quod ipse antè humo texerat. Adeòque subtraxit vires Græcis aut exilio, aut morte. Ulyssis sic certat, sic est reformidandus. Quamvis superet etiam fidelem Nestorem eloquentiâ, non tamen præstiterit, ut credam nullam esse illi flagitium destituisse Nestorem. Qui lentus vulnere equi, & confectus ætate provectâ, cùm opem poterat ab Ulyssi, destitutus est à comite. Tydides novit certo hæc probra à me non excogitari; qui exprobravit illum sæpe cum nomine suo, atque exarguit fugam timidi amici. Dii edent terrestria nullis justis. Ecce ut Nestori opem non tulit, ipse caret auxilio: atque ut destitut, ita erat destituendus. Ipse sibi præferat legem. Vocat comites. Accedo, et invenio pavidum.

Qui nunc (ut memorant) silvestribus abditus antris
Saxa moves gemitu: Laërtiadæque precaris,
Quæ meruit: quæ Dî, Dî dent non vana preceris.
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma,
(Heu! pars una ducum, quo successore sagittæ
Herculis utuntur, fractus morboque fameque,
Velaturque, aliturque avibus; volucresque petendo
Debita Trojanis exercet spicula fatis.
Ille tamen vivit, quia non comitavit Ulyssem.
Mallet & infelix Palamedes esse relictus;
Viveret; aut certè letum sine crimine haberet.
Quem, malè convicti nimiùm memor ille furoris
Prodere rem Danaam finxit: fictumque probavit
Crimen. Et ostendit, quod jam præfoderat, aurum.
Ergo aut exilio vires subduxit Achivis,
Aut nece. Sic pugnat; sic est metuendus Ulysses.
Qui licèt eloquio fidum quoque Nestora vincat;
Haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen
Esse rear nullum. Qui, cùm imploraret Ulyssen
Vulnere tardus equi, fessusque senilibus annis,
Proditus a socio est. Non hæc mihi crimina fingi
Scit bene Tydides: qui nomine sæpe vocatum
Corripuit: trepidoque fugam exprobravit amico.
Aspiciunt oculis Superi mortalia justis.
Eneget auxilio, qui non tulit; utque reliquit,
Sic linquendus erat. Legem sibi dixerat ipse.
Conclamat socios. Adsum, videoque trementem,

NOTÆ.

47. *Qui nunc*] Philoctetæ miserias, ut majorem Ulyssi conciliet invidiam, oratorie amplificat.

53. *Velatur*] Pennarum contextu corpori tegumenta texisse Philoctetem ex Attio poetâ, quem & citat Cicero, confirmatur.

54. *Debita*] Quia sine illis capi Troja non poterat.

58. *Furoris*] *Detrectavitque furore——Militiam facto.* Supra v. 36.

60. *Præfoderat*] In tentorio Palamedis, per servos illius corruptos.

61. *Exilio*] *Exilio* Philoctetis, *morte* Palamedis.

62. *Sic pugnat*] *Hæc sunt ejus facinora militaria, hi terrores, hi metus, hi ictus, &c.*

64. *Desertum*] Nestor, Græcis fulmine territis & altero jugulo ab Alexandro [*Paride*] vulnerato, pene interfectus ab Hectore nisi excitus, nisi auxilio occurrisset Diomedes, multùm invocato Ulyssi, & ipso jam fugâ sibi consulente; Iliad. 8.

68. *Tydide*] *Diomedes* Tydei filius.

69. *Tropæa*] Alludit ad verba, quæ Diomedi attribuit Homerus.

Διογενες Λαερτιαδη πολυμηχαν' Οδυσσευ,
Ην φευγεις, &c.

Pal-

Pallentemque metu, & trepidantem morte futurâ.
Oppositi molem clypei; texique jacentem;
Servavique animam (minimum est hoc laudis) inertem.
Si perstas certare, locum redeamus in illum:
Redde hostem, vulnusq; tuum, solitumq; timorem.
Post clypeumq; late: & mecum contende sub illo.
At postquam eripui: cui standi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnera fugit.
Hector adest: secumque Deos in prælia ducit.
Quàque ruit, non tu tantùm terreris, Ulysse;
Sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
Hunc ego sanguineæ successu cædis ovantem
Cominus ingenti resupinum pondere fudi.
Hunc ego poscentem, cum quo concurreret, unus
Sustinui: fortemque meam vovistis, Achivi:
Et vestræ valuêre preces. Si quæritis hujus
Fortunam pugnæ: non sum superatus ab illo.
Ecce ferunt Trões ferrumque, ignemque Jovemq;
In Danaas classes. Ubi nunc facundus Ulysses?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
Spem vestri reditûs. Date tot pro navibus arma.
Quòd si vera licet mihi dicere; quæritur istis,
Quàm mihi, major honos: conjunctaque gloria nostra est.
Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rhesum, imbellemq; Dolona,

& exsanguem timore, atque trementem instanti morte. Objeci vastum clypeum, & defendi prostratum, atque servavi animam (in hoc minimum est gloriæ) fortitudinem. Si pergis contendere, revertamur in illum locum: pone denuo hostem, atque plagam tuam & metum confugium: atque latera pone scutum meum, & certa mecum sub illo. At postquam retraxi; cui vulnera non concesserant facultatem consistendi, in pedes se conjecit nullo impeditus vulnere. Hector adest, atque rapit secum Deos in certamina: & quà fertur non tu modò trepidas, Ulysse, sed etiam fremunt; tantum ille incutit pavoris. Ego prostravi eum resupinum cominus saxo ingenti, cùm tribus haberet successu stragis cruentæ. Ego solus steti adversus eum petentem cum quo certarat, & ejusdis ut sors mea præferretur, o Græcis & vota vestra prævaluerant. Si petitur eventum hujus certaminis, non jam victus ab illo. Ecce Trojani ferunt ferrum & ignem, & Jovem in naves Græcas. Ubi nunc disertus Ulysses? Nempe ego defensi meo pectore mille navium, in quibus erat ipse recursus. Concedite arma, vobis navibus. Quod si mihi licet proferri vera, major de us ipsis quæritur honos, & honor ipse conjunctus: atque Ajax ob arma petitur, non ab Ajace arma. Ithacus committat cum ipso Rhesum, & Dolonem inermem,

NOTÆ.

75. *Molem*] Σακος ηὑτε πυργον.

78. *Vulnus*] Quod à Socio Ulysses acceperat, priusquam illum interfecisset, ut refert Homerus.

79. *Clypeum*] Quo Ajax, moritu Menelai, vulneratum Ulyssem protexit.

82. *Deos*] Non tenet à Jove sustentatos fuisse Trojanos ferunt Homerus; qui Iliad. 15. ab illo missum dicet Apollinem, qui debiles fractosque restituerat.

86. *Pondere*] Saxo sc. quo Hectoris pectus ita percussit, ut cum ingenti armorum strepitu illum terræ affixerit.

88. *Sortemque*] Græcos omnes ad certamen singulare Hector provocaverat; quamobrem Nestoris consilio novem eorum fortissimi sortiti sunt, uter cum illo congrederetur, vovendibus interea Achivis omnibus, ut Ajacis Telamonii, aut Ajacis Olei, aut Agamemnonis sors exiret. Quæ omnia ex Homeri Iliad. H.

Ζευ πατερ, ἠ Αιαντα λαγειν.

89. *Et vulnus*] Ἐκ δ' ἐθορε κλυτος ἱππος ὑπ' ἰφθιμοιο Μενοιτιου ὃν ῥα βεβλητο δουρι Αινειας. Iliad. H.

91. *Jovem*] *Jovis auxilium Hectori faventis.*

98. *Ithacus*] *Ulysses*, quem non sine contemptu à parvâ Ithacâ, in quâ ille imperabat, eo nomine appellat.

1b. *Rhesum*] *Regem Thraciæ*, qui eâ nocte, quâ Trojanis in auxilium venerat à Diomede & Ulysse, fuit interemptus. Iliad. 10.

1b. *Dolona*] Qui ab Hectore speculatum missus à Diomede & Ulysse interceptus atque interfectus est. Iliad. 10.

Priamiden-

atque Helenum Priamiden raptum cum Minervâ. Nihil eſt factum de die, nihil abjente Diomede. Si fortè aliquando conceditis iſta arma fatîis tam levibus, dividite; & pars major eorum erit Diomedis. Cur tamen hæc Ithaco donantur? qui furtim, qui ſemper inermis rem gerit, atque clanculum fallit hoſtem improvidum? Ipſe ſplendor caſſidis lucentis ex micante lauro manifeſtos facies dolos, & retyget occultum. Sed neque caput Dulichium ſub galeâ Achillis feret tantum onus: Neque haſta Pelias poſſit non eſſe gravis atque moleſta brachiis imbellibus. Neque ſcutum gerens ſculptam imaginem immaculati orbis aptum eſt ſiniſtræ pavidæ & inſtitutæ ad furta. Quamobrem pugna, proterve, donum tibi eſt futurum? quod ſi populi Græci neſcii tibi induſerint, cauſa erit cur exuaris, non cur timearis ab hoſte. Atque fuga, quâ ſolâ antecellis omnibus ignaviſſime, lenta tibi futura eſt, dum trahis tanta groſſamola. Adde quod iſte tuus clypeus tam rare certaminibus objectus, eſt integer & intactus. Novus ſucceſſor eſt quærendus noſtro, qui ſecunda tela ejurus eſt mille ictibus. Denique quid opus eſt verbis? juvenemur agendo. Arma viri fortis mediis mittantur in hoſtes: jubete inde peti, atque ab hoſte relata tantùm reportari. Ithacus Telamone ortus ſatus, & fremitus populi ſequutus erat poſtrema verba; donec heros Laërtius

Priamidenque Helenum raptâ cum Pallade captum.
Luce nihil geſtum, nihil eſt Diomede remoto: 100
Si ſemel iſta datis meritis tam vilibus arma;
Dividite: & majòr pars ſit Diomedis in illis.
Quòd tamen hæc Ithaco? qui clam, qui ſemper inermis
Rem gerit; & furtis incautum decipit hoſtem?
Ipſe nitor galeæ claro radiantis ab auro 105
Inſidias prodet, manifeſtabitque latentem.
Sed neque Dulichius ſub Achillis caſſide vertex
Pondera tanta feret. Nec non onerosa graviſque
Pelias eſſe poteſt imbellibus haſta lacertis.
Nec clypeus vasti cælatus imagine mundi 110
Conveniet timidæ, natæque ad furta ſiniſtræ.
Debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
Quod tibi ſi populi donaverit error Achivi;
Cur ſpolieris, erit; non, cur metuaris ab hoſte.
Et fuga (quâ ſolâ cunctos, timidiſſime, vincis) 115
Tarda futura tibi eſt geſtamina tanta trahenti.
Adde, quòd iſte tuus, tam rarò prælia paſſus,
Integer eſt clypeus. Noſtro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus eſt ſucceſſor habendus.
Denique, quid verbis opus eſt? ſpectemur agendo. 120
Arma viri fortis mediis mittantur in hoſtes.
Inde jubete peti: Et referentem ornate relatis.
Finiêrat Telamone ſatus; vulgique ſecutum
Ultima murmur erat: donec Laërtius heros

Priamidenque Helenum raptâ cum Pallade captum. Luce nihil geſtum, nihil eſt Diomede remoto: Si ſemel iſta datis meritis tam vilibus arma; Dividite: & major pars ſit Diomedis in illis. Quòd tamen hæc Ithaco? qui clam, qui ſemper inermis Rem gerit; & furtis incautum decipit hoſtem? Ipſe nitor galeæ claro radiantis ab auro Inſidias prodet, manifeſtabitque latentem. Sed neque Dulichius ſub Achillis caſſide vertex Pondera tanta feret. Nec non onerosa graviſque Pelias eſſe poteſt imbellibus haſta lacertis. Nec clypeus vasti cælatus imagine mundi Conveniet timidæ, natæque ad furta ſiniſtræ. Debilitaturum quid te petis, improbe, munus? Quod tibi ſi populi donaverit error Achivi; Cur ſpolieris, erit; non, cur metuaris ab hoſte. Et fuga (quâ ſolâ cunctos, timidiſſime, vincis) Tarda futura tibi eſt geſtamina tanta trahenti. Adde, quòd iſte tuus, tam rarò prælia paſſus, Integer eſt clypeus. Noſtro, qui tela ferendo Mille patet plagis, novus eſt ſucceſſor habendus. Denique, quid verbis opus eſt? ſpectemur agendo. Arma viri fortis mediis mittantur in hoſtes. Inde jubete peti: Et referentem ornate relatis. Finiêrat Telamone ſatus; vulgique ſecutum Ultima murmur erat: donec Laërtius heros

Novus ſucceſſor eſt quærendus noſtro, qui ſecunda tela ejurus eſt mille ictibus. Denique quid opus eſt verbis? juvenemur agendo. Arma viri fortis mediis mittantur in hoſtes: jubete inde peti, atque ab hoſte relata tantùm reportari. Ithacus Telamone ortus ſatus, & fremitus populi ſequutus erat poſtrema verba; donec heros Laërtius

NOTÆ

99. *Helenum*] Priami filius à Diomede & Ulyſſe captus, arcana Trojanorum ita Græcis revelavit. Q. Smyrn. lib. 12.

107. *Dulichius*] *Ulyſſes*, qui Dulichii Ionii maris inſulæ Ithacæ vicinæ regnum tenuit.

109. *Pelias*] *Achillis haſta*, quam ex Pelio monte recisam, Chiron Peleo illius patri dederat. Iliad. 16. Q. Smyrn. lib. 5.

114 *Caelatus*] Hujus clypei fabricam & cælaturam, habes Il. 18 de quo Silius, l. 7.

115. *Fuga*] Sibi onuſtum iſtud protulit Ajax, Ulixi ſuique invidiosum, neque autem eô caussâ poſſum dimoveri: ſummâ arte violentum Ajacem ita loquentem fecit.

116. *Trahenti*] Multo ingenio hæc & proximè ſequentia Ajaci attribuit poëta, quæ tamen ad obtinendam causam nequaquam, niſi fortè à multis, ſpectant.

124 *Laërtius*] *Ulyſſes* Laërtæ filius.

Adſtitit.

ſurrexit: atque ſuſtulit ad primates oculos paulùm terræ affixos; atque aperuit os nacta exſpectatâ, neque deſideratur lepos diſertæ orationi. Si mea deſideria valuiſſent cum veſtris, ô Græci, ſucceſſor horum armorum, de quibus tanta nunc eſt contentio, non eſſet dubius, tuque gauderes tuis armis, nos te frueremur, Achille. Quem quoniam ſors iniqua mihi atque vobis non induſerunt, (atque ſimul quaſi lachrymantes oculos manu abſterſit) quis æquiùs ſuccedat fort. Achilli, quàm qui Achillem Græcis auxiliaturum adduxit? Modò ne hæc profit quòd, ut eſt, videtur eſſe ſtupidus; neu mihi obſit ſolertia, quæ vobis ſemper utilis fuit, Græci; atque hæc mea eloquentia, (ſi quâ eſt) quæ nunc dicit pro demiſſo, ſæpe dixit pro vobis. invidiâ careat; neque quiſquam negligat ſua bona. Nam vix dico noſtra, ſtirpem & majores, & quæ ipſi non geſſimus. Verùm crimenor, quia Ajax memoravit ſe eſſe pronepotem Jovis, Jupiter eſt etiam auctor noſtræ

Adſtitit, atque oculos paulùm tellure moratos 125
Suſtulit ad proceres; exſpectatoque reſolvit
Ora ſono: neque abeſt facundis gratia dictis.
Si mea cum veſtris valuiſſent vota, Pelaſgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres:
Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille 130
Quem quoniam non æqua mihi, vobiſque negârunt
Fata, (manuque ſimul veluti lacrymantia terſit
Lumina), quis magno meliùs ſuccedat Achilli,
Quàm per quem magnus Danaïs ſucceſſit Achilles?
Huic modò ne proſit, quòd, ut eſt, hebes eſſe videtur: 135
Neve mihi noceat, quod vobis ſemper, Achivi,
Profuit ingenium: meaque hæc facundia, ſi qua eſt,
Quæ nunc pro domino, pro vobis ſæpe locuta eſt,
Invidiâ careat: bona nec ſua quiſque recuſet.
Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipſi, 140
Vix ea noſtra voco. Sed enim, quia rettulit Ajax
Eſſe Jovis pronepos, noſtri quoque ſanguinis auctor
Jupiter eſt, totidemque gradus diſtamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater eſt, Arceſius illi,
Jupiter huic: neque in his quiſquam damnatus & exſul. 145
Eſt quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus eſt in utroque parente.
Sed neque materno quòd ſim generoſior ortu,
Nec mihi quòd pater eſt fraterni ſanguinis inſons,
Propoſita arma peto: meritis expendite cauſam. 150

ſtirpis; & diſtamus ab illo totidem gradus. Nam patrem habeo Laërtem, ille Arceſium, hic Jovem; neque inter illos quiſquam damnatus & profugus. Cyllenius, è quo mater mea orta eſt, ex alterâ parte genus meum nobilitat. Deus eſt in utroque parente. Verùm neque ſolo arma, de quibus agitur, quia ſum nobilior origine maternâ, neque quia habeo patrem inſontem fraterni ſanguinis; ad invitè litem meritis.

NOTÆ.

125. *Adſtitit*] Στάσκεν, ἐπεὶ δε ἴδεσκε καλὰ χθονὸς ὄμματα πηξας, Iliad. 3.

Moratos] Per moram illam dicturi cura indicatur, quæ maxime auditoris, quem ille revereri videtur, benevolentiam conciliat.

126. *Exſpectato*] Atque adeò expetito, quemque avide curioſus auditor excipiat.

132. *Velut*] Ut neque oratorem iraſci, ità nec flere decet, ſimulare non dedecet.

134. *Per quem*] *Ulyſſem* qui inter Lycomedis Scyri inſulæ regis filias latitantem Achillem deprehendit, ut infrà videbimus.

139. *Bona, &c.*] i. e. Nemo modeſtè nimis merita ſua ſilentio premat.

145. *Damnatus*] Tacitè Ajaci, Pelei patrui, ut & Telamonis patris crimen objectat: Phocum namque fratrem ab utroque interfectum nonnulli ſcripſerunt.

146. *Cyllenius*] *Mercurius*, à Cyllene Arcadiæ monte ubi natus dicitur. Anticles autem Ulyſſis mater Autolyci fuit filia, Autolycus Mercurii ex Chione Dedalionis filiâ.

147. *Deus eſt in utroque*] In patre Jupiter, in matre Mercurius

Dummodo

Modòne ſit meritum Ajacis, quòd Telamon & Peleus fuerunt fratres: neque ſeries conſanguinitatis, ſed gloria virtutis quæratur ad iſta arma adipiſcenda. Vel ſi propinquitas & proximus hæres requiritur, ille habet patrem Peleum, qui habet filium Pyrrhum. Quis locus Ajaci? ferantur ad Phthian, vel Scyron. Neque Teucer eſt minùs patruelis Achilli, quàm iſte. An tamen ille poſcit, an ſperat conſequi arma? Adeòque, ſiquidem agitur tantùm de meritis, equidem plura peregi, quàm quæ mihi ſit facilè oratione aſſequi. Attamen dirigar ſerie rerum. Mater Nereïa prudens futuri interitûs filii, occulit filium ornatu muliebri. Fraus amictûs induti fefellerat omnes, inter quos etiam Ajacem. Ego immiſcui mercibus muliebribus arma accenſura cor virile. Neque adhuc heros depoſuerat ornatus puellæ: cum dixi arripienti ſcutum & lanceam, fili Dææ, Ilium venturum ſe tibi reſervare. Quamobrem deſſers delere magnam Trojam? Atque imminenti manum, & duxi ſtrenuam ad opera belli. Ergo quicquid præclarè ab illo geſtum eſt, mihi debetur. Ego vici Telephum certantem haſtâ: ſanavi domitum atque ſubjectum. Mihi debetur, quod Thebæ ſunt diruta. In animum induxi me Leſbon,

Dummodo quòd fratres Telamon, Peleuſq; fuerunt,
Ajacis meritum non ſit: nec ſanguinis ordo,
Sed virtutis honor ſpoliis quæratur in iſtis,
Aut ſi proximitas, primuſque requiritur hæres;
Eſt genitor Peleus, eſt Pyrrhus filius illi. 155
Quis locus Ajaci? Phthian Scyronve ferantur.
Nec minùs eſt iſto Teucer patruelis Achilli.
Num petit ille tamen? num ſperat, ut auferat arma?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur;
Plura quidem feci, quàm quæ comprêndere dictis 160
In promptu mihi ſit. Rerum tamen ordine ducar.
Præſcia venturi genitrix Nereïa leti
Diſſimulat cultu natum. Deceperat omnes,
In quibus Ajacem, ſumtæ fallacia veſtis.
Arma ego fœmineis animum motura virilem 165
Mercibus inſerui. Neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, cùm parmam, haſtamque tenenti,
Nate Deâ, dixi; tibi ſe peritura reſervant
Pergama. Quid dubitas ingentem evertere Trojam?
Injecique manum; fortemque ad fortia miſi. 170
Ergo opera illius mea ſunt. Ego Telephon haſtâ
Pugnantem domui; victum, orantemque refeci.
Quòd Thebæ cecidêre, meum eſt. Me credite Leſbon,

N O T Æ.

152. *Ajacis*] Qui ſanguinis jure armis potiri, quam Ulyſſes potiri debuerat.

155. *Illi*] *Achilli.*

156. *Phthian*] Quæ urbs fuit Theſſaliæ, ubi Peleus Achillis pater commorabatur.

Ibid. *Scyron*] Pyrrho Achillis filio ſervanda arma dicit; qui in Scyro inſulâ, ubi Deidamia mater, Lycomedis filia, tunc temporis imperium habebat.

157. *Patruelis*] Frater, filius Telamonis ex Heſione, uti Ajax ex Eubœâ. Ver. 311 ſupra, *frater* ponitur pro *patruele*.

162. *Nereïa*] *Thetis* Nerei filia, Achillis mater quæ, cùm filium bello Trojano periturum cognoviſſet, muliebri habitu illum inter Lycomedis regis filias occultandum tradidit. Inchoat narrationem ab Achille ad bellum adducto, colligens omnia facinora ejus ſibi eſſe adſcribenda: ſe enim eorum fuiſſe cauſam.

164. *Ajacem*] Hoc ſcepticè dicit & ironicè.

167. *Tenenti*] Arma enim, neglectis muliebribus omnibus, quæ puellæ cæteræ ſibi delegarant, Achilles corripuit: quâ ex re illum eſſe compertum eſt.

171. *Telephon*] *Herculis filium*, de quo ſuprà lib. 22. 112. quem à Trojanorum partibus ſtantem Achilles vulneravit, deinde tamen ſanavit.

173. *Thebæ*] *Cilicia* ſcilicet, de quibus libro ſuperiori, quas Achilles diripuit.

Ib. *Leſbon*] Quæ inſula Troadi propemodum oppoſita, ab Achille direpta erat; Alcæi carminibus & Sapphûs clara.

Me

Me Tenedon, Chryſenq; & Cyllan Apollinis urbes,
Et Scyron cepiſſe. Meâ concuſſa putate 175
Procubuiſſe ſolo Lyrneſſia mœnia dextrâ.
Utque alias taceam; qui ſævum perdere poſſet
Hectora, nempe dedi: per me jacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus eſt inventus Achilles,
Arma peto. Vivo dederam, poſt fata repoſco. 180
Ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes;
Aulidaque Euboïcam complêrunt mille carinæ;
Exſpectata diu, nulla, aut contraria claſſi,
Flamina ſunt: duræque jubent Agamemnona ſortes
Immeritam ſævæ natam mactare Dianæ. 185
Denegat hoc genitor: Diviſque iraſcitur ipſis:
Atque in rege tamen pater eſt. Ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor, faſſoque ignoſcat Atrides;
Difficilem tenui ſub iniquo judice cauſam. 190
Hunc tamen utilitas populi, fraterque, datique
Summa movet ſceptri, laudem ut cum ſanguine penſet.
Mittor & ad matrem: quæ non hortanda, ſed aſtu
Decipienda fuit. Quò ſi Telamonius îſſet,
Orba ſuis eſſent etiamnum lintea ventis. 195
Mittor & Iliacas audax orator ad arces:
Viſaque & intrata eſt altæ mihi curia Trojæ.

& Tenedon, & Chryſen, & Cyllan urbes Apollinis & Scyron expugnâſſe. Exiſtimate muros Lyrneſſios funditus deletos fuiſſe meâ manu. Utque prætermittam alias; ſcilicet obtuli, qui poſſet vincere ferocem Hectorem: famâ celebratus Hector per me occubuit. Quare his armis quibus ego tunc Achillem induì, me pro tantis meritis *nunc donari æquum cenſeo. Dederam eæ vivo* Achilli, *repeto poſt* illius *mortem. Poſtquam dolor unius permovit omnes Græcos; atque mille naves impleverunt Aulidem Euboïcam, venti diu exſpectati, aut nulli ſunt, aut adverſi navibus: & crudelia oracula jubent Agamemnonem immolare infenſæ Dianæ filiam immeritam. Pater iſtud recuſat: atque Diis ipſis ſuccenſet: & amor parentis eſt in rege. Ego oratione flexi lenem animum patris ad communia commoda. Nunc equidem agnoſco, atque Atrides parcat confitenti:* magnâ *eum difficultate obtinui cauſam ſub duro judice. Attamen commoda populi, & fratris & auctoritas collati ſceptri illum tangit, ut expendat gloriam ſanguine* filiæ immolandæ. *Mittor etiam ad genetricem: quæ non fuit* ratione *inducenda, ſed* arte *fallenda. Quò ſi Telamonius iviſſet, noſtræ claſſis etiam nunc deſtituta ventis ſecundis* hæreret in portu. *Mittor etiam orator intrepidus ad arces Trojanas: & regia ſuperbæ Trojæ à me eſt ſpectata & penetrata:*

N O T Æ.

170. *Tenedon*] *Trojæ proximam inſulam.*

Ib. *Chryſen & Cyllan*] Quæ Troadis urbes.

175. *Scyron*] Inſula eſt Ægæi quidem eo nomine, verùm inter Cycladas recenſetur, quas expugnâſſe Græcos nullibi legitur. Quare niſi in voce mendum irrepſit, haud abſurdum videtur credere Scyron unam eſſe ex urbibus undecim, quas ante expugnationem Trojæ Achilles cepiſſe dicitur.

176. *Lyrneſſia*] *Lyrneſſi*, Troadis urbis, ex quâ Hippodamia ſeu Briſeis abducta.

179. *Quibus*] Redi ad verſum 169.

181. *Unus*] *Menelaï*, cui à Paride ademta conjux Helena.

182. *Aulida*] Fuit urbs Bœotiæ juxta Chalcidem, portum habens ampliſſimum, quò ex totâ Græciâ naves ad bellum Trojanum convenerunt.

187. *Pater*] Qui filiæ plùs, quam dignitati & reipublicæ conſulat. *Pater* pro *paternâ charitate.*

190. *Iniquo*] *Agamemnone* patre, quem filiæ amor movebat magis, quàm publica utilitas.

191. *Dati*] *Rex* enim *regum* dictus Agamemnon, qui omnibus de voluntate eorum imperabat.

193. *Mittor*] Arceſſita adducitur Iphigenia, quaſi nuptura Achilli, qui ideo à Lycrophrone vocatur Iphigeniæ ζύνευνος.

195. *Orba*] Quia nunquam à Clytemneſtræ amplexibus Iphigeniam hebes Ajax avelliſſet: neque adeò ea Dianæ aris admota: neque Dea placata fuiſſet.

Plenaque

Quæ erat adhuc referta multis proceribus. Impavidus dixi causſam, quam tota Græcia mihi commiſerat; & accuſo Paridem & repeto Helenam raptam: & flexi Priamum, & Antenorem unà cum Priamo. At Paris & fratres, & qui prædati ſunt Helenam ſub illius ductu, ægrè compeſcuerunt manus ſceleſtas (tibi iſtud compertum eſt, Menelaë) atque illa fuit primus dies mei diſcrimins & tui. Longum eſt memorare quæ in reſpublicam exegi conſilio & factis per ſpatium longi belli. Poſt primam pugnam hoſtes ſe continuerunt diu intra urbis muros: neque locus ullus datus eſt aperto certamini. Certavimus denique anno decimo: Quid agis interea, qui tantùm manu ſtrenuus es? Quæ tua Græcis utilitas? nam ſi interrogas de meis factis, inſidias ſtruxi hoſtibus, navalia foſſis communivi, ſocios animavi, ut paterentur æquo animo tædia longi belli: curavi quomodo eſſemus commeatu atque armis inſtruendi: mittor quò neceſſitas vocavit. Ecce rex deceptus ſpeciè ſomni Jovis inſtinctu, hortatur duces omittere curam belli incœpti. Ille poteſt tueri ſuam cauſam auctore. Ajax ne iſtud patiatur, atque inſtat Trojam eſſe evertendam: & quod poſſit, cernet. Quamobrem non retinet diſſuros? Cur non ſumit arma? cur non dicit vel facit aliquid, quod incertum vulgus celebret? Hoc non erat difficile Ajaci magna ſemper dicenti. Quid quòd & ipſe fugis? Spectavi, atque puduit ſpectare, cùm tu prdem retro ferres, atque turpiter inſtrueres naves. Nec mora, Quid agitis? dixi; quæ vesania vos

Plenaque adhuc erat illa viris. Interritus egi,
Quam mihi mandârat communis Græcia, cauſam:
Accuſoque Parin, prædamque Helenamq; repoſco;
Et moveo Priamum, Priamoque Antenora junctum:
At Paris, & fratres, & qui rapuêre ſub illo,
Vix tenuêre manus (ſcis hoc, Menelaë) nefandas:
Primaque lux noſtri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora eſt, quæ conſilioque manuque
Utiliter feci ſpatioſi tempore belli.
Poſt acies primas, urbis ſe mœnibus hoſtes
Continuêre diu; nec aperti copia Martis
Ulla fuit. Decimo demum pugnavimus anno.
Quid facis interea, qui nîl niſi prælia nôsti?
Quis tuus uſus erat? nam ſi mea facta requiris,
Hoſtibus inſidior, foſſas munimine cingo:
Conſolor ſocios, ut longi tædia belli
Mente ferant placidâ: doceo, quo ſimus alendi
Armandique modo: mittor, quò poſtulat uſus.
Ecce Jovis monitu deceptus imagine ſomni
Rex jubet incœpti curam dimittere belli.
Ille poteſt auctore ſuam defendere cauſam.
Non ſinat hoc Ajax: delendaque Pergama poſcat:
Quòdque poteſt, pugnet. Cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? dat, quod vaga turba ſequatur?
Non erat hoc nimium, nunquam niſi magna loquenti.
Quid, quòd & ipſe fugis? vidi, puduitque videre,
Cùm tu terga dares, inhoneſtaque vela parares.
Nec mora, Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,

Ille poteſt tueri ſuam cauſam auctore. Ajax ne iſtud patiatur, atque inſtat Trojam eſſe evertendam: & quod poſſit, cernet. Quamobrem non retinet diſſuros? Cur non ſumit arma? cur non dicit vel *facit* aliquid, *quod incertum vulgus celebret? Hoc non erat difficile* Ajaci *magna ſemper dicenti. Quid quòd & ipſe fugis? Spectavi, atque puduit ſpectare, cùm tu prdem retro ferres, atque turpiter inſtrueres naves. Nec mora, Quid agitis? dixi; quæ veſania vos*

NOTÆ.

200. *Prædam*] Vel prædam, Helenam ipſam, quam prædo Paris avexit; vel prædam, quæ cum Helena abducta erat, intellige.

201. *Antenora*] Qui quidem, cùm ex Trojanorum principibus eſſet.

——*Cenſet belli præcidere cauſam.*
Hor. Epiſt. lib. 1. 2.

Ibid. *Junctum*] Vel affinitate; vel quia aſſentiebatur Priami ſententiæ.

203. *Nefandas*] Siquidem, jure gentium, legatos inviolatos eſſe decet.

212. *Foſſas*] Ad illam reſpicere videtur, quæ à Græcis ante navium ſtationem ducta & muro cincta fuit; quam poſtea Neptunus immiſſis Phrygiæ fluminibus delevit.

215. *Mittor*] Nempe ad Chryſen Apollinis ſacerdotem, cui filiam reſtituit.

217. *Rex*] Agamemnon, qui ut ſuorum animos tentaret, de reditu à Jove per ſomnos admonitum ſeſe ſimulavit. Vid. Hom. Il. B. ſub initio.

218. *Auctore*] *Jove.*

Con-

Concitat, ô ſocii, captam dimittere Trojam?
Quidve domum fertis decimo, niſi dedecus, anno?
Talibus atque aliis, in quæ dolor ipſe diſertum
Fecerat, averſos profugâ de claſſe reduxi.
Convocat Atrides ſocios terrore paventes:
Nec Telamoniades etiam nunc hiſcere quicquam
Auſit. At auſus erat reges inceſſere dictis
Therſites, etiam per me haud impunè, protervis.
Erigor: & trepidos cives exhortor in hoſtem:
Amiſſamque meâ virtutem voce repoſco.
Tempore ab hoc quodcunque poteſt feciſſe videri
Fortiter iſte, meum eſt: quem dantem terga retraxi.
Denique de Danaïs quis te laudatve, petitve?
At ſua Tydides mecum communicat acta:
Me probat; & ſocio ſemper confidit Ulyſſe.
Eſt aliquid, de tot Graiorum millibus, unum
A Diomede legi. Nec me ſors ire jubebat:
Sic tamen & ſpreto noctiſque, hoſtiſque periclo,
Auſum eadem, quæ nos, Phrygiâ de gente Dolona
Interimo: non antè tamen, quàm cuncta coëgi
Prodere, & edidici quid perfida Troja pararet.
Omnia cognôram: nec, quod ſpecularer, habebam:
Et jam præmiſſâ poteram cum laude reverti.
Haud contentus eâ, petiî tentoria Rheſi:
Inque ſuis ipſum caſtris comiteſque peremi.

cegit, ô comites, relinquere Trojam jam fere *captam? aut quid reportatis in patriam anno decimo niſi opprobrium? Talibus atque aliis, in quæ ipſe dolor fecerat facundum, reduxi contumaces de claſſe ad fugiendum paratâ.* Agamemnon *Atrei filius ad concilium ciet comites pavore territos: neque* Ajax, *Telamonis filius etiam nunc audeat quicquam dicere. At Therſites non veritus erat conviciis laceſſere reges: cujus protervitatem etiam ego valde caſtigavi. Exſurgo; atque exhortor in bellum ſocios timidos, & animos eorum jam dejectos erigo atque accendo. Quicquid iſte, quem fugientem reduxi, poteſt videri feciſſe ab eo tempore, mihi debet referri. Denique quis ex Græcis te probat,* aut ſocium *ſibi expetit? At Tydides me participem adſciſcit in omnibus ſuis laboribus; me laudat, & ſemper bene ſperat, Ulyſſe comite. Eſt aliquid deligi ſolum à Diomede inter tot millia Græcorum. Neque fors cogebat me proficiſci: ſic tamen & non deterritus diſcrimine noctis, & hoſtis interficio Dolonem de natione Trojanâ, conantem eadem quæ nos: neque tamen priùs quàm coëgi omnia aperire, & explorare quid perfidi hoſtes machinarentur, cuncta reſciveram; neque ſupererat quod explorarem: & jam poteram redire magnâ cum gloriâ, cujus modò memini. Sed & ampliorem aſpirans, adii tentoria Rheſi, atque interemi ipſum cum comitibus in ſuis caſtris.*

NOTÆ.

228. *Dolor*] Non ſine artificio maximo dolori attribuit, quod arrogantiæ videri potuiſſet: ita ex eo, quod invidioſiſſimum fuit, ſibi gratiam conciliavit.

233. *Therſites*] Deformoſiſſimus & impudentiſſimus Græcorum.

φοξὸς ἦν κέφαλὴν, &c. Iliad. B.

233 *Haud impune*] Graviter Ulyſſes ſceptro percuſſit hominem ineptum.

236 *Poteſt*] Non dixit *fecit*, aut *feciſſe* videtur, ſed *poteſt videri feciſſe*: ut maxima ſit factorum Ajacis extenuatio.

238. *Denique de Danaïs*] Inverſio eſt argumenti, quo uritur Ajax in Ulyſſem cum inquit, *Lure nihil geſtum eſt*, &c.] & amplificatur ex ſignis conſequentibus, quibus Ulyſſes probat ſe pugnâſſe acriùs ipſo Ajace, quia exceperit vulnera non clypeo, ſed adverſo corpore: Ajacem verò ſemper ſibi caviſſe ne vulneraretur.

242. *Nec me ſors*] Veteratoriè profectò quod laudi erat adverſario, in ſeſe Ulyſſes cum illius diminutione derivat. Tacitè enim Ajacem quaſi ſorte coactum cum Hectore congreſſum innuit; cùm ipſe ſua pericula ſponte ſubiret.

244. *Auſum eadem*] Miſſum ab Hectore ad explorandum caſtra Græcorum, ſicut & nos ſpeculatum res Trojanas. *Dolona.*] Qui interceptus ab Ulyſſe, omnia Trojanorum conſilia Rheſique adventum indicavit; hinc proverbium Δόλωνος ἀγενέστερος.

249. *Rheſi*] Thraciæ regis, de quo ſuprà.

Atque ita captivo victor votisque potitus
Ingredior curru lætos imitante triumphos.
Cujus equos pretium pro nocte popoſcerat hoſtis,
Arma negata mihi: fueritque benignior Ajax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
Devaſtata meo? cum multo ſanguine fudi
Cœranon Iphitiden, Alaſtoraque, Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noëmonaque, Prytaninque,
Exitioque dedi cum Cherſidamante Thoöna,
Et Charopen, fatiſque immitibus Ennomon actum:
Quinque minùs celebres noſtrâ ſub mœnibus urbis
Procubuêre manu. Sunt & mihi vulnera, cives,
Ipſo pulchra loco. Nec vanis credite verbis.
Aſpicite en. Veſtemque manu deducit; &, Hæc ſunt
Pectora ſemper, ait, veſtris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in ſocios: & habet ſine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert; ſi ſe pro claſſe Pelaſgâ
Arma tuliſſe refert contra Troaſque, Jovemque?
Confiteorque, tulit; neque enim benefacta malignè
Detrectare meum eſt; ſed nec communia ſolus
Occupet; atque aliquem vobis quoque reddat honorem.

atque ita victor & voti compos capto regio *curru ſimilis triumphanti reverſus ſum. Nunc* (ſi Diis placet) *mihi denegate* illius *arma, cujus equos* Dolon Trojanorum ſpeculator *auſus erat petere pro* nocturnâ ſuâ *operâ; ſitque melùs de vobis meritus Ajax,* quàm ego. *Cur memorem copias Sarpedonis Lycii proſtratas meâ manu? Proſtigavi cum multâ ſtrage Cœranon Iphitiden, & Alaſtorem, & Chromium, & Alcandrum, & Halium, & Noëmonem, & Prytanin; atque interemi Thoönem cum Cherſidamante, & Charopen & Ennomon impulſum ad* prælia *ſorte iniquâ: & quinque minùs inclyti interierunt noſtrâ dextrâ ad muros urbis. Nec mihi ſunt cicatrices* adverſo corpore exceptæ *quas, ſi verbis meis fidem non habetis, en aſpicite;* Libet enim eas exhibere tanquam teſtes meæ virtutis, id quod Ajax non poteſt. *Atque ſubmovet amictum manu; &, Hæc ſunt, inquit, pectora ſemper exercita in veſtrum commodum. Ac Telamonius nihil ſudit ſanguinis per tot annos pro comitibus, nec ullum vulnus corpore accepit. Quid tamen iſtud intereſt; ſi narrat ſe ceciſſe arma pro claſſe Græcâ* tuendâ *contra Trojanos & Jovem? Atque agnoſco, geſſit: nolo enim tanquam invidus, hanc laudem ei detrahere. Sed neque ſolus ſibi arroget, quod omnium eſt; atque concedat etiam vobis aliquam laudem.*

NOTÆ.

252. *Curru*] *Conſcendo currum Rheſi, qui Triumphum penè referebat.* Obiter ad triumphales equos & currus, quibus Romani victores vehi ſolebant, alludit.

253. *Cujus equos pretium.*] Ordo eſt; *negate mihi arma ejus viri, cujus equos Dolon pronoctiurnâ ſpeculatione popoſcerat.* Illa verò Ironia Ulyſſes arma Achillis, & Ajaci neganda, & ſibi adjudicanda oſtendit. *Cujus* Achillis, cujus ἵππους καὶ ἅρματα ποικίλα χαλκῷ ſpeculationis ſuæ pretium ab Hectore popoſcerat Dolon.

255. *Sarpedonis*] Qui Jovis fuit ex Europâ filius, rex Lyciæ Trojanis favens a Patroclo poſt multos ex ejus ſociis ab Ulyſſe mactatos, tandem interfectus.

257. *Iphitiden*] Iphiti filium Sarpedonis unà cum ſequentibus comitem.

263. *Loco*] Adverſo pectore, non tergo.

267. *Sine vulnere*] Habent fabulæ, Herculem aliquando Salaminem veniſſe ad Telamonem, ibique cùm Ajacem adhuc infantem conſpexiſſet, circumdediſſe illi pellem ſuam Leoninam, precatumque, ut qui puer illa tegeretur, invulnerabilis foret; atque ita fuit toto corpore, niſi latere, quod pelle contectum non fuerat: Hinc infrà.

Dixit, & in pectus tum demum vulnera paſſum
Quà patuit ferro, letbalem condidit enſem.

Sed hic Ulyſſes exprobat Ajacem, quòd ſibi cavebat, ne vulneraretur.

268. *Quid tamen*] Concedit eſſe quidem vera; ſed non uni arroganda, quæ Ajax retulit de claſſe & monomachiâ.

Reppulit Actorides ſub imagine tutus Achillis
Troas ab arſuris cum defenſore carinis.
Auſum etiam Hectoreo ſolum concurrere Marti
Se putat, oblitus regiſque, ducumque, meique,
Nonus in officio, & prælatus munere ſortis.
Sed tamen eventus veſtræ, fortiſſime, pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miſerum! quanto cogor meminiſſe dolore
Temporis illius, quo Graiùm murus Achilles
Procubuit! nec me lachrymæ, luctuſve, timorve
Tardârunt, quin corpus humo ſublime referrem:
His humeris, his, inquam, humeris ego corpus Achillis,
Et ſimul arma tuli: quæ nunc quoque ferre laboro.
Sunt mihi, quæ valeant in talia pondera, vires:
Eſt animus veſtros certè ſenſurus honores.
Scilicet idcirco pro gnato cærula mater
Ambitioſa ſuo fuit, ut cœleſtia dona,
Artis opus tantæ, rudis & ſine pectore miles
Indueret? neque enim clypei cœlamina nôrit,
Oceanum, & terras, cumque alto ſidera cœlo,
Pleïadaſque, Hyadaſque, immunemque æquoris Arcton,

Actorides ſecurus armis Achillis repulit Trojanos à navibus deflagraturis cum te earum defenſore. Jactat etiam ſe ſolum ſingulari certamine auſum congredi cum Hectore, immemor & regis, & ducum, & mei, qui idem facturi erant, *ſi,* per ſortem quâ cùm nonus inter duces eſſet prælatus eſt, licuiſſet. *Attamen, ſtrenuiſſime, quis fuit ſucceſſus veſtri certaminis? Hector diſceſſit ſine vulnere. Me infelicem: quanto cum mœrore cogor recordari illius temporis, quo Achilles propugnaculum Græcorum occubuit? Neque fletus, aut mœror, aut pavor me retinuerunt, quin ſuſtulerim in humeros meos & reportaverim corpus terrâ ſublatum. His humeris, his, inquam, humeris ego geſtavi corpus Achillis, una cum armis: quæ nunc etiam geſtare cupio. Sunt mihi vires, quæ ſufficiant in ejuſmodi onera: eſt animus certè ſenſurus veſtros honores. Nimirum mater cærulea ideo fuit curioſa pro ſuo filio, ut miles hebes & ſine ingenio ferret munera cœleſtia, opus tantæ artis? Neque verò intellexerit ſculpturam clypei oceanum & terras, atque aſtra cum excelſo cœlo, & Pleïadas atque Hyadas, & Arcton expertem maris,*

NOTÆ.

273. *Actoride*] Patroclus Actoris nepos, armis indutus Achillis, quem denique Hector interfecit.

274. *Defenſore*] Te, ô Ajax. Suprà enim Ver. 92. dixit Ajax—— *Ego mille meo protexi pectore puppes*; nunc autem id Patroclo aſcribit Ulyſſes. Sarcaſticè igitur Ajacem vocat navium defenſorem; quaſi diceret, *Patroclus indutus armis Achillis repulit Trojanos à carinis, cum quibus ea qui te earum defenſorem jactas, arſurus eras.*

275. *Auſum*] Ex hâc pugnâ utrique diſceſſit ſine vulnere, ab altero perniciosis donatus mutuibus: Hector quidem balteo quo ligatus circum Ilii muros tractus fuit; Ajax verò gladio, in quem incumbens ſeipſum interfecit.

276. *Regis*] *Agamemnonis*, quem, ſi ſors tulliſſet, juxta cum octo aliis adverſus Hectorem ſingulari certamine pugnaturum ſuprà diximus.

278. *Fortiſſime*] Ironia eſt; quanquam iniqua. Non male tamen Ajaci pugnæ eventus objicitur, ſiquidem de eâ, non ſine aliorum contemptu, gloriatus eſſet.

288. *Cærula*] Thetis mater Achillis, quæ Vulcanum rogavit, ut filio arma fabricaret.

293. *Pleïades*] *Virgilias* dicunt Latini, Atlantis ex Pleïone Nymphâ filias cœlo relatas; quæ, ut ait Ovidius in Faſtis.

Ore micant Tauri ſeptem radiantia flammis
Sydera, quas Hyadas Graius ab imbre vocat.

Ibid. *Arcton*] De quibus jam ſæpe; ideo autem *æquoris ſigna immunia*, quòd nobis vertus polum Septentrionalem conſtitutis nunquam occidant, adeòque in oceanum mergi oculis non videantur.

& urbes variat, & gladium coruscum Orionis. Optat habere arma, quæ non intelligit. Quin etiam reprehendit me, qui detrectavi officia belli & tardè veni ad incœptum laborem? neque videt se coarguere, cur sum Achillem? Si vocat flagitium finxisse; uterque finximus. Si mutatio vitio vertitur, ego sum celerior illi. Uxor pia me prohibebat; mater ejus Achillem; atque prima tempora sunt concessa illis, reliqua vobis. Nequaquam meuerem, si jam non fassem delucre hoc crimen, quod cum tanto viro commune habeo. Ille tamen detectus solertiâ Ulyssis; atque Ulysses ejusdem. Nec admiremur cum jacere in me probra linguâ lebetis; exprobrat vobis etiam digna ceduere. At enim mihi flagitiosum est arguisse Palamedem fieri falsi nominis, vobis horrendum damnâsse? At neque Nauplides potuit refellere tantum crimen tamque manifestum: neque fando accepistis illius facinora; spectastis; atque ea quæ mihi exprobata sunt, vobis patefacta erant aure intentoriis invento. Neque dignus fui reprehensione, quòd Pœantiades sit in Lemno Vulcaniâ insulâ. Asserit, vestrum factum: namque vos hoc comprobastis. Neque ipsum me conjuvisse, ut se redderet à labore belli atque itineris, & constaret manere per quietum aeres otiosa. Otiosquatus est, atque quid frustra. Hic consilium non modò fidele, sed & factum: quanquam satis est, quòd fuerit fidele. Quem quoniam vates petunt ad diruendam Trojam,

Diverſaſque urbes, nitidumque Orionis enſem.
Poſtulat ut capiat, quæ non intelligit, arma.
Quid? quòd me duri fugientem munera belli
Arguit incœpto ſerum acceſſiſſe labori?
Nec ſe magnanimo maledicere ſentit Achilli?
Si ſimulâſſe vocat crimen; ſimulavimus ambo.
Si mora pro culpâ eſt; ego ſum maturior illo.
Me pia detinuit conjux; pia mater Achillem:
Primaque ſunt illis data tempora, cætera vobis.
Haud timeo, ſi jam nequeo defendere crimen
Cum tanto commune viro. Deprènſus Ulyſſis
Ingenio tamen ille; at non Ajacis Ulyſſes.
Neve in me ſtolidæ convicia fundere linguæ
Admirentur eum: vobis quoque digna pudore
Objicit. An falſo Palamedem crimine turpe
Accuſâſſe mihi, vobis damnâſſe decorum eſt?
Sed neque Naupliades facinus defendere tantum,
Tamque patens valuit; nec vos audiſtis in illo
Crimina: vidiſtis: pretioque objecta patebant.
Nec Pœantiaden quòd habet Vulcania Lemnos,
Eſſe reus merui. Factum defendite veſtrum:
Conſenſiſtis enim. Nec me ſuaſiſſe negabo;
Ut ſe ſubtraheret bellique, viæque labori,
Tentaretque feros requie lenire dolores.
Paruit; & vivit. Non hæc ſententia tantùm
Fida, ſed & felix; cùm ſit ſatis, eſſe fidelem.
Quem quoniam vates delenda ad Pergama poſcunt,

NOTÆ.

294. *Diverſas urbes*] Al. *diverſos orbes*, ut ſtellas innuat. Rectius tamen *urbes*; quippe in ſcuto Achillis duæ *diverſæ urbes* a Vulcano (ut narrat Homerus) cælatæ fuerunt; quarum altera pace frui, altera bello obſidione premi videtur.

Ibid. *Orionis*] Qui Dianæ comes poſt mortem ab ipſâ in cœlum tranſlatus & gladio cinctus, pulcherrimum 17 ſtellarum ſydus juxta Taurum efficit.

295. *Labori*] *Bello Trojano.*

298. *Maledicere*] Namque & Achilles bellum detrectaverat.

300. *Maturior*] Qui inſuper Achillem ad idem bellum pertraxit.

302. *Illis*] Vide quàm callidè per Achillem ſeſe Ulyſſes excuſet; imò ejus laudem in ſe tranſmoveat.

310. *Naupliades*] *Palamedes Nauplii filius.*

313. *Pœantiaden*] Philoctetes eſt Pœantis filius.

Ib. *Vulcania*] In quam Vulcanus, cœlo, ob deformitatem deſpectus, præcipitatus eſt; ubi ferrariam exercuit.

320. *Quem*] In fatis erat, ſine Herculis ſagittis, quas Philoctetes habebat, Trojam capi non poſſe.

Ne mandate mihi: Meliùs Telamonius ibit:
Eloquioque virum morbis irâque furentem
Mollìet: aut aliquâ producet callidus arte.
Antè retro Simoïs fluet, & ſine frondibus Ide
Stabit, & auxilium promittet Achaïa Trojæ;
Quàm, ceſſante meo pro veſtris pectore rebus,
Ajacis ſtolidi Danaïs ſolertia proſit.
Sis licet infeſtus ſociis, regique, mihique,
Dure Philoctete; licet exſecrêre, meumque,
Devoveas ſine fine caput; cupiaſque dolenti
Me tibi fortè dari, noſtrumque haurire cruorem:
Utque tui mihi, ſic fiat tibi copia noſtri:
Te tamen aggrediar: mecumque reducere nitar.
Tamque tuis potiar (faveat Fortuna) ſagittis;
Quàm ſum Dardanio, quem cepi, vate potitus:
Quàm reſponſa Deûm, Trojanaque fata retexi:
Quàm rapui Phrygiæ, ſignum penetrale Minervæ
Hoſtibus è mediis. Et ſe mihi comparat Ajax?
Nempe capi Trojam prohibebant fata ſine illo.
Fortis ubi eſt Ajax? ubi ſunt ingentia magni
Verba viri? cur hîc metuis? cur audet Ulyſſes
Ire per excubias, & ſe committere nocti?
Perque feros enſes, non tantùm mœnia Troüm,
Verùm etiam ſummas arces intrare: ſuâque
Eripere æde Deam: raptamque efferre per hoſtes?

ne mihi hoc imperate: Telamonius aptius proficiscetur: atque deliniet facundiâ virum ferocem morbis atque irâ; vel ſolers protrahet aliquâ aſtutiâ. Priùs Simoïs retro current, & Ide erit ſine ſcliis, & Græcia promittet opes Trojæ, quam animo meo omittente veſtra commoda, prudentia hebetis Ajacis juvet Græcos. Quanquam, ſæve Philoctete, ſis iniquus ſociis, atque regi mihique; quanquam deteſteris, & uſque diris addicas meum caput, atque forſan optes me tibi, iraſcenti occurrere, & fundere noſtrum ſanguinem; ſi non aliter copia tui mihi dari poteſt, niſi tibi etiam mei copia detur; te tamen adoriar: & conabor reducere mecum: & ita obtinebo tua ſpicula, (modò fortuna ſit propitia) ſicuti ſum potitus vate Dardano, quem cepi; ſicuti aperui oracula Deorum & fata Trojana, ſicuti ſuſtuli ex mediis hoſtibus ſimulachrum reconditum Phrygiæ Minervæ. Atque je Ajax mecum confert? Nempe fata negabant Trojam capi ſine illo. Ubi eſt ſtrenuus Ajax? Ubi ſunt magnifica verba fortis viri? Quamobrem illi times? Quamobrem Ulyſſes non reformidat pervadere vigilias, & ſe credere nocti? atque ſubire per ſævos gradus, non modò muros Ilienſes, verùm etiam ſupremas arces; atque revellere Deam ſuo templo, & efferre jubiacem per hoſtes?

NOTÆ.

321. *Ne mandate*] Ne mihi hoc mandate, ut ducam Philoctetem.

Ib. *Meliùs*] Ajacem, tanquam nullius conſilii hominem, irridet.

325. *Simoïs*] Trudis rivus.

325. *Achaïa*] *Græcia*, quæ Trojam obſidione premebat.

328. *Regi*] *Agamemnoni.* Ad Sophoclis fabulam alludit poëta, in quâ Philoctetes tum illum tùm Ulyſſem præſertim, plurimis inſectari verbis fingitur.

334. *Tamque tuis potiar*] Sic in poteſtate meâ tuas ſagittas habeo, ut habui Helenum vatem egregium, & Palladium; quod niſi hoſtibus abſtuliſſem, Troja nunquam capi potuiſſet.

335. *Dardanio vate*] Heleno, Priami filio; cujus ut & Palladii raptam, Ajax Ulyſſi crimini dabat, & furtum nominabat; hic pro ſummâ gloriâ ducit, & accuſatori inſultat.

337. *Signum*] Palladium, quo Trojanis incolumi, ἀναλωσὸν forte Trojam in fatis erat. Sapientiâ ſc. ex urbibus ſublatâ, tum demum everſæ ſunt.

338. *Et ſe*] Vel per furta ipſa, quæ maximè Ulyſſi Ajax exprobraverat, ſeſe Ulyſſes Ajace multò majorem contendit: idque jure optimo.

340. *Ingentia verba*] Vide quàm acutè Ulyſſes Ajacis molem vimque conſilii expertem exagitet: quàmque callidè derivatâ in ſe, ſi quâ fuit, Ajacis virtute, vaniloquentiam quam huic objecerat, in eundem eum ipſius ruſticitatè rejicit.

Quæ niſi feciſſem, filius Telamonis nequiquam tuliſſet ſiniſtrâ terga ſeptem boum. Victoria Trojæ à me parta eſt illâ nocte: tum domui Pergama, cùm coëgi poſſe ſubigi. Omitte mihi oſtentare oculis & ſuſurris meum Tydidem: Sua eſt pars gloriæ in illis. Neque tu ſolus eras, cùm trahebas ſcutum pro navibus ſociis; tibi totum agmen opem tulit, mihi unus obtigit ſocius: qui niſi intelligeret militem eſſe inferiorem ſapienti; neque præmia deberi manui invictæ, ipſe etiam hæc peteret: alter illo ſenior Ajax poſceret, atque ſævus Eurypilus, & filius hoſpitis Andremonis; neque minùs Idomeneus, & Meriones eodem loco oriundus: frater majoris Atridæ poſceret. Quippe manu ſtrenui (neque ſunt tibi inferiores bello) ceſſerunt conſiliis meis. Habes manum bello utilem; ingenium eſt, quod opus habet regimine noſtro. Tu geris vires ſine prudentiâ; ego curam habeo futuri. Tu potes certare, ſed me conſulit Agamemnon quænam tentora certamine idonea *ſint. Tu utilis es tantùm corpore, nos ingenio: & quantò qui moderatur navi, præſtantior militi, tantò ego tibi præcello; atque eſt animus excellentior omnia in nobis corpore. Noſtra vis omnis in illo ſita eſt. At vos, ô proceres, conferte mercedem in noſtram operam;*

Quæ niſi feciſſem, fruſtrà Telamone creatus
Geſtâſſet lævâ taurorum tergora ſeptem.
Illâ nocte mihi Trojæ victoria parta eſt:
Pergama tum vici, cùm vinci poſſe coëgi.
Deſine Tydiden vultuque & murmure nobis
Oſtentare meum. Pars eſt ſua laudis in illis.
Nec tu, cùm ſociâ clypeum pro claſſe tenebas,
Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus;
Qui, niſi pugnacem ſciret ſapiente minorem
Eſſe, nec indomitæ deberi præmia dextræ,
Ipſe quoque hæc peteret: peteret moderatior Ajax,
Eurypilúſque ferox, claroque Andremone natus;
Nec minùs Idomeneus, patriâque creatus eâdem
Meriones: peteret majoris frater Atridæ.
Quippe manu fortes (nec ſunt tibi Marte fecundi)
Conſiliis ceſsêre meis. Tibi dextera bello
Utilis; ingenium eſt, quod eget moderamine noſtri.
Tu vires ſine mente geris: mihi cura futuri eſt.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides. Tu tantùm corpore prodes;
Nos animo. Quantoque ratem qui temperat, anteit
Remigis officium; quanto dux milite major;
Tanto ego te ſupero. Nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu. Vigor omnis in illis.
At vos, ô proceres, vigili date præmia veſtro;

non quænam tentora certamine idonea *ſint. Tu utilis es tantùm corpore, nos ingenio: & quantò qui moderatur navi, præſtantior militi, tantò ego tibi præcello; atque eſt animus excellentior omnia in nobis corpore. Noſtra vis omnis in illo ſita eſt. At vos, ô proceres, conferte mercedem in noſtram operam;*

NOTÆ.

346. *Fruſtrà*] Quia Troja, antequam ablatum eſſet palladium, capi non poterat.

347. *Taurorum*] Ex quibus Ajacis ſcutum conſtabat. Nota autem de induſtriâ multitudinis numero uſum Ulyſſem, ut bajulum magis quàm militem adverſarium irrideret.

350. *Tydiden meum*] Dion eidem, Tydei filium mihi amicum.

358. *Oſtentare*] Diomedem comitem habuit Ulyſſes prope in omnibus: quamobrem id illi vulta, aut geſtu objicere Ajacem finxit.

355. *Inanemæ dextræ*] Temeritati, & viribus ratione carentibus.

359. *Ajax*] Oilei filius, qui inter fortiſſimos numeratur. Vide autem, qu in artificiosè judicum favorem ſibi conciliet Ulyſſes.

357. *Eurypilus*] Hic Evæmonis fuit filius ex Crimeno Theſſaliæ urbe, qui ut ſcripſit Homerus, cum 40 navibus Agamemnonem in expeditionem Trojanam eſt ſecutus.

Ibid. *Natus*] Thoas princeps Ætolorum, qui cum 40 navibus itidem ad bellum Trojanum eſt profectus.

358. *Idomeneus*] Rex fuit Cretenſium, qui ſe quoque fortiſſimè in bello Trojano geſſit.

359. *Meriones*] Fortiſſimus fuit Idomenei auriga Marti ipſi comparandus.

Ibid. *Frater*] *Menelai*, Agamemnonis frater, Atrei quoque filius.

Proque

Proque tot annorum curâ, quos anxius egi,
Hunc titulum meritis penſandum reddite noſtris.
Jam labor in fine eſt. Obſtantia fata removi:
Altaque, poſſe capi faciendo, Pergama cepi.
Per ſpes nunc ſocias, caſuraque mœnia Troûm,
Perque Deos oro, quos hoſti nuper ademi;
Per, ſi quid ſupereſt, quod ſit ſapienter agendum;
Si quid adhuc audax, ex præcipitique petendum:
Si Trojæ fatis aliquid reſtare putatis;
Eſte mei memores: aut ſi mihi non datis arma;
Huic date. Et oſtendit ſignum fatale Minervæ.
Mota manus procerum eſt: &, quid facundia poſſet,
Re patuit: fortiſque viri tulit arma diſertus.
Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignemque, Jovemq:
Suſtinuit toties: unam non ſuſtinet iram;
Invictumque virum vincit dolor. Arripit enſem:
Et, Meus hic certè eſt, An & hunc ſibi poſcet Ulyſſes?
Hoc, ait, utendum eſt in me mihi: quique cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebit:
Ne quiſquam Ajacem poſſit ſuperare, niſi Ajax.
Dixit: & in pectus tum denique vulnera paſſum,
Quà patuit ferro, letalem condidit enſem:
Nec valuêre manus infixum educere telum:
Expulit ipſe cruor. Rubefactaque ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem,
Qui priùs Oebalio fuerat de vulnere natus.
Litera communis mediis pueroque, viroque
Inſcripta eſt foliis: hæc nominis, illa querelæ.

& pro ſollicitudine tot annorum, quos tranſegi irrequietus, concedite hunc honorem expendendum noſtris beneficiis, Jam labor noſter finitur. Suſtuli fatæ obſtantia, & cepi excelſa Pergama faciendo poſſe capi. Precor nunc per ſpes communes, & muros ruituros Trojanorum, & per Deos, quos nupèr ſuſtuli ab hoſtibus, per ſi quid eſt reliquum, quod ſit prudenter & cautè exequendum: ſi quid adhuc audax eſt, & petendum ex difficili loco, ſi quid exiſtimatis ſupereſſe fatis Trojæ, eſtote mei memores: vel ſi non conceditis mihi arma, concedite huic: atque monſtrat ſimulachrum fatale Minervæ.

Primarii tacti ſunt; & re ipsâ apparuit, quid eloquentia poſſet, & facundus reportavit arma viri ſtrenui. Qui ſolus toties ſuſtinuit ferrum & ignem, & Jovem, eſt impar ferendæ iræ: & dolor ſuperat virum indomitum. Corripit gladium: atque ait, Hic certè meus eſt. An Ulyſſes etiam ſibi hunc petet? Hoc, inquit, eſt mihi utendum in me; & qui ſæpe tinctus eſt ſanguine Phrygûm, nunc tingetur nece domini: ne quiſquam valeat vincere Ajacem, niſi Ajax. Dixit; & abdidit gladium letiferum in pectus, tum denique paſſum plagas, quà apertum fuit ferro: neque manus potuerunt extrahere gladium impactum; ipſe ſanguis ejecit: & terra rubefacta cruore produxit florem rubrum de ceſpite viridi, qui antea fuerat ortus ex plagâ Oebaliâ. Litera communis puero Hyacintho, *& viro* Ajaci *inſculpta eſt foliis: hæc nominis, illa querimoniæ* indicium.

NOTÆ.

373. *Labor*] Quo in eruendâ Trojâ opus fuit.

376. *Quos*] De palladio loquitur.

377. *Si quid ſupereſt*] Quam opportunè ſub finem orationis de uſu futuro admonuit. Nulla potior ratio apud homines, qui ut plurimùm ob præterita beneficia ſunt infenſi.

387. *Meus*] Dona ab Hectore acceperat, cui viciſſim balteum funeſtum dederat, quo circum muros Iliacos ab Achille raptatus fuit.

396. *Oebalio*] Hyacinthi Oebalii ſeu Laconis intellige, quem lib. 10. à verſu 195. in Hyacinthum florem mutatum vidimus.

398. *Hæc nominis*] Flos *Hyacinthus* inſcriptum habet in foliis, *Ai*, quæ notant priores duas literas vocis *Ajax*, & pariter querimoniam Apollinis ob occiſum Hyacinthum; nam *Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit; et ai, flos habet, inſcriptum.* Lib. 10. v. 215.

II. Victor

II. Victor ad Hypſipyles patriam, clariq; Thoantis,
Et veterum terras infames cæde virorum,
Vela dat; ut referat, Tirynthia tela, ſagittas.
Quæ poſtquam ad Graios, domino comitante, revexit:
Impoſita eſt fero tandem manus ultima bello.
Troja ſimul Priamuſque cadunt: Priameïa conjux
Perdidit infelix hominis poſt omnia formam,
Externaſque novo latratu terruit auras.
Longus in anguſtum quà clauditur Helleſpontus,
Ilion ardebat; neque adhuc conſederat ignis:
Exiguumque ſenis Priami Jovis ara cruorem
Combiberat. Tractata comis antiſtita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum ſigna Deorum
Dum licet amplexas, ſuccenſaque templa tenentes,
Invidioſa trahunt victores præmia Graii.
Mittitur Aſtyanax illis de turribus, unde
Pugnantem pro ſe proavitaque regna tuentem
Sæpe videre patrem, monſtratum à matre, ſolebat.
Jamque viam ſuadet Boreas; flatuque ſecundo
Carbaſa mota ſonant, jubet uti navita ventis.
Troja, vale; rapimur, clamant: dantque oſcula terræ
Troades; & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Ultima conſcendit claſſem (miſerabile viſu)
In mediis Hecube natorum inventa ſepulchris.

II. Victor Ulyſſes navem vertit ad patriam Hypſipiles, & inclyti Thoantis, & telluremi infamem nece antiquorum virorum, ut reduceret ſpicula, miſſilia Tyrinthia. Quæ poſtquam reduxit ad Graecos, domino comitante, ſuis denique impoſitus eſt fero bello. Troja & Priamus unà pereunt: miſera uxor Priami poſt omnia amiſſa figuram humanam; atque tremefecit diem peregrinum novo latratu. Troja flagrabat quà Helleſpontus angustatur in anguſtum: neque flamma adhuc oppreſſa erat; & altare Jovis ſorbuerat paucum ſanguinem Priami ſenis. Sacerdos Phœbi rapta cupidis manibus ad cœlum manus non profecturas. Græci victores potiti templis incenſis rapiunt matronas Trojanas amplexas (quæ dii poterant) ſimulacra Deorum patriorum, prædam invidiæ plenam. Aſtyanax dejicitur ex illis turribus, unde conſueverat ſæpe cernere parentem monſtratum à matre certantem pro ſe, atque tuentem regna antiqua. Jamque Apollo invitat ad diſcuſſum, et vela agitata flamine proſpera ſtrident; nauta illes hortatur ut ventis ſecundis. Troja, vale, auferimur, clamant Trojanæ, atque deoſculantur ſolum; & dejurant domos fumantes patrias. Hecuba reperta in mediis tumulis filiarum, novissima aſcendit navem (viſu lamentabile).

NOTÆ.

399. *Hypſipyles patriam*] Lemnum, inſula ubi Hypſipyle regnabat, quæ pari Thoantis vitæ ſola pepercit, cùm cæteræ omnes Lemniades maritos ſuos, patres, alioſque interfeciſſent; ſive maritis propter ſectorem à Venere iratâ iis immiſſum fallitæ, ſive zelotypiâ in eos actæ, qui rem habuerunt cum captivis ancillis, ut Smyrn. Lib. 9. v. 337. ſive publicum in Atticis ultæ, ut habet Herodot. lib. 6. Hinc τα σχετλια ἐργα παντα Λήμνια vocantur.

401. *Tirynthia*] *Hercules, Tirynthe Peloponneſi urbe nutrici.*

402. *Domino*] *Philoctete*, cui ſagittas ſuas Hercules dederat.

404. *Conjux*] *Hecuba*, de cujus metamorphoſi in ſequentibus.

406. *Externas*] *Thracias* nimirum procul à patriâ, ut videbimus poſtea; quanquam diverſa alii ſcripſerunt.

407. *Qua*] Anguſtatur maximè Helleſpontus, ubi olim Seſtos & Abydos fuerunt, protenditur autem ad Troadem uſque, in qua fuit Ilium, ſeu Trojana civitas. Aſiam ab Europâ dividit.

409. *Exiguum*] Quem in Jovis arâ, ad quam ſtabat Priamus, Pyrrhus effudit.

410. *Antiſtita*] Caſſandram dicit, Apollinis ſacerdotem, Priami filiam.

415. *Aſtyanax*] Hectoris ex Andromache filius.

418. *Boreas*] Qui ventus à Septentrione ſpirans Græcis in patriam reverſuris ſecundus erat.

Prên-

Prênſantem tumulos, atque oſſibus oſcula dantem
Dulichiæ traxêre manus; tamen unius hauſit,
Inque ſinu cineres ſecum tulit Hectoris hauſtos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
Inferias inopes, crinem, lachrymaſque relinquit.
Eſt, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,
Biſſoniis habitata viris. Polymneſtoris illîc
Regia dives erat, cui te commiſit alendum
Clam, Polydore, pater, Phrygiiſque removit ab armis.
Conſilium ſapiens: ſcelcris niſi præmia magnas
Adjeciſſet opes, animi irritamen avari.
Ut cecidit fortuna Phrygûm, capit impius enſem
Rex Thracûm, juguloque ſui defigit alumni:
Et, tanquam tolli cum corpore crimina poſſent,
Exanimem è ſcopulo ſubjectas miſit in undas.
Littore Threïcio claſſem religârat Atrides,
Dum mare pacatum, dum ventus amicior eſſet.
Hîc ſubitò, quantus, cùm viveret, eſſe ſolebat,
Exit humo latè ruptâ: ſimiliſque minaci
Temporis illius vultum referebat Achilles,
Quo ferus injuſto petiît Agamemnona ferro:
Immemoreſque mei diſceditis, inquit, Achivi?
Obrutaque eſt mecum virtutis gratia noſtræ?
Ne facite. Utque meum non ſit ſine honore ſepulchrum,
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.
Dixit: &, immiti ſociis parentibus umbræ,
Rapta ſinu matris, quam jam propè ſola fovebat,
Fortis, & infelix, & pulſquam fœmina, virgo

Manus Ulyſſis abripuerunt complectentem ſepulchra atque deoſculantem oſſa. Attamen ſumſit cineres unius Hectoris, et portavit ſecum ſumptos in gremio. Reliquit in ſepulchro Hectoris, comam albam recitam ex capite, comam atque preces inferias pauperum. Eſt terra adverſa Phrygiæ ubi Troja fuit, culta a viris Thracibus. Illic erat opulenta aula Polymneſtoris, cui pater dedit te clam educandum, Polydore, et removit ab armis Phrygiis. Inſtitutum prudens: niſi adjeciſſet magnas divitias mercedem flagitii, & irritamentum animi avaræ. Poſtquam fortuna Phrygûm everſa eſt, rex ſceleratus Thracûm ſumit gladium, atque dimittit in guttura alumni, et quaſi flagitia poſſent removeri cum corpore, impulit eam exſanguem ex cauſe in aquas ſuppoſitas. Atrides appulerat littori Thracio, donecmare tranquillum, donec ventus eſſet matior. Hic repentè Achilles, quantus eſſe ſolebat cùm in vivis eſſet, prodit, terrâ latè apertâ atque ſimilis minanti exhibebat terribilem *faciem temporis illius, quo ſævus injurrexit iniquo eſſe adverſus Agamemnonem: atque, inquit, proficiſcimini, ô Græci, mei oblitii? Atque gratia noſtræ virtutis eſt ſepulta mecum? Ne facite: atque ut tumulus meus ne ſit abſque honore, Polyxena jugulata lenat umbram Achillis. Dixit et ſuis diſparentibus manibus filii Achilis, puella genetroſa atque miſera, & pluſquam fœmina ſublata ex gremio matris, quam jam prop. ſola amplectebatur*

NOTÆ.

415 *Dulichiæ*] *Ulyſſis Dulichii inſulæ regis.*

430. *Biſtonius*] Thraciæ eſt periphraſis Synecdochia: Biſtonia enim Thraciæ urbs, fuit, à Biſtone Martis & Callirrhoës filio cognominata.

Ib. *Polymneſtoris*] Thraciæ tyranni, Priami generi, avaritiâ & Polydori cæde famoſiſſimi.

432. *Polydore*] Priami fuit filius natu minimus, quem cum magnis divitiis belli incertus pater nefario amico, & hoſpiti infeliciter credideraţ.

436. *Si alumni*] Polydori, quem à patre alendum nutriendumque ſuſceperat.

438. *Miſit*] Euripidem ſecutus eſt noſter; nam terra obrutum Polydorum narrat Virg. Æn. 3.

439. *Atrides*] *Agamemnon* in Græciam poſt Trojæ excidium revertens.

443. *Polyxena*] Priami & Hecubæ fuit filia quam vivus amaverat Achilles, mortuus ſibi immolari jubet.

450. *Sola*] Utpote cæteris liberis orba.

Ducitur

rapitur ad ſepulchrum, & fit victima crudeli tumulo. Quæ non oblita ſui, poſtquam admota eſt feris altaribus, atque cognovit ſibi dira ſacra adornari, & poſtquam advertit Neoptolemum ſtantem et tractantem cultrum, & torquentem oculos in ſuam faciem, ſtatim inquit, Accipe ſanguinem nobilem. Nulla eſt cunctatio per me. *At tu, abde cultrum jugulo vel pectore: atque ſimul nudavit collum et pectus. Quaſi verò aut Polyxena paterer cuiquam ſervire; aut ullus Deus leniatur per ejuſmodi ſacrum. Optarem tantùm,* ut *mors mea poſſet latere matrem. Mater impedit,* quò minus libenter moriar, *atque minuit mihi ſolatia mortis: quamquam non meus obitus, ſed ipſius vita eſt illi lugenda. Vos tantùm abſiſtite, ut videar ſpente ire ad umbras inferas: poſtulo æqua; atque arcete manus viriles à contactu virgineo. Sanguis libenter effuſus erit gratior illi, quiſquis eſt, quem inſtitutis delinire meâ morte. Attamen, ſi preces ſupremæ noſtri oris tangunt aliques, filia regis Priami, non captiva, vos orat, Reſtituite corpus inemtum matri; neve redimat auro, ſed fletibus, jus luctuoſum tumuli. Tunc, cùm poterat, redimebat etiam pretio. Abſolverat. At populus non compeſcit fletus: quos illa compeſcebat. Ipſe etiam ſacerdos lachrymans atque coactus, aperuit viſcera oblata cultro immiſſo. Illa cadens in terram poſtte flexo vultus geſſit interritos ad fata ultima. Tunc etiam, cum laberetur, curavit tegere partes obvolvendas; et cuſtodire honorem pudicitiæ verecundæ.*

Ducitur ad tumulum; diroque fit hoſtia buſto.
Quæ memor ipſa ſui, poſtquam crudelibus aris
Admota eſt; ſenſitque ſibi fera ſacra parari;
Utque Neoptolemum ſtantem, ferrumque tenentem,
Inque ſuo videt figentem lumina vultu;
Utere jamdudum generoſo ſanguine, dixit.
Nulla mora eſt, Aut tu jugulo, vel pectore telum
Conde meo, jugulumque ſimul pectuſque retexit.
Scilicet aut ulli ſervire Polyxena ferrem;
Aut per tale ſacrum numen placabitur ullum.
Mors tantùm vellem matrem mea fallere poſſet.
Mater obeſt; minuitque necis mihi gaudia. Quamvis
Non mea mors illi, verùm ſua vita gemenda eſt.
Vos modò, ne Stygios adeam non libera Manes,
Eſte procul; ſi juſta peto; tactuque viriles
Virgineo removete manus. Acceptior illi,
Quiſquis is eſt, quem cæde meâ placare paratis,
Liber erit ſanguis. Si quos tamen ultima noſtri
Vota movent oris; Priami vos filia regis,
Non captiva, rogat, genitrici corpus inemtum
Reddite: neve auro redimat jus triſte ſepulchri,
Sed lachrymis. Tunc, cùm poterat, redimebat & auro.
Dixerat. At populus lachrymas, quas illa tenebat,
Non tenet. Ipſe etiam flens invituſque ſacerdos
Præbita conjecto rupit præcordia ferro.
Illa, ſuper terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata noviſſima vultus.
Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
Cùm caderet; caſtique decus ſervare pudoris.

NOTÆ.

452. *Tumulum*] Ad Achillis ſepulchrum, quod in Sigæo Trojæ promontorio fuit.

455. *Neoptolemum*] Pyrrhus eſt, Achillis filius, cui & illud nomen à Græcis impoſitum, quòd juvenis admodum ad bellum profectus erat.

457. *Genereſ.*] De ſuo loquitur.

460. *Polyxena*] Quaſi diceret, *Regia puella, Hectoris ſoror*, &c. Emphaſis eſt.

461. *Aut per tale*] Optimè profectò ejuſmodi ſacrum quod lubentis non ſit animi, nullius momenti apud Deos profitetur.

463. *Mater obeſt*] Dolor, quo mater afficitur morte meâ, animum meum cruciat.

497. *Cura fuit*] Quam curam Cæſari fuiſſe narrat Suetonius, ut togam ad pedes permitteret, quò à conjuratoribus vulneratus honeſtiùs caderet.

Troades

Troades excipiunt, deploratoſque recenſent
Priamidas: & quid dederit domus una cruoris.
Teque gemunt, virgo; teque, ô modò regia conjux,
Regia dicta parens, Aſiæ florentis imago;
Nunc etiam prædæ mala ſors: quam victor Ulyſſes
Eſſe ſuam nollet, niſi quòd tamen Hectora partu
Edideras. Dominum matri vix repperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natiſque, viroque,
Huic quoque dat lachrymas; lachrymas in vulnera fundit.
Oſculaque ore legit: conſuetaque pectora plangit:
Canitiemque ſuam concreto in ſanguine verrens,
Plura quidem, ſed & hæc, laniato pectore dixit:
Nata tuæ (quid enim ſupereſt?) dolor ultime matri,
Nata, jaces: videoque tuum mea vulnera vulnus.
En, ne perdiderim quenquam ſine cæde meorum,
Tu quoque vulnus habes. Atte, quia fœmina, rebar
A ferro tutam: cecidiſti & fœmina ferro.
Totque tuos idem fratres, te perdidit idem,
Exitium Trojæ noſtrique orbater, Achilles.
At poſtquam cecidit Paridis, Phœbique ſagittis:
Nunc certè, dixi, non eſt metuendus Achilles.
Nunc quoque mî metuendus erat. Cinis ipſe ſepulti
In genus hoc fævit: tumulo quoq; ſenſimus hoſtem.
Æacidæ fœcunda fui. Jacet Ilion ingens:
Eventuque gravi finita eſt publica clades:
Si finita tamen. Soli mihi Pergama reſtant;

Trojanæ ſuſcipiunt cadaver, *atque dinumerant infelices Priamidas, & quantum una domus dederit ſanguinis. Teque flent, puella, teque ò modò appellata uxor regia, regia mater, imago Aſiæ florentis: nunc etiam ſors prædæ contemnenda, quam Ulyſſes victor vellet, non eſſe ſuam; niſi quòd tamen enixa eras Hectorem partu. Illa magni Hectoris mater adeò abjecta eſt, ut vix inveniat dominum, cui ſerviat. Quæ complexa corpus orbatum animâ tam generoſâ, dat etiam huic fletus, quos toties dederat patriæ, & filiis, & marito. Irrigat vultus lachrymis, & deoſculatur os, & percutit pectus ſolitum, atque inficiens caput ſuum canum ſanguine coagulato, dixit quidem plura, ſed hæc etiam pectore diſcerpto: filia, dolor noviſſime matri (quid enim reſtat?) filia exſtincta es: atque cerno tuam plagam, tanquam eſſet mea* dolore afflicta. *Ecce, ne amiſerim quenquam meorum, ſine cæde, tu etiam vulnere ſuccumbis. At te putabam ſecuram ferri, quia fœmina eras: occubuiſti etiam fœmina ferro: Idemque Achilles clades Trojæ, & noſtri orbator exitio dedit tot fratres tuos, idem te* afflixit. *At poſtquam occubuit ſpiculis Paridis & Apollinis, nunc certe, dixi, Achilles non eſt reformidandus. Nunc etiam mihi erat reformidandus. Ipſe cinis* Achillis *in ſepulchro conditi furit in noſtram progeniem: expertæ ſumus hoſtem etiam in ſepulchro exſistentem. Peperi multos liberos ad* voluntatem *Achillis. Superba Troja prædata eſt, & commune exitium abſolutum eſt triſti exitu, ſiquidem abſolutum tamen. Troja mihi ſola: ſupereſt:*

NOTÆ.

482. *Quid cruoris*] Nam Priamidæ omnes fuerunt interfecti.

483. *Regia conjux*] Hecubam dicit.

485. *Mala ſors*] Quippe quam, ob ſenectutem, vix quiſquam Græcorum ſibi contingere optaret.

501. *Phœbi*] Qui Paridis ſagittam direxiſſe dicitur.

504. *Genus hoc*] *Priamidas.*

Ibid. *Tumulo quoque*] Nimis redundans eſt hoc hemiſtichium; uti & alibi paſſim ultra modum luxuriat. *Habet hoc Montanus vitium,* inquit Seneca, *ſententias ſuas repetendo corrumpit*, &c. *Solebat itaque Scaurus cum inter oratores Ovidium vocare. Nam & Ovidius rejecit, quod bene ceſſit relinquere,* Ovidium autem vindicant H. Stephanus lib. de Criticis, & Joh. Paſſeratius præfat. in antiquorum judicium.

505. *Æacidæ*] *Ut eſſent, quos Achilles, Æaci nepos, macta ret.*

507. *Soli mihi*] *Aliis jam fato functis Trojæ dirata eſt, mihi verò ſoli reſtat*; viz. quia hoſtes perinde in Hecubam ſæviunt, ac ſi Troja ipſa ſtaret, nec finis eſſet bello impoſitus.

In

In curſuque meus dolor eſt. Modò maxima rerum;
Tot generis, natiſque potens, nuribuſque, viroq:
Nunc trahor exſul, inops, tumulis avulſa meorum,
Penelopæ munus. Quæ me data penſa trahentem
Matribus oſtendens Ithacis, Hæc Hectoris illa eſt
Clara parens: hæc eſt, dicet, Priameïa conjux.
Poſtque tot amiſſos tu nunc, quæ ſola levabas
Maternos luctus, hoſtilia buſta piaſti.
Inferias hoſti peperi. Quò ferrea reſto?
Quidve moror? quò me ſervas, damnoſa ſenectus?
Quid, Dì crudeles, niſi quò nova funera cernam,
Vivacem differtis anum? quis poſſe putaret
Felicem Priamum poſt diruta Pergama dici?
Felix morte ſuâ nec te, mea nata, peremptam
Aſpicit: & vitam pariter regnumque reliquit.
Ac (puto) funeribus dotabere, regia virgo;
Condeturque tuum monumentis corpus avitis:
Non hæc eſt fortuna domûs. Tibi munera matris:
Contingent fletus, peregrinæque hauſtus arenæ.
Omnia perdidimus: ſupereſt, cur vivere tempus
In breve ſuſtineam, proles gratiſſima matri,
Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe virili,
Has datus Iſmario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere, & ſparſos immiti ſanguine vultus?
Dixit: & ad littus paſſu proceſſit anili,
Albentes laniata comas. Date, Troades, urnam,
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
Aſpicit ejectum Polydori in littore corpus,
Factaque Threïciis ingentia vulnera telis.
Troades exclamant: obmutuit illa dolore;

atque ærumnæ meæ etiam adhuc non finitur. Modò maximarum rerum potita, pollens tot generis, tot filiis, & filiabus, atque nuribus, nunc trahor, extorris, egena, tracta a ſepulchris meorum, donum Penelopæ. Quæ monſtrans me trahentem penſa exhibita fœminis Ithacenſibus, Hæc, inquit illa eſt mater inclyta Hectoris; hæc eſt uxor Priami. Atque tu, quæ nunc ſola lenicbas mœrores maternos poſt tot perditos, placâſti ſepulchra hoſtilia. Enixa ſum inferias hoſti. Ad quem vitæ terminum ego in me ipſam crudelis reſervor? Vel quid exſpecto? quò me ſervas, ſenectus damnoſa? Quamobrem, Dii ſævi, in longum tempus differtis vivacem anum, niſi ut videam novas funeras? Quis crederet Priamum poſſe vocari beatum poſt Trojam everſam? Beatus morte ſuâ, neque te cernit mactatam, mea filia: atque deſeruit ſimul vitam & regnum. At credo ornaberis exequiis, puella regia; atque tuum corpus ſepelietur in tumulis avorum. Non ea eſt ſors domûs. Tibi obvenient ultima *dona matris* nempe *lachrymæ, atque injectio pulveris peregrini. Omnia amiſimus. Reſtat Polydorus filius acceptiſſimus matri nunc ſolus, cum minimus de ſtirpe virili, conceditus regi Thraciæ in iſtis regionibus, ob quam cauſam vivere in exiguum temporis ſpatium. Quamobrem ceſſo interea lavare aquâ fluvii ſuos vulnera, & ſuciem infectam ſædo cruore? Abſcedit; atque acceſſit groſſo anili ad littus dignitatis habens cineres alios. Trojanæ, dixerat ærumnoſi, admovete ſitienti, ut ſumeret aquas juras: vidit corpus Polydori repulſum ad littus, & plagas vaſtas impactas ſuis Thracis. Trojanæ conſternantur: illa obmutuit dolore;*

NOTÆ.

509. *Tot*] Priami 54 liberorum nomina habemus apud Hyginum, cap. 90 & Apollodorum lib. 3. quorum decem maſculos ſeptem fœminas ex Hecubâ ſuſcepit.

511. *Penelopæ*] Quia Ulyſſi, Penelopes marito, fortè Hecuba obtigerat.

516. *Ferrea*] Vel in memet crudelis: vel quæ per tot calamitates extingui non potui.

523. *Funeribus*] *Exequiarum magnifico apparatu.* Ironicè autem loquitur.

526. *Peregrinæ arenæ*] Injectæ tibi procul à patriâ in externâ regione.

530. *Ismario*] *Polymeſtori Thraciæ regi*; Iſmarus enim Thraciæ mons eſt.

536. *Aſpicit*] Diverſa eſt Euripidis œconomia: ubi ancilla aquam petitum miſſa ad abluendum corpus Polyxenæ, corpus Polydori in littore invenit, & pallio involutum ad dominam portat.

537. *Threïciis*] Polydorum enim Polymneſtor Thraciæ tyrannus jugulaverat.

Et

Et pariter vocem, lachrymaſque introrſus obortas
Devorat ipſe dolor; duroque ſimillima ſaxo
Torpet: & adverſâ figit modò lumina terrâ:
Interdum torvos ſuſtollit ad æthera vultus:
Nunc poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera, nati;
Vulnera precipuè: ſeque armat & inſtruit irâ.
Quâ ſimul exarſit, tanquam regina maneret,
Ulciſci ſtatuit; pœnæque in imagine tota eſt.
Utque furit catulo lactente orbata leæna;
Signaque nacta pedum ſequitur, quem non videt, hoſtem:
Sic Hecube, poſtquam cum luctu miſcuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita ſuorum,
Vadit ad artificem diræ Polymeſtora cædis:
Colloquiumque petit: nam ſe monſtrare relictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odryſius: prædæque aſſuetus amore
In ſecreta venit. Tum blando callidus ore,
Tolle moras, Hecube, dixit: da munera nato.
Omne fore illius quod das, quod & antè dediſti,
Per Superos juro. Spectat truculenta loquentem,
Falſaque jurantem; tumidâque exæſtuat irâ.
Atque ita correptum captivarum agmine matrum
Involat, & digitos in perfida lumina condit,
Exſpoliatque genas oculis (facit ira potentem)
Immergitque manus: fœdataque ſanguine ſonti
Non lumen, neque enim ſupereſt, loca luminis haurit.
Clade ſui Thracûm gens irritata tyranni
Troada telorum lapidumque inceſſere jactu
Cœpit. At hæc miſſum rauco cum murmure ſaxum
Morſibus inſequitur: rictuque in verba parato
Latravit, conata loqui. Locus exſtat & ex re

& ipſe dolor ſimul abſorbet vocem & fletus introrſum excitos: atque ſimillima aſpero ſilici riget; & interdum demittit oculos in terram oppoſitam; nunc tollit ad cœlum infenſam faciem: nunc aſpicit vultum, nunc plagas filii jacentis, plagas præſertim: ſeque irâ armat et accendit ad vindictam. *Quâ ſtatim atque excanduit, quaſi eſſet adhuc regina, decrevit ulciſci, atque tota eſt in cogitatione pœnæ. Et ſicut leæna privata catulo lactente furit, & conſecuta veſtigia ſequitur hoſtem, quem non videt: ſic Hecuba poſtquam miſcuit iram cum luctu, non immemor irarum, immemor tamen ſenectutis, it ad Polymeſtorem auctorem crudelis necis, & poſcit affari: quia cuperet illi oſtendere aurum relictum, occultum, quod traderet filio. Thracius fidem habuit: atque conceſſit in ſecretum aſſuctus cupidine prædæ. Noli cunctari Hecuba, inquit, verſutus mollibus verbis: porrige dona filio. Juro per Deos, omne quod offers, & quod antea obtuliſti, futurum illius. Atrox ſuſpicit loquentem, & ficta jurantem, atque furit irâ turgidâ. Et injicit ſe cum turbâ fœminarum captivarum in illum prehenſum, & abdit digitos in perfidos oculos, & illos revellit ex genis (ira miniſtrat vires) & intingit manus, & necenti inquinata cruore eruit non oculos, neque enim reſtant, ſed ſedes oculorum. Natio Thracia offenſa exitio ſui regis, cœpit invadere Trojanam jactu ſaxorum & miſſilium. At hæc perſequitur lapides jactos morſibus ſimul & murmure rauco: & conata fari ore in verba parato, latravit. Locus ſupereſt & ex re*

NOTÆ.

546. *Pœnæ*] Quâ Polymeſtorem afficeret.

554. *Odryſius*] *Polymeſtor Thracius*: ſunt enim Odryſæ Thraciæ populi.

564. *Loca luminis*] Oedipus apud Senec. v, 963, *Suis radice ab imâ-ſanditas vulſos ſimul evolvit orbes*; *Hæret* in *rauco manus*, &c.

566. *Troada*] *Hecubam Trojanam.*

568. *Morſibus*] In canem propter animi rabiem & acerbitatem mutatam volunt Hecuban; niſi fortè per contemptum ita appellatam credideris: Utut, ejus ſepulchrum, quod in Cherſoneſo Thraciæ juxta Seſton Strabo, collocat, *canis ſepulchrum*, Κυνὸς σῆμα, dicitur.

Nomen habet: Veterumque diu memor illa malorum
Tum quoque Sithonios ululavit mœsta per agros.
Illius, Troasque suos, hostesque Pelasgos,
Illius fortuna Deos quoque moverat omnes:
Sic omnes, ut & ipsa Jovis conjuxque, sororque
Eventus Hecubam meruisse negaverit illos.
III. Non vacat Auroræ, quamquam îsdem faverat armis,
Cladibus & casu Trojæque, Hecubæque moveri.
Cura Deam propior, luctusque domesticus angit
Memnonis amissi. Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achilleâ pereuntem cuspide mater.
Vidit; et ille color, quo matutina rubescunt
Tempora, palluerat; latuitque in nubibus æther.
At non impositos supremis ignibus artus
Sustinuit spectare parens: sed crine soluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non est
Dedignata Jovis, lachrymisque has addere voces:
Omnibus inferior, quas sustinet aureus æther,
(Nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem)
Diva tamen venio: non ut delubra, diesque
Des mihi sacrificos, calituraque ignibus aras.
Si tamen aspicias, quantùm tibi fœmina præstem,
Tum cùm luce novâ noctis confinia servo;
Præmia danda putes. Sed non ea cura: neque hic est
Nunc status Auroræ, meritos ut poscat honores.
Memnonis orba mei venio: qui fortia frustrà
Pro patruo tulit arma suo; primisque sub annis
Occidit à forti (sic vos voluistis) Achille.
Da, precor, huic aliquem solatia mortis honorem,
Summe Deum rector: maternaque vulnera leni.

nominatur. Atque illa diu recordans antiquarum æruminarum, tum etiam tristis ululavit per campos Sithonios. Sors illius tetigerat & Trojanos, & etiam hostes eorum Græcos, atque omnes Deos præterea: ita omnes, ut & ipsa Jovis uxor & soror dixerit Hecubam non esse dignam hujusmodi exitu.

III. *Non est otium Auroræ, tametsi fautrix fuerat eorundem armorum, tangi damnis atque interitu Trojæ, atque Hecubæ Sollicitudo propior, & mœror domesticus Memnonis perditi movet Deam, quem mater crocea vidit occumbentem in agris Trojanis ense Achillis. Aspexit, & illè color, quo tempora matutina rubent, palluerat: atque cœlum obscuratum est nebulis. Ait mater non potuit intueri membra imposita ultimis flammis; sed coma lacera, sicut erat, non abnuit se devolvere ad genua magni Jovis, atque adjicere hæc verba precibus: Minor omnibus inter cœlites (nam mihi sunt rarissima templa in orbe) attamen Dea accedo, non ut tibi tribuas delubra & dies festos, aut altaria sacrificiis flagrantia. Si tamen consideres, quantùm tibi præstem, quæritis fœminis, tum cùm custodio fines noctis luce novâ, intelligeris mercedem retendendam. Verùm non ea sollicitudo, neque hic est nunc status Auroræ, ut petat dignos honores. Adsum privata nec Memnone, qui nequiquam pro patruo arma, atque (sic nobis videntibus) inconsulta juventute mactatus est à fortuno Achille: Concede, quæso, aliquem honorem huic, in consolationem obitûs, Jupiter arbiter Deorum: atque mitiga dolores maternos.*

NOTÆ.

571. *Sithonios*] *Thracios*; quorum pars fuerunt Sithonii.

574. *Ipsa*] Ut cunque Trojanis infensissima.

576. *Ipsum*] *Trojanis*, propter Tithonum maritum, Laomedontes filium Trianique fratrem.

579. *Memnonis*] Quem suum ex Tithono filium, Æthiopum regem, ad Trojanum bellum misit Aurora.

Ib. *Lutea*] Aurora enim Memnonis mater rutila ac rubicunda apparet.

592. *Noctis confinia servo*] Custodio ne nox fines suos transeat. Nisi enim Aurora vigilans esset, nox semper videretur duratura.

596. *Patruo*] *Priamo*.

597. *Sic vos*] Ut non inferior Memnon manu Achillis cecidisse videatur.

Jupiter

Jupiter annuerat; cùm Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus: nigrique volumina fumi
Infecêre diem. Veluti cùm flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infrà.
Atra favilla volat: glomerataque corpus in unum
Densatur, faciemque capit; sumitque calorem
Atque animam ex igni. Levitas sua præbuit alas.
Et primò similis volucri, mox vera volucris,
Insonuit pennis. Pariter sonuêre sorores
Innumeræ; quibus est eadem natalis origo.
Terq; rogum lustrant; & consonus exit in auras
Ter clangor. Quarto seducunt castra volatu.
Tum duo diversa populi de parte feroces
Bella gerunt: rostrisque, & aduncis unguibus iras
Exercent; alasque, adversaque pectora lassant.
Inferiæque cadunt cineri cognata sepulto
Corpora; seque viro forti meminêre creatas.
Præpetibus subitis nomen facit auctor; ab illo
Memnonides dictæ, cùm Sol duodena peregit
Signa, parentali perituræ Marte rebellant.
Ergo aliis latràsse Dymantida flebile visum:
Luctibus est Aurora suis intenta; piasque
Nunc quoque dat lachrymas, & toto rorat in orbe.
IV. Nec tamen eversam Trojæ cum mœnibus esse
Spem quoque fata sinunt. Sacra, & sacra altera patrem,
Fert humeris, venerabile onus, Cythereïus heros.

Jupiter annuerat; cùm excelsa pyra Memnonis subsedit sublimi igne: & vortices fumi atri obscuraverunt dei lucem: veluti, cùm fluvii emittunt nebulas inde ortas, neque sol infrà recipitur. Nigra favilla volat, atque congl bata in unum corpus crassatur, & formam induit, atque capit calorem & vitam ex igne. Levitas favillæ propria effecit alas. Atque primo simili avi, mox vera avis strepitum fecit pennis: simul sorores innumeræ strepitum fecêre, quibus est eadem origo natalis. Terque circumvolant pyram, & ter clamore consono proruperunt in aërem. Quarto volatu dividunt agmen in duas partes. Tum duo sævi populi bella gerunt ex diversis partibus: atque exercent iras rostris & curvis unguibus; & fatigant alas & pectora adversa; atque corpora agnota decidunt inferiæ condito cineri, & recordantur se simul ortas esse ex strenuo viro. Auctor dedit nomen avibus repentinò natis; quæ ab illo Memnonides dicuntur, morituræ bellum gerunt Marte parentali, cùm Sol permeavit duodecim signa. Adeòque aliis visum erat lugubre quòd Hecuba in canem verteretur: Aurora caecat suis doloribus; & nunc etiam fundit pos fletus, & rorem spargit in toto orbe.

IV. *Neque tamen fata patiuntur spem Trojanorum periisse unà cum muris. Heros Cythereius portat sacra, & patrem* Anchisem *altera sacra humeris, pondus venerabile.*

NOTÆ.

606. *Animam*] Propter motum celerem quidam Philosophi *animam* igneæ naturæ dixerunt.

612. *Duo*] Ad sepulchrum Memnonis in Ilio ex Æthiope advolare aves Memnonides, & parentalia quasi celebrantes depugnare, scribit Plinius lib. 10. cap. 26. Fabulam autem quod attinet, inde natam volunt, quòd ex Æthiopiâ, quæ magis ad ortum & auroram spectat, aves quædam quotannis aut certe, ut aliis placet, quinto quoque anno, in Phrygiam advolarent; quas quidem aves ibi Memnoni ideo parentare voluerunt, quòd illîc sepultus esset rex Æthiopicus.

618. *Cum Sol*] (i. e.) *Quotannis*.

619. *Parentali Marte*] Alludit ad gladiatores in patriciis funeribus exhiberi solitos.

620. *Dymantida*] *Hecubam Dymantei filiam.*

622. *Rorat*] Poetico more *rorem* matutinum Auroræ *lachrymas* dixit.

624. *Sacra*] *Sacra fusque tibi commendat Troja Penates*, per somnum Æneæ dixerat Hector apud Virgilium.

Ib. *Sacra*] *Patrem* dicit *sacrum*: non enim minùs pium est parentibus quàm sacris auxilium ferre.

Ib. *Fata*] Vaticinium Neptuni de redivivo Trojanæ stirpis, in Æneæ posteris, imperio; lege Homer. Iliad. 20. v. 306.

625. *Cythereïus*] *Æneas* filios *Veneris*, quæ Cytherea dicta est, à Cytheris insulâ contrà Cretam; de quibus sæpius.

Ille pius eligit illam prædam de tantis divitiis, atque suum filium Iulum: & vehitur ab Antandro classe exule per maria; atque deserit oras facinorosas Thracûm, & tellurem perfusam cruore Polydori: & ventis secundis & cursu per undas felici subit urbem Apollinis unà cum comitibus. Anius, quo rege homines, quo Sacerdote Apollo bene colebatur, eum excepit delubro & domo: atque monstravit urbem, & templa dedicata, & duas arbores quas olim Latona paritura amplexa est. Thure admoto ignibus, & mero sparso in thura, atque extis taurorum mactatorum igne consumtis de more, secedunt in sedes regias & postquam consedissent in excelsis toris qui introrati erant *tapetibus, sumant dona Cerealia (panem) cum vino liquido. Tum pius Anchises, ô delecte antistes Apollini, decipior? an, cùm primùm invisi hanc urbem habebas, quantùm recordor, & filium & quatuor filias? Anius concutiens tempora cincta vittis candidis, atque mœstus* hæc *reddit; Non deceptus es heros maxime: vidisti me patrem quinque liberorum, quem nunc cernis finis prope carentem: tanta mutabilitas rerum agitat homines. Quid enim filius absens mihi adfert opis? qui nunc, pro patre locum & imperium nactus, in terrâ cognomine moratur. Delius huic præbuit vaticinandi peritiam; Bacchus præbuit alia*

De tantis opibus prædam pius eligit illam,
Ascaniumque suum: profugâque per æquora classe
Fertur ab Antandro; sceleratæque limina Thracûm,
Et Polydoreo manantem sanguine terram
Linquit: & utilibus ventis, æstuque secundo
Intrat Apollineam sociis comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antistite Phœbus
Ritè colebatur, temploque, domoque recepit:
Urbemque ostendit, delubraque vota, duasque
Latonâ quòndam stirpes pariente retentas.
Thure dato flammis, vinoque in thura profuso,
Cæsorumque boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt: positique tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tum pius Anchises: O Phœbi lecte sacerdos,
Fallor? an & natum, cùm primùm hæc mœnia vidi,
Bisque duas natas, quantùm reminiscor, habebas?
Huic Anius niveis circumdata tempora vittis
Concutiens, & tristis, ait: Non falleris, heros
Maxime: natorum vidisti quinque parentem,
Quem nunc (tanta homines rerum inconstantia versat)
Pænè vides orbum. Quid enim mihi filius absens
Auxilii? quem dicta suo de nomine tellus
Andros habet, pro patre locumq; & regna tenentem.
Delius augurium dedit huic: dedit altera Liber

NOTÆ.

626. *De tantis*] Capto Ilio, Græci per præconem denunciabant, ut singuli ex civibus, quod vellent unum aliquod sacrum auferrent. Æneas *Deos penates* sustulit. Græci pietate viri moti permiserunt, ut unum aliquod insuper ex suis tolleret. Ille patrem senio confectum humeris sublatum portabat. Ælian, Var. Hist. lib. 3. 22.

628. *Antandro*] Quæ urbs est Phrygiæ minoris, ad radices Idæ montis, ubi Æneæ classis fabricata est.

Ib. *Sceleratæ*] Qui ibi per scelus mactatus Polydorus Priami filius.

631. *Apollineam*] *Delum*, Apollinis oraculo insignem. *Egressi veneramur Apollinis urbem. Rex Anius, rex idem hominum Phœbique sacerdos.* Virgil Æneid. 3.

635. *Duas stirpes*] Duas arbores, palmam & olivam; quas tenens amplectentque Latona, Apollinem & Dianam enixa est. Vide lib. 6. v. 334.

637. *Cæsorumque boum*] Non hoc ex ritu. Namque in arâ Apollinis πανάτροφος, quæ Deli est, nulla hostia mactatur. Macrob. 3. lib Saturnal.

642. *Bisque duas*] His Bacchus concessit, ut quicquid tangerent, in frumentum, vel vinum, vel oleum commutarent; quas cùm Agamemnon ad Trojam duceret ad alendum exercitum, à Baccho in columbas conversæ sunt.

648. *Dicta suo*] Quam tamen alii ab Eurymachio dictam volunt.

649. *Andros*] Maris Ægæi insula, prima inter Cyclades.

Fœmineæ sorti voto majora fideque
Munera: nam tactu natarum cuncta mearum
In segetem, laticemque meri, baccamq; Minervæ
Transformabantur: diversque erat usus in illis.
Hoc ubi cognovit Trojæ populator Atrides,
(Ne non ex aliquâ vestram sensisse procellam
Nos quoque parte putes) armorum viribus usus
Abstrahit invitas gremio genitoris: alantque
Imperat Argolicam cœlesti munere classem.
Effugiunt quò quæque potest. Euboea duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita est.
Miles adest: &, ni dedantur, bella minatur.
Victa metu pietas consortia pectora pœnæ
Dedit; & ut timido possis ignoscere fratri:
Non hic Æneas, non, qui defenderet Andron,
Hector erat; per quos decimum durâstis in annum.
Jamque parabantur captivis vincla lacertis.
Illæ tollentes etiamnum libera cœlo
Brachia, Bacche pater, fer opem, dixêre: tulitque
Muneris auctor opem. Si miro perdere more
Ferre vocatur opem. Nec quâ ratione figuram
Perdiderint, potui scire, aut nunc dicere possim.
Summa mali nota est. Pennas sumpsêre; tuæque
Conjugis in volucrem, niveas abiêre columbas.
V. Talibus atq; aliis postquam convivia dictis
Implêrunt; mensâ somnum petiêre remotâ.
Cumque die surgunt; adeuntque oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem, cognataque jussit

dona, supra desideria & fidem, sorti fœmineæ: namque omnia mutabantur tactu filiarum mearum in frumentum, & liquorem vini, & Olivas Minervæ: atque erat in illis opulenta utilitas. Postquam Agamemnon vastator Trojæ hoc compertum habuit, (ne credas nos etiam non expertos esse aliquo modo vestram cladem) usus viribus armorum abstrahit nolentes ex sinu patris; atque jubet ut pascant classem Græcam dono cœlesti. Elabuntur quò cuique licet. Duæ meæ *filiæ iverunt in Eubœam atque totidem* concesserunt *in Andron fratre suo possessam. Classis inimica appellit: & nisi reddantur, intentat bellum. Pietas* Andri *fratris superata favore objecit sorores pœnæ: atque ut possis veniam dare fratri pavido, non ib. erat Æneas, non Hector, quorum virtute* vos Trojam invicti *mansistis in annum decimum, qui posset tueri Andron. Jamque catenæ parabantur brachiis captivarum. Illæ obtendentes lacertos etiam nunc liberos in cœlum, Bacche pater, dixerunt,*

ades in auxilium: atque auctor doni adfuit in auxilium: siquidem perdendo eas mirando modo dici potest adesse in auxilium. Neque licuit cognoscere quemodo amiserint formam, neque nunc possim indicare. Caput damni cognitum est. Induerunt pennas, atque mutatæ sunt in columbas albas, avet tuæ uxori sacras.

V. *Postquam absolverunt convivia talibus atque aliis sermonibus, concesserunt ad somnum, mensâ sublatâ. Et surgunt cum die; & accedunt ad oracula Apollinis: qui hortatus est quærere veterem matrem; et scia*

NOTÆ.

653. *Baccam*] Olivam dicit: Minervæ ideo sacram, quòd olivam arborem, hastâ in terrâ impactâ pacis insigne produxerit, cùm de nomine Athenis imponendo inter eam & Neptunum ageretur.

654. *Transformabantur*] Inde nata fabula, quòd ejus generis fructuum vim magnam, ex donis Apollini oblatis, colligeret sacerdos Anius, ejusque filiæ asservarent.

660. *Euboea*] Quæ insula est maxima maris Ægæi, à Bœotiâ Euripo admodum angusto diremta. Hodie *Negrepont.*

661. *Natis*] Pro *natabus.*

663. *Pœnæ*] Agamemnoni tradidit, ut de captivis faceret quod vellet, siquidem ei resistere non posset.

673. *Tuæ*] Quia cum Venere Anchises concubuisse dicitur, ex quâ Æneas ortus est. *Dicuntur autem columbæ Veneris currum trahere.*

678. *Antiquam*] *Italiam*, Unde Dardanus Trojanæ gentis author, in Phrygiam fuerat profectus. Sic in Virgil. Æneid. 3. Apollo respondet.

Antiquam exquirite matrem.

littora. Rex comitatur & offert dona discessuris; Anchisæ sceptrum, chlamydem & pharetram nepoti, crateram Æneæ, quem Therses Ismenius hospes illi cum miserat, à regionibus Bœotiæ. Therses illi hunc miserat, Alcon Myleus fabricaverat atque sculpserat circum eum prolixam hysteriam. Urbs erat illic cælata; atque facile erat monstrare septem portas. Hæ erant loco nominis, & indicabant, quænam illa esset. Funera ante urbem, & sepulchra, & flammæ & pyra, & matronæ habentes capillos sparsos, & pectora nuda innuunt mœrorem. Nymphæ videntur etiam lachrymari, & ejulare, quòd fontes arescerent. Arbor spoliata nuda stat: capræ velli ant cautes siccas. Et e sculpsit mediis Thebis fatas Orionis, hanc exhibentem pectus non mulebre nudato collo, illam accumbentem pro gente suâ cultro quem alto vulnere strenuè in pectus immersérat; & elatam magnificis exequiis per urbem, atque crematam in plateâ celebri, redeuntes ex cinere virgineo ne stirps pereat, quos fama appellat Coronas, atque ducentes pompam in sepulturam matris.

Littora. Prosequitur Rex, & dat munus ituris;
Anchisæ sceptrum, chlamydem pharetramque nepoti, 680
Cratera Æneæ; quem quondam miserat illi
Hospes ab Aöniis Therses Ismenius oris:
Miserat hunc illi Therses, fabricaverat Alcon
Myleus; & longo cælaverat argumento.
Urbs erat: & septem posses ostendere portas. 685
Hæ pro nomine erant; &, quæ foret illa, docebant.
Ante urbem exequiæ, tumulique, igneſque, rogique,
Effusæque comas & apertæ pectora matres
Significant luctum. Nymphæ quoque fieri videntur;
Siccatosque queri fontes. Sine frondibus arbos 690
Nuda riget: rodunt arentia saxa capellæ.
Ecce facit mediis natas Orione Thebis,
Hanc non fœmineum jugulo dare pectus aperto,
Illam demisso per fortia vulnera telo
Pro populo cecidisse suo; pulchrisque perurbem 695
Funeribus ferri, celebrique in parte cremari:
Tum de virgineâ geminos exire favillâ,
Ne genus intereat, juvenes, quos fama Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam.
VI. VII. Hactenus antiquo signis fulgentibus ære; 700
Summus inaurato crater erat aspera acantho.
Nec leviora datis Trojani dona remittunt:
Dantque sacerdoti custodem thuris acerram;
Dant pateram, claramque auro gemmisque coronam.

VI. VII. *Simulachra hactenus* enumerata *in veteri ære sculpta erant, crateris verò summa* ora *aurato* opere *prætexebatur, quod acanthum* herbam *referebat. Neque Trojani retribuunt munera minora, quàm quæ acceperant; atque offerunt sacerdoti acerram thuri servando, offerunt pateram atque coronam fulgentem auro atque gemmis.*

NOTÆ.

680. *Nepoti*] *Ascanio* Æneæ filio.

682. *Aonis*] Pars Bœotiæ montana *Aonia* dicta est.

Ib. *Ismenius*] *Thebanus*, ab Ismeno Bœotiæ fluvio.

683. *Alcon*] Qui artifex atque sculptor insignis erat, fuit & alius sagittandi peritiâ celebris, de quo Virgilius.

684 *Myleus*] Siculus; Mylæ enim est oppidum Siciliæ ad distinctionem ab illo Cretensi, cujus meminit Virgil. Eclog. 5.

686. *Hæ*] Nam *Septem portæ* significant eas esse Thebes Bœotias.

690. *Queri*] Nam & in illis Nymphæ.

692 *Natis*] Orioni duæ erant filiæ, Metioche & Menippa; cum grassaretur per Aoniam pestis, responsumque esset ex oraculo, placatum iri Deorum iram, si duæ virgines immolarentur; cæteris recusantibus, hæ pro salute patriæ se devoverunt. Aut Liberalis 25. Fab.

693. *Non fœmineum*] Non *timidum*, sed virile & audax.

701. *Acantho*] Frutex est exoticus, semper frondens, floribus albis, quem *Acaciam* esse volunt, Summus autem hujus herbæ foliis honor accessit, postquam Callimachus Architectus capita columnarum (quæ ab eo *Corinthiæ* dicta sunt) *foliis acanthi* cooperiri voluit.

703. *Sacerdoti*] Dant Anio, quâ sacerdoti acerram; quâ regi, peteram, & *duplicem gemmis auroque coronam.* Æn. 1. v. 659.

Tum memorat Teucros repetere originem à sanguine Teucri, Cretam petiverunt, neque valuerunt diu patriâ carere regionis, & relictâ Cretâ centum urbibus claris; cupiunt appellere ad portus Italos. Tempestas furit & agitat vivos: atque volucris Aëllo exterruit appulsos portubus malesidis Strophadum. Jamque præterierant portus Dulichios, & Ithacam, & Samum, & domos Neritias, regnum perfidi Ulyssis; cernant Ambraciam, de qua Dii certant, quæ nunc est celebris ab Apolline Actiaco, & tandem sub specie transformati judicis;

Inde recordati Teucros à sanguine Teucri 705
Ducere principium, Creten tenuêre; locique
Ferre diu nequiêre Jovem: centumque relictis
Urbibus, Ausonios optant contingere portus.
Sævit hyems, jactatque viros: Strophadumque receptos
Portubus insidis exterruit ales Aëllo. 710
Et jam Dulichios portus, Ithacamque, Samenque,
Neritiasque domos, regnum fallacis Ulyssei
Præter erant vecti: certatam lite Deorum
Ambraciam, versique vident sub imagine saxum
Judicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota est, 715

NOTÆ.

705. *Teucri*] Hic Scamandri Cretensis fuit filius, qui inopiâ compulsus ad novas sedes quærendas in Phrygiam appulit. Ejus filiam Dardanus, à Tuscis pulsus quòd fratrem Jasium occidisset, uxorem duxit. Adeòque *proles* fuit *ambigua & parentes gemini* ut habet Virgilius: quod quidem Anchisem atque Æneam in errorem induxit: quanquam ex Cassandræ vaticiniis, & Creüsæ verbis rem totam facilè potuissent dijudicare, nisi fuissent immemores.

706. *Creten*] Quæ insula est celeberrima maris Mediterranei, inter Ægæum & Libycum mare, unde Teucrum ortum esse modò vidimus.

707. *Jovem*] *Aërem*. Namque gravissimâ pestilentia laborârunt. Eò etiam alludit fortè, quòd Creta sit natale solum *Jovis*.

Ibid. *Centum*] Numerus certus pro incerto: nam neque ipse Homerus, cui ἑκατόμπολις, dicitur Creta, tot illi ubique tribuit.

708. *Ausonios*] *Italos*: Namque ab Ausoniis antiquissimis populis, qui extrema Italiæ littora coluerunt, Italia tota, à poëtis præsertim, *Ausonia* dicta est.

709. *Strophadum*] Sunt insulæ duæ in mari Ionio, juxta Zacynthum; quæ Græcis à conversione ἀπὸ τῆς στροφῆς nomen habuerunt, quòd eò usque Calais atque Zethes Harpyias ex Phinei regno depulsas persequuti sint, deinde Jovis monitu retrocesserint.

710. *Aëllo*] Unius est Harpyiæ nomen, quæ ex Hesiodo duas, ex aliis tres habuit sorores, quibus diversa insuper data sunt nomina. *Cæleno* dicitur à Virgilio. Aliæ dicta sunt *Ocypete, Iris, Alope, Thyella*, &c. Sive unica fuerit diversis nominibus, sive plures; per eas videntur intelligere poëta in terris, quæ sunt *Furiæ* in inferis, & *Diræ* apud Superos. Ponti ac Terræ fuerunt filiæ volatiles, auribus ursinis, corpore vulturino, vultu virgineo, manibus uncis.

711. *Dulichios*] Dulichium una est ex Echinadibus insulis; quæ olim sub ditione fuit Ulyssis in mari Ionio.

Ib. *Ithacam*] Insula fuit inter Dulichium & Cephaleniam, Ulyssis patria.

Ib. *Samen*] Hæc insula est etiam maris Ionii, quæ olim Ulyssi paruit, alio nomine dicta *Cephalenia*, quod hodieque retinet. Alia fuit Thraciæ adjacens, quæ & *Samothrace* dicta, Alia in mari Icario: plures aliæ. Namque Phœnicibus, qui primi in Græciam colonias deduxerunt, suâ linguâ Σάμος, *loca celsa* dicebantur.

712 *Neritias*] De Nerito videtur agere, quæ urbs fuit Leucadis: namque ea insula à dextera Æneæ in Italiam tendenti post Samum occurrit.

713. *Certatam*] Participium contra Grammatices rationem formatum, *De qua Dii certârunt*. Qui verò fuerunt Dii (qua de Ambraciâ certarunt) ac judex ille, qui in saxum conversus fuit, ignoratur.

714. *Ambraciam*] Urbs fuit Epiri celeberrima, Pyrrhi regis, ad sinum cui nomen dedit.

715. *Actiace*] *Qui Actio colebatur*. Fuit autem Actium Epiri oppidum & promontorium, victoriâ, quam ibi adversus Antonium Augustus navali prælio reportavit, celeberrimum.

Ib. *Nunc*] Quia Augustus Apollinis templum amplificavit; et naves plurimas consecravit; ludos insuper Quinquennales magnâ celebritate, in victoriæ suæ memoriam, ibi instituit.

itemque terram Dodonæam, vocalem suâ quercu, & sinus Chaonios: ubi filii regis Molossi vitârunt ignes vanos pennis additis.

Vocalemque suâ terram Dodonida quercu,
Chaoniosque sinus: ubi nati rege Molosso
Irrita subjectis fugêre incendia pennis.

VIII. *Tendunt in campos proximos Phæacûm, consitos mitibus pomis. Deinde appellunt ad Epirum, & Buthrotum possessam à Phrygio vate, & Trojam representatam. Indesecuri futurorum quæ Helenus Priami filius prædixerat, adeunt Siciliam. Hæc protenditur in mare tribus promontoriis: ex quibus* unum, viz. *Pachynus porrectum est ad notos pluviales; Lilybæum patet mitibus Zephyris; at Pelorus vergit ad aquilonem & ursam à mari vacantem. Trojani intrant per istam; & remis, atque æquo motu maris, classis admovetur terræ Zanclææ ingruente nocte. Scylla vexat dextram, Charybdis sinistram.*

VIII. Proxima Phæacûm felicibus obsita pomis
Rura petunt. Epiros ab his, regnataque vati
Buthrotos Phrygio, simulataque Troja tenentur.
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
Sicaniam. Tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E quibus imbriferos obversa Pachynos ad Austros:
Mollibus expositum Zephyris Lilybæon: at Arcton
Æquoris expertem spectat Boreanque Peloros.
Hâc subeunt Teucri: remisque, æstuque secundo
Sub noctem potitur Zanclæâ classis arenâ.
Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis

NOTÆ.

716. *Dodonida*] A Dodone Epiri urbe, apud quam nemus jovi sacrum, in quo duæ columbæ è quercu dabant responsa. Vocales arbores fuisse volunt alii, & oracula edidisse.

717. *Chaonios*] Chaones populi fuerunt Epiri; à quibus *Chaonia* dicta est.

Ib. *Molosso*] In aves mutatos dicit Molossi regis filios: quæ etiam fabula obscurior.

719. *Phæacûm*] Populi fuerunt Corcyræ, à Phæace Neptuni filio sic dicti. Insula hodie dicitur *Corfu*, *biferis* Alcinoi pomariis olim nobilitata, Odyss. 12.

720. *Epiros*] Quæ regio in Italiam à Corcyrâ navigantibus occurrit.

Ib. *Vati*] Heleno, Priami filio, cui post Pyrrhum ab Oreste cæsum, cesserat uxor ejus Andromache cum regno Epiri.

721. *Buthrotos*] Urbs est Epiri, non longè à Corcyra, à primo habitatore sic dicta.

Ib. *Simulataque*] *Parvam Trojam simulataque magnis Pergama.* Virg. Æn. condiderat enim Helenus in Epiro urbem ad formam veteris Trojæ delineatam.

724. *Sicaniam*] Quæ alio nomine *Sicilia* dicitur, itemque *Triquetra*, *Trinacria*. Mediterranei maris insula notissima.

Ib. *Tribus*] Unde nomen Trinacria.

Ib. *Linguis*] Promontoria ita appellavit, quorum *Pachynus* Græciam, *Lilybæum* Africam, *Pelorus* Italiam spectat. De quibus vid. lib. 5. 320.

725. *Obversa*] Refertur ad *lingua*, non ad *Pachynos*.

727. *Æquoris expertem*] Quia circum polum septentrionalem volvitur.

Ib. *Peloros*] A Peloro, classis Hannibalis duce, ibi sepulto, ita dicitur.

729. *Zanclæâ*] *Zancle* est urbs Siciliæ, Strabo scribit eandem esse cum Messenâ *Zanclen* verò antea vocatam, quod in curvo littore sita foret. *Zanclea* enim vocantur curva.

730. *Scylla*] Monstrum in freto Siculo quod ipse poëta in principio sequentis libri plenissimè descripsit.

Ib. *Charybdis*] Furacissima fuit meretrix, quæ cùm Herculis boves surripuisset; ab illo in fretum projecta, vel ut aliis placet à Jove fulmine icta, in monstrum marinum, vel potiùs voraginem ex Siciliæ latere fuit conversa. Quæ fabula ex maris æstu in illis augustiis vehementissimo, ventis præsertim à meridio adversus illum ruentibus, detorta est.

Infestant

Infestant. Vorat hæc raptas, removetque carinas:
Illa feris atram canibus succingitur alvum:
Virginis ora gerens: & (si non omnia vates
Ficta reliquerunt) aliquo quoque tempore virgo.
Hanc multi petiêre proci: quibus illa repulsis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratissima Nymphis,
Ibat: & elusos juvenum narrabat amores.
Quam, dum pectendos præbet Galatea capillos,
Talibus alloquitur repetens suspiria dictis:
Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum
Expetit: utque facis, potes his impunè negare.
At mihi, cui pater est Nereus, quam cærula Doris
Enixa est; quæ sum turbâ quoque tuta sororum,
Non nisi per fluctus licuit Cyclopis amorem
Effugere: & lachrymæ vocem impedîre loquentis.
Quas ubi marmoreo detersit pollice virgo;
Et solata Deam est; Refer, ô carissima, dixit:
Neve tui causam tege (sum tibi fida) doloris.
Nereis his contra resecuta Cratæide natam:
Acis erat Fauno, Nymphâque Symæthide cretus,
Magna quidem patrisque sui, matrisque voluptas,
Nostra tamen major. Nam me sibi junxerat uni
Pulcher: & octonis iterum natalibus actis,
Signârat dubiâ teneras lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat.
Nec, si quæsiêris odium Cyclopis, amorne
Acidis in nobis fuerit præsentior, edam.
Par utrimque fuit. Prô! quanta potentia regni
Est, Venus alma, tui! nempe ille immitis, & ipsis
Horrendus silvis, & visus ab hospite nullo
Impunè, & magni cum Dîs contemptor Olympi;
Quid sit amor sentit: nostrique cupidine captus.

agitat. Hæc absorbet atque rejicit naves raptas. Illa habet nigra inguina circumdata trucibus canibus, exhibens vultus puellæ; & si poëtæ non dixerunt omnia falsò, fuit etiam aliquando puella. Multi proci hanc ambiverunt; quibus spretis, illa acceptissima Nymphis maris concedebat ad Nymphas maris; atque referebat amores deceptos adolescentium. Quam Galatea, dum dat comam pectendam, talibus verbis alloquitur, ingeminans suspiria: Attamen, ô puella, genus lene hominum te cupit; atque ut facis, potes recusare hoc securè. At mihi, cui Nereus est genitor, quam Doris glauca genuit, quæ sum etiam potens agmine consortium, non datum fuit vitare amorem Cyclopis nisi per undas: & fletus obstiterunt voci loquentis. Quos postquam puella detersit pollice candido, & solata est Deam. Narra, inquit, Galatea ô dilectissima, neve mihi cela materiam tuæ molestiæ: sum tibi fidelis Nereis contrà sic respondit filiæ Cratæidis: Acis erat filius Fauni & Nymphæ Symæthydis, deliciæ quidem parentum, sed magis nostræ; namque amabilis sese mihi soli devinxerat; & decimo sexto anno præterito vestiérat molles maxillas incertâ lanugine. Ego semper illum consectabar, Cyclops me. Neque si petiveris odium Cyclopis, an amor Acidis fuerit vehementior, aperiam. Æqualis fuit utrinque. Prob! Venus amabilis, quantæ sunt vires tui imperii. Nimirum ille savus, atque formidabilis ipsis silvis, neque impune cognitus ulli peregrino, & spretor magni cœli & Deorum, experitur quid sit amor; & actus nostri desiderio,

NOTÆ.

734. *Virgo*] Phorci nempe filia.

738. *Galatea*] Quæ Nympha fuit aut Dea, Nerei & Doridis filia.

744. *Cyclopis*] Polyphemum dicit.

749. *Nereis*] Galatea Nerei filia. *Cratæide natam*] Scyllam, Phorci & Cratæidis natam Cratæis autem flumen est Calabriæ.

750. *Symæthide*] Symæthi, Siciliæ fluvii prope Catanam, filia.

758. *Par utrimque fuit*] Æqualis utrumque fuit; & odium quo Cyclopem; & amor, quo Acidem prosequebatur Scylla.

Uritur;

flagrat, immemor pecorum, & juarum ſpeluncarum. Jamque, Polypheme, ſi tibi ſtadium pulchritudinis, jamque ſtudes placere; jam pingis omnes hirſutos raſuris; jam amas tondere barbam biſpid. falce, & contempla i jacentem faciem in aquâ, atque ita fingeris, ut pulchra videatur. Amor ſtragis, & ſævitia, & cupido immoderata ſanguinis emittuntur, atque naves accedant atque recedunt intactæ. Interea Telemus veniens ad Ætnam Siculam, Telemus Eurymides, qui nulla avis deceperat, accedit ad horrendum Polyphemum; atque, inquit, Ulyſſes eruit tibi unum oculum, quem habes in fronte mediâ. Riſit, atque, ô vatum, inquit, ſtultiſſime, hallucinaris, cum alia jam ſaltavit. Hæc quoque vobis contemni fruſtrà prædicentem verba; atque aut premit littora incedens vaſto greſſu; aut laſſas redit in ufos ſpelunas. Collis extat in mare acuminatus in formam longi cunei: maris æquas circumlavat utrumque latus. Sævus Cyclops huc aſcendit, atque in medio reſidit. Pecudes laniſtræ ſequutæ ſunt nullo agente, Poſtquam verò Polyphemus *pinum idoneam ferendis arundinibus quæ ſint pro ſiſtulâ; ante pedes poſuerat, & fiſtulam junctam centum calamis in manus ſumſerat, tum montes perſonuerunt cantu paſtorali. Fluctus perſonuerunt. Ego ſedens in ſaxo meis Acidis proxul excepi auribus meis hujuſmodi verba, atque memoriæ mandavi aſpecta, O Galatea, ex candidior folio albi liguſtri,*

Uritur; oblitus pecorum antrorumque ſuorum.
Jamque tibi formæ, jamque eſt tibi cura placendi:
Jam rigidos pectis raſtris, Polypheme, capillos:
Jam libet hirſutam tibi falce recidere barbam:
Et ſpectare feros in aquâ, & componere vultus.
Cædis amor, feritaſque, ſitiſque immenſa cruoris
Ceſſant: & tutæ veniunt abeuntque carinæ.
Telemus interea Siculam delatus ad Ætnen,
Telemus Eurymides, quem nulla feſellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit: lumenq; quod unum
Fronte geris mediâ, rapiet tibi, dixit, Ulyſſes.
Riſit, & O vatum ſtolidiſſime, falleris inquit:
Altera jam rapuit. Sic fruſtrà vera monentem
Spernit: & aut gradiens ingenti littora paſſu
Degravat; aut ſeſſus ſub opaca revertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: utrumque latus circumfluit æquoris unda.
Huc ferus aſcendit Cyclops; mediuſq; reſedit.
Lanigeræ pecudes nullo ducente ſecutæ.
Cui poſtquam pinus, baculi quæ præbuit uſum,
Ante pedes poſita eſt, antennis apta ferendis;
Sumtaque arundinibus compacta eſt fiſtula centum;
Senſerunt toti paſtoria ſibila montes:
Senſerunt undæ. Latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio reſidens, procul auribus hauſi
Talia dicta meis, auditaque mente notavi.
Candidior nivei folio, Galatea, liguſtri,

NOTÆ.

769. *Tutæ*] Cùm prius omnes diriperet, atque victores trucidaret.

770. *Telemus*] Eurymi fuit filius, inter Cyclopas vates egregius.

771. *Aves*] Quarum volatu & garritu futura augurari ſolebant.

755. *Altera*] *Galatea.* Ad id alludit, quòd amantes finguntur eſſe cæci.

780. *Recedit*] Καθεζομενος δ' επι πέτρας υψηλᾶς ἐς πόντον ἰδεν. Theocr.

722. *Pinus*] Quantus fuerit Polyphemus ex baculo licet colligere. De quo ait Virg. Æn. 3.

Truncæ manum pinus regit & veſtigia firmat.

Boccacius 4. lib. Genealog. refert in Sicilo antro inventum cadaver Polyphemi, ut credebatur; cujus læva contum tenebat cujuſvis navis malo majorem.

787. *Auribus hauſi*] Virgil.

——— *Vocemque Lis auribus hauſi.*

789. *Candidior*] Amatoria hæc cantilena adumbrata eſt ex Cyclope Theocriti Idyll. 11.

Ω λευκὰ Γαλατεια, τί τὸν φιλέοντ' ἀποβάλλεις;
Λευκοτερα παιζᾶς, &c.

Vid. etiam Virg. Eclog. 2. & 7.

Ib. *Nivei*] Alludit ad nomen Galateæ, quod a candore lactis illi inditum fuiſſe innuit Heſiodus.

Flo-

Floridior pratis; longâ procerior alnō;
Splendidior vitro; tenero lascivior hœdo;
Lævior assiduo detritis æquore conchis;
Solibus hibernis, æstivâ gratior umbrâ;
Nobilior pomis; platano conspectior altâ;
Lucidior glacie; maturâ dulcior uvâ;
Mollior & cygni plumis, & lacte coacto;
Et, si non fugias, riguo formosior horto.
Sævior indomitis eadem Galatea juvencis,
Durior annosâ quercu; fallacior undis;
Lentior & salicis virgis, & vitibus albis;
His immobilior scopulis, violentior amne;
Laudato pavone superbior; acrior igni;
Asperior tribulis, fœtâ truculentior ursâ;
Surdior æquoribus; calcato immitior hydro:
Et, quod præcipuè vellem tibi demere possem,
Non tantùm cervo claris latratibus acto,
Verùm etiam ventis, volucrique fugacior aurâ.
At, bene si nôris, pigeat fugisse: morasque
Ipsa tuas damnes: & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis vivo pendentia saxo
Antra; quibus nec Sol medio sentitur in æstu;
Nec sentitur hyems: sunt poma gravantia ramos:
Sunt auro similes longis in vitibus uvæ:
Sunt & purpureæ: tibi & has servamus, & illas.
Ipsa tuis manibus silvestri nata sub umbrâ
Mollia fraga leges: ipsa autumnalia corna,
Prunaque, non solùm nigro liventia succo,
Verùm etiam generosa, novasque imitantia ceras.
Nec tibi castaneæ, me conjuge, nec tibi deerunt

florentior pratis, erectior procerâ alno; lucidior vitro; alacrior tenero hœdo; lævigatior conchis expolitis fluctibus continuis; gratior solibus hibernis; atque *umbrâ æstivâ; splendidior pomis; pulchrior excelsâ platano; nitentior glacie; ruber racemo maturo; tenerior & plumis cygni, & lacte densato; &, nisi fugias, formosior horto riguo. Eadem Galatea ferocior juvencis indomitis; rigidior veteri quercu; fraudulentior fluctibus; flexibilior & virgis salicis, & vitibus albis, immobilior his saxis; impetuosior torrente; elatior laudato pavore; violentior flammâ; asperior tribulis: terribilior ursâ, quæ enixa est fœtus; surdior mari; sævior serpente pressè: & quod maximè à te cuperem removere, non modò fugacior cervo agitato sonoris latratibus, verùm etiam ventis atque levi aurâ. At, si bene cognoveris, pœniteat fugisse, & ipsa improbes tuas cunctationes; & studeas me retinere. Sunt mihi spelunceæ camerataæ in viva rupe, pars montis, in quibus neque sol sentitur cùm intentissimè ardet; neque frigus. Sunt poma curvantia ramos; sunt uvæ similes auro in productis vitibus; sunt & rubræ; tibi asservamus & has, & illas. Ipsa colligе tuis manibus matura fraga sub umbrâ silvestri: ipsa* decerpes *corna autumni* tempore matureſcentia *& prunа, non tantùm nigricantia succo, verùm etiam nobilia, atque exhibentia recentes cerasi. Neque castaneæ, neque, me marito, tibi deerunt*

NOTÆ.

700. *Alno*] Arbor eſt ripis fluminum gaudens.

800. *Lentior*] Ideo flexibiliorem dicit Galateam *salicis virgis*, quod astutâ calliditate sese ex Polyphemi insidiis expediret.

801. *Immobilior*] Quia nullis Polyphemi neque blanditiis, neque minis movebatur.

804. *Æquoribus*] Quæ cùm tumultuantur & mugiunt, vix alium audiri ſonum patiantur.

Ib. *Calcato*] *Qui tum sævit impensiùs.*

808. *Moras*] *Quæ faciunt ne statim meis amoribus fruaris.*

810. *Pendentia*] Ita videntur, quando pars ima rupis eſt erosa, superiore in modum tecti protensâ atque imminente.

816. *Corna*] Baccæ sunt rubicundæ, in medio nucleum durissimum habentes. Unde Virgil, dixit, *Lapidesque corna.*

Arbuti

fructus arbutei. Omnis arbor tua erit. Omnes Læ pecudes meæ sunt: multæ quoque vagantur per vallles: silva occulit multos: multæ jacent in speluncis: neque tibi possim dicere quot sint, si exquiras. Est egeni hominis in numero habere pecus. Nihil mihi credideris de laudibus harum: ipse: præsens potes cernere, ut vix ferant fœtibus uber turgidum. Sunt mihi agni, fœtæ munere, in ovilibus calidis: sunt etiam hœdi ejusdem ætatis in caprilibus. Semper habeo hic candidissimum: cujus pars servatur bibenda, coagula immixta condensant partem in caseum. Neque tantùm epulæ, quæ facilè haberi possunt, & domo communia tibi obvenient, quales sunt damæ, aut leporis, aut capræ, aut par columbarum, aut nidus petitus ex vertice: inveni in excelsis montibus, qui possint ludere tecum, duos catulos ursæ bipedæ inter se ita similes, ut ægrè possis dignoscere. Inveni; atque dixi, servabimus ipsos amicæ nostræ. Nunc tantùm tolle pulchrum caput super ceteros glaucum; ades Galatea, neque contemne dona nostra. Certè ego me novi, & nuper sum intuitus in specie aquæ puræ: mea figura arrisit mihi spectanti. Vide quam sim vastus. Jupiter in cœlo non est major hoc corpore: nam vos conjecistis dicere nescio quem Jovem regnum tenere. Spissi capilli horrescunt in truculentam faciem, atque tegunt armos tanquam silva.

Arbutei fœtus. Omnis tibi serviet arbos. 820
Hoc pecus omne meum est. Multæ quoque vallibus errant:
Multas silva tegit: multæ stabulantur in antris.
Nec, si fortè roges, possim tibi dicere, quot sint.
Pauperis est numerare pecus. De laudibus harum
Nil mihi credideris: præsens potes ipsa videre, 825
Ut vix sustineant distentum cruribus uber.
Sunt fœtura minor tepidis in ovilibus agni.
Sunt quoque par ætas aliis in ovilibus hœdi.
Lac mihi semper adest niveum: Pars inde bibenda
Servatur: partem liquefacta coagula durant. 830
Nec tibi deliciæ faciles, vulgataque tantùm
Munera contingent, damæ, leporesque, capræque,
Parve columbarum, demtusve cacumine nidus.
Inveni geminos, qui tecum ludere possint,
Inter se similes, vix ut dignoscere possis, 835
Villosæ catulos in summis montibus ursæ.
Inveni: & dixi, Dominæ servabimus istos.
Jam modò cæruleo nitidum caput exsere ponto:
Jam, Galatea, veni: nec munera despice nostra.
Certè ego me novi, liquidæque in imagine vidi 840
Nupèr aquæ: placuitque mihi mea forma videnti.
Adspice, sim quantus. Non est hoc corpore major
Jupiter in cœlo: nam vos narrare soletis
Nescio quem regnare Jovem. Coma plurima torvos
Prominet in vultus: humerosque, ut lucus obumbrat. 845

NOTÆ.

820. *Arbutei*] Fructus qui ex arbuto arbore decerpuntur, sunt valde asperi; quamobrem etiam *unedones* à Plinio nuncupantur, quod plures edi non possint. Arbor ipsa antiquis in deliciis fuit propter umbram & foliorum amœnitatem.

826. *Sustineant*] Ai Circueant.

Ib. *Uber*] Significat *gressum ovium magnitudine uberum impediri.*

830. *Coagula*] *A cogendo.* Illud vero dilutum in lac infunditur, atque cum eo miscetur, ut condensetur, & in caseum abeat.

840. *Certe*] Hæc ad imitationem Theocriti, Idyll. 6. 34.

Καὶ γάρ ἐγὼ δὴν οὐδ' ἐπρόθη· ἔχω κακὸν, ὅς με λέγεντι
Ἡ γὰρ πράνὲς πώτην ἐσιδόλεπεν (ἦς δὲ γαλάνα)
Καὶ καλὰ μὲν τὰ γένεια, καλὰ δ' ἐμὶν ἅ μία κάρφ.
Ὡς πὰρ ἐμὶ [illegible], καλεφαίνετο.

Quod etiam imitatus est Virg. Eclog. 2.

Nec sum adeò informis, nupèr me in littore vidi, &c.

846. *Rigidis*] *Dura corpora densissimis setis horrent.*

Nec mihi quòd rigidis horrent densissima setis
Corpora, turpe puta. Turpis sine frondibus arbos:
Turpis equus, nisi colla jubæ flaventia velent.
Pluma tegit volucres: ovibus sua lana decori est:
Barba viros, hirtæque decent in corpore setæ. 850
Unum est in medio lumen mihi fronte, sed instar
Ingentis clypei. Quid, non hæc omnia magno
Sol videt è cœlo? Soli tamen unicus orbis.
Adde, quòd in vestro genitor meus æquore regnat.
Hunc tibi do socerum. Tantùm miserere, precesque 855
Supplicis exaudi. Tibi enim succumbimus uni.
Quiq; Jovem,&cœlum sperno,& penetrabile fulmen,
Nerei, te vereor: tua fulmine sævior ira est.
Atque ego contemptûs essem patientior hujus;
Si fugeres omnes. Sed cur, Cyclope repulso, 860
Acin amas, præferque meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeatque sibi, placeatque licebit,
Quod nollem, Galatea, tibi; modò copia detur,
Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires.
Viscera viva traham: divulsaque membra per agros, 865
Perque tuas spargam (sic se tibi misceat) undas.
Uror enim; læsusque exæstuat acrius ignis:
Cumque suis videor translatam viribus Ætnam
Pectore ferre meo: nec tu, Galatea, moveris. 869
Talia nequicquam questus (nam cuncta videbam)
Surgit: & ut taurus vaccâ furibundus ademtâ
Stare nequit, silvâque & notis saltibus errat.
Cùm ferus ignaros, nec quicquam tale timentes,
Me videt atque Acin: Videoque, exclamat; & ista
Ultima sit, faciam, Veneri concordia vestræ. 875
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. Clamore perhorruit Ætne.
Ast ego vicino pavefacta sub æquore mergor.
Terga fugæ dederat conversa Symæthius heros:

Neque indecorum credo quòd corpus riget spississimum horridis setis. Arbor indecora est sine foliis: equus indecorus, nisi jubæ tegant colla flava. Pluma velat aves: sua lana est decori ovibus: barba est honori viris; setæ horridæ in corpore gratiæ sunt. Unus est mihi oculus in medià fronte, sed instar vasti clypei. Quid? annon Sol adspicit hæc omnia ex vasto cœlo? Unicus tamen est oculus Soli. Adde, quòd pater meus imperium habet in vestro mari. Eum tibi offero socerum: tantùm miserere, atque exaudi preces orantis: namque tibi soli servimus. Quique contemno Jovem, & cœlum, & fulmen subtile, te veneror, Nerei filia: tua ira est terribilior fulmine. Atque ego facilius ferrem istam negligentiam, qui me spernis, si contemneres etiam omnes alios. Verùm quamobrem, Cyclope spreto, diligis Acin, atque anteponis Acin meis amplexibus? Ille tamen & sibi pulcher videatur, & quod nollem, licebit tibi etiam, Galatea: modò ipsum comprehendere possim, cognosces me pro mensurâ tanti corporis vires habere. Extrahamque viva præcordia, atque abjiciam artus dilacerptos in agros, atque in tuas aquas; ita tecum rem habeat. Namque ardeo: & offensus amor violentiùs sævit; & videor gerere intùs corde transportatum Ætnam cum suis ignibus: atque tu curas, Galatea. Talia frustrà questus surgit: (nam omnia conspiciebam) & tanquam taurus furens vaccâ surreptâ non valet consistere, atque vagatur per nemora & notos saltus. Cùm fœvus me adspicit atque Acin infestos, neque quicquam hujusmodi reformidantes; atque vociferatur, Intuer; & facto ita sit novissima concordia vestro amori. Atque illa vox tanta fuit, quantum infensus Cyclops debuit habere. Ætna fremuit vociferatione. At ego tremefactus me condo sub mari proximo. Heros Symæthius in fugam dederat terga conversa:

NOTÆ.

852. *Clypei*] *Lumen.* Sic. Virgil Æneid. 3.

——*Unum, quod fronte latebat,*
Argolici clypei, aut Phœbeæ lampadis instar.

858. *Nerei*] Vocat, datus, à Nereis,

879. *Symæthius*] *Symæthidis nymphæ filius. Acis* est autem Symæthus Siciliæ fluvius maximus, inter Pelorum & Pachynum se in mare exonerans. Hodie *De Jaretta.*

Et,

atque dixerat, ſuccurre mihi, Galatea, quæſo; ſuccurrite, parentes: atque admittite inter turum in veſtra aquarum regna. Cyclops perſequitur, atque jacit fragmentum direptum ex monte, & quamvis extrema pars anguli ejus tantùm attigit, tamen obruit totum Acin. At nos præſtitimus quod ſolum à fatis conceſſum fuit, ut Acis colligeret vires avitas. Sanguis purpureus fluebat de ſaxo; & rubor cœpit evaneſcere intra breve ſpatium temporis, atque apparet color primò fluvii pluvii turbidi, & fit impidus tempore. Tum rupes percuſſa aperitur, & canna viva, atque erecta naſcitur ex hiatibus; et alta rima lapidis ſirepit aquis ſaltantibus: reſque ſtupenda, juvenis habens cornua recentia circumdata intexeris arundinibus repente emerſit uſque ad medium ventrem. Qui, niſi quòd major, quòd toto vultu, erat Acis. Verum ſic etiam, erat inhuniatus Acis mutatus in fluvium: & amnis retinuit vetus nomen.

IX. *Galatea finem fecerat dicendi: & cœtu dimiſſo abeunt Nereïdes & natant in aquis quietis. Scylla ad littus revertitur, neque enim audet ſe committere medio mari: atque, aut exſpatiatur ſine amictu in bibulâ arenâ, aut poſtquam defeſſa eſt, incidens in ſecretos ſinus maris, tingit ſuos artus illic ſtagnante. Ecce Glaucus novus incola profundi maris, artubus nuper mutatis apud Anthedonem Euboïcam, dividens pontum accedit: atque conſiſtit perculſus amore conjugis puellæ: & dicit quæcunque autumat poſſe retinere fugientem:*

Et, Fer opem, Galatea, precor, mihi; ferte parentes:
Dixerat: & veſtris periturum admittite regnis.
Inſequitur Cyclops: partemque è monte revulſam
Mittit; & extremus quamvis pervenit ad illum
Angulus è ſaxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri ſolum per fata licebat,
Fecimus, ut vires adſumeret Acis avitas.
Puniceus de mole cruor manabat: & intra
Temporis exiguum rubor evaneſcere cœpit:
Fitque color primò turbati fluminis imbre:
Pergaturque mora. Tum moles jacta dehiſcit;
Vvaque per rimas, proceraque ſurgit arundo:
Oſque cavum ſaxi ſonat exſultantibus undis.
Miraque res; ſubitò mediâ tenus extitit alvo
Incinctus juvenis flexis nova cornua canis.
Qui, niſi quòd major, quòd toto cœrulus ore eſt,
Acis erat. Sed ſic quoque erat tamen Acis in amnem
Verſus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.
IX. Deſierat Galatea loqui: cœtuque ſoluto
Diſcedunt: placidiſque natant Nereïdes undis.
Scylla redit (neque enim medio ſe credere ponto
Audet) & aut bibulâ ſine veſtibus errat arenâ;
Aut ubi laſſata eſt, ſeductos nacta receſſus
Gurgitis, inclusâ ſua membra refrigerat undâ.
Ecce fretum findens alti novus incola ponti,
Nuperè in Euboïca verſis Anthedone membris,
Glaucus adeſt: viſæque cupidine virginis hæret:
Et, quæcunque putat fugientem poſſe morari,

Verba refert: fugit illa tamen: veloxque timore
Pervenit in ſummum poſiti prope littora montis.
Ante fretum eſt ingens apicem collectus in unum
Longa ſine arboribus convexus ad æquora vertex;
Conſtitit hîc: & tuta loco, monſtrumne, Deuſne.
Ille ſit ignorans, admiraturque colorem,
Cæſariemque humeros, ſubjectaque terga tenentem,
Ultimaque excipiat quòd tortilis inguina piſcis,
Sentit: & innitens, quæ ſtabat proxima, moli,
Non ego prodigium, non ſum fera bellua, virgo;
Sum Deus, inquit, aquæ: nec majus in æquora Proteus
Jus habet, & Triton, Athamantiadeſque Palæmon.
Antè tamen mortalis eram: ſed ſcilicet altis
Deditus æquoribus, jam tum exercebar in illis.
Nam modò ducebam ducentia retia piſces:
Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum:
Sunt viridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
Quas neque cornigeræ morſu læsêre juvencæ;
Nec placidæ carpſiſſe oves, hirtæve capellæ.
Non apis inde tulit collectos ſedula flores:
Non data ſunt capiti genialia ſerta; nec unquam
Falciferæ ſecuêre manus. Ego primus in illo
Cespite conſedi, dum lina madentia ſicco.
Utque recenſerem captivos ordine piſces;
Inſuper expoſui, quos aut in retia caſus,
Aut ſua credulitas in aduncos egerat hamos.

Illa tamen prorumpit, atque celeriter currens propter metum pervenit ad faſtigium montis ſiti ad littus. Eſt vertex ſine arboribus inclinatus in mare, reductus in unum cacumen juxta vaſtum æquor. Hic ſubſiſtit; atque ſecura loci, neſciens an de Deus eſſet an prodigium admiratur & colorem, & capillos volantes humeris, & dorſum ſubmiſſum, & quòd piſcis flexilis ſubjicitur extremis inguinum partibus. Advertit Glaucus, atque inſidens ſcopulo qui propè erat, Ego, ait, non ſum monſtrum, ò puella, non ſum aſpera belua, ſum Deus verorum; neque Proteus, & Triton, & Palæmon Athamantiades majorem habent poteſtatem in maria: Priùs tamen eram homo; verùm erimverò ſtudioſus piſcandi in profundis aquis jam tum verſabar circa illas. Nunc enim trahebam retia quibus captabam piſces: nunc quieſcens ſuper ſcopulo flectebam hami lineam virgâ: Sunt littora contermina, prato virenti, quorum pars alia cingitur aquis, pars alia gramineis herbis, quæ neque juvencæ cornutæ decerpſerunt morſu, neque mites pecudes aut hirſutæ capræ tetigerunt. Apis diligens non unquam expertuerit flores libatos: coronæ voluptati convenientes non ſunt illinc petitæ ad ornandam caput, neque unquam manus falcem habentes excideruntea. Ego primus requievi in illo herboſo littore, dum expoſco lina humida. Atque ut numerarem ſingulatim piſces captos, ſuperè expoſui, quos aut ſors imputarat in retia, aut ſua credulitas allexerat in curvos hamos.

NOTÆ.

886. *Vires*] Id eſt, *in fluvium verteretur*. Illud autem ideo fictum, qui Acis fluvius ex Ætnâ monte tanto impetu decurrit, ut inde fuerit appellatus. Axis enim *jugata* eſt Græcis.

887. *Mole*] A Polyphemo in Acin jacta, quâ obrutus fuit.

894. *Cornua*] Nimirum *cornuti* eſſe debuerent Dii fluviales, propter aquarum circumflexiones præſertim, quas etiam *cornua* vocant. *Cannæ*] additæ, quia circa amnes plerumque naſcuntur.

897. *Antiquum*] Qui & hodie vocatur accolis *Aci*, vel *Jaci*.

905. *Euboïcâ*] Quia Euboea, quæ Ægæi eſt inſula, à Bœotiâ parvo Euripo tantùm diremta eſt.

Ib. *Anthedone*] Urbs eſt Bœotiæ maritima.

906 *Glaucus*] Nuper Deus maris factus ex homine; quod ipſe modò narrabit.

912. *Exciſtat*] *Aurum deſinat in piſcem.*

Ib. *Tortilis*] Quâ ſe facile torquet. *Ultima inguina*] Ultimam inguinum partem. Ad id autem alludit, quod Strab. ait, Glaucum fuiſſe in balænam conversam.

918. *Proteus*] Deus maris, Neptuni & Phœnices filius, omnes formas mutabilis, Phocarum paſtor.

919. *Triton*] Neptuni ejuſdem ex Amphitrite filius, atque tubicen.

Ibid. *Palæmon*] *Portumnus* ſeu *Portunus* à Latinis dictus eſt hic Athamantis & Inûs filius: cujus metamorphoſim videmus lib. 4.

920. *Sed*] Erat, inquit Palæphatus, Glaucus natator & urinator peritiſſimus. Ita ut portu Anthedonio in conſpectu civium enatans, & inſulæ littore deſerto per dies ſi quod latitans, poſtmodo rediret, ſeque ſubendis per id tempus degiſſe affirmaret, &c. Quin & hyberno tempore piſces, quoſcunque cives ſui popoſcerant, adducebat.

Verba

Res

Res ſimilis fictæ: (ſed quid mihi fingere prodeſt?)
Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
Et mutare latus: terrâque, ut in æquore, nitu.
Dumq; moror, mirorq; ſimul, fugit omnis in undas
Turba ſuas: dominumq; novum, littuſq; relinquunt.
Obſtupui: dubiuſque diu, quæ cauſa, requiro:
Num Deus hoc aliquis, num ſuccus fecerit herbæ,
Quæ tamen has, inquam, vires habet herba? manuq;
Pabula decerpſi, decerptaque dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura ſuccos:
Cùm ſubitò trepidare intus præcordia ſenſi;
Alteriuſque rapi naturæ pectus amore.
Nec potui reſtare loco: Repetendaque nunquam
Terra, vale, dixi: corpuſque ſub æquora merſi.
Dî maris exceptum ſocio dignantur honore:
Utque mihi, quæcunq; feram, mortalia demant,
Oceanum, Tethynque rogant. Ego luſtror ab illis:
Et purgante nefas novies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus jubeor ſupponere centum.
Nec mora: diverſis lapſi de fontibus amnes,
Totaq; vertuntur ſupra caput æquora noſtrum.
Hactenus acta tibi poſſum memoranda referre:
Hactenus & memini: nec mens mea cætera ſenſit.
Quæ poſtquam rediît; alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.
Hanc ego tum primùm virilem ferrugine barbam,
Cæſariemque meam, quam longa per æquora verro,
Ingenteſque humeros, & cœrula brachia vidi,
Cruraque pinnigero curvata noviſſima piſce.
Quid tamen hæc ſpecies, quid Dîs placuiſſe marinis,

Res videtur ſimilis falſæ: verum quid mihi refert fallere? Herbâ contactâ capti piſces jamque mortui cæperunt moveri, atque exilire in latera, & micare in terrâ ſicut in mari. Dumque maneo, & ſimul ſtupeo, omnis multitudo prorumpit in aquas ſuas, atque deſerunt novum dominum cum littore. Obſtupui, atque diu incertus perpendo quæ cauſſa hujus rei ſit; num Deus aliquis num ſuccus graminis hos præſtiterit. Quod tamen gramen, dixit, poſſet his viribus? atque revelli herbas manu, & cùm revulſeram dente momordi. Vix ſaltem ſatis deguſtaverant ſuccos, inexpertos, cùm ſtatim ſenſi viſcera intus ſalire, & animum teneri amore alterius naturæ. Neque potui conſiſtere in loco, atque dixi. Tellus nunquam adeunda vale; & immiſi corpus ſub maria. Dî maris decorant me exceptum honore communi: & rogant Oceanum atque Tethyn, ut mihi auferant omnia quæ habeam morti obnoxia. Ego purgor ab illis; atque jubeor ſubmittere pectora centum fluviis, carmine à me novies prolato, quod delet nefas. Et ſine dilatione fluvii fluantes ex diverſis ſcaturiginibus, & totum mare excurrit ſupra caput noſtrum. Hactenus tibi poſſum narrare facta digna memoriâ, hactenus quoque recordor: neque animus meus advertit reliqua. Qui poſtquam rediit, percepi me eſſe toto corpore alium ac fueram nuper, neque eundem ingenio. Ego tum primùm ſpectavi glaucam hunc barbam atque ſubingram, & meos capillos, quos trabo per vaſta maria, & magnos humeros, & lacertos cæruleos, & pedes ultimè ſinuatos in piſcem pinnas habentem. Quid tamen hæc forma, quid gratum fuiſſe Dîs marinis,

NOTÆ.

937. *Niti*] *Salire.* *Salientes* enim *niti* ſolent, ut longiores faciant ſaltus.

942. *Has vires*] Tantam vim, ut mortuos piſces vivos efficere poſſit.

947. *Reſtare loco*] *Reſiſtere amori & cupiditati alterius naturæ.*

949. *Socio*] *Nam me quoque in ſuum numerum admiſerunt.*

951. *Tethyn*] Quæ uxor Oceani, Cœli & Terræ filia.

963. *Cui vata*] Nimirum curva & plicatilis eſt piſcis cauda.

Quid

Quid juvat eſſe Deum, ſi tu non tangeris iſtis? 965
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla Deum. Furit ille, irritatuſque repulſâ
Prodigioſa petit Titanidos atria Circes.

quid prodeſt eſſe Deum, ſi tu non moveris iſtis? Scylla deſtituit Deum talia proferentem, & plura prolaturum. Ille inſanit, atque impulſus contemptu adit aulam Circes Titanis filiæ monſtris plenam.

NOTÆ.

968. *Prodigioſa*] In quibus homines in beſtiarum formam mutati carminibus & præſtigiis Circes Lib. ſeq. & Virg. 7. Æn. ſub initio. ex 5. Odyſſ. Homeri expreſſ.

Ib. *Titanidos*] *Titanis* ſeu *Solis filiæ.* Quin & veteres *magicæ artis peritas* omnes *Solis filias* dicebant. Ut Medea in Argon Apollon. vocatur Πασιφάη, & κούρη ηελίοιο.

Ib. *Circes*] Quæ veneficiis & incantamentis ab omnibus cognita meretrix, mox ſeſe infuper prodet.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON.

LIBER XIV.

ARGUMENTUM.

IS cùm per Venulum peteret auxilium à Diomede, cujus socii in aves erant mutati, repulsam passus est; redeunte Venulo per ea loca, in quibus paster quondam in oleastrum erat conversus. Postea naves Æneæ in prœlio Nymphæ fiunt; sicut & Ardea, post occisum Turnum, avis; atque Æneas ipse, Indiges. Successêrunt huic reges alii. Quorum inter cæteros sub Procâ floruit Pomona. Quàm cùm amaret Vertumnus, sumptâ primùm anûs formâ, & Anaxaretes in saxum conversæ exemplo usurpato: deinde rursum juvenis factus, voto potitur. Inde, sub Numitore, aquæ frigidæ redduntur calidæ. Cui qui successit Romulus, factus est Quirinus: ejusque uxor, Ora Dea.

INTERPRETATIO.

1. *Jamque Glaucus Euboïcus julcator maris cætusi præteriérat Ætnam impositam cervicibus gigantum, atque agros Cyclopum intactos rostris atque aratro, nec quicquam debentes bobus jugo pressis. Præteriérat etiam Zanclen, & muros ipsos Rhegii,*

1. JAmque Giganteïs injectam faucibus Ætnen,
Arvaque Cyclopum, quid castra, quid usus aratri,
Nescia, nec quicquam junctis debentia bobus,
Liquerat Euboïcus tumidarum cultor aquarum:
Liquerat & Zanclen, adversaque mœnia Rhegî, 5

NOTÆ.

1. *Giganteïs*] Non modò Ætna capiti *Typhœi Gigantis & Enceladi*, &c. sed tota insula Siciliæ, quàm late patet, illi monstro impositæ; ut alibi Naso, lib. 5. 353.

2. *Cyclopum*] *Arva subjecta tribus populis Cyclopum*; qui Neptuni & Amphitrites filii in Siciliâ ferriariam sub Vulcano exercuerunt, Jovis præsertim fabricandis fulminibus intenti.

3. *Debentia*] *Quia nunquam aratro subacta.*

4. *Euboïcus*] *Glaucus Anthedorius*, de quo suprà, qui Deus factus marinus *maria natando jubabat*. Lib. 13. 906.

5. *Zanclen*] Vid. Lib. 13. 730.

10. *Rhegî*] *Rhegium* urbs in extremis finibus Calabriæ, quâ parte Sicilia ab Italiâ impetu maris *distracta* dicitur: ἀπὸ τοῦ ῥήγνυσθαι (i. e.) *abrumpendo.*

Navi-

Navifragumq: fretum, gemino quod littore pressum
Ausoniæ Siculæque tenet confinia terræ.
Inde, manu magnâ Tyrrhena per æquora lapsus,
Herbiferos adiît colles, atque atria Glaucus
Sole satæ Circes, variarum plena ferarum:
Quam simul adspexit; dictâ acceptâque salute,
Diva, Dei miserere, precor: nam sola levare
Tu potes hunc, dixit, (videar modò dignus) amorem.
Quanta sit herbarum, Titani, potentia nulli,
Quàm mihi cognitius; qui sum mutatus ab illis.
Neve mei non nota tibi sit causa furoris:
Littore in Italico Messenia mœnia contra
Scylla mihi visa est. Pudor est promissa, precesque
Blanditiasque meas, contemptaque verba referre.
At tu, sive aliquid regni est in carmine; carmen
Ore move sacro: sive expugnacior herba est;
Utere tentatis operosæ viribus herbæ.
Nec medeare mihi, sanesque hæc vulnera, mando:
Fineque nîl opus est. Partem ferat illa caloris.
At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium, seu causa est hujus in ipsâ;
Seu Venus indicio facit hoc offensa paterno)
Talia verba refert: Meliùs sequerere volentem,
Optantemque eadem, parilique cupidine captam.
Dignus eras; ultro poteras certèque rogari:
Et si spem dederis, mihi crede, rogaberis ultro.
Neu dubites, abstitve tuæ fiducia formæ:

& fretum naufragum, quod coarctatum duplici littore fines facit terræ Italiæ & Siculæ. Inde (à freto) Glaucus natans vastâ manu per maria Tusca, accedit ad montes herbidos, atque aulam Circes filiæ Solis, refertam feris diversi generis. Quam flutim atque vidit, salute oblatâ atque acceptâ. Dea, inquit, ore misererere Dei: nam sola potes opem ferre huic amori, modò videar dignus. O filia Titanis, nulli quàm mihi notius est, qui ab illis sum conversus ex homine in Deum marinum, *quanta sit vis graminum. Neve nescias causam mei amoris, Scylla conspecta est à me in littore Italico ex adverso urbis Messeniæ. Me pudet narrare pollicitationes, & preces, & mea lenocinia, & dicta neglecta. At tu, seu est aliqua potentia in incantationibus, profer incantamenta ore sacro: sive gramen est ad expugnandum efficacius. Utere viribus probatis graminis efficacis. Neque hortor ut mihi remedium admoveas, aut auxilium feras his plagis:*

nam volo ut amori meo imponatur finis. Illâ sit pars æqua amoris. At Circe (neque enim ulla prædita est animo promptiore in amores hujus generis conciliandos; seu causa istius rei in ipsius voluntate, seu Venus ita ipsa indicio paterno hoc præbet) reddit talia verba, Sapientiùs amaveras redamantem, atque quærentem eadem, & invitatum pari amore. Meritus eras; atque certè poteras rogari: & si spem indulseris mihi fidem habe, sponte rogaberis. Neve sis incertus, aut diffidas tuæ pulchritudini,

NOTÆ.

6. *Fretum*] Siculum dicet, propter æstûs violentiam atque angustias maris, & scopulos, viz. Scyllam & Charybdim, &c. itemque ventorum impetum, maximè naufragum.

7. *Ausoniæ*] Freto namque Sicilia ab Ausoniâ, hoc est Italia, disterminatur, *Tenet*] *Tenet* Heinsius. Noster ipse lib. 15. de Siciliâ & Italiâ;

——*Confinia pontus*
Abstulit, & mediâ tellurem reppulit undâ.

8. *Tyrrhena*] *Tyrrhenum & Tuscum* dicitur *mare*, quod Italiæ maximam partem à latere meridionali alluit.

9. *Aëria*] i. e. *Circæum*, in quo monte habitâsse dicitur *Circe*

14. *Titani*] Vocativus est Græcus *Titanis* namque fuit *Circe*, *Solis* seu *Titanis* filia.

17. *Messenia*] *Messeniæ Urbs*, quæ olim *Zancle* appellata est. Lib. 15. 730.

24. *Illa*] *Scylla* quam pari amore conceptam cupit Glaucus.

25. *Aptius*] Ut satìs superque constet insignem fuisse meretricem.

27. *Indicio*] *Silem* vidimus antea fuisse *Circes patrem*, qui *Veneris* cum Marte adulterium deprehendit, atque insuper Vulcano indicavit.

30. *Rogari*] Scilicet *à Scyllâ.*

31. *Rogaberis*] Subaud. *à me.* Tacitè enim submittit se rogaturum esse Glaucum ut illius amore potiatur.

ecce ego, cùm Dea ſim, cùm filia ſplendidi Solis, cùm tantùm valeam incantamentis, cùm tantùm herbis, percupio tuam eſſe. Contemne negligentem: par pari refer amanti, atque vindicta duas uno facto. Glaucus reſpondet talia dicenti. Antè arbores creſcent in mari, & algæ in excelſis collibus, quàm noſtri amores mutentur, Scyllâ vivâ & inculumi. Dea irata eſt; & ſiquidem non poterat ipſum offendere, neque quia amabat eum, cuperet, odium exercet in illam, quæ ſibi præpoſita eſt: atque læſa repulſâ ſui amoris continuò terit herbas infames ſuccis abhorrendis: & addit iis contritis incantationes Hecateïas & ſumit pullos amictus; & egreditur ex mediâ regiâ per turbam ferarum blandientium: & tendens ad Rhegium obverſum muris Zancleïs intrat aquas agitatas æſtibus; in quibus firmat pedes tanquam in duro littore, & fertur ſuper ultima maria ſiccis plantis. Exiguus erat gurges curvatus in arcus ſinuoſos, acceptum otium Scyllæ, quò ſe recipiebat à furore maris & caloris, cùm ſol erat intenſus in medio cœlo, & ſignabat breviſſimas umbras à capite. Dea antè inficit hunc gurgitem, atque fœdat venenis portenta & monſtra facientibus: in hunc immittit ſuccos expreſſos ex herbis nexilis; & demurmurat ter novies ære magico incantamentum obſcurum ambagum vocum inauditarum. Scylla adeſt, atque progreſſa erat uſque ad mediam ventrem, cùm videt ſua inguina deformari monſtris latrantibus: & primò non putans eas eſſe partes ſui corporis, & odiat, & repellit manibus ſuis, & metuit rictus rabidos canum. Verùm fugam rapit quos vitat: atque luſtrans in eorum ſimilium & ubertum & pedum, reperit terribilia ora canum hoc illiarum portium.

Ecce ego, cùm Dea ſim, nitidi cum filia Solis,
Carmine cùm tantùm, tantùm cùm gramine poſſim,
Ut tua ſim, voveo. Spernentem ſperne; ſequenti
Redde vices: unoque duas ulciſcere facto.
Talia tentanti, Priùs, inquit, in æquore frondes,
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ;
Soſpite quàm Scyllâ noſtri mutentur amores.
Indignata Dea eſt: & lædere quatenus ipſum
Non poterat, nec vellet amans; iraſcitur illi,
Quæ ſibi prælata eſt: Venerifque offenſa repulſâ,
Protinus horrendis infamia pabula ſuccis
Conterit; & tritis Hecateïa carmina miſcet:
Cœrulaque induitur velamina; perque ferarum
Agmen adulantum mediâ procedit ab aulâ:
Oppoſitumque petens contra Zancleïa ſaxa
Rhegion, ingreditur ferventes æſtibus undas:
In quibus, ut ſolidâ, ponit veſtigia, ripâ;
Summaque decurrit pedibus ſuper æquora ſiccis.
Parvus erat gurges curvos ſinuatus in arcus,
Grata quies Scyllæ: quò ſe referebat ab æſtu
Et maris & cœli, medio cùm plurimus orbe
Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras:
Hunc Dea prævitiat, portentiferiſque venenis
Inquinat. Huic fuſos latices radice nocenti
Spargit: & obſcurum verborum ambage novorum
Ter novies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit, mediâque tenus deſcenderat alvo;
Cùm ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit: ac primò non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitque, abigitque, timetque
Oro proterva canum. Sed quos fugit, attrahit unà
Et corpus quærens femorum, crurumque, pedumque,
Cerbereos rictus pro partibus invenit iliis.

*Statque canum rabies: ſubjectaque terga ferarum
Inguinibus truncis uteroque exſtante cohærent.*

Atque manet canum rabies, & terga jubdita ferarum junguntur inguinibus mutilatis atque ventri præminenti.

II. Flevit amans Glaucus; nimiùmque hoſtiliter uſæ
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco manſit; cùmque eſt data copia primùm,
In Circes odium ſociis ſpoliavit Ulyſſen.
Mox eadem Teucras fuerat merſura carinas;
Ni priùs in ſcopulum, qui nunc quoque ſaxeus exſtat,
Transformata foret. Scopulum quoque navita vitat.

II. *Glaucus amans flevit* Scyllæ *facum, atque vitavit conjugium Circes, uſæ nimis hoſtiliter viribus herbarum. Scylla in eodem gurgite manſit; & cùm primùm exacto oblata eſt, privavit Ulyſſem comitibus in edium Circes. Brevi eadem fuerat peritura naves Trojanas, niſi antè mutata fuiſſet in ſcopulum, qui nunc quoque ſaxeus eminet: navita etiam effugit ſcopulum.*

III. Hanc ubi Trojanæ remis avidamque Charybdin
Evicêre rates; cùm jam prope littus adeſſent
Auſonium, Libycas vento referuntur ad oras.
Excipit Ænean illic animoque, domoque,
Non bene diſcidium Phrygii latura mariti,
Sidonis: inque pyrâ ſacri ſub imagine factâ
Incubuit ferro: deceptaque decipit omnes.
Rurſus arenoſæ fugiens nova mœnia terræ,
Ad ſedemque Erycis, fidumque relatus Aceſten

III. *Poſtquam naves Trojanæ remis effugerunt hanc, atque rapacem Charybdin; cùm jam penè appuliſſent ad littus Italum, revehuntur vento ad littora Africæ.* Dido *Sidonia, non æquo animo paſſura divortium viri Trojani, illic accipit ante & hoſpitio Æneam: atque ſeje injecit in enſem ſuper rogo ſtructo ſub ſpecie ſacri; & eluſa omnes eluſit. Rurſus vitans recentes muros terræ arenoſæ, et revectus ad ſedes Erycis et fidelem Aceſten*

NOTÆ.

36. *Redde vices*] *Me pariter redama.*

Ib. *Duas*] *Scyllam, quæ amori non reſpondebat, deſerendo: Circe, quæ ejus deneganti, ſpem amoris injiciendo, ut eo torqueretur.*

Ib. *Facto*] Heinſius malit *pacto*, nuptiali ſcilicet.

37. *Priùs in æquore*] Antè rerum natura commutabitur, quàm ego ab amandâ Scyllâ deſiſtam.

43. *Pabula*] Gramina, herbæ.

44. *Hecateïa*] *Incantamenta ab Hecate, matre accepta.* Vid. lib. 7. 74.

45. *Cærula*] Pro *nigris* videtur poſita.

53. *Medio cùm*] Periphraſis eſt Meridiei.

59. *Fuſos*] *Succos dicit ex venenatis herbis expreſſos.* Alii, *preſſos.*

60. *Monſtris*] *Canibus atque lupis.*

65. *Cerbereos*] *Cerberi inferorum canis ſimiles*, hoc eſt, terribiles.

67. *Truncis*] *Quia in canes fuerunt mutata.*

71. *Circes*] Quam Scylla Ulyſſis amore teneri reſciverat.

Ibid. *Spoliavit*] Plurimos eorum in freto Siculo amiſiſſe Ulyſſem ſcripſit Homerus in Odyſſeâ M. 245.

72. *Teucras*] Æneæ, qui per fretum Siculum iter habebat.

73. *Scopulum*] Inde nata fabula, quòd procul videntibus promontorium appareat ex parte Italiæ ſpecie mulieris; ad cujus radices aqua, æſtu atque ventorum impetu alliſa, latrantium canum voces reddere videatur.

75. *Avidam*] Quia à latere Siciliæ mare vorticoſum eſt ex repulſu atque colliſione fluctuum, qui in oppoſitos ſcopulos Italiæ per vim ventorum irruerunt: quo efficitur, ut naves illic tranſeuntes *trahi* videantur, quæ *æſtu abripiuntur.*

77. *Libycas*] *Africanas:* In Africam nempe tempeſtate delatus ad Didonem Æneas pervenit quod ſuſè perſequutus eſt Maro, Lib. 1. Æn.

78. *Excipit*] Hiſtoriæ fidem non obſervat poëta, ſiquidem Æneas annos 286 vixit ante Didonem. Æneæ errores deſcribit poëta, ut commodè ad Pithecuſſam inſulam deſcendat, atque Cercopum metamorphoſin deſcribat.

79. *Non bene*] *Namque Æneâ profecto, ſeſe ipſa Dido, amoris impatientiâ, jugulavit.*

80. *Sidonis*] *Didonis, Sidone oriunda.*

Ib. *Sacri*] Quod pluribus perſequitur Maro, Æneid. 4.

81. *Deceptæ*] *Ab Æneâ, qui ſpem fecerat firmarum nuptiarum.*

Ib. *Decipit*] Neminem, namque ne quidem Annam ſororem fecit ſuæ necis conſciam:

*Non tamen Anna novis prætexere funera ſacris
Germanam credit: nec tantos mente furores
Concipit.* Virgil. Æn. 4.

82. *Arenoſæ*] *Libycæ*, ut Virgil. ait;

Littus arenoſum Libyæ———

83. *Sedem*] Siciliam, in quâ mons Eryx, ab Eryco filio Veneris ibi condito. Niſi Etymologia ſit Punica.

Ib. *Aceſten*] Qui *Trojano à ſanguine crêtus*, per Ejeſtam matrem, atque Segeſtæ imperium tenens quam ipſe condiderat, benigniſſimè antea hoſpitio Æneam exceperat.

Sacrum facit, atque veneratur sepulchrum patris: et solvit naves, quas Iris à Junone emissa prope cremaverat: atque præterit regnum Hippotadæ et terras fumantes sulphure calido, et cautes Sirenum Acheloïadum: et navis spoliata nauclero transit Inarimen, et Prochyten, et Pithecusas positas in monte infœcundo, appellatas nomine insolentium. Namque pater Deorum pertæsus dolos et perjuria, et facinora nationis fraudulentæ veterum Cercopum, transformavit homines in turpe animal: ut iidem possent videri similes atque dissimiles homini: atque coarctavit artus, et depressit nasum recurvum à fronte, et signavit vultus rugis anilibus: et misit in has sedes habentes tectum corpus tectum pilis subfuscis: quinetiam antè ademit usum vocis, & linguæ factæ execranda perjuria. Permissa tantùm facultatem querendi rauco stridore.

Sacrificat; tumulumque sui genitoris honorat.
Quasque rates Iris Junonia pœnè cremârat,
Solvit: & Hippotadæ regnum, terrasque calenti
Sulfure fumantes, Acheloïadumque relinquit
Sirenum scopulos. Orbataque præside pinus
Inarimen, Prochytenque legit, sterilique locatas
Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas.
Quippe Deûm genitor fraudem, & perjuria quondam
Cercopum exosus, gentisque admissa dolosæ;
In deforme viros animal mutavit: ut îdem
Dissimiles homini possent, similesque videri.
Membraque contraxit: naresque à fronte resimas
Contudit, & rugis peraravit anilibus ora.
Totaque velatos flaventi corpora villo
Misit in has sedes. Nec non priùs abstulit usum
Verborum, & natæ dira in perjuria linguæ.
Posse queri tantùm rauco stridore relinquit.

NOTÆ.

84. *Tumulum*] Namque patri in Siciliâ sepulto Æneas anniversarium sacrum instituerat: in cujus etiam honorem ludos Trojam celebrârunt; ut fusè à Marone hæc omnia narrantur. Æneid. 5.

85. *Iris*] Quæ *Junonis nuncia* matribus Trojanis suasit, ut ignem navibus injicerent, ne ulterius posset Æneas progredi, aut in Latio

Romanam condere gentem. Æn. 5.

86. *Hippotadæ*] *Æolus est Hippotæ Trojani filius* qui optimus princeps, atque astronomiæ peritissimus in Æoliis insulis imperavit, quæ inter Siciliam atque Italiam jacent; alio nomine dictæ *Vulcaniæ*.

Ib. *Terras*] Vulcani insulas dicit, *Liparam, Hieram, Strongylen.*

87. *Acheloïadum*] *Sirenes*, quæ *Achelöides* à patre *Acheloo* dictæ sunt, quarum descriptionem vide Metam. 7. v. 552. Tres fuerunt *Parthenope, Lysia, & Leucosia*; quæ in Sirenusis saxis, seu Pæstani sinûs insulis, sedem habuerunt.

88. *Præside*] *Palinuro*; quem somni Deus,

——Cum puppis parte revulsâ,
Cumque gubernaclo liquidas projecit in undas.

(ut habet Virgil. Æn. 5. sub finem) priusquam Sirenum scopulos esset prætervectus.

89. *Inarimen*] Insula est contra Campaniam, quæ & *Ænaria*, atque *Ischia* dicta est. Vox hæc *Inarime* à Virgilio videtur esse conficta: nam Homerus locutus de hâc insulâ dicit ἐν Ἀρίμοις. Sanè apud nullos ante Virgilium auctores legitur; post eum usurpata est statim ab Ovidio, Lucano, &c. quod ad conjecturam multum facit.

Ib. *Prochyten*] Alia est insula ab Inarime terræ motu divulsa; unde & nomen habuit; πρόχυσις namque est *Profundo*.

90. *Pithecusas*] Quæ urbs est in Pithecusâ, insulâ in Campano sinu supra Neapolim ad occasum; à Simiis, qui Græcis πίθηκοι dicuntur, sic appellata. Plinius scribit à figulinis *doliariorum* dictam esse: πίθος enim est *Dolium*.

91. *Quippe*] Insulæ Inarimes incolæ, ut habet Suidas, improbi erant impostores: in eis fratres duo Candulus & Atlas, quorum alter *staturâ*, alter *ingenio* dictus. Hi fidem Jovi datam cùm violâssent, omnes in *simios* mutati sunt.

65. *Resimas*] Ita emendavit Salmasius ad Solinum. Nam *resimus* ut *repandus* & *redundus* alibi apud nostrum.

IV. Has

IV. Has ubi præteriît, & Parthenopeïa dextrâ
Mœnia deseruit; lævâ de parte canori
Æolidæ tumulum, & loca fœta palustribus ulvis
Littora Cumarum, vivacisque antra Sibyllæ
Intrat: &, ut manes adeat per Averna paternos,
Orat. At illa diu vultus tellure moratos
Erexit: tandemque Deo furibunda recepto,
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cujus
Dextera per ferrum, pietas spectata per ignes.
Pone tamen, Trojane, metum: potiere petitis:
Elysiasque domos, & regna novissima mundi
Me duce cognosces, simulachraque cara parentis.
Invia virtuti nulla est via. Dixit: & auro
Fulgentem ramum silvâ Junonis Avernæ
Monstravit: jussitque suo divellere trunco.
Paruit Æneas: & formidabilis Orci
Vidit opes, atavosque suos, umbramque senilem
Magnanimi Anchisæ: didicit quoque jura locorum;
Quæque novis essent adeunda pericula bellis.

IV. *Postquam has reliquit, atque prætèrit à dextrâ mûros Parthenopeïos, adit à parte sinistrâ sepulchrum Æolidæ tubicinis & littora Cumarum loca consita ulvis palustribus, atque speluncas vivacis Sibyllæ, & precatur ut veniat ad Manes paternos per Averna. At illa sustulit oculos diu affixos terræ; & denique turbata Deo admisso, Ingentia poscis, inquit, vir rebus gestis clarissime, cujus dextra probatâ est per ensem, pietas per flammas. Omitte tamen timorem, Trojane; fruëris votis, & me duce vises sedes Elysias, & regna ultima mundi, & dilectam imaginem genitoris. Nulla est via inaccessa virtuti, ait; atque ostendit ramum in silvâ Deæ Inferorûm, splendentem auro: & imperavit diripere suo stipite. Æneas obsequutus est, & intuitus est divitias tremendi Plutonis, & majores suos, & manes veteres generosi Anchisæ: edoctus est etiam jura locorum, & quæ discrimina essent subeunda novis bellis.*

NOTÆ.

101. *Parthenopeïa*] *Neapolis est, à Parthenope Sirene ibi sepulta sic dicta.*

103. *Æolidæ*] Misenum dicit Æoli filium,

——Quo non præstantior alter,
Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.

ut Virgil. Æn. 6. Unde etiam promontorium dict. *Misenum.*

104. *Cumarum*] *Cumæ* urbs Campaniæ antiquissima.

Ib. *Vivacis*] Quæ vixit 700 annos, ut postea dicetur, ver. 164. Sibyllæ erant à veteribus nuncupatæ, vel ab auctus Delphidis nomine, vel à consiliis Deorum denunciandis: Σιοὺς enim Deos, & consilium βουλὴν appellabant Æoles. Aliis quasi Διὸς βουλὴ Deo plena.

104. *Sibyllæ*] Cumæam dicit, quæ inter decem à Lactantio recensitas, novem oraculorum voluminibus, quæ Tarquinio Prisco obtulit, maximè celebris.

Ib. *Manes paternos*] Animam Anchisæ patris.

Ib. *Averna*] *Avernus* in singular, seu *Averna* in plur. lacus fuit non longè à Puteolano Campaniæ sinu, profundissimus, cinctus olim inaccessis silvis, atque præruptis collibus: quî ex re, cùmque insuper totus ille terræ tractus cavernosus, sulfure atque bitumine abundans esset, maximè factum, ut Latini poetæ hâc etiam in Inferos descensum patere scripserint.

107. *Deo*] *Apolline.*

111. *Elysias*] Elysium, campi Elysii, aut domus Elysiæ, sedes fuerunt beatorum apud inferos, ex poëtarum maximè, atque ethnicorum sententiâ: ubi omnis generis voluptatibus securi post mortem fruerentur.

Ib. *Novissima*] Ima, id est, inferos. *Supremum enim* mundi regnum est cœlum; *medium* terra cum aquis: *ultimum*, inferi.

114. *Junonis avernæ*] Proserpinæ. Juxta Avernum fuit sylva Plutoni & Proserpinæ dicata.

115. *Divellere*] Ut ramum, munus Proserpinæ deferat.

116. *Orci*] Plutonem dicit, qui diversis de causis diversa etiam habuit nomina, quæ passim ex lexicis licet cognoscere.

117. *Opes*] Divitiarum namque Deus est Plutus.

118. *Jura*] Quique adeò hîc aut illîc essent, plecterentur, aut oblectarentur, &c. Quæ fusè persequitur Virgil. Æn. 6.

119. *Novis*] Quæ adversus Turnum præsertim gessit Æneas.

Inde regrediens averſi viâ cum duce Cumæâ defeſſus decipit laborem colloquio. Et dum iter facit tremendum per obſcuram lucem; Seu, inquit, tu es Dea propitia, ſeu Dîs dilectiſſima, eris ſemper mihi tunquam Dea: & agnoſcam me vivere ex tuo beneficio, quæ voluiſti me viſere ſedes mortis, quæ voluiſti me effugere ſedes conſpectæ mortis. Pro quibus beneficiis ſublatus ad oras ſuperas tibi ponam delubra, tibi præbebo cultum thuris. Sibylla reſpicit hunc, & ſuſpiriis ex imo pectore ductis, Neque, inquit, Dea ſum: neque honora caput humanum ſacro thure. Neve peccet ignorantiâ, vita æterna mihi præberetur ſine fine, ſi mea virginitas fuiſſet permiſſa Apollini amanti. Quamdiu tamen hanc ſperat, quamdiu optat me antè captare muneribus; Diſpice, inquit, puella Cumæa, quid voveas, frueris tuis votis. Ego monſtrans cumulum arenæ correptæ, inſciens petivi tot mibi annos evenire, quot pulvis haberet atomos. Oblita ſum vovere etiam continuò annos juveniles. Ille tamen mihi offerebat etiam juventutem illabatam ſi paterer concubitum. Permaneo cœlebs, dono Apollinis neglecto. Verùm jam anni lætiores præterierunt; & triſtis ſenectus venit paſſu tremulo, quæ diu eſt ferenda. Nam jam cernis mihi ſeptem ſæcula præterita: reſtat adſpicere tercentum meſſes, & tercentum vindemias, ut impleam numerum arenæ. Dies erit, cùm diuturnitas temporis reddet me exiguam de tanto corpore et artus exhauſti ſenectute redigantur ad minimum parvulus: neque videbor dilecta, neque grata fuiſſe Deo. Apollo etiam ipſe forte non cognoſcet, vel inficiabitur ſe noſtro amore correptum fuiſſe. Uſque adeò dicar mutata: neque cuiquam conſpiciendæ, cognoſcar tamen voce. Fata mihi relinquent vocem.

Inde ferens laſſos averſo tramite paſſus, 120
Cum duce Cumæâ fallit ſermone laborem.
Dumq; iter horrendum per opaca crepuſcula carpit;
Seu Dea tu præſens, ſeu Dîs gratiſſima, dixit;
Numinis inſtar eris ſemper mihi; meque fatebor
Muneris eſſe tui; quæ me loca mortis adire, 125
Quæ loca me viſæ voluiſti evadere mortis.
Pro quibus aërias meritis avectus ad auras
Templa tibi ſtatuam; tribuam tibi thuris honorem.
Reſpicit hunc vates, & ſuſpiratibus hauſtis,
Nec Dea ſum, dixit; nec ſacri thuris honore 130
Humanum dignare caput. Neu neſcius erres;
Lux æterna mihi, carituraque fine dabatur,
Si mea virginitas Phæbo patuiſſet amanti.
Dum tamen hanc ſperat, dum præcorrumpere donis
Me cupit; Elige, ait virgo Cumæa, quid optes: 135
Optatis potiere tuis. Ego pulveris hauſti
Oſtendens cumulum, quot, haberet corpora pulvis,
Tot mihi natales contingere vana rogavi.
Excidit optarem juvenes quoque protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat, æternamq; juventam, 140
Si Venerem paterer. Contempto munere Phœbi
Innuba permaneo. Sed jam felicior ætas
Terga dedit, tremuloque gradu venit ægra ſenectus;
Quæ patienda diu eſt. Nam jam mihi ſæcula ſeptem
Acta vides; ſupereſt, numeros ut pulveris æquem,
Tercentum meſſes, tercentum muſta videre. 146
Tempus erit, cùm me de tanto corpore parvam
Longa dies faciat: conſumtaque membra ſenectâ
Ad minimum redigantur onus. Nec amata videbor,
Nec placuiſſe Deo. Phœbus quoque forſitan ipſe
Vel non agnoſcet, vel dilexiſſe negabit. 151
Uſque adeò mutata ferar: nullique videndæ,
Voce tamen noſcar. Vocem mihi fata relinquent.

NOTÆ.

120. *Averſo*] Cùm rurſus ad ſuperas auras Æneas atque Sibylla redirent.

122. *Crepuſcula*] Id eſt, *per lucem dubiam*, qualem decet eſſe apud inferos.

124. *Numinis*] Hæc omnia adumbrata ſunt ex Virg. Æn. lib. 6.

132. *Lux æterna*] Immortalitatis: quam caſtitatis diſpendio noluit Sibylla conſequi.

136. *Excidit*] Animo ſc. hoc eſt, oblita ſum.

142. *Felicior ætas*] Juvenilis.

143. *Tremulo*] Immò maximè feſtino venit, ſed tremula eſt ipſa ſenectus.

153. *Vôce*] Vocem faſtidiam intelligit, ut indicet, ſe facultatem vaticinandi cum corporis modo non amiſſuram.

V. Talia

V. Talia convexum per iter memorante Sibyllâ,
Sedibus Euboïcam Stygiis emergit in urbem 155
Troïus Æneas: ſacriſque è more litatis,
Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hîc quoque ſubſtiterat poſt tædia longa laborum
Neritius Macareus, comes experientis Ulyſſei;
Deſertum quondam mediis qui rupibus Ætnæ 160
Noſcit Achæmeniden: improviſoque repertum
Vivere miratus, Quis te caſuſve, deuſve
Servat, Achæmenide? Cur, inquit, barbara Grajum
Prora vehit? petitur veſtrâ quæ terra carinâ?
Talia quærenti, jam non hirſutus amictu, 165
Jam ſuus, & ſpinis conſerto tegmine nullis,
Fatur Achæmenides: Iterum Polyphemon & illos
Aſpiciam fluidos humano ſanguine rictus;
Hàc mihi ſi potior domus eſt Ithaceque carinâ;
Si minùs Æneam veneror genitore. Nec unquam 170
Eſſe ſatis potero, præſtem licet omnia, gratus.
Quod loquor, & ſpiro; cœlumque, & ſidera Solis
Reſpicio, (Poſſimne ingratus, & immemor eſſe?)
Ille dedit; quòd non anima hæc Cyclopis in ora
Venit: & ut lumen jam nunc vitale relinquam; 175
Aut tumulo, aut certe non illâ condar in alvo.

V. Sibyllâ talia referente per trâmitem arduum, Æneas Phrygius prodit in urbem Euboïcam ex locis inferis: & ſacrificiis feliciter abſolutis ſecundum ritus, pervenit ad oras nondum habentes nomen nutricis. Aliquantum Macareus Neritius, ſocius perſpicacis Ulyſſis, hîc etiam requieverat poſt longa tædia laborum; qui agnoſcit Achæmenidem olim deſtitutum in mediis cautibus Ætnæ: & ſtupens quòd ex improviſo reſtitutus in vivis eſſet. Quæ fortuna, inquit, vel quis Deus te cuſtodit, Achæmenide? quamobrem navis Phrygia habet Græcum? quæ tellus quæritur veſtrâ navi? Achæmenides nunc non hiſpidus veſtitu, nunc ſui juris, & veſte nullis ſpinis obſitâ talia refert petenti; Utinam videam denuo Polyphemum, atque illud os fluens ſanguine humano: ſi vel Ithaca eſt mihi cârior domus hâc nave, ſi minùs habeo Æneam quam patrem: neque unquam poſſum eſſe ſatis memor, quamvis faciam omnia. Ex ejus beneficio ſit quod verba facio, & vivo, & intueor cœlum & ſolem; quòd hæc anima non data eſt in victus Cyclopis (peſſimne ille immemor & ingratus?) & quamquam jam nunc deſeram lumen vitale, aut conſpicar non pulchram, aut certè non illius ventrem.

NOTÆ.

154. *Convexum*] *Aſperſu arduum.*

155. *Euboïcam*] *Cumas* Chalcidenſium coloniam: Chalcis enim Eubœæ fuit civitas.

Ib. *Stygiis*] *Inferis: à* Styge inferorum palude.

156. *Litatis*] *Feliciter peractis.*

157. *Nutricis*] *Cajetæ:* quæ ibi ſepulta promontorio atque urbi nomen dedit, in ei Neapolitani regni parte, quæ hodie *Terra di Lavoro* dicitur. Quanquam aliunde alii nominis iſtius rationem deducant.

159. *Neritius*] *Ithacenſis:* fuit namque Neritus mons Ithacæ Ulyſſis Patriæ. Hujus autem Macarei meritò ab ipſo poſtmodum notices hiſtoriam.

161. *Achæmeniden*] Ulyſſis ſocius, Polyphemi Cyclopis timore in Sicilia ab Ulyſſe relictus, qui mox caſus ſuos Macareo patenti narrabit.

163. *Barbara*] *Trojana* navis: nam Græci cæteros omnes vocabant *Barbaros.*

Ib. *Grajum*] Miratur Macareus Achæmenidem Græcum, Ulyſſique comitem cum Trojanis noſtris navigare.

165. *Hirſutus*] Qualem optimè deſcribit Maro; quem vide, *Æn.* 3. ſub finem.

166. *Jam ſuus*] Jam liber & ſui juris: cum antea Polyphemi potiùs mactandâ victima ibi videretur.

Ib. *Nullus*] Cùm priùs, dum in domûs latitaret, lacera & ſpinis hiſpida veſtis eſſet;

168. *Aſpiciam*] Miſerè peream Polyphemi redditus antro, ante quàm illa hæc ſibi Æneæ conditio potior ſit, quam illa ſuo Ulyſſi. Se enim gratum erga Æneam oſtendit Achæmenides.

169. *Illâ*] *Quâ nunc vehor*, (i. e.) *Æneâ.*

Quid

Quid tum mihi fuit consilii (nisi si pavor admit omnem sensum & consilium) cùm destitutus prospexi vox prævehum vastas maria? Subiit vos ferari: verùm metui me detegere hosti: vociferatio Ulyssis propemodum etiam obstitit vestræ navi. Aspexi, cùm rupe direptâ jecit in medios fluctus saxum ingens. Aspexi projicientem iterum ingentes lapides brachio gigantco, tanquam impulsi essent viribus torrentis. Atque metui, ne saxum vel unda obruerent navem, immemor me jam non esse in illâ. Postquam autem fuga vos seduxit à violentâ nece, ille quidem rabiosus excurrit per totam Ætnam, atque protensâ manu explorat arbores, & privatus oculo impingit in saxa, atque porrigens in æquor incertos infectos sanie, detestatur nationem Græcam, O etiam dicit, si qua fides mihi, reddat Ulyssen, vel aliquem ex comitibus, in quem mea ira exæstuat, cujus laniem præcordia, cujus sanguis mihi irriget fauces, & membra fracta trementi sub dentibus, quàm nullum, vel parvum videretur mihi dispendium oculi effossi! Sæva hæc & plura dixit: pallidus metus me invasit, qui cernerem faciem etiamnum fluentem sanguine, & truculentas manus, & circulum orbatum oculo, & artus, & barbam squallentem sanguine humano. Mors erat præ oculis, illa tamen minorum erat malorum. Atque cogitabam illum modò correpturum me, jam jam deterbaturum mea præcordia in sua: & species illius temporis manebat in animo, quò intentus sum duo corpora meorum sodalium ter quater alidi solo: super quæ ipse insultans, tanquam hispidus leo,

Quid mihi tunc animi (nisi si timor abstulit omnem
Sensum, animumq;) fuit; cùm vos petere alta relictus
Æquora prospexi? volui inclamare; sed hosti
Prodereme timui: vestræ quoque clamor Ulyssis
Penè rati nocuit. Vidi, cùm monte revulso
Immanem scopulum mediàs permisit in undas.
Vidi iterum, veluti tormenti viribus acta,
Vasta giganteo jaculantem saxa lacerto.
Et, ne deprimeret fluctusve, lapisve carinam,
Pertimui; jam me non esse oblitus in illâ.
Ut verò fuga vos ab acerbâ morte removit;
Ille quidem totam fremebundus obambulat Ætnam,
Prætentatque manu silvas; & luminis orbus
Rupibus incursat: fœdataque brachia tabo
In mare protendens, gentem exsecratur Achivam.
Atque ait: O si quis referat mihi casus Ulyssen,
Aut aliquem è sociis, in quem mea sæviat ira,
Viscera cujus edam, cujus viventia dextrâ
Membra meâ laniem, cujus mihi sanguis inundet
Guttur, & elisi trepident sub dentibus artus;
Quàm nullum, aut leve sit damnum mihi lucis ademptæ!
Hæc, & plura ferox. Me luridus occupat horror,
Spectantem vultus etiamnum cæde madentes,
Crudelesque manus, & inanem luminis orbem,
Membraq; & humano concretam sanguine barbam.
Morserat ante oculos; minimum tamen illa malorum.
Et jam prênsurum, jam jam mea viscera rebar
In sua mersurum: mentique hærebat imago
Temporis illius, quô vidi bina meorum
Ter quater affligi sociorum corpora terræ.
Quæ super ipse jacens, hirsuti more leonis,

NOTÆ.

186. *Clamor*] Ad illud alludit, quod apud Homerum fingitur Odyss. 9. ubi Ulysses navi profugiens, Polyphemum clamando atque indicando quinam ipse verè esset, qui se prius *neminem* dixerat, in sese irritat. Quare, ingentis saxi jactu, penè & ipse & tota navis ab eodem Polyphemo oppressa est.

186. *Obstitit*] Hinc maximus Achæmenidis in suos illustratur affectus.

189. *Prætentat*] Cæcorum more, aut eorum qui per tenebras ambulant.

198. *Luridus*] Qui luridos atque livore pallentes efficit.

profundebat in ventris voraginem præ vidi, & carnes, & ossa, expressis medullis & membra semivora. Horror me corripuit. Tristis eram atque exsanguis, aspiciens manducantem, & ejicientem victu esca sanguinolentas, & vomentem partes vino immistas: credebam ejusmodi sortem manere me infelicem. Atque latitans per multos dies, & tremens ad omnem metum, pavens & optans mori, fugans famem glandibus, & gramine misto foliis, solus, egenus, sine spe, traditus morti & supplicio, post longum tempus non longè vid. navem, atque gestu indicavi me cupidum esse discedendi, & excurri ad litus; commovi etiam nautas; & navis Trojana recipit Græcum. Tu etiam, durissime sociorum, extorne tuam sortem, & duris, & agminis, quod tecum commissum est Pelago.

Visceraque, & carnes, oblisisque ossa medullis,
Semianimesque artus avidam condebat in alvum.
Metu memor invasit. Stabam sine sanguine mœstus;
Mandentemque videns, ejectantemque cruentas
Ore dapes, & frusta mero glomerata vomentem:
Talia fingebam misero mihi fata parari.
Perque dies multos latitans: omnemque tremiscens
Ad strepitum, mortemque timens, cupidusque moriri,
Glande famem pellens, & mistâ frondibus herbâ,
Solus, inops, exspes, leto pœnæque relictus,
Haud procul adspexi longo post tempore navim:
Oravique fugam gestu, ad littusque cucurri;
Et movi, Graiumque ratis Trojana recepit.
Tu quoque pande tuos, comitum gratissime, casus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum credita ponto est.
Æolon ille refert Tusco regnare profundo;
Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
Quos bovis inclusos tergo, memorabile munus,
Dulichium sumsisse ducem: flatuque secundo
Lucibus isse novem, & terram aspexisse petitam:
Proxima post nonam cùm sese Aurora moveret,
Invidiâ socios prædæque cupidine dictos,
Esse ratos aurum, demsisse ligamina ventis:
Cum quibus ille retro, per quas modò venerat undas,
Æoliique ratem portus reperisse tyranni.
Inde Lami veterem Læstrygonis, inquit, in urbem

Ille narrat quomodo Æolus Hippotæ filius, retinuerit ventos carcere, & imperium habuerit in Tuscum mare; quos ventos coactis in pelle Tauri duæ Dulichius ab Æolo accepit, donum magnificum: atque progressum esse novem diebus vento prospero, & mirum esse terram desideratam, cùm Aurora decima sese exhiberet, comites impulsos invidiâ, & cupidine prædæ, putantes utri esse inclusum aurum, dissolvisse ventos; cum quibus retrocessisse per quas, per quas modò venerat, atque navem rediisse ad portas regis Æolii, Inde, ait, venimus in antiquam urbem Lami Læstrygonis.

NOTÆ.

211. *Ejectantem*] *Eructantem* Heins. Ita enim Virg. de hâc re, *famem eructans*, &c.

215. *Moriri*] Secundum quartam conjugationem verbum inflexit, quod sæpius secundum tertiam invenitur. *Mori* insuper pro *morienti* positum, syntaxi Græcâ.

219. *Fugam*] Ge tu indicavit se miserum ibi relictum atque in navem percupere recipi.

220. *Graium*] Ut hinc Æneæ, aut certè poëtæ humanitas fit maximè conspicua, qui hostem miserâ atque periculis liberat.

221. *Tu quoque*] O Macareu.

223. *Tuo*] *In mare Tuscum, ubi Æoliæ insulas sitas esse vidimus, imperium tenere.*

224. *Hippotaden*] Filium Jovis ex Acestâ quæ Hippotæ Trojani filia.

225. *Inclusos*] Æolo ea potestas data est, quòd certissimè ventorum tempora atque impetûm cognosceret, aliisque indicaret.

226. *Dulichium ducem*] Ulyssem, qui ita dictus est à Dulichio, ubi regnavit.

223. *Lami*] Neptuni filius, antiquissimus rex Læstrygonum, qui fuerunt populi feritate famosi, in ultimo Italiæ habitantes. Ad eos cùm venisset Ulysses, Anthiphates regnabat, à quo nonnullis & navibus & sociis fuit spoliatus. *Formarum dicitur mœnia tenuisse late Tyrannus*, in Campaniâ, ut ait Hor.

Antiphates imperium tenebat in illâ regione. Ego sum missus ad hunc, duobus comitantibus, & vix servati sumus ego & locius meus fugâ: tertius ex nobis maclefecit victus impios Læstrygonis Antiphatæ suo sanguine. Antiphates persequitur fugientes, & convocat multitudinem Læstrygonum. *Conveniant & sine intermissione jactant lapides & arbores: atque obruunt viros, obruunt naves. Una tamen elapsa est, quæ ferebat nos atque ipsum Ulyssem. Parte comitum amissâ, indignantes & multa conquesti devenimus ad illas terras, quas vides hinc procul: aspice, hinc tibi est procul cernenda insula à me conspecta. Tuque, ô æquissime Trojanorum, fili Deæ, neque enim finito bello appellandus es hostis, ô Ænea) hortor, vita littora Circes. Nos etiam nave vinctâ in littora Circæa, non oblìti Antiphatæ, & Cyclopis valde crudelis, noluimus ire, atque intrare domos incognitas, Delecti fuimus sorte. Sors misit me atque fidelem Politen, & unà Eurylecum, & Elpenorum nimis ebriosum, cum octodecim sodalibus ad urbem Circæam. Ad quam statim atque pervenimus, & stetimus ad limen domûs, mille lupi, atque ursæ & leænæ mistæ lupis incusserunt timorem occursu suo: sed nulla metuenda, nullaque erat impactura plagam nostro corpori. Quinetiam agitaverunt adulantes caudas per aërem atque, adhærentes prosequuntur nostra vestigia, donec ministræ nos excipiunt & deducunt ad dominam per aulas marmoreis tegmentis circumstratas. Illa sedet in pulchro secessu super solio conspicuo; & tecta tallâ splendenti, circumvelatur insuper veste auratâ.*

Venimus. Antiphates terrâ regnabat in illâ.
Missus ad hunc ego sum, numero comitante duorum:
Vixque fugâ quæsita salus comitique, mihique.
Tertius è nobis Læstrygonis impia tinxit
Ora cruore suo: fugientibus instat & agmen
Concitat Antiphates. Coëunt, & saxa trabesque
Continuant; merguntque viros, merguntque carinas:
Una tamen, quæ nos, ipsumque vehebat Ulyssen,
Effugit. Amissâ sociorum parte dolentes,
Multaque conquesti terris allabimur illis,
Quas procul hinc cernis. Procul hinc tibi (cerne) videnda est
Insula, visa mihi. Tuque, ô justissime Troûm
Nate Deâ (neque enim finito Marte vocandus
Hostis es, Ænea) moneo, fuge littora Circes.
Nos quoque Circæo religatâ in littore pinu
Antiphatæ memores, immansuetique Cyclopis,
Ire negabamus, & tecta ignota subire.
Sorte sumus lecti. Sors me, fidumque Politen,
Eurylochumque simul, nimiique Elpenora vini,
Bisque novem socios Circæa ad mœnia misit.
Quæ simul attigimus, stetimusque in limine tecti:
Mille lupi, mistæque lupis ursæque, leæque
Occursu fecêre metum: sed nulla timenda,
Nullaque erat nostro factura in corpore vulnus.
Quinetiam blandas movêre per aëra caudas,
Nostraque adulantes comitant vestigia: donec
Excipiunt famulæ, perque atria marmore tecta
Ad dominam ducunt. Pulchro sedit illa recessu,
Solenni solio; pallamque induta nitentem,
Insuper aurato circumvelatur amictu.

NOTÆ.

233. *In urbem venimus*] Quæ postea *Formiæ* dictæ sunt, Δάμου αἶπυ πτολίεθρον, Homer.

234. *Antiphates*] Crudelissimus fuit Anthropophagus ex Lami posteris.

214. *Quas*] *Circæum* promontorium digito ostendebat Macareus olim insulam, nunc continenti junctum, ut patet ex Virgil. Æn. 7. Situm est autem in Latii extremâ orâ, ortum versus: atque ibi urbs fuit *Circæa*, à Circe sic dicta.

Ibid. *Procul videnda*] Neque enim tutum est accedere propiùs.

252. *Nimique*] Al. *nimiùmque*. Nil. muta. Sic Horat. *Multi Damalis meri*. Idem tamen dixit *nimium meri Hyæum*. lib. 2. Ode 12.

253. *Bisque*] Homerus viginti duos præter Eurylochum memorat, Odyss. K, 208.

Ner-

Nereïdes missæ puellis, quæ nullas trahunt lanas agitatis digitis, neque ducunt fila sequacia, herbas in ordinem ponunt, atque discernunt in quasitios flores confusè positos, atque gramina distincta coloribus. Ipsa etiam in simili opere se exercet: ipse etiam novit, quæ sit virtus cujusque herbæ, quæ sit usus conjunctarum; atque jubet dejecti gramina ponderata. Postquam illas nos intuita est, salute obviâ atque redditâ extollavit facium, & nobis ad omnia sua votis nostris benigne respondet. Atque omissâ cunctatione, imperat mihi grana hordei tosti, & mella, & copiam vini, cum lacte coagulato: & admiscet succos, qui clam sint sub hâc dulcedine. Sumimus pocula exhibita manu execrabili. Quæ statim atque siti compulsi bibimus ore sicco, & Dea crudelis attigit extremos capillos baculo; (Pudet mi, sed tamen narrabo) cœpi aper fieri & grunire, atque jam non posse verba facere: loco vocum proferre raucum murmur; & delabi in solum totâ facie: atque versus meum os mutari in rictum curvi rostri, colla extantibus carnibus tumida fieri: & quæ parte pocula à me accepta fuerant, illâ figurari vestigia. Et (tantùm valuerant medicinæ) cum sensu conscio solii stabulo: atque adverto me unicum Eurylochum in porcum non fuisse mutatum: unicus evasit exhibita pocula. Quæ nisi effugisset, esset nunc etiam eorum unus, qui mutati erant in pecudes setigeras: Neque Ulysses certior socius tanti exitii ab illo ultus esset Circen. Cyllenius pacis conciliator illi dederat florem candidum: Dii appellant Moly. Altur radice atrâ. Ille securus ea, atque simul documentis cœlestibus subit domum Circes: atque illectus ad dolosa

Nereïdes, Nymphæque simul, quæ vellera motis
Nulla trahunt digitis, nec fila sequentia ducunt,
Gramina disponunt; sparsosque sine ordine flores
Secernunt calathis, variasque coloribus herbas.
Ipsa, quod hæ faciunt, opus exigit: ipsa, quid usus
Quoque sit in folio, quæ sit concordia mistis,
Novit: & advertens pensas examinat herbas.
Hæc ubi nos vidit, dictâ acceptâque salute,
Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
Nec mora; misceri tosti jubet hordea grani,
Mellaque, vimque meri, cum lacte coagula passo;
Quique sub hâc lateant furtim dulcedine, succos
Adjicit. Accipimus sacrâ data pocula dextrâ.
Quæ simul arenti sitientes hausimus ore,
Et tetigit summos virgâ Dea dira capillos;
(Est pudet, & referam) setis horrescere cœpi,
Nec jam posse loqui; pro verbis edere raucum
Murmur; & in terram toto procumbere vultu:
Osque meum sensi pando occalescere rostro:
Colla tumere toris: & quâ modò pocula parte
Sumta mihi fuerant, illâ vestigia feci.
Cumque eadem passis (tantùm medicamina possunt)
Claudor harâ: solumque suis caruisse figurâ
Vidimus Eurylochum: solus data pocula fugit.
Quæ nisi vitâsset, pecoris pars una maneret
Nunc quoque setigeri. Nec tantæ cladis ab illo
Certior ad Circen ultor veniisset Ulysses.
Pacifer huic dederat florem Cyllenius album,
Moly vocant Superi. Nigrâ radice tenetur.
Tutus eo, monitisque simul cœlestibus intrat
Ille domum Circes: & ad invidiosa vocatus

NOTÆ.

270. *Pensas*] Num Pharmaca, nisi ponderentur, rectè componi non possunt.

272. *Diffudit*] Opponitur τὸ contrahere.

283. *Parte*] *Manus, quibus mihi pocula sumpsirat: in crura anteriora vertit.*

291. *Cyllenius*] *Mercurius est, à Cyllene Arcadiæ monte, ubi educatus erat; qui Moly* reperisse dicitur Homero.

291. *Florem*] Ῥίζῃ μὲν μῶλυ μιν ἔσχε, γάλακτι δὲ λευκότερον. Μάλυ δέ μιν καλέουσι θεοί. Homer. Odyss. 10. v. 304. Scribunt quidam hanc herbam Mercurio Ulyssi datam, tanquam amuletum adversus veneficia præstantissimum. Alii φυτὸν, alii ἀνθρώπου interpretantur.

Po-

pocula, repulit illam *nitentem tangere comam baculo, & prohibuit tremorem evaginato gladio. Inde fides* inita est, *& dextræ junctæ: atque admissus in lectum petit in præmium connubii, ut restituat corpora comitum* pristinæ figuræ.

VI. *Irrigamur fucis melioribus graminis innoxii: atque nobis percutitur caput ictu virgæ conversæ, & voces contrariæ vocibus prolatis proferuntur. Quò magis illa cantat, eò magis timur sublati ex terrâ, & genua decidunt, & fissura dejecit pedes bifidos. Humeri redduntur, brachia submittuntur lacertis. Nos lachrymantes amplectimur illum lachrymantem, atque manibus usi sumus in ejus dictis; neque protulimus ullas voces priores, quam significantes nos fore memores tanti beneficii. Ter mansimus per annum: & cùm tam diu adfuerim, vidi pluruma, audivi plurima auribus. Audivi hæc etiam cum plurimis, quæ una ex quatuor ancillis institutis ad ejus mensam fecit: nubiclam nactus est: itaque, dum Circe sola est cum meo duce, ita mihi, monstrat statuam recens sculptam ex candido marmore, ferentem picum in vertice collocatum in fascello, atque ornatum variis sertis. Cum exquisivero & cognovero rem, quisnam is esset, & quamobrem coleretur in templo sacro quare gereret hanc avem, rogo, inquit, Æmonian: atque hanc cognosse, quæ sit potestas mea dominæ. Tu attentum præbe animum: facta sum mihi.*

VII. *Picus filius Saturni rex fuit terræ Latii, studiosus equorum genere rum. Pulchritudo erat viro, qualem vides. Pulcra sanè spectare pulchritudinem, atque laudare verum* Pici formam ea quæ *à simulachro* illo exhibebat. *Animus simus erat pulchritudini: neque adhuc formæ secundum vidisse quater tertium sequentem in Græcia Elide.*

Pocula conantem virgâ mulcere capillos
Reppulit; & strictò pavidam deterruit ense.
Inde fides, dextræque datæ: thalamoque receptus
Conjugii dotem sociorum corpora poscit.
VI. Spargimur innocuæ succis melioribus herbæ;
Percutimurque caput conversæ verbere virgæ: 300
Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
Quò magìs illa canit, magìs hoc tellure levati
Erigimur: fetæque cadunt, bifidosque relinquit
Rima pedes. Redeunt humeri: subjecta lacertis
Brachia sunt. Flentem flentes amplectimur illum,
Hæremusque ducis collo: nec verba locuti 306
Ulla priora sumus, quàm nos testantia gratos.
Annua nos illìc tenuit mora: multaque præsens
Tempore tam longo vidi, multa auribus hausi.
Hoc quoque cum multis, quod clam mihi rettulit una 310
Quatuor è famulis, ad talia sacra paratis.
Cum duce namque meo Circe dum sola moratur,
Illa mihi niveo factum de marmore signum
Ostendit, juvenile, gerens in vertice picum,
Æde sacrâ positum, multisque insigne coronis. 315
Quis foret, et quare sacrâ coleretur in ædc,
Cur hanc ferret avem, quærenti, & scire volenti,
Accipe, ait, Macareu: dominæque potentia quæ sit,
Hinc quoque disce, meæ. Tu dictis adjice mentem.
VII. Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris 320
Rex fuit, utilium bello studiosus equorum.
Forma viro, quam cernis, erat. Licet ipse decorem
Aspicias, fictâque probes ab imagine veram.
Par animus formæ. Nec adhuc spectâsse per annos
Quinquennem poterat Graiâ quater Elide pugnam.

NOTÆ.

311. *Quatuor famulis*] Ancillas quidam exponunt quatuor anni temperiates, alii elementa quatuor; ipsam Circen interpretantur mixtionem, et alterationem diversarum rerum, unde generentur omnia, beneficio Solis, cujus filia fuit Circe.

322. *Quem*] *Statuam & signum Pici fuisse.*

324. *Nec adhuc*] Nondum natum fuisse illi annos.

325. *Elidi*] Quæ regio est Peloponnesi, in qua Pisa seu Olympia ad Alphæum fluvium, ubi ludi Olympici quinto quoque anno celebrati sunt.

ille formæ suæ venustate in amorem illexit. Dryadas vates in collibus Latinis: Naïades Deæ aquaticæ, quas Tiberis, & quas atque Numici, & quas aquæ Anienis, & Almo brevissimus carjus, & Narcoler habuit & Farfarus præbens gratam umbram, & quæ frequentant regnum memoratæ Dianæ Scythicæ, & stagna proxima, illum capiebant. Ille tamen, contemptis cæteris, amat unam Nymphan, quam Venilia dicitur peperisse olim Jano Iönio in monte Palatino. Postquam hæc præstans quidem formâ, sed præstantior peritiâ cantandi: ex quo vocatus est Camens; primùm pervenit ad ætatem nubilem, data ei Pico Laurenti qui omnibus erat præfatus. Conjuxerat attrahere arbores & lapides, & delinire feras, & sistere suo cantu longos fluvios, & corripere aves fugaces. Quæ dum modulatur versus voce muliebri. Picus prodierat domâ in campos Laurentes percussurus apros ibi versatos: atque equo insidebat generosi, & gerebat sinistrâ duo venabula, collectam habens chlamydem purpuream fibulâ aureâ.

Ille suos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina Naïades, quas Albula, quasque Numici,
Quasque Anienis aquæ, cursuque brevissimus Almo,
Narq; tulit præceps, & amœnæ Farfarus umbræ; 330
Quæque colunt Scythicæ regnum nemorale Dianæ,
Finitimosque lacus. Spretis tamen omnibus unam
Ille fovet Nymphen, quam quondam in colle Palatî
Dicitur Iönio peperisse Venilia Jano.
Hæc, ubi nubilibus primùm maturuit annis, 335
Præposito cunctis Laurenti tradita Pico est,
Rara quidem facie, sed rarior arte canendi;
Unde Canens dicta est. Silvas & saxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore suo, volucresque vagos retinere solebat. 340
Quæ dum fœmineâ modulatur carmina voce,
Exiêrat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus apros: tergumque premebat
Acris equi; lævâque hastilia bina ferebat,
Phœniceam fulvo chlamydem contractus ab auro. 345

NOTÆ.

326. *Dryadas*] Nymphæ dicit, quæ in *silvis vivere* creduntur, Pici amore fuisse correptas.

328. *Albula*] Tiberis est, qui prius ab aquæ colore eo nomine appellatus.

Ib. *Numici*] Fluvius est Laurentis agri, in quo Æneam mersum fuisse ferunt.

329. *Anienis*] *Anio* fluvius est Latii non longe ab urbe in Tiberim defluens.

Ib. *Almo*] Fluvius haud longè ab urbe Româ dictam, qui in Tiberim non longè à fonte influit; unde à Nostro *carpa brevissimus* dicitur.

330. *Narq*] Umbriæ hic est fluvius, in Tiberim quoque labens.

Ib. *Farfarus*] Sabinorum est fluvius, qui per valles fluctuans ripas habet plurimis arboribus consitas, à quibus amœnæ diffunduntur umbræ.

331. *Scythicæ*] In *Chersoneso Taurică* sanguine exterorum, qui illic appellabant, colebatur Diana; quæ ab Oreste, ut quibusdam placet, *Aricinam* Latii oppidum oraculi jussu translata, tantâ ibi non cultu fuit immanitate.

Ib. *Regnum nemorale*] Sacerdotium Dianæ Aricinæ vocabatur Regnum, & sacerdos ipse Rex, quem Suet. in Calig. *nemorensem regem* vocat.

333. *Palatî*] *Palatium mons* fuit unus ex septem Romæ maximè conspicuis, ubi Augustus Apollini ædem porticibus & bibliothecam celeberrimam extruxit.

334. *Iönio*] *Janus*, qui antiquissimus ideo *Iönius* dicitur, quòd Perrhœbus esset, atque adeò *Ionio* mari vicinus, illud superandum habuerit, cùm in Italiam venit.

Ib. *Venilia*] *Soror* una dicitur *Amatæ Latini uxoris, & mater Turni* à Virgilio; quæ quomodo *Jani uxor* esse potuerit, non video.

336. *Laurenti*] Qui *Laurento Latii oppido* ab ipso condito, non procul à Lavinio imperabat.

345. *Contractus*] Illud est, quod Maro ita expressit, Æneid 9.

——— *Late quam circum amplectitur auro*
Balteus; & tereti subnectit fibula gemmâ.

Filia Solis venerat etiam in eadem nemora; atque ut carperet raras quasdam herbas in fertilibus montibus deservierat montem Circæum appellatum suo nomine. Quas abscondita frondibus statim atque aspexit juvenem, hæsit attonita: gramina, quæ carpserat, exciderunt sinu, & ignis visus est currere per totas medullas. Postquam primùm respuit, & vindicavit se à potenti flammâ, voluit agnoscere, quid optaret. Impetus equi, & ministri circumfusi causæ fuerunt, ne posset accedere. Non tamen elaberis, inquit, quamquam ventis adferreris, si saltem mihi perspecta sum, si omnis potentia graminum non effluxit, si mea carmina non me deciunt. Dixit: & formavit speciem ficti apri sine omni corpore: atque imperavit transcurrere præter oculos regis, & videri subire silvam spissam arboribus, quâ ea est maximè opaca, & qua loca sunt impervia equo. Sine cunctatione, Picus nescius confestim persequitur umbram prædæ: atque proterè deserit dorsum fumans equi: & sequens spem inanem vagatur pedes in excelsâ silvâ. Illa concipit preces, & profert incantamenta, & venerator Deos ignotos obscuro carmine, quo & consuevit obscurare faciem Lunæ splendidæ, atque inducere nubila bibula capiti paterno. Tum etiam aer cogitur carmine cantato, & tellus emittit vapores: atque comites errant per obscuras vias, & rex caret satellitibus. Circe *nacta locum et tempus, ô, inquit, per tuos oculos, qui corripuerunt meos, & per hanc speciem, formosissime, quæ causa est, ut Ego, licèt, Dea sim, te precer, fave nostro amori, atque sume tibi pro socero Solem, qui perspicit omnia;*

Venerat in silvas & filia Solis eadem:
Utque novas legeret fœcundis collibus herbas,
Nomine dicta suo Circæa reliquerat arva.
Quæ simul ac juvenem virgultis abdita vidit;
Obstupuit. Cecidêre sinu, quas legerat herbæ:
Flammaque per totas visa est errare medullas.
Ut primùm valido mentem collegit ab æstu:
Quid cuperet, fallùra fuit. Ne posset adire,
Cursus equi fecit, circumsususque satelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,
Si modò me novi; si non evanuit omnis
Herbarum virtus, & me mea carmina fallunt.
Dixit; & effigiem nullo cum corpore falsi
Finxit apri: præterque oculos transcurrere regis
Jussit, & in densum trabibus nemus ire videri;
Plurima quâ silva est, & equo loca pervia non sunt.
Haud mora; continuò prædæ petit inscius umbram
Picus, equique celer fumantia terga relinquit.
Spemque sequens vanam, silvâ pedes errat in altâ.
Concipit illa preces, & verba venefica dicit;
Ignotosque Deos ignoto carmine adorat,
Quo solet & niveæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
Tum quoque cantato densatur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus; cæcisque vagantur
Limitibus comites; & abest custodia regi.
Nacta locum, tempusque, Per ô tua limina, dixit,
Quæ me acceperunt, perq; hanc, pulcherrime, formam,
Quæ facit ut supplex tibi sim Dea, consule nostris
Ignibus; & socerum, qui pervidet omnia, Solem

Illa concipit preces, & profert incantamenta, & venerator Deos ignotos obscuro carmine, quo & consuevit obscurare faciem Lunæ splendidæ, atque inducere nubila bibula capiti paterno. Tum etiam aer cogitur carmine cantato, & tellus emittit vapores: atque comites errant per obscuras vias, & rex caret satellitibus. Circe *nacta locum et tempus, ô, inquit, per tuos oculos, qui corripuerunt meos, & per hanc speciem, formosissime, quæ causa est, ut* Ego, licèt, *Dea sim, te precer, fave nostro amori, atque sume tibi pro socero Solem, qui perspicit omnia;*

NOTÆ.

346. *Filia*] *Circe* scilicet.

354. *Circumfusus.* Non modò celerrimus equus Picum à Circes oculis abstulerat; verùm ut maxime constitisset, facilè non erat coram comitum latera stipantium agmine, de amore illum compellare.

362. *Umbram*] *Apum Circes veneficiis simulatum.*

366. *Igneto*] *Non vulgo intellecto; magico.*

368. *Patrio*] *Soli.* Fabulam autem videtur exponere ipsa pœta.

369. *Densatur*] *In nubem cogitur aër,* ut inquit Virgilius.

373. *Mea*] *Ipsi tui oculi per meos oculos ad intima delapsi præcordia, meis medullis accerrimum commovent incendium,* inquit Apulcius Metamorph. lib. 10.

neque immitis sperne Circen Titanida. Dixerat: ille sævus rejicit & ipsam & preces; atque, inquit, Quæcunque es, non sum tuus: alia tenet me captum, & oro ut illa teneat me per longum tempus; neque violabo jura connubialia Venere peregrinâ, quamdiu fata mihi indulgebunt Carentem Jani filiam. Titania, precibus sæpius iterata frustrà; Non inultus discedes, inquit; neque verò reverteris ad Carentem: & scies experientiâ quid, quæ offensa est, præstare possit, quid amans, quid fœmina: atque Circe & offensa, & amans, & fœmina. Tum bis se convertit ad occasum, bis se contorquet ad ortum: ter tetigit juvenem virgâ, protulit tria carmina. Ille fugit, ipse miratus sese ferri celeriùs solito, advertit pennas in corpore: atque ægrè ferens se reponi accedere novam volucrem silvis Latinis percutit duras arbores sævo rostro, atque infestus ingingit plagas oblongis ramis. Pennæ ceperant colorem coccineum chlamydis: aurum quod fibulat uncinulus, atque conjunxerat amictus, fit pluma; & collum circumdatur flavo auro; nec quicquam superest antiqui Pici præter nomen.

Accipe: nec durus Titanida despice Circen.
Dixerat. Ille ferox ipsamque, precesque, repellit;
Et, quæcumque es, ait, non sum tuus; altera captum
Me tenet; & teneat per longum comprecor ævum:
Nec Venere externâ socialia fœdera lædam;
Dum mihi Janigenum servabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania fruſtrà,
Non impunè feres, neque enim reddêre Canenti:
Lasaq; quid faciat, quid amans, quid fœmina, dices
Rebus, ait: sed amans, & læsa & fœmina, Circe.
Tum bis ad occasum, bis se convertit ad ortum:
Ter juvenem baculo tetigit: tria carmina dixit.
Ille fugit, sese solito velociùs ipse
Currere miratus, pennas in corpore vidit:
Seque novam subitò Latiis accedere silvis
Indignatus avem, duro fera robora rostro
Figit; & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxêre colorem.
Fibula quod fuerat, vestemque momorderat aurum,
Pluma fit; & fulvo cervix præcingitur auro:
Nec quicquam antiqui Pico, nisi nomina, restat.

VIII. Interea comites clamato sæpe per agros
Nequicquam Pico, nullaque in parte reperto,
Inveniunt Circen (nam jam tenuaverat auras,
Passique erat nebulas ventis ac sole resolvi)
Criminibusque premunt veris, regemque reposcunt,
Vimque ferunt; sævisque parant incessere telis.
Illa nocens spargit virus, succosque veneni:
Et Noctem, Noctisque Deos Ereboque Chaoque
Convocat, & magicis Hecaten ululatibus orat.
Exsiluêre loco (dictu mirabile!) silvæ:

VIII. *Interea comites, Pico sæpe frustrà vocato per campos, neque ullibi invento, incidunt in Circen (jam enim tenuaverat aërem, atque passi erat nubila disperi ventis ac sole) atque coarguunt veris accusationibus, & repetunt regem, vimque intentant, & volant irruere* in eam *telis hastilibus. Illa spargit pernicii sum virus & succos venenatos, & congregat caliginem, & Deos Caligonis & Erebi & Chaos, atque precatur Hecaten magicis ululatibus, Silvæ (mirabile dictu) loco motæ sunt:*

NOTÆ.

376. *Titanida*] *Titania sive Solis filiam.*

384. *Dejus regnus*] Re ipsâ cognoscet.

385. *Circe*] Non sine lepore atque maximâ emphasi ultimò nominata est *Circe.*

387. *Ter juvenem*] Religionis summæ Pythagoricus hic numerus, & masculæ virtutis, & Deorum superûm, propter trinam regulam divinæ rationis.

391. *Rostro* incidit, percussique corticis sono pabulum subesse intelligit. *A Woodpecker.*

399. *Tenuaverat*] Coactas nubes & densatum aërem solverat.

404. *Erebo*] Quæ profundissima est inferorum sedes; ubi etiam Erebus Deus, ex Chao & Calligine procreatus.

Ibid. *Chaq.*] Quod omnium rerum confusa moles, ex quâ omnia derivata: vel etiam Deorum omnium antiquissimus, ex quo cæteri propagati.

405. *Hecaten*] Dianam dicit, quæ veneficiis atque incantamentis præfuit.

Ut terra ingemuit, & arbores proximæ palluerunt: & gramina humida facta sunt sparsa guttis cruentis: & saxa visa fremere rauco mugitu; & canes latrare; & terra exudare nigris anguibus, & exiles umbræ mortuorum visi are. Vulgus attonitum prodigiis tremit. Illa tetigit multas attonitas crementitiam baculo incantato: ex cujus contactu prodigia diversarum ferarum invaserunt juvenes. Nulli sua forma superat.

IX. Sol occidens tetigerat littora Tartessia, & Marius nequaquam erat exspectatus oculis atque mente Canentis. Manserat una cum plebe dejecturus per limen suum, atque ferunt lacrymas effudisse. Neque satis est Nymphæ ejulare, & discerpere comam & sibi plangere; quamquam facit hæc omnia: exiit, atque amens vagatur per campos Latinos. Sex noctes & totidem dies solis recurrentis conspexerunt illam, expertem somni & quietis, errantem per convallibus montium & per nemora, quâ fortuna ferebat. Tandem

Ingemuitque solum, vicinaque palluit arbos:
Sparsaque sanguineis maduerunt pabula guttis;
Et lapides visi mugitus edere raucos;
Et latrare canes; & humus serpentibus atris
Squallere, & tenues animæ volitare silentûm.
Attonitum monstris vulgus pavet. Illa paventûm
Ora venenatâ tetigit mirantia virgâ.
Cujus ab attactu variarum monstra ferarum
In juvenes veniunt. Nulli sua mansit imago.

IX. Pressérat occiduus Tartessia littora Phœbus:
Et frustrà conjux oculis animoque Canentis
Exspectatus erat. Famuli, populusque per omnes
Discurrunt silvas, atque obvia lumina portant.
Nec satis est Nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem; facit hæc tamen omnia: sese
Proripit, ac Latios errat vesana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt, inopem somnique, cibique,
Per juga, per valles, quâ fors ducebat, euntem.
Ultimus aspexit fessam luctuque, viâque
Tibris, & in gelidâ ponentem corpora ripâ.
Illic cum lachrymis ipsos modulata dolores,
Verba sono tenui mœrens fundebat; ut olim
Carmina jam moriens canit exequialia cygnus:
Luctibus extremum tenues liquefacta medullas
Tabuit: inque leves paulatim evanuit auras.
Fama tamen signata loco est; quem ritè Canentem
Nomine de Nymphæ veteres dixêre Camœnæ.

Tibris navigatus velut dolore vehementem marere & flere, atque demittentem artus in ripâ frigidâ. Ibi lugens etiam ipse mœrores suos fere modulatione exprimens, proferebat voces jam exiguo cum fletibus, ut aliquando cygnus jam moriturus melodiam cantus ante funeris. Denique habens medullas extenuatas fletibus defluxit; & quidem defecta est in subtilem aërem. Fama tamen mansit loco, quem antiquæ Musæ appellarunt Camœnam, ut par fuit, de nomine Nymphæ.

NOTÆ.

411. *Tanus*] Umbras dicit sine corpore.

Ib. *Silentûm*] *Silentes* pro *umbris*, passim apud poëtas: hic Æacus *jura silentûm reddere* dicitur, Met. 13.

412. *Vulgus*] De Pici comitibus fermo est.

413. *Tetigit*] Neque hodiernæ veneficæ, nisi singulatim aut peculiari quodam modo singulis attributo, veneno nocere videntur.

416. *Tartessia*] *Occidentalia: Tartessus* enim, quam Mela alii que *Carthaginem* vocant, est oppidum Hispaniæ Bœoticæ inter Calpen & Belonem. Secundum verò vulgarem opinionem à littore Hesperio prospicientibus sol in oceano tanquam in plano, occidere videtur.

419. *Oliva*] *Pro*, si forte reperire possent.

430. *Canit*] Mirùm est, quod non poëtæ modo sed oratores, philosophi insuper hanc eandem fabulam de cygni terali cantu inculcaverint, qui non aliam quam raucam vocem solitus est prodere.

432. *Evanuit*] Aptissimâ certè metamorphosi, siquidem *Vocis* ea sit natura, ut post breve aliquod temporis spatium *tenues vanescat in auras.*

Talia

Talia multa mihi longum narrata per annum,
Visique sunt: resides & desuetudine tardi
Rursus inire fretum, rursus dare vela jubemur.
Ancipites que vias, & iter Titania vastum
Dixerat, & sævi restare pericula ponti.
Pertimui, fateor; nactusque hoc littus adhæsi.

X. Finiérat Macareus: urnâque Æneïa nutrix
Condita marmoreâ, tumulo breve carmen habebat:
Hîc me Caieten notæ pietatis alumnus
Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremavit.
Solvitur herboso religatus ab aggere funis:
Et procul insidias, infamatæque relinquunt
Tecta Deæ, lucosque petunt, ubi nubilus umbrâ
In mare cum flavâ prorumpit Tibris arenâ,
Faunigenæque domo potitur natâque Latini;
Non sine Marte tamen. Bellum cum gente feroci
Suscipitur; pactaque furet pro conjuge Turnus.
Concurrit Latio Tyrrhenia tota: duque
Ardua sollicitis victoria quæritur armis.
Auget uterque suas externo robore vires:
Et multi Rutulos, multi Trojana tuentur
Castra. Neque Æneas Evandri ad limina frustra,
At Venulus magnam profugi Diomedis ad urbem

Multa ejusmodi mihi relata atque visa per longum annum: segnes atque ignavi desuetudine dehinc jubemur iterare mare, atque pandere carbasa. Titania admonuerat de itinere dubio atque de ejus longitudine, & superesse disjunxerat asperi maris. Atque nec expavisse atque nactus hoc ejus hîc mansi.

X. Absolverat Macareus: & Æneæ nutrix composita in urnâ marmorea habebat brevem titulum sepulchro inscriptum: *Alumnus celebris pietate hic cremavit igne, quo debuit, me Cajetam servatam ab igne Græco. Vincula nexa expediuntur ab aggere graminео, atque longè deserunt insidias & domum Deæ famosæ, & arcessunt ad lucos, ubi Tibris, spacus arborum umbris, defluit in mare cum fulvâ glareâ. Atque Æneas petitur domo & filiâ Latini, qui Fauni filius erat, non tamen sine bello. Bellum geritur cum natione sævâ; & Turnus sævit pro sponsâ promissâ. Tota Tuscia congreditur cum Latio, & victoria difficilis ea quæritur bello anxio. Uterque auget suas opes viribus peregrinis; & multi sunt à partibus Rutulorum, multi à partibus Trojanorum. Neque Æneas accesserat incassùm ad ædes Evandri, at Venulus frustrà venerat ad ingentem urbem profugi Diomedis.*

NOTÆ.

455. *Longum*] Quo apud Circen Macareus, una cum Ulyssi atque sociis commoratus erat.

438. *Ancipites*] *Multis periculis obsitas.*

Ib. *Titania*] *Circe* est.

441. *Æneïa*] *Cajeta*: quæ ibi sepulta portui & urbi nomen suum dedit, quod hodieque permanet.

444. *Argolico igne*] Quo à Græcis incensum fuit Ilium. *Quo debuit*] Funebri.

445. *Funis*] Quo Æneæ naves alligatæ erant.

449. *Faunigenæ*] Latini, qui Fauno & Maricâ genitus est.

Ib. *Natâ*] *Lavinià.*

450. *Marte*] Namque gravissimum bellum adversus Turnum & Rutulos, gentem ferocem, gessit.

451. *Pactâ*] Lavinia est, quam mater Amata, ut est fœminarum pervicacia, Turno, invitis Fauni oraculis, quæ illam externo marito addicebant, Latino insuper marito reluctante promiserat.

452. *Tyrrhenia*] Quæ Trojanis favet adversus Turnum; ut Virgil.

453. *Ardua*] Siquidem Dii ipsi sæpius de eâ contenderint. Junone Turno, Venere sub præsertim favente Æneæ.

455. *Rutulos*] Latii fuerunt populi Turno subditi.

Ib. *Multi*] Recensentur omnes à Marone Æn. 7. à v. 794.

456. *Evandri*] Rex fuit Arcadiæ, qui cùm patrem imprudens occidisset, atque regno pulsus esset, Carmentæ matris fatidicæ hortatu in Italiam venit, atque victis Aboriginibus ea loca tenuit, ubi postea Roma condita fuit. Is Æneam consiliis, atque copiis auxiliaribus juvit.

457. *Venulus*] Qui à Turno ad Diomedem missus orator, frustrà auxilium petivit.

Ib. *Diomedis*] Rex fuit Argoliæ, idemque bello fortissimus, qui à bello Trojano reversus, cùm adulteram sibique insidiantem Ægialen uxorem cognovisset, in Italiam profugit; ubi Dauni Apuliæ regis filiam cum parte regni suam fecit Argyripam ipsuper condidit.

Venerat

Ille quidem posuerat vastissimos muros sub Dauno Iapyge, & possidebat agros dotales. Sed postquam Venulus enarravit jussa Turni, & petiit suppetias, heros Ætolius excusat se quò minùs opem ferat: & ait se nec cupere ut ad bellum mittat subditos sui soceri: neque habere vires ex numero suorum quos armare possit. Neve credatis hæc esse ficta, tametsi maior redintegretur crudeli admonitu, sustineam tamen referre. Postquam sublimis Troja deflagravit, & arces Iliacæ fabulo fuerant igni Græco; & heros Narycius, virgine sublatâ, pœnam, quam ipse soli à virgine meruit, in omnes Græcos sumsit, nos Græci divellimur, & ablati ventis per infesta maria, ferimus fulmina, caligines, nimbos, iram cæli & oceani & in summum exitii Capharæum. Neve detineam vos memorans ingulatim lectas recenseo; Græcia non potest satis ulcisci etiam Priamo. Fecere tamen armigeræ Palladis fabulis ea unam ne exsolverent. Verùm ea pars ad Argis pertinet

Venerat. Ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
Mœnia condiderat, dotaliaque arva tenebat.
Sed Venulus Turni postquam mandata peregit,
Auxiliumque petit; vires Ætolius heros
Excusat. Nec se soceri committere pugnæ
Velle sui populos, nec, quos è gente suorum
Armet, habere viros. Neve hæc commenta putetis,
(Admonitu quamquam luctus renoventur amaro)
Perpetiar memorare tamen. Postquam alta cremata est
Ilion, & Danaas paverunt Pergama flammas;
Naryciusque heros, à virgine, virgine raptâ,
Quam meruit solus pœnam, digessit in omnes;
Spargimur; & ventis inimica per æquora rapti,
Fulmina, noctem, imbres, iram cœlique, marisque
Perpetimur Danaï, cumulumque Capharea cladis.
Neve morer referens tristes ex ordine casus;
Græcia tum potuit Priamo quoque flenda videri.
Me tamen armiferæ servatum cura Minervæ
Fluctibus eripuit. Patriis sed rursus ab Argis

NOTÆ.

458. *Iapyge*] Apulo: ut 6 lib. Fast. Et *genetrix Oenotri, Apuli Daunia, tuum.* Confunduntur hæc nomina, Apulia, Calabria, Iapygia: quæ propriè continet Messapios, Peucetios, Daunios. *Cluver.* lib. 4. cap. 10.

459. *Dotalia*] In dotem uxoris à socero Dauno accepta.

461. *Ætolius*] *Diomedes*, quem antea in Ætoliâ imperium habuisse diximus.

466. *Postquam*] *Hic incipit Diomedis cratio ad Venulum.* Vide similem in Virg. Æneid. 11. sub initio.

468. *Naryciusque*] Locrensis: fuit enim *Naryx*, quæ & *Narycum* & *Naryce* dicitur, urbs Locridis. De Ajace autem Oïlei hic agitur, qui ob stupratam Cassandram regiam virginem in ipso Minervæ templo, non in se tantùm, sed in omnes Græcos numinis iram concitavit. Nam in patriam navigantes, & ipse, maximâ ortâ tempestate, fulmine percussus est, alii per maria fuêre dejecti: Æneid. *Unus ob noxam & furias Aiacis Oïlei*, &c.

Ib. *Virgine*] *Minervâ*; quam dicit Virgil. Græcos tempestate oppressisse: Æn. 1.

——*Pallasne exurere classem*
Argivum, &c——

Ib. *Virgine*] *Cassandrâ.*

472. *Capharea*] Illud Eubœæ promontorium Virgilius hâc causâ *altum* dixit. Nauplius Palamedis filii mortem iniquo animo ferens, Minervæ furto, Græcis tempestate laborantibus faces, quasi portûs signa, ex Caphareo extulit, quo cùm appellere niterentur, in cautes Euboïcas naufragi interierunt.

474. *Priamo*] Utcumque infensissimo hosti, siquidem à Græcis regno, liberis, vitâ denique spoliatus erat. Dionysius apud Virg. *Æn.* 11.

Vel Priamo miseranda manus——

475. *Armiferæ*] *Nam & Dea bellî.*

476. *Argis*] Argos enim Tydeo mittenti urbem Tydeus, Œnei regno pulsus ad Adrastum confugerat; ubi ex Deiphyle hujus filiâ Diomedem suscepit.

477. *Valuere*] Nam in bello Trojano Diomedes cum Æneâ congressus, cùm ibi eum auxilio Veneris eripi videret, in ipsam Deam hastam conjecit. Quare iratæ Deæ à Diomede vocris Argivis Sthenelî animibus jam vacantibus animum sic alienavit, ut illorum ab exitio Trojano reversum accipere noluerit.

Pellor:

Pellor: & antiquo memores de vulnere pœnas
Exigit alma Venus: tantosque per alta labores
Æquora sustinui, tantos terrestribus armis;
Ut mihi felices sint illi sæpe vocati,
Quos communis hyems, importunisque Caphareus
Mersit aquis: vellemque horum pars una fuissem.
Ultima jam passi comites belloque, fretoque
Deficiunt; finemque rogant erroris. At Agmon
Fervidus ingenio, tum verò & cladibus asper,
Quid supereat, quod jam patientia vestra recuset
Ferre, viri? dixit. Quid habet Cytherea, quod ultra
(Velle puta) faciat? nam dum pejora timentur,
Est in vota locus: fors autem ubi pessima rerum,
Sub pedibus timor est, securaq; summa malorum:
Audiat ipsa, licèt; licèt, ut facit, oderit omnes
Sub Diomede viros; odium tamen illius omnes
Spernimus, & magno stat magna potentia nobis.
Talibus invitam Venerem Pleuronius Agmon
Instimulat verbis; veteremque resuscitat iram.
Dicta placent paucis. Numeri majoris amici
Agmona corripimus: cui respondere paranti
Vox pariter, vocisque via est tenuata; comæque
In plumas abeunt: plumis nova colla teguntur,
Pectoraque, & tergum: majores brachia pennas
Accipiunt; cubitique leves sinuantur in alas.
Magna pedum digitos pars occupat, oraque cornu
Indurata rigent; finemque in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus,
Hunc miratur Abas; et dum mirantur, eandem
Accipiunt faciem: numerusque ex agmine major
Subvolat, et remos plausis circumsonat alis.

rejecior; atque alma Venus recordans vulnera antiqui, a me illati, repetit pœnas: & passus jam tantos labores per profunda maria, tantos armis terrestribus, ut illi sint sæpe dicti beati à me, quos publica tempestas & Caphareus absorbuit aquis perniciosis; optaremque ut fuissem pars una eorum. Scii jam passi extrema belli & mari me evolunt dercinquere & erant finem itineris. At Agmon vehementi animo præditus, tum verò etiam fervior factus ex malis: Quid restat, inquit, quod vestra virtus jam non patiatur viri? quid habet Cytherea, quod amplùs cupere eam putaremus? nam dum graviora metuuntur, locus est precibus relictus; cùm verò pessimus est rerum status, pavor protritus est, summa malorum minimè sunt timenda. Quanquam ipsa audiat; tametsi, ut facit, odio habeat omnes viros Diomede duce navigantes, nihilominus omnes contemnimus illius odium, & contrà magnum est nobis magna vis. Agmon Pleuronius talibus verbis provocat Venerem nolentem, & accendit antiquam illius iram. Hæc verba probantur à paucis. Plures amici arguimus Agmonem, cujus volentis respondere vox simul & meatus vocis tenuis & exiguus est: & capilli vertuntur in plumas, collum in novam formam conversum velatur plumis, cum pectore & dorso: lacerti induunt majores pennas, & leves cubiti curvantur in alas: magna pars pedum à digitis fuit occupata, & os cornu rigidum induratur, & definit in acuminatum rostrum. Lycus, atque Idas, & Nycteus cum Rhetenore hunc miratur; & dum stupent, assumunt eosdem vultus; & petitur numerus ex multitudine comitum volitat, & strepit circum remos alis cum crepitu quodam motis

NOTÆ.

484. *Erroris*] Eo nomine etiam appellantur *itinera*, quæ per *incertum mare* suscipiuntur: Ut *Æneæ errores* dicimus.

487. *Cytherea*] *Venus* Diomedi infensa, à *Cytheris* sic dicta, in quam insulam illa primum conchâ marinâ dicitur advecta.

490. *Sub pedibus timor est*] Nihil timetur.

Ib. *Securæ*] *Fortuna miserrima tuta est, ut noster*, lib. 2. de Ponto Eleg. 2.

493. *Magno*] Hôc sibi vult, *Veneris insultibus, majorem suam cognosci potentiam.*

494. *Pleuronius*] *Ex Pleurone Ætoliæ oppido oriundus.*

495. *Veterem*] *Ob vulnus sibi à Diomede impactum.*

Si petis quænam sit facies avium repentinarum; non prorsùs sanè eadem est cum formâ candidâ cygnorum, sed tamen ad eam quàm proximè accedit. Ægre equidem, genus Dauni Iapygis senio hanc habitationem, & agros aridos cum minus parte meorum.

Si volucrum quæ sit subitarum forma requiris;
Ut non cygnorum, sic albis proxima cygnis.
Vix equidem has sedes, & Iapygis arida Dauni
Arva gener teneo minimâ cum parte meorum.

XI. Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna, Peucetiosque sinus, Messapiaque arva reliquit: In quibus antra videt; quæ multa nubila silvâ, Et levibus stagnis manantia, semiqueper Pan Nunc tenet: at quodam nemorum tempore Nymphæ. Appulus has illâ pastor regione fugatas Vernit; & primò subitâ formidine movit: Mox, ubi mens rediit, & contempsêre sequentem; Ad numerum motis pedibus duxêre choreas. Improbat has pastor: saltuque imitatus agresti, Adoridit obscœnis convicia rustica dictis. Nec prius obticuit, quàm guttura condidit arbor. Arbore enim succoque licet cognoscere mores. Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris Exhibet. Asperitas verborum cessit in illas.

XI. Hactenus Oenides, Venulus Calydonia regna,
Peucetiosque sinus, Messapiaque arva reliquit:
In quibus antra videt; quæ multa nubila silvâ,
Et levibus stagnis manantia, semiqueper Pan
Nunc tenet: at quodam nemorum tempore Nymphæ.
Appulus has illâ pastor regione fugatas
Vernit; & primò subitâ formidine movit:
Mox, ubi mens rediit, & contempsêre sequentem;
Ad numerum motis pedibus duxêre choreas.
Improbat has pastor: saltuque imitatus agresti,
Adoridit obscœnis convicia rustica dictis.
Nec prius obticuit, quàm guttura condidit arbor.
Arbore enim succoque licet cognoscere mores.
Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris
Exhibet. Asperitas verborum cessit in illas.

XII. Hinc ubi legati redière, negata ferentes Arma Ætola sibi, Rutuli sine viribus illis Bella instructa gerunt; multumq; ab utrâq; cruoris Parte datur. Ferrece avidas in pinea Turnus Texta faces: igneſq; timent, quibus unda pepercit. Jamq; picem, & ceras, alimentaque cætera flammæ Mulciber urebat, perque altum ad carbasa malum Ibat: & incurvæ fumabant transtra carinæ:

XII. Hinc ubi legati redière, negata ferentes
Arma Ætola sibi, Rutuli sine viribus illis
Bella instructa gerunt; multumq; ab utrâq; cruoris
Parte datur. Ferrece avidas in pinea Turnus
Texta faces: igneſq; timent, quibus unda pepercit.
Jamq; picem, & ceras, alimentaque cætera flammæ
Mulciber urebat, perque altum ad carbasa malum
Ibat: & incurvæ fumabant transtra carinæ:

Si petis quænam sit facies avium repentinarum; non prorsùs sanè eadem est cum formâ candidâ cygnorum, sed tamen ad eam quàm proximè accedit. Ægre equidem, genus Dauni Iapygis senio hanc habitationem, & agros aridos cum minus parte meorum.

XI. Hactenus Oenides. Venulus deserit regna Calydonia, & sinus Peucetios, atque campos Messapios: in quibus cernit stagnosa, multis arboribus opaca, & fluentes levibus aquis, quos Pan, qui quondam fuit eorum dominus, nunc possidet; at Nymphæ olim possidebant. Pastor Appulus tremefecit illos fugaces ex illa regione, atque primò mirum repentino motu: mox postquam collegerunt animum, & prævenerunt persequentem, agitaverunt choreas pedibus pro numerorum varietate motis. Pastor hos culpat; atque ille similem saltu rustico affectat probra insulsa turpibus verbis. Neque ante siluit, quàm arbor rediit: fauces. Facile est noscere intelligere mores ex arbore atque ejus fructu: namque oleaster indicat probram linguæ baccis austeris. Acerbitas dictorum transfert illas.

XII. Postquam legati inde reversi sunt, nuntiantes arma sibi denegata, Rutuli gerunt bella parata sine illis copiis; & multum sanguinis funditur ab utrâque parte. Ecce Turnus infert rapaces tædas ratibus pinea; & illi, quibus flammas non timuerunt, reformidant flammas. Jamque ignis incendebat picem, & remos, & reliqua contexta flammæ; atque ad lintea per excelsum malum scandebat: & transtra carinæ navis fumum emittebant:

NOTÆ.

509. *Cygnis*] *Ardeæ* sunt seu *Erodii, Oloribus similes.* Virg. *Herons.*

512. *Oenides*] *Diomedes Oenei nepos.*

Ib. *Calydonia*] Ea pars Apuliæ, quam in dotem Diomedes à Dauno acceperat, eo nomine appellatur, quia ibi rex olim *Ætoliæ Calydonius* etiam. *Calydone Ætoliæ* urbe dicebatur.

513. *Peucetios*] *Apulos.* Namque in quas partes divisa Apulia quarum alia ad ortum *Peucetia*, alia ad occasum *Daunia* appellatur. Utraque ad mare Adriaticum porrecta, atque Aufido, acri flavio, divisa.

Ib. *Messapiaque*] Messapium peninsulam, in quâ Calabri & Salentini.

515. *Pan*] Deus pastorum, qui à parte posteriori capro similis pingebatur.

525. *Notam*] Amaritudinem, quâ lingua notabatur.

528. *Ætola*] *Diomedis Ætoli.*

530. *Pinea*] Naves inierat *Æneæ*, in quas Turnus ignem immittit.

533. *Mulciber*] *Vulcanus*, qui à *mulcendo* ferro ita dictus. Atque is pro *igne* ponitur.

Cùm

cùm sancta mater Deorum recordans has arbores fuisse excisas jugis Idæis, implevit aërem tinnitibus aëris, & seno tibiæ inflatæ: atque vecta per tenuem aërem leonibus sub jugum missis. Frustrà, inquit, immittis ignes manu impiâ, Turne; eximam, neque me sinente, flavama rapax absumet partes & membra meorum silvarum. Æther insonuit, Deâ verba faciente; & densi imbres secuti sunt tonitrua cum grandine saliente: & fratres Astræi confundunt aërem, & mare inflatum repentinis concursibus, & inter se concurrunt. E quibus alma mater Cybele usa impetu unius prùs divellit vincula Phrygiæ classis, & rapit naves prœnas, & deprimit in profundum mare. Duritie emollitâ, atque ligno mutato in artus, puppes curvæ vertuntur in speciem capitum, remi mutantur in digitos & pedes natantes; &, quod fuerat antea, est latus, & carinæ substrata mediis navibus vertitur in spinam. Carbasa abeunt in flexiles capillos, antennæ in lacertos. Color est cæruleus, ut priùs fuerat: atque Naiades marinæ agitant lusibus virgineis illos fluctus, quos antea reformidabant; & natæ in asperis collibus frequentant molle æquor, neque curant quam originem. Non tamen immemores, quàm multa discrimina sint perpessæ in mari tumultuoso, submiserunt crebrò manus navibus agitatis, ut iis opem ferrent, nisi iis navibus quæ ferebant Græces.

Cùm memor has pinus Idæo vertice cæsas
Sancta Deûm genitrix, tinnitibus aëra pulsi
Æris, & inflati complevit murmure buxi.
Perque leves domitis invecta leonibus auras,
Irrita sacrilegâ jactas incendia dextrâ,
Turne, ait, eripiam; nec me patiente cremabit
Ignis edax nemorum partes & membra meorum.
Intonuit dicente Deâ: tonitrumque secuti
Cum saliente graves ceciderunt grandine nimbi:
Aëraque, & subitis tumidum concursibus æquor
Astræi turbant, et eunt in prælia, fratres.
E quibus alma parens unius viribus usa,
Stupea prærumpit Phrygiæ retinacula classis:
Fertque rates pronas, imoque sub æquore mergit.
Robore mollito, lignoque in corpora verso,
In capitum faciem puppes mutantur aduncæ.
In digitos abeunt, & crura natantia, remi:
Quodque priùs fuerat, latus est: mediisque carina
Subdita navigiis, spinæ mutatur in usum.
Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt.
Cœrulus, ut fuerat, color est: Quasque antè timebant,
Illas virgineis exercent lusibus undas
Naïdes æquoreæ; duriſque in montibus ortæ
Molle fretum celebrant: nec eas sua tangit origo.
Non tamen oblitæ, quàm multa pericula sævo
Pertulerint pelago, jactatis sæpe carinis
Supposuêre manus: nisi si qua vehebat Achivos.

XIII. Cladis adhuc Phrygiæ memores odêre Pelasgos:

XIII. Nondum oblitæ Phrygii exitii, odio persequuntur Achivos:

NOTÆ.

535. *Idæo*] Idæ Montis Phrygiæ.

536. *Genetrix*] *Cybele est:* De his navibus à Cybele in Nymphas mutatis, ne à Turno exurerentur. Vid. Virg. Æn. 9.

Ib. *Tinnitibus*] Illud habuit cum Baccho commune bona hæc mater, ut incondito tympanorum & fistularum strepitu furialique ululatu, sacra ejus frequent.

538. *Leonibus*] Ab his Cybeles currum trahi finxit antiquitas.

545. *Astræi*] *Venti, Astræi* gigantis & Auroræ filii.

547. *Stupea*] Funis, quo navis littori alligatur. Græcis dicitur ἐπίγειον & πεῖσμα Latinis verò *ora*, ut Quintil. *Subiatæ sunt anchoræ, solvimus oram.*

548. *Mergit*] Ex eo quòd aquis extingueretur ignis a Turno Æneæ navibus immissus, fabulam contexuit Virgilius, eas in Nymphas esse conversas.

553. *Spinæ*] Carina, quæ pars est navis infima, seu trabs, cui cæteræ adherent, in spinam dorsi fuit mutata.

562. *Phrygiæ*] Quasi Nymphæ Græcos Trojani excidii ulciſci cuperent.

atque ſpectaverunt fragmenta navis Neritiæ hiari facie. Et volares viderunt puppim Alcinoï verti in ſepulcrum & rupem adnaſci ligno.

Neritiæque ratis viderunt fragmina lætis
Vultibus. Et lætæ vidêre rigeſcere puppim
Cautibus Alcinoï; ſaxumque increſcere ligno.

XIV. *Spes erat, eleſſe animatâ in Nymphas æquoreas, Rutulum poſſe omittere bellum timore prodigii. Pergit: atque pars utraque habet Deos; & habent animos, qui ſunt inſtar Deorum, neque jam quærunt regna dotalia, nec ſceptrum ſoceri, nec te, virgo Lavinia: ſed victrix petitur eſſe: & gerunt bella præpudore ne alteruter privetur ſuſceptam culpam deponere. Atque tandem Venus vertit arma contra ſolum; & Turnus præcumbit: Ardea, quæ potens Turno incolum, ruit; quam poſtquam ſævus ignis conſumpſit; & domus ſunt abſcondite ſub cinere, præpes tum primum cognita evolat è medio cumulo, atque excutit flavillam alis percuſſis. Et vox, & macies, & pallor, & omnia quæ conveniunt urbi domitæ, nonch etiam urbis illi manſit, atque ipſa Ardea applaudatur ſuis pennis.*

Spes erat, in Nymphas animatâ claſſe marinas,
Poſſe metu monſtri Rutulum deſiſtere bello.
Perſtat; habetq; Deos pars utraque: quique Deorum
Inſtar, habent animos. Nec jam dotalia regna,
Nec ſceptrum ſoceri, nec te, Lavinia virgo,
Sed victiſſe petunt: depellendique pudore
Bella gerunt. Tandemque Venus victricia nati
Arma videt: Turnuſque cadit; cadit Ardea Turno
Solſpite dicta potens. Quam poſtquam barbarus ignis
Abſtulit; & tepidâ latuerunt tecta favillâ,
Congerie è mediâ tum primùm cognita præpes
Subvolat: & cineres plauſis everberat alis.
Et ſonus, & macies, & pallor, & omnia, captam
Quæ decent urbem, nomen quoque manſit in illâ
Urbis: & ipſa ſuis defungitur Ardea pennis.

XV. *Jamque Deos omnes, ipſamque Æneïa virtus Junonem veteres finire coëgerat iras: Cùm, bene fundatis opibus creſcentis Iüli, Tempeſtivus erat cœlo Cythereïus heros; Ambièratque Venus Superos: colloque parentis Circumfuſa ſui, Nunquam mihi, dixerat, ullo Tempore, dire pater, nunc ſis mitiſſimus oro; Æneæque meo, qui te de ſanguine noſtro Fecit avum, quamvis parvum, des, optime, numen; Dummodo des aliquod. Satis eſt inamabile regnum Aſpexiſſe ſemel, Stygios ſemel iſſe per amnes. Aſſenſêre Dei: nec conjux regia vultus Immotos tenuit; placatoque annuit ore. Tum pater, Eſtis, ait, cœleſti munere digni, Quæque petis, pro quoque petis. Cape, nata, quod optas. Fatus erat. Gaudet, grateſque agit illa parenti: Perque leves auras junctis invecta columbis Littus adit Laurens, ubi tectus arundine ſerpit In freta flumineis vicina Numicius undis. Hunc jubet Æneæ, quæcunque obnoxia morti, Abluere; & tacito deferre ſub æquora curſu. Corniger exſequitur Veneris mandata: ſuiſque Quicquid in Æneâ fuerat mortale repurgat, Et reſpergit aquis. Pars optima reſtitit illi. Luſtratum genitrix divino corpus odore Unxit, & ambroſiâ cum dulci nectare miſtâ Contigit os; fecitque Deum: quem turba Quirini Nuncupat Indigetem, temploque, ariſque recepit.*

Satis eſt vidiſſe ſemel regnum horrendum, tranſiviſſe ſemel per fluvios inferos. Dii annuerunt; neque uxor regia habuit faciem immotam, annuit etiam vultu placato. Tum pater inquit, Eſtis anima digni dono cæleſti, & tu quæ poſcis, & ille pro quo poſcis: ſume, pia, quod cupis. Aſſenſi erant. Illa agit gratias patri; atque lata per ſubtilem aërem junctis columbis accedit ad littus Laurens, ubi fluvius Numicius velatus cannis volvitur in mare fluctibus flumineis: Huic imperat, ut repurget quæcunque in Æneâ erant ſubjecta morti, & vehere ſub maris lenti fluxu. Corniger perfecit juſſa Veneris, atque abluit ſuis aquis quicquid in Æneâ fuerat mortis obnoxium, atque undis reſpergit. Pars optima illi permanſit. Mater imbuit corpus purgatum divino odore, & tetigit faciem ambroſiâ miſtâ cum ſuavi nectare: atque fecit Deum: quem populus Romanus vocat Indigetem, & recepit in templa atque altaria.

XVI. *Poſtquam hæc fuerint tranſacta, Alba atque imperium Romanorum fuit ſub poteſtate*

Jovis eſt videre ſemel regnum horrendum, tranſiviſſe ſemel per fluvios inferos. Dii annuerunt; neque uxor regia habuit faciem immotam, annuit etiam vultu placato. Tum pater inquit, Eſtis anima digni dono cæleſti, & tu quæ poſcis, & ille pro quo poſcis: ſume, pia, quod cupis. Aſſenſi erant. Illa agit gratias patri; atque lata per ſubtilem aërem junctis columbis accedit ad littus Laurens, ubi fluvius Numicius velatus cannis volvitur in mare fluctibus flumineis: Huic imperat, ut repurget quæcunque in Æneâ erant ſubjecta morti, & vehere ſub maris lenti fluxu. Corniger perfecit juſſa Veneris, atque abluit ſuis aquis quicquid in Æneâ fuerat mortis obnoxium, atque undis reſpergit. Pars optima illi permanſit. Mater imbuit corpus purgatum divino odore, & tetigit faciem ambroſiâ miſtâ cum ſuavi nectare: atque fecit Deum: quem populus Romanus vocat Indigetem, & recepit in templa atque altaria.

XVI. *Poſtquam hæc fuerint tranſacta, Alba atque imperium Romanorum fuit ſub poteſtate*

NOTÆ.

563. *Neritiæ*] *Ulyſſis*, qui Ithacæ regnavit, ubi mons Neritus.

565. *Alcinoï*] Qui rex Phæacum Ulyſſem è naufragio ejectum in hoſpitio excepit: navique intruxit, quâ in Ithacum veheretur: quam quidem Neptunus Polyphemi filii ultor in ſcopulum mutavit: ut refert Homer Odyſſ. 13.

566. *Abſumitâ*] Mutata in Nymphas.

568. *Fors utraque*] Trojana & Rutula, illa Venerem habuit, hæc Junonem. *Sat jam Veneri datum, &c. Sunt & mea contrà fata mihi, &c.* Turnus 9. Æn. 137.

570. *Soceri*] Latini regis.

572. *Nec te*] Æneæ.

573. *Turnus*] Quem Æneas interfecit; ut ex Marone intelligitur.

Ib. *Ardea*] Quæ urbs Latii, Turni regia.

574. *Barbarus*] *Trojanus*. Nam Trojani aliique omnes a Græcis *barbari* habiti, mox etiam Latinis. Heinſius legendum cenſet *Dardanius ignis*.

576. *Præpes*] *Avis*, quæ altiùs volat, ut ſolent Ardeæ. In auguriis felices aves *præpetes* dicuntur. Agell. lib. 6. cap. 6.

581. *Ipſamque Junonem*] Quæ ſemper ei adverſata fuerat.

584. *Cytherea*] Æneas Veneri Cytheræ ſacer.

585. *Parentis*] *Jovis*.

590. *Regnum*] Plutonis, quod Sibyllæ ope, patris videndi causâ, Æneas subierat.

593. *Immotos*] Quales habent qui annuere noluerit.

597. *Columbis*] A quibus Veneris currum trahi volverunt poëtæ, propter earum libidinem ſcilicet.

598. *Littus*] Quod non longè à Lavinio, ubi Æneas regnabat, à Laurento, vicinâ urbe, ſic dictum.

599. *Numicius*] Latii fluvius. *Secundum inde prælium Latinis, Æneæ etiam ultimum mortalium operum fuit*; inquit Liv. lib. 1. Namque ibi pugnans cùm in flumine interiiſſet nec corpus inveniretur, ad Deos migraſſe credebatur.

600. *Hunc*] Scilicet per mortem quicquid mortì obnoxium deponimus.

602. *Corniger*] *Numicus*. Diximus enim ſæpius, propter divergentem curſum, fluviis cornua tribui.

604. *Optima*] *Animam*, effluvium divinitatis.

606. *Ambroſiâ*] Quæ cibus eſt Deorum jucundiſſimus: ſicut *Nectar* eorundem potus ſuaviſſimus. Utrumque immortalitatem ſignificat & ſæpe confunduntur.

607. *Quirini*] *Romuli*: quem in cœlo *Quirinum* vocari ſcripſit Florus. Atque per eum Romani intelliguntur.

608. *Indigetem*] Quos ſua merita, ut inquit Tullius, in cœlum vocarunt & Diis adſcripſerunt, illi, quòd, ante in terris agentes, nunc nullius rei egentes in Diis agerent, *Indigetes* dicti ſunt.

Ib. *Templo*] Æneæ tanquam Heroï Latini ſacellum dicavêrunt cum inſcriptione hujuſmodi: Πατρὸς Θεῦ χθονίου ἐς πατρὰν Νομικιῦ ῥεῦμα δίεπτει. Dionyſ. lib. 1.

609. *Binominis*] Nam & *Illius* dictus.

Ib. *Alba*] Quam Aſcanius condidit, Lavinio novercæ relicto.

Reſque

Ascanii, qui duo habuit nomina. Silvius succedit illi: cujus filius Latinus fumsit nomina verata cum veteri sceptro: Alba succedit illustri Latino, tum subit Epitus; Capetus & Capys hinc sequuntur, sed Capys fuit prior. Tiberinus sumsit sceptrum post eos: atque extinctus a fluctibus suvii Tusci dedit nomen aquæ. Ex quo & Juvenis Remulus & Acrota fuere orti. Remulus erat me major, simulator fulminis, interiit ictu fulmineo. Acrota tenet fratre suo dedit sceptrum strenuo Aventino, qui sepultus est in eodem colle, in quo regnaverat, atque imposuit nomen colli. Jamque Proca obtinebat imperium in gentem Palatinam. Sub hoc rege Pomona vixit, quâ nulla inter Hamadryadas Latinas coluit hortos majori industriâ; neque ulla fuit magis dedita fructibus arboreis, à quibus habet nomen. Ita non desigit nemora, neque flumina, sed compos, & arbores proferentes poma felicia. Neque manus est ornata venabulo, sed curvâ falce, quâ nunc coërcet arborum luxuriem, & reprimit ramos passim porrectos: nunc immittit furculum in divisum cortícem, & præbet humorem furculo ex alia arbore in aliam translato.

Reſque Latina fuit. Succedit Silvius illi;
Quo ſatus, antiquo tenuit repetita Latinus
Nomina cum ſceptro: clarum ſubit Alba Latinum:
Epitos ex illo eſt. Poſt hunc Capetuſq; Capyſque;
Sed Capys anté fuit. Regnum Tiberinus ab illis
Cepit: & in Tuſci demerſus fluminis undis
Nomina fecit aquæ. De quo Remuluſq; feroxque
Acrota ſunt geniti: Remulus maturior annis
Fulmineo perïit imitator fulminis ictu.
Fratre ſuo ſceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Aventino: qui, quo regnârat, eodem
Monte jacet poſitus; tribuitque vocabula monti.
Jamque Palatinæ ſummam Proca gentis habebat.
Rege ſub hoc Pomona fuit: quâ nulla Latinas
Inter Hamadryadas coluit ſolertiùs hortos,
Nec fuit arborei ſtudioſior altera fœtûs:
Unde tenet nomen. Non ſilvas illa, nec amnes;
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
Nec jaculo gravis eſt, ſed adunca dextera falce:
Quâ modò luxuriem premit, & ſpatiantia paſſim
Brachia compeſcit, fiſsâ modò cortice virgam
Inſerit; & ſuccos alieno præſtat alumno.

Ita non desigit nemora, neque flumina, sed compos, & arbores proferentes poma felicia. Neque manus est ornata venabulo, sed curvâ falce, quâ nunc coërcet arborum luxuriem, & reprimit ramos passim porrectos: nunc immittit furculum in divisum cortícem, & præbet humorem furculo ex alia arbore in aliam translato.

NOTÆ.

610. *Silvius*] Tantis tenebris involuta fuit rei Romanæ primordia, ut neque ibi conſtet ipſi auctores, qui de iis ſcripſerunt: ne inretur quiſquam ab hoc noſtro Dionyſium, abunde que Livium in recenſendâ Albanorum regum genealogiâ diſſentire. Hunc habet poſteriores Aſcanius primus eſt; 2 Silvius Poſthumus Æneæ filius; 3 Æneas Silvius: mentit enim Sabini, poſtea omnibus Albanis regibus cognomen, nomen, ſicut Cæſar Romanis Imperatoribus: 4 Latinus: 5 Alba; 6 Atys; (Dionyſio Capetus ſeu Calpetus; 6 Tiberinus; 10 Remulus; 11 Agrippa, qui noſtro Acrota; 12 Aventinus; 13 Procas; 14 Amulius Numitor.

611. *Reperita*] Latinum habuimus ſapra Laviniæ patrem.

Ib. *Latinus*] Silvii Æneæ filius, Poſthumi nepos. Poſt Latinum autem alii recenſent Albam: poſt Alvam hic Ovidius Epitum vocat.

615. *Tuſci*] *Albulæ* cui a Lubentio Tiberino, *Tiberis* datum nomen.

616. *De quo*] Poſt Tiberinum, Agrippam Silvium numerant, Tiberini filium, qui annos regnavit tres & triginta. Poſt Agrippam autem Remulum hujus filium, quem tamen Dionyſius *Amulium* vocat.

618. *Imitator fulminis*] Cùm enim vellet videri imitari tulmina; à Jove vero fulmine percuſſus eſt.

621. *Vocabula montis*] Aventinus enim unus ex ſeptem Romæ collibus, ab Aventino Rege, ibi ſepulto, cognominatus fuit.

622. *Summam gentis*] Pro *imperio* in eam gentem quæ circa Palatium & ea loca, ubi poſtea Roma conſita. Dionyſius vero poſt Aventinum, Procam numerat, patrem Amulii & Numitoris.

623. *Pomona*] Pomorum Dea, à quibus nomen habuit. *Poma* autem dicuntur, quæcunque fructus arbores, ſeu plantæ eſui apta profundunt.

629. *Luxuriem*] *Luxuriari* dicuntur arbores, quæ nimiùm frondes protudunt.

Nec

Nec patitur ſentire ſitim: bibulæque recurvas
Radicis fibras labentibus irrigat undis.
Hic amor, hoc ſtudium: Veneris quoque nulla cupido.
Vim tamen agreſtum metuens, pomaria claudit
Intus: & acceſſus prohibet, refugitque viriles.
Quid non & Satyri ſaltatibus apta juventus
Fecere, & pinu præcincti cornua Panes,
Silvanuſque ſuis ſemper juvenilior annis,
Quique Deus fures vel falce vel inguine terret,
Ut poterentur eâ? ſed enim ſuperabat amando
Hos quoque Vertumnus: neque erat felicior illis.
O quoties habitu duri meſſoris aridas
Corbe tulit; verique fuit meſſoris imago!
Tempora ſæpe gerens fœno religata recenti,
Defectum poterat gramen verſâſſe videri.
Sæpe manu ſtimulos rigida portabat; ut illum
Jurares feſſos modò disjunxiſſe juvencos.
Falce datâ frondator erat, vitiſque putator.
Induerat ſcalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piſcator arundine ſumtâ.
Denique per multas aditum ſibi ſæpe figuras
Repperit, ut caperet ſpectatæ gaudia formæ.
Ille etiam pictâ redimitus tempora mitrâ,
Innitens baculo, poſitis ad tempora canis,
Affimilavit anum: cultoſque intravit in hortos,
Pomaque mirata eſt: Tantòque potentior, inquit:
Paucaque laudatæ dedit oſcula, qualia nunquam

Neque sinit sitire, & irrigat fibras sinuosas sitiuntesque radicis aquis fluentibus. Hic illi erat amor, hoc studium; nullum etiam desiderium habuit connubii. Nihilominus reformidans violentiam rusticorum claudit intus pomaria, & impedit atque vetat accessus virilis. Quid non fecerunt & Satyri, juventus prona in saltationes, & Panes habentes cornua circumdata pinu, & Silvanus semper juvenilior quàm ætas ipsius poscit, & Deus qui tremefacit fures vel falce vel pudendis, ut eam consequerentur? Verùm enimverò Vertumnus præcellebat etiam illis amando, neque erat beatior illis. O quoties portavit aristas corbe, specie asperi messoris, & fuit imago veri messoris! Sæpe habens tempora vincta novo fœno, poterat videri is, qui metebat herbas recisas. Sæpe ferebat aculeos manu dura, ut assereres illum modo jugo levâsse tauros lassos. Falce obtutâ erat frondium putator, & vitis amputator. Sumserat scalas, crederes collecturum poma. Erat miles ense cinctus, piscator arundine captâ. Denique crebrò sibi paravit accessum per multas formas, ut frueretur voluptate vultûs pulchritudinis. Ille etiam habens tempora involuta mitrâ pictâ, innitens scipione, capillis albis adspersis temporibus mutatus est vetulam, atque subiit cultos hortos, & mirata est poma: Et, inquit, O virgo tantò potentior: atque obtulit pauca suavia laudatæ, qualia nunquam

NOTÆ.

633. *Fibras*] Tenuiores & ſubtiliores *radices*, quæ terræ humorem exſugunt.

637. *Satyri*] De Satyris, Silvanis atque omni cornuto & capripedi ſalaciſſimo genere jam ſæpius mentio eſt facta.

639. *Juvo nilior*] Qua ut ſenex, ſicuti à Marone dicitur, non ideo tamen minùs feſtivus, aut amori deditus.

640. *Deus*] Priapum dicit hortorum Deum, Bacchi & Veneris filium, pudendis ſuis ita turpem, ut fures etiam, ſi Naſoni credas, proterrere potuerit.

642. *Vertumnus*] Fuit unus ex Diis Latinis, cui a vertendo, quod in formas omnes ſeſe verteret, illud nomen impoſitum. Romæ ſacellum habuit. Feſta ejus *Vertumnalia* dicta, quæ menſe Octobri celebrantur.

647. *Sæpe manu*] Sæpe, inquit, in bubulcum Vertumnus mutabatur, ut Pomonâ potiri poſſet.

650. *Scalas*] Quibus utuntur qui poma ex arboribus, diu ſervanda, colligunt.

653. *Spectatæ formæ*] Al. *ſperatæ*. Apud Terentium tamen *formarum ſpectator*.

657. *Tantòque*] *Quantò ſcitiores hortos habet* Verùm ea ellipſis vetulæ optimè ſapit familiarem eandemque callidam agendi rationem.

Vera

vera anus obtulisset; & gibbosa sedit super ejusdem, suspiciens ramos incurvatos onere Autumni. Ulmus erat in conspectu vasta racemis turgidis; quam quidam laudarunt una cum vite conjuncta. At, inquit, si ulmus sine vite, nihil haberet quamobrem desideraretur præter folia. Hæc etiam vitis sola, quæ composita est super ulmo, si non esset juncta, jaceret humi prostrata. Tu (nec non monitis exemplo arboris hujus, atque vitis connubium, neque cupis te viro conjungere. Atque utinam cuperes! Helena non esset quæsita à pluribus procis; nec quæ causa fuit certaminum Lapithearum; nec uxor Ulyssi quæ contra timidos audax erat. Nunc etiam, cum vites aquæ odio habeas ambientes, mille proci optant, & semidei, Deique & omnia numina quæ colunt colles Albanos. Verùm tu, si sapias, si velis feliciter nubere, atque assultare tuæ vitulæ (quæ diligo te plus quàm illi omnes, plus quàm tu existimas) sperne vulgares nuptias, atque sequere tibi Vertumnum jugum leve: pro quo audacias me etiam impignus. Neque enim ille est sibi magis perspectus quàm mihi. Nec ille tam quam ceteri circumspicitur passim per universum mundum. Frequentat hæc sola loca. Ne, sicut magna pars procorum, dirigit quam citò ultimam: tu eris illi primus atque maximus amor; & decernet tibi sola suum cursum. His addit etiam, quod juvenis sit, & pudor dono quodam naturæ atque eleganter se fingit in omnes figuras. Et fac quod erit jussus, quamvis summa jubeas. Quid quòd adhuc scis quid habeat primus pomus, quæ colantur à te, & in quæ manu illum tua dona?

Vera dedisset anus: glebâque incurva resedit.
Suspiciens pandos Autumni pondere ramos.
Ulmus erat contrà spatiosa tumentibus uvis:
Quam sociâ postquam pariter cum vite probavit;
At si staret, ait, cœlebs sine palmite truncus,
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
Hæc quoque, quæ junctâ vitis requiescit in ulmo,
Si non nupta foret, terræ acclinata jaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus;
Concubitusque fugis; nec te conjungere curas.
Atque utinam velles! Helene non pluribus esset
Sollicitata procis: nec quæ Lapitheïa movit
Prælia, nec conjux timidis audacis Ulyssei.
Nunc quoque, cùm fugias averseriſque petentes,
Mille proci cupiunt; & semideique, Deique,
Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
Sed tu, si sapies, si te benè jungere, anumque
Hanc audire voles (quæ te plùs omnibus illis,
Plùs quàm credis, amo,) vulgares rejice tædas;
Vertumnumque tori socium tibi selige: pro quo
Me quoq; pignus habe. Neq; enim sibi notior ille est,
Quàm mihi. Nec toto passim vagus errat in orbe.
Hæc loca sola colit. Nec utì pars magna procorum,
Quam modò videt, amat. Tu primus & ultimus illi
Ardor eris; solique suos tibi devovet annos.
Adde, quòd est juvenis; quòd naturale decoris
Munus habet; formasq; aptè fingetur in omnes;
Et, quod erit jussus (jubeas licèt omnia) fiet.
Quid, quòd amatis idem? quòd, quæ tibi poma coluntur,
Primus habet; lætâque tenet tua munera dextrâ?

Frequentat hæc sola loca. Ne, sicut magna pars procorum, dirigit quam citò ultimam: tu eris illi primus atque maximus amor; & decernet tibi sola suum cursum. His addit etiam, quod juvenis sit, & pudor dono quodam naturæ atque eleganter se fingit in omnes figuras. Et fac quod erit jussus, quamvis summa jubeas. Quid quòd adhuc scis quid habeat primus pomus, quæ colantur à te, & in quæ manu illum tua dona?

NOTÆ.

660. *Autumni*] *Pomorum*, quæ per autumni tempus maturescunt.

663. *Caelibs*] Sine conjuge, *sc.* vite. Vites etiam sic ulmos amplectuntur, ut uxores viros, *Illinc rapta viris & marita ulmis* non pœtis tantùm, sed & Columellæ ac aliis rei rusticæ scriptoribus passim dicta.

670. *Quæ*] *Hippodamia.*

671. *Timidis audacis*] (i. e.) *in timidos audacis.* Talis constructio occurrit lib. 10 v. 543.—— *Ibat spuma fugacibus ictus.* Ita & Ammian. Marc. de Crocodilo; *audax monstrum fugacibus.*

676. *Hanc*] Sciptam indicat Vertumnus in vetulam mutatus.

678. *Primus*] Vertumno dicebantur fructuum primitiæ.

Sed

Sed neque nunc cupit fructus acceptos arboribus, neque herbas quas hortus nutrit cum succis mitibus, nec quicquam præter te, Miserere amore flagrantis; atque puta ipsum, qui petit, præsentem orare verbis meis, & reverere Deas vindices, & Idalien averſantem corda sæva, & iram memorem Rhamnusidis. Et quò magis timeas (namque ætas dedit mihi multa cognoscere) narrabo facta maximè nota per totam Cyprum, quibus possis facile duci atque deliniri. Iphis natus ex parentibus plebeis conspexerat nobilem Anaxareten ortam ex sanguine veteris Teucri. Conspexerat, atque conceperat amorem intra tectis ædibus; & dum repugnare, postquam non potuit superare æstum ratione, supplex venit ad januam; & nunc confessus infelicem amorem nutrici Anaxaretæ precatus est per spem alumnæ, ne sibi esset crudelis: nunc adulans singulis famulis, imploravit favorem benevolum eo ex anxiâ. Plerùmque credidit sua verba ferenda lenibus tabellis: verumquam affixit januæ serta humida vere lachrymarum suarum; atque depsuit teneram latus super rigidum limen; & sæpe probra in duram feram. Illa saxior mari turbato Hœdis occidentibus & rigidior ferro, quod ignis Noricus excoquit, & silice vivo, qui adhuc adhæret suis natalis:

Sed neque jam fœtus desiderat arbore demptos,
Nec quas hortus alit, cum succis mitibus herbas;
Nec quicquam, nisi te. Miserere ardentis: & ipsum
Qui petit, ore meo præsentem crede precari.
Ultoresque Deos, & pectora dura perosam
Idalien, memoremque time Rhamnusidis iram.
Quòq; magìs timeas (etiam mihi multa vetustas
Scire dedit) referam totâ notissima Cypro
Facta; quibus flecti facilè & mitescere possis.
Viderat à veteris generosam sanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus.
Viderat; & totis perceperat ossibus æstum.
Luctatusque diu, postquam ratione furorem
Vincere non potuit, supplex ad limina venit.
Et modò nutrici miserum confessus amorem,
Ne sibi dura foret, per spes oravit alumnæ.
Et modò de multis blanditus cuique ministris,
Sollicitâ petiit propensum voce favorem.
Sæpe ferenda dedit blandis sua verba tabellis:
Interdum madidas lachrymarum rore coronas
Postibus intendit: posuitque in limine duro
Molle latus, tristique feræ convicia fecit.
Surdior illa freto surgente cadentibus Hœdis,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis,
Et saxo, quòd adhuc vivum radice tenetur;

NOTÆ.

693. *Dura*] *Amori nimis obsequentia.*

694. *Idalien*] Venerem dicit, ab Idalio Cypri nemore sic dictam.

Ib. *Rhamnusidis*] Nemesis est Jove & Necessitate, vel Oceano & Nocte genita, scelerum, superbiæ præsertim ultrix, & virtutum remuneratrix, quid quemque facere deceat, que ostendens: quæ a Rhamnunte Atticæ oppido, ubi templum habuit, *Rhamnusia* seu *Rhamnusis* dicta est.

696. *Cypro*] Quæ maris Mediterranei insula, Veneri [illegible]

698. *Teucri*] Telamonis fuit filius, qui à patre domo pulsus, postquam Ajacis fratris inultam necem, profugit in Cyprum, ibidem novam Salaminia [illegible]

703. *Miserum*] Siquidem eam, à quâ non amaretur, perdite amaret.

710. *Tristi*] *Quæ tristem amatorem fovebat.*

711. *Hœdis*] Stellis duabus infra cap[illegible] sub humero Arctophylacis, seu Auriga, quæ ortu atque occasu suo tempestates circe dicuntur.

712. *Noricus*] Qui apud Noricos, qui Austriæ vel Bavariæ (ut vocant hodie) populi fuerunt, optimas ferri venas, & temperatur[illegible] Plin. lib. 3. c. 14.

713. *Quòd adhuc*] Hoc est: quod nondum, è terrâ est effossum. Saxa enim nondum a suâ radice avulsâ, & *viva* dicuntur, & duriora sunt, *Saxi radices* dixit Lucretius: & *vivo saxa* noster Metam. lib. 7.

Spernit

Spernit, & irridet; factisque immitibus addit
Verba superba ferox: & spe quoque fraudat amantem. 715
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis; & ante fores hæc verba novissima dixit:
Vincis, Anaxarete: neque erunt tibi tædia tandem
Ulla ferenda mei. Lætos molire triumphos,
Et Pæana voca, nitidisque incingere lauro. 720
Vincis enim, moriorque libens: age, ferrea, gaude.
Certè aliquid laudare mei cogeris, eritque
Quo tibi fim gratus; meritumque fatebere nostrum.
Nomen tamen antè tui curam cessisse memento,
Quàm vixi: geminâque simul mihi luce carendum. 725
Nec tibi fama mei ventura est nuncia leti;
Ipse ego, ne dubites, adero: præsensque videbor,
Corpore ut examini crudelia lumina pascas.
Si tamen, ô Superi, mortalia fata videtis,
Esse mei memores; nihil altra lingua precari 730
Sustinet: & longo facite ut memorentur in ævo;
Et quæ demissis vita, date tempora famæ.
Dixit: & ad postes ornatos sæpe coronis
Humentes oculos & pallida brachia tendens,
Cùm foribus laqueî religaret vincula summî; 735
Hæc tibi ferta placent, crudelis & impia, dixit.
Inseruitque caput; sed tum quoque versus ad illam:
Atque onus infelix elisâ fauce pependit.
Icta pedum motu trepidantium, ut multa gementem
Visa dedisse foras est, adaperta; janua factum 740
Prodidit; exclamant famuli; fultique levatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa suos, complexaque frigida nati
Membra sui, postquam miserarum verba parentum

conspexit atque irridet, & immitis objectis factis crudelibus minas ferox es, atque subtrahebat etiam jam omnem amorem. Ipsos impatiens longi doloris mei sustinuit civis victus: atque proculdubio hæc ait mihi nova ad januam: Vincis, Anaxarete; neque tandem ulla molesta tibi mei causa ferenda erit: lætos triumphos, & cinge Pæanem, & corona frondenti lauro. Namque tu victoria potiris, atque ego ultro moror: age, exulta, lætare. Certe cogeris probare aliquid quod ad me pertinet; atque erit quo tibi sim acceptus, & agnosces nostram meritum. Sed tamen me non prius oblivisse tui amoris quam vitam: atque jam privandus simul duplici luce. Neque rumor meæ mortis veniet tibi nuncius: ipse ego, ne dubites præsens ero, atque videbor tibi adstare, ut obtectes tuos lætos oculos corpore exsangui. Si tamen, ô Dî, aspectis sortes hominum, effecte mei memores: lingua nihil potest amplius precari, atque præstate ut maneat nostri memoria per longum ævum; & indulgete fumæ annos quos infelix vixi. Abscessit; & tollens ocules madidos & lacertos pollentes ad postes crebro decoratos sertis, cùm jamque effigiem extremum in funis. Hæc cernens, inquit, tibi sunt grata, sæva atque perfida, Atque immisit caput, sed tum etiam conversas ad illam: & pendens infelicem suspendit compressa jugulo. Parta percussa ictu pedum tremorem ædis, ut creditum est gemuisse multa: & cùm esset reserata, exclamant famuli. Ministri sustinentur, & reperiunt cum nequequam jubilatum ad ostium genitricis; nam pater Iphidis erat mortuus. Illa accepit in gremium, & complexa artus gelidos filii, postquam locata & fecisset ea

NOTÆ.

720. *Pæana*] Hoc est, *Hymnis lætitiæ, cujusmodi à triumphantibus canuntur, utere.* Ab Apolline autem *Pæanes* initium sumpserunt, in cujus honorem, post occisum Pythona serpentem, hymnus hujus generis cantatus est.

Ib. *Incingere*] Coronare viridi lauro; id quod triumphantes solent.

722. *Cogeris*] Quia illam superbam denique deseretam.

725. *Geminâ*] *Vitâ meâ, & te, qui mihi altera lux es.*

736. *Hæc*] *Certa amantium ad fores, coronarum hæc, objecta.*

739. *Trepidantium*] Ut mos est eorum, qui suspendio vitam finiunt.

Edidit

Edidit, & matrum miserarum facta peregit; 745
Funera ducebat mediam lachrymosa per urbem,
Luridaque arsuro portabat membra feretro.
Fortè viæ vicina domus, quâ flebilis ibat
Pompa, fuit: duræque sonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes: quam jam Deus ultor agebat. 750
Mota tamen, Videamus, ait, miserabile funus:
Ex patulis iniit tectum sublimè fenestris.
Vixque bene impositum lecto prospexerat Iphin;
Dirignère oculi: caliduque è corpore sanguis
Inducto paliore fugit. Conataque retro 755
Ferre pedes, hæsit: conata avertere vultus,
Hoc quoque non potuit: paulatimque occupat artus,
Quod fuit in duro jam pridem pectore, saxum.
Neve ea ficta putes, dominæ sub imagine signum
Servat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine templum 760
Prospicientis habet. Quorum memor, ô mea, lentos
Pone, precor, fastus, & amanti jungere, Nymphe.
Sic tibi nec vernum nascentia frigus adurat
Poma; nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nequicquam formas Deus aptus in omnes
Edidit; in juvenem rediit; & arcilia demit 766
Instrumenta sibi. Talisque apparuit illi,
Qualis ubi oppositas nitidissima Solis imago
Evicit nubes, nullâque obstante relusit:
Vimque parat: sed vi non est opus, inque figurâ 770
Capta Dei Nymphe est, & mutua vulnera sensit.

XVII. Proximus Ausonias injusti rexerat Amulî

quæ matres infelices solent; præibat exequiis filiabus per medium urbem, atque feretro portus cæruleis lecto flagraturo. Forte domus fuit proxima viæ, quâ pompa procedebat; atque sonitus planctûs permanant ad aures Anaxaretes, quam jam Deus vindex persequebatur. Tacta tamen, inquit, aspiciamus, lamentationes exequias: atque ascendit in excelsum cubiculum fenestris apertis. Vixque bene prospexerat Iphin impositum feretro, cùm oculi infixerati sunt; & sanguis calidus excessit ex corpore, pallore irrumente, atque consistere ferre pedes correpta est: conata divertere oculos, neque id potuit: atque paulatim silices duritiem, quæ fuit jam diu in rigidore pectore, invasit membra. Neve credas ea esse falsa; Salamis servat adhuc Venerem ejus figurâ dominæ: habet etiam templum dicatum Veneri prospicienti. Quorum recordare, ô mea, da omitte duritiam superbam, & ô Nympha nube amanti. Ne nique frigus vernum tibi oriatur poma nascentia; neque impetus si venti dejiciant florentia. Postquam Deus, qui sibi omnes figuras adoptare poterat, frustrà hæc pressit, rediit in juvenilem formam atque exuit cultus, quibus unum simulaverunt, & tulit arma ad illa, quæ ubi sol splendidissimus superavit nubes objectas, atque resplendet nullo prohibente, vincque parat: sed nihil est opus violentiâ: & Nympha correpta est forma Dei, & sentit vulnera amoris reciproca.

XVII. *Mutuus inquit Amulii proximus occupavit*

NOTÆ.

746. *Furere ducebat*] Mater ducit funera quia prima in pompâ funeris.

747. *Lurida*] *Livido colore*, qualia solent esse corpora, quæ ex præcluso spiritu violentâ morte pereunt.

750. *Ultor*] *Nemesis.*

758. *Jam pridem*] Hoc dicit, quia *Ameri non cesserat Anaxarete.*

760. *Salamis*] Cypri urbs Teucro, Telamonis filio, condita.

761. *Prospicientis*] Venus ita dicta est, quòd Anaxareten de fenestrâ funera Iphidis *prospicientem* in saxum mutaverit.

766. *Arcilia*] *Baculum* puta, *canos*, &c. Vide supra 655.

771. *Nymphe*] *Pomona.*

Ib. *Mutua vulnera*] Nam & ipsa Vertumni amore cœpit ardere.

772. *Proximus*] *Qui à Proca regnum Albanorum obtinuit.* Amulius enim, pulso fratre Numitore, ejusdemque filio Lauso peremptis, illud invasit. Is tamen à Remo & Romulo Rheæ ex Marte filiis, quam Numitor genuerat, denique fuit interfectus: atque iidem avum suum filio reddiderunt.

Ib. *Injusti*] Quippe qui fratrem exturbaverit

Rexit

regnum Italiæ: & Numitor senex imperio, à quo depulsus erat ab Amulio, *iterum, potitur, beneficio nepotum: & muri urbis ponuntur festis Palilibus. Et Tatius & patres Sabini bella movent, & post viam arcis apertam virgo Tarpeia efflavit animam digno supplicio, armis scilicet in eam injectis. Inde orti Curibus more luporum silentium ore retinent vocem, atque aggrediuntur Romanos somno sepultos, & eunt ad portas, quas* Romulus *Iliæ filius objecerat forti repagulo. Attamen ipsa Jano aperuit unam, neque sonum reddidit cardine moto. Sola Venus advertit retinacula valvarum sibi nota esse; atque sua vota attulit, si quid nunquam fas est Dis evertere facta aliorum deorum. Naïdes Italiæ obtinebant loca finitima Jani lacello irrigua fonte gelido, petit ab his supplicias. Neque Nymphæ rejecerunt Deæ poscenti aquæ: atque ediderunt venas & rivos suæ scaturiginis. Nondum tamen aditus Jani aperti erant præclusi, neque aqua irrupuerat viam. Submittunt igitur pallida sulfura fontani Jani atque accendunt venas illius fluminis ardenti, & calor penetravit ad intimas recessus scaturiginis his verbis atque ait; & aquæ, quæ modo poteratis contendere cum frigiditate Alpinâ, non cedite ipsis flammis. Ut quæ possis fumat vere calido:*

Rexit opes: Numitorque senex amissa nepotum
Munere regna capit: festisque Palilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatiusq; patresque Sabini
Bella gerunt: arcisque viâ Tarpeia reclusâ
Digna animam pœna congestis exuit armis.
Inde fati Curibus, tacitorum more luporum,
Ore premunt voces; & corpora victa sopore
Invadunt: portasque petunt: quas obice firmâ
Clauserat Iliades. Unam tamen ipsa recludit,
Nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidisse repagula sensit;
Et clausura fuit; nisi quòd rescindere nunquam
Dîslicet acta Deûm. Janoloca juncta tenebant
Naïdes Ausoniæ gelido rorantia fonte:
Has rogat auxilium, nec Nymphæ justa petentem
Sustinêre Deam: venasque & flumina fontis
Elicuêre sui. Nondum tamen invia Jani
Ora patentis erant, neque iter præcluserat unda.
Lurida supponunt fœcundo sulfura fonti,
Incenduntque cavas fumante bitumine venas.
Viribus his aliisque vapor penetravit ad ima
Fontis: & Alpino modò quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non editis ignibus ipsis.
Flammifera gemini fumant aspergines postes:

NOTÆ.

773. *Nepotum*] *Remi & Romuli.*

774. *Palilibus*] Quæ *Pali Pastorum Deæ* 12 *Calend. Maias* erant dicata: quo die urbis Romæ fundamenta à Remo atque Romulo jacta sunt. Dicuntur etiam et *Parilia* à partu pecorum.

775. *Tatius*] Sabinorum dux acerrimus, qui propter Sabinarum raptum, gravissimum bellum Romanis intulit; atque pace factâ in regni partem acceptus est.

776. *Tarpeia*] Sp. Tarpeii, arcis Romanæ præfecti, fuit filia, quæ hostibus arcem prodidit, ornamentis captæ quæ illi in sinistris gestabant: Cùm verò ambiguis verbis ea promitterent, ut & fidem datam servarent, atque inimicum ulciscerentur, scuta pro armillis in illam conjecerunt.

778. *Sati Curibus*] *Sabini*, quorum *Cures* urbs fuit princeps: à quâ Romani post initam societatem *Quirites* dicti.

781. *Unam*] Januarem tamen Tarpeia virgo reclusit.

787. *Rogat*] *Venus*. Describit poëta mutationem aquarum frigidarum in calidas. Nam in ipso prælio cùm fugerent Romani, precibus Veneris (aut ut alii scribunt, Romuli,) aquæ calidæ scaturire cœperunt, quibus Sabini prohibiti sunt ulterius Romanos persequi.

789. *Patentis*] Quod signum belli: ut clausum Jani templum signum pacis.

791. *Lurida*] Quæ vapore *luridum colorem* atque *pallidum* efficiunt.

792. *Incendunt*] Quanquam Jano ista tribuit ipse Naso Fast. 1.

Ib. *Fumante bitumine*] Hoc idem describit primo Fastorum: nisi quòd illic non Nymphis, sed Jano calefactionem aquarum istam tribuit.

794. *Alpino*] Frigidissimæ verò ex Alpibus undiquaque scatent aquæ

796. *Gemini*] *Postis*, pro templi *portis geminis bifrontis Jani.*

Portaque

Portaque, nequicquam rigidis permissa Sabinis,
Fonte fuit præstructa novo; dum Martius arma
Indueret miles. Quæ postquam Romulus ultro
Obtulit; & strata est tellus Romana Sabinis
Corporibus, strata cruque suis; generique cruorem
Sanguine cum soceri permiscuit impius ensis:
Pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
Decertare, placet: Tatiumque accedere regno.
XVIII. Occiderat Tatius, populisque æquata duobus,
Romule, jura dabas: positâ cùm casside Mavors
Talibus affatur Diyûmque hominumque parentem:
Tempus adest, genitor (quoniam fundamina magno
Res Romana valet, nec præside perdet ab uno)
Præmia, quæ promissa mihi, dignoque nepoti,
Solvere, & ablatum terris imponere cœlo.
Tu mihi concilio quondam præsente Deorum,
(Nam memoro, memoriq; animo pia verba notavi)
Unus erit, quem tu tolles in cœrula cœli;
Dixisti. Rata sit verborum summa tuorum.
Annuit Omnipotens, & nubibus aëra cæcis
Occuluit, tonitruque & fulgure terruit Urbem.

& malvæ, frustrà apertæ sævis Sabinis, fuerunt obstructæ novo fonte, donec miles Martius capesseret arma. Quæ postquam Romulus sponte induxit, & tellus Romana fuit coëjecta corporibus & Sabinorum, & indigenarum; atque gladius fœdissus confudit sanguinem generi cum cruore soceri; decertant tamen bellum pace componere, neque ad internecionem pugnare; & Tatium recipi in societatem regni.

XVIII. *Tatius obierat, & tu Romule, poscebas leges communes divinis populis: cum Mars, ornatâ galeâ, talibus allocutus fuerat Deorum atque hominum; Tempus adest, pater, (fœlix erit æternum Romanum florentique fundamento, neque unum tantummodo Deum tutelarem habet, quo protegi & defendi possit) fundi mœnia eadem quam mihi & dignissimo nepoti meo pollicitus es, atque recipere in cœlum sublatum ex terris, Tu dixisti mihi olim in cœtu Deorum (nam in memoriâ habeo, & pia dicta, quæ tu protulisti, dicta menti meæ tenaciter inhærent) Unus erit, quem tu, ô Mars, evehes in cœlum cœrideum. Promissa tua jam absolve. Omnipotens assensus est: atque obduxit cœlum opacis nubibus, & tremefecit urbem tonitru & fulgure.*

NOTÆ.

797. *Rigidis*] Illis vero tristem atque tetricam disciplinam tribuit Livius, fueruntque morum gravitate atque sanctitate laudatissimi. Cicero illos, sanctissimos, florem Italiæ, atque adeò, reipublicæ robur appellat.

798. *Martia*] *Romana:* vel à Romulo *Marte* sæpe illud nomen.

801. *Tatium*] Nam inter reliquas pacis conditiones hoc etiam placuit, ut Tatius unà cùm Romulo æquâ potestate paribusque legibus regnaret.

803. *Pace*] Quæ Sabinorum interventu his denique conditionibus constituta est, ut relictis suis sedibus novam in urbem hostes demigrarent: Tatius una cùm Romulo æquâ potestate, paribusque honoribus regnaret.

805. *Occiderat*] Lavinius, cùm ad solenne sacrum eò venisset, concursu facto, interfectus est postquam annos quatuor pari cùm Romulo potestate imperâsset. Liv. 1. *Ducibus* Romanis, & Sabinis.

Ib. *Tatius*] A proximis legatorum Laurentium (qui, ad res repetendas missi, pulsati fuerant) Lavinius fuit interfectus, cùm illuc ad solenne sacrificium profectus esset, postquam 4 annos cùm Romulo regnâsset.

Ib. *Æquata*] *Inter Romanos & Sabinos.*

807. *Parentem*] *Jovem.*

810. *Nepotis*] Romulo filio meo, tuo nepoti. Recensetur hæc, ἀναθέωσις, 2 Fast.

813. *Memoro*] *Memini.* Sæpius enim idem significat ac *narro.*

816. *Nubibus*] *Repentè cùm coelestem haberet*, &c. Florus.

817. *Terruit*] Illud ex historiæ fide: ut intelligi potest ex loco L. Flori jam citato. l. g. *orbem* pro *urbem* sed perperam. Ita enim Horat. de Jove, Lib. 1. Od. 2.

——— *Rubente*
Dextera sacras jaculatus arces
Terruit urbem.

Quæ ſibi promiſſæ ſenſit data ſigna rapinæ,
Innixuſque haſtæ, preſſos temone cruento
Impavidus conſcendit equos Gradivus, et ictu
Verberis increpuit: pronumque per aëra lapſus
Conſtitit in ſummo nemoroſi colle Palati:
Reddentemque ſuo jam regia jura Quiriti
Abſtulit Iliaden. Corpus mortale per auras
Dilapſum tenues: ceu latâ plumbea fundâ
Miſſa ſolet medio glans intabeſcere cœlo.
Pulchra ſubit facies, & pulvinaribus altis
Dignior, & qualis trabeati forma Quirini.
Flebat ut amiſſum, conjux; cùm regia Juno
Irin ad Herſiliam deſcendere limite curvo
Imperat: & vacuæ ſua ſic mandata referre.
XIX. O et de Latiâ, ò et de gente Sabinâ
Præcipuum matrona decus; digniſſima tanti
Antè fuiſſe viri, conjux nunc eſſe Quirini;
Siſte tuos fletus: & ſi tibi cura videndi
Conjugis eſt, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
Paret: & in terram pictos delapſa per arcus,
Herſiliam juſſis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O Dea (namque mihi, nec quæ ſis dicere promptum eſt;
Et liquet eſſe Deam,) duc, ô duc, inquit: et offer
Conjugis ora mihi. Quæ ſi modò poſſe videre

Quæ Gradivus cognovit eſſe indicia ſibi exhibita, quibus ſibi nunc liceret filium ſuum Romulum rapere è terris; atque innixus haſtæ confidenter conſcendit equos onuſtos temone cruento, & agitavit eos ictu ſuæ ſuæ, & vectus per declivem aërem, ſubſtitit in extremo cacumine frondoſi Palatini: & ſuſtulit Iliaden dicentem jura regia Quiriti jam ſuo. Corpus mortale ejus ebnoxium dilapſum per ſubtilem aërem, ut ſola plumbea impulſa latâ fundâ conſuevit liqueſcere in medio cœlo. Vultus exoritur ſplendidior, atque forma dignior exceſſit pulvinaribus, & qualis ſolebat eſſe Quirini cùm trabeam induceret. Uxor illum lugebat tanquam perditum; cùm Juno regia jubet Irin deſcendere per ſinuatum callem ad Herſiliam, atque ſic illi vocanti narrare ſua juſſa.

XIX. *O matrona, bonor primarius gentis Latinæ atque Sabinæ, antea digniſſima fuiſſe uxor tanti viri, nunc eſſe Quirini, compeſce tuas lachrymas; & ſi cupis cernere maritum, veni, me ducente, in lucum, qui exiſtit in monte Quirinali atque umbrâ ſuâ obtegit templum regis Romani. Iris dixerat; atque dilapſa in terram per arcus variis coloribus diſtinctos, affatur Herſiliam verbis juſſis. Illa vix erigens oculos ſuâ ſponte pudibundâ, O Dea, inquit, (nam neque preſſum dice e quænam ſis, & credat eſſe Deam,) duc, ô duc, & mihi oſtende faciem mei mariti, quæ ſi fata conceſſerint*

NOTÆ.

318. *Rapinæ*] *Romuli ex terris in cœlum auferendi.*

319. *Cruento*] *Ut bellipotentis Dei eſſe dicet.*

320. *Gravidus*] *Mars*, qui ita à *Gradiendo*, vel à *Vibrando* quod κραδαίνειν eſt Græcis, dicitur.

321. *Increpuit*] *Inſonuitque flagello* (quo equi verberantur dixit Virgil.

322. *Palati*.] Jam ſupra, hunc unum eſſe ex collibus Romanis, diximus, imperatorum ſede olim clariſſimum.

326. *Intabeſcere*] *Liquiſcere atque extingui.*

327. *Pulvinaribus*] *Lectis* dicit, qui Diis in templis ſternebantur.

328. *Trabeati*] *Trabeâ indutus*, quæ toga fuit multis, inſtar *trabium* tranſverſarum, purpureis auroque intextis falciis decorata.

330. *Herſiliam*] Hæc Romuli conjux in Diis recentiùm *Ora* vel *Hora* dicta eſt, quæ apud Romanos qualis *Hebe* apud Græcos fuit. *Hortam* inſuper appellitatam fuiſſe ſcripſit Plutarchus, utpote quæ juvenes ad virtutem & res bene gerendas hortaretur.

In *Curre*] *Quales eſt arcus cœleſtis.*

334. *Quirini*] Qui *Romulus* eſt, nomine mutato poſtquam in Deorum numerum relatus eſſet.

336. *Quirite*] Ubi ipſe *Quirinus* ſeu *Romulus* jam primùm habitat; qui & ipſi colli *Quirinali* nomen dedit.

Fata

Fata ſemel dederint: cœlum aſpectâſſe fatebor.
Nec mora; Romuleos cum virgine Thaumanteâ
Ingreditur colles. Ibi ſidus ab æthere lapſum
Decidit in terras: à cujus lumine flagrans
Herſiliæ crinis cum ſidereceſſit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit: & priſcum pariter cum corpore nomen
Mutat; Oramque vocat: Quæ nunc Dea juncta Quirino eſt.

aſpicere tantùm ſemel, agnoſcam vidiſſe cœlum. Et ſine cunctatione proficiſcitur in montem Romuleum cum virgine Thaumanteâ. Ibi ſtella ex cœlo demiſſa cecidit in terram, à cujus igne coma Herſiliæ incenſa recepit in cœlum cum ſtellâ. Ædificator urbis Romæ hanc excipit manibus notis, atque ſimul mutat antiquum nomen cum corpore, & appellat Oram, quæ Dea uxor eſt nunc Quirini.

NOTÆ.

845. *Romuleos*] Quos dixit *Quirinos* ſuprà 836.

Ib. *Thaumanteâ*] *Iris* eſt *Thaumantis* filia. Junonis addicta miniſteriis.

846. *Colles*] Collem Quirinalem.

847. *A cujus lumine*] Cujus hoc ſidus fuit? Certè non ſolum Herſiliæ crinem incendit, verùm etiam ſecum totum in cœlum rapuit. Non igitur in terris Romulum ſed in cœlo vidit, ubi & corpus adeptum eſt immortalitatem, & nomen ejus mutatum.

851. *Mutat*] Aliam mortalium linguam à linguâ Deorum voluerunt poëtæ. Ut Hom. Il. *a*.

Ον Βριάρεων καλέουσι Θεοὶ, ανδρες δέ τε παντες
Αἰγαίων, &c.

Noſter lib. II. *Hunc Icelon ſuperi, mortale Phobetora vulgus Nominat.*

Ib. *Juncta Quirini*] Nam *Ora* in templo Romuli colebatur.

P. Ovidii Nasonis
METAMORPHOSEON.
LIBER XV.

ARGUMENTUM.

SECUTUS est Numa: qui cùm de originibus Crotonis inquireret, nigros calculos quondam in albos fuisse commutatos comperit: et Pythagoram de perpetuis rerum transformationibus disputantem audivit. Mortuum deinde Numam deflens Ægeria, nec Hippolyti, qui suas ipsi conversiones proponebat, consolatium admittens, in fontem liquefecit. Id quod non minùs fuit mirandum, quàm quòd Romuli lancea arbor, aut Cippus factus est cornutus. Julius Cæsar denique in stellam post mortem commutatus fuit.

INTERPRETATIO.

I. *Quæritur interea, qui ferat hæc tanti momenti, & [a]e facilem succedere regi. Destinat imperio clarum prænuncia veri Fama Numam. Non ille satis cognôsse Sabinæ Gentis habet ritus: animo majora capaci Concipit; & quæ sit rerum natura requirit. Hujus amor curæ, patriâ, Curibusque relictis,*

I. QUæritur interea, qui tantæ pondera molis
Sustineat, tantoque queat succedere regi.
Destinat imperio clarum prænuncia veri
Fama Numam. Non ille satis cognôsse Sabinæ
Gentis habet ritus: animo majora capaci
Concipit; & quæ sit rerum natura requirit.
Hujus amor curæ, patriâ, Curibusque relictis,

Capidinas Lujas studio fecit, ut patria & Curibus dejectis,

NOTÆ.

4. *Numam*] Fuit Numa Pompilius ultro à Romanis petitus ob insignem regionem, qui eo denique fere tempore populum religit, ut, quod et & injuriâ occupaverat imperium, religione atque justitiâ gubernaret.

5. *Ritus*] *Sacra, ceremonias*, omnemque *Deorum cultum* docuit.

7. *Curibus*] Vid. lib. 14. 778.

Fecit ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.
Graia quis Italicis auctor posuisset in oris
Mœnia quærenti, sic è senioribus unus
Retulit indigenis, veteris non inscius ævi:
Dives ab Oceano bobus Jove natus Iberis
Littora felici tenuisse Lacinia cursu
Fertur: &, armento teneras errante per herbas,
Ipse domum magni nec inhospita tecta Crotonis
Intrâsse; & requie longum relevâsse laborem;
Atque ita discedens, Ævo, dixisse, nepotum
Hic locus urbis erit; promissaque vera fuerant.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Myscelos, illius Dis acceptissimus ævi.
Hunc super incumbens pressum gravitate soporis
Claviger alloquitur: Patrias, age, defere sedes:
I, pete diversi lapidosas Æsaris undas.
Et, nisi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Post ea, discedunt pariter somnusque Deusque.
Surgit Alemonides; tacitâque recentia mente
Visa refert; pugnatque diu sententia secum.
Numen abire jubet; prohibent discedere leges:
Pœnaque mors posita est patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat densissima sidereum nox;
Visus adesse idem Deus est, eademque monere:
Et, nisi paruerit, plura & graviora minari.
Pertimuit: patriumque simul transferre parabat

profisceretur ad urbem hospitis Herculei. Atque unus ex senioribus inde civitatis non ignarus historiam præteritæ ætatis, sic edocet eum jactitantem quisnam conditor statuisset urbem Græcam in littoribus Italis. Filius Jovis opulentus Tauris Hispanis, dicitur pervenisse ad littora Lacinia felici cursu ab Oceano; atque, armento vagante per tenera gramina, ipse subisse domum hospitis. Hæc magnæ Crotonis; & reliquisse à longi temporis spatio per quietem, & abiens sic dixisse, Hic erit locus urbis ætate nepotum: atque ejus promissa fuerunt certa. Nam fuit quidam Myscelus filius Alemonis Argivi, qui ex suæ ætatis hominibus Dis erat gratissimus. Hercules superstitem, ita hanc affatur oppressum alto somno; Agedum, relinque domum patriam, profisciscere, concede ad undas saxeas Æsaris hinc longè remoti: atque nisi obsequutus sit, minitatur gravia atque reformidanda. Post ea simul atque Deus simul abeunt. Alemonides surgit, atque apud se recolunt novæ somnia, & consilium diu incertum est. Deus hortatur discedere, leges non sinunt profugere; atque mors est dictum supplicium ei, qui cupit migrare è suâ nativo. Sol jam duas condiderat capita lucidum Oceano, & nox altissima evexerat caput stellarum, cùm idem Deus visus est assistere, atque eadem monere, & nisi obsequutus sit, minari plura & dura. Pertimuit: atque statuebat pariter transvehere rem patriam.

NOTÆ.

8. *Hospitis*] *Crotonem* dicit, qui non Herculem tantùm ex Hispaniâ redeuntem hospitio excepit, sed insuper *Crotoni* urbi nomen dedit, in quâ Pythagoras philosophus, maximas docuit. Illius audendi causâ Numam Crotonem concessisse finxit poeta, ut fabulas suas confueret: cùm tamen Pythagoram, Servio Tullio regnante, 100 amplius post annos vixisse satis constat.

12. *Iberis*] *Hispanis*: quos inde, Geryone interfecto, abegerat *Jove natus* Hercules.

13. *Lacinia*] Quæ à *Lacinio* promontorio Italiæ, non longè à *Crotone*, inter Tarentinum & Scyllacium sinum, nomen habuerunt; sicut & ipsum promontorium à *Lacinio* latrone iti in Hercule mactato suam defunxit.

22. *Claviger*] *Herculem* dicit, qui sine *clavâ & leonis pelle* vix usquam inventur.

23. *Diversi*] Longè hinc ab Argis distantis.

10. *Æsaris*] Qui flavius est parvus admodum magnæ Græciæ in Calabriâ ulteriore, Crotone in Ionium mare defluens.

26. *Alemonides*] *Myscelus*, filius Alemonis.

27. *Resert*] *Versat, agitat, cogitatione & animo revolvit.* Alibi etiam in eodem sensu verbum *referre* usurpat Ovidius.

30. *Oceano*] Ut videtur oculis.

31. *Sidereum*] Quia noctu sidera apparent.

in novam habitationem. Rumor spargitur per urbem, & arcessitur reus legum contemptarum. Cùmque causa primò esset incerta, & crimen compertum est probatum sine teste, reus squalore obsitus erigens manus atque faciem ad Deos, O, ait, *tu cui duodecim labores aperuerunt viam ad cœlum, ades in auxilium, nam tu es mihi causa hujus facinoris. Mos erat prisci albis atque nigris calculis, his damnare reos, illis absolvere a crimine. Nunc etiam sententia tacitorum sic lata est; & omnes capiti nigri deprimuntur: in hanc urnam. Quæ simul effudit numerandos versa lapillos; Omnibus è nigro color est mutatus in album: Candidaque Herculeo sententia munere facta Solvit Alemoniden. Grates agit ille parenti Amphitryoniadæ: ventisque faventibus æquor Navigat Ionium; Lacedæmoniumque Tarentum Præterit, & Sybarin, Salentinumque Neæthum, Thurinosque sinus, Temesenque, & Iapygis arva. Vixque pererratis quæ spectant littora terris, Invenit Æsarei fatalia fluminis ora: Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis*

In sedes penetrale novas; fit murmur in urbe:
Spretarumque agitur legum reus. Utque peracta est
Causa prior, crimenque patet sine teste probatum,
Squallidus ad Superos tollens reus ora, manusque,
O cui jus cœli bis sex fecêre labores,
Fer, precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis auctor.
Mos erat antiquus, niveis atrisque lapillis,
His damnare reos, illis absolvere culpâ.
Nunc quoque sic lata est sententia tristis: & omnis
Calculus immitem demittitur ater in urnam.
Quæ simul effudit numerandos versa lapillos;
Omnibus è nigro color est mutatus in album:
Candidaque Herculeo sententia munere facta
Solvit Alemoniden. Grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ: ventisque faventibus æquor
Navigat Ionium; Lacedæmoniumque Tarentum
Præterit, & Sybarin, Salentinumque Neæthum,
Thurinosque sinus, Temesenque, & Iapygis arva.
Vixque pererratis quæ spectant littora terris,
Invenit Æsarei fatalia fluminis ora:
Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis

frâtre navigat Tarentum Lacedæmoniam, & Sybarin, & Neæthum Salentinum, & sinus Thurinos, & Temesen, & agros Iapygis: atque terris ægrè præteritis quæ sunt versus hitas, ipse it ostia fatalia fluvii Æsaris; neque hinc longe sepulchrum sub quo sacra Crotonis

NOTÆ.

56. *Penetrale*] Hoc est. *Deos Penates, & quicquid interioribus domus partibus cœnaculum haberet.* Metonymia est.

57. *Causa prior*] i. e. *Accusatio*; ut *defossi fuerit causa posteriùs*.

Ib. *Sue rude*] Quâ vir bonus ultrò confessus est se commigrare decrevisse.

58. *Squalidus*] Munditiarum negligentes sunt qui lugent.

59. *Bis sex*] Duodecim illos Herculis decantatissimos labores in superioribus vidimus. Lib. 9. 183.

60. *Nam tu*] Nam tu mihi persuasisti ut commigrarem.

47. *Candida*] *Ex Candidis calculis.*

49. *Amphitryoniadæ*] *Herculi*; qui quidem Jovis filius, sed ex Alcmenâ, quæ Amphitryonem Thebanum maritum legitimum habuit.

50. *Ionium*] Quod ex Græciâ in Italiam tendenti transfretandum fuit.

Ib. *Tarentum*] Urbs est antiquissima Salentinorum in Calabriâ citeriore, à Tarâ Neptuni filio ædificata à Partheniis veris, Lacedæmoniorum duce Phalanto, amplificata: unde vocat Lacedemonium.

51. *Sybarin*] Hæc olim potentissima fuit in sinu Tarentino civitas, incolarum deliciis etiam famosa, quam Crotoniatæ deleverunt. Restituta ab indigenis *Thurium* dicta est, quæ denique exesa hodie in ruinis jacet; niti forte vicus quidem quem vulgò dicunt, *La torre Entegrata* est ejus ruderibus.

Ib. *Neæthum*] Fluvius est Salentinorum, non longè à Crotone.

52. *Thurinos*] *Thurii* urbs est Calabriæ, quæ & *Thuria* & *Turium* dicta est, à Thetidâ tracte.

Ib. *Temesen*] Urbs etiam Calabriæ ab Ausonibus condita mox ab Æolis, qui cum Thesante ad eam Italiæ partem appulsi fuerunt, occupata, atque inde rursum à Brutiis.

Ib. *Iapygis*] Fuit *Iapyx* Dædali filius qui *Iapygiæ* Calabriæ urbi. *Iapygi* promontorio, imò & Calabriæ ipsi *Iapygiæ* nomen dedit.

55. *Fatalia*] *Herculi ad exitum tanquam fato præfinita.*

Ib. *Ora*] *Ostia* dicit, quibus maria subit.

Ostia

Ossa tegebat humus. Jussâque ibi mœnia terrâ
Condidit; & nomen tumulati traxit in urbem.
Talia constabat certa primordia famâ
Esse loci, positæque Italis in finibus urbis.
II. Vir fuit hic ortu Samius; sed fugerat unà
Et Samon & dominos; odioque tyrannidis exul
Sponte erat. Isque, licèt cœli regione remotos,
Mente Deos adiit: & quæ natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
Cùmque animo, & vigili perspexerat omnia curâ;
In medium discenda dabat: cœtumque silentûm,
Dictaque mirantûm, magni primordia mundi,
Et rerum causas, & quid natura, docebat:
Quis Deus: unde nives: quæ fulminis esset origo:
Jupiter, an venti, discussâ nube tonarent:
Quid quateret terras, quâ sidera lege mearent;
Et quodcunque latet. Primusque animalia mensis
Arcuit imponi: primus quoque talibus ora
Docta quidem solvit, sed non & credita verbis.
Parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
Corpora. Sunt fruges: sunt deducentia ramos

ossa terra servabat: & ibi posuit urbem in solo ab Hercule præfinito: & nomen sepulti addidit urbi. Constans erat inde hactenus fama talia esse initia loci, atque urbis conditæ in finibus Italis.

II. *Hîc vir fuit Samius origine; sed pariter vitaverat & Samon & tyrannos: atque odio injustæ dominationis ultro erat profugus: & ingenio accessit ad Deos dissitos à mortalibus spatio cœli: atque investigavit contemplatione mentis, quæ natura occultabat ab intelligentia humanâ. Et postquam penitus cognoverat omnia mente, & curâ assiduâ, proferebat cognoscenda palam, & docebat turbæ tacitæ atque miranti dicta principia vasti orbis, & causas rerum, & quid natura, quid Deus esset: unde nives generarentur; quæ esset causa fulminis, an Jupiter, an venti tonitrua cierent nube dissipatâ, quid concuteret solum; quâ lege astra moverentur; & quicquid cæteris hominibus est incognitum. Atque is primus prohibuit admovere animantia mensis, primus insuper aperuit os hujusmodi vocibus tradita quidem, sed non etiam fide recepta: Nolite, homines, impiare corpora epulis funestis. Sunt fruges: sunt Poma curvantia ramos*

NOTÆ.

57. *Tumulati*] *Crotonis* à quo Urbs *Croto* dicta est.

60. *Hîc*] *Crotoni*, quò se contulit Numa Pompilius, ut Pythagoram audiret.

Ib. *Samius*] *Samo* Icarii maris insulâ contra Ephesum oriundus: namque ea fuit Pythagoræ patria. Quanquam alii aliter.

61. *Dominos*] Qualis erat Polycrates ille Samius.

66. *Silentûm*] Quinquennale fuisse silentium à Pythagorâ discipulis suis præscriptum voluerunt: quamquam aliud aliis, æstimata cujusque solertia, non minùs tamen biennii fuisse scripsit Gellius.

67. *Primordia*] Unde *ortus*, quænam insuper ejus elementa. De quibus physici.

70. *Jupiter an venti*] Alii enim *Tonitrua* esse aiunt aëris vehementem strepitum: alii autem eruptionem ventorum effractâ nube cum maximo impetu coëuntium.

71. *Quateret*] Terræ motus ex subterraneis flatibus, qui illius latera pulsant, voluerunt equidem: cæterùm plurima sunt adhuc in hoc argumento, quæ prolixiori disquisitione indigent.

Ib. *Mearent*] Id est, Quia & *qualis esset cursus astrorum*: quorum omnium cognitio spectat ad mathematicos.

72. *Quodcunque latet*] Ne ita accipias, quasi omnia cognoscere se Pythagoras professus sit, Illa tantùm intelligenda sunt per istud *Quodcunque*, quæ ipse docebat alioqui hominibus incognita.

Ib. *Latet*] Ex eo quòd abdita naturæ in lucem proferret Pythagoras, in tanto fuit honore, ut Dei vocem audire discipuli ejus existimarent. Atque etiamsi nullam dictorum rationem redditset, maximam adhiberent fidem; rogatique alicujus dicti rationem, responderent, Αὐτὸς ἔφη, *ipse dixit*.

75. *Parcite*] Hæc oratio ex Empedocle qui Pythagoræ dogmata carminibus complexus est, videtur esse desumpta. Vid. orationes duas Περὶ Σαρκοφαγίας, quæ Plutarcho asscribuntur.

suâ gravitate; atque racemi succo plurimo turgidi: sunt olivæ mitis; fruges quæ possint fieri dulcedine, atque emollire usque hoc vobis tollitur, usque mel fragrans floribus. Terra benignissima præbet opus vobis & cibos dulces; & sponte profert delicias sine nece & cruore. Feræ leniunt famem carnibus; neque tamen omnes. Namque equi & greges & armenta vescuntur herbis. At tigres Armeniæ, & truculenti leones, & ursi cum lupis, quibus indita est crudelis & sæva, amant epulas cum sanguine. Heu! quantum est nefas præcordia devorare præcordiis & corpus succidum pinguescere capere devorato, & animantem aliam ducere morte alterius animantis! Numerum tantâ copiâ, quam terra benignissima matrum profert, nihil tibi placet, præterquam conterere crudeli dente cæsorum alimentum carnem, atque imitari mores Cyclopum? neque poteris sedare famem rapacis & inexplentis abdominis, nisi perdideris alterius? At illa prisca ætas, quam Auream appellavimus, beata fuit fructibus arborum, & graminibus quæ terra alit; neque infecit ora sanguine.

III. *Tunc & altes agitaverant alis sua spatia per aëra; & lepus* incautus *erat per campos medios; neque sua credulitas circumdederat piscem hamo; omnia erant sine dolo, & sine fraude, nullam fraudem metuentia. Postquam pravus auctor (quisquis ille fuit hominum) invidit facilitati vivendi, atque docuit in abdomen corpora* [illegible] *aperiri, aperuit viam crimini; atque credam ferum infectum sanguine tepuisse ex primâ nece ferarum.*

NOTÆ.

86. *Armeniæ*] Hæc ampla Asiæ regio, ubi sævissimi leones nascebantur.

93. *Cyclopum*] Ἀνθρωποφάγων: Quos lib. 14. 205. videmus.

101. *Piscem*] Quia & piscium esum interdixit suis Pythagoras: vel quod silentii cultores sint (quod ipse divinum existimabat, ut habet Athenæus 5. 16) vel à Phereclyde Syro habuit. Pisces enim inter numina venerantur Syri.

105. *Corpora*] Omnes dapes sunt corporea, sed per corporea hic κατ᾽ ἐξοχήν intelligit, i. e. *carnem* dapes.

Idque

Idque satìs fuerat: nostrumque petentia letum
Corpora missa neci salvâ pietate fatemur:
Sed quàm danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longiùs inde nefas abiît: & prima putatur
Hostia sus meruisse mori, quia femina pando
Eruerit rostro, spemque interceperit anni.
Vite caper morsà Bacchi mactandus ad aras
Ducitur ultoris. Nocuit sua culpa duobus.
Quid meruistis, oves, placidum pecus, inq; tuendos
Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar?
Mollia quæ nobis vestras velamina lanas
Præbetis; vitàque magìs, quam morte juvatis.
Quid meruêre boves, animal sine fraude, dolisq;
Innocuum, simplex, natum tolerare labores?
Immemor est demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit, curvi dempto modò pondere aratri,
Ruricolam mactare suum: qui trita labore
Illa, quibus toties durum renovaverat arvum,
Tot dederat messes, percussit colla securi.
Nec satìs est, quòd tale nefas committitur: ipsos
Inscripsêre Deos sceleri; numenque supernum
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.
Victima labe carens, & præstantissima formâ,
(Nam placuisse nocet) vitiis præsignis & auro,
Sistitur ante aras: auditque ignara precantem:
Imponique suæ videt inter cornua fronti,
Quas coluit fruges: percussaque sanguine cultros
Inficit in liquidâ prævisos forsitan undâ.

Idque satìs fuerat; & agnoscimus animalia insontia nostræ vitæ interfecta esse illibatâ pietate. Verùm licet interficienda fuerint, comedenda tamen non item. Inde scelus latiùs grassatum est: & porcus creditur dignus fuisse qui mactaretur prima victima, quòd evellerit segetem curvo rostro, atque subverterit spem anni. Caper agatur jugulandus ad altaria Bacchi vindicis, vitis cervisâ. Et suum facinus meritò obstat illis ambobus. Quid verò admisistis, oves, mite pecus, atque creatum ad homines à trigore servandos, quæ portatis hac suavissimum in ubere distento? quæ nobis offertis lanas vestras in molles vestes, atque plùs prodestis vitâ quàm morte. Quid admiserunt boves, animal sine fraude atque insidiis, innocuum, simplex, natum ad ferendos labores? Ille denique est ingratus, nequo dignus dono frugum, qui potuit jugulare suum agricolam, detracto modò onere curvi aratri; qui afflixit bipenni illam cervicem tritam labore, quâ usque ades presidebam durum agrum, atque callegerat tot messes. Nequo satis est, quòd ipsorum scelus patratur: ipsos Deos auctores fecerunt sceleris; atque arbitrantur potentiam cædibus delectari boum: Hostia sine vitio & morbo & excellentissimâ specie (nam olim gratum fuit) decora vittis aureis sistitur ad altaria; atque ignara audit orantem, & videt farra, quæ coluit, spargi in suam frontem inter cornua, & vulnere afficta urget cruore cultros fortè antè conspectos in aquâ liquidâ.

NOTÆ.

109. *Corpora*] *Feras* intelligit hominibus infestas.

111. *Et prima*] *Prima Ceres avidæ gaviisa est sanguine porcæ*, &c. 1 Fast.

Ib. *Longiùs*] Quia à feris ad fecurum animalium cædem, deindè & hominum stragem deventum est.

113. *Spem*] Namque erutis seminibus nulla *sperandæ* messis.

116. *Quid*] De hâc Pythagoræ abstinentiâ vid. Jamblichum cap. 24. Liërtium in vitâ Pythagoræ lib. 8. Luciani somnium, &c.

124. *Ruricolam*] *Bovem.*

125. *Renovaverat*] *Renovari* verò videtur ager qui per culturam atque aratrum ad recipienda nova semina apparatur.

128. *Inscripsêre*] Quin & Dîis invidam fecêre; eos in partem prædæ, nidorem victimarum adscifcentes.

131. *Placuisse*] Non enim nisi eximiæ lectæque aris admoventur hostiæ.

Ib *Vittis*] Victimæ ornabantur vittis aureis, cornua etiam deaurata habuerunt.

134. *Fruges*] Salsæ fruges, molam, farinam sale mistam, quâ frons victimæ, focus, & cultri aspergebantur.

135. *Undâ*] Aquâ in sacris adhibitâ, & per pelves dispositâ. *An quia prævisos in aquâ timet hostia cultros?* 1 lib. Fast.

Protinus

Continùò inspiciunt fibras extractas ex pectore viventis, & quærunt mentem Deorum in illis. Unde homini tantum dissidium epularum? Nonne vorandi carnibus vestri, ô gens mortis obnoxia? quid precor re facie, & attentas præbete mentes nostris præceptis. Et cum faucibus adhærentibus artus taurorum macta orum, cognoscite & scite te vos comedere vestros agricolas. Et quandoquidem Deus os meum agitat, sequar sedùlò Deum os agitantem, & edicam mea oracula, atque aperiam ipsum cœlum, & recludam sententiam mentis divinæ. Cantabo magna, neque perspecta animo priorum, & quæ diu incognita fuerunt. Placet ferri per excelsa sidera; placet, terris & pigrâ habitatione dimissâ nubes ascendere, atque inniti humeris fortis Atlantis; & procul a cœlo deorsùm spectare mentes passim errantes & expertes rationis, & sic admonere timidos, & metuentes mortem, & aperire ordinem fati.

IV. O gens stupefacta pavore lethi frigidi, quimobrem metuis Stygem, quamobrem caligines, quamobrem nomina inania, argumentum poetarum & figmenta mundi ficti? Ne existimetis corpora posse pati ulla mala, seu ignibus ea igne, seu vetustas corripuerit. Animæ non moriuntur, & semper priore habitatione omissâ recipientes novas corporibus, & receptæ vitâ fruuntur.

Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inspiciunt; mentesque Deûm scrutantur in illis.
Unde fames homini vetitorum tanta ciborum?
Audetis vesci, genus ô mortale? quod, oro,
Ne facite; & monitis animos advertite nostris.
Cumque boum dabitis cæsorum membra palato;
Mandere vos vestros scite & sentite colonos.
Et quoniam Deus ora movet; sequar ora moventem
Ritè Deum: Delphosque meos, ipsumque recludam
Æthera; & augustæ referabo oracula mentis.
Magna, nec ingeniis evestigata priorum,
Quæque diu latuêre, canam. Juvat ire per alta
Astra; juvat, terris & inerti sede relictis,
Nube vehi; validique humeris insistere Atlantis:
Palantesque animos passim, ac rationis egentes
Despectare procul, trepidosque obitumque timentes
Sic exhortari; seriemque evolvere fati.
IV. O genus attonitum gelidæ formidine mortis,
Quid Styga, quid tenebras, quid nomina vana timetis,
Materiem vatum, falsique piacula mundi?
Corpora sive rogus flammâ, seu tabe vetustas
Abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.
Morte carent animæ: semperque, priore relictâ
Sede, novis domibus habitant, vivuntque receptæ.

NOTÆ.

136. *Fibras*] *Cordis & jecoris* præsertim extrema eo nomine appellantur, quæ aruspices ad explorandam Deorum voluntatem inspicere consueverant.

137. *Inspiciunt*] Inda *Hiruspices* dicti sunt ab *Haruga* (i. e.) victimis inspiciendis.

139. *Vesci*] Pro *carnibus vesci* simpliciter *vesci* posuit.

143. *Deus*] Apollo me hortatur, ut loquar.

144. *Delphos*] Delphi urbs Phocidis in Achaiâ, Apollinis *oraculis* clarissima, quæ hic pro iis ponitur.

149. *Atlantis*] Qui Mauritaniæ rex, ideo dictus *cœlum sustinere humeris*, quòd *astrologus* fuerit eximius.

154. *Styga*] Pro *Inferis* posuit eam paludem, de quâ jam toties.

155. *Vatum*] Id est, *poëtarum, quibus quidlibet monstri fingendi est.*

Ib. *Piacula*] Apud manes *expiari* crimina in superis commissa credebant.

Quæ quis apud superos furto lætatus inani
Distulit in seram commissa piacula mortem.
Virgil.

156. *Tabe*] Paulatim enim *dissolvuntur* & quodammodo *liquescunt* inanimata corpora.

157. *Non ulla*] Namque anima est quæ sensûs & cognitionis est capax.

159. *Domibus*] Intelligitur commigratio animarum de corpore in corpus, seu μετεμψυχωσις quam ab Ægyptiis mutuatus erat Pythagoras.

Ego ipse, nam recordor, eram Euphorbus Pantöi filius tempore belli Trojani, in cujus pectore adversa valida hasta minoris Atridæ olim infixa est. Agnovi nuper clypeum, quem vestra sinistra gestabat, apud Argos Abanteos in fano Junonis. Cuncta mutantur: nihil perit. Anima vagatur, & illinc huc fertur, hinc illùc, & invadit quodlibet membra, atque migravit ex feris in corpora humana, & nostra vicissim in feras; neque unquam moritur. Atque ut cera mollis fingitur novas figuris, neque perstat ut fuerat, neque retinet easdem species, verùm tamen ipsa est eadem; ita doceo animam esse semper eandem sed transire in diversas figuras. Adèoque ne pietas sit superata desidiosa alvi, monite, præcipio ejicere animas cognatorum vestrorum, cæde horrendâ; neque sanguis nutriatur sanguine. Et quandequidem versor in profundissimo mari, atque pandi lintea plena ventis, nihil est in toto mundo, quod stabile permaneat. Omnia labuntur atque omnis species fluxa & mutabilis, de novo fingitur. Ipsa etiam tempora fluunt motu continuo perinde ac flumen; neque enim flumen, nec levis hora potest stare; sed quemadmodum fluctus pulsatur fluctu,

Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoïdes Euphorbus eram; cui pectore quondam
Sedit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.
Cognovi clypeum lævæ gestamina nostræ
Nuper Abanteïs templo Junonis in Argis.
Omnia mutantur: nihil interit. Errat, & illinc
Huc venit, hinc illùc, & quolibet occupat artus
Spiritus; êque feris humana in corpora transit,
Inque feras noster; nec tempore deperit ullo.
Utque novis fragilis signatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formas servat easdem;
Sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
Ergo, ne pietas sit victa cupidine ventris,
Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefandâ
Exturbare animas: nec sanguine sanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi; nihil est toto quod perstet in orbe.
Cuncta fluunt; omnisque vagans formatur imago.
Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu
Non secùs ac flumen. Neque enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut unda impellitur undâ,

NOTÆ.

160. *Ipse ego*] Primùm se Æthaliden fuisse memorabat; secundò Euphorbum, quod testatus est, agnito scuto suo suspenso inter alia spolia, in Junonis Argivæ templo; tertiò, Hermotimum: quartò, Pyrrhum; quintò, Pythagoram. Hoc habuit ex munere Mercurii, tum ut vivens, tum mortuus, omnium quæ contingerent, immemorem tenaret. Laërt. in vitâ Pythag.

162. *Minoris*] *Menelai*, cujus major frater fuit *Agamemnon*: atque ille Menelaus Euphorbum Iliad. 16. peremisse dicitur.

164. *Abantëis*] Ab *Abante* rege, qui Argis clarissimi Peloponnesi urbe imperavit. Populi insuper *Abantes* ab Herodoto Iones inter & Achivos memorantur.

Ib. *Templo*] Stadia quindecim Mycenis distare hoc Junonis templum affirmat Pausanias in Corinthiacis, cujus inter alia donaria hunc etiam clypeum Argis celebratissimum at ex Hygini 273. tabulâ patet. nominatim recenses.

165. *Interit*] Ex sententiâ veterum omnium philosophorum, qui censuerunt omnia quidem resolvi posse in quatuor *elementa* vel *materiam primam*; in *nihilum* verò redigi non posse.

171. *Eadem*] *Quoad substantiam*; quæ quanquam varias *qualitates* & formas suscipiat, ipsa non mutatur.

Ib. *Sic*] De terrâ, aut communioribus elementis istud dici potest: fueritque comparatio elegans. Ad spiritus seu animas, quæ individuam suam formam habent, aut formæ sunt, si transferas, ridicula est.

173. *Ergo*] Abstinendum ab animatis suasit propter transmigrationem animarum.

176. *Æquore*] Id est, *In maximis atque abditissimis naturæ mysteriis ferme versor.*

177. *Quod perstet*] Quod permaneat, & à mutatione sit alienum.

179. *Tempora*] Nihil aliud sunt, quàm res ipsæ, aut earum inter se durandi spatium.

& prior premitur sequenti atque premit arctè eadem, sic etiam tempora succedunt, sic etiam sequuntur, & semper sunt nova. Nam quod fuit antè, relictum est; & quod non fuerat: & omnia momenta renovantur. Vides etiam noctes ex tenebris edentias in diem erumpere, & hanc puram solis lucem caliginosâ nocte obscurari. Hujus color est idem cœlo, cùm omnia depressa stellata sunt nocte medâ, & cùm Lucifer splendidus prodit equis candidis: rursumque alius, cum Pallantias antecedens diem colore rubicundo tingit mundum committendum Soli. Ipse orbis Dei, cùm tollitur à terrâ infirmâ, rubet mane, atque rubet cùm conditur terrâ infimâ. In cœli summitate est albus; quia hîc natura æteris est melior, & procul fugit commercia telluris. Neque figura lunæ nocturna potest unquam esse eadem aut æqualis: & hodierna est semper minor sequenti, si crevit; major, si decrevit. Quid? annon vides annum, præbentem imaginem nostræ vitæ, dividi in quatuor partes? Nam vere novo est mitis & lactens, atque simillimus ætati puerî. Tunc herbæ florere, & destitutæ ramis est tumida succorum copiâ & firma, & spe ruricolæ exhilarat. Tunc omnia florent, & dulcis campus ridet coloribus florum; neque adhuc ulla est potentia in foliis. Annus fit mox concedit in æstatem à vere;

Urgeturque prior venienti, urgetque priorem,
Tempora sic fugiunt paritèr, paritèrque sequuntur:
Et nova sunt semper. Nam quod fuit antè, relictum est:
Fitque, quod haud fuerat: momentaque cuncta novantur.
Cernis & emersas in lucem tendere noctes:
Et jubar hoc nitidum nigræ succedere nocti.
Nec color est idem cœlo, cùm lassa quiete
Cuncta jacent media, cùmque albo Lucifer exit
Clarus equo: rursumque alius, cum prævia luci
Tradendum Phœbo Pallantias inficit orbem.
Ipse Dei clypeus, terrâ cùm tollitur imâ,
Manè rubet: terràque, rubet, cùm conditur imâ.
Candidus in summo est; melior natura quòd illic
Ætheris est, terræque procul contagia vitat.
Nec par aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Esse potest unquam: semperque hodierna sequente,
Si crevit, minor est: major, si contrahit orbem.
Quid? non in species succedere quatuor annum
Aspicis ætatis peragentem imitamina nostræ?
Nam tener, & lactens, puerique simillimus ævo
Vere novo est. Tunc herba nitens, & roboris expers
Turget, & insolida est; & spe delectat agrestem.
Omnia tum florent: florumque coloribus almus
Ridet ager: neque adhuc virtus in frondibus ulla est.
Transit in Æstatem, pòst Ver, robustior annus:

NOTÆ.

189. *Lucifer*] Stella est Veneris, quæ etiam *Phosphorus* dicitur, ideo *albis equis* vecta, quòd solis ortum præcedat. Cùm autem ejus occasum subsequitur, *Hesperus* appellatur.

191. *Tradendum*] *Ut radius suus illum collustret.*

Ib. *Pallantias*] *Aurora* est *Pallantis* Gigantis filia.

192. *Dei clypeus*] *Solis orbis*, qui *clypei* instar nobis *rotundus* videtur. Sed vox hæc non satis competit solis magnitudini.

194. *Quid*] Veram hujus rei causam pete ex physicis.

196. *Dianæ*] *Lunæ*, quæ nunquam eadem permanet vultu, crescit semper aut decrescit.

198. *Contrahit*] *Minuit*: quod ex oppositâ voce *crescit* intelligitur.

200. *Ætatis*] *Annum ætates hominis referre* scribit; nam ut quatuor sunt anni partes, ita ex Pythagoræ sententiâ, quatuor sunt hominis ætates. *Puerilis* quæ 20 annos implet: *Adolescentia*, 20. *Juventus*, 20. *Senectus*, 29.

206. *Annus*] Pro *anni parte, æstate* scilicet: quomodo & loquutus est Horatius.

Fitque

Fitque valens juvenis. Neque enim robustior ætas
Ulla, nec uberior; nec, quæ magìs æstuet, ulla est.
Excipit Autumnus, posito fervore juventæ
Maturus, mitisque inter juvenemque, senemq;
Temperie medius, sparsis per tempora canis.
Inde senilis Hyems tremulo venit horrida passu;
Aut spoliata suos, aut, quos habet, alba capillos.
Nostra quoque ipsorum semper, requieq; sine ullâ,
Corpora vertuntur: nec quod fuimusve, sumusve,
Cras erimus. Fuit illa dies, quo femina tantùm,
Speq; hominum primæ maternâ habitavimus alvo:
Artifices Natura manus admovit: & angi
Corpora visceribus dilatæ condita matris
Noluit; éque domo vacuas emisit in auras.
Editus in lucem jacuit sine viribus infans:
Mox quadrupes, rituq; tulit sua membra ferarum:
Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
Constitit, adjutis aliquo conamine nervis.
Inde valens veloxque fuit; spatiumque juventæ
Transit: & emeritis medii quoque temporis annis,
Labitur occiduæ per iter declive senectæ.
Subruit hæc ævi, demoliturque prioris
Robora: fletque Milon senior, cùm spectat inanes
Illos, qui fuerant solidorum mole tororum
Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.
Flet quoque, ut in speculo rugas aspexit aniles,

atque fit sorti & robusto juveni similis: neque enim ulla ætas firmior, nec fertilior; neque ulla est, quæ magis ferveat. Autumnus maturus, omisso ardore juventutis, atque inter juvenem & senem lenitatem quandam ferens, medius temperie, canis sparsis per tempora hunc sequitur. Tum Hyems senilis & aspera, vel destituta suis comis, vel albas habens quas gerit, succedit gressu tremulo. Nostram etiam ipsorum corpora mutantur semper sine ullâ intermissione; neque eramus cras, quod fuimus, aut nunc sumus: fuit illud tempus, quo femina duntaxat aut spes prima hominum manismus in utero matris. Natura abdidit manus dedit; neque passa est corpora abdita in utero gravidæ matris torqueri: atque eduxit demum in spatiosam aëra; infans editus in lucem jacuit sine viribus: mox quadrupedis instar procedit, & promovit sese artus more bratorum; atque paulatim tremens & nondum certo poplite constitit, nervis sustentatis aliquo adminiculo, festa fortis & celer fuit, & pervadit spatium juventutis; atque annis etiam medii temporis præteritis, labitur per devexum cellem caducæ senectutis. Hæc frangit atque evertit vires ætatis præcedentis: atque Milon senex lachrymatur, cùm videt illos lacertos, qui fuerunt pares Herculis solidatos firmorum tororum, pendere exhaustos & flaccidos. Lachrymatur etiam Tyndaris, simul ac videt rugas aniles in speculo;

NOTÆ.

208. *Æstuet*] Ex diversis cupiditatibus, itemque sanguinis calore & copiâ maxime *fervent* juvenes.

211. *Canis*] Quidam senectutem vergentes occupant: Hinc autem plurimus loquendi modus derivaverunt, qui *naves in caput, glaciem in sanguinem*, atque alia ejusmodi generis induxerunt.

217. *Alvo*] Pro *utero* posuit, qui *loci matrix* ab imperitis dicitur, cum potiùs *feminam* fœtûs gratiâ comparatam significet, quo sensu Columella de gallinis; *Octies anno pullos educat, si est bona matrix.*

220. *Domo*] *Utero.*

222. *Quadrupes*] *Reptans*: videturque allusum ad Sphyngis ænigma.

Qui quadrupes foret, & bipes, & tripes unus & idem.

224. *Conamine*] *Sarcinulo* puta, aut ejusmodi adminiculo.

227. *Declive*] Deorsum vergens sc. ad mortem, perinde ut sol, cùm ad occasum tendit; proinde & *foreffam occiduam* dixit; quòd ea ultima sit ætatum hominis, perinde ut occidens, ultima meta cursûs solaris.

229. *Milon*] Athleta fuit Crotoniata tantis viribus ut nudæ dextræ ictu taurum interfeciisse tradatur, humerisque per stadium sine fatigatione portâsse. Dicitur insuper totum solus devorâsse.

Tyndaris:

Tyndaris: & ſecum, cur ſit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuque, invidioſa vetuſtas,
Omnia deſtruitis: vitiataque dentibus ævi
Paulatim lentâ conſumitis omnia morte.
Hæc quoque non perſtant, quæ nos elementa vocamus:
Quaſque vices peragant (animos adhibete) docebo.
Quatuor æternus genitalia corpora mundus
Continet. Ex illis duo ſunt onerоſa, ſuoque
Pondere in inferius, tellus atque unda, feruntur:
Et totidem gravitate carent; nulloque premente
Alta petunt, aër, atque aëre purior ignis.
Quæ quanquam ſpatio diſtant; tamen omnia fiunt
Ex ipſis, & in ipſa cadunt. Reſolutaque tellus
In liquidas roreſcit aquas: tenuatus in auras
Aëraque humor abit: dempto quoque pondere rurſus
Inſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt: idemque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aëra tranſit:
Hic in aquas: tellus glomeratâ cogitur undâ:
Nec ſpecies ſua cuique manet. Rerumque novatrix
Ex aliis alias reparat Natura figuras.
Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo,
Sed variat, faciemque novat: naſcique vocatur,
Incipere eſſe aliud, quàm quod fuit antè; morique,
Deſinere illud idem. Cùm ſint huc forſitan illa,
Hæc tranlata illuc; ſummâ tamen omnia conſtant.
Nil equidem durare diu ſub imagine eâdem
Crediderim. Sic ad ferrum venitis ab auro,
Sæcula. Sic toties verſa es, Fortuna locorum.

& ſecum perpendit quamobrem ſit bis rapta. Tempus edax rerum, tuque vetuſtas odioſa cuncta ſubvertitis: atque paulatim abſumitis omnia morte tardè venienti vitiata multitudine annorum. Hæc etiam quæ nos appellamus elementa, non permanent: atque attendite, dicam, quas vices ſubeant. Mundus æternus habet quatuor corpora genitalia. Ex illis duo ſunt gravia; & terra & aqua tendunt deorſum ſuâ gravitate: atque totidem carent pondere, & aër, & ignis ſpiſſatus aëre ſurſum ferunturque nullo pondere eos inhibente. Quæ tametſi diſſita ſunt loco, tamen omnia generantur ex ipſis, atque in ipſa reſolvuntur. Atque terra tenuata diſſolvitur in aquas fluidas, atque reſoluta mutatur in ventos atque aërem; ſublatâ etiam gravitate aër ſubtiliſſimas exſtruit ignes ætheris ſupremos. Inde retro ferunturque; atque idem ordo reſolvitur. Namque ignis coeretus concidit in ſpiſſum aërem, hic in aquas; terra conſtituit ex aquâ condenſatâ, Nequa forma ſua perſtet cuique; & Natura novatrix reſtituit formas rerum aliasque ex aliis. Neque quicquam funditus

periit in tanto orbe, ubi fidem habetis: ſed variat, & rerum ſpeciem: & incipere eſſe aliud quàm quod fuit prius, dicitur naſci: atque eſſe ſe ipſum idem, interire. Quicquam ferè illa ſint tranſlata in hoc corpus, atque huc venerint, omnia tamen ſumma conſtant. Arbitratus equidem ſicut nihil poſſit durare diu ſub eadem formâ. Sic ab antiquis ad ferrea ſæcula; ſic rebus mutata es, fors locorum.

NOTÆ.

233. *Tyndaris*] *Helena* Jovis, ſed *Tyndari* credita & Ledæ filia, à Theſeo nondum rapta, quæ à fratribus Dioſcuris Caſtore & Pollucе recuperata, tum Menelao in matrimonium data mox à Paride rapta, bello atque excidio Trojani cauſa fuit.

235. *Dentibus*] Anni *dentes ævi* dicuntur, quibus omnia rodi dicuntur.

236. *Morte*] Al. legunt *morſu*. Fortaſſe meliùs ut perpetuo in Metaphorâ à *dentibus* & edacitate temporis.

239. *Æterna*] Ex falſâ Ariſtotelis opinione.

1b. *Genitalia*] *Elementa* dicit, ex quibus omnia generantur.

245. *Cadunt*] *In elementa reſolvuntur.*

1b. *Reſolutaque tellus*] Elementum alterum in aliud tranſire poteſt.

248. *Superos ignes*] Ætherem, qui omnium elementorum ſapientiſſimus eſt.

252. *Species*] *Figuras*, quæ mox ſequuntur, quam Latini *vulgatas* dixit *imagines*, ex Græcis intelligitur.

260. *Ferrum*] *Ad ferream ætatem*, de quâ libro primo.

Vidi

Vidi ego, quod fuerat quondam ſolidiſſima tellus,
Eſſe fretum. Vidi factas ex æquore terras:
Et procul à pelago conchæ jacuêre marinæ;
Et vetus inventa eſt in montibus anchora ſummis.
Quodque fuit campus, vallem decurſus aquarum
Fecit: & eluvie mons eſt deductus in æquor:
Eque paludosâ ſiccis humus aret arenis;
Quæque ſitim tulerant, ſtagnata paludibus hument.
Hîc fontes Natura novos emiſit, at illîc
Clauſit: & antiquis concuſſa tremoribus orbis
Flumina proſiliunt; aut excœcata reſidunt.
Sic ubi terreno Lycus eſt epotus hiatu,
Exſiſtit procul hinc, alioque renaſcitur ore.
Sic modò combibitur: tecto modò gurgite lapſus
Redditur Argolicis ingens Eraſinus in arvis.
Et Myſum capitiſque ſui, ripæque prioris
Pœnituiſſe ferunt, aliâ nunc ire, Caïcum.
Nec non Sicanias volvens Amenanus arenas
Nunc fluit; interdum ſuppreſſis fontibus aret.
Ante bibebatur; nunc quas contingere nolis
Fundit Anigrosaquas: poſtquam (niſi vatibus omnis
Eripienda fides) illîc lavêre bimembres
Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Ego vidi eſſe mare, quod fuerat olim terra firmiſſima. Vidi terras natas ex mari: atque conchæ marinæ ſparſæ ſunt longè à mari; & antiqua anchora reperta eſt in ſupremis montibus. Fluxus aquarum effecit vallem, quod fuit planities; & mons eſt mutatus in planitiem diluvio: atque terra riget ſiccis glareis ex paludoſâ; & quæ loca ſicca erant ſtagna facta ſunt, & ab humidis paludibus occupata. Hîc natura patefecit novos fontes, & illîc repreſſit; & fluvii excitati antiquis terræ motibus erumpunt, aut obturati reſidunt. Ita poſtquam Lycus eſt abſorptus hiatu terreno, erumpit hinc procul, & exundat alio oſtio. Ita magnus Eraſinus modò abſorbetur, modò fluens operto gurgite renaſcitur in campis Argolicis. Dicunt etiam Myſum piguiſſe & ſcaturigiris ſuæ & prioris ripæ, nunc mutato nomine & curſu Caïcum dici. Amenanus quoque trahens arenas Siculas nunc currit, non nunquam eſt ſiccus fontibus retentis. Anigros antea potabatur, nunc emittit aquas quas fugias tangere, ex quo (niſi omnis fides eſt tollenda poëtis) Centauri bimembres illîc lavarunt plagas, quas arcus Herculis clavigeri infixerat.

NOTÆ.

263. *Fretum*] Nam ubi nunc eſt fretum Siculum, ibi fuit terra ſolidiſſima.

1b. *Factas*] Plurimas inſulas apud hiſtoricos, imo & alias terras invenies, quæ ſuo tempore emerſerunt. Quin & conchæ in altiſſimis montibus reperiuntur, unde ibi etiam aliquando mare fuiſſe nonnulli colligunt.

273. *Lycus*] Plures eo nomine fuerunt fluvii; hîc vero de eo agitur, qui & *Marſias* à Livio dictus, Laodiceam Lydiæ urbem preterfluit.

274. *Procul*] Pòſt quinque ſtadia circiter.

276. *Eraſinus*] Fluvius eſt Arcadiæ, qui à Stymphalide palude ortus, unde & *Stymphalus* dictus, poſtquam terras ſubiit, rurſus in Argolico agro erumpit, atque *Eraſinus* dicitur.

277. *Myſum*] Mymæ fluvius terrâ hauſtus fontem, alveum, & nomen mutavit, nunc *Caicus* dictus.

279. *Amenanus*] Exiguus fluvius Siciliæ, ex Ætnâ monte per agrum Catinenſium fluens.

282. *Anigros*] Hic fluvius eſt Peloponneſi in Elide, de quo aliter fabulantur.

1b. *Vatibus*] Optimè hoc interſerit poëta. Pythagoras enim ſuprà v. 155. *materiem vatum & nomina vana* juſſerat contemnere.

283. *Bimembres*] *Centauros* dicit ab Hercule vulneratos atque proſtigatos.

Quid?

Quid? annon Hypanis fluens ex montibus Scythicis, qui erat dulcis, corrumpitur salibus amaris? Antissa, & Pharus, & Tyrus Phœnissa fuerant circumdatæ fluctibus, ex quibus nulla nunc est insula. Ant qui incolæ habuêrunt Leucadem cohærentem, nunc maria circumfluunt. Zancle etiam dicitur fuisse connexa Italiæ, donec mare abripuit confinia, atque removit terram interjectâ aquâ. Si quæras Helicen & Burin, oppida Achaïca, reperies sub aquis; & natatæ solent adhuc monstrare urbes depressas cum muris submersis. Est collis excelsus sine ullis arboribus prope Trœzenen Pittheam, cùm area campi planissima nunc collis: nam, res admiranda relatu, sævæ violentia ventorum repressa obscuris spelæis, nitens aliquâ via exspirare atque conata incassum frui cœlo amplere; cùm nullus esset hiatus in totâ cavernâ, neque esset pervia fluminibus dijtendit terram tumefactam; sicut spiritus oris solet inflare vesicam, vel pellem detractam capro bicorni. Ille tumor permansit ita, & habet figuram exercisi tumuli; atque laudatus est longo tempore. Cùm plura in mentem veniant vobis audita & cognita,

Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus, 285
Qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris?
Fluctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharosque,
Et Phœnissa Tyros; quarum nunc insula nulla est.
Leucada continuam veteres habuêre coloni;
Nunc freta circueunt. Zancle quoque juncta fuisse 290
Dicitur Italiæ; donec confinia pontus
Abstulit, & mediâ tellurem reppulit undâ.
Si quæras Helicen & Burin Achaïdas urbes,
Invenies sub aquis: & adhuc ostendere nautæ
Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis. 295
Est prope Pittheam tumulus Trœzena, sine ullis
Arduus arboribus, quondam planissima campi
Area, nunc tumulus: nam (res horrenda relatu)
Vis fera ventorum, cœcis inclusa cavernis,
Exspirare aliquâ cupiens, luctataque frustrà 300
Liberiore frui cœlo, cùm carcere rima
Nulla foret toto, nec pervia flatibus esset:
Extentam tumefecit humum: ceu spiritus oris
Tendere vesicam solet, aut derepta bicorni
Terga capro. Tumor ille loco permansit, & alti 305
Collis habet speciem; longoque induruit ævo.
Plurima cùm subeant, audita aut cognita vobis,

NOTÆ.

285. *Hypanis*] Sarmatiæ est Europææ, qui in Borysthenem deinde in Pontum Euxinum defluit.

287. *Antissa*] Insula fuerat, quæ Lesbo, Ægæi maris insulæ, contra Troadem fuit adjecta.

Ib. *Pharos*] Hæc quoque olim insula Ægypto annexa fuit: ubi celeberrima illa turris pluribus tabulatis excelsa, eodem nomine, quam quidem Sostratus Gnidius pro navigantium salute extruxit.

288. *Tyros*] Urbs fuit Phœniciæ opulentissima, quæ Alexandri magni tempore insula fuit, ut ex Curtio aliisque liquet.

289. *Leucada*] Nunc est insula maris Ionii, quam à continenti avulsit accolarum opera.

290. *Zancle*] Messina est, urbs Siciliæ quam tunc & totam insulam pontus ab Italia divisit. 2 Æn. Virg.

292. *Reppulit*] Uti quidem videtur oculis; cæterùm non *repulsa* insula, sed pars ea terræ albæ, quæ Siciliam Italiæ communicabat.

293. *Helicen & Burin*] Urbes Achaiæ in oræ finibus Corinthiaci, quas terræ motu absorptas scribunt Oros. lib. 3. cap. 3. Strabo, lib. 1. Diod. lib. 25.

296. *Pittheam*] *Pittheï* Æthræ patris patria fuit *Trœzen*, urbs Peloponnesi in oræ meridionali finibus Saronici.

299. *Venarum*] Atque ignis subterranei.

305. *Tergi*] Uter dicit, quibus vinum atque oleum continentur. Vel *falles* laudandi gratiâ inflatos.

Pauca insuper narrabo. Quid? Annon aqua dat atque accipit novas figuras? Tua aqua, Ammon cornute, gelida est de die; accedente & recedente eo calescit. Athamanis aquis admotis dicitur accendere lignum, cùm Luna abiit in minimos orbes. Cicones habent fluvium, qui potus reddit præcordia lapidea: qui inducit saxeam duritiem rebus tactis. Crathis & Sybaris huic conterminus in nostris campis, reddunt crines similes electro, atque auro. Et quod magis stupendum est juni aquæ quæ possint vertere non tantùm corpora, sed etiam mentes. Cui non cognita est Salmacis, quæ aquas habet turpes? & tacus Æthiopes? quos si quis gustavit, vel furit, vel patitur somnum stupidum & gravem. Quisquis sedaverit sitim ex fonte Clitorio, odit vinum, atque silvius amat puras lymphas; seu virtus est in aquâ contraria vino calido, sive quod indigenæ referunt, filius Amithaonis,

Pauca supèr referam. Quid? non & lympha figuras
Datque capitque novas? medio tua, corniger Ammon,
Unda die gelida est; ortuque obituque calescit. 310
Admotis Athamanis aquis accendere lignum
Narratur; minimos cùm Luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera; quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis, & huic Sybaris nostris conterminus arvis, 315
Electro similes faciunt auroque capillos.
Quodq; magìs mirum, sunt qui non corpora tantum,
Verùm animos etiam valeant mutare, liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis undæ?
Æthiopesque lacus? quos si quis faucibus hausit, 320
Aut furit, aut mirum patitur gravitate soporem.
Clitorio quicumque sitim de fonte levârit,
Vina fugit; gaudetque meris abstemius undis:
Seu vis est in aquâ calido contraria vino:
Sive, quod indigenæ memorant, Amithaone natus, 325

NOTÆ.

309 *Ammon*] De hoc cognomine vid. lib. 4. 670.

310. *Unda*] De eo fonte Plin. lib. 2. cap. 103. Curtius lib. 4. Eleganter etiam Lucret. lib. 6.

Esse apud Hammenis fanum fons, luce diurnâ
Frigidus, &c.

311. *Athamanis*] Fuerunt *Athamanes* populi Epiri, apud quos fons Dodonæus, qui accensas faces extingueret, extinctas accenderet. De eo Solinus, Plinius, Lucretius, alii.

312. *Minimos*] *Cùm decrescit.*

313. *Cicones*] Thraciæ esse populos jam sæpe diximus. Fluminis autem de quo hic agitur nomen nusquam apparet quòd sciam, nisi fortè Hebrus est. Sic de eo Plinius, *In Ciconum flumine & in Picento lacu Velino lignum dejectum lapideo cortice obducitur.*

315. *Crathis*] Hic & Sybaris, fluvii sunt Calabriæ Crotonem juxta in extremâ Italiâ ortum versus. *Crathis*] Ὁ δὲ Κράθις τὰς λιθο-

μένης ξανθοτρίχεῖν καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ, Strabo.

319. *Salmacis*] De eo Cariæ fonte supra lib. 5. v. 285.

320. *Æthiopesque lacus*] Porphyrius, de Styge, memorabile quid memorat de aquâ probationis apud Indos: ubi reus ad examen istius aquæ adductus eo vel absolvitur vel damnatur; λίμνη λεγομένη δοκιμαστηρίου.

321. *Mirum gravitate soporem*] Periphrasis est Lethargi.

322. *Clitorio*] Vinum tædio venire his, qui ex Clitorio lacu biberint, scribit, Plin. lib. 3. cap. 2. Est autem lacus ille Arcadiæ in Peloponneso, non longè à sinu Corinthiaco.

325. *Amithaone natus*] *Melampus* medicus, qui Prœti Argivorum regis filias quatuor, sc. Meram, Euryalen, Lysippen, & Iphianassam, putantes se vaccas esse furore liberavit, quem ipsis Juno, ut scribit Pherecydes: ut alii Venus, immiserat quòd illâ se pulchriores jactarent, Iphianassam duxit Melampus, restitutis valetudini sororibus.

postquam liberavit furiis per carmen & gramina Prœtidas insanas, abjecit in illas aquas medicamenta mentis: & odium vim permansit in aquis. Flavius Lyncestius est dissimilis effectu huic, quem quisquis hausit faucibus avidis, non secùs vacillat, quàm si potâsset vinum purum. Est locus Arcadiæ (veteres appellaverunt Pheneon) non tutus propter aquas ambiguas; quas nocte reformida; bauliæ de nocte lædunt. Seriò potantur de die. Ita lacus & amnes habent alias atque alias virtutes. Tempus fuit quo Ortygia fluitavit in undis, nunc stat. Argo reformidavit Symplegadas divisas concursibus undarum à duobus scopulis fractarum; quæ nunc consistunt immotæ; & resistunt ventis. Neque Ætna, quæ flagrat fornacibus sulfuris, semper ardebit; neque vero fuit semper incensa. Nam ea terra est animal, & vivit, & habet æstuum exspirantia ignem multis locis, potest mutare vias expirandi, & quotes moretur, obstruere hanc spelunca, aperire illas: seu subtilis ventus circumtur infimis cavernis, atque jactans flatus cum sibilis, & materiem continentem femina flammæ, ea rapit ignem conflictu; cavernæ desinunt fœde igne ventis compositis.

Prœtidas attonitas postquam per carmen & herbas
Eripuit furiis; purgamina mentis in illas
Misit aquas: odiumque meri permansit in undis.
Huic fluit effectu dispar Lyncestius amnis,
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm si mera vina bibisset.
Est locus Arcadiæ (Pheneon dixêre priores)
Ambiguis suspectus aquis: quas nocte timeto;
Nocte nocent potæ. Sine noxâ luce bibuntur.
Sic alias aliasque lacus & flumina vires
Concipiunt. Tempusque fuit, quo navit in undis,
Nunc sedet Ortygie. Timuit concursibus Argo
Undarum sparsas Symplegadas elisarum;
Quæ nunc immotæ persistant, ventisque resistunt.
Nec, quæ sulfureis ardet fornacibus, Ætne
Ignea semper erit: neque enim fuit ignea semper.
Nam sive est animal tellus, & vivit, habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis;
Spirandi mutare vias, quotiesque movetur,
Has finire potest, illas aperire cavernas:
Sive leves imis venti cohibentur in antris;
Saxaque cum saxis, & habentem semina flammæ
Materiem jactant, ea concipit ictibus ignem;
Antra relinquentur sedatis frigida ventis:

Prœtidas attonitas postquam per carmen & herbas Eripuit furiis; purgamina mentis in illas Misit aquas: odiumque meri permansit in undis. Huic fluit effectu dispar Lyncestius amnis, Quem quicunq; parum moderato gutture traxit, Haud aliter titubat, quàm si mera vina bibisset. Est locus Arcadiæ (Pheneon dixêre priores) Ambiguis suspectus aquis: quas nocte timeto; Nocte nocent potæ. Sine noxâ luce bibuntur. Sic alias aliasque lacus & flumina vires Concipiunt. Tempusque fuit, quo navit in undis, Nunc sedet Ortygie. Timuit concursibus Argo Undarum sparsas Symplegadas elisarum; Quæ nunc immotæ persistant, ventisque resistunt. Nec, quæ sulfureis ardet fornacibus, Ætne Ignea semper erit: neque enim fuit ignea semper. Nam sive est animal tellus, & vivit, habetque Spiramenta locis flammam exhalantia multis; Spirandi mutare vias, quotiesque movetur, Has finire potest, illas aperire cavernas: Sive leves imis venti cohibentur in antris; Saxaque cum saxis, & habentem semina flammæ Materiem jactant, ea concipit ictibus ignem; Antra relinquentur sedatis frigida ventis:

NOTÆ.

326. *Prœtidas*] Filiæ fuerunt Prœti Argivorum regis quæ, immissâ à Junone aut Venere vesaniâ, sese vaccas esse credidérant.

329. *Lyncestius*] *Lyncestis aqua in Macedoniâ, vini modo, temulentos facit.* Plin. Lib. 2. cap. 103.

332. *Pheneon*] In Arcadiâ, quæ Achaiæ regio est maximè à mari remota, oppidum est eo nomine, è cujus paludibus Lason profluere, scripsit Plinius. Aquam autem, de quâ hic Ovidius videtur intelligere, Pausanias *Stygem* vocari ait ab Arcadibus: quamquam de lucis atque noctis discrimine nihil meminit.

337. *Ortygia*] *Delos est*, mari Ægæi: Cycladum insula clarissima, à *coturnis* ibi copiâ advectis dicta, quæ olim fluitans aut nusquam stabat, Lagusæ locum ad palendum quærenti ut commodaret, repentè constitit.

Ib. *Argo*] Nomen est navis, quâ Argonautæ Colchos ad vellus aureum surripiendum profecti sunt.

338. *Symplegadas*] *Symplegades*, à συμπλέκω *Cellio*) quæ & *Cyaneæ* dicuntur, insulæ sunt contra Bosphorum Thracium, quæ, ut inquit Plinius, à poëtis olim concurrisse finguntur, quòniam parvo discretæ intervallo, ex adverso intrantibus geminæ esse videntur paululùmque deflexâ acie coëuntium speciem præbebunt.

340. *Ætne*] Mons Siciliæ notissimus, de quo jam toties, qui flammas eructat.

348. *Materiem*] *Sulphur* scilicet & *bitumen* ex saxorum collisione, excusso igne incendi possunt.

Sive

Sive bitumineæ rapiunt incendia vires,
Luteave exiguis arescunt sulfura fumis;
Nempe ubi terra cibos alimentaque pinguia flammæ
Non dabit, absumtis per longum viribus ævum,
Naturæque suum nutrimen deerit edaci:
Non feret illa famem; desertaq; deseret ignes.
Esse viros fama est in Hyperboreâ Pallene:
Qui soleant levibus velari corpora plumis;
Cum Tritoniacam novies subiere paludem.
Haud equidem credo: sparsæ quoque membra veneno
Exercere artes Scythides memorantur easdem.
Si qua fides rebus tamen est abhibenda probatis;
Nonne vides, quæcunque mora fundove calore
Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
I quoque, delectos mactatos obrue tauros;
Cognita res usu; de putri viscere passim
Florilegæ nascuntur apes. Quæ more parentum
Rura colunt; operique favent, in spemq; laborant.
Pressus humo bellator equus crabronis origo est.
Concava littoreo si demas brachia cancro,
Cætera supponas terræ; de parte sepultâ
Scorpius exibit, caudàque minabitur uncâ.
Quæque solent canis frondes intexere filis

Sive vires bitumineæ concipiunt flammam, ut fluvæ sulfura exsiccantur fumis exiguis; scilicet postquam & terra non præbebit cibum & fomenta pinguia igni, viribus exhausti per longum; imput; atque suum alimentum deficiet naturam voracem, illa non tolerabit famem; & deficiata deficiet ignes. Dicunt esse Lacones in Pallene Hyperboreâ, qui soleant habere corpus tectum levibus plumis, postquam ingressi sint novies paludem Tritoniacam. Non equidem fidem adhibeo. Cæterùm Scythicæ mulieres habentes artus delibutos medicamine dicuntur exercere eadem artes. Attamen si qua fides adhibenda est rebus exploratis, nonne cernis quæcunque corpora corrupta fuerint tempore, vel calore fluido, mutari in exigua animalia? Ita etiam, defodito tauros delectos jugulatos (res est comperta experientiâ) apes florem colligentes nascuntur passim de corruptâ carne, quæ versantur in agris more parentum, atque urgent opus, & laborant in spem. Equus bello aptus terrâ obrutus producit crabronem. Si auferas brachia curva cancro litoreo, & submittas reliquum: ejus in terram, scorpius prodibit ex parte defossâ, & minabitur caudâ recurvâ. Ticeæ etiam agrestes, quæ solent involvere sua arborum *candida sua filis,*

NOTÆ.

350. *Bitumineæ*] *Est bitumen limus quidam picæ & sulphureæ naturæ.*

351. *Exiguis*] Melius legitur, *irriguis*, aut *assiduis*.

354. *Naturæque*] *Nempe bitumineæ & sulphureæ.*

356. *Pallene*] Est quidam mons Thraciæ, seu Macedoniæ, verùm de hâc Hyperboreâ, neque de Tritoniacâ palude alibi quicquam extat, quòd sciam. Herodotus in Melpomene *pennas* has interpretatur Hyperboreorum *nives*; quas *pennarum* similitudine illis assiduè cadere testatur Plinius. Namque Hyperborei, quanquam alibi ab aliis in Scythiâ, Sarmatiâ, Asiaticâ, Moscoviâ, &c. ad Septentrionem ab omnibus constituuntur, à quibus & ultra quos incipit stare Boreas.

360. *Scythides*] *Scythicæ mulieres*, quæ se in aves mutare dicebantur: atque etiam hodie veneficæ insignes existimantur

Ibid. *Easdem*] *Ut seje in aves convertant.*

361. *Si qua fides*] Μέλισσαι ἔφυσεῖς Aristæi inventum Varro l. 3. R. R. c. 16 citillud Archelai; βοὸς φθειμένης πεπορευμένα τέκνα. Vide Plin. lib. 11. cap. 20.

362. *Fundo*] Ab effecto; quòd calor *fluida*, i. e. *mellia* reddat corpora.

363. *Animalia*] *Vermes* scilicet, & ejus generis *insecta*

364. *I quoque*] Hunc versum meliùs scribendum centet Heinsius:

I forbe delecto mactatos obrue tauros.

Ib. *Tauros*] Idem testatur Plinius, simòque dicit obruenda viscera. Virg. idem Georg. 4.

367. *Spem*] Tum mellis, tum futuri examinis.

368. *Crabronis*] *Vespas* atque *crabrones* ex equorum cadavere nasci testatur etiam Varro.

371. *Caudâ*] In quâ aculeum habet & venenum.

(res eſt notata ab agricolis) mutant formam cum papilione venenoſo. Cænum habet ſemina, quæ generant virides ranas, & gignit eas pedibus carentes: mox præbet pedes idoneos natando: atque ut ii ſint habiles ad longos ſaltus capiendos, menſura poſterior ſuperat partes priores. Neque eſt catulus, quem urſa miſit recenti partu, ſed caro vix adhuc viva. Mater fingit eam in membra lambendo atque reducit in formam, quam ipſa habet. Nonne cernis fœtus apium mel reducentium, quos cera ſexangula clauſit, exſtare corpora ſine membris, atque ſero agere pedes, & alas; Quis, niſi ſciret fieri, crederet avem Junonis, quæ ferre ſtellas in cauda, & armigeram Jovis, & columbas Cythereïadaſque, & omne genus avium poſſe naſci ex mediis partibus ovi? Sunt qui arbitrentur medullas humanas verti in ſerpentes, cum ſpina eſt putrefacta in clauſo ſepulchro. Hæc tamen ſumunt originem ex aliis rebus; una eſt avis quæ ſola ſe reſtituat, & regignit: Aſſyrii appellant Phœnicem. Non veſcitur fruge, neque graminibus,

Agreſtes tineæ (res obſervata colonis)
Ferali mutant cum papilione figuram.
Semina limus habet virides generantia ranas;
Et generat truncas pedibus: mox apta natando
Crura dat; utque eadem ſint longis ſaltibus apta,
Poſterior partes ſuperat menſura priores.
Nec catulus, partu quem reddidit urſa recenti,
Sed malè viva caro eſt. Lambendo mater in artus
Fingit; & in formam, quantam capit ipſa, reducit.
Nonne vides, quos cera tegit ſexangula, fœtus
Melliferarum apium ſine membris corpora naſci,
Et feroſque pedes, ferafque aſſumere pennas?
Junonis volucrem, quæ candâ ſidera portat,
Armigerumque Jovis, Cythereïadaſque columbas,
Et genus omne avium, mediis è partibus ovi,
Ni ſciret fieri, fieri quis poſſe putaret?
Sunt qui, cùm clauſo putrefacta eſt ſpina ſepulchro,
Mutari credant humanas angue medullas.
Hæc tamen ex aliis ducunt primordia rebus;
Una eſt quæ reparet, ſeque ipſa reſeminet, ales:
Aſſyrii Phœnica vocant. Non fruge, neque herbis,

NOTÆ.

373. *Tineæ*] Bene *agreſtes* dixit; namque *domeſticæ* veſtes præſertim aut etiam alvum infeſtant, quamquam *tineæ* matri appellantur poſteriores vermiculi. Illa quod attinet, paſſim conſpiciuntur. quæ tamen ſuum nihil *aranearum* haud abſimilibus involvunt, atque in folio arboreum ponunt, unde mutatæ ſuo tempore *papiliones* evolant.

374. *Vivax*] *Papilio*, inquit Plinius, lucernarum luminibus advolans, inter nova nuptiarum munera numeratur. Cui contrarium jecur caprinum, dicat vel venenicis ex muſcelli ruſtici mœchi.

375. *Semina*] Quæ ova eſſe videntur conglobata, paſtorali magiſtratui.

376. *Truncas*] Ita quidem videntur carentibus pedes ſimul cum ipſis natare, ac contracti & quaſi in ſeſſum partiuntur. Inſecentes credderim.

378. *Poſterior*] Idem etiam in leporibus conſpicitur.

379. *Nec catulus*] Sic plurimi auctores haudquaquam ſpernendi ſcribunt, quanquam aliter compertum eſt.

384. *Pennas*] Avium pennæ ſeu alæ nemo neſcit quales ſint, ex quâdam quaſi *teſta*.

385. *Junonem*] *Pavonem* dicit, cujus cauda, ex Argi oculis *ſtellata*; ut in ſuperioribus vidimus.

386. *Armigerum*] *Aquilam*.

Ib. *Cythereïadaſque*] Veneri, quæ à Cytherâ inſulâ contra Cretam *Cytherea* dicitur, dicatæ columbæ, propter libidinem.

387. *Mediis*] Ex ovi *vitello* foveri primò pulli germen oculorum teſtimonio conſtat.

389. *Sunt qui*] *Anguem ex medulla hominis* [quæ gigni a *cæſimus* à multis. Plin. lib. 10. cap. 66 *circa ſepulchra itaque viſuntur*.

393. *Phœnica*] A colore *purpureo Phœnix* videtur appellatus. De hâc ave vide. Plin. lib. 10. cap 2. Tacit. Annal. lib. 5. Ælian. lib. 5. cap. 58, &c.

ſed guttis thuris & ſucco amomi. Poſquam hæc complevit quinque ſæcula ſuæ vitæ, ferunt ſibi nidum unguibus & curvo roſtro in ramis ilicis, vel in vertice palmæ frontalis. Quo ſtruxit atque ſuppoſuit ramos, & aculeas ſuccidentis nardi, & cinnamoma fracta cum nigra myrrhâ, ſe ſuper immittit, atque odoribus vitam in odoribus. Inde ferunt parvum Phœnicem renaſci de corpore patrio, qui debeat vivere totidem annos. Poſtquam ætas præbuit huic vires, atque ſufficit ponderi portando, levat ramos exceſſæ arboris onere nidi, atque pius portat eum qui erat & ſua incunabula & ſepulchrum paternum & cum devenit in urbem Solis per tercentum ſtadia, deponit ante ſacras januas in templo Solis. Si tamen eſt aliquid ſtupendæ novitatis in iſtis, miremur hyænam a ſeptem annis vices mutare: & quæ modò fœmina tulit marem tergo, nunc eſſe marem. Illud etiam animal quod alitur ventis & aëre, ſtatim imitatur tactu omnes colores. India jubatta à Baccho racemis uvarum ferente obtulit lynces, ex quibus quicquid veſica emiſit,

Sed thuris lachrymis, & ſucco vivit amomi.
Hæc ubi quinque ſuæ complevit ſecula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæve cacumine palmæ,
Unguibus & pando nidum ſibi conſtruit ore.
Quo ſimul ac caſias, & nardi lenis aristas,
Quaſſaque cum fulvâ ſubſtravit cinnama myrrhâ;
Se ſuper imponit, finitque in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
Corpore de patrio parvum Phœnica renaſci.
Cùm dedit huic ætas vires, onerique ferendo eſt;
Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:
Fertque pius cunaſque ſuas, patriumque ſepulchrum:
Perque leves auras Hyperionis urbe potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.
Si tamen eſt aliquid miræ novitatis in iſtis;
Alternare vices, & quæ modò fœmina tergo
Paſſa marem eſt, nunc eſſe marem miremur hyænam
Id quoque, quod ventis animal nutritur & aurâ,
Protinus aſſimulat tactu quoſcunque colores.
Victa racemifero lyncas dedit India Baccho:
E quibus, ut memorant, quicquid veſica remiſit,

fœmina tulit marem tergo, nunc eſſe marem. Illud etiam animal quod alitur ventis & aëre, ſtatim imitatur tactu omnes colores. India jubatta à Baccho racemis uvarum ferente obtulit lynces, ex quibus quicquid veſica emiſit,

NOTÆ.

394. *Aurem*] *Fratex* eſt inter aromata laudatiſſimus, in Aſſyria, Armeniâ, Ponto atque Mediâ naſcens: cujus à diverſis diverſæ exhibentur deſcriptiones; ut vix hodie, tametſi fortè in Pharmacis proſtet, notum eſſe crediderim.

395. *Quinque*] *Sexcentis ſexaginta* annis vivere, ſcripſit Plinius.

398. *Caſias*] *Caſia* frutex eſt, qui, docente Plinio, juxta Cinnami campos naſcitur, in Arabiâ. Ille vero ſpecie exteriori eſt ſimilis, ut ſuo ævo eſſe qui pro cinnamomo venderent teſtetur Galenus: atque ejuſdem quidem ſed minoris eſſe virtutis aſſerit.

Ibid. *Nardi*] Frutex eſt etiam qui ex Aſſyriâ aut India affertur; cujus cacumen in ariſtas ſparſum ad unguenta præſertim fuit olim pretioſiſſimum.

406. *Hyperionis*] Fuit *Hyperion* Cœli filius, *Solis* pater, qui ſæpius pro ipſo *Sole* ſumitur. Illius urbem (*Heliopolin* dict.) quod attinet, de qua hîc agitur, Plinius lib. 5. cap. 9. prope Panchaiam, quæ Arabiæ pars eſt, ad ſinum cognominem eſſe ſcribit.

410. *Hyænam*] Aliud figmentum quòd tamen vulgi eſſe ſcripſit Plinius, cùm ſine mare parere Hyænam dixit, jam diu confutavit Ariſtoteles. Animal autem illud ex genere eſt luporum, ſed magis hirtum, jubamque habet toto tergo perpetuam. Flecti non poteſt, niſi circumactu totius corporis.

411. *Ida*] *Chamæleontem* dicit, qui colorem ſubinde mutat, cumque quem proximè attingit redit ſemper, rubro tamen atque candido excepto. In India naſcitur, figura & magnitudine lacertæ, de quo nitra Plinius, quæ Agellius exhibuit: quem vide.

413. *Lyncas*] *Lynx* animal eſt maculis diſtincta terga habens, ut *Pardus*; quod in luporum genere eſſe ſcripſit Inodorus; falſum verò eſſe in Europam advectæ Lynces prodiderunt.

414. *Quicquid veſica remiſit*] Urinis urina lyncum.

mutatur in saxa, & in duritiem concrescit aëre tacto. Ita etiam corallium riget statim atque venit in aërem: fuit tenerum gramen sub aquis. Dies priùs desineret, & Sol mergeret equos fessus in profundum mare, quàm explicare possim verbis omnia mutata in species novas. Ita videmus nationes mutari, atque alias crescimari temporis, has interire. Ita Troja fuit magna opibus & armis, & potuit impendere tantum cruoris per decem annos; nunc frotrita ostendit tantùm antiqua rudera, atque sepulchra pro opibus majorum. Sparta fuit insita; magnæ Mycenæ fuerunt; itemque arces Cecropiæ, nec non Thebæ ab Amphione conditæ. Sparta est contemnendus ager: excelsæ Mycenæ humi jacent. Thebæ Oedipodioniæ quid sunt nisi fabula? Quid sunt Athenæ Pandioniæ nisi nomen? Nunc etiam fortebant Romam Dardaniam in excelsum strui, quæ proxima aquis Tibridis Apenninigenæ jacit fundamenta rerum sub immenso tendere. Hæc igitur mutat formam crescendo; atque aliquando

Vertitur in lapides, & congelat aëre tacto.
Sic & coralium, quo primùm contigit auras
Tempore, durescit; mollis fuit herba sub undis.
Deferet antè dies, & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equos; quàm consequar omnia dictis
In species translata novas. Sic tempore verti
Cernimus, atque illas assumere robora gentes;
Concidere has. Sic magna fuit consuque virisque,
Perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
Et pro divitiis tumulos ostendit avorum.
[Clara fuit Sparte: magnæ vguêre Mycenæ:
Nec non Cecropiæ, nec non Amphionis arces.
Vile solum Sparte est: altæ cecidêre Mycenæ:
Oedipodioniæ quid sunt nisi fabula Thebæ?
Quid Pandioniæ restant nisi nomen Athenæ?]
Nunc quoque Dardaniam fama est consurgere Romam;
Apenniniqenæ quæ proxima Tibridis undis
Mole sub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam crescendo mutat; & olim

NOTÆ.

415. *Congelat*] In gemmas carbunculis similes & igneo colore fulgentes *gigni* Lyncum lumorem scripsit Plinius, aliique: verùm figmenta esse hæc omnia comprobavit experientia. *Lyncurium* autem dicitur ab illis Lyncis *urina in gemmam cocta*.

416. *Sol*] Ita Plin. lib. 32. cap 2. Corallio forma est fruticis, color viridis; Baccæ ejus sub aquâ molles exemptæ durantur.

418. *Phœbus*] *Sol* ann. *videre*.

423. *Decem*] *Decem annos* duràsse bellum Trojanum nemo nescit.

426. *Clara fuit*] Hi versus expungendi. In eo enim artificium poëtæ consistit, ut perpetuo orationis filo mutationem rerum omnium tanquam concatenatum pertexat: & nunc in eo occupatur, ut ex ruinis Trojæ Romam prodiisse demonstret. Inopportuna igitur, ut quæ maximè, Spartes, Mycenarum, Athenarum, & Thebes hic incultatur mentio.

Ib. *Sparte*] Quæ celeberrima fuit Peloponnesi civitas, Lycurgi legibus optimè olim instituta.

Ibid. *Mycenæ*] Alia urbs Peloponnesi, Agamemnonis regia.

427. *Cecropiæ*] *Athenas* dicit, à *Cecrope* ædificatore sic dictas.

Ib. *Amphionis arces*] *Thebæ* ab Amphione conditæ.

428. *Altæ*] Propter *ædificiorum celsitudinem*; vel *famam & gloriam*, sicut *altæ mœnia Trojæ*, 1 Æneid.

429. *Oedipodioniæ*] Ab *Oedipo* rege Thebæ etiam ita denominatæ.

430. *Pandioniæ*] Ubi etiam *Pandion* regnavit, *Athenæ*.

Ib. *Nomen*] Falsissimum verò est Pythagoræ tempore nihil nisi *nomen* fuisse *Athenas*, quæ tunc ut cùm maximè floruerunt.

431. *Dardaniam*] A *Trojanis* ædificatoribus, qui a *Dardano, Trojano* rege, sic dicti, illud nomen consecuta est Roma.

432. *Apenninigenæ*] Ex *Apennino* monte in urbem decurrere *Tibrim* notum est omnibus.

Immensi caput orbis erit. Sic dicere vates,
Faticinasque ferunt sortes: quantumque recordor,
Priamides Helenus flenti, dubioque salutis,
Dixerat Æneæ, cùm res Trojana labaret:
Nate Deâ, si nota satìs præsagia nostræ
Mentis habes; non tota cadet, te sospite, Troja.
Flamma tibi ferrumque dabunt iter. Ibis, & unà
Pergama rapta feres: donec Trojæque tibique.
Externum patrio contingat amicius arvum
Urbem & jam cerno Phrygios debere nepotes;
Quanta nec est, nec erit, nec visa prioribus annis.
Hanc alii proceres per sæcula longa potentem,
Sed dominam rerum de sanguine natus Iüli
Efficiet: quo, cùm tellus erit usa, fruentur
Æthereæ sedes; cœlumque erit exitus illi.
Hæc Helenum cecinisse Penatigero Æneæ,
Mente memor refero: cognataque mœnia lætor
Crescere, & utiliter Phrygibus vicisse Pelasgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere longè
Exspatiemur equis; cœlum, & quodcumque sub illo est,
Immutat formas, tellusque, & quicquid in illâ est.

erit domina immensi mundi. Ita aiunt augures & oracula prædixere; & quantum memini Helenus Priami dixerat Æneæ lachrymanti, atque salutis anxiptti, cùm Trojanum imperium rueret: Fili Deæ, siquidem satis intelligis auguria nostræ mentis, Troja non tota jacebit, dum tu incolumis es: Ignis & ferrum tibi præbebunt viam: Ibis, & tecum unà feres Ilium diutum, donec ager externus amicior patrio tibi & Trojæ evenerit. Video & nunc posteros Phrygiorum debere urbem condere, quanta nec est, nec erit, nec visa ævo antiquo. Alii optimates reddent hanc validam per longa sæcula; sed filius de sanguine Iuli faciet dominam orbis terrarum: quo cùm terra usa fuerit, arces cœlestes illo hospite gaudebunt & cœlum erit illi meta. Memor recordor Helenum prædixisse hæc Æneæ, qui penati: sues gessit; atque gaudeo muros affines augeri, atque Græcos vicisse in commodum Trojanorum. Ne tamen excurramus equis, qui immemores sunt festinandi ad metam, cœlum & quicquid sub illis est, terra, & quicquid in eâ est, immutat formas.

NOTÆ.

436. *Recordor*] Facile verò est eo modò vates esse, ut eos inducere ex præteritis. Appositè autem à poëta *Pythagoræ*, qui se *temporibus Trojanis Euphorbum fuisse prædicabat*, hujusce prædictionis fictio attributa.

437. *Helenus*] *Priami fuit filius vates insignis*, ut ex Æn. 1 Virgil. constat.

438. *Rex Trojana*] Sic. Enn. *Res Romana*: imperium & opes. Virg. 3 Æn. *Res Asiæ*.

442. *Pergama*] Arces fuerunt Trojanæ, quas restitutum iri per Æneam prædixit Helenus.

444. *Debere*] Ex fatorum ordine scilicet.

446. *Alii*] Reges, Consules, aliique togâ & sago clari, per quos antè Cæsares Res Romana crevit.

Ib. *Longa*] Septingentos annos.

447. *Natus*] Octavius Augustus Julii Cæsaris adoptione filius, qui, docente Suetonio, maternum genus ad Ascanium seu Iulum Æneæ filium referebat; in cujus gratiam hæc omnia a poëta referuntur.

448. *Usa*] Vide quàm appositè voces deligat Naso, ut pecuniari quodam Deorum favore terris ad tempus concessum Augustum innuat, quo ipsi denique *fruantur*.

450. *Penatigero*] Qui *Deos penates* secum cum patre è Troja *ferebat*.

451. *Cognataque*] Euphorbum enim Trojanum fuisse etiam Pythagoram suprà vidimus.

452. *Utiliter Phrygibus*] Jacturâ utique Phrygibus utili, utpote in bonum cedente: quippe ex Trojæ cineribus Roma, urbium princeps & orbis caput, renata est. *Trojæ renascens fortuna*, Horat. lib. 3. Od. 3.

454. *Exspatiemur*] Id est, *A scopo aliena proferamus*. Omnia in fluxu esse concludit, atque adeò carnibus abstinendum.

Nos etiam pars mundi (quandoquidem non sumus tantùm corpora verùm etiam animæ leves, atque possumus transmitti in jedes ferinas, & abdi in pectora brutorum) patiamur esse secura atque decora corpora, quæ possint exhibuisse crimas parentum, aut fratrum, aut conjunctorum nobis aliquo fœdere, aut certè hominum: nec certè repleamus præcordia epulis Thyesteis. Quàm prave ille conjecerit, quàm impiè parat se ad effundendum sanguinem humanum, qui aperit fauces vitulo culiro, atque jubet aures jurdas ad mugitus! vel qui potest jugulare hœdum edentem vagitus pares pueribus; vel pascere se avibus quibus ipse præbuit ejulam! in his omnibus quod deest, quò minùs ad summum flagitium perveniant, ad quod ab hâc re bus facilis est transitus! Taurus vertat terram, aut (quando moritur) adscribat mortem ætati provectæ: Ovis præbeat lana adversus sævos Aquilones: Capræ plenæ exhibeant ubera secunda manibus. Abjicite plagas cum pedicis, & laqueos, & artes insidiosas: neque decipite avium vimentibus vejco illitis: neque fallite cervos pennis formidatis: nec tegite curvos hamos escis dolosis. Perimite illa quæ efficiunt: verùm hæc permite tantum. Ora abstineant dapibus, & sumant tibos idoneos. Valgo dicunt Numam redisse in patriam animo excuso tantùs atque alios dictis; atque sponte accessisse

Nos quoque pars mundi (quoniam non corpora solum,
Verùm etiam volucres animæ sumus, inque ferinas
Possumus ire domos, pecudumque in pectora condi)
Corpora, quæ possint animas habuisse parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum fœdere nobis,
Aut hominum certè, tuta esse & honesta sinamus:
Neve Thyesteïs cumulemur viscera mensis.
Quàm malè consuescit, quàm se parat ille cruori
Impius humano; vituli qui guttura cultro
Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures!
Aut qui vagitus similes puerilibus hœdum
Edentem jugulare potest; aut alite vesci,
Cui dedit ipse cibos! quantum est, quod desit in istis
Ad plenum facinus! quo transitus inde paratur!
Bos aret; aut mortem senioribus imputet annis:
Horriferum contra Borean ovis arma ministret.
Ubera dent saturæ manibus pressanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueosque, artesque dolosas
Tollite; nec volucrem viscatâ fallite virgâ:
Nec formidatis cervos eludite pinnis;
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos,
Perdite, si qua nocent: Verùm hæc quoque perdite tantùm.
Ora vacent epulis, alimentaque congrua carpant.
Talibus atque aliis instructo pectore dictis
In patriam remeâsse ferunt: ultroque petitum

NOTÆ.

457. *Volucres*] Id est, *Naturæ subtilissimæ atque vel essimæ.*

458. *Domos*] Ferarum dicit corpora.

462. *Thyesteis*] *Illis similibus quas Atreus fratri Thyestes apposuit*, qui filios decoctis ita illis epulandos obtulit, ut sanguinem quoque poculis immiscuerit.

463. *Quàm male*] Hic verò fuit scopus Philosophi, gentem impiam à cæde retrahere.

465. *Immotas*] Nullâ misericordiâ motas, i. e. surdas.

469. *Plenum*] Quando à brutis ad homines cædes transfertur.

Ibid. *Inde*] *A brutorum cæde.*

470. *Bos aret*] Hoc est, *Ad laborem cogere bovem equidem liceat: cæterùm nullo alio malo feriatur.*

471. *Arma*] Lanam scilicet & vestes.

475. *Pinnis*] Pro sagittis positas scripsit Commentator, verum fallus est. Pennas ipsis intelligit posita, quibus plerumque puniceis aut versicoloribus, pustulatis etiam, funiculo intertextis, feras, vitu aut odore territas, in plagas impellere soliti erant. Quod pinnatum instrumentum *formidinem* vocitabant.

478. *Vacent*] Ne ab illis ad alias cædes grassetur.

Ibid. *Congrua*] Quæ sine cæde mitia, ut homines decet, comparara queunt.

Accepisse

Accepisse Numam populi Latialis habenas.
Conjuge qui felix Nymphâ, ducibusque Camœnis,
Sacrificos docuit ritus; gentemque feroci
Assuetam bello pacis traduxit ad artes.
Quem, postquam senior regnumque ævumque peregit
Extinctum Latiæque nurus, populusq; patresque
Deflevêre Numam. Nam conjux urbe relictâ
Vallis Aricinæ densis latet abdita silvis:
Sacraque Orestææ gemitu questuque Dianæ
Impedit. Ah quoties Nymphæ nemorisque lacusque
Ne faceret, monuêre; & consolantia verba
Dixêre! ah quoties flenti Thesëius heros,
Siste modum, dixit! neque enim fortuna querenda
Sola tua est; similes aliorum respice casus:
Mitius ista feres. Utinamq; exempla dolentem
Non mea te possent relevare: sed & mea possunt.
Fando aliquem Hippolytum vestras (puto) contigit aures,
Credulitate patris, sceleratæ fraude novercæ

esse, verùm mea etiam possunt. Credo, dum narratur, audivisti quendam Hippolytum leto datum, credulitate patris, dolo nefariæ novercæ.

fuisse administratione reipublicæ Romanæ. Qui beatus Nymphâ uxore & Musis ducibus docuit ritus sacrificandi & addixit artibus pacis nationem usuetam bello. Quem Numam, postquam senior peregit regnum & annos, & fœminæ Romanæ, & populus, & patres luxerunt mortuum. Uxor enim, urbe desertâ, latet absondita in spacis silvis vallis Aricinæ: atque obstat sacris Dianæ Orestææ fletibus & querimoniis, quoties Nymphæ silvæ & lacus hortatæ sunt, ne id faceret, & verbis consolatæ sunt! Ab quoties heros Theseus admonuit lachrymantem, ut modum dolori poneret: neque enim aiebat, fors tua sola est dolenda: vide damna aliorum non minora: tolerabis ista lenius. Atque utinam exempla non mea possent tibi solatio

NOTÆ.

481. *Habenas*] *Illam Curibus Sabinis degentem ultro petiverê, ob inclytam viri religionem.*

482. *Nymphâ*] *Egeriâ*, scilicet quâcum congressus se habere Numa fingebat, ut omnia quasi monitu illius Deæ barbari libentiùs acciperent.

Ibid. *Camœnis*] *Musis*, quibus, ut Livius narrat, lucum, quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aquâ, consecravit; quod Dearum sibi consilia cum conjuge suâ Ægeriâ essent.

Ibid. *Ducibusque Camœnis*] *Auctoribus Musis.* Nam omnia quæcunque Numa statuebat, ad Egeriæ Nymphæ & Camœnarum autoritatem referebat.

484. *Ad artes*] Ad Deorum religionem, & jura, & leges, & mores colendos.

485. *Senior*] Quadraginta enim annos postquam regnâsset, obiit.

488. *Vallis*] Distabat Româ quinque leucis in ortum: circa illam nemus fuit ingens Dianæ vel Egeriæ.

469. *Sacra*] Ea in Tauricâ Chersoneso sanguine exterorum quotquot illic appellebant absolvebantur: verùm tantâ apud Aricinos non fuerunt immanitate, ut in superioribus vidimus. *Hic nemorensis regis* titulo fugitivus aliquis servus tamdiu sacerdotio fungebatur, donec ab alio provocatus ab eodem occideretur.

Ibid. *Orestææ*] Eo nomine appellatur Diana, quòd ab Oreste Agamemnonis filio Ariciam, ut placet quibusquam, ejus simulachrum translatum fuerit. Namque ille cùm ex materna cæde furiis agitatus, atque expiandi sceleris causâ, jussus esset inter cætera Dianæ simulachrum ex Chersoneso afferre, illùc cum Pylade amico profectus, atque à sorore Iphigeniâ Sacerdote agnitus, tantùm non immolatus clam cum eâ, sublato simulachro, sese recepit. Quidam Mycenas, alii Athenas transportatum illud volunt.

491. *Faceret*] *Effarè in fletus se daret.*

492. *Thesëus*] *Hippolytus* Thesei filius, quem supra novercæ insidiis, a Phocis territis equis, discerptum vidimus.

498. *Credulitate patris*] *Theseï*: qui facilè nimis Phædræ uxori de stupro ab Hippolyto oblato querenti auscultavit, siquidem ipsa ad nefas adolescentem frustrà perducere conata esset; ut mox patebit.

Occubuisse

Miraberis, & vivere tibi me persuadeo: vivo, mirabile ego sum. Pasiphaëia Venus accusavit me quasi tentâssem, sed frustrà violare lectum patrium; & crimine concepto (an timore criminandi, an dolo ejectæ) simulavit me id cupivisse quod ipsa optavit ut cuperem; atque genitor exuit iræ in immeritum, & detestatus prece infensâ caput profugientis. Ilium Trœzenem Pittheam curru vehit; atque jam tenebam altera maris Corinthiaci, cùm mare intumuit, & horrendus cumulus aquarum vijus sinuari in modum collis, atque augeri; & hoare, nec non dividi suprema fastigio. Hinc ingentibus maximus cornutus prorumpit fractis fluctibus, atque sublatus in tenuem aërem pectore tenus emittit partem æquoris naribus & ore aperto. Corda comitum tremunt, animus mihi permanet impavidus, in exitii sui contemplatione totus occupatus, cùm equi frementes erigunt cervicem maris, & exporrigunt auribus arrectis; turbantur que formidine monstri, atque trahunt currum per sublimes scopulos. Ego frustrà contendo flectere manu frena obdurata ipsumque scandens, & insidens retro trahor lora flexilia. Neque tamen furor equorum virisset hos mires, nisi vasta objecta trunci fracta atque scopulosa fuisset, ea parte qua vallem cursus arctat minorem. Disjicior curru: atque habenis impeditis omnibus membra, corpora præcipitata variis rapi, nervos remeri figuribus, artus partim rapi, partim impedita evelli, ossa quassata fodere gravem sonum, atque animam lassam expirari; neque ullas partes in corpore quas possis cognoscere; atque omnia erat unum vulnus.

Occubuisse neci. Mirabere, vixque probabo:
Sed tamen ille ego sum. Me Pasiphaëia quondam
Tentatum frustra, patrium temerâsse cubile,
Quod voluit, finxit voluisse: & crimine verso,
(Indiciine metu magìs, offensâne repulsæ)
Arguit. Immeritumque pater projecit ab urbe;
Hostilique caput prece detestatur euntis.
Pittheam profugo curru Trœzena petebam:
Jamque Corinthiaci carpebam littora ponti;
Cùm mare surrexit; cumulusque immanis aquarum
In montis speciem curvari, & crescere visus,
Et dare mugitus, summoque cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis;
Pectoribusque tenus moles erectus in auras,
Naribus & patulo partem maris evomit ore.
Corda pavent comitum. Mihi mens interrita mansit,
Exiliis contenta suis. Cùm colla feroces
Ad freta convertunt, arrectisque auribus horrent
Quadrupedes; monstrique metu turbantur, & altis
Præcipitant currum scopulis. Ego ducere vanâ
Fræna manu, spumis albentibus oblita, luctor;
Et retro lentas tendo resupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies superasset equorum;
Ni rota, perpetuum quà circum vertitur axem,
Stipitis occursu fracta ac disjecta fuisset.
Excutior curru; lorisque tenentibus artus,
Viscera viva trahi, nervos in stirpe teneri,
Membra rapi partim, partim reprehensa reliqui;
Ossa gravem dare fracta sonum, fellamque videres
Exhalari animam: nullasque in corpore partes,
Noscere quas posses: unumque erat omnia vulnus.

NOTÆ.

500. *Pasiphaëia*] *Phædra*, Pasiphaës & Minois Cretensium regis filia, uxor Thesei, Hippolyti noverca.

502. *Quod voluit*] Ut Hippolytus patrium cubile temeraret.

503. *Indicii*] Ne Hippolytus prior novercæ crimen patri prædicet.

Ib. *Offensâne*] Dolet Phædra, quòd fortè pariter atq; amorem suum privignus contemserit.

505. *Hostili prece*] imprecatione hosti conveniente, non patris: Theseus enim Neptunum patrem precatus est, ut Hippolytus filius disperiret.

506. *Pittheam*] Pittheum Pelopis filium Æthræ, Thesei avitris, patrem, suprà in hâc Peloponneso urbe regnâsse vidimus; apud quem educatus Hippolytus.

511. *Taurus*] *Pistor.*

518. *Fusi*] *Infirmi, inutili.*

526. *Rapi*] Equorum impetu.

Ib. *Reprehensa*] Retenta à radicibus & stirpibus arborum.

Anne potes vel audes cladi componere nostræ, 530
Nympha, tuam? vidi quoque luce carentia regna,
Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in undâ.
Nec, nisi Apollineæ valido medicamine prolis,
Reddita vita foret. Quam postquam fortibus herbis
Atque ope Pæoniâ, Dite indignante, recepi; 535
Tum mihi, ne præsens augerem mysteris hujus
Invidiam, densas objecit Cynthia nubes;
Utque forem tutus possemque impunè videri;
Addidit ætatem, nec cognoscenda reliquit
Ora mihi. Cretenque diu dubitavit habendam 540
Traderet, an Delon. Delo Cretâque relictis
Hîc posuit: nomenque simul, quod posset equorum
Admonuisse, jubet deponere: Quique fuisti
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius esto.
Hoc nemus inde colo. De Dîsque minoribus unus 545
Numine sub dominæ lateo, atque accenseor illi.
Non tamen Ægeriæ luctus aliena levare
Damna valent, montisque jacens radicibus imis
Liquitur in lachrymas; donec pietate dolentis
Mota, soror Phœbi gelidum de corpore fontem 550
Fecit, & æternas artus tenuavit in undas.

Anne potes vel audes conferre tuos casus cum vestris, ô Nympha? Adsexi quam regna carentia luce, & lavi corpus mutilum in aquâ Phlegethontiâ. Neque vita esset reddita nisi potenti medicamento filii Apollinis. Cui vitæ postquam restitutus fui efficacibus gramaticibus, atque auxilio Pæonio, Plutone irato, tum Cynthia velavit me sparsis nubibus, ne præsens augerem invidiam hujus deæ; & ut essem securus, & possem tutò conspici; adjecit senectutem, neque reliquit mihi vultus, qui possint agnosci. Atque incerta fuit diu præberetne mihi Cretam colendam, an Delum. Delo & Cretâ omissis, hîc sedem dedit, & jussit simul abjicere nomen quod posset in memoriam revocare equos, quibus decerptus eram: quique fuisti Hippolytus, ait, nunc idem esto Virbius. Inde frequento hanc silvam; & unus ex Dîs minoribus lateo sub numine dominæ, atque illi adscribor comes. Attamen clades alienæ non possunt levare mœrorem Egeriæ; quæ prostrata ad radices ultimas collis sibit in fletus, donec soror Apollinis tacta pietate mœrentis fecit fontem frigidum de ejus corpore, atque liquefecit membra in aquas æternas.

NOTÆ.

531. *Regna*] Plutonis scilicet.

532. *Phlegethontidis*] Phlegethontis fluvii qui ex infernis est unus, undis igneis & sulphureis ardens.

533. *Apollineæ*] *Æsculapii Apollinis filii.*

535. *Pæonia*] *Medicâ.* Fuit enim Pæon medicus peritissimus, qui Plutonem gravissime ab Hercule vulneratum sanâsse dicitur Il. ad. 5. Ab illo medicæ herbæ communiter *Pæoniæ* Virgilio, itemque illa quæ in specie *Pæoniâ* dicitur ab omnibus medicis.

Ibid. *Dite*] *Plutone*, divitiarum Deo, qui ægrè vitæ restituti homines sibi subditos videt. Ex eo autem orta fabula, quòd contra spem omnium miserè discerptus Hippolytus convaluerit.

536. *Ne præsens*] Hoc est; *Ne si in Græciâ viverem, Atheniensium in me invidiam concitarem, à Diana sæi occultatus.*

537. *Cynthia*] *Diana*, in Cyntho Deli monte nata, cujus favore Hippolytus castus venator fruebatur.

539. *Addidit ætatem*] Me natu majorem effecit, quàm cùm ab equis dilaceratus fui; scilicet, ut natu major cùm videter, minùs cognoscerer.

542. *Hic*] In Latio juxta Aricium.

543. *Admonuisse*] Videtur sentire poëta inde appellatum Hippolytum, quòd ab *equis jlutus* aut *discerptus* esset.

544. *Virbius*] Quasi *Virbius*: quamquam alii *Virum bonum*, alii Deum, qui *viribus* præsit, interpretantur.

545. *Nemus*] *Arcinium*, de quo suprà: quo allegatum deceptorem quendam voluntà Dianæ sacerdotibus, Hippolyti nomine, ut loco famam, atque adeò sibi lucrum majus aucuparentur.

554. *Accenseo*] Ut Veneri Adonis, Minervæ Erichthonius, Matri Deum Atys.

550. *Soror*] *Diana.*

Num

At

At res novâ movit Nymphas; & filius Amazonis non aliter stupuit, quàm cùm agricola Tyrrhenus vidit glebam fatalem in mediis agris primò ultrò agitari, nullo pellente; deindè inuere formam rei, & crescere formam teretis, atque aperire ex recenti fatis contextis. Indigenæ vocaverunt Tagen; qui primus instituit, nationem Tyrrhenam declarare sortes venturas. Vel ut Romulus cùm animadvertit olim jaculum infixum monti Palatino repentè frondere, quod stabat novâ radice, non ferro immisso impactum; & jam non jaculum, sed arbor flexilis virgulti præbebat umbras non expectatas stupentibus. Vel cùm Cippus aspexit cornua in aquâ fluvii (namque aspexit) & putans nullam esse fidem in imagine, tetigit quæ aspexit, digitis sæpius fronti admotis: neque jam arguens suos oculos restitit, tùm victor rediret ab hoste jubatto: neque erigens oculos & lacertos ad cœlum. Quicquid, inquit, ô Dî prædicitur isto prodigio, sive fastum est, sit fastum patriæ & populo Quiriti, seu ominosum, sit mihi: atque placat ignibus odoratis Altaria gramínea parata ex cespite viridi, infunditque vina pateris; & exquirit ex extis trementibus ovium jugulatarum quid sibi portendant. Quæ statim atque aruspex generis Etrusci inspexit,

At Nymphas tetigit nova res: & Amazone natus
Haud aliter stupuit, quàm cùm Tyrrhenus arator
Fatalem glebam mediis aspexit in arvis,
Sponte suâ primùm, nulloq; agitante, moveri; 555
Sumere mox hominis, terræque amittere formam,
Oraque venturis aperire recentia fatis.
Indigenæ dixêre Tagen, qui primus Etruscam
Edocuit gentem casus aperire futuros.
Uive Palatinis hærentem collibus olim 560
Cùm subitò vidit frondescere Romulus hastam,
Quæ radice novâ, non ferro stabat adacto;
Et jam non telum, sed lenti viminis arbor,
Non exspectatas dabat admirantibus umbras.
At sua flumineâ cùm vidit Cippus in undâ 565
Cornua (vidit enim) falsamque in imagine credens
Esse fidem, digitis ad frontem sæpe relatis,
Quæ vidit, tetigit. Nec jam sua lumina damnans
Restitit, ut victor domito remeabat ab hoste.
Ad cœlumque oculos, & eòdem brachia tollens, 570
Quicquid, ait, Superi, monstro portenditur isto,
Seu læ um est, patriæ lætum, populoque Quirini;
Sive minax, mihi sit. Viridique è cespite factas
Placat odoratis herbosas ignibus aras,
Vinaque dat pateris; mactatarumq; bidentum, 575
Quid sibi significent, trepidantia consulit exta.
Quæ simul inspexit Tyrrhenæ gentis haruspex,

Quicquid, inquit, ô Dî prædicitur isto prodigio, sive fastum est, sit fastum patriæ & populo Quiriti, seu ominosum, sit mihi: atque placat ignibus odoratis Altaria gramínea parata ex cespite viridi, infunditque vina pateris; & exquirit ex extis trementibus ovium jugulatarum quid sibi portendant. Quæ statim atque aruspex generis Etrusci inspexit,

NOTÆ.

552. *Amazone*] *Hippolytus* est, Hippolites Amazonis atque Thesei filius.

553. *Tyrrhenus*] Thusco cuidam aranti, emersit subitò è terrâ sub vomere presâ puer, cui inde nomen inditum Tages: Is Etruscos Aruspicinam docuit. Cic. lib. 2. de Div.

554. *Fatalem glebam*] In quâ Fata & futurorum præscientia contrebantur.

557. *Ora recentia*] Nuperè ex terræ gleba formata.

561. *Hastam*] Romulum scribit Plutarchus in Palatino colle, sui experiundi gratiâ, corneam lanceam visse jaculatum, illamque in terrâ defixam annitentibus multis convelli nunquam potuisse, sed amissis ramis in eximiæ altitudinis cornum increvisse. Hinc, sicut ex prodigio, imperii Romani statum armis florentem fore voluerunt.

574. *Odoratis*] *Incenso thure.*

Ibid. *Aras*] Pro Dîis, quibus aræ consecratæ.

575. *Vina*] In pateras vina fundit sacrificiis adhibenda.

577. *Tyrrhenæ*] Nefario idolorum cultui addictissima fuit ea gens: ideoque ex Etruriâ accîri ad lustrationes & prodigia procuranda arulpices. Quin ex Romanorum principium filiis tradi sex in disciplinam singulis Etruriæ populiis notum ex Cicerone 1. lib. de Divinatione.

Magna quidem rerum molimina vidit in illis;
Non manifesta tamen. Cùm verò sustulit acre
A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen; 580
Rex, ait, ô salve: tibi enim, tibi, Cippe, tuisque
Hic locus & Latiæ parebunt cornibus arces.
Tu modò rumpe moram, portasq; intrare patentes
Appropera: sic fata jubent. Namque urbe receptus
Rex eris, & sceptro tutus potiere perenni. 585
Rettulit ille pedem; torvamque à mœnibus Urbis
Advertens faciem, Procul, ah procul omina, dixit,
Talia Dî pellant: multòque ego justiùs ævum
Exul agam, quàm me videant Capitolia regem.
Dixit: & extemplò populumque gravemque Senatum 590
Convocat. Antè tamen pacali cornua lauro
Velat, & aggeribus factis à milite forti
Insistit: priscoque Deos è more precatus,
Èn, ait, hìc unus, quem vos ni pellitis urbe,
Rex erit. Is qui sit, signo, non nomine dicam. 595
Cornua fronte gerit. Quem vobis indicat augur,
Si Romam intrârit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas,
Sed nos obstitimus; quamvis conjunctior illo
Nemo mihi est. Vos Urbe virum prohibete, Quirites; 600
Vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis,
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia succinctis, ubi trux insibilat Eurus,
Murmura pinetis sunt; aut qualia fluctus
Æquorei faciunt, si quis procul audiat illos; 605
Tale sonat populus. Sed per confusa frementis
Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille?
Et spectant frontes: prædictaque cornua quærunt.
Rursus ad hos Cippus, Quem poscitis, inquit, habetis:
Et demptâ capiti populo prohibente coronâ 610

Magna quidem rerum molimina vidit in illis; Non manifesta tamen. Cùm verò sustulit acre A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen; Rex, ait, ô salve: tibi enim, tibi, Cippe, tuisque Hic locus & Latiæ parebunt cornibus arces. Tu modò rumpe moram, portasq; intrare patentes Appropera: sic fata jubent. Namque urbe receptus Rex eris, & sceptro tutus potiere perenni. Rettulit ille pedem; torvamque à mœnibus Urbis Advertens faciem, Procul, ah procul omina, dixit, Talia Dî pellant: multòque ego justiùs ævum Exul agam, quàm me videant Capitolia regem. Dixit: & extemplò populumque gravemque Senatum Convocat. Antè tamen pacali cornua lauro Velat, & aggeribus factis à milite forti Insistit: priscoque Deos è more precatus, Èn, ait, hìc unus, quem vos ni pellitis urbe, Rex erit. Is qui sit, signo, non nomine dicam. Cornua fronte gerit. Quem vobis indicat augur, Si Romam intrârit, famularia jura daturum. Ille quidem potuit portas irrumpere apertas, Sed nos obstitimus; quamvis conjunctior illo Nemo mihi est. Vos Urbe virum prohibete, Quirites; Vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis, Aut finite metum fatalis morte tyranni. Qualia succinctis, ubi trux insibilat Eurus, Murmura pinetis sunt; aut qualia fluctus Æquorei faciunt, si quis procul audiat illos; Tale sonat populus. Sed per confusa frementis Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille? Et spectant frontes: prædictaque cornua quærunt. Rursus ad hos Cippus, Quem poscitis, inquit, habetis: Et demptâ capiti populo prohibente coronâ

vidit quidem magna molimina in illis, non tamen aperta: cùm verò sustulit perspicaces oculos, à fibris ovis ad cornua Cippi, O rex, inquit, salve, tibi namque & tuis cornibus hic locus & arces Latinæ obsequentur. Tu tantùm pelle moras, atque festinæ subire portas apertas: ita fata ferunt. Namque Urbe potitus eris rex, & securus tractabis sceptrum æternum. Ille repressit gradum; atque deterquens vultus sævos à muris Urbis, Longè, ab longè, inquit, Dî avertant ejusmodi præsagia: atque profugus exigam ætatem multò æquius, quàm Capitolia aspiciant me regem. Dixit, & confestim cogit populum & gravem Senatum. Prius tamen tegit cornua lauro pacisferâ, & stat super aggere exstructo à strenuis militibus; atque precatus Deos è more antiquo, Ecce, inquit, hic est unus, quem nisi vos ejicitis urbe, erit rex. Aperiam indicio, non nomine, quis ille sit. Habet cornua in fronte. Quem aruspex vobis prædixit dissutum jura servilia, si Romam subîerit. Ille quidem potuit irrumpere portas patentes, sed nos prohibuimus, quanquam nullius est mihi propior ille. Vos Romani arcete virum aditu Urbis; vel si erit meritus, exercete gravibus vinculis; aut solvite nos timore nece fatalis tyranni.

Qualia murmura excitantur in proceris pinetis, cum sævus Eurus insibilat; vel qualia undæ marinæ cient, si quis audiat illas ex recenti loco, talia reddit populus. Verùm tamen unus sonus, viz. Quis ille? extollitur super cæteras voces confusas populi trepidantis. Atque intuentur frontes, & inquirunt cornua prædicta. Cippus ad hæc dexit, Videtis, ait, quem quæritis; atque sublatâ coronâ ex capite populo obstante.

NOTÆ.

586. *Terram*] Utpote omen atque tyrannidem advertantis.

589. *Capitolia*] In illud Jovis templum curru triumphante deducebantur, qui lauream ferem Deo consecrarent.

590. *Gravemque*] Qui hìc pro *Aruspice* positus, de quo suprà.

597. *Famularia*] *Leges, quibus* vos *omnes oporteat servorum more obedire.*

603. *Succinctis*] Quia, ut alibi noster *hirsuto vertice pinus*, minusque ramosa stipite à terrâ surgit,

Exhibuit

ostendit tempora conspicua duplici cornu. Omnes deprehenderunt oculos, atque in sententiam; & (quas posset fidem habere) mentes obtexerunt capiti viri de ipsis bene merito; neque pulli illud dictum sine numine, imposuerunt festam coronam. At Optimates, quandoquidem providentia petit moenia, Gr. operaverunt ut tantum agri in meritum tuorum tenerem detur, quantus posset comprehendere boves jugo missis arato impetu ab ortu Solis ad occasum. Atque insculpunt postibus aeratis eorum memoriae statuendam figuram, duratura per longa saecula. Nunc Musae, numina praesentia panis, agnite (namque nobis deportatum est, neque remora antiquitus vetabat) haec urbi circumdata flava Tiberis amnis. Coronidem Deus vobis Romanis. Saeva pestis vim corripuerat artus Latinos, & corpora sanguine diffluebant juvenc.

Postquam exhausti funeribus vident nequa homines conatus, neque curas medicorum quicquam prodesse, se conferunt ad opem caelestem, atque primo Delphos in medio fretus, consulunt sortes Apollinis, atque precantur illi salutem urbis auxilio oraculi salutiferi, & finem imponat caedi tantae malis. Et locus, & laurus, & pharetrae quas ipse dicitur,

Exhibuit gemino praesignia tempora cornu.
Demisere oculos omnes, gemitumque dedere:
Atque illud meritis clarum (quis crederе possit?)
Inviti vidêre caput: nec honore carere
Ulterius passi, festam imposuêre coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vetaris,
Ruris honorati tantum tibi, Cippe, dedêre,
Quantum depresso subjectis bobus aratro
Complecti potles ad finem Solis ab ortu.
Cornuaque aeratis miram referentia formam
Postibus insculpunt, longum mansura per aevum.
Pandite nunc, Musae, presentia numina vatum,
(Scitis enim, nec vos fallit spatiosa vetustas)
Unde Coroniden circumflua Tiberidis alveo
Insula Romuleae sacris adscriverit urbis.
Dira lues quondam Latias vitiaverat auras,
Pallidaque exsangui squalebant corpora tabo.
Funeribus fessi postquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes posse medentum,
Auxilium coeleste petunt: mediamque tenentes
O bis humum, Delphos adeunt oracula Phoebi;
Utque salutiferâ miseris succurrere rebus
Sorte velit, tantaeque urbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, & quas habet illa, pharetrae,

NOTÆ.

612. *Demisêre*] Tum ne boni civis signum aspicerent, tum ut animum a regiâ dignitate averso vultu patefacerent.

618. *Quantum*] *Jugerum* illud dicitur, quantum par boum uno die exarare potest: seu hîc forte intelligit tantum agri, quantum duo boves diei spatio circumire possunt, aratro lineam & quasi sulcum describentes.

620. *Aeratis*] Non *auratis*: quippe fides historiae postulabat: Valerius Maximus, lib. 5. cap. 6 Cujus testandae rei gratiâ capitis (Cipi) effigies aereae postae, quâ excesserat, inclusa est, & Cippi *Rostrensiana*, quod olim *Rostra* aera dicebantur. *Festus & Varro.*

624. *Coroniden*] *Aesculapium* dicit Coronidis nepotem, Apollinis ex Coronide filium, Medicum, & nosticorum Deum.

625. *Insula*] Quia Aesculapius Romanis Deus non indiges vel *Incognita* sed *Aegyptius*, in Tiberis insula Draconis figura sibi fides aptas delegit, ut profectum patebat; idcirco ea Romae illum Deum esse facta *adjecisse* dicitur.

626. *Lues*] Arcessitum ab Epidauro accitum Romam, amoliendae pestilentiae causâ, refert Livius.

630. *Medium*] Parnassum montem, sub quo Delphi Apollinis oraculo clarum oppidum orbis umbilicum fecerunt Strabo, Lucan. & alii. Quàm vere aut apposite nullus non videt.

633. *Sorte*] *Responsi* seu *Oraculo* salutem afferenti: namque vaticinia quaedam sorte etiam & conjectu in mensam talis agebantur.

634. *Quas habet*] Pinnus ipse ad laurum supra Metam. 1.

——— *Semper habebunt*
Te coma, te citharae, te nostrae, laure, pharetrae.

Intremuêre

Intremuêre simul: Cortinaque reddidit imo
Hanc adyto vocem, pavefactaque pectora movit:
Quod petis hinc, propiore loco, Romane, petisses:
Et pete nunc propiore loco, Nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus est: sed Apolline nato.
Ite bonis avibus, prolemque arcessite nostram.
Jussa Dei prudens postquam accepêre Senatus;
Quam colat, explorant, juvenis Phoebeius urbem:
Quique petant ventis Epidauria littora mittunt.
Quae simul incurvâ missi tetigêre carinâ;
Concilium Graiosque patres adière: darentque
Oravêre Deum, qui praesens funera gentis
Finiat Ausoniae. Certas ita dicere sortes.
Dissidet, & variat sententia: parsque negandum
Non putat auxilium; multi renuêre, suamque
Non emittere opem, nec numina tradere suadent.
Dum dubitant; feram pepulere crepuscula lucem,
Umbraque telluris tenebras induxerat orbi:
Cùm Deus in somnis opifer consistere visus
Ante tuum, Romane, torum; sed qualis in aede
Esse solet; baculumque tenens agreste sinistrâ,
Caesariem longae dextrâ deducere barbae:

simul contacta sunt, atque cortina valuit. Dixit ex imo adyto, & percussit cortina tremendo; Putasses petere loco propiore, quod hinc petis; atque nunc pete loco propiore, O Romane; neque habetis opus Apolline, qui minuat luctus; sed puto Apollinis. Ite cum auspiciis, atque adducite nostrum filium. Postquam gravis senatus audivit Dei nomina, exquirunt in quâ urbe juvenis Phoebeius habitet, & mittunt qui petant littora Epidauria ventis. Quamprimum atque missi tetigerunt cavâ navi, accesserunt ad concilium & patres Graecos atque precati sunt, ut traderent. Deum, qui praesens absolveret nationem Italam funeribus: sic nonnulli sacerdotes. Sententia est dissimilis atque varia; pars jubet non consentire: abnuendum; multi recusant, atque admonent non dimittere suum praesidium, neque dare suos Deos. Dum incerti haerent, crepuscula fugavissent serum diem, atque umbra terrae adluxerat caligavit mundo: cùm Deus propitius visus adesse in somnis ante tuum lectum, Romane, sed qualis solet esse in templo, & tractans baculum nodosum sinistrâ, mulcere crines prolixae barbae dextrâ;

NOTÆ.

635. *Cortina*] Occiso Pythone tripodis custode inquit Jul. Scaliger, oraculum suum fecit: cujus cortio obductus tripus, inde etiam *Cortina* fuit appellatus. Dum vero pectae pro tripode usurpant, unde oracula dabantur, sive ex mensa fuit, ut quibusdam videtur; sive alia quaedam machina, tubus pedibus innixus, quâ confecta numina affata Pythia vaticinari solebat.

637. *Propiore*] Epidaurus nempe propior Romae, quàm Delphi.

639. *Nato*] *Aesculapio.*

640. *Bonis*] Ex avium volatu atque garritu quia futurorum incerti scientiam arrebantur, ideo *bona* quae essent, dicebantur, *mala*, quae adversa portendebant.

642. *Juvenem*] *Aesculapium.*

643. *Epidaurus*] Plures fuerunt Epidauri, sed de Argivâ hîc agitur Peloponneti, ad finem Saronicum, Epidaurio olim objecti.

647. *Ausoniae*] *Italiae*: fuerunt namque Ausones antiquissimi populi, qui Italiam tenuerunt.

Ib. *Sortes*] *Apollinis oracula*, ut suprà.

648. *Sententia*] Epidauri concilii, seu Graecorum patrum.

650. *Numina*] *Aesculapii.*

653. *Deus*] *Aesculapius.*

654. *Romane*] Plures fuisse legatos Epidaurum missos supra vidimus: sed unus princeps fuit.

655. *Agreste*] Non sine causâ. Aesculapii gestamen baculus agrestis, isque angue involutus: siquidem enim medici sanitatis fulcrum videri volunt, prudentiâ maximè uti debere, utpote in maximis difficultatibus per illud gestamen intelligitur; neque aliter ad novam vitam, qualem, exuvis positis serpentes videntur recipere, aegros possunt perducere.

Et

& proferre hujusmodi verba ex animo fecere: Desine expavescere; profiscar, atque deserum vestras imagines. Invidere tantùm huic anguem qui impleat sparis hunc baculum, atque accuratè animadverte oculis, ut possis cognoscere. Mutabor in hunc, sed major ero, & tantus videbor, in quantum corpora cœlestia debent mutari. Continuò Deus recedit unà cum voce, spes cum voce & Deo; & dies amabilis secutus est discessum soporis: Sequens Aurora dispulerat ignes sidereos; optimates dubii quid facant, cœunt in templum magnificis operibus exstructum Dei expetitu, atque precantur, ut demonstret indiciis cœlestibus, quo loco ipse cupiat manere. Vix jussis absolverant, cùm Deus splendidus in formâ anguis erectas cristas babentis emisit sibila prænuntia, & concussit adventu suo & statuam, & altaria, & volucres, & stratum marmoreum, & cacumina aurea; atque consistit excelsus in medio templo pectore tenus, & circumspexit oculis igne radiantibus. Turba sacra timet. Sacerdos habere eorum castam religatam vittâ alba cognovit Deum; atque inquit, Ecce Deus, ecce Deus, & favete animis atque linguis, quisquis adest. Sis conspectus utiliter, & formosissime; atque opem feras populis venerantibus tua sacra. Quicunque adest adorant Deum jussum, atque omnes iterant voces repetitas Sacerdotis; & Æneadæ favorem pium animo atque verbis dant: Deus annuit his; & cristis agitatis emisit sibila ter iterata linguâ vibratâ, quæ essent iis certa pignora. Tum descendit per gradus niteres, & retorquet cogit, atque discessurus respicit altaria antiqua, & salutat domos assuetas & templa jussa.

Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metus; veniam, simulachraq; nostra relinquam.
Hunc modò serpentem, baculum qui nexibus ambit,
Perspice: & usque nota visu, ut cognoscere possis
Vertar in hunc: sed major ero; tantusque videbor,
In quantum verti cœlestia corpora debent.
Extemplo cum voce Deus, cum voce Deoque
Somnus abit; somnique fugam lux alma secuta est.
Postera sidereos Aurora fugaverat ignes:
Incerti quid agant proceres ad templa petiti
Conveniunt operosa Dei: quâque ipse morari
Sede velit, signis cœlestibus indicet, orant.
Vix bene desierant, cùm cristis aureus altis
In serpente Deus prænuntia sibila misit;
Adventuque suo signumque, araque, foresque,
Marmoreumque solum, fastigiaque aurea movit:
Pectoribusque tenus mediâ sublimis in æde
Constitit; atque oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pavet. Cognovit numina castos
Evinctus vittâ crines albente sacerdos:
Et, Deus en, Deus en; linguisq; animisq; favete,
Quisquis ades, dixit. Sis, ô pulcherrime, visus
Utiliter; populosque juves tua sacra colentes.
Quisquis adest, jussum venerantur numen; & omnes
Verba sacerdotis referunt geminata: piumque
Æneadæ præstant & mente & voce favorem.
Annuit hic: motisque Deus rata pignora cristis,
Ter repetita dedit vibratâ sibila linguâ.
Tum gradibus nitidis delabitur; oraque retro
Flectit, & antiquas abiturus respicit aras:
Assuetasque domos habitataque templa salutat.

NOTÆ.

666. *Petit.*] *Æsculapii* à Romanis postulati.

667. *Operosa*] Magnificis operibus extructa & instructa, ut mox vers. 672. *fastigia aurea, sola marmorea*, &c.

Ibid. *Quâque*] Epidauri an Romæ?

669. *Aureus*] Non tam, quia ejus simulachrum aureum, credideram, quàm ut splendidum fuisse serpentem, qualemcunque sese pollicitus erat *Æsculapius*, intelligamus.

671. *Signum*] *Æsculapii* statuam.

674. *Matutes*] Acutissimi visûs & vividæ naturæ est serpens, ex quo optima parantur remedia. Quibus de cautis *Æsculapio* sacer.

680. *Jussum*] *Quod venerari Sacerdos jusserat.*

Inde per injectis adopertam floribus ingens
Serpit humum, flectitque sinus: mediamq; per urbem
Tendit ad incurvo munitos aggere portus.
Restitit hîc: agmenque suum, turbæque sequentis
Officium placido visus dimittere vultu;
Corpus in Ausoniâ posuit rate. Numinis illa
Sensit onus: pressâque Dei gravitate carinâ
Æneadæ gaudent: cæsoque in littore tauro
Torta coronatæ solvunt retinacula navis.
Impulerat levis aura ratem. Deus eminet altè:
Impositâque premens puppim cervice recurvam,
Cæruleas despectat aquas: modicisque per æquor
Ionium Zephyris sexto Pallantidos ortu
Italiam tenuit; præterque Lacinia templo
Nobilitata Deæ, Scylaceaque littora fertur.
Linquit Iapygiam, lævisque Amphissia remis
Saxa fugit: dextrâ prærupta Ceraunia parte,
Romechiumque legit, Caulonaque, Nariciamque,
Evincitque fretum, Siculique angusta Pelori,
Hippotadæque domos regis, Themesesque metalla;
Leucosiamque petit, tepidique rosaria Pæsti.

Hinc magnus [illegible] per terram [illegible] spatio spargis; atque agitat remos, & petit portus celsitates incurvo aggere per medium urbem. Hi subsidunt; & visus dimittere turbam suam & officium agricolæ prosequentis cum sint facti, devexit corpus in navem Italam. Illa sensit pondus Dei, & Æneadæ lætantur navem esse onustam pondere numinis; & bove mactato in littore solvunt vincula tortæ navis coronatæ. Levis ventus agitârat navim. Deus sublimis extat, & innixus pandæ puppi capite demisso, despicit aquas cæruleas; & Zephyris modicis per mare Ionium sexto exortu Pallantidos pervenit in Italiam, & vehitur præter littora Lacinia inclyta templo Deæ, atque Scylacea. Præterit Iapygiam & vitat petras Amphissias expolitis remis: præterit à parte dextrâ Ceraunia, & Romechium, & Caulonem, & Naryciam, atque superat fretum, & angustias Pelori Siculi, & domus regis Hippotadæ & æriferas Themeses; tum tendit ad Leucosiam, & rosaria calidi Pæsti.

NOTÆ.

689. *Sinus*] Quippe in Spiras contorto tergo sese angues promovent.

696. *Coronatæ*] Ut decuit illam esse, quæ tam pretiosum mercem veheret.

700. *Ionium*] Illud namque, quod Siciliam inter & Græciam patet, Romanis Epidauro Romam redeuntibus, fuit enavigandum.

Ib. *Pallantidos*] *Auroræ*, quam Pallantis filiam nonnulli scripserunt. Per illam autem *Lux dies* hîc intelliguntur.

701. *Lacinia*] In Lacinio promontorio fuisse Junonis templum ex Virgilio intelligitur: sanctumque fuisse omnibus circà populis testatur Livius.

702. *Scylacea*] Scylacei sinûs, aut oppidi in extremâ Calabriâ.

703. *Iapygiam*] *Calabriam*, ab Iapyge, Dædali filio, ita dictam.

Ib. *Amphissia*] Frustrà, ut videtur, in his detegendis viri magni defudarunt, neque adeo in illa non hæsitarunt.

704. *Ceraunia*] Neque hinc in Italiâ quisquam alius scriptor indicavit.

705. *Romechium*] Nullum quoque hujus vestigium.

705. *Caulonaque*] Fuit *Caulon* seu *Calona* urbs magnæ Græciæ in Brutiis, vel, quod idem est, oppidulum Calabriæ ulterioris in monte cognomine.

Ib. *Nariciam*] *Naryciæ*, *Narycii*, *aut Nerycium* Calabriæ est etiam, quum in extremo ejus angulo *Lucri Narycii* ædes averunt.

706. *Evincitque fretum*] Cum difficultate transit per Siculum fretum, quod quidem est maximè vorticosum; inter Scylæum Italiæ promontorium, & Pelorum Siciliæ.

707. *Hippotadæ*] *Æolias* dicit insulas, in quibus regnavit *Æolus* Jovis filius ex Acesta *Hippotæ* Trojani filiâ: de quo jam sæpius.

Ib. *Themesis*] *Themese* seu *Temesum*, Brutiorum oppidum, æriferis nobile, quas suo tempore defecisse narrat Strabo.

708. *Leucosiam*] Lucaniæ est parva insula in sinu Pæstano.

Ib. *Rosaria*] Pæstum Lucaniæ oppidum semper vernans, cujus etiam rosaria Virgilius commendat his verbis,

——*Et quæ rosaria Pæsti.*

Hùc provehitur ad Capreas & promontorium Minervæ, & montes nobiles circa Surrentini, & urbem Herculeam, & Stabias, & Parthenopen factam ad ortus, & post hanc templa Sibyllæ Cumææ. Inde rapidi fontes, & Linternum lenitèr abundans superantur, atque Vulturnus ducens sub aquas multam glaream, & Sinuessa abundans albis columbis & Minturnæ insalubres, & urbs ab eâ dicta quam alumnus sepelivit, & sedes Antiphatæ, & Trachas circumdata palude, & terra Circæa, & Antium firmum habens littus. Postquam nautæ hùc dexterunt navem ventis instructam;

Inde legit Capreas, promontoriumque Minervæ,
Et Surrentino generosos palmite colles,
Herculeamque urbem, Stabiasque & in otia natam
Parthenopen, & ab hâc Cumææ templa Sibyllæ.
Hinc calidi fontes, lentisciferumque tenentur
Linternum, multamque trahens sub gurgite arenam
Vulturnus, niveisq; frequens Sinuessa columbis:
Minturnæque graves, & quam tumulavit alumnus,
Antiphatæque domus, Trachasque obsessa palude,
Et tellus Circæa, & spissi littoris Antium.
Hùc ubi veliferam nautæ advertêre carinam;

NOTÆ.

709. *Capreas*] Insula est regni Neapolitani contra promontorium Minervæ, Tiberii secessu nota.

Ib. *Promontoriumque*] In illis extremo est *Misenum*, seu *Mucronæ facellum* quod Ulysses dicitur ædificâsse.

710. *Surrentin.*] *Surrentum* urbs est Campaniæ, vino maximè nobilis.

711. *Herculeam*] *Herculea* etiam, *Herculensis Herculanum* interpr. hîc vocatur vicus, Claverio in *Terra del Greco*: estque regni Neapolitani, ad radices montis Vesuvii.

Ib. *Stabias*] Oppidum Campaniæ bello sociali à Sylla deletum, dein restauratum: hodie *Castella mare di Stabia*.

712. *Parthenopen*] *Neapolim* dicit à *Parthenope* sirenum Syrenumve ibi sepulti cognominatam; quò se Romani otiaturi, propter incolarum amœnitatem, conferre solebat. Hor. Epod. 5.

Ib. *Cumææ*] *Cumæ* Campaniæ urbem à Sibyllâ nobilitatam suprà vidimus. Fundibus fuit excisa, dicturque Isidi *Cuma* dicata.

713. *Calidi*] *Baias* innuit *fontibus calidis* maximè celebres. Isidis ibi exiguum extat templum in cujus fronte hæc *Baiæ* etiam habetur.

Ib. *Lentiscif.*] *Lentiscus Mons* est in Chio præcipuè fœcundus, mastichen exudans in modum gummi.

714. *Linternum*] Campaniæ fuit oppidum, Scipionis majoris secessu & sepulchro nobile, quod hodie in ruinis jacet.

715. *Vulturnus*] Fluvius Campaniæ, qui ex Apennino Capuam præterlabitur, atque in mare *Tyrrhenum*. Ad *Vulturni* exitum urbs ruinis dera devolvitur.

Ib. *Sinuessa*] Hæc etiam fuit urbs Campaniæ, quæ hodie prorsus exisa jacet.

Ib. *Columbis*] Legitur quam plurimis *Colubris*. Nugas autem de Sinuessanis hisce colubris opinor. Neminem certè ex antiquis Scriptoribus evolvi, qui harum meminisset. Campanas *Columbas* Plinius commendat, Lib. X. cap. 37.

716. *Minturnæ*] Urbs fuit Latii, quæ hodie nulla est, in Campaniæ confinio, paludibus adjacens, in quibus septies consul Marius delituit. Ex illis autem aër gravis atque noxius.

Ib. *Quam*] *Cajetam* dicit Æneæ nutricem, à qua *Cajetam* urbem Latii denominatam volunt. Quanquam ex eo quidam dictam putant à Lacedæmonibus, quòd in littore *caroa* sit posita: illi namque *carina* omnia *Cajetas* vocabant.

Ib. *Alumnus*] *Æneas*.

717. *Antiphatæ*] *Formias* dicit, quas tenuisse Antiphaten Læstrygonum crudelem tyrannum suprà vidimus.

Ib. *Trachas*] *Terracina* seu *Tarricina*, quæ & *Anxur* prius dicta, itemque *Tractina*, hoc est *aspera*, utpote in colle sita, urbs Volscorum in Latio. Deficit indies propter adjacentium Pomptinarum paludum exhalationes, aëriique intemperiem.

718. *Circæa*] Mons est Latii mari ac paludibus ita cinctus, ut insula videatur, à *Circe*, quæ illum tenuit, cognominatus: In quo olim, urbs *Circæa* aut *Circæum*, hodie in ruinis.

Ib. *Antium*] Hæc olim Volscorum caput fuit 25 mill. pass. ab Urbe in hortum hybernum.

(Asper

(Asper enim jam pontus erat) Deus explicat orbes:
Perque sinus crebros & magna volumina labens,
Templa parentis init, flavum tangentia littus.
Æquore pacato patrias Epidaurius aras
Linquit: & hospitio juncti sibi numinis usus
Littoream tractu squamæ crepitantis arenam
Sulcat: &, innixus moderamine navis, in altâ
Puppe caput posuit: donec Castrumque, sacrasque
Lavini sedes, Tiberinaque ad ostia venit.
Huc omnes populi passim, matrumque patrumque,
Obvia turba ruit: quæq; ignes, Troïca, servant,
Vesta, tuos; lætoque Deum clamore salutant.
Quàque per adversas nàvis cita ducitur undas,
Thura super ripas, aris ex ordine factis,
Parte ab utrâque sonant: & odorant aëra fumis:
Ictaque conjectos incalfacit hostia cultros.
Jamque caput rerum Romanam intraverat urbem;
Erigitur serpens; summoque acclinia malo
Colla movet: sedesque sibi circumspicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus amnis:
Insula nomen habet: laterumque à parte duorum
Porrigit æquales mediâ tellure lacertos.
Hùc se de Latiâ pinu Phœbeïus anguis
Contulit: & finem, specie cœleste resumtâ,
Luctibus imposuit; venitque salutifer Urbi.
Hìc tamen accessit delubris advena nostris:

(namque jam mare erat turbidum) Deus revolvit spiras; atque obrepens per frequentes flexus & ingentes orbes subit templa patris tangentia fulvum littus. Epidaurius desert altaria paterna maris compositu, & usus hospitio Dei sibi conjuncti, jamdit arenam littoream tractu squamæ strideris; & insistens gubernaculo navis dewsit caput in excelsâ puppe, donec appulit ad Castrum & sacras domes Lavinii ad ostia Tiberina. Omnes populi passim, & cœtus decurrens feminarum atque virorum, & quæ custodiunt tuos ignes, Vesta Troïca huc ruunt, & salutant Deum festivâ vociferatione. Et quà velox navis ducitur per undas adversas, thura crepitant ab utrâque parte, altaribus structis ex ordine ad ripas, atque perfundunt aërem fumis odoriferis, & victima percussa calefacit cultros immissos. Jamque subierat urbem Romam caput orbis: anguis tollitur, & movet colla quæ supremo malo adnitebantur: & sibi circumspicit domum congruam. Fluvius circumlabens dividitur in duas partes: Insula habet nomen; & mittit brachia æqualia à parte duorum laterum, inter quæ terra media est. Serpens Phœbeius huc concessit ex navi Latia: & finivit luctus formâ cœlesti recepta; atque accessit opifer Urbi.

Hìc tamen peregrinus adscriptus est nostris templis:

NOTÆ.

720. *Explicat*] *Discessurus* scilicet: namque *quiescentes* solent angues in multos urbes sese convolvere.

722. *Parentis*] *Apollinis*.

723. *Epidaurius*] *Serpens* aut Æsculapius Epidauro avectus.

727. *Castrum*] *Castrum* dicit Inui seu Panos, Rutulorum oppidulum in Latio; inter Lavinium & Ostiam situm.

728. *Lavini*] Urbs fuit Latii ab Æneâ condita, in quâ Veneris templum nomini Latino commune.

Ib. *Ostia*] Ubi *Ostia* civitas ab Anco Martio constituta.

730. *Quæque*] *Vestales virgines* Æsculapio etiam obviam processisse ait.

Ib. *Troïca*] Vestam namque, atq; Ignem æternum Imperii custodem, Æneas Troja evexerat.

739. *Amnis*] *Tiberis*, qui Romam alluit.

742. *Hùc*] In insulam Tiberis, quæ erat extra urbem, quia, scilicet, ibi aër salubrior; neque aliud præsentius remedium adversus luem, quæ in fecessus.

Ib. *Phœbeïus*] Quia Æsculapium *Phœbi*, seu Apollinis filium exhibebat.

743. *Cœlesti*] Pro *cœlesti*: quæ tamen species humana est barbati senis! aurea redimiit, nodoso in manu baculo.

Cæsar in urbe suâ Deus est: quem Marte togâque
Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
Iccirco domi gestæ, properataque gloria rerum
In sidus vertere novum, stellamque comantem;
Quam sua progenies. Neque enim de Cæsaris actis
Ullum majus opus, quàm quòd pater exstitit hujus.
Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos,
Perque papyriferi septem sua flumina Nili
Victrices egisse rates: Numidasque rebelles,
Cinyphiumque Jubam, Mithridatemque tumentem
Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini;

Cæsar in urbe sua Deus est: quem &c. Præcipuum, non bella magis finita triumphis, Iccirco domi gestæ, properataque gloria rerum In sidus vertere novum, stellamque comantem, Quam sua progenies. Neque enim de Cæsaris actis Ullum majus opus, quàm quòd pater exstitit hujus. Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos, Perque papyriferi septemsua flumina Nili Victrices egisse rates: Numidasque rebelles, Cinyphiumque Jubam, Mithridatemque tumentem Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini;

NOTÆ

746. *Cæsar*] *Julius Cæsar primus Imperator.* V. Argumentum.

Ib. *Marte togâque*] *Pace & bello*: tamque certè ille in utrumque fuit itus paratus, ut ex quibus virtutibus majorem laudem collegerit, difficile sit dictu.

748. *Properata*] *Præpropere & brevi tempore comparata.*

749. *Comantem*] Comatæ *crinitæ* etiam *stellæ* dicuntur.

750. *Progenies*] *Octavianus Augustum* dicit, Julii Cæsaris adoptione filium ex sorore, Juliæ, Julii Cæsaris sorore, nepotem, autem C. Octavio peperit Atia Juliæ ex M. Attio Balbo filia.

751. *Majus*] *Grandendum*, inquit Florus, *in tanto principe hoc est, quod patrem habuit. Octavianus Augustus fortuna rerum usus; qui [qui] non quid cupere debuit, prævidit, & pertimuit: cohibuit Imperii cupidinem quod ita demum diu magnum esse & constans potuit, nisi vitas præcipuè nostræ, quæ modica & mansuræ regerentur.*

Ib. *Pater*] Namque ita idum rerum summæ præstitit, & cæsa fuit omnium omnium, quæ Epitome Augusti administravit.

752. *Nilus*] Pompeio tam magno a Cæsare gesta non quidem levia, sed tamen ea videri Augusti adulationi nimia affectare cum videretur: adjungit hujus modi Nilum.

Ib. *Papyriferi*] Hinc *papyrus* dicitur, quia ea [ea] Cæsarem se tantos potuisse [potuisse] cognitum erat. Il. papyrus dicit.

753. *Papyriferi*] *Papyrus* [papyrus] *Ægypti*, [Ægypti] *Nilo* [Nilo] *nascitur*, [nascitur] *ex qua* [qua] *papyri* [papyri] *fiunt*, [fiunt] *ex fluvio* [fluvio] *dicitur* [dicitur] *papyrifer*. [papyrifer]

Ib. *Nili*] Fluvium esse Ægypti maximum per septem ostia aut alveos in mare Mediterraneum se exonerantem jam sæpe diximus.

754. *Victrices*] Devicto Ptolemæo rege, qui & Cæsari sicuti antea Pompeio insidias paraverat. Ille namque victus in Nilo periit.

Ib. *Numidas*] Numidæ Africæ populi admodum feroces, qui, cum Jubâ Mauritaniæ rege, Pompejanorum partium duces Catonem, Scipionem, Petreium, aliosque secuti adversus Cæsarem in Africâ dimicaverunt, ibidemque victi sunt. De industriâ autem neque Pompeii neque cæterorum mentio ulla, quia execrandum atque lachrymabile bellum Romanis.

755. *Cinyphium*] Juba rex Mauritaniæ Cinyphius à Cinyphe seu Cinype Lybiæ fluvio, in Mediterraneum [mo] Lebedon diffluente, dicitur.

Ib. *Mithridatemque*] Namque Mithridates rex Ponti, cum quatuor Pyrrho, decem & septem annis Asiæ bello infestus fuisset, ille per quadraginta annos restitit: donec tribus ingentibus bellis subactus, felicitate Sullæ, virtute Lucilli, magnitudine Pompeii consumeretur. Enarravere Livius ejus belli ferocius moventem Cæsar ex Alexandria advolans unâ acie profligavit. Unde, ut ait Suet, inter pompæ ducta triste verborum titulum prætulit, *VENI, VIDI, VICI.*

756. *Pontum*] Regio est minoris Asiæ ad Septentrionem à Ponto nuncupata, cui regnavit Mithridates, & postea ipsius filius Pharnaces a Cæsare victus.

Ib. *Quirini*] Ex nomine appellatum Romulum supra diximus.

Et

Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos,
Quàm tantum genuisse virum, quo præside rerum
Humano generi, Superi, cavistis abunde.
Ne foret hic igitur mortali semine creatus;
Ille Deus faciendus erat. Quod ut aurea vidit
Æneæ genitrix; vidit quoque tristè parari
Pontifici letum; & conjurata arma moveri;
Palluit; & cunctis, ut cuique erat obvia, Divis,
Aspice, dicebat, quantâ mihi mole parentur
Insidiæ: quantâque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
Solane semper ero justis exercita curis?
Quam modò Tydidæ Calydonia vulneret hasta,
Nunc male defensæ confundant mœnia Trojæ.
Quæ videam natum longis erroribus actum,
Jactarique freto, sedesque intrare silentûm;
Bellaque cum Turno gerere; aut, si vera fatemur,
Cum Junone magis. Quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hic meminisse priorum
Non finit. In me acui sceleratos cernitis enses.
Quos prohibete, precor; facinusq; repellite: neve
Cæde sacerdotis flammas extinguite Vestæ.

Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos, Quàm tantum genuisse virum, quo præside rerum Humano generi, Superi, cavistis abunde. Ne foret hic igitur mortali semine creatus; Ille Deus faciendus erat. Quod ut aurea vidit Æneæ genitrix; vidit quoque tristè parari Pontifici letum; & conjurata arma moveri; Palluit; & cunctis, ut cuique erat obvia, Divis, Aspice, dicebat, quantâ mihi mole parentur Insidiæ: quantâque caput cum fraude petatur, Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo. Solane semper ero justis exercita curis? Quam modò Tydidæ Calydonia vulneret hasta, Nunc male defensæ confundant mœnia Trojæ. Quæ videam natum longis erroribus actum, Jactarique freto, sedesque intrare silentûm; Bellaque cum Turno gerere; aut, si vera fatemur, Cum Junone magis. Quid nunc antiqua recordor Damna mei generis? timor hic meminisse priorum Non finit. In me acui sceleratos cernitis enses. Quos prohibete, precor; facinusq; repellite: neve Cæde sacerdotis flammas extinguite Vestæ.

bello congredi cum Turno, vel potiùs cum Junone, si vera agnoscimus. Quamobrem nunc refero præteritas clades meæ sobolis? Hic metus non potuit recondere antiquorum. Videtis nefarios gladios parari in me. Quos ero arcete, atque avertite vos, nec supprimite ignes Vestæ hæc sacra dete.

NOTÆ.

737. *Aliquos*] Quatuor superbo apparatu à Floro designatis, *quanti*, inquit, *majora erant, si quibus non triumphabat?*

762. *Æneæ genitrix*] *Venus.*

763. *Pontifici*] *Cæsari*, qui Pontifex erat, quo tempore jugulatus est.

Ib. *Conjurata*] Bruti duo, Cassius, aliique Patricii, atque equites in Cæsarem; quòd insolentiùs agere inciperet, conjuraverunt; qui tribus & viginti vulneribus in curiâ illum confoderunt.

765. *Mihi.*] Quia Cæsari, qui ultimus futurus erat ex gente Juliâ, a Venere per Iulum atque Æneam derivatâ.

769. *Tydidæ*] *Diomedis, Tydei filii*, qui Venerem Æneæ suo favenţem, ipsumque nube operientem vulneravit.

Ib. *Calydonia*] Quia Calydon Ætolorum civitas, quibus imperavit Diomedes.

772. *Sedes*] Duce Sibyllâ ad inferos descendisse suprà vidimus.

773. *Turno*] Hunc Rutulorum regem habuimus etiam in precedentibus.

774. *Junone*] Quæ usque Turno fuit.

775. *Hæc*] *Quæ Cæsaris causâ percellebatur.*

776. *Me*] Quia in Juliam Cæsarem.

778. *Sacerdotis*] Pontificem maximum fuisse Cæsarem morò diximus.

Ib. *Extinguite*] Il est, *Ne religionem atque Deorum cultum omnem ex terris tollite.* Ad illud verò alludit poëta, quòd *in primis sacram Vestæ virginibus Numa colendam dedit, ut ob similitudinem cœlestium syderum cultos imperii flamma regularet:* ut loquitur Florus.

Talia nequicquam toto Venus anxia cœlo
Verba jacit, Superosque movet: Qui rumpere quanquam
Ferrea non possunt veterum decreta sororum;
Signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribilesque tubas, auditaque cornua cœlo
Prænouisse nefas. Phœbi quoq; tristis imago
Lurida follicitis præbebat lumina terris.
Sæpe faces visæ mediis ardere sub astris:
Sæpe inter nimbos guttæ cecidêre cruentæ.
Cærulus & vultum ferrugine Lucifer atrâ
Sparsus erat: sparsi Lunares sanguine currus.
Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo;
Mille locis lachrymavit ebur: cantusque feruntur
Auditi, sanctis & verba minacia lucis.
Victima nulla litat: magnosque instare tumultus
Fibra monet; cæsumq; caput reperitur inextis.
Inque foro, circumque domos, & templa Deorum
Nocturnos ululâsse canes; umbrasque silentûm
Erravisse ferunt; motamque tremoribus urbem.
Non tamen insidias venturaque vincere fata
Prænonitus potuêre Deûm: strictiq; feruntur
In templum gladii. Neque enim locus ullus in Urbe
Ad facinus, diramque placet, nisi Curia, cædem.
Tum verò Cytherea manu percussit utràque
Pectus: & Æneaden molitur condere nube;

Vener ſilicita ſororà fraſuſtra ſi mens toto cœlo, & tunga Deos. Qui tametſi nequeant frangere fata ferrea antiquarum ſororum, tamen præbent indicia haud dubia dictis ventura. Portendunt arma ſonantia inter atras nubes, atque tubas terribiles, & cornua audita in cœlo prænuiſſe ſcelus. Sole etiam inguinis ſpecies mittentis lucem pallida terris exanimis: Sæpe faces viſæ flagrare ſub mediis ſideribus: Sæpe guttæ ſanguineæ cecidêre inter nimbos. Lucifer cæruleus infectum habebat faciem nigro colore: currus Lunares tinctos ſanguine. Bubo feralis ſecit præſagia dicta ſibi; mille locis ebur lachrymavit; & cantus & voces minacia dicantur audiſſe in templis. Inſuper ipſa Dea præſcia ſuga ſuiſſet, & futura ſtantia ingentes tumultus minarere; atque caput inveniretur reconditum in exta. Dicunt enim, Tu audiſſe eorum dominos & templa Deorum, atque animos mortalium vagata eſſe, & Urbem concuſſam ſuiſſe terræ motibus.

Ceterum præſagia Deorum non potuerunt ſeparare fata futura & inſidias; & enſes exacuti ferunt in eadem: neque enim ullus locus in Urbe placet niſi Curia, cædem. Tum verò Cytherea plangit pectus utràque manu, atque præparat ut abſcondat Æneaden nube;

NOTÆ.

779. *Nequicquam*] Namque truci exitu Julius Cæſar.

781. *Veterum*] Parcas dicit Nocte & Erebo natas.

785. *Præmouiſſe*] Hæc quoque prodigia Tranquillus atque Plutarchus Cæſaris necem dicunt denunciaſſe.

790. *Curia*] Pro ipsâ Lunâ.

791. *Stygius*] *Feralis*, atque *peſſimi omnis*: Styx namque inferorum palus.

792. *Ebur*] *Simulachra Deorum eburnea.* Ita Virg. Geor. 3. 408 De Julii morte,

Et maſtum illacrymat templis ebur——

794. *Nulla*] Et verò Cæſari evenisse, quo die fuit trucidatus, scribit Tranquillus. Intuliit tamen Curiam ipse à religione.

795. *Fibra*] *Victimarum exta.* Virgilius quem noster imitatur est, hæc prodigia eleganter recenset, Georg. I. 464.

Ib. *Caput*] Pessimi erat ominis, si jecur, quod à corde inspiciebant, *sine capite*, aut eo imminuto esset.

801. *Templum*] Quod fuit curia Pompeii, ubi Senatus habitus. *Curiæ* enim loca erant, ubi res publicæ seu divina, ut sacrificia: seu humanæ, ut Consilia curabantur; quas singulis Curiis, in quas populi Romanii tribus divisæ, Romulus primus assignavit.

803. *Cytherea*] *Venus.*

804. *Æneaden*] Hanc vocem ex quibusdam Manusc. excudendam curavi pro *æthera*, ut sensus absolveretur. *Cæſarem* autem designavit ab *Æneâ* ortum, quem percussoribus admovere cuperet Venus.

Quâ priùs infesto Paris est ereptus Atridæ:
Et Diomedeos Æneas fugerat enses.
Talibus hanc genitor: Sola insuperabile fatum,
Nata, movere paras? intres licet ipsa sororum
Tecta trium; cernes illîc molimine vasto
Ex ære, & solido rerum tabularia ferro:
Quæ neque concursum cœli, neque fulminis iram,
Nec metuunt ullas tuta atque æterna ruinas.
Invenies illîc incisa adamante perenni
Fata tui generis. Legi ipse; animoque notavi:
Et referam: ne sis etiamnum ignara futuri.
Hic sua complevit (pro quo, Cytherea, laboras)
Tempora, perfectis, quos terræ debuit, annis.
Ut Deus accedat cœlo, templisque colatur,
Tu facies; natusque suus, qui nominis hæres,
Impositum feret Urbis onus: cæsique parentis
Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
Illius auspiciis obsessæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ: Pharsalia sentiet illum,

quâ antea Paris ſit ademptus terribili Atridæ; quâque Æneas vitaverat gladium Diomedis. Pater affatur eam ejuſmodi verbis: Filia cujuſque ſoli mutare fatum invictum! Potes ipſa ſubire domum ſororum: ibi videbis tabulas rerum fato decretarum ex ære & rigido ferro maſſæ magnitudinis; quæ tutæ atque æternæ, neque ullam vim dant colliſionem cœli, neque impetum fulminis, neque ullas ruinas. Hîc reperies ſortes tuæ ſobolis inſculptas adamante indelebili. Ipſe legi, atque ſignavi mente ea omnia quæ generi tuo eventura ſunt, & narrabo, ne ſis adhuc noſtra futuri. Hic, cujus cura ſenecta es, Cytherea, abſolvit jam ætatem, exactis annis quos debuit terræ. Tu verò cum ipſius filio; qui hæres nominis feret imperii adminiſtrationem ſibi commiſſam, curabis, ut Deus aſcribatur cœlo, & honoretur in templis: et ille vindex generoſiſſimus patris inferet bella: habebis nos ſibi in bellis faventes. Mari ſuperati Mutinæ obſidione preſſæ ejus auſpicia petent pacem: Pharſalia ſentiet illum,

NOTÆ.

805. *Atridæ*] *Menelao, Atrei filio*, cum quo congressus Paris occubuisset, nisi auxilio Veneris, quæ nube ipsum operuit, mortem effugisset: ut narrat Homerus, Iliad. 3.

806. *Diomedes*] Æneæ etiam fuit nisi succurrisset Venus, Diomedes illum facilè peremisset, referente eodem Homero Iliad. 5. namque ille inter Græcos fuit fortissimus, Ulyssi præsertim amicitiâ conjunctus.

807. *Genitor*] *Jupiter.*

808. *Sororum*] Parcarum: de quibus supra.

810. *Tabularia*] *Tabulas ipsas æneas* intelligit, in quas immutabilia fatorum decreta Parcæ. Jovis scribæ, (ut nominat eas Capella) referunt.

811. *Concurſum*] *Tonitrua* intelligit, quibus aër non *concutitur* modò, sed quasi *concuti* videtur. Sic sæpe Lucretius.

816. *Sua*] *Sibi à fatis assignata*, 56 annos scilicet.

818. *Templa*] *Non modò Sen. Conſ. de divinis humanisque omnibus decreta, aut in Deorum numerum, decernentium ore* elatus *est, sed & perſuaſione vulgi: creditumque est stellam crinitam, quæ per septem dies fuisset, ludis, quos primo exercebat hæres Augustus edebat, Cæsaris esse animam in cœlum recepti*; ut refert Suet. Atque hâc de causâ simulachro ejus in vertice additur *stella.*

819. *Natus*] *Augustus*, per Adoptionem.

820. *Cæsique*] Belli initium & causa, prætextus saltem, Avunculi necem ulciscì. Suet. 10 Cap. August.

823. *Mutinæ*] In eâ Galliæ Cisalpinæ urbe Antonius, Cæsaris testamento prælatum sibi Octavium furens, Decimum Brutum suis motibus resistentem obsidebat: Illum Octavius liberavit, atque Antonium castris exuit.

Ib. *Pharſalia*] Postquam animum in partes omnes versavi, nihil aliud videre me hoc in loco fateor, quàm errorem eòrum auctorum, qui Pharsalum Thessaliæ urbem, ubi Cæsarem inter & Pompeium depugnatum est, cum Philippis Thraciæ ubi victi Brutus & Cassius ab Octavio, & Antonio, confuderunt; nisi, ut poëtarum mos est, vicina, ve. ejusdem

Æmathiaque iterum madefacti cæde Philippi:
Et magnum Siculis nomen superabitur undis:
Romanique ducis conjux Ægyptia tædæ
Non bene tisa cadet: frustràque erit illa minata
Servitura suo Capitolia nostra Canopo.
Quid tibi Barbariem, gentes ab utroque jacentes
Oceano numerem? quodcumque habitabile tellus
Sustinet, hujus erit. Pontus quoque serviet illi.
Pace data terris, animum ad civilia vertet
Jura suum, legesque feret justissimus auctor:
Exemploque suo mores reget: inque futuri
Temporis ætatem venturorumque nepotum
Prospiciens, prolem sanctâ de conjuge natam

... Philippi, et magnum Siculis nomen superabitur undis: et magnum Pompeii nomen quidem in mari S... et ... Ægyptia duris Romanis nupta fuit ... et ... Capitolia nostra regna Capitolii decumpserat esse sua. Canopo. Quamvis tibi res... jam Barbaros? & quotquot ... jacent ab utroque Oceano ... Quicquid terra habet habitabile, erit sub hujus imperio. Nihil enim illi objicietur. Pace parata terris, conferet ingenium suum ad jura condita, & æquissimus auctor statuet leges; et componet mores suo exemplo, et consulens seculi futuri temporis et venturorum nepotum, curabit progeniem ortam de sanctâ uxore fumere

NOTÆ.

Idonea luce providem usu parte, hic præcessitque Pharsalicæ aciei Philippos, quæ utrique diem Macedonum regi dedit, pro quâ arma eidem bello arsit. Nullo minùs cum aliis sumsit. Certè Florus Brutum & Cassium illam, cum Cneo Pompeio sceleris socium, Pharsalium scelicet insediisse refutant, cum tamen ex constanti historiæ fide apud Philippos Thracios illi desides fuerint.

824. *Æmathiaque*] Eo nomine *Macedonia* loca circumjacentia ab *Æmathione* vel *Æmathione* rege dicta sunt. Macedonicæ autem fuerunt Philippi, in confinio Thraciæ, ubi Brutus & Cassius cum partibus fuit devicti.

825. *Magnum*] *Magnum nomen* de quo hic agitur est *Pompeii*, cujus filius minor Sextus Pompeius erat Antonii & Octavii, et in Sicilia freto cognitus est, ut nemo nescit. Quamvis quotquot ... nomen habuit, cum ex septemviri Mytilenum fugerit pudica fuerit.

826. *Romani*] Antonii. Qui Cleopatræ illicitis pretium Romanum imperium cum dulci aliquo premisset, ab Augusto ad Actium, Epiri promontorium, navali prælio devictus est.

ib. *Conjux*] Cleopatra, quæ in triumpho ab Augusto ferrum meditata, conscientiam mortis confessa est, in Mausoleo, juxta fauces Antonii, admotis aspidibus perpetitibus, quam primùm relata est.

ib. *Tædæ*] Pro conjugio; ut sæpe alibi.

828. *Nostra*] Quæ nunquam à cæsis Capitolium; quæ sæpe inde Capitolia dicitur.

ib. *Canopo*] Urbs est Ægypti, ad ostium Nili occidentale, quod ab ea *Canopicum* dictum.

829. *Barbarum*] Pro *barbaris*, quos Augustus domuit, inter quos Mysos ipsorum trium barbarorum *barbaros* vocat Florus; quem vide cap. 12.

ib. *Utroque*] *Orientali & Occidentali*. Imò, ut alibi dixit, *Omnibus ad ortum et meridiem patentibus, ad Septentrionem quæ prætenduntur usque Rhenum atque Danubium, tum ad Occasum usque Tagum & Ingleam*; illi quæ reliqua, omnia ostrà qui erant, jacebant terræ cognitæ finibus, et ultimum gentium Populum Romanum vocabant.

831. *Hujus*] *Ubi cuncta atque omnia totius generis humani sint: sex fuit, aut paulò, ante hanc diem tantæ Augusto septingentesimus ab Urbe condita annus. Germanos subegit.* Florus.

832. *Cremet*] *Cremetis ad portam, pretium in extrema meta, et ne extremum funus ... caudæ frondosique lecticæ ramos vellerent. Ob hoc tot fasti ingratis* Dictator perpetuus & Pater patriæ *dictus.*

836. *Proles*] *Tiberium* dicit ex Livià Drusi uxore, quam Augustus matrimonio Tiberii Neronis, & quidem prægnantem, abduxit, illexitque & persuasit uxori, ut pariens alteri viro Suetonius. Hanc ducem, Tiberium, Livi, adoptione filium tanto fœdo, cui succedit, occasionem rerum novarum quam rei quæ

Terra

Ferre simul nomenque suum curasque jubebit.
Nec, nisi cùm senior similes æquaverit annos,
Æthereas sedes cognataque sidera tanget.
Hanc animam interea cæso de corpore raptam
Fac jubar, ut semper capitolia nostra forumque
Divus ab excelsâ prospectet Julius æde.

Vix ea fatus erat, mediâ cum sede senatûs
Constitit alma Venus nulli cernenda: suique
Cæsaris eripuit membris, nec in æra solvi
Passa recentem animam, cœlestibus intulit astris.
Dumque tulit; lumen capere, atque ignescere sensit:
Emisitque sinu. Lunâ volat altiùs illa:
Flammiferumque trahens spatioso limite crinem
Stella micat: natique videns benefacta, fatetur
Esse suis majora; & vinci gaudet ab illo.
Hic sua præferri quamquam vetat acta paternis:
Libera fama tamen, nullisque obnoxia jussis,
Invitum præfert; unâque in parte repugnat.
Sic magni cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Ægea sic Theseus, sic Pelea vincit Achilles.
Denique, ut exemplis ipsos æquantibus utar,
Sic & Saturnus minor est Jove. Jupiter arces
Temperat æthereas, & mundi regna triformis:

... simul nomen suum & imperii molem. Neque, nisi idem senior æquaverit similes annos, veniet in domus cœlestes & ad astra eorum qui sibi affinitate harum conjuncti. Interea carpe de ... animam ex corpore ... cœlo, ut annus Julius prospicat semper nostra capitolia & forum ex sublimi cœlo.

Vix ea dixerat, cùm alma Venus nulli videnda, ... in medio ... senatûs; atque abstulit artubus animam recentem ... Cæsaris, nec passa ... in aërem immisit eam sideris cœlestibus. Et dum tulit, sensit assumere lucem atque ardere, & emisit sinu. Illa volat sublimiùs lunâ; & fulget ducens comam igneam longo tractu; atque cernens præclara facinora ..., agnoscit esse præstantiora suis; lætaturque superiori inde ille. Tametsi Augustus prohibet sua acta præferri paternis, nihilominus libera fama, nullisque mandatis subdita præponit eum nolentem; atque ... in hoc vincere. Ita Atreus cedit laudibus clari Agamemnonis: ita Theseus superat Ægeum, ita Achilles Pelea. Denique ut suorum exempla quæ parva ipsis sunt, sic quoque Saturnus inferior est Jove. Jupiter moderatur sedes æthereas, & regna mundi triformis:

NOTÆ.

838. *Stellæ*] *Rerum gestarum gloria* interpretor; neque aliorum quos vidi placet hujus vocis explicatio. Reponit Heinsius *Pyliæ*: & *Gens Pylia* apud, & *Dies Pylii* in Ovidio aliisque authoribus sæpe occurrunt. Et licet hæc conjectura nullorum MSS. authoritate nititur, non videtur tamen ableganda.

ib. *Æquaverit*] Non numero, siquidem anno ætatis 56, extinctus Julius Cæsar, ad 76, Augustus pervenerit; verùm hujus *æquandis annis* velait vates, quotquot seniori obtingerent præclarè gestarum rerum laude.

ibid. *Avus*] Pro *avitâ* seu *ejus ratione & institutis*; ut *similes* retineas.

839. *Cognata*] Quia divum soboles Augustus, cujus cognati Cæsar & Romulus inter sydera.

841. *Jubar*] Vide quæ suprà annotavimus ad versum *templis* 818.

846. *Recentem*] *Recens à corpore liberatam.*

840. *Crinem*] De *crinitâ stellâ*, quæ per ludos Cæsari consecratos fulsit, supra ex Tranquillo dictum.

852. *Hic*] *Augustus Cæsaris adoptivus filius.*

854. *Una*] *In cæteris morigenos habet omnes Augustus; hîc in parte tantum repugnant, quòd cùm sua facta patris actis præferri nolit, fama tamen ea magis approbat.*

855. *Atreus*] Agamemnonis pater, cujus tanta hujus non fuit quanta hujus, omnium Græcorum ad Trojam, ducis.

856. *Thesius*] Cujus, Ægei filii, fortia facta passim in superioribus vidimus.

ibid. *Peleus*] Qui Achillis pater tanta non gessit facinora quanta hujus fuisse omnibus notum est.

857. *Ipsos*] *Julium Cæsarem & Augustum.*

859. *Triformis*] *Cœli, Ætheris, Aeri.*, ut *terræ maria*que Imperium Augusto relinquatur. *Divum Imperium cum Jove Cæsar habet.*

Terra

Tellus sub Augusto. Uterque gl. parens & rector. Dii, ergo, Æneæ comites, quibus ensis & ignis cesserunt, diique indigetes, genitorque, Quirine, Urbis & invicti genitor, Gradive, Quirini, Vestaque Cæsareos inter sacrata penates; Et cum Cæsareâ tu, Phœbe domestice, Vestâ, Quique tenes altus Tarpeias Jupiter arces, Quosque alios vati fas appellare piumque, Tarda sit illa dies, & nostro serior ævo, Quà caput Augustum, quem temperat, orbe relicto Accedat cœlo: faveatque precantibus absens. Illa dies sit sera, atque tardior nostro seculo, quâ Augustus in cœlum transferatur destituto mundo quem regit, atque alius sit propitius nobis ad eum vota facientibus.

Terra sub Augusto. Pater est & rector uterque. 860
Dî, precor, Æneæ comites, quibus ensis & ignis
Cesserunt, diique indigetes, genitorque, Quirine,
Urbis & invicti genitor, Gradive, Quirini,
Vestaque Cæsareos inter sacrata penates;
Et cum Cæsareâ tu, Phœbe domestice, Vestâ, 865
Quique tenes altus Tarpeias Jupiter arces,
Quosque alios vati fas appellare piumque,
Tarda sit illa dies, & nostro serior ævo,
Quà caput Augustum, quem temperat, orbe relicto
Accedat cœlo: faveatque precantibus absens. 870

PERORATIO.

Jamque opus exegi: quod nec Jovis ira, nec ignes, Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.

PERORATIO.

Jamque perfecit opus, quod neque ira Jovis, neque flamma, neque ferrum, neque rapax antiquitas poterit delere.

NOTÆ.

861. *Æneæ comites*] Penates dicit aut *deos domesticos*, quos ex Italiam secum *Æneas* deportavit. Alii alios esse censuerunt: ut frustra in re tam trita multis jamque in eâ operam suam quisquam perdidit. Dionysius Halic. scribit eos ab vicinis Romæ in templo, diorum juvenum habitorum fratrum forma. Alii Jovem, Junonem & Minervam fuisse aiunt: neque de Pallade, Veneque quicquam dubitare potuit, cui Deæ Virgilius. Alii Neptunum & Apollinem: namque hunc etiam Trojam illi præcessisse. Alii alios.

862. *Imagine*] Dii fuit *parvâ*, qui ex hominibus in deorum numerum fuit relatus: ita *Amand. prec. & ago*, dicti sunt. Persius finit. Horum 1 Georg. concludit Virg.

Invenias alios,——&c.

864. *Quirine*] *Romulum* eo nomine appellatum ubique fuisse constantem, superiore libro vidimus.

865. *Gradive*] Mars est Romuli pater, qui vel à *Gradu*, vel à κραδίαινω quod *vibrare* est, sic dictus.

866. *Cæsareos*.] Qui ejus templum in palatio, ubi habitabant *imperatores*.

Ibid. *Penates*] *Deos domesticos*, qui ex eo dicti quod in *penetrali* seu maxime secreto domûs parte volebantur. *A penu*, quod vox maxime necessarias ad victum quotidianum in intimâ domûs parte servatas significat, ut *Penas Penates*; sicut à *Magnus*, *Magnas Magnates*, &c. Quanquam neque inepti videntur qui *Penates* cum Macrobio, quasi *Penes nos natos* dici volunt.

865 *Phœbe*] Jam supra *Apollini* in *Palatinæ* domûs parte ab Augusto excitatum templum diximus, additis porticu, cum *bibliothecâ Græcâ & Latinâ*.

866. *Tarpeias*] Capitolium dicit in Capitolino monte extructum qui antea *Tarpeius* à *Tarpeia* virgine Vestali ibidem Sabinorum scutis obruta, itemque *Saturnius* dicebatur.

867. *Vatis*] Cum respectu fortasse ad numinum tutelarium vera nomina, quæ ignota esse voluerunt, ne quando hostium carmine evocerentur. Macrob. Sat. 3. 9.

870. *Illum*] Quasi præsentem deum laudet poëta: quod quid mihi adulandi exquisitissimam artem spectet, optime.

871. *Jampridem*] Mos est ferè poëtarum, ut in suorum operum fine aliquid de se dicant. Horatius sit.

Exegi monumentum ære perennius, &c.

Itemque Virgilius 4. Georg. &c. De signaturis, quas operibus suis affigunt poëtæ in Epilogis, lege centuriam Julii C. Scaligeri lib. 5, cap. ultimo. Cur.

Cùm

Cùm volet illa dies, quæ nîl nisi corporis hujus
Jus habet, incerti spatium mihi finiat ævi:
Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferar: nomenque erit indelebile nostrum.
Quàque patet domitis Romana potentia terris,
Ore legar populi: perque omnia sæcula famâ
(Si quid habent veri vatum præsagia) vivam.

Illa dies, quæ nullam habet potestatem nisi in hoc corpus, finem imponat spatio dubiæ vitæ cùm libebit: nihilominus immortalis surgam super excelsa sidera parte meliore mei; & fama nostra erit æterna. Atque legar ab hominibus, quacunque patescit Romana potentia in terris subactis: & vivam famâ per omne ævum, si quidem vaticinia poëtarum habent aliquid certi.

INDEX

INDEX

VOCABULORUM OMNIUM.

Numerus primus *paginam*; fecundus *verſum indicat.*

A.

A Pag. 11. Ver. 145. 12, 173. 30, 588. 40, 25. *& alibi quàm pluriès in locis.*
ab 3, 3. 4, 23. 5, 34, *& alibi quàm plur.*
abactas 66, 686
Abanteïs 443, 164
Abantiades 127, 607. 130, 673. 133, 767, 772. 140, 138. 144, 236
Abarin 138, 86
Abas 140, 126. 351, 306. 421, 505
abaiderat 222, 25. 437, 30
abaidit 258, 97. 309, 716. 314, 73
abdit 183, 599
abdita 68, 748. 133, 777. 247, 718. 308, 687. 416, 349. 457, 488
abditus 238, 458. 366, 47
abdúctas 33, 677
aberant 8, 91. 195, 179. 247, 695
aberit 131, 709. 187, 715. 233, 309. 251, 811. 337, 718
abeſſe 57, 446. 85, 245, 247. 327, 423. 331, 546. 343, 87
abeſſet 93, 408
abeſt 30, 583. 70, 778. 107, 63. 194, 162. 255, 22. 272, 480. 369, 127. 416, 371
abeuntes 96, 563
abeunt 15, 236. 152, 435. 199, 290. 421, 499. 423, 551
abeuntque 394, 769
abfueram 215, 718
abfuerant 286, 55
abfuit 288, 90
abi 306, 620
abibas 336, 696
abibat 253, 873
abibo 344, 92
abíere 65, 674. 389, 674
abies 288, 94
abigitque 404, 62
abigo 196, 202
abiit 26, 495. 131, 712. 210, 565. 231, 255. 260, 162. 312, 14. 441, 111
abire 66, 697. 67, 718. 93, 476. 437, 28
abis 92, 455
abit 73, 872. 90, 398. 119, 396. 208, 487. 213, 643. 260, 152. 272, 471. 283, 785. 308, 701. 315, 106. 318, 194. 334, 630. 335, 653. 339, 792. 348, 208. 446, 247. 464, 664
ablata 73, 873. 190, 52. 204, 398
ablati 258, 98
ablato 18, 306
ablatum 433, 811
ablatus 128, 626. 156, 546.
abluere 174, 353. 384, 532. 425, 601
abluit 52, 324. 132, 740
abnuat 293, 221
abnuit 358, 524
abominor 279, 676
abrumpere 53, 359
abrumpit 123, 495
abrupta 249, 764
abruptaque 52, 315
abſcedat 175, 362
abſcedit 158, 630
abſceſſiſſe 149, 376
abſcidit 4, 22
abſens 240, 515. 327, 424. 336, 700. 388, 647. 474, 870
abſentem 85, 244. 332, 560
abſentes 180, 508
abſiſtit 331, 531
abſiſtite 96, 557
abſit 129, 650. 275, 556. 329, 473. 342, 41
abſitve 403, 32
abſolvere 438, 42
abſtemius 449, 323
abſtinet 303, 532, 559
abſtinuit 249, 752
abſtitimus 358, 534
abſtractus 101, 696
abſtrahere 92, 438
abſtrahit 33, 666. 389, 658
abſtrahor 138, 93
abſtraxit 204, 413
abſtulerat 235, 354. 264, 263
abſtulerit 442, 157
abſtulerunt 183, 617
abſtulit 102, 722. 124, 539. 181, 557. 201, 349. 285, 24. 319, 210. 354, 405. 406, 98. 410, 177. 424, 575. 434, 824. 448, 292
abſumitur 36, 742. 151, 427
abſumſit 61, 575
abſumtis 28, 543. 451, 353
abſunt 51, 292
abunde 469, 759
abundet 69, 764

ac 27, 279. 36, 729. 43, 96. *et alibi plur.*
acantho 390, 701
Acarnanum 242, 569
Acasto 326, 409
Acathus 233. 306
accedat 471, 818. 474, 870
accesse 126, 583
accedere 40, 41. 58, 503. 90, 375. 120, 442. 160, 674. 251, 809. 307, 646. 417, 390. 433, 804
accedit 169, 181
accendere 449, 311
accendit 198, 260
accensi 295, 279
accensse 255, 23
accenseor 459, 546
accensis 101, 691
accensum 48, 228
accensus 330, 527
acceperat 79, 121
accepere 280, 718. 463, 641
accepisse 174, 357. 457, 481
accepit 174, 334. 192, 98
acceptâ 223, 47
acceptâ 66, 695
acceptâque 403, 11. 413, 271
acceptas 275, 574
accepti 55, 410
acceptior 382, 467
acceptissimus 437, 20
accepto 207, 466. 351, 305
acceptos 199, 288
acceptum 101, 686
acceptus 346, 153
accessêre 246, 673
accessi 157, 592
accessisse 376, 297
accessit 57, 446. 77, 72. 174, 346. 183, 624. 467, 745
accinctas 109, 119. 181, 551
accingere 190, 47
accingitur 129, 665
accipe 97, 589. 109, 118. 126, 585. 129, 655. 134, 794. 138, 93. 217, 758. 255, 12. 301, 463. 353, 368. 414, 318. 417, 376
acciperet 286, 63
accipiam 264, 255
accipienda 103, 2
accipimus 413, 276
accipio 212, 620
accipis 351, 315
accipit 120, 441. 179, 481. 182, 591. 220, 865. 245, 655. 286, 50. 301, 465. 321, 270. 323, 331. 329, 477. 430, 743
accipite 239, 490
accipiter 158, 606. 324, 344
accipitrem 158, 605
accipitris 167, 123
accipiunt 131, 704. 252, 841. 342, 37. 421, 501, 506
acclinata 428, 686
acclinataque 295, 268
acclinavit 138, 72
acclinia 467, 737
acclivi 267, 334
acclivo 40, 19
acclivus 286, 53
accommodat 119, 398. 229, 209
accubuêre 245, 660
accusatîle 376, 309
accusoque 372, 200
acer 101, 704. 209, 542. 322, 294
acerque 288, 95
acerba 410, 187
acerbo 137, 62. 353, 388
acernæ 340, 254
acernas 122, 487
acerno 235, 246
acerram 390, 703
acerris 231, 266
acervo 4, 24
acervos 138, 88. 140, 151. 344, 113
Achæmenia 112, 212
Achæmenide 409, 103
Achæmenidem 409, 101
Achæmenides 409, 167
Achaia 127, 626. 231, 268. 345, 79. 577, 325
Achaidæ 94, 511. 448, 293
Achaide 157, 577
Acheloë 242, 559. 244, 614. 257, 68
Achelois 270, 413
Acheloïdem 406, 87
Acheloïdes 130, 552
Acheloum 242, 548. 258, 06
Achemenia 370, 504
Achille 331, 265. 343, 81. 347, 191. 353, 363. 361, 608, 615. 365, 30. 369, 130. 386, 597
Achillea 380, 580
Achillem 360, 582. 376, 301
Achilleos 381, 448
Achilles 343, 73. 345, 126, 139. 346, 150, 162. 347, 176. 360, 593. 369, 134. 371, 179. 375, 281. 381, 443. 383, 500, 502. 473, 856
Achilli 369, 133. 370, 157. 376, 298
Achillis 233, 309. 368, 107. 375, 273, 284
Achivam 410, 191
Achivi 194, 142. 346, 168. 365, 29. 367, 88. 368, 113. 369, 136. 381, 445
Achivis 366, 61
Achivos 361, 600. 423, 561
acidis 393, 757. 394, 787
acie 122, 464. 194, 142. 364, 12
aciem 90, 381
acies 70, 776. 79, 107. 211, 584. 343, 75. 372, 207
Acin 397, 861, *bis.* 398, 884
accipe 97, 589. 109, 118. 126, 585. 250, 794, 795
Acis 393, 750. 398, 886, 896 *bis*
aconita 11, 147. 205, 419
aconiton 204, 407
Aconteus 142, 201
acre 461, 579
acres 43, 86. 198, 265. 218, 866. 303, 550. 330, 529
acri 246, 667. 326, 401
acrior 96, 540. 97, 566. 283, 787. 325, 370
Acrisio 96, 559
Acrisioneas 144, 239
Acrisioniades 138, 70
Acrisium 127, 612
Acrota 426, 617, 619
acti 46, 184. 61, 562. 62, 587. 131, 707. 140, 143. 319, 223. 337, 714. 347, 186. 349, 253. 359, 540. 373, 259. 400, 956. 408, 145. 410, 183. 432, 785. 473, 852
actaque 259, 134
Actæa 180, 711
Actæas 67, 720

Actæis 19, 313. 214, 681
Actæo 61, 554. 227, 170
Actæon 83, 230. 102, 721
Actæona 85, 243, 244
Actæonis 102, 720
acti 221, 4
Actiaco 391, 715
actis 58, 497. 114, 254. 230, 242. 250, 783. 264, 247. 319, 222. 344, 115. 357, 500. 393, 753. 468, 750
acto 241, 531. 395, 806
Actoridesque 233, 308
Actoriden 138, 79
Actorides 375, 273
Actorum 55, 387
actum 263, 223. 303, 527. 337, 721. 374, 260. 469, 771
actus 125, 567. 127, 621
actusque 291, 182
actutum 56, 557
acu 162, 23
acui 469, 776
acumine 54, 376. 78, 84. 126, 580. 235, 354. 314, 72. 343, 84. 421, 503
acutâ 25, 476. 34, 699. 81, 155. 115, 299
acutæ 84, 224. 164, 78. 269, 383
acutior 140, 381
acutis 142, 204. 163, 56
acuto 236, 245. 289, 130
ad 3, 2. 7, 61. 8, 86. 10, 126 *& alibi quàm plur.*
adacta 352, 324
adacto 172, 271. 356, 452
adactus 138, 78
adamanta 277, 614
adamanteis 192, 204
adamas 115, 281
adapertaque 142, 193. 430, 740
addat 292, 208
adde 41, 70. 80, 133. 124, 536. 195, 168. 240, 505. 368, 117. 397, 854
addendum 239, 484
addere 71, 826. 131, 701. 155, 525. 259, 138. 386, 586
addicere 31, 617
addiderat 89, 352
addiderim 219, 816
addidici 97, 595
addidit 5, 38. 82, 191. 87, 301, 306. 134, 787. 166, 110. 179, 471. 299, 427. 328, 449. 342, 45. 358, 532. 422, 522. 459, 539
addit 55, 397. 75, 4. 113, 240. 129, 651. 162, 27. 164, 85. 198, 273. 208, 504. 318, 205. 430, 714
addita 80, 140. 152, 456. 222, 14. 369, 146
additis 160, 667
additur 353, 380
adducere 300, 441
adducitque 90, 397
adducor 98, 598
adductaque 249, 775. 256, 52
adducto 25, 455. 235, 357
addunt 175, 362. 236, 388. 283, 792
adduntque 44, 121
adeam 382, 465
adeant 334, 628
adeat 407, 105
adedi 243, 591. 379, 376
ademit 110, 142. 136. 16. 155, 542
ademta 57, 461. 397, 871
ademtæ 94, 515. 410, 197
ademtam 323, 331
ademtas 64, 644
ademtis 47, 211
ademto 88, 337
adeo 22, 396. 145, 273. 150, 396. 164, 67. 178, 438. 206, 453. 294, 252. 408, 152
adepta 226, 151
aderam 207, 344. 268, 359
aderamus 348, 213
aderant 126, 598. 153, 467. 348, 213
aderas 65, 679
aderat 196, 219. 204, 404. 224, 83. 266, 307. 265, 227. 317, 162. 346, 150
aderis 29, 560
aderisque 290, 142
aderit 95, 519
adero 430, 727
ades 243, 597. 307, 673. 464, 678
adesse 212, 635. 437, 32
adessent 405, 76
adesset 265, 285. 270, 673
adest 58, 497. 78, 102. 85, 247. 90, 380. 95, 528. 126, 598. 130, 692. 137, 46. 142, 180. 177, 429. 196, 219. 208, 492. 210, 561. 237, 418. 262, 200. 282, 750. 283, 789. 295, 295. 296, 317. 313, 58. 342, 66. 347, 176. 348, 216. 352, 341. 367, 82. 389, 662. 396, 829. 398, 906. 433, 808. 464, 680
adesse 101, 713. 196, 198
adesto 41, 45
adeunda 250, 785. 407, 119
adeundi 321, 278
adeunt 21, 369. 189, 7. 213, 651. 462, 631
adfata 70, 783
adfatur 433, 807
adfert 17, 271
adflavit 296, 313
adflixit 345, 139
adfuit 54, 367. 150, 400. 218, 798. 284, 4. 288, 106
adhærent 130, 694
adhæret 184, 641
adhæsi 419, 440
adhæsit 137, 38. 275, 564
adhibenda 451, 361
adhibendus 139, 111
adhibent 278, 653
adhibere 90, 376. 263, 216. 328, 447
adhibet 294, 259
adhibete 446, 238
adhuc 4, 10. 10, 132. 20, 356. 29, 554. *et alibi quàm plur.*
adjicet 203, 382. 337, 728
adibat 338, 766
adjeci 308, 677
adjecisse 468, 756
adjecisset 381, 434
adjecit 170, 211. 275, 569
adjectoque 199, 291
adjectura 170, 214
adicere 244, 628. 463, 645
adigitque 138, 70
adiî 307, 651
adjice 169, 182. 414, 319
adjiciam 277, 627
adjicit 54, 384. 198, 266. 334, 637. 335, 671. 342, 58
adjiciunt 16, 245. 193, 121
adiît 116, 317. 276, 610. 285, 15. 403, 9. 439, 63
adimam 57, 474
adimit 93, 469. 281, 749
adimunt 234, 332

adĭmuntque 244, 615
adire 116, 317. 184, 649. 333, 595. 408, 125. 416, 353
adĭt 37, 779. 73, 861. 86, 274. 114, 258. 115, 297. 219, 825. 258, 108. 275, 572. 326, 408. 394, 772. 409, 157. 425, 598
adita 346, 161
aditu 99, 623. 215, 726. 342, 66
adjuro 100, 659
adjutis 445, 224
adjutrixque 195, 195
adjutus 28, 540
adjuvat 68, 732
adjuvet 195, 178. 252, 867. 306, 641
admirabile 162, 14
admirantes 100, 662
admirantibus 32, 644
admiraturque 399, 913
admiratur 47, 209
admiremur 376, 307
admiserat 370, 512
admisitque 111, 186. 320, 256
admissa 171, 237. 406, 92
admissi 325, 380
admissi 28, 532
admissum 296, 304
admittum 14, 210. 257, 83
admittitur 387, 623
admonet 329, 473
admonitorque 129, 664
admonitu 97, 566. 207, 324. 353, 360. 420, 465
admonitus 199, 295. 207, 480. 306, 625
admonuisse 61, 565. 459, 543
admonuit 289, 134
admota 328, 454. 382, 454
admotam 90, 374. 301, 463
admoti 211, 593
admotis 292, 188. 449, 311
admoto 138, 80. 269, 395. 316, 124
admotum 297, 544
adnabat 120, 339
adnixa 134, 491. 294, 254. 265, 288. 353, 425
adnixique 106, 689
adnixus 26, 494. 259, 643. 315, 115. 445, 218
admovitque 302, 511
adolentur 26, 492
adoleret 248, 740
adolescere 118, 376
Adoni 303, 543. 308, 682. 309, 726
Adonis 303, 532
adoperaque 35, 714. 70, 790. 108, 94. 247, 701
adorandum 345, 392
adorant 14, 320
adorat 76, 18. 320, 248. 331, 510. 416, 366
adoratis 267, 350
adscendere 330, 508
adscendit 394, 780
adscendunt 325, 394
adsciverit 462, 625
adsim 59, 513
adsit 98, 613. 106, 31
adsit 306, 641
adsistere 213, 610
adspexi 411, 218
adspexit 77, 69
adspice 102, 725. 396, 842
adspicere 93, 479
adspicit 68, 748. 263, 212
adstas 454. 147. 105, 19
adsterruntque 53, 343
adstitit 82, 187. 318, 196. 360, 125
adstricta 10, 120
adstringi 263, 222
adsum 135, 10. 324, 349. 366, 73
adsumeret 398, 816
adsumus 98, 605
adsunt 266, 304. 268, 363
advehor 159, 640
advena 96, 561. 190, 39. 467, 745
advenient 197, 238
advenire 342, 65
advenisse 260, 145
adventu 315, 95
adventum 31, 610. 278, 660
adventuque 464, 671
adventus 68, 742. 178, 440
adversa 466, 719
adversa 342, 132. 386, 541
adversaque 141, 161. 243, 337. 377, 462, 5
adversis 524, 482
adversi 128, 520. 287, 752
adversi 42, 80. 82, 183
adversi 71, 814. 134, 803. 356, 451. 443, 162
adversos 237, 419. 351, 312
adversum 42, 72. 344, 116. 351, 312
advertens 413, 270
advertite 99, 636
advertitur 189, 649
adulatum 464, 46
adulter 111, 182. 216, 741. 281, 739
adultera 57, 471. 226, 132. 297, 247
adulteria 252, 25
adulteriis 60, 545. 110, 171. 113, 236. 215, 717
adunci 324, 342
aduncî 18, 293. 100, 651. 426, 628
adunci 303, 550
adunco 93, 533. 118, 392. 226, 147. 230, 371
aduncum 58, 479. 399, 934
aduncum 259, 128
advolat 171, 249. 524, 348
adorat 229, 205. 431, 763
adusque 105, 20
advto 463, 636
Æacida 218, 798
Æaciæ 326, 400. 353, 365. 383, 505. 208, 494
Æacidæ 320, 250
Æacidæ 207, 472
Æacidæn 319, 227. 344, 96. 381, 603
Æacidæs 214, 668. 320, 246. 321, 272. 325, 380. 343, 82. 346, 168. 381, 617
Æacidæ 221, 4. 365, 33
Æacidæn 271, 434. 364, 27
Æacus 207, 474. 479. 208, 500. 209, 517. 220, 864. 364, 25
Æaea 30, 580
Æde 349, 246. 377, 345. 414, 315, 316. 465, 624. 468, 673
Æde 116, 401. 145, 284. 211, 944
Ædibus 180, 2. 200, 306
Ægæon 271, 447
Ægæona 435, 863

Ægæona

Ægæona 39, 10
Ægea 473, 856
æger 353, 373
Ægeus 204, 402. 205, 420. 206, 454
Ægida 69, 755
ægide 134, 799. 137, 46. 164, 79
Ægides 228, 174. 237, 405. 242, 559. 349, 237. 352, 343
Æginæ 212, 616
Æginam 207, 474
ægra 211, 600. 408, 143
ægram 261, 179
ægrè 210, 555. 243, 592. 358, 533
ægro 53, 329. 210, 563
ægros 209, 540
Ægyptia 147, 323. 472, 826
Aello 391, 710
Æmathiaque 472, 824
æmula 25. 476. 164, 83
æmulus 364, 17
Æneaque 197, 247
Æneadæ 464, 682. 465, 695
Æneaden 470, 804
Æneæ 390, 681. 425, 600. 455, 450. 474, 861
Æneæque 424, 588
Æneam 405, 78
Æneas 389, 665. 407, 116. 409, 156. 419, 456. 471, 806
Æneïa 419, 441. 424, 581
Æoliâ 166, 116
Æoliam 201, 357
Æolidæ 273, 506. 407, 103
Æoliden 214, 672. 364, 26
Æolides 185, 681
Æolidos 328, 444
Æolii 122, 487
Æoliique 411, 232
Æoliis 17, 262
Æolis 332, 573
Æolus 338, 748
æqua 162, 11. 195, 174. 369, 131
æquales 150, 394. 218, 803
æquali 230, 248
æqualique 328, 463
æqualibus 40, 26
æqualis 5, 34. 36, 750
æquantia 162, 21
æquantibus 473, 857
æquantur 232, 288
æquare 329, 497
æquaret 60, 537
æquata 433, 805
æquatam 246, 663
æquaverit 473, 838
æquè 291, 185. 393, 221
æquem 408, 145
æquent 334, 626
æqui 19, 322. 139, 100
æquo 85, 253. 107, 62. 156, 565
æquor 19, 318. 50, 263. 105, 23. 124, 527. 130, 690. 151, 410. 176, 399. 186, 704. 319, 231. 329, 478, 488. 330, 505. 331, 555. 338, 748. 339, 795. 344, 94. 423, 544. 438, 49. 447, 267. 465, 699
æquora 39, 6. 50, 265. 51, 292. 59, 509. 73, 872. 95, 538. 99, 627. 100, 657. 101, 684. 125, 562. 132, 752
æquore 46, 172. 59, 530. 100, 660. 131, 712. 132, 732, 742. 303, 530. 320, 255. 328, 455. 335, 663. 395, 792. 397, 854, 878. 400, 937. 404, 37. 422, 548. 443, 176. 467, 723
æquoreâ 306, 617
æquoreæ 319, 226. 330, 520. 423, 557
æquorei 347, 107
æquoreis 287, 78
æquoreo 319, 212
æquoreos 468, 752
æquoreus 244, 603
æquoribus 118, 366. 324, 525. 395, 804. 399, 921
æquoris 20, 341. 109, 135. 125, 564. 154, 498. 252, 866. 329, 485. 337, 729. 345, 144. 348, 205. 375, 293. 392, 727
æquor 329, 488
æquos 45, 134
æquum 280, 719
æquus 243, 598. 324, 344
aër 4, 15, 17. 5, 28. 6, 52. 7, 75. 10, 119. 163, 47. 195, 187. 251, 830. 446, 243, 248
aëra 7, 58. 20, 337. 45, 158. 46, 165. 52, 320. 60, 532. 90, 397. 102, 726. 109, 124. 127, 616. 159, 644. 170, 216. 174, 350. 201, 354. 203, 379. 218, 785. 228, 187. 229, 214. 241, 545. 250, 796. 251, 815. 268, 370. 284, 2. 291, 184. 309, 708. 318, 194. 332, 558. 337, 732. 358, 518. 412, 258. 423, 536. 433, 816. 434, 821. 440, 99. 446, 250. 467, 734. 473. 845
aëraque 423, 544. 446, 247
æra 106, 30. 116, 333. 119, 393. 196, 208. 252, 856
Æraine 95, 532
æratæ 135, 9
æratas 223, 41. 225, 103
æratis 462, 620
ære 8, 92. 9, 115. 95, 533. 101, 704. 123, 505. 134, 783. 177, 416. 200, 317. 223, 32. 289, 115. 342, 46. 390, 700. 471, 810
aëre 4, 12, 23. 130, 677. 132, 751. 231, 253. 276, 583. 290, 159. 446, 243
aëriæque 48, 226
aërias 263, 219. 291, 178. 408, 127
aërii 186, 709
æripides 192, 105
æris 9, 98. 182, 589. 423, 537
æs 344, 96
Æsacon 338, 762. 340, 1
Æsacos 339, 791
Æsarei 438, 54
Æsaris 437, 23
Æson 199, 287, 292. 194, 162
Æsone 193, 110
Æsonidem 191, 60. 192, 77. 198, 255
Æsonides 237, 411
Æsonis 198, 252. 199, 303
Æsonius 194, 156
æstas 40, 28
æstatem 444, 206
æstibus 404, 48
æstivâ 395, 793
æstu 23, 419, 435. 49, 237. 91, 413. 174, 341. 219, 811. 404, 52. 416, 352

æduque 388, 630. 392, 728
æditur 50, 250. 107, 64. 179, 491. 272, 484. 282, 764. 297, 360. 338, 515
æditus 445, 208
ædium 157, 586. 429, 700
ædis, 48, 228. 51, 274. 157, 586. 209, 329. 239, 471. 289, 126
æduisque 9, 117
ætas 8, 89. 56, 418. 96, 540. 162, 28. 169, 15. 214, 665. 234, 329. 283, 225. 302, 519. 393, 547. 306, 615. 347, 188. 355, 448. 396, 823. 408, 142. 440, 96. 445, 207. 453, 403
ætate 208, 499. 209, 514. 245, 631. 246, 686
ætatem 459, 539. 472, 835
ætatis 280, 718. 287, 85. 301, 467. 444, 200
æterna 408, 132. 471, 812
æternamque 408, 140
æternis 459, 551
æterno 64, 653. 129, 663
æternum 33, 683. 173, 369. 264, 252
æther 11, 151. 16, 152. 84, 231. 101, 706. 159, 654. 181, 548. 186, 693. 322, 496. 330, 520. 386, 582
æthera 7, 68. 19, 329. 37, 777. 56, 437. 82, 693. 87, 299. 91, 404. 114, 251. 220, 219. 346, 153. 380, 411. 385, 542. 442, 145
æthere 8, 81. 17, 269. 31, 608. 47, 204. 68, 726. 128, 623. 196, 219. 291, 162. 309, 720. 435. 846
æthereas 131, 700. 148, 348. 154, 512. 473, 839. 473, 859
æthereis 23, 435. 59, 512
æthereos 87, 309
Æthiopumque 140, 146
Æthiopasque 37, 778
Æthiopesque 449, 320
Æthiopum 49, 236. 129, 669
Ætna 148, 352. 152, 442
Ætnæ 409, 160
Ætnam 327, 863. 410, 188
Ætnæ 48, 220. 397, 877. 450, 340
Ætnam 231, 260
Ætnæ 422, 528
Ætolius 420, 481
ævi 54, 385. 271, 435, 440. 293, 218. 347, 178. 437, 11, 20. 445, 228. 449, 235. 475, 874
ævo 64, 649
ævo 92, 445. 93, 470. 173, 321. 200, 310. 203, 392. 244, 617. 302, 502. 346, 180. 362, 623. 430, 731. 437, 17. 444, 201. 448, 366. 474, 468
ævoque 247, 712
ævum 16, 128. 33, 663. 143, 227. 195, 176. 241, 529. 276, 422. 294, 243. 348, 208. 417, 379. 451, 353. 455, 400. 461, 588. 462, 621
affatu 144, 255. 145, 268. 172, 348. 224, 89. 267, 325
affatur 20. 350
affecit 175, 385
affectat 61, 58
affectu 11, 152
affectus 140, 377
affectum 249, 473
affectu 144, 147
affectum 147, 171
affer 247, 601
afferat 171, 255
affert 124, 553. 158, 26. 333. 387
affixi 360, 571
affixit 158, 817
affixum 190, 90
affixit 28, 342. 251, 220
affixa 186, 760
affectibus 232, 289
afflatos 77, 49
afflatuque 78, 793
affigi 412, 206
affore 46, 256
affusaque 276, 605
affusæque 241, 539
affusique 268, 360
agam 120, 428. 240, 526. 461, 589
Agamemnona 371, 184. 381, 444
Agamemnonis 473, 855
Aganippe 146, 312
agant 332, 564. 464, 656
agatur 92, 444
agas 42, 74
agat 41, 62. 55, 388, 390. 47, 191. 143, 211. 295, 291. 298, 372
Agave 102, 725
age 237, 433. 335, 669. 347, 177. 357, 490. 430, 721. 437, 22
agebat 226, 441
agebatur 215, 700
agendi 262, 109
agendum 183, 611. 379, 317
Agenore 73, 858. 77, 51. 78, 97. 85, 217
Agenoream 87, 308
Agenorides 75, 8. 78, 90. 125, 563
agentem 258, 107
agentes 294, 343
ager 9, 110. 306, 644
agere 20, 349
ageret 358, 681
agger 264, 234
aggere 419, 445. 465, 690
aggeribus 461, 592
aggeritur 377, 333
aggrediare 191, 71
aggreditur 144, 238. 160, 659
agi 274, 532
agilis 87, 720
agimus 363, 5
agit 226, 140
agitque 193, 147
agit 33, 656. 45, 152. 47, 211. 67, 715. 76, 24. 130, 18. 156, 422. 179, 468. 302, 512. 425, 596. 438, 48
agitabo 159, 483
agitabili 71, 75
agitabitur 270, 410
agitarit 400, 555
agitatorem 80, 356
agitantis 29, 571
agitare 134, 606. 160, 661
agitate 29, 567. 88, 319
agitat 102, 657. 303, 539. 322, 500
agitata 182, 595. 192, 81. 225, 121
agitataque 211, 586
agitari 186, 708
agitatis 201, 336
agitur 149, 372. 186, 685. 332, 502. 428, 36
Aglaros 61, 506. 68, 739. 60, 749. 70, 785
agmen 84, 242. 202, 364. 212, 638. 223, 38. 315, 97. 350, 261. 356, 467. 361, 598. 404, 46. 412, 238
agmenque 465, 691
agmina 44, 114. 95, 535. 141, 151, 161. 177, 423. 343, 75. 374, 255
agmine 90. 379. 135, 2. 192, 103. 212, 624. 237, 431. 385, 560. 421, 506
Agmon 421, 484, 494
Agmona 421, 497
agna 27, 505. 180, 527
agnæ 158, 626
agni 396, 827
agnôrunt 121, 455
agnoſſe 46, 183. 187, 613
agnoſcendo 349, 251
agnoſcet 408, 151
agnoſcis 335, 658
agnoſcit 364, 27
agnoſcitque 143, 212
agnoſeoque 213, 651
agnovêre 208, 495
agnoviique 336, 686
agnovit 153, 471. 258, 119. 309, 719. 315, 94
agnovitque 151, 414
agnus 200, 311, 320
Agre 83, 212
agreſte 338, 767. 463, 655
agreſtem 250, 787 444, 203
agreſtes 174, 344. 205, 419. 258, 96. 267, 346. 452, 373
agreſti 197, 242. 422, 521
agreſtibus 317, 161
agreſtis 107, 122. 325, 379
agreſtum 427, 635
agri 05, 52. 140, 129
agricolam 318, 192
agricolis 231, 276. 318, 210
Agriodos 84, 224
agris, 492. 102, 714. 140. 136. 173, 317. 440, 100
agrique
agro 92, 799. 321, 23
agros 31, 60. 66, 68 79. 133, 779. 193, 122. 197, 202, 362. 204, 415. 209, 534. 213, 653. 217, 768. 232, 281. 250, 781. 277, 642. 301, 477. 313, 35. 314, 85. 315, 98. 386, 571. 397, 865. 415, 342. 417, 397. 418, 422
agroſque 76, 25
agunt 210, 551. 302, 492
aguntur 95. 527
Agyrtes 140, 148
Ah 58, 489. 73, 863. 175, 386, *bis et alibi.*
ahena 193, 121
ahenæ 197, 227
ahenis 184, 645. 201, 349
aheno 198, 262, 279. 200, 319. 245, 645
ahenum 163, 61
ai, ai 293, 215
Ajacem 370, 164. 379, 390
Ajaci 364, 17. 367, 97. 370, 156
Ajacis 370, 152. 376, 305
Ajax 362, 622. 363, 2. 364, 28. 367, 97. 369, 141. 372, 219. 374, 254. 377, 338, 340. 378, 396. 379, 390
ait 15, 222. 17, 273. 22, 391. 25, 464. 26, 498. 31, 608. *& alib. quàm plur.*
alæ 360, 570
alantique 389, 658
ala 33, 671. 60, 535. 117, 364. 196, 269. 229, 201. 269, 216. 231, 254. 241, 544. 330, 789. 387, 600. 421. 510
alaque 304, 337
Alaitorique 374, 257
Alba 425, 609. 426, 612
alba 35, 413. 107, 51. 236, 373. 445, 213
Albanos 428, 674
albaque 290, 424
albas 63, 632. 309, 719
albente 462, 676
albentes 384, 534
alberti 139, 110
albentia 94, 516
albentibus 204, 415. 317, 176. 458, 519
albeſcere 329, 480
albet 175, 380. 198, 262. 330, 501
albi 223, 33
albida 77, 74
albis 94, 510. 107, 48. 182, 577. 422, 509
albo 60, 541. 84, 221. 444, 189
Albula 415, 328
album 415, 291. 438, 46
albus 60, 541. 72, 832. 354, 403
Alcandrumque 374, 258
Alce 83, 217
Alcidamas 202, 369
Alcide 258, 110
Alcides 255, 73. 256, 51. 263, 217. 319, 213
Alcinoi 424, 595
Alcithoë 104, 10 114, 274
Alcmena 255, 23
Alcmenæ 241, 543
Alcmene 263, 276, 281. 266, 313. 266, 396
Alcon 398, 683
Alemone 437, 19
Alemonides 448, 48
Alemonides 437, 26
alebat 91, 411. 253, 878. 267, 339
alendi 372, 214
alendum 381, 431
ales 60, 537, 544. 67, 714. 115, 362. 146, 298. 180, 517. 220, 212. 256, 873. 297, 328. 333, 597. 337, 703. 391, 710. 394, 771
algæ 326, 233
algæ 404, 38
alia 267, 330. 447, 278
aliæ 106, 37. 157, 583. 177, 419
aliam 121, 446
alias 91, 402. 153, 476. 371, 177. 426, 253
aliena 237, 76. 297, 340. 459, 547
alienaque 80, 139
alienæ 267, 326. 365, 33
alieni 189, 22. 238, 438
alienisque 211, 610
alieno 426, 631
alii 16, 245. 30, 581. 83, 209. 85, 254. 99, 620. 237, 431. 255, 13. 324, 358. 329, 486. 334, 645. 348, 224. 332, 559. 358, 522. 362, 624. 455, 446
aliis 85, 253. 97, 579. 198, 275. 243, 661. 213, 265. 270,

770, 419. 331, 535, 536. 373, 228. 387, 620. 446, 253. 456, 479
aliisque 176, 408. 308, 703. 724, 345. 432, 793
alimenta 69, 769. 88, 315. 93, 479. 192, 79. 204, 416. 251, 837. 253, 874. 261, 183. 287, 75
alimentaque 10, 137. 17, 271. 51, 288. 148, 342. 159, 656. 298, 392. 422, 532. 440, 81. 451, 352
alio 264, 237. 342, 57
aliorum 457, 494
alios 210, 578. 222, 23. 242, 568. 257, 68. 289, 120. 290, 142. 291, 167. 296, 309
alipedi 132, 756
alipedis 323, 312
alipedum 41, 48
aliqua 116, 327. 124, 536. 176, 589. 377, 323. 389, 656. 448, 300
aliquam 23, 421
aliquando 55, 391
aliquem 374, 272. 386, 598. 410, 193. 457, 497
aliquemque 299, 404
aliquid 43, 97. 65, 655. 106, 40. 126, 584. 181, 543. 184, 644. 197, 231. 206, 454. 220, 860. 297, 345. 325, 377. 342, 58. 344, 93. 373, 241. 379, 379. 403, 20. 430, 722. 453, 408
aliquidque 260, 145
aliquis 66, 693. 91, 404. 111, 187. 226, 128. 229, 217. 299, 398. 338, 749. 400, 941
aliquo 22, 407. 395, 754. 445, 224. 456, 460
aliquod 301, 488. 425, 590
aliquos 126, 588. 469, 757
alis 17, 264. 18, 308. 67, 708, 719. 119, 411. 120, 425. 125, 562. 127, 616. 130, 699. 131, 724. 146, 288. 147, 331. 156, 546. 166, 169. 186, 707. 203, 382. 204, 401. 226, 146. 244, 627. 251, 818. 281, 741. 309, 718. 324, 341. 335, 650. 337, 737. 340, 1. 421, 507. 424, 577
alit 291, 173. 429, 690
alite 217, 770. 305, 587. 338, 742. 456, 467
aliter 42, 83. 63, 623. 90, 373. 93, 483. & *alibi plur.*
alitibus 160, 677. 338, 744
aliturque 366, 53
aliud 4, 18. 87, 305. 189, 20. 223, 42. 446, 256
aliudque 189, 19
aliudve 91, 409
alium 89, 360. 142, 181. 400, 958. 440, 94
allevat 241, 544
allevet 171, 249
alligat 28, 548. 65, 670. 117, 364
alloquitur 248, 728. 264, 243. 321, 283. 393, 739. 437, 22
alludit 73, 864
alma 51, 272. 152, 444. 156, 572. 217, 762. 293, 230. 393, 759. 421, 478. 423, 546. 464, 664
Almo 415, 329
almus 444, 204
Aloïdas 166, 117
Alpes 48, 226
Alpheias 154, 487
Alphenor 171, 248
Alpheos 50, 250
Alpheus 157, 599
Alpino 432, 794
alta 6, 50. 20, 349. 32, 630. 39, 1. 42, 71. 86, 284. 102, 730. 113, 239. 158, 627. 168, 169. 172, 266. 180, 521. 195, 186. 201, 351. 212, 630. 232, 286. 241, 525. 242, 553. 257, 84. 315, 108. 350, 266. 395, 794. 410, 178. 416, 364. 420, 466. 421, 478. 442, 147. 446, 243. 475, 875
altaque 11, 153. 379, 374
altæ 8, 75. 149, 385. 184, 638. 357, 505. 371, 197. 453, 404. 454, 428
altam 107, 57. 287, 76
altaria 136, 36. 139, 103. 349, 258
altas 289, 110
altè 46, 166. 109, 121. 231, 256. 250, 795. 263, 226. 349, 248. 465, 697
alter 18, 293. 25, 474. 28, 535, 537. 55, 388. & *alibi.*
altera 23, 429. *bis.* 25, 474. 59, 513. 73, 874, & *alibi quàm plur.*
alteraque 160, 673
alterius 66, 682. 138, 78. 160, 673. 190, 41. 217, 757. 312, 10
alteriusque 400, 946. 440, 90
alternaque 117, 353
alternare 453, 409
alternis 134, 792
alterno 136, 31. 242, 563
alti 348, 205. 352, 345. 353, 361. 398, 904
altique 252, 843
altissima 41, 64. 47, 210
altissimus 30, 592. 77, 50. 324, 353
altior 18, 289. 82, 181. 319, 230. 330, 513
altius 45, 136. 230, 225. 303, 527. 473, 848
alto 8, 80. 32, 656. 63, 622. 98, 603. 105, 18. 108, 105. 128, 623. 129, 664. 134, 788. 141, 170. 157, 574, 588. 180, 517. 199, 294. 203, 377. 206, 441. 229, 213. 261, 177. 269, 397. 301, 462. 303, 530. 309, 720. 316, 150. 324, 340. 335, 649. 345, 128. 375, 292. 387, 600. 454, 418
altque 47, 204. 231, 257. 251, 817
altorum 30, 591
altos 43, 105. 150, 405. 211, 608
altore 315, 101
altrici 336, 683
altum 50, 263. 56, 441. 87, 298. 171, 259
altus 56, 417. 106, 224. 213, 667. 474, 866
alveo 23, 423. 462, 624
alveus 20, 343. 242, 558. 245, 652
alumna 300, 442
alumnæ 59, 527. 298, 383. 290, 415
alumni 381, 436
alumno 63, 633. 120, 421. 315, 99. 426, 631
alumnus 124, 524. 419, 443. 447. 466, 716
alvo 23, 420. 87, 310. 151, 413. 193, 125. 341, 17. 354, 392. 398, 893. 404, 59. 409, 176. 445, 217
alvum 125, 575. 126, 576. 184, 651. 251, 834. 411, 209. 440, 105
ama 281, 747
amabam 215, 707
amamus 93, 468
amando 354, 407. 427, 641
amans 73, 862. 259, 141. 274, 530. 286, 57. 295, 288. 339, 787. 404, 41. 405, 68
amante 93, 468
amantem 63, 612. 92, 447. 93, 477. 109, 128. 295, 294. 297, 342. 301, 472. 328, 450
amantes 107, 68. 109, 108. 115, 278. 130, 679. 215, 719
amanti 60, 539. 68, 747. 192, 85. 223, 45. 408, 133. 431, 762
amantibus 92, 453. 108, 73
amantior 19, 322
amantis 25, 474. 62, 600. 87, 292. 276, 602
amara 32, 632. 271, 436
amare 272, 476. 354, 407
amari 219, 824. 297, 336
amaris 422, 525. 448, 286
amaro 420, 465
amârunt 92, 456
amat 25, 474. 26, 490. 28, 553. 91, 417. 272, 469. 281, 723. 306, 618. 339, 795. 426, 627
amata 408, 149
amatam 286, 61
Amathunta 293, 220. 303, 531
Amathusiacisve 293, 227
amati 428, 687
amato 91, 405. 299, 428
amatos 112, 218
amavit 92, 442. 272, 455
Amazone 460, 552
ambæ 163, 53. 179, 497
ambage 209, 520. 227, 161. 404, 57
ambagibus 101, 692. 122, 476. 285, 19
ambagum 217, 761
ambarum 179, 483. 280, 719
ambas 140, 139
ambierantque 200, 332
ambigui 198, 271
ambiguis 219, 821. 276, 587. 450, 333
ambiguo 28, 537. 85, 253. 227, 163
ambiguum 37, 765. 39, 9. 320, 236
ambiguus 115, 280. 335, 667. 369, 129
ambibat 360, 361
ambieratque 424, 585
ambit 53, 355. 58, 499. 158, 624. 352, 328
ambitæ 5, 37. 448, 287
ambitiosa 375, 289
ambo 22, 396. 107, 62. 111, 184. 130, 692. 218, 792. 236, 373, 374. 239, 487. 247, 693. 314, 64. 338, 741. 376, 299
amborum 110, 154. 118, 384. 123, 507. 168, 153
ambos 184, 631. 308, 685
Ambraciam 391, 714
Ambrosia 425, 606
Ambrosiæ 44, 120
Ambrosium 112, 215
ambustaque 47, 209
ambustique 261, 174
amem 219, 819
amens 53, 334. 99, 628. 117, 351. 123, 515. 130, 691. 339, 777
amensque 220, 844
ament 272, 453
amentes 55, 398
amentis 218, 788
amento 351, 321
ames 189, 23
amet 91, 405
ametur 274, 509
amici 295, 278. 421, 496
amicior 381, 440
amicis 332, 565
amicitiæ 199, 301
amicitur 156, 546
amicius 455, 443
amico 92, 457. 366, 70
amicos 208, 492
amictæ 288, 100
amictu 116, 313. 284, 1. 412, 263
amictus 108, 104. 116, 318.
amicus 142, 180
amisit 302, 499
amissa 432, 773
amissim 30, 585
amissamque 373, 235
amissi 386, 579
amisso 71, 824
amissoque 314, 68
amissos 384, 514
amissum 434, 829
Amithaone 449, 325
amittere 155, 519. 460, 556
Ammon 129, 671. 136, 17. 147, 328. 449, 309
ammicolæque 288, 96
amne 50, 251. 313, 51
amnem 34, 702. 316, 137, 143. 398, 896
amnemque 54, 171
amnes 17, 276. 20, 343. 30, 581. 50, 258. 196, 199. 243, 596. 251, 836. 400, 954. 425, 591
amnesque 195, 197
amnis 30, 575. 78, 79. 158, 623. 159, 637. 176, 400. 242, 569. 244, 611. 248, 727. 254, 2. 258, 106, 116. 450, 329. 467, 739
amo 191, 66. 428, 677
amomi 453, 394
amomo 296, 307
amor 10, 131. 24, 452. 26, 480. 27, 507, 523. 28, 532. 31, 619. 66, 683. 72, 847. 90, 395. 107, 60, 68. 108, 96. 110, 150. 156, 170. 112, 203. 113, 235. 114, 256. 116, 330. 150, 396. 155, 526. 179, 469. 192, 82, 93. 215, 698. 218, 800. 219, 826. 223, 62. 225, 112. 272, 460. 274, 514. 280, 719. 281, 730, 737. 285, 26, 29. 338, 743. 339, 793. 354, 416. 393, 762. 394, 768. 427, 634. 436, 7
amorque 110, 148. 133, 758
amore 31, 619. 93, 464, 489. 111, 192. 179, 499. 189, 25. 202, 375. 226, 124. 228, 184. 238, 435. 274, 510. 290, 155. 297, 333. 300, 451. 330, 527. 339, 774. 385, 554. 400, 946
amorem 25, 469. 26, 496. 191,

101, 705. 114, 270. 238, 450. 275, 560. 281, 748. 287, 83. 294, 249. 299, 404. 306, 637. 403, 13. 429, 783
amores 25, 461. 31, 617. 109, 137. 110, 170. 111, 191. 114, 276. 157, 576. 274, 518. 299, 426. 300, 439. 304, 577. 338, 750. 393, 737. 404, 57
amori 218, 801. 224, 75. 260, 154. 276, 594. 278, 632. 296, 319. 299, 418. 338, 767
amoribus 114, 259
amoris 28, 540. 72, 836. 86, 283. 224, 92. 259, 133. 298, 377. 306, 627
Amorum 302, 516
Amphimedon 138, 75
Amphion 172, 271
Amphiona 176, 402
Amphione 170, 221
Amphienis 454. 427
Amphiſſia 465, 703
Amphiſſos 268, 356
Amphitryon 166, 112
Amphitryoniadem 259, 140
Amphitrite 4, 14
Amphryſi 197, 229
Amphryſos 30, 580
amplectens 165, 100
amplecti 87, 294. 117, 351
amplectique 276, 605
amplectimur 414, 305
amplectitur 170, 481. 186, 707. 251, 818. 314, 63. 321, 264. 355, 675. 339, 777. 357, 486
amplexa 149, 364. 191, 67. 244, 609. 268, 361. 337, 737
amplexaque 109, 139
amplexas 380, 413
amplexibus 111, 184. 194, 143. 397, 861
amplexo 139, 103
amplexuque 40, 42. 183, 605
amplexus 63, 627. 126, 597. 212, 616. 228, 177. 256, 52. 274, 537. 319, 228. 341, 22
amplexuſque 328, 459
amplus 114, 257. 329, 478
Ampyca 356. 459
Ampyciden 356, 456
Ampycidæ 255, 350
Ampy[illegible] 234, 316
Ampycus 135. 110
Ampyx 142, 184
amœnæ 415, 330
Amyclide 291, 162
Amyclis 234. 314
Amycus 349, 245
Amymonem 49, 240
Amynter 153, 364
Amyntade 233, 307
an 17, 196. 15, 223. 28, 537. 30, 586. *& alibi quàm plur.*
Anaphen 206, 461, 462
Anapis 151, 417
Anaxarete 431, 750
Ancæi 240, 519
Ancæo 234, 315. 237, 407
Ancæus 237, 421
Anchiſæ 271, 424. 390, 680. 407, 118
Anchiſes 588, 640
anchora 18, 297. 447, 265
ancipitemque 236, 797
ancipitique 419, 438
aucipiti 352, 337
Andræmon 267, 333. 268, 363
Andromache 378, 357
Androgique 206, 458
Andromedam 129, 671. 132, 757
Andros 267, 469. 389, 661
Andros 389, 665
Anetus 324, 348
angelus 257, 78
angi 445, 218
angit 386, 578
angue 122, 483. 297, 349
anguem 123, 511. 126, 594. 253, 881. 256, 63. 257, 75
anguemque 228, 182
angues 121, 454. 123, 495. 127, 619. 134, 792, 803. 159, 642. 196, 223
anguesque 312, 21
anguibus 88, 330
anguicomæ 130, 699
anguiferumque 132, 741
anguigenæ 95, 531
anguipedum 13, 184
anguis 76, 32. 126, 585, 248, 734. 313, 56. 467, 742
anguius 165, 87. 165, 98. 398, 884
angusta 465, 706
angustis 151, 410
angustum 318, 195. 380, 407
anhelanti 256, 59
anhelis 128, 633
anhelitus 108, 72. 158, 617. 210, 555. 307, 663
anhelo 324, 347
anhelos 454, 418
Anienis 415, 329
Angros 447, 282
anilem 86, 277. 163, 43
anilis 265, 276
anili 299, 406. 384, 533
anilla 431, 766
anillum 409, 96
animi 93, 473. 109, 110. 171, 253. 197, 250. 313, 43. 334, 643. 409, 174
animique 52, 312
animæ 63, 611. 212, 612. 237, 406. 286, 41. 343, 62. 345, 143. 355, 425. 383, 488. 418, 411. 442, 158. 456, 457
animaque 184, 644. 239, 488
animal 8, 76. 406, 93. 441, 120. 450, 342
animalia 8, 84. 23, 416, 425. 25, 464. 212, 636. 281, 732. 296, 324. 303, 537. 357, 503. 451, 363
animam 139, 106. 140, 134. 143, 222. 171, 247. 181, 539. 183, 618. 211, 591, 604. 220, 861. 240, 525. 261, 180. 292, 188. 357, 508. 367, 76. 387, 606. 432, 777. 443, 171. 458. 528. 473, 840, 846
animantem 440, 90
animantibus 7, 72
animantis 440, 90
animas 21, 364. 123, 498. 443, 175. 456, 459
animaſque 325, 388
animale 12, 158
animali 424, 566
animavit 127, 619
animi 20, 359. 42, 87. 96, 559. 142, 184, 195. 158, 626. 184, 652. 211, 552. 230, 243. 239, 469. 276, 587. 287, 75. 322, 293. 324, 334, 624. 365, 39. 381, 434
animique 201, 347. 331, 537
animis 36, 750. 40, 39. 210, 566. 243, 583
animique 213, 658. 464, 677
animo 12, 166. 30, 587. 42, 77. 47, 188. 84, 231. 145, 261. 180, 514. 190, 44. 212, 633. 244, 617. 272, 467. 274, 530. 282, 777. 297, 352. 316, 118. 322, 285. 336, 694. 353, 373. 361, 597. 378, 366. 433, 813. 436, 5. 439, 65
animoque 35, 725. 109, 129. 265, 779. 405, 78. 418, 417. 471, 814
animorum 98, 619. 385, 550
animos 442, 140, 150
animoſque 186, 688. 363, 549. 311, 1
animula 167, 134. 170, 206. 237, 552
animulus 42, 84
animulus 356, 469
animum 54, 384. 161, 5. 195. 170. 240, 508. 281, 744. 327, 430. 370, 165. 472, 832
animumque 193, 133. 277, 617. 310, 178
animus 3, 1. 37, 775. 62, 602. 77, 54. 141, 150. 260, 152. 298, 375. 353, 583. 414, 324
animusque 301, 459
Anius 388, 632, 643
anni 139, 101. 178, 439. 231, 273. 441, 113
annis 36, 750. 41, 55. 137, 50. 150, 400. 162, 29. 194, 163. 195, 168, 177. 200, 312. 213, 658. 227, 171. 230, 239. 233, 313. 245, 632. 247, 712. 270, 416. 271, 439. 275, 552. 300, 440. 302, 520. 322, 302. 327, 183. 359, 543. 360, 66. 386, 596. 415, 375. 455, 445. 456, 470. 471, 817
annisque 125, 569. 299, 414
anno 51, 287. 182, 571. 318, 191. 372, 209. 373, 227
annorum 379, 371. 385, 550
annos 11, 148. 107, 48. 196, 216. 199, 293. 207, 201, 318. 206, 446. 211, 751. 238, 459. 265, 709. 269. 390. 270, 414. 320. 271, 429. 285, 29. 36. 341, 21. 347, 480. 378, 260 408, 154. 414, 524. 428, 685. 453, 401. 454, 423. 477, 838
annoque 206, 448
annoſi 395, 799
annotæ 197, 237
annoſam 353, 557
annoſo 248, 743
annua 293, 219. 300, 431. 309, 727. 414, 308
annuat 195, 178
annuerant 39. 531
annuere 348, 206. 387, 600
annuimaſque 145, 284
annuit 29, 567. 124, 539. 242, 559. 250, 780. 261, 597. 425, 593. 464, 683
annum 9, 118. 89, 351. 113, 226. 150, 565. 267, 338. 287, 78. 343, 76. 389, 666. 419, 435. 444. 169
annus 40, 25. 280, 713
anſa 245, 653
anſeribus 60, 539
Antæo 261, 154
antè 11, 448. 26, 487 29, 563. 32, 629. *& alibi quàm plur.*
ante 4, 1. 24, 442
antei 314, 65. 378, 366
antemnas 98, 616. 329, 489
Antennis 329, 483
Antenora 372, 201
Anthedone 197, 232. 398, 905
anticipata 84, 235
Antigonem 165, 93
Antimachumque 356, 460
Antiphatæ 412, 249
Antiphates 412, 234
antiqua 58, 485. 266. 320
antiquæ 120, 445. 202, 368
antiquam 59, 523. 164, 71. 324, 343
antiquarum 145. 265
antiquas 23, 437. 167, 145. 464, 686
antiquo 9, 176. 417. 396
antiquus 31, 25[illegible]
antiquis 234, 314. 447, 272
antiquo 25[illegible] 429, 500. 700. 4[illegible] 577. 620. 611
antiquum 57, 699. 398, 897
antiquus 340, 236. 438, 41
Antiſſa 248, 281
antiſtita 388, 440
antiſtite 388, 632
Antium 460, 718
antra 118, 121. 52, 305. 82, 177. 254, 417. 394, 777. 395, 811. 407, 104. 422, 544. 470, 349
antrique 145, 266
antri 69, 701. 333, 605
antris 17. 262. 51. 269. 87, 314. 900. 324. 115, 289. 137, 485. 155, 541. 316, 147. 366, 47. 396, 822. 455. 346
antro 32, 575. 583. 75, 14, 76, 31. 320, 251. 348, 212
antroque 304, 763
antrum 63, 600. 81, 157
Anubis 279, 689
anum 86, 275. 153, 460. 162, 26. 323, 310. 384, 515. 427, 656
anumque 428, 675
anus 152, 429. 245. 661. 298, 384, 391. 428, 659
anxia 31, 623. 71, 806, 807. 215, 725. 265, 275. 326, 411. 320, 471
anxius 1[illegible] 182. 379, 371
Aonia 88, 339
Aonides 147, 333
Aonidum 161, 2
Aonii 217, 703. 341, 24. 390. 682
Aonios 190, 313
Aonius 258, 112
Apenninus 48, 226
aper 102, 714, 715. 210, 545. 234, 338. 235, 353. 262, 102. 309, 715
aperire 276, 601. 460, 559
aperit 247, 706. 301, 457

aperite 17, 279
aperta 351, 294
apertæ 390, 688
apertas 120, 439. 461, 598
aperti 326, 397. 372, 208
apertis 12, 172
aperto 15, 222. 53, 339. 186, 693. 344, 102. 390, 693
apertos 18, 285. 313, 59
apertum 124, 527. 227, 165. 331, 555. 344, 100
apes 451, 366
apex 218, 779
Aphareia 233, 304
Apharei 352, 341
Aphidas 351, 317
apicem 399, 910
Apidani 197, 228
apis 399, 928
apium 452, 383
Apolline 91, 421. 203, 389. 391, 715. 463, 638, 639
Apollineæ 459, 533
Apollineam 388, 631
Apollineas 25, 473
Apollinei 272, 454. 312, 8
Apollineos 317, 155
Apollinis 292, 209. 371, 174
Apollo 322, 306. 324, 339
appareat 68, 734
apparentia 118, 391
apparuit 79, 107. 431, 767
appellant 250, 798
appellare 97, 591. 130, 682. 474, 867
appellat 272, 465
appellatque 295, 268
appellivêre 207, 473
Appenninigenæ 454, 432
applaufo 117, 352
applicat 142, 160. 196, 223
applicor 98, 598
apporrectumque 61, 561
appofitas 242, 570
appofiti 126, 601
appofitis 251, 831
approbera 461, 584
aprilem 324, 353
apprilis 337, 717
apri 131. 723. 416, 359
aprici 118, 331
apris 303, 539
apro 18, 305. 83, 213
apros 415, 343
aprum 232, 282
apta 23, 433. 116, 302. 186, 690. 275, 571. 299, 409. 394, 783 427, 637. 452, 376, 377
aptabat 298, 381
aptæ 349, 244
aptarique 328. 456
aptato 110, 162
apte 68, 733. 111, 181 428, 685
aptius 403, 25
aptus 431, 765
apud 30, 586. 346, 163
aqua 12, 301. 92, 450. 94, 505. 198, 261. 230, 230. 337, 716. 394, 767. 449, 324
aquæ 6, 53. 23, 432. 121, 459. 149, 386. 105, 107. 174, 343. 234, 335. 258, 96. 316, 142. 330, 520. 333, 603. 399, 918. 415, 329. 426, 616. 432, 795
aquam 176, 398
aquarum 18, 284. 19, 315. 117, 344. 124, 532. 174, 349. 193, 108. 248, 736. 255, 17. 258, 117. 305, 606. 324, 356. 332, 568. 337, 730. 402, 4. 447, 266. 458, 503
aquas 17, 271. 30, 584. 51, 273. 82, 189. 93, 475. 97, 591. 109, 124. 131, 707. 150, 388. 151, 429. 157, 587. 159, 637. 227, 166. 271, 447. 319, 208. 446, 246. 447, 282. 450, 328. 465, 699
aquatica 267, 341. 288, 96
aquaticus 73. 853
aquilâ 166, 108
aquilam 27, 506
aquilone 19, 328. 188, 3
aquilonem 17, 262
aquilonicus 44, 132. 145, 285 287, 77
aquis 15, 229. 51, 270. 76, 31. 92, 429. 108, 92. 117, 354. 122, 480. 131, 722. 132, 732. 157, 595. 169, 188. 174, 349. 195, 190. 210, 571. 125, 712. 245, 654. 251, 836. 421, 482. 425, 604. 844, 294
aquoſæ 127, 622
aquoſis 156, 570
aquoſo 291, 165
ara 132, 755. 139, 37. 157, 57. 173, 326. 174, 329, 331. 293, 224. 318, 198. 341, 12. 380, 409
Arabas 301, 478
Arachnes 161, 5. 167, 133 168, 150
aræ 21, 374. 139, 104
arami 341, 31. 349, 260
aranei 111, 179. 167, 145
ararat 18, 264
aras 16, 248. 161, 171. 191, 74. 197, 240. 198, 252, 258. 205, 427. 211, 603. 232, 278. 239, 480. 249, 763. 260, 160, 164. 283, 781. 295, 273. 332, 579. 441, 114, 132. 460, 574. 464, 671, 686. 467, 723
aratra 153, 478
aratri 51, 286. 75, 11. 193, 118. 432, 2 441, 123
aratro 28, 104. 148, 341. 166, 211. 462, 618
aratus 193, 122
arbiter 57, 458. 88, 332
arbitrio 49, 234. 149, 380
arbitrium 113, 224. 273, 504. 315, 101. 362, 628.
arbor 29, 558. 78, 93. 107, 52. 108, 89. 110, 158. 128, 645. 212, 613. 248, 735. 249, 775. 268, 367. 289, 107. 302, 495. 509, 512. 307, 647. 353, 361. 422, 523. 460, 573
arbore 9, 106. 24, 451. 54, 362. 91, 410. 102, 730. 108, 95. 109, 131. 116, 331. 155, 536. 158, 612. 165, 102 174, 335. 214, 672. 237, 410. 249, 768. 250, 789. 268, 376. 377, 380. 204, 262. 302, 500. 505, 521. 512, 22. 315, 113. 320, 244. 329, 476. 341, 15. 22, 422, 524. 429, 689
arboreâ 289, 129
arboreæ 128, 637
arborei 109, 125. 426, 625

arboreis

arboreis 307, 665. 440, 97
arboreo 358, 515
arboribus 31, 598. 55, 408. 101, 709. 263, 230. 317, 158. 348, 212. 399, 911. 448, 297
arboris 108, 89. 109, 116. 235. 367. 268, 366. 358, 513. 428, 667.
arbos 47, 212. 121, 459. 288, 90. 296, 310. 313, 46. 331, 551. 390, 690. 396, 820. 397, 847. 418, 407
arbuſta 18, 286. 67, 710
arbuteis 32, 632
arbuteos 9, 104
arbutus 288, 102
Arcade 58, 500
Arcades 83, 210
Arcadiæ 34, 689. 55, 405. 262, 102. 450, 332
Arcados 15, 218
arcana 64, 639. 69, 755. 113, 223. 274, 515. 300, 436
arcanis 195, 192
Arcas 57, 468. 58, 497. 236, 391
arce 25, 467. 33, 673. 40, 33. 144, 240. 146, 289. 164, 70. 230, 250. 325, 393. 342, 43
arceat 127, 608. 332, 584
arcebat 78, 89. 129, 648
arcem 52, 306. 70, 794. 159, 645 170, 217. 207, 465
arcetor 170, 209
arcere 271, 445
arces 67, 712, 720. 144, 239. 202, 399. 223, 54. 241, 547. 330, 509. 360, 588. 365, 44. 371, 196. 377, 344. 454, 427. 461, 582. 473, 858. 474, 866
Arceſius 369, 144
arceſſite 184, 652. 463, 640
arcet 68, 735. 313, 59
arcuſque 432. 776
arcitenens 24, 441. 172, 265
arctior 36, 740
arcto 171, 242. 270, 682
Arcton 44, 132. 375, 293. 302, 726
Arctonque 98, 595
Arctos 76, 45. 128, 625
arcuerat 287, 73
arcuit 58, 505. 266, 319. 355, 427. 439, 73
arcum 55, 414. 56, 440. 62, 603. 76, 30. 81, 160. 149, 382. 234, 321
arcumque 63, 615
arcus 25, 464. 34, 697. 42, 81. 47, 195. 56, 420. 76, 42. 116, 302. 137, 55. 158, 620. 164, 63. 222, 30. 258, 114, 118. 263, 231. 289, 108. 332, 568. 334, 632. 351, 309. 361, 605. 404, 51. 434, 838. 447, 284
arcuſque 81, 166
Ardea 424, 573, 580
ardeat 16, 258
ardebant 107, 62
ardebat 380, 408
ardent 26, 493. 47, 216. 50, 250. 192, 106. 211, 610
ardentem 323, 332
ardentibus 14, 199
ardentior 6, 46
ardentis 429, 691
ardere 119, 402. 470, 787
ardeſcit 137, 41
ardeſcunt 330, 523. 349, 240
ardet 48, 217, 220, 224. 91, 426. 141, 166. 158, 602. 183, 609. 348, 221. 450, 340
ardetque 281, 724
ardor 191, 76. 239, 469. 251, 828. 258, 101. 273, 501. 275, 561. 287, 81. 428, 683
ardore 259, 140
ardua 36, 730. 41, 63. 77, 61. 108, 90. 247, 692. 263, 230. 325, 392. 329, 482. 330, 529. 358, 521. 419, 453
arduus 11, 151. 19, 316. 52, 300. 131, 712. 146, 280. 286, 54. 316, 150. 387, 600. 448, 297
area 232, 292. 448, 298
arena 61, 573. 62, 577. 586. 132, 741. 202, 361. 257, 84. 309, 716. 312, 26. 342, 38. 349, 239. 398, 901. 419, 448
arenæ 50, 262. 98, 579. 113, 240. 256, 36 308, 701. 384, 526
arenam 252, 869. 307, 653. 466, 714. 467, 725
arenas 57, 456. 127, 617. 148, 352. 198, 267. 256, 61. 330, 499. 333, 615
arenis 73, 865. 314, 88. 319, 231. 324, 355. 447, 268
arenoſæ 405, 82
arenoſi 34, 702
arent 174, 355
arenti 198, 277. 413, 277
arentia 210, 556
Areos 351, 310
areſcere 278, 656
areſcunt 451, 351
aret 47, 211. 447, 280. 456, 470
Arethuſa 156, 573
Arethuſæ 151, 409
Argæ 35, 720
argentea 60, 536. 289, 114.
argenteus 43, 108. 91, 407. 292, 213
argenti 39, 4
argento 142, 189
argillâ 246, 669
Argis 420, 476. 443, 164
Argo 31, 624. 32, 635, 636. 60, 533. 450, 337
Argolicâ 59, 524
Argolicæ 35, 726
Argolicas 96, 560. 231, 267. 346, 149
Argolicis 447, 276
Argolicoſque 362, 627
Argolis 265, 276. 266, 313
Argon 49, 240
Argoſque 176, 414
arguis 144. 247
arguit 376, 297. 458, 504
arguitur 317, 173
Argum 33, 670
argumenta 249, 745
argumento 390, 684
argumentum 164, 69
Argus 32, 625. 33, 664, 680
Aricinæ 457, 488
arida 47, 213. 49, 238. 51, 275. 250, 804. 268, 373. 316, 129. 350, 274. 422, 510
aridus 307, 663
aries 166, 117. 281, 731. 291, 165. 330, 509

aris

aris 101, 691. 170, 209. 172, 274. 198, 260. 211, 501. 248, 740. 332, 584. 346, 152. 350, 271. 382, 453
arisque 425, 608
aristas 307, 655. 315, 112. 353, 614. 427, 643. 453, 398
aristis 9, 110. 26, 492. 178, 456
Aristoridæ 31, 624
arma 10, 126. 11, 143. 62, 603. 79, 115, 127. 96, 541. 127, 609. 135. 4. 138, 91. 139, 102. 142, 197, *& alibi quàm plur.*
armaque 222, 22. 350, 468
armamentis 328, 456
armandique 372, 215
armârat 361, 614
armat 201, 347. 385, 544
armata 73, 849
armataque 142, 199
armatoſque 303, 540
Armeniæ 440, 86
Armeniæve 225, 121
armenta 27, 513. 66, 692. 97, 585. 128, 635. 232, 297. 256, 48. 321, 276
armentaque 176, 375. 440, 84
armenti 253, 882. 303, 541. 324, 348
armentis 210, 546. 242, 554
armento 437, 14
armentorum 141, 165
armentum 72, 842. 325, 272
armet 420, 964
armi 308, 700
armiferæ 420, 475
armiferos 278, 644
armiger 140, 148. 353, 363
armigeræ 81, 166. 158, 619
armigerumque 452, 386
armis 24, 441. 25, 456. 73, 854. 177, 424. 185, 673. 206, 458. 220. 865. 223, 59. 236, 394. *& alibi quam plur.*
armisque 70, 773
armisve 262, 201
armo 84, 277. 131, 719. 171, 229. 351, 502
armorum 141, 154. 389, 637
armos 232, 287. 237, 419. 289, 112. 353, 377. 354, 396. 357, 491
arquato 333, 570
arrectisque 458, 516
arreptamque 181, 552
arreptum 125, 558
arrides 92, 459
arripit 138, 64. 286, 59. 379, 386
arripite 113, 224
ars 97, 588. 294, 252. 331, 537
arſerunt 186, 708. 350, 275
arſiſſes 240, 501
arſit 49, 248, *bis.* 87, 307. 203, 394. 223, 58. 235, 355. 240, 514. 290, 156
arſuris 375, 274
arſuro 431, 747
arſuros 63, 620
arſurſque 47, 245
arte 21, 580. 35, 709. 66, 686. 81, 158. 111, 184. 146, 310. 162, 8. 195, 176. 199, 305. 294, 247, 252. 320, 235, 236. 329, 494. 377, 323. 415, 337
artem 81, 158. 97, 588. 222, 29. 291, 181
artes 27, 524. 63, 618. 64, 638. 65, 659. 120, 445. 168, 152. 194, 138. 210, 562. 228, 188. 229, 215. 230, 234. 252, 866. 256, 62. 257, 66. 280, 718. 292, 189. 320, 242. 451, 360. 457, 484. 462, 629
artesque 145, 271. 191, 58. 195, 195
arti 162, 18
artibus 133, 771. 281, 743
articulus 250, 367
artificem 183, 615. 334, 634. 385, 551
artifices 445, 218
artificis 317, 169
artificum 354, 398
artis 33, 678. 162, 6. 227, 159. 323, 314. 334, 641. 375, 290
artiſque 99, 645
artus 15, 228. 28, 548. 53, 336. 63, 620. 76, 40. 81, 164. 106, 26, 45. 113, 247. 115, 286. 116, 310. 119, 407. 139, 96. *alibi quàm plur.*
artuſque 245, 654
arva 31, 598. 65, 679. 72, 791. 76, 19. 81, 152. 97, 584. 129, 669. 174, 339. 203, 384. 232, 283. 234, 330. 243, 584. 289, 109. 293, 229. 312, 33. 319, 210. 348, 209. 416, 348. 420, 459. 422, 511, 513. 438, 52
arvaque 153, 479. 402, 2
arvis 19, 313. 75, 10. 146, 362. 212, 638. 218, 779. 227, 162. 243, 584. 318, 196. 447, 276. 449, 315. 480, 554
arundine 25, 471. 35, 707. 149, 384. 175, 384. 229, 217. 234, 337. 254, 3. 258, 100. 303, 526. 317, 154. 323, 325. 399, 923. 425, 598. 427, 651
arundinibus 34, 684. 318, 190. 394, 784
arundinis 252, 856
arundo 163, 55. 236, 382. 398, 891
arvo 28, 533. 108, 87. 131, 714. 193, 129. 307, 647. 345, 137
arvum 192, 101. 441, 125. 455, 443
Athalus 83, 218
Aſcalaphus 155, 539
Aſcanii 425, 609
Aſcaniumque 388, 627
aſcendere 222, 17
aſcendit 196, 220
aſelli 317, 179
aſello 106, 27
Aſiæ 383, 484
Aſida 159, 648
Aſide 271, 447
Aſopiades 208, 484
Aſopida 166, 113
Aſopidos 212, 616
aſpectâſſe 435, 844
aſper 349, 235. 390, 701. 421, 485. 467, 720
aſpera 27, 510. 164, 76. 210, 556. 293, 222. 329, 490
aſpergine 29, 572. 78, 86. 109, 125. 131, 729. 193, 108. 329, 498. 432, 796
aſpergit 137, 40
aſpernor 305, 803
aſperitas 282, 751. 422, 526
aſpexêre 160, 672
aſpexerit 318, 186
aſpeximus 212, 624
aſpexiſſe 134, 783. 411, 227. 425, 591
aſpexit 93, 486. 230, 233. 403, 11. 418, 420. 445, 232. 460, 554
aſpice 43, 92. 51, 283. 142, 190. 191, 70. 353, 383. 489, 705
aſpiceres 56, 435. 210, 578
aſpicerent 162, 14
aſpiciam 409, 168
aſpicias 380, 591. 414, 323
aſpicientes 122, 466
aſpicito 213, 651. 218, 791
aſpicis 334, 732. 360, 528. 444, 200
aſpicit 40, 32. 48, 228. 56, 443. 64, 642. 67, 784. 89, 336. 95, 577. 119, 420. 162, 34. 171, 245. 203, 384. 214, 672. 227, 164. 249, 767. 305, 610. 314, 80. 338, 709. 384, 522, 530. 404, 61
aſpicite 374, 264
aſpiciunt 325, 395. 366, 70
Aſſaracus 338, 736
aſſentſere 264, 259. 425, 592
aſſentibus 16, 245. 244, 604
aſſenſit 91, 406
aſſenſu 206, 451
aſſere 25, 462. 36, 761
aſſiduâ 41, 70
aſſideæ 121, 463. 351, 298
aſſiduis 7, 66. 170, 219
aſſiduo 395, 792. 443, 179
aſſiduoque 58, 486
aſſientis 165, 107
aſſiliant 330, 526
aſſimiliare 135, 6
aſſimulat 199, 298
aſſonat 94, 507
aſſurgunt 234, 335
aſſurgat 323, 314
aſſurgo 62, 603. 251, 822. 314, 89
aſſuetam 457, 484
aſſuetaque 126, 597. 303, 533
aſſuetaſque 464, 687
aſſueto 46, 165
aſſuetos 336, 690
aſſuetus 385, 554
aſſumere 192, 79. 452, 384. 454, 421
aſſumit 101, 705
aſſumpſerat 339, 789
aſſumptis 340, 1
aſſumptumque 96, 558
Aſſyrii 452, 393
Aſſyrius 137, 60
ast 180, 685. 252, 871. 328, 461. 355, 439. 397, 858
Asterien 160, 108
astra 7, 53. 10, 316. 195, 193. 442, 148
Astræa 11, 150
Astræus 140, 144
astris 205, 272. 323, 309. 470, 787. 473, 846
astu 133, 776. 205, 419. 372, 193
Astyanax 380, 415
Astyoos 351, 308
Astypalea 236, 462
at 17, 283. 25, 472. 29, 557. 32, 643, *et alib. quàm plur.*
atque 15, 228. 19, 332. 21, 364, 377. 30, 587, *et alibi quàm plur.*
Atalanta 304, 565. 305, 598
ater 110, 165. 438, 44
Athamanis 449, 311
Athamanta 122, 467, 471
Athamanteoſque 123, 497
Athamantiades 399, 919
Athamantis 119, 420
Athamas 96, 564. 122, 489
Atheniæ 159, 652. 177, 421. 208, 507. 231, 262. 454, 430
Athenas 215, 723
Athin 138, 63, 72
Athis 137, 47
Athon 331, 554
Athos 48, 217
Atla 128, 644
Atlante 133, 772
Atlanti 129, 653
Atlantiades 34, 682. 67, 704. 72, 834. 118, 368. 244, 627
Atlantide 66, 685
Atlantis 68, 742. 128, 628. 447, 149
Atlas 51, 296. 128, 632, 646. 129, 657. 169, 174. 265, 273
atra 138, 71. 198, 259. 300, 454. 323, 315. 333, 610. 354, 402. 387, 604. 470, 789
Atracides 348, 209
atræ 77, 63. 181, 553
atram 109, 127. 393, 732
atris 181, 568. 238, 448. 342, 51
Atreus 473, 855
atri 197, 244
atra 122. 172. 44, 114. 133, 763. 135, 3. 141, 153. 242, 561. 305, 595. 342, 53. 348, 215. 401, 568. 503, 9. 412, 260
atricolor 333, 611
Atridæ 378, 359. 443, 162. 471, 805
Atrides 362, 623. 371, 189. 373, 230. 378, 365. 389, 655
atris 70, 790. 83, 218. 172, 288. 250, 778. 418, 410
atrisque 438, 41
atro 297, 349. 349, 256
atrorum 148, 360
atrox 121, 454
atrox 265, 475
attactu 418, 414
attenuant 96, 396
attenuârat 252, 844
attenuatus 63, 489
Attica 208, 492
attigimus 412, 254
attigit 55, 415
Attis 288, 104
attolle 110, 144
attollens 295, 294
attollere 71, 822. 183, 605
attollit 57, 448. 131, 722
attollite 269, 387
attollo 154, 503. 220, 848
attonitæ 57, 463. 249, 777
attonitæque 154, 510
attonitamque 183, 600
attonitas 290, 154
attoniti 240, 681
attonito 337, 709
attonitoque 345, 135
attonitos 76, 40. 134, 802. 357, 498
attonitum 14, 202. 418, 412. 442, 153

attonitus 205, 426 212, 614. 275, 573. 316, 127
attonituſque 270, 409
attonuit 95, 532
attrahit 404, 63
attrahite 96, 563
attrahitur 200, 313
attraxerat 290, 143
attritas 57, 456
attulerat 94, 512. 123, 500. 213, 660
attulit 183, 625. 213, 659. 284, 5. 340, 6
avara 69, 759. 207, 466
avaræ 319, 208
avari 381, 434
auctaque 28, 530
auctam 54, 372
auctor 31, 615. 43, 88. 144, 257. 128, 640. 135, 8. 140, 133. 159, 657. 168, 172. 214, 686. 225, 101. 235, 349. 237, 418, *et alibi quàm plur.*
auctore 51, 281. 225, 108. 372, 118.
auctorem 194, 157. 316, 125
auctoremque 76, 18
auctoribus 194, 148. 210, 562
auctoris 88, 329
auctus 129, 660. 258, 105
audacem 108, 96. 236, 399
audaces 303, 544
audaci 193, 117. 230, 223. 348, 210
audacia 12, 175. 224, 82. 274, 526. 305, 544
audacis 428, 671
audaciſſimus 99, 823
audax 152, 451. 172, 288. 371, 196. 379, 378
audeat 224, 60
audebatis 432, 795
audent 50, 266
audente 305, 586
audenti 143, 224
audentia 55, 406
auderet 318, 184
audet 459, 530
audet 67, 718. 230, 661. 249, 765. 302, 622. 377, 341. 508, 911
audere 169, 185
audet 442, 139
audi 241, 597
audiit 56, 429 149, 587. 163, 38. 181, 548. 342, 50. 421, 491. 461, 605
audiêre 304, 560
audierit 63, 613
audire 30, 737. 178, 452. 248, 726. 347, 177. 428, 676
audiri 329, 485
audis 335, 667
audiſſe 219, 859
audiſtis 376, 311
audit 56, 429. 150, 587. 158, 627. 266, 297. 342, 47
auditque 37, 769. 441, 132
audita 20, 341, 342. 78, 96, 97. 219, 825. 276, 580. 448, 307. 449, 319
auditâque 60, 549
auditaque 90, 369. 394, 788. 470, 784
auditas 154, 509
auditi 470, 793
auditis 141, 164. 342, 58
audito 62, 600. 101, 707. 171, 250. 299, 402
auditos 168, 170
auditum 313, 42
auditur 91, 401. 200, 319
auditurum 53, 342
ave 140, 147. 178, 433, 434
avellere 53, 358
avellit 53, 351
avem 61, 564. 155, 544. 166, 119. 207, 467. 226, 150. 312, 25. 324, 341. 358, 525. 417, 391
avemque 231, 252
aveni 33, 677
aventi 58, 503
Aventino 426, 620
Averna 407, 105
Avernæ 407, 114
Avernas 286, 51
averſa 134, 799. 240, 511
averſæ 201, 342
averſâque 428, 672
averſo 408, 120
averſos 345, 137. 373, 229
averſum 131, 716
averſus 32, 629
averſus 461, 587
avertere 92, 433 431, 735
avertit 184, 642. 256, 54
avertite 142, 179
avertitur 143, 214
auter 261, 180
auferat 42, 75. 247, 709. 370, 158
auferor 276, 592
aufert 349, 231
augeat 137, 50
augendo 216, 740
augent 50, 264
augentur 385, 787
augere 303, 534
augerem 459, 536
auget 30, 584. 281, 723. 419, 454
augur 341, 18. 351, 307. 461, 596
augurio 22, 395
auguria 89, 349
auguror 95, 519. 285, 27
Auguſtâ 104, 73. 265, 270.
auguſtæ 442, 145
Auguſte 14, 204
Auguſtis 29, 562
Auguſto 474, 860
Auguſtum 474, 869
Auguſtus 196, 209. 319, 218
avibus 366, 53. 463, 640
avidaque 341, 17
avidæ 261, 172
avidæque 153, 484. 210, 549
avidam 411, 209. 440, 105
avidamque 152, 452. 405, 75
avidas 251, 829. 422, 530
avidi 138, 75. 174, 342
avidis 264, 234
avidiſque 104, 143
avidiſſima 12, 161
avido 253, 874. 316, 123
avideſque 180, 530
avidum 440, 89
avidus 67, 719. 301, 472
aviduſque 286, 56
avis 54, 377. 62, 593. 359, 562
avia 64, 646
avitas 398, 886
aviti 171, 239
avito 184, 650
avitum 280, 707
aviam 156, 553. 452, 587
aula 123, 512. 358, 764. 404, 46
aulam 332, 586
aulæa 79, 111

Aulidaque

Aulidaque 371, 182
avoque 302, 521
avorum 454, 425
avos 273, 490
aura 27, 502. 28, 529. 83, 209. 98, 603. 109, 136. 130, 673. 171, 233, 260. 173, 303. 209, 837. 226, 148. 229, 197, 202. 276, 589. 305, 591. 306, 642. 329, 474. 453, 411
auræ 10, 135. 210, 548. 219, 822
auræque 195, 197. 210, 557
auras 45, 154. 47, 202. 50, 266. 62, 587. 67, 721. 68, 743. 76, 21, 43. 77, 76. 78, 101. 79, 121. 87, 296. 122, 478. *et alibi plur.*
aurata 137, 52
auratam 222, 15
auratâque 247, 702
aurato 412, 263
auratum 25, 470
aure 52, 311. 63, 624. 99, 643
auren 8, 89. 43, 107. 67, 723. 133, 762. 195, 193. 214, 673. 295, 277. 300, 448. 307, 650. 315, 109, 113. 316, 118, 142. 440, 96. 464, 672. 469, 761
aurei 194, 151
aurem 147, 334. 161, 1. 219, 821. 352, 336
aures 14, 211. 82, 195. 92, 462. 101, 692. 106, 41. 108, 77. 114, 271. 141, 159. 144, 256. 154, 488. 156, 561. 214, 694. 226, 133. 255, 8. 259, 137. 279, 672. 298, 382. 317, 157, 174, 179 318, 186, 193. 342, 42. 355, 426
aureſque 355, 435
aureus 34, 697. 43, 107, *bis.* 137, 52. 166, 113. 213, 663. 314, 87. 354, 395. 464, 669
auribus 286, 62. 289, 116. 394, 787. 414, 309. 458, 516
auriga 52, 327
aurigenæ 144, 250
auris *ab aura* 9, 107
auro 9, 115. 39, 2. 69, 759. 76, 52. 127, 611. 128, 637, 638, *bis.* 644. 130, 698. 142, 189. 169, 166. 179, 488. *et alibi quàm plur.*
auroque 170, 223. 449, 316
Aurora 43, 113. 45, 144. 80, 150. 108, 81. 128, 630. 152, 440. 163, 48. 192, 100. 196, 209. 215, 703, 721. 387, 621. 411, 228. 464, 665
Auroræ 82, 184. 128, 630. 219. 835. 386, 576, 594
Aurorâm 7, 61. 322, 296. 333. 598
aurum 50, 251. 68, 734. 69, 750. 96, 556. 136, 11. 164, 68. 194, 161. 196, 213. 207, 467. 270, 411. 295, 271. 307, 675. 315, 103. 316, 126. 366, 60. 385, 553. 411, 230. 417, 394
aurumque 307, 667
auſa 58, 489. 68, 741. 73, 868. 170, 212. 251, 810. 272, 468. 299, 429
auſæ 121, 462. 294, 238
auſam 165, 93
auſi 172, 269. 301, 460
auſim 181, 561. 224, 77
auſis 164, 84. 195, 178. 306, 640. 312, 12
auſit 373, 232
auſo 320, 242
Auſonii 465, 693
Auſoniæ 432, 786. 463, 647
Auſonis 414, 320
Auſono 148, 350
Auſonio 391, 708
Auſoniæ 403, 7
Auſoniam 405, 77
auſorum 277, 620
auſpicii 471, 822
auſpiciis 284, 8
auſtri 259, 532. 222, 3 358, 510
auſtro 7, 66. 145, 285. 318, 192
auſtros 213, 600. 392, 725
auſtrove 225, 121
auſum 14, 199. 148, 348. 375, 244 375, 275
auſus 51, 271. 64, 645. 131, 700. 132, 730. 138, 89. 271, 445. 285, 13. 295, 275. 317, 155. 373, 232
aut 18, 295, 298. 19, 323. 22, 391, 392, *et alibi quam plur.*
autem 172, 284. 259, 143. 273, 494. 297, 345. 421, 489
Autolyci 248, 738
Autolycus 323, 313
Autoneïus 82, 198
Autonoë 102, 720
autumnalia 247, 665. 395, 816
autumno 102, 729
autumnos 9, 117. 88, 327. 178, 439
autumnum 258, 92
autumnus 40, 29. 445, 209
avulſa 384, 510
avulſumque 102, 727
avumque 322, 286
avus 96, 564. 169, 175, 176. 268, 356. 282, 708. 305, 606
auxerat 250, 807
auxerunt 146, 301
auxiliare 194, 138
auxiliaria 116, 333
auxiliaribus 17, 275. 177, 424
auxiliaris 280, 698
auxilii 318, 648
auxilio 333, 90. 366, 71
auxiliumque 283, 780
auxilium 21, 368 130, 693. 142, 178. 192, 90. 208, 503. 297. 377, 325. 432, 787. 462, 630. 493, 649
auxiliumque 62, 580. 152, 737. 420, 491
axe 41, 59. 112, 214
axem 51, 297. 59, 516
axes 43, 148. 128, 634
axis 16, 255. 42, 75. 43, 107. 52, 317

B.

BAbylonii 106, 44. 108, 99
Babylonius 49, 248
bacca 246, 664
baccaque 232, 295
baccæ 289, 116

baccamque

baccamque 389, 653
baccarum 267, 341
Bacchæ 105, 25. 277, 641
Bacchæque 314, 89
bacchantum 101, 703. 198, 258
Bacche 123, 523. 182, 596. 389, 699
Bacchei 312, 17
Baccheia 101, 691
Bacchi 88, 317. 119, 416. 123, 523. 133, 765. 182, 587. 183, 598. 197, 246. 206, 450. 360, 578. 441, 114
Bacchia 95, 518
Baccho 91, 421. 314, 85. 388, 639. 453, 413
Bacchum 97, 573. 104, 2
Bacchumque 104, 11
Bacchus 97, 572. 99, 629, 630. 144, 273. 179, 488. 316, 134
baccis 164, 81. 288, 98
Bactrius 140, 135
baculi, 88 325. 394, 782
baculisque 247, 693
baculo 162, 27. 229, 218. 427, 655
baculum 60, 681
baculumque 70, 789. 463, 655
balænarumque 39, 9
balatum 200, 320
balatus 200, 319. 209, 540
Balearica 68, 727
ballistave 330, 509
balteus 262, 189
barba 17, 266. 129, 657. 199, 288. 335, 656. 354, 395. 397, 850
barbâ 20, 339. 352, 351
barbaque 187, 715
barbæ 354, 395. 463, 656
barbam 350, 270. 394, 766. 480, 960. 410, 201
barbara 177, 423. 191, 53. 194, 144. 198, 276. 409, 163
barbare 180, 533
barbarica 182, 576
barbaricoque 317, 162
barbariem 472, 829
barbarus 159, 657. 180, 515. 424, 574
Baucida 247, 715
Baucide 247, 705
Baucis 245, 631. 247, 714
Baucisque 246, 682
beatam 224, 79
beati 116, 322. 218, 797
beatus 331, 539
beatum 30, 589
Belates 349, 255
Belides 121, 463. 286, 44
bella 96, 554. 147, 319 196, 212. 213, 658. 214, 669. 223, 46, 58. 270, 42. 269, 404. 312, 14. 322, 298. 329, 491. 354, 418. 356, 476. 362, 621. 387, 613. 389, 662. 412, 529. 424, 572. 432, 776
bellaque 469, 773
bellare 139, 101
bellator 451, 368
belli 69, 765. 135, 8. 138, 91. 143, 210. 341, 21. 372, 206, 213, 217. 443, 160
bellica 69, 752. 132, 754. 137, 46
bellicus 101, 704
belliger 95, 534
bellique 347, 185. 376, 316
bellis 79, 117. 407, 119
bello 178, 464. 206, 462. 224, 68. 349, 244. 353, 364. 360, 584. 361, 613. 378, 361. 380, 427. 414, 321. 424, 567. 437, 414
Bellona 141, 155
belloque 322, 294. 360, 592. 421, 483
bellua 130, 689. 131, 728. 136, 18. 324, 360. 399, 917
bellum 11, 142. 13. 186. 143, 219. 165, 62. 177, 422. 206, 459. 208, 488. 222, 19. 223, 44, 47. 340, 5. 351, 307. 419, 450. 433, 803
bene 4, 9. 10, 132. 41, 47. 55, 393. 72, 846. 75, 14. 80, 141. 217, 774. 220, 854. *et alibi quàm plur.*
benefacta 374, 270. 473, 850
benignior 374, 254
Berecynthia 312, 16
Berecynthius 315, 106
Beroë 86, 278
Bianoris 352, 345
bibas 352, 322
bibat 268, 377
bibebatur 447, 281
bibendi 196, 829
bibendo 210, 569
bibisset 450, 331
bibit 91, 416. 152, 451. 277, 614
bibula 398, 901
bibulæque 420, 632
bibulæque 132, 744
bibulas 162, 9. 416, 558
bibulis 132, 730
bibuntur 450, 334
bicorpes 162, 9. 416, 568
bidentior 246, 604. 288, 68
bicoloribus 320, 234
biennal 245, 647. 358, 763. 448, 304
biennes 293, 227
biformique 414, 303
biformis 65, 604. 118, 387. 227, 156. 249, 121. 356, 456
bifurmi 355, 442
bijugum 105, 24
bimarem 264, 405
bimari 151, 407. 177, 419. 420
bimatrem 104, 12
bimembres 349, 240. 357, 494. 447, 283
bina 32, 626. 355, 432. 415, 344
binis 197, 240
binominis 425, 609
bipennem 249, 766
bipenni 361, 611
bipenniter 230, 391
bipenniferumque 105, 22
bipennis 138, 79
bis 64, 648. 88, 317. 113, 220. 135, 517. *et alibi quàm plur.*
bisque 158, 624. 240, 504. 354, 412. 388, 642. 412, 253
Bistonida 166, 117
Bistonis 581, 430
bitumen 278, 659
bituminе 432, 792
blanda 175, 560. 179, 476
blandarum 117, 544
blandas 306, 642
blandimenta 71, 815
blandis 26, 485. 43, 100. 61, 575. 90, 375. 429, 707
blandisque 260, 156
blandita 124, 532. 178, 440
blanditiæ 107, 70
blanditias 28, 531. 184, 632. 219, 817. 294, 259
blanditiasque 403, 19
blanditiis 183, 626. 186, 685. 354, 407
blanditur 299, 416. 404, 555
blanditus 429, 705
blando 385, 555
bobus 402, 3
Bœbes 197, 231
Bœotaque 341, 9
Bœotia 49, 239
Bœotiaque 75, 13
bona 170, 197. 257, 88. 369, 139
boni 246, 678
bonis 43, 97. 71, 809. 463, 640
bono 304, 563
Boöten 229, 206
Boötes 300, 447
Boreâ 46, 185
Boreæ 185, 682
Borean 456, 471
Boreanque 392, 727
Boreas 7, 65. 186, 702. 380, 418
bos 31, 612. 75, 10. 76, 20. 253, 873. 456, 470
bove 36, 743
bovem 281, 739
boves 66, 685, 700. 153, 479. 173, 323. 312, 31. 313, 36. 441, 120
boum 108, 97. 205, 429. 324, 355. 325, 371. 344, 97. 353, 382. 388, 637. 442, 141
boumque 209, 536
brachia 4, 13. 13, 184. 28, 550. 32, 655, 636. 37, 762, 767. 42, 82, 83. 47, 195. 51, 270. 53, 352. 58, 478. 62, 580, 581. 65, 669, *& alibi quàm plur.*
brachiaque 256, 33. 286, 58. 331, 541
breve 9, 118. 100, 677. 110, 167. 163, 49. 283, 792. 287, 85. 335, 651. 384, 528. 419, 442
brevem 152, 457
brevi 22, 411. 136, 32. 200, 307
brevibus 165, 86
brevior 283, 788
breviore 228, 190
brevis 79, 124. 85, 267. 130, 696. 152, 435. 273, 484. 310, 737
brevissima 144, 253
brevissimus 59, 517. 89, 367. 415, 329
Britannos 468, 752
Bromumque 356, 459
Broteas 139, 107
bramales 112, 199
Bubasides 278, 643
Bubastis 279, 690
bubo 156, 550. 177, 432. 300, 453
buccina 20, 335, 337
bucera 176, 395
bulla 289, 114. 309, 734
Burin 448, 293
busta 108, 88. 247, 710. 384, 515
busto 382, 452
bustum 185, 665
Buten 208, 500
Buthrotes 392, 721
buxi 423, 537
buxo 109, 134
buxoque 327, 417
buxus 106, 130
Byblî 276, 580. 278, 650
Byblida 272, 452, 466. 277, 642
Byblis 272, 453, 454. 274, 532. 278, 662

C.

CAcumen 28, 552. 29, 567. 33, 666
cacumina 18, 310. 20, 346. 70, 792. 186, 703. 218, 804. 258, 93
cacumine 82, 195
cacumine 114, 255. 173, 311. 231, 257. 247, 716. 249, 756. 250, 797. 269, 389. 290, 140. 292, 193. 390, 833. 433, 396. 458, 510
cadat 240, 518
cadebant 180, 505
cadendum 361, 610
cadensve 333, 594
cadente 128, 627
cadentem 226, 148. 339, 784
cadentibus 302, 509. 429, 711
cadentum 141, 154
caderet 382, 480
cadet 341, 20. 455, 443. 472, 827
cadi 349, 243
cadis 343, 68
cadit 126, 579. 146, 292. 159, 635. 171, 250. 194, 102. 221, 2. 424, 373, *bis.*
Cadme 80, 131, 138. 126, 591, 592
Cadmeida 86, 287. 124, 545. 170, 217
Cadmeides 266, 304
Cadmi 81, 174. 122, 470. 169, 177
Cadmo 75, 3
Cadmus 75, 14. 76, 24. 79, 115. 125, 572
cadnea 219, 840
cadreas 176, 396. 276, 596. 278, 650
caduceifer 67, 708. 244, 627
caducum 310, 738
cadunt 79, 123. 158, 633. 204, 142. 209, 541. 212, 580. 330, 516. 337, 496. 503, 504. 587, 615. 414, 303. 446, 245
cæca 99, 620
cæcæ 179, 472. 301, 476
cæcique 123, 502
cæcumque 357, 492
cædaque 201, 342. 261, 174. 330, 521
cædat 22, 388. 159, 639. 240, 516. 433, 810
cædique 227, 158. 416, 372
cædit 93, 460. 172, 293
cædique 2, 24
cædis 11, 149. 56, 442. 80, 148. 99, 625. 108, 97. 110, 163. 120, 429. 138, 69. 223, 62. 238, 444, *et alibi.*
cædis 12, 161. 109, 125. 110, 160. 123, 503. 219, 809. 240, 507. 320, 409. 351, 298. 367, 85
cædisque 214, 675
cædit 240, 769
cælamina 375, 291
cælarat 39, 6
cælataque 247, 702
cælatatque 71, 819
cælatus 246, 668. 262, 189. 368,

368, 110
cælaverat 142, 189
cælebs 294, 245. 428, 663
cæleste 7, 73. 11, 152. 21, 367. 462, 630
cælestes 126, 594. 164, 72. 168, 171. 429, 40
cælesti 36, 760. 114, 252. 121, 447. 425, 594
cælestia 30, 595. 45, 136. 63, 621. 112, 217. 167, 131. 236, 372. 273, 499. 375, 289. 464, 662
cælestibus 22, 396. 330, 519. 464, 668. 473, 846
cælestum 11, 150
cæli 8, 81. 12, 176. 16, 257. 40, 17. 43, 96. 44, 115. 47, 187. 51, 294, 298. 55, 401. 122, 478. 131, 710. 211, 580. 244, 618. 327, 435. 433, 814. 471, 811
cælicolæ 12, 174
cælique 420, 471
cælitibus 147, 322
cælo 4, 22. 7, 71. 12, 168. 13, 184. 17, 261, 274. 19, 329. 31, 607. 36, 761. 41, 64. 47, 193, *& alibi quàm plur.*
Cænea 346, 172
Cæneu 358, 531
Cæneus 253, 305. 347, 179. 356, 459, 476. 357, 490, 497. 358, 514
Cæni 356, 470
Cænis 347, 189, 195. 356, 471
cærula 89, 342 288, 98. 317, 158. 375, 288. 393, 742. 400, 962. 433, 814
cærulaque 404, 45
cæruleæ 230, 229
cæruleæque 158, 633
cæruleam 326, 398
cæruleis 465, 699
cæruleï 152, 432
cæruleis 126, 578
cæruleo 59, 528. 396, 538
cæruleos 39, 8
cæruleum 19, 333. 341, 13
cæruleus 17, 275. 76, 38
cæruleus 398, 895. 423, 555. 470, 789
cæsa 8, 94. 176, 407. 268, 374. 360, 590
cæsæ 53, 341
Cæsar 468, 746
Cæsareo 14, 201
cæsariem 13, 180. 122, 492. 352, 348. 463, 656
cæsariemque 399, 914. 400, 961
cæsaries 290, 139
Cæsaris 468, 750. 473, 845
cæsique 471, 820
cæsis 180, 532. 263, 230. 344. 113
cæso 60, 533. 140, 148. 473, 840
cæsoque 465, 695
cæsorum 442, 141
cæsosque 361, 603
cæsumque 470, 795
cæsus 293, 228
cætera 8, 84. 19, 318. 20, 355. 23, 416. 32, 627. 40, 16. 45, 140. 67, 722. 73, 863. 79, 113, *& alibi quàm plur.*
calami 35, 711. 317, 161
calamo 97, 587. 222, 30
calamus 218, 778
calathis 356, 475. 413, 267
calathos 104, 10. 150, 393
calcat 138, 88
calcata 285, 23
calcatosque 374, 391
calcari 40, 29
calcato 295, 804
calcavere 73, 853
calcavit 354, 391
calcitrat 137, 40. 349, 240
calcitrat 157, 589. 438, 44
calebat 216, 731
calentes 199, 283. 246, 671
calenti 406, 86
calentibus 346, 152
calefcit 90, 372. 449, 310
calet 30, 592
calidi 466, 713
calidum 4, 19. 201, 349
calido 171, 238. 198, 279. 259, 132. 345, 119. 449, 324
calidoque 49, 232
calidumque 12, 158. 238, 443
caligans 217, 775
caligineque 431, 754
caligine 17, 265. 31, 599. 49, 233. 69, 764. 158, 622. 186, 706. 209, 528. 286, 54. 333, 595
caliginis 121, 455
callem 212, 626
callida 108, 93. 182, 576. 199, 300. 218, 782
callidus 314, 73. 377, 323. 385, 555
Calliope 148, 339
Callirrhoë 270, 414. 271, 431
calore 451, 362
calorem 322, 305
calores 45, 134
caloris 403, 24
calorque 23, 430. 111, 193
caluere 46, 171. 50, 253. 55, 410. 269, 393
Calydon 176, 415. 231, 270. 241, 525
Calydona 260, 147
Calydonii 422, 512
Calydonida 258, 112
Calydonides 241, 527
Calydonis 240, 495
Calydonius 234, 324. 248, 727. 254, 2
Calymne 229, 222
camini 192, 106
camœnæ 418, 434
camœnis 457, 482
campi 307, 674. 448, 297
campis 65, 602. 146, 314. 290, 151. 386, 579
campo 218, 790
campoque 6, 41
campos 6, 43. 18, 285. 158, 612. 324, 356
campum 193, 119
campus 19, 315. 101, 709. 170, 218. 186, 694. 447, 266
cana 157, 590
Canace 83, 217
canæ 307, 655
canæque 54, 373
canam 59, 509
canamus 290, 152
cancer 71, 825
cancri 128, 625. 289, 127
cancro 451, 369
candens 260, 170
candentem 51, 297
candentia 343, 77. 354, 411
candentibus 323, 315
candescere 48, 230. 163, 49

candida 53, 349. 63, 607. 73, 861. 93, 483. 117, 355. 150, 392. 165, 96. 223, 43. 269, 388. 305, 596. 323, 315. 349, 248
candidaque 438, 47
candidior 394, 789
candidioribus 236, 373
candidus 60, 534. 246, 677. 437, 30. 444, 194
candor 36, 743. 283, 786
candore 12, 169. 91, 423. 94, 491. 116, 332. 305, 594
canduit 10, 120
cane 139, 115
canebat 9, 110. 64, 639
canem 216, 754
canendi 148, 344
canendi 415, 337
canendo 139, 113. 350, 263
canens 415, 338
Canentem 417, 381. 418, 433
canenti 317, 162
Canenti 417, 383
canentis 312, 20. 418, 417
Canentis 418, 417
canes 80, 140. 83, 206. 210, 549. 219, 807. 291, 172. 303, 537. 309, 711. 333, 599. 418, 410
canescere 270, 421
canescunt 47, 212
canesve 232, 296
canet 29, 561
cani 210, 550. 356, 465
canibus 191, 65. 217, 769. 234, 332. 393, 732
canibusve 333, 599
canis *adj.* 17, 266. 94, 516. 178, 456. 242, 567. 427, 655. 421, 375
canis *subst.* 28, 533. 204, 409. 287, 66
canistris 246, 675
canit 139, 118. 147, 319. 194, 138. 418, 430
canitie 199, 289
canitiemque 383, 492
canities 15, 238. 209, 425
canna 115, 298. 245, 630
cannæ 234, 337
cannas 317, 171
cannis 66, 682. 173, 326. 398, 894
Canopo 472, 828
canor 156, 561
canori 407, 102
canoro 101, 704
canorum 39, 8
canos 40, 30. 86, 275. 122, 474. 162, 26. 222, 9
canosque 298, 391
cantatas 192, 98
cantato 416, 369
cantibus 101, 703. 147, 334. 333, 597
cantu 107, 49. 196, 201. 230, 238. 312, 15
cantus 133, 761. 200, 330. 317, 155
cantusque 195, 195
canum *subst.* 58, 491. 85, 248. 131, 723. 158, 629. 312, 27. 404, 63. 405, 66
canum *adj.* 381, 427
canunt 205, 433. 348, 215
caparem 203. 231
capaci 436, 5
capacibus 81, 172. 210, 568
capacius 8, 76
Capaneus 269, 404
capax 120, 439. 241, 573
cape 66, 694. 79, 116. 149, 366. 224, 93 240, 503
capellæ 13, 299. 91, 408. 97, 594. 390, 691. 399, 927. 450, 472
capellas 33, 676
caper 296, 327. 441, 114
capere 79, 115
caperet 218, 802. 357, 506. 427, 653
capessimus 325, 378
Capetulque 426, 613
Caphareï 420, 472
Caphareus 421, 481
capi 96, 540. 377, 339. 379, 374
capiam 277, 616
capiant 132, 751
capiat 242, 558. 281, 748. 376, 295
capiatque 99, 644
capiebant 32, 626. 211, 607
capiebat 24, 549
capienda 355, 445
capientibus 252, 854
capientur 96, 551
capillis 17, 260. 29, 564. 33, 672. 58, 476. 64, 635. 114, 261. 123, 521. 152, 440. 154, 513. 170, 201. 184, 657. 187, 715, *& alibi quàm plur.*
capillo 226, 151. 336, 691. 350, 273
capillos 25, 477. 28, 529. 39, 12. 42, 30. 52, 319. 54, 373. 55, 413. 81, 169. 94, 506. 122, 474. 124, 546. 130, 673. *& alibi quàm plur.*
capioque 218, 780
capistris 289, 125
capit 20, 343 36, 738. 62, 603. 70, 789. 87, 307. 183, 610. 199, 296. 260, 157. 292, 212. 319, 215. 372, 221. 381, 435. 387, 605. 432, 774. 452, 381
capite 168, 168
capiti 21, 372. 82, 194, 164. 79. 282, 770. 289, 111. 399, 929. 416, 368. 461, 610
capitis 12, 179. 127, 618. 258, 99. 355, 434
capitisque 250, 780. 447, 17
Capitolia 29, 561. 60, 538. 461, 589. 472, 828. 473, 841
capitur 178, 466
capræque 306, 832
capreas 466, 709
capreisque 84, 442
carca 303, 529
capebat 229, 198
capræ 331, 532
captæque 348, 225
captam 373, 226. 403, 29
captare 256, 38
captas 92, 432
captat 229, 217. 256, 37
captatam 338, 768
captato 86, 279
captatur 219, 820
captavit 286, 42
captis 107, 62. 225, 101
captiva 182, 471
captivam 385, 560
captivarumque 25, 475
captivis 389, 667
captivo 13, 184. 374, 251
captivos 399, 932
capto 180, 518
captum 35, 709. 368, 99. 417, 378
captus 33, 678. 117, 344. 176, 465. 226, 124. 238, 435. 274, 510. 317, 170. 393,

393, 762
capulo 208, 506. 345, 133
capuloque 357, 491
caput 21, 382. 29, 564, 567. 32, 625. 35, 718. 37, 763. 41, 50. 50. 255. 76, 37. 77, 68. 85, 245. 94, 502. 102, 727, & *alibi quam plur.*
caputque 198, 274. 354, 400. 358, 516
Capys 426, 614
Capysque 426, 617
cara 80, 134. 191, 61. 214, 692. 268, 368. 407, 112
caræ 113, 222
caræque 305, 612
caras 115, 297
carbasi 171, 233. 313, 48. 329, 477. 422, 533
carcere 307, 652. 448, 301
carceris 121, 453
carchesia 197, 246, 247. 351, 318. 352, 326
cardine 198, 93. 333, 608. 432, 782
care 64, 649. 173, 496. 268, 382. 308, 705. 327, 440
carcat 369, 139
carebit 36. 162. 215, 724
carebis 304, 586
carebunt 327, 426
carendum 430, 725
carens 69, 762. 220, 851. 230, 228. 441, 130
careret 442, 158. 446, 242
carentem 7, 67. 267, 331
carentia 84, 226. 459, 531
carerent 96. 552
caret 174, 354. 182, 574. 253, 883. 330, 520
carica 246, 674
carina 187, 721. 239, 470. 271, 446. 409, 169. 423, 552. 465, 694
carinæ 10, 134. 18, 298. 97, 597. 99, 639. 226, 330. 328. 332, 559. 382, 37. 383, 182. 764, 809. 409, 264. 422, 514
carinis 325, 393. 375, 274. 423, 560
carior 257, 405. 327, 424
cariri 314, 88
cariſſima 393, 747
cariſſimæ 26, 486. 110, 143. 327. 421. 337, 727
cariſſimaque 408, 132
carmen 3, 4. 139, 118. 147, 335. 182, 382. 193, 137. 283, 792. 317, 154. 403, 20. 404, 58. 419, 442. 450, 326
carmina 27, 518. 148, 340, 345. 150, 387. 195, 167. 275, 424. 432. 217, 759. 260, 300, 301. 285, 16. 290, 149. 292, 205. 296, 301. 311, 5. 313, 45. 317, 153. 346, 157. 404, 44. 416. 357. 418, 430
carminaque 161, 2
carmine 52, 252. 52, 326. 148, 345. 196, 273, 208. 198, 253. 238, 455. 286, 45. 290, 147. 300, 453. 311, 1. 317, 163. 323, 317. 403, 952. 403, 20. 404. 33. 416, 366, 369
carminibus 104, 148
carne 346, 156. 440, 83
carnis 69, 769. 410, 268
carpebat 198, 269
carpe 281, 747. 432, 380
carpi 126, 596
carpunt 456, 478
carpat 268, 380
Carpathius 320, 249
carpe 75, 12. 229, 208. 316, 139
carpebam 458, 507
carpebat 127, 616
carpent 347, 196
carperem 338, 752
carpere 187, 129. 229, 219. 287, 85
carpis 60, 549
carpit 70, 702. 117, 358. 150, 392. 197, 232. 309, 709
carpitque 70, 781
carpitur 70, 781. 93, 490. 286, 53. 298. 370
carrefcat 267, 342
carpiſſes 390, 627
carpunt 112, 217
Carchedon 285, 109
Carthela 202, 368
caruerunt 291, 168
caruiſſe 413, 286
caruiſſem 214, 693
caruit 185, 683. 352, 325
caſa 247, 699
caſam 152, 448
caſas 145, 283
caſas 453, 398
caſſa 153, 482
caſſes 157, 579
caſſide 222, 25. 368, 107. 433, 806
Caſſiope 132, 738
caſſis 343, 89
caſtæ 60, 544
caſtæ 67, 711
Caſtalio 75, 14
caſtaneæ 395, 819
caſtaque 21, 730
caſtique 382, 480
Caſtore 354, 401
caſtos 134, 799. 464, 675
caſtra 140, 128. 223, 41. 358, 527. 387, 611. 419, 456
caſtris 223, 52. 362, 627. 373, 250
caſtrorum 350, 286
caſtrumque 467, 727
caſtumque 341, 30
caſu 174, 359. 192, 84. 352, 324. 386, 577
caſuque 139, 118
caſuraque 379, 375
caſuris 360, 588
caſus 110, 142. 231, 259. 237, 411. 247, 714. 265, 278. 333, 588. 339, 791. 399. 933. 410, 192. 420, 473. 457, 494
caſuſque 32, 648
caſuſve 409, 162
catenæ 101, 700. 111, 176. 286, 65
catenis 130, 678. 204, 412. 461, 601
catervâ 348, 216
catulo 385, 547
catulo 306, 836
catulus 452, 379
cava 20, 335. 246, 670. 250, 801. 265, 271. 289, 116. 317, 159. 330, 524. 343, 89. 345, 133. 357, 481
cavæ 199, 291
cavari 345, 130
cavas 432, 792

cavata 263, 211
cavatur 124, 525
Caucaſon 250, 798
Caucaſiumque 138, 86
Caucaſus 48, 224
cauda 47, 196. 65, 673. 101, 681. 117, 364. 131, 726. 152, 456. 161, 559. 308, 701. 354, 403. 452, 385
caudæ 78, 94
caudam 35, 723. 278, 647
caudas 412, 258
cavè 43, 89
caveo 308, 685
cavernas 154, 502. 450, 345
cavernis 159, 639. 186, 698. 448, 299
cavis 117, 352. 131, 725. 186, 696. 256, 35
caviſtis 469, 759
Caulonaque 465, 705
Caune 273, 487
Cauni 276, 579
Cauro 272, 452
cavo 123, 505. 199, 282. 200, 317
cauſſa 27, 507, 509. 36, 736. 57, 468. 60, 549. 68, 747. 80, 139. 85, 260. 110, 152. 115, 287. 123, 520. & *alib. quàm plur.*
cauſſæ 71, 802
cauſſam 68, 742. 72, 836. 134, 794. 169, 184. 178, 442. 208, 505. 220, 855. 298, 388. 321, 281. 328, 446. 364. 6. 369, 150. 371, 190. 372, 199, 218. 393, 748
cauſſamque 63, 614. 159, 651. 223, 59. 298, 380
cauſſaque 223, 59
cauſſas 68, 745. 85, 255. 122, 469. 141, 174. 439, 68
cautes 130, 672
cauti 282, 750
cautus 148, 361
cavum 398, 892
cavus 333, 593
Caïcum 447, 278
Caïcus 49, 243
Caïeten 419, 443
Caycus 344, 111
Cayſtro 50, 253
Cayſtros 149, 386
cecidêrat 56, 418. 234, 329
cecidêre 113, 229. 127, 618. 150, 399. 199, 283. 277, 570. 370, 173. 416, 350. 454, 428. 470, 788
cedit 78, 81. 155, 529. 473, 855
cedite 146, 311
ceditis 432, 795
ceditque 295, 284
cedunt 25, 464. 290, 148
Celadon 140, 144
Celadontis 349, 250
celanda 96, 552
celant 310, 736
celare 57, 463
celas 232, 856
celâſſe 147, 326
celâſſet 130, 683
celat 40, 37. 62, 595. 257, 76. 318, 180
celate 456, 476
celatos 274, 515
celeberrima 34, 690. 36, 747. 48, 218. 151, 412. 168, 165. 295, 270
celeberrimus 88, 339. 227, 159
celebrabere 190, 50
celebrandaque 293, 218
celebrant 277, 641. 308, 703. 423, 558
celebrantur 12, 172
celebrârant 50, 252
celebrâſſe 106, 46
celebratior 205, 430
celebravit 202, 372
celebres 244, 625. 374, 261
celebri 24, 446
celebrique 390, 696
celer 28, 539 49, 244. 72, 838. 246, 686. 282, 764. 339, 774. 416, 363
celerem 82, 199. 236, 380
celeremque 339, 774
celeres 44, 119. 149, 367. 178, 450
celeri 59, 506. 116, 304. 307, 653, 669
celerique 42, 71. 170, 216. 271, 446
celſa 354, 402
celſior 12, 178. 229, 205
celſis 77, 61
celſoque 324, 358
ce.tum 303, 538
Cenæo 259, 136
Cenchreis 300, 435
cenſet 104, 1
cenſu 252, 846
cenſus 216, 739. 279, 670
Centauri 64, 636. 262, 191
Centauros 358, 536
centimanum 87, 303
centum 13, 183. 32, 625. 143, 208, 209. 207, 281. 226, 152. 241, 532. 257, 71. 278, 695. 320, 253. 347, 188. 394, 784. 400, 953
cenſumque 35, 721
ceperat 114, 271. 144, 240. 145, 277
cepêre 23, 421. 276, 603. 315, 91
ceperit 147, 324
ceperunt 416, 373
Cephaloque 221, 4
Cephalum 208, 493, 495. 213, 665
Cephalus 220, 865
Cephalos 185, 681. 208, 502, 512. 213, 666
Cephea 137, 42
Cepheia 129, 669
Cepheni 133, 764
Cephenum 135, 1. 139, 97
Cepheſias 205, 438
Cepheus 136, 12. 137, 44
Cepheuſque 132, 738
Cephiſi 76, 19
Cephiſidas 21, 369
Cephiſius 89, 351
Cephiſon 203, 388
Cephiſos 89, 343
cepi 209, 513. 377, 335. 379, 374
cepimus 97, 575
cepiſſe 133, 777. 204, 417
cepit 7, 75. 72, 834. 166, 112. 199, 301. 231, 268. 347, 198. 364, 23. 365, 36. 426, 615
cera 275, 564. 276, 596. 295, 285. 443, 169. 452, 382
ceræ 35, 711. 93, 488. 230, 227. 276, 600. 330, 514
ceram 229, 198. 274, 521
Cerambi 201, 353
ceras 230, 226. 395, 818. 422, 532
Ceraſtæ 293, 223

ceratâ 317, 154
cervis 281, 747
Ceraunia 465, 794
Cerbere 261, 185
Cerberei 123, 501
Cerbereos 404, 65
Cerberon 204, 413
Cerberus 121, 450
Cercyonis 205, 439
Cercle 248, 741
Cerealia 10, 123. 316, 121. 388, 639
Cerealis 205, 439
cerebro 350, 289
cerebrum 355, 435
cerebrumque 349, 238
Cererem 232, 292. 250, 778
Cereremque 250, 785
Cereri 155, 533. 231, 274. 249, 771
Cereris 92, 437. 148, 343. 149, 376. 151, 415. 155, 655. 251, 814. 287, 74. 300, 431. 315, 112
Cererisque 139, 109
Cerès 148, 341. 156, 572. 160, 660 270, 422
ceris 228, 193. 246, 670. 274, 528
cernam 384, 518
cernat 118, 376
cerne 412, 244
cernens 70, 787. 176, 479
cernentem 101, 710. 192, 96
cernere 112, 195. 145, 259
cernes 44, 133. 471, 809
cernimus 358, 520. 454, 421
cernis 92, 434. 124, 535. 216, 756. 255, 17. 343, 88. 412, 244. 414, 322. 444, 186
cernit 70, 796. 113, 220. 158, 628, 630. 345, 131. 361, 600
cernitis 469, 776
cerno 154, 503. 455, 444
cernunt 181, 542. 311, 4. 312, 25. 462, 628
certa 20, 357. 25, 458. 27, 519. 43, 91 *bis*. 109, 106. 125, 574. 146, 296. 274, 533. 276, 599. 279, 683. 298, 394. 299, 428. 309, 710. 343, 83. 439, 58
certæ 136, 29
certam 172, 268. 326, 415
certamen 296, 317. 317, 350. 370, 159
certamina 138, 64. 146, 314. 163, 42, 52. 164, 85. 222, 20
certamine 24, 446. 146, 301. 160, 665. 165, 91. 218, 702. 250, 793. 304, 560. 347, 180. 351, 304
certaminis 147, 337. 234, 528. 304, 572, 584. 364, 19. 369, 129
certans 286, 58
certaque 361, 676
certare 142, 318. 367, 77. 432, 774
certas 146, 310
certe 463, 647
certelle 364, 20
certi 150, 304
certum 101, 713
certatim 85, 244
certatimque 349, 241
certè 13, 195. 29, 558. 56, 423. 90, 543. 85, 266. 92, 455, *& alibi passim plur.*
certeque 403, 30
certi 236, 43. 302, 722
certiò 413, 290
certis 7, 69. 81, 175. 276, 594
certior 152, 510
certo 41, 67. 235, 351
certos 65, 668. 359, 564
certum 155, 533. 170, 225. 286, 38
certumque 356, 468
cerussis 110, 136. 327, 440
cerva 27, 505. 210, 546. 339, 772. 342, 34
cervæ 124, 636
cervice 26, 485. 32, 652. 56, 421. 75, 16. 140, 130. 171, 237. 196, 218. 249, 764. 250, 60. 295, 272. 304, 558. 324, 335. 326, 403. 465, 698
cervicem 256, 37
cervicibus 28, 542. 131, 717. 169, 175
cervicis 139, 121
cervina 182, 592
cervit 215, 701
cervix 78, 92. 143, 232. 173, 308. 232, 214. 251, 72. 292, 195. 339, 794. 351, 299. 354, 397
cervixque 43, 87
cervo 18, 366. 395, 806
cervo 89, 356. 456, 475
cervum 289, 121. 303, 538
cervus 84, 239. 253, 873. 289, 117, 129. 312, 26
cespes 324, 556
cespite 56, 427. 116, 301. 132, 263. 197, 240. 291, 166. 319, 395. 399, 931. 460, 573
cessante 377, 326
cessantem 152, 441
cessasse 232, 278
cessimque 307, 669
cessent 267, 80
cessere 255, 13. 378, 361
cesserunt 7, 74. 474, 862
cessisse 143, 221. 430, 724
cessit 149, 368. 294, 241. 316, 143. 422, 526. 435, 248
cestibus 139, 107, 108. 232, 301
ceu 10, 135. 23, 420. 113, 222, *et alibi quam plur.*
Ceyca 331, 544. 335, 658. 337, 727
Ceyce 328, 461. 336, 685
Ceyci 331, 544. 335, 587. 337, 653, 673
Ceyx 321, 272. 326, 411. 332, 561. 337, 739
Chaoniosque 392, 717
Chaonus 288, 90
Chaonius 141, 163
Chaosque 417, 404
Chaos 4, 7. 51, 293. 285, 30
Charaxi 350, 272
Charicle 84, 636
Charopem 374, 260
Charybdis 405, 75
Charybdis 191, 63. 225, 121. 392, 750
Chelydri 118, 272
Cheridramante 374, 259
Chimæra 278, 646
Chimærifera 174, 339
Chiron 322, 321
Chirona 164, 126
Chironis 63, 630
chlamydem 137, 51. 415, 345
chlamydemque 62, 773

chlamydis 417, 393
chorda 148, 339. 290, 145
choreis 243, 581. 249, 746. 422, 520
chori 145, 270
chromo 56, 441 314, 86
Chromin 352, 333
Chromis 139, 103
Chromiumque 374, 257
Chrysenque 371, 174
chrysolithi 43, 109
Chthonius 355, 441
cibi 252, 842
cibique 114, 262. 418, 424
cibis 9, 103. 456, 476
cibo 251, 826. 252, 856
ciboque 179, 480
ciborum 442, 138
cibos 155, 532. 436, 468
cibus 65, 662. 252, 841
cicatrix 355, 444
Cicones 449, 313
ciconia 165, 97
Ciconum 186, 710. 311, 3
Ciconumque 284, 2
cicuta 123, 505
ciet 185, 662
Cilix 48, 217
Cimmerios 337, 592
Cimoli 207, 463
cinctu 34, 695
cinctum 303, 530
cinctuque 191, 64. 348, 216
cinctæque 163, 59
cinctaque 21, 382
cinctum 32, 625. 40, 27
cinerem 47, 216. 241, 538
cineres 48, 231. 63, 628. 241, 538. 381, 426. 424, 577
cineri 387. 615. 390, 699
cingebant 9, 97. 70, 790. 249, 745
cingebat 24, 451
cingens 150, 338
cingentia 39, 6
cingentibus 94, 510. 101, 708
cingere 187, 718
cingitur 77, 78. 317, 159. 399, 925
cinis 240, 496. 361, 615. 383, 503
cinisque 209, 521
cinnama 453, 399
cinnamique 296, 308
cinximus 217, 766
cinxisse 107, 58
cinxit 5, 39
Cinyphii 198, 272
Cinyphius 140, 124
Cinyra 298, 380. 301, 464
Cinyræ 297, 338. *bis.*
Cinyram 115, 98. 297, 343. 300, 438
Cinyras 295, 299. 297, 356, 361. 301, 472
Cinyreïa 298, 369
Cinyreius 309, 712
Cippe 461, 581. 462, 617
Cippi 461, 580
Cippus 460, 565. 461, 609
circa 91, 411. 100, 668. 333, 613
Circæa 412, 253. 416, 348
Circæo 412, 248
Circe 403, 25. 414, 312
Circen 413, 290. 417, 376, 399
Circes 112, 205. 401, 968. 403, 10. 405, 69, 71. 412, 247. 413, 294
circinat 67, 721
circo 344, 102
circueunt 448, 290
circumëunt 141, 157
circuïere 249, 748
circuit 55, 402. 165, 101. 198, 258
circuiti 42, 82
circulus 59, 516
circum 40, 40. 122, 493. 158, 623, 627. 200, 313. 289, 116. 317, 159. 338, 749. 341, 16. 351, 296. 358, 528. 360, 591. 458, 522
circumdare 5, 37. 276, 604
circumdat 32, 631
circumdata 51, 272. 111, 181. 116, 313. 144, 251. 167, 127. 173, 310, 326. 244, 621. 388, 643
circumdet 272, 458
circumfert 84, 241
circumfixa 462, 624
circumfluit 77, 74. 394, 779
circumfluus 5, 30. 467, 739
circumfunditur 117, 360
circumfusa 424, 586
circumfusæque 82, 180
circumfusisque 416, 354
circumque 129, 668. 470, 796
circumsona 131, 723
circumsonat 421, 507
circumspectis 141, 171
circumspexit 116, 318
circumspice 43, 95. 51, 294
circumspicit 31, 605. 145, 205. 184, 655. 336, 678. 467, 738
circumstant 55, 394. 67, 717. 85, 249
circumstantes 92, 441
circumtetit 330, 505
circumtonat 13, 187
circumtulit 162, 169. 464, 674
circumvelatur 412, 263
circumvolat 67, 719
cistâ 61, 554
cita 467, 732
citæque 28, 543
Cithæron 48, 223. 101, 702
citharæ 291, 170. 312, 18. 317, 171. 346, 157
citharam 139, 112. 147, 332. 289, 108
citharaque 323, 317
citi 96, 562
citis 305, 591
citiùs 102, 729. 159, 635. 210, 364. 285, 33
citò 276, 586
Citoriaco 116, 311
citra 142, 186. 197, 238. 235, 365. 305, 607. 318, 195
citrique 282, 84
citus 42, 75. 49, 249
cives 212, 628. 225, 116. 373, 234
civilia 472, 832
civilique 194, 142
clade 85, 257. 241, 541. 385, 565
cladem 148, 359
clademque 51, 281
clades 210, 562. 383, 506
cladi 459, 530
cladibus 261, 176. 386, 577
cladis 82, 191. 184, 654. 324, 350. 413, 289. 420, 472. 423, 562
clam 368, 103. 381, 432
clamabat 175, 386

clamant 85, 244. 237, 434. 380, 420
clamanti 175, 387
clamantia 335, 665
clamat 54, 361. 90, 382. 102, 728. 123, 513. 150, 398. 258, 120. 329, 483
clamatque 339, 778
clamata 56, 443
clamato 180, 525
clamavit 93, 478. 101, 713. 110, 142. 173, 300
clamor 14, 207. 99, 632. 106, 28. 132, 735. 135, 4. 312, 16. 342, 49. 353, 387. 355, 426. 410, 180
clamore 99, 630. 160, 670. 184, 661. 236, 389. 237, 420. 266, 294. 329, 495. 348, 226. 397, 877. 467, 731
clamoribus 193, 120
clamorque 307, 636
clangor 387, 611
clangore 101, 707. 358, 528
Claninque 140, 140. 353, 379
clanis 140, 143
clara 39, 2. 43, 110. 162, 8. 165, 86. 228, 178. 324, 359. 347, 189. 384, 513. 454, 426
clarâ 101, 703
claræ 150, 652
claramque 390, 704
clarique 12, 174. 380, 399
claris 40, 24
clariſſima 134, 794
clariſſimus 129, 664
Clarium 326, 413
claro 63, 625. 109, 138. 117, 355. 178, 436. 189, 5. 368, 105
claroque 378, 357
Claros 27, 516
clarum 177, 425. 322, 285. 426, 612. 436, 3. 462, 613
clarus 61, 569. 308, 686. 319, 218. 323, 317. 444, 190
claſſe 206, 457. 364, 8. 373, 229. 374, 268. 378, 352. 424, 566. 388, 627
claſſem 380, 422. 381, 439. 389, 659
claſſes 367, 92
claſſi 371, 183
claſſis 208, 490. 225, 102. 360, 574. 392, 729
clavæ 264, 236
clavam 258, 114
claudere 96, 560
claudit 17, 262. 29, 568. 94, 503. 145, 287. 182, 572. 427, 635
clauditur 101, 696. 380, 407
claudor 413, 286
claulunt 211, 604
clauduntur 177, 419
claviger 437, 22
clavigeram 205, 437
clavigeri 447, 284
clavo 245, 654
clauſa 181, 546. 225, 115
clauſaque 89, 343
clauſam 130, 698
clauſas 121, 453. 193, 109
clauſerat 61, 554. 128, 646. 432, 781
clauſere 244, 629
clauſis 92, 449
clauſtraque 224, 70
clauſum 64, 641
clauſus 228, 185
clementia 223, 57
clementiſſimus 258, 116
Cleonæ 177, 417
clivo 228, 191. 246, 694
clivoque 317, 151
clivum 245, 662
Clymene 37, 765. 40, 37. 53, 333
Clymenen 36, 756
Clymeni 139, 98
Clymeneïa 40, 19
clypeata 7[illegible], 110
clypei 134, 782. 344, 95. 363, 2. 367, 75. 375, 291. 397, 852
clypeo 142, 188. 345, 140. 356, 466
clypeoque 345, 132. 353, 375
clypeum 164, 78. 222, 27. *bis.* 378, 352. 443, 163
clypeus 362, 621
Clytie 112, 206. 113, 234
Clytien 114, 256
Clytii 140, 142
Clytiumque 140, 140
Clyton 208, 500
Cnidon 303, 531
coacervatos 239, 485
coacti 246, 666
coactis 183, 628. 295, 295
coacto 395, 796
coactus 63, 615
Coæ 202, 363
coagula 396, 830. 413, 274
coarguit 318, 193
coctilibus 107, 58
codice 355, 432
Coæ 202, 368
coëamus 90, 386, 387. 325, 377
coegi 216, 740. 307, 676. 373, 245. 378, 349
coëgit 179, 496. 220, 851
Cœi 175, 366
cœlesti 389, 659
cœlestibus 264, 254. 413, 293
cœli 12, 176. 13, 194. 330, 518. 404, 53. 438, 39. 439, 62
cœlique 230, 224
cœlo 59, 507. 295, 294. 342, 62. 375, 292. 389, 668. 397, 853. 444, 188. 448, 301. 471, 818
cœlum 172, 279. 228, 186. 397, 857
cœnumque 23, 418
cœperat 15, 221. 78, 86. 98, 601. 178, 449
cœpere 22, 401. 79, 106. 187, 717. 249, 760
cœperunt 7, 71. 58, 478. 62, 581
cœpi 258, 115. 413, 279
cœpiſſe 277, 618. 371, 175
cœpit 215, 715. 230, 223. 253, 878. 254, 3. 265, 270. 318, 191. 329, 480. 385, 567. 400, 956
cœpitque 192, 89
cœpta 23, 426. 224, 67. 238, 463. 239, 492. 277, 618
cœptæque 299, 417
cœptas 228, 190
cœpti 277, 615.
cœptis 3, 2. 195, 194. 229, 200. 273, 485. 341, 14
cœpto 22, 405
cœptum 62, 598
cœptus 231, 276
Cœranon 374, 257
coërcebat 25, 477
coërcet 170, 226. 314, 78
coercuerat 55, 413
coërcuit 5, 31. 20, 342. 159, 643

cæruleuſque 261, 173
cœtu 57, 465
cœtuque 398, 898
cœtus 91, 403. 338, 766
coeunt 65, 670. 102, 716. 176, 412. 281, 732. 312, 24. 338, 744. 412, 239
coëuntia 88, 324
coëuntque 296, 324
cogam 96, 557
cogamque 190, 46
cogante 9, 103
cogeret 275, 561
cogeris 430, 722
cogat 274, 514
cogi 339, 787
cogis 359, 543
cogit 44, 114. 69, 751. 181, 553. 193, 118
cogitat 106, 44
cogitis 142, 178
cognata 120, 431. 387, 615
cognataque 65, 663. 179, 498. 389, 678. 473, 839
cognatas 443, 174
cognati 8, 81
cognatumque 270, 412
cognita 94, 511. 220, 843. 272, 451. 281, 726. 301, 461. 424, 576. 448, 307. 451, 365
cognitius 403, 15
cognitus 223, 46. 343, 69. 347, 181
cognomine 159, 640
cognôram 373, 247
cognôrat 145, 280. 334, 622
cognoſcenda 264, 263. 459, 539
cognoſcendus 215, 723
cognoſcere 46, 161. 78, 96. 207, 475. 301, 472. 329, 467. 332, 570. 337, 724. 361, 620. 422, 524. 464, 660
cognoſceret 126, 596
cognoſces 407, 112
cognoſci 115, 291
cognoſcit 159, 636
cognoſcite 84, 230
cognôſſe 436, 4
cognovi 282, 776
cognoverat 168, 148
cognovi 282, 776. 443, 163
cognovit 109, 131, 137. 110, 147. 205, 422. 389, 655. 464, 675
cogor 275, 545. 375, 280
cohærent 405, 67
cohæreſerat 314, 76
cohæſit 125, 553. 140, 125
cohibentur 450, 346
cohors 314, 89
coîre 232, 300
coierunt 118, 377
coimus 256, 42
coire 250, 786
coirent 195, 179
coiſſent 107, 60
coit 84, 236. 151, 410
colat 54, 380. 463, 642
colatur 471, 818
Colcha 364. 24
Colchide 200, 331
Colchis 201, 348. 203, 394
colebantur 388, 633
colebas 65, 679
colebat 8, 90. 34, 694. 127, 605. 168, 149. 316, 146. 332, 578. 338, 765
colendo 303, 534
colentes 160, 663. 464, 679
colentibus 30, 576
colerent 97, 584
coleretur 414, 316
colis 282, 773
colit 54, 379. 116, 302. 428, 681
colitur 36, 747. 168, 171
colla 36, 734. 43, 100. 52, 315. 65, 673. 72, 830. 73, 854. 78, 88. 81, 169. 91, 422. 105, 25. 117, 335. 126, 597, *& alibi quàm plur.*
colloque 102, 726
colluabitur 172, 295
collapſa 211, 598. 219, 626
collapſumque 63, 617
collapſaque 328, 460
collapſoque 292, 186
collapſus 139, 96
collato 353, 379
colle 34, 698. 406, 90. 415, 333
collecta 147, 338
collectæ 246, 676.
collecti 150, 399
collectos 399, 928
collectum 85, 258
collectus 234, 319. 399, 910
collegerat 245, 646. 263, 212
collegit 174, 341. 416, 352
collem 18, 293
collemque 287, 86
colles 20, 344. 403, 9. 435, 846. 466, 710
colli 65, 672
collibus 244, 621. 460, 560
collige 216, 732
colligit 15, 234. 55, 398. 81, 170. 325, 380
collis 218, 779. 394, 779. 448, 306
collo 26, 497. 32, 631. 35, 718. 36, 370. 37, 762. 32, 195. 134, 785. 141, 170. 179, 479. 257, 77. *& alib. quàm plur.*
colloque 82, 182. 217, 773. 325, 386. 424, 585
collocat 35, 723. 68, 734. 111, 181. 295, 267
collocet 59, 526
colloquiumque 385, 552
collucere 119, 403
colluerant 152, 447
collum 91, 428. 137, 52
collumque 54, 374. 302, 496
colo, 459, 545
coloni 17, 272. 173, 318. 312, 33. 448, 289
colonis 452, 373
colonos 153, 478. 210, 552. 442, 142
colonus 205, 435
Colophonius 162, 8
coloque 235, 350
color 60, 541. 82, 183. 94, 491. 109, 132. 110, 165. 116, 331. 126, 593. 173, 304. 274, 535. 292, 213. 301, 459. 326, 405. 354, 395, 403. 386, 581. 398, 889. 423, 555. 438, 46. 444, 188
colore 109, 127. 165, 86. 214, 678
colorem 49, 236. 78, 99. 93, 485. 112, 203. 199, 289. 213, 641. 266, 320. 289, 137. 326, 404. 395, 913. 417, 393
colores 17, 270. 164, 65. 267, 340. 453, 412
colori 153, 460

coloribus 279. 690. 288, 95. 415, 2[illegible]7. 444, 204
coloris 114, 266
colorque 62. 601
colorum 203, 261. 335, 589
coluber 339, 775
colubræ 122, 492. 181, 539
colubras 122, 475
colubriferi 144, 241
colubris 127, 620. 166, 119. 257, 73. 248, 724
coluique 235, 350
coluiſſe 280, 699
coluit 426, 624. 441, 134
columba 180, 529
columbæ 27, 506. 158, 605
columbam 202, 370
columbarum 396. 833
columbas 60, 537. 158. 606. 322, 300. 389, 674. 452, 386
columbis 425, 597. 466, 715
columnæ 141, 160, 172. 247, 700
columnarum 247, 700
columnis 39, 1
columque 356, 474
colunt 102, 753. 106, 32. 415, 331. 451, 367
coluntur 248, 724. 428, 687
colus 113, 229
coma 29, 559. 104, 7. 181, 552. 317, 158. 354, 398, 409. 396, 844
comæ 44, 124. 78, 102. 167, 141. 212, 631. 423, 554
comæque 129, 657. 199, 288. 421, 498
comam 307, 648. 315, 47
comantem 468, 749
comantur 26, 498
comas 55. 412. 68, 733. 82, 190. 109, 139. 138, 87. 154, 488. 168, 118. 206, 307. 288, 103. 337, 726. 384, 534. 390, 688
Combe 203, 383
combiberant 460, 644
combiberat 380, 410
combibit 152, 455. 159, 287
combibitur 447. 275
comes 62, 588. 77, 59. 137, 61. 226, 144. 201, 173. 303, 533. 336, 705. 365, 44. 578, 353. 409, 159
comeſque 110, 152
Cometem 350, 284
comitibus 79. 119. 138, 89. 345, 129. 357, 482. 367, 86
comitia 49, 239. 348, 223. 380, 410
comitant 412, 259
comitante 182, 594. 380, 402. 412, 235
comitantibus 321, 275. 388, 631
comitantur 122, 484
comitata 56, 441. 72, 845. 279, 686. 284. 9
comitate 247, 692
comitavit 366, 55
comitem 97, 574. 144, 250. 179, 495. 223, 48
comitemque 228, 175. 315, 94
comites 76, 22. 79, 129. 80, 148. 84, 242. 102, 728. 123, 513. 124, 543. 126, 598. 150, 397. 165, 106. 184, 649. 416, 371. 417, 397. 421, 483. 474, 861
comiteſque 242, 565. 282, 776. 322, 290
comitique 229, 213. 412, 236
comitum 56, 426. 82, 186. 90, 379. 156, 555. 168, 165. 178, 461. 458, 514
comitumque 67, 725
commemorare 254, 5. 346, 162
commemorat 135, 2
commendat 119. 493
commercia 342, 54. 365, 38. 420, 464
commiant[illegible]que 166, 37
commentitiis 156, 552
commimus 356, 472
commiſi 276, 586
commiſſe 277, 625
commiſit 189, 25. 314, 74. 381. 431
commiſſa 61, 558. 169, 178
commiſſaque 118, 369. 343, 68
commiſſas 46, 169
commiſſo 299, 418
commiſſus 356, 478
committat 298, 393
committe 242, 550
committere 138, 75. 272, 478. 276, 600. 377, 342
committi 205, 427
committit 277, 631
committitur 128, 448. 351, 315. 441, 127
commixtunt 146, 307
commoda 321, 283
commota 181, 549. 267, 324
commune 20, 352. 156, 566. 247, 706. 280, 709. 341, 7. 376, 304
communemque 10, 135
communes 193, 127
communia 273, 489. 374, 271
communicat 373, 239
communis 107, 66. 174, 349. 365, 30. 372, 199. 379, 397. 421, 481
compacta 394, 784
compagibus 76, 30
compagine 35, 711
comparat 377, 338
comparentis 176, 410
compellat 80, 147. 250, 787. 360, 585. 434, 839
compendia 84, 234
compeſcit 426, 630
compeſcuit 108, 102. 269, 396
compleat 361, 616, 617
complectar 244, 603
complectens 299, 407
complecti 194, 144
complectitur 53, 353
complent 141, 153
complentur 135, 3
complerunt 371, 182
complet 87, 312
complevit 323, 311. 425, 537. 453, 395. 471, 816
complexa 102, 727. 282, 771. 301, 483. 355, 428. 383, 488
complexæ 241, 540
complexaque 430, 743
complexi 248, 731. 462, 619
complexibus 77, 48. 171, 249 352, 328
complexu 118, 377
complexus 36, 734. 86, 286. 179, 494. 298, 388
componar 273, 503

compo-

componere 151, 416. 394, 767. 459, 530
componi 110, 157
componit 274, 520
componitur 193, 126
compos 223, 35
compoſitas 228, 194
compoſito 206, 444
compoſitum 252, 857
compoſuit 116, 318
comprecor 350, 285
comprendere 370, 160
comprenditur 264, 234
comprenſam 181, 556
compreſſit 14. 206
compulit 142, 219
conamina 298, 390
conamine 77, 60. 235, 366
conantem 160, 659. 352, 327, 342. 414, 295
conantemque 323, 327
conanti 71, 820. 136, 12. 143, 232
conantur 278, 652
conata 53, 348. 72, 829, *bis*. 172, 292. 238, 462. 268, 354. 314, 81. 327, 419. 385, 569
conataque 451, 755
conatæque 1197 412
conatibus 113, 249
conatoque 32, 637
conatur 15, 233. 260, 166. 352, 342. 358, 519
concava 234, 334. 289, 127. 451, 369
concavaque 106, 30
concavat 47, 195
concedant 353, 384
concede 143, 222
concedimus 354, 394
concedite 236, 393
conceditur 297, 344
concentu 312, 11
conceperat 127, 611. 181, 554
concepit 20, 337. 64, 640. 176, 397. 294, 249
concepta 83, 214. 297, 528
conceptaque 301, 470
conceptas 189, 17
conceptus 302, 503
conceſſa 272, 453
conceſſit 187, 719
concha 295, 267
conchæ 242, 563. 447, 264
conchæque 19, 333
conchas 294, 260
conchis 131, 725. 395, 792
concideram 138, 77. 295, 272
concidere 209, 538. 454, 422
concilio 290, 144. 433, 812
concilium 35, 710. 463, 645
conciliumque 12, 167
concipe 297, 352. 319, 222
conciperet 16, 255
concipias 42. 77
concipientibus 360, 569
concipit 12, 166. 17, 271. 37, 777. 85, 208. 189, 9. 211, 504. 274, 510. 295, 290. 297, 328. 299, 403. 304, 582. 416, 365. 436, 6. 450, 248
concipiunt 23, 431. 193, 108 246, 682. 450. 336
concita 101, 711. 123, 519. 131, 706. 168, 158. 171, 243. 182, 504. 194, 154. 219, 834. 235, 357. 308, 690. 323, 334
concitat 373, 226. 412, 239
concitus 78, 89. 204, 413
conclamat 130, 691. 170, 227. 298, 385. 366, 73
concolor 176, 406. 309, 735. 330, 500
concordant 27, 518
concordes 93, 473. 247, 708
concordi 4, 25. 160, 664
concordia 232, 303. 397, 875. 413, 269
concorditer 216, 757
concreſcere 160, 673. 263, 220
concreſſe 204, 416
concreta 124, 537
concretam 410, 201
concretaque 350, 270
concreto 383, 492
concretum 355, 436
concrevit 142, 202
concubitu 297. 353
concubiturus 203, 387
concubitus 112, 207. 181, 541. 259, 124. 301, 473. 308, 689
concubituſque 428, 668
concumbere 297, 338
concurrere 138, 89. 191, 62. 256, 46. 375, 275
concurreret 367, 87
concurretque 190, 30
concurrit 419, 452
concurſibus 186, 695. 327, 436. 423, 544. 450, 337
concuſſa 371, 175. 447, 271
concuſſe 69, 768
concuſſaque 196, 200. 328, 465
concuſſit 12, 179. 250, 781. 356, 468
concuſſitque 244, 604
concuteret 60, 755
concutiens 41, 50. 51, 277
concutienſque 343, 79
concutio 186, 691. 196, 201
concutit 11, 143. 73, 849. 193, 130. 330, 509
condar 409, 176
condas 75, 13
condat 250, 791
conde 382, 459
condebat 411, 209
condeturque 384, 524
condi 244, 608. 268, 361. 440, 88. 456, 458
condiderant 51, 274
condiderat 53, 230. 420, 459
condidit 35, 727. 151, 323. 230, 235. 320, 255. 351, 295. 379, 392. 422, 523. 439, 57
condit 237, 419. 385, 561
condita 53, 337. 419, 442. 445, 219
conditaque 246, 665
conditione 304, 569
conditor 125, 566
conditur 444, 193
conditus 76, 31. 302, 521
conductâ 118, 375
conduntur 432, 775
confecta 163, 37
confer 305, 603
conferat 367, 98
conferre 214, 696
conferſque 84, 236
confertur 364, 6
confeſſa 195, 171
confeſſam 321, 264
confeſſaque 163, 35
confeſſaſque 143, 215
confeſſis 301, 484, 488

confeſſo

confeſſo 216, 756
confeſſus 75, 2. 429, 703
confidit 372, 240
confine 35, 718
confinia 119, 401. 342, 40. 386, 592. 399, 924. 403, 7. 448, 291
confiteor 41, 52. 194, 165
confiteorque 374, 270
confluat 281, 740
confodit 142, 176
confremuêre 14, 199
confugit 142, 58. 198, 278
confugiſſe 246, 688
confugit 191, 299
confundas 297, 346
confundere 416, 367
confundimur 51, 299
confuſa 228, 214. 349, 251. 461, 606
conjugiaque 65, 66. 342, 55
conjugiſſura 182, 586
congelat 173, 307. 313, 60. 454, 415
congerie 424, 576
congeriem 5, 33. 264, 235
congerit 184, 651
congeſta 225, 113
congeſtaque 4, 8. 194, 160
congeſtis 432. 777
congeſtoque 410, 89
congeſtos 11, 153
congrediturque 255. 31
congreſſus 208, 501
conjecit 240, 512. 358, 511
conjecto 201, 338. 382, 476
conjectos 467. 735
conjectum 78, 90. 237, 413
conjicit 197, 245
conjiciunt 137, 42. 312, 28
conjuge 50, 261. 80, 133. 122, 468. 125, 568. 143, 219. 144, 236. 156, 567. 181, 564. 184, 635. 185, 683. *& alibi quàm plur.*
conjugialia 135, 3
conjugii 281, 721. 414, 298
conjugiique 322, 298
conjux 11, 446. 22, 395. 31, 610. 36, 734. 123, 515. 126, 595. 135, 10. 163, 112. 178, 450. 214, 69 *& alibi quàm plur.*
conjugium 71, 804. 305, 613. 306, 621, 634
conjugiumne 191, 69
conjunctaque 325, 378. 367, 46
conjunctior 461, 599
conjunctis 314, 64
conjungere 428, 668
conjux 20, 351, 362. 29, 557. 31, 605. 85, 256, 205. 122, 488. 126, 583, 590. 141, 152. 180, 538. 184, 647. 180, 711. *& alibi quàm plur.*
conjuxque 386, 574
connexis 355, 430
connubia 26, 480, 490. 306, 618. 319, 226. 347, 194. 405. 60
connubio 177, 428
conor 70, 108
conorque 220, 854
conquesti 412, 243
conſanguineas 239, 476
conſcelero 100, 35
conſcendere 98, 615
conſcendit 87, 299. 380, 422. 434, 820
conſcendunt 170, 222
conſcia 50, 438. 62, 503. 86, 190. 181, 547. 182, 588. 195, 194. 203, 385. 280, 706. 298, 367. 304, 15
conſcius 107, 63
conſederat 380, 408
conſedêre 363, 1
conſedi 399, 931
conſentiſtis 376, 315
conſenſu 217, 776
conſequar 259, 126
conſequitur 60, 548. 123, 509. 171, 235. 214, 688. 307, 672
conſequiturque 226, 143
conſerto 409, 166
conſiderat 78, 95. 344, 105
conſidere 33, 679. 63, 632. 73, 869. 175, 373. 362, 627
conſilii 163, 40. 326, 415
conſiliique 281, 745
conſilijs 45, 146. 378, 361
conſilioque 242, 560
conſilium 35, 710. 162, 30. 247, 706. 283, 778. 381, 433
conſiſte 237, 406
conſiſtere 6, 54. 41, 59
conſiſtit 25, 467. 31, 609. 69, 766. 77, 67. 128, 628. 144, 255. 152, 452. 168, 169. 183, 627. 197, 238. 252, 868. 269, 397, *& alibi quàm plur.*
conſtituis 271, 448
conſtituit 181, 569
conſtituunt 163, 53
conſtruit 453, 397
conſueranr 245, 658
conſueſcit 456, 463
conſueta 320, 259
conſuetaque 383, 491
conſuetas 50, 266
conſuetiſſima 334, 637
conſulat 45, 141. 326, 412
conſule 52, 300
conſulit 75, 9. 460, 576
conſultaque 298, 363
conſultus 89, 346
conſumite 109, 113
conſumitis 446, 236

conſumpſerat 253, 875. 282, 767
conſumpta 98, 600
conſumptaque 408, 148
conſumptis 225, 106
conſurgere 201, 344. 210, 570. 454, 431
conſurgit 193, 129
contacto 400, 950
contactu 107, 52
contactus 197, 240
contagis 210, 551. 444, 195
contegat 269, 391
contemne 61, 571
contemnere 96, 559. 317, 155
contempsêre 422, 519
contemptaque 151, 425. 403, 19
contempto 408, 141
contemptor 94, 514. 312, 7. 393, 761
contemptoremque 264, 240
contemptrix 12, 161
contemptus 59, 527. 397, 859
contende 367, 79
contendere 73, 855. 116, 303. 146, 315. 165, 93. 364, 9
contendiſſe 254, 6
contendite 304, 570
contentique 9, 103
contento 172, 286
contentus 15, 226. 25, 461. 44, 131. 216, 743. 373, 249
contentuſque 141, 166
conterit 404, 44
contermina 37, 774. 108, 90. 242, 552. 244, 620
conterminus 449, 315
conterruit 172, 287
conticuêre 157, 574
conticuit 172, 293. 300, 430
contigerant 80, 133. 91, 409. 170, 217. 189, 6. 321, 268. 347, 194
contigerat 14, 211. 316, 122
contigero 315, 103
contigit 20, 340. 22, 404. 44, 123. 57, 457. 62, 578. 86, 269. 125, 568. 155, 531. 203, 392. 273, 483. 297, 334. 315, 111. 319, 220. *bis.* 378, 353. 425, 607. 454, 416. 457, 497
contiguas 107, 57
continet 327, 432
continet 117, 351. 118, 367
contingat 455, 443
contingent 384, 526. 396, 832
contingere 41, 57. 45, 151. 47, 189. 73, 860. 99, 634. 132, 748. 235, 551. 237, 423. 332. 582. 391, 708. 408, 138
continget 182, 760
contingit 88, 321
continuam 448, 289
continuant 412, 240
continuêre 372, 208
continui 215, 734
contorta 235, 345
contortam 136, 32
contorto 217, 782
contortum 151, 422
contra 69, 757. 108, 80. 117, 361. 136, 30. 183, 605. *et alibi quàm plur.*
contractoſque 51, 273
contractus 415, 345
contrahit 444, 198
contrahitur 36, 741. 50, 262. 152, 458
contraque 127, 609. 179, 477. 204, 411
contraria 7, 65. 52, 314. 54, 380. 88, 329. 251, 614. 347, 179. 371, 183. 381, 429. 414, 301. 449, 324
contrarius 42, 73. 60, 541. 239, 471. 248, 737
contraxerat 80, 144
contraxêre 95, 660
contraxit 9, 116
contracto 244, 607
contremuit 249, 758
contribuêre 197, 231
contudit 343, 85
contulerant 171, 242
contulerat 267, 348. 308, 694
contulit 115, 278. 345, 145. 467, 743
convaluit 239, 478
convellere 267, 351. 316, 123
conveniens 275, 552
conveniet 368, 111
conveniunt 30, 577. 72, 846. 192, 101. 283, 896. 464, 667
converſa 8, 88. 134, 781. 397, 879
converſæ 414, 300
convertit 114, 267. 194, 140. 195, 189. 249, 708. 319, 209
convertunt 458, 516
convexa 186, 697
convexi 5, 26
convexum 409, 154
convexus 399, 911
convicia 36, 756. 124, 548. 160, 604, 676. 170, 210. 175, 378. 286, 302. 333, 601. 376, 306. 422, 522. 429, 710
convicique 177, 362
convicti 366, 58
conviva 264, 237
convivia 12, 165. 135, 5. 205, 431. 348, 222. 389, 675
convocat 17, 276. 373, 230. 417, 405
convulſaque 196, 204
convulſo 349, 254
coortis 330, 512
copia 45, 157. 90, 391, 392. 93, 466. 169, 194. 178, 447. 181, 545. 250, 792. 251, 838. 257, 88. 297, 356. 316, 129 321, 278. 350, 265. 372, 208. 377, 332. 397, 863. 405, 70
copula 217, 769
cor 149, 384. 355, 421
coralium 454, 416
coram 275, 559
corbe 427, 644
corda 297, 351. 334, 624. 458, 514
corde 63, 622. 101, 690. 172, 266. 190, 33. 273, 501. 323, 329. 337, 709
Corinthiaci 458, 507
Corintho 151. 407
corna 246. 605. 795, 816
cornaque 9, 105
corneaque 241, 545
corneus 34, 697
cornibus 32, 652. 53, 344. 62, 603. 70, 20. 147, 328. 194, 101. 200, 118. 209, 530. 289, 111. 295, 271, 296. 350, 209. 461, 582
cornicis 198, 274

cornigeri 126, 15. 425, 602 449, 529 438, 511
cornipedem 349, 926
cornigeris 215, 730
cornu 65, 671. 73, 814. 95, 533. 118, 392. 149, 383. 171. 243. 202, 315. 257, 85, 88. 258, 91, 97. 293, 222. 312, 16. 344, 103. 462, 611
cornua 25, 455. 52, 641. 36, 740. 42, 30. 57, 455 73, 855. 80, 139. 82, 194, 200. 101, 682. 137, 56. 193, 112. 195, 179. *& alibi quam plur.*
cornuaque 44, 117. 200, 318. 329, 476. 462, 620
cornum 237, 408. 356, 451
cornuque 313, 37
cornus 214, 683
cornua 40, 27. 305, 598. 263, 1
coronæ 96, 555. 228, 181
coronam 228, 178. 390, 704. 462, 615
coronant 267, 335
coronantur 231, 264
coronas 267, 337. 390, 698. 429, 708
coronat 150, 388
coronatæ 465, 696
coronatis 67, 713
Coronicus 61, 569
Coroniden 462, 624
coronis 60, 542. 315, 91. 414, 315. 430, 733
corpora 3, 2. 111, 156. 18, 300. 27, 537. 49, 235. 50, 267. 52, 320. 53, 351. 57, 459. 64, 644 65, 665. 70, 772. *et alibi quam plur.*
corporaque 4. 18. 13, 186. 23, 428. 35, 706. 39, 739 45, 150. 70, 775. 79, 44. 84, 222, 256. 85, 219. 91, 417. 93, 467 *& alibi quam plur.*
corporeaque 440, 105
corporeaque 170, 407
corporibus 82, 181. 172, 277. 262, 195. 433, 801
corporis 22, 408. 32, 650. 77, 56. 90, 398. 157, 584. 175, 380. 200, 317. 253, 880. 352, 339. 360, 571. 404, 61. 475, 873
corpus 54, 362 62, 611. 64, 647. 64, 76. 33, 40 82, 197. 87, 308. 89, 350. 90, 390. 91, 417. 94, 493, 509 109, 112, 120. 110, 258. *& alibi plus plur.*
corpusque 113, 244. 220, 822. 230, 234. 318, 141 335, 625. 400, 918
corque 172, 283. 261, 118
correctis 274, 528
correpta 272, 454. 281, 733
correptaque 16, 257
correpti 350, 274
correptus 91, 416. 130, 676. 240, 514
corrige 43, 89
corripe 45, 145
corripiens 183, 611
corripimus 421, 497
corripit 153, 483
corripitur 47, 210
corripiunt 97, 565
corripuêre 45, 158
corripuit 366, 69
corruit 55, 403
corrumpere 178, 461
cortex 53, 353. 54, 363. 268, 353. 269, 391
cortice 29, 554. 118, 375. 155, 537. 249, 762. 268, 362. 278, 658. 302, 494. 408, 501, 512. 310, 736. 426, 650
corvè 60, 535
corvo 147, 319
coruscant 122, 494
coruscis 37, 768
corvum 63, 632
corvus 62, 596
Corycidas 19, 320
coryli 238, 93
corymbis 120, 665
Corythi 140, 125 202, 361
Corythumque 350, 290
Corytum 350, 292
coxas 131, 726
coxis 138, 78. 352, 330, 347
coxtunique 296, 308
crabronis 451, 368
crabronum 324, 335
Cragon 278, 645
Crantor 353, 367
Crantoris 353, 361
cras 445, 210
Cratæidæ 303, 749
crate 250, 806
cratem 353, 370
crater 246, 869. 349, 256 393, 701
cratera 138, 82. 390, 681
crateræ 151, 424
Cratha 449, 315
crathmi 285, 18
crebrat 167, 126
crebt 23, 433
crebrum 61, 553. 69, 756
crebri 96, 543. 213, 666
crebra 176, 206. 190, 30
creato 362, 624
creatæ 235, 309
creatos 208, 500
creatum 255, 23
creatus 36, 760. 64, 650. 140, 145. 322, 295, 303. 364, 22. 378, 358. 429, 699
creaverat 79, 116
creavit 296, 327
creber 318, 190
crebri 274, 537
crebro 302, 508. 467, 721
credant 341, 26. 452, 390
credar 40, 39. 277, 624
credas 43, 90. 142, 194. 257, 75. 294, 250. 330, 517
credat 22, 400
credè 20, 361. 113, 228. 224, 94. 403, 31. 429, 692
credens 297, 361. 315, 108. 404, 61. 460, 566
credentque 143, 215. 271, 444
credentes 244, 612
credere 87, 311. 128, 627. 132, 731. 177, 421. 181, 501. 214, 695. 215, 722. *bis* 239, 468. 262, 203. 398, 900. 462, 613
crederent 293, 226. 335, 672. 344, 115
credi 34, 696. 98, 615. 116, 320. 353, 360
crediderim 446, 260
crediderit 356, 456. 396, 825
credidit 229, 220. 385, 554
credimus 53, 230. 275, 554
credis 36, 754. 428, 677
crediti 358, 532. 439, 74
credite 296, 302, 303. 370, 173. 374, 263. 440, 254

creditur 36, 749. 137, 49. 170, 474
creditus 365, 43
credo 276, 610. 451, 359
credulitas 342, 59. 399, 934. 440, 101
credulitate 457, 498
credulus 252, 858
credunt 49, 235. 106, 46
cremabit 45, 136
cremabit 423, 540
cremârat 361, 614. 406, 85
cremari 390, 696
cremâro 183, 614
cremat 251, 838
cremari 388, 637
cremavit 419, 444
creuer 178, 457. 239, 478
Crenæe 351, 313
crepitantibus 307, 648. 333, 604
crepitantis 467, 725
crepitque 283, 783
crepuscula 15, 219. 333, 596. 408, 122. 463, 651
crefce 34, 643
crefcendo 4, 11. 118, 376. 454, 434
crefcens 302, 495
crefcente 247, 716
crefcentem 268, 361
crefcentemque 257, 74
crefcentefque 285, 24
crefcenti 232, 290
crefcentis 424, 583
crefcit 20, 336. 65, 671. 97, 567. 156, 547. 297, 333. 329, 490. 342, 58. 444, 198
crefcitque 79, 110
crefcunt 20, 345. 28, 550. 193, 124. 241, 522. 312, 13
Crefii 280, 702
Crethea 278, 665
Crethei 205, 434
crethis 196, 223
Crefiique 459, 541
Crete 225, 118. 278, 667. 281, 734
Cretes 225, 99. 228, 183. 391, 705
Cretesque 459, 450
Cretheique 207, 463
Cretum 138, 85
cretus 127, 607. 233, 307. 365, 31. 393, 750. 469, 760
creverat 227, 155. 302, 505
creverunt 22, 403. 23, 421
crevifle 228, 191
crevit 91, 415. 107, 60 112, 210. 129, 661. 224, 82
cribri 355, 427
crimen 26, 483. 57, 447, 462. 63, 614. 71, 813. 80, 141. 191, 71. 226, 130. 230, 240. 287, 68. 293, 231. 294, 243. 316, 141. 366, 60, 64. 570, 299, 303
crimenque 157, 584. 458, 37
crimina 85, 268. 167, 131. 277, 628. 292, 197. 301, 470. 321, 207, 280. 366, 67. 376, 312. 381, 437
crimine 62, 590, 600. 56, 433. 95, 551. 179, 474. 210, 576. 219, 831. 230, 129. 255, 24. 262, 372. 296, 312. 365, 46. 368, 57. 376, 308. 458, 502
criminibusque 417, 401
criminis 37, 766. 181, 541
crimole 137, 53
crimalem 282, 770
crimales 158, 617
crine 24, 450. 125, 559. 272, 289. 224, 78. 312, 6. 386, 584
crinem 28, 542. 53, 350. 102, 720. 125, 558. 132, 801. 168, 161. 195, 189. 224, 93. 356, 682. 381, 427, 428. 473, 849
crines 51, 283. 65, 673. 91, 421. 116, 311. 152, 432. 305, 592. 350, 275 464, 676
crinibus 121, 454. 123, 495. 142, 195. 350, 280
crinis 222, 10. 234, 319. 250, 801
crinita 133, 771
crinitas 297, 349
crifta 194, 150
criftæ 185, 672
criftata 222, 25
criftati 126, 599. 333, 599
criftis 76, 32. 464, 669, 683
Crocale 81, 169
crocea 60, 150
croceo 234, 1
croceum 64, 509
crocique 119, 393
Cromyona 205, 435
Crotonis 427, 15. 438, 55
cruciabere 64, 651
crucifta 265, 292
cruciataque 101, 694
cruciatibus 261, 779
crudele 239, 467. 306, 620
crudelem 189, 26
crudeles 287, 76. 384, 518
crudelisque 410, 200
crudelia 101, 697. 184, 655. 384, 531. 430, 778
crudelior 336, 701
crudens 63, 612. 93, 477. 136, 20. 172, 280. 180, 534. 228, 175. 261, 177. 268, 379. 430, 736
crudo 113, 240
crudæ 127, 618. 470, 788
cruentant 237, 424
cruentæ 267, 344. 411, 211
cruentari 97, 572
cruentato 108, 104
cruento 335, 395. 434, 819
cruentus 306, 620
cruentum 55, 718. 109, 173. 214, 689
cruor 109, 121. 171, 253. 175, 388. 249, 764. 260, 178. 292, 210, 211. 303, 728. 379, 394. 398, 887
cruore 65, 685. 80, 148. 122, 482. 201, 343. 237, 402. 259, 132. 261, 782. 353, 382. 358, 534. 376, 388. 412, 238. 440, 98
cruorem 158, 83. 199, 286. 200, 333. 230, 586. 309, 711. 341, 30. 377, 331. 380, 429. 433, 801
cruori 110, 140. 456, 463
cruoris 110, 161. 224, 63. 383, 482. 394, 708. 422, 529
crura 15, 236. 18, 306. 27, 509. 53, 351. 120, 580. 148, 351. 152, 432, 456. 301, 489. 338, 752. 354, 392 423. 551. 452, 377.
crurique 400, 963
cruribus 82, 190. 167, 143. 354,

354, 403. 396, 826
cruris 141, 188
crurum 339, 793
crus 314, 74
crust 333, 612
cubile 62, 592. 458, 501
cubilia 223, 55. 306, 635. 320, 259
cubitique 352, 343. 421, 501
cubito 201, 543
cubitoque 274, 517. 334, 621
cucurri 158, 613. 220, 844
cui 27, 512. 29, 557. 46, 185. 68, 742, *et alibi quam plur.*
cuiquam 88, 336. 195, 172. 304, 576
cuique 50, 259. 210, 575. 331, 543. 334, 637. 429, 705. 446, 252. 469, 764
cuive 265, 278
cujus 31, 613. 39, 3. 81, 157. 115, 290, *et alibi quàm plur.*
culmen 18, 289
culmina 18, 295
culmine 146, 291. 177, 432. 357, 480
culpa 215, 724. 276, 609. 292, 200. 306, 629. 327, 421. 376, 330. 438, 42. 441, 115
culpæ 160, 666. 191, 69. 214, 749. 304, 553
culpam 40, 37. 57, 452. 60, 546
culpavi 304, 581
culpetne 85, 256
culta 272, 361. 322, 297
cultique 67, 710
cultis 155, 535. 170, 208
cultor 139, 180. 402, 4
cultores 19, 327
cultoribus 213, 653
cultro 200, 314. 436, 464
cultros 211, 599. 411, 134
cultrosque 197, 244
cultu 137, 49. 145, 279
cultum 98, 609
cultuque 173, 314
cultus 178, 454. 234, 322. 252, 654. 280, 711. 302, 517. 554, 408
cuituique 133, 760. 191, 58
cum *adv.* 7, 58. 70. 13, 197. 29, 560. 31, 509. 53, 347, 350. 54, 373, 382. 56, 418, *et alibi quàm plur.*
cum, *præp.* 4, 20. 6, 51, 56. 13, 180. 14, 217. 30, 723, *et alibi quàm plur.*
cumque 18, 286, 287. 23, 432. 27, 526. 47, 215. 63, 616. 92, 458, *et alibi quàm plur.*
Cumæi 408, 121, 135
Cumææ 466, 712
Cumarum 407, 104
cumulemur 456, 462
cumulum 319, 206. 408, 137
cumulumque 420, 472
cumulusque 458, 508
cunarum 257, 67
cunas 298, 592
cunasque 453, 405
cunctæ 8, 83. 13, 190. 25, 465. 168, 154. 180, 522. 192, 96. 194, 165. 271, 553. 281, 732. 294, 266. *et alibi plur.*
cunctæ 57, 460. 102, 716
cunctæque 102, 716
cunctantem 129, 652. 301, 462
cunctaque 71, 805. 91, 424. 282, 776. 312, 15
cunctari 249, 753
cunctas 112, 211
cunctatus 43, 105
cunctatusque 136, 32
cuncti 173, 313. 203, 378. 325, 377
cunctis 48, 227. 62, 595. 99, 646. 116, 325. 347, 177. 415, 336. 469, 764
cunctisque 264, 255. 335, 646
cunctos 128, 631. 344, 611. 332, 578. 368, 115
cunctosque 147, 322. 248, 725
cuneatus 394, 778
cunei 330, 514
cuni 87, 313
cuperem 211, 583
cuperet 416, 353
cupiam 274, 531
cupiasque 377, 330
cupidi 130, 679
cupidine 15, 234. 43, 104. 84, 225. 117, 346. 163, 50. 185, 671. 224, 74. 226, 143. 230, 224. 232, 300. 272, 454. 281, 733. 291, 182. 306, 636. 307, 666. 335, 338. 393, 762. 398, 906. 403, 29. 411, 229. 443, 173
cupidinis 24, 453. 274, 542
cupidisque 314, 63
cupido, *subst.* 99, 620. 116, 321. 143, 220. 149, 366. 155, 529. 129, 19. 191, 73. 272, 481. 296, 311
cupidoque 178, 467
cupiduisque 411, 215
cupiens 14, 212. 46, 184. 100, 679. 141, 170. 184, 654. 318, 184. 336, 687. 448, 300
cupière 89, 353
cupies 64, 651. 203, 377
cupio 93, 466. 240, 506
cupioque 266, 303
cupit 26, 490. 91, 415, 425. 92, 450. 117, 351. 179, 475. 251, 834. 272, 461. 298, 372. 408, 135
cupitum 428, 673
cupitisque 234, 533
cupressa 81, 155
cupressus 288, 106
cur 97, 581. 120, 430. 122, 466. 126, 593, *& alibi plur.*
cura 6, 48. 55, 406. 92, 437. 125, 574. 154, 516. 170, 493. 180, 535. 210, 566. 218, 805. 248, 724. *et alibi.*
curæ 16, 250. 66, 683. 90, 396
curæque 327, 426
curam 14, 209. 156, 557. 178, 461. 258, 107. 372, 217
curaque 321, 274
curarum 224, 81
curas 43, 94. 88, 318. 428, 668
curisque 346, 156
curat 26, 480. 303, 529. 325, 370. 336, 682. 532, 345
Curetas 115, 282
Caretida 226, 153
Curia 371, 197
Curibus 432, 778
curis 70, 779. 212, 634. 265, 275. 469, 768

curras

curras 229, 203
curvat 304, 583
currebam 62, 586. 158, 604
curreudo 216, 760
currere 47, 208. 65, 662. 100, 663. 158, 609. 324, 336. 417, 389
curribus 159, 643
curru 59, 531. 197, 234. 250, 796. 309, 717. 343, 73. 345, 128. 374, 252. 458, 506, 524
currubus 154, 511. 159, 643. 265, 272
currumque 148, 360
currum 45, 135, 150. 195, 645. 343, 78. 458, 518
currunt 40, 168
currus 41, 47, 62. 42, 74. 43, 104, 106. 46, 166. 52, 305, 318, 327. 55, 388. 128, 630. 150, 402. 151, 424. 196, 208, 219. 250, 794. 470, 790
currusque 48, 230
cursibus 255, 18
cursu 27, 525. 72, 838. 82, 199. 84, 219. 116, 303. 202, 545. 233, 911. 299, 401. 307, 669. 308, 679. 324, 347. 330, 510. 356, 477. 425, 601. 457, 13
cursuque 384, 508. 415, 229
curtus 67, 721. 99, 636. 134, 787. 158, 610. 170, 226. 218, 792. 260, 152. 304, 575. 305, 590. 306, 638. 307, 667, 672. 416, 354
curva 86, 276. 155, 536. 245, 653. 324, 352. 350, 277
curvæ 18, 298 46, 163. 157, 594
curvamina 100, 672. 271, 449
curvamine 44, 130. 77, 66 164, 64. 197, 227. 228, 194. 344, 95
curvantem 42, 83
curvantur 308, 699
curvare 206, 441
carvarent 271, 434
curvari 458, 509
curvaque 58, 479
curvat 67, 715
curvata 47, 199. 78, 93. 400, 963
curvataque 288, 94. 302, 508
curvatura 43, 108
curvi 50, 265. 441, 123
curvique 75, 11. 349, 243
curvis 359. 560
curvo 89, 342. 131, 720
curvos 258, 114. 319, 229. 324, 342. 404, 51
curvum 137, 53. 330. 505
cuspide 25, 470. 47, 199. 69, 767. 78, 83. 115, 299. 125, 571. 140, 125. 164, 80. 185, 673. 237, 408. 353, 371. 360, 580, 594. 336, 580
cuspidis 135, 9. 164, 78. 193, 131. 343, 74
cuspis 137, 38. 214, 673. 235, 345. 344, 100. 353, 372
custodem 390, 703
custodemque 196, 213
custodes 108, 85. 200, 329
custodia 182, 572. 224, 69. 246, 684. 281, 749. 346, 149. 416, 371
custodit 338, 747
custodita 262, 190
custos 29, 562. 33, 6-8. 194, 151. 234, 321. 324, 348. 353. 609
cute 77, 64
cutem 62, 583. 86, 276. 90, 397. 260, 167
cuti 126, 577
cutis 100, 675. 175, 387. 250, 803
Cyane 151, 412, 425
Cyaneë 272, 451
Cyanen 153, 495
Cyanes 151, 409
Cybeleïa 308, 704
Cybeleius 288, 104
Cycladas 50, 264
Cyclope 397, 860
Cyclopis 393, 744, 756. 409, 174. 412, 249
Cyclops 393, 755. 394, 780. 397, 876. 398, 882
Cyclopum 16, 259. 87, 305. 402, 2. 440, 93
Cyeneia 202, 371
Cycno 60, 539
Cycnus 54, 367, 378
Cydoneasque 222, 22
Cygni 346, 150
Cygnis 309, 708. 422, 509
Cygno 343, 76, 346, 164
cygnorum 150, 387. 422, 509
cygnum 344, 101. 345, 125, 138
Cygnum 345, 122
Cygnus 343, 72. 346, 171
Cylan 371, 174
Cylene 354, 393. 355, 421
Cyllaron 354, 408
Cyllene 203, 386
Cyllenide 142, 176
Cyllenius 35, 713. 97, 720. 71, 818. 147, 331. 369, 146. 413, 291
Cylleno 14, 217
Cyllenenque 158, 607
cymba 18, 293
Cynthi 170, 204
Cynthia 216, 760. 459, 537
Cynthus 48, 221
Cyparisse 289, 121
Cyparissus 289, 130
Cypriæ 307, 645
Cyprio 84, 220
Cypro 295, 270
Cyprus 309, 718
Cytherea 309, 717. 421, 487. 470, 803. 471, 816
Cytherea 111, 190. 303, 529. 306, 640
Cytoriaco 167, 132
Cythno 144, 252
Cythnon 207, 464

D.

DA 26, 486. 40, 38. 87, 295. 212, 628. 235, 251, *et alibi.*
debant 137, 590. 168, 152
dabas 433, 806
dabat 9, 102. 10, 132. 28, 529. 30, 576. 78, 88. 88, 340. 98, 619. 121, 448. 126, 597. 186, 33, *et alibi quàm plur.*
dabatur 306, 643
dabimus 144, 247
dabis 178, 444. 181, 544
dabit 110, 150. 162, 33. 190, 46. 451, 353
dabitur 43, 101. 66, 701. 89, 367. 190, 41. 247, 691
dabo 143, 227
dabunt 435, 441
dabuntur 304, 571

Dedale

Dædale 230, 240
Dædalion 322, 295. 324, 340
Dædalon 231, 261
Dædalus 227, 159, 166. 228, 183. 230, 250. 281, 741
damæ 396, 832
Damas 303, 539
Damasichthona 171, 254
Damis 24, 442
damna 325, 379, 381. 341, 16. 459, 558. 469, 775
damnandus 204, 402
damnans 460. 568
damnantem 102, 718
damnaret 304, 477
damnare 296, 323. 438, 42
damnâsse 376, 309
damnatque 274, 522
damnator 317, 178
damnatura 219, 839
damnatus 369, 145
damnavit 88, 335
damnes 395, 569
damni 153, 476
damno, *subst.* 47, 213. 60, 540. 210, 552. 249, 777. 297, 340
damno, *verb.* 213, 643
damnosa 309, 707. 323, 376. 384, 517
damnosique 229, 215
damnum 21, 379. 258, 100. 262, 133. 410, 197
damus 23. 415. 238, 455. 275, 559
Danaas 367, 92. 420, 467
Danaam 366, 59
Danaë 127, 611
Danaëius 135, 1
Danaën 186, 113. 315, 117
Danaï 341, 13. 420, 472
Danaïs 343, 69. 369, 134. 373, 238. 377, 327
Danaos 371, 181
dancta 56, 431. 108, 75. 386, 593. 441, 110
dant 52, 326 53, 341. 71, 811. 101, 683. 102, 733. 104, 11. 192, 494. 150, 390. *et alibi quàm plur.*
dantem 171, 234. 328, 465. 373, 237. 381, 424
danti 99, 640
dantibus 209, 540
dantque 240, 673. 380, 420. 390, 703
danus 179, 489. 211, 608
dapes 139, 113. 185, 664. 251, 824
Daphin 22, 452
Daphnes 26, 490
Daphnidis 214, 277
dapibus 246, 683. 316, 120. 479, 73. 442, 87
daptilique 242. 371
Dardanidam 454, 431
Dardanides 580, 412
Dardanio 377, 335. 469, 767
dare 25, 458, *bis.* 31, 618. 41, 52. 45, 149. 64, 646. 99, 639. 100, 679. 120, 424. 141, 170. 152, 629. *et alibi quàm plur.*
darentque 403, 645
darentur 216, 750
dares 280, 712. 372, 224
daret 275, 570. 337, 720
dari 264, 258. 377, 331
dare 40, 30. 212, 621
dat 29, 550. 32, 646. 46, 165. 55, 407. 57, 450. 73, 863. 78, 84. 82, 194, 195. 113, 242. 141, 169 *et alibi quàm plur.*
datque 54, 384 137, 47. 304, 556. 449, 309
dati 62, 588. 69, 757. 119, 646. 178, 436, 447. 103, 137. 205, 421. 213, 603. 223, 111. 247, 712. 251, 839. *et alibi quàm plur.*
datæ 22, 389. 414, 297
datam 240, 504
datique 295, 292
datis 45, 131. 180, 507
date 118, 383. 103, 160. 268, 376. 283, 790. 307, 94. 318, 320. 379, 381. 384, 534. 430, 732
datique 371, 191
datis 173, 297. 178, 463. 216, 759. 231, 260. 293, 363. 308, 101. 379, 380. 390, 702
dato 20, 335. 40, 42. 192, 94. 238, 447
datos 42, 74
datum 87, 314 152, 451. 214, 686
datur 189, 8. 264, 274 361, 596. 422, 530
datura 125, 552. 341, 30
dature 97, 579
datus 108, 77. 384, 530
Daulia 145, 276
Dauni 422, 510
Daulo 420, 458
de 10, 127. 13, 226. 19, 325, 326. 22, 405, 413. *et alibi quàm plur.*
deque 57, 485. 83, 214. 88, 326. 121, 454 123, 510 211, 610. 275, 567. 302, 621
Dea 21, 381. 36, 738, 747. 57, 454. 59, 521. 69, 752. 81, 163. 82, 182. 85, 254. 126, 300. 148, 345. 153, 396. 153, 462, *et alibi plur.*
Deæ 21, 373, 385. 44, 119. 57, 449. 61, 562. 64, 654. 121, 456. 124, 548. 146, 300, 310. 148, 345. 162, 32. *et alibi.*
Deam 34, 695. 70, 773, 787. 89, 364. 149, 370. 151, 425. 152, 452. 173, 318. 294, 239. 377, 345. 393, 747. 434, 842
Dearum 170, 227. 268, 381
Deas 122, 473. 160, 663
debeat 453, 401
debebat 272, 455
debebat 190, 48
debebunt 94, 644
debellata 127, 605
debemur 285, 32
debent 281, 436. 464, 662
debere 108, 76. 137, 43. 194, 164. 320, 406. 360, 525. 455, 444
deberi 378, 355
debes 26, 491. 482. 112, 195, 197. 281, 747
debet 80, 137
debiti 344, 106
debilitatarum 368, 112
decata 12, 137. 180, 538
debueram 186, 700. 276, 390. 355, 405
debuit 211, 582. 243, 600. 307, 877. 419, 444. 471, 817
decanat 354, 414. 424, 579
decent 116, 312
decerent 76, 542. 116, 330. 216, 758
decem 454, 423
decent 25, 457. 294, 266. 397, 850
decentia 24, 450
decentior 354, 405
deceperat 370, 163
deceperit 167, 125
decepit 226, 132
deceptaque 405, 81
deceptam 219, 826
decepto 196, 214. 266, 316
deceptus 90, 385. 140, 147. 372, 216
decerpſi 400, 943
decerpſit 315, 112
decerpta 307, 649
decerptaque 400, 943
decerptas 32, 645
decertare 433, 804
decet 40, 14. 63, 622. 85, 265. 261, 781
deciderant 9, 106
decidere 267, 345
decidit 18, 308. 352, 339. 360, 569. 435, 847
decimæ 331, 530
decimo 280, 713. 344, 97. 372, 209. 373, 227
decimum 265, 286. 343, 76. 389, 666
decipere 97, 587
deciperetur 281, 739
decipiat 238, 435. 320, 253
decipiet 192, 93
decipis 281, 746
decipit 92, 431. 218, 788. 368, 104
declinat 192, 88. 307, 667
declinet 45, 138
decliva 27, 206
declive 445, 227
declivia 5, 39
declivibus 157, 591. 176, 399
declivis 120, 432. 179, 487. 204, 410
decolor 105, 21
decor 26, 488. 216, 738. 343, 90
decoram 70, 773
decore 347, 189
decorem 305, 589, 590. 414, 322
decori 397, 849
decoris 54, 382. 241, 535. 258, 98. 428, 684
decoro 168, 167
decreſcentibus 20, 345
decreſcunt 36, 740. 51, 292
decreta 470, 781
decuit 113, 230. 342, 35
decurrere 97, 569. 276, 590
decurrit 404, 50
decurſus 447, 266
decus 67, 725. 96, 548. 234, 317. 279, 689. 361, 612. 382, 480. 434, 833
decuſque 91, 422
dedantur 389, 662
dedecet 186, 689
dedecus 57, 473. 183, 608. 255, 26. 318, 184. 357, 498
dederam 371, 180
dederant 53, 346. 200, 330. 307, 652. 367, 81
dederas 351, 313
dederat 52, 305. 61, 556. 79, 120. 128, 643. 129, 647. 173, 324. 269, 400. 287, 81. 340, 3. 343, 73. *& alibi*
dederatque 253, 876. 348, 206
dedere 65, 675. 83, 207. 88, 315. 108, 79. 208, 495. 337, 735. 462, 612, 617
dederint 214, 692. 435, 844
dederis 403, 31
dederit 383, 482
dederitis 174, 357
dedero 240, 510
dederunt 282, 755. 352, 334
dedi 15, 220. 212, 632. 371, 178. 374, 259
dedimus 13, 195. 147, 337
dediſſe 63, 608. 147, 322. 240, 513. 430, 740
dediſſent 281, 729. 291, 163
dediſſes 276, 578
dediſſet 216, 753. 241, 533. 428, 659
dediſti 158, 619. 194, 165. 385, 557
dedit 6, 51. 8, 85. 21, 376, 381. 24, 453. 63, 606, 627. 66, 695. 70, 788. 76, 37. 88, 338. 91, 427. *& alibi plur.*
deditque 79, 128
deditus 399, 921
deducens 106, 36
deducentia 439, 76
deducere 173, 322. 463, 656
deduci 178, 445
deducit 43, 106. 116, 311. 145, 263. 171, 233. 301, 462. 329, 477. 374, 264
deducite 3, 4
deducitur 164, 69
deductas 225, 104
deductus 447, 267
deducunt 30, 582. 100, 663
deduxiſſe 350, 263
deduxit 93, 480. 176, 405
deerant 18, 292
deerat 8, 77. 85, 268
deerit 451, 354
deerunt 395, 819
defecerat 275, 566
defecta 292, 194
defectos 139, 96
defendentia 360, 589
defendere 178, 464. 349, 232 372, 218. 376, 303, 310
defenderet 389, 665
defendit 124, 526. 256, 39
defendite 269, 384. 376, 314
defenditur 164, 79
defenſæ 330, 526. 469, 770
defenſamus 325, 374
defenſore 375, 274
defenſus 77, 63
deferre 90, 633
deferri 258, 117
defeſſa 262, 198
deficeret 286, 56
deficis 112, 200
deficit 53, 382. 331, 537. 355, 448
deficiunt 239, 492. 278, 648. 360, 568. 421, 484
defigit 381, 436
defixa 314, 76*
deflent 247, 698
deflentem 203, 388
deflevêre 49, 239. 457, 487
deflevit 285, 12
deflexi 218, 794
defluit 171, 229
defodit 113, 239
deforme 406, 93
deformes 18, 300
deformia 58, 481
deformis 113, 242

defrænato 17, 282
defuerunt 181, 585
defuit 153, 463. 176, 410. 198, 371
defunctum 264, 254
degener 323, 314
degeneras 184, 635
degenerat 209, 543
degravat 148, 352. 394, 777
dehiſcit 398, 890
Dei 6, 48. 20, 339. 55, 389. 68, 741. 88, 337. 97, 576. 113, 233. 114, 265. 119, 418. 149, 367. 174, 350. 245, 660. & *alibi plur.*
Deique 182, 590. 428, 673
Deianira 255, 9. 259, 138
dejecerat 87, 303
dejeci 262, 196
dejectam 358, 510
dejecto 349, 255
dejectoque 183, 607
dejicit 35, 719
deinde 20, 353. 93, 465. 157, 593
Deionidemque 271, 442
Deiphobum 359, 547
delabere 72, 838
delabor 14, 212
delamentatur 323, 331
delapſa 78, 101. 434, 838
delapſaque 31, 608
delapſam 253, 469
delapſus 352, 337
delata 251, 816
delatus 101, 690. 394, 770
delectat 346, 158. 444, 203
delectos 451, 364
delenda 376, 320
delere 24, 445. 274, 527
delet 274, 523
Delia 159, 639
deliciæ 396, 831
delicta 130, 685. 219, 836
delicuit 114, 253. 203, 381
delinit 317, 163
delituit 117, 340
Delius 25, 454. 147, 329. 171, 250. 317, 174. 361, 598. 388, 650
Delphi 291, 168
Delphica 27, 515. 326, 414
Delphice 60, 543. 65, 677
delphina 166, 120
delphine 320, 237
delphines 18, 302. 50, 266
Delphis 322, 304
Delphos 267, 332. 462, 631
Delphoſque 442, 144
Delo 459, 541
Delon 98, 597. 459, 541
Delonque 267, 332
Delos 169, 191. 174, 333
Deloſque 229, 221
delubra 21, 373. 386, 589
delubraque 42, 77. 247, 707. 388, 634
delubris 467, 745
deluſa 89, 366
deluſum 251, 826
demant 400, 950
demas 321, 267. 451, 369
deme 66, 700. 195, 168. 302, 518
demens 36, 753. 99, 641. 102, 87. 266, 302. 277, 637. 306, 630
dementer 114, 259
dementia 372, 225
demere 87, 302. 140, 123. 395, 805
demerſus 426, 615
demetit 139, 104
demi 170, 197
demiſêre 193, 133. 462, 612
demiſit 298, 367
demiſſaque 76, 36. 289, 112
demiſſum 330, 505
demiſſior 229, 204
demiſſo 172, 289. 252, 846. 390, 694
demiſſus 196, 219
demit 183, 603. 364, 16. 431, 766
demite 268, 375
demittere 234, 334
demittit 251, 834
demittite 329, 482
demittitur 438, 44
Demoleon 352, 356
Demoleonta 353, 368
demoliturque 445, 228
dempſerat 200, 325
dempſiſſe 411, 230
dempſiſtis 430, 732
dempta 461, 610
demptis 26, 492
dempto 73, 866. 223, 32. 441, 123
demptos 195, 168. 199, 302. 429, 689
demptum 315, 113
demptuſve 396, 833
demum 270, 413. 321, 263. 372, 209. 441, 122
demunt 81, 168
demurmurat 404, 58
denegat 118, 369. 371, 186
denique 43, 95. 71, 814. 99, 629. 100, 650. *et al bi quam plur.*
denos 199, 293
denſa 61, 557. 81, 155. 355, 438
denſas 459, 537
denſi 10, 122. 17, 269. 67, 717
denſior 5, 29
denſis 232, 285. 324, 360, 363. 332, 572
denſiſſima 396, 846. 437, 31
denſum 349, 247. 416, 360. 446, 250
denſumque 61, 576
denſus 76, 29. 280, 54
dente 251, 825. 285, 10. 308, 704. 316, 123, 124. 339, 776. 400, 943. 440, 93
dentemque 251, 825
dentes 70, 776. 76, 34. 78, 84. 103, 105. 84, 236. 125, 573. 163, 58. 193, 122, 124. 230, 246. 232, 288. 238, 400. 349, 256
dentibus 194, 151. 204, 408. 232, 288. 235, 369. 265, 429. 250, 800. 303, 550. 317, 167. 410, 196. 446, 235
denupſit 347, 196
Deo 30, 594, 595. 62, 601. 64, 641, 647. 69, 758. 88, 337. 234, 325. 254, 1. 264, 257. 277, 625. 289, 107. 407, 107. 408, 150
Deoque 464, 663
Deorda 166, 114
Deorum 5, 32. 7, 73. 8, 83. 12, 171. 19, 323. 21, 378. 42, 76. 59, 512. 86, 291. 132, 735, 756. 139, 100. 147, 320. *et alibi.*
Deos 34, 693. 39, 8. 59, 511. 62, 578. 110, 164. 111, 186. 114, 273. 118, 373. 125, 564. 137, 45. 156, 559. 164, 81. *et alibi.*
Deoſque 190, 51
dependebat 354, 396
dependent 133, 760. 182, 593
deperderet 156, 562
deperit 443, 168
deplangitur 424, 580
deplanxêre 124, 546
deplorata 17, 272
deploratoſque 383, 481
deploravit 138, 63
deponendique 424, 571
deponere 223, 47. 459, 543
deponit 73, 865
depoſcunt 14, 200
depoſitique 148, 363
depoſito 289, 118
depoſitum 153, 480. 258, 120
depoſitura 108, 98
depoſuiſſe 222, 16
depoſuit 40, 41. 180, 517
depoſuitque 335, 649
deprecor 43, 98
deprenderat 211, 581
deprendere 43, 94. 75, 6. 89, 362
deprendimur 158, 618
deprendit 18, 296. 92, 429. 335, 663
deprenditur 125, 560
deprenduntur 121, 459
deprenſa 209, 537. 339, 772
deprenſaque 257, 83
deprenſi 31, 606. 111, 184
deprenſum 118, 366
deprenſus 28, 537. 376, 304
depreſſitque 350, 262
depreſſo 100, 672. 462, 618
depulerant 219, 840
depulerat 192, 100
depulſum 194, 140
Derceti 106, 45
derepta 175, 387
deripit 181, 567. 301, 475
deripuit 277, 636
des 98, 614. 178, 454. 386, 590. 424, 589. 425, 590
deſcendat 331, 532
deſcenderat 8, 95. 75, 14. 118, 380. 404, 59
deſcendere 285, 13. 330, 517. 338, 754. 434, 830
deſcendi 285, 21
deſcendit 59, 509. 77, 67
deſcendunt 22, 398. 120, 435
deſectum 427, 646
deſerat 220, 855
deſere 122, 477. 93, 478
deſerere 293, 230
deſeret 451, 355. 454, 418
deſerit 144, 252. 251, 821. 277, 639. 314, 85
deſerta 225, 113
deſertæ 228, 176
deſerti 215, 715
deſerto 98, 606. 216, 752
deſertum 366, 64. 409, 160
deſeruere 162, 15, 16
deſeruit 23, 422. 115, 293. 228, 176. 407, 102
deſeruitque 230, 224
deſiderat 429, 689
deſideret 331, 545
deſiderioque 216, 731
deſierant 145, 285. 231, 263. 464, 669
deſierat 41, 47. 110, 167. 248, 725. 398, 898
deſignat 165, 103
deſilit 33, 674. 117, 353. 345, 129
deſiluit 101, 681. 203, 379. 309, 722
deſinat 31, 616
deſine 71, 816. 170, 215. 299, 412. 378, 350
deſinere 446, 257
deſinimus 243, 956
deſinis 117, 336
deſinit 131, 727. 292, 211
deſinite 146, 308
deſint 155, 527. 189, 27. 301, 468. 312, 30
deſiſtere 306, 629
deſit 296, 302. 456, 468
deſolatas 20, 349
deſpecta 112, 206
deſpectat 128, 624. 465, 699
deſpectus 91, 404
deſperat 281, 723. 298, 371
deſpexit 31, 601. 46, 178
deſpice 396, 839. 417, 376
deſpicere 330, 504
deſpicit 76, 44. 196, 223. 331, 553
deſpondet 280, 714
deſtinat 298, 379. 436, 3
deſtringere 344, 101
diſtrinxit 236, 382. 303, 526
deſtruitis 446, 235
deſuetaque 154, 503
deſuetas 213, 646
deſuetudine 419, 436
deſunt 84, 231, 237. 155, 528. 208, 510. 212, 611
det 33, 670. 86, 283, 286. 190, 40. 260, 157. 273, 503. 360, 594
detque 21, 386
detectique 176, 389
detegeret 60, 546
detegit 260, 169
deterior 9, 115
deteriorque 354, 400
deteriora 189, 21
deterrere 249, 796
deterritus 305, 600
deterruit 414, 296
deterſit 393, 746
deteſtatur 458, 505
detexiſſe 69, 756
detinet 106, 38
detinuit 34, 683. 376, 301
detis 174, 352
detorquet 180, 515
detrahit 59, 524
detrahe 40, 39
detrahis 175, 385
detrahit 282, 771
detraxit 315, 109
detrectare 374, 271
detrectas 144, 246
detrectavitque 365, 36
detritis 395, 792
detruncatque 249, 769
detruſit 314, 72
detruſum 358, 523
detulit 138, 90. 306, 642
detur 12, 175. 18, 307. 181, 545. 350, 265. 397, 863
devaſtata 374, 256
Deucalion 13, 318. 20, 350
Deucalioneis 201, 356
develat 183, 604
devellere 407, 115
devenit 250, 797
devertor 256, 62
devexaque 234, 530
deveho 267, 334
devia 33, 676. 90, 370
deviaque 133, 77
devicto 257, 80
devolvunt 210, 574
devorat 251, 827. 385, 540
devotaque 301, 464
devoveas 377, 330

devovet 139, 102
devovitque 230, 234
Deum 15, 220. 33, 662. 35, 709. 71, 804, 815. 72, 848. 118, 390. 124, 542. 125, 574. 127, 609, 613. 151, 414. 164, 75. 238, 445 & *alibi.*
Deûm 51, 280
Deus 4, 21. 14, 213. 15, 222. 24, 441. 25, 472. 26, 495. 28, 531, 539. 29, 557. 31, 599. 34, 689. 61, 574. 67, 714. 73, 870. & *alibi plur.*
Deuſne 399, 912
Deuſque 64, 647. 437, 25
Deuſve 409, 162
dextera 99, 640. 140, 124. 142, 186. 219, 814. 255, 29. 257, 85. 292, 198. 318, 197. 343, 70. 378, 361. 407, 109. 426, 628
dexterior 45, 138
dexteriore 197, 241. 351, 303
dextra 6, 45. 12, 171. 28, 553. 40, 25. 41, 61. 52, 311. 63, 624. 68, 735. 72, 848. 73, 874. 81, 161. 85, 264. & *alibi.*
dextraque 77, 59. 178, 447. 240, 511. 350, 272
dextræ 178, 447. 237, 421. 378, 355. 410, 194
dextræque 414, 297
dextram 179, 494. 237, 421. 353, 386
dextramque 102, 721. 192, 89
dextras 65, 674. 180, 506
dextraſque 208, 495
dextris 40, 18. 98, 598. 201, 342. 312, 23
dextro 139, 120. 171, 229. 176, 406
dextroque 131, 719. 266, 298
dextrum 68, 738. 132, 754. 392, 730
Dî 3, 2. *bis.* 59, 531. 118, 371. 129, 661. 190, 37. 224, 72. 225, 97. 273, 489, 496. 274, 541. 281, 727. & *alii.*
Dimque 101, 690
Dîm 228, 174
Diana 57, 451. 235, 353. 236, 395
Dianæ 26, 487. 34, 695. 56, 425. 81, 156. 82, 185. 85, 252. 116, 304. 176, 415. 243, 578. 258, 89. 303, 536. 323, 321. 371, 185. 415, 331. 444, 196. 457, 489
Dianam 82, 180. 149, 375
dic 252, 861. 298, 395. 347, 177
dicam 304, 553. 461, 595
dicant 137, 42
dicar 61, 563. 110, 151
dicat 268, 379. 301, 467, 468
dicebant 108, 73
dicebar 215, 703
dicemur 232, 280
dicenda 53, 334
dicens 101, 689
dicente 423, 542
dicentem 55, 394. 95, 526. 113, 239. 255, 27. 263, 216. 286, 40. 305, 609. 313, 40. 401, 966
dicenti 62, 596. 65, 665. 143, 223. 224, 81
dicentum 307, 657
dicere 3, 1. 52, 302. 58, 488. 110, 168. 119, 400. 143, 208. 148, 344. 153, 463, 467. 175, 367. & *alibi*
dicet 384, 513
dicique 80, 136
dicimus 253, 122
dicit 211, 590. 240, 519. 243, 590. 263, 215. 337, 713. 416, 365
dicite 99, 932. 247, 704
dicta 16, 244. 32, 656. 37, 777. 88, 333. 95, 527. 106, 42. 125, 550. 167, 138. 168, 156. 207, 481. & *alibi*
dictaque 108, 95. 439, 67
dictæ 387, 618
Dictæaque 75, 2
Dictæi 223, 43
Dictæo 84, 223. 280, 716
dictas 72, 834. 209, 524. 406, 90
dicti 37, 766
dictis 22, 390. 43, 103. 70, 783. 86, 287. 90, 375. 97, 565. 118, 389. 129, 652. 145, 283. 161, 1. 162, 32. 163, 36. & *alibi*
dicto 238, 455. 298, 366. 400, 952
dictoque 94, 501
dictos 24, 447. 160, 662. 319, 213
dicturum 401, 966
dicturus 35, 713. 82, 201
dictynna 56, 441
Dictys 98, 615 352, 334, 337
dicunt 72, 840. 306, 644. 313, 47
dicuntur 191, 63. 414, 301
didicit 89, 358. 407, 118
diducit 61, 560
diduxit 243, 587
Didymæque 207, 469
die 31, 603. 67, 711. 128, 627. 354, 412. 389, 677. 449, 310
dieque 53, 343. 114, 260. 342, 46
diebus 265, 292. 287, 73
diem 11, 448. 20, 346. 34, 683. 53, 231. 185, 675. 204, 411. 213, 662. 221, 1. 387, 602
diemque 54, 383. 178, 435
dierum 346, 146
dies 40, 25. 80, 136. 144, 149. 95, 519. 118, 372. 119, 399. 148, 358. 152, 444. 197, 234. 205, 431. 276, 597, 598. 282, 769. 289, 126. 295, 270. 338, 745. 346, 150. 408, 148. 411, 214. 445, 216. 454, 418. 474, 868. 475, 873
diesque 386, 589
diffamatumque 113, 236
differt 73, 863. 97, 578. 117, 350. 163, 52. 180, 514. 282, 765. 322, 306
differtis 384, 519
difficile 57, 447
difficilem 265, 284. 371, 190
difficili 318, 201
difficilis 84, 227. 227, 173
diffidunt 22, 397
diffudêre 133, 766
diffudit 259, 143. 285, 24. 413, 272
diffugiunt 44, 114. 198, 257. 232, 298
diffuſa 260, 162. 264, 239
diffuſum 88, 318
digerit 341, 21
digeſſit 420, 469
digeſtum 282, 773
digiti 65, 670. 163, 57. 167, 143. 302, 494. 308, 699. 314, 79
digitique 152, 432
digitis 102, 727. 113, 229. 139, 117. 162, 20. 236, 398. 256, 45. 266, 299, 311. 294, 264. 295, 284. 413, 265. 462, 567
digitoque 242, 574. 279, 691
digitorum 257, 77
digitos 125, 559. 218, 793. 256, 45. 294, 257. 314, 71. 315, 115. 351, 321. 385, 561. 421, 502. 423, 551
digitoſque 26, 500. 54, 375
digna 16, 241. 30, 589. 130, 678. 134, 793. 148, 345. *bis.* 155, 522, *bis.* 169, 182. 178, 458. 226, 127, 131. 247, 705. 252, 847. 376, 307. 432, 777
dignabere 95, 524. 116, 326
dignamque 85, 254
dignamur 13, 194
dignane 308, 681
dignantur 400, 949
dignare 408, 131
dignas 12, 166. 153, 475
dignatur 290, 158
dignatus 95, 521. 242, 568
digni 425, 594
dignior 214, 702. 434, 828
dignissima 109, 109. 434, 833
dignissime 116, 320
dignoque 433, 810
dignos 15, 231. 91, 421. *bis.* 130, 693
dignoscere 396, 835
dignum 87, 311
dignus 40, 43. 272, 477. 306, 633. 354, 401. 403, 13, 30. 441, 122
digreditur 256, 42
digreditur 284, 2
dilacerant 85, 150
dilaniant 184, 645
dilanient 36, 742. 210, 550
dilapſum 434, 825
dilata 81, 174. 341, 8
dilataque 282, 768
dilatant 175, 378
dilatus 343, 76
dilecta 249, 755. 266, 308
dilectaque 150, 395. 185, 683
dilectæ 243, 591
dilecte 94, 500
dilectos 290, 153
dilectu 296, 325
dilectus 289, 107
dilexiſſe 408, 151
dilexit 151, 417. 281, 735
diligis 112, 204
diligit 207, 467
diluvio 23, 434
dimiſi 355, 441
dimiſit 357, 491
dimiſſis 118, 367
dimittere 17, 261. 272, 467. 328, 446. 372, 217. 373, 226. 465, 692
dimitteret 52, 310
dimittit 62, 598. 109, 119. 226, 148. 228, 188
dimittite 14, 209. 101, 695. 329, 482
dimotis 131, 708
dimovit 148, 341. 334, 617
Dindymaque 48, 223
dinumerat 332, 574
dio 124, 537
Diomede 368, 100. 373, 242. 421, 492
Diomedis 368, 102. 419, 457
dira 11, 156. 89, 354. 99, 625. 209, 523. 239, 479. 252, 845. 295, 300. 413, 278. 462, 626
diræ 64, 651. 385, 551
diramque 325, 371
diras 185, 663
Dircen 49, 239
directi 9, 98
directos 44, 129
diremit 4, 21. 358, 535
direpta 77, 52. 102, 731
direptos 312, 29
direxit 236, 400. 343, 78. 361, 606
diri 241, 530
dirigere 224, 66
dirigúere 193, 115. 431, 754
dirigiſſe 53, 348
dirigunt 142, 186. 143, 233
dirigunque 173, 303
dirimant 146, 314
diris 101, 694. 180, 533. 261, 179
diro 62, 589. 170, 210. 301, 469
diroque 382, 452
diruerunt 96, 550
diruit 359, 551
dirum 156, 550
diruſque 145, 274
diruta 384, 520
Dis 41, 46. 47, 186. 64, 645. 111, 187. 132, 753. 189, 24. 191, 61. 194, 148. 208, 511. 215, 704. 246, 685. 248, 724. & *alibi*
Diſque 178, 435. 231, 265. 459, 545
diſce 414, 319
diſcedet 92, 436
diſcede 299, 411, 412
diſcedens 167, 139. 337, 713. 437, 17
diſcedentem 336, 687
diſcedere 92, 436. 108, 91. 117, 338. 267, 350. 437, 28
diſcederet 202, 364
diſcedit 318, 189
diſcedite 21, 381. 113, 233
diſceditis 381, 445
diſcedunt 258, 94. 398, 899. 437, 25
diſci 292, 177
diſcilium 405, 79
diſcite 115, 287. 236, 392. 238, 438
diſcordia *adj.* 4, 9. 269, 403
diſcordia *ſubſt.* 7, 60. 277, 629. 300, 445
diſcordibus 127, 621
diſcors 23, 433
diſcreta 336, 699
diſcretus 147, 324
diſcrimen 18, 291
diſcrimina 302, 517
diſcrimine 15, 222. 205, 426. 243, 577. 294, 242. 305, 612
diſcriminis 164, 62
diſcubuêre 242, 565. 346, 155
diſcumbere 348, 212
diſcurrunt 418, 419
diſcuſſa 249, 762. 439, 70
diſcuſſique 146, 292
diſcutiit 63, 625

discutit 123, 519
discutiunt 330, 522
disertum 373, 228
disertus 379, 383
disjeci 344, 109
disjecit 19, 328. 291, 779
disjecta 458, 523
disjectis 102, 724
disjectique 349, 252
disjectum 153, 366
disjicit 425, 386
disjunxisse 427, 648
dispar 66, 682. 281, 720. 450, 329
disparibus 35, 711. 228, 192
dispensat 172, 278
dispersa 313, 35
displicet 239. 493. 274, 526
disponunt 413, 266
dispositam 5, 32
disposuit 33, 673
dissepserat 7, 69
dissidet 463, 648
dissidii 155, 530
dissidit 50, 260
dissilium 405, 79
dissiluit 142, 173. 357, 488
dissimilem 16, 252
dissimilemque 195, 170
dissimiles 406, 94
dissimilisque 321, 273
dissimulant 54, 374
dissimulare 184, 653
dissimulat 68, 731. 370, 163
dissimulator 137, 61
disputat 71, 801. 113, 241. 235, 344
dissociata 4, 25
dissortemque 226, 133
dissuadere 41, 53
dissuadet 31, 619
dissuaserat 351, 307
distabat 80, 145. 172, 273. 291, 175
distamus 369, 143
distant 164, 97. 446, 244
distante 357, 715
distanter 49, 241
distantia 137, 54
distantibus 230, 248
distat 81, 152. 170, 220
distendens 122, 491
distent 238, 459
distentæ 445, 219
distentum 396. 826
distentus 121, 458
distincta 165, 86
distinctas 145, 266
distinctus 84, 221
distinxit 6, 47
distrahunt 100, 665
distuleratque 57, 467
distulit 35, 724. 175, 366
dite 459, 535
ditem 69, 759. 149, 384
diti 150, 395
dities 42, 77
ditione 425, 609
ditis 120, 438
ditissimus 140, 129
diu 7, 70. 10, 132. 18, 307. 21, 384. *& alibi plur.*
diuque 86, 279. 111, 188. 222, 12. 269, 392. 419, 452
diva 31, 623. 115, 288. 145, 261. 152, 454. 153, 472. 155, 527. 195, 177. 266, 315. 319, 218. 386, 589. 403, 12
divæ 150, 640
divam 266, 310
divamque 152, 449
divellere 253, 877. 413, 38
divellite 109, 112
diversa 5, 40. 12, 173. 17, 260. 33, 665. 40, 14. 68, 730. 99, 649. 108, 78. 141, 164. 143, 211. *& alibi*
diversaque 173, 297. 273, 500
diversæ 334, 641
diversæque 110, 406
diversi 151, 419. 321, 262
diversisque 376, 254
diverti 104, 65. 437, 23
diversis 23, 416. 163, 53. 400, 954
diverso 7, 59. 52, 323. 140, 141
diversorum 25, 469
dives 10, 137. 43, 95. 122, 468. 140, 130. 146, 302. 179, 451. 231, 268. 296, 307. 381, 431. 437, 12
diversque 257, 88. 389, 645
dividit 156, 565
dividite 368, 102
dividuæ 101, 682
divinæ 63, 633
divinante 336, 694
divino 8, 78. 168, 158. 425, 605
divis 180, 526. 469, 764
divisque 371, 186
divisit 90, 381
divite 137, 49
divitias 440, 81
divitibusque 61, 571
divitis 454, 425
divitior 178, 452
divitis 66, 689
divorum 86, 282
diurnis 112, 215. 195, 192. 224, 83. 334, 624
diurno 128, 630
diuturnior 93, 472
divulsique 226, 138. 397, 865
divûm 181, 542. 248, 739. 359, 561
divumque 473, 807
divus 473, 842
dixerat 21, 367. 25, 457. 30, 590. 40, 40. 52, 301. 90, 380. 91, 406. 94, 496. 114, 271. 126, 595. 136, 67. 155, 533. *et alibi*
dixêre 4, 7. 97, 574. 108, 79. 160, 664. 247, 718. 389, 669. 418, 334. 450, 332. 460, 558
dixerit 216, 740
dixerunt 21, 377. 238, 454. 247, 690
dixi 98, 611. 69, 622, 644. 174, 328. 212, 615, 621, 627. 219, 842, 844. 243, 955. 248, 723. 255, 12. *& alibi*
diximus 348, 217
dixisse 12, 176. 35, 710. 88, 321. 116, 305. 236, 387. 437, 15
dixisti 433, 815
dixit 25, 466. 26, 481, 482, 486. 29, 558. 37, 762. 41, 50. 44, 125. 53, 233. 56, 428. 57, 464, 471. 58, 476. 63, 608. 64, 643. *& alibi quam plur.*
do 43, 91. 179, 498
doce 243, 515
docebant 396, 686
docebo 14, 210. 446, 238
docendum 230, 241
doceo 372, 214. 443, 172
doceri 120, 428
docet 120, 428
docta 163, 60. 439, 74
doctas 144, 255
docti 88, 322
doctior 81, 168. 137, 55
doctis 281, 742
doctissimus 317, 169
docui 220, 863
docuique 307, 651
docuisse 220, 858
documenta 23, 415. 97, 579
Dodonæo 212, 623
Dodonida 392, 716
dolam 92, 448. 215, 725. 299, 413
doleamne 223, 44
doleas 36, 757
dolebis 136, 24
dolendi 63, 614. 324, 343
dolens 308, 684. 314, 68. 324, 345
dolente 266, 305. 267, 325
dolentes 302, 510. 412, 242
dolenti 377, 330
dolentibus 290, 142
dolentis 459, 549
dolentius 113, 246
doleo 223, 45
dolet 360, 501
dolet 53, 352. 85, 260. 93, 480. 219, 836. 298, 390, 393. 360, 582
doli 199, 297
dolique 10, 130
dolis 281, 738
dolisque 441, 120
dolaturus 264, 257
Dolona 367, 98. 373, 244
Dolopum 353, 364
dolor 93, 469. 114, 257. 115, 278. 123, 520. 170, 210. 172, 267. 182, 583. 185, 675. 216, 730. 260, 151. 263, 212. 280, 703. *& alibi.*
dolore 71, 805. 77, 68. 90, 395. 154, 510. 171, 245. 172, 280. 185, 671. 214, 693. 219, 831. 301, 474. 356, 478. 375, 280. 384, 538
dolorem 214, 256. 150, 401. 172, 272. 259, 142. 325, 328. 358, 537
dolores 33, 661. 58, 486. 70, 778. 93, 471. 120, 426. 240, 517. 302, 506. 322, 289. 376, 317. 418, 428
dolori 16, 246. 182, 574. 336, 703
doloris 27, 509. 36, 736. 119, 419. 182, 595. 218, 801. 265, 291. 593, 748
dolorque 241, 522. 267, 328. 287, 75
dolos 57, 446. 215, 731
dolosæ 406, 92
dolosis 456, 473
doluêre 287, 82
doluisse 88, 334
doluit 167, 130
domabile 264, 253
domans 55, 399
domant 19, 312
domas 149, 370
domat 245, 650
domestica 186, 686
domesticè 474, 865
domesticus 386, 578
domi 468, 748
domique 347, 185
domibus 442, 159
domina 169, 178
dominæ 181, 560. 182, 579. 278, 664. 396, 837. 431, 759. 459, 546
dominæque 276, 579. 414, 318
dominam 412, 261. 455, 447
dominari 8, 77
dominas 104, 5
dominatur 210, 553
domini 94, 503. 246, 685. 318, 186. 379, 389
dominique 141, 173. 318, 193
dominis 247, 699. 253, 872
domino 15, 231. 27, 524. 252, 850. 316, 149. 369, 138. 380, 402
dominoque 62, 598. 215, 730
dominos 268, 355. 439, 61
dominum 60, 547. 84, 230, 235. 85, 250. 252, 848. 272, 465. 285, 16. 383, 487
dominumque 262, 196. 400, 939
dominus 252, 855, 869. 362, 2
domiti 24, 447
domitamque 257, 74
domitis 423, 538
domito 308, 704. 346, 164
domitos 202, 374. 359, 541
domo 108, 86. 122, 484. 143, 228. 162, 13. 182, 590. 227, 158. 321, 269. 327, 438. 333, 609. 419, 443. 445, 220
domoque 242, 559. 388, 633. 405, 78
domos 10, 121. 17, 279. 98, 596. 107, 57. 132, 736. 133, 779. 145, 261. 244, 628, 629. 251, 822. 266, 323. 289, 118. 391, 719. *& alibi.*
domosque 18, 301. 70, 793
domui, *subst.* 107, 66
domui, *verb.* 257, 74. 261, 183. 370, 172
domuisse 468, 752
domuit 227, 171. 258, 98
domum 12, 171. 58, 490. 69, 766. 83, 204. 124, 546. 183, 601. 203, 390. 204, 395. 208, 496. 215, 729. *et alibi.*
domumque 87, 307
domus 10, 121. 15, 240. 18, 288. 30, 574. 37, 774. 68, 737. 69, 761. 85, 257. 99, 637. 125, 570. 132, 737. 169, 180. *et alibi.*
dona 159, 655. 194, 159. 216, 759. 220, 851. 238, 445. 260, 157. 263, 213. 269, 402. 270, 415, 419. 283, 793. 286, 92. 316, 122. 375, 289. 390, 702
donare 266, 296
donâsse 315, 114
donata 31, 622
donaverit 386, 113
donavi 225, 116
donis 42, 77. 315, 102. 349, 245. 365, 41. 408, 134
doque 98, 599
Dorceus 83, 210
Doridaque 39, 11. 51, 269
Doris 393, 742
dorso 73, 874
Dorylas 140, 129, 130. 353, 380
dotabere 384, 523
dotale 131, 705
dotalem 224, 68

dotalia 424, 569
dotaliaque 420, 459
dotatiſſima 322, 301
dote 136, 15. 157, 583. 223, 53. 280, 716
dotem 307, 46. 414, 298
dotibus 131, 702
dracone 262, 190
draconem 61, 561. 131, 715. 190, 36. 194, 149
dracones 126, 599, 603. 197, 236. 250, 795. 251, 812
draconibus 133, 771. 204, 398
draconis 201, 358
draconum 197, 234
Dromas 83, 217
Drya 351, 296
Dryadas 178, 453. 415, 326
Dryades 249, 746
Dryantæque 350, 290
Dryantis 351, 311
Dryaſque 233, 307
Dryope 267, 331. 336, 342
Dryopen 268, 364. *bis.*
duabus 138, 82. 179, 484, 485. 197, 243. 237, 414. 389, 660
duæ 81, 168
duarum 185, 680. 214, 701. 283, 779
duas 6, 50. 126, 587. 242, 564. 325, 388. 388, 642. 404, 36
duaſque 388, 634
dubia 106, 44. 393, 754
dubiaque 269, 398. 272, 472
dubiæ 119, 401
dubiam 274, 516
dubiè 208, 508
dubiis 222, 13. 239, 473
dubio 22, 396. 140, 145. 223, 45. 298, 374. 358, 522
dubioque 342, 61. 455, 417
dubita 43, 101. 147, 335. 280, 697
dubitabat 337, 740
dubitabile 15, 223
dubitabilis 364, 21
dubitant 463, 651
dubitanti 57, 461
dubitare 200, 307. 216, 740. 238, 443. 297, 357. 307, 676. 325, 376
dubitaret 131, 704
dubitas 370, 169
dubitat 83, 206. 109, 133. 219, 837. 258, 116. 274, 522. 293, 235. 305, 610
dubitare 145, 281
dubitatis 200, 332
dubitavit 308, 697. 364, 7. 459, 540
dubites 40, 44. 244, 620. 252, 866. 403, 32. 430, 727
dubitet 169, 194
dubito 98, 612. 183, 619. 214, 682. 285, 27
dubitor 170, 208
dubium 124, 545. 185, 678. 238, 441. 307, 659. 337, 717
dubius 141, 167
dubiuſque 400, 940
duc 434, 842. *bis.*
ducat 45, 139. 59, 525. 98, 602. 282, 762. 358. 517
duce 75, 12. 229, 208. 407, 112, 408, 121. 414, 312. 434, 836
ducebam 309, 922
ducebas 289, 122
ducebat 289, 129. 418, 425. 431, 746
ducem 212, 324. 225, 105. 230, 224. 411, 226
ducenque 96, 562
ducens 117, 353
ducente 394, 781
ducentem 113, 221. 177, 427. 268, 358
ducentia 399, 922
ducere 22, 402. 93, 485. 97, 587. 193, 119. 336, 702. 380, 699. 391, 706
duceret 230, 259
duces 362, 627. 363, 1
duci 29, 560
ducibuſque 334, 654. 457, 482
ductilus 154, 494
ducis 222, 23. 414, 306. 472, 826
ducit 18, 294. 22, 649. 68, 735. 98, 607. 120, 433, 437. 183, 600. 214, 671. 227, 161. 311, 2. 367, 82
ducite 208, 509
ducitur 301, 457. 382, 452. 467, 732
ducta 225, 123. 293, 216
ductæ 85, 257
ductis 351, 316
ductor 360, 574
ductos 411, 229
ductum 163, 57. 265, 264
ductus 210, 555
ducum 366, 51
ducumque 375, 276
ducunt 44, 121. 106, 34. 412, 261. 413, 265. 452, 391
dudum 382, 457
dulce 152, 450. 179, 500. 267, 339
dulcedine 35, 709. 146, 308. 317, 170. 326, 402. 413, 275
dulces 216, 757. 440, 78
dulci 360, 577. 425, 606
dulcique 115, 284
dulcia 275, 557
dulcior 395, 795
dulcis 448, 286
Dulichiæ 381, 425
Dulichios 391, 711
Dulichium 411, 226
Dulichius 368, 107
dum 19, 314. 30, 592. 33, 677. 43, 89. 45, 142, 147. *& alibi quàm plur.*
dumque 35, 707. 43, 111. 45, 148. 53, 353. *& alibi plur.*
dummodo 240, 510. 255, 30. 272, 478. 369, 151
dumo 352, 356
dumoſaque 303, 535
duo 20, 355. 25, 468. 63, 609. 88, 324, *& alibi.*
duobus 19, 316. 21, 365. 23, 431. 83, 215. 168, 160. 169, 191. 239, 472. 347, 699. 255, 13. 309, 707. 323, 318. 433, 805. 441, 115
duodena 387, 618
duorum 36, 744. 47, 197. 110, 159. 118, 373. 141, 164. 156, 565. 170, 199. 273, 504. 286, 39. 467, 740
duæ 6, 45
duos 109, 108. 123, 495. 208, 499. 218, 805. 247, 709. 323, 318. 348, 229. 350, 262
duplex 118, 378. 357, 503
duplicataque 172, 293. 331, 550
duplici 220, 869. 350, 268
dura 189, 14, 15. 195, 191. 204, 418. 210, 559. 250, 803. 257, 83. *& alibi.*
duraque 170, 220
duræque 371, 184. 431, 749
duram 276, 607
durant 396, 830
durare 446, 259
duras 130, 672. 266, 303
durâſſe 206, 446
durâſtis 389, 666
durat 293, 218
durata 100, 675
duratæque 126, 577
duratos 225, 559
duratur 302, 494
dure 377, 329. 424, 587
dureſcere 24, 607
duri 73, 852. 97, 584. 152, 451. 376, 296. 427, 643
durior 395, 799. 429, 712
duris 4, 20. 9, 105. 116, 307, 309. 345, 240. 358, 515
duriſque 423, 557
duritia 77, 64, 65
duritiem 22, 401. 132, 751
duro 10, 127. 78, 83. 173, 306. 264, 268, *bis.* 337, 738. 345, 131. 352, 331. 357, 482. 417, 391. 429, 709. 431, 758
duroque 351, 300. 385, 540
duros 256, 58
durueranr 72, 831
durum 23, 414. 67, 706. 441, 125
durus 144, 244. 275, 555. 417, 376
dux 174, 328. 200, 311. 253, 882. 378, 367
duxerat 81, 160. 107, 65. 178, 439. 348, 210
duxêre 208, 496. 245, 581. 249, 746. 422, 520
duxi 255, 16
duxiſſes 336, 697
duxit 70, 774. 273, 497. 295, 279. 299, 402. 308, 689
Dymantis 338, 761

E.

E 12, 162. 31, 615. 36, 739. 53, 346, *et alibi plur.*
ea 43, 111. 53, 353. 70, 785. 84, 225, *et alibi plur.*
eadem 15, 238. *bis.* 239. 25, 562. 20, 257. 77, 65. *et alibi plur.*
eam 86, 271. 155, 521. 179, 478. 250, 793
eandem 93, 474. 142, 205. 421, 505. 443, 171
eas *verb* 66, 696
eas *pron.* 423, 558
eaſdem 67, 721. 125, 557. 149, 377. 443, 170. 451, 360
eat 49, 233. 53, 357. 208, 509
eatque 120, 430
ebeno 333, 610
ebiberant 174, 342
ebibit 251, 836
ebore 68, 737
ebori 116, 332
ebrius 106, 26
ebur 39, 3. 110, 148. 176, 405, 411. 294, 248, 255. *bis.* 295, 283
eburnas 111, 185
eburnea 91, 422. 117, 335, 354. 234, 320. 295, 275. 305, 592
eburneæ 295, 276
eburno 12, 178. 193, 103. 205, 422
ecce 43, 93, 112. 56, 441. 58, 496. 64, 635. *et alibi plur.*
Echidneæ 204, 408
Echidnis 256, 313
Echinadas 243, 588
Echion 79, 126. 233, 311. 308, 686
Echione 95, 526
Echionidis 94, 513. 101, 701
Echionio 235, 345
Echo 89, 358, 359. 90, 380, 387. 94, 493, 501
ecquem 92, 444
ecquid 226, 133. 360, 588, 589, 590
ecquis 90, 380. 92, 442
edaci 451, 354
edam 393, 757. 410, 194
edax 262, 202. 423, 541. 446, 234. 474, 872
ede 36, 761. 97, 580. 59, 635
edendi 251, 829
edendo 252, 842
edentem 69, 768. 263, 207. 456, 467
edere 84, 238. 126, 588. 274, 530. 324, 350. 413, 280. 418, 409
edideras 383, 487
edidici 373, 246
edidiciſſe 64, 639
edidit 23, 436. 32, 637. 40, 43. 63, 623. 65, 669. 112, 210. 121, 451. 139, 106. 174, 336. 211, 598. 247, 703. 249, 754. 263, 225. 324, 362. 360, 577. 431, 766
edita 137, 48. 154, 517. 193, 130. 203, 393. 279, 677. 335, 647
editus 238, 449. 249, 770. 295, 298. 445, 221
edo 335, 668
edocuit 133, 769
Edonidas 314, 69
educat 87, 314. 251, 830. 440, 97
educere 155, 533. 379, 393
educta 79, 113. 355, 422
eductam 328, 455
eductum 171, 252
eduxit 159, 641. 350, 278
Eëtioneas 344, 110
effeciſſe 35, 708
effecta 193, 129
effectu 450, 329
effectum 180, 519
efferor 172, 283
efferre 318, 184. 377, 345
efferveſcere 7, 71
effice 315, 102
efficerentque 195, 180
efficiens 76, 30
efficient 64, 654
efficiet 366, 64. 455, 448
efficit 111, 181
effigiem 8, 83. 416, 358
effigies 265, 264
effiant 42, 85. 101, 686. 192, 104
effluat 171, 233
effluxêre 76, 39
effodit 318, 186
effodiuntur 10, 140
effœtum 198, 252
effœtus 200, 312
effœno 178, 465
effudit 344, 107. 438, 45
effuge 191, 71. 276, 577. 309,

309, 707
effugere 275, 543. 316, 128. 351, 311. 393, 745
effugiam 297, 342
effugies 118, 371. 259, 125. 304, 566. 357, 484. 410, 355
effugimus 146, 288
effugit 44, 132. 121, 459. 131, 724. 201, 356. 203, 383. 204, 397. 205, 424. 217, 775. 235, 362. 324, 338 334, 632. 412, 242
effugiunt 389, 660
effulget 45, 144
effundit 268, 370
effundite 17, 278
effuſæque 390, 688
effuſo 24, 444
effuſus 29, 570. 171, 253
egens 4, 17
egentes 316, 120. 442, 150
egerat 62, 583. 88, 327. 399, 934
egère 178, 435
egerere 185, 664
Egeriæ 459, 547
egerit 107, 48. 329, 488
egeſta 197, 243
egeſto 289, 136
eget 41, 67. 366, 71. 378, 362
egimus 247, 708
egiſſe 468, 754. 469, 757
egit 47, 203. 230, 225. 251, 813 271, 430. 308, 681. 315, 95
ego 13, 182. 15, 230. 20, 361. 27, 513. *et alibi plur.*
egredere 213, 640
egredior 243, 649. 219, 841
egreditur 108, 94. 195, 182. 207, 478. 337, 710
egrediturque 122, 484
egregius 137, 49
egreſſa 182, 590
egreſſique 90, 388
egreſſu 338, 748
egreſſus 45, 136. 108, 105. 226, 153
eheu 94, 495, 496
eja 68, 691
ejaculatur 109, 124
ejaculatus 171, 259
ejecit 199, 282
ejectantemque 411, 211. 333, 615
ejectat 148, 353
ejectatamque 48, 231
ejectum 384, 536
ejus 222, 16
ejuſdem 258, 101
elabique 117, 361
elaborque 256, 63
elapſæ 275, 570
Elateia 347, 189
Elateius 357, 497
elatumque 349, 248
electæ 146, 316
electarumque 354, 414
electra 54, 565
electro 449, 316
electus 101, 702
elegit 54, 380
Elei 157, 576
Eleis 154, 487
Eleleuſque 105, 15
elementa 280, 718
elementaque 5, 29
Elide 154. 494. 233, 308. 414, 325
elidite 357, 508
elidunt 345, 142
elige 86, 289. 255, 25. 275, 547. 347, 200. 408, 135
eligit 58, 498. 335, 648. 378, 365. 388, 626
elimat 111, 178
Elin 65, 679. 158, 608
Elinque 359, 550
Elis 261, 187
eliſa 262, 197. 430, 738
eliſarum 450, 338
eliſi 186, 696. 234, 339. 410, 196
eliſo 25, 466
eloquio 366, 63
eloquitur 85, 257
Elpenora 412, 252
eludere 315, 117
eluditque 246, 687
eludite 456, 475
elue 316, 141
eluſaque 344, 104
eluſam 165, 103
eluſerat 34, 692
eluſos 393, 737
eluſuſque 252, 870
eluvie 447, 267
Emathides 160, 669
Emathius 146, 313
Emathion 139, 100
ementitus 142, 188
emergit 409, 155
emerguntque 101, 684
ementis 445, 226
emi 223, 54
emicat 37, 776. 109, 121. 171, 260. 263, 226. 307, 651. 446, 248
emicuit 5, 27. 138, 67. 259, 130
eminet 130, 690. 140, 139. 461, 607. 465, 697
eminus 79, 119. 237, 406. 353, 379
emiſit 176, 398. 328, 458. 447, 270
emiſitque 472, 848
emiſſi 327, 433. 343, 84
emiſſumque 147, 321
emittere 463, 650. 464, 657
emittite 201, 338
emittunt 119, 413
emoriar 90, 391
en 51, 283, 296. 59, 520. 98, 605. *et alibi.*
Enetimus 235, 362
enectum 113, 243
enervet 115, 286
enim 16, 250. 28, 530. 31, 597. 33, 680. *et alibi plur.*
Enipeu 197, 229
Enipeus 30, 579
enitantur 41, 64
enixa 33, 670. 64, 637. 89, 344. 187, 712. 238, 451. 272, 452. 323, 316. 338, 761. 393, 743
Ennomon 374, 260
Enodiſque 288, 94
enſe 13, 191. 35, 717. 79, 119. 110, 147. 131, 727. 138, 80. 139, 98, 104. 142, 204. 181, 554, 557. 184, 641. 199, 286. 345, 130. 353, 389. 355, 442. 357, 484. 414, 296
enſem 141, 171. 181, 551. 229, 207. 301, 475. 357, 485, 492. 376, 294. 379, 386, 392. 381, 435
enſes 139, 108. 377, 343. 469, 776. 471, 806
enſis 9, 99. 95, 524. 138, 77. 142, 204. 270, 412. 433, 802. 474, 861
enumerare 14, 215
enutrivêre 115, 289
eo 15, 226. 87, 304. 132, 733. 218, 780. 413, 293
eodem 4, 8. 6, 47. 22, 410. 23, 428. *et alibi.*
Eoö 112, 497
293, 235
eoſdem 88, 327
Eous 45, 153
Epaphi 36, 756
Epaphus 36, 748
Ephyre 49, 240
Ephyren 253, 391
Epidaurius 467, 723
Epito 426, 613
Epopeus 98, 619
Epopa 185, 674
epulas 447, 273
epulæ 179, 488
epulanda 441, 110
epulas 251, 832. 252, 840. 440, 82
epulaſque 246, 671
epulis 133, 765. 242, 571. 251, 827, 832. 349, 244. 456, 478
equa 253, 873
equæ 65, 667
equam 65, 663, 668
equarum 66, 690. 281, 730
equas 281, 730
eque 25, 468. 43, 96. 64, 647. 99, 631. *et alibi*
equi 41, 64. 45, 154. 46, 162. 47, 202. 52, 314. 166, 120. 223, 34. 410, 354
equidem 51, 282. 209, 513. 240, 497. 248, 722, *et alibi*
equina 259, 125
equinis 343, 88. 353, 374
equique 179, 486. 416, 363
equis 128, 634. 170, 219. 200, 324. 230, 374. 242, 554. 455. 454
equitavit 356, 468
equo 167, 126. 232, 302. 236, 377. 296, 326. 356, 478. 416, 361. 444, 190
equorum 41, 48. 47, 192. 49, 234. 55, 392. 96, 554. 112, 214. 113, 245. 148, 360. 414, 321. 458, 521. 459, 542
equos 44, 118. 46, 182. 55, 399
equoſque 222, 22
equum 166, 119
equumque 355, 431
equus 101, 704. 290, 542. 397, 848. 440, 84. 451, 368
eram 157, 581. 158, 601. 213, 650. 216, 742. 218, 804. 243, 583. 399, 920. 443, 161
eramque 215, 793
erant 8, 93. 9, 99. 18, 292. 66, 703. *et alibi*
eras 24, 440. 32, 655. 46, 177. 60, 534. *et alibi*
Erafinus 447, 276
erat 4, 2, 16. 9, 107, 114. 176. 185. 196, 253. *et alibi quam plur.*
eratque 67, 725. 256, 43
eratis 156, 555
Erebi 155, 543. 287, 76
Erebique 417, 404
Erechtheas 241, 547
Erechtheus 185, 677. 186, 701. 214, 702
Erechthida 215, 731
Erechthidis 205, 430
erectos 8, 86
erectus 76, 43. 458, 512
erepta 20, 358
ereptaque 298, 386
ereptam 419, 444
ereptamque 33, 665
ereptas 442, 136
ereptus 217, 781. 471, 805
erexit 110, 146. 407, 107
ergo 12, 177. 23, 434. 43, 105. 64, 630. *et alibi plur.*
Erichthonio 271, 432
Erichthonium 61, 553
Eridanum 54, 372
Eridanus 52, 324
erigimur 414, 303
erigite 269, 380
erigitur 36, 746. 298, 378. 329, 497. 353, 374. 467, 737
Erigonen 167, 125
Erigoneque 300, 451
erigor 373, 234
Erimanthidas 58, 499
Erimantho 49, 244
Erimanthon 158, 608
erimus 445, 216
Erinnyn 35, 725
Erinnys 16, 241. 122, 490
eripe 51, 299. 252, 850. 316, 133
eripere 377, 345
eripiam 423, 540
eripiat 169, 196
eripienda 447, 283
eripient 136, 12
eripies 136, 25
eripis 181, 540
eripitur 28, 538. 58, 483. 87, 311. 440, 80
eripiunt 345, 143
eripui 261, 184. 367, 80
eripuiſſe 134, 785
eripuit 63, 630. 77, 71. 238, 457. 420, 476. 450, 327
eris 29, 558. 154, 501. 257, 69. 263, 214. *& alibi*
Eriſichthona 251, 823
Eriſichthone 248, 738
Eriſichthonis 250, 779. 252, 840
erit 15, 223. 36, 737. 64, 645. 99, 367. *et alibi plur.*
eritque 27, 517. 430, 722
Erithon 138, 79
ero 255, 20. 469, 768
errabat 216, 751. 324, 357
errandum 108, 87
errans 81, 175
errant 120, 443. 354, 416. 396, 821
errante 437, 14
errare 115, 294. 210, 577. 416, 351
erras 169, 190
errâſſe 209, 535
errat 102, 714. 155, 535. 239, 473. 262, 201. 345, 122. 397, 872. 398, 901. 416, 364. 418, 422. 428, 680. 443, 165
erratibus 125, 567
erratica 174, 333
erraverit 153, 462
erraviſſe 470, 798
erravit 58, 490. 301, 479. 440, 100
erient 71, 802
erres 408, 131
error 80, 142. 92, 431, 447. 138, 90. 297, 342. 342, 59 343, 83. 368, 113
errore 42, 79. 227, 167
errorem 40, 39. 220, 862. 227, 161
erroreſque 123, 502
erroribus 30, 582. 469, 771
erroris 421, 484
erubuère 192, 78. 296, 388
erubui 157, 584
erubuiſſe 116, 330

erubuit 36, 755. 57, 460. 163, 46. 272, 470. 295, 293
erudit 229, 215
eruerit 441, 113
eruit 356, 477
eruiturque 350, 269
erumpit 210, 562
erunt 66, 703. 309, 725
eruta 171, 253
Erycina 148, 363
Erycis 405, 83
Erigdupum 356, 454
Erymanthidas 58, 499
Erinnys 312, 14
Eryx 48, 221. 142, 196
es 32, 653. 33, 979. 36, 754. 40, 43. *et alibi plur.*
eſculea 237, 410
eſculeæ 24, 449
eſculus 288, 91
eſſe 16, 256. 29, 557. 30, 587. 31, 604. *& alibi quàm plur.*
eſſem 215, 699. 297, 338, 340. 304, 22. 397, 859
eſſemus 96, 551
eſſent 172, 270. 273, 489. 371, 195. 407, 119
eſſes 56, 435. 95, 517. 273, 490
eſſet 31, 619. 56, 444. 57, 473. 58, 493. *& alibi plur.*
eſt 5, 28, 30. 6, 46. 52, 53. 7, 60. 8, 78. *& alibi quam plur.*
eſte 295, 300. 279, 380. 382, 466
eſtis 425, 594
eſto 25, 461. 298, 465. 303, 543. 304, 572
eſtote 110, 154
eſtque 27, 518. 321, 264
et 3, 2. 4, 5. 15, *bis.* 21, 22, 23. 5, 26. 37, 38, *et alibi quam plur.*
etenim 429, 695
Ethemon 141, 163, 169
Ethon 45, 153
etiam 9, 109. 32, 635. 41, 57, 68. 85, 240. *et alibi plur.*
etſi 52, 322
evadere 408, 126
Evagrus 351, 293
Evagrum 350, 290
Evan 105, 15
Evandri 419, 456
evaneſcere 44, 117. 398, 888
evanuit 163, 47. 416, 356. 418, 432
evaſerit 76, 19
Euboïcam 371, 182. 409, 155
Euboïcas 263, 218
Euboïco 263, 226
evectus 408, 127
evehor 42, 73. 62, 588
Eveni 258, 104
evenient 95, 524
Eveninæ 241, 527
evenimus 175, 370
eventa 201, 353. 305, 600
eventuque 383, 506
eventus 375, 278. 386, 575
eventuſque 192, 97
everberat 424, 577
everſæ 348, 222
everſum 387, 623
everterit 331, 555
evertere 370, 169
everti 15, 231
everſligata 442, 146
evicere 405, 76
evicit 431, 769
evincere 34, 685
evincitque 465, 706
evinctus 464, 676
Evippe 116, 303
evitata 343, 123
eum 270, 411. 376, 307
Eumelique 203, 390
Eumenides 177, 430, 431. 293, 482
Eumenidum 270, 410. 286, 46
Eumolpo 315, 93
eumque 136, 28
eundem 67, 715. 94, 498. 116, 328. 123, 508. 126, 594
eundi 256, 378. 327, 440
eundo 68, 728
eunt 47, 203. 423, 545
euntem 34, 682. 122, 484. 276, 588. 283, 785. 301, 459. 337, 711. 418, 425
eunti 78, 91. 97, 568. 173, 323. 242, 548
eunres 145, 278
euntis 114, 264. 179, 494. 458, 505
euntque 342, 53
evocat 333, 598
evocet 128, 630
Evohe 123, 523
Evoëque 182, 597
evolat 17, 264
evolvere 148, 355. 358, 519. 442, 152
evolvit 4, 24. 182, 581
evomit 458, 513
Eupalamon 235, 360
Euphorbus 443, 161
Euphrates 49, 248
Eurynomes 112, 219
Eurytidos 269, 395
Europa 225, 120
Europæi 222, 23
Europen 159, 648. 165, 104
Euros 46, 160
Eurotam 291, 169
Eurotas 49, 247
Eurus 7, 61. 213, 664. 329, 481. 461, 603
Eurydicen 314. 63
Eurydicenque 286, 48. 314, 66
Eurydices 285, 31
Euryiochum 413, 287
Eurylochumque 412, 252
Eurymides 394, 771
Eurynome 112, 210
Eurynomus 351, 310
Eurypiluſque 378, 357
Euryſtheus 262, 203
Euryte 348, 220, 228
Eurytion 233, 311
Eurytus 268, 356. 348, 224
evulſum 259, 129
ex 11, 144. 13, 186. 17, 261. 22, 407. *et alibi plur.*
exacta 22, 406. 140, 139. 360, 572
exactum 141, 171
exactus 119, 399
Exadius 350, 266
exæſtuat 183, 623. 385, 559. 397, 867
exhalarunt 171, 247
examina 275, 551
examinat 413, 270
exangue, *vide* exſangue
exangui 335, 654
exanimata 51, 268
exanimem 309, 721. 339, 778. 381, 438
exanimes 173, 302
exanimaſque 53, 336
exanimi 198, 254. 432, 728
exanimis 313, 53. 332, 565
exceſſaque 157, 596
exceſſæ 217, 782
exceſſi 234, 339
exceſſit 11, 155. 122, 492. 186, 703. 205, 423. 309, 713. 334, 621
excuſſum 99, 627
excute 101, 689
excuteret 299, 426
excutiant 431, 704
excutior 458, 524
excutis 281, 745
excutit 150, 404. 256, 52. 336, 678. 344, 98. 350, 281
excutiunt 52, 315. 310, 739
excutiuntque 327, 436
exeat 118, 385
execrantia 139, 105
execratur 410, 191
exectere 377, 329
exegit 132, 734. 241, 531
exemit 2, 24
exempla 21, 366. 120, 431. 273, 507. 275, 554
exemplis 102, 732. 164, 83. 473, 857
exemplo 127, 622. 272, 453. 308, 685. 428, 667
exemploque 79, 122. 472, 834
exemplum 215, 724. 225, 117. 230, 245
exemplumque 358, 512
exequiæ 390, 687
exequialia 418, 430
exercebar 399, 921
exercebat 265, 275
exercent 175, 375. 387, 614. 423, 556
exercet eor 51, 287
exercere 358, 534. 451, 360
exerces 144, 245
exercet 63, 618. 167, 145. 218, 791. 227, 166. 300, 583 366, 54
exercetque 251, 826
exercita 212, 634. 374, 265. 469, 768
exhalant 387, 603
exhalantem 137, 62
exhalantes 211, 581
exhalantia 450, 343
exhalantur 333, 596
exhalari 458, 528
exhalat 120, 434. 220, 866. 416, 370
exhalata 313, 48
exhauſta 24, 443. 346, 161
exhauſto 141, 149
exhibet 422, 526
exhibita 321, 264
exhibuêre 200, 323
exhibuit 163, 44. 170, 213. 291, 181
exhorruit 109, 135
exhortantur 236, 388
exhortanturque 266, 305
exhortari 442, 152
exhortatur 150, 403
exhortatus 343, 48
exhortor 190, 35. 308, 685. 373, 234
exibit 451, 371
exiêrant 84, 234. 180, 520. 329, 474
exiêrat 87, 296. 137, 44. 148, 360. 415, 342
exiêrint 108, 86
exierit 286, 52
exige 226, 125
exigere 273, 500
exigit 111, 190. 156, 572. 216, 757. 348, 209. 413, 268. 421, 478
exigite 201, 338
exigua 92, 450. 100, 136
exiguam 169, 287. 245, 650
exiguamque 128, 629
exiguas 77, 50
exigui 308, 691
exiguis 451, 351
exiguo 200, 315. 211, 599. 212, 625. 222, 18. 236, 383. 343, 70
exiguum 398, 888
exiguumque 380, 409
exiguus 120, 442. 179, 486. 240, 496
exiles 167, 143
exiliantque 186, 696
exilibus 152, 433
exilio 80, 132. 293, 232. 366, 61
exiliis 458, 515
exilium 75, 5. 99, 625. 228, 184
exiluiſſe 164, 77
exire 20, 344. 122, 489. 160, 671. 196, 206. 199, 286. 309, 711. 358, 525. 390, 697
exiſtunt 50, 264. 79, 110
exit 44, 115. 77, 75, 78. 119, 397. 125, 565. 154, 512 156, 571. 172, 294. 193,

193, 127. 218, 783. 266, 309. 277, 631. 316, 140. 322, 296. 324, 366. 333, 602. 381, 442. 387, 610. 444, 189
exitiabile 171, 257. 237, 425
exitio 11, 446. 217, 769. 236, 370
exitioque 374, 259
exitium 51, 290. 175, 383. 204, 406. 209, 527. 383, 500
exitus 89, 349. 223, 60. 281, 725. 284, 8. 345, 121. 351, 298. 358, 522. 455, 449
exorabilis 60, 546
exorata 151, 418. 280, 699
exoratis 211, 591
exosa 26, 483
exosæ 209, 524
exosus 202, 367
expalluit 28, 545. 109, 106. 183, 602. 291, 185
expatiantur 47, 202
expectabam 219, 812
expectanda 80, 136
expectatum 134, 790. 222, 5
expediunt 163, 57
expellam 183, 618
expellere 129, 651
expellitur 62, 595. 458, 411
expendite 369, 150
experiensque 23, 414
experientia 15, 225. 216, 742
experientis 409, 159
expers 54, 381. 114, 262. 119, 418. 264, 252. 444, 202
expersque 26, 479
expertem 138, 91. 392, 727
expertus 55, 392
expetit 207, 476. 275, 549. 393, 741
expetitur 256, 48
expirare 448, 300
expirat 79, 121
expiravit 139, 106
explet 99, 649
explicat 467, 720
explorant 463, 642
explorat 55, 403. 300, 456
exploratis 276, 591
exploratum 148, 362
exponit 122, 469. 300, 439
expoſcere 275, 545. 318, 201
expoſitum 313, 56. 365, 46. 392, 726
expoſui 399, 933
exprimit 334, 636
exprimitur 355, 438
exprobravit 366, 69
expugnacier 403, 21
expugnare 277, 618
expulit 52, 313. 171, 259. 236, 381. 280, 704. 379, 394
expulſa 251, 828
expulſi 72, 843
expulſumque 321, 269
exquirere 298, 394
exſingue 64, 647. 72, 831. 113, 244
exſanguemque 263, 224
exſangues 114, 267. 120, 443. 286, 41
exſangui 335, 654. 462, 627
exſatiata 241, 542
exſaturanda 136, 19
exſecrantia 139, 105
exſecratur 410, 191
exſequiis 418, 430
exſere 396, 838
exſecrere 377, 329
exſerere 51, 271
exſereret 302, 505
exſerui 256, 57
exſillis 458, 415
exſilio 80, 132. 293, 232. 366, 61
exſilit 200, 320
exſilium 75, 5. 99, 625. 228, 184
exſiluêre 100, 670. 349, 252. 417, 406
exſiluiſſe 164, 77
exſiluit 136, 35. 266, 314. 299, 410
exſiſtere 184, 654
exſilit 447, 274
exſiſtunt 50, 264
exſpatiantur 47, 202
exſpatiata 18, 285
exſpectabam 219, 812
exſpectant 232, 293
exſpectare 90, 378
exſpectanda 80, 136
exſpectat 281, 721
exſpectata 371, 183
exſpectata 460, 564
exſpectato 211, 595
exſpectatoque 369, 126
exſpectatum 134, 790. 222, 5
exſpectatus 418, 418
exſpes 411, 217
exſpirare 448, 300
exſpirat 79, 121
exſpiravit 139, 106
exſpoliatque 385, 562
exſtabant 53, 355. 250, 804
exſtabat 171, 236. 259, 128
exſtant 73, 854. 252, 861. 324, 358
exſtante 405, 67
exſtantem 19, 332. 138, 81. 352, 352
exſtat 385, 569. 405, 73
exſtimata 32, 641. 314, 77
exſtimulat 178, 459
exſtincto 325, 381
exſtinctos 301, 486
exſtinctum 35, 721. 110, 151. 457, 486
exſtructas 310, 120
exſui 309, 145. 384, 510
exſulta 172, 283
exſultantemque 314, 78
exſultantibus 398, 892
exſultat 73, 804. 184, 645 188, 263
exſultatque 180, 514
exſurgo 98, 601
exta 460, 576
extabant 53, 355
extant 73, 854
extantem 138, 81
extantibus 349, 235
extat 132, 732
extemplo 35, 715. 37, 776 111, 170, 185. 167, 140 176, 401. 219, 829. 401, 590
extendi 6, 43
extendit 33, 663
extentata 448, 303
extento 28, 536
extentum 356, 477
extentus 317, 151
extenuat 147, 320
extenuatur 151, 429
exteriusque 177, 420
externa 417, 380
externaſque 380, 406

externata 32, 641. 314, 77
externis 253, 879. 265, 19
externo 419, 454
externos 129, 648
externum 455, 443
exterrita 32, 638. 122, 488. 151, 418
exterruit 391, 710
extimuit 58, 503. 117, 337. 193, 134. 244, 605
extimulata 141, 165
extincta 210, 569
extinctaque 192, 77
extinctique 333, 587
extinctos 238, 446
extinctum 35, 721. 110, 151. 176, 402. 457, 486
extinctus 241, 523
extinguere 14, 201
extinguite 469, 778
extinguor 93, 470
extis 67, 716
extitit 151, 413. 398, 893. 468, 751
extra 331, 535
extrema 65, 665. 69, 767. 185, 675. 342, 52
extremas 165, 101
extremis 250, 788
extremo 81, 157. 105, 21. 198, 266
extremos 107, 48
extremum 50, 254. 59, 517. 418, 431
extremus 398, 883
extructos 138, 88
extulerat 213, 663. 437, 31
extulit 76, 37. 121, 450. 142, 180. 154, 487. 299, 419
exturbare 443, 175
exue 126, 591
exuere 217, 778
exuit 31, 622. 56, 419. 265, 268. 288, 105. 432, 777
exuitur 200, 318
exul 169, 189. 270, 409. 326, 408 439, 61. 461, 589
exululat 15, 253. 123, 521
exululatque 182, 597
exuritque 70, 792
exuviæ 237, 428
exuvias 25, 476

F.

FAber 350, 278
fabræ 227, 159
fabricata 16, 259
fabricataque 246, 669
fabricater 6, 57
fabricaverat 390, 683
fabrilis 111, 175
fabula 107, 53. 111, 189. 225, 123
fac 51, 290. 75, 13. 473, 841
face 25, 461. 123, 508. 190, 49
facem 122, 482
facere 190, 42. 323, 314. 464, 11
facerem 211, 597
facerent 61, 558. 224, 72. 273, 489
faceres 194, 146
faces 94, 508. 177, 430. 198, 259. 422, 531. 470, 787
faciam 93, 465. 125, 549. 192, 92. 397, 875
facias 275, 547
faciat 31, 617. 47, 187. 53, 356. 83, 204. 182, 572. 238, 441. 297, 357. 302, 517. 408, 148. 417, 384. 421, 488
facibus 26, 493. 183, 614. 297, 550
facibusque 179, 480
facicbant 248, 734. 287, 87
faciem 12, 160. 22, 412. 31, 602. 59, 523. 73, 850. 109, 126. 112, 219. 113, 231. 119, 395. 179, 491. 214, 696. 222, 23, & *alibi*
facienda 101, 702. 190, 38. 208, 485
faciendæ 162, 31
faciendis 266, 307
faciendo 379, 374
faciendus 186, 701. 469, 761
facientes 6, 56
facientia 164, 153
facientibus 77, 77. 335, 650
facies, *verb.* 273, 491. 471, 819
facies, *nom.* 39, 13. 65, 601, 675. 115, 290. 126, 593. 156, 568. 164, 74. 169, 182. 178, 458. 185, 674. 234, 322. 267, 327. 280, 711. & *alibi*
faciesque, *nom.* 118, 374. 143, 235. 215, 716
facietque 270, 416
facilè 429, 697
faciles 282, 755. 396, 831
facimus 16, 242. 122, 471. 136, 14. 181, 539, 561. 183, 623. 224, 85, 90. 260, 150. 300, 448. 301, 471. 376, 310. 456, 469. 470, 802
facio 266, 302
facioque 239, 483
facis 99, 641. 136, 13. 219, 820, 824. 372, 210. 393, 741
facit 25, 469, 470. 28, 547. 71, 798, 805. 109, 132. 112, 205. 164, 76. 165, 102. 171, 256. 197, 244. 201, 340. 214, 696. 231, 257, & *alibi*.
facite 381, 447. 450, 731. 442, 140
facitis 99, 632. 201, 346. 372, 225
facitote 268, 377, 378
faciunt 81, 154. 413, 268. 449, 316. 461, 605
facta, *partic.* 41, 51. 45, 157. 49, 237. 59, 521. 62, 589. 73, 856. 122, 477. 125, 557. 169, 192. 180, 537. 187, 712. 309, 735. 315, 109 337, 729. 438, 47
facta 58, 485. 405, 80
facta, *nom.* 85, 248. 147, 320. 181, 545, 563. 206, 449. 238, 439. 248, 726. 349, 233. 360, 575. 364, 13. 372, 211. 429, 697. 431, 745
factaque 147, 317. 201, 358. 230, 240. 384, 537
factæ 125, 561
factas 162, 17. 145, 264. 460, 573
facti *partic.* 178, 434. 182, 574
facti, *nom.* 132, 757. 167, 146. 217, 758. 225, 96. 240, 503. 241, 530. 280, 706.

706. 296, 303
factique 262, 206
factis 29, 566. 180, 533. 268, 368. 347, 173. 407, 108. 461, 592. 467, 733
factisque 323, 323. 430, 714
facto, *nom.* 12, 264. 66, 693. 75, 5. 100, 654. 111, 173. 170, 210. 173, 316. 204, 402. 270, 408. 356, 472. 404, 36
facto, *particip.* 30, 575. 52, 314. 215, 731
factorum 249, 772
factos 312, 28
factum, *particip.* 414, 313
factum, *nom.* 99, 629. 132, 747. 155, 525. 243, 578. 244, 611. 264, 255. 296, 302. 376, 314. 430, 740
facturus 76, 26
factus 88, 326. 129, 657. 203, 379. 226, 146. 320, 235
facunde 347, 178
facundia 160, 677. 208, 505. 366, 137. 379, 382
facundis 369, 127
facundum 179, 469
facundus 367, 92
fagineus 245, 653
fago 246, 669
fagus 288, 92
falcata 101, 681
falcato 35, 717. 131, 727
falcatus 319, 229
falce 394, 766. 426, 628. 427, 640, 649
falciferæ 399, 930
falcis 197, 227. 269, 383
fallaces 99, 638
fallacia 227, 168. 370, 164
fallacibus 456, 476
fallacior 395, 799
fallacis 75, 1. 391, 712
fallare 314, 84
fallat 86, 271. 109, 128
fallax 22, 391. 200, 326. 327, 430
falle 280, 696
fallebat 34, 698
fallente 163, 60
fallere 108, 85. 111, 177. 146, 309. 153, 480. 248, 721. 258, 120. 382, 462
falleret 34, 696. 280, 809
falli 219, 837
fallique 295, 287
fallis 92, 454. 166, 117
fallit 93, 463. 164, 66. 408, 121. 462, 623
fallitque 108, 94. 302, 519
fallite 456, 474
fallitis 100, 655
fallitur 272, 459
fallor 31, 607. 388, 641
fallunt 26, 491. 243, 577. 245, 651. 416, 357
falſa 73, 871. 134, 787. 140, 147. 212, 615. 225, 123. 259, 138. 295, 292. 299, 427
falſâ 40, 37. 167, 125
falſæ 63, 631. 335, 662
falſam 14, 212. 356, 473
falſamque 460, 566
falſaque 119, 404. 385, 559
falſi 36, 754. 85, 250. 202, 360. 285, 19. 416, 358
falſique 442, 155
falſis 319, 206
falſiſque 181, 569
falſò 376, 308
falſoque 147, 319
falſum 139, 11. 119, 297. 257, 75
falſus 255, 24
fama 51, 268. 116, 305. 144, 256. 145, 262. 157, 580. 162, 30. 172, 267. 231, 267. 259, 137. 266, 316. 278, 665. 286, 45. *et alibi.*
fama 88, 339. 96, 546. 259, 141. 343, 86. 439, 58. 475, 858
famaque 285, 28
famæ 194, 146. 209, 542. 275, 555. 430, 732
famam 94, 512. 24, 445
famamque 255, 14
fame 141, 165. 250, 784. 252, 843
fimeque 325, 369. 366, 52
famem 316, 129. 325, 371. 411, 216. 451, 555
fames 251, 814. 252, 845. 442, 138
famulæ 113, 223. 412, 260
famularia 461, 597
famulis 113, 220
famulaſque 104, 5. 106, 35
famuli 101, 694. 418, 418. 430, 741
famulis 96, 562. 275, 567. 414, 311
famulos 84, 229. 218, 806
famuloſque 184, 649. 249, 752
famulumque 97, 574
famulus 231, 272. 318, 183
fare 133, 770
farris 140, 131
fas 41, 57. 64, 645. 69, 767. 120, 428. 151, 417. 184, 649. 274, 509. 269, 385. 281, 747. 474, 867
faſque 182, 585. 275, 551
faſſaque 223, 53
faſſoque 371, 189
faſſura 416, 353
faſſuræ 275, 561
faſſus 72, 836
faſtigia 21, 373. 39, 3
faſtigiaque 464, 672
faſtus 431, 762
fata 63, 617. 64, 648. 65, 657. 82, 176. 96, 548. 125, 570. 146, 298. 155, 534. 159, 635. 181, 570. 184, 639, 642. 201, 346. *et alibi plur.*
fatale 142, 182. 239, 479. 270, 411. 379, 381
fatalem 460, 554
fatali 88, 316. 224, 85. 292, 203
fatalia 238, 453. 438, 54
fatali 461, 602
fataliter 343, 67
fateamur 274, 518
fatebar 212, 632. 216, 748
fatebere 430, 723
fatebitur 274, 515
fatebor 174, 356. 190, 33. 408, 124. 435, 844
fatemur 108, 76. 239, 492. 469, 773
fatendo 354, 407
fatentem 102, 718
fatentis 275, 560
fatentur 55, 389. 132, 737
fateor 226, 127. 268, 362 306, 643. 364, 16. 371, 189. 419, 440
faterer 215, 728
fateri 96, 558. 130, 685. 256, 53. 274, 513. 275, 544. 299, 420. 359, 544
fatetur 277, 637. 294, 255. 329, 492. 364, 27. 473, 850
fati 219, 828. 268, 359. 442, 152
faticano 270, 417
faticinaſque 455, 436
fatidicamque 19, 321
fatidicus 89, 348
fatifero 171, 251
fatiferum 357, 492
fatigant 153, 485
fatigat 30, 573. 246, 686. 251, 825
fatigatum 231, 260
fatis 16, 256. 20, 358. 65, 655. 161, 5. 271, 429, 430. 309, 724. 366, 54. 379, 379. 460, 557
fatiſque 374, 260
fato 47, 189. 52, 305. 138, 65
fatorum 45, 156. 64, 639. 230, 241. 267, 336
fatum 113, 249. 165, 90. 237, 412. 269, 394. 471, 807
fatur 214, 694. 409, 167
fatus 345, 122. 425, 596. 473, 843
fauce 430, 738
fauces 51, 282. 154, 355. 196, 203. 250, 802. 257, 79. 298, 378. 345, 142. 358, 509
faucesque 251, 819
faucibus 402, 1. 449, 520
faveant 131, 702. 265, 781
faveas 68, 747. 98, 613. 174, 327, 528
faveat 377, 334
faveatque 474, 870
favent 141, 153. 451, 367
faventibus 438, 49
faventum 206, 451
favet 90, 388. 215, 726. 231, 252
favete 464, 677
favilla 387, 604
favillâ 173, 325. 192, 80. 246, 667. 390, 697. 424, 575
favillæ 51, 284
favillam 48, 231
Fauni 176, 392
Faunique 13, 193
Faunigenæque 419, 449
Faunine 174, 329
Fauno 393, 750
Favoni 278, 660
favorque 307, 656.
favore 264, 246. 271, 425
favorem 429, 706
fauſto 283, 784
fautrix 78, 101
favus 246, 677
fax 284, 6
faxo 86, 271. 360, 594
fecerat 53, 345. 77, 50. 89, 362. 97, 578. 124, 528. 342, 64. 357, 498. 373, 229. 404, 54. 447, 284
fecêre 119, 419. 124, 548. 172, 268. 181, 566. 314, 70. 412, 256 427, 638
fecerit 59, 514. 341, 26. 400, 941
feci 274, 540. 276, 585. 370, 160. 372, 206
fecimus 360, 140. 440, 96
feciſſe 88, 337. 118, 381. 147, 322. 373, 236
feciſſem 276, 607. 378, 346
feciſſent 236, 376. 341, 9
feciſſes 181, 540
feciſti 139, 94
fecit 8, 78. 27, 520. 44, 123. 59, 507, 524. 84, 232. 86, 277. 93, 466. 100, 670. 107, 59. 112, 208. 114, 258. 115, 292. *& alibi plur.*
fecitque 425, 607
fefellerat 303, 528. 394, 771
fefellimus 343, 218
fele 147, 330
felicem 299, 422. 348, 217. 384, 520
felices 295, 299. 297, 329. 421, 480
feliceſque 145, 267
felici 172, 285. 437, 13
felicia 133, 761. 212, 620. 223, 37. 240, 519. 258, 92. 426, 627
felicibus 392, 719
felicior 306, 633. 408, 142. 427, 642
feliciſque 71, 809
feliciſſima 168, 155
feliciter 213, 659. 221, 4. 294, 247. 334, 643
felix 80, 132. 95, 517. 116, 323. 169, 193. 185, 681. 191, 60. 208, 511. 215, 703. 218, 799. *bis.* 223, 36, 51. *& alibi.*
felixque 169, 193
felle 70, 777
femorum 404, 64
femur 140, 143. 236, 371. 314, 81
feneſtris 431, 752
ter 21, 380. 28, 545. 66, 700. 102, 719. 158, 618. 382, 774. 389, 669. 438, 40
fera, *adject.* 16, 241. 85, 248. 100, 669. 120, 438. 135, 4. 143, 216. 190, 31. 196, 212. 257, 85. 322, 298. 354, 418. 399, 917. 417, 391. 448, 299
fera, *subſt.* 91, 410. 131, 708. 213. 218, 787. 333, 600. 334, 639
feracis 204, 416
feræ, *adj.* 12. 150. 313, 37
feræ, *ſubſt.* 25, 458 109, 106. 123, 515. 131, 719. 449, 83
ferali 452, 374
ferain *ſubſt.* 217, 770. 219, 846
feram *verb.* 356, 470. 400, 950
feramus 325, 378
ferant 45, 134. 372, 214
ferantur 370, 156
ferar 41, 69. 191, 61, 67. 408, 152
ferarum 14, 216. 25, 475. 30, 593. 47, 194. 56, 442. 80, 143, 148. 119, 404. 203, 387. 303, 549. 308, 705. 311, 1. 312, 21. *& alibi.*
ferarumque 134, 780
feras, *ſubſt.* 7, 75. 58, 498. 303, 545. 415, 339. 443, 168
feras, *verb.* 41, 45
feraſque 40, 15. 195, 185
ferat 52, 305. 107. 52. 127, 609. 182, 579. 281, 735. 296, 309, 310. 326, 399
feratis 271, 432
feratur 141, 167
ferax 19, 314. 177, 417. 207, 470
ferè 58, 497. 101, 708. 218, 809. 291, 174. 360, 584
ferebam 265, 287. 307, 649
ferebant 82, 176. 352, 332. 358, 523
ferebat 9, 109. 40, 22. 101, 687. 107, 61. 179, 470. 208, 493. 238, 445. 267, 539.

339. 332, 577. 347, 197, 200
feremur 328, 443
feremus 232, 279. 327, 442
ferendâ 429, 707
ferendæ 306, 628
ferendam 130, 696
ferendis 394, 783
ferendo 279, 683. 368, 118. 453, 403
ferendum 359, 555
ferens 123, 522. 158, 621. 243, 594. 321, 272. 408, 120
ferentem 359, 565
ferentes 422, 527. 426, 627
ferenti 345, 136
feres 57, 474. 142, 191. 236, 387. 319, 207. 322, 287. 350, 265. 417, 383
feret 240, 494. 368, 108. 451, 355. 471, 820. 472, 833
feretro 431, 747
feretrumque 94, 508
feretur 364, 20
feri 181, 549. 235, 335. 236, 382. 330, 511
feriam 88, 330
feriendus 102, 715
feriens 126, 590
feriente 218, 809. 258, 93
ferinæ 214, 680. 219, 813
ferinas 456, 457
ferinis 311, 4
ferinos 59, 523. 198, 270
ferioque 157, 595
ferire 125, 554. 164, 75
feris, *subſt.* 58, 493. 209, 537. 443, 167
feris, *adj.* 327, 436
ferisne 16, 249
ferit 79, 119. 142, 204. 184, 641. 298, 386. 336, 682. 353, 389 357, 479
feritasque 394, 768
feritate 14, 198. 243, 601
feritatis 15, 239. 87, 304. 226, 137
feriunt 163, 58
feriuntque 205, 428
fero *verb.* 51, 287. 159, 655. 280, 699
fero *adj.* 83, 213. 109, 113. 148, 353 181, 557. 256, 65
feroces 329, 490. 387, 612. 458, 515
ferox 364, 11. 419, 450
ferocia 276. 579
feroque 93, 464
feror 243, 582. 273, 508. 296, 320. 443, 176
feros 348, 211. 376, 317. 377, 343. 394, 767
ferox 36, 758. 77, 68. 113, 237. 123, 519. 136, 35. 139, 119. 145, 277. 186, 698 233, 306. 235, 369. *et alibi.*
feroxque 233, 312
ferrataque 352, 323
ferre 33, 669. 49, 232. 136, 28. 158, 620. 212, 637. 214, 678. 223, 38. 242, 551. 263, 233. 268, 360. *et alibi.*
ferrea 230, 247. 384, 516. 430, 721. 470, 781
ferrem 215, 634 382, 460
ferret 308, 682. 414, 317
ferreus 330, 508
ferri *ſubſt.* 343, 84. 346, 170
ferri, *verb.* 390, 696
ferro 10, 127. 63, 606. 77, 53, 67. 78, 84. 110, 163. 143, 226. 160, 659. 171, 251. 172, 271. 183, 612, 617. 184, 643 185, 666. *et alibi.*
ferroque 10, 141 230, 245
ferrove 328, 217
ferrugine 71, 198. 150, 404. 470, 789
ferrum 10, 141. 77, 71. 78, 90. 109, 119. 131, 720. 132, 734. 140, 132. 171, 236. 183, 612. 190, 33. 200, 315. 235, 353. *et alibi.*
ferrumque 80, 148. 96, 550. 101, 698. 137, 39. 346, 167. 367, 91. 382, 455. 455, 441
fert 3, 1. 37, 775. 40, 21. 73, 873. *et alibi.*
fertque 195, 184. 423, 548. 453, 405
ferte 398, 880
fertilis 150, 642 173, 317. 176, 396
fertilitas 153, 481
fertilitatis 51, 285
fertis 373, 227. 441, 117
fertur 46, 184. 52, 320. 58, 484. 78, 90. 88, 334. 113, 245. 128, 623. 150, 405. 181, 561. 205, 430. 206, 446. 222, 15, *et alibi.*
ferturque 289, 127
fervebat 62, 602
fervens 97, 571. 239, 466
ferventes 404, 48
ferventeſque 48, 229
ferventi 109, 120
ferventia 150, 406
ferventibus 15, 228. 245, 650
fervet 210, 560. 331, 549
fervidus 421, 485
ferulâ 106, 26
ferum 164, 77. 237, 422. 261, 178. 326, 396
ferumque 202, 373. 440, 85
ferunt 11, 152. 12, 158. 53, 231. 90, 399. 114, 266. 123, 499. *et alibi.*
feruntque 357, 495
feruntur 46, 164. 47, 207. 57, 452. 84, 227. 95, 530. 122, 486. 180, 513. 211, 606. 294, 240. 297, 331. 362, 621. 446, 241. 470, 792, 800
fervore 445, 209
ferus 13, 185. 158, 604. 226, 124. 236, 400. 239, 465. 313, 56. 381, 444. 394, 780. 397, 873
feſſa 81, 163. 112, 215. 152, 446. 158, 618. 174, 340. 224, 83. 266, 295. 301, 480. 334, 625
feſſam 56, 422. 331, 531. 418, 426
feſſamque 458, 527
feſſas 30, 582
feſſi 462, 628
feſſis 180, 519. 325, 393
feſſos 128, 634. 147, 323. 271, 439. 324, 352. 427, 648
feſſum 94, 502
feſſus 289, 128. 321, 274. 394, 777
feſſuſque 194, 163. 366, 66
feſta 106, 33. 295, 270. 300, 431. 346, 150
feſtâ 70, 795. 305, 598
feſtaque 348, 214
feſtas 243, 581. 249, 746
feſtinant 163, 59

feſtinat

feſtinat 332, 575
feſtinus 324, 347
feſtis 79, 111. 295, 277
feſtiſque 95, 528. 432, 774
feſto 245, 657
feſtum 104, 4. 118, 390. 315, 95
feſtumque 139, 113
fiant 282, 752
fias 304, 579
fiat 132, 752. 282, 759. 299, 416. 377, 332
fibra 211, 600
fibras 176, 391. 427, 633. 452, 136
fibris 320, 248. 388, 637. 461, 580
fibula 55, 412. 417, 394
ficta 37, 771. 393, 734. 431, 759
ficta 200, 308. 256, 55
fictæ 400, 935
fictumque 144, 246
ficti 219, 829. 282, 768. 342, 57
fictilibus 246, 668
fictis 364, 9
ficto 282, 766. 365, 37
fictos 181, 565
fictum 255, 25
fictumque 366, 59
fida 68, 745. 264, 249. 376, 319. 393, 748
fidæ 154, 491. 220, 848
fidas 298, 382
fide, *adj.* 72, 837
fide, *ſubſt.* 79, 106. 119, 394. 180, 506. 216, 737. 219, 829. 283, 791. 259, 545
fidelem 376, 319
fideli 392, 722
fidelius 21[illegible], 563
fidem 88, 341. 179, 498. 181, 566. 190, 46. 194, 166. 200, 323. 215, 721. 219, 833. 287, 81. 298, 395. *& alibi.*
fidemque 137, 44. 141, 151. 280, 705. 352, 365
fidenſque 236, 370
fideque 213, 648. 389, 651
fidere 210, 545
fides 95, 527. 256, 55. 268, 371. 296, 302. 414, 297. 451, 364
fideſque 10, 129. 279, 671
fidibuſque 169, 178
fidis 259, 125
fidiſſima 29, 562. 77, 68. 195, 192. 326, 415. 332, 585
fidiſſime 115, 281. 275, 568
fido 90, 379
fiducia 20, 356. 68, 731. 86, 270. 130, 687. 146, 309. 200, 309. 222, 10. 224, 88. 237, 434. 258, 120. 281, 720. 327, 430. 362, 625. 403, 32
fidum 366, 63
fidumque 405, 83. 412, 251
fierent 162, 18
fieres 95, 518
fieret 107, 66. 280, 712
fieretque 57, 472
fieri 53, 352. 58, 481. 86, 270. 111, 188. 114, 272. 263, 221. 265, 250. 290, 139. 348, 207. 398, 885. 452, 388
fies 64, 647
fiet 200, 311. 428, 680
figat 25, 463
figens 110, 141
figentem 382, 456
figere 137, 55. 160, 659
figis 112, 196. 351, 299
figit 76, 25. 131, 717. 139, 116. 257, 84. 385, 541. 417, 392
figitque 78, 84
figitur 18, 297. 350, 268
figura 66, 658. 106, 46. 413, 286. 431, 770
figuræ 287, 69. 293, 234. 334, 634
figuram 28, 547. 57, 474. 90, 399. 119, 409. 215, 722. 227, 169. 317, 175. 389, 671. 452, 374
figuras 8, 88. 23, 436. 244, 615. 248, 730. 320, 253. 359, 556. 427, 652. 443, 172. 446, 253. 449, 308
figuris 143, 211. 147, 326, 320, 241. 443, 169
fila 64, 654. 107, 54. 119, 396. 139, 118. 162, 34. 285, 31. 287, 89
filia 26, 481. 64, 636. 72, 844. 106, 47. 112, 210, 211. 149, 376. 152, 438. 155, 522. *bis.* 163, 39. 175, 366. 222, 17. 252, 847. *& alibi.*
filis 164, 68. 182, 577. 451, 372
filius 11, 148. 25, 463. 370, 155. 388, 647
filo 227, 173
filum 106, 36
findi 458, 510
findit 129, 667
findunt 45, 159
fine 44, 131. 55, 387. 58, 502. 90, 368. 117, 334. 199, 306. 339, 792. 351, 316. 377, 330. 379, 373. 393, 755
finemque 36, 733. 210, 565. 224, 68. 244, 618. 421, 484, 503
fineque 403, 24
fines 125, 568. 297, 341
fingam 68, 745
fingant 334, 628
finge 42, 73. 225, 114. 273, 505
fingebam 411, 213
fingens 316, 118
fingere 400, 935
fingetur 428, 685
fingi 366, 67
fingit 179, 492
fingite 170, 197
finiat 36, 735. 475, 874
finibus 123, 648. 174, 340. 439, 59
finierat 29, 566. 43, 103. 160, 662. 287, 79. 368, 123
finire 33, 661. 450, 345
finis 118, 389. 164, 82. 277, 632. 301, 471
finita 253, 880. 383, 506, 507. 468, 747
finitâ 28, 548. 85, 251
finitimi 176, 417. 225, 117
finito 412, 246
finitque 453, 400
finitur 317, 152
finivit 211, 591
finxit 8, 83. 116, 319. 458, 502
firma 55, 403
firmâ 432, 780
firmamina 301, 491
firmas 281, 744
firmat 88, 333. 90, 368. 101, 689. 300, 430
firmatque 35, 715
firmiſſimus 206, 457
firmo 445, 223
fila 472, 827

fiſ 126, 584
fiſa 222, 512
fiſſ pe 47, 211
fiſſam 131, 718
fiſſo 107, 65
fiſtula 34, 688. 66, 682, 683. 100, 122. 228, 192. 394, 784
ſit 15, 237. 17, 269. 36, 740. 41, 66. 54, 377. 65, 673. *et alibi plur.*
ſitque 36, 739. 167, 142. 398, 889. 444, 185. 445, 207
ſiunt 129, 660. 308, 700. 314, 82. 423, 554. 446, 244
ſiuntque 193, 124. 338, 744
ſixa 78, 92. 140, 124. 141, 173. 173, 311. 192, 87. 236, 382. 262, 206
ſixerat 309, 712
ſixit 25, 472. 289, 131. 352, 331. 355, 421. 356, 451
ſixo 8, 91. 305, 601. 356, 458
ſixum 77, 66. 237, 413
ſixumque 77, 69
ſixurus 58, 504. 415, 343
ſixus 170, 227. 252, 858. 352, 335
ſlabat 213, 664
ſlageilis 128, 367
ſlagrans 435, 847
ſlagrant 117, 347
ſlagrantem 238, 456. 350, 271
ſlagrantemque 204, 395
ſlagrantes 198, 258
ſlagrat 178, 460
ſlagratque 43, 104
ſlamina 7, 59. 17, 263. 28, 528. 371, 184
ſlamine 73, 875. 212, 629. 333, 600. 335, 664
ſlamma 235, 310. 252, 846. 263, 233. 264, 241. 295, 279. 455, 441
ſlammâ 15, 230. 52, 325. 194, 160. 440, 78
ſlammaque 416, 351
ſlamme 44, 133. 213, 808. 261, 172. 264, 262. 273, 528. 422, 552. 431, 352
ſlammæque 87, 306. 210, 554
ſlammam 50, 374. 450, 343
ſlammamque 148, 353. 357, 551
ſlammas 16, 255. 26, 495. 71, 811. 91, 464. 178, 466 189, 17. 196, 210. 264, 249. 281, 724. 291, 173 351, 295. 420, 467. 469, 778
ſlammaque 39, 2. 223, 53
ſlammifera 152, 442. 432, 796
ſlammiferis 45, 155
ſlammiferumque 473, 849
ſlammis 47, 210. 51, 299. 54, 380. 57, 454. 63, 629. 168, 164. 183, 615. 238, 462. 364, 7. 388, 636. 403, 25
ſlatibus 209, 532
ſlatuque 380, 418. 411, 226
ſlava 166, 118 167, 130
ſlavâ 419, 448
ſlavaque 9, 112
ſlavæ 63, 749. 93, 487. 231, 275
ſlavam 229, 178. 280, 714
ſlaventi 406, 97
ſlaventibus 246, 670. 279, 688
ſlaveſcere 156, 560. 187, 718
ſlaveſcit 256, 36
ſlaveſcunt 247, 701
ſlavum 317, 156
ſlavus 98, 617
ſlavuſque 49, 245
ſlebam 100, 636
ſlebant 21, 367. 286, 41
ſlebat 322, 289. 434, 829
ſlebile 209, 518. 313, 52, 53. 387, 620
ſlebilis 431, 748
ſlectant 58, 482
ſlectat 46, 169. 286, 51
ſlectentem 25, 455. 137, 56
ſlectere 116, 303 143, 232. 270, 608
ſlecti 100, 672. 172, 308. 327, 439. 429, 697
ſlectique 22, 409
ſlectimur 71, 821
ſlectit 170, 225. 228, 194. 464, 886
ſlectitque 465, 689
ſlectitur 21, 378. 67, 718. 295, 286. 326, 400
ſlectu 255, 781
ſlectunt 21, 372
ſlemus 259, 144
ſlenda 420, 474
ſlendo 203, 380
ſlendoque 252, 142
ſlens 382, 475
ſlentem 414, 305
ſlentemque 152, 459
ſlentes 210, 578. 414, 305
ſlenti 100, 652. 455, 437. 457, 492
ſlentibus 220, 868. 341, 31
ſlere 120, 426. 182, 585. 214, 696. 297, 362. 298, 387. 390, 689. 418, 420
ſlerunt 176, 194
ſleſſe 176, 404
ſlet 173, 310. 185, 665. 269, 396. 302, 500. 445, 232
ſletque 445, 229
ſletibus 30, 584. 327, 419
ſletu 130, 674. 335, 657
ſletumque 110, 140. 183, 610
ſlevit 232, 291
ſlexus 53, 340. 130, 693. 289, 130. 335, 672. 434, 835
ſlexerunt 313, 46
ſlexit 405, 68
ſlexſe 247, 636
ſlexerat 211, 584. 300, 447
ſlexi *partic.* 6, 98
ſlexi, *verb.* 252, 865
ſlexipedes 288, 99
ſlexo 181, 552
ſlexiſque 47, 196
ſlexit 82, 188. 286, 57. 293, 236. 309, 720. 328, 450
ſlexo 200, 313
ſlexos 256, 64
ſlexum 227, 160
ſlexumque 62, 603. 117, 340
ſlexus 152, 430
ſlore 257, 87. 267, 344
ſlorebat 267, 341
ſlorem 94, 509. 196, 216. 271, 435. 292, 208. 309, 728. 379, 395. 413, 291. 440, 80
ſlorent 333, 605. 444, 204
ſlorente 46, 27
ſlorentemque 207, 464

florentia 70, 791. 431, 764
florentis 215, 702. 383, 484
flores 9, 108. 73, 861. 115, 283. 116, 315. 150, 390, 399. 267, 343
floreſque 198, 265. 199, 284. 296, 309
floribus 145, 266. 465, 688
floridior 393, 790
florilegæ 451, 366
florumque 444, 204
flos 114, 269. 202, 212. 293, 216. 309, 735
floſque 292, 206
fluctibus 10, 134. 124, 526. 319, 210. 329, 481, 497. 330, 700. 337, 721. 420, 476. 448, 287
fluctu 330, 507
fluctus 18, 310. 131, 728. 156, 558. 256, 40. 320, 256. 329, 488. 330, 525, 529. 331, 538. 332, 564, 566, 568. 335, 666. 393, 744 401, 604
fluctuſque 20, 334
fluctuſve 410, 185
fluen.. 201, 343. 315, 117
fluentem 255, 18
fluentia 256, 57
fluentibus 126, 582
fluere 335, 656
fluidoque 132, 482
fluidos 409, 168. 445, 231
fluidove 451, 362
fluit 17, 266. 50, 251. 232, 288. 261, 173. 350, 270. 355, 436. 447, 280. 450, 329
fluitantia 323, 470
fluitare 316, 126
fluitque 227, 163
flumen 248, 737. 443, 180. 449, 313
flumina 9, 111. 13, 188. 18, 285. 20, 334, 344. 23, 423. 28, 545. 30, 577. 49, 241. 54, 380. 55, 407. 60, 539. *& alibi.*
fluminaque 5, 39. 40, 16
flumine 50, 256. 89, 342. 195, 183. 354, 413
fluminea 460, 565
fluminea 50, 253
flumineis 425, 509
fluminibus 17, 280. 400, 953
fluminis 31, 603. 64, 657. 157, 570. 316, 139. 398, 889. 426, 615. 438, 54
fluviali 339, 773
fluvius 210, 568
flavius 209, 535
fluviumque 258, 11
fluunt 54, 364. 237, 402. 443, 178
fluxerat 83, 203
fluxit 344, 112. 352, 325
foci 226, 671
focus 325, 393
fodiebant 312, 23
fodientibus 331, 535
fodit 200, 315
fœcunda 57, 472. 257, 70. 333, 605. 383, 505
fœcundaque 23, 419. 229, 222
fœcundam 293, 220
fœcundior 33, 680
fœcundique 204, 417
fœcundis 416, 347
fœcundo 432, 791
fœcundum 251, 821
fœcundus 76, 31
fœda 12, 165. 210, 543
fœdabis 95, 523
fœdantem 220, 850
fœdaque 156, 549
fœdat 404, 601
fœdat 171, 238. 241, 529
fœdatque 385, 503. 410, 190
fœdera 69, 757. 190, 46. 208, 486, 487. 215, 715. 220, 857. 417, 380
fœdere 155, 532. 204, 403. 305, 509. 456, 460
fœdo 353, 366
fœdoque 296, 319
fœdus 297, 353. 328, 744
fœduſque 208, 503
fœmina 20, 351. 22, 413. 56, 434. 66, 751. 88, 326. 115, 280. 118, 378. 173, 314. 233, 305. 237, 433. 247, 704. 252, 868. *& alibi.*
fœminæ 95, 556. 106, 29. 185, 680. 294, 245. 389, 651
fœmineâ 415, 341
fœmineam 287, 80
fœmineis 236, 392. 372, 105
fœmineo 22, 413
fœminibus 309, 729
fœmineum 390, 693
fœminique 260, 151
fœmineus 178, 457
fœto 427, 645
fœtâ 395, 803
fœtibus 23, 433. 307, 665
fœto 193, 129
fœtu 166, 111
fœtum 164, 81. 184, 637. 226, 133
fœtura 396, 827
foliis 94, 510. 116, 314. 132, 742. 268, 369. 293, 215. 312, 9. 379, 398
folio 394, 789. 413, 269
folioque 292, 208
fons 81, 161. 91, 407. 156, 573
fontana 415, 327
fonte 116, 310. 146, 312. 157, 575. 432, 786. 433, 798. 449, 322
fontem 118, 388. 278, 663. 459, 550
fontemque 91, 414
fontes 5, 38. 51, 273. 57, 464. 118, 385. 152, 447. 196, 200. 209, 533. 390, 690. 447, 270. 466, 713
fonteique 49, 238. 55, 406
fonti 91, 427. 316, 140. 432, 791
fœtibus 17, 281. 48, 218. 70, 27. 82, 177. 96, 545. 210, 568. 400, 954
fontis 108, 98. 115, 287. 144, 256. 145, 263. 151, 425. 289, 122. 432, 788, 794
foramen 259, 129
foramina 342, 44. 355, 438
foramine 106, 30. 109, 123
forcipe 181, 556. 257, 78. 350, 277
fore 13, 196. 16, 250. 69, 758. 199, 639. *& alibi.*
forem 224, 72. 240, 502. 274, 563. 281, 734
foret 77, 62. 223, 46. 312, 15
fores, *subſt.* 29, 563. 43, 113. 69, 768. 71, 819. 101, 699. 121, 453. 122, 487. 152, 448. 247, 702. 266, 298. 310, 283, 782. 293, 224. 298, 384. 301, 457. 335,

333, 605. 430, 717. 453, 407
fores, *verb.* 57, 472
foret 5, 35. 7, 72. 11, 151. 20, 359, *& alibi plur.*
foribus 40, 18. 430, 735
foribusque 108, 85. 129, 651. 213, 647
forma 16, 248. 22, 405. 26, 489. 28, 530. 61, 572. 88, 331. 92, 455. 93, 476 111, 193. 118, 378. 185, 680. 190, 28. *& alibi.*
formâ 68, 726. 89, 354. 98, 607. 134, 704. 137, 49. 178, 452. 267, 330. 272, 451. 294, 240. 303, 529. 332, 301
formaque 70, 773. 335, 653
formæ 15, 237. 36, 743. 68, 731. 86, 270. 91, 416. 117, 346. 127, 604. 130, 676, 687. 157, 580. 208, 497. 237, 434. 280, 715. *& alibi.*
formæque 7, 73
formam 22, 402. 92, 439. 94, 503. 134, 783. 152, 457. 213, 642. 318, 203. 319, 209. 354, 394, 386, 405. 416, 373. 452, 381. *& alibi.*
formamque 163, 43. 252, 853. 292, 212. 294, 248. 303, 534
formârat 86, 288
formas 3, 1. 321, 261. 333, 613. 334, 626. 431, 765. 443, 170. 455, 455
formaſque 42, 78
formatæ 21, 364
formatum 91, 419
formatus 147, 328
formidabile 73, 857
formidabilis 46, 174
formidatis 456, 475
formidine 41, 66. 47, 200. 134, 802. 422, 518. 442, 153
formis 23, 416
formoſa 31, 612. 116, 319. 168, 167. 272, 461. 294, 266
formoſæ 157, 581
formoſi 92, 461
formoſior 192, 84. 216, 735. 272, 462. 302, 523
formoſis 305, 611
formoſiſſimus 105, 18. 302, 522
formoſius 214, 679
formoſos 116, 310
formoſus 73, 851, 859. 222, 26. 272, 475. 280, 712
fornace 48, 229. 192, 107
fornacibus 450, 340
foro 470, 796
fors 18, 297. 24, 453. 50, 257. 338, 751. 418, 425
forſitan 42, 76. 147, 133. 215, 704. 219, 816. *et alibi.*
forte, *adj.* 177, 427. 260, 150
fortè, *adv.* 16, 254. 26, 493. 66, 692. 67, 711. *et alibi plur.*
fortemque 370, 170
fortes 96, 547. 170, 221. 256, 46. 327, 431. 367, 4. 378, 360
forti 69, 754. 235, 341. 323, 319. 342, 64. 344, 98. 364, 23. 386, 597. 387, 616. 426, 619
fortia 129, 652. 328, 462. 360, 375. 370, 170. 386, 505. 390, 6 4
fortibus 25, 456. 115, 285. 210, 546. 220, 870. 237, 407. 242, 553. 303, 539. 319, 222. 450, 534
fortior 224, 76
fortis 84, 219. 110, 149. 191, 76. 350, 286. 368, 121. 377, 340. 382, 451. 383, 488
fortiſque 303, 543. 379, 383
fortiſſime 133, 769. 143, 221. 248, 728 375, 278
fortiſſimus 292, 207
fortiter 106, 27. 255, 28. 373, 237
fortûe 44, 127. 186, 708 263, 218
fortuna 125, 566 140, 140. 149, 368. 169, 195. 209, 518. 217, 762. 222, 12. 224, 73. 299, 400. 305, 603. 377, 334. 381, 435. 384, 525. 386, 573. 446, 161. 457, 493
fortunæ 45, 140. 89, 141
fortunæque 80, 149
fortunam 367, 90
fortunaque 214, 688. 297, 335
fortunata 116, 323. 440, 98
fortunatumque 71, 803
forum 120, 444
forumque 473, 841
foſſâ 198, 259
foſſæ 9, 97
foſſas 197, 245. 346, 149. 372, 212
fovebam 212, 633
fovendos 245, 654
foventque 241, 536
foveſque 219, 823
fovet 63, 617. 205, 427. 355, 424. 415, 333
fovi 459, 532
fovit 53, 539
fracta 355, 434. 458, 523, 527
fractaque 257, 483
fractæ 352, 340
fractarum 52, 317
fractis 137, 58
fractus 366, 52
fræna 44, 121. 47, 191. 52, 316. 171, 231, 234. 223, 37. 308, 704
frænabas 289, 125
frænataque 196, 220
frænato 320, 237
frænis 105, 24. 250, 795
frænisque 159, 643. 170, 228
fraga 9, 104
fragiles 288, 93
fragileſque 349, 243
fragilis 443, 169
fragmina 238, 460. 332, 561. 423, 563
fragor 17, 269. 329, 485
fragore 324, 365
fragorem 235, 340. 330, 507
fragoſis 133, 778
frangit 337, 730. 352, 343
frangitur 331, 551, 552. 332, 569
frangunt 240, 508
frater 17, 275. 51, 291. 116, 323. 191, 54. 272, 476. 273, 493, 503. 274, 509. 338, 758. 365, 31. 378, 359
fraterque 214, 669. 371, 191

fraterna 365, 31
fraternaque 238, 442
fraternæque 79, 128
fraterni 239, 488. 369, 149
fraternis 57, 454. 202, 367. 240, 505
fraterno 272, 458. 275, 557. 321, 268
fratre 84, 220. 144, 238
fratrem 134, 786. 137, 46. 155, 528. 238, 442. 272, 455, 460. 321, 273
fratremque 170, 51. 240, 520. 326, 410
fratres 79, 123. 139, 107. 176, 393. 186, 693. 194, 141. 236, 372. 238, 446. 239, 491. 240, 509. 269, 405. 361, 603. 369, 151. 372, 202. 383, 499. 423, 545
fratreſque 331, 542
fratri 94, 506. 144, 250. 172, 291. 272, 469. 275, 569. 322, 298. 389, 664
fratribus 79, 118. 214, 686. 335 646. 340, 3
fratrique 323, 329
fratris 51, 293. 272, 454. 277, 639. 297, 248. 360, 586
fratriſque 156, 564. 326, 410
fratrum 7, 60. 11, 445. 172, 289. 240, 506. 456, 460
fraudare 197, 250
fraudat 430, 715
fraudate 292, 396
fraude 61, 558. 365, 32. 441, 120. 457, 498. 469, 766
fraudem 100, 650. 190, 45. 440, 102
fraudes 95, 534
fraudeſque 10, 130
fraudo 213, 654
fraxineam 135, 9. 353, 369
fraxinus 140, 143. 214, 682. 288, 93. 345, 122. 352, 324
fregit 141, 172. 153, 478. 352, 340, 349. 355, 433
fremebant 270, 418
fremebundus 345, 128. 410, 188
frementem 263, 207
frementes 158, 627
frementi 16, 244
frementis 131, 719
fremidâ 135, 2
fremit 101, 704. 109, 136. 167, 146
fremitu 351, 316
fremunt 95, 528
frendens 238, 437
frequens 55, 409. 127, 620. 258, 106. 466, 715
frequentant 102, 732. 106, 37. 314, 89
frequentat 266, 323. 291, 169. 300, 436
frequentes 97, 581. 168, 159
frequento 101, 691
freta 5, 36. 51, 298. 125, 552. 134, 788. 165, 104. 178, 445. 186, 691. 191, 67. 196, 201. 206, 460. 226, 142. 343, 586. 367, 634. 316, 150. 328, 463. 338, 749. 448, 291. 458, 516
fretaque 329, 491
freti 319, 209
freto 135, 6. 225, 104. 429, 711. 469, 772
fretoque 421, 483
fretum 120, 440. 180, 512. 188, 1. 251, 534. 320, 258. 327, 435. 330, 517. 398, 904, 910. 403, 6. 419, 337. 423, 558. 447, 263. 465, 706
fretumque 337, 714. 342, 39
frigida 4, 19. 193, 136. 440, 349
frigidus 158, 632. 265, 290
frigora 6, 56. 48, 224. 150, 390
frigore 6, 51. 46, 174. 276, 581. 278, 661
frigoris 69, 763
frigus 63, 611. 219, 809. 250, 700. 289, 129. 326, 416. 431, 763
friguſque 71, 823
frondator 427, 649
fronde 20, 347. 61, 557. 96, 542. 132, 746. 219, 845. 258, 94. 268, 355. 312, 27. 315, 108
frondem 28, 550. 178, 457. 199, 280
frondente 249, 756
frondentis 232, 299
frondere 247, 714, 715
frondes 55, 407. 128, 637. 195, 178. 232, 289. 248, 759. 268, 355. 269, 384. 333, 615. 404, 37. 428, 664
frondeſque 278, 650
frondeſcere 119, 395
frondibus 90, 393. 100, 667. 150, 389. 168, 163. 183, 599. 288, 91. 313, 46. 377, 324. 390, 690. 397, 846. 411, 516. 444, 205
frondis 24, 449. 29, 565
frondoſus 237, 410
frons 156, 570. 293, 223
fronte 12, 173. 17, 267. 58, 476. 73, 857. 137, 38. 154, 488. 256, 45. 257, 86. 290, 138. 353, 387. 394, 770. 397, 851. 406, 95. 461, 596
frontem 76, 21. 84, 221. 100, 666. 176, 133. 256, 45. 289, 114
frontemque 124, 527
frontes 461, 608
fronti 51, 276. 80, 139. 279, 687. 351, 315. 353, 386. 441, 133
frontis 253, 884
fruatur 50, 585
fructum 312, 32
fructus 51, 285
fruentur 455, 448
fruetur 239. 486
fruge 250, 789. 452, 393
fruges 9, 109. 51, 288. 148, 342. 441, 234
frugiferas 159, 656
frugilegas 212, 624
frugis 316, 120
frugum 153, 475, 490. 166, 118. 231, 274. 300, 433. 441, 122
frui 26, 487. 281, 723
fruitur 70, 779
fruſtra 46, 172. 63, 619. 65, 676. 92, 432. 94, 500. 116, 333. 138, 91. 142, 152. 141, 175. 172, 295. *& paſſim alibi.*
fruſtraque 15, 233. 97, 565. 256, 39. 287, 73. 356, 458. 430, 741. 472, 827
frutex 247, 719

frutices 13, 122. 268, 381
fruticumque 117, 339
fudi 367, 86. 374, 256
fudit 63, 610, 626. 140, 141. 356, 409
fueram 274, 512. 400, 959
fueramque 61, 570
fuerant 65, 659. 229, 221. 243, 579. 347, 195. & *aliquoties alibi.*
fuerat 57, 469. 58, 504. 84, 228. 108. 172. 113, 235. 125. 551. & *paſſim alibi.*
fuêre 65, 666. 247, 711. 287, 75
fuerint 60, 451. 126, 603
fueris 95, 521
fuerit 115, 280. 125, 572. 130, 687. 166, 111. 213, 660. 216, 738. 279, 677. 347, 179
fueritque 374, 254
fuerunt 53, 253. 119, 396. 187, 716. 276, 585. 369, 151. 437, 18. 141, 110
fuga 28, 530. 180, 518. 339, 777. 358, 535. 363, 115. 410, 187
fugabitur 273, 501
fugacem 134, 785
fugaci 28, 541
fugacibus 24, 442. 303, 543
fugæ 28, 544. 147, 323. 158, 618. 308, 706. 321, 381. 323, 334. 351, 313. 397, 879
fugæque 293, 233
fugam 31, 600. 77, 47. 182, 572. 314, 77. 366, 69
fugant 17, 263. 211, 605. 221, 1
fugârant 188, 4
fugat 25, 469, 471. 304, 569
fugatis 45, 144
fugato 134, 238
fugaverat 464, 665
fugavi 364, 8
fuge 31, 597 304, 565. 351, 309. 412, 247
fugerat 235, 368. 439, 60
fugere 158, 605. 218, 796
fugêre 10, 129. 392, 718
fugerent 89, 765
fugeres 397, 860
fugiamus 162, 29
fugiant 347, 183
fugias 27, 515. 92, 456. 393, 797. 428, 672
fugiebant 145, 286
fugiebat 31, 597
fugiens 172, 295. 267, 347. 336, 695 405, 82
furiensque 90, 390
fugientem 70, 787. 292, 188. 329, 468. 376, 296. 398, 907
fugienti 355, 425
fugientia 259, 127
fugientibus 412, 238
fugientis 339, 775
fugio 61, 756. 117, 336. 158, 601
fugis 27, 515. 90, 384. 93, 477. 225, 108. 271, 446. 372, 223. 428, 668
fugisse 34, 701. 46, 176. 174, 337. 395, 808
fugit 15, 232. 25, 474. 27, 502. 526. 50, 254. 58, 492. 62, 594. 70, 786. 82, 198. 84, 228, 229. 90, 390. 108, 100, 101. 122, 488. 123, 521. 153, 460. 171, 232. 199, 290. 201, 351. 216, 749. 276, 579. 277, 632. 300, 448. 301, 476. 334, 624. 336, 668. 339, 771. 351, 301, 302. 352, 338. 367, 81. 400, 938. 404, 63
fugitque 301, 458
fugiunt 27, 506. 36, 739. 126, 602 220, 864. 313, 34. 444, 153
fugiuntque 210, 574
fui 13, 184. 154, 538. 157, 578. 158, 603. 308, 682. 383, 505
fuimus 359, 553
fuimuſve 445, 215
fuiſſe 434, 834. 448, 290
fuiſſem 306, 632. 421, 482
fuiſſes 20, 358. 60, 534. 194, 145
fuiſſet 72, 829. 134, 800. 153, 465. 168, 156. 274, 533. 295, 298. 336, 699
fuiſti 459, 543
fuiſtis 92, 443
fuit 4, 15. 5, 32. 12, 162. 14, 205, 215. 16, 241. 19, 314. 323, 22. 408, 410. 31, 623. 33, 659, *& alibi paſſim.*
fuitque 27, 517
fulgebant 289, 112
fulgentem 222, 27
fulgentia 181, 567
fulgentibus 390, 700
fulgentis 40, 17
fulget 25, 470. 67, 722
fulgore 212, 619. 334, 617
fulgorem 119, 398
fulgura 87, 300
fulgure 433, 817
fuliciſque 244, 625
fulmen 13, 197. 87, 301, 305. 232, 289. 303, 550. 397, 857
fulmina 16, 223. 30, 595. 41, 61. 51, 279. 52, 308. 290, 151, 158. 330, 523. 359, 60
fulmine 11, 155. 235, 555
fulmineis 330, 553
fulmineo 426, 618
fulmineos 325, 368
fulminibus 6, 56
fulminis 18, 305. 426, 618. 439, 69. 471, 811
fulſit 59, 109. 195, 110
fulva 214, 683. 343, 89
fulvaque 86, 273
fulvæ 256, 36. 308, 658
fulvas 330, 499
fulvis 73, 865. 156, 546. 186, 707. 226, 146. 292, 191. 303, 551. 324, 355. 358, 324
fulvo 9, 115. 307, 648. 350, 273. 415, 345. 417, 595
fulvos 88, 304
fulvum 315, 103. 339, 771
fumabant 295, 273
fumabat 137, 57
fumant 47, 209. 348, 215
fumante 432, 792
fumantes 406, 87
fumantia 52, 325. 380, 421. 416, 363
fumat 51, 295
fumavit 49, 242
fumi 387, 601
fumificiſque 193, 114
fumida 119, 405. 349, 259
fumo 49, 232. 284, 6. 320, 248
fumos 29, 571
funale 349, 247

functa 120, 435. 285, 14. 332, 559
functi 133, 765
functo 332, 585
functus 241, 547. 295, 273
funda 68, 728. 131, 710
fundâ 434, 425
fundæ 123, 518
fundamina 148, 361. 454, 433
fundamine 433, 808
fundatis 424, 583
fundebat 260, 160
fundere 335, 627. 376, 306
fundit 197, 248. 211, 594. 237, 417. 383, 490
fundunt 241, 540
fundunque 81, 172
funduntur 17, 269
fune 99, 628
funera 172, 282, 285. 181, 565. 211, 607. 239, 484. 331, 540. 384, 518. 431, 746
funere 177. 430. 210, 565
funereum 240, 512
funereus 300, 453
funeribus 211, 607. 384, 523. 390, 796
funeris 292, 199
funes 100, 679
funeſta 210, 575
funeſtâ 120, 432
funeſtaque 293, 216
funeſtas 332, 584
funeſti 43, 88. 77, 49
funeſto 325, 378
fungi 58, 480
fungis 203, 393
funibus 249, 775
funis 419, 445
funus 239, 484. 431, 751
furcâ 246, 647
furcas 247, 700
furens 102, 716. 236, 391
furentem 136, 13. 377, 322
furentibus 349, 231
fures 427, 640
furiale 123, 506
furiali 184, 657
furialiaque 182, 591
furialibus 164, 84. 239, 481. 312, 12
furibunda 225, 107. 277, 636. 407, 107
furibundus 123, 512. 397, 871
furiis 450, 327
furiiſque 182, 595
furioſaque 298, 370
furioſior 281, 736
furit 78, 93. 79, 122. 99, 623. 141, 170. 251, 828. 339, 791. 356, 478. 385, 547. 401, 967. 419, 451. 449, 321
furor 95, 531. 99, 640. 120, 429. 274, 540. 297, 355. 299, 397. 365, 43
furore 365, 36
furorem 189, 10. 429, 701
furores 64, 640. 276, 582. 276, 601
furoribus 120, 431
furoris 89, 350. 179, 480. 366, 58. 403, 16
furta 31, 606. 66, 696. 75, 7. 111, 174. 201, 359. 275, 557. 368, 111
furti 31, 623
furtique 111, 174
furtim 87, 313. 90, 371. 133 776. 338, 760. 413, 275
furtis 368, 104
furtiſque 365, 32
furtiva 116, 327
furto 85, 266
furtoque 66, 700
furtum 56, 423. 66, 687. 323, 313
furvis 155, 541
fuſca 145, 286
fuſco 113, 221. 320, 247. 350, 291
fuſile 316, 126
fuſos 404, 56
fuſum 162, 22
futura 16, 248. 65, 660. 88, 338. 286, 53. 356, 486. 368, 116
futuræ 82, 191
futuri 78, 104. 167, 137. 192, 96. 238, 465. 271, 423. 328, 457. 378, 363. 470, 782. 471, 815. 472, 834
futuris 308, 684
futuro 237, 409
futurorum 392, 722
futuros 460, 559
futurum 36, 735
futuris 282, 756

G.

Galatea 393, 738. 394, 789. 395, 798. 396, 839. 397, 863, 869. 398, 880, 898
Galanthida 266, 316
Galanthis 266, 306
galea 193, 121. 222, 26. 353, 375
galeæ 9, 99. 345, 141. 368, 105
galeam 164, 79
galeamque 345, 130
galeaque 96, 542. 356, 466
Gallicus 28, 533
Gange 105, 21. 137, 47
Gangetque 49, 249
Gangetica 184, 636
Ganymedes 338, 756
Ganymedis 290, 155
Gargaphie 81, 156
garrula 60, 547. 89, 360. 230, 237
garrulitas 160, 678
gaude 300, 442. 430, 721
gaudeat 307, 660
gaudebat 64, 634. 115, 295
gaudens 25, 476 252, 863
gaudent 132, 736, 748. 440, 87
gaudenti 316, 119
gaudere 157, 583. 230, 223. 361, 607. 441, 129
gauderet 242, 75
gaudet 15, 235. 45, 152. 56, 430. 73, 862. 85, 258. 259, 139. 295, 287. 331, 546. 425, 596. 473, 851
gaudete 283, 791. 286, 39. 341, 19
gaudetque 315, 106. 449, 323
gaudia 117, 350. 118, 368. 180, 514. 184, 653, 660. 206, 455. 209, 513. 218, 800. 230, 238. 237, 420. 272, 482. 323, 310. 347, 198. 350, 285. 382, 463
gaviſa 280, 708
gaviſus 345, 126
gelida 47, 200. 418, 427. 449, 310
gelidæ 442, 153
gelidæque 240, 496
gelidas 128, 625. 152, 433

gelidi 14, 217. 46, 171. 186, 711
gelidis 34, 689. 110, 141. 171, 277. 219, 815. 263, 220
gelido 108, 90. 133, 772. 260, 170. 320, 251
gelidoque 21, 376. 78, 110
gelidos 113, 247. 165, 88. 171, 249. 174, 347. 175, 374. 299, 423
gelidum 57, 455. 459, 550
gelidumque 101, 688. 158, 608
gemellam 272, 452
gemelliparæ 173, 315
gemellos 186, 712. 323, 316
gemina 123, 514. 170, 205. 286, 64
geminæ 101, 713. 357, 502
geminam 227, 169. 239, 472
geminaque 100, 663. 430, 775
geminas 76, 45. 133, 774. 163, 54. 229, 201. 467, 739
geminasque 262, 193
geminat 301. 471
geminata 66, 702. 384, 221. 464, 681
geminatis 48, 220
geminato 349, 257
geminaverat 157, 586
gemini 110, 161. 139, 107. 232, 301. 236, 372. 353, 449. 432, 798
geminique 63, 630
geminis 180, 538. 198, 260. 251, 818. 289, 116. 328, 463
gemino 61, 555. 166, 111. 247, 720. 257, 72. 293, 222. 403, 6. 462, 611
geminos 47, 195. 174, 336. 237, 400. 247, 720. 390, 697. 396, 834
geminum 91, 420. 167, 126
gemit 71, 807. 209, 544. 298, 394
gemitu 36, 732. 58, 486. 325, 395 366, 48
gemitum 260, 163. 305, 599. 309, 719
gemitumque 249, 758
gemitus 63, 621. 181, 565. 219, 843. 240, 513. 254, 1. 263, 207. 266, 297. 293, 215. 302, 509. 537, 709. 357, 487
gemituſque 141, 154
gemmi 242, 572. 73, 856. 275, 565
gemmæ 43, 109. 228, 180
gemmantia 85, 264
gemmas 294, 264
gemmata 289, 113
gemmis 35, 723. 317, 167
gemmiſque 300, 704
gemuère 10, 124
gemuit 78, 94. 290, 423
gemunt 241, 526. 383, 483
genæ 192, 78. 229, 210. 327, 418
genas 91, 422. 297, 362. 286, 46
gener 131, 701. 151, 415. 155, 526. 179, 496. 255, 19. 273, 488. 422, 511
generat 452, 376
generatus 437, 19
generi 33, 659. 51, 589. 167, 138. 179, 494. 469, 759
generique 433, 801
generis 16, 246. 21, 379. 36, 761. 85, 259. 128, 640. 225, 123. 227, 155. 285, 35. 384, 509. 469, 775. 471, 814
generiſque 31, 620
genero 11, 445. 137, 43
generoſa 252, 848. 395, 818
generoſaque 349, 234
generoſi 133, 765
generoſior 273, 490. 369, 148
generoſo 265, 780. 382, 475
generoſos 466, 710
generum 26, 481. 255, 12
genialia 399, 929
genialis 105, 14. 288, 95
genialiter 325, 95
genibus 36, 370. 84, 240. 266, 311. 386, 385
genibuſque 345, 140
genis 65, 656. 173, 305
genitalia 446, 239
genitam 31, 615
genitas 185, 666
genti 88, 317. 271, 431. 426, 617
genitis 170, 221
genitivaque 88, 331
genitor 26, 486. 27, 517. 40, 38, 40. 43, 105. 54, 380. 72, 836. 130, 691. 173, 322. 179, 483. 205, 435. 211, 590. 224, 70. 241, 528. 301, 465. 355, 440. 359, 549. 370, 155. 371, 186. 397, 854. 406, 91 433, 508. 474, 864
genitore 140, 145, 148. 318, 202. 321, 271. 322, 295. 323, 319. 409, 170
genitorem 459, 544
genitoris 187, 708
genitorque 268, 363. 474, 862
genitrice 141, 153
genitrici 382, 471
genitricis 87, 310. 112, 219. 207, 474
genitrix 36, 757. 112, 205. 118, 384. 154, 490. 169, 174. 183, 627. 187, 711. 203, 380. 225, 120. 238, 460. 267, 326. 297, 332. 370, 162. 423, 536. 425, 605. 469, 762
genitrixque 297, 348. 299, 401
genitum 43, 90. 142, 187
genitus 36, 748. 287, 89. 302, 522. 324, 346
gens 152, 407. 293, 232. 385, 565
gente 15, 226. 76, 35. 83, 208. 97, 576. 354, 400. 373, 244. 419, 450. 420, 463. 434, 832
gentem 410, 191. 460, 559
gentemque 457, 483
gentes 16, 249. 47, 215. 105, 16. 169, 177. 271, 441. 297, 331. 454, 421. 472, 829
genteſque 312, 299
gentibus 129, 668. 296, 305
gentis 112, 209. 162, 6. 289, 320. 358, 530. 365, 33. 426, 622. 436, 5. 460, 577. 463, 646
gentiſque 178, 460. 173, 323. 341, 7. 406, 92
genu 117, 340. 149, 383 174, 346. 228, 182. 256, 61. 266, 299. 303, 536. 352, 347
genua 46, 180. 301, 458. 324, 355
genualia 305, 593
genuère 116, 322. 296, 307
genuiſſe 293, 217. 221. 469, 758
genuit 24, 439. 61, 570. 146, 302. 267, 330. 295, 297. 379, 395
genus 13, 188. 14, 203. 17, 460. 21, 365. 23, 412. 46, 183. 80, 133. 89, 350. 103, 153 177, 427. 178, 459. 189, 27. 213, 636. 216, 750. 250, 783. 368, 504. 392, 698. 393, 740. 442, 139, 153. 452, 287
genuumque 250, 807
geras 130, 681
gerat 262, 206. 332, 576
geratis 150, 553
geritur 342, 62
gere 29, 565
gerebam 62, 585
gerebant 213, 655. 354, 418
gerebat 40, 28. 134, 782. 353, 380
gerens 83, 216. 109, 135. 141, 161. 393, 733. 414, 314. 427, 645
gerentes 212, 625
gerenti 344, 335
gerere 208, 489. 469, 773
geret 223, 44
geris 378, 363. 394, 773
gerit 40, 15. 151, 427. 152, 456. 170, 228. 223, 58. 277, 614. 333, 615. 364, 15. 568, 104
germana 18, 523. 183, 613. 239, 475. 268, 382
germanâ 349, 240
germanæ 274, 509
germanæque 182, 582
germanam 71, 803. 178, 444. 181, 564. 190, 51
germanamque 183, 598
germane 136, 13
germine 265, 780
gerunt 329, 491. 387, 613. 422, 529 424, 572
geruntur 88, 316. 329, 489
geſſerat 263, 230. 355, 413
geſſerat 134, 792
geſſerunt 364, 202
geſſit 152, 455. 359, 545
geſtæ 468, 748
geſtamina 368, 116. 443, 163
geſtanda 54, 366
geſtare 190, 33
geſtet 341, 411
geſtis 109, 130. 185, 164
geſta 125, 560. 142, 183. 182, 579
geſtum 368, 110
geſtumque 335, 673
geſtus 173, 308
gigantas 11, 152. 147, 319
gigantes 148, 346. 402, 1
giganteo 410, 184
gignis 166, 117
glaciali 46, 173. 276, 580
glaciali 40, 30. 250, 788
glacie 395, 795
gladi 205, 422
gladiis 224, 78
gladio 142, 185. 345, 130. 257, 483. 427, 651
gladios 21, 345. 200, 333. 224, 77
glande 411, 216
glandes 9, 106. 211, 586. 217, 782. 349, 759. 317, 159
glandibus 288, 94
glandiferam 352, 328
glans 434, 826
Glauci 197, 233
Glaucus 398, 906. 403, 9. 404, 38. 405, 68
gleba 315, 111
glebâque 428, 659
glebæ 79, 106
glebam 148, 341. 315, 111. 460, 554
glebas 114, 254. 153, 477. 170, 220. 312, 29
glebis 23, 425. 316, 145
glomerabat 162, 19
glomerari 263, 222
glomerata 411, 211
glomeratâ 446, 251
glomerataque 237, 401. 387, 604
glomeravit 5, 35
gloria 25, 465. 100, 654. 128, 639. 129, 649. 237, 427. 256, 55 303, 547. 323, 320. 350, 292. 358, 530. 361, 617. 307, 96. 408, 748
glorior 169, 176
gnati 297, 348
gnatis 194, 159
gnato 207, 482. 211, 590. 375, 288
Gnoſii 223, 40
Gnoſiacæque 226, 144
Gnoſiacas 207, 471
Gnoſiaci 223, 52
Gnoſiaco 278, 668
Gnoſius 83, 208
Gorgone 142, 202. 143, 209
Gorgoneas 133, 779
Gorgonei 127, 618
Gorgoneis 142, 196
Gorgoneum 134, 801
Gorgonis 130, 699. 142, 180
Gortyniaco 218, 783
graciles 18, 299. 111, 176
gracili 163, 54. 220, 140
gradere 37, 775
gradibus 211, 587. 324, 357. 464, 685
gradiens 394, 776
gradientis 317, 179
gradieris 42, 80
gradiſque 262, 205
Gradive 474, 863
Gradivus 434, 820
gradu 76, 36. 117, 338. 256, 43. 283, 786. 408, 143
gradumque 98, 609
gradus 21, 375. 53, 354. 107, 59. 195, 185. 223, 39. 247, 692, 713
Grecia 172, 199. 420, 474
Grata 437, 9
Gratâ 414, 325
Gratæ 361, 609
Graias 105, 16. 196, 214. 342, 64
Graii 380, 414
Graiorum 373, 241
Graios 380, 402
Graioſque 463, 645
Graium 409, 103
Graiumque 124, 538
gramen 18, 299. 32, 633. 91, 411. 153, 486. 197, 232. 427, 640
gramina 55, 407. 193, 137. 278, 655. 413, 266
gramine 72, 841. 112, 215. 440, 84. 199, 152. 400, 936
gramineo 81, 162
graminis 287, 87

gelidi 14, 217. 46, 171. 186, 711
gelidis 34, 689. 110, 141. 171, 277. 219, 815. 263, 220
gelido 108, 90. 133, 772. 260, 170. 320, 251
gelidoque 21, 376. 78, 110
gelidos 113, 247. 165, 88. 171, 249. 174, 347. 175, 374. 299, 423
gelidum 57, 485. 459. 550
gelidumque 101, 688. 158, 608
gemellam 272, 452
gemelliparæ 173, 315
gemellos 186, 712. 323, 316
gemina 123, 514. 170, 205. 286, 64
geminæ 101, 713. 357, 502
geminam 227, 169. 239, 472
geminaque 100, 663. 430, 775
geminas 76, 45. 133, 774. 163, 54. 229, 201. 467, 739
geminasque 262, 193
geminat 301. 471
geminata 66, 702. 384, 221. 464, 681
geminatis 48, 220
geminato 349, 257
geminaverat 157, 586
gemini 110, 161. 139, 107. 232, 301. 236, 372. 353, 449. 432, 798
geminique 63, 630
geminis 180, 538. 198, 260. 251, 818. 289, 116. 328, 463
gemino 61, 555. 166, 111. 247, 720. 257, 72. 293, 222. 403, 6. 462, 611
geminos 47, 195. 174, 336. 237, 400. 247, 720. 390, 697. 396, 834
geminum 91, 420. 167, 126
gemit 71, 807. 209, 544. 298, 394
gemitu 36, 732. 58, 486. 325, 395 366, 48
gemitum 260, 163. 305, 599. 309, 719
gemitumque 249, 758
gemitus 63, 621. 181, 565. 219, 843. 240, 513. 252, 1. 263, 207. 266, 297. 293, 215. 3[illegible], 559. 337, 709. 357, 487
gemitusque 141, 154
gemmi 242, 572. 73, 836. 275, 565
gemmæ 43, 109 228, 180
gemmantia 85, 264
gemmas 294, 264
gemmata 289, 113
gemmis 35, 723. 317, 167
gemmisque 390, 704
gemuêre 10, 124
gemuit 78, 94. 298, 423
gemunt 241, 526. 383, 483
genæ 192, 78. 229, 210. 327, 418
genas 91, 422. 297, 362. 286, 46
gener 131, 701. 151, 415. 155, 526. 170, 496. 255, 19. 273, 488. 422, 511
generat 452, 376
generatus 437, 19
generi 33, 659. 51, 589. 167, 138. 179, 494. 469, 759
generique 433, 801
generis 16, 246. 21, 379. 36, 761. 85, 259. 128, 640. 225, 123. 227, 155. 285, 35. 384, 509. 409, 775. 471, 814
generisque 31, 620
genero 11, 445. 137, 43
generosa 252, 848. 395, 818
generosaque 349, 234
generosi 133, 765
generosior 273, 490. 369, 148
generoso 265, 780. 382, 475
generosos 466, 710
generum 26, 481. 255, 12
genialia 399, 929
genialis 105, 14. 288, 95
genialiter 325, 95
genibus 36, 370. 84, 240. 266, 311. 386, 385
genibusque 345, 140
genis 65, 656. 173, 305
genitalia 440, 239
genitam 31, 615
genitas 185, 666
genti 88, 317. 271, 431. 426, 617
genitis 170, 221
genitivaque 88, 331
genitor 26, 486. 27, 517. 40, 38, 40. 43, 105. 54, 380. 72, 836. 130, 691. 193, 322. 170, 483. 205, 435. 211, 590. 224, 70. 241, 528. 321, 465. 355, 442. 359, 549. 370, 185. 371, 116. 397, 854. 401, 91. 433, 508. 474, 864
genitore 140, 145, 148. 318, 202. 321, 271. 322, 295. 323, 319. 400, 170
genitorem 459, 544
genitoris 187, 708
genitorque 268, 363. 474, 862
genitrice 141, 153
genitrici 382, 471
genitricis 87, 310. 112, 219. 205, 474
genitrix 36, 757. 112, 205. 118, 384. 154, 490. 169, 174. 183, 627. 187, 711. 203, 380. 225, 120. 238, 460. 267, 326. 297, 332. 370, 162. 423, 536. 425, 605. 469, 762
genitrixque 297, 348. 299, 401
genitum 43, 90. 142, 187
genitus 36, 748. 287, 89. 302, 522. 324, 346
genu 152, 407. 293, 232. 385, 565
gente 15, 226. 76, 35. 83, 208. 97, 576. 354, 400. 373, 244. 419, 450. 420, 463. 434, 832
gentem 410, 191. 460, 559
gentemque 457, 483
gentes 16, 249. 47, 215. 105, 16. 169, 177. 271, 441. 297, 331. 454, 421. 472, 829
gentesque 322, 299
gentibus 129, 668 296, 305
gentis 112, 209. 162, 6. 280, 320. 358, 530. 365, 33 426, 622. 436, 5. 460, 577. 463, 646
gentisque 178, 460. 173, 323 341, 7. 406, 92
genu 117, 340. 149, 383 174, 346. 228, 182 256, 61. 266, 299. 303, 576. 332, 352, 347
genua 46, 180. 301, 458. 324, 355
genualia 305, 593
genuêre 116, 322. 296, 307
genuisse 293, 217, 221. 409, 758
genuit 24, 439. 61, 570. 146, 382. 267, 330. 295, 297. 379, 395
genus 13, 188. 14, 203 17, 460. 21, 365. 23, 412. 46, 153. 180, 133. 89, 350. 104, 153 171, 422. 178, 459. 189, 27. 215, 536. 216, 750. 230, 783. 368, 502. 390, 698. 393, 749. 442, 139. 453. 452, 287
genusmque 250, 807
geral 130, 681
gerat 202, 206. 332, 576
geratis 150, 553
geratur 342, 62
gere 29, 565
gerebam 62, 585
gerebant 213, 655. 354, 418
gerebat 40, 28. 134, 782 353, 580
gerens 83, 216. 109, 135. 141, 161. 393, 733. 414, 514. 427, 645
gerentes 212, 625
gerenti 344, 335
gerere 208, 489. 469, 773
geret 223, 44
geris 378, 363. 394, 773
gerit 40, 15. 151, 425. 152, 456. 170, 228. 223, 58. 277, 614. 333, 615. 364, 15. 568, 104
germana 18, 523. 183, 613. 239, 475. 268, 382
germanâ 349, 240
germanæ 274, 509
germanæque 182, 582
germanam 71, 803. 178, 444. 181, 564. 190, 51
germanamque 183, 598
germane 136, 13
germine 265, 780
gerunt 329, 491. 387, 613. 422, 529. 424, 572
gerantur 88, 316. 329, 489
gesserat 263, 230. 355, 443
gesserit 134, 792
gesserunt 364, 202
gessit 152, 455. 359, 545
gestæ 468, 748
gestamina 368, 116. 443, 163
gestamina 54, 366
gestare 198, 33
gestat 343, 411
gesta 109, 130. 185, 164
gesta 127, 580. 142, 183. 182, 579
gestum 308, 110
gethunique 335, 673
getas 173, 308
gigantes 11, 152. 147, 319
gigantis 148, 346. 402, 1
gigantico 410, 184
gignis 160, 117
glacialis 46, 173. 276, 580
glacialis 40, 30. 250, 788
glacie 345, 795
glacii 203, 422
gladiis 224, 78
gladio 142, 185. 345, 130. 257, 489. 427, 651
gladios 21, 345 200, 333. 224, 77
glande 411, 216
glandes 9, 106. 211, 586. 217, 782. 349, 759. 317, 159
glandinus 288, 94
glandiferam 252, 328
glans 434, 826
Glauci 197, 233
Glaucus 398, 906. 403, 9. 404, 38. 405, 68
glebæ 315, 111
glebâque 426, 659
glebæ 79, 106
glebam 148, 341. 315, 111. 460, 554
glebas 114, 254 153, 477 170, 220. 312, 29
glebis 23, 425. 316, 145
glomerabat 162, 19
glomerant 293, 222
glomerata 411, 211
glomeratâ 446, 251
glomeratique 237, 401. 387, 604
glomeravit 5, 35
gloria 25, 465. 100, 654. 128, 639. 129, 649. 237, 427. 256, 55 303, 547. 323, 320. 350, 292. 358, 530. 361, 617. 307, 96. 408, 748
gloria. 169, 176
gnati 297. 348
gnatis 194, 159
gnato 207, 482. 211, 590. 375, 288
Gnothi 223, 40
Gnosiacæque 226, 144
Gnosiacas 207, 471
Gnosiaci 223, 52
Gnosiaco 278, 668
Gnosius 83, 208
Gorgone 142, 202. 143, 209
Gorgoneas 133, 779
Gorgonei 127, 618
Gorgoneis 142, 196
Gorgoneum 134, 801
Gorgoni. 130, 699. 142, 180
Gortyniaco 218, 783
graciles 18, 299. 111, 176
gracili 163, 54. 220, 140
gradere 57, 775
gradibus 211, 587. 324, 357. 404, 685
gradiens 394, 776
gradientis 317, 179
gradieris 42, 80
gradatur 202, 205
Gradivo 474, 863
Gradivus 434, 820
gradu 76, 36. 117, 338. 256, 43. 283, 786. 408, 113
gradumque 98, 609
gradus 21, 375. 53, 354. 137, 59. 195, 185. 223, 30. 247, 692, 713
Græcia 172, 199. 420, 474
Græca 257, 9
Græcâ 414, 325
Græcæ 361, 609
Græcas 105, 16. 196, 214. 342, 64
Græce 380, 414
Græcorum 373, 241
Græcos 380, 422
Græcique 463, 645
Græcum 409, 103
Græcumque 124, 538
graminea 18, 299. 32, 633. 91, 411. 153, 486. 197, 232. 427, 640
graminea 55, 407. 133, 137. 278, 63[illegible]. 413, 266
græmine 72, 841. 112, 215. 449, 84. 199, 152. 400, 930
grammeo 81, 162
graminis 287, 87

grana 145, 537
grandævitas 194, 160
grandæviorque 240, 529
grandævus 139, 99
grande 182, 574. 212, 625
grandi 5, 29. 155, 545. 260, 109
grandi quæ 293, 237
grandine 141, 158. 186, 692. 263, 222. 423, 545
grandior 173, 321. 213, 665
grando 357, 480
grani 413, 273
Granico 338, 763
graniferumque 212, 638
granum 310, 736
grata 14, 204. 159, 641. 243, 590. 288, 104. 293, 230. 294, 359. 325, 595. 494, 52
gratana 145, 272
gratamque 67, 709. 69, 758. 178, 345
gratantibus 194, 162
gratantur 194, 142
gratare 166, 512
gratata 178, 434
gratentur 30, 578
grates 45, 152. 76, 24. 178, 435. 179, 484. 194, 148. 295, 291. 308, 681, 682. 438, 48
gratia 11, 445. 51, 293. 61, 562. 66, 693. 124, 536. 129, 654. 136, 14. 149, 378. 154, 515. 178, 440. 190, 44. 208, 511. 265, 284. 325, 390. 360, 576. 369, 127. 381, 446
gratior 56, 416. 154, 495. 395, 793
gratissima 219, 819. 249, 771. 359, 561. 384, 528. 393, 730. 408, 123
gratissime 333, 367. 360, 586
grator 264, 244
gratos 414, 307
gratulor 296, 305, 306
gratum 215, 100
gratus 289, 121. 354, 397. 430, 723
gravantur 395, 812
gravatos 110, 145
gravatum 159, 658. 292, 192
grave 112, 207. 121, 452. 135, 17. 193, 118. 237, 428. 274, 559. 351, 314. 359, 567
gravem 15, 124. 24, 443. 192, 139. 274, 684. 300, 438. 362, 495. 345, 118. 458, 527
gravemque 401, 590
graves 57, 490. 83, 319. 123, 368. 126, 569. 170, 225. 210, 557. 550, 280. 696. 815, 30. 425, 543. 466, 710
gravet 229, 205
gravi 29, 571. 52, 306 131, 721. 142, 142. 154, 511. 253, 870. 324, 365 332, 558. 350, 288. 383, 506
gravidâ 278, 659
gravidæ 193, 228. 279, 672
gravidamque 85, 260
gravidamve 305, 551
gravidi 232, 294
gravidis 9, 110. 100, 665. 190, 281
gravidus 302, 505
gravior 284, 8
graviora 437, 33
graviore 210, 552. 290, 150. 347, 203
gravis 17, 266. 28, 548. 93, 471. 98, 608. 113, 240. 134, 784. 154, 511. 174, 339 199, 299. 201, 355. 244, 610. 258, 113. 320, 244. 329, 499. 335, 656. 343, 82. 420, 628. 443, 163
gravisque 368, 108
gravitas 256, 39. 265, 287. 350, 283
gravitate 5, 30. 7, 67. 14, 207. 46, 162. 71, 821. 72, 847. 164, 73. 200, 308. 207, 478. 308, 648. 334, 618. 360, 571. 437, 21. 440, 242. 449, 321
gravius 88, 333
grege 33, 660
greges 66, 690. 95, 537. 97, 585. 128, 635. 170, 395. 321, 276
gregibus 209, 540. 242, 553
gregis 147, 327. 200, 311
gremio 299, 406, 410. 589, 658. 593, 787
gremiopue 191, 66
greffu 75, 17
greffus 172, 275
gruem 165, 92
Gryneus 349, 260. 350, 263
gula 252, 846
gurges 404, 51
gurgite 18, 290. 59, 528 125, 561. 153, 469 154, 504. 157, 597. 175, 303 373, 351. 200, 324. 252, 865. 263, 327. 320, 249. 350, 506. 332, 558. 443, 215. 466, 714
gurgitis 151, 421. 398, 903
gutiæ 54, 360. 127, 618. 158, 633. 199, 283. 278, 658. 470, 788
guttæ 267, 344
guttis 126, 578. 153, 461. 418, 408
guttur 251, 826. 316, 129. 410, 196
guttura 77, 73. 99, 626. 167, 135. 197, 244. 260, 314. 201, 348. 257, 78. 287, 22. 338, 753. 350, 459. 422, 523. 456, 464
gutturaque 193, 110
gutture 58, 484. 78, 90. 141, 173. 171, 236. 352, 325
Gyaroque 144, 292
gyrum 218, 789

H.

HAbe 110, 161. 215, 728. 428, 679
habeant 258, 95
habeat 169, 184
habebam 157, 581. 373, 247
habebant 18, 291. 335, 673. 378, 657
habebas 38, 720. 112, 207. 226, 137. 388, 643
habebat 32, 625, 629. 56, 417. 64, 641. 89, 300. 153, 467. 177, 425. 213, 697. 217, 780. 218, 805. 252, 851. 287, 81. 356, 513. 419, 442. 426, 622
habebatur 231, 262
habebunt 29, 558
habemus 41, 62. 145, 272. 216, 761

habenæ 17, 280. 45, 151. 49, 169. 55, 395. 150, 424. 170, 223. 196, 221. 457, 481. 458, 520
habendi 10, 131
habendum 6, 57
habendus 33, 600
habenis 43, 87. 251, 813
habens 338, 768
habent 112, 215. 213, 656. 232, 283. 248, 739. 302, 506. 303, 550. 424, 569. 449, 313
habentem 7, 68. 119, 420. 265, 224. 450, 347
habenti 32, 633. 340, 2
habentis 4, 20. 231, 418
habeo 97, 589. 164, 497. 268, 374. 299, 397
habeoque 13, 197
habere 116, 516. 223, 48. 252, 271. 298, 364. 397, 870. 420, 404
haberent 172, 270
haberet 20, 301, 362. 231, 270. 271, 435. 319, 424. 338, 760. 365, 40. 366, 57. 428, 664
haberi 295, 299
habes 105, 17. 183, 612 184, 655. 353, 497
habet 12, 164. 20, 343. 25, 471. 34, 994. 39, 8. 42, 95. 69, 76. 84, 479. 89, 300. 92, 435. 122, 468. 153, 461. 162, 20. 165, 88, 91. 167, 128. 144, 176. 268, 300. 506. 222, 8. 244, 84. 252, 283. 244, 619. 265, 205. 278, 664. 308, 702. 326, 233. 330, 701. 350, 260. 355, 517. 374, 267. 379, 513. 386, 570. 388, 649. 399, 919. 400, 942. 403, 25. 421, 487. 428, 683, 688. 431, 701. 436, 5
habeque 450, 342
habetis 461, 609
habeto 140, 135. 343, 80
habetque 424, 568
habetur 296, 325. 370, 156
habili 59, 531
habitabit 162, 13
habitabilis 6, 49
habitanda 75, 9
habitandæ 7, 74
habitant 12, 173. 250, 790
habitantem 316, 147
habitantum 406, 90
habitare 13, 195
habitâsse 133, 774
habitat 333, 602
habitavit 354, 406
habito 427, 643
habitura 274, 524
habituque 133, 766, 768. 222, 22
habitare 118, 373. 301, 489 313, 49. 448, 289
habuisse 82, 188. 215, 713. 322, 292
habuissem 181, 541
habuit 32, 636. 52, 310. 68, 729, 738. 79, 129. 80, 149. 82, 189. 100, 680. 107, 56. 158, 602. 280, 706. 344, 107
hâc 12, 170. 33, 675. 40, 33. 44, 133. 47, 204. 109, 114. 117, 360. 141, 152. 159, 642. 174, 331. 178, 433. 186, 700. & *alibi frequenter.*
hactenus 63, 610. 144, 250. 147, 332. 228, 799. 299, 443. 343, 82. 592, 700. 666, 670, 957. 422, 512
hædi 396, 791
Hæmon 105, 87
Hæmonâ 198, 264
Hæmoniæ 29, 506
Hæmonium 251, 813
Hæmonius 348, 213
Hæmonio 62, 599. 326, 409. 343, 81
hæremus 300, 244 344, 106. 418, 204
hæres 295, 204
hæsere 257, 72
hæsit 111, 184. 161, 143 194, 142 210, 568. 268, 566
hæsitans 100, 730
hæsitans 9, 125. 172, 290
hæserem 97, 592
hæres 97, 589. 171, 239. 362, 109. 370, 154
hæret 77, 71. 90, 395. 91, 410. 106, 27. 109, 132. 228, 142. 299, 108. 350, 269. 398, 906
hæretat 180, 530
hæsilis 114, 260
hæsilem 99, 628
hæsit 55, 410. 84, 233. 125, 560. 142, 183
hæstura 235, 348
halabat 219, 815
Halcyone 325, 384. 326, 416. 327, 423. 328, 458. 329, 473. 332, 563. 335, 661, 674. 336, 684
Halcyonem 332, 562. 333, 588. 334, 628
Halcyoneus 140, 135
Halesi 356, 492
Halyzeetos 226, 146
halitus 77, 75
Hamadryadas 34, 690. 426, 624
hamatâ 148, 384
hamatis 71, 39
hamis 97, 586. 171, 252
hamo 131, 720. 440, 101
hamus 324, 342. 399, 934. 456, 476
hanâ 413, 286
Harpalos 84, 222
haru 217, 782. 237, 415. 343, 82. 368, 109. 409, 769
hasta 70, 786. 235, 366. 343, 67, 83. 356, 477. 370, 191
hastæ 344, 105, 112. 434, 819
hastam 100, 667. 136, 32. 140, 137. 224, 66. 344, 115. 353, 369. 460, 561
hastanique 370, 167
hastarum 236, 375
hastile 77, 69. 214, 681
hastilia 222, 28. 232, 286. 415, 344
hastis 288, 93
haurire 377, 331
hauriret 384, 535
haurit 294, 252. 385, 564
hauserit 270, 412
hausi 394, 787. 414, 309
hausimus 413, 277
hausit 140, 126. 234, 327. 236, 371. 381, 425. 449, 320
haustâ 132, 740
haustæ 318, 187
hausti 408, 136
haustis 408, 129
haustro 256, 35
haustus 361, 426
hautus 109, 118. 174, 356. 384, 526
Hebe 269, 400
Hebe 357, 485. 369, 135

hebetârat 152, 444
hebetâtis 196, 210
hebeti 343, 85
Hebre 313, 50
Hecate 195, 174, 194
Hecateïa 404, 44
Hecateïdos 167, 139
Hecates 197, 241
Hector 340, 3. 343, 69. 367, 87. 371, 178. 375, 279. 383, 487
Hectora 343, 75. 359, 448. 361, 607. 371, 178
Hectoreâ 343, 67
Hectoreis 364, 7
Hectoreo 375, 275
Hectoris 338, 758. 355, 447. 360, 591. 381, 420, 427. 384, 512
Hecubæque 386, 577
Hecube 381, 423. 385, 556
hederâ 147, 358
hederæ 100, 664. 117, 365. 288, 99
hederarum 183, 599
hederis 167, 128
hei 27, 523. 170, 227. 220, 848. 239, 491. 274, 519
Helenamque 372, 200
Helene 428, 669
Helenum 368, 99. 455, 450
Helenus 455, 437
Helicem 229, 207. 448, 293
Helicon 48, 219
Helicona 144, 254. 241, 533
Helimumque 356, 460
Helies 318, 195
Hellespontus 380, 407
Helopique 352, 334
herba 32, 632. 33, 681 56, 420. 65, 662. 73, 864. 75, 12. 76, 23. 92, 438. 94, 502. 232, 290. 339, 775. 400, 942. 403, 21. 411, 216
herbæ 192, 105. 287, 87. 333, 600. 410, 350. 440, 78
herbam 292, 210
herbarum 27, 522. 403, 13. 405, 69. 416, 357
herbas 32, 645. 65, 669. 70, 792. 78, 86. 108, 92. 114, 267. 128, 635. 145, 266. 178, 457. 192, 98. 196, 224. 200, 327. 219, 836. 250, 800. 278, 654. 284, 8. 413, 267. 270. 416, 347. 429, 690. 450, 226
herbida 232, 282
herbis 27, 523. 71, 810. 73, 85. 107, 49. 116, 211. 117, 341. 153, 482. 195, 196. 198, 251. 292, 188. 299, 397. 302, 513
herbosique 66, 689
herbosas 460, 574
herbolo 419, 445
Herculeâ 334, 627
Herculeæ 349, 559
Herculis 265, 278. 360, 574
herile 302, 502
herili 80, 140
Hermaphroditus 118, 583
hero 252, 853
heros 65, 670. 82, 198. 135, 1. 194, 156. 204, 410. 208, 496. 220, 508. 234, 324. 242, 565, 572. 254, 1. 260, 157. 286, 58. 292, 207. 307, 650. 309, 570. 321, 204. 344, 351. 370, 773. 388, 12. 570, 166. 387, 625 388, 644. 397, 879. 420, 491, 493. 424, 584. 457, 492
Heri- 67, 744. 68. 739, 747
Herilo 71, 809
Herodiam 434, 839
Herophique 319, 217
Hesperides 215, 114
Hesperiem 338, 709
Hesperio 46, 142. 128, 628
Hesperium 320, 258
heu 57, 447. 63, 612. 84, 229. 94, 500. 110, 153. 172, 276. 224, 83. 324, 346. 332, 562. 337, 220. 357, 498. 360, 51
hiatu 148, 355. 204, 409. 447, 252
hiatus 81, 162
hiberna 111, 138
hibernis 395, 795
Hiberribus 258, 105
hiems 72, 827
hiemique 120, 436
Himantibus 45, 154
Hiphimoum 353, 579
Hippalique 233, 318
Hippocoon 234, 314
Hippotadæ 235, 363
Hippodamen 348, 210, 224
Hippodamus 243, 539
Hippolytum 457, 497
Hippolytus 459, 544
Hippomene 305, 608. 307, 658
Hippomenen 307, 651. 308, 690
Hippomenes 304, 575. 305, 587. 306, 640. 307, 668
Hippotadæque 465, 707
Hipponoë 426, 86
Hippotades 129, 663. 327, 451
Hippothoëque 233, 307
hirsuta 40, 30
hirsutque 84, 222. 258, 103
hirsutam 394, 766
hirsuti 416, 207
hirtum 350, 280
hirtu 199, 435
hirtaque 397, 850
histe 28, 540
hiscere 373, 231
hominem 59, 521. 126, 602. 288, 105
hominemque 146, 297. 556, 431
homines 195, 185. 334, 638. 388, 652, 645. 441, 117
hominique 62, 578. 282, 753
homini 80, 136. 406, 94. 442, 138
hominis 22, 405. 103, 125, 128. 317, 178. 460, 556
hominum 70, 780. 128, 631. 456, 461
honumumque 21, 360
hono. 43, 99. 302, 501
honorque 293, 217
honorant 231, 266
honorat 400, 84
honoratio 222, 9
honore 13, 194. 64, 634. 95, 521, 524. 147, 319. 281, 568. 291, 170. 381, 447. 400, 949. 408, 130
honorem 51, 285. 236, 387. 364, 16. 374, 272. 386, 598. 408, 128
honores 29, 565. 248, 740. 375, 287. 386, 94
honori 62, 590
honoris 238, 438. 293, 214
honorum 209, 543
honos 232, 277. 367, 96. 370, 370, 153
hostes 27, 507. 134, 802. 194, 139. 224, 88. 234, 338. 368, 121. 372, 207. 377, 345
hosti 25, 458. 138, 89. 172, 276. 205, 420. 208, 510. 218, 789. 223, 41. 261, 158. 390, 595. 379, 370. 384, 516. 410, 179
hostia 441, 112. 467, 735
hostibus 190, 31. 193, 135. 225, 102. 372, 212. 377, 358
hostile 223, 39
hostilique 458, 505
hostima 158, 628. 384, 515
hostis 13, 185. 27, 504. 78, 95. 223, 45. 261, 179. 342, 66. 364, 253
hostilique 349, 100. 373, 245
humana 14, 213. 65, 661. 126, 582. 443, 167
humanæ 263, 227
humanam 213, 642
humanas 6, 55
humani 10, 246. 285, 55
humanis 434, 64
humano 51, 280. 262, 194. 409, 168. 410, 201. 456, 464
humanos 273, 500
humanum 14, 203. 408, 131
humectat 278, 655
humente 350, 291
humentes 321, 404
humenti 31, 604
humentia 4, 19
humeri 70, 139. 314, 83
humerique 30, 741 126, 592. 129, 658 152, 134. 354, 396
humeris 51, 297. 62, 582. 122, 493. 208. 550. 320, 700, 789. 354. 390. 358, 516. 375, 284. 387, 025
humero 56, 419. 182, 593. 234, 320. 345, 123. 351, 299. 354, 415
humeroque 170, 404. 292, 195
humeros 19, 332. 25, 457. 63, 635. 141, 160. 179, 476. 355, 376. 399, 914
humerum 168, 168
humerumque 353. 362
humerus 170, 406
humet 302, 503
humi 21, 376. 58, 477. 78, 105. 79, 127. 91, 420. 241, 529
humida 22, 407. 45, 143. 150, 390. 221, 2. 242, 562. 287, 71
humidus 23, 432. 195, 187
humilem 76, 30. 207, 463
humilesque 177, 417
humili 97, 583. 429, 699
humilis 454, 424
humo 58, 448. 69, 771. 113, 240. 111, 264. 159, 647. 210, 560. 315, 110. 333, 596. 381, 442
humor 23, 417. 91, 411. 143, 233. 268, 358. 275, 566. 440, 79. 446, 247
humorque 23, 430
humore 174, 354
humoribus 49, 237
humeris 203, 224
humum 10, 136. 67, 710. 125, 573. 128, 636. 132, 742. 138, 84. 146, 293. 159, 639. 183, 607. 186, 706. 213, 574. 231, 258. 243, 587. 317, 166. 334, 642. 448, 502. 465, 689
humumque 318, 185
hunc 10, 138. 127, 619. 150, 390. 193, 123. 199, 284. 210, 560. 416, 379. 418, 410. 439, 56. 440, 97. 447, 268
Hyacinthe 291, 185
Hyacinthia 263, 219
Hyacinthon 295, 217
Hyadasque 98, 595. 375, 293
Hyaleque 81, 171
Hyanteo 233, 310
Hyantius 80, 147
hyems 40, 30. 391, 709. 421, 481. 445, 212
hyemes 9, 117
hyemique 330, 521
Hylactor 224, 84
Hylæusque 83, 213
Hylen 353, 378
Hylus 265, 279
Hylonome 355, 423
Hymenæon 348, 215
Hymenæus 133, 758. 177, 429. 284, 2
Hymetti 215, 707
Hymettia 295, 284
Hypanis 448, 285

Hypæpis 317, 152
Hyperione 111, 192. 242, 564
Hyplea 139, 99
Hypseus 139. 98
Hyrie 205, 380
Hyries 202, 371

I. J.

I 57, 464. 139, 115. 356, 475. 437, 23
Iacchus 105, 15
jacebant 6., 673
jacebas 113, 244. 320, 238
jacebat 56, 420. 209, 527. 217, 765. 272, 470. 351, 316
jacens 122, 493. 165, 100. 324, 356. 410, 207. 459, 548
jacent 17, 273. 52, 316. 100, 669. 209, 521. 241, 539. 243, 577. 313, 35, 50. 333, 614. 444, 189
jacentem 62, 598. 133, 772. 237, 422. 355, 439. 367, 77
jacentes 89, 363. 110. 144. 171, 246. 210, 578. 235, 361. 334, 618. 355, 439. 472, 829
jacentia 20, 338. 47, 201
jacere 22, 394
jacerent 11, 156. 160, 166
jaceret 238, 451. 428, 666
jaces 35, 720. 383, 495
jacet 11, 449. 139, 98. 153, 482. 181, 568. 225, 114. 241, 525. 249, 750. 262, 197. 278, 654. 292, 104. 322, 108. 371, 178. 383, 505. 426, 621
jacit 146, 291. 470, 780
jaciuntque 236, 389
jacta 117, 357. 153, 485. 398, 890
jactant 450, 358
jactantem 137, 69
jactanti 71, 816
jactantur 305, 592
jactari 124, 535
jactarique 469, 772
jactas 256, 23. 423, 539
jactaſque 358, 519
jactat 52, 308. 317, 153. 342, 329
jactata 123, 508. 132, 749. 206, 446
jactatam 334, 664
jactata 21, 383
jactatibus 186, 703
jactatis 22, 387. 72, 835. 131, 780. 135, 789. 423, 560
jactato 312, 6
jactatque 391, 709
jactavit 102, 726
jacti 236, 390
jacto 157, 596
jactor 336, 760
jactu 22, 413. 256, 36. 327, 671. 385, 566
jactura 16, 246. 150, 401. 258, 98
jacuere 111, 186
jacui 273, 483
jacuit 106, 121. 312, 13. 352, 324. 445. 221
jaculabile 214. 685
jaculante 356, 456
jaculantem 410, 184
jaculatoreque 352, 350
jaculatricemque 149, 375
jaculatur 41, 61
jaculi 218, 795
jaculis 236, 377
jaculo 79, 119. 137, 54. 218, 799. 219, 813. 235, 354. 352, 335. 355, 443. 426, 628
jaculoque 233. 306
jaculum 55, 414. 77, 54, 65. 81, 166. 116, 366, 308. 140, 143. 142, 182. 214, 673. 216, 761. 223, 36. 237, 411. 352, 323. 353, 385. 554, 419. 555, 443
Jalyſio 202, 365
jamdudum 106, 656. 119, 405. 217, 772. 224, 74. 252, 867. 255, 27. 329, 482
jamjam 226, 136
jampridem 198, 276
jam 432, 789
januam 417, 381
Jano 415. 331. 432, 785
Ianthe 281, 743. 282, 759. 283, 790
januæ 33. 662. 227, 173. 373. 668. 430, 740
Japetionidæ 128, 632
Iapeto 8, 82
Iapyge 410, 458
Iapygiam 465, 703
Iapygis 438, 52
Iaſonia 270, 422
Jaſon 189, 25. 190, 48. 195, 175. 232, 302. 233, 349
Jaſone 189, 5
Jaſonis 189, 26. 191, 66. 204, 397
ibat 57, 456. 67, 725. 95, 389. 97, 571. 191, 72. 226, 147. 237, 402. 241, 547. 350, 513. 351, 365. 393, 737. 431, 748
Iberi 261, 184
Iberis 137, 12
Ibero 200, 324
ibimus 160, 668. 228, 186
ibis 455, 141
ibuntque 269. 405
Icare 229, 204. 230, 231. 300, 450
Icarus 229, 195
Icelon 334, 640
Iconobates 83, 208
icta 63, 606. 151, 423. 330, 507. 430, 709
ictaque 467, 735
ictæ 293, 272
icti 357, 487
ictibus 109, 124. 211, 598. 249, 775. 450, 348
icto 276, 583
ictu 63, 625. 78, 87. 82, 183. 88, 325. 163, 49. 235, 344. 309, 712. 328, 463. 331, 556. 343, 74, 85. 346, 170. 352, 288. 353, 377. 357, 497. 434, 820
ictus 77, 64. 101, 106. 125, 499. 171, 255. 201, 340. 235, 352, 380. 236, 392. 249, 757. 345, 125. 350. 575
Idæis 115, 289
Idæique 201, 359
Idalium 410. 794
Idam 138. 60
Idaque 115, 293
Idas 23[illegible], 305. 421, 704
idcirco 249, 751. 328, 449. 375, 288
idipſum 57, 468. 156, 20
Idmon 162, 8
Idomeneæ 378, 358
Idomeneus 378, 358
idoneæ 276, 610
jecit 79, 127. 307, 675. 350, 261

jecur 198, 273. 286, 43
jejuna 250, 791
jejunia 114, 263. 155, 534. 251, 820, 831. 312, 19. 440, 83
ignara 24, 453. 45, 156. 58, 495. 204, 403. 205, 421. 230, 241. 332, 573. 441, 132. 471, 815
ignaram 86, 287. 320, 252
ignare 43, 100
ignari 85, 243
ignaroque 260. 155
ignaros 397, 873
ignavâ 71, 821
ignavi 69, 763. 333, 593
ignavis 224, 73
ignavo 240, 518
ignavos 209, 529
ignavus 156, 550
igne 23, 416. 26, 498 51, 281. 69, 764. 76, 33. 87, 303. 93, 488. 112, 195. 232, 284. 238, 456. 272, 464. 300, 450. 350, 277. 351, 295. 387, 601. 419, 444. 464, 674
ignea 5, 26. 450, 341, bis.
ignem 178, 456. 193, 108. 274, 519. 278, 640. 304, 582. 350, 280. 450, 348.
ignes 52, 313. 55, 396, 410. 68, 729. 108, 81. 113, 246. 119, 406. 128, 629. 130, 675. 133, 759. 139, 106. 150, 389. 179, 492. 189, 9. 193, 115. 212, 613. 224, 76. 228, 180. 234, 339. 238, 461. 240, 512. 204, 250. 274, 515. 281, 745. 283, 795. 284, 7. 294, 253. 306, 641. 319, 225. 327, 436. 328, 452. 446, 248. 451, 355. 404, 665. 467, 730
ignescere 473, 847
ignisque 121, 11. 422, 531
ignoti 166, 113. 274, 510
ignotis 6, 53. 15, 229. 93, 490. 200. 326. 298, 396. 367, 600. 395, 802
ignotus 16, 254. 21, 374. 37, 778. 42, 84. 48. 220. 50, 251. 52, 313. 63, 620. 73, 849. 111, 194. 119, 422. 123, 509. 195, 193. 205, 427. 211, 610. 224, 77. 240, 501, 514, 517. 264, 234. 290, 154. 330, 520, 523. 341, 12. 348, 215. 350, 261. 386, 583, 590. 416, 375. 432, 795
ignuivero 41, 69
ignigenamque 104, 12
ignipedum 55, 392
ignis 23, 432. 51, 280, 295. 54, 378. 55, 402. 71, 810. 107, 64. 199, 283. 216, 752. 229, 205. 239, 477. 248, 737. 251, 837. 328, 445. 380, 408. 423, 541. 424, 574. 429, 712. 446, 243, 250
ignisque 96, 550. 241, 522
ignobilitate 173, 319
ignorans 337, 719
ignorant 32, 642. 120, 538
ignorantia 192, 92
ignorat 32, 642. 126, 31. 274, 525
ignoro 214, 684
ignoſcas 252, 864
ignoſcat 371, 189
ignoſce 279, 678
ignoſcere 192, 85. 243, 600. 389, 664
ignoſcite 239, 491. 304, 589
ignoti 95, 530. 115, 294. 214, 672. 412, 250
ignotæ 47, 203
ignotas 8, 88. 228, 188. 229, 209.
ignotis 10, 134. 115, 294. 298, 119
ignotiſſima 155, 540
ignoto 279, 669. 337, 720. 416, 366
ignotos 76, 25. 193. 155. 361, 600. 400, 944
ignotoſque 416, 360
ignotum 81, 175
ilex 288, 94
illa 77, 67. 83, 216. 109, 119. 237, 413. 352, 340. 355, 441. 457, 486
Illicas 371, 190
Iliaden 290, 100. 434, 824
Iliades 540, 7
ilice 9, 112. 211, 586. 230, 237. 278, 664. 315, 109
ilicis 453, 396
Ilio 165, 95. 380, 408. 383, 505. 420, 467
Ilioneus 171, 261
illâc 117, 360. 120, 435. 228, 186
illæſus 257, 489
illæſos 357, 489
illato 301, 473
illatum 183, 609
illic 4, 15. 6, 54. 18, 294. 33, 674. 39, 5. 42, 76. 52, 315. 59, 516. 115, 298. 129, 670. 153, 477
illidit 139, 221
illimis 91, 407
illinc 31, 618. 108, 71. 317, 152
Ilithyiam 265, 283
illuc 30, 577. 53, 357. 117, 342. 121, 447. 127, 622. 222, 16. 251, 811. 298, 376. 309, 720.
illudens 100, 650. 257, 66
illuſtre 41, 50
illuxiſſe 205, 431
Ilus 338, 756
ima 50, 265. 70, 774. 124, 525 147, 321. 151, 421. 198, 278. 239, 335, 286, 47. 332, 557. 355, 442. 432, 793. 444, 193, 194
imæ 78, 93. 351, 315
imagine 8, 87. 14, 213. 36, 754. 40, 37. 71, 804. 90, 385. 91, 415. 117, 349. 130, 676. 143, 229. 165, 103. 166, 110. 167, 122. 173, 305. 182, 585. 195, 181. 202, 360. 213, 649. 225, 96, 122. 251, 824. 279, 685. 281, 738. 334, 627. 368, 110. 372, 216. 375, 273. 385, 546. 391, 714. 396, 840. 405, 80. 414, 323. 431, 758. 460, 566
imaginis 92, 434
imago 15, 239. 40, 17. 88, 331. 93, 463. 112, 202. 142, 199. 164, 74. 193, 128. 240, 507. 272, 474. 309, 726. 327, 427. 331, 550. 348, 225. 383, 484. 410, 204. 418, 415. 427, 644. 431, 768. 443, 178
imas 228, 293
imbelle 139, 114
imbellemque 367, 98
imbellibus 368, 109
imber 145, 282
imbre 164, 63. 242, 549. 398, 889

imbrem 145, 281
imbres 52, 310. 145, 285. 263, 220. 330, 516. 420, 471
imbreus 351, 310
imbri 115, 282
imbribus 78, 89. 124, 526
imbriferos 392, 725
imbris 171, 234
imbutam 260, 153
imbutum 114, 252
imi 120, 444
imis 65, 655. 69, 761. 174, 343. 176, 397. 238, 458. 262, 202. 450, 346. 459, 548
imitabere 292, 206
imitamina 120, 445. 444, 200
imitamine 334, 626
imitante 39, 2. 374, 252
imitantes 146, 299
imitantia 333, 613. 395, 818
imitata 267, 340. 272, 480. 488, 106
imitataque 283, 782
imitatur 334, 638
imitatus 248, 736. 422, 521
imitentur 229, 195
immaduisse 12, 158
immaduit 176, 396
immane 160, 678
immanem 349, 260 410, 182
immanemque 237, 4[illegible]
immani 358, 514
immania 39, 10. 357, 501
immanibus 264, 247
immanis 243, 583. 458, 508
immanisetique 412, 249
immanituetamque 442, 85
immanituetusque 113, 237
immedicabile 13. 190. 292. 189
immemor 217, 766. 291, 171. 308, 682. 409, 173. 441, 122
immemores 241, 535. 243, 581
immemoresque 381, 554
immensa 18, 309. 244, 618. 394, 768
immensaque 251, 829
immensi 40, 35. 455, 435
immensis 55. 728. 124, 535. 130, 680
immensos 76, 42. 289, 136
immensum 48, 220. 77, 77. 127, 621. 129, 661 284, 2
immergere 120, 423
immer[illegible]que 585, 503
immeritæ 124, 531
immeritam 129, 610. 371, 185
immeritas 359, 550
immeriti 227, 412
immeritumque 458, 504
immineat 6, 52. 11, 446. 28, 542. 39, 7. 121, 459. 124, 525. 256, 570
imminent 198, 278
immisit 123, 490. 228, 179
imm[illegible]ssa 352, 530, 551
immissos 147, 3[illegible]. 168, 168
immissusque 148, 358
immixtaque 87, 500
immotos 134, 792
immotus 393, 740
immotum 205, 438. 124, 60. 438, 44
immu[illegible] 301, 449. 584, 532.
immulsus 183, 621. 374, 260. 450, 714
immunis 305, 804
immutatum 183, 615
immutis 304, 573. 393, 759
impactæ 17, 280
impallescit 0[illegible] 749
impatiens 177, 357. 164, 68. 217, 763
impavidam 208, 516
impenetrabilior 395, 801
impendebo 231, 208
impendentia 165, 613
impendere 174, 296
impenduntur 270, 571
impetrata 173, 505. 298, 589
impetratæ 450, 539
impetratæque 195, 1[illegible]
impetratos 435, 593
impetusque 58, 502
impetus 61, 418
impetuque 142, 193
impiæ 261, 253
impiamque 375, 293
impiarumque 247, 693
impias 9, 101. 75, 11. 197, 229
impiasmi[illegible]mpie 291, 169
impiasque 239, 487. 247, 695. 249, 761. 293, 232. 297, 321. 301, 469 412, 5[illegible]. 539, 538
impietate 259, 477
impietatis 164, 1
impiger 25, 267. 333, 311
impius 179, 482. 204, 296 243, 599. 381, 435. 432, 802. 450, 464
implacabile 121, 452
implacatæque 252, 845
implebat 328, 453
implebat 249, 749
implebo 181, 536
implent 16, 245. 45, 155. 193, 120. 342, 56
implerant 259, 135
implerat 53, 344. 54, 372
implerique 265, 780
implent 166, 111
implerunt 335, 666. 389, 670
implessem 278, 666
implet 35, 723. 71, 759. 150, 394. 205, 428. 227, 106. 317, 176. 321, 256
impleverat 267, 338
impievere 82, 180. 132, 736. 213, 662
implevit 130, 684, 698. 209, 530. 268, 355. 299, 419. 359, 546
implicet 354, 411
implicuit 37, 762. 89, 343
imploraret 306, 65
imploravêre 231, 209
impluit 30, 573
implumes 187, 716
imponere 224, 68. 238, 462. 433, 811
impori 439, 73
imponimus 441, 133
imponis 191, 70
imposit 200, 327. 280, 707. 453, 400
impostio 59, 522. 157, 594
impostuna 58, 475. 122, 482. 306, 634
importunique 421, 481
imposita 40, 17. 73, 875. 180, 511. 229, 201. 258, 100. 264, 236
impositâque 353, 424
impositio 172, 291. 222, 30. 237, 425. 256, 56
impositum 176, 410. 302, 514. 431, 753. 471, 820
impositus 127, 614
impostura 171, 240. 462, 213
impotiti 7. 67. 15, 220. 59, 505. 124, 541. 413, 142. 246, 581. 546, 452. 467, 44
impotentique 84, 124
impotens 76, 186. 275, 565
imprecib[illegible] 138, 138
imprecor 167, 156
imprimbat 320, 521
imprimis 118, 370. 368, 112
improvisique 409, 161
imprudens 61, 445. 224, 65 283, 132. 291, 182
impu[illegible] 91, 422
impu[illegible] 280, 416
impugnante 141, 151
impulerat 465, 697
impuni 76, 21. 323, 325. 350, 552
impuni[illegible] 290, 145
impulsu 77, 61. 131, 708
impunum 345, 108
impunisque 256, 53
impune 57, 474. 134, 800. 159. 119. 173, 318. 232, 279. 240, 495. 257, 71. 314, 67. 319, 207. 350, 265. 373. 233. 393, 741, 761. 415, 553. 459, 538
imputat 55, 400
imputet 456, 470
imum 110, 162. 115, 297
imumque 332, 504
in 3, 1. 4, 0. 5, 27. 33, 8. 77, 83. *& alibi passim.*
Inachida 32, 640
Inachides 36, 753. 131, 720
Inachidos 31, 611
Inachis 279, 686
Inachus 30, 583. 32, 642. 645, 651
inæquales 151, 408
inamabile 122, 477. 425, 590
inambitiosa 358, 765
inamœnaque 285, 15
inane 63, 611. 131, 718. 171, 230. 181, 568. 263, 223. 383, 488
inanem 20, 348. 410, 200.
inanes 201, 336. 332, 576. 340, 3. 445, 229
inani 47, 166. 251, 826. 354, 392
inania 53, 340. 59, 506. 61, 575. 78, 83. 95, 537. 102, 668. 1[illegible]. 512. 226, 134. 29[illegible] 791, 833, 670. 855. 922 931, 619
inanibus 63, 618
inarsia 9, 109
inarsit 102, 83
inattenuata 293, 844
incanuit 372. 721
incaruit 467, 735
incaluêre 42, 87
incautum 440, 107
incautus 40, 175. 61, 574. 99, 371. 262, 161
incana 250, 802
incanduerit 68, 728
incantus 230, 378
incedere 57, 445. 178, 453
incedit 70, 772. 132, 739
incendia 47, 215. 53, 231. 392, 718. 423, 539. 451, 550
incendit 91, 426
incendunque 432, 792
incepisque 162, 34
incepit 372. 217
incepto *fulst.* 163, 50. 194, 145
incepto *adj.* 376, 297
inceptos 266, 501
incerta 149, 482. 239, 472. 470, 782
incertæ 277, 629
incertas 227, 166
incerti 464, 666. 475, 874
incerto 71, 808. 118, 388. 354, 419
incessere 373, 232. 385, 566
incessit 258, 91. 280, 46
incestus 354, 636
inchoa 112, 198
incidit 58, 500. 139, 104. 209, 526
incidit 230, 245
incinctus 81, 162. 398, 894
incingere 430, 720
incingitur 122, 483
incipit 197, 242
incipere 446, 256
incipiat 9[illegible] 377
incipiens 354, 395
incipit 100, 673. 171, 255. 234, 530. 239, 475. 265, 781. 274, 502
incisa 471, 813
incitet 92, 431

inclamare 410, 179
inclinârat 324, 355
inclinat 67, 721
inclinata 448, 295
inclinatoque 320, 257
inclinavit 319, 208
includere 227, 158
inclusa 398, 903. 448, 299
inclusaque 158, 620
inclusas 178, 486
inclusit 209, 529. 342, 45
inclusum 6, 47. 151, 410. 287, 78
inclyta 263, 229
inclyte 242, 549
inclytus 347, 173. 371, 178
incola 27, 512. 247, 720. 248, 731. 398, 904
incoluit 347, 174
incomitata 195, 185
incommendataque 327, 434
incomta 114, 261
incomtis 283, 788
inconcessamque 277, 637
inconcessisque 290, 153
inconstantia 388, 646
inconsumpta 105, 17. 211, 592
incoquit 198, 265
incrementa 78, 103
increpat 142, 195. 153, 474. 241, 529
increpor 99, 646
increpuit 342, 52. 434, 821
increscere 126, 577. 424, 565
increvisse 313, 48
increvit 244, 610. 280, 703
incubat 32, 634. 116, 314. 182, 593
incubuit 110, 163. 277, 432. 355, 428. 405, 81
inculpata 62, 588. 279, 672
incultos 209, 534
incumbens 174, 335. 335, 657. 437, 21
incumbentique 295, 281
incumbere 269, 385. 307, 657
incumbit 172. 277
incunabula 88, 317 225, 99
incurrere 210, 546
incurrite 142, 196
incursant 18. 303. 47, 205
incursat 410, 100
incursu 235, 340. 329, 496. 331, 551
incursurus 142, 198
incursus 78, 92. 337, 730
incurvâ 463, 644
incurvæ 423, 534
incurvata 171, 245
incurvi 250, 804
incurvo 465, 690
indagine 217, 771
inde 13, 181. 21, 371. 22, 390. 23, 414. & *alibi quam plur.*
indefletaque 212, 611
indejecta 18, 289
indeploratum 235, 670
indere 218, 718
indestructus 344, 92
indetonsique 195, 13
indevitato 63, 605
index 60, 546. 67, 706. 219, 829. 274, 534
India 105, 21. 127, 604. 453, 413
indicat 113, 237. 130, 688. 326, 405. 461, 596
indice 182, 574. 365, 34
indicere 165, 92
indicet 299, 406. 464, 668
indicii 111, 190
indicime 458, 503
indicio 155, 542. 156, 551. 403, 27
indicioque 219, 838
indicium 32, 650. 182, 578. 210, 555. 276, 585
indiciumque 114, 257. 318, 188
indignæ 72, 840. 306, 644. 449, 325. 460, 558
indignæne 174, 350
indigenis 415, 343
indigens 437, 11
indigestaque 4, 7
indignamque 306, 627
indignanda 245, 659
indignante 459, 535
indignarisque 352, 354
indignari 181, 555
indignantia 13, 181. 182, 584. 329, 491
indignantibus 64, 645
indignata 170, 204. 404, 50
indignatur 339, 787
indignatus 203, 377. 417, 391
indignave 27, 508
indignere 267, 337
indigno 309, 723
indigno 32, 631
indignos 109, 138
indignum 136, 37
Indis 232, 288. 317, 167
inductum 146, 308
indoluisse 264, 261
indolunt 57, 469. 70, 780. 94, 495. 111, 173. 315, 105.
indomitæ 378, 355
indomitæ 137, 41
indomiti 395, 768
indomito 298, 370
Indos 37, 778
inuotata 133, 752. 211, 609
induit 332, 574
induitur 118, 374
inducta 31, 599. 192, 80. 244, 608. 331, 549
inductæ 295, 271
inductique 194, 161
inductis 17, 263. 320, 498
inducto 431, 755
inductum 319, 231
inductus 269, 391
indue 335, 669
induerat 427, 650
induere 325, 382
indueret 375, 291. 455, 799
indui 8, 88. 183, 599. 199, 281. 252, 854. 257, 352, 340
induitur 56, 425. 73, 860. 122, 463. 318, 203. 331, 589. 404, 45
indulturque 181, 568. 262, 158. 317, 179
indumenti 361, 548
indulserat 310, 566
indulgere 274, 511. 275, 595. 203, 534
indulsit 259, 142.
indurata 421, 503
induroque 186, 692
induruit 132, 745. 145, 233. 203, 219. 288, 105
Indus 137, 47
induta 17, 270. 195, 182. 412, 262
indutus 137, 51
indutæ 441, 135. 444, 191
infans 191, 54. 193, 126. 240, 501. 302, 503, 522. 445, 221
infantem 64, 642. 89, 345. 268, 375
infantia 123, 518
infantibus 217, 414
infaulto 70, 30. 178, 448
infecerat 72, 832
infecere 387, 602
infecit 122, 487
infectaque 104, 10. 170, 202
infelix 32, 634. 102, 723. 110, 149. 122, 490. 120, 591. 167, 134. 171, 239. 179, 485. 183, 602. 189, 18. 209, 538. 219, 850. *et alibi.*
infera 13, 189
inferiæque 387, 615
inferias 239, 490. 325, 381. 340, 3. 353, 307. 381, 428. 384, 516
inferior 250, 62. 386, 587
inferiora 186, 702
inferius *adv.* 45, 137. 355, 420
interius *adj.* 338, 760. 446, 241
interfusque 47, 208
internâ 94, 504
internas 120. 433
interni 154, 508
interno 330, 506
internum 50, 261
interie 89, 601
infert 181, 569
infestæ 231, 272
infestant 593, 731
infestaque 127, 620
infestas 377, 328
infice 70, 784
inficere 164, 64
inficienda 40, 34
inficiatur 318, 205
infigit 77, 76. 305, 596.
infirmis 299, 407. 360, 570
infirmos 162, 27
infit 59, 511
infixa 349, 253
inflata 20, 340
inflataque 175, 377
inflati 423, 537
inflato 312, 16
infligique 138, 83
infra 51, 277. 387, 603
infractaque 183, 627
infraque 129, 668
infregit 257, 86
infringat 292, 191
infringere 203, 208
infundere 21, 364
infuta 195, 183. 325, 386
infulo 201, 355
ingeminat 32, 653. 90, 369
ingemis 360, 589
ingemit 12, 164. 335, 674
ingemuêre 171. 245
ingemuit 70, 774. 82, 252. 87, 297. 121, 450. 155, 543. 209, 517. 267, 325. 290, 141. 321, 263. 351, 300
ingemuitque 417, 407
ingenii 231, 254
ingenio 10, 120. 70, 795. 217, 795. 231, 252. 412, 146
ingenio 81, 159. 227, 159. 376, 505. 421, 485
ingenitus 323, 313
ingentum 182, 575. 205, 473. 316, 148. 369, 137. 371, 188. 378, 362. 403, 26. 440, 85
ingentumque 241, 533
ingens 92, 448. 94, 512. 158, 616. 213, 644. 248, 743. 249, 763. 285, 30. 289, 110. 298, 373. 312, 15 *et alibi.*
ingentem 138, 82. 330, 507. 352, 340. 370. 169
ingentes 12, 166
ingentesque 400, 963
ingenti 128, 631. 164, 64. 184, 661. 237, 432. 335, 664. 358, 528. 367, 86. 394, 776. 454, 433
ingentia 55, 401. 352, 343. 377, 340. 384, 537
ingentibus 178, 462. 195, 168
ingen ique 321, 265
ingentis 397, 852
ingentûm 279, 670
ingesta 148, 346
ingrataque 153, 475
ingrate 215, 716. 225, 119. 226, 135
ingrati 108, 76
ingrato 266, 302
ingratos 63, 626. 70, 780
ingratum 280, 700
ingratumque 58, 488
ingratus 190, 43. 409, 173
ingrediens 56, 442
ingreditor 15, 219. 374, 252
ingrediorque 215, 729
ingreditur 60, 532. 70, 791. 72, 835. 208, 498. 220. 869. 320, 259. 404, 48. 435, 840
inguina 53, 353. 236, 400. 268, 353. 399, 915. 404, 60
inguine 140, 132. 509, 715. 556, 455. 427, 640
inguinibus 405, 67
inhærebat 118, 370. 222, 10
inhærentem 326, 403
inhæret 206, 447
inhæserat 355, 427
inhæsi 252, 865
inhæsit 232, 16. 256, 54
inhæturo 28, 535
inhibe 27, 511
inhibente 47, 202

inhibere 44, 128. 97, 565. 249, 766. 259, 124
inhoneſtaque 372, 224
inhonoratæ 232, 280
inhonorati 365, 41
inhoſpita 15, 218. 225, 120. 322, 284. 437, 15
inhumata 211, 608
injecique 370, 170
injecit 158, 622
injectam 402, 1
injectis 465, 688. 339, 770
inière 86, 282
injiceret 90, 389
injicit 257, 78
injicere 13, 184
inimica *subſt.* 172, 283. 275, 547
inimica *adj.* 191, 63. 420, 470
inimico 238, 461
inimici 144, 245. 266, 308
inique 209, 533. 206, 496
iniqui 219, 633. 291, 172. 304, 575
iniquas 272, 475
iniquo 371, 190
iniqua 305, 611
initia 431, 752
inire 419, 437
init 290, 327. 308, 695. 407, 722
initis 87, 294
injuria 57, 472. 85, 267. 155, 525. 200, 150. 347, 201
injuſta 317, 173
injuſtaque 63, 627. 145, 277
injuſte 54, 378
injuſti 143, 210. 431, 772
injuſto 381, 444
injuſtus 129, 671
innabilis 4, 16
innata 178, 458
innato 19, 332
innecte 320, 252
innectere 298, 378
innectite 168, 161
innitens 427, 655
innixa 274. 517
innixamque 204, 401
innixus 12, 178. 229, 218. 467, 726
innixuſque 434, 819
innocue 268, 373
innocuos 19, 327
innocuum 441, 121
innexia 277, 627
innubi 288, 92. 304, 567. 408, 142
innubere 220, 861
innumeræ 387, 606
innumeraque 333, 606
innumeras 227, 167
innumeraſque 251, 838
innumeris 25, 260 129, 668. 145, 260. 200, 312. 249, 775
innumeroſque 347, 41
innupta que 25, 476
inobſervata 201, 350
inobſervata 60, 544
inobſervatam 117, 341
Inoo 102, 722
Inoique 123, 497
inonem 93, 466. 188, 2. 418, 424
inopes 251, 822. 281, 745. 341, 428
inopi 19, 312
inopino 113, 232
inops 47, 200. 163, 37. 252, 845. 343, 510. 411, 217
inoraſſe 26, 497. 153, 472. 254, 3
inquam 158, 618 375, 284 500, 942
inque 31, 610. 36, 735. 51, 284. 56, 422. 62, 583. *et alibi quàm plur.*
inquinat 404, 50
inquiri 31, 610
inquirit 11, 138. 344, 63
inquit 28, 545. 34, 689. 36, 736. *et alibi quàm plur.*
inſanaque 312, 14
inſani 358, 510
inſania 65, 536. 100, 670. 122, 485. 124, 528
inſano 121, 711
inſanos 274, 518
inſanus 43, 148. 130, 675. 158, 624. 240, 515. 416, 362. 437, 11
inſcribenda 292, 199
inſcribit 164, 74. 293, 215
inſcripſere 441, 128
inſcripta 379, 398
inſcriptum 293, 216
inſecti 163, 58
inſequar 27, 511. 226, 241
inſequeris 220, 130
inſequitur 25, 540. 309, 715. 329, 468. 339, 774. 349, 234. 351, 297. 385, 562. 398, 812
inſequor 2, 504
inſere 79. 117
inſerere 47, 94
inſerit 351, 321. 365, 33. 426, 931
inſertur 103, 56
inſerui 370, 166
inſeruisse 438, 737
inſibulat 401, 603
inſidiæ 459, 766
inſidiaque 10, 131
inſidiis 14, 118. 42, 78. 419, 446 470, 799
inſidit 440, 102
inſidiſque 277, 622
inſidior 372, 212
inſignia 216, 749. 413, 294
inſignis 37, 768. 414, 315
inſignia 86, 286. 113, 598. 223, 33. 282, 735
inſignis 192, 105. 253, 306
inſilit 226, 142. 333, 731. 552, 346
inſiluit 235, 367
inſiſtere 156, 538. 223, 52. 442, 149
inſtitit 361, 593
inſiſto 137, 568
inſolida 444, 203
inſolitus 304, 554
inſomni 262, 190
inſonat 317, 161
inſons 369, 149
inſpexit 130, 689. 172, 286. 387, 608
inſpectumque 190, 36
inſpectur 342, 42
inſpiciunt 442, 137
inſpirantque 123, 498
inſpirare 20, 334
inſpirat 251, 819
inſpiratque 71, 800
inſtabant 141, 102
inſtabilemque 169, 191
inſtabiles 46, 164
inſtabilesque 317, 177
inſtabilis 4, 16
inſtant 200, 323
inſtantem 304, 508. 352, 338
inſtantes 141, 162. 349, 231
inſtanti 130, 685. 299, 412
inſtantiaque 78, 92
inſtar 109, 135. 178, 413. 397, 851. 408, 124. 424, 569
inſtare 249, 772. 470, 794
inſtat 158, 602. 256, 59. 298, 391. 345, 134. 412, 238
inſtigant 85, 243
inſtimulat 421, 495
inſtiterant 146, 249. 282, 769. 236, 398
inſtituit 24, 446
inſtructa 133, 763. 422, 529
inſtructamque 317, 167
inſtructo 456, 479
inſtruis 196, 196
inſtruit 229, 203. 385, 534
inſtruitur 182, 591
inſtrumenta 101, 698. 298, 385
inſtruxêre 242, 571
inſtruxit 198, 276
inſuetum 193, 119
inſuitur 87, 312
inſula 148, 346. 174, 334. 208, 508. 242, 574. 243, 590. 244, 610. 295, 297. 412, 245. 448, 288. 462, 625. 467, 740
inſultavere 10, 134
inſuper 136, 24. 175, 362. 198. 273. 399, 933. 412, 263
inſuperabile 361, 613
inſurgens 331, 530
inſurgere 271. 444
intabeſcere 93, 487. 434, 826
intabeſcitque 70, 780
intacti 9, 101
integer 137, 50. 176, 411. 271, 440. 368, 118
intellecta 65, 666. 217, 764
intellectam 298, 365
intellectamque 313, 42
intelligat 164, 83
intelligit 272, 456. 376, 295
intempeſtiva 106, 33. 308, 689
intendens 180, 533. 286, 58
intendenſque 225, 107. 363, 5
intendit 161. 5
intendunt 163. 54
intenta 387, 623
intentare 160, 671
intentata 304, 585
inter 6, 50. 18, 304. 21, 380. 34, 690, *et alibi quàm plur.*
interceperit 441, 113
intercipe 237, 433. 259, 122
intercipit 232, 292
interclusæ 297, 336
interdixit 174, 333
interdum 47, 100. 52, 321. 77, 78. 248, 736, *et alibi.*
interdumque 358, 520
interea 22, 388. 31, 601. 45, 153. 54, 381, *et alibi.*
interest 306, 624. 390, 697
interit 96, 546. 336, 686
interimo 373, 245
interit 443, 165
interitura 52, 306
interius 175, 306. 214, 670
intermiſſa 36, 746
intermittuntque 81, 154
internodia 171, 256
interque 281, 732. 300, 446
interrita 154, 506. 306, 616. 458, 514
interritus 372, 198
interrumpente 327, 420
interſerit 304, 559
intertextos 167, 128
intervenit 206, 454. 224, 82. 336, 708
intexere 117, 365. 451, 372
intexto 168, 116
intextum 96, 556
intexuit 188, 577
intima 123, 507. 171, 252. 329, 416
intinctis 198, 260
intonat 52, 311
intonet 186, 696
intonſis, 29, 564
intonium 171, 254. 360, 585
intonſumque 138, 87
intonuit 423, 542
intorquet 138, 90
intortus 160, 679
intra 173, 309. 183, 600
intrant 392, 723
intraque 335, 651
intrârant 200, 331. 354, 418
intrare 30, 593. 122, 470. 377, 344. 461, 583. 462, 616. 469, 772
intrârit 461, 597
intrâſſe 437, 16
intrat 87, 308. 112, 218. 178, 446. 204, 398. 208, 492. 224, 85. 266, 309. 388, 631
intrata 255, 11. 371, 197
intravêre 17, 277
intravit 70, 797. 77, 55. 82, 177. 121, 449. 321, 275. 334, 616. 364, 24. 427, 656
intremuere 46, 180. 301, 458. 463, 635
intremuit 18, 284. 212, 629. 353, 371
intrepidos 382, 478
intrepidum 258, 107
intries 471, 808
intreſque 219, 819
introitu 133, 774
introrſus 385, 539
intulit 265, 272. 473, 846
intumuêre 23, 419
intumui 243, 582
intumuit 59, 508. 146, 305. 309, 733
intus 43, 94. 61, 560. 69, 768. 106, 32, *& alibi.*
invadere 331, 533
invadunt 432, 780
invalidus 271, 442
invaſerat 321, 260
invaſit 7, 65. 411, 210
invecta 80, 150. 423, 538. 425, 597
invectæ 313, 54
inveni 134, 797. 396, 834, 837
invenit 30. 586
inveniebantur 239, 470
inveniens 60, 552. 80, 142. 448. 294. 471, 813
invenieſque 335, 660
invenio 92, 447. 157, 587. 220, 847
invenit 68, 729. 85, 255. 284, 7. 298, 372. 314, 63. 336, 680. 404, 65. 438, 54
inveniunt 23, 426. 94, 510. 417, 399
inventa 32, 654. 227, 173. 381, 423
inventos 108, 103

inventum 27, 521. 290, 156
inventus 371, 179
invergens 197, 246, 247
invia 326, 414. 341, 9. 407, 113. 432, 789
invicti 139, 108. 474, 863
invictos 218, 797
invictumque 346, 163. 379, 386
invictus 233, 311
invida 273, 485. 297, 331. 306, 642
invide 108, 73
invideatis 110, 157
invidere 237, 431
invidit 272, 462
invidia 176, 403. 369, 139 411, 229
invidiæ 69, 760. 306, 628. 309, 731
invidiam 69, 770. 124, 548. 459, 537.
invidiamque 362, 626
invidiâque 304, 584
invidiosa 134, 795. 154, 513. 172, 276. 226, 144. 255, 10. 380, 414. 446, 234
invidiosior 211, 603
invidit 113, 234. 159, 657. 440, 104
invisa 176, 415
invisamque 261, 180
invisi 210, 572
invisо 316, 130
invisoque 277, 638
invisumque 303, 552
invita 31, 613. 154, 492. 163, 46. 174, 336. 307, 662
invitâ 236, 395
invitum 189, 19. 421, 494
invitaque 117, 359
invitâque 290, 161
invitas 389, 638
invitat 333, 604
inviti 462, 614
invitique 183, 628
invitis 240, 514
invito 45, 152. 276, 604
invitum 226, 141. 339, 787. 473, 854
invitumque 215. 709
invitus 279, 678
invitusque 264, 258. 382, 475
inulta 217, 762
inultæ 232, 280
inulti 259, 131
inultos 120, 426
inundet 410, 195
Io 30, 584, 588. 32, 628, 629
ïo 92, 442. 101, 713. 102, 728. 158, 625, *bis.*
jocos 88, 320
jocosa 88, 332
Iolao 233, 310
Iolaus 269, 399. 271, 429
Iolciacos 194, 158
Iole 269, 394
Iolen 265, 778
Iolen 259, 140
Ionio 124, 535. 415, 334
Ionium 438, 50. 465, 700
Jove 9, 114. 12, 166. 30, 589. 33, 673. 36, 733. 41, 62. 56, 429. 86, 270, 272. 89, 363. 114, 260. 128, 645. 130, 697. 146, 297. 163, 51. 164, 72. 225, 122. 231, 265. 258, 104. 269, 404. 270, 414. 290, 148. 319, 224. 364, 28. 437, 12. 473, 858
Jovem 31. 623. 56, 437. 58, 488. 86, 288. 149, 369. 154, 513. 255, 14, 26. 265, 289. 322, 286. 391, 707. 396, 844. 397, 857
Jovemque 367, 91. 374, 269. 379, 384
Jovi 14, 205. 58, 481. 76, 26. 115, 282. 211, 596. 212, 623. 213, 652. 226, 152. 259, 237. 266, 303. 290, 161. 338, 756
Jovique 54, 377
Jovis 9, 106. 16, 244. 17, 274. 36, 749. 75, 7. 85, 256, 261. 86, 280 88, 333. 104, 3. 127, 610. 132, 755. 155, 528. 164, 74. 165, 94. 180, 517. 218, 806. 225, 99. 262, 199. 263, 229. 264, 261. 265, 265. 271, 438. 290, 148. 293, 224. 319, 219. 380, 409. 369, 142. 372, 216. 386, 574, 586. 452, 386. 474, 871.
Jovisque 57, 473. 85, 265
Iphi 280, 714. 231, 744
Iphigenia 341, 317
Iphis 280, 708. 281, 723. 283, 785. 429, 699. 430, 717
ipsa 9, 101. 14, 215. 20, 353. 41, 69. *& alibi quàm plur.*
ipsâ 5, 40. 61, 567. 108, 103. *& alibi.*
ipsæ 161, 3
ipsam 85, 263. 170, 212. 281, 747. 303, 528. 308, 685
ipsamque 134, 784 417, 377. 424, 581
ipsaque 86, 278. 175, 378. 297, 339
ipsâque 34, 694
ipsas 125, 549. 211, 603
ipse 12, 178. 17, 283. 27, 511. 28, 532. *& alibi quàm plur.*
ipsi 41, 63. 142, 178. 178, 435. 241, 537. *& alibi.*
ipsis 28, 537. 198, 269. 210, 570. 266, 317. *& alibi.*
ipsisque 332, 567
ipsius 264, 247
ipso 12, 160. 15, 233. 37, 775. 82, 199. *& alibi.*
ipsoque 112, 207. 295, 286
ipsorum 445, 214
ipsos 175, 363. 194, 140. 210, 561. 246, 687, *& alibi.*
ipsoque 58, 505. 262, 196
ipsum 23, 426. 51, 268. 52, 304. 100, 658. *& alibi.*
ipsumque 149, 369, 370. 412, 241. 442, 144
ira 17, 274. 19, 330. 21, 378. 85, 252. 97, 577. 101, 693, 707. 113. 235. 136, 33. 160, 668. 168, 167. 175, 366. 181, 549. *& alib.*
irâ 37, 765. 62, 602. 114, 277. 125, 574. 144, 245. *& alibi.*
iracunda 58, 483
iracundique 440, 86
irâ 35, 724. 87, 306. 255, 28. 363, 3
iræque 121, 448
iram 54, 384. 65, 659. 104, 8. 151, 420. 161, 2. 163, 35. 173, 313. 183, 609. 225, 106. 237, 418. 239, 474. 307, 683. *& alibi.*
iramque 36, 755. 75, 7. 186, 688
irâque 377, 322
iras 12, 166. 77, 72. 265, 273 360, 583. 387, 613. 424, 582
irascentemque 172, 269. 263, 209
iratcere 154, 491
irasci 210. 545
irascitur 404, 41
irata 94, 494. 153, 478. 215, 718
iratus 202, 375. 397, 876
ire 42, 75. 66, 700. 75, 15. 76, 26. *& alibi plur.*
iri 332, 585
Iris 17, 271. 122, 480. 333, 590 334, 630. 406, 85. 434, 839
irreprehensi 88, 340
irrequieta 55, 386. 152, 443. 392, 730
irrequietus 30, 579
irrevocatus 326, 401
irridet 15, 221. 244, 612. 430, 714
irrigat 427, 633
irrita 88, 336. 91, 427. 137, 38. 208, 484. 211, 589. 286, 52. 313, 40. 331, 541. 360, 587. 392, 718. 423, 535
irritamen 259, 133. 381, 434
irritamenta 10, 140
irritamina 344, 103
irritare 25, 462
irritat 237, 418
irritata 71, 805. 385, 565
irritaturque 97, 560
irritatusque 401, 967
irritus 17, 273
irrorant 268, 369
irroravere 21, 371
irroravit 195, 190
irrumpere 331, 438. 461, 598
irrumpit 10, 128
is 82. 185. 86, 284. 97, 626. 141, 258. *& alib.*
isdem 46, 160. 68, 743 88, 330. 97, 592. *& alibi.*
Ismarium 584, 530
Ismarius 50, 257
Ismenides 102, 733 106, 31. 125, 562. 168, 153
Ismenis 81, 169
Ismenius 390, 682
Ismenos 49, 244. 170, 224
isque 112, 212. 165, 99. 289, 117. 317, 160. 439, 62
isse 53, 231. 175, 370. 212, 616. 291, 173. 411, 227, 231. 425, 391
Issen 167, 124
isset 136, 37. 201, 350. 236, 377. 371. 194
ista 25, 457. 37, 772. 62, 597. 117, 336. *& alibi.*
istæ 146, 300
istam 28, 546
istas 163, 38
iste 26, 488. 66, 696. 91, 405. 112, 203, *& alibi.*
Ister 49, 249
Isthmo 177, 419, 420
Isthmon 204, 405
isti 364, 11
istic 41, 54. 130, 678. 259, 144. 282, 757. *& alibi.*
isto 71, 818. 98, 611, 612. 118, 372. 175, 369. *& alibi.*
istos 396, 837
istum 118, 371
it 117, 342. 167, 147. 193, 111. 235, 349. 300, 454
ita 20, 350. 21, 377. 35, 711. 46, 184. *& alibi.*
Itacis 437, .
Italico 403, 17
ite 96, 562. *bis.* 168, 159. 170, 201. 247, 693
iter 12, 170. 42, 78. 44, 133. 46, 170. 60, 547, 550. 62, 598. 68, 730. 120, 437. 154, 502. *& alibi.*
iterabat 94, 496
iterant 132, 749
iterata 227, 172
iteratique 342, 47
iterque 67, 714. 113, 241. 345, 12
iterum 14, 208. 49, 245. 54, 646. 101, 684. *& alib.*
iterumque 184, 656. 334, 619. *bis.*
Ithacamque 391, 711
Ithaceque 409, 169
Ithaci 384, 512
Ithaco 368, 103
Ithicus 367, 98
itque 55, 209
itum 10, 138
iturus 311, 10
iteris 3[illegible], 6-9
ituros 372, 220
Ityn 184, 636, 652
Ityoque 184, 658
Itys 278, 437. 183, 620
jubæ 308, 699. 397, 828
jubar 37, 768. 213, 663. 444, 187. 473, 841
jubas 65, 674
jubaque 150, 403. 171, 237
jube 332. 587. 334, 627
jubeas 428, 686
jubeatis 118, 371
jubentve 129, 493
jubeat 473, 857
jubemur 22, 394. 419, 337
jubendo 262, 198
jubent 99, 639. 106, 42. 139, 306. 371, 184. 461, 584
jubent 276, 595
jubeo 229, 207
jubeoque 196, 205
jubear 400, 953
jubes 122, 477. 263, 235
jubet 20, 334. 36, 737. 55, 428. 76, 26. 78, 102. 101, 701. 168, 162. 178, 444. 180, 508. 198. 255, 249, 752. 305, 612. *& alibi.*
jubere 368, 122
jubis 343, 89
judex 317, 157
judice 56, 428. 222, 24. 305, 613 317, 156, 160. 371, 190
judices 8, 93. 88, 335. 391, 715
judicium 317, 172
juga 7, 62. 43, 190. 84, 239. 129, 658. 132, 733. 200, 322. 201, 172. 303, 535. 355, 432 418, 425
jugales 26. 483
jugali 215, 705, 720
jugalibus 87, 309
jugalis 282, 759
jugera 25, 459
jugeribus 121, 458
jugi 56, 427. 192, 102
jugo 10, 134. 52, 315. 163, 55.

55. 193, 118. 278, 646. 343, 77
jugul..beris 357, 484
jugulare 456, 467
jugulatà 260, 151
jugulati 321, 267
jugulatus 343, 81
juguli 176, 409
jugulo 353, 362. 360, 572. 382, 458. 390, 693
jugulosque 381, 436
jugulum 15, 227. 171, 258. 181, 553. 184, 643. 199, 286
jugulumque 382, 459
jugum 46, 162. 75, 11. 316, 138
Iuli 424, 583
Julius 473, 842
Iulo 455, 447
junci 115, 299
juncique 234, 336
juncis 174, 345
juncoſaque 197, 231
juncta 36, 749. 57, 449. 62, 604. 66, 701. 324, 363. 351, 299. 355, 433. 428, 665. 432, 785. 448, 290
junctæ 138, 73
junctam 222, 29. 273, 497. 291, 181
junctarum 4, 9
junctaſque 266, 314
junctior 275, 548
junctis 35, 712. 53, 344. 209, 530. 266, 299. 402, 3
junctiſque 34, 683. 309, 708
junctiſſima 275, 548. 287, 701
junctiſſimus 137, 60
junctoque 126, 600
junctorum 456, 460
junctum 372, 201
junctura 54, 375. 71, 823
juncturas 350, 288
junctus 54, 368
jungat 53, 537. 272, 457
jnnge 149, 397
jungere 287, 82. 428, 675
junget 190, 49. 336, 706
jungi 108, 74. 118, 376. 273, 486
jungit 204, 403. 206, 461. 297, 362
jungitur 178, 448. 297, 333. 359, 566
jungunt 20, 353
jungúntur 118, 374. 130, 679
Juno 31, 601. 57, 469 59, 508. 85, 263. 89, 362. 120, 421, 426. 121, 448. 122, 479. 123, 523. 174, 332. 255, 21. 282, 761. 283, 795. 334, 629. 434, 829
Junonem 59, 518. 174, 337. 273, 498. 424, 582
Junonia 229, 220. 269, 400. 406, 85
Junonigenæque 111, 173
Junonis 269, 525. 265, 284. 332, 578. 357, 505. 407, 114. 443, 164. 452, 585
Junonius 33, 678
junxeras 393, 752
junxiſſe 176, 408
junxit 110, 156. 177, 428. 180, 507. 214, 702. 215, 703. 285, 29. 301, 464. 357, 503
Jupiter 9, 116. 14, 208. 19, 324. 27, 517. 30, 588. 31, 615. 55, 396. 56, 422, 438, 444. 68, 744. 86, 281. 128, 640. 129, 650. 130, 698. 136, 12. 147, 327. 155, 523. 156, 565. 160, 111. 202, 367. 211, 588. 212, 615. 244, 626. 255, [illegible] 264, 243. 270, 415. 271, 426. 290, 156. 313, 41. 315, 226. 342, 51. 364, 28. 369, 143, 145. 387, 600. 396, 843. 473, 852. 474, 866
jura 20, 576. 151, 426. 180, 536 208, 583. 215, 720. 248, 499 273, 499. 275, 550 296, 321. 297, 331, 546. 407, 118. 433, 806. 472, 133
jurabat 222, 31
juranda 41, 49
jurant 96, 678. 146, 316
jurantem 385, 559
jurare 183, 607. 269, 401
jurasti 427, 648
jurasse 16, 242. 41, 49. 87, 298
jurat 192, 37
jurata 290. 50
juravimus 73. 101
jure 107, 60. 115, 279
jurgia 56, 424 85, 261, 262
juris 99, 622. 172, 200. 237, 426. 248, 739. 285, 37. 297, 355. 389, 725
juro 13, 138. 37, 760. 268, 371. 328, 451 385, 558
jus 41, 48. 238, 476. 248, 730. 282, 272. 399, 919. 438, 39. 475, 874
jusque 137, 44
justa 44, 119. 65, 678. 68, 743. 71, 798. 72, 844. 81, 154. 189, 14. 255, 15. 282, 777. 300, 441. 329, 484. 463, 641
justæ 101, 497. 200, 331. 316, 142
justam 79, 130. 251, 816
justaque 106, 32. 439, 56
justerat 17, 281. 104, 8. 129, 671. 173, 325. 348, 212
justere 178, 437. 307, 647
justi 109, 111. 198, 257. 333, 591
justique 123, 510
justis 96, 567. 168, 163. 266, 307. 434, 539. 473, 853
justisque 21, 385
justit 5, 37. 6, 43, 55. 8, 86. 31, 609. 40, 41. 153, 479. 159, 646 165, 91. 198, 253. 225, 193. & *alibi*.
justique 427, 115
justissum 72, 837. 255, 22
justus 20, 340. 22, 399. 78, 105. 249, 733. 334, 635
juſtum 464, 680
juſtus 139, 113. 202, 374
juſta 67, 627. 68, 732. 223, 58 253, 874. 382, 466. 432, 787
juſtæ 124, 547
juſtamque 161, 2
juſte 247, 704
juſti 21, 377. 91, 406. 206, 452. 306, 70
juſtitiæ 264, 399. 412, 245
juſtiſſima 225, 101. 472, 833
juſtitia 185, 678
juſtitiæ 130, 692. 461, 588
juſto 48, 163. 88, 333. 179, 470. 247, 704

juſtos

juſtos 285, 56
juſtum 285, 7[illegible]
juvenum 157, [illegible]2. 220. 863
juvenum 96, 55[illegible]
juvenis 17. 27[illegible] 14[illegible] 140. 175, 370. 211, [illegible]. 220. 138. 27[illegible] 34 3[illegible] 386. 340, 16[illegible] 401, 65. 466, 92. 42, 14[illegible]
juvenis 441, [illegible]
juvenisque [illegible]. 632. 56, 745. 216, 124. 2[illegible] 272. 286, 325. 326, 403. 309, 126
juvenisque 31. 611. 75, 15
juvenci 10[illegible] 132. 72, 843. 97, 584. 140, 122. 441, 12
juvencis 73. 852
juvencum 161, 115. 323, 334
juvencus 243. 57[illegible] 293, 237. 324, 352 427, 635
juvenemini 201, 359
juvenem 40, 7[illegible] 43, 106 142, 797. 189, 661. 192, 82. 193, [illegible] 5 248, 732. 307, 670. 352, 323. 416, 340
juvenemque 109, 129. 356, 464. 445, 210
juvenes 80, 135. 89, 353, 555. 96, 541. 100, 655. 160, 183. 185, 679. 190, 295. 208, 4[illegible] 235, 341, 359. 230, 593. & *alibi*.
juvenescere 271. 430
juvenesque 128, 3. 241, 525
juveni 117, 360. 305, 589. 307, 656. 315, 99. 319, 222. 340, 106
juvenile 29, 564. 171, 241. 414. 314
juvenili 45, 150. 95, 626. 200, 334
juvenilia 107, 50. 242, 556
juvenilibus 245, 632
juvenilis 106, 29. 256, 405
juvenilior 387, 675
juvenis 28, 531. 80, 146. 144. 243 150, 649. 174, 331. 193, 132. 214, 600. 238, 459. 275, 573. 302, 523. 303, 545. 304, 558. & *alibi*.
juvenisque 89, 352. 227, 169
juventa 262, 196. 338, 759
juventæ 187, 719. 197, 241. 271. 442. 445. 203, 225
juventam 287, 84. 408, 13[illegible]
juventus 105, 171
Juventus 7[illegible], 126. 217, 770. 296. 310. 359, 513. 427, 657
juvenum 24, 248. 107, 55. 131, 707. 2[illegible]2, 300. 301, 577. 582. 595, 600. 353, 617. 383, 737
juvenumque 212, 612
juvenat 266, 322
juvére 207, 471
juvét 207, 482. 219, 819. 46[illegible], 679
juvere 45, 141
juvis 208, 575
juvat 212, 622. 251, 809. 343, 235
Ixion 121. 461
Ixiona 122, 465
Ixione 244, 613. 348, 210. 357, 504
Ixionides 242, 566
Ixionis 257, 403. 286, 42

L.

LAbant 18. 290. 46, 163
Labare 148, 362. 183, 629
labaret 455, 438
labe 60, 537. 441, 130
labefactaque 249, 774. 352, 32[illegible]
labefactum 55, 402
labefecit 298, 375
labefecit 77, 79
labens 57, 455. 157, 596. 333, 603. 562, 477
labentia 13, 179
labentibus 316, 138. 427, 623
labere 292, 196
labi 55, 406
labique 334, 631
labitur 71, 824. 220, 864. 302, 519. 313, 51. 445, 227
labor 17, 273. 37, 773. 44, 128. 154, 504. 157, 586. 179, 486. 274, 519. 304, 554. 326, 115. 379, 373
laborant 97. 505. 451, 367
laborat 299, 413. 411, 816
laborat 51. 206
laboratum 81, 158
labore 28, 544. 152, 446. 158, 618. 174, 340. 279, 674. 318, 200. 441, 124
laborem 81, 154. 115, 295. 163, 60. 408, 121. 437, 16
laborent 282, 753
labores 53, 404. 124, 531. 125, 570. 144, 243. 154, 4[illegible] 196, 207. 240, 500. 2[illegible], 287, 289. 395, 809. 421, 478. 438, 39. 441, 121
laboret 16, 258
laberi 35, 728. 112, 216. 171. 240. 219, 812, 837. 276, 297, 316
laboribus 98, 613. 106, 35. 261, 780
laboriferi 265, 285. 441, 129
laboris 132, 739. 158, 611. 231. 546. 341, 20
laboro 375, 285
laborum 23, 414. 55, 387. 81, 174. 213, 656. 242, 565. 255, 14, 22. 409, 158
labra 250, 802
Labros 84, 224
labuntur 65, 656. 443, 179
lac 268, 377. 277, 614. 353, 437. 396, 829
lacer 55, 522
laceræ 326, 403
lacerandæ 120, 424
lacerat 330, 509
lacerare 250, 784. 418, 420
lacerat 337, 726
lacerata 102, 722
lacerti 52, 318
lacertis 262, 195
lacero 253, 877
laceros 260, 169
lacertà 152, 458
lacerti 15, 236. 176, 409
lacertis 26, 485. 29, 555. 36, 734. 39, 10. 43, 100. 47, 196. 101, 699. 131, 707. 179, 475. 180, 532. 181, 552. 183, 675. & *alibi*.
lacerto 140, 142. 151, 422. 235, 345. 353, 368. 410, 184
lacertos 26, 501. 101, 699. 109, 138. 125, 555. 230, 227. 257, 82. 277, 636. 335,

335, 674. 445, 231. 467, 741
Iacertoſi 312, 33
Iacerum 181, 562. 459, 532
Iaceſſas 348, 228
Iaceſſe 303, 546
Iaceſſi 256, 38
Iachne 84, 222
Iacinia 405, 701
Iacon 84, 219
Iaconide 84, 223
Iachrymabile 70, 796. 223, 44
Iachrymæ 54, 364. 180, 505. 181, 566. 239, 470. 268, 368. 285, 780. 375, 282. 393. 745
Iachrymæque 65, 656. 82, 202. 96, 552. 172, 267. 267, 328. 287, 75
Iacrymam 337, 720
Iacrymans 220, 868. 335, 674
Iacrymante 92, 460
Iacrymantem 299, 406
Iacrymantia 369, 132
Iacrymare 165, 100
Iacrymarum 130, 695. 278, 655. 429, 708
Iacrymas 53, 341. 70, 796. 92, 459. 100, 656. 109, 117. 123, 503. 173, 312. 176, 397. 129, 471. 195, 169. 239, 469. 241, 540. *et alibi.*
Iacrymaſque 328, 457. 381, 428. 385, 539
Iacrymavit 470, 792
Iacryment 212, 611
Iacrymis 20, 350. 53, 339. 93, 475. 110, 140. 126, 582. 179, 495. 180, 523, 535. 183, 611, 628. 192, 91. 214, 694. *et alibi.*
Iacrymiſque 114, 263. 299, 419. 302, 509. 327, 418. 328, 444
Iacrymoſa 431, 746
Iacrymoſo 284, 6
Iactantis 174, 342
Iactantique 200, 321
Iacte 365, 796. 413, 274
Iactea 12, 169
Iactens 444, 201
Iactente 385, 547
Iactentes 293, 227
Iactentis 63, 624
Iacteus 268, 358. 440, 79
Iactis 9, 111. 197, 247
Iactiſque 83, 315
Iacu 93, 476. 260, 171. 339, 772
Iacuque 96, 545
Iacubus 350, 278
Iacum 91, 412. 174, 343
Iacumque 173, 320
Iacumbant 242, 563
Iacunæ 234, 335
Iacus 149, 385. 150, 405. 159, 634. 173, 325. 175, 364, 374. 202, 371. 267, 334. 415, 332. 449, 320. 450, 335
Iacuſque 195, 197. 209, 533. 457, 490
Ladon 83, 216
Ladonis 34, 702
Iædam 417, 380
Iædar 28, 547
Iædat 132, 741
Iædere 22, 387. 59, 518. 404, 40
Iædi 27, 508. 315, 131
Iædit 111, 192
Iædor 31, 628. 297, 335
Iædunt 126, 602
Laërtaque 362, 625
Laërtes 369, 144
Laërtiadæque 366, 48
Laërtius 368, 124
Lælapa 217, 776
Lælaps 83, 211
Iæſa 131, 721. 303, 527. 417, 385
Iæſaque 78, 88. 417, 384
Iæſique 55, 408
Iæſæ 59, 527
Iætèe 399, 926
Iæti 57, 450. 104, 8. 274, 534
Iætit 25, 473. 111, 191
Iæſo 346, 172
Læſtrygonis 411, 233. 412, 237
Iæſum 216, 756
Iæſuſque 397, 867
Iæta 29, 500. 87, 292. 122, 479. 156, 570. 260, 701. 283, 784
Iætaque 428, 678
Iætabere 138, 65
Iætabile 264, 255
Iætabitur 259, 144
Iætaris 194, 147
Iætatur 205, 425
Iæter 223, 44
Iæti 133, 701
Iætior 236, 384
Iætis 206, 454. 423, 563
Iætiſſimus 242, 569
Iætitia 342, 60
Iætitiæ 237, 430
Iætitiam 300, 444
Iæto 264, 242
Iætor 455, 451
Iætos 374, 252. 430, 719
Iætum 460, 572. *bis.*
Iætus 37, 776. 64, 634. 315, 98, 106
Iætuſque 192, 99
Iæva 134, 782. 148, 351. 234, 321. 318, 197
Iæva 201, 357. 257, 82. 300, 455. 317, 168. 378, 347. 407, 102
Iævam 352, 336
Iævàque 12, 171. 40, 25. 129, 655. 208, 499. 415, 344
Iævæ 443, 163
Iævi 140, 123
Iævii 113, 221
Iævibus 242, 561
Iævior 395, 792
Iævis 354, 409
Iævo 139, 116, 234, 320. 354, 415
Iævum 68, 739, 740. 132, 754. 266, 298
Laïades 217, 759
Iambebat 126, 595
Iambuendo 452, 380
Iambentem 77, 57
Iambit 32, 646
Iamentabile 231, 262
Iami 411, 233
Iamina 141, 173. 260, 170. 316, 124. 357, 488
Iampades 119, 403
Iampetie 53, 349
Iana 107, 54 397, 849
Ianæ 162, 31
Ianæque 209, 541
Ianam 55, 411. 162, 19
Ianas 162, 9. 106, 34. 441, 118
Iancea 77, 53. 352, 330
Iangere 192, 82
Iangueſcuntque 241, 522
Languida 55, 716
Iangnor 210, 547
Iangnore 282, 766. 333, 612. 335, 648
Ianabat 125, 558
Ianianda 121, 457
Ianiare 53, 350. 268, 254

Ianiaret

Ianiaret 226, 147
Ianiatque 336, 631
Ianiata 53, 335. 109, 139. 180, 531. 384, 534
Ianiataque 171, 248
Ianiato 383, 493
Ianiatum 201, 349
Ianiatur 54, 362
Ianiaverit 359, 563
Ianivit 108, 104 153, 472
Ianiem 410, 195
Ianient 7, 60
Ianificæ 162, 6
Ianiger 200, 312
Ianigeræ 394, 781
Ianigeris 209, 540
Ianigeroſque 176, 395
Ianugine 350, 291. 393, 754
Iasomedonque 338, 757
Iasomedonta 318, 200
Iasomedonve 165, 96
Iapidem 66, 697. 313, 59
Iapides 22, 393, 399. 198, 266. 287, 71 419, 409
Iapidis 90, 399. 320, 405
Iapidoſas 437, 23
Iapidoſo 250, 799
Iapidoſos 6, 44
Iapidum 76, 30
Iapidumque 385, 566
Iapillis 333, 604. 438, 41
Iapillo 222, 18
Iapillos 294, 260. 438, 55
Iapis 66, 696 73, 832. 129, 660. 248, 735. 312, 10. 345, 137
Iapithæ 349, 250
Iapithææ 358, 530
Iapitharum 350, 261
Iapithas 358, 536
Iapitheia 351, 417. 428, 670
Iapſa 108, 101. 223, 51. 237, 462
Iapſæ 122, 493
Iapſas 294, 262
Iapſaſque 101, 699
Iapſi 138, 77. 400, 954
Iapſis 354, 412
Iapſu 117, 210. 227, 163
Iapſum 231, 251. 435, 846
Iapſus *adj.* 91, 410. 403, 8. 434, 821. 447, 275
Iapſus *ſubſt.* 258, 95
Iaquei 299, 417. 430, 735
Iaqueique 298, 388
Iaqueis 314, 71 320, 252
Iaqueo 211, 604
Iaqueoque 167, 134. 298, 378
Iaqueos 111, 177
Iaqueoſque 456, 473
Iargi 330, 516
Iargis 133, 759
Iargoque 115, 282
Lariſſæa 60, 542
Iaſcivaque 101, 685
Iaſcivè 25, 456
Iaſcivior 395, 791
Iaſcivirque 200, 321
Iaſſa 444, 188
Iaſſaque 210, 579
Iaſſent 387, 614
Iaſſata 278, 648. 398, 902
Iaſſataque 174. 353
Iaſſati 18, 308
Iaſſavit 304, 554
Iaſſo 307, 693
Iaſſor 62, 577
Iaſſos 408, 120
Iaſſus 91, 413
Iata *adj.* 138, 79. 328, 443. 338, 749
Iatâ 17, 268. 424, 825
Iata *part.* 438, 43
Iatarunque 324. 355
Iatæque 170, 218. 289, 110
Iateantque 108, 88
Iateat 83, 205
Iatebant 28, 710
Iatebat 209, 523
Iatebra 92, 443
Iatebraque 153, 460
Iatebras 30, 593. 119, 407. 126, 601
Iatebris 14, 216. 22, 388. 25, 475. 309, 710
Iatens 158, 628. 339, 775. 385, 553
Iatent 27, 502
Iatentem 60, 545. 368, 106
Iatentes 234, 325
Iatentia 275, 572. 333, 591
Iatentis 210, 554
Iatere 459, 546
Iatera 330, 529
Iatere 167, 143. 207, 471
Lateri 57, 449. 182, 592. 329, 475. 354, 415. 359, 566
Laterique 357, 482
Laterum 131, 726. 353, 370. 467, 740
Latet 50, 255. 90, 393. 91. 400. 115, 287. 172, 296. 178, 438. 210, 576. 268, 370. 294, 252. 331, 550. 457, 488
Latia 434, 832 467, 742
Latiæ 461, 582
Latiæque 357, 486
Latialis 457, 481
Latias 426, 626
Laticem 81, 171. 200, 327
Laticemque 383, 653
Latices 117, 353. 145, 263. 231, 275. 404, 56
Laticeſque 98, 601
Latiis 29, 560. 415, 326. 417, 300
Latina 426, 610
Latinas 426, 623
Latinis 54, 366
Latinum 426, 612
Latinus 426, 611
Latio 419, 452
Latio 418, 422
Latè 52. 307. 65, 662
latiſſima 555, 434
latitans 394, 786. 411, 214
latitant 119, 405
latitantem 263, 211
latitantia 300, 449
latiùs 71, 802. 140, 131
lato 44, 130. 58, 481. 108, 87. 235, 342
latoque 148, 357
Latoïa 241, 541
Latoïdos 203, 384. 232. 278
Latoïs 172, 274
Latoïus 318, 196
Latona 168, 162, 171. 170, 214 172, 280. 174, 336. 388, 635
Latonæ 168, 160. 170, 200
Latonam 169, 186
Latonia 34, 696. 236, 394
Laton genitque 168, 160
latos 159, 655. 217, 771. 232, 287
latoſque 301, 477
latrantes 235, 344
latrantibus 404, 60
latrantis 237, 412
latrare 191, 65. 218, 796. 418, 410
latraſſe 387, 620
latratibus 58, 491. 84, 231, 242. 395, 806
latratu 83, 207. 202, 362. 380, 406

latratus

Iatratus 121, 451
Iatravit 385, 569
Iatreus 356, 463
Iatronis 206, 444
Iatuêre 7, 70. 442, 147
Iatuerunt 424, 575
Iatuisse 51. 269
Iatuit 58, 413. 147, 331
Iatuitque 386, 582
Iatum 20, 376. 130, 690. 153, 481 283. 794
Iatura 267, 537. 405. 79
Iaturus 16, 248
Iatus 19, 315. 54. 376. 73, 865 76. 25. 82. 187. 340, 126. 141, 157. 152. 388. 171, 229. 264. 30. 270, 412. 274, 517. & *alibi.*
Iatusque 152. 434
Iaudabat 222, 29
Iaudamus 359, 548
Iaudandis 301, 582
Iaudant 85. 254
Iaudare 101, 3. 430, 722
Iaudaret 302, 515
Iaudat 26, 500. 300, 440. 338, 750
Iaudata 157, 582
Iaudataque 58, 480
Iaudatæ 427, 658
Iaudatis 57, 458
Iaudatissima 280, 715
Iaudato 395, 802
Iaudatos 137, 59
Iaudatve 373, 238
Iaudavit 57, 457
Iaudaverit 359, 548
Iaude 231, 263. 373, 248
Iaudemur 161, 3
Iaudes 25, 462. 144, 246
Iaudibus 162, 6. 396, 824
Iaudis 138, 68. 164, 83. 232, 300. 359, 539. 367, 67. 378, 251
Iavêre 279, 679
Iavini 467, 728
Iavit 198, 267
Iaure 29, 559
Iaurea 29, 566
Laurens 425, 598
Laurentes 415, 342
Laurenti 415, 336
Iauro 327, 165. 430, 720. 461, 591
Iaurumque 170, 201
Laurus 24, 450. 288, 52. 462, 634
Iea 108, 102
Ieæ 278, 647
Ieæna 108, 97. 123, 514. 385, 547
Ieænæ 277, 614
Ieænum 123, 516
Ieaña 232, 300. 275, 574
Iecta 388, 640
Iecti 200. 210, 572. 215, 210 220. 657
Iecti *pauci.* 200, 315. 412, 251
Iecit 111, 181. 177, 426. 301. 403, 495. 431, 783
Iectis *paucis* 173, 322
Iectum *pauci.* 57. 338
Iectus 328, 471
Iectusque 320. 472
Iedum 165, 107
Iegat 278
Iegebant 227
Iegebantur 208
Iege *Salic.* 85, 90. 25, 477. 47, 264. 64, 650. 88, 516. 153, 551. 252, 263. 323, 445
Iegebant 9, 104. 174, 344. 214, 680
Iegebantur 8, 62
Iegendi 110, 115
Iegem 281. 61, 555. 131, 704. 286, 50
Iegendo 150, 304
Iegerat 426, 310
Iegere 156, 554
Iegesque *Salic.* 148, 345. 225, 101. 297, 330. 437, 28
Iegesque *mala.* 395, 816
Iegi *cerâ.* 327, 429. 373, 222. 471. 814
Iegit 5, 27. 75, 17. 116, 315. 157, 579. 182, 582. 276, 383, 491. 426, 89. 465, 705. 486, 709
Iegitimi 100. 437
Iegum 458. 30
Iegumque 275, 551
Iegumque 151, 435
Leiæa 278, 644
Leiageia 206, 443. 272, 6
Lelex 233, 312. 242, 567. 244, 617
Lemniacæ 63, 757
Lemnius 111, 185
Lemnos 303, 46. 376, 313
Lenæe 316, 133
Lenæo 105, 14
lene 278, 660
leni *adj.* 318, 192. 358, 527
leni *verb.* 386, 599
leniat 239, 486
lenimen 179, 500. 328, 450
lenique 71, 811
lenisque 326, 317
lenit 216, 316. 463, 398
leniunque 30, 580
lenius 39, 73. 342. 35
lenius 97, 569. 482, 763
lenis 137, 86. 282, 28. 234, 336. 314, 58
lenta 446, 256
lentaque 71, 807
lentæ 77, 66. 288, 102
lenti 75, 15. 317, 179
lenti 460, 563
lentiorumque 466, 713
lentum 375, 800
lentus 61, 572
lentus 310, 736
lenuis 431, 761
lenuisque 56, 419
lenuus 268, 753
lenunem 27, 505. 202, 373. 248, 332
leones 18, 304. 109, 114. 368, 541. 398, 704. 330, 511. 430, 86
leoni 72, 52
leonibus 305, 551. 423, 553
leonis 42, 81. 78, 91. 167, 172 [illegible] 213 416, 267
leonum [illegible] 429
lepores 263, 538
lepori [illegible] 399. 832
lepus 446, 100
Lernæ 31, 597
Lernææ 237, 69. 260, 158
Lernæe 269, 150
Lerni [illegible] 55
Lernæa 62, 321. 370, 173
lerbas 63, 611
Lethæum 379, 392
lethæi 360, 453
lethargus 330, 515
lethalis 72, 827
lethæique 77, 55
Lethæa 287, 70
Lethæi 194, 152
Lethæo 331, 603
leti 33, 662. 205, 426. 210, 564. 249, 773. 300, 616. 324, 338. 370, 162. 430, 776
letifer 140, 127
letiferâ 361, 606
letiferam 260, 166
letiferis 209, 532
letifero 235, 362
letique 89, 350. 110, 151. 339, 792
leto 70, 120. 96, 547. 153, 479. 173, 297. 193, 163. 236, 399. 240, 518. 286, 39. 292, 198. 325, 374. 343, 72 352, 344. 353, 378. 356, 463. 358, 535. 411, 217. 440, 90
letum 121, 462. 141, 174. 205, 430. 499, 763
levabas 384, 514
levabere 136. 21
levam 99, 642
levant 346, 156
levate 403, 12. 459, 547
levavit 280, 697. 449, 322
levat 56, 428. 236, 380. 301, 460. 453, 404
levatæ 162, 675
levati 45, 159. 247, 693. 414, 382
levatum 430, 741
levatus 92, 440. 229, 212. 334, 621
levavit 88, 338. 119, 410. 167, 135. 250, 798
Leucadia 448, 289
Leucippusque 233, 306
Leucon 83, 218
Leuconoë 110, 168
Leuconumque 465, 708
Leucothoë 112, 208
Leucothoën 112, 196. 113, 220
Leucothoëque 31, 620. 46, 161. 55, 414. 78, 87. 235, 346. 317, 154. 342, 53. 410, 197
levem 45, 150. 159, 645. 219, 845. 312, 6
levemus 106, 39
leves 26, 492. 76, 43. 98, 599. 111, 180. 119, 413. 196, 221. 234, 336. 241, 524. 285, 14. 302, 518. 418, 432. 421, 501. 450, 346. 453, 406
levi 27, 503. 61, 557. 93, 488. 106, 36. 147, 336. 162, 22. 217, 772. 309, 717
levibus 62, 581. 81, 160. 422, 515. 451, 357
leviora 390, 702
leviore 290, 152
levis 28, 529. 65, 671, 130, 673. 171, 233. 174, 334. 182, 593. 218, 783. 226, 149. 268, 376. 308, 698. 360, 570. 443, 181. 465, 697
levitas 387, 606
leviore 5, 28. 46, 164. 310, 758
leviter 246, 667. 277, 621
levius 6, 53. 87, 305. 330, 508. 331, 554
lex 304, 572
libamus 70, 27
libidis 231, 275
libet 307, 653
libetur 21, 371
libebat 84, 229
libens 264, 244. 430, 721
libentius 90, 386
liber *adj.* 36, 757. 382, 469
Liber *pater.* *Bacch.* 95, 520, 523. 99, 636. 105, 17. 167, 125. 179, 295. 202, 300. 315, 105. 388, 650
liber *pro libro* 269, 389
Libera 117, 337. 160, 667. 382, 463. 389, 668
liberat 181, 551. 317, 158
liberare 438, 361
liberemur 6, 42
libertas 275, 558
libet 277, 630
libidine 181, 562. 290, 154. 348, 221
libido 178, 458. 272, 482
libitum 215. 740. 249, 757
libraret 4, 13. 140, 142
libraret 237, 407
librabant 52, 311. 291, 488
libram 63, 624
librant 229, 201
libro 28, 540
Libyæ 127, 617. 405, 77
Libyæ 49, 237
Libyæ 98, 617. 100, 676. 132, 75. 147, 328
licent 51, 280. 223, 38. 273, 486. 275, 553
licentque 275, 550
licebat 398, 885
licebit 41, 58. 244, 602. 249, 755. 397, 862. 416, 355
licent 297, 329
licentia 18, 309
licere 275, 553
licet 41, 51. 270, 419. 277, 617. 292, 202
liceat 33, 661. 41, 53. 53, 357. 56, 429. 82, 193. 88, 336. 91, 405. 118, 370. 170, 203. 189, 25. 191, 71. 194, 147. & *alibi plur.*
Lichæ 260, 155
Lichan 263, 211, 229
licuit 43, 105. 168, 173. 247, 717. 309, 730. 332, 572 393, 744
ligari 275, 549
ligat 54, 375. 129, 665
ligati 111, 186
ligatis 97, 575
ligavit 4, 25. 167, 134. 314, 70
Ligdo 279, 683
Ligdum 279, 669
lignea 308, 694
ligno 29, 556. 226, 132. 240, 771. 268, 365. 296, 308. 302, 497. 344, 106
lignoque 238, 454. 423, 549
lignum 29, 556. 235, 354. 279, 479. 314, 80. 353. 301. 447. 311
ligo 220, 854
ligones 313, 36
Ligurum 54, 370
lilia 117, 355. 150, 392. 292, 212. 354, 411
liliaque 292, 191. 294, 262
Lilybæo 148, 351
Lilybæon 392, 725
limbo 167, 127. 305, 593
limbus 137, 51
limen 86, 274. 121, 450. 227, 168. 298, 383. 350, 281
limenque 197, 238
limes 44, 130. 206, 443
limina 183, 600. 199, 298. 200, 331. 216, 749. 295, 293. 300, 456. 388, 626. 419, 456. 429, 702. 439, 742
limine 71, 814. 122, 486. 137, 43. 214, 668. 269, 397. 333, 609. 412, 254. 429, 709
limite 10, 136. 40, 19. 66, 639. 218, 787. 229, 203. 242, 558. 434, 830. 473, 849
limitibus 7, 69. 416, 471

Limnate 137, 48
limoſoque 175, 381
limum 175, 365
limumque 20, 347
limus 23, 424
lina 80, 148. 81, 153. 217, 773. 210, 812. 423. 554
lingua 60, 540. 70, 777. 126, 586 153, 466. 173. 306. 210, 556. 313, 52. 223, 326
linguâ 60, 540. 130, 105. 184, 632. 255, 29. 350, 458. 464. 684
linguæque 156, 551. 219, 830. 276, 583
linguæ 60, 550. 63, 631. 76, 34. 89, 366. 129, 670. 146, 296. 156, 562. 182, 584. 200, 330. 333, 661. 376, 306. 406, 99. 422, 525
linguam 85, 261. 170, 213. 181, 556. 183, 616. 256, 65. 275. 566
linguas 175, 375
linguis 241, 532. 302, 724
linguisque 194, 150. 464, 677
linigera 36, 747
lino 228, 193
linoque 97, 586
linquendus 366, 72
linquit 72, 835. 217, 767. 330, 776. 388, 630. 467, 724
lintea 09, 640. 190, 40. 276, 591. 371, 195
Linternum 466, 714
linum 399, 923
liquebit 337, 718
liquefacta 396, 830. 418, 431
liquefactis 261, 175
liquefiunt 194, 161
liquentibus 258, 457
liquerat 402, 4, 5
liquerunt 235, 304
liquefcunt 152, 431. 210, 550
liquet 434, 842
liquida 337, 715
liquidarum 193, 108. 248, 736
liquidas 8, 95. 21, 370. 35, 704. 118, 380. 384, 535. 446, 246
liquidi 123, 500. 197, 246. 289, 122
liquidis 117. 354. 315, 116
liquidiſſimus 176, 400
liquido 81, 164. 152, 454. 150, 280. 388, 639
liquidum 4, 23. 7, 67. 60, 532
liquidumque 318, 194
liquidus 227, 162
liquitur 71, 808. 173, 312. 459, 549
liquor 93, 490. 115, 300. 355, 437
liquores 21, 371. 174, 347. 440, 318
Lircæi 31, 508
litatis 469, 156
lite 88, 332 391, 713
litem 4, 21. 164, 71
litibus 175, 375
liris 362, 628
littera 32, 649. 274, 515. 293, 216. 336, 706. 379, 397
litteræ 5, 37. 6, 42. 7, 63. 8, 96. 18, 292. 20, 338. 61, 572. 72, 842. 98, 598, 607. 100, 652. 132, 735. 178, 446. *& alibi pas.*
littoraque 364, 24
littore 73, 870. 228, 176. 252, 860, 867. 313, 55. 324, 362. 321, 395. 327, 428. 337, 713. 363, 4. 381, 439. 384, 536. 403, 6. 17. 412, 248. 465, 695.
littoream 467, 725
litorei 280, 127
littoreo 451, 369
littoris 267, 335. 466, 718
littus 20, 343. 62, 577. 320, 232. 325, 372. 333, 615. 337, 710. 344, 113. 384, 533. 405. 70. 419, 440. 425, 598. 467, 722
littuſque 73, 873. 342, 66. 400, 939
liventia 131, 715. 172, 279. 241, 535. 395, 817
livor 167, 129. 294, 258. 382, 515
loca 20, 345. 27, 510. 57, 457. 84, 228, 257. 120, 456. 148, 362. 201, 353. 236, 377. 285, 29. 293, 234. *& alibi.*
locaque 177, 137
locat 329, 476
locatas 406, 89
locavit 6, 50
loci 91, 414. 185, 677. 297, 335. 439, 59
locique 145, 267. 247, 713. 391, 706
locis 4, 25. 5, 40. 12, 173. 95, 522. 115, 294. 119, 406. 313, 50. 450, 343. 470, 791, 792
loco 12, 178. 33, 681. 40, 31. 49, 241. 53, 338. 153, 469. 154, 498. 162, 7. 228, 181. 237, 368. 243, 585. 288, 90. *& alibi.*
locoque 5, 28
locorum 125, 566. 133, 766. 166, 121. 407, 118
locum 5, 28. 10, 150. 108, 83. 109, 131. 111, 174. 122, 488. 133, 773. 158, 624. 169, 191. 183, 603. 193, 114. 244, 602. *& alibi.*
locumque 113, 250. 145, 271. 158, 631. 388, 649
locus 12, 175. 47, 195. 120, 441. 140, 133. 176, 409 206, 452. 210, 576. 212, 613. 242, 574. 244, 602 250, 788, 805. 252, 841. *& alibi.*
locuſque 329, 472
locuta 51, 278. 70, 785. 122, 473. 170, 205. 183, 622. 369, 138
locuti 108, 78
lolium 153, 485
longa 14. 214. 19, 312. 56, 416. 93, 470 95, 538. 106, 40. 130, 695. 145. 207. *& alibi.*
longâ 109, 109. 185, 671. 209, 520. 234, 337. 395, 790
longaque 163, 37. 357, 486
longave 346, 158
longæ 29, 561. 65, 672. 246, 672. 463, 636
longæque 185, 675
longas 241, 544
longè 128, 623. 129, 649, 650 133, 777. *& alibi.*
longeque 116, 325. 329, 479. 339, 772
longi 134, 787. 158, 611. 201, 358. 249, 760. 301, 491. 372, 515. 470, 716
longique 17, 253. 313, 36
longior 329, 734

longis

longis 77, 48. 82, 196. 101, 602, 706. 122, 476. 211, 587. 265, 275. 395, 813. 417, 392. 452, 377. 469, 771
longique 125, 567
longitudo 285, 55
longo 51, 292. 67, 718. 78, 89. 79, 120. 113, 230 151, 414. 158, 631. 255. 340. 252, 861. 329, 467 336, 703. 441, 111
longo 4, 14. 17, 277. 42, 82. 76, 37. 89, 364. 92, 445. 142, 203 162, 20. 174, 340. 198, 251. 199, 285 *& alibi.*
longque 24. 450. 106, 20. 164, 75. 219, 832 448, 300
longus 53, 352. 117, 365. 218, 182. 326, 306
lonxum 54, 374. 113, 226. 118, 65 104, 64 105, 176 213, 661 240, 240. 256, 63. 300, 688. 340, 5 *& alibi.*
loquamque 228, 183
loquax 37, 773. 380, 407
loquique 16, 255
locus 66. 696 181, 454
loquitur 257, 143
loquitur 32, 648
loquuci 60, 540
loquendi 92, 368. 160, 678. 275. 558. 346, 150
loquendo 34, 682 86, 279. 130, 101. 255, 30. 364, 12
loquentem 36. 751. 152, 453. 385, 558
loquentes 146, 296
loquenti 100, 674. 113, 224. 372. 212
loquentis 87, 295. 301, 489. 351, 294
loqueretur 346, 162
loquerentur 346, 163
loqui 15, 233. 36, 747. 58, 483. 65, 658. 72, 829. 89, 358. 116, 320. 119, 412. 126, 586. 142, 194. 160, 670. 162, 28. *& alibi.*
liquor 37, 771. 45, 142. 61, 571. 115, 279. 126, 593. 210, 549. 265, 291. 409, 172
loquuntur 212, 615. 349, 241
lora 45, 145. 47, 200. 52, 315
loricæque 77, 63
loris 47, 127. 289, 114
lorique 458, 524
lotique 133, 760
lotos 267, 347
lotus 268, 365
lotos 267, 341. 288, 96
lubrica 126, 599
luce 26, 494. 32, 630. 71, 827. 110, 163. 119, 401. 172, 272 192, 45. 312, 24. 365, 120. 386, 502. 420, 775. 430, 331. 459, 551
lucem 80, 149. 119, 200. 283, 773. 444, 186. 445, 221. 463, 651
lucemque 54, 583. 62, 594. 110, 414
lucent 151, 239
lucente 40, 24
lucere 114, 262
luci 444, 190
lucida 32, 667
lucidior 395, 795
lucidus 54, 365
lucifer 67, 723. *bis.* 128, 629. 129, 665 315, 98. 332, 570. 444, 189. 470, 789
lucifero 221, 2. 321, 271. 324, 346
Lucifer 280, 697. 302, 507, 510
Lucinam 146, 304. 266, 204
lucis 4, 17. 114, 258. 215, 706. 242, 564. 410, 197
lucco 13, 189. 150, 391
lucoque 192, 25. 324, 360
lucos 18, 301. 42, 76. 145, 265. 248, 742
lucoque 419, 447
luctante 166, 108
luctanique 181, 556
luctantia 171, 242. 352, 331
luctantiaque 117, 358
luctata 189, 10
luctataque 448, 300
luctatur 148, 354. 357, 483
luctataſque 429, 701
luctibus 54, 384. 110, 160. 387, 621. 418, 431
luctiſono 36, 732
luctor 186, 694
luctu 53, 229. 125, 564. 385, 549
luctuque 418, 426
luctum 390, 689
luctus 32, 665. 33, 663. 50, 304. 80, 130. 142, 484. 156, 540. 207 480. 238, 450. 239, 485. 260, 175 *& alibi.*
luctuive 375, 282
lucum 76, 55. 82, 176. 424, 836
lucus 318. 100. 390
ludere 32, 639. 72, 845. 396, 834
ludit 49. 216. 150, 392. 217, 775 227, 103
Ludus 24, 440
ludus 103, 685
luebat 9. 025
luet 247, 689
luge 128, 135
lugebat 321, 273
lugebere 290, 141
lugebisque 290, 142
lugebitis 230, 487
lugemæ 101, 570
lugent 176, 402. 241, 525
lugenti 180, 532
lugentis 203, 300
luget 30, 585. 181, 570
lugubre 179, 485
lugubriaque 335, 669
lugubris 53, 334. 130, 691. 2 3. 225
lunaribus 250, 804
lumen 35, 720. 46, 181. 50, 261 53, 231. 73, 857. 141, 150. 180, 515. 295. 293. 336, 680. 385. 564. 397, 851. 409, 175. 473, 847
lumenque 394, 772
lumina 4, 10. 10, 135. 342. 683. 35, 714. 716, 720. 37, 767. 40, 23. 43, 110. 45, 149. 55, 388. 88, 335. 91, 420. 94, 503. *& alibi plur.*
lumine 30, 4. 57, 470. 70, 787. 88, 337. 92, 439. 255, 27. 301, 473. 329, 468. 435. 847
luminibus 144, 248
luminis 36, 740. 69, 752. 95, 517. 133, 775. 308, 691. 385, 564. 410, 189, 200
luna 47, 2.8. 53, 344. 195, 181,

181, 195. 196, 207. 198, 268. 209, 531. 300, 449. 449, 312. 473, 848
lunæ 44, 117. 108, 99. 112, 202. 116, 332. 301, 479. 350. 264. 416, 367
lunam 283, 782
lunares 470, 790
lunaria 57, 453
lunaribus 205, 276
lupi 180, 528. 102, 271. 210, 550. 353, 381. 412, 255
lupis 412, 255. 440, 87
lupo 85, 214
luporum 432. 778
lupum 27, 505 326, 406. 339, 712
lupus 15, 237. 18, 324. 324, 366 328, 402
lurida 11, 447. 432, 791. 470, 785
luscri 91, 403
luteat 136, 113
luteus 473, 556
lutea 80, 146. 70, 370
lutrabere 299, 398
lutulent 387, 610
lutum 70, 479. 153, 464. 178, 201
luxuriatum 425, 605
luxuriet 182, 571
luxavit 122, 480
luxero 14, 213. 173, 324
luxtror 400, 951
luxuque 229, 199
lyræ 215, 708
lyricave 451, 351
lymphata 23, 434
lynx 37, 772 40. 351 108, 91. 170, 494. 235, 356. 258, 93. 253, 794. 372, 204. 428, 132. 464, 664
luxque 282, 759
luxuriant 190, 292
luxuriare 265, 267
Lyæo 231, 274
Lyæum 126, 11
Lyæus 314, 67
Lycabas 95, 624. 100, 673. 137, 60
Lycabasque 351, 302
Lycæi 14, 198. 15, 221
Lycæon 52, 526
Lycaoniæ 12, 165. 58, 496
Lycæi 67, 710. 234, 317
Lycæo 34, 693
Lycæum 136, 86
Lycia 175, 382. 314, 116
Lycumque 278, 644
Lyciæ 173, 317. 174, 340
Lycieque 115, 296
Lycius 115, 296
Lycidasque 351. 310
Lycii 374, 255
Lycitæ 84, 220
Lycomas 49, 245. 139, 110
Lycotan 252, 350
Lycti 208, 460
Lycum 372, 332
Lycurgum 165, 22
Lycus 421, 504 447, 273
Lydas 162, 11
Lydia 167, 146
Lydo 315, 98
lymphis 81, 173. 152, 457
lymphæ 115, 296
lymphisque 113, 449
lymphis 301, 3
lynchis 57, 459 92, 431. 384, 521
Lynca 168, 600
Lyncæus 353, 413
Lyncestius 452, 329
Lyncidæ 233, 304
Lyncusque 142, 185
Lyncæus 153, 768. 139, 90
Lyncum 100, 668. 105, 25
Lyncus 150, 650
Lyra 290, 152. 292, 205. 313, 52
Lyræ 139, 118
Lyraque 133. 760
lyram 222, 16
lyramque 317, 50
Lyrnessia 344, 108. 371, 176

M.

MAcareïdæ 167, 124
Macaryd 414, 318
Macedum 356, 452. 409, 150. 419, 441
Macedumque 356, 466
macella 213, 621. 339, 793
macies 70, 775. 90, 397 139, 250. 256, 807. 274, 535. 424, 578
macilenti 441, 114
macilare 246, 685. 371, 185. 441, 124
macilis 105, 23
macilsset 243, 530
macta 381, 448
mactati 140, 122
mactatos 293, 226
mactatumque 400, 525
mactatur 132, 755
maculas 152, 455
maculet 35, 710
maculatum 440, 107
maculavit 200, 315
maculose 220, 245
maculoso 82, 197
maderet 379, 389
maledicta 178, 76
maledicique 109, 126 [illegible] 402. 176, 396
maledictam 122, 481
maledicti 472, 824
maledictis 180, 529
maledictus 251, 301
maledixi 114, 253
maderet 80, 148. 330, 519
madentes 11, 149. 411, 190
madefecere 240, 760
madefecit 7, 65
madefecit 20, 339 340, 250
madefacta 429, 703
madefit 17, 204 316, 143
madefiunt 335, 656
madefacta 23, 422. 137, 56
madidus 98, 513
madnere 131, 729. 183, 622 229, 210. 312, 418
maduerunt 418, 488
madulfi 286, 46
maduit 379, 389
Mæandri 271, 452
Mæandrius 275, 573
Mæandrus 227, 102
Mæandri 312, 22
Mæandrique 158, 628
Mæandon 55, 415
Mæoniam 168, 147
Mæoniæque 161, 5
Mæonidæ 52, 252
Mæonis 165, 105
Mæra 202, 362
magarum 198, 195
magica 142, 197
magicæ 95, 534
magicis 417, 465
magicos 299, 398 404, 52
magis 13, 182. 36, 757 766. 73, 856. 28 [illegible] plus
magistri 162, 23
magna 22, 393. 36, 571 41, 54. 59, 522 71, 705 [illegible]

124, 534. 127, 605. 136, 25. 142 191 152. 457. 173, 315. 191, 55, 56. & alibi.
magnâ 30, 595. 90, 382. 403, 8
magnaque 255, 7
magnæ 21, 383. 47, 214. 141, 160. 210, 553. 324, 349. 454, 426
magnæque 209, 542
magnum 419, 457
magnanimi 407, 118
magnanimo 376. 298
magnanimus 348, 230
magnas 50, 370. 271, 441 381, 433
magnaque 110, 417
magnæ 212, 617
Magnetis 326, 408
magni 5. 35. 12, 170. 176. 30, 574. 36, 748. 65. 677 69, 750. 72, 844 85, 260. 123, 510. 128, 630. 142, 184. 165, 94. & alibi.
magnique 168, 155. 233, 300
magniloquo 236, 396
magnis 55, 328 138, 327. 151, 416. 180, 520. 430. 231, 269 237, 429 316, 137
magno 78, 60. 160, 670. 177. 427. 178, 451. 208, 487. 217, 770. 242, 551. 266, 40 296. 297. 370, 412 363, 547 383, 63 & alibi.
magnorum 88, 344. 147, 320 255, 551
magnos 143, 355. 240, 518
magnum 77, 60. 133, 725 151, 428. 167. 187. 189. 618. 195, 620. 340, 163 347, 301
magnumque 157, 586
magnus 369, 134
Magi 66, 685
Magique 332, 303
majestas 72, 847
majestatemque 124, 510
majus 84, 320 119, 101. 189, 195. 196. 225. 2[illegible] 309. 208, 500. 241, 549 279, 671 302, 803 307, 46 & alibi.
majusque 48, 25 265, 260 311, 227
majora 100, 660. 145, 260. 213, 638 359, 515 389, 651. 436, 5. 473, 851
majore 283, 786
maiorem 214, 687
majores 232, 282. 324, 342. 421, 520
majoris 378, 339. 421, 496
majus 41, 62. 56, 429. 79, 106 [illegible] 175 212, 629. 234, 328 [illegible] 657. 276, 315 300, 618. 468, 751
majusque 212, 639
mala 33, 668. 144, 244. 239, 470. 246, 675. 442, 137. 462, 673
[illegible] 269, 398 350, 291. 393, 754
male 45, 148 93, 474 102, 730. 115, 285. 117, 551. 123, 521. & alibi.
maledicere 175, 376. 376, 208
maledicique 160, 666
malè 71, 802. 172, 267 247, 691 253, 855. 260, 161 316, 127. 329, 494. 389, 633
malignus 207, 779
malignæ 374, 270
malignis 175, 365
malis 66. 53. 334. 145, 58. 173, 303. 226, 120 260, 104. 269, 293 270, 400
malis [illegible] 265, 26
malle 301, 611
mallem 63, 680. 350, 546
malles 391, 641
malleus 482, 162. 270, 157. 356, 56
malleus 63, 625
malo 67 18, 283. 53, 252 [illegible] 50. 87, 232 [illegible] 260. 270, 710. 287, 74
mala 13 [illegible] 677. 315, 106. 329, 470. 413, 467, 57
[illegible] 180. 30, 733. 183, 584 [illegible] 53. 359, 541. 369, 570. 412, 202. 421, 870
[illegible] 71. 825. 209, 581. 253, 739
[illegible] 422, 573
[illegible] 247, 343
[illegible] 308, 681
[illegible] 177, 312 184, 546. 302, 500
[illegible]em 338, 629
[illegible] 422. 515
[illegible]rant 132, 674
[illegible] 78, 85
[illegible] 159, 634. 175, 388. 278 639. 664 355, 438
[illegible]dant 180, 504. 279, 680
[illegible]dat 372, 109
[illegible]dicet 170, 471
[illegible]di 260, 157. 323, 531
[illegible]dum 178, 449 179, 468 180, 505, 534. 208, 497, 502. 251, 810. 334, 620. 420, 460. 434, 831
[illegible]daque 280, 696
mandatum 208, 505
mandare 377, 321
mandi to 251, 821
manduce 440, 92. 442, 142
manco 45, 140. 279, 678. 403, 2.
mane 27. 504, 505. 93, 477. 126. 501. 330, 676
manes 41. 63. 215, 703. 337. 710. 444, 193
manent 533, 540
manet 64. 316, 136
manesi 256, 40
manibus 32, 627
manibus 351 710. 877, 619
manibus 163, 183
manifestus 21. 366
manisti 49, 242
manente 322, 492
manere 130. 695. 225, 114 247, 697
manerem 12, 159
maneret 385, 545. 413, 288
manet 30, 586. 120, 437. 128, 173. 186, 699. 233, 488. 270, 406. 281, 445. 322, 465. 403, 105
manesque 196 206
manus 19. 330. 66, 309 113, 538. 136, 206. 241. 530. 246, 41. 266. 320. 281. 725 330, 794. 357, 479. 415, 170. 446, 251
manesque 62, 435
manibus 16, 250. 57, 350, 351. 73, 883 76, 39. 64. 417. 97, 575. 102, 731 [illegible] 7 138, 82. 152, 453. 176, 407. 202, 335.

335. *& alibi.*
manibus *pro inferis* 52, 335. 139, 116. 181, 569
manibusque 45, 151. 57, 463. 130, 682. 196, 221. 246, 681. 334, 616
manifesta 12, 168. 22, 404. 44, 133. 153, 468. 272, 463, 482. 280, 694. 336, 688. 461, 579
manifestaque 85, 268
manifestabitque 368, 106
manifestam 173, 313
manet 18, 288. 22, 410. 58, 485. 77, 62. 83, 203. 142, 199. 143, 235. 248, 729. 316, 148. 338, 743. 405, 70. 418, 415. 424, 579. 458, 514
manfura 143, 227. 462, 621
Minto 168, 157
manu 11, 143 17, 268. 24, 448. 30, 596. 33, 672. 45, 145. 55, 414. 61, 560. 63, 616. 60, 691. 69, 756. 71, 798. 73, 856, 867. *& alibi plur.*
manuque 14, 205. 175, 363. 369, 132. 400, 942
manum 51, 276. 140, 127, 140. 163, 35. 268, 355. 275, 564 300, 455. 357, 493. 370, 170
manumque 63, 615. 126, 584
manus 14, 200. 58, 479, 487. 82, 196. 90, 390. 91, 404. 100, 656. 677, 878. 110, 148, 150. 117, 335, 359. 118, 382. 125, 556, 557. 126, 585. 132, 740. *& alibi plur.*
manufque 26, 500. 36, 741. 53, 354. 126, 592. 129, 658. 149, 365. 179, 491. 201, 347. 336, 686. 354, 397. 438, 38
manuum 106, 39
Marathon 205, 434
marcentia 200, 314
marcida 292, 192
mare 4, 1. 6, 41. 13, 180. 16, 257. 18, 291, 308 20, 343. 41, 65. 46, 164. 50, 262. 92, 448. 99, 638. 101, 686. *et alibi.*
marem 281, 736
Mareoticaque 282, 771
mares 237, 84
margine 1, 14. 36, 729. 70, 114. 81, 162. 157, 598. 267, 334. 275, 564. 286, 55
mari 276, 590. 324, 359
maribus 88, 321
marinæ 319, 228. 447, 264
marinæ 424, 566
marinis 400, 964
maris 19, 315, 330. 125, 556. 248, 731. 319, 207. 324, 364. 331, 534. 338, 747. 342, 38. 354, 410. 404, 53
marisque 43, 96. 243, 586. 420. 471
mariæ 361, 609
mariti 11, 446. 31, 606. 169, 178. 219, 839. 280, 696. 282, 750. 297, 358. 325, 386. 405, 79
marito 58, 475. 111, 173. 155, 521. 184, 634. 218, 804
marium 279, 681. 328, 465
Marmaridæ 140, 125
marmor 143, 214
marmora 173, 312. 218, 790. 449, 314
marmore 22, 405. 53, 338. 91, 419. 143, 234. 247, 701. 324, 359. 326, 404. 424, 260 414, 313
marmoreâ 419, 442
marmoreamque 207, 465
marmoreis 93, 481
marmoreo 12, 177. 393, 746
marmoreum 130, 675
marmoreumque 464, 672
marmoris 357, 487
Mars 343, 91
Marsque 80, 132
Martya 176, 400
Marte 79, 123. 96, 540. 110, 171. 353, 379. 362, 11. 378, 300. 387, 619. 412, 246. 419, 450
Martem 194, 140
Marti 315, 275
Martia 222, 20. 372, 208
Martis 76, 32
mas 7, 70. 246, 666. 315, 112
masæ 138, 81
mater 53, 356 86, 260 102, 525. 112, 211. 123, 222. 123, 519. 130, 692 146, 303. 154, 509. 162, 10. 166, 118, 120. 173, 298 *& alibi.*
materque 115, 290
materiâ 88, 334
materiâque 289, 133
materiam 253, 876. 282, 768
materiamque 47, 213
materiem 39, 5. 450, 348
materna 240, 499. 268. 357
maternâ 193, 125. 264, 251
maternaque 240, 508. 386, 599
maternæ 129, 670
maternas 22, 387
maternis 268, 375
materno 37, 762. 54, 363 145, 253. 369, 148. 390, 699
matres 384, 515
matertina 68, 746. 87, 313 102, 719. 119, 417
matre 61, 553 69, 756. 84, 223. 124, 542. 140, 141, 145. 156, 567. 203, 386. 241, 530. 255, 23. 273, 481. 357, 504. 360, 417
matrem 35, 756. 53, 355. 58, 500. 72, 839. 79, 125. 172, 268. 183, 620. 629, 184, 633 241, 522. 261, 578. 273, 491. 302, 506 *& alibi.*
matremque 95, 523
matres 194, 159. 202, 363. 241, 547. 266, 304. 306, 431. 314, 69. 380, 412. 390, 688
matresque 95, 529. 104. 9
matri 102, 723. 113, 224. 120, 424. 152, 438. 170, 224. 239, 491. 267, 327. 288, 104. 303, 525 308, 589. 583. 487, 494. 584, 523
matrique 36, 753
matribus 384, 512
matris 24, 420. 37, 776. 55, 274. 123, 510. 134, 536. 149, 580. 154, 515. 255, 25 265, 265. 347, 194. 381, 452. 384, 525 *& alibi.*
matrique 95, 533. 140, 771. 270. 410. 523, 524 365, 393, 751
matrona 57, 466 154, 528. 182, 581. 434, 833
matrum 168, 155. 190, 50. 348, 216. 385, 500. 431, 745
matura 95, 485. 232, 291. 265, 282. 285, 36
maturâ 395, 795
maturæ 89, 347
maturior 376, 300. 426, 617
maturo 279, 681
maturuit 318, 191. 415, 335
maturus 193, 127. 344, 617. 323, 311. 445, 210
matutina 312, 26
matutinæve 93, 488
matutinis 7, 62
Mavors 223, 61. 433, 806
Mavortia 95, 531
Mavortis 164, 70. 192, 101. 222, 7
Mavortius 238, 437
maxima 19, 311. 53, 347. 65, 672 85, 203. 99, 622, 642. 127, 540. 154, 567. 160, 662. 162, 31. 169, 186. *& alib.*
maxime 24, 478. 205, 455. 358, 531. 388, 645. 407, 108
maximus 52, 523. 102, 714. 160, 174. 191, 55. 200, 310. 242, 572. 350, 464
me 15, 225. 20. 362. 27, 508. 517, 518. *& alibi quàm plur.*
meque 36, 761. 95, 525 99, 639, 645. *& alibi.*
mea 3, 4. 29, 557, 558. 32, 657. 41, 51. 43, 100. *& alibi quàm plur.*
meæ 60, 550. 65, 657. 68, 746. 93, 470. *& alibi.*
meam 215, 727 367, 88. 400, 961
mearent 439, 71
mearum 56, 426. 208, 507. 209, 522. 257, 67. 284, 695
meas 158, 602. 252, 793 256, 62. 257, 79. 355, 427. 403, 19
mecum 33, 679. 92, 466 138, 64. 142, 196. *& alibi plur.*
mecumque 215, 719. 377, 333
Medea 189, 11. 190, 41. 191, 70 198, 257. 199, 285. 204, 406
medeare 403, 23
medendi 209, 526
medentes 210, 561
medentum 462, 629
medere 219, 842 282, 774
media 6, 49. 132. 755
media 26, 501. 76, 43. 123, 512. 140, 138. 145, 207. 266, 306. 302, 505. 394, 774. 397, 851. 398, 893. 404, 46. 424, 576. 444, 189. 448, 292. 467, 741 473, 843
mediaque 302, 492. 404, 59
mediæ 139, 121. 195, 184. 321, 283
medium 353, 389. 431, 746
mediumque 29, 563. 462, 630 465, 689
medius 39, 6. 80, 144. 168, 158. 288, 193. 309, 717. 410, 182
mediocribus 27, 523
medicamen 108, 262
medicamina 103, 116. 413, 285
medicamine 118, 388. 167, 140. 200, 311 459, 533
medicas 63, 618
medicata 35, 716
medicatum 27, 521
medii 121, 710. 218, 784. 250, 134. 445, 226
mediique 73, 872
medio 91, 428 111, 184. 117, 357. 123, 495. 178, 453. 183, 615. 191, 62. 214, 679. 243, 588. 258, 92. 278, 646. 282, 760. *& alibi.*
mediique 423, 522
medio 20, 337. 30, 592 41, 64. 45, 137. 56, 417. 71, 801. 76, 29. 77, 66. 84, 221. 161, 708. 135, 1. 142. 163. 168, 72
medioque 104. 76. 170, 227. 207, 539 219, 847. 229, 263. 349, 253. 358, 524
medios 31, 601. 139, 106. 194, 139. 224, 88. 234. 338, 240. 512, 323, 333 354, 396. 368, 121
meditata 274, 520
meditataque 215, 732
medium 68, 739. 94, 510. 106, 41. 151, 409. 159, 644. 163, 56. 205, 432. 293, 233. 298, 368. 329, 478 350, 201. 439, 66
mediumque 110, 167
medius 40, 11. 156, 564. 176, 409. 186, 495. 201, 345. 228, 102. 290, 144. 291, 174. 445, 211
mediusque 289, 126. 394, 780
mediusve 333, 594
Medon 100, 671. 351, 303
medulla 152, 744. 302, 492
medullas 25, 473. 416, 351. 418, 431. 452, 390
medullis 261, 174. 273, 483. 411, 208
Medusa 134, 781
Medusæ 129, 655. 132, 743 134, 783. 143, 217. 144, 246
Medusæi 144, 257. 285, 22
Medusæo 144, 249
Megnetius 307, 659
Megareus 305. 605
mei 57, 473. 93, 464. 169, 178. 216, 750. *& alibi.*
meique 375, 270. 394, 786
meis 3, 3. 62, 584. 136, 19. 175, 168. *& alibi.*
Melampus 83, 206. 208
Melanchætes 84, 132
Melaneus 82, 222. 140, 128. 351, 300
Melancho 166, 120
Melanthus 98, 617
Meles 49, 247
Meleagre 260, 249
Meleagron 231, 270
Meleagros 232, 299. 256, 385. 240, 515
Melicerta 123, 512
Melior 4, 21. 19, 322. 106, 58. 143, 220. 209, 518. 259, 475. 255, 29. 414, 194
melira 28, 502. 189, 20. 190, 37. 315, 105. 322, 258

melíore 220, 867. 264, 260. 271, 432. 413, 86 475, 875
melioribus 4 4, 299
meliotis 8. 70. 122, 478. 154, 501. 174, 343 191, 57
melius 45, 141. 239, 487. 273, 496. 403, 28
mella 9, 112 440, 80
mellaque 413, 274
mellis 22 , 222
mellitea um 452, 383
meriba 5, 33 2 , 555. 47, 197. 63, 607. 64, 652. 86, 277 102, 731. 1 , 234. 112, 216. 114, 260 118 377, 383. 151, 429. & a .
memoraque 190, 292. 406, 95 210, 201
memorata 119, 407. 198, 272
memori 102, 724 123, 458, 145, 346 152. 433, 458. 213, 62 244 616. 260, 168. 2 1 2 333, 62 354, 409. 356, 483. 508, 695
membra 255, 128
memento 430 77
memine 126, 603 582. 616
memini 347, 134 356, 453, 461 4 0, 557
memoriae 218, 302 265, 291. 25 542. 375. 280. 46 , 775
memindis 92 445
memini 210, 545
memoraque 332 563
Memnonides 387, 618
Memnonis 386, 573, 595. 387, 6 0
menae 52, 378. 123, 642. 251, 259 260, 1 9. 277 bae 325, 380 366, 58 382. 453 486 570. 423, 535 631, 761 655, 451
menaque 94, 434 297, 354
memorabit 220, 868
memorabile 119, 416 127, 615. 162, 12. 305, 608
memorandi 304, 13. 400, 956
memorant 46, 176 82, 318 114, 273 1 7, 718. 204, 408. 366, 47. 455, 414
memorante 406, 154
memorantur 292, 209. 451, 580
memoranie 209, 519. 420, 486
memorat 321, 280
memorata 215, 719
memoratis 130, 628
memoravere 136, 365
memoravit 348, 230
memorem 111, 190
memoremque 420, 694
memorandi 430, 731
memores 90, 543. 243, 585 360, 583 370, 412, 249. 420, 477. 423, 562
memoresque 288, 744
memori 180, 508 209, 521
memorique 292, 284. 433, 733
memoro 433, 813
memorrima 92, 439
mendax 280, 522
mendica 25 , 139 280, 710
mendicabat 290, 157
mendicus 10 , 701
Menelaeus 140, 344
menenia 354, 309
Menesthe 372, 203
Menesthei 203, 386
Menetum 345, 127
mens 72, 432. 83, 203. 123, 477. 136, 14. 182, 531 189, 20. 215, 717 240. 490. 370, 011. 330, 702 422, 5 458, 514
mensa 370, 680
mensae 12 165 213, 662. 245, 631. 438, 222. 349, 254
mensam 245, 680
mensas 137, 40. 168, 173. 184, 681. 244, 571. 258, 92
mensis 150, 567
mensis e Gadibus 15, 230. 179, 378 182, 647 246, 677. 281, 831 340 344. 381. 431. 72. 450, 462
mensis, mensibus 48, 25. 215, 705
mensa 282, 564
mensum 16 , 137
mensum 240, 000
mensura 152, 458. 361, 618 452, 378
mensuraque 249, 748. 342, 57
mentae 246, 663
mentem 37, 777 54, 769. 64, 620. 78, 60. 145, 275. 151, 427. 209, 521. 272, 472. 277, 634 2 6, 320. 2 9, 464 360, 582
mentem 20. 357 57, 470. 276, 608. 337, 421. 414, 319. 4 6 352
mentes 6, 55. 95, 512. 145, 274. 290, 301
mentique 442, 137
mentiris 309, 72
mentis 278. 653. 294. 244
mentisque 410. 204
mentor 50, 514
mentitus 107, 62
mentum 285, 373
mentura 129, 950
meorum 112, 200. 123, 522. 156, 568. 163, 37 180, 510. 232, 620 223, 30 272, 627. 300, 445. 316, 140 353, 360. 442, 145 450, 327. 455, 446
mera que 8, 76. 72, 833. 244, 613 249, 767. 270, 469
merae 184, 648 280, 705 285, 28. 320, 253
merata 137, 520
meretro 300, 439
meretrix 71, 675
meritorius 231, 251
meritisque 311, 281
merito 318, 620 348, 141. 340, 215
meritoque 356, 458
meritum 346, 458
mero 147, 282 154, 514. 188, 102. 172, 281. & alib.
meroque 59, 525. 233, 824
merorum 72, 857 124, 574. 170, 108 291, 503 & alib.
meos 43, 93 212, 618. 266, 207 276, 601. & alib.
merque 200, 858. 224, 91
mers 456, 331
mersere 59, 529. 214, 695 375, 214. 356, 73
mersis 66, 702

merulis

merciliis 370, 166
Mercurio 115, 288. 132, 754
Mercurium 68, 741
mereare 275, 562
mergeret 308, 697
mergis 244, 625
mergit 200, 317. 332, 557. 423, 548
mergitur 339, 795
mergor 157, 595. 397, 878
mergum 338, 753
mergunique 412, 240
mergus 264, 238 389, 653. 413, 274. 450, 328
Merionen 378, 159
meris 447, 323
meritam 94, 511 323, 325
meritaque 247, 689
meritique 190. 45
meritis 136, 28. 143, 220. 184, 660. 359, 546. 368, 101. 369, 180. 379, 372 408, 127. 462, 613
meritisne 136, 14
merito 67, 707. 142, 200 240, 503
merito 186, 687. 223, 50. 276, 584
meritóque 145, 271
meritorum 194, 166. 199, 302. 225, 108 226, 140
meritos 380, 594
meritum 131, 702. 225, 111. 236, 387 370, 152
meritumque 430, 723
meritus 316, 130
Mermeros 351, 305
mero 98, 6 3 99, 631. 114, 263. 411, 212
meroque 315, 90
Merops 46, 184
Meropisque 37, 763
mersa 86, 272. 159, 639. 247, 676
mersae 18, 295
mersæque 243, 601
mersi 400, 948
mersis 21, 380. 200, 324. 448, 295
mersisque 85, 249
mersit 201, 349. 242, 556. 421, 462
mersum 332. 569
mersura 405, 72
mertere 16, 243. 441, 120
mertui 100, 654. 220, 659. 226, 127. 301, 484. 376, 314
meruisse 51, 290. 55, 393. 160, 666. 239, 492. 264, 258 268, 372. 290, 154 441, 112 467. 757
merulis 441, 116
meruit 51, 291. 116, 315. 366, 49. 420, 469
merum 242, 572
merumque 349, 238
Messapique 422, 513
Messenia 359, 549. 403, 17
Messeniique 65, 679
messes 153, 486. 232, 293. 408, 146. 441, 126
messibus 230, 781
messi. 315, 113. 333, 614
messisque 177, 417
messoris 427, 643, 644
meta 305, 597
metalla 465. 767
metalli 293, 220. 303, 531
metam 445, 453
metaque 307, 664
meta 45, 142 288, 106
Methione 138, 74
metior 113, 226
metiris 271, 447
metitur 47, 188
metu 43. 92. 58, 402. 97, 582 100, 125. 180, 706. 193, 115, 143. 238, 465. 258, 111. 263, 224 264, 249 289, 117. 324, 351. & alib.
metuque 113, 228. 299, 414
metuum 191, 68. bis 327, 420, 442
metuamis 368, 114
metuenda 63, 705
metuendus 366, 62. 383, 582. 503
metuens 128, 646 148, 359. 280, 50. 427, 635
metuenti 351, 308
metuentior 19, 323
metues 297, 349
metuisse 386, 575
metuit 73, 860. 219, 830. bis 231, 259. 294, 258
metuque 36, 745
metum 31, 623. 99, 634. 101, 690. 143, 226. 170, 197. 407, 110 401, 602
metuo 80, 281. 224, 64
metus 36, 736. 109, 115. 148, 363. 181, 550. 225, 720. 301, 466, 482. 325, 390
metuque 8, 91
metuunt 169, 177. 225, 117. 471, 812
Methymnaeae 313, 55
meum 27, 521. 29, 564. 102, 30. 168, 172. & alibi.
meumque 99, 648. 266, 295. 388, 429
meus 25, 464. 40. 42. 110, 155 117, 356. & alibi.
micabant 200, 325
micant 76, 33. 195. 188. 232, 284
micante 39, 2
micantes 26, 498. 40, 40. 192, 100. 204, 411
micantia 256, 37. 330, 522
micat 181, 557. 235, 356. 473, 850
Micenon 227, 463
micetur 196, 217
Midae 317, 174
Midan 313, 2. 317, 162
migrare 443, 172
mihi 13, 187. 20, 352, 361. 26, 481, 482, 486. & alibi passim fere.
mihique 377, 328
miles 142, 201. 208, 510. 330, 525 375, 290. 389, 602. 427, 651. 431, 772. 433, 799
Miletae 271, 446
Miletida 277, 634
Miletum 271, 443
milite 145, 276. 206, 456. 220, 865. 235, 358. 342, 64. 378, 307. 461, 592
militia 347, 180
militiae 2 7, 483. 319, 216
militiam 305, 37
militis 9, 99
mille 24, 443. 57, 452. 95, 522. 120, 439 128, 635 141, 157. & alibi fere.
millia 342, 55. 360, 590
millibus 209, 534
millibus 19, 325 373, 241
Milon 445, 229
milvi 107, 716
Mimetique 48, 228
minabitur 451, 371
minaces 186, 688

minaci 313, 37 381, 442
minacia 8, 91. 160, 669
minæ 73, 857
minanti 839, 467
minari 437, 33
minas 55, 397. 90, 368
minasque 175, 361
minat. 82, 193. 472, 827
minatur 299, 417. 389, 662. 437, 24
minax 460, 573
minaxque 18. 483
Minervâ 108, 33
Minervæ 61, 563. 62, 588. 67. 709. 69., 749. 132, 755. 134, 798. 230. 250. 231, 2 5. 2 , 0 , 3 7, 337. 379, 381. 389, 653. 420, 475 466, 709
minetur 73, 859
minima 228, 190. 259, 139. 422 511
minimæ 246, 684
minimam 119, 412. 173, 300
minimamque 173, 299
minimas 404, 54
m. 107, 70. 172, 265. 279 674
minimos 449, 312
minimum 92, 433. 167, 142. 367, 76. 408, 149. 410, 202
mi as 384, 529
mi i 129. 631. 238, 439
mi iter 72, 837. 275 371
mi iteriis 112, 216. 334, 62,
ministerio 69, 750
mi æ 207, 324
minis arum 258, 90. 266, 306
ministri 275, 575. 276, 609. 316, 119. 330, 679
mi ibris 341, 31
ministro 51, 289. 263, 233
ministros 76, 26. 198, 255
ministrum 47 199
minitamque 352, 348
Minoa 271, 440
Minoë 271, 436
Minoïde 228. 174
minor 14, 2 132, 458 181, 550. 328, 445. 396, 827 444. 198 473, 859
min 207 476
minora 175, 368
minores 208, 499. 232, 28,
minoribus 168, 151. 459, 545
minors 443, 162
Minos 207, 472. 222, 6, 24. 223. 45. 224, 64. 225, 95. 226, 132. 227, 157. 228, 187
Minoïæque 466, 716
minuant 190, 208
minuit 463, 639
minuitur 253, 878
minuta 115, 295
minutaque 382 403
minu di. 87, 306 bis. 248, 738
minus 1 14, 204 40, 41. 102, 717. 149, 382. & alib.
minuunt 300, 454
minuunus 200, 317
Minyæ 188, 1. 193, 115, 120
Minyeïa 118, 389
Minyeïas 104, 1
Minyeïdes 120, 425
Minyïdæ 106, 32
Minyis 187, 710
mira 248, 727. 267, 327. 339 556
mirabar 294, 241
mirabique 393, 893
mirabitur 313, 88
mirabere 128, 641. 214. 687. 304, 553 458, 109
mirabile 88, 320 114, 211. 132, 747 44, 251. 226, 130 302, 611 340, 163. 417 426
mirabilem 91, 424
mirabile 47, 190. 100, 673. 142, 111. 199 294. 278, 666. 324, 346
mirabile 453, 408
mirabilem 401, 620
mirabili 217, 703
mirabilem 152, 429. 172, 269
mirabiles 237, 423
mirabili 357, 489
mirabilia 94, 503. 418, 413
mirabilibus 196, 199. 200, 320
mirabili 143, 216
mirabilique 439, 67
mirabilis 18, 301. 53, 353. 193, 120. 247, 698. 321, 505
mirata 37, 603. 145, 204. 205, 434. 427, 657
mirator 128, 641
miratur 43, 111. 73, 838 77, 51. 82, 199. 91, 424. 305, 590
miraturus 202, 307
mirbo 409, 162. 417, 359
miremur 453, 410
mirer 95, 538
mirere 243, 578
mi 2 2. 627
miros 400, 938
mirum 193, 130. 218, 795 313, 51. 347, 174 359, 539
mirumque 189, 12 337, 731
mirus 116, 307
misceat 159, 638. 397, 866
misceribique 351, 321
misceri 11, 447. 349, 491
miscetur 129, 652
miscitabitur 330, 520
misceri 413, 273
miscet 116, 309. 141, 156. 204, 406 290, 160. 404, 44
miscetur 316, 125
miscuit 110, 141. 335, 549
mi 337, 720
misereque 316, 127
misera 323, 328
misera 339, 788
miseramur 90, 396. 110, 138. 179, 118. 165, 90. 185, 665. 250, 782 269, 301 380, 422. 451. 751
miserabiles 53, 329. 94, 495. 250, 783. 330, 692. 337, 733
miseræ 158, 626. 172, 284. 183, 6 4. 335, 655
miseram 172, 292. 210, 833. 226, 138 240, 5 9. 272, 473. 297, 334. 339, 708
miseramque 20, 359. 109, 110 172, 276
miserande 336, 704. 337, 728
miserandæ 261, 778
miserat 53, 342
miserat 258, 114 390, 681
miserata 124, 531. 167, 135. 169, 189. 339, 784
miseratus 34. 339
miserè 246, 611
miserere 51, 294. 124. 534 275, 560. 283, 7 0. 310, 133. 397, 855. 403, 12. 429, 691
misereri 239, 468. 243, 600
miseri 96, 551 110, 155. 130, 692. 188, 4. 230, 236
miseris 210, 572. 268, 371. 462, 632
misero 93, 479. 411, 213
miseroque 299, 411
miseros 210, 552
miserrima 71, 80 110, 151. 126, 585 219, 831. 260, 156. 328, 459. 335, 657
miserum 27, 508. 32, 651. 82, 201. 225, 851. 375, 280. 429, 703
misi 370, 150
misisse 99, 627. 524, 540
misistis 106, 214
misit 52, 312 70, 38. 77, 60. 159 645. 165, 660. 184, 659 232, 282. 233, 314. 237, 411. 244, 623. 275, 571. 291, 179. & alib.
mista 22, 412. 247, 696. 259, 127. 349, 243. 356, 477. 434. 826 441, 109
mistæ 178, 450
misti 15, 226. 54, 578. 276, 609. 463, 644
mistis 55 , 505
mistique 257, 414
misto 9, 113. 11, 154. 101, 712. 137, 54. 355, 432
mistos 55. 396. 258, 118
mistum 130, 132. 352, 336. 385 567
mistus 257, 779. 255, 19. 3 2, 1 , 2 2 235
mitra 116, 3 3. 123, 504. 210, 674. 274, 526. 351, 518
mitrâ 6, 51. 152, 454. 411, 216. 425, 656
mitraque 143, 626. 372, 54
mitræ 156, 555. 333, 595
mitræque 93, 529. 412, 355
mitris 413, 269
mitto 94, 491
mittaque 4, 634
mittos 13 , 728
mittum 0 , 423
mittus 2 , 150
mittuque 73, 850
mitte 310, 134
mitemi 73, 860
mittes 180, 505
mitt-ieere 429, 697. 440, 78
mitti 51, 288. 159, 656. 440, 81
mittibus 429, 690
mittor 28, 403. 56, 435
mitto 198, 257. 231, 262. 263, 598. 270, 421. 302, 510
mittque 106, 31. 445, 210
mittulimus 21. 280. 71, 816. 154, 49 . 166, 118
mittulimus 424, 587
mittus 457, 495
mitua 427, 654
mitus 339 782
mitumino 388 121
mittus 325, 5 0 3 0, 587
mitte 98, 614. 170, 491
mittumbo 435, 347
mittere 13 , 12. 152, 183. 223, 42. 260, 154. 325, 381. 532, 542
mitti 355, 445
mittis 105, 23
mittit 54, 366. 124, 530. 231, 251. 293, 218. 324, 530. 339, 790. 349, 257. 395, 8 3
mittitur 380, 415
mitto 30, 596
mittor 371, 193, 196. 372, 215
mittunt 22, 399. 403, 643
mittuntque 357, 495
Mnemosyda 145, 208
Mnemosyde 145, 280
moderabat 399, 923
moderamen 41, 48
moderamina 93, 644
moderamine 41, 67. 378, 302 407, 726
moderaminum 8, 83
moderantur 170, 223
moderare 56, 431
moderatæ 378, 356. 426, 619
moderatis 27, 510, 511
moderato 450, 330
moderator 113, 245. 210, 561. 252, 856
moderatus 113, 234
moderare 250, 795
moderatur 278, 652
modibus 130, 682
modicique 465. 699
modi o 97, 569 244, 621
modis 13, 181. 157, 596
modò 222. 8, 87. 18, 299. 19, 325, 326. 22, 410. & alibi quam plur.
modo laïd. 20, 360. 32, 628. 77, 63. & alibi.
modulate 418, 428
modulatur 317, 154. 415. 341
modum 114, 258. 249, 748. 457, 493
modumque 98, 618. 277, 630. 334, 636
modus 105, 102. 261, 172. 298, 377
modusque 312, 14
mœnia 55, 401. 75, 13. 77, 62. 92, 449. 90, 550. 151, 428. 169, 179. 170, 218. 180, 710. 202, 368. 206, 443. 212, 628. & alibi quam plur.
mœnibus 42, 214. 127, 608. 129, 647. 139, 785. 210, 553. 232, 292. 318, 204. 330, 526 372, 207. 374, 201. 448, 295. 464, 586
mœrens 151, 426. 418, 429
mœrent 300, 444
mœrenti 33, 604. 314, 81
mœret 242, 519
mœsta 150, 569. 337, 711. 386, 571
mœste 313, 44
mœstæque 156, 564
mœstam 277, 654
mœstis 173, 304. 238, 447
mœstique 84, 239
mœstissimus 87, 298
mœsto 150, 596. 337, 734
mœstus 321, 272. 411, 210
mœtarem 77, 59
mœte 11, 150. 17, 279. 39, 12. 358, 523. 399, 423. 454, 433. 469, 795
mœtent 307, 75
mœtes 4, 7. 16, 258 235, 357. 256, 40. 262, 197 329, 194. 337, 729. 397, 895

moli 300, 916
molibr 62, 582
molibus 148, 347
molimina 281, 578
molimine 179, 472 786, 694 53, 337 471 503
molior 296, 520
molire 45, 433 149, 367 430, 719
moliri 361, 499
molimus 12, 482
molis 133, 773 4381
molitor 220, 302
molitur 190, 520
molitusque 25 580
molle 202, 821 555, 436 423, 536, 420
mollem 155, 31
molles 34, 685 60, 376 96, 547, 278, 92 425, 512
mollesque 96, 555
mollescit 187, 580
mollicie 265, 285
molli 92, 577 242, 502 305, 609, 33, 648
mollia 4, 20 6, 100, 28, 549, 117, 334, 171, 250 199, 284, 289, 125, 392, 816, 441, 115
mollitaque 157, 594
mollibat 102, 21, 229, 199
mollibus 116, 314, 618, 245, 655, 215, 269, 302, 515, 392, 720
mollérant 144, 244 170, 220
mollet 377, 323
mollet 595, 796
mollire 55, 411
mollit 151, 429
mollitque 22, 402 440, 79
mollis 269, 388, 154, 417
mollit 15, 229 132, 742, 230, 226
mollita 312, 15
mollitaque 22, 402, 115, 381
mollier 339, 785
mollito 423, 549
Molossi 15, 226
Molosso 392, 717
Molpea 141, 158
Molpeus 141, 103
Moly 413, 292
momenti 322, 285
momentaque 111, 180, 257, 276, 444, 185
momenti 259, 61 400, 443
momenta 57, 63 140, 147
momeret 201, 598
momedula 207, 488
momedulæ 183, 40, 203, 222
momentum 274, 775
momen 229, 398, 412, 247
momere 477, 34
momeri 209, 477
momet 103, 52 198, 256 323, 418, 470, 705
Mon 337, 409
mona 477, 52 259, 213, 294, 304
monade 182, 192
monarchi 98, 340 44, 120, 309, 700, 881, 140
monarchique 413, 293
monet 79, 127, 572, 218, 392, 525
monimenta 281, 779
mon 221, 133
monitaque 221, 600 229, 210
mono 19, 318 80, 143 129, 637, 533, 535 447, 207
monili 23, 437 65, 675 143, 248 152, 499 281 735, 745, 391 418, 414
monitare 385, 532
monitaverat 32, 591
monitavit 111, 174 497, 115
monitis 127, 615 132, 745, 154, 241 199, 294, 247, 150 208, 660, 285, 22 347, 175 424, 597
monitique 458, 517
monitu 122, 488 126, 591 404, 60, 418, 412
monitus 54, 397 319, 211
monitum 144, 258, 225, 100 304, 513
monitumque 390, 912
monitus 18, 310
monitusque 6, 104
monitum 130, 780
monitus 320, 147
monitusque 72, 841
monitumni 174, 331
monte 24, 440, 72, 543 80, 593 91, 400, 408 171, 70 129, 639, 145, 234 149, 364, 167, 182 234, 555, 256, 56, 317, 137, 352, 341 398, 882, 414, 181, 426, 621
montes 6, 44, 11, 153 53, 264 113, 292, 165, 88 166, 268, 338, 765, 347, 500, 394, 785 528, 654
montique 185, 197
mori 426, 621
moribus 8, 95, 34, 680 47, 226 58, 494 66, 703 90, 91, 102, 176, 394 495, 210, 334, 563, 554, 416, 596, 876, 404, 58 415, 520, 447, 265, 445, 275
moriborum 153, 193
morior 19, 320 27, 512, 33, 660 84, 254 173, 181 247, 692, 250, 797 201, 172, 316, 138, 317, 174, 330, 503, 332, 337, 393, 510, 399, 909, 458, 500
moriturus 435, 491
morosi 280, 700 709, 768
monumenti 18, 139, 110, 161, 125, 500 143, 257, 309, 725
monumentis 284, 524
Mopsio 350, 456
Mopsopios 177, 423
Mopsopium 180, 661
Mopsum 356, 456
Mopsus 358, 528
mora *fractas* 9, 105, 109, 127
mora *mollita* 12, 167, 14, 214 21, 369 33, 671 35, 717 45, 141 77, 40, 51 84, 225, 96, 563 117, 344 122, 481 143, 207 152, 465 *& alibi pas-*
morâ 22, 402, 101, 693 222, 21 398, 890, 451 362
moræque 223, 62 308, 678
morabar 268, 361
morabi 27, 488, 335, 651
moram 72, 258, 117, 350 192, 398, 282, 760, 307 639, 669
moranda 23, 431
moran 217, 278
morantur 72, 840
morari 355, 446
morata 51, 491, 178, 467, 249, 548, 265, 782, 372, 307, 328, 481, 385, 550
moratque 395, 858
morata 251, 810 307, 661
morati 285, 38
moratos 309, 135, 407, 106
moratum 344, 97
moratur 109, 303, 224, 71, 414, 312
moratus 113, 230, 337, 712, 352, 222
morbi 209, 557, 210, 565, 211, 601
morbo 209, 554, 253, 876
morbosque 346, 52
morbuere 71, 800
more 56, 745 73, 745 67, 711 223, 518, 131, 722 140, 122 203, 387 211, 600, 281, 729 293, 218, 341, 11 557, 494 *& alibi*
morem 53, 645
morer 239, 522, 420, 473
morerer 290, 107
mores 213, 655 215, 717 216, 740 422, 524, 473, 834
morique 132, 758 214, 701
mori 61, 651 71, 812 137, 43, 120, 807 286, 345, 289, 132, 299, 428, 441, 112
moribunda 172, 291, 220, 846
moribundo 138, 84 345, 118
moribundum 529, 716
moriemur 63, 908 93, 473 259, 131
moriens 109, 120 138, 71 140, 127, 140, 293 172, 272, 181, 500, 249, 773 286, 60, 292, 194, 418, 430
morientisque 97, 590, 355, 428
moriente 170, 228
morientem 289, 231
morientes 355, 423
morientia 269, 591
morientibus 139, 117
morientis 306, 719
morientum 138, 88
morire 240, 505
moriorque 430, 721
moriri 411, 215
moris 184, 648
morique 97, 581
moritura 276, 606
morituro 209, 544
moror 253, 879, 384, 517, 531, 400, 938
Morpheæ 334, 635, 335, 647
Morpheus 335, 671
mors 93, 471 211, 603, 239, 453, 201, 781, 298, 877, 378, 504, 572, 330, 699, 342, 325 359, 550, 382, 404, 437, 29
morsque 441, 114
morsibus 28, 538, 385, 508
morte 77, 48, 109, 113, 253, 877, 209, 584, 325, 373, 599, 970
morte 131, 724 218, 791
mortique 513, 58
mortale 13, 188, 17, 260, 21, 365, 415, 76, 87, 702 98, 610, 124, 530, 203, 525, 685, 10, 754, 9, 42, 863, 431, 724 442, 189
mortalem 62, 579 318, 203
mortales 8, 98, 102, 31, 203, 208, 450, 75
mortalia 198, 280, 284, 620, 255, 10, 609, 760
mortalis 64, 643, 78, 105, 112, 201, 170, 472, 192, 87, 243, 397, 300, 70, 450, 960, 420, 629
mortalibus 156, 550
mortalis 15, 223, 31, 56, 64, 649, 116, 321, 399, 920
morte 15, 224, 33, 681 93, 471, 110, 145, 152, 124, 545, 211, 603 239, 483, 270, 558, 332, 503, 339, 782, 307, 74, 584, 521, 410, 187, 441, 119, 410, 230, 401, 602
mortem 456, 470
morticique 411, 215
morte 331, 538
morti 52, 340 136, 29, 425, 600
mortis 64, 653, 77, 58, 138, 73, 142, 191, 181, 554, 220, 860, 239, 493, 298, 380, 390, 299, 418, 309, 726, 339, 782, 343, 80, 386, 598, 408, 125, 126, 442, 153
mortisque 211, 604, 295, 233, 295, 383, 501, 482
mortua 253, 503 321, 846
morte 108, 90
mota 21, 361, 22, 395, 373, 766, 62, 579, 77, 62, 95, 556, 142, 186, 154, 498, 158, 621, 183, 627, 195, 169 215, 716. *& alibi.*
motæ 122, 492, 297, 640
motæque 78, 102, 258, 95
motaque 229, 202
motaque 335, 674
moti 333, 600, 336, 679
motibus 284, 7 337, 739, 358, 521
moti 45, 158, 60, 547, 67, 719, 120, 667, 175, 7, 205, 424, 211, 585, 212, 629, 413, 264, 422, 520
moto 93, 475, 132, 732
motæ 35, 707, 123, 509
moti 69, 753, 92, 461, 101, 111, 165, 158, 210, 579, 212, 637, 236, 575, 244, 600, 250, 780, 300, 455, 314, 780, 430, 759, 433, 179
motæque 187, 721, 230, 521
motaque 18, 284
motare 6, 55, 71, 817, 370, 165
motatque 206, 303
motes 118, 187, 158, 629, 172, 264, 270, 415, 318, 192
motuque 179, 401
move 294, 149, 425, 21
moveant 102, 720, 174, 358
moveat 154, 516, 322, 289
movebant 325, 379
movebat 28, 551
movebitur 209, 115
movebere 217, 53
movebo 181, 547
movebat 64, 516
movebitque 165, 167
move 163, 50, 269, 404, 382, 470
movebit 142, 197, 286, 40, 313, 40, 351, 320, 442, 143

moventur 347, 175
moveo 196, 205. 372, 201
moveoque 93, 564
moverat 130, 674. 147, 332. 229, 197. 244, 612. 248, 725. 283, 781. 329, 474. 386, 573
movere 70, 778. 175, 360, 365. 180, 535. 190, 28. 271, 438. 303, 548. 412, 258. 440, 99
moverent 355, 432
moveres 130, 112
moveret 411, 228
moveri 71, 821. 79, 106. 125, 552. 137, 45. 183, 307. 207, 345. 294, 251 317, 177. 325, 301. 356, 577. 400, 036. 469, 763
movetis 397, 869
moves 257, 76 366, 48
movet 52, 308. 156, 548. 173, 303. 229, 216. 251, 825. 267, 327. 268, 352. 303, 547. 306, 615. 331, 544. 368, 520. 362, 621. 442, 143. 467, 738 470, 780
movetur 163, 48. 328, 444. 450, 344
movi 159, 634. 256, 65
movimus 143, 219
movisse 283, 781
movit 13, 180. 59, 510. 65, 669. 101, 707. 114, 264. 122, 475. 123, 507. 150, 401. 225, 112. 244, 603. 259, 123. 261, 185. *& alibi.*
movitque 102, 726
mox 9, 109. 15, 222. 22, 403. 53, 336. *& alibi plur.*
moxque 30, 581
mucrone 15, 227. 110, 162
mucronem 139, 116
mugiit 36, 746
mugire 196, 206
mugit 73, 851
mugitibus 76, 21. 141, 165. 193, 114
mugitu 36, 732
mugitus 32. 637. 211, 597. 418, 409. 458, 510
mulcebant 9, 18
mulcebat 251, 824
mulcebunt 296, 301
mulcendaque 289, 118
mulcendas 156, 561
mulcere 414, 295. 415, 339
mulces 334, 625
mulcet 19, 331. 21, 391. 66, 683. 193, 117
Mulciber 39, 5. 264, 263. 270, 422. 422. 535
multa 34, 682. 108, 84. 168, 152. 197, 228, 229. 260, 534. 228, 176. 242, 533. 308. 693. 414, 309. 418, 335. 423, 559. 429, 695. 437, 24
multa *neut.* 77, 70. 108, 102. 237, 422. 422, 514
multaque 114, 251. 169, 196. 209, 426. 328, 448. 342, 30. 347. 185. 412, 243. 414, 508
multæ 89, 353 287, 82. 354, 402. 398, 821, 822
multæque 138, 81
multam 249, 776
multarum 112, 208
multas 295, 285. 396, 822. 427, 632
multi 23, 478 86, 281. 89, 353. 100, 655. 210, 570. 217, 709 393, 735. 419, 455. *bis.* 463, 649. 242, 561
multiplicique 227, 158
multis 89, 361. 92, 443. 106, 43. 173, 350. 223, 57. 323, 320. 414, 310. 429, 705. 450, 343
multisque 414, 315
multo *adj.* 11, 157. 141, 155. 237, 401. 250, 57. 312, 33. 353, 382
multo *adv.* 169, 196
multoque 330, 513. 461, 588
multorum 346, 146. 347, 187, 192
multorumque 255, 10
multos 90, 544. 209, 515. 411, 214. 469, 757
multum 47, 187. 277, 628
multum *adv.* 110, 155
mundi 3, 3. 6, 37. 8, 79 13, 182. 16, 256. 40, 53. 113, 228. 149, 372. 154, 597. 169, 189. 285, 17. 342, 42. *& alibi.*
mundo 4. 15. 54, 385. 112, 137. 446, 254
mundum 7, 60
mundumque 44, 116
mundus 9, 114. 43, 95. 319, 224. 446, 259
munera 53, 341. 118, 383. 174, 351. 216, 755. 225, 95. 111. 283. 792. 791. 294, 260. 312, 28. 315, 104. 310, 122. 135, 319, 213. 376, 296. *& alibi.*
muneraque 216, 745
munere 22, 411. 41, 55. 43, 99. 133, 765. 153, 475. 192, 95. 214, 698. 637, 430. 240, 592. 269, 590. 283, 37. 287, 74. *& alibi.*
muneribus 216, 755
muneribusque 205, 428. 231, 266
munera 43, 88. 159, 657. 194, 157. 200, 310. 214, 691. 217, 762. 277. 237, 430. 258, 436. 307, 673. 315, 101 316, 125. 389, 670. 408, 125
munimine 133, 773. 372, 212
munire 329, 487
munires 465, 690
munus 31, 616, 620. 40, 44. 80, 278. 129, 655. 143, 225. 148, 343. 195, 175. 198, 276 199, 296. 205, 436. 216, 759 238, 436
munusque 289, 134
murice 10, 332. 162, 9. 242, 563 317, 166
muri 107, 58. 208, 492. 222, 14. 321, 237
murmur 157, 597. 213, 645. 237, 431. 270, 420. 368, 124 413, 281. 438, 35
murmura 11, 206. 70, 785. 305, 702. 323, 330, 342
murmurat 313, 53
murmure 57, 435. 107, 70. 108, 83. 157, 587. 170, 203. 174, 327, 328. 198, 251 242, 552 256, 40. 333, 603. 378, 250. 385, 507 423, 533
muro 345, 124
muros 144, 256. 177, 423. 235, 358. 258, 103 318, 204. 340, 148. 360, 589. 462, 616
murum 330, 528. 535, 536
murus 375, 281
mus 156, 294. 147. 327. 296,

290, 148
musæ 462, 622
musco 21, 374. 242, 562
musta 408, 146
muta 120, 433. 105, 184. 278, 654. 276, 53. 298, 379. 333, 602
mutabile 45, 145
mutabit 281, 743
mutabitur 389, 728
mutanda 276, 598
mutando 28, 547
mutant 452, 374
mutantur 119, 397. 338, 742. 423, 550. 443, 105
mutare 198, 270. 271, 433. 400, 937. 449, 318. 450, 344
mutarent 35, 704
mutat 452, 390
mutâsse 191, 60. 342, 54
mutâsti 2, 2
mutat 82, 196. 274, 523. 435, 851. 454, 424
mutati 153, 405 [illegible], 467. 220, 150. 322, 300 [illegible], 667. 435, 639. 408, 152
mutataque 114, 270
mutatâque 301, 487
mutatæ 3, 1
mutati 32, 650
mutatis 152, 456. 244, 615
mutato 107, 233. 269, 393. 273, 456
mutatum 166, 115
mutatur 22, 459. 423, 553
mutatus 213, 660. 257, 81 [illegible] 370, 731. 463, 15 [illegible] 46
mutaverat 31, 611
mutavit 134, 801. 326, 404. 406, 93
mutemur 404, 39
mutet 88, 327. 263, 235
mutilata 181, 559
Mutinæ 471, 825
mutor 159, 636
mutua 32, 653. 70, 123. 194, 141. 218, 805. 247, 717. 431, 771
mutum 182, 574. 337, 736
Munychiosque 67, 709
Mycalæ 43, 223
Mycenæ 454, 426
Myconida 342, 34
Mygdoniaque 163, 45
myricæ 283, 97
Myrrha 296, 321. 298, 363. 299, 402. 301, 476. 302, 501
Myrrhâ 96, 555. 137, 53. 453, 599
Myrrhæ 300, 441
Myrrhæque 119, 393
Myrrham 296, 310
myrtea 320, 234
myrteta 267, 335
myrtus 288, 98
Myscelos 437, 20

N.

NAbat 174, 334. 244, 605
Nabathæaque 7, 61
Nabathæus 141, 163
nacta 57, 455. 103, 605. 300, 438. 385, 548. 398, 002. 416, 372
nactæ sunt 224, 416
nactus 93, 626. 186, 695. 275, 572. 358, 511
nactusque 15, 232. 419, 440
Nafves 415, 328
Naïadum 174, 329. 284, 9
Naïas 34, 691
Naïdis 178, 453. 278, 656
Naïdes 31, 642. 62, 506. 115, 289. 243, 579. 257, 87. 302, 314. 312, 432, 756
Naïs 107, 49. 117, 356
nam 3, 2. 4, 22. 13, 155. 19, 328. *& alibi plur.*
namque 22, 391. 30, 685. 141, 180. 150, 241. *& alibi.*
nandi 248, 120
nant 324, 553
nanteque 243, 954. 339, 785
nantes 332, 562
Nape 87, 214
Narcissum 90, 370
Narcissumque 89, 346
Nardi 453, 398
nare 30, 11. 140, 138. 175, 372. 225, 104
nares 355, 435
naribus 42, 85. 83, 212. 101, 686. 192, 104. 218, 811. 458, 513
naris 100, 075. 167, 141. 349, 253. 351, 315
narrabat 303, 737
narrantia 333, 588
narrare 56, 432. 71, 813. 82, 193. 106, 42. 109, 130. 214, 692. 396, 843
narrarent 247, 714
narrâsset 153, 466
narrat 62, 509. 119, 418. 133, 768, 772. 147, 325. 181, 565. 324, 346
narrata 342, 57. 418, 335
narratur 219, 632 449, 312
narravêre 248, 722
narravit 157, 576
narres 82, 192
narret 106, 44. 364, 14
narretque 347, 176
Narycíusque 233, 312. 420, 468
nascenti 23, 427. 64, 650 176, 406
nascentia 431, 763
nasci 145, 259. 202, 370. 294, 248. 297, 334. 452, 383
nasciique 445, 255
nascitur 323, 313, 316
nascuntur 204, 418. 452, 366
nat 18, 304
nata 26, 482. 32, 654. 73, 858. 134, 800. 140, 190. 154, 516, 518. 155, 524. 160, 51 178, 436. 224, 85. *& alibi.*
natæ 70, 903. 113, 222. 180, 504. 199, 300. 202, 322. 207, 269 243, 595. 295, 300
natæque 140, 514
natalem 402, 108
natalibus 58, 497. 270, 241. 293, 153
natalis 228, 184. 265, 285. 368, 471. 387, 609
natam 33, 665. 125, 563. 152, 444. 155, 532. 180, 520. 190, 32. 203, 360. 301, 474. 323, 331. 371, 185. 393, 749. 406, 711 472, 636
natamque 30, 584. 180, 507. 261, 280
natando 452, 376
natant 51, 268. 345, 136. 398, 869
natantes 244, 609
natantia 423, 551

natantibus 138, 71
natantis 244, 605
natâque 419, 449
natarum 70, 784. 165, 99. 380 652
natas 39, 11. 51, 269. 156, 549. 157, 541. 169, 182. 187, 714. 341, 94. 388, 642. 393, 692
natâque 132, 742. 173, 302
nate 37, 760. 41, 52. 43, 89. 72, 837. 73, 97. 111, 192. 149, 365. 214, 695. 237, 455. 255, 12. 343, 80. 370, 408. 412, 246. 454, 439
nati 23, 415. 44, 122. 118, 387. 174, 342. 185, 665. 229, 216. 230, 236. 265, 277. 360, 581. 385, 543. 392, 717. 424, 572. 430, 743
natique 473, 850
natis 61, 555. 83, 215. 110, 420. 172, 211. 211, 507. 241, 543. 257, 73. 270, 414. 337, 732. 360, 536. 389, 661
natisque 383, 489. 384, 509
nativo 308, 692
nativum 81, 160
nato 113, 383. 203, 420, 425. 206, 455. 223, 58. 220. 211. 238, 445. 239, 486. 267, 142. 297, 332. 321, 266. 355, 555. 556. 463, 639
natorum 11. 157. 170. 198. 203, 362. 204, 399. 334, 633. 81, 923
natorumque 112, 662
natos 9, 108. 12, 162. 80, 134. 132, 186. 172. 272. 173, 302. 174, 368. 307. 524
natque 63. 629. 116, 262. 223, 203. 260. 314. 527. 362, 450. 370. 107. 378, 641. 460, 774
natumque 55, 400. 143, 361
natum 4, 21. 81, 150. 90, 376. 126. 584. 132. 750. 174, 550. 270, 650. 282, 757. 287, 67. 294. 295. 296, 304. 297, 320. 313, 520. 333, 452. 523, 439. 63, 68. 444, 194. 445, 218. 446, 253. 447, 270
naturaque 22, 403
naturæ 4, 6. 115, 279. 207, 353. 354, 394. 400, 946
naturaq e 451, 354
naturale 281, 729
naturalique 289, 117
naturam 142, 205
naturamque 228, 180
natus 8, 79. 32, 660, 673. 57. 469. 66, 686, 697. 68, 726. 77. 51. 95, 526. 113, 241. 120, 422. 128, 645. 130, 697. 156, 561. 183, 622. 192, 84. 193, 110. 225, 122. 244, 613. 258, 154. 270, 408. 348, 210. 378, 357. 379, 306. 417, 12. 449, 325. 453, 447. 460, 552
naufque 48, 223. 471, 819
navale 160, 661
navalibus 324, 455
naves 26, 163
navfragi 334, 628
navibus 367, 94
navifragumque 403, 6
navigat 118, 206
navigii 332, 561
navigiis 423, 553
navim 333, 663. 411, 218
navis 111, 706. 331, 532. 467, 726, 732
navit 450, 356
navita 10, 133. 243, 590. 324, 361. 329, 475. 380, 419. 403, 74
Nayades 305, 39. 376, 310
naufæ 93, 632. 100, 662. 264, 228. 448, 494. 466, 710
nautas 120, 423
Nautilium 430, 51
nauta 34. 11. 159. 17, 131. [illegible] 9. 1[illegible]
Nauta Phrygius 83, 211
nautæ 201, 508
nautæque 17, 207. 334, 595
nautas 6. 18. 31, 8[illegible]. 25, 150. 120, 427. 162, 31. 367. 603. 416, 370. 417, 403
nautæ 31, 609
nautæ [illegible], 404
nautæ 4, 8. 11. 10. 7, 68 8, 92. & [illegible]
necari 246, 685
necat 77, 49
nece 286, 6[illegible] 293, 233. 335, 600. 306, 62
necem 55, 393. 144, 247. 205, 425. 2[illegible]. 458. 306, 627. 351, 311
necemque 301, 487
necetur 279. 678
neci 280, 328. 211, 606. 301, 477. 306, 455. 441, 109, 110. 418. 499
necis 101, 698. 238, 449. 263, 214. 269, 254. 301, 477
nectar 174, 356. 290, 161. 441, 117
nectare 88, 318. 114, 252. 359, 732. 425, 606
nectareis 225, 712
nectareus 10, 111
Nedymnum 352, 350
nefanda 224, 86
nefandam 183, 601
nefandæ 372, 203
nefandis 102, 731. 295, 22[illegible]. 430, 75
nefando 238, 479
nefandos 181, 549
nefandum 227, 625
nefas 10, 129. 22, 392. 180, 524. 183, 613. 191, 72[illegible]. 205, 427. 239, 483. 24[illegible]. 760. 267, 372. 296. 322. 297, 332. 299. 4[illegible]. 314. 70. 400, 652. 441, 111. 127. 470. 785
nefasque 58. 105. 112, 566. 275, 550. 277, 632
nega 66, 693
negabat 203, 376. 479. 63
negabit 61, 168. 486, 151
negabo 283, 25. 376, 515
negando 3[illegible]. 2[illegible]
negandum 463, 648
negant 114, 272. 218, 3[illegible]. 307, 343. 360, 513
negare 594, 239. 320, 4[illegible]. 293, 741
negatum 41, 52
negaverit 108, 634
negavisse 31, 621
negavit 45, 42. 359, 546
negent 306, 619
negerunt 97, 573. 360, 131
nego 28, 541. 54, 385. 88, 320. 104, 7[illegible]. 162, 24[illegible]. 415. 219, 838. 279, 6[illegible]. 283, 481, 751. 296, 311. 345, 175
negotia 319, 214
negotio 301, 487. 374, 254
negotiis 290, 313
negotio 380. 575
negavit 139. 187
nemorantur 215, 93
nemore 37. 231. 169, 193
nemoribus 55, 413
Nemea 47. 418
Nemei 66, 659. 359, 558
Nemesin 300, 577
Nemine 349, 553
Nemorea 262, 147
Nemoreo 281, 235
nemo 55, 359. 66, 687. 252, 849. 461, 600
nemorale 128, 601
nemore 147, 136. 214, 313. 349. 772. 437, 490
nemorosi 43, 822
nemorosis 380. 637
nemorosum 260, 165
nemorum 20, 479. 30, 591, bis. 503. 100, 606. 196, 198. 214, 682. 423, 541
nempe 57, 474. 65, 661. 111, 191. 191, 53. 66. 273. 496. 281, 736. 307, 92. 371, 1[illegible]. 377, 339. 392, 750. 431, 331
nemus 29, 398. 56, 418, 438. 57, 455. 78, 44. 81, 175. 82, 120. 141, 74. 201, 559. 235, 340. 241, 744. 262, 182. 283, 91. 290, 143. 416, 360. 439, 345
nemus 238, 453
Neoptolemum 382, 455
Neoptolemus 318, 195
Neoptolemque 81, 171
neque 62, 743. 80, 138. 81, 174. 127, 605
nepotem 125, 563. 127, 615. 310 277
nepotisque 180, 607
nepotes 20, 482. 101, 134. 453, 644
nepoti 310, 219. 390, 680. 433, 810
nepotibus 167, 138. 338, 748
nepotis 45, 156. 303, 388
nepotum 33, 959. 432, 572. 435, 10. 472, 833
Nereia 204, 401
neptis 124, 531
Neptune 124, 533. 166, 115. 235, 597
Neptunia 306, 639. 307, 605. 343, 72
Neptunius 254, 1
Neptunum 341. 26
Neptunus 11, 270. 124, 559. 305, 606. 307, 198. 350, 559
neque 25, 505. 33, 680. 90, 22[illegible]
nequeat 48, 488
nequeo 241, 506. 260. 388. 273, 502. 277, 625. 376, 303
nequeunt 71, 821. 210, 570. 329, 467
nequiquam 62, 477. 108, 78[illegible]. 136, 33. 152, 438. 251, 827. 275, 563. 284, 3. 318, 738. 350, 559. 417, 390. 431, 765. 433, 797
nequire 541, 707
nequiret 253, 385
nequis 124, 64
nequit 22. 400. 184, 653
Nerea 51, 288
Nereaque 344, 94
Nereas 350, 162
Nereide 325, 380
Nereide 344. 93
Nereides 18. 302. 324, 361. 415, 264
Nereidum 136, 17
Nereis 327, 259. 393, 749
Nereius 241, 699
Nereus 13, 187. 341, 24. 393, 742
Nereusque 324, 361
Neritiaque 423, 563
Neritiaque 391, 712
Neritius 300, 159
nervi 176, 389. 235, 364. 261, 174. 359, 567
nervis 27, 518. 48, 340. 283, 16. 289, 108. 311, 5. 445, 224
nervo 138, 67. 235, 357. 256, 581
nervos 460. 525
nervosque 288, 40
nervus 171, 255
nervumque 63, 615
nervus 142, 286
nescia 36, 578. 31, 614. 73, 860. 118, 350. 203, 380. 256, 49. 260, 155. 267, 336. 301, 481. 402, 3
nesciorat 267, 349
nescimus 275, 553
nescio 27. 461. 30, 590. 92, 457. 152. 507. 169, 185. 191, 62. 219, 827, 844. 268, 360. 273, 491. 312, 52. 337, 716. 361, 616. 396, 844
nescius 27, 514
nescivisse 60, 160
nesci 30, 585. 49. 234. 92, 430. 102, 721. 125, 563. 141, 106. 331, 448
nescis 41, 58. 58. 503. 224, 6[illegible]. 1. 408, 131
Nesis 253, 101. 259, 121
Nesæis 356, 455
Nesso 260, 133
Nesso 258, 112. 351, 308
Nessoque 258, 119
Nessus 258, 108. 259, 131
Nestor 233, 313. 346, 169
Nethia 366, 63, 64
neutra 138, 91
neutrumque 118, 379
nexaque 122, 491
nexibus 76, 41
nexilibus 167, 128
nexilibusque 58, 499
nexis 204, 412. 249, 747
nexu 171, 242
nexuque 100, 664
nexus 256, 58
nidi 403, 404
nidis 333, 746
nido 180, 517. 229, 214
nidor 346, 153
nidos 231, 257
nidum 453, 397
nidus 341, 15. 396, 833
niger 77, 76. 332, 568. 352, 32[illegible]
nigraque 126, 578. 278, 664
nigræ 444, 187
nigram 84, 221
nigrantes 60, 535
nigras 470, 783
nigrescere 62, 581. 100, 671
nigri 47, 198. 120, 438
nigror 33[illegible], 500. 354, 402
nigroque 337, 601
nigros 58, 478. 207, 468. 323. 315
nigro 60, 760. 245, 648. 395, 817. 438, 46

nigrum 49, 236
nigrumque 213, 641
nihil 67, 707. 90, 392. 97, 590. 136, 30. 141, 221. 145, 273. 152, 437. 162, 25. 173, 305. 178, 465. 186, 685
nil 36, 743. 70, 796. 92, 435. 97, 568. 98, 610. 113, 245. 120, 426. 226, 110. 238, 440. 268, 367. *& alibi.*
Nile 35, 728
Nileus 142, 187
Nili 468, 753
Nilo 142, 187
Nilum 282, 773
Nilus 23, 423. 50, 254
nimbi 17, 260. 423, 543
nimbis 17, 266. 258, 105. 330, 519
nimbíque 19, 328
nimbus 17, 261. 87, 300
nimboſi 331, 551
nimia 46, 164. 183, 629. 310, 738
nimiis 235, 347
nimios 304, 577
nimis 26, 494. 189, 15
nimium 28, 546. 87, 304. 95, 525. 108, 75. 157, 582. 163, 38. 189, 114. 298, 363. 359, 564. 366, 58. 372, 222
nimiúmque 87, 292. 107, 49. 124. 547. 180, 686. 244, 616. 272, 401. 327, 440. 404, 68
nimius 153, 483
Niobe 168, 148. 156, 165. 172, 173
Nioben 172, 286
Nite 226, 126
Nitia 223, 35
niti 4, 8. 22, 400. 24, 442. *& alibi quàm plur.*
Nitus 222, 8
nitar 377, 333
nitaint 68, 736. 164, 65
nitebant 289, 115. 316, 124
nitebit 316, 690
nitente 208, 506
nitentem 31, 610. 117, 361. 412, 262
nitentes 128, 636
nitenti 302, 528
nitentia 256, 50
nitentior 292, 211
nitere 265, 267
nitet 307, 647
niti 400. 937
nitidæ 171, 241
nitidæque 207, 470
nitidíque 338, 764. 430, 720
nitidique 307, 665
nitidus 5, 74. 91, 207
nitidiſſima 431, 768
nitio ſimul 117, 348
nitito 11, 611. 187, 720. 279, 688. 345, 129
nitidum 221, 1. 301, 475. 396, 838. 437, 30. 440, 487
nitidumque 376, 294
nititur 63, 618
nitor 28, 552. 42, 71. 266, 302 366. 105
nitore 113, 233
nitorem 138, 231. 321, 271
nituntur 247, 694
nive 236, 373
nivea 147, 330. 290, 138. 295, 272. 300, 432
niveæ 416, 367
nivei 302, 789
niveis 60, 536. 83, 218. 108, 89. 203, 379. 388, 643. 438. 41
niveíque 460. 715
nive 91, 423 414, 313
nives 186, 692. 263, 221. 439, 69
niveum 73, 865. 294, 247. 396. 829
niveus 48, 222. 242, 555. 263, 221
nivis 73, 832
nivoſo 146, 313
nix 4, 50
nixíque 228, 182
nixúsque 266, 294
nixus 32, 733. 248, 727
nobi is 177, 416. 241. 547
nobilitas 190, 44. 369, 147
nobilitate 279, 671. 364, 22
nobilium 12, 1-2. 66, 690
nobis 21, 765. 22, 291. 23, 522 *& alibi plur.*
nocitum 146, 309
nocet 235, 21. 369, 136
nocebant 97, 567. 185, 262
nocebit 22, 387
nocendi 152, 457. 204, 417
nocendo 59, 519
nocens 10, 141. 71, 800. 100, 110. 209, 526. 287, 69. 417, 403
nocent 153, 484. 210, 551. 450, 334. 456, 477
nocenti 402, 56
nocentius 10, 141
nocere 100, 195
nocet 163, 38. 272, 477. 282, 758 441, 131
nocturaque 315, 104. 316, 148
nocte 15, 224. 53, 343. 108, 84. 160, 111. 114, 260. 119, 415. 121, 452. 138, 71. 182, 589. 590. 188, 2. 220. 335. 216, 244. 332, 571. 334, 645 342, 46. 374, 263. 378, 348. 450, 333, 334
noctem 15, 219. 108, 10 1 0, 840. 329, 480. 345, 159. 392, 729. 417, 404. 420, 471
noctes 195, 179. 265, 292. 300, 434. 315, 96 332, 574. 418, 223. 444. 186
nocti 101, 695. 128, 627 377, 342. 444, 186
noctis 31, 602. 61, 564. 119, 401. 170, 473. 195, 185. 215, 711. 201, 175. 298, 368. 301, 476. 312, 25. 322, 306. 331, 550. 386, 592
nocturna 444 196
nocturnæ 108. 81. 470, 707
nocturne 277, 612
nocui 243, 598
noculſe 60, 552. 206, 311
nocuit 61 572. 277, 407. 209. 208. 441. 115
no [illegible] 22, 491. 230, 247
no [illegible], 812
no[illegible]que 186. 691
nomen 3 [illegible], 249
n[illegible] 61, 5 0
nomina 81, 170. 234, 319
nodi 214, 683
Nomumaque 374, 258
[illegible] 264, 257
non 35. 662
nolim 27[illegible], 474
nolis 441, 281
nolit 59, 518

nolle

nolle 130, 686. 286, 39
nollem 306, 632. 397, 863
nollet 24, 439. 333, 486
nollit 365, 42 415, 220
nomen 12, 169. 14, 201. 25, 474. 35, 712. 65, 678. 85, 245. 86, 280. 97, 512. 110, 145. 115, 211. 118, 384. 119, 415. & *alibi plur.*
nomine 32, 648. 53, 138. 62, 741. 94, 512. 159, 611. 219, 827. 280, 707. 339, 795. 350, 461. 453, 542. 473, 53. 475, 576
nomina 47, 102. 155, 17. 155, 521. 166, 82. 191, 69. 212, 611. 214. 21. 238, 365. 240, 503. 241, 550. 297, 240. 301, 568. 310, 719. 327, 429. 365, 33 415, 556. 426, 612, 610. 642, 154
nominat 110, 142 372, 567. 374, 641. 399, 609
nomine 110, 317. 22, 410. 24, 427. 43, 68. 81, 136. 86, 216, 285. 125, 554. 145, 262. 149. 386 150, 402. & *alibi plur.*
nondum 169. 756
nonne 171, 239. 227, 862. 301, 613 339, 398. 471, 869
non 5, 9. 5, 34. 6. 97. 98. & *alibi plur.*
nono 197, 274
Nonnumque 54, 690
nonque 107, 235
[illegible]ndum 61, 94. 97. 12, 104. 13, 104. & *alibi plur.*
nonne 149, 175. 270, 597 451. 502
nonni 17, 433
nonnisi 8, 90
nonne 128, 95. 282. 21 Nonnus 428, 71
nonus 275. 552
nora 395, 808
norat 575. 201
norat 403. 153
norcere 458, 529
norcet 335, 65
norcit 409, 101
norit 37, 772. 222, 24
nollit 31, 608
nostra 23, 485. 27, 519. 59, 520. 599, 628. & *alibi plur.*
nostri 27, 519
nostræ 28, 356. 29, 559. 37, 774. 142, 100. 361, 446. 443, 153. 443, 200. 455, 439
nostrique 145, 270. 268, 330, 377. 412. 259
nostris 14, 211 25, 462 55, 526. & *alibi.*
nostríque 266, 323
notabi 21, 379. 85, 267. 90, 391, 392. 143, 228. [illegible]
notabique 383, 500. 376, 772
notæ 32, 655. 35, 772. 46, 300 45, 146. & *alibi.*
notæque 98, 613
notam 43. 60. 58, 475. 62, 590. 83, 487. & *alibi.*
notare 27, 457. 33, 663. 174, 532. 219, 819. & *alibi.*
notatum 54, 562. 102, 728. 129, 112. 225, 116. & *alibi.*
notatumque 377, 531. 449, 189
note 21, 370. 57, 473. 61, 500. 84, 219. 88, 323. 110, 384 225, 200. 404, 680
notemus 12, 167
notes 100, 147. 155, 670. 319, 343
notum 300, 511. 342, 619. 312, 9. 322, 385
notissima 155, 468
notare 276, 589
notat 183, 377. 241, 600. 227, 109. 328, 466
notitia 274, 537
notum 274, 523. 563, 597
notum 333, 714
notissima 264, 261
notitia 230, 244
notitiam 197, 67
notivi 62, 459. 98, 595. 202, 777. 356, 491 433, 813. 471, 318
notum 68, 740. 119, 329 163, 40
notus 57, 452. 475, 640
notissima 62, 551. 111, 149. 115, 287 263, 350
notissimum 197, 59
notissimumque 191, 57
Notus 17, 264

notum 175, 321. 342, 64
Notus 17, 264
novas 14, 158. 66, 687. 210, 570. 285, 20
nove 3, 1. 4, 11. 23, 437. 35. 709. 111. 377. 102, 732. 111. 175. 125, 573. 141, 152. 189. 1[illegible]. 195, 124 203, 394 244, 669. 253, 876. 258, 163 282, 200. 269, 397. 277, 633. 284, 9. 289, 122. 296, 310. 325, 391. 337, 776. 348, 223 357, 488. 384, 520. 386, 592 538, 674. 405, 82. 421, 499. 444, 184
novatis 61, 648
nov. 462, 502
novæ 33, 678. 175, 281. 256, 141. 318, 199. 347, 138
novæque 281, 726
novam 417, 392
novandi 285. 879
novandum 206, 145
novas 444, 175
novas 4, 5. 175. 180, 674. 339, 580. 416, 317. 438, 35. 440, 506. 506, 55-
novaque 345, 818
novat 228, 183. 252, 855. 341, 261. 350, 287. 440, 255
novata 65, 674
novato 113, 279
novatrix 446, 252
novavit 224, 541
novem 114, 282 126. 298. 198, 174. 300, 427. 301, 470. 341, 21. 411, 227
novemque 121, 457
novena 244, 97
novenis 227, 171
novies 10. 132. 222, 23
noverca 174, 536
noverce 11, 447. 255, 15 259, 155
novercam 261, 781
novi 18, 31[illegible] 67, 483. 119, 417. 144, 276. 218, 285. 228, 96. 273, 507. 218, 625. 327, 437. 380. 396, 842. 416, 350
novis 146, 324. 185. 295, 220 400, 95. 404, 58. 451, 358
novitas 120, 436
novo 22, 439. 54, 365 73,

 808.

863. 120, 425. 204, 401. 407, 119. 442. 159. 443, 169
noviſſimi 37, 772. 54, 363 89, 361. 101, 681. 110, 156 124, 544. 149, 368. 298, 373. 305, 597. 320, 256. 338, 757. 347, 203. 382, 478. 400, 963. 407, 111. 430, 717
noviſſimus 44, 115. 322, 296
novit 47, 292. 413, 270
novitaſque 89, 350
novitate 40, 31. 115, 284 217, 763. 246, 681. 316, 127. 347, 175
novo 29, 554. 79, 115. 117, 195. 202, 362. 237, 417. 380, 406. 433, 798
novorum 404, 57
novos 215, 714 447, 270
novum 40, 27. 93, 468 132, 746. 400, 939. 468, 749
novus 95, 520. 265, 266. 292, 266. 342, 58. 363, 119
nox 35, 721. 45, 113. 89, 514 94, 503. 98, 630. 108, 92. 109, 108 182, 588. 195, 192. 197, 253. 313, 663. 224, 82. 300, 450. 301, 471. 325, 300. 330, 521. 333, 607. 360, 579
noxque 112, 218. 273, 485. 300, 454. 358, 535
noxâ 450, 334
noxæ 14, 214
noxii 297, 351
nube 86, 273. 144, 281 171, 232. 439, 70. 442, 149. 470, 804
nubemque 158, 631. 742, 32
nubere 58, 621
nubes 6, 54. 15, 263 10, 317. 52, 307, 309. 86, 274. 131, 212. 291, 179. 300, 449. 329, 498. 342, 52. 350, 505. 416, 368. 431, 709. 459, 537
nubibus 7, 66. 17, 271. 70, 790. 82, 184. 150, 571. 158, 621. 209, 529. 234, 339. 330, 516. 337, 549. 332, 572. 386, 582. 435, 826
nubifer 48, 226
nubigenas 359, 541
nubigenaſque 341, 211
nubila 17, 268. 19, 328. 20, 357. 29, 572. 47, 209 87, 300. 120, 432. 145, 287. 164, 512. 178, 623 180, 690. 196, 200. 221, 3. 265, 271
nubilaque 196, 202
nubilis 322, 302
nubilus 335, 663 419, 447
nubimus 282, 762
nubis 127, 622
nudi 40, 28. 61, 564. 585. 126, 592. 132, 741. 150, 603. 195, 123. 303, 530. 320, 257. 392, 691
nudaque 93, 481. 157, 595. 357, 479
nudabant 27, 527
nudæ 82, 178. 242, 570
nudæque 117, 346
nudam 298, 371
nudare 355, 479
nudata 20, 346
nudaverit 223, 32
nudis 114, 261. 123, 522
nudo 57, 462. 185, 666
nudorum 302, 516
nudos 26, 501. 195, 185. 230, 227
nudum 171, 236. 370, 159
nudumque 350, 631
nudus 358, 512
nulla 12, 150. 21. 369. 56, 418, 418. 66, 664. 73, 859. 82, 201. [illegible]
nullâ 76, 28. 81, 158. [illegible]
nullaque 8, 96. 263, 253 417, 398. 431, 769
nullæ 73, 857. 89, 355. 121, 458
nullam 43, 97. 86, 289. 136, 23. 252, 864
nullamque 350, 581. 442, 102
nullaſque 458, 528
nulli 4, 17. 107, 67. 152, 436 [illegible]
nullique 96, 286. 307, 650. 398, 152
nullis 27, 535. 211, 606. 227, 172. [illegible]
nullique 246, 683. 473, 855
nullus 226, 124
nullo 8, 85. 9, 103. 98, 581. [illegible]
nullaque 42, 70. 47, 202. 91, 402. [illegible]
nullæ 133, 303. 228, 730. 252, 858. [illegible]
nullum 18, 291. 71, 11. 16, 345. 127. 306, 65. 413, 197
nullumque 22, 392. 212, 463
nullus 4, 10. 205, 430. 232, 570. 333, 609. 343, 83. 355. 447
num 261, 742. 324, 173 370, 158. 400, 961. 459, 550
Numam 436, 4. 437, 481
numen 21, 368. 28, 545. 56, 428. 95, 524. 96, 562. 98, 611, 612. 119, 217. 121, 452. 136, 17. 151, 421 156, 568. 168, 172. 172, 201. 174, 351. 192, 95. 280, 700. 316, 134. 325, 392. 531, 540. 582, 461. 437, 28. 494, 680
numenque 441, 128
numerabilis 157, 588
numerandus 438, 45
numerare 176, 391. 206, 448. 396, 824
numeratque 112, 213
numerum 472, 800
numeri 23, 428. 189, 8
numero 61, 87. 99, 634. 134, 791. 146, 555. 253, 880. 257, 71. 356, 525. 412, 235
numerus 197, 126. 408. 145
numeruſque 170, 199. 213, 520
numquamque 57, 446. 213, 641
numeruſque 491, 506
Numæ 415, 528
Numidæ 482, 764
nunc 13, 192 19, 320. 21, 277. 40, 16. 55, 395. 64, 652. 86, 291. 99, 638. 131, 702. 145, 279. 149, 369, 370. 161, 4. 163, 44. 173, 315. 174, 538. 181, 542. 197, 248. 240, 739. 265, 731. 268, 371. 285, 17. 301, 484 415, 328. 428, 674. 462, 622. 483, 650. 484, 673

numine 266, 316. 300, 430. 308, 690. 321, 263
numinis 19, 327. 65, 659. 104, 8. 173, 443. 250, 786. 294, 239. 295, 278. 408, 124. 465, 693. 467, 724
Numitorque 432, 773
nunc 7, 58. 13, 187. 15, 235. 17, 278. *& alibi quàm plur.*
nuncia 17, 270. 184, 654. 352, 585. 430, 720
nunciat 335, 666
nunciet 135, 4
nuncius 324, 349
nuncupat 425, 608
nunquid 223, 46
nupſi 151, 418
nupta 184, 634. 203, 394. 284, 8. 348, 223. 428, 666
nuribus 54, 366
nuribuſque 384, 509
nurumque 241, 542
nurus 163, 39. 45. 182, 588. 267, 325. 273, 487. 278, 643. 311, 3. 457, 486
nuruſque 95, 529. 104, 9. 169, 183. 270, 415
nurumque 348, 216
nuſquam 30, 387. 70, 776. 92, 433. 94, 409. 180, 515
nutantem 35, 717
nutanti 334, 620
nutantia 79, 108
nutrici 268, 376. 429, 703
nutricis 298, 382. 299, 420, 423. 409, 157
nutriciſque 178, 462. 300, 455
nutrit 26, 498. 112, 216. 179, 493
nutrita 23, 420
nutritaque 157, 590
nutritur 453, 411
nutrix 86, 278. 116, 324. 224, 81. 280, 706. 299, 403. 300, 438. 413, 441
nutu 73, 849. 92, 460. 99, 642. 107, 63
nutuque 87, 299
nux 246, 674
Nycteida 166, 111
Nycteïdes 87, 314
Nycteliuſque 105, 15
Nycteus 421, 504
Nyctimene 62, 590
Nyctimenem 62, 593
Nympha 25, 472. 27, 504, 505. 64, 630. 113, 244. 116, 302 249, 771. 459, 531
Nymphæ 13, 192. 34, 691. 35, 706. 49, 238. 57, 452. 82, 178. 87, 314. 89, 365. 117, 334. 118, 368. 132, 747. 160, 663. 162, 15, 16. 163, 44. 176, 394. 219, 828. 242, 570. 278, 651. 300, 689. 418, 420, 434. 422, 516. 432, 787
Nymphan 34, 701. 219, 828
Nymphas 19, 320. 40, 16. 57, 445. 89, 363. 91, 403. 151, 412. 155, 540. 243, 585
Nymphe 36, 744. 89, 357. 114, 177. 244, 605. 258, 89. 267, 347. 431, 762, 771
Nymphis 89, 345. 267, 337, 350. 289, 109. 317, 153
Nymphiſque 30, 576
Nyſeus 105, 13

O.

OBambulat 73, 851. 410, 188
obductos 53, 229. 359, 543
obeſt 273, 493. 323, 320. 382, 463
obfuit 323, 321
obibat 137, 51
objecit 35, 725. 442, 32. 459, 537
objecta 376, 312
objectat 55, 400
objice 432, 780
objicit 376, 308
obit 28, 552. 327, 418
obitum 80, 137
obitumque 442, 151
obituque 449, 310
oblata 305, 591
oblectamina 267, 342
obligor 264, 248
obliqua 301, 490
obliquaque 143, 215
obliquantem 204, 412
obliquat 357, 486
obliquis 5, 39
obliquo 70, 787. 235, 344. 300, 447. 307, 675. 309, 712
obliquos 249, 757
obliquum 44, 130. 82, 187
oblimique 410, 208
oblita 56, 439. 58, 493. 108, 97. 385, 550. 458, 519
obſitæ 423, 559
oblite 226, 140
oblitis 455, 453
oblitus 130, 677. 200, 543. 325, 367. 375, 276. 394, 763. 410, 186
oblivia 112, 208. 123, 502. 190, 45. 359, 539
obmutuit 384, 538
obnoxia 143, 235. 425, 600. 473, 853
obnoxius 338, 742
obortæ 46, 181. 65, 656
obortas 328, 458
obortis 20, 350. 130, 684. 179, 495. 299, 319
oborto 142, 202. 287, 67
obrue 451, 364
obruerat 18, 309. 302, 496
obruit 318, 189. 319, 210. 332, 569. 398, 884
obruor 276, 593
obruta 10, 124. 11, 156. 201, 355. 318, 193
obrutaque 381, 446
obſcœna 267, 347
obſcœnæ 273, 508. 294, 238. 449, 319
obſcœnique 95, 537
obſcœnis 422, 522
obſcœno 301, 465
obſcura 22, 388. 150, 404. 173, 319. 180, 521. 217, 706
obſcuraque 93, 475
obſcuram 163, 36
obſcurum 59, 514. 108, 100. 424, 57
obſcurus 112, 201. 286, 54. 332, 570
obſedit 122, 490
obſequio 87, 293. 258. 117
obſequitur 26, 488
obſervata 452, 373
obſervo 27, 524
obſeſſa 324, 363. 466, 717
obſeſſum 276, 581
obſide 223, 48
obſiſtere 355, 425

obſiſtat 7, 58
obſiſto 99, 623
obſita 320, 234
obſtabat 97, 578
obſtatque 4, 18
obſtante 431, 769
obſtantes 45, 159. 78, 90. 102, 676. 122, 475
obſtantia 334, 616. 379, 373
obſtaret 224, 75
obſtringat 339, 788
obſtat 113, 249. 189, 12. 235, 344
obſtet 294, 251. 347, 182
obſtitit 112, 203
obſtitit 78, 92. 122, 490. 138, 77. 151, 430. 177, 422
obſtipuere 118, 392. 312, 78
obſtrudatque 97, 570
obſtupefacta 225, 117
obſtupuere 21, 384. 160, 322. 244, 616. 249, 765. 341, 13
obſtupuit 99, 644. 215, 727. 450, 940
obſtupuit 68, 725. 117, 346. 229, 219. 416, 350
obſuntque 210, 562
obtexit 422, 523
obtulimus 365, 42
obtulit 433, 820
obtuſum 25, 470
obverſa 392, 725
obverſus 356, 487
obverterat 143, 231
obvertere 100, 676
obvertit 329, 475. 361, 605
obvia 302, 497. 418, 419. 467, 750. 469, 764
obviaque 28, 528
obvius 42, 75. 193, 111. 316, 138
obumbrat 396, 845. 434, 837
obuncis 180, 516
obuſtâ 351, 299
occalleſcere 413, 282
occultis 47, 190. 128, 626. 152, 445
occidat 189, 24. 190, 43
occiderat 162, 10. 437, 742. 433, 805
occidit 15, 240. 140, 144. 172, 265. 306, 446. 285, 10. 300, 626. 336, 684
occiduæ 445, 227
occiduo 7, 63
occubuiſſe 458, 499
occubuit 356, 458
occulta 361, 596
occultat 66, 686
occulte 322, 519
occultio 71, 806
occultoſve 88, 315
occultat 31, 600. 202, 360. 433, 817
occultique 50, 255
occumbere 348, 207
occupat 18, 295. 33, 667. 35, 721. 45, 150. 76, 49. 77, 49. 124, 548. 128, 585. 131, 716. 138, 612. 167, 147. 212, 635. 338, 538. 345, 135. 352, 843. 410, 198. 421, 502. 431, 737. 445, 165
occupet 374, 272
occultatrique 227, 164
occurrat 75, 10
occurrunt 207, 476
occurſi 412, 256. 458, 523
Occus 108, 267
Oceanum 276, 493. 437, 12, 30
Oceanum 400, 951
Oceanumque 59, 510
Oceano 273, 498
ocyor 27, 502. 28, 541. 98, 616 217, 781
ocyus 16, 242. 348, 226
octava 88, 327
octavâ 137, 50 397, 753
oculi 76, 33. 182, 628 214, 685. 232, 284. 329, 467. 340, 252. 431, 734
oculis 35, 725. 37, 772. 40, 32. 41, 46. 46, 46, 181. 51, 284 68, 748. 97, 577. 98, 595. 101, 710. 108, 129. 138, 71. 92, 154, 565. 217, 776 235, 386 239, 466. 242, 573. 269, 300. 272, 475. 342, 52. 366, 70. 385, 562. 418, 417. 439, 61
oculisque 85, 243. 183, 621
ocyſſimum 34, 686. 143, 233. 211, 584
oculos 26, 499. 32, 629. 35, 714. 43, 93. 47, 181. 57, 487. 58, 562. 69, 778. 71, 803. 92, 440. 110, 145. 112, 197. 168, 169. 183, 606. 191, 72. 194, 155. 198, 256. 202, 360. 204, 412. 212, 635 240, 507. 247, 606. 256, 57. 287, 340. 308, 676. 328, 402. 334, 610. 350, 269. 355, 429. 367, 125. 410, 202. 416, 359. 430, 734
odoratque 204, 341. 363, 549. 348, 136. 355, 435
Oeagrium 64, 638
oleant 70, 782. 338, 764
oleæ 225, 116 423, 582
oleum 21, 491
olentque 122, 467
olida 121, 448
olim 76, 438. 296, 317
olitores 300, 729
oliveta 152, 405
Olizon 207, 489
olim 57, 466. 107, 65. 198, 292 204, 466. 244, 624 320, 508 340, 171. 418, 429. 434, 434
olivæ 104, 81. 168, 207. 207, 470. 208, 493. 232, 295
olivi 291, 176
olivis 196, 281
ollæ 292, 372. 303, 579
ollantis 109, 109 309, 718
Olympi 41, 60. 159, 487. 272, 498. 393, 761
Olympo 44, 212. 332, 571
Olympum 11, 151
Olympus 48, 225 176, 393 190, 325
omen 62, 592 156, 552. 202, 621 214, 5. 295, 278. 300, 452. 341, 218
omina 149, 299. 282, 760. 420, 790
omine 148, 443. 283, 784. 337, 710
ominibus 276, 594
omne 10. 129 40, 40. 50, 280. 56, 33. 82, 179. 129, 661. 2 *alibi.*
omnemque 252, 73. 411, 214
omnes 14, 199 16, 242. 20, 342. 23, 453. 32, 653. 82, 122. *alibi pass.*
omnifque 55, 339. 241, 617
omnis 5, 34 17, 261. 77, 54 99, 923 117, 350. 118, 307 *alibi.*
omnia 4, 5 7, 69. 9, 102. 25, 463. 36, 753. 40, 32 *alibi pass.*
omnibus 16, 227 20, 341. 27, 524. 39, 15 64, 650. 68, 724. *alibi pass.*
omnipotens 11, 154. 53, 327. 55, 431. 58, 505. 88, 330. 265, 271. 453, 816
onerare 51, 275
onerata 285, 101. 318, 150
onerataque 79, 103
onerosis 250, 781
onerosi 199, 281
onery 46, 105
onus 64, 634. 292, 195
onustique 453, 405
onustis 106 211. 308, 676
onustum 368, 105. 402, 240
onychinum 6, 53. 279, 675
onyx 256, 54
onyx 6, 47. 212, 625 287, 339. 301, 411. 302, 506, 513. 343, 89. 350, 282. 358, 517. 362, 626. 387, 625. 408, 149 430, 738. 471, 640
obliquæ 66, 681. 124, 530. 153, 523
opaca 92, 438. 265, 23. 280, 54 341, 277 594, 777. 408, 122
opacæ 51, 274
opacis 133, 652. 338, 376, 504, 567. 383, 607
opacum 151, 597
opem 61, 607. 99, 633 100, 693 143, 280 180, 709 196, 59. 199, 199 201, 551 231, 111. 259, 125. 267 339. 459, 533
opes 21, 382. 28, 545. 52, 648. 52, 305. 69. 700. 100, 719. 130. 695 130, 23 143, 213. 148, 698. 209, 527. 228, 17. 233, 299, 280 285, 774 331, 542 389, 671 396, 880. 438, 10
opimque 69, 676 268, 350. 275, 547. 282, 698. 298, 305. 320, 399
opima 143, 209. 370, 171
opimis 210, 546
opimi 104, 82. 251, 815. 294, 214
opimique 105, 103 236, 393 451, 367
operæ 120, 425. 302, 495
operæ 160, 672
operâ 24, 445. 79, 129
operimur 294, 249. 265, 34
operirâ 16. 238
operiſſe 403, 22
operire 318, 189
operitos 158, 612
operiam 320, 233
opertum 25, 469 80, 147. 104, 5. 547, 187. 370, 159
opes 12, 130. 97, 590. 169, 281 212, 644. 316, 128, 129 318, 201. 381, 434. 437, 117. 432, 773
opesque 319. 209
Opheltes 98, 505
Ophites 203, 383
Opicinates 349, 245
opimum 188, 626 424, 583. 426, 91
opibusque 70, 795. 177, 426
opibusque 27, 521
opifex 8, 79. 229, 201
Opim 273, 497
opinâ 15, 224
opis 213, 644. 326, 642. 335, 691
opitum 215, 734
oppeminor 258, 96
oppida 9, 97 448, 295
oppidaque 128, 355
oppidum 92, 443. 304, 555
oppoſitâ 117, 349
oppoſitis 291, 179. 431, 768
oppoſitumque 414, 47
oppoſtu 256, 34. 367, 75
opprimat 353, 386
opprimitur 51, 276
opprimunt 352, 284
opprimiſque 358, 533
opprimere 87, 296. 141, 150
opprimis 36, 758
opprimitur 227, 155
oppugnant 256, 41
oppugnare 334, 531
ops 43, 102
opſcuræ 332, 581
opſcurâ 282, 758
opſcuris 315, 100
optant 391, 708
optare 109, 115
optatum 408, 139

optari 306, 622
optaris 43, 102
optas 26, 488. 41, 56. 425, 595
optâſſe 87, 297
optâſtis 156, 559
optat 316, 128. 332, 565
optata 175, 370. 347, 192
optatæ 339, 786
optatis 315, 104. 408, 136
optato 316, 136
optator 45, 148
optavit 116, 316. 234, 325
optem 86, 280
optes 408, 135
optet 111, 187. 298, 364
optetis 247, 705
optima 219, 844. 307, 645. 365, 40. 425, 604. 440, 91
optime 212, 627. 424, 589
opto 45, 141. 208, 512. 295, 275
opus 17, 279. 39, 5. 55, 411. 70, 785. 81, 151, 153. 96, 645. 102, 728. 106, 39. 111, 175, 178. 118, 390. 122, 476. 136, 675. 139, 112. *& alibi pass.*
opulque 43, 111. 205, 436. 344, 112
ora 8, 93. 13, 181. 17, 281. 20, 339. 26, 484. 28, 538. 552. 44, 122. 51, 283, 284. 52, 324. 53, 355. 58, 481. 63, 622. 73, 801. 78, 92. 87, 295. 90, 393. *& alibi quam plur.*
oraque 72, 831. 82, 187. 109, 134. 144, 248. 152, 446. 172, 294. 183, 604. 230, 229. 251, 825. 295, 291. 324, 342. 335, 424. 421, 502
orabam 216, 753
oracla 19, 321
oracula 22, 392. 26, 401. 75, 8. 389, 677. 442, 145
oramus 68, 747
orandus 186, 701
orant 131, 704. 250, 779
orantem 175, 361. 237, 72
orantemque 370, 172
orant 124, 539. 286, 47
orare 50, 733
oras 98, 597. 159, 640. 165, 101. 284, 2. 331, 546. 405, 77
orâſſe 35, 704
orat 293, 405. 326, 399. 417, 435
orator 371, 196
oratore 176, 413
oravit 37, 704. 429, 74
orba 7, 72. 170, 200. 173, 301. 371, 195. 386, 595
orbæ 16, 247
orbam 325, 380
orbataque 406, 88
orbator 383, 500
orbatura 55, 791
orbe 4, 6. 32. 592. 57, 453. 75, 6. 115, 348. 128, 628. 134, 489. 174, 333. 225, 98. 265, 277. 281, 740. 324, 353. 342, 39. 344, 97. 404, 53. 428, 680. 443, 177. 474, 869
orbem 5, 31. 8, 94. 13, 187. 19, 324. 35, 727. 37, 710. 39, 7. 48, 227. 50, 254. 53. 335, 344. 54, 382. 59, 514. 67, 715. *& alibi.*
orbes 76. 41. 162, 19. 256, 64. 259, 123. 467, 720
orbi 79, 7. 84, 642. 296, 305
orbis 5, 35. 14, 203. 20, 348. 30, 740, 153, 263. 189, 22. 191, 59. 225, 100. 231, 808. 286, 42. 291, 167. 397, 843. 455, 455
orbum 165, 98. 388, 647
orbe 95. 516. 238, 487
Orcadas 250, 787
Orchamum 158, 807
Orchomenoſque 177, 416
Orci 407, 119
ordine 43, 109. 46, 168. 76, 34. 147, 335. 172, 277. 209, 520. 213, 650. 228, 189. 236, 340. 240, 747. 254, 5. 271, 437. 315, 66. 358. 755. 348, 211. 399, 932. 413, 260. 420, 473. 467, 775
ordinibus 328, 462
ordo 43, 108. 440, 240
ore 21, 380. 32, 657. 42, 85. 48, 230. 70, 775. 73, 76. 80, 147. 92, 452. 108, 164. 110, 156. 122, 475. 131, 729. 140, 153. 145, 226. 142, 249. *& alibi pass.*
Oreada 250, 787
Oreſitrophus 84, 233
Oreſtæ 457, 489
orat 32, 648
orgia 104, 1. 315, 93
Orbaſus 83, 210
orbes 105, 20. 107, 56. 353, 594
oriente 198, 266. 296, 316
oriemus 222, 11
origine 3, 3. 13, 186. 16, 252. 23, 415. 112, 213. 127, 657. 162, 7. 213, 654. 306, 617
origo 8, 79. 20, 352. 328, 755. 356, 471. 387, 609. 423, 558. 439, 69. 451, 367
Orio 350, 262
Orion *ibid.*
Orione 390, 692
Orionis 229, 207. 376, 294
oris 65, 671. 89, 360. 91, 423. 108, 72. 123, 501. 146, 292. 152, 451. 156, 562, 568. 158, 617. 204, 407. 250, 787. 264, 254. 333, 597. 349, 252. 382, 450. 390, 682. 437, 9. 448, 303
Orithyia 185, 683. 214, 695
Orithyiæ 214, 695
Orithyian 188, 707
orium 37, 774. 292, 212
ormior 23, 431
ornabant 137, 52
ornant 108, 163
ornat 294, 293
ornato 325, 385
ornatus 430, 773
Ornytus 351, 302
ornique 283, 101
ornum 352, 339
oro 27, 512. 179, 499. 207, 482. 280, 850, 853. 379, 370. 442, 139
Orontes 99, 238
Orphea 284, 3. 311, 5. 312, 23
Orphei 313, 22
Orpheo 313, 44
Orpheus 286, 64. 287, 70. 304, 66. 315, 92
Orphice 155, 539
orta 107, 54. 110, 167. 116, 322. 146, 300. 162, 28
orti 151, 427. 162, 13. 280, 855. 284, 1. 288, 107. 289, 121. 290, 143. 291, 169. 292, 211. 293, 242. 294, 263. 295, 291. 296, 316. 297, 343. 298, 364. 299, 387. 300, 414. 301, 441. 302, 467. 303, 492. 304, 519. 305, 547. 306, 617. 307, 645. 308, 674. 309, 701. 310, 728. 311, 756. 312, 783. 313, 809. 314, 836. 315, 863. 316, 890. 317, 917. 318, 944. 319, 971. 321, 1. 322, 28. 323, 55. 324, 82. 325, 109. 326, 136. 327, 163. 328, 190. 329, 217. 330, 244. 331, 271. 332, 298. 333, 325. 334, 352. 335, 379. 336, 406. 337, 433. 338, 460. 339, 487. 340, 514.

pallor 72, 772. 114, 282. 420, 476. 540, 631. 727, 417. 444, 752
pallorem 122, 487. 195, 292. 550, 90
pallore 481, 755
palliatae 780, 842
pallium 40, 180. 193, 136. 315, 119. 41, 482. 489, 704
palma 103, 50. 104, 335. 288, 102. 75, 390
palmae 62, 563. 103, 306. 180, 537. 620, 188. 753, 816. 261, 173. 585, 116. 580, 411
palma 32, 646. 53, 331. 93, 461. 100, 20. 117, 350. 124, 545. 139, 188. 155, 473. 230, 804. 236, 85. 309, 723
palmae 119, 387. 232, 294. 428, 663. 806, 715
palmarum 356, 580
palmas 175, 371. 247, 606. 666, 717
palmes 344, 362. 451, 747
palmites 25, 488. 50, 752. 525, 578
palmosa 108, 324. 178, 33. 547, 269
palmosis 447, 268
palus 31, 40. 328, 583
palustria 53, 786. 452, 535
palumbi 243, 850
palumbis 246, 625. 324, 580. 587, 103
palumbi 115, 298
Pamphylium 82, 410
pampineae 287, 130
pampineis 192, 687
pampinus 110, 237
Pan 24, 606. 317, 155. 422, 513
Panaetius 317, 171
Panaetii 53, 735. 318, 147
Panaetium 734, 476
Panathenaea 200, 520
pandi 170, 672
pande 137, 859
Pandion 1[illegible] 430, 170, 495
Pandionis 115, 976
Pandionis [illegible], 456. 784. 634. 183, 908
Pandionium 481, 120
pandis 893, 281
pando 121, 513. 482, 622
panem 186, 27. 369, 441. 483, 587
panes 428, 860
Panici 61, 758
Panionii 111, 559
Panopeae 116, 198
Panopeique 233, 512
Panopeum 1[illegible] 600, 609
Panthoidae 443, 161
Papiliones 23[illegible], 500
Papiria 291, 297. 783, 530
papyri 491, 758
par 182, 660. 209, 514. 230, 511. 560, 441. 443. 574. 783, 738. 809. 828. 414, 524. 644. 696
parabant 77, 28. 122, 480. 545, 603
parabimus 580, 587
Paraetonium 282, 772
parari 475, 610
parasse 438, 119
parasti 482. 433. 114, 470. 142. 459. 285, 302. 293. 319. 369. 711. 338. 53
parasti 1[illegible], 132. 312. 32
parcam 444. 377
parcamus 201, 698
Parcarum 370. 264
parce 134. 336. 503, 246
parcebat 63. 613. 911, 213. 402, 702
parcis 170, 473
parcit 421, 878
parcitote 115, 11
parcite 454. 870. 61, 608. 128, 582. 140, 868. 183, 943. 870. 480. 520, 540. 526. 415. 554. 139. 431. 760. 846. 867
parcunt 93, 577
parcus 93, 584
parcus 1[illegible], 379
parcus 1[illegible], 688
parcus 178, 603
pardi 89, 633. 111, 183. 382, 468. 814, 911
pardi 855, 568
parens 133, 763. 178, 451
parentat 458, 429
parentat 178, 454
parere 258, 38. 273, 527
Parentium 156, 532
pares 44, 127. 34, 361, 362. 209, 412. 305, 541
Parcae 581, 725. 741, 25
pariet 113, 248. 162, 264. 430, 75. 483, 475
parietinae 213, 656
parietum 261, 582
paries 245, 662. 218, 780
parcus 22, 595. 108, 15. 118, 337. 160, 192. 170, 206. 179, 482. 225, 420. 230, 148. 383, 874. 584, 512. 586. 584. 745. 646
parietibus 581, 542
parietum 104, 9. 140, 693
parinum 407, 619
parium 80, 782. 150, 526. 270, 471. 244, 616. 262, 817. 295, 496. 351, 443. 389, 429. 399, 147
parma 36, 574. 172, 392. 179, 481. 199, 305. 242, 810. 244, 85. 300, 400. 333, 714. 433, 80
parmae 97, 543. 110, 156. 169. 181, 726. 198, 437. 272, 482. 295, 796. 328, 141. 398, 862
parmam 36, 340. 40, 54. 55, 152. 58, 946. 71, 813. 113, 230. 154, 488. 195, 186. 204, 824. 225, 170. 244, 825. 253, 876. 295, 487. 488. 538. 540. 435. 566. 418. 48
parmarum 481, 116
parmas 51, 383. 57, 162. 92, 220. 63, 820. 75, 7. 118, 237. 162, 531. 193, 735. 340. 261. 183. 396. 411. 502. 514. 571. 587. 610. 118. 448. 585. 587. 725. 811. 720
parmatorum 68, 780. 208, 567. 240. 299. 290. 511. 402. 44. 111. 506
parmenta 466, 764
parmenta 120
parra 233, 956. 268. 264. 269, 401
parta 186, 492. 75, 104. 442. 838
partae 270. 272
partem 184, 102

731

pari 79, 122. 291, 175
partia 279, 675
partibus 67, 708
Partidis 340, 4
paribat 588, 635
partientem 266, 322
partientibus 265, 783
parientis 302, 507
paries 107, 66. 108, 73
partii 199, 305. 242, 568
partibus 153, 478. 212, 637. 259, 115. 403, 29
Parth 361, 601. 372, 200
Parthi 91, 419
Parthis 372, 202. 471, 805
parti 266, 723. 440, 02
pariter 21, 369. 57, 415. 62, 601. 63, 610. 66, 698. 69, 754. & alibi pass.
partiebatur 52, 312. 58, 505. 62, 674. 91, 420. 118, 576. 130, 504. 234, 441. 243, 583. 325, 722. 327, 442. 331, 556. 753, 529. 442, 183
partim 146, 304
partiorire 169, 181. 247, 593
partium 145, 130. 370, 197
Partis 21, 467. 724, 350
Partitia 121, 643. 145, 278
Partitile 317, 165
Partitio 19, 317
Partitudine 42, 221
Partu 205, 465
Partuque 229, 221
Parthaeo 234, 315
Parthaei 57, 460
partu 13, 191. 16, 244. 19, 311, 315. 22, 487. 24, 420. 59, 11, 12. 60, 426. 65, 655, 672. 68, 737. 85, 255. 99, 622, 643. bis. 114, 272. bis. 119, 396. & alibi quam plur.
partuque 120, 444. 122, 493. 265, 291. 324, 355. 493, 648
partu 351, 1. 378, 348
partus 5, 35. 6, 46. 26, 501. 38, 660, 687. 72, 830. 76, 43. 78, 94. 93, 487, 484. 114, 268. 118, 307. 120, 655, 666. 141, 152, 162. & alibi quam plur.
partum 77, 70. 143, 230. 143, 272. 169, 180. 174, 638. 210, 564. 237, 427. 245, 649. 254, 864. 317, 178. 528, 447. 358, 535. 546, 830. 483, 24. 453, 513
partumque 114, 266. 308, 882
partus 16, 245. 37, 667. 71, 850, 856. 90, 381. 120, 587. 129, 660. 138, 93. 151, 419. 164, 85. 242, 564. 321, 262. 382, 479. 404, 62. 523, 541. 452, 378. 458, 528. 467, 739
parturiae 140, 139. 243, 587
Parthaone 255, 12
Parthaonie 241, 541
Parthenopaeique 262, 188
Parthenopeia 407, 101
partibus 108, 79
partium 46, 160. 165, 53. 454, 65. 452, 387
participia 80, 142
partim 5, 40. 15. 229. 23, 437. 150, 647. 197, 226, 227. 258, 526. &c.
participque 25, 446. 159, 646
partis 213, 657
partitas 176, 411
partitas 133, 775
partio 33, 669. 57, 472. 112, 260. 240, 564. 279, 650. 280, 697. 583, 486. 482. 578
partire 117, 512. 232, 451. 266, 302, 361. 275, 673
partis 33, 671. 47, 214. 70. 786. 72, 855. 89, 367. 111, 180. 123, 516. 151, 417. 216, 758. 245, 630. 246, 671. 247, 699. 327, 438. 451, 363
parvi 19, 319. 162, 13. 174, 359. 202, 361. 318, 187
parvique 152, 458
parvae 124, 242. 168, 142. 220, 864. 234, 337. 342, 49
parvam 361, 616. 408, 147
parvae 204, 261. 318, 201
parvique 152, 448
parse 396, 833
parumper 24, 30
parcarent 113, 225
parvi 139, 654. 162, 62
parvis 112, 13. 183, 625. 283, 114. 317, 132
parvit 376, 318. 407, 116
parvo 124, 547. 160, 666. 161, 3 & alibi.
parvo 108, 83. 115, 281. 172, 44. 199, 300. 205, 426. 228, 194. 252, 855. 294, 242. 355, 421. 357, 481
parvoque 65, 668. 358, 512
parvos 115, 283. 119, 407. 302, 494
parvum 123, 522. 277, 628. 424, 589. 452, 202
parvumque 125, 563. 269, 387
parvus 404, 51
pascat 430, 728
pascit 281, 748
pascere 172, 280, 281. 261, 176
pasci 32. 630. 72, 841
pascitur 32, 632. 262, 202
pascua 31, 397. 33, 655. 66, 689. 112, 214. 173, 324
Pasiphaëla 458, 500
Passienum 226, 136
passa 75, 11. 107, 51. 113, 233. 199, 287. 240, 502. 269, 403. 281, 739. 297, 352. 347, 197. 356, 474. 453, 410. 473, 846
passe 108, 274
passum 267, 332
passique 417, 400
passi 421, 483. 452, 615
passibus 61, 573. 81, 175. 314, 64
passum 6, 57. 47, 103. 210, 267. 333, 613. & alibi.
passimque 133, 779
passis 49, 238. 154, 513. 173, 287. 198, 257. 225, 107. 282, 771. 413, 285
passique 123, 521
passo 413 274
passique 313, 49
patens 170, 218. 376, 311
patent 79, 114. 131, 725. 133, 763. 176, 389. 210, 557 322, 284. 342, 46
patentes 46, 179. 297, 350. 461, 585
patcati 272, 536
patentibus 289, 110
pater 11, 154. 12, 163. 26, 481,

481, 482, 487. 28, 514. 32, 651. 40, 56. 43, 92. 94, 115, 122. 52, 304. 53, 229. 55, 401. 58, 495. 61, 649. 65, 664. *& alibi plur.*
paterne 113, 297. 262, 245 291, 362. 496, 501. 506, 638
paterâ 260, 180
patera 202, 704
paterer 408, 141
pateres 108, 75
pateris 467, 575
paterna 245, 601. 327, 437
paternam 120, 213
paterni 52. 382. 250, 134
paternis 21, 363. 47, 146. 176, 407. 473, 512
paterno 224, 714. 407, 27
paternos 41, 47. 46, 182. 224. 84. 407, 105
paternum 97, 591 265, 274
patet 16, 241. 27, 518. 208, 444. 228, 186. 301, 478. 330, 515. 368, 119. 438, 37
pati 16, 243. 152, 430. 181, 555. 285, 25. 347, 221. 442, 157
patiar 190. 32. 240, 497. 327, 442
patiare 220, 861
patiemur 140, 377
patienda 468, 144
patiens 158, 611. 196, 211
patientque 213, 656
patiente 423, 540
patientem 64, 653
patientia 44, 123. 160, 667. 260, 164. 421, 486
patientior 397, 859
patiere 43, 97. 80, 289
patior 208, 372
patitur 32, 644. 117, 550. 122, 467. 317, 175. 323, 369. 427, 633. 449, 321
patiuntur 43, 86
Patraque 177, 417
patre 84, 223. 224, 72. 299, 402. 388, 649
patrem 32, 643. 41, 49. 96, 558. 154, 516. 192, 86. 240, 520. 255, 25. 296, 526. 341, 30. 380, 417. 533, 624
patrique 190, 51. 332, 561
patris 55, 341. 107, 61. 134, 160. 205, 431. 493, 635
patrisque 457, 496
patrî 37, 605. 170, 484. 201, 337. 270, 744
patrîa *fubſt.* 97, 583. 154, 494
patrîa *adj.* 32, 673. 206, 454. 341, 289. 338, 700. 360, 582
patria *fubſt.* 52, 325. 154, 491. 438, 7
patriaque 211, 596. 372, 338
patriæ *fubſt.* 225, 109. 331, 545. 380, 421. 383, 488. 492, 572
patriæ *adj.* 220, 211. 271, 440. 322, 314
patriaque *fubſt.* 238, 493. 299, 116. 240, 498
patriam *fubſt.* 97, 511. 159, 632. 172, 311. 225, 144. 277, 632, 638. 340, 5. 380, 391. 437, 29
patriamque 55, 7
patries 221, 54. 252, 243. 437, 22. 467, 723
patrî 184, 648. 207, 480
patriis 271, 435. 420, 476
patriisque 32, 626
patrio 30, 583. 43, 92. 179, 499. 247, 210. 341, 11. 416, 368. 453, 462. 455, 443
patrioque 87, 311
patrios 11, 148. 37, 573. 40, 21. 43, 94. 115, 293. 144, 236. 258, 103. 328, 452
patriosque 37, 779. 179, 475. 224, 91. 207, 341
patris 26, 485. 68, 744. 181, 555. 184, 659. 189, 14. 208, 496. 225, 115. 229, 199. 240, 498. 297, 347. 301, 469. 319, 223 457, 489
patrisque 393, 751
patrium 62, 592. 96, 548. 224, 94. 230, 229. 458, 501
patriumque 321, 271. 437, 34
patruenbus 121, 462. 565, 41
patruorum 16, 532. 370, 157
patruumque 467, 729
patruo 224, 532. 149, 379 586, 596
patruoque 323, 328. 361, 537
paturre 69, 708
paucis 101, 699
paucîs 408, 133
paucis 57, 462. 139, 654. 579, 583, 592
paucisque 154, 492
paucos 9, 126
paudas 197, 245
paudis 101, 685. 212, 622. 248, 675. 431, 752
paudo 458, 513
paudos 81, 182. 175, 378 222, 30. 313, 60
paudosque 54, 379
pauci 214, 679. 220, 857. 247, 795. 449, 308
paucîs 427, 638
paucis 301. 275. 421, 496
paucum 264, 249
paucîsdem 367, 878
paucisque 463, 636
paucum 21, 378. 180, 527
pauent 123, 506. 246, 681. 468, 584
pauentque 250, 48
pauentum 241, 87
pauentes 55, 328
pauentum 418, 412
pauere 217, 710
pauet 46. 169. 23, 877 113, 228. 148, 356. 276, 581. 329, 492. 418, 412 464, 675
pauetque 21, 386. 263, 214
pauida 41, 60
pauidæ 152, 438
pauidam 414, 296
pauidamque 166, 706
pauido 21, 380. 174, 327. 212, 630
pauidus 78, 99. 276. 579
pauit 114, 203. 176, 395
paulatim 72, 827. 79, 113. 93, 490. 120, 586. 171, 229. 228, 102. 241, 524. 268, 353. 272, 450. 418, 432. 446, 286
paulatimque 73, 866. 431, 757. 445, 223
paulo 337, 717
paulum 51, 277. 78, 91. 246, 673. 256, 42. 369, 125
paulúmque 92, 440. 251, 810. 285, 32
pauone 395, 802
pauonibus 60, 532, 533
pauor 82, 198
pauore 289, 117
pauper 97, 586
pauperque 246, 678
pauperis 396, 824
pax 222, 19. 322, 297. 334, 624
peccare 271, 457
pecciſſe 216, 753. 316, 134
peccâvere 293, 231
peccavimus 316, 132
pecori 33, 680. 51, 288
pecoris 269, 384. 317, 160. 320, 248. 413, 288
pecorum 321, 276. 394, 763
pecoumque 217, 764
pectebant 121, 454
pectendos 393, 738
pectine 116, 311. 163, 58. 266, 209. 354, 409
pectis 394, 765
pectora 35, 726. 43, 93. 53, 341. 58, 504. 62, 584, 585. 63, 605, 620. 67, 705. 70, 777. 72, 827. 73, 866. 82, 178. 93, 481, 482. 99, 631. *& alibi quàm plur.*
pectoraque 152, 435. 302, 496. 436, 682. 354, 398. 421, 500
pectore 26, 495. 27, 520. 32, 657. 42, 85. 44, 125. 53, 339. 54, 374. 62, 604. 64, 641. 69, 754. 78, 90. 79, 125. 134, 803. *& quàm plur.*
pectoribus 171, 243
pectoribusque 458, 512. 464, 673
pectoris 131, 708. 274, 534
pectus 29, 554. 41, 66. 45, 145. 69, 754. 110, 162. 123, 507. 138, 70. 149, 367. 160, 659. 164, 79. 172, 271. 184, 641. *& alibi.*
pectusque 53, 354. 71, 708. 126, 579. 353, 362. 382, 459
pecudes 15, 235. 232, 296. 296, 327. 333, 600. 394, 781. 440, 84
peculesque 18, 286. 83, 214
peculiis 200, 316. 461, 580
pecudumque 456, 458
pecus 91, 409. 396, 821, 824. 441, 116
pede 57, 457. 108, 100. 159, 644. 193, 113. 237, 425. 252, 869. 156, 44. 307, 653. 349, 254
pedem 109, 134. 159, 634. 195, 183. 207, 468. 339, 776. 461, 586
pedes 53, 348. 62, 586. 79, 114. 129, 666. 158, 615. 231, 255. 266. 319. 267, 351. 270, 605. 299, 415. 312, 13. 304, 785. *& alibi*
pedesque 117, 363. 152, 432. 156, 553
pedibus 28, 534. 33, 671. 81, 168. 83, 212. 131, 711. 180, 516. 259, 126. 304, 570. 359, 561. 404, 50. 421, 490. 422, 520. 452, 376
pedibusque 45, 158. 82, 195. 173, 363. 245, 656. 353, 374
pedibusve 24, 448
pedicis 456, 473
pedis 73, 853. 145, 264. 157, 592. 300, 452
pedum 36, 744. 58, 480, 73, 871. 117, 343. 124, 544. 158, 616, 631. 213, 641. 217, 780. 234, 333. 259, 121. 304, 563. 314, 71. 351, 304. 385, 548. 421, 502. 430, 739
Pegaſæus 225, 349
Pegaſon 134, 786
Pegaſus 145, 262
pejora 30, 587. 421, 488
pejoris 10, 128
pelagi 19, 331. 51, 273. 61, 574. 132, 747. 134, 798. 164, 75. 320, 247. 325, 392. 328, 446. 342, 50. 393, 735
pelago 228, 185. 336, 702. 423, 560. 447, 264
pelagque 126, 423. 342, 62
Pelagonaque 238, 360
Pelaſgâ 374, 268
Pelaſgæ 341, 7
Pelaſgas 190, 49
Pelaſgi 193, 133. 341, 10. 361, 612. 364, 13. 369, 128
Pelaſgos 386, 572. 455, 452. 423, 562
Pelates 140, 124
Pelea 325, 379. 326, 407. 423, 856
Peleu 322, 284. 324, 349. *bis.*
Peleus 207, 477. 236, 380. 319, 217. 320, 238, 244. 321, 260, 266. 324, 350. 326, 398. 347, 193. 353, 366. 370, 155
Peleuſque 322, 290. 369, 151
Pelia 199, 304. 200, 322
Peliacæ 343, 74
Peliæque 199, 298
Pelias 368, 109
Peliden 361, 605
Pelides 301, 619
Pelio 11, 155
Pelion 169, 224. 201, 352. 358, 513
Pellæis 146, 302
Pellæus 349, 254
pellant 461, 583
pelle *verb.* 72, 838. 190, 48. 307, 659
pelle *ſubſt.* 104, 6. 176, 390. 353, 381
pellex 50, 508, 530. 180, 537. 183, 606. 259, 144. 297, 347
pellibus 351, 319
pellice 31, 622. 57, 469. 85, 258. 120, 422. 124, 547. 209, 524. 219, 836. 260, 151
pellicis 35, 726. 113, 235. 114, 277
pellis 66, 680. 77, 53, 64. 302, 494
pellite 59, 530. 96, 547. 301, 486
pellitis 461, 594
pello 186, 690. 196, 201
pellor 420, 477
pellucentes 176, 391
Pelopeïa 244, 622
Pelopeïadeſque 176, 414
Pelops 176, 404, 411
Pelori 465, 706
Peloro 148, 351

481, 482, 487. 28, 515. 32, 651. 40, 76. 43, 92. 44, 110, 122. 52, 304. 53, 229. 55, 401. 57, 495. 63, 649. 65, 664. *& alibi plur.*
paterque 115, 202. 264, 245. 268, 382. 299, 401. 306, 638
paterâ 260, 160
paterem 302, 764
paterer 408, 141
pateres 108, 75
pateris 460, 575
paterna 245, 601. 327, 437
paternam 170, 213
paterni 52. 327. 259, 124
paternis 21, 363. 44, 126. 176, 407. 473, 552
paterno 224, 78. 403. 27
paternos 41, 47. 46, 182. 224. 84. 407. 105
paternum 97, 591 265, 274
patet 16, 241. 27, 518. 206, 444. 228, 186. 301, 488. 330, 515. 368, 119. 438, 37
pati 16, 243. 152, 430. 181, 553. 285, 25. 347, 202. 442, 157
patiar 190, 32. 240, 497. 327, 442
patiare 220, 861
patiemur 140, 377
patienda 408, 144
patiens 158, 611. 196, 211
patiensque 213, 656
patiente 423, 540
patientem 64, 653
patientia 44, 123. 160, 667. 260, 164. 421, 486
patientior 397, 859
patiere 43, 97. 86, 289
patior 268, 372
patitur 32, 644. 117, 350. 122, 467. 317, 175. 323, 369. 427, 632. 449, 321
patiuntur 43, 86
Patræque 177, 417
patre 84, 223. 224, 72. 299, 402. 388, 649
patrem 32, 643. 41, 49 96, 558. 154, 516. 192, 96. 240, 520. 255, 25. 296, 326. 341, 30. 380, 417. 537, 624
patrumque 190, 51. 332, 561
patrius 55, 391. 107, 61. 194, 160. 285, 431. 463, 645
patriique 457, 486
patri 33, 665. 179, 484. 201, 337. 270, 704
patria *subſt.* 97, 583. 154, 494
patrii *adj.* 33, 673. 206, 457. 321, 269. 338, 769. 382, 582
patria *ſubſt.* 52, 323. 154, 493. 439, 7
patriaque 211, 596. 378, 388
patriæ *ſubſt.* 225, 100. 331, 545. 380, 421. 383, 419. 470, 582
patriæ *adj.* 229, 211. 271, 449. 325, 314
patriæque *ſubſt.* 208, 493. 229, 130. 240, 498
patriam *ſubſt.* 97, 581. 159, 632. 173. 311. 225. 144. 277, 632, 638. 340, 6. 380, 399. 437, 29
patriamque 75, 7
patries 223, 64. 252, 843. 437, 22. 467, 723
patrii 184. 648. 207, 480
patriis 271, 445. 420, 476
patrisque 32, 646
patrio 30, 588. 43, 92. 179, 499. 263, 210. 341, 11. 416, 368. 453, 402. 455, 443
patrioque 87, 311
patrios 11, 148. 37. 773. 40, 21. 43, 94. 115, 293. 144, 236. 258, 103. 328, 452
patrioſque 37, 779. 179, 475. 224, 91. 297, 341
patris 26, 485. 68, 744. 181, 555. 184, 659. 189, 14. 208, 496. 225, 115. 229, 199. 240, 498. 297, 347. 301, 469. 319, 223. 457, 489
patriſque 393, 751
patrium 62, 592. 96, 548. 224, 94. 230, 229. 458, 501
patriumque 321, 271. 437, 34
patruelibus 121, 462. 565, 41
patruelis 28, 332. 372, 157
patrumque 402, 729
patruo 224, 532. 149, 379. 586, 596
patruoque 323, 328. 361, 597
patuere 69, 768
patuiſſe 101, 699
patuiſſet 408, 133
patuit 57, 462. 159, 654. 379, 383, 392
patulæque 154, 492
patulæ 9, 106
patulas 197, 245
patulis 101, 686. 212, 622. 246, 675. 431, 752
patulo 458, 513
patulos 81, 162. 175, 378. 222, 70. 313, 60
patuloſque 54, 379
pauci 214, 679. 220, 857. 247, 705. 449, 308
paucis 427, 658
paucis 321, 275. 421, 496
paveant 264, 249
pavefacti 397, 878
pavefactaque 463, 636
pavens 21, 378. 180, 527
pavent 123, 506. 246, 681. 458, 514
paventeque 256, 48
paventem 224, 89
paventes 55, 398
paventum 418, 412
pavêre 217, 770
paret 46, 169. 73, 873. 113, 228. 148, 356. 276, 581. 329, 492. 418, 412. 464, 675
pavetque 21, 386. 263, 214
pavidâ 41, 66
pavidæ 152, 438
pavidam 414, 296
pavidamque 186, 706
pavido 21, 386. 174, 327. 212, 630
pavidus 78, 99. 276, 579
pavit 114, 203. 176, 395
paulatim 72, 827. 79, 113. 93, 490. 126, 580. 171, 229. 228, 192. 241, 524. 268, 353. 272, 400. 418, 432. 446, 286
paulatimque 73, 866. 431, 757. 445, 223
paulò 337, 717
paulum 51, 277. 78, 91. 246, 673. 256, 42. 369, 125
paulúmque 92, 440. 251, 810. 285, 32
pavone 395, 802
pavonibus 60, 532, 533
pavor 82, 198
pavore 289, 117
pauper 97, 586
pauperque 246, 678
pauperis 396, 824
pax 222, 19. 322, 297. 334, 624
peccare 271, 457
peccâſſe 216, 753. 316, 134
peccâvere 293, 231
peccavimus 316, 132
pecori 33, 680. 51, 288
pecoris 269, 384. 317, 160. 320, 248. 413, 288
pecorum 321, 276. 394, 763
pecorumque 217, 764
pectebant 121, 454
pectendos 393, 738
pectine 116, 311. 163, 58. 266, 299. 354, 409
pectis 394, 765
pectora 35, 726. 43, 93. 53, 341. 58, 504. 62, 684, 585. 63, 605, 626. 67, 705. 70, 777. 72, 827. 73, 866. 82, 178. 93, 481, 482. 92, 631. *& alibi quàm plur.*
pectoraque 152, 435. 302, 496. 436, 682. 354, 398. 421, 500
pectore 26, 495. 27, 520. 32, 657. 42, 85. 44, 125. 53, 339. 54, 374. 62, 604. 64, 641. 69, 754. 78, 90. 79, 125. 134, 803. *& quàm plur.*
pectoribus 171, 243
pectoribuſque 458, 512. 464, 673
pectoris 131, 708. 274, 534
pectus 29, 554. 41, 66. 45, 145. 69, 754. 110, 162. 123, 507. 138, 70. 149, 367. 160, 659. 164, 79. 172, 271. 184, 641. *& alibi.*
pectuſque 53, 354. 71, 798. 126, 579. 353, 362. 382, 459
pecudes 15, 235. 232, 296. 296, 327. 333, 600. 394, 781. 440, 84
peculeſque 18, 286. 83, 214
pecudis 200, 316. 461, 580
pecudumque 456, 458
pecus 91, 409. 396, 821, 824. 441, 116
pede 57, 457. 108, 100. 159, 654. 193, 113. 237, 425. 252, 869. 156, 44. 307, 653. 349, 254
pedem 109, 134. 159, 634. 195, 183. 207, 468. 339, 776. 461, 586
pedes 53, 348. 62, 586. 79, 114. 129, 666. 158, 615. 231, 255. 266, 319. 267, 351. 276, 605. 299, 415. 312, 13. 304, 785. *& alibi*
pedeſque 117, 363. 152, 432. 156, 553
pedibus 28, 534. 33, 671. 81, 168. 83, 212. 131, 711. 180, 516. 259, 126. 304, 570. 359, 561. 404, 50. 421, 490. 422, 520. 452, 376
pedibuſque 45, 158. 82, 195. 178, 363. 245, 656. 353, 374
pedibuſve 24, 448
pedicis 456, 473
pedis 73, 853. 145, 264. 157, 592. 300, 452
pedum 36, 744. 58, 480, 73, 871. 117, 343. 124, 544. 158, 616, 631. 213, 641. 217, 780. 234, 333. 259, 121. 304, 563. 314, 71. 351, 304. 385, 548. 421, 502. 430, 739
Pegaſæus 235, 349
Pegaſon 134, 786
Pegaſus 145, 262
pejora 30, 587. 421, 488
pejoris 10, 128
pelagi 19, 331. 51, 273. 61, 574. 132, 747. 134, 798. 164, 75. 320, 247. 325, 392. 328, 446. 342, 50. 393, 735
pelago 228, 185. 336, 702. 423, 560. 447, 264
pelag que 120, 423. 342, 62
Pelagonaque 236, 360
Pelaſgâ 374, 268
Pelaſgæ 341, 7
Pelaſgas 190, 49
Pelaſgi 193, 133. 341, 10. 361, 612. 364, 13. 369, 128
Pelaſgos 386, 572. 455, 452. 423, 562
Pelates 140, 124
Pelea 325, 379. 326, 407. 423, 856
Peleu 322, 284. 324, 349. *bis.*
Peleus 207, 477. 236, 380. 319, 217. 320, 238, 244. 321, 260, 266. 324, 350. 326, 398. 347, 193. 353, 366. 370, 155
Peleuſque 322, 290. 369, 151
Pelia 199, 304. 200, 322
Peliacæ 343, 74
Peliæque 199, 298
Pelias 368, 109
Peliden 361, 605
Pelides 301, 619
Pelio 11, 155
Pelion 169, 224. 201, 352. 358, 513
Pellæis 146, 302
Pellæus 349, 254
pellant 461, 588
pelle *verb.* 72, 838. 190, 48. 307, 659
pelle *ſubſt.* 104, 6. 176, 390. 353, 381
pellex 59, 508, 530. 180, 537. 183, 606. 259, 144. 297, 347
pellibus 351, 319
pellice 31, 622. 57, 469. 85, 258. 120, 422. 124, 547. 209, 524. 219, 836. 260, 151
pellicis 35, 726. 113, 235. 114, 277
pellis 66, 680. 77, 53, 64. 302, 494
pellite 59, 530. 96, 547. 301, 486
pellitis 461, 594
pello 186, 650. 196, 201
pellor 420, 477
pellucentes 176, 391
Pelopeia 244, 622
Pelopeiadeſque 176, 414
Pelops 176, 404, 411
Pelori 465, 706
Peloro 148, 351

Peloros 392, 727
Penates 12, 174. 15, 231. 37, 773. 96, 530. 141, 155. 154, 496. 159, 650. 210, 574. 224, 91. 277, 638. 359, 551. 474, 864
Penatibus 271, 455
penatigero 455, 450
pendat 293, 232
pende 167, 136
pendeat 68, 733. 320. 233
pendebant 160, 670. 185, 608. 289, 113. 290, 158
pendebat 4, 12. 13. 186. 203, 379. 222, 12. 220, 145
pendens 68, 726. 117, 363. 119, 395. 235, 320. 263, 219
pendent 73, 854. 294, 265. 317, 139
pendentemque 359. 566
pendentes 329, 475
pendenti 301, 475
pendentia 109. 127. 245, 648. 248, 722. 252, 855. 395, 810
pendentibusque 171, 232
pendentibus 116, 331. 338, 746
pendentis 211, 580
pendêre 26, 497. 185, 667. 200, 805. 445. 231
pendere 129, 670. 251, 163
penderet 127, 617
pendet 111, 179. 324, 351. 350, 270. 433, 809
pendulaque 193, 117
penduntque 305, 599
penè 24, 443
Peneæ 107, 230
Peneïa 24, 432. 27, 504, 525
Peneïque 348, 209
Peneïdas 28, 544
Peneïde 25, 472
Peneus 29, 569.
Penelopæ 284, 511
Penelopeïque 234, 315
Peneoïque 49, 243
penetrabile 138, 67. 346, 166. 197, 857
penetrale 438, 35
penetralia 18, 287. 37, 574. 184, 646. 333, 593. 349, 245
penetralibus 238, 458
penetraret 437. 8
penetrat 209, 424
penetratque 50, 260. 342, 42
penetrârit 86. 272
penetravit 346, 153. 352, 336. 432. 763
penitùs 46, 179. 69, 753
penitúsque 46, 179
penna 54, 376
pennâ 27, 506. 110, 408. 158, 605. 246. 686
pennæ 131, 729. 136, 11. 146, 294. 187, 717. 417, 393
pennaque 17, 267
pennarum 230, 226
pennas 33, 675. 120, 697. 156, 548. 160, 671. 167, 123. 186, 703. 187, 713. 226, 189. 229, 205. 230, 233. 322, 292. 384, 673. 417, 319. 421, 500. 440. 99. 482, 384
pennata 201, 350
pennis 25, 490. 28, 540. 35, 722. 60, 556, 548. 62, 581. 72, 835. 106, 47. 129, 695. 134, 780. 156, 560. 163, 96. 171, 258, & *alibi*.
pennisque 45, 150. 134, 785. 197, 234. 229, 212
pensa 104, 10. 384, 511
pensúsque 139, 94
pentadum 379. 372
pentis 413, 270
pensit 371, 102
Penthea 96, 581. 101, 706, 712. 105, 22. 120, 429
Pentheas 94, 514. 95, 532. 97, 577. 101, 692
Peparethos 207, 470
pependit 10, 120. 138, 68. 140, 127
pepercit 19, 311. 422, 531
peperi 384, 516
peperisse 63, 609. 155, 541. 323, 518. 338, 762. 415, 314
peperit 23, 417. 223, 49
pepulisse 463, 651
per 9, 102. 13, 188. 18, 285. 21, 368. & *alibi quàm plur.*
perque 9. 117. 36, 740. 46, 164. 92, 440. & *alibi plur.*
peracta 458, 36
peractum 244, 619
peragant 446, 238
peragat 335, 647
peragebant 9, 100
peragentem 444, 200
peragret 300, 727
peragit 112, 218. 183, 619. 208, 502. 251, 815
peragunt 44, 119
peragunque 119, 413
perarantem 275, 563
peravit 406, 96
perbibit 176, 597
percaluit 23, 418
percelluit 13, 335
percepérat 429, 700
percepit 207, 455
percepto 316, 144
percipit 230, 228
percolit 137, 58. 139, 98. 351 312
percurrens 114, 275
percurrere 307, 655
percussa 93, 482. 124, 530
percussique 441, 134
percussis 141, 172
percussumque 164, 80
percutiat 94, 497
percutere 82, 170
percussis 25, 466. 88, 330. 148, 340. 164, 63. 311, 5
percussit 17, 283. 93, 481. 149, 384. 153, 473. 167, 133. 309, 723. 314, 82. 441, 126
percussis 163, 58. 172, 266. 295, 159. 357, 488
percussus 83, 213
percutiens 334, 623
percutientque 337, 732
percutimurque 414, 300
percussit 109, 138. 336, 681
perdam 85, 264. 268, 373
perdant 121, 463
perdat 322, 286. 361, 596
perdendum 13, 188
perdere 15, 224. 17, 261. 28, 531. 224, 75. 275, 546. 305, 612. 389, 670
perdes 92, 433
perdet 109, 108
perdiderat 78, 100. 211, 601. 258, 102
perdiderim 383, 496
perdiderint 119, 429. 389, 672
perdiderit 540, 94
perdidimus 339, 780. 384, 527
perdidit 24, 444. 96, 544. 214, 698. 380, 405. 385, 449
perdite 456, 477. *bis.*
perdix 230, 237
peream 273, 502
pereant 223, 55
pereat 189, 16. 239, 485. 493. 210, 497
peregerit 285, 36
peregit 32, 650. 63, 627. 324, 621. 387, 618. 420, 460. 431, 745
peregrina 154, 495. 280, 673
peregrinâ 53, 337. 277, 633
peregrinaque 76, 24. 384, 526
peregrinis 313, 56
peregrino 261, 782
peregrinúsque 251, 836
peregrinum 8, 94
pereirâ 105, 118. 257, 74. 262, 190. 373, 250
peremptam 384, 521
peremptis 366, 623
peremptum 78, 97
perenni 228, 177. 461, 585. 471, 813
perennis 475, 875
pereo 220, 855. 336, 700
pereo 123, 497. 334, 645
pererat 206, 460. 278, 644. 348, 209
pererrata 438, 53
pererrato 75, 6
pereram 47, 214. 51, 298. 143, 141
pererratum 198, 34. 386, 500
pererque 182, 578
perfectis 471, 817
perfida 218, 747. 352, 246. 355, 561
perfide 67, 794. 181, 539
perfidiæ 319, 226
perfodat 353, 377
perfer 11, 154
perfregit 350, 273
perfudit 53, 339. 63, 607. 82, 100. 152, 434
perfundit 81, 164
perfundit 141, 156. 197, 245
perfundite 204, 196
perfusam 11, 157
Pergama 355, 445 360, 571. 372, 169. 372, 219. 376, 320. 378, 349. 379, 374. 383, 527. 384, 520. 420, 467. 455, 442
Pergus 149, 586
perhorruit 14, 203. 186, 704. 397, 877
periculi 229, 106
periculi 328, 447. 372, 204
periculi 231, 269
periculo 393, 548. 373, 243
periculum 234, 233
Periclymeni 556, 556
periculo 21, 353. 61, 565. 109, 130. 138, 787. 192, 97. 304, 576. 346, 101. 365, 42. 407, 113. 419, 430. 423, 559
perijere 209, 522
perijit 426 618
perimam 226, 129
Perimedes 243, 550
perimus 213, 41
Peripatus 204, 400
Periphanti 355, 449
perire 15, 240. 51, 281. 226, 127
perirem 235, 365
perit 17, 273. 92, 440. 446, 254
peritura 136, 20. 370, 168
peritarque 37, 292
perituræ 51, 280. 387, 619
peritura 47, 570
peritumque 398, 881
periurum 312, 26. 336, 690
periuria 319. 215
periurique 67, 795
periurus 319, 206. 406, 91, 500
perlucerit 116, 313
perlucescebas 119, 411
perlucida 73, 856. 309, 733
perlucidus 71. 161
perlues 116, 310
permanet 81, 173
permanserit 408, 142
permanet 283, 787. 341, 24
permansit 424, 305
permanxit 120, 165
permiserit 433, 802
permitte 7, 58. 410, 182
permissa 433, 797
permittat 330, 282
permulcent 126, 599
permulcetque 68, 733
permulsit 196, 221
permotæ 168, 268
perosa 216, 750
perosæ 119, 414
perosam 429, 693
perosus 54, 377. 228, 183. 316, 146. 360, 582
perpessæ 342, 38
perpessi 189, 5
perpetiar 99, 622. 420, 466
perpetimur 420, 472
perpetuâ 26, 486
perpetuâque 138, 2
perpetuas 122, 467
perpetuo 65, 671. 358, 755
perpetuóque 288, 97
perpetuos 25, 565. 230, 246
perpetuum 150, 391
perpetuumque 271, 435
perquirere 75, 3
Perrhæbum 346, 172. 347, 173
perrupit 353, 370
Persea 127, 611. 136, 30, 33
Persi 142, 201
Persida 140, 128
Persidas 191, 74
Persephone 309, 730
Persephones 153, 470
persequar 110, 151. 125, 551. 360, 590
persequerer 241, 534
persequitur 256, 378. 245, 774
Perseus 133, 770. 142, 190. 141, 216
Persidis 128, 637. 130, 697. 699. 132, 730. 136, 16, 34. 137, 56. 138, 80. 141, 167. 175. 142, 178. 144, 248
Persidisque 7, 62
perspexere 439. 65
perspice 464, 660
perspicere 43, 112. 53, 405. 197, 226
perspicuis 157, 588
perspicuus 115, 300
perstant 100. 662. 175, 361. 450, 539
perstas 367, 77
perstat 90. 385. 101, 701. 118, 368. 163, 50. 326, 602.

402. 424, 568
perſtet 443, 177
perterrita 259, 141. 267, 349. 339, 771
perterritus 50, 254
pertimui 410, 186. 419, 440
pertimuit 32, 641. 271, 444. 437, 34
pertimuitque 32, 638. 58, 495
pertulerint 423, 560
pertulit 182, 580. 358, 538. 382, 478
pervenerat 309, 718
perveni 99, 633
pervenientia 62, 462. 108, 80
perveniſſe 298, 383
pervenit 69, 765. 144, 256. 214, 699. 231, 276. 255, 8. 371, 181. 398, 883
pervenit 82, 176. 108, 95. 210, 552. 216, 753. 224, 89. 335, 652. 361, 599. 399, 909
perveniunt 6, 41. 226, 134
pervia 69, 762. 142, 194. 154, 501. 236, 377. 352, 335. 357, 483. 416, 361. 448, 302
pervidit 416, 375
pervigil 298, 369
pervigilem 194, 149
pervius 159, 654
pes 28, 551. 32. 649. 126, 592. 173, 309. 245, 661. 256. 44. 314, 79
peſtem 261, 177
peſtes 432, 796
peſtifer 239, 477
peſtiferâ 250, 784
peſtiferâque 123, 496
peſtifero 25, 459
peſtiferos 77, 74
peſtis 210, 553. 217, 769. 262, 200
petam 142, 179. 274, 513
petant 463, 643
petat 136, 31
petatur 162, 30. 469, 766
pete 30, 590. 40, 44. 72, 841. 281, 747. 434, 836. 437, 23. 463, 638
petebam 458, 506
petebamus 145, 278
petebant 415, 327
petebar 61, 571. 256, 39
petebat 112, 206. 126, 597. 264, 240. 393. 755
petebatur 219, 816
petenda 85, 263
petendi 231, 271
petendo 142, 185. 366, 53
petendum 379, 378
petens 98, 597. 176, 399. 335, 675. 345, 130. 404, 47
petent 471, 823
petentem 184, 640. 274, 512. 309, 714. 432, 787
petentes 25, 478. 244, 628. 428, 672
petenti 88, 340
petere 76, 27. 222, 18. 305, 613. 389, 678. 410, 178
peterem 130, 697
peteret 307, 676. 378, 356. *bis.*
peteretis 304, 582
peteretur 428, 664
petet 270, 413
peti 193, 135. 208, 504. 364, 16. 368, 122
petiêre 25, 478. 187, 721. 354, 404. 389, 676. 393, 735
petii 277, 626. 373, 249
petiſſe 186, 700
petiſt 61, 567. 136, 27. 231, 271. 277, 611. 381, 444. 429, 706
petiſtque 79, 128
petis 41, 54. 43, 91. 92, 433. 121, 460. 195, 174, 175. 208, 484. 254, 4. 255, 25. 322, 287. 368, 112. 407, 108. 425, 595. *bis.* 463, 637
petiſſes 136, 26. 463, 637
petiſti 40, 33
petit 19, 316. 28, 534. 31, 616. 52, 306. 56, 437. 68, 730. 69, 761. 91, 426. 99, 649. 128, 629. 138, 80. 142, 185. 144, 254. *& alibi*
petita 157, 580. 389, 661
petitâ 99, 635
petitam 411, 227
petite 208, 507
petiti 255, 11. 464, 666
petitis 320, 250. 407, 110
petito 235, 348
petitos 63, 622. 198, 266. 222, 5
petitve 373, 238
petitum 456, 480
petitur 91, 426. 235, 351. 304, 576. 409, 164
petitus 92, 455
peto 128, 642. 219, 841. 224, 92. 365, 31. 369, 150. 371, 180. 382, 466
Petræi 352, 330
Petræum 352, 327
Pettalus 139, 115
petunt 47, 206. 50, 265. 72, 844. 119, 407. 199, 306. 237, 421. 312, 27. 388, 638. 392, 720. 419, 447. 424, 571. 432, 780. 446, 243. 462, 630
petuntur 367, 97
Peucetioſque 422, 513
Phæacûm 392, 719
Phædimus 171, 239
Phæoconies 355, 431
Phaëthon 36, 751, 755. 37, 777. 40, 34. 41, 54. 43, 99, 111. 46, 179. 48, 227. 52, 319, 327. 54, 369
Phaëthonteos 113, 246
Phaëthontis 37, 765. 54, 381
Phaëthuſa 53, 346
Phantaſos 334, 642
pharetra 24, 443. 25, 468. 158, 620
pharetræ 29, 559. 171, 230. 462, 634
pharetram 56, 419, 439. 149, 379
pharetramque 81, 166. 263, 231. 390, 680
pharetràque 258, 113
pharetras 116, 306, 308. 222, 22. 302, 518
pharetratæ 85, 252
pharetratus 303, 525
Pharonque 282, 772
Phaſoſque 448, 287
Phaſtalia 471, 823
Phaſias 199, 298
Phaſillos 189, 6
Phaſis 49, 249
Phegëius 270, 412
Phenéon 450, 332
Pheretiade 233, 310
Phiale 81, 172
Philammon 323, 317
Philemon 245, 631. 246, 682. 247, 706, 715

Philemona 247, 714
Philemon 178, 451. 179, 475. 180, 503, 511. 181, 553. 182, 572. 183, 601. 184, 643, 658
Philippi 472, 824
Philoctete 377, 329
Philyreïa 201, 352
Philyreius 65, 676
Phinea 138, 92. 139, 109. 141, 158. 143, 210
Phineu 138, 93. 143, 224. 224, 399
Phineus 135, 8. 136, 36. 138, 89. 141, 157. 143, 231. 188, 3
Phlegethontide 155, 544. 459, 532
Phlegianque 198, 87
Phlegon 45, 154
Phlegræis 296, 151
Phlegræon 353, 378
Phlegyas 326, 414
Phobetor 334, 640
Phocæ 18, 300
Phocaïcâ 61, 569
Phocico 49, 244. 162, 9
Phocarum 50, 267
Phoce 216, 758. 218, 801
Phoceaque 145, 276
Phocen 203, 389
Phoceus 324, 348
Phoci 321, 267
Phocis 19, 313
Phoco 325, 381
Phocus 207, 477. 214, 668, 670. 218, 800
Phœbe *Dea* 4, 11. 67, 723. 170, 216
Phœbe (*Dem* 25, 463. 40, 36. 63, 608. 235, 350. 474, 865
Phœbeamque 202, 365
Phœbeïa 278, 662
Phœbeïs 79, 130
Phœbeïus 60, 545. 463, 642. 467, 742
Phœbeos 150, 389
Phœbes 25, 476. 55, 415. 222, 11. 342, 36
Phœbi 24, 452. 147, 330. 317, 164. 280, 410. 388, 640. 389, 677. 408, 141. 459, 550. 462, 631. 470, 785
Phœbique 75, 8. 383, 501
Phœbo 20, 338. 43, 110. 131, 715. 179, 486. 293, 214. 323, 316. 408, 133. 444, 191
Phœboque 36, 752. 271, 443
Phœbum 76, 18. 222, 31
Phœbus 24, 451. 26, 490. 28, 553. 49, 24. 55, 399. 63, 628. 75, 10. 81, 151. 117, 349. 167, 122. 170, 215. 289, 132. 291, 162, 178. 292, 197. 313, 58. 322, 303, 310. 333, 595. 388, 632. 408, 150. 418, 416. 454, 418
Phœnica 452, 393. 453, 402
Phœnicas 77, 46
Phœnix 233, 307
Phœnïadas 280, 715
Phœnus 351, 306
Phœnoleniden 355, 433
Phorbantis 138, 78
Phorbas 138, 74. 326, 414. 352, 322
Phorcydas 133, 775
Phorcynida 143, 230
Phorcynidos 132, 743
Phorcynide 59, 524
Phorcynidos 32, 698
Phryges 315, 91. 343, 70
Phrygiâ 373, 244
Phrygiæ 169, 177. 176, 400. 377, 337. 381. 429, 423. 547, 562
Phrygiæque 167, 146
Phrygias 305, 44
Phrygibus 455. 452
Phrygii 290, 155. 405, 79
Phrygiis 168, 106. 227, 162. 244, 621 386, 579
Phrygiiſque 381, 432
Phrygio 392, 721
Phrygioque 318, 203
Phrygios 346, 148. 455, 444
Phrygum 361, 612. 379, 389. 381, 455
Phryxeïque 189, 7
Phthiam 170, 156
Phyleus 233, 308
Phyllei 357, 479
Phyllius 202, 372
pia 15, 221. 22, 302. 125, 551. 168, 161. 179, 496. 201, 339. 239, 477. 245, 631. 298, 366. 332, 577. 376, 501. *bis.* 433, 813
pia 280, 710
piacula 181, 569. 442, 151
piæque 207, 482
prandi 239, 483
pias 327, 120
piaſque 240, 520. 387, 628
piâti 384, 515
piceæ 160, 676
pice 354, 402
piceâ 17, 265. 49, 233
piceæ 278, 858 288, 101
piceis 81, 155. 331, 549
picem 422, 532
piceumque 71, 800
pico 415, 336. 417, 376, 595
pictâ 427, 654
pictæ 99, 639. 180, 511
pictam 56, 421
pictarumque 100, 669
pictas 116, 306
pictis 60, 532. 53. 96, 556. 105, 24. 119, 398
picto 79, 108. 305, 593
picum 414, 314
Picus 414, 320. 415, 347. 416, 363
Pieros 146, 302
pietas 11, 149. 14, 204. 180, 503. 184, 635. 201, 336. 240, 508. 269, 383. 279, 678. 296, 321, 324. 297, 333. 323, 328. 389, 665. 407, 209. 443, 175
pietâque 191, 80
pietate 183, 629. 195, 169. 441, 109. 459, 549
pietatem 341, 29
pietatis 272, 459. 298, 366. 419, 443
pigeat 277, 630. 395, 808
piget 46, 183. 143, 221. 175, 386. 339, 778
pigetque 56, 386
pigneror 212, 621
pignora 40, 38. 43, 91. 82, 134. 144, 247. 283, 625. 298, 407. 239, 450
pignore 164, 77
pignoribus 331, 543
pignus 186, 283. 155, 523. 223, 43. 224, 92. 428, 679
pigraque 353, 365
pigra 46, 174. 298, 396
pigrâ 60, 771
pueris 28, 551
pii 248, 724. 130, 535
pilas 294, 262
Pindo 20, 570. 196, 225

Pindumve 331, 554
Pinifque 196, 225
pinea 422, 530
pineta 14, 217
pinetis 461, 604
pingebat 162, 23
pingit 164, 71. 105, 93
pingue 316, 148
pingues 262, 194
pinguæfque 119, 402
pinguia 451, 552
pinguis 291, 176
pinguefcere 440, 89
pinguntur 302, 516
pinnas 100, 678
pinnigero 400, 963
plumis 100, 671. 456, 475
pinu 350, 267. 412, 248. 427, 638
pinuque 34, 699
pinum 328, 450. 329, 468. 331, 533. 353, 317
pinus 8, 95. 46, 185. 152, 442. 266, 432. 268, 103. 394, 782. 406, 88. 423, 535
pio 171, 250. 195, 172. 300, 451. 323, 329
piorum 313, 62
piofque 325, 389
Piræaque 178, 446
Pirenida 203, 391
Pirenidas 49, 240
Pirithoi 332, 330. 332, 333
Pirithoo 232, 303
Pirithoum 348, 218, 229
Pirithous 237, 404
Pifa 154, 294
Pifæ 151, 409
pifcator 427, 651
pifce 39, 13. 177, 331. 230, 244. 400, 963
pifcem 18, 290. 131, 727. 252, 854. 440, 101
pifces 50, 265. 93, 587. 107, 50. 229, 217. 349, 922
pifcibus 7, 14. 287, 78
pifcis 252, 857. 399, 915
pifcofi 341, 10
pifcofaque 303, 531
Pifæmon 351, 323
Pitanæ 201, 357
Pitheuffa 406, 90
Pittæum 448, 296. 458, 506
Pittheia 177, 418
Pittheus 244, 622
pitumque 464, 681. 474, 867
pius 75, 5. 141, 152. 179, 474. 270, 408. 287, 354. 388, 626, 640. 453, 405
placabat 346, 151
placabilis 299, 309
placatur 382, 481
placandam 341, 28
placare 382, 488. 440, 94
placat 460, 574
placataque 425, 593
placavit 198, 251
placeas 27, 512
placeat 41, 58. 44, 129
placentque 397, 862
placebant 94, 492 169, 154. 322, 298
placendum 323, 323
placendi 394, 764
placere 108, 91. 224, 60. 421, 490. 430, 756
placet 157, 584. 273, 505
placet 58, 475. 113, 228
placeo 15, 225. 17, 200 65, 662. 92, 448. 107, 53. 155, 525. 272, 476. 274, 516. 298, 578. 303, 524. 317, 172. 325, 391
placetque 92, 456
placida 272, 468. 372, 214
placidæ 349, 927
placidam 202, 389
placidique 9, 107
placidis 129, 652. 251, 823
placidifque 398, 899
placidiffime 354, 623
placido 80, 146. 179, 489. 247, 705. 321, 282. 404, 657
placidoque 79, 113
placidos 194, 153. 258, 95
placidum 441, 116
placidus 243, 957
placitâ 197, 226
placitum 34, 702
placitume 198, 154
placuerunt 197, 228
plaga 28, 546
plagæque 323, 318. 400, 964. 408, 150. 441, 131
plagam 21, 367. 60, 543. 88, 322. 322, 303
plagamque 396, 841
plagas 73, 73. 141, 175. 298, 373. 357, 487
plagæ 6, 48. 88, 328
plagamque 78, 88
plagarum 215, 773
plagas 338, 518. 342, 40
plagis 58, 498. 303, 119
planamque 207, 404
plangebant 79, 125
plangente 345, 118
plangentibus 94, 507
plangere 62, 584. 314, 81
plangi 160, 675
plangit 383, 491
plangitur 314, 75
plangor 337, 709
plangore 129, 138. 125, 554. 180, 532. 238, 447
planguntur 241, 527
planiffima 287, 86. 448, 297
plano 234, 530
planos 165, 107
planus 68, 736. 305, 591
planx 170, 218
planxêre 94, 505, 507
planxitque 277, 636
platano 595, 794
plaudebam 341, 14
plaudens 288, 95
plaudit 165, 97
plaudenda 73, 807
plaufis 421, 587. 424, 577
plauftt 230, 238
plauftra 46, 177
plauftri 350, 282
plauftrum 300, 447
plauftu 132, 735. 300, 668
plebe 97, 583. 102, 10. 286, 326. 279, 670. 344, 140
plebemque 334, 645
plebi 321, 283
plebis 361, 602
plebs 12, 173
plectro 290, 150
plectrum 317, 168
plectrumque 62, 601. 130, 114
Pleïadafque 375, 293
Pleïadum 169, 174
Pleïas 33, 670
Pleïoneïque 68, 743
plena 43, 113. 109, 111 264, 238. 275, 563. 285, 29. 301, 469. 325, 390. 403, 10
plenæ 309, 734
plenaque 58. 484. 262, 195. 280, 693. 372, 198. 440, 103. 443, 176
plenas 235, 358
pleni 192, 106. 231, 273
plenis 77, 73
pleniffima 69, 763. 142, 184. 195, 180. 295, 290
pleno 85, 268. 89, 344. 180, 509. 208, 491. 318, 191. 441, 117
plenoque 352, 325
pleno 20, 343. 198, 253
plenum 209, 531. 295, 296. 456, 469
plenumque 337, 734
plerumque 350, 277
Pleuron 203, 382
Pleuronius 421, 494
Plexippi 238, 440
pluma 62, 583. 119, 410. 156, 534. 185, 670. 226, 150. 339, 791. 397, 849. 417, 395
plumæ 54, 374
plumas 155, 545. 229, 198. 421, 499
plumbea 434, 825
plumbo 109, 122. 131, 710
plumbum 25, 471. 68, 727
plumeus 333, 611
plumis 160, 672. 180, 529. 226, 150. 295, 269. 395, 796. 421, 499. 451, 357
plura 27, 525. 52, 302. 65, 658. 70, 785. *& alibi.*
plures 219, 817. 248, 730
pluribus 132, 748. 428, 669
plurima 23, 425. 84, 237. 105, 16. 106, 43. 125, 565. 294, 244. 332, 562. 396, 844. 448, 307
plurimus 243, 582. 277, 623. 316, 140. 404, 53
plùs 26, 501. 30, 573. 41, 57. 47, 188. *& alibi.*
pluſque 251, 834. 283, 789
pluſquam 382, 451
pluviale 97, 594
pluvialibus 203, 393
pluvialis 234, 335
pluvio 127, 611. 309, 733
pluvioque 7, 66
pocula 205, 421. 246, 670. 264, 238. 290, 160. 413, 276, 283, 287. 414, 295
Pœantia 265, 45
Pœantiaden 376, 313
Pœnenis 83, 215
pœna 8, 91. 17, 260 43, 98. 61, 564. 181, 538. 255, 22. 293, 234. 308, 698. 319, 211
pœnâ 161, 4. 168, 150. 175, 385. 432, 777
pœnæ 63, 612. 67, 578. 167, 137. 170, 215. 190, 41. 201, 351. 250, 782
pœnæque 185, 671. 411, 217
pœnam 43, 99. 75, 4. 99, 625. 100, 654. 111, 190. 156, 551. 263, 372. 290, 154. 296, 303. 420, 469
pœnamque 88, 358. 250, 779
pœnæque 182, 586. 437, 29
pœnarumque 239, 481
pœnas 14, 209. 16, 243. 36, 735. 57, 467. 59, 521. 63, 608. 72, 833. 122, 467. 129, 671. 142, 200. 160, 668. 181, 544. *& alibi.*
pœnè 56, 439. 348, 218. 406, 85
pœniceam 415, 345
pœniceas 344, 104
pœnitet 63, 612. 127, 614. 143, 210. 301, 461
pœnituiſſe 447, 278
pœnituit 41, 49
Pœonas 146, 313
polenta 152, 450, 454
polis 42, 75
Politen 412, 251
pollentibus 195, 199
pollice 106, 34, 36. 148, 339. 162, 22. 229, 198. 238, 453. 269, 395. 290, 145. 295, 285, 289. 317, 170. 356, 475. 393, 746
pollicibuſque 257, 79
pollicita 200, 309
pollicitamque 315, 107
pollue 56, 464. 297, 353
polluit 70, 794. 440, 98
pollutoſque 141, 156
polo 46, 173
polumque 44, 131
polus 51, 295
Polydæmona 138, 85
Polydecta 144, 242
Polydore 381, 432
Polydoreo 388, 629
Polydori 384, 536
Polydorus 384, 536
Polymeſtora 385, 551
Polymeſtoris 381, 430
Polypheme 394, 765
Polyphemon 394, 772. 409, 167
Polyphemonis 204, 401
Polypus 118, 366
Polyxena 381, 448. 382, 460
poma 93, 483. 107, 51. 128, 638. 211, 586. 258, 92. 307, 650. 395, 812. 426, 627. 427, 650. 428, 687. 431, 764. 440, 77
pomaque 262, 190. 427, 657
pomaria 128, 646. 427, 635
pomi 109, 132. 307, 666, 671
pomis 108, 89. 116, 331. 257, 87. 392, 719. 395, 794
pomo 110, 165
pomoque 288, 101
pompa 431, 749
pompâ 279, 686. 293, 219
pompæ 29, 561. 67, 725
pompam 390, 699
pomum 155, 536. 314, 113
ponar 61, 564
ponat 55, 391. 265, 276. 279, 682
pondera 148, 354. 271, 437. 308, 677. 368, 102. 375, 286. 436, 1
pondere 4, 20. 5, 26. 6, 52. 46, 163. 78, 93. 99, 621. 113, 243. 138, 81. 249, 776. 256, 41. 279, 684. 291, 179. 331, 556. *& alibi.*
ponderibus 4, 13. 453, 404
ponderis 69, 750. 265, 289
pondus 4, 8, 20. 6, 53. 46, 161. 265, 273. 273, 495. 280, 703. 291, 181. 308, 701. 358, 509
pone 36, 736. 99, 634. 143, 226. 237, 433. 280, 696. 299, 408. 325, 390. 407, 110. 431, 762. 464, 658
ponendi 291, 163
ponenſque 248, 723
ponentem 230, 236. 418, 427

ponere 22, 401. 213, 642. 247, 694
poni 238, 460
ponit 71, 804. 73, 871. 117, 345. 132, 753. 147. 320. 247, 160. 228, 189. 239, 474. 245, 661. 274, 524. 277, 633. 404, 49. 454, 433
ponitque 231, 258
ponte 170, 202
ponitur 179, 489. 246, 664
ponti 18, 309. 73, 872. 136, 18. 149, 369, 370. 323, 330. 326, 397. 327, 427. 398, 904. 419, 439. 458, 507
pontifici 469, 763
ponto 18, 292. 20, 337 51, 272. 124, 536. 130, 689. 177, 422. 201, 555. 320, 259. 396, 838. 398, 900
pontum 100, 651. 124, 529. 144, 253. 318, 195. 330, 518. 339, 784. 394, 778. 469, 756
pontus 4, 15. 18, 292. 20, 355, 361. 50, 263. 128, 633. 251, 850. 329, 498. 331, 548. 356, 701. 448, 201 467, 720. 472, 851
pontifque 225, 98
ponunt 18, 300. 57, 460. 79, 114. 210, 559. 421, 503
poples 171, 256
poplite 157, 503. 195, 191. 255, 304 269, 298. 301, 458 502, 477. 445, 223
populitibus 301, 503
popoſcerat 207, 466. 374, 253
popoſcerit 69, 759. 270, 411
popoſcit 180, 556
populabile 264, 262
populandas 16. 249
populatæ 52, 319
populare 31., 54
populi 344, 111
populiaria 30, 577
populis 168, 130. 208, 408. 255, 20. 347, 191
populator 300, 593. 389, 655
populi 78, 107 192, 191. 200, 451. 211, 268. 272, 288. 368, 115. 371, 171. 387, 612. 457, 481. 467, 729
populique 172, 267
populiter 30, 579
populis 47, 215. 169, 179. 269, 523
populisque 24, 439. 165, 92. 213, 652
populo 16, 252. 79, 116. 88, 340. 120, 442. 170, 198. 251, 833. 334, 633. 390, 695. 468, 756
populoque 460, 572
populorum 207, 481
populos 21, 363. 49, 236. 54, 370. 70, 793. 129, 669. 181, 546. 186, 710. 285, 14. 334, 645. 420, 463
populisque 464, 679. 172, 274
populus *arbor.* 157, 590. 304, 555
populus *vulgus.* 337, 740. 357, 499. 382, 474. 461, 606
populisque 306, 638. 418, 418. 457, 486
porrecta 225, 95
porrectaque 314, 83
porrexerat 4, 14. 22, 645
porrexi 92, 548
porreximus 92, 451
porrexit 37, 767. 198, 254. 205, 420. 225, 95
porrigar 145, 575
porrigeret 267, 343
porrigeris 92, 468. 112, 199
porrigit 47, 197. 73, 861. 124, 527. 125, 557. 241, 544. 467, 741
porrigitur 54, 375. 119, 408. 301, 491
porta 224, 87. 285, 13
portæque 433, 797
portabant 67, 713
portabat 301, 481. 427, 647. 431, 747
portæ 211, 607. 432, 783
portans 194, 157
portant 418, 419
portarum 256, 65
portantes 55, 368
portare 352, 346
portarum 224, 70
portas 96, 560. 120, 439. 223, 41. 390, 685. 461, 598
portasque 182, 597. 461, 583
portasse 174, 338
portat 301, 470. 752, 385
portenditur 460, 571
portenti ferique 404, 55
portis 92, 449. 342, 45
portitor 287, 73
porto 68, 744. 243, 598
portubus 329, 474. 591, 710
portus 98, 506. 99, 634. 151, 408. 178, 445. 194, 158. 222, 5. 319, 231. 391, 711. 411, 232. 465, 650
portusque 208, 492
poſcat 372, 219. 386, 594
poſce 43, 97
poſcebat 65, 677
poſcebatur 10, 138
poſcentem 367, 87
poſcenti 117, 334 205, 376
poſceret 223, 54
poſcet 379, 387
poſcimur 45, 144. 147. 333
poſcimus 247, 708. 285, 37
poſcis 43, 99. 184, 655
poſcit 143, 213. 197, 248. 251, 931. 271, 423. 319, 214. 331, 542. 414, 298
poſcilis 461, 609
poſcitur 114, 274. 319, 212
poſco 124, 534. 173, 300. 207, 483
poſcor 217, 776
poſcunt 189, 7. 306, 633. 376, 320
poſcunque 252, 841
poſita 46, 173. 99, 648. 3 4, 783. 437, 29
poſitâ 56, 321. 57, 462. 75, 1. 113, 235. 190, 289. 235, 366. 265, 266. 304, 558. 433, 806
poſitique 28, 553
poſite 40, 26
poſitæque 43, 109. 273, 503. 430, 59
poſitamque 69, 754
poſitarum 217, 773
poſitis 45, 142. 137, 40
poſitisque 178, 457. 274, 524
poſiti 285, 17. 291, 168. 385, 543. 399, 909
poſitique 388, 638
poſiti 127, 606. 238, 461. 244, 627. 278, 649. 285, 19. 313, 46. 346, 147. 348, 211. 427, 655
poſitisque 36, 729. 335, 652
poſito 42, 192. 109, 128. 198, 262. 241, 537. 304, 578. 445, 209
poſitoque 19, 330. 159, 637. 174, 346. 210, 567. 295, 283
poſitor 25, 477
poſitosque 37, 778
poſitu 55, 412
poſitum 414, 315
poſitumo 93, 471
poſitus 91, 420. 137, 57. 226, 621
poſſe 55, 389. 58, 483. 64, 646, 651. 92, 453. 100, 678. 114, 273. 136, 558. 170, 198. 173, 307. 184, 660. *& alibi.*
poſſederat 68, 732. 140, 130. 144, 239
poſſedit 5, 31. 20, 355
poſſem 21, 363. 93, 467. 148, 344. 180, 18. 200, 519. 223, 52. 234, 511. 297, 358. 300, 633. 335, 805
poſſemque 459, 538
poſſent 46, 161. 115, 201. 139, 108. 274, 538. 381, 437 406, 94. 457. 496
poſſes 43, 63. 65, 678. 119, 400. 102, 85. 234, 323. 230, 468. 265, 288. 304, 562. 322, 570. 458, 529. 462, 619
poſſet 8, 77. 34, 696. 52, 309. 89, 345. 361, 362. 98, 610. 101, 693. 274, 532. 378, 656 299, 426. 307, 661. *& alibi.*
poſſidat 228, 187
poſſidet 130, 690. 191, 59. 228, 187
poſſim 360, 594. 389, 672. 396, 823. 404, 34
poſſimne 409, 173
poſſint 111, 177. 118, 379. 262, 203. 396, 834. 450, 459
poſſis 73, 855. 92, 436. 113, 242. 135, 6. 152, 437. 176, 390. 361, 620. 389, 604. 396, 835. 429, 697
poſſit 44, 445. 56, 434. 75, 6. 84, 238. 167, 130. 163, 195. 177, 421. 183, 620. 185, 663. 260, 150. *& alibi.*
poſſim 97, 501. 143, 225. 271, 476. 277, 627. 400, 056
poſſumus 25, 458. 456, 458
poſſunt 193, 116. 195, 167. 210, 558. 232, 297. 503, 287 457, 496. 470, 781
poſt 10, 125. 21, 383. 22, 399. 37, 776. *& alibi plur.*
poſte 140, 227. 278, 379
poſtera 108, 81. 192, 100. 215, 840. 301, 471. 464, 905
poſtes 69, 767. 122, 486. 211, 602. 315, 115
poſtibac 269, 402
poſtibus 29, 562. 315, 114. 429, 709. 462, 621
poſtis 140, 123
poſtmodo 340, 5
poſtponere 170, 211
poſtquam 4, 24. 9, 113. 14, 295. 17, 276. *& alibi quàm plur.*
poſtulat 63, 751. 372, 215. 570, 295
poſtulce 12, 174. 94, 506. 171, 246. 197, 237. 238, 452. 242, 572. 319, 119
poſtulerant 151, 408
poſtulle 152, 430
poſtulet 291, 162. 437, 9
poſtulti 360, 587
poſtultis 46, 539
poſſe 35, 675 79, 130. 151, 579. 166, 116. 289, 128. 459, 542. 465, 693. 467, 727
poſſitque 86, 275. 429, 709
potæ 450, 334
potat 32, 634
potens 87, 292. 123, 510. 206, 460. 223, 56 266, 315. 364, 22. 384, 509. 424, 574
potente 237, 409
potentem 146, 703. 177, 426. 224, 80. 264, 251. 305, 603. 385, 502. 455, 446
potentes 12, 173. 244, 614
potenti 33, 671. 315, 111. 322, 308
potentia 27, 522. 50, 259. 56, 416. 59, 520. 88, 328. 120, 427. 149, 365, 373. 163, 153 200, 330. 244, 618. 304, 573. 322, 285. *& alibi*
potentibus 107, 49
potentior 116, 325 185, 678. 282, 757. 297, 340. 329, 494. 427, 657
potentes 249, 745. 297, 352
potentum 158, 611. 265, 290. 268, 360. 273, 487. 276, 603. 305, 614. 355, 446. 373, 248
poteramus 217, 779
poterant 259, 124. 274, 534. 276, 608. 348, 225
poteras 33, 679. 65, 678. 80, 131. 110, 153. 113, 243. 248, 735. 273, 488. 407, 30
poterat 31, 621. 56, 437. 57, 451. 114, 257. 189, 11. 206, 441. 208, 491. 223, 47. 251, 853. 329, 469. 332, 582. 354, 631. *& alibi*
poteratque 89, 352. 348, 204
poteremur 369, 150
poterentur 427, 641
poteris 82, 193. 110, 153. 440, 95
poterisne 274, 513. *bis.*
poterit 120, 426. 224, 63. 268, 378. 269, 495
potero 409, 171
poterunt 130, 696
potes 29, 557. 32, 657. 45, 147. 116, 321. 151, 415. 189, 18. 275, 546. 282, 753. 297, 345. 306, 622. 327, 423. 378, 264. *& alibi*
potest 22, 405. 33, 669. 49, 232. 61, 565. 87, 298, 302. 92, 438. 131, 710. 156, 552. 173, 309. 189, 23. 190, 28, 42. 201, 341. *& alibi quàm plur.*
potestas 59, 522. 88, 366. 124, 553. 253, 880. 290, 140. 295, 274
potiar 377, 334

potiatur 91, 405. 299, 428
potiere 299, 427. 320, 250. 428. 136. 461, 585
potior 403, 163
potioque 365, 35
potiora 378, 369
potiti 144, 254. 224. 85
potitur 194, 156. 256, 60. 319, 217. 321, 265. 324. 339. 392, 729. 419, 449
potiturque 266, 313
potitus 320, 242. 374, 251. 377, 335. 453, 406
potiunda 282, 752. 304, 563. 313, 55 342, 38
potius 141, 166. 223, 55. 276, 597. 293, 232. 340, 163
potuere 107, 61. 262. 191
potui 63, 628. 253, 883. 276, 604, 606. 389, 672. 400, 947
potuisse 36, 759. bis. 114, 272. 172, 293. 182, 583. 202, 370. 205, 427. 216, 754. 337, 731. 359, 555
potuissent 175, 360. 276, 608
potuisset 295, 299
potuit 36, 731. 52, 302, 322. 120, 422. 130, 684. 227, 168. 235, 352. 260, 163. 347, 186. 353, 358. 420, 474. 429, 702. 431, 757, & alibi
potuique 18, 288
potum 446, 313
paturi 174, 347
præ 317, 155
præcelle 193, 131
præcerpant 53. 232
præcepit 4, 10. 121, 457. 289. 143. 470, 780
præcipitatque 253, 874
præcerpit 308, 706
præcipuaque 330, 502
præcipitem 131, 715. 344, 101
præcipere 93, 479. 147, 334. 281, 119
præcipit 47, 213. 73. 886. 154, 502 442, 82. 450, 464
præcipitis 441, 119
præcipuque 230, 515
præcipua 382, 476
præcipitat 161, 1
præcipitatur 181, 692
præcipit 357, 489. 387, 606. 294, 782
præcedentem 314, 65
præcedere 158, 614
præceps 41, 69. 52. 320. 273. 485. 323, 481. 345, 128. 358, 339
præcepta 229, 208. 230, 243
præceptaque 323, 310
præcessit 190, 157
præcincti 427, 638
præcinctus 34, 699
præcingitur 417, 395
præcipiet 270, 416
præcipitant 418, 518
præcipitata 217, 765
præcipitatur 108, 92
præcipitem 101, 694. 231, 251
præcipites 9, 97. 47, 207
præcipiti 46, 185
præcipitique 379, 378
præcipiunt 278, 653
præcipuè 125, 551. 248, 726. 346, 164. 385, 544. 395, 805
præcipuum 434, 833 468, 747
præcluditur 65, 658
præclusaque 33, 662
præclauserat 432, 790
præcomia 260, 573
præconsumere 208, 489
præcontractatque 179, 478
præcordia 28, 520. 71, 709. 171. 251. 210, 559. 244, 604. 250, 791. 261, 172 330, 149 345, 140. 382, 476. 460, 945
præcordiaque 123, 507
præcurrumpere 408, 134
præco ruit 266, 295
præcurrunt 133, 750
præda 130, 31. 312, 27. 400, 936
prædaque 224, 86
præde 84, 225. 851 246. 90, 620. 128, 645 303, 537. 582, 485. 416, 702
prædaque 385, 551. 411, 229
prædam 28, 534. 73, 873. 98, 668. 308, 676
prædamque 472, 200
prædator 180, 516. 351, 306
prædelibat 337, 730
prædictaque 461. 668
prædixit 258. 91
prædone 155, 521
prædoque 352, 349
præduce 169, 186. 323, 321
præferre 131, 701
præferret 218, 806. 332, 581
præferri 56, 430. 473, 852
præferique 397, 861
præfert 473, 854
præfertur 303, 532
præfixaque 193, 112
præfixo 131, 706
præfoderit 366, 60
præfiadam 353, 348
præfata 107, 56. 404, 42
præfatæ 203, 219
præfate 225, 109. bis.
præfatum 136, 29
præfatus 375, 277
præfia 73, 859. 141, 156. 146, 307. 243, 68. 358, 537. 367, 82. 368, 117. 372, 210. 423, 545. 428, 671
præmia 63, 631. 66, 694. 132, 757 180, 518. 203, 376. 224, 92. 225, 105. 240, 523. 249, 767. 252, 850. 264, 257. 288, 102. & alibi.
præmiaque 136, 25
præmisa 373, 248
præmonitus 470, 800
præmonuit 470, 785
præmunita 82, 191. 436, 3. 460, 670
præpes 111, 718. 424, 576
præpetibus 387, 617
præpetis 144, 257
præponere 168, 170. 190, 42
præposito 415, 336
præpulsus 226, 137
præquestus 114, 251
præreptæ 155, 10
præripuit 423, 547
præruptis 29, 568. 465, 704
præruptum 55, 719
præsaga 328, 457
præsagaque 44, 124. 94, 514. 300, 414
præsagia 60, 550. 455, 439. 475, 879
præsens 108, 157. 270, 417. 370, 162
præsidius 171, 231
præsens 81, 153. 173, 320. 335, 668. 396, 825. 408, 123. 414, 308. 459, 536. 463, 646
præsensque 276, 601. 430, 727
præsenserat 32, 610
præsente 433, 812
præsentem 429, 692
præsentia 127, 612. 176, 401. 340, 4
præsentior 100, 658. 393, 757
præsentis 192, 83
præsentit 299, 404
præsepe 209, 544
præsepia 262, 195
præsepibus 44, 120
præside 30, 594. 291, 168. 406, 88. 433, 809. 469, 758
præsignia 462, 611
præsignis 76, 32. 348, 217. 441, 131
præstant 310, 739. 464, 682
præstanti 272, 451
præstantia 353, 381
præstantior 67, 724. 77, 54. 304. 563. 330, 525
præstare 225, 105
præstat 426, 631
prædem 386, 591. 409, 171
prædatque 338, 748
præbent 230, 392
præbet 124, 524
præstiteris 347, 203
præstructa 433, 798
præsuta 312, 9
prætendat 354, 415
prætendens 321. 279
pretenta 78, 83
prætentaque 330, 511. 353, 376
prætentanda 276, 588
prætentat 148, 339
prætentaque 410, 189
præter 8, 96. 97, 591. 141, 159. 144, 221. 172, 287. 241. 542. 273, 490. 428, 664
præterque 141, 159. 416, 352. 465, 701
præterea 105, 16. 216, 758
præterea 115, 284
prætereu t 56, 100
præterfit 407, 101
prætent 307, 608. 225, 646. 438, 51
præterita 308, 680
præteritæ 232, 278
præteriti 358, 538
prætincta 193, 123
prævalidusque 84, 219
prævertunt 65, 657
prævisos 441, 135
prævitiat 404, 55
prævius 314, 65
prato 18, 297. 339, 924
præcamur 154, 516
precanda 190, 37
Precando 61, 574. 171, 261. 322, 286
precantem 113, 237. 243, 957. 441, 132
precanti 102, 721
precantia 168, 164. 211, 590. 260, 159
precantibus 474, 870
precantum 342, 33
precari 15, 220. 21, 367. 93, 514. 189, 24. 429, 692. 430, 730
precaria 257, 76
precaris 366, 48
precatur 275, 547. 280, 702. 282, 764. 298, 392. 325, 387
precatus 461, 593
prece 28, 548. 168, 161. 179, 483. 231, 271. 252, 852. 458. 505
precelis 3 6, 49
preces 58, 482. 90, 376. 122, 472. 170, 214. 246, 682. 301, 483. 306, 642. 367, 89
precesque 71, 815. 397, 855. 403, 18. 417, 377
precibus 21, 377. 34, 701. 37, 765. 91, 405. 185, 684. 224, 73. 225, 126. 235, 352. 269, 401 279, 682. 320, 239. 327, 439. 417, 382
precibusque 55, 397. 198, 251. 206, 451
precor 27, 504. 54, 361, 362. 62, 597. 96, 543. 125, 575. 133, 770. 143, 218. 145, 281. 212, 620. 243, 601. 273, 502. 282, 774. & alibi.
prehendit 102, 89
prehensis 348, 223
premant 206, 449
premat 358, 509
preme 43, 135. 320, 254
premebam 256, 45
premebant 128, 636
premebat 56, 421. 158, 604. 223, 34. 415, 343
premens 299, 411. 345, 140. 465, 698
premente 446, 242
premententem 25, 457. 39, 9
premeret 73, 869. 125, 567. 223, 73
premeretur 265, 286
premis 43, 148. 105, 25. 140, 135. 278, 650
premit 118, 369. 269, 353. 279, 691. 295, 292. 426, 623
premitur 330, 521
premunt 170, 223. 211, 608. 308, 704. 417, 401. 432, 779
premuntur 6, 48. 148, 351
prendere 152, 437. 286, 58
prendique 286, 58
prenfam 35, 705
prenfumque 266, 317. 352, 347
prenfantem 381, 424
prenfis 58, 476
prenfoque 98, 616
prenfos 352, 353
prenfarum 410, 203
preffa 5, 30. 7, 70. 234, 532. 256, 61. 266, 299
preffa 324. 335
preffaque 465, 694
preffaque 18, 290
preffem 45, 139
preffanda 456, 472
preffent 51, 283. 155, 538. 408, 416
preffere 147, 317
preffique 10, 124
preffibus 196, 211. 261, 186
preffitque 304, 557
preffo 78, 104. 412, 31. 345, 141
preffoque 75, 17
preffos 254, 258. 343, 77. 434, 819
preffum 121, 449. 437, 21
preffus 14, 207. 256, 56. 257, 78. 451, 368
prefique 377, 312
prefione 9, 115. 224, 79
prefum 66, 701 164, 84 256, 47 302, 572. 306, 627. 318, 205. 364, 19. 374,

374, 233
pretiumque 132, 539. 199, 306
Priameia 380, 404. 384, 513
Priami 380, 409 382, 470
Priamidas 383, 482
Priamidenque 368, 99
Priamidis 392, 723. 455, 437
Priamo 420, 474
Priamoque 372, 201
Priamum 372, 201. 384, 520
Priamus 340, 1. 361, 607
Priamusque 380, 404
Priapi 207, 347
priden. 431, 758
prima 8, 89. 33, 659. 41, 63 57, 440. 68, 730 80, 138. 84, 232. 88, 341. 101, 711, *bis.* 712. 125, 569. 132, 733. 148, 341, 342, 343. *& alibi*
primâ 187, 721. 209, 536. 292, 106. 338, 759. 340, 242 350, 291. 441, 111
primaque 79, 107. 152, 431. 215, 715. 372, 204. 376, 302
primâque 3, 3. 440, 106
primæ 294, 240. 445, 217
primæque 232, 302
primamque 160, 42
primas 372, 207
primaque 145, 284. 280, 717
primi 107. 68. 208, 501
primo 73, 871. 87, 313. 153, 442. 213, 809. 237, 333. 240, 501. 260, 159. 347, 183
primoque 386, 596
primos 231, 271. 300, 433
primitiæ 350. 272
primo 53, 736. 124, 544. 210, 554. 253, 93. 378, 889. 422, 518
primo *adv.* 15, 121. 56, 444. 73, 1[illegible]. 130, 681. *& alibi*
primoque 93, 470. 303, 528. 306, 636. 337, 716
primordia 142, 190. 439, 58, 67. 452, 391
primos 182, 19. 218, 803. 268, 317. 269, 399. 287, 85. 3[illegible], 450
primosque 107, 59. 196, 216
primum *adj.* 277, 617
primum *adv.* 16, 119. 121, 123. 30, 577. 46. 171. 98, 600 115, 292. 163, 48. *& alib. pas.*
primumque 79, 112. 157, 502
primoque 83, 206. 100, 671. 370. 154 439. 72
principii 55, 386
principio 5, 34
principium 209, 518. 218, 861. 391, 706
prior 21, 385. 88, 331. 89, 55[illegible]. 103, 112. 147, 318. 237, 415. 263, 225. 274, 510 287, 67. 355, 442. 365, 34. 438, 37. 444, 1[illegible]2
priora 173, 316. 414, 307
prisce 442, 158
priscem 444, 182
priores 36, 738. 450, 332. 452, 378
priori 16, 251. 85, 259. 266, 321
prioribus 230, 239. 455, 445
prioris 445, 228. 447, 277
priorum 217, 764. 227, 172. 263, 218. 442, 140. 469, 775
prisca 160, 677
priscâ 308, 693
priscæ 112, 213. 307, 645
priscis 213, 653
priscique 461, 593
priscum 435, 850
priscus 83, 203
privatæ 270, 415
privati 18, 135. 13, 190. 46, 198, 174. *& alib. pas.*
pro 15. 182. 22, 400. 35, 700. 43, 99. *& alibi quater plur.*
proavos 32, 633. 164, 515. 251. 827. 370, 771
procacique 386, 416
procaces 360, 140
procacis 264, 218
procacis 458, 499
procedant 16, 244. 108, 42
procedant 348, 224
procedunt 244, 616
procella 154, 271
procellæ 31, 613 89, 350
procellam 91, 403
probaverat 161, 2
probavit 366, 59. 428, 632
probes 414, 323
probetne 85, 256
proboque 189, 20
probos 43, 92
probro 308, 695
Proca 426, 622
procedit 404, 46
procellam 389, 656
procerague 308, 891
proceres 133, 764. 176, 412. 296, 316. 346, 155. 348, 213. 369, 126. 378, 370. 455, 446. 462, 616. 464, 666
procerisque 95, 530. 241, 526
procerior 395, 790
procerum 134, 791. 379, 382
processisse 66, 685
processit 209, 515. 384, 533
Prochytenque 406, 89
preci 393, 735. 428, 673
procidis 278, 649
procis 61, 571. 322, 302. 428, 670
Procne 178, 433, 440. 181, 566. 182, 595. 183, 603, 610, 619. 184, 641, 653
Procnen 179, 470. 181, 563
Procne 177, 428. 179, 468
procerum 134, 795. 255, 10. 428, 681
Procri 185, 682
Procrin 215, 712, 717. 219, 830
Procris 214, 694. 215, 708. *bis.*
Procrustem 205, 438
procubuere 374, 262
procubuisse 371, 176
procumbo 36 730. 76, 23. 91, 414. 140, 122. 350, 292 375, 282
procul 42, 22. 52, 535. 57, 458. 72, 841. *& alibi plur.*
procumbat 232, 290. 353, 374
procumbere 53, 347. 386, 585. 413, 281
procumbit 21, 375. 299, 415

procumunt 319, 230
prodamne 190, 38
prodere 57, 447. 164, 81. 318, 183. 366, 59. 373, 246
prodes 378, 365
prodesse 303, 542
prodest 62, 589. 323, 320. 400, 935
pradet 368, 106
prodibant 251, 808
prodidit 129, 656. 207, 465. 318, 192
prodidat 11, 142
prodiga 440, 81
prodigii 326, 411
prodigio 173, 321
prodigiosa 281, 726. 401, 968
prodigium 399, 917
prodis 32, 656. 67, 704, 705
prodit 11. 142. 56, 433. 152, 449
prodita 226, 126
proditione 223, 56. 225, 115
proditus 366, 67
producet 377, 323
produxit 229, 214
Prœtidis 450, 326
Prœtum 144, 238
Prœtus 144, 239
profani 69, 755
profanæ 72, 833
profanam 155, 543
profani 252, 840
profanis 101, 710
profanos 198, 256
profanus 277, 431. 326, 413
profatur 272, 472. 322, 290
profeci 85, 262
profeciſſe 163, 41
profecit 343, 84
profecti 76, 35
profectò *adv.* 116, 323. 224, 72
profectu 256, 50. 171, 261
profecturas 380, 411
profectus 125, 572
proferri 198, 252
profers 149, 372
profeſſa 147, 318
profitemur 281, 737
profugâ 125, 568. 373, 229
profugâque 388, 627
profugam 35, 727
profugi 277, 639. 419, 457
profugo 428, 506
profugos 96, 539
profugum 326, 407
profugus 75, 7
profuit 136, 37. 165, 95. 242, 554. 262, 192. 369, 137
profundâ 48, 229
profundi 318, 197, 202
profundo 50, 267. 124, 537. 152, 439. 191, 65
profundum 19, 331. 243, 592. 339, 791
profusis 192, 91. 279, 679. 327, 418
profusi 388, 636
profusus 249, 764
progeniem 104, 3. 230, 242
progenies 40, 34. 168, 155. 264, 246. 338, 754. 468, 750
progenitore 323, 319
progenuit 226, 125. 279, 669
progreſſaque 224, 87
prohibebant 215, 722. 377, 339
prohibebar 276, 594
prohibebat 77, 47
prohibere 64, 646
prohibent 139, 101. 210, 573. 245, 652. 342, 66. 437, 28
prohibentque 267, 329
prohibente 137, 45. 561, 610
prohibere 175, 361
prohibes 225, 119
prohibet 336, 708. 427, 636
prohibetque 256, 59
prohibete 59, 528. 296, 322. 471, 600. 469, 777
prohibetis 174, 349
projecerat 370, 166
projecit 458, 504
projecto 181, 545
projecit 275, 574
proles 123, 514. 170, 205. 220, 809. 265, 374. 295, 298
prolem 61, 553. 229, 214. 272, 452 472, 836
prolemque 364, 27. 463, 640
proles 9, 114. 40, 19. 54, 367. 58, 496. 95, 520, 531. 118, 389. 147, 329. 204, 404. 207, 477. 222, 15. 224, 90. 237, 403. *& alib.*
prolesque 233, 304
prolis 459, 533
promique 68, 746
promere 113, 242
Promethides 22, 370
promines 185, 673. 394, 778. 396, 845
promissis 100, 653
promissique 192, 91
promissa 41, 51. 50, 259. 122, 473. 192, 94. 403, 18. 433, 810
promissique 200, 322. 300, 430. 319, 213. 437, 18
promisse 434, 818
promissas 232, 293
promissi 325, 390
promissis 41, 35. 306, 462. 328, 454
promittat 68, 603
promittere 335, 662
promittes 178, 443
promittet 377, 325
promittis 92, 257
promittit 16, 252. 332, 576
promptas 82, 188
promptior 10, 126
promptit 25, 468
promptu 43, 86. 370, 161
prona 27, 508. 41, 67
pronaque 8, 84
pronam 58, 477
pronas 423, 548
pronepos 305, 606. 369, 142
pronis 84, 240
pronos 151, 424. 303, 538
pronuba 177, 428. 282, 761
pronumque 178, 459. 434, 821
pronus 21, 376. 126, 579. 171, 237. 276, 379. 256, 44. 307, 552. 320, 257. 339, 792
propago 12, 160. 40, 38. 323, 312
prope 170, 218. 279, 673. 308, 691. 333, 592. 381, 450. 399, 909. 405, 76. 448, 296
propensum 429, 706

propera 307, 658
properabat 116, 313. 291, 183
properimus 285, 33
properandum 200, 145
properant 44, 128. 329, 486
properantibus 100, 657
properare 220, 138
properas 27, 510. 157, 599, 600
properata 87, 296. 285, 31
properataque 468, 748
properate 170, 201
properatis 276, 586
properatur 150, 396
properent 197, 250
properus 213, 647
propinquæ 176, 412. 337, 723
propinquas 347, 190
propinquos 115, 296
propior 54, 369. 194, 163. 210, 563. 301, 460. 386, 578
propiorque 96, 541
propiora 40, 22. 278, 667
propioraque 52, 303
propiore 47, 207. 90, 372. 173, 316. 275, 549. 350, 284. 463, 637, 638
propioris 112, 202. 157, 598
propiùs 337, 722
propiúsque 40, 41. 58, 503
Propœtidas 293, 221
Propœtides 294, 238
propositique 369, 150
propositos 328, 446
propositum 81, 138. 198, 276
propositumque 43, 104
propriàque 32, 638
proprias 159, 638
proprium 174, 350
propter 231, 258. 271, 436
propulit 243, 593
propulsa 235, 340
prora 409, 164
proræ 98, 617
Proreus 99, 634
prorumpit 419, 448
proscindere 193, 119
profecta 198, 271. 346, 152
Proserpina 150, 391. 154, 505. 155, 530. 156, 554
Proserpiter 390, 679
prosilit 184, 658
prosilit 325, 385
prosiluni 210, 573. 447, 272
prosiluit 354, 390
prosim 59, 519. 365, 29
prosit 369, 135. 377, 327
prospectant 100, 651
prospectet 473, 842
prospexerat 431, 753
prospexi 410, 179
prospexit 174, 343. 230, 257
prospiciens 242, 573. 316, 150. 472, 836
prospicientis 431, 761
prospicit 98, 604
prospicit 47, 190. 234, 530. 337, 715
prospiciunt 247, 697
prosternit 235, 361
prosternite 142, 197
prostravit 249, 776
prosunt 18, 306. 27, 524. *bis.* 48, 224. 111, 193. 292, 189. 357, 501
Proteaque 39, 9
protecta 64, 635. 350, 273
protectam 352, 351
protectus 355, 431
protegat 236, 394
protegit 90, 394. 137, 46
protendens 410, 191
Protenora 139, 98
proterit 70, 781
proterva 404, 63
protervas 160, 670
proterrita 349, 233. 373, 233
Protesilæ 343, 68
Proteus 248, 731
Prothoenor 319, 221. 320, 255. 390, 918
protinus 10, 128. 17, 262. 25, 474. 31, 622, & *alibi plur.*
protulerit 258, 460
proturbat 78, 90. 95, 526
provisa 215, 712
providus 342, 18
provolat 356, 462
provolvi 243, 586
proxima 7, 64. 46, 173. 84, 233. 124, 533. 143, 213. 235, 347, 367. 236, 399. 243, 954. 278, 668. 324, 365. 341, 14. 344, 96. & *alibi.*
proximitas 297, 340. 370, 154
proximus 5, 28. 91, 411. 171, 230. 338, 751. 349, 258
prudens 89, 364. 463, 641
prudentia 347, 178
pruinæ 93, 488
pruinis 199, 268
pruinosas 108, 82. 152, 443
pruinque 246, 675. 395, 817
Prometheo 326, 398
Proteus 81, 122
Prophetique 158, 607
Pterelaus 83, 212
puber 191, 56
publica 40, 35. 174, 351. 206, 450. 341, 29. 371, 188
pudet 36, 758. 212, 617. 274, 530. 293, 217. 413, 279
pudorque 298, 371
pudibunda 183, 604. 275, 567
pudibundaque 90, 393. 299, 421
pudicam 215, 725
pudici 216, 739
pudicos 86, 282
puer 10, 129. 31, 618, *bis.* 83, 205. 194, 145. 274, 514. 294, 241. 403, 18
puerique 191, 72. 234, 327
puerore 56, 755. 96, 552. 175, 375. 181, 544. 210, 567. 216, 748. 318, 180. 370, 307. 424, 571
pudorem 31, 600. 62, 594. 185, 616. 216, 756. 227, 157. 276, 577. 300, 454
pudori 155, 526. 214, 687. 274, 526. 299, 411
pudoris 57, 450. 282, 480
puduit 255, 31
puella 56, 436
puellâ 306, 622
puellæ 35, 712. 67, 711. 89, 353, 355. 272, 453. 280, 711. 293, 280
puellam 275, 543
puellari 150, 393. 305, 511
puellas 290, 153
puellis 107, 56. 294, 259
puer 25, 456. 44, 127. 47, 198. 57, 468. 64, 643. 89, 352. 90, 379. 91, 413. 92, 454. 94, 495, 500. 105, 18. 116, 320. 117, 241. *Puerisi.*
pueri 110, 329. 138, 65. 202, 173. 280, 711
puerique 444, 201
puerite 187, 719
puerum 234, 323
puerili 306, 631
puerilibus 41, 55. 150, 400. 183, 626. 456, 460
puero 96, 553. 234, 323. 280, 712. 350, 292
pueroque 379, 597
puerosque 292, 152
puerpera 174, 337. 266, 315. 302, 511
puerum 93, 607. 100, 655. 115, 288. 110, 310. 230, 243. 297, 358. 280, 705. 281, 742
pugil 336, 145
pugnâ 340, 242
pugnabam 257, 79
pugnabant 4, 19
pugnacem 378, 354
pugnacumque 117, 358
pugnæ 143, 208. 256, 34, 47. 308, 726. 347, 180. 352, 355. 367, 90. 375, 278. 420, 462
pugnæque 101, 705
pugnam 158, 75. 346, 160
pugnandi 378, 404
pugnando 255, 30
pugnant 141, 150. 211, 610. 238, 463
pugnantem 354, 393. 370, 172
pugnare 364, 10. 378, 364
pugnat 11, 142. 34, 685. 56, 436. 71, 822. 139, 102. 142, 201. 217, 777. 267, 351. 360, 62
pugnatque 148, 349. 437, 27
pugnatum 209, 526
pugnavique 274, 542
pugnavimus 372, 209
pugnax 23, 432
pugnem 336, 703
pugnes 118, 370
pugnet 372, 220
pugno *subst.* 29, 626
pugno *verb.* 216, 743
pulcher 393, 753
pulcherrima 89, 344. 112, 205. 250, 780. 255, 9. 347, 190
pulcherrime 223, 49. 273, 491. 289, 120. 360, 574. 416, 373. 464, 678
pulcherrimus 107, 55
pulchra 26, 484. 209, 514. 320, 258. 374, 203. 434, 827
pulchrâque 71, 804
pulchram 166, 110
pulchrior 60, 542
pulchrisque 390, 695
pulchro 412, 261
pulchroque 133, 763
pulchros 325, 389
pulchrosque 214, 670
pulla 190, 290
pullo 313, 48. 333, 611
pullosque 110, 160
pulmone 71, 801. 353, 372
pulmonibus 262, 201
pulmonis 171, 252
pulsa 61, 593. 154, 511. 199, 290. 292, 205
pulsa 59, 525
pulsabant 179, 487
pulsabantque 13, 310
pulsant 7, 42. 18, 303. 45, 115
pulsare 109, 133
pulsârant 330, 529
pulsat 69, 767. 158, 84. 345, 133. 340, 234
pulsata 330, 508
pulsatus 170, 219
pulsavêre 193, 113
pulsavit 152, 448
pulsi 423, 530
pulsis 215, 708
pulsisque 285, 16
pulso 186, 692
pulsoque 175, 375
pulsumque 287, 77
pulsus 99, 624
pulsuque 191, 76
pulvere 32, 649. 109, 106. 209, 542. 241, 528. 256, 35
pulvereamque 186, 705
pulvereumque 193, 113
pulveris 408, 136, 145
pulverulenta 50, 256
pulvinaribus 434, 827
pulvis 217, 780. 408, 137
Polydamanta 359, 547
punice 81, 159. 242, 561. 308, 692
Punica 310, 737
puniceo 63, 607. 109, 127. 131, 728
puniceum 155, 536
puniceus 398, 887
punior 283, 778
puppe 159, 653. 188, 1. 328, 464. 329, 579. 467, 727
puppes 225, 103. 341, 10. 367, 93. 423, 550
puppi 100, 651
puppibus 98, 596. 180, 520
puppim 226, 148. 424, 564. 465, 698
puppimque 226, 141
puppis 208, 492. 330, 502. 465, 696
pura 77, 713
puràque 73, 856
puràque 280, 701
purgamina 326, 409. 450, 387
purgante 400, 952
purgaturque 398, 890
puris 316, 125
puro 59, 530. 117, 348
purpura 119, 398. 163, 61. 224, 80
purpuraque 96, 556
purpureâ 40, 23
purpureæ 82, 184
purpureas 43, 113
purpureasque 182, 577
purpureis 246, 676. 289, 125. 318, 181
purpureum 93, 485. 224, 93. 305, 596. 379, 394
purpureus 163, 48. 192, 213
purpureusque 223, 33
purum 200, 327. 211, 594
purus 101, 709
puta 112, 477. 297, 354. 397, 847. 421, 488
putabant 203, 378
putabat 127, 610
putans 219, 828
putant 204, 416. 232, 299. 237, 424
putares 157, 589. 165, 104. 185, 667. 192, 82. 218, 796. 324, 337. 427, 650
putaret 35, 705. 384, 519. 452, 388
putas 244, 614

purav 27, 532. 30, 587. 01, 417. 96, 630. 146, 297. 170, 485. 192, 88. 208, 488. 272, 457. 294, 256. 306, 618. 375, 270. 398, 907. 463, 649
putâ 371, 175
putatis 379, 379
putator 427, 640
putatur 110, 171. 236, 385. 441, 111
putavi 157, 584
puteisque 210, 508
putem 440, 107
puteo 16, 242. 92, 457. 163, 41. 228, 191. 235, 38. 275, 511. 307, 654. 314, 84. 315, 114. 350, 593. 389, 657. 431, 759
puteo 127, 610. 268, 581
puteus 322, 292. 420, 464. 472, 157
puto 61, 506. 85, 266. 223, 60. 327, 425. 384, 523. 457 497
putrefacta 472, 389
putris 211, 585
Pygmææ 165, 90
Pylios 66, 684
Pylius 235, 305. 359, 542
Pylonque 379, 550
Pylos 177, 418
Pyracmon 358, 460
pyram 263, 231
Pyrame 110, 142, 743
Pyramus 107, 55. 108, 71. 109, 107. 110, 145
Pyrenæa 145, 274, 287
pyreti 355, 449
Pyrœa 45, 153
pyropo 39, 2
Pyrrha 21, 385
Pyrrham 20, 550
Pyrrhus 370, 155
Python 24, 435
Pytheia 25, 490

Q.

QUA *adv.* 13, 187. 18, 29. 27, 510. 30, 581. 43, 105. *& alibi plur.*
qua 27, 502. 116, 324, 326. 158, 627. 163, 39. *ea. & alibi.*
quà 13, 183. 21, 379. 23, 41. 28, 540. *& alibi quàm plur.*
quæque 4, 15. 47, 203. 131, 725. 144, 253. *& alibi.*
quæcunque 20, 191. 98, 570. 100, 23. 109, 282
quadrigis 40, 168
quadrupedantum 556, 450
quadrupedes 42, 83. 44, 121. 112, 217. 178, 226
quadrupes 445, 222
quæ 1, 49. 7, 63, 70. 8, 87. 12, 163. *& alibi quàm plur.*
quæque 10, 133. 26, 491. 27, 507. 40, 33. *& alibi*
quæcunque 17, 263. 53, 333. 54, 361. 122, 477, *& alibi.*
quælum 22, 404. 23, 426, 427. 39, 13
quærant 61, 565
quærere 61, 567. 80, 141
quæritur 370, 153
quære 142, 181
quæsisse 152, 445
quæsitum 153. 167. 153, 495. 142, 584. 184, 636. 429, 165. 444, 317. 437, 10
quærere 21, 368. 215, 725
quæri 252, 863
quæris 136, 16
quærit 31, 614. 53, 461. 133, 797. 136, 240. 158, 624. 181, 590, 592. 184, 656. 200, 321. 214, 690. 231, 852
quæro 180, 184
quæsita 30, 512. 367, 89
quæsitis 305, 95. 419, 453. 463, 1
quæsivit 182, 12
quæsiva 208, 736
quæsiva 150, 550
quæsivi 32, 653. 152, 479. 153, 518. 213, 657. 412, 230.
quæstæ 174, 489
quæstumque 250, 790
quæstu 154, 794
quæstuque 213, 657
quæstus 42, 14. 87, 295
quæstus 242, 51
quæsti 138, 452
quæsitumque 58, 487
quæstuque 213, 649
quæstu 101, 682. 179, 492. 342, 50. 427, 635
quæstuet 24, 451
quæsti 54, 382. 86, 284. 164, 63. 216, 732. 223, 50. 431, 768. 434, 828
quam *pron.* 14, 212. 32, 586. 32, 649. 53, 348. *& alibi quàm plur.*
quàm *adv.* 30, 573. 41, 57. 45, 141. 51, 278. *& alibi plur.*
quamcunque 169, 180
quamprimum 160, 501, 502
quamvis 32, 629. 34, 686. 46, 177. 54, 368. 58, 495. 61, 568. *& alibi plur.*
quandocunque 181, 544
quanquam 13, 185. 22, 395. 31, 613. 82, 186. *& alibi.*
quanti 363, 758. 403, 14
quantâ 133, 770
quantam 397, 876. 452, 381
quantaque 109, 130. 150, 687
quantas 136, 33
quanto 6, 31. 67, 723
quanto *adj.* 76, 44. 375, 280
quantò *adv.* 6, 52. 67, 722, 723. 249, 750. 370, 367
quantoque 25, 464. 378, 366
quantum *adj.* 14, 214. 66, 10. 108, 74. 155, 527. 179, 472. 191, 69. 440, 88
quantùm *adv.* 92, 461. 168, 167. 170, 200. 238, 439. *& alibi.*
quantâmque 364, 11
quantus 129, 657. 354, 408. 396, 842
quantaque 243, 582
quare 50, 512. 65, 664. 115, 255. 414, 316. 428, 664
quarti 203, 325
quarto 387, 611
quartusque 45, 154
quarum 6, 49. 39, 11. 44, 114. 151, 428. *& alibi.*
quas 13, 175. 26, 493. 52, 309. 66, 699
quascunque 20, 354. 71, 820
quæ 31, 614
quæcunque 252, 784. 404, 40
quæri 53, 344. 132, 734. 167, 133. 199, 293. *& alib.*
quæreret 439, 71
quæreque 12, 179. 41, 49. 350, 288
quæ 119, 401
quæsitu 353, 521
quærebant 236, 375
quæriens 133, 9
quæsit 230, 227. 352, 329
quattuor 9, 118. 164, 85. *bis.* 185, 619. 341, 15. 414, 311. 444, 199. 446, 239
quæunt 440, 79
quæat 113, 248. 436, 2
quem 4, 7. 12, 175. 20, 348. 24, 452. *& alibi quàm plur.*
quemquam 352, 346. 382, 496
quemque 143, 212. 150, 402. 164, 73. 191, 59
querela 391, 716. 395, 799
querelam 29, 563. 352, 328
querelas 58, 91. 212, 623, 630, 635. 244, 620. 246, 743. 249, 758
querelâ 113, 233
querelæ 65, 665
querelis 53, 342. 119, 413. 170, 215. 215, 716
querelis 54, 371. 84, 239
querenda 90, 551
querentes 140, 298
querenti 35, 708. 228, 176
queri 32, 637. 36, 733. 390, 690. 406, 100
queritur 49, 239. 251, 831
querno 235, 369. 352, 342. 355, 436
queror 67, 214
quereque 213, 643
querulas 148, 339
querumur 85, 245
questa 53, 347
questi 108, 84
questus 126, 588. 397, 870
qui 6, 52. 14, 265. 17, 276. 24, 438, 459. *& alibi quàm plur.*
quique 49, 246. 77, 75. 106, 20. 110, 152. *& alibi*
quia 4, 18 70, 796. 78, 87. 89, 362 *& alibi.*
quibus 19, 311. 20, 342. 40, 32. 56, 427. *& alibi quàm plur.*
quibusque 133, 770
quicquam 4, 8. 7, 68. 61, 506. 71, 812. *& alibi.*
quicquid 43, 95. 425, 603
quicunque 24, 448. 109, 114
quid 22, 397. 26, 480. *ter.* 31, 617. 40, 33. *& alibi quam plur.*
quidam 437, 19
quidem 27, 519. 56, 436. 62, 503. 65, 607. *& alibi plur.*
quidque 25, 456. 47, 101. 120, 429. 182, 470. 126, 603
quidquid 244, 619. 364, 18
quidve 373, 227. 384, 517
quies 195, 186. 224, 83. 251, 828. 334, 623. 404, 52
quiescere 58, 489
quiete 414, 188
quietem 32, 626
quietis 92, 437
quilibet 55, 388
quin 7, 60. 143, 227. 165, 96. 181, 539. *& alibi.*
quinas 36, 742. 63, 670. 89, 351
quinque 44, 129. 58, 497. 174, 439. 240, 500. 243, 527, 579 249, 749. 336, 459. 388, 645. 453, 395
quinquennia 115, 292. 300, 584
quinquennem 414, 325
quinta 6, 40
quippe 223, 430. 73, 852. 406, 91. 422, 525. 440, 84
Quirini 425, 607. 434, 828, 834
Quirino 434, 836. 435, 851
Quiris 434, 823
quis 16, 248. 22, 400. 59, 518. 75, 6. *& alibi quam plur.*
quisnam 19, 322 41, 59. 369, 145 379, 390
quisque 7, 29. 13, 183. 41, 58. 99, 642. *& alibi.*
quisquis 5, 32. 33, 679. 92, 455. 96, 613. *& alib.*
quive 56, 437
quo *frequent.* 16, 257. 20, 359, 360. 46, 168. 57, 455. *& alibi quàm plur.*
quò *adv.* 40, 19. 53, 356. 57, 490. 81, 165. *& alibi plur.*
quocunque 32, 628
quod 4, 1. 8, 77. 11, 142. 22. 409, 410. *& alibi quam plur.*
quodam 60, 552. 422, 516
quodque 32, 657. 55, 720. 59, 731. 72, 842. *& alibi*
quodcunque 43, 102. 183, 618. 214, 683. 224, 75. 353, 236. 439, 72
quoddam 40, 44
quoniam 76, 751. 58, 280. 60, 536. 64, 650. 80, 342. 94, 495. *& alibi plur.*
quonamque 58, 490
quo 1, 13, 194. 107, 53. 113, 249. 129, 654. *& alib*
quoquam 136, 24
quoque 6, 57. 9, 101. 11, 145. 15, 255. *& alibi quàm plur.*
quorum 59, 510. 68, 738. 79, 125. 150, 403. *& alibi.*
quos 13, 194. 15, 230. 25, 461. 36, 731. *& alibi plur.*
quoscunque 34, 693
quoslibet 443, 166
quosque 50, 263. 242, 568
quot 243, 588. 396, 823. 408, 137
quota 209, 522
quotes 58, 491. 90, 375. 91, 427, 428. 179, 481. 211, 589, 593. 216, 739, 740. 240, 089. 427, 643
quotiesque 94, 495. 120, 588. 179, 469
quove 31, 614. 92, 455

R.

RAbidâ 204, 413
rabiat 357, 494
rabie 325, 570
rabieque 325, 369
rabiem 15, 234. 263, 212
rabieque 123, 503
rabies 97, 567. 155, 7. 405, 66. 458, 521
racemifero 453, 413
racemis 93, 484

radere 307, 634
radiabant 39, 4
radiante 128, 637
radiantia 137, 720. 200, 325
radiantibus 265, 272
radiantis 368, 105
radiare 315, 115
radiataque 111, 193
radice 53, 349. 114, 269. 197, 226. 236, 379. 267, 351. 314, 70. 404, 56. 413, 292. 429, 713. 460, 562
radices 62, 583. 198, 264
radicibus 28, 551. 114, 54. 268, 366. 459, 548
radicis 427, 633
radii 52, 317
radiis 7, 62. 37, 768. 46, 171. 108, 82. 113, 241. 163, 56. 218, 809. 283, 794. 333, 594
radio 114, 275
radiorum 113, 247
radios 40, 41. 44, 124. 108, 99
radiosque 204, 411
radium 167, 132
radix 109, 126. 181, 557. 246, 666. 301, 491. 314, 78
rami 150, 390. 249, 760. 269, 393. 333, 680
ramis 18, 303. 29, 566. 54, 365. 110, 158. 132, 746. 146, 295, 299. 211, 580. 212, 622, 636. 231, 257. 232, 295. 235, 367. *& alibi.*
ramisque 212, 629
ramo 198, 277. 350, 268
ramos 28, 550. 29, 555. 53, 352, 359. 118, 375. 128, 638. 212, 636. 248, 723. 267, 345. 312, 29. 314, 84. 341, 22. 395, 812. *& alibi.*
ramosque 268, 361
ramosa 230, 237
ramosam 257, 73
ramum 238, 462. 355, 442. 407, 114
ramumque 208, 498
ramus 91, 410. 237, 410
rana 175, 381
ranæ 452, 375
ranaribus 242, 550
ranis 230, 243
rapax 191, 65. 251, 837
rapere 178, 464
rapi 214, 702. 400, 946. 458, 526
rapiam 183, 617
rapiare 426, 555
rapidas 83, 209. 350, 274
rapidæ 44, 123
rapidis 189, 6. 258, 104
rapidi 64, 637. 230, 225. 431, 764
rapidisque 5, 36
rapidissima 67, 716
rapido 200, 326
rapidum 84, 242. 176, 399
rapienda 151, 416
rapiet 394, 773
rapimur 380, 420
rapinæ 154, 492. 285, 28. 434, 818
rapior 239, 491
rapis 336, 676
rapit 102, 730. 117, 363. 123, 517. 133, 758. 183, 598. 215, 709. 239, 471. 259, 121. 329, 489. 350, 271
rapite 101, 694
rapitur 19, 311. 41, 70. 196, 222
rapiunt 18, 287. 90, 374. 348, 225
rapiumque 47, 205
rapta 136, 19. 155, 520. 173, 311. 207, 327. 381, 450. 446, 233. 455, 442
rapta 184, 632. 197, 249. 228, 174. 249, 754. 340, 5. 420, 468
raptaque 139, 120. 150, 395
raptæ 214, 700. 252, 850. 259, 133
raptæque 183, 598
raptam 140, 137. 178, 464. 473, 840
raptamque 151, 425. 349, 231. 377, 345
raptas 177, 430. 393, 731
raptatur 49, 234
raptaturque 348, 223
rapti 422, 470
raptis 49, 237
rapto 11, 444. 215, 750. 240, 504. 322, 291
raptor 150, 402. 180, 518. 186, 710
raptore 361, 609
raptores 238, 438
raptoresque 303, 540
raptos 123, 496
raptu 102, 722
raptum 201, 359. 265, 271
raptusque 338, 756
rapuêre 199, 289. 235, 361. 312, 22. 313, 37. 372, 202
rapuit 377, 337
rapuit 132, 745. 349, 247. 394, 775
rara 11, 445. 272, 474. 361, 600. 415, 337
raras 250, 800
rari 355, 437
rarior 415, 337
raris 242, 567
rarissima 212, 622. 386, 588
raro 368, 117
rarus 338, 766
rasa 77, 75
rasilis 234, 318
rastra 402, 2
rastrique 313, 36
rastris 394, 765
rastroque 9, 101
rastrorumque 51, 287
rata 118, 387. 280, 702. 433, 815. 464, 683
ratæ 88, 341. 124, 545
rate 19, 319. 465, 693
ratem 332, 557. 378, 366. 411, 232. 465, 697
rates 207, 471. 226, 143. 341, 7. 342, 65. 364, 6. 405, 76. 406, 85. 423, 548. 468, 754
rati 410, 181
ratibus 226, 153
ratibusque 191, 63
ratione 34, 688. 111, 183. 119, 409. 180, 10. 389, 671. 429, 701
rationis 442, 150
ratis 101, 687. 232, 302. 329, 493. 330, 513. 423, 565
ratio 411, 230
ratus 130, 675. 142, 203. 219, 841
rauca 175, 377. 339, 783
raucaque 100, 678
raucis 118, 391
rauco 58, 484. 157, 600. 232, 287. 385, 567. 406, 100
raucos 418, 409
raucum 413, 280
re 259, 127. 379, 383. 385, 569
reque 90, 368
rear 299, 200. 366, 65
rebar 383, 497. 410, 203
rebellant 387, 619
rebelles 468, 754
rebus 21, 380. 55, 395. 155, 524. 182, 575. 191, 59. 198, 275. 360, 573. 374, 265. 377, 326. 449, 314. 451, 361. 452, 391. 462, 632
recalfecit 238, 444
recanduit 101, 707. 124, 530. 192, 78
recedat 31, 609
recedit 226, 139
recens 8, 80. 23, 424. 77, 73. 85, 260. 132, 744
recenfent 383, 481
recenferem 399, 932
recentem 473, 840
recentes 41, 63. 98, 601. 120, 434. 215, 714. 239, 488. 269, 393. 286, 48
recenti 12, 104. 23, 434. 108, 96. 123, 504. 265, 267. 427, 645. 452, 379
recentia 248, 723. 437, 26. 460, 557
recentibus 213, 652. 236, 370
receperat 265, 779
receperunt 327, 417
recepi 145, 275. 400, 959
recepit 90, 354. 151, 4[illegible]. 244, 629. 388, 633. 425, 608
recepta 6, 41. 140, 138. 169, 188
receptâ 59, 529
receptæ 442, 159
recepto 64, 652. 206, 455. 285, 10. 315, 101. 407, 107
receptos 391, 709
receptus 20, 340. 34, 686. 94, 504 209, 516. 414, 297. 461, 584
recessit 7, 61. 192, 99. 243, 589. 280, 700. 313, 43. 319, 216. 328, 466. 342, 36. 353, 359. 419, 312
recessu 12, 177. 81, 157. 353, 592. 412, 261
recessus 214, 670. 308, 691. 398, 902
recidat 170, 212
recidendum 13, 191
recidere 394, 766
recidimus 285, 18
recidit 291, 180
recinctas 195, 182
recingitur 123, 511
recingor 157, 593
recingunt 22, 398
recipit 159, 658. 251, 835. 287, 77
recisum 257, 71
recludam 442, 144
recludere 223, 41
reclusit 199, 285
reclusâ 432, 776
reclusis 213, 647
recognoscit 313, 62
recolligat 196, 216
recondiderat 10, 159
recondere 357, 482
recondidit 110, 146. 335, 649. 341, 17
recondita 86, 273. 117, 339
reconditus 30, 583
recordati 391, 705
recordor 219, 818. 455, 436. 469, 774
recta 70, 776
rectior 77, 78
recto 71, 822. 218, 787
rectoque 213, 640
rector 19, 331. 33, 668. 41, 60. 47, 186. 134, 793. 144, 242. 171, 242. 207, 481. 273, 498. 319, 207. 329, 482, 493. 353, 364. 380, 599. 474, 860
rectorque 72, 848. 264, 245
rectum 67, 715. 191, 72
rectumque 8, 90
recubare 166, 109
recubæ 159, 647
recumbere 209, 539
recumbit 292, 195
recurfus 178, 450. 276, 593. 328, 454
recurvâ 328, 464
recurvam 226, 141. 465, 698
recurvas 427, 632
recurvatis 49, 246
recurvis 147, 327
recurvo 100, 665
recusat 21, 385. 163, 51. 291, 171
recusem 162, 25
recuset 421, 486
recuso 301, 484
reddant 159, 656
reddat 155, 521. 260, 154. 333, 608. 374, 272
redde 212, 618. 240, 505. 367, 78. 404, 36
reddebant 247, 717
reddebat 94, 498
reddemus 227, 166
reddentemque 434, 823
reddere 64, 644. 89, 361. 173, 308. 191, 64. 292, 203. 347, 187
reddêre 417, 383
redderet 385, 553
reddi 199, 296
reddique 294, 256
reddidit 23, 423. 66, 695. 167, 122. 174, 330. 218, 800. 231, 253. 413, 272. 452, 379. 463, 635
reddit 255, 29. 302, 513. 315, 99. 364, 26. 449, 313
redditque 328, 466
reddita 93, 476. 252, 870. 332, 558. 459, 534
redditæ 379, 572. 382, 472
redditur 61, 563. 130, 15. 216, 757. 447, 276
redditus 20, 348
reddunt 308, 702. 333, 601
redeamus 367, 77
redeant 99, 631
redeat 196, 216. 272, 479
redegit 5, 33
redemit 354, 393
redeo 215, 719
redeunt 17, 281. 36, 741. 95, 572. 293, 219. 414, 304. 446, 249
redeuntque 101, 684
redeuntum 30, 588. 34, 698
redeuntia, 418, 423
redeuntibus 221, 3
redeuntis 271, 450. 301, 479
redibam 215, 723
redière 196, 200. 276, 582. 422, 527
redigantur 408, 149
redigar 170, 199
redijt 88, 331. 93, 474. 113, 231. 180, 531. 197, 236. 276, 582. 295, 280. 300, 442. 400, 958. 422, 519.

570. 431, 766
reflorat 382, 472
reflorent 382, 473
reflua 204, 265
reformatus 254, 3. 264, 238. 227. 616
refr 586. 79
refu et 607. 614 332, 580
re i 337, 728
re it 55, 400 66, 697 108, 101. 109. 129 132, 170. 206. 401. 218, 789 958, 900
refrum 155, 542
re tura 213. 604
refuturus 152, 442
refugiunt 119. 393
refugentia 246, 675. 445, 80
refugere 165, 107. 377, 333
refugit 80, 170
refulet 451, 581
refulit 245. 132
refulsit 308, 461
refundo 359, 562
refuxi 475, 229
refi i 370, 172
refecti 219, 827
refi i 30, 759
refer 122, 478. 147, 335. 343, 747
referam 218, 707. 254, 5. 267, 328. 350. 450. 373, 255. 413, 279. 429, 696. 471. 815
referamus 106, 41
refert 370. 47. 265, 277. 370. 401. 412, 192
referebam 215, 710
referebat 255, 15. 381, 443. 404, 52
referentis 110, 179
referens 12, 165. 127, 615. 420, 473
referente 214, 689. 358, 537
referentem 568, 722
referetur 493, 810
refertur 117, 349
refero 61, 562. 455, 471
referre 34, 790. 84, 225. 103, 659. 173, 419. 539, 540. 372, 205. 200, 956. 403, 19. 434, 831. 440, 93
referrem 375, 283
referrent 134, 797
referri 233, 446
refers 32, 636. 51, 256. 92, 462. 145, 271. 244, 614
refert 34, 700. 40, 35. 85, 245. 147. 337. 199, 302. 207, 481. 208, 503. 214, 692. 219. 830 251. 810. 269, 394. 276, 580. & alii.
referique 332, 563
referunt 267, 346. 346, 162. 432, 742. 464, 681
referuntur 246, 672. 465, 77 219, 823
refectior 156, 547
refechant 201, 321
refectique 227, 163
refectum 190, 267
reformatus 269, 399
refonnet 240, 814
refovent ur 241, 536
refovet 292, 167
refrigerit 398 9 3
refringit 182, 597
refixit 355, 422
refugam 286, 42
refugerat 287, 79
refugerent 262, 206
refugit 20, 556. 72, 621. 56, 443. 58, 501. 225, 95
refugitque 197, 339
refundit 320, 488
refulso 335, 657
regale 72, 842. 151, 422. 279, 609
regalemque 12, 171
regalet 179, 488
regales 83, 204. 135, 2. 185, 614
regalis 164, 74
regalitr. 55. 397
regatas 7, 59
rege 128, 633. 200, 320. 371, 182. 308, 632. 392, 717. 426, 623
regebant 101, 75
regemat 223, 74
regem 50, 201. 139, 97. 189, 7. 197, 240. 260, 328. 213, 666, 667 224, 80. 245, 17. 315, 92. 461, 589
regemque 213, 651. 417, 401
regentis 14, 207
regere 42, 86
regere 178, 413. 322, 299. 373, 232
regerit 318, 103
reget 472, 834
regi 359, 561. 384, 530. 416, 371. 436, 2
regique 377, 328
regis *subst.* 16, 257. 27, 516. 39, 1. 51, 298. 120, 438. 122, 468, 470. 169, 177. 206, 452. 227, 154. 381, 431
regia *adj.* 61, 570. 73, 868. 117, 362. 165, 94. 174, 332. 189, 21. 222, 14. 224, 90. 255, 211. 264, 259. 286, 46. 338, 734. 348, 214. 383, 483, 484. 384, 523. 388, 638. 425, 592. 434, 823, 829
regimen 97, 502. 331, 552
regina 59. 512. 85, 265. 154, 507. 155, 543. 182, 590. 325, 389. 385, 545
reginam 125, 552
regio 7, 72
regione 230, 232. 422, 517. 430, 62
regionibus 178, 459. 196, 223. 266, 306. 342, 41
regionis 47, 253
regis 72, 845. 133, 764. 139, 650. 203, 385. 204, 395. 223, 42. 52. 300, 436. 305, 626. 319, 211. 332. 581. 334, 627. 382, 470. 416, 559. 434, 837. 455, 767
regisque 140, 147. 375, 276
regit 149, 370. 214, 684. 286, 47
regna 7, 61. 123, 511. 145, 277. 190. 38. 207, 472. 243. 955. 255, 18. 285, 15, 35. 322, 284. 388, 640. 407, 111. 424, 569. 430, 774. 459, 531. 473, 850
regnaque 263, 232
regnabat 412, 234
regnarat 426, 620
regnat 16, 241. 251, 829. 271, 457. 348, 221. 397, 854
regnata 244, 623
regnataque 302, 720
regni 140, 368. 168, 153. 222, 10. 256, 49. 285, 30. 393, 758. 403, 20
regnive 143, 218
regnis 128, 628. 271, 444. 301,

301, 486. 398, 881
regno 13, 182. 149, 378. 278, 668. 290, 148. 433, 804
regnorum 156, 566
regnum 11, 152. 122, 477. 131, 705. 178, 463. 240, 495. 321, 270. 391, 712. 406, 86. 415, 331. 425, 590. 426, 614
regnumque 384, 522. 457, 485
regunt 271, 433
reguntur 169, 179
rejeci 255, 32
rejecit 122, 475
rejectura 274, 512
rejice 428, 677
rejicere 62, 582
rejiceret 276, 606
relabens 334, 619
relabi 98, 616
relanguit 172, 291
relapsa 286, 57
relatis 170, 214. 368, 122
relatu 134, 793. 260, 167
relatus 262, 188. 405, 83
relaxant 17, 281
relecto 227, 173
releguntque 125, 570
relevare 174, 354. 210, 815. 266, 318. 457, 496
relevâsse 437, 16
relevat 316, 129
relevere 279, 674
relicta 345, 144
relictâ 72, 847. 99, 649. 115, 293. 121, 447. 225, 108. 302, 504. 313, 427. 442, 158. 457, 487
relictæ 229, 221
relictas 165, 105. 232, 277
relictis 129, 668. 144, 252. 278, 643. 391, 707. 436, 7. 442, 148. 459. 541
relicto 68, 730. 54, 360. 113, 225. 320, 258. 339, 772. 474, 869
relictum 20, 347. 47, 187. 73, 873. 331, 543. 385, 552. 444, 184
relictus 195, 170. 366, 56. 410, 178. 411, 217
religârat 381, 439
religarent 430, 735
religata 130, 683. 427, 645
religatâ 412, 248
religatam 130, 672
religatus 419, 415
religione 308, 693
relinquam 190, 52. 191, 55. 277, 619. 336, 704. 409, 175. 464, 658
relinquant 108, 86
relinquar 190, 41
relinque 153, 299. 306, 620. 356, 470
relinquentur 450, 349
relinquere 297, 341
relinquet 169, 196
relinqui 293, 235. 458, 526
relinquis 225, 119
reliquit 28, 538. 69, 771. 76, 39. 108, 101. 126, 589. 162, 34. 201, 357. 301, 459, 478. 307, 670. 381, 428. 406, 87, 100. 416, 365. 422, 513.
relinquite 247, 691
relinquitur 304, 585
relinquo 61, 576. 117, 336
relinquunt 46, 167. 52, 315. 170, 282. 380, 421. 400, 939. 419, 446
reliquerat 31, 598. 278, 645. 416, 348
reliquerunt 393, 734
reliqui 215, 732
reliquit 11, 150. 26, 494. 27, 526. 47, 186. 97, 585, 590. 140, 136. 275, 563. 287, 66. 307, 602. 321, 277. 323, 327. 349, 251. 366, 71. 384, 522. 401, 966. 459, 539
reluctanti 350, 264
relaxit 334, 617. 431, 769
rem 91, 417. 360, 49. 363, 104
remanente 228, 181
remanet 28, 552. 94, 403
remanfit 132, 750. 150, 563. 150, 677. 231, 255. 264, 263
remeabat 460, 569
remeâsse 456, 480
remanet 334, 632
remi 423, 551
remige 178, 445. 225, 103
remigique 230, 228
remigis 378, 367.
reminiscitur 16, 256. 175, 383. 190, 293. 337, 714
reminiscor 388, 642
remis 98, 598, 619. 100, 655. 156, 558. 180, 512. 226, 138. 405, 75. 465, 703
remisque 392, 728
remisit 46, 185. 47, 200. 94, 500. 215, 718. 266, 314. 453, 414
remissis 113, 229. 150, 399. 170, 228. 266, 315. 136, 25
remissos 88, 319
remissurus 139, 95
remittas 180, 501
remittat 90, 378
remittent 328, 452
remitti 31, 604
remittis 92, 460
remittit 47, 191. 167, 144. 297, 330. 325, 376
remittunt 300, 702
remi ri 148, 354
remollescit 278, 661. 295, 185
remollescunt 21, 378
remoraminaque 97, 567
remorata 109, 137. 307, 671
remoratur 372, 220
remoretur 320, 233
remos 18, 294. 100, 664, 676. 328, 462. 329, 475, 486. 421, 507
remorâ 17, 279. 389, 676
remotam 184, 638
remotis 10, 328. 242, 571
remoto 368, 100
remotos 430, 62
remotus 338, 764
remove 143, 216
removebitur 343. 91
removente 179, 493
removerit 108, 81
removere 198, 256
removêre 227, 157
removete 382, 467
removi 99, 645. 379, 373
removit 33, 674. 154, 488. 163, 43. 184, 649. 362, 626 381, 432. 410, 187
remugis 32, 657
Remulus 426, 617
Remulusque 426, 616
remurmur 173, 316
renarro 169, 634
renfci 453, 402
renidens 304, 558
renovamine 248, 729
renovantur 420, 465

renovare 271, 424
renovat 329, 472
renovata 196, 215
renovataque 141, 156
renovatus 9, 110
renovaverat 441, 125
renuente 234, 325
renuêre 463, 649
reor 22, 394. 327, 438. 357, 505. 364, 14
reos 438, 42
repagula 45, 155. 139, 120. 432, 783
repandus 100, 680
reparabat 4, 11
reparabile 21, 379
reparare 21, 363
reparatque 334, 625
reparat 446, 253
reparatque 112, 216
reparati 22, 413
repelli 277, 631
repellite 469, 777
rependatur 66, 694
rependis 136, 15
repens 342, 61
repente 119, 402. 126, 586
repentinos 135, 5
repercussæ 92, 434
repercussio 43, 110. 134, 783
repercussum 291, 184
reperire 155, 519, 520
reperit 153, 477
reperitur 298, 377. 470, 795
reperta 32, 654. 34, 687, 688. 154, 518. 156, 572. 211, 592
repertis 176, 408
repertum 14, 214
repetam 260, 147
repetamus 81, 151
repetat 155, 530
repetatne 83, 204
repetebam 219, 814
repetenda 229, 212
repetendaque 400, 947
repetendus 277, 615
repetens 44, 125. 179, 491. 258, 103. 393, 739
repetisse 181, 562. 411, 232
repetit 153, 464. 303, 530. 337, 711
repetitque 272, 471
repetita 132, 734. 153, 473. 227, 171. 464, 684
repetitaque 162, 20. 249, 769. 309, 726
repetiti 178, 439
repetitum 270, 422. 350, 287
repetoque 98, 604
repetunt 22, 388. 121, 463
repleam 200, 314
replent 346, 156
replerı 246, 679
replet 20, 338. 84, 239. 199, 286
repletum 257, 87
reponere 359, 557
reponet 295, 269. 453, 407
reponunt 104, 10
reponuntur 16, 259
reportat 90, 369
reposco 371, 180. 372, 200. 373, 235
reposcunt 417, 401
repperit 31, 607. 53, 337. 109, 108. 153, 477. 230, 246. 383, 487. 427, 653
reppulerint 216, 740
reppulit 70, 786. 77, 64. 260, 164. 303, 527
reprehensa 458, 526
repressit 36, 755. 182, 583. 260, 163
repugnas 189, 11. 320, 239
repugnat 26, 489. 43, 87, 103. 90, 376. 224, 73. 296, 319. 473, 854
repulsa *part.* 95, 533. 180, 512. 345, 124
repulsâ 131, 711
repulsa *nom.* 276, 580. 401, 967. 404, 42
repulsæ *nom.* 90, 395. 347, 199. 458, 503
repulsæ *part cip.* 287, 82
repulsam *nom.* 43, 97. 86, 289
repulsis *part.* 393, 735
repulso 71, 817. 397, 860
repulsus 323, 333
repurgat 425, 603
repurgato 143, 286
requiem 128, 629. 345, 135. 346, 146
requiemque 28, 541. 128, 642. 244, 628
requies 219, 812. 298, 377
requiescere 304, 556. 308, 688
requiescit 110, 166. 428, 665
requieverit 75, 12
requievit 129, 662. 301, 480. 304, 557
requiram 230, 232
require 60, 551
requirens 53, 336
requirenti 130, 680
requiret 66, 692
requiris 205, 521. 217, 762. 372, 211. 422, 508
requirit 75, 9. 109, 129. 207, 479. 436, 6. 446, 235. 370, 154
requiro 209, 515. 400, 940
rerum 4, 9. 8, 79. 23, 419. 40, 31. 50, 259. 52, 300. 80, 144. 128, 641. 129, 649. 208, 509, 522. 212, 614. 223, 49. *& alibi*
rerumque 185, 677. 446, 252
res 23, 433. 62, 591. 80, 138. 94, 511. 113, 223. 125, 550. 173, 319. 209, 513. 219, 831. 248, 725. 250, 122. 269, 397. *& alibi.*
resque 43, 89. 89, 350. 119, 394. 426, 610. 468, 748
rescierit 56. 424
rescindere 65, 677, 678. 359, 543. 432, 784
resecare 318, 182
resecat 245, 649
resectas 198, 264
resecuta 163, 36. 252, 863. 393, 749
resedit 173, 301. 192, 102. 214, 671. 287, 88. 428, 659
reseminet 452, 392
reserabo 442, 145
reserabit 223, 61
reseratis 133, 762
reserato 185, 663
reseratque 298, 384
reservant 370, 168
reservent 213, 657
residant 258, 95
residens 30, 575. 149, 364. 289, 124. 394, 787
residentem 266, 310
residerat 191, 76
resides 419, 436
residunt 447, 272
resilire 100, 677. 175, 374
resilit 357, 480
resimas 406, 95

resistere 18, 288. 262, 191
resisti 262, 200
resistit 27, 503
resistite 296, 322
resistunt 450, 339
resolvent 84, 654
resolvi 417, 400
resolvit 15, 227. 184, 643. 243, 587
resolvite 21, 382
resolvo 51, 282
resoluta 272, 468. 273, 483
resolutum 198, 253
resonabat 234, 320. 348, 214
resonabilis 89, 358
resonant 216, 333. 307, 668
resonare 192, 106
resonat 84, 231
resonis 94, 496
respergit 425, 604
respexit 363, 4
respice 335, 659. 457, 494
respicere 143, 224. 331, 547
respiceret 324, 354
respiciens 76, 22. 117, 339. 351, 314
respicio 409, 173
respicit 47, 190. 72, 874. 90, 383. 203, 380. 229, 216. 314, 66. 408, 129. 464, 646
respiramen 345, 142
respiramina 72, 828
responde 110, 143
responderat 90, 380
respondere 421, 497
respondet 361, 618
respondit 68, 742. 225, 96. 242, 560. 328, 441
responsa 88, 340
responsaque 95, 527
responsura 90, 387
restabam 101, 688
restabant 143, 208
restabas 35, 728
restabat 34, 700. 57, 471. 65, 655. 173, 298. 179, 486. 252, 847. 237, 80. 282, 769. 307, 673
restagnantis 324, 364
restant 126, 581. *bis.* 383, 507. 454, 430
restare 379, 379. 400, 947. 419, 439
restat 21, 365. 298, 373. 381, 615. 417, 396. 469, 767
restatque 152, 437
restet 181, 539
restitit 58, 500. 174, 327. 425, 604. 460, 569. 465, 690
restituit 15, 407. 316, 135
resto 99. 626. 384, 516
resumere 256, 59. 262, 193
resumit 274, 524
resumptâ 467, 743
resumptis 129, 605
resupina 50, 267. 172, 275
resupino 345, 138
resupinoque 36, 730
resupinum 367, 86
resupinus 109, 121. 138, 84. 148, 352. 349, 239. 352, 324. 458, 520
resurgebant 57, 453. 222, 11
resurgere 148, 349. 192, 81
resuscitat 239, 474. 421, 495
retardat 78, 92
retegatur 148, 357
retegente 221, 1
retendit 56, 419
retenta 33, 675. 53, 349. 97, 566. 353, 372
retentantem 263, 208
retentas 388, 635
retentat 36, 746. 139, 117. 339, 792
retentatis 417, 382
retentis 301, 474
retentos 81, 166
retentus 99, 628. 236, 379
retexi 377, 336
retexit 365, 38. 382, 459
retexite 285, 31
retexitur 446, 249
retexuit 209, 531
retia 89, 356. 123, 513. 215, 706. 217, 772. 234, 531. 291, 171. 324, 362. 399, 922, 933. 436, 473
retiaque 111, 77
reticere 89, 357. 319, 185
retices 32, 655
retinacula 225, 102. 337, 712. 423, 457. 465, 696
retinebat 8, 81. 62, 586
retinens 163, 35. 208, 497 275, 575. 352, 348
retinente 140, 127
retinentia 184, 644
retinere 47, 192. 317, 175. 336, 687. 395, 809. 415, 340
retinet 32, 647. 297, 342. 350, 285
retorqueat 131, 716
retorserunt 308, 696
retractant 125, 569
retractat 295, 288. 298, 370
retracto 215, 719
retrahebat 78, 87
retraxi 373, 237
retro 28, 529. 78, 88, 91. 82, 187. *& alibi.*
retroque 109, 134. 251, 812. 345, 136
retroversus 129, 656
retuleram 218, 795
retulit 25, 437. 52, 303. 90, 387. 175, 383. 369, 141. 414, 310. 437, 11. 461, 586
retusa 357, 496
revellere 352, 356
revelli 110, 152, 153. 243, 584. 260, 168
revellit 197, 226. 257, 86. 351, 300
reverentia 194, 146. 211, 609. 259, 123. 271, 427. 275, 555. 294, 251
reversurum 328, 453
revertar 225, 113
revertebar 157, 585
revertentes 67, 714. 322, 303
reverti 181, 563. 301, 461. 373, 248
revertitur 178, 467. 251, 822. 294, 777
revexit 380, 402
revincta 136, 22
revinctâ 298, 379
revinctam 319, 212
revirescere 55, 408. 199, 305
revixit 192, 77
revocabile 172, 264
revocamina 62, 596
revocantis 27, 503
revocare 20, 335. 113, 248. 195, 177. 277, 617
revocata 300, 452
revocatique 218, 794
revocate 96, 548

revolet 281, 741
revolvor 297, 335
revomitque 393, 731
revus 376, 214. 438, 36
revulsam 398, 882
revulsum 137, 39. 350, 281. 352, 341
revulsus 52, 316
revulso 410, 181
revulsos 333, 554
Rex 18, 251. 148, 356. 159, 650. 179, 490. 180, 520. 192, 102. 244, 603. 290, 155. 315, 99. 316, 142. 318, 205. 325, 383. 372, 217. 381, 476. 390, 669. 414, 321. 461, 581, 585
Rexque 341, 30
rexerat 54, 370
rexerit 55, 393
rexit 112, 212. 432, 773
Rhadamanthon 271, 439
Rhadamanthus 271, 435
Rhamnusia 91, 406
Rhamnusidis 429, 694
Rhanisque 81, 171
Rhegi 402, 5
Rhegion 404, 48
Rhenum 50, 258
Rhesi 383, 249
Rhesum 367, 98
Rhetenore 422, 504
Rhodanumque 30, 258
Rhodiæ 360, 574
Rhodon 202, 365
Rhodope 48, 222. 181, 589
Rhodopeïus 285, 11. 286, 50
Rhodopen 165, 87. 287, 77
Rhoeboſque 112, 204
Rhœtæi 318, 197
Rhœti 137, 38
Rhœtus 350, 271, 285
rictu 58, 481
rictus 36, 741. 77. 74. 100, 674. 108, 97. 174, 378. 313, 59. 316, 126. 325, 367. 404, 65. 409, 168
ridens 139, 115
ridenti 160, 669
ridentem 123, 516. 266, 317
ridet 56, 429. 94, 514. 100, 657. 444, 205
rigavit 320, 419
rigebant 78, 100. 316, 122
rigebat 250, 807
rigent 182, 573. 421, 503
rigescere 268, 357. 424, 564
rigescunt 54, 364
rigetti 71, 823. 124, 527. 316, 130. 340. 691
rigida 427, 647
rigidas 277, 613
rigidi 222, 20. 313, 45
rigidique 250, 797
rigidis 237, 428. 299, 425. 396, 846. 433, 797
rigido 71, 813. 79, 118. 160, 673
rigidoque 123, 518
rigidus 263, 225. 394, 765
rigidum 257, 85. 294, 212
rigore 290, 139. 295, 283
rigorem 22, 401. 132, 746
rigori 432, 794
riguerunt 143, 209
riguisse 125, 555
riguo 245, 646. 395, 797
rima 330, 515. 414, 304. 448, 301
rimâ 107, 65
rimas 47, 211. 302, 512. 308, 891
rimis 50, 260
ripa 158, 602
ripâ 51, 337. 258, 109. 287. 74 338, 769. 404, 49. 418, 427
ripæ 36, 729. 50, 250. 157, 598 242, 552. 272, 449. 313, 53
ripam 175, 373. 258, 114, 118
ripas 32. 639, 640. 69, 241. 50, 252. 54, 371. 467, 733
Riphea 352, 357
ripis 5, 30. 6, 42. 64, 637. 157, 591. 196, 199. 197, 218
rigere 111, 188
risisse 266, 316
risit 67, 704. 124, 524. 257, 66. 304. 774
risique 151, 452
risus 70, 778
rito 83, 264. 218, 803. 388, 633. 442, 144
ritibus 182, 591
ritu 34, 695. 187, 717. 198, 258. 238, 89. 299, 398. 303, 536
ritusque 445, 222
ritus 215, 499. 436, 5. 457, 483
rituſque 440, 93
rivi 234, 314
rivo 278, 655
rivos 152, 435
rivus 57. 256. 333, 603
robora 18. 303. 78, 94. 140, 123. 186, 691. 196, 204. 208, 510. 249, 769. 314, 82. bis. 83. 352, 329. 358, 515. 417, 391. 445, 229. 454, 421
robore 78, 92. 248, 743. 249, 770. 317, 443. 302, 503. 352, 331. 349, 350. 423, 549
roborioſque 212, 632
roboris 55, 404. 249, 748. 444, 202
robur 249, 753. 302, 492
robuſta 139, 120
robuſtior 444, 206. 445, 207
rodunt 390, 691
rogi 162, 33
rogabam 174, 329. 336, 695
rogabat 143, 223. 179, 469
rogaberis 403, 31
rogabo 93, 465
rogandi 151, 415
rogando 46, 183
rogandos 171, 263
rogant 16, 248. 55, 396. 106, 31. 322, 290. 347, 176. 400, 951. 421, 484
rogantem 61, 566. 180, 523 252, 863. 298, 393
rogantes 200, 308
roganti 84, 240. 152, 449 162, 33. 282, 751. 303, 552. 336, 683
rogantis 195, 169. 326, 399
rogarem 223, 53
rogari 332, 583. 403, 30
rogat 21, 386. 36, 735. 41, 47. 86, 288. 173, 301. bis. 185, 684. 197, 249. 254, 2. 382, 471. 432, 787
rogata 100, 653. 182, 579
rogati 110, 154
rogato 86, 285
rogatus 159, 651
rogavi 408, 138
rogavit 102, 90
rogem 93, 465

roget 93, 465
roges 293, 220. 396, 823
rogique 390, 687
regis 110, 166. 211, 610
roges 211, 609. 323, 333
rogum 387, 610
rogumque 63, 619
rogus 239, 478. 387, 601. 442, 156
Romam 454, 431. 461, 597
Romana 433, 800, 809
Romanæ 435, 849
Romanam 467, 736
Romane 463, 637, 654
Romani 434, 837
Romanique 472, 826
Romanum 14, 201
Romechiumque 465, 705
Romule 433, 806
Romuleæ 462, 625
Romuleos 435, 845
Romulus 460, 501
rorant 17, 267
rorantia 20, 339. 82, 177
rorat 387, 622
rore 81, 164. 114, 263. 297, 360. 313, 57. 354, 410. 429, 708
rorescit 446, 246
ros 159, 635
roſaria 465, 708
roſarum 43, 113
rosâve 354, 410
roſco 215, 710
roſtris 85, 249
roſtriſque 387, 613
roſtro 28, 536. 131, 706. 160, 673. 165, 97. 226, 147. 236, 372. 309, 713. 337, 735, 738. 413, 282. 417, 391. 441, 113
roſtrum 54, 376. 155, 545. 185, 673
rota 45, 139. 458, 522
rotâve 24, 448
rotæ 43, 108. 44, 133
rotarum 170, 219
rotat 123, 518
rotatis 42, 74. 263, 221
rotato 351, 296
rotatum 263, 227
rotis 80, 150
rotiſque 52, 312
ruat 141, 166
rubebant 343, 71
rubefactaque 379, 394
rubefecit 236, 383
rubens 350, 277
rubent 93, 484. 325, 375
rubentem 122, 482
rubentes 54, 375
rubenti 116, 332. 288, 101
rubentia 170, 222
rubeſcere 44, 116. 98, 600
rubeſcunt 386, 581
rubet 444, 193
rubetis 9, 105
rubigine 70, 776. 250, 802
rubor 114, 268. 116, 329. 163, 47. 210, 555. 398, 887
rubore 26, 484. 57, 450
ruborem 91, 423. 93, 482. 239, 466. 305, 594
rubori 94, 491
rubrâ 325, 368
rubuerunt 312, 19
rude 280, 719
rudem 162, 19. 196, 213
rudente 98, 616
rudentes 329, 474, 495
rudi 159, 646
rudibuſque 22, 406
rudis 4, 7. 8, 87. 23, 429. 306, 636. 375, 290
ruent 51, 296
ruenti 235, 343
ruere 141, 166. 331, 538
rugas 445, 232
rugis 86, 276
rugoſa 246, 674
rugoſoque 212, 626
ruinæ 14, 202. 172, 268
ruinam 240, 498
ruinas 454, 424. 471, 812
ruit 102, 715. 163, 51. 182, 586. 207, 475. 235, 343. 324, 336. 331, 530, 556. 367, 85. 467, 730
ruitque 345, 134
ruitis 271, 428
ruiturum 121, 460
rumor 85, 253. 167, 147. 304, 561
rumoribus 335, 667
rumorum 342, 55
rumpere 349, 249. 470, 780
rumpit 14, 208. 109, 124. 159, 659. 171, 251. 456, 465
rumpitque 21, 384
rumpo 196, 203
rumpunt 333, 598
rupe 109, 114. 263, 211. 333, 591. 394, 786
rupes 84, 226. 158, 613
rupibus 409, 160. 410, 190
rupiſque 132, 733
rupiſſet 136, 36
rupit 99, 627. 114, 255. 144, 257. 167, 131. 309, 723. 344, 96. 345, 117. 350, 289. 254, 391. 382, 476
rupta 150, 406. 332, 569 381, 442
rupti 359, 567
ruptis 358, 511
ruptoſque 301, 490
rura 33, 676. 75, 2. 145, 276. 207, 463. 301, 478. 316, 146. 338, 766. 392, 720. 451, 367
rure 66, 688
ruricolæ 176, 392. 315, 91
ruricolam 441, 124
ruricolaſque 153, 479
rurigenæ 217, 770
ruris 15, 232. 40, 16. 462, 617
rurſumque 256, 42. 444, 190
rurſus 88, 327. 90, 383. 93, 486. 101, 684. *& alibi plur.*
ruſſuſque 160, 660. 163, 47. 295, 288. 344, 98. 359, 557
rus 34, 694. 426, 627
ruſtica 13, 192. 157, 583. 174, 348. 422, 522
ruſtice 66, 699
rutilaſque 351, 294
rutilis 64, 635. 119, 403. 152, 440. 187, 715
rutilo 43, 112
rutilos 52, 310. 327, 436
rutilum 138, 83
Rutuli 422, 528
Rutuſos 419, 455
Rutulum 424, 567
ruunt 18, 285. 46, 167. 47, 204 83, 209. 95, 529. 357, 494

S.

SAbina 434, 832
Sabinæ 436, 4
Sabini 432, 775

INDEX

Sabinis 433, 797, 800
sacer 16, 254. 125, 521. 156, 573. 289, 109. 308, 693. 317, 163
sacerdos 104, 4. 139, 109. 211, 593. 308, 693. 382, 475. 388, 640. 464, 676
sacerdotes 247, 707
sacerdoti 390, 703
sacerdotis 464, 681. 469, 778
sacra 48, 223. 67, 713. 76, 26. 81, 156. 95, 518, 530. 96, 558. 97, 576. 101, 691. 702, 710. 102, 732. 106, 32, 37. 170, 202. 192, 24. & *alibi*.
sacraque 230, 250. 457, 489
sacraria 308, 695
sacrârunt 257, 88
sacras 21, 368. 326, 412. 453, 407
sacrasque 467, 727
sacrata 300, 451. 318, 198. 438, 55. 474, 864
sacratăque 296, 321
sacravêre 307, 646
sacri 243, 956. 342, 33. 405, 80. 408, 130
sacrificâ 349, 249
sacrificat 406, 84
sacrilegæ 313, 41
sacrilegi 250, 792. 251, 817
sacrilegos 105, 23
sacris 18, 287. 170, 201, *bis*. 182, 588. 230, 482. 299, 399. 343, 14. 402, 625
sacrisque 409, 156
sacro 44, 122. 99, 621. 153, 469. 403, 21
sacroque 121, 449
sacrorum 97, 574. 173, 325. 183, 603. 314, 68. 315, 94
sactos 24, 446. 57, 464. 145, 263. 160, 661. 221, 602. 247, 713
sactum 184, 648. 192, 101. 249, 752. 382, 461
sæcli 225, 97
sæcula 92, 444. 107, 67. 170, 208. 198, 274. 408, 144. 453, 395. 455, 440
sæculaque 40, 20
sæpe 23, 428. 26, 481, 482. 38, 639. 41, 65. *alibi quàm p'ur.*
sæpius 123, 508. 130, 685. 150, 397. 272, 457
sæva 24, 453. 108, 102. 131, 716. 135, 6. 210, 561. 262, 199. 266, 317
sævaque 42, 82
sævæ 124, 547. 371, 185
sævam 57, 470. 104, 8
sævamque 249, 766
sævarum 119, 414. 203, 387
seve 351, 296
sævi 182, 581. 341, 8. 419, 439
sævique 353, 381
sævior 10, 126. 97, 571. 395, 798. 397, 858
sævis 52, 313. 191, 64. 201, 342. 297, 350
sævisque 417, 402
sævissime 348, 219
sævit 14, 200. 55, 399, 400. 131, 713. 232, 296. 237, 416. 324, 345. 325, 369. 383, 504. 391, 709
sævitiæ 87, 306. 125, 550
sævitiam 186, 688
savo 178, 464. 423, 559. 440, 92
savorum 348, 219
savumque 360, 582
sagacior 333, 599
sagax 83, 207. 140, 146. 234, 316
sagitta 27, 519. 171, 235, 258. 247, 695 360, 571
sagittâ 172, 266. 258, 102. 259, 127. 305, 588. 361, 596
sagittæ 291, 170. 366, 51
sagittam 236, 380. 323, 324
sagittis 63, 616. 82, 188. 149, 367. 263, 252 380, 401
sagittifera 25, 468
sagittis 25, 460. 222, 31. 377, 334. 383, 501
Salentinumque 438, 51
salibus 448, 286
salici 157, 504
salicis 395, 800
sancta 157, 590
sanctis 324, 363
sanctis 97, 587
sanctia 244, 606
saligna 258, 99
saligno 245, 656
saligno 245, 659
salire 181, 559
saliunt 175, 381. 295, 289
salix 234, 336
Salmaci 116, 306
Salmacis 115, 286. 117, 337, 347. 449, 319
saltatibus 427, 637
saltem *adv.* 44, 126. 117, 334. 265, 781. 281, 729. 336, 705
saltibus 452, 377. 397, 872
saltu 52, 314. 76, 42. 175, 365. 217, 702
saltu *pro numero* 256, 47
saltuque 422, 521
saltumque 125, 552
saltus 46, 165. 98, 599. 101, 685. 330, 524
saltus *numera* 58, 498. 66, 689
salva 441, 109
salve 56, 428. 358, 530. 461, 581
salus 99, 648. 412, 236
salutant 132, 736. 213, 651 467, 731
salutantum 146, 295
salutat 76, 25. 464, 687
salute 403, 11. 413, 271
salutem 28, 534. 179, 477. 183, 624. 195, 173. 274, 529
salutent 180, 508
salutifer 64, 642. 467, 744
salutiferâ 463, 632
saluti 210, 564
Samequque 391, 711
Samius 439, 60
Samos 229, 221
sana 123, 521. 276, 599
sanæ 223, 35
sancta 423, 536
sanctaque 279, 690
sanctæ 21, 372
sanctasque 102, 733
sanctique 317, 172
sanctis 168, 164
sanctius 8, 76
sanctisque 403, 23
sanct 299, 397
sanguine 11, 157. 12, 162 14, 201. 15, 235. 35, 719. 43, 90. 49, 235. 54, 368. 63, 610. 64, 652. 71, 824. 80, 140. 95, 522. & *alibi quàm plur.*
sanguineâ 77, 57

VOCABULORUM.

sanguineâque 11, 143
sanguineæ 54, 360. 367, 85
sanguineam 79, 125
sanguineis 418, 408
sanguinis 107, 52. 158, 259. 272, 465. 326, 402. 359, 558. 369, 142, 149. 370, 152. 454, 423
sanguis 78, 85. 171, 259. 249, 762. 259, 129. 301, 459. 302, 493. 345, 127. 350, 275. 352, 326. 382, 469. 410, 195. 431, 754. 441, 175
sanguisque 76, 39. 294, 241
sanies 201, 338
saniemque 122, 494
senior 189, 18. 274, 541
sano 216, 742
sapiens 381, 433
sapiente 306, 622. 378, 354
sapienter 379, 377
sapientiùs 43, 102
sapies 428, 675
sarcina 170, 224
sarculaque 313, 36
Sardibus 316, 137. 317, 152
sarissa 356, 466. 357, 479
Sarpedonis 374, 255
sat 222, 24
sata 8, 89. 168, 157
satæ 200, 322
satam 169, 185. 323, 320
satelles 416, 354
sati 193, 124. 213, 665. 432, 778
satia 172, 282. 261, 178
satiaque 172, 281
satiantur 133, 759
satiare 325, 371
satiata 85, 252. 219, 813 *o&*
satiatæ 80, 140
satiatur 251, 836
satis *adv.* 13, 196. 20, 357. 22, 406. 26, 500. & *alibi plur.*
satis i. e. *segetibus*, 18, 286
satisque 120, 429
satos 115, 282. 140, 141
satum 37, 771. 263, 233. 344, 93
saturæ 456, 472
saturatâ 317, 166
saturatos 303, 541
Saturnia 31, 612, 615. 56, 435. 59, 531. 86, 271. 87, 293. 88, 333. 89, 365. 121, 448. 122, 464. 147, 330. 201, 176. 414, 320. 432, 782
Saturnius 12, 163. 151, 420. 247, 703. 264, 242
Saturno 9, 13
Saturnus 167, 126. 273, 497. 47[illegible], 858
saturos 44, 120
satus 8, 82. 36, 751. 235, 363. 321, 271, 280. 368, 123. 426, 611
Satyri 166, 110. 175, 383. 176, 393. 427, 637
Satyrique 13, 193. 105, 25
Satyros 34, 692
saucia 9, 102. 54, 361. 64, 652. 71, 808. 298, 373. 325, 737
saucius 102, 719. 262, 204. 348, 206. 350, 280. 251, 302
saxa 22, 400, 411. 58, 491. 84, 226. 97, 570. 133, 778. 141, 160. 158, 613. 181, 547. 196, 204. 222, 18. 242, 552. 303, 535. & *alibi*
saxaque 450, 347
saxea 125, 557. 154, 509. 350, 283. 449, 313
saxeus 405, 73
saxi 164, 76. 398, 892
saxificos 143, 217
saxis 313, 42. 450, 347
saxo 21, 376. 33, 679. 67, 707. 120, 518. 124, 544. 142, 202. 147, 317. 182, 573. 222, 16. 241, 539. 286, 44. 324, 340. & *alibi*
saxoque 35, 718. 143, 233. 165, 100
saxum 52, 326. 72, 830. 115, 278. 121, 460. 132, 752. 173, 309. 315, 110. *bis*. 341, 23. 364, 26. 385, 567. 431, 758
saxumque 334, 642. 352, 341. 424, 565
scabræ 250, 802
scelerata 10, 127. 109, 113. 121, 456. 170, 213. 201, 340. 250, 792
sceleratăque 139, 102. 224, 94. 388, 628
scelerate 457, 498
scelerato 136, 37. 146, 293
sceleratos 469, 776
sceleratus 10, 131. 75, 5 240, 497. 249, 754. 270, 408
sceleri 145, 273. 301, 460, 468. 441, 128
scelerique 296, 322
sceleris 179, 473. 182, 578. 234, 87. 225, 105. 238, 465. 293, 225. 298, 367. 381, 433
scelerisque 99, 645
scelerum 365, 45
scelus 80, 142. *bis*. 123, 503. 184, 635. 195, 172. 225, 111. 226, 130. 239, 484. *bis*. 249, 774. 273, 505. 296, 314, 315, 323. 297, 342. 314, 67. 440, 88
sceptra 85, 265. 332, 560
sceptri 72, 847. 208, 506. 371, 192
sceptro 426, 612
sceptroque 12, 178. 192, 103
sceptrum 151, 422. 390, 680. 424, 570. 426, 619
Schœneia 305, 609. 307, 660
sciat 46, 170
sciet 55, 392. 264, 258
scilicet 43, 90. 57, 471. 80, 135. 99, 647. & *alibi*.
scindere 260, 166
scindit 336, 683
scinditque 298, 386
scinditur 139, 123. 497, 739
scindunt 328, 463
scintilla 192, 80
scire 63, 615. 88, 338. 119, 410. 155, 520. 217, 775. 299, 413. 329, 493. 389, 672. 414, 417. 429, 696
scires 12, 162. 162, 23
sciret 452, 388
Scironis 206, 447
scis 372, 203
scisque 220, 853
scissæ 124, 546
scissæque 421, 526
scisset 153, 472
scit 46, 170. 153, 474. 182, 580. 355, 440
scitabere 37, 775

ſcitantibus 59, 511
ſcitatur 68, 741
ſcitaris 134, 793
ſcitatur 297, 357. 334, 622
ſcitè 442, 142
ſcitetur 60, 548
ſcitis 92, 443. 462, 623
ſcituſque 258, 108
ſcopulis 97, 592. 131, 709. 206, 447. 395, 801. 458, 518
ſcopulo 243, 593. 339, 783. 381, 438
ſcopuloque 125, 553
ſcopulos 190, 33. 206, 447. 276, 592. 406, 88
ſcopuloſque 84, 226
ſcopulum 164, 70. 405, 73. 410, 182
ſcopulus 124, 525. 263, 226
ſcorpion 42, 83
ſcorpios 47, 196
ſcorpius 451, 371
ſcribit 274, 522
ſcripſi 277, 626
ſcripta 274, 527
ſcripto 292, 206
ſcrobibus 197, 243. 318, 189
ſcrutantur 442, 137
ſculpit 294, 248
Scylaceaque 465, 702
Scylla 191, 65. 224, 91. 225, 104. 392, 730. 398, 900 403, 18. 404, 59. 405, 70
Scyllâ 404, 39
Scyllæ 404, 52
Scyron 207, 464
Scyronve 370, 156
Scythiæ 48, 224. 250, 788
Scythiam 7, 64. 250, 797
Scythicâ 305, 588
Scythicas 159, 649
Scythicis 448, 285
Scythides 451, 760
Scython 115, 280
ſe 9, 101. 35, 704, 712. 37, 772. *& alibi quàm plur.*
ſeque 22, 389. 32, 641, 644. 63, 613. 124, 529. *& alibi.*
ſecabant 188, 1
ſecabatur 329, 479
ſecant 6, 46
ſecantes 21, 370
ſecedere 57, 465. 93, 467
ſecedit 318, 185
ſecent 27, 509
ſecernunt 413, 267
ſeceſſit 179, 490
ſecius 71, 809. 305, 588
ſecreta 30, 594. 61, 566. 68, 737. 69, 749. 113, 224. 275, 558. 385, 555
ſecretaque 191, 75. 347, 196
ſecretos 338, 765
ſecrevit 4, 23
ſectamque 5, 33. 245, 650
ſecto 278, 658
ſectos 94, 506
ſecubare 299, 930
ſectus 44, 130
ſecuit 5, 33
ſecula 446, 261. 475, 878
ſecum 22, 389. 109, 116. 120, 422. 123, 500. *& alibi.*
ſecumque 367, 82
ſecunda 33, 659
ſecundas 80, 138. 258, 92
ſecundi 358, 360
ſecundis 246, 673
ſecundo 212, 619. 237, 420. 380, 418. 392, 728
ſecundum 277, 618
ſecura 156, 572. 167, 137. 206, 455. 220, 867. 283, 784. 347, 199
ſecuraque 421, 490
ſecuræ 9, 100
ſecures 205, 428
ſecuri 76, 28. 298, 372. 349, 249. 411, 126
ſecuriferumque 356, 460
ſecurim 236, 397
ſecurior 11, 151
ſecuroſque 264, 240
ſecurum 445, 129
ſecuros 205, 435. 327, 423
ſecùs 68, 727. 178, 455. 227, 162. 344, 102. 357, 480. 433, 180
ſecuta 82, 201. 83, 214. 125, 550. 281, 737. 314, 71. 343, 82. 464, 674
ſecutæ 124, 543. 283, 780. 313, 45. 304, 781
ſecuti 141, 157. 253, 884. 309, 710. 423, 542
ſecutum 97, 576. 238, 91. 339, 778. 368, 123
ſecuturo 146, 289
ſecutus 84, 228. 91, 114. 140, 124. 358, 529
ſed 8, 93. 10, 138. 12, 160. 13, 190. *& alibi quàm plur.*
ſedant 440, 83
ſedare 91, 415
ſedaris 450, 349
ſede 72, 846. 94, 504. 96, 539. 108, 78. 147, 321. 148, 359. 331, 555. 442, 148, 159. 473, 843
ſedem 154, 497. 169, 187. 206, 445. *bis.*
ſedens 39, 12. 320, 237. 399, 923
ſedere 12. 177. 78, 88
ſederunt 350, 289
ſedes 15, 218. 30, 574. 120, 433. 121, 456. 148, 348. 408, 98. 422, 510. 437, 22. 438. 35. 455, 449. 467, 728 473, 839
ſedeſque 467, 738
ſedet 18, 293. 70, 775. 412, 261. 450, 337
ſedibus 47, 147. 59, 513. 164, 72. 409, 155
ſedi in 147, 317
ſedit 34, 682. 71, 814. 114, 261. 177, 432. 193, 136. 287, 74. 443, 162
ſeditio 271, 426
ſeditioque 342, 61
ſeducat 117, 372
ſeducta 246, 673
ſeductâque 270, 406
ſeductos 298, 902
ſeductus 90, 379
ſeducunt 387, 611
ſedula 300, 438. 399, 928
ſedulitas 299, 409
ſeduxit 66, 691
ſeges 47, 213. 79, 110. 350, 274
ſegetem 389, 653
ſegetes 10, 137. 17, 272. 18, 295. 153, 482. 232, 290
ſegnem 85, 246
ſegnibus 257, 500
ſegnis 96, 563
ſelige 428, 678
ſemel 34, 692. 64, 645. 141, 155. 247, 695 *& alibi.*

Semele

Semele 87, 293
ſemeleïa 147, 329. 277, 640
Semelen 85, 261
Semeles 86, 274, 278
ſemeſaque 185, 664
ſemeſarumque 69, 771
ſemianimes 210, 577
ſemianimeſque 411, 209
ſemianimi 139, 105
ſemicaper 422, 515
ſemidei 13, 192
ſemideique 428, 673
ſemifer 63, 633
ſemihomines 358, 536
ſemilacerque 201, 344
ſemimarem 118, 381
ſemina 4, 9. 8, 91. 10, 123. 23, 419. 63, 629. 78, 105. 125, 573. 153, 480, 485. 193, 123. 301, 470. 445, 216. 450, 347. 452, 375
ſeminaque 132, 749
ſemine 8, 78. 36, 748. 85, 270 212, 623 326, 144. 469, 760
ſemineces 15, 228
Semiramis 107, 58
ſemivir 118, 386
ſemper 29, 558, 565. 32, 633. 69, 764. 80, 135. *& alibi plur.*
ſemperque 116, 301. 252, 842. 442, 158. 444, 197
ſena 355, 429
ſenatum 461, 590
ſenatus 463, 641. 473, 843
ſenecta 179, 299. 265, 266. 408, 148
ſenectæ 89, 347. 179, 500. 197, 237. 246, 672. 271, 436. 445, 227
ſenectam 188, 2. 201, 337
ſenectus 196, 215. 298, 396. 347, 186. 384, 517. 408, 143
ſenem 59, 510. 198, 261
ſenemque 356, 264. 445, 210
ſenes 95, 538. 248, 722. 275, 550. 307, 646
ſeneſque 241, 525
ſenex 30, 580. 49, 243. 66, 688. 106, 26. 204, 400. 247, 704. 319, 221. 333, 757. 347, 178. 361, 607. 442, 773
ſenilem 407, 117
ſeniles 197, 250. 229, 210. 241, 528
ſenili 207, 478. 194, 163
ſenilis 445, 212
ſenior 32, 645. 66, 702. 247, 715. 317, 157. 325, 646. 338, 749. 347, 182. 359, 540. 446, 229. 457, 485. 473, 838
ſenioribus 437, 10. 456, 470
ſenis 94, 515. 188, 4. 199, 286. 360, 578. 380, 409
ſenſerat 57, 466. 66, 687. 319, 225. 338, 741
ſenſêre 46, 167
ſenſere 100, 651. 337, 739
ſenſerunt 343, 71. 394, 785, 786
ſenſi 93, 463. 157, 597. 220, 863. 244, 607. 400, 945. 423, 282
ſenſibus 313, 43
ſenſim 73, 870. 114, 254
ſenſimus 383, 504
ſenſiſſe 57, 452. 215, 727. 251, 812. 389, 656
ſenſiſſet 338, 759
ſenſiſtis 107, 68
ſenſit 57, 446 60, 545. 63, 620. 89, 365. 166, 119, *bis.* 120. 133, 601. 184, 630. 264, 242. 265, 273. 266, 308. 295, 277, 293. *& alibi.*
ſenſitque 314, 74. 382, 454
ſenſu 352, 325
ſenſum 410, 178
ſenſura 295, 269
ſenſurum 263, 228
ſenſurus 375, 287
ſenſus 99, 631. 302, 499
ſenta 120, 436
ſententia 16, 243. 88, 322. 163, 41. 224, 67. 274, 516. 276, 587. 279, 683. 517, 172. 327, 439. 438, 43, 47. 463, 648
ſentes 27, 509
ſentiat 123, 499. 252, 858. 360, 595
ſentire 85, 248. 427, 632
ſentirent 156, 557
ſentiri 274, 538
ſentirique 245, 652
ſentis 297, 346
ſentit 29, 554. 91, 604. 48, 230. 58, 488. 107, 68. 120, 442. 125, 555. 128, 577. 193, 116. 239, 472. 242, 516. 252, 862
ſentite 239, 489
ſentitur 395, 811
ſeparat 19, 313. 76, 45. 92, 448
ſepes 26, 493. 195, 186
ſepibus 231, 258
ſepoſuêre 88, 319
ſepoſuit 149, 381
ſeptem 50, 255, 256. 59, 528. 88, 326. 142, 188. *& alibi.*
ſeptemque 7, 64
ſeptemſuua 468, 753
ſeptemſuus 25, 422
ſeptemplice 142, 187
ſeptemplicis 363, 2
ſeptenis 66, 682
ſeptima 169, 192
ſeptimus 112, 213
ſepulchrales 239, 480
ſepulchris 120, 435. 196, 206. 285, 14. 381, 423
ſepulchro 53, 343. 212, 618. 230, 234. 275, 562. 336, 705. 452, 389
ſepulchrum 381, 447. 453, 405
ſepultâ 451, 370
ſepulti 230, 235. 383, 503
ſepulto 387, 615
ſequantur 32, 647
ſequar 191, 56 240, 511; 442, 143
ſequatur 111, 180. 372, 221
ſequendi 27, 507
ſequendo 278, 648
ſequens 78, 91. 345, 134. 416, 364
ſequente 107, 54. 444, 197
ſequentem 422, 519
ſequentes 34, 692. 76, 22. 217, 774
ſequenti 228, 190. 252, 852. 404, 35
ſequentia 87, 299. 311, 2 413, 265
ſequentis 218, 788. 465, 691
ſequerer 20, 362
ſequerere 336, 695. 403, 28
ſequeretur 276, 588
ſequetur 209, 518
ſequi 98, 603. 219, 812. 229, 215

sequimur 275, 554
sequitur 28, 532. 32, 643. 58. 498. 61, 576. 90, 371, 372. 95, 527. 123, 515. 185, 666. 247, 711. 357, 83. 268, 358. 271, 449. *& alibi.*
sequiturque 32, 643. 121, 461. 218, 690
sequor 189, 21
sequuntur 102, 716. 105, 25. 234, 532. 323, 326. 340, 6. 444, 183
sera 15, 219
seræ 244, 629. 429, 710
seram 463, 651
seraque 63, 617
seraſque 452, 384
sereno 12, 168. 52, 321
seri 271, 434
serieque 442, 152
series 365, 29
serieque 125, 564
serior 474, 868
Seriphi 144, 242
Seriphon 144, 251. 207, 464
seris 162, 29
seritque 167, 138
serius 108, 105. 112, 198. 285, 33
serò 63, 612
seroque 119, 415
seroſque 452, 384
sermo 178, 448. 308, 679
sermone 14, 208. 34, 683. 86, 279. 89, 364. 106, 39. 270, 418. 317, 174. 346, 159, 165. 402, 121
sermonibus 167, 147. 213, 661. 214, 679. 245, 651. 342, 56
serpens 24, 430. 46, 173. 76, 38. 77, 62. 78, 98. 117, 362. 166, 114. 257, 69. 265, 266. 284, 693. 534, 639. 341, 17. 467, 737
serpente 25, 454. 464, 670
serpentem 78, 98
serpentibus 201, 350
serpentigenis 196, 212
serpentis 24, 447. 64, 652. 78, 93. 96, 545. 278, 647. 313, 59. 341, 23
serpentum 70, 772. 88, 325. 209, 534. 250, 798
serpere 71, 826. 341, 13
serpit 269, 389
serpunt 100, 665. 126, 600
serræ 230, 246
serta 40, 28. 104, 7. 248, 723. 300, 433. 399, 929. 430, 736
sertique 249, 745
sertis 75, 867. 264, 238
serva 154, 497
servabant 32, 627
servabat 66, 690
servabere 192, 93
servaberis 351, 309
servabitur 190, 39
servabunt 417, 381
servamus 395, 814
servanda 129, 647
servandam 31, 624
servant 467, 730
servantes 212, 626
servantia 34, 684
servantis 298, 583
servare 382, 480
servari 203, 380
servas 384, 517
servâret 215, 716
servat 15, 237. 114, 270. 158, 631. 224, 69. 265, 227. 265, 265. 341, 23. 346, 119. 409, 163. 431, 760. 443, 170
servata 131, 703. 136, 24
servatæ 136, 15. 191, 56
servato 207, 348
servatoque 245, 649
servatos 338, 750
servatrix 190, 50
servatum 420, 475
servatur 396, 830
servaturis 60, 538
servatus 192, 94
servatuſque 238, 459
servaverat 238, 459
servavique 367, 76
servavit 326, 405
servet 320, 232
serviet 376, 820. 472, 831
servire 382, 460
servit 27, 516
serviique 210, 563
servili 75, 16
servitura 472, 828
serum 376, 297
servo 216, 741. 386, 592
servor 216, 741
setæ 36, 739. 232, 285. 397, 859
setæque 414, 303
seta 236, 383
setiger 236, 376
setigeri 413, 289
setigeroſque 303, 549
setis 237, 428. 396, 846. 413, 279
seu 123, 520. *bis.* 128, 639. 162, 20, 23. *& alibi.*
severâ 85, 254
sex 40, 18. 113, 220. 164, 72. *& alibi.*
sexque 173, 297
sexangula 452, 382
sexta 222, 11
sexto 464, 700
si 18, 288. 20, 358, 361. 21, 376, 377. *& alibi quàm plur.*
sibi 5, 27. 16, 250. 21, 386. 35, 705. *& alibi quàm plur.*
sibila 76, 38 122, 494. 394, 785. 464, 670, 684
sibilat 426, 589. 350, 279
Sibyllâ 409, 154
sic 4, 16. 5, 32 6, 47. 8, 87. *& alibi quàm plur.*
Sicaniam 154, 495. 392, 724
Sicanias 447, 279
sicca 48, 218
siccaque 51, 278
siccæque 50, 262
siccantem 339, 770
siccare 39, 12
siccat 50, 257. 269, 395
siccata 157, 175. 174, 341
siccataque 390, 690
siccaverat 108, 82. 232, 469
siccis 4, 19. 404, 50
sicco *verb.* 399, 931
sicco *adj.* 307, 654
siccoque 73, 870
siccum 100, 661
Siceliides 151, 412
Sicula 232, 283
Siculæque 403, 7
Siculam 374, 770
Siculo 131, 65
sicut 18, 370. 158, 601, 171, 247. 184, 657. 348, 205. 386, 585
Sicyonius 83, 216
sidera 7, 71. 11, 153. 13, 180. 26, 731. 58, 487. 58, 508. 67, 722. 134, 789. 152, 444. 175, 308. 195, 188. 196, 217. *& alibi.*
sideraque 42, 71. 59, 529. 153, 484
siderare *verb.* 18, 307
siderare *subſt.* 23, 424. 228, 178. 265, 280
sidereâ 110, 169
siderea 37, 779
sidereo 174, 311
siderea 464, 665
sidereum 290, 140. 437, 31
sidereus 328, 445
sideribus 26, 499. 129, 662
Sidone 125, 572
Sidoniæ 124, 543
Sidonidi 72, 840
Sidonide 295, 267
Sidonis 405, 80
Sidonius 79, 129
sidus 91, 420. 97, 594. 145, 291. 435, 846. 468, 749
Sigæa 343, 71
Sigæi 318, 197
Sagæïa 363, 3
sigillis 165, 86
signa 15, 220. 37, 764. 57, 450. 79, 112. 83, 207. 92, 460. 101, 725. 110, 160. 117, 355. 124, 544. 153, 468. 182, 571. *& alibi.*
signaque 40, 18. 276, 599. 385, 548
signans 333, 590
signârat 393, 754
signat 275, 565
signataque 185, 670. 241, 539
signatum 345, 125
signatur 443, 169
signaverat 292, 210
signavit 10, 136
significant 273, 494. 390, 689
significat 99, 643
significent 460, 576
signis 22, 406. 138, 81. 349, 235
signisque 107, 63
signo 23, 334. 300, 452. 461, 595
signum 75, 16. 91, 419. 142, 183. 377, 337. 379, 381. 414, 313
signumque 72, 831. 464, 671
sileam 260, 147
silendo 360, 575
silent 195, 187. 300, 446
silenti 108, 84
silentia 14, 206, 208. 15, 232. 20, 349. 21, 384. 66, 700. 120, 433. 195, 184. 279, 691. 285, 30. 333, 598. 342, 48
silentibus 364, 25
silentum 148, 356. 418, 411. 439, 66. 469, 772. 470, 797
Silenum 315, 99
Silenus 315, 90
silet 57, 450. 130, 681. 182, 583. 184, 632. 195. 187. 200, 307. 214, 693. 272, 471. 297, 359. 298, 389
silex 142, 199
silicem 67, 706. 134, 781. 144, 249
silices 192, 107. 265, 225. 266, 304. 277, 615. 313, 45
silva 29, 569. 34, 693. 56, 438. 76, 28. 150, 388. 191, 75. 234, 529. 235, 341. 249, 750. 317, 164. 320, 234. 333, 615. 358, 509. 416, 361
silvâ 56, 432. 58, 489. 88, 324. 117, 339. 157, 585. 249, 750. 416, 304. 422, 514
silvâque 197, 242
silvæ 20, 346. 47, 216. 92, 442. 278, 648
silvam 249, 770
silvamque 54, 372
Silvani 13, 193
Silvanuſque 427, 639
silvarum 81, 163. 358, 523
silvas 29, 572. 55, 408. 58, 499. 78, 90. 92, 44. 95, 522. 208, 103. 119, 414. 129, 658. 181, 542. 182, 594. 184, 637. *& alibi.*
silvaque 18, 302. 40, 15. 219, 841
silvère 114, 274
silvestre 66, 681
silvestri 395, 815
silvestribus 366, 47
silvis 66, 686. 83, 205. 90, 388, 595. 101, 708. 123, 513. 133, 778. 160, 674. 178, 453. 180, 521. 181, 546. 243, 564. *& alibi.*
silvisque 210, 547. 324, 396. 309, 711
Silvius 426, 610
sim 27, 509. 43, 88. 86, 271. 116, 328. *& alibi.*
simque 60, 551
simne 189, 13
similem 198, 254. 357, 734
similemque 35, 708
similes 26, 499. 232, 285. 395, 813. 390, 835. 400, 935. 445, 231. 449, 316. 456, 466. 473, 838
similesque 178, 454. 406, 94
simili 174, 328. 216, 754. 272, 479
similis 58, 501. 100, 650. 140, 289. 154, 510. 180, 532. 183, 622. 200, 328. 239, 467. 295, 270. 297, 395. 302, 508. 308, 692. 387, 607
similisque 46, 166. 84, 240. 218, 790. 323, 334. 381, 422
simillima 22, 406. 385, 540
simillimus 327, 417. 365, 32. 444, 201
Simoïs 377, 324
simplex 155, 555. 171, 254. 234, 319. 441, 121
simplicitas 150, 400
simul 15, 230. 18, 286. 36, 726. 40, 19. *& alibi quàm plur.*
simulac 46, 167. 199, 285
simulacra 47, 194 92, 432. 143, 211. 201, 358. 295, 208. 308, 694
simulacraque 100, 668. 407, 112. 464, 658
simulamina 309, 727
simulantis 63, 668
simulasse 376, 299
simulat 162, 26. 164, 80. 182, 596. 323, 310
simulatque 117, 338
simulatus 305, 596
simulati 294, 263
simulatoremque 334, 654
simulavisse 81, 158
simulavimus 376, 299
simulavit 86, 275
simus 23, 415. 145, 272. 305, 42. 372, 214
simulus 161, 4. 456, 461

finat 106, 41. 195, 174. 372, 219
finceræ 13, 191. 206, 453
finceræ 246, 664
finceramque 344, 100
fine 4, 20. 8, 87, 90. 20, 358. 21, 374. & *alibi quam plur.*
finebam 219, 812
fin-bat 78, 89
finere 108, 74
fingula 276, 607. 315, 107
fingultantem 145, 134
fingultibus 180, 509
finis 206, 440
finiftra 6, 45. 132, 733. 141, 162. 208, 506. 352, 347. 354, 419. 463, 655
finiftræ 66, 681. 343, 89
finiftris 40, 18
finiftro 176, 405. 182, 502. 207, 471. 274, 517. 360, 372
finiftram 353, 362
finit 32, 630. 43, 89. 90, 377. 139, 179. 196, 167. 332, 566. 351, 294. 469, 776
finitis 96, 540
fint 26, 480. 62, 507. 138, 64. 147, 333. & *alibi.*
fintque 212, 620
finu 123, 516. 174, 338, 359. 304, 558. 381, 450. 416, 350. 473, 848
finuantur 73, 875. 101, 682. 126, 580. 421, 501
finuatas 331, 553
finuatoque 236, 381
finuatur 76, 42
finuatus 404, 51
finuaverat 222, 30
finuavi 256, 64
Sinueffa 466, 715
finumque 150, 393
finum 119, 410. 155, 534. 234, 327. 250, 786. 326, 408. 387, 624
finuoſâ 138, 68
finus 18. 204. 53, 335. 123, 497. 126, 596. 158, 608. 219, 819. 442, 513. 438, 52. 465, 689. 497, 721
finuſque 17, 267
Sipylumque 168, 149
Sipylus 171, 231
ſiquidem 288, 104. 310, 219
Sirenis 156, 555
Sirenum 406, 88
ſis 156, 573. 167, 137. 184, 634. 207, 483. & *alibi.*
ſiſtant 194, 154
ſiſte 154, 490. 215, 716. 434, 835. 457, 493
ſiſtetur 258. 209
ſiſti 433, 803
ſiſtere 81, 153
ſiſtum 246, 669. 441, 132
ſiſto 196, 200
ſiſtraque 279, 692
ſiſtrorum 282, 727
ſiſtrum 283, 783
Siſyphio 305, 32
Siſyphon 122, 466. 364, 26
ſit 14, 210. 214, 15. 223, 16. 247, 248. 21, 380. & *alibi quam plur.*
ſitque 376, 772
ſitæ 177, 420
Sithoniæ 182, 588
Sithonios 386, 571
Sithonis 207, 466
ſitiemus 212, 760
ſitientes 413, 277
ſitim 91, 415. 108, 98. 152, 446. 174, 341, 354. 175, 366. 449, 322
ſitimque 346, 150
ſitis 91, 415. 210, 569
ſitiſque 394, 768
ſitus 52, 327. 199, 303
ſituſque 199, 290
ſive 8, 78, 80. 77, 46, 47. 100, 678. & *alibi.*
ſmaragdis 40, 24
Smintheæ 360, 585
ſobolemque 16, 251
ſocer 11, 445. 141, 152. 234, 315. 327, 431
ſocerque 186, 700. 282, 756
ſoceri 80. 132. 143, 228. 179, 447. 192, 96. 195, 176. 225, 11. 319, 219. 420, 462. 424, 570. 433, 802
ſocero 169, 176. 178, 443
ſoceram 255, 14. 397, 855. 416, 375
ſocerumque 59, 526. 332, 561
ſocia 31, 620
ſocialia 417, 380
ſocialis 218, 805
ſocium 295, 268
ſociamque 240, 521
ſociantem 311, 5
ſociare 306, 635
ſocias 379. 375
ſociaque 104, 3
ſociati 241, 546
ſocii 237, 420. 373, 226
ſocii 77, 51. 98, 611. 236, 386. 328, 631. 377, 328. 381, 449. 405, 71. 410, 193
ſocio 149, 378. 366, 67. 373, 240. 400, 949
ſociorum 98, 605. 410, 206
ſocios 85, 259. 366, 73. 372, 213. 373, 230. 374, 267. 411, 229. 412, 253
ſociofque 263, 795
ſocium 315, 94. 350, 283. 428, 678
Sol 30, 592. 40, 32. 56, 417. 77, 50. 80, 145. 153, 483. 156, 570. 158, 614. 174, 339. 213, 663. 324, 353. 367, 603, 618. 395, 811. 404, 54. 437, 30
Solque 122, 488
ſola 20, 351. 30, 593. 59, 519. 85, 256. 134, 791. 163, 45. 195, 188. 219, 824. 282, 758. 364, 15. 381, 450. 384, 514. 405, 12. 295, 312. 428, 681. 432, 783. 471, 807
ſolâ 58, 489. 110, 153. 368, 115
ſolæ 106, 32. 177, 421
ſolam 298, 395
ſolantia 328, 448
ſolane 469, 768
ſolaque 116, 304
ſolari 172, 292
ſolata 393, 747
ſolatia 127, 604. 138, 73. 142, 191. 176, 413. 240, 510. 255, 7. 278, 655. 289, 132. 323, 329. 330, 782. 343, 80. 386, 598
Sole 7, 63. 36, 751. 37, 771. 53, 231. 54, 364. 69, 702. 71, 808. 91, 412. 93, 489. 218, 809. 258, 93. 278, 661. 295, 284. 339, 770. 403, 10. 417, 400
ſolent 451, 357
ſoleat 116, 303
ſolebam 218, 810. 219, 818
ſolebant 107, 70
ſolebas 320, 237
ſolebat 32. 639. 57, 448. 72, 845. 81, 163. 97, 586. 222, 19. 289, 119. 327, 422. 352, 354. 359, 541. 380, 417. 381, 441. 415, 340
ſolem 55, 394. 110, 170. 114, 270. 416, 375
ſolemus 178, 452
ſolenni 412, 262
ſolennia 284, 4
ſolent 93, 483, 489. 117, 365. 157, 563. 182, 587. 192, 100. 242, 552. 310, 737. 334, 645. 342, 51. 448, 295
ſoleo 61, 573
ſolerti 133, 776
ſolertiùs 334, 635. 426, 624
ſolet 41, 69. 71, 825. 82, 184. 87, 294. 93, 484. 158, 606. 163, 47. 164, 63. 181, 559. 192, 79. 249, 763. 205, 267. & *alibi.*
ſoletis 396, 343
ſoletur 143, 229
ſoli *adj.* 168, 173. 362, 624. 383, 507
ſoli *ſubſt.* 228, 184. 397, 853
ſolique 428, 683
ſolibus 23, 435. 164, 63. 395, 793
ſolida 195, 181. 404, 49
ſolidam 291, 180. 314, 72
ſolidas 242, 551
ſolidâve 345, 124
ſolidis 45, 147. 128, 646
ſoli Iſſiani 447, 262
ſolito 182, 573
ſolidoque 352, 356
ſolidorum 445, 230
ſolidum 22, 409. 320, 232
ſolidumque 5, 31
ſolidumve 277, 613
ſolio 40, 24. 86, 273. 184, 650. 412, 262
Solis 17, 135. 23, 418. 37, 767. 39, 1. 45, 154. 46, 162. 75, 10. 82, 183. 90, 394. 110, 170. 112, 214. 113, 232. 128, 633. 152, 445. *bis.* 163, 49. 230, 225. 281, 735. 404, 53. 409, 172. 416, 340. 418, 423. 462, 619
ſolitâ 186, 686. 222, 17
ſolitâ 81, 173. 260, 163. 283, 786
ſolitâque 46, 162
ſolitæque 15, 234
ſolitam 94, 499
ſolitas 77, 72
ſolenti 198, 270
ſolitis 82, 200. 84, 242
ſolito 125, 554. 181, 240. 192, 84. 242, 557. 258, 105. 306, 638. 352, 346. 417, 388
ſolitum 108, 83
ſolitumque 113, 231. 367, 78
ſolitus 219, 818. 318, 182
ſollertia 22, 391. 182, 575. 281, 740. 377, 327
ſollicita 231, 271. 306, 639. 429, 706
ſollicitæ 179, 500
ſollicitare 178, 463
ſollicitat 279, 682. 317, 170
ſollicitatque 122, 473
ſollicitique 206, 454
ſollicitis 419, 453
ſollicitive 333, 599
ſollicito 44, 125. 186, 699
ſolo *adj.* 191, 68. 328, 450
ſolo *ſubſt.* 23, 420. 56, 420. 114, 266. 154, 496. 171, 246. 314, 76. 371, 176
ſolos 36, 731. 334, 638
ſolvente 101, 700
ſolverat 155, 535. 195, 186. 217, 765. 265, 274. 298, 369
ſolvere 104, 6. 336, 682. 433, 811
ſolvi 225, 102. 256, 58. 473, 845
ſolvit 13, 181. 14, 209. 73, 853. 85, 261. 149, 380. 195, 191. 226, 153. 256, 52. 271, 427. 280, 707. 283, 793. 320, 246. 337, 712. 406, 86. 438, 48. 439, 74
ſolvitur 419, 445
ſolum *ſubſt.* 7, 73. 50, 260. 109, 134. 115, 298. 148, 357. 190, 52. 193, 113. 196, 206. 250, 789. 417, 407. 454, 428. 464, 672
ſolum *adj.* 41, 52. 224, 70. 332, 582. 375, 275. 398, 885
ſolum *adv.* 249, 755. 395, 817. 456, 456
ſolumque 104, 12. 413, 286
ſolvo 213, 652
ſolus 101, 688. 127, 607. 165, 98. 170, 210. 204, 71. 275, 546. 374, 271. 378, 353. 379, 384. 384, 529. 411, 217. 420, 469
ſolutaque 155, 538
ſoluti 192, 107. 247, 712
ſolutis 81, 170. 242, 555. 553, 612
ſolvto 386, 584
ſolutum 251, 817. 335, 648. 338, 743
ſolvunt 465, 696
ſomne 334, 623
ſomni 196, 213. 213, 646, 649. 251, 824. 279, 685. 332, 586. 333, 593. 372, 216
ſomnia 272, 474. 273, 495. *bis.* 333, 588, 614. 344, 617
ſomniferam 33, 672
ſomniferi 280, 693
ſomnique 418, 424
ſomnis 213, 663. 463, 653
ſomno 15, 224. 35, 714. 70, 779. 179, 489. 272, 480. 280, 694. 320, 238. 360, 597
ſomnoque 98, 608. 159, 658
ſomnos 34, 685. 68, 735. 194, 153. 198, 253. 333, 604
ſomnum 334, 631. 335, 675. 389, 676
ſomnus 134, 784. 194, 155. 200, 329. 212, 634. 213. 643. 224, 84. 251, 823, 212, 471, 479. 298, 368. 335, 647
ſomnuſque 437, 25
ſonabat 264, 239
ſonabile 283, 783
ſonabunt 294, 205
ſonaci 19, 333
ſonant 106, 30. 119, 397. 261, 174. 380, 419. 4[illegible], 734
ſonantem 358, 528
ſonantes 353, 375

ſonanti 342, 46
ſonantu 44, 121. 241, 532
ſonantibus 330, 501
ſonarent 96, 550. 290, 146
ſonare 77, 75. 81, 161. 123, 521. 182, 589. 597. 226, 139. 330, 508. 348, 226. 398, 892. 401, 506
ſonent 146, 297
ſonis 118, 392
ſonitu 50, 573. 171, 230
ſonituque 158, 616
ſonitum 76, 37. 94, 498
ſono 90, 387. 142, 193. 160, 664. 312, 18. 348, 204. 369, 127. 418, 429.
ſonos 32, 638 90, 378
ſontem 183, 618. 321, 268
ſontes 328, 697
ſonti 385, 593
ſonuere 122, 492. 387, 608
ſonuit 142, 204
ſonum 35, 708. 212, 629. 333, 601. 337, 73 . 342, 51. 350, 276. 430, 740. 458, 527
ſonumque 84, 237. 282, 776
ſonus 65, 667. 91, 401. 141, 154. 222, 16. 249, 770. 424, 578. 431, 749
ſopire 194, 149
ſopiſtis 196, 213
ſopita 272, 478. 320, 251
ſopitus 351, 317
ſopor 34, 686. 99, 631. 213, 667
ſopore 251, 817. 432, 779
ſoporem 35, 715. 170, 403. 322, 307. 333, 606. 336, 677
ſoporiferam 332, 586
ſoporis 437, 21
ſorbent 201, 172
ſorbentur 5, 40
ſorbere 191, 64
ſordida 215, 648
ſordidus 40, 29
ſoror 20, 351. 85, 266. 116, 324. 147, 330. 169, 174. 178, 442. 214, 700. 267, 349. 268, 360, 368. 272, 455. 274, 527. 296, 314
ſororque 238, 463. 386, 571
ſorore 180, 526
ſororem 179, 476. 180, 502. 184, 633. 260, 149. 272, 466, 477. 274, 527
ſorores 32, 643. 35, 704. 61, 559. 94, 505. 95, 523. 101, 713. 104, 3. 106, 42. 110, 168. 114, 274. 116, 305. 119, 405, 419, 121, 451. & alib.
ſororî 68, 745. 69, 758. 172, 295. 178, 441. 180, 537. 183, 604
ſororia 117, 334. 274, 538
ſororibus 54, 372. 119, 418
ſororis 71, 803. 180, 535. 183, 606, 610. 184, 630. 191, 54. 207, 327
ſororum 37, 763. 40, 14. 53. 346 134, 791. 145, 206. 146, 305. 241, 534. 273, 506. 470, 781. 471, 808
ſors 175, 386. 227, 171. 279, 675. 373, 242. 383, 485. 412, 251. 421, 459
ſorſque 96, 551
ſorte 51, 291. 147, 318. 412, 251
ſortem 88, 329. 128, 643. 145, 272
ſortemque 21, 381. 367, 88
ſortes 21, 368. 326, 412. 371, 184. 455, 436. 463, 647
ſorti 380, 651
ſortibus 79, 170
ſortis 22, 389. 128, 643. 185, 680. 375, 277
ſortiti 49, 241. 79, 124. 273, 492
ſortite 243, 955
ſortitus 338, 758
ſoſpes 192, 40. 258, 99. 332, 580
ſoſpite 205, 425. 404, 39. 424, 577. 455, 440
ſpargam 397, 866
ſpargentique 82, 190
ſpargentem 361, 600
ſpargere 95, 522
ſpargere 159, 647. 212, 638
ſpargimur 414, 299. 420, 470
ſpargit 71, 801. 78, 105. 115. 250. 167, 140. 193, 122. 251, 820. 256, 35. 309, 732. 333, 607. 404, 57. 417, 403
ſparſa 159, 655
ſparſæ 451, 359
ſparſaque 52, 318. 290. 151. 418, 408
ſparſas 220, 845. 450, 338
ſparſerat 231, 267. 323, 209
ſparſi 123, 520. 125, 573. 470, 790
ſparſique 206 444
ſparſis 445, 211
ſparſit 194, 152. 204, 415
ſparſitque 238, 457
ſparſo 82, 194
ſparſos 81, 169. 313, 57. 384, 532
ſparſoſque 413, 266
ſparſum 28. 542
ſparſumque 155, 544
ſparſuras 206, 442
ſparſurus 16, 253
ſparſus 242, 567. 470, 790
Spartanâ 83, 208
Sparte 176, 414. 454, 426, 428
Sparten 291, 170. 293, 217
ſpatiantes 117, 364
ſpatiantia 426, 629
ſpatiantibus 108, 87
ſpatiantur 314, 64
ſpatiarer 61, 573
ſpatii 24, 440. 243, 577
ſpatiis 40, 26
ſpatio 22, 411. 47, 207. 220, 307. 230, 248. 279, 685. 298, 385. 329, 469. 337, 715. 350, 284. 446, 244
ſpatioque 59, 517. 291, 175
ſpatioſa 347, 186. 428, 661. 462, 623
ſpatioſam 76, 20
ſpatioſi 372, 206
ſpatioſo 473, 849
ſpatioſum 338, 753
ſpatioſumque 241, 529
ſpatium 23, 427. 46, 168. 47, 197. 56, 417. 65, 672. 71, 802. 78, 95. 79, 124. 82, 195. 100, 677. 179, 487. 195, 173. 214, 670. 250, 794. 317, 136

ſpatiumque

ſpatiumque 218, 788. 445, 225
ſpe 28, 539. 330, 527. 430, 715. 444, 203
ſpeque 213, 648
ſpecie 192, 83. 214, 687. 228, 181. 244, 626. 303, 528. 467, 743
ſpecieque 336, 677
ſpeciem 5, 35. 31, 612. 101, 685. 193, 125. 272, 472. 356, 473. 448, 306. 458, 509
ſpecies 23, 436. 400, 964. 444, 199. 446, 252
ſpecioſa 191, 69
ſpecioſoque 316, 133
ſpecta 261, 177
ſpectabat 32, 628. 94, 505. 114, 264. 324, 350
ſpectabere 78, 98. 143, 228
ſpectabilis 101, 709. 168, 166. 208, 496. 215, 710
ſpectabunt 85, 246. 218, 785. 307, 668
ſpectandique 112, 199
ſpectans 28, 544. 136, 31. 184, 631. 223, 43. 252, 855. 317, 160. 349, 258
ſpectanſque 37, 767
ſpectant 237, 423. 256, 48. 438, 53
ſpectante 63, 623. 136, 22
ſpectantem 410, 199
ſpectantia 164, 66
ſpectantis 94, 499
ſpectantur 169, 181. 177, 420
ſpectârat 337, 711
ſpectare 162, 17. 165, 105. 201, 341. 220, 860. 222, 20. 229, 206. 490, 140. 386, 584. 394, 767
ſpectari 208, 491. 250, 803
ſpectas 37, 770. 78, 98. 112, 196
ſpectâſſe 414, 324
ſpectat 26, 497. 91, 420. 179, 478. 180, 518. 192, 80. 220, 865. 255, 28. 329, 470. 338, 750. 385, 543, 558 392, 727. 445, 229
ſpectata 144, 243 347, 183. 407, 109
ſpectatæ 427, 653
ſpectatam 138, 69
ſpectatas 116, 312
ſpectator 304, 575
ſpectatorem 347, 187
ſpectatrix 268, 359
ſpectatus 232, 301
ſpectavit 195, 181
ſpectemur 368, 120
ſpectentque 292, 193
ſpectes 45, 149. 76, 45
ſpecto 98, 609. 190, 34
ſpeculabar 61, 557
ſpecularer 373, 247
ſpeculetur 33, 667
ſpeculi 179, 349
ſpecus 76, 29. 204, 409. 320, 235
ſpelunca 333, 592
ſpeluncæ 308, 692
ſpem 92, 457. 267, 341. 277, 638. 279, 682. 281, 738. 322, 306. 357, 506. 367, 94. 387, 624. 403, 31
ſpemque 67, 719. 181, 554. 240, 498. 416, 304. 441, 113. 451, 367
ſperando 26, 496
ſperare 148, 348. 212, 632. 297, 345
ſperat 26, 491. 28, 536. 370, 158. 408, 134
ſperatque 219, 837
ſperata 73, 862. 223, 55
ſperataque 118, 368
ſperato 90, 389
ſperavit 364, 18
Sperchei'des 50, 250
Spercheos 30, 579
Sperchionidenque 138, 86
ſperet 64, 84
ſperne 60, 550. 162, 30
ſpernenda 398, 684
ſpernentem 404, 35
ſpernere 248, 740
ſpernî 161, 4
ſpernimus 62, 597. 421, 493
ſpernit 94, 513. 258, 117. 394, 776. 430, 714
ſpernitque 128, 390
ſpernite 264, 249
ſpernuntque 160, 669
ſpes 22, 396. 134, 795. 149, 377. 199, 304. 201, 330. 210, 565. 225, 112. 255, 10 272, 467. 279, 596. 316, 118. 379, 375. & alib.
ſpeſque 33, 659. 445, 217
ſpheræ 40. 28. 500, 453
ſpicis 232, 292. 279, 688
ſpicula 236, 375. 324, 335. 361, 601, 606. 366, 54
ſpina 175, 380. 452, 389
ſpinæ 77, 66. 100, 672. 250, 806. 423, 553
ſpinas 230, 244
ſpinea 70, 789
ſpinis 409, 166
ſpinoſis 71, 810
ſpiramenta 450, 343
ſpirandi 450, 344
ſpirantis 278, 660
ſpirare 329, 481
ſpirârunt 209, 532
ſpiratque 235, 356
ſpiris 77, 77
ſpiritus 172, 294. 219, 825. 241, 524. 277, 616. 358, 517. 443, 167. 448, 303
ſpiro 409, 172
ſpiſſa 209, 528. 263, 222
ſpiſſatus 446, 250
ſpiſſi 466, 718
ſpiſſique 158, 621
ſpiſſo 4, 23. 325, 367
ſpiſſus 355, 438
ſplendenti 77, 53
ſplendeſcunt 291, 177
ſplendidaque 237, 419
ſplendidior 67, 722. 395, 791
ſplendidus 222, 8
ſpolia 194, 157
ſpoliabitur 128, 644
ſpoliantis 355, 440
ſpoliare 345, 143
ſpoliat 224, 86
ſpoliata 170, 199
ſpoliavit 405, 71
ſpolieris 368, 114
ſpoliis 227, 154. 356, 462. 370, 153
ſpoliiſque 331, 552
ſpolioque 78, 81. 194, 156. 258, 113
ſpolium 127, 615. 224, 87. 237, 436
ſponda 245, 656
ſpondere 178, 450. 298, 395
ſpondet 299, 418
ſponſa 110, 326
ſponſi 143, 229
ſponte 8, 90. 44, 128. 101, 699, 700. 157, 591. 209, 541. 246, 680. 271, 446. 329, 486. 460, 555

ſpreta 90, 393. 232, 281. 252, 852
ſpretarumque 438. 36
ſpretis 34, 701. 415, 332
ſpretor 244, 613
ſprevêre 173, 318
ſprevit 122, 499
ſpuma 124, 538. 232, 288
ſpumaque 77, 74
ſpumam 237, 417
ſpumantiaque 52, 32 170, 226. 223, 34
ſpumas 123, 501. 199, 282
ſpumeus 97, 571
ſpumis 204, 415. 325, 267. 458. 519
ſquallebant 21, 374. 462, 627
ſquallentia 129, 656
ſquamâque 265, 267
ſquamæ 467. 725
ſquamis 126, 577
ſquamoſa 198, 272
ſquammamque 100, 675
ſquamigeris 131, 717
ſquamis 77, 63, 75. 106, 45
ſquamoſos 76, 41
ſtabam 411, 210
ſtabant 80, 131. 172, 288
ſtabantque 21, 374. 212, 631
ſtabat 40. 27. 28, 29. 76, 28. 173, 326. 229, 196. 235, 367. 208, 743. 293, 224. 318, 205. 341, 14. 343, 73. 353, 389. 399, 916 460, 562
ſtabiſque 466, 711
ſtabis 29, 563. 377, 325
ſtabula 158, 627. 180, 521. 182, 596. 242, 553
ſtabulantur 396, 822
ſtabulorum 182, 573
ſtabuntque 208, 487
ſtagna 5, 38. 54, 379. 106, 46. 150, 405. 268, 380
ſtagnare 19, 324
ſtagnata 447, 269
ſtagni 115, 300. 175, 373
ſtagno 175, 369. 267, 340
ſtagnum 115, 297. 244, 624
ſtagnumque 173, 320. 203, 381
ſtamen 163, 55. 167, 145
ſtamina 106, 34. 111, 179. 113, 221. 114, 275. 253, 57. 182, 576. 317, 169. 350, 475
ſtammaque 238, 453
ſtamine 119, 397. 165, 54
ſtandi 367, 80
ſtant 76, 34. 173, 305. 185, 672. 191, 54. 345, 69. 354, 401
ſtantque 232, 286
ſtanté 363, 1
ſtantem 252, 860. 350, 284. 382, 455
ſtantemque 328, 464
ſtantia 196, 201
ſtantibus 132, 732
ſtantis 114, 275
ſtare 96, 549. 164, 75. 210, 577. 222, 31. 397, 872
ſtarent 247, 713
ſtaret 122, 471. 230, 249. 428, 663
ſtat 16, 243. 224, 67. 309, 709. 355, 429. 421, 493
ſtatque 45, 151. 405, 66
ſtatione 32, 627. 44, 115. 256, 34
ſtatuam 408, 128
ſtatuit 289, 132. 385, 546
ſtatuitque 197, 249
ſtatus 208, 509. 317, 169. 329, 492. 386, 594
ſtatuunt 108, 84
ſtella 52, 321. 743, 850
ſtellæ 44, 114
ſtellamque 468, 749
ſtellantibus 35. 723
ſtellarum 315, 97
ſtellas 59, 510. 192, 100
ſtellatos 32, 664. 153, 401
ſtellis 47, 205
ſtemus 71, 818
ſterilem 26, 496
ſteriles 115, 295
ſterilique 406, 89
ſternis 250, 789
ſternebat 343, 74
ſternentemque 263, 209
ſternere 245, 658
ſternis 264, 236
ſternit 132, 743. 138, 88. 257, 84. 352, 351
ſternitque 325, 372
ſternitur 140, 128. 285, 340. 330, 501
ſternuntur 17, 272. 232, 294
ſtet 303, 547
ſteterant 10, 133
ſteterat 252, 860. 349, 258
ſtetimus 256, 43
ſtetimuſque 412, 254
ſtetit 100, 660. 130, 678. 136, 34. 140, 132. 154, 513. 237, 415. 279, 687. 299, 425. 335, 655. 341, 31
Stheneleïa 54, 367
Stheneleïda 360, 581
Stheneleïus 265, 273
Stiſtæque 83, 217
ſtillabant 9, 112
ſtillanti 323, 57
ſtillaque 54, 364. 302, 501
ſtimulataque 113, 235
ſtimulatus 181, 550
ſtimulis 44, 127 179, 480
ſtimuloque 55, 399
ſtimulos 427, 647
ſtimuloſque 16, 244. 35, 726
ſtipata 82, 186
ſtipes 198, 279. 238, 451. 240, 514
Stiphelumque 356, 459
ſtipite 28, 553. 53, 351. 137, 57. 235, 369. 240, 504. 268, 379. 296, 313. 350, 287
ſtipitis 458, 523
ſtipulæ 26, 492
ſtirpis 245, 620
ſtirpe 39, 760. 96, 543. 176, 402. 323, 312. 429, 699. 458, 525
ſtirpem 60, 757
ſtirpes 388. 635
ſtirpis 12. 159. 63, 633
ſtrâvêre 220, 218
ſtravimus 25, 460
ſtravit 58, 477. 309, 716. 349, 255. 356, 454. 359, 550
ſtrepitans 324, 365
ſtrepitu 97, 569
ſtrepitum 219, 845. 411, 215. 432, 782
ſtrepitus 335, 650
ſtrictis 95, 535
ſtricto 199, 285. 414, 296
ſtrictumque 229, 207
ſtridente 109, 123
ſtridentemque 237, 416
ſtridentibus 127, 617
ſtridet 360, 279
ſtridit 260, 171
ſtridore 119, 413. 232, 287. 256, 65. 329, 495. 350, 276. 406, 100
ſtridorem 333, 608
ſtridula 284, 6
ſtrigis 198, 269
ſtringebat 357, 733
ſtringit 28, 536. 339, 776
ſtringite 200, 333
Strophadumque 391, 709
ſtructa 182, 573. 242, 562
ſtructis 33, 677. 263, 231
ſtructoque 312, 25
ſtruxerit 14, 198
ſtruxiſſe 11, 153
Strymone 50, 257
ſtuderit 271, 425
ſtudeo 215, 725
ſtudii 97, 589
ſtudiique 145, 267
ſtudiis 34, 694. 216, 751
ſtudiiſque 14, 199. 348, 208
ſtudio 91, 413. 115, 295. 162, 12
ſtudioque 236, 378. 252, 865
ſtudioſior 426, 625
ſtudioſus 214, 680. 414, 321
ſtudium 427, 634
ſtudiumque 160, 678
ſtultos 281, 745
ſtupea 423, 547
ſtupet 47, 191. 90, 381. 130, 676. 142, 205. 295, 287. 331, 559
ſtupri 59, 529
ſtupuit 154, 509. 286, 64. 460, 553
ſtupuitque 286, 42
Styea 285, 13
Stygia 44, 505. 308, 697. 330, 500
Stygiæ 101, 695
Stygiam 120, 437
Stygias 36, 737. 43, 101. 86, 272
Stygii 86, 290
Stygiis 139, 115. 409, 155
Stygiiſque 10, 139
Stygio 13, 189. 77, 76. 154, 504. 296, 313
Stygios 382, 465
Stygius 470, 791
Stymphalide 157, 585
Stymphalides 261, 187
Styx 120, 434
ſua 4, 17. 7, 59. 18, 300. 22, 399. *& alibi quàm plur.*
ſuadeat 31, 618
ſuadent 22, 392. 465, 650
ſuadet 189, 20. 380, 418
ſuæ 35, 722. 36, 734. 37, 777. 55, 406. *& alibi.*
ſuam 67, 719. 166, 121. 174, 332. 179, 477. *bis. & alibi.*
ſuarum 67, 725. 82, 186. 165, 99. 182, 594. 217, 766. 300, 433
ſuas 116, 305. 162, 16. 165, 106. 176, 304. *& alibi.*
ſuaſiſſe 376, 315
ſuaſit 224, 90. 308, 688
ſub 7, 70. 9, 114. 13, 189. 14, 213. *& alibi quam plur.*
ſubde 316, 141
ſubdidit 202, 367
ſubit 128, 634. 131, 722
ſubdita 7, 62. 245, 662. 264, 234. 345, 141. 423, 553
ſubducere 329, 486
ſubduci 65, 661
ſubduxit 366, 61
ſubeant 448, 307
ſubederat 339, 783
ſubibis 30, 594
ſubjecit 81, 167. 291, 184
ſubjecta 18, 298. 27, 522. 199, 304. 414, 304
ſubjectaque 345, 117. 399, 914
ſubjectas 170, 220. 381, 438
ſubjectatque 117, 359
ſubjectis 47, 68. 212, 638. 218, 784. 392, 718
ſubjecto 11, 155. 15, 229
ſubjectos 211, 599
ſubjectum 148, 347
ſubvêre 10, 130. 145, 282. 247, 700
ſubii 186, 697
ſubiit 81, 165. 195, 170
ſubire 412, 250
ſubit 56, 418. 69, 755. 85, 259. 99, 648. 185, 669. 212, 634. 242, 562. 258, 93. 313, 61. 426, 612. 434, 827
ſubita 53, 349. 422, 518
ſubitæ 14, 202. 172, 268
ſubitam 308, 683
ſubitarum 39, 315. 422, 508
ſubiti 79, 123. 209, 537
ſubitis 156, 560. 324, 341. 423, 544
ſubitiſque 82, 179
ſubito *adj.* 46, 180
ſubitò *adv.* 60, 535. 78, 96. 118, 386, 391. 125, 559. 126, 600. 131, 711. 172, 193. 136, 199. 281, 598. *& alibi.*
ſubitos 228, 180
ſubitus 76, 40. 202, 372
ſubituſque 163, 46
ſubjungit 148, 340
ſublato 308, 677
ſublime 315, 97. 375, 283. 431, 752
ſublimes 120, 421
ſublimia 231, 259. 359, 565
ſublimibus 39, 1
ſublimis 11, 168. 159, 648, 650. 196, 222. 251, 813. 370, 503. 338, 610. 464, 673
ſubmerſum 250, 279
ſubmiſit 76, 32. 94, 502. 117, 340
ſubmiſſa 192, 90
ſubmiſſæque 143, 235
ſubmiſſio 195, 191
ſubmittere 317, 171
ſubmoveant 225, 97
ſubmoverat 172, 274
ſubmovet 33, 604. 349, 231
ſubmovit 141, 168
ſubnectite 329, 483
ſubrepit 194, 155

subscribi 275, 562
subsedit 51, 277. 266, 297. 302. 498
subsequitur 75, 17
subsidere 6, 43
subsidit 295, 284
subsidunt 20, 344
subsisterat 409, 158
subsitit 14, 207. 346, 147
substravit 453, 399
substricta 83, 216
substrictaque 338, 752
subsunt 324, 359. 355, 420
subtemen 163, 56
subtraheret 376, 316
subvecta 250, 796
subvectaque 177, 422
subvolat 339, 790. 421, 507
succedat 369, 133
succede 242, 549
succedere 69, 766. 314, 80. 436, 2. 444, 187, 199
succedit 316, 142. 426, 610
succeditis 195, 193
succendit 152, 442
succensa 224, 74
succensaque 380, 413
succesierat 280, 713
successibus 231, 273. 352, 355
successisse 179, 484
successit 10, 125. 62, 590. 369, 134
successor 97, 589
successu 167, 130. 236, 384. 440, 495. 351, 298
successurumque 70, 788
successus 70, 781
succi 104, 152
succidere 249, 732
succidit 197, 227
succincta 245, 660. 258, 89. 288. 103. 303, 536
succincte 81, 156
succinctis 461, 603
succis 47, 211. 167, 139. 196, 215. 199, 287. 404, 43. 414. 209. 429, 690
succiso 235, 364
succo 22, 407. 43, 120. 393, 817. 453, 397
succos 198, 265. 200, 316. 302, 493 400, 943. 413, 275 426, 631
succosque 417, 403
succrescere 246, 680
succrescit 268, 352
succubuisse 35, 714
succumbere 142, 177. 216, 749
succumbimus 397, 856
succurrere 462, 632
succurritis 170, 209
succus 90, 397. 400, 941
succutiturque 46, 166
sudataque 296, 308
sude 351, 299
sudem 351, 300
sudor 158, 632. 261, 173
sudore 47, 198. 249, 760. 256, 57. 312, 32
suem 309, 710
suggerit 440, 82
sui 5, 30. 17, 277. 54, 382. 92, 435. *& alibi quàm plur.*
suique 55, 403. 88, 334
suis *pronom.* 4, 13. 7, 72. 18, 287. 29, 555. *& alibi quàm plur.*
suis *subst.* 413, 286
sulcat 131, 707. 467, 726
sulcavitque 86, 276
sulcis 10, 123. 79, 107
sulco 209, 539
sulcum 78, 104
sulfura 90, 374. 432, 791
sulfure 150, 445. 198, 261. 406, 87
sulfureis 450, 340
sum 27, 513. 62, 588. 68, 743. 71, 817. *& alibi plur.*
sumat 59, 526. 86, 286
sume 116, 306. 257, 426
sumere 104, 7. 325, 382. 359, 557. 365, 40. 460, 576
sumimus 206, 450
sumit 116, 308. 122, 481. 193, 125. 298, 376. 326, 409
sumite 96, 545. 208, 507
summa 47. 206. 40, 235. 70, 702. 117, 343. 124, 527. 242, 563. 268, 352. 371, 192. 389, 675. 433, 815
summâ 12, 163. 18, 296. 61, 573. 62, 587. 93, 480. 150, 398. 151, 413. 341, 15. 446, 258
summæ 43, 107. 52, 300. 146, 251
summam 52, 306. 234, 318. 264, 235. 387, 653. 426, 622
summaque 5, 27. 334, 620. 342, 43. 404, 50
summas 57, 457. 98, 615. 337, 733. 377, 344
summasque 29, 572. 82, 195
summe 132, 756. 386, 599
summi 430, 735
summique 176, 409
summis 153, 470. 396, 856. 404, 38
summisque 198, 278
summo 14, 212. 31, 608. 46, 178. 50, 267. 59, 515. 111, 179. 129, 659. 131, 712. 247, 695. 257, 77. 434, 822. 444, 194
summoque 170, 204. 269, 389
summorum 165, 89
summos 175, 587. 413, 278
summum 47, 201. 109, 136, 236, 382. 267, 335. 330, 506. 360, 572
summus 390, 701
summusque 275, 564
sumo 253, 882
sumpserat 55, 414. 159, 637. 205, 421. 222, 26
sumiere 23, 430. 389, 673
sumsisse 33, 672. 324, 337. 411, 226
sumsit 78, 341
sumpta 207, 482. 413, 284
sumtâ 427, 651
sumtaque 155, 537. 394, 784
sumtu 359, 557
sumtis 106, 47. 125, 562. 146, 288. 195, 189. 222, 31. 231, 261. 330, 510
sumto 69. 759. 235, 386
sumtumque 123, 511
sumtus 88, 532
sumus 20, 355. 23, 414. 108, 76. 146, 511. 357, 501. 412, 251. 414, 307
sunt 7, 64. 13, 192. *bis.* 27, 510. 52, 318. *& alibi quàm plur.*
sunto 86, 290. 143, 222
suntque 46, 181
suo 17, 274. 47, 213. 53, 345. 56, 441. *& alibi plur.*
suoque 79, 122. 162, 10. 178, 460. 249, 777. 256, 41. 344, 109. 361, 597
suorum 69, 769. 85, 248. 96, 564. 102, 267. 247, 698. 334, 633. 385, 550. 394, 763
suos 37, 778. 48, 230. 58, 486. 84, 229. *& alibi.*
super 7, 67. 40, 17. 45, 151. 50, 265. *& alibi plur.*
superque 201, 351, 352
superabat 39, 5. 209, 527. 217, 772. 304, 562. 427, 641
superabit 216, 760
superabitur 472, 825
superamur 357, 499
superando 305, 602
superare 56, 436. 224, 63. 257, 67. 355, 446. 379, 390
superari 305, 610
superas 78, 101. 285, 11
superasque 132, 735
superâsse 304, 501
superâsset 458, 521
superat 141, 154. 180, 525. 208, 510. 240, 517. 452, 378
superatque 19, 317
superata 225, 144. 255, 15. 275, 544
superator 130, 699
superatus 353, 364. 367, 90
superba 56, 442
superbia 169, 184
superbior 395, 802
superbit 319, 218
superbos 168, 169
superbum 36, 752. 271, 443. 364, 17
superbus 25, 454. 194, 156
superem 255, 30
supereminet 82, 182
superentur 259, 115
superesse 19, 325, 326. 324, 354. 336, 703
superest 52, 300. 110, 166. 126, 584. 127, 608. 141, 149. 194, 149. 277, 628. 379, 377. 385, 564. 421, 486
superet 271, 429
superetque 250, 793
superflua 58, 482
superfusis 57, 459
superi 12, 177. 13, 196. 87, 307. 145, 283. 172, 270. 179, 472. 181, 542. 244, 619. 270, 418. 334, 640. 366, 70. 413, 292. 469, 759
superis 32, 170. 21, 366. 41, 57. 213, 644. 247, 706. 273, 499. 289, 135. 290, 153. 332, 577. 338, 741
superorum 22, 411. 168, 173
superos 52, 304. 179, 499. 231, 276. 385, 558. 424, 585
superosque 220, 858. 470, 780
supersint 336, 693
superstans 331, 552
superstes 20, 351. 301, 485
superstitibus 79, 126
supersunt 90, 398. 172, 284
Superùm 12, 161. 16, 251. 33, 668. 36, 437. 147, 319
supervolat 128, 624
supinis 246, 581
supplentur 199, 291
supplevit 110, 140
supplex 8, 92. 32, 635. 58, 477. 75, 8. 84, 240. 143, 214. 154, 493, 514. 174, 352. 179, 498. 199, 298. 220, 858. 231, 271. 280, 701. 299, 415. 326, 400. 416, 374
supplicat 175, 267
supplice 55, 396. 162, 33. 321, 279
supplicium 160, 666
suppliciumque 70, 782
supponas 451, 370
supponat 178, 456
supponere 78, 102. 400, 953
supponitur 71, 810
supponunt 432, 791
suppositâ 133, 777. 342, 34
supposito 67, 712
suppositique 186, 698
suppressa 142, 193. 339, 777
suppressis 447, 280
suppressit 186, 709
supprimit 35, 715
supra 18, 295. 400, 955
supraque 19, 331
suprema 171, 246. 172, 278. 203, 376
supremis 63, 620
supremo 240, 521
supremos 331, 547
supremum 289, 134. 358, 526
suras 314, 80
surdior 395, 804. 429, 711
surge 335, 669
surgente 429, 711
surgentibus 138, 77
surgere 6, 44. 71, 820. 79, 112
surgimus 348, 227. 122, 197
surgis 112, 197
surgit 36, 273. 108, 92. 228, 192. 280, 701. 298, 384. 363, 2. 397, 871. 398, 891
surgunt 199, 284. 221, 2. 389, 677
Surrentino 466, 709
surrexit 114, 255. 458, 508
sus 231, 272. 235, 359
susceptaque 318, 200
suscipimus 206, 450
suscipitur 419, 451
suscipiunt 266, 305
suspectum 31, 618
suspenderat 56, 440. 440, 101
suspendit 182, 576
suspenditque 200, 308
suspensos 236, 398. 245, 653
suspicere 330, 506
suspiciens 428, 660
suspicor 92, 461
suspirat 35, 707. 64, 655. 86, 280. 207, 480
suspiratibus 408, 129
suspiria 32, 656. 44, 125. 69, 753. 70, 774. 299, 402. 393, 739
sustineam 384, 528
sustineant 292, 193. 396, 826
sustinet 28, 530. 106, 27. 117, 362. 121, 447. 141, 162. 162, 27. 175, 367. 181, 563. 271, 438. 287, 71. 317, 168. 430, 731
sustinuere 119, 411. 432, 788

fustinui 258, 629. 242, 563. 364, 8. 367, 88. 421, 479
fustinur 269, 300. 523, 322. 386, 584
fustulit 51, 275. 59, 506. 77, 60. 150, 574. 246, 663. 328, 463. 349, 237, 260. 369, 126
fusura 219, 825
fusurri 342, 61
Syberin 438, 31
Sybillæ 466, 712
Syenites 138, 74
syiva 396, 822
sylvâque 397, 872
sylvarum 170, 393
sylvas 6, 4. 415, 339
sylvis 393, 760
Symæthide 393, 750
Symplegadas 450, 338
Syringa 34, 691. 35, 705
Syron 371, 175
Syrtis 236, 120

T

TAbe 70, 784. 71, 807. 77, 49. 259, 230. 261, 175. 442, 156
tabellæ 248, 744. 275, 570. 276, 603
tabellas 274, 522. 275, 574
tibellis 276, 586. 429, 707
fabent 209, 541
tabuerint 230, 287
tabuerint 431, 393
tabugit 92, 445
tabuit 114, 254. 418, 432
tabulâ 302, 516
tabularia 471, 810
tabulas 327, 428
tacem 359, 552. 378, 157
tacenitur 302, 302
tacea 114, 276
tacet 323, 526
tace tve 341, 27
taci a 151, 427. 266, 300
taci æ 272, 473
tacitaque 183, 623. 457, 26
tacitus 142, 191
tacito 170, 205. 191, 147. 216, 747. 358, 537. 425, 651
tacitorum 432, 778
tacitos 84, 441. 107, 50
tacturna 224, 84
tactus 348, 119
tactæ 162, 140
tactaque 162, 105
tactus 102, 729
tactis 118, 536. 294, 257. 449, 314
tædâ 132, 751. 454, 415
tædâque 115, 286
tædæ 322, 308. 389, 652. 453, 412
tædaque 132, 745. 382, 466
tædumque 165, 106
tædus 111, 180. 230, 224. 309, 732
tædaque 228, 184. 300, 434
tæni 36, 758
tænit 116, 326. 134, 790. 218, 799. 244, 611
tæli 110, 326
tæniæ 107, 60. 281, 721. 182, 768. 472, 826
tæniæ 26, 483. 133, 758. 428, 677
tæniaque 32, 658. 37, 765. 238, 460
tædia 210, 572. 277, 615. 301, 482. 306, 625. 372, 213. 409, 158
tænis 90, 373
Taenaria 285, 13
Taenarias 291, 183
Taenarius 49, 247
Tagax 460, 558
Tagus 50, 251
talaria 68, 736. 305, 591
talaribus 129, 667. 232, 180
talea 61, 586. 71, 812. 238, 446. 272, 478. 290, 143. 347, 202. 382, 461. 397, 823. 441, 127. 461, 600
talem 85, 295
tales 195, 171. 213, 650. 268, 370. 276, 583. 301, 483. 494, 657
tali 149, 367. 311, 1
talia 14, 200. 16, 250. 34, 700. 35, 713. 37, 776. 56, 394. 62, 596. 65, 665. 95, 820. 108, 78. 143, 203. 174, 330. 181, 363. 183, 619. 207, 481. 224, 81. 230, 396. 244, 616. 247, 703. 255, 27. 269, 102. 274, 536. 275, 563. 286, 40. & *passim*.
talibus 13, 181. 24, 441. 70, 763. 86, 287. 102, 752. 107, 54. 161, 1. 165, 36. 170, 205. 176, 401. 181, 549. 213, 661. 248, 728. 250, 787. 321, 283. 328, 444. 360, 585. 373, 228. 389, 675. 393, 739. 403, 26. 421, 494. 433, 807
talis 61, 562. 223, 49. 234, 322. 249, 770. 302, 517
talisque 86, 285. 431, 767
talo 251, 808
taloque 117, 343
Tanaïs 49, 240
tandem 36, 735, 748. 48, 222. 70, 794. 154, 518. 182, 596. 189, 5. 203, 391. 216, 745. 241, 541. 249, 774. 252, 846
tangam 191, 61. 336, 707
tangamque 297, 343
tangat 181, 26. 327, 430
tange 126, 584
tangebam 244, 606
tangendo 315, 107
tangentia 467, 722
tangentiaque 28, 538
tangere 93, 478. 152, 459. 168, 173. 329, 498
tangeret 223, 36. 226, 149
tangeris 401, 965. 428, 667
tanges 114, 251
tanget 249, 736. 473, 839
tangi 32, 644. 92, 453. 269, 387. 305, 614
tangit 51, 293. 59, 527. 71, 792. 117, 359. 128, 639. 143, 213. 164, 67. 178, 446. 233, 279. 271, 424. 300, 456. 322, 308. 423, 558
tangor 305, 614
tangunt 175, 379
tanquam 54, 360. 84, 247. 100, 650. 125, 566. 153, 471. 179, 471. 216, 758. 295, 269. 337, 720. 381, 437. 385, 545
tanta 7, 60. 33, 668. 68, 731. 80, 133. 86, 270. 88, 328. 127, 612. 149, 573. 216, 750. 192, 97. 224, 88. 227, 168
tantaque 150, 400. 156, 562. 162, 24. 184, 652. 210, 572. 397, 876
tantæ 240, 507. 362, 625. 413, 289. 436, 1
tantæque 207, 475. 209, 525. 462, 643
Tantali 121, 458
Tantalides 362, 626
Tantalis 170, 211
Tantalus 168, 172. 171, 240. 286, 41
tanti 36, 761. 56, 424. 65, 659. 132, 757. 175, 386. 189, 16. 199, 294. 214, 691. 256, 49. 296, 310
tantique 154, 498. 159, 657
tantis 43, 96. 53, 534. 113, 249. 131, 701. 136, 14. 388, 626. 440, 91
tanto 6, 53. 14, 202. 18, 288. 25, 465. 67, 724. 69, 753. 142, 192. 158, 602. 186, 694. 212, 614. 224, 74. 242, 569. 249, 749
tantoque 76, 44. 427, 657. 436, 2
tantorum 332, 573. 361, 608
tantos 33, 661. 48, 228. 322, 289. 421, 479
tantummodo 33, 675. 116, 748. 258, 106. 343, 85. 454, 424
tantum 271, 428
tantúmque 265, 265. 327, 425
tantus 86, 285. 115, 278. 162, 18. 243, 583. 255, 7. 357, 505
tantusque 464, 661
tapetibus 388, 638
tarda 347, 182. 368, 116
tardâque 334, 618
tardæ 298, 590
tardârunt 375, 283
tardata 124, 529
tardatus 367, 81
tardè 108, 91
tarat 267, 346. 419, 430
tardior 308, 679
tardis 304, 572. 324, 357
tardius 307, 674. 351, 305
tardo 286, 49
tardus 46, 177. 207, 478. 366, 66
Tarentum 438, 50
Tarpeia 432, 776
Tarpeias 414, 866
Tartara 9, 113. 50, 260. 149, 371. 151, 423. 285, 21. 335, 670. 358, 523. 361, 619
Tartareas 185, 676. 349, 257
Tartarea 418, 416
Tatiumque 433, 804
Tatius 433, 805
Tatiusque 432, 775
tauri 42, 80. 73, 850, 869. 75, 1. 165, 103. 192, 105. 205, 434. 211, 595. 225, 122. 227, 169. 257, 80
tauro 66, 701. 257, 81. 465, 695
taurorum 290, 29. 196, 210. 226, 152. 378, 347
taurum 165, 104. 202, 374. 203, 376. 226, 132, 136. 248, 734. 281, 735
taurus 132, 756. 226, 125. 249, 763. 344, 102. 397, 871. 498, 511
taurusque 48, 217
taxo 120, 432
tecta 12, 170. 15, 218, 231. 17, 276. 45, 136. 69, 761. 83, 204. 108, 86. 119, 402, 405. 120, 444. 145, 287. 183, 614. 185, 669. 192, 99. 201, 352. 245, 630. 247, 691, 697, 702
tectaque 18, 287. 119, 414
tectæ 311, 3
tectam 152, 447. 158, 622
tectas 124, 526
tecti 137, 43. 150, 217. 227, 168. 265, 288. 357, 480. 412, 254
tectis 69, 751, 756. 101, 697. 133, 760. 145, 182. 227, 158. 242, 549. 260, 48. 337, 710. 342, 44
tecto 145, 281. 348, 212. 415, 342. 447, 275
tectoque 122, 489. 177, 431
tectos 111, 191
tectum 19, 332
tectura 110, 159
tectus 17, 285. 49, 233. 107, 64. 156, 570. 186, 706. 216, 746. 308, 692. 333, 611. 350, 291. 435, 598
tecum 35, 710. 92, 435, 436. 155, 524. 237, 427. 275, 549, 558. 304, 556. 336, 697. 360, 576. 372, 204. 396. 832
tecumque 117, 536
tecumve 292, 202
tegat 117, 355
tege 393, 748
Tegeæa 254, 317. 236, 380
tegendum 128, 638
tegebat 439, 56
tegendas 382, 479
tegens 173, 299. 269, 398
tegi 6, 44. 99, 542. 104, 6
tegimen 77, 52
tegimenque 33, 672. 674
tegis 110, 159. 300, 450
tegit 4, 5. 6, 50. 18, 290. 114, 269. 396, 822. 397, 849
tegitur 107, 64. 182, 592. 197, 239. 305, 598
tegmina 79, 108
tegmine 330, 514. 409, 166
tegminis 344, 92
tegunt 300, 449
teguntur 421, 409
tela 16, 259. 25, 468. 63, 616. 77, 46. 87, 307. 96, 554. 141, 158. 149, 366. 158, 620. 163, 55. 164, 69. 170, 228. 172, 290
telaque 137, 42. 357, 495
telæ 114, 275. 119, 394. 167, 127
Telamon 207, 477. 213, 647. 214, 669. 233, 309. 236, 378. 319, 216. 369, 151
Telamone 362, 624. 364, 22. 368, 123. 378, 346
Telamonides 373, 231
Telamonius 371, 194. 374, 266. 377, 321
Telamonque 207, 476
telas 163, 54
Telchinas 202, 365
Teleboasque 355, 441
Telemus 394, 770, 771
Telephon 370, 171
Telephus 344, 112
Teleste 280, 716
Telethusa 279, 681. 280, 695
teli 235, 349. 350, 265. 352, 381
telique 350, 266
teli 24, 443. 56, 440. 79, 109. 95, 535. 384, 537. 417, 402
telisque 201, 337
tellure 6, 48. 31, 604. 32, 630.

630. 61, 569. 190, 30. 197, 245. 237, 413, 422. 270, 406. 278, 649, 659. 342, 63. 350, 281. 369, 125. 407, 106. 414, 302. 467, 741
tellurem 70, 786. 171, 238. 448, 292
telluris 29, 341. 98, 597. 113, 227. 286, 55. 307, 645. 463, 652
tellus 4, 5, 12, 15, 16. 5, 29. 7, 65. 8, 80, 87. 9, 102. 16, 257. 18, 291. 23, 416, 429, 434. 27, 518. 28, 546. 47, 210. 51, 272. 52, 301. 72, 839. 75, 9. 99, 637. 113, 227. 128, 632. 138, 76. 142, 193. 147, 323. 148, 356. 151, 423. 242, 562. 244, 624. 247, 701. 250, 789. 256, 60. 279, 669. 291, 184. 296, 309. 321, 269. 327, 434. 329, 479. 341, 9. 379, 394. 381, 429. 388, 648. 433, 800. 440, 81. 446, 241, 245, 251
telluſque 180, 512. 225, 98
telo 19, 330. 58, 504. 63, 605. 235, 351. 253, 883. 346, 165. 353, 359. 390, 696
teloque 77, 54. 129, 666
telorum 234, 321. 385, 566
telum 77, 53. 138, 67, 80. 171, 234, 257. 172, 264. 214, 685, 695. 238, 444. 249, 757. 312, 10
telunique 219, 846
temerare 439, 75
temeraria 27, 514. 41, 50. 63, 616. 104, 2. 162, 32. 237, 407. 275, 532. 276, 584. 304, 574. 312, 13
temerarius 135, 8. 219, 829. 303, 545. 342, 59
temeràſſe 62, 592. 209, 535. 248, 742. 458, 501
temerat 308, 695
temerata 277, 626
Temeſæa 196, 207
Temeſenque 438, 52
temo 43, 107
temone 52, 316. 300, 447. 320, 278. 434, 819
Tempe 29, 569. 196, 222. 202, 371
temperat 37, 770. 110, 169. 289, 108. 360, 580. 378, 366. 473, 859. 474, 869
temperie 117, 344. 445, 211
temperiem 23, 430
temperiemque 6, 51
tempeſtate 13, 183
tempeſtiva 154, 500
tempeſtivus 424, 584
templa 36, 750. 145, 278. 211, 587. 231, 264. 261, 782. 308, 686, 691. 324, 359. 326, 413. 332, 578. 380, 413
templi 165, 99. 247, 711. 283, 782. 334, 361
templis 127, 606. 211, 593. 238, 445. 283, 790, 791
templiſque 307, 646. 471, 818
templo 21, 381. 134, 798. 283, 785. 443, 164. 465, 701
temploque 388, 633. 425, 608
templorum 95, 521
templum 247, 700. 431, 760. 434, 837. 470, 801
tempora 3, 4. 24, 451. 35, 724. 57, 467. 61, 575. 63, 625. 86, 275. 87, 312. 89, 347. 93, 469. 94, 516. 97, 578. 106, 40. 122, 493. 130, 696. 139, 110. 159, 647. 162, 26. 168, 163. 178, 438. 185, 676. 200, 313. 221, 2. 235, 366. 238, 454. 242, 567. 275, 572. 277, 611. 281, 721. 282, 765. 289, 116. 307, 669. 317, 759. 318, 181. 322, 286, 306. 323, 311. 338, 758. 345, 133. 350, 273. 352, 335. 353, 380. 356, 465. 376, 302. 378, 364. 380, 582. 388, 643. 427, 645, 654, 655. 443, 179. 444, 183. 445, 211
tempore 19, 314. 60, 552. 65, 688. 107, 60. 112, 208. 130, 693. 136, 19. 139, 116. 143, 220. 145, 283. 199, 280, 300. 208, 494. 219, 833. 245, 657. 275, 569. 291, 180. 313, 39. 314, 88. 321, 272. 336, 698. 338, 745. 355, 447. 358, 512. 372, 206. 373, 236. 393, 734. 411, 218. 414, 309. 422, 516. 424, 587. 443, 160, 168. 454, 417
temporis 14, 211. 218, 803. 259, 134. 375, 281. 381, 443. 398, 888. 410, 205. 445, 226. 472, 835
temporius 112, 198
tempus 16, 256. 66, 680. 110, 167. 128, 644. 141, 169. 163, 49. 187, 719. 208, 511. 251, 818. 283, 758. 292, 207. 300, 446. 307, 657. 335, 651. 384, 527. 408, 147. 433, 808. 446, 234
tempuſque 119, 399. 234, 327. 416, 372. 450, 336
tenaci 320, 252
tenax 213, 657
tendat 102, 723
tendebam 62, 580
tendebant 174, 359
tendebat 58, 477. 60, 547. 265, 287. 380, 411
tendens 92, 441. 118, 382. 143, 215. 151, 419. 172, 279. 195, 188. 201, 345. 252, 849. 261, 175. 336, 397. 430, 734
tendenſque 266, 293. 337, 726
tendentem 123, 517. 142, 176. 215, 706. 263, 210
tendentemque 113, 238. 184, 639. 313, 39
tendentes 237, 432
tendere 32, 636. 137, 55. 444, 186. 448, 304. 455, 435
tenderat 32, 636
tendi 321, 262
tendimus 285, 34
tendit 62, 604. 126, 581. 217, 778. 284, 3. 299, 415. 302, 506. 349, 564. 465, 690
tenditur 126, 576
tendo 458, 52
tendunt 174, 358. 211, 589. 234, 531
tene 45, 140. 101, 690. 110, 160
teneas 42, 79. 214, 681
teneat 215, 711. 417, 379

tenebant 46, 177. 97, 570. 268, 355
tenebas 24, 440
tenebat 19, 321. 72, 830. 75, 2. 89, 364. 111, 175. 134, 782. 142, 277. 167, 132. 213, 664. 231, 260. 234, 321. 239, 479. 320, 243, 257. 321, 270. 351, 318. 392, 474. 420, 459
tenebit 274, 514
tenebo 115, 284
tenebor 181, 546
tenebræ 46, 181. 119, 410. 300, 454. 345, 136
tenebras 74, 440. 55, 395. 108, 93. 119, 400. 152, 443. 335, 651. 442, 154. 463, 652
tenebris 45, 144. 95, 525. 215, 708. 301, 476. 330, 521
tenebriſque 62, 594. 224, 82
tenebroſa 9, 113. 148, 359
Tenedon 371, 174
Tenedonque 344, 109
Tenedos 27, 516
tenemur 292, 203
tenemus 322, 284
tenendæ 322, 297
tenens 142, 733. 179, 476. 199, 66. 208, 498. 219, 847. 258, 118. 281, 725. 463, 665
tenent 7, 73. 18, 302. 120, 436. 194, 14. 235, 342. 324, 361. 332, 560. 342, 53. 428, 674
tenentem 58, 502. 266, 311. 285, 15. 382, 455. 388, 649
teneo 30, 596. 422, 511
tener 87, 311. 200, 319. 444, 201
tenera 89, 354. 272, 481
teneras 393, 754. 272, 481
tenere 28, 535. 85, 265. 96, 541
teneret 106, 161.
teneri 53, 351. 92, 450. 166, 108. 250, 806. 259, 140. 314, 74. 321, 261. 458, 525
teneris 73, 851. 216, 749. 278, 651. 317, 153
tenero 117, 345. 395, 791
teneros 53, 359
tenerum 127, 616
tenes 43, 100. 474, 866
tenet 36, 750. 43, 104. 54, 376. 59, 513. 70, 796. 73, 874. 92, 447. 99, 642. 112, 205. 117, 358. 192, 87. 211, 588. 218, 791. 224, 70. 234, 335. 257, 86. 260, 146. 274, 521. 281, 527. 295, 297. 299, 421. 300, 455. 303, 533. 314, 78. 315, 115. 331, 539. 332, 560. 342, 43. 354, 408. 382, 475. 403, 7. 417, 379. 422, 516. 426, 626. 428, 688
tenetis 285, 35
tenetque 294, 256
tenetur 114, 269. 413, 292. 429, 713
tenore 79, 113
Tenos 207, 469
tentabat 140, 124. 314, 77. 331, 533
tentabimus 195, 176
tentamenta 215, 733. 462, 629
tentamina 88, 341. 216, 739
tentant 110, 663. 332, 747. 175, 376
tentantes 294, 254
tentanti 404, 37
tentare 22, 397. 277, 630. 298, 371
tentaretque 376, 317
tentârunt 46, 172
tentâſſe 277, 622, 630. 285, 25
tentâſſet 347, 193
tentat 34, 684. 53, 358. 55, 390. 87, 302. 113, 248. 125, 554. 129, 651. 201, 344. 315, 107. 318, 181. 353, 357. 355, 425
tentata 13, 190. 63, 619. 260, 168. 320, 239
tentataque 323, 326
tentatæ 295, 289
tentatis 403, 22
tentatos 125, 555
tentatum 295, 283. 458, 501
tentavit 290, 145. 356, 458
tentem 272, 478
tentemus 357, 491
tentent 108, 85
tento 131, 702. 171, 243. 218, 793. 273, 500
tentoria 223, 43. 373, 249
tenuata 55, 374. 209, 551. 421, 498
tenuatus 446, 246
tenuaverat 417, 399
tenuem 35, 708. 93, 482
tenuêre 14, 206. 107, 57. 110, 168. 177, 430. 184, 638. 222, 5. 272, 203. 391, 706
tenuerunt 266, 301. 327, 433. 398, 897. 422, 516
tenues 29, 571. 108, 104. 109, 123. 164, 62. 174, 351. 228, 79. 242, 558. 418, 411. 431. 434, 825
tenueſque 288, 97
tenui 28, 549. 81, 161. 107, 65. 337, 735. 371, 190. 418, 429
tenuique 119, 408. 256, 33
tenuis 198, 272
tenuiſſe 35, 706, 712. 291, 172. 364, 17. 437, 13
tenuiſſet 341, 10
tenuiſſima 111, 178. 131, 726. 152, 431
tenuiſſimus 446, 248
tenuit 12, 167. 53, 328. 68, 740. 142, 198. 151, 420. 194, 146. 195, 169. 238, 463. 284, 6. 317, 168. 414, 308. 425, 593. 426, 611. 465, 701
tenuitque 31, 600
tenus 51, 275. 82, 182. 117, 343. 131, 720. 151, 413. 157, 593. 159, 642. 171, 258. 357, 491. 398, 893. 404, 59. 458, 512. 464, 673
tepebat 110, 163. 138, 76
tepentibus 9, 107
tepere 295, 281
tepeſcere 91, 412
tepeſcunt 7, 63
tepidâ 424, 575
tepidæ 302, 500
tepidi 197, 247
tepidique 267, 339. 465, 708
tepidis 51, 269. 245, 654. 296, 827
tepido 268, 365. 297, 360
tepidos 319, 225
tepore 71, 811
teque 64, 653. 122, 478. 123, 522. 126, 591. 204, 401,

401. 502, 566. 583, 483
ter 51, 270, 271. 58, 497. 89, 351. 128, 625. 132, 734. 167, 133. 104, 155. 195, 189. bis. 198, 261. 200, 324. 223, 51. 249, 749. 256, 50. 295, 279. 300, 452. 327, 419. 345, 133. 387, 611. 404, 58. 410, 206
teraque 12. 179. 41, 49. 123, 517. 198, 261. 263, 217. 357, 288. 387, 610
tercentum 422, 146
Terea 183, 615. 284, 647
Tereaque 372. 363
terebat 346, 167
terebrata 171, 250
Tereo 184, 635
teres 68, 735
teretem 162, 22
teretesque 294, 260
tereti 280, 113
Tereu 170, 497
Tereus 177, 424. 178, 455. 179, 473, 478. 184, 650. 185, 682
Terpsique 178, 433
terga 22, 394. 39. 10. 47, 187. 76, 22. 77, 68. 97, 575. 131, 715, 719, 725. 141, 161. 147, 323. 167, 123. 170, 223. 175, 319. 181, 552. 186, 698. 191, 73. 223, 34. 255, 363. 237, 429. 245, 648. 258, 602. 259, 127. 266, 320. 305, 670. 308, 706. 344, 97. 351, 315. 372, 224. 373, 237. 397, 879. 399, 914. 405, 60. 408, 143. 416, 303. 448, 305
tergaque 305, 592
tergo 73, 869. 77, 71. 108, 101. 235, 348. 289, 124. 296, 329
tergoque 28, 541. 256, 54. 332, 345
tergora 378. 347
tergore 245, 649
tergum 21, 383. 47, 201. 354, 401. 421, 500
tergumque 152, 434. 415 343
terit 278, 654
terna 285, 22
ternis 195, 190. 204, 474
terra 7, 75. 19, 314. 22, 393. 31, 615. 40, 15. 43, 134. 73, 870. 79, 116. 81, 152. 99, 635. 100, 653. 120, 440. 127, 620. 150, 466. 154, 492, 496. 169, 187. 176, 396. 189, 23. 195, 191. 196, 204. 206, 445. 210, 559. 226, 139. 237, 402, 415. 244, 608, 629. 251, 830, 835. 264, 253. 266, 318. 271, 447. 277, 633. 285, 17. 289, 128. 301, 440. 490. 326, 407. 480, 948. 474, 860
terraque 77, 75. 351, 390. 400, 937. 444, 193
terræ 5, 37. 6, 52. 10, 138. 16, 247. 21, 364. 22, 393. 32, 633. 37, 774. 47. 207. 51, 298. 53, 437. 55, 407. 76, 24. 78, 102. 113, 243. 140, 122, 136. 147, 321. 148, 354, 361. 153, 481. 154, 491. 164, 71. 186, 697. 212, 631. 243, 577. 263, 241. 296, 306. 337, 724. 358, 521. 380, 420. 403, 7. 405, 82. 471, 817
terræque 43, 96. 130, 680, 686. 150, 644. 181, 558. 210, 578. 345, 139. 444, 195, 460, 556
terram 5, 34. 8, 84. 11, 157. 13, 180. 17, 283. 164, 80. 174, 346. 199, 283. 206, 442. 226, 153. 291, 180. 345, 118. 360, 569. 382, 477. 388, 629. 392, 716. 411, 227
terramque 114, 253. 298, 389
terrarum 4, 14. 20, 354. 225, 118
terrarumque 39, 7
terras 4, 22. 11, 150. 13, 189, 195. 14, 213. 16, 253. 19. 329. 20, 342. 31, 509. 32, 654. 33, 674. 39, 6. 41, 65. 111, 194. 174, 788. 150, 648, 654. 165, 125. 186, 602. 209, 574, 528. 313, 61. 319, 209. 327, 425 333, 607. 375, 292. 380, 400. 435, 847. 439, 71. 447, 263
terraque 342, 39. 406, 86
terreat 134, 802. 148, 338
terrebant 172, 423
terrebat 158, 616
terrebit 99, 561
terrena 22, 408
terrenæ 7, 68
terrenaque 197, 248
terreno 447, 273
terrent 20, 337. 45, 273. 327, 427
terreris 367, 83
terres 112, 201
terretribus 421, 479
terret 50, 261. 131, 723. 299, 417. 324, 365
terretur 126, 598
terribilem 17, 265. 350, 276. 394, 772
terribiles 11, 447. 193, 112
terribilesque 151, 421. 470, 784
terribili 41, 61. 344, 103. 340, 259
terribilis 182, 595
terrificam 12, 179
terrigenæ 194, 141
terrigenam 147, 325
terrigenasque 190, 39
terrigenis 79, 118
tertia 4, 22. 11, 151. 18, 307. 19, 329. 31, 609. 45, 149. 52, 307. 112, 203. 152, 439. 154, 504. 169, 190. 412, 243. 414, 320. 433, 811. 438, 53. 442, 148. 470, 786. 472, 832
territa 51, 492. 113, 232. 150, 396. 163, 43. 304, 567. 464, 675
territaque 157, 598
territus 15, 232. 79, 115. 122, 489
terror 24, 440. 122, 485
terrore 14, 202. 55, 398. 78, 100. 373, 230
terroris 58, 484
terruerat 271, 441
terruerint 95, 535
terruit 35, 727. 202, 362. 284, 105. 422, 518. 433, 817
tersêre 246, 663
tersa 68, 736
tersit 369, 172
tertia 10, 125. 53, 350. 140, 372. 207, 477. 227, 171. 320, 245. 344, 100. 347, 188
tertius 245, 661. 280, 713. 287, 78. 334, 641. 364, 28. 412, 237
terunt 18, 298
testa 245, 662
testantia 414, 307
testantur 237, 420
testari 184, 660
testarique 187, 608
testata 58, 486
testataque 230, 258
testatum 57, 473
testatur 52, 304. 137, 44
teste 22, 400. 266, 747. 364, 15. 438, 37
testemque 155, 543
testes 190, 46. 274, 541
testis 41, 45. 272, 480
testor 260, 151
testudine 68, 737
tetenderat 138, 63
tetendi 336, 687
Tethye 199, 296
Tethyn 59, 509. 273, 498
Tethynque 400, 951
Tethys 45, 156. 339, 784
tetigêre 21, 375. 47, 201. 76, 36. 89, 355. 110, 164. 210, 550. 463, 644
tetigisse 46, 182. 133, 779. 248, 733
tetigisset 134, 789
tetigit 36, 729. 45, 143. 194, 158. 280, 719. 337, 376. 413, 278. 418, 413. 460, 552, 568
Teucer 370, 157
Teucras 405, 72
Teucri 391, 705. 392, 728. 429, 698
Teucros 391, 705
texebis 289, 123
texerat 19, 318. 50, 263. 56, 420. 158, 624
texêre 82, 181
texique 367, 75
texit 66, 681. 134, 800. 247, 718. 299, 422. 332, 572. 339, 786
texitur 164, 62
texta 61, 554. 330, 524. 422, 531
thalami 85, 267. 204, 403. 296, 317. 300, 456
thalamique 177, 432. 294, 246. 304, 571
thalamis 220, 856. 227, 157. 301, 469. 308, 703. 320, 250
thalamo 59, 526
thalamoque 119, 420. 265, 279. 280, 700
thalamos 68, 738. 70, 797. 86, 282. 112, 218. 168, 148. 186, 700. 189, 22. 218, 806. 224, 84. 251, 817. 260, 146. 273, 506. 347, 193, 196
thalamosque 215, 714. 306, 620
thalamumque 116, 328
Thaumantea 435, 845
Thaumantias 122, 480
Thaumantidos 335, 647
Thaumas 351, 303
theatris 79, 111
theatro 312, 25
Thebæ 96, 553. 269, 403. 370, 173. 454, 429
Thebaïdes 168, 163
Thebas 96, 549. 144, 253. 344, 110
Thebis 96, 561. 119, 416. 217, 768. 390, 692
Themeseque 465, 707
Themi 21, 379
Themin 19, 321
Themis 128, 643. 217, 767. 269, 403. 270, 418
Theridamas 84, 233
Thermodonque 49, 249
Thermodontiacâ 361, 611
Thermodontiaco 262, 189
Theron 83, 211
Therses 390, 682, 683
Thersites 373, 233
Thesealus 142, 182
Thesea 231, 263. 248, 726. 352, 356
Theseos 231, 268
Theseius 457, 492
Theseu 205, 433
Theseus 204, 404. 205, 421. 232, 303. 241, 546. 242, 565. 348, 277. 353, 359. 473, 856
Thessala 196, 222
Thessalidum 347, 190
Thessalus 249, 768
Thessiadæ 233, 304. 237, 434
Thestias 238, 452. 239, 473
Thestius 239, 487
Thestorides 341, 19, 27
Theti 320, 237
Thetidis 319, 226
Thetis 41, 69. 321, 264. 326, 400
Thisbe 107, 55. 108, 71. 93, 99. 100, 143
Thisbeas 322, 300
Thisbes 109, 115. 110, 145
Thoactes 140, 147
Thoantis 380, 399
Thoöna 374, 259
Thous 84, 220
Thracas 262, 194
Thracesque 185, 682
Thracia 78, 435
Thracius 184, 661. 315, 93
Thracûm 287, 83. 381, 436. 385, 565. 389, 628
Threïciam 165, 87
Threïciis 384, 538
Threïcio 145, 276. 381, 419
Threïcius 177, 424. 311, 2
thura 16, 249. 51, 289. 168, 161. 194, 161. 211, 589. 260, 159. 296, 308. 308, 683. 332, 577. 388, 636. 467, 733
thuraque 102, 733. 104, 11. 168, 164
thure 168, 172. 232, 277. 388, 636
thurea 114, 255
Thurinoique 438, 52
thuris 211, 592. 231, 266. 308, 681. 320, 248
Thuscâ 99, 624
Thyesteis 456, 462
thymi 440, 80
Thyoneus 105, 13
Thyrso 101, 712. 277, 640
thyrsos 96, 542. 104, 7. 312, 28
tiaris 318, 181
tibia 95, 533. 175, 386. 346, 158
tibiaque 133, 761
Tiberinaque 467, 728
Tiberinus 426, 614
Tibridis 454, 432. 462, 624
Tibris 418, 427. 419, 448
tigno 111, 279. 245, 648
tigres 18, 305. 100, 668
tigride 190, 32. 277, 612
tigridis 320, 245
tigris 83, 217. 141, 164. 184, 637. 262, 205
tiliæ 288, 92
timeam 12, 176. 190, 45
timeas 303, 542. 429, 695
timeat 268, 380
timeb[illegible] 336, 694
timeba[illegible] 92. 423, 555
timenda [illegible], 256

timendi 275, 536. 305, 703
timendo 43, 91
timendos 327, 438
timens 411, 215
timent 3, 314. 422, 531
timentem 80, 522. 238, 442. 258, 111. 301, 466
timentes 397, 873. 442, 151
timentia 238, 440. 440, 102
timentur 421, 488
timeo 189, 16. 224, 71
timerent 248, 733
timeri 326, 406
times 30, 593. 190, 47
timet 67, 717. 180, 530. 229, 213. 304, 584
timetis 442, 154
timeto 450, 333
timetur 298, 374
timidâ 283, 791
timidæ 368, 111
timidas 61, 559
timidaſque 165, 107
timidè 36, 746. 263, 215. 295, 274, 287
timidi 109, 115. 365, 38
timidis 265, 283. 275, 545. 428, 671
timido 27, 525. 108, 100. 361, 669. 389, 664
timidum 143, 234. 328, 448
timidumque 295, 293
timidus 286, 63
timidusque 139, 100. 246, 682
timor 41, 66. 77, 47. 83, 205. 86, 291. 100, 671. 113, 230. 158, 615. 264, 243. 275, 556. 361, 612. 410, 177. 421, 490
timore 28, 539. 46, 180. 124, 529. 212, 630. 327, 426. 399, 908
timorem 20, 359. 211, 604
timores 342, 60
timori 215, 726. 282, 774
timoris 189, 16. 285, 29. 297, 361. 367, 84
timerve 315, 282
timuêre 264, 241. 273, 506
timui 339, 779
timuit 16, 254. 56, 443. 66, 691. 349, 246. 450, 337
timuitque 31, 623. 180, 510
tincta 71, 798. 259, 132. 260, 171. 309, 717
tinctam 109, 107. 146, 293. 295, 225
tinctas 150, 410
tinctis 215, 267
tincto 116, 332
tincæ 452, 373
tingamus 57, 459
tingat 354, 413
tingatur 59, 530
tingebat 162, 9
tingi 46, 172. 63, 621. 318, 455
tingit 117, 343. 198, 260
tinnitibus 142, 204. 182, 580. 423, 536
tinnulaque 119, 393
tinus 228, 98
tinxerat 78, 86
tinxi 57, 592
tinxit 118, 388. 211, 599. 275, 566. 316, 142. 412, 237
Tireſia 168, 157
Tireſiæ 88, 323
Tiryntkia 166, 112. 380, 401
Tirynthius 204, 410. 257, 66. 265, 268. 351, 564
Tiſiphone 122, 474, 481
Titan 4, 10. 44, 118. 178, 438. 287, 79. 291, 174. 320, 257
Titani 403, 14
Titania 22, 395. 81, 173. 174, 346. 417, 382 419, 438
Titaniacis 204, 398
Titanida 169, 185. 417, 376
Titanidos 401, 968
titubantem 315, 90
titubantes 106, 26
titubat 450, 331
titulis 473, 855
titulos 206, 448. 237, 433
titulum 128, 645. 191, 56. 283, 692. 305, 602. 352, 334. 379, 372
titulis 283, 792
Tityos 121, 457
Tlepolemus 358, 537
Tmolo 317, 156. 318, 194
Tmolus 48, 217. 317, 151, 171
togâque 468, 746
tolerare 52, 301. 158, 210
tolle 143, 217, 218. 327, 441. 385, 556
tollebar 62, 587
tollebat 140, 131
tollens 36, 731. 76, 20. 91, 404. 280, 702. 316, 131. 331, 548. 334, 619. 434, 840. 438, 38. 460, 570
tollenſque 175, 368
tollentes 389, 668
tollere 8, 86. 50, 266. 56, 440. 113, 244. 213, 640. 278, 652. 280, 698. 291, 183. 308, 677. 337, 740. 358, 519
tolleret 258, 118
tolles 433, 814
tolli 381, 437
tollit 58, 487. 109, 116, 138, 82. 231, 256. 299, 406. 307, 667. 315, 110. 350, 282
tollite 81, 153. 336, 685. 456, 474
tollitur 444, 192
tollor 218, 785
tolluntur 79, 111
Tonanti 318, 198. 323, 319
Tonantis 12, 170. 57, 466
tonarent 439, 70
tonitribus 320, 496
tonitrua 6, 55. 342, 52
tonitruimque 423, 542
tonitruque 212, 619. 433, 817
tonitrus 52, 308. 87, 301
tonſa 313, 47
tonſo 226, 151
tophis 81, 60. 242, 561
tori 19, 319. 111, 174. 215, 714. 240, 521. 295, 268
torique 31, 620
toris 73, 854. 242, 565. 257, 82. 346, 155. 354, 402. 360, 579. 413, 283
tormenta 96, 549. 430, 716
tormenti 410, 183
tormentis 101, 695
tormento 763, 217
toro 30, 590. 32, 633. 136, 34. 201, 344. 290, 701. 295, 281. 329, 472
toros 172, 289. 352, 326

toroſa 205, 429
torpet 385, 541
torpetis 142, 156
torpor 28, 548
torque 356, 475
torquent 312, 30
torquere 193, 132
torquet 42, 71. 76, 42. 140, 137
torquetur 316, 230
torrens 238, 457. 240, 512. 350, 272
torrens 242, 555
torrentem 97, 568
torrentis 86, 291
torrentur 210, 554
torreri 240, 516
torruit 15, 229
torſerat 222, 28
torſi 353, 385
torſit 237, 408. 344, 99. 352, 323
torta 314, 70. 465, 696
tortilis 20, 336
torto 131, 709
tortum 45, 138
torva 122, 464. 144, 241
torvæ 176, 415
torvamque 461, 586
torvi 69, 752
torvis 138, 92. 162, 34
torum 111, 182. 177, 431. 192, 91. 200, 332. 279, 686. 304, 556. 335, 655. 463, 654
torumque 299, 410
torvo 51, 270. 166, 115. 257, 27. 363, 3
torvos 293, 237. 385, 542. 396, 844
torus 20, 353. 245, 655. 333, 610
torvum 226, 132
toſſa 152, 450. 346, 155
toſti 413, 273
toſtus 51, 283
tot 16, 254. 19, 325, 326. 25, 459. 35, 720. 43, 96. 80, 134, 138. 92, 444. 129, 662. 140, 136. 144, 243. 146, 306. 172, 285. 193, 135. 201, 345. 255, 29. 301, 473. 306, 623, 624
totque 119, 418. 383, 499
tota 60, 542. 65, 664. 66, 688. 79, 114. 120, 440. 133, 763. 134, 796. 145, 275. 152, 431. 167, 146. 173, 299. 175, 371. 182, 586. 195, 179. 206, 452. 251, 838. 276, 597. 277, 634. 295, 270. 328, 460. 333, 699. 342, 46, 47
totaque 268, 353. 329, 476, 494. 400, 955. 406, 97
totam 62, 591. 410, 188
totas 16, 253. 17, 280. 47, 215. 60, 537. 263, 208. 416, 351
toti 394, 785
totidem 6, 50. 90, 384. 132, 753. 140, 131. 156, 567. 169, 183. 212, 627, 635. 243, 588. 265, 292. 333, 614. 418, 423. 446, 242. 453, 401
totidemque 6, 48. 40, 18. 94, 500. 128, 672. 146, 311. 185, 679. 212, 636. 331, 537. 369, 143
toties 31, 606. 62, 604. 85, 262. 92, 452. 202, 375. 271, 450. 291, 166. 379, 385. 383, 489. 441, 125. 446, 261
totique 64, 642
totis 96, 561. 119, 416. 273, 483. 307, 658. 429, 700
totius 208, 504
toto 4, 6. 7, 71. 26, 495. 57, 449. 62, 595. 70, 775. 77, 67. 108, 74. 111, 189. 118, 360. 154, 489, 512. 156, 556. 158, 633. 167, 142. 173, 298. 256, 47. 261, 173. 276, 592. 281, 740. 299, 424. 300, 443. 355, 422. 487, 622. 398, 895. 400, 958. 413, 281. 443, 174. 448, 302. 470, 779
totoque 51, 287. 109, 106. 183, 602. 192, 18. 237, 431. 276, 44. 264, 244. 296, 316
toto 325, 385. 331, 555
totoſque 309, 715. 357, 597
totque 119, 418. 383, 499
totum 13, 187. 35, 727. 53, 335. 70, 789. 76, 45. 126, 585. 244, 607. 308, 700. 329, 483. 330, 517. 344, 94. 361, 617. 398, 884
totumque 68, 734. 99, 646. 128, 624. 178, 463. 186, 699. 241, 533. 258, 91. 342, 63
totus 191, 59. 354, 402
totuſque 14, 203
toxea 238, 441
trabe 77, 78
trabem 358, 511
trabemque 334, 642
trabes 206, 441. 242, 551. 251, 838. 263, 209
trabeſque 357, 507. 412, 239
trabibus 234, 329. 324, 360
trabs 298, 473
Trachaſque 466, 717
Trachine 334, 627
Trachinia 321, 269. 330, 502
Trachinius 321, 282. 324, 351
tractare 229, 196
tractata 380, 410
tracti 360, 591
tracto 360, 584
tractoque 63, 606
tractu 7, 59. 52, 320. 162, 21. 467, 725
tractum 139, 95
tractus 196, 218
tradat 182, 580
tradendum 444, 191
tradere 16, 249. 222, 67. 224, 93. 463, 650
tradiderat 202, 374. 230, 241. 315, 93
tradidit 31, 624. 81, 165. 182, 578. 258, 112
tradit 229, 209. 260, 156. 426, 620
traditque 275, 572
tradita 51, 291. 415, 336
traditur 133, 776
trado 117, 337. 224, 91
tradunt 97, 575
traduxit 457, 484
traham 397, 865
trahar 226, 142
traharis 42, 79
trahat 53, 356. 240, 498
trahatur 13, 191
trahebant 219, 821
trahebat 200, 675. 321, 276
trahendo 55, 441
trahens 172, 290. 183, 600. 186, 705. 188, 2. 257, 83. 466, 714. 473, 849

trahentem 384, 511
trahenti 368, 116
trahere 171, 257
traherent 15, 219. 122, 479. 276, 578
trahi 458, 525
trahit 42, 71. 48, 230. 130, 675. 180, 521. 189, 19. 260, 167. 282, 756. 317, 176. 345, 141. 353, 371. 367, 84
trahitur 260, 167
trahoque 157, 595
trahor 384, 510
trahunt 119, 415. 238, 464. 380, 414. 413, 265
trahuntur 337, 709
trajecit 63, 605. 171, 244. 323, 325. 362, 628
trajecta 25, 475
trajecti 141, 168
trajectum 258, 102
trajectus 125, 571
trajicit 259, 128
trames 286, 53
tramite 408, 120
trans 114, 258
transcribere 195, 173
transcurrere 426, 559
transferre 287, 84. 437, 34
transiert 85, 258. 341, 25
transformantur 389, 654
transformat 293, 257
transformata 405, 74
transformis 252, 871
transibant 308, 683
transibit 217, 773
transierunt 175, 241
transire 107, 70. 248, 750. 287, 72. 307, 661
transit 112. 201. 202, 368. 225, 100. 334, 643. 350, 290. 443, 107. 444, 206. 445, 226. 446, 250
transitque 307, 672
transitus 108, 77. 152, 434. 164, 66. 456, 469
transiata 446, 258
transiatam 397, 868
transiuceat 1[illegible], 354
transmittere 131, 710
transtra 423, 534
transtulit 143, 230
traxerat 305, 595
traxêre 22, 412. 293, 233. 315, 99. 522, 305. 417, 393
traxerunt 93, 482
traxisse 49, 236. 90, 399
traxit 5, 29. 69, 753. 87, 299. 109, 120. 115, 291. 142, 205. 184, 636. 230, 230, 245. 264, 282. 266, 318. 287, 68. 314, 72. 354, 390. 365, 39. 439, 57
tremat 59, 519
tremebunda 109, 133
tremendos 97, 577
tremens 171, 235. 181, 558. 445, 223
tremensque 245, 660
trementem 366, 73
trementes 337, 726
trementi 86, 275. 101, 688. 240, 511. 274, 520
trementia 344, 98
tremiscens 411, 214
tremiscere 196, 205. 212, 637
tremit 148, 356. 180, 527. 263, 214
trenor 76, 40. 299, 424. 411, 210
trembre 51, 276
tremoribus 186, 699. 447, 271. 470, 798
tremorque 250, 790
tremuêre 229, 211. 283, 782
tremuisse 122, 486
tremulâ 239, 217
tremulæ 73, 375
tremulave 453, 396
tremulisque 299, 414
tremulis 139, 103. 173, 326. 318, 190
tremuloque 408, 143
trepidâ 350, 279
trepidæque 176, 389
trepidamque 180, 522
trepidans 314, 75. 352, 338
trepidant 331, 534
trepidantem 235, 363. 367, 74
trepidantes 148, 358
trepidantia 460, 576
trepidantibus 203, 382
trepidantis 275, 575
trepidantum 430, 739
trepidare 29, 554. 172, 296. 331, 536. 400, 945
trepidas 138, 606
trepidat 41, 66. 334, 351
trepident 410, 196
trepidisque 210, 556
trepido 79, 125. 130, 674. 143, 231. 244, 606
trepidos 89, 356. 373, 234
trepidoque 442, 151
trepidum 102, 717. 141, 175. 263, 211
trepidumque 309, 714
trepidus 47, 194
tresque 76, 34
tria 115, 292. 121, 450. 286, 65. 307, 649
tribuam 143, 226. 408, 128
tribuêre 165, 89
tribuisse 143, 225
tribuitque 426, 621
tribulique 153, 485
tribulis 393, 803
tribus 61, 555. 132, 753. 194, 150. 296, 314. 307, 664. 392, 724
tribusque 211, 596
tributum 231, 263
tributuram 269, 402
tricerps 195, 194
tricuspide 19, 330
tridente 17, 283. 164, 75
tridentifer 243, 595
tridentigero 318, 202
triennia 277, 641
triformis 192, 94. 195, 177. 473, 859
Trinacriam 153, 476
Trinacris 148, 347
Trionem 7, 64
Trismes 46, 171. 59, 528. 309, 446
Triopeïda 253, 872
Triopeïus 249, 751
triplex 261, 185
triplices 120, 425. 238, 452
triplicesque 64, 654
triplici 76, 34. 360, 594
triplicis 149, 368. 342, 40
Triptolemo 159, 646
Triptolemus 159, 653
triste 32, 650. 250, 789. 254, 4. 301, 484. 382, 472. 469, 762
tristem 211, 601. 420, 473
tristi 167, 140. 216, 736. 340, 4
tristique 209, 517. 328, 459. 429, 710
tristia 77, 57. 186, 690. 241, 534 291, 163. 292, 187. 440, 92. 470, 791

tristibus 111, 187
tristis 69, 765. 154, 506. 206, 452. 208, 487. 216, 735. 268, 379. 327, 427. 359, 542. 380, 644. 438, 43. 470, 785
tristitiam 269, 397
trisulcis 72, 848
trita 123, 504. 441, 124
triticea 153, 485
tritis 235, 369. 404, 44
Triton 399, 917
Tritona 19, 333. 39, 8
Tritonia 70, 783. 144, 250. 145, 270. 167, 1
Tritonida 175, 384
Tritonicum 451, 358
Tritonida 70, 794. 159, 645
Tritonidos 241, 547
tritumque 46, 167
Triviæ 56, 416
trium 44, 131. 471, 809
triumphe 172, 283
triumphis 468, 747
triumphos 374, 252. 430, 719. 469, 757
triumphum 29, 560
Troada 385, 566
Troades 380, 421. 383, 481. 384, 534, 537
Troïque 343, 74
Trois 375, 274
Troasque 374, 269. 386, 572
Troës 343, 67. 367, 91
Trœzen 177, 418
Trœzena 458, 506
Trœzenius 242, 566
Troïa 341, 20. 373, 246. 380, 404, 420. 381, 429. 392, 721. 454, 424. 455, 440
Troia 360, 604
Trojæ 318, 199. 319, 208, 215. 338, 757. 341, 25. 360, 587. 371, 197. 377, 325. 378, 348. 379, 379. 383, 500. 387, 623. 389, 655. 469, 770
Trojæque 386, 577. 455, 442
Trojam 370, 169. 373, 226. 377, 339
Trojana 235, 365. 263, 232. 364, 23. 419, 455
Trojanæ 405, 75
Trojanæque 377, 336
Trojane 407, 110
Trojani 390, 702. 433, 160
Trojanis 366, 54
Troïus 339, 773. 408, 156
Troon 377, 343. 379, 375. 412, 245
traces 193, 111. 232, 297
trucis 257, 81
truculenta 385, 558
truculentior 295, 803
trunca 23, 428. 102, 724. 332, 560
truncaque 257, 86
truncaque 254, 1
truncas 452, 376
truncat 245, 647
trunci 249, 747. 301, 491
truncis 53, 358. 405, 67
truncoque 100, 680. 235, 346. 288, 105
truncos 117, 365. 247, 720
truncum 268, 361
trux 83, 211. 309, 715. 461, 603
tuba 9, 98. 116, 535
tubas 470, 784
tubera 251, 808
tubicen 101, 705
tuearis 179, 409
tuebere 29, 563
tuendos 441, 116
tuens 138, 92
tuentem 380, 416
tuentibus 223, 59
tuentur 342, 66. 419, 455
tueri 8, 85 61, 558. 247, 707
tuetur 337, 715, 722
tulerant 447, 269
tulerat 172, 275
tulêre 346, 154
tulerit 214, 693
tulero 190, 29
tulerunt 108, 501. 355, 661
tuli 262, 198. 272, 482. 275, 544. 323, 329. 375, 285
tulimus 358, 533
tulisse 264, 261. 374, 269
tuliffet 145, 269. 278, 667
tulisti 136, 23. 263, 213. 351, 313
tulit 18, 297. 30, 581. 36, 753, 756. 51, 271. 62, 580. 63, 628, 630. 86, 277. 87, 309. 89, 344. 93, 487. 109, 134. 113, 239. 120, 422. 125, 449. 138, 73. 152, 443. 167, 134. 196, 224. 211, 589. 226, 133. 228, 177. 238, 537. 243, 592. 258, 91. 281, 720. 302, 497. 322, 307. 338, 751. 345, 132. 352, 355. 364, 19. 366, 71. 374, 270. 379, 383. 381, 426. 386, 596. 399, 928. 415, 330. 430, 716. 445, 222
tumefactum 330, 518
tumefecit 448, 303
tumens 242, 549
tumentibus 198, 263. 428, 661
tumere 413, 283
tumescere 5, 36
tumescunt 175, 377
tumet 76, 33. 302, 505
tumidæque 440, 77
tumidam 203, 389
tumidâque 385, 559
tumidarum 402, 4
tumidi 318, 202
tumidis 329, 480
tumidisque 296, 313
tumidum 25, 460. 423, 544
tumidus 36, 754. 236, 396. 240, 495
tumor 448, 305
tumulandus 247, 710
tumulati 439, 57
tumulatur 202, 361
tumulavit 466, 716
tumuletur 332, 565
tumuli 311, 4
tumulis 327, 429. 384, 510
tumulo 52, 326. 98, 603. 110, 157. 207, 483. 230, 236. 241, 539. 340, 2. 383, 504. 409, 176. 419, 442
tumulos 18, 309. 212, 613. 381, 424. 454. 425
tumultus 87, 308. 135, 5. 370, 794
tumulum 108, 95. 382, 452. 407, 103. 438, 55
tumulumque 113, 240. 114, 255. 406, 84
tumulus 448, 296, 298
tundit 246, 293
tundunt 241, 535
tunicasque 22, 398
tunicis 150, 399

turba 8, 92. 20, 355. 79, 122. 84, 225, 236. 95, 529. 96, 564. 99, 629. 102, 716. 131, 723. 170, 219. 174, 348. 207, 475. *& alibi.*
turbâ 36, 747. 82, 186. 135, 2. 168, 165. 170, 200. 182, 594. 190, 50. 284, 9. 300, 435
turbâque 251, 839
turbæ 142, 177. 288, 106. 290, 144
turbæque 465, 691
turbam 146, 301
turbamque 342, 33
turbamve 120, 442
turbant 423, 545
turbantes 106, 33
turbantur 458, 517
turbârat 91, 410
turbâtâ 180, 537
turbata 122, 474. 275, 571. 336, 677
turbati 398, 889
turbatis 252, 859
turbatque 227, 160. 345, 134
turbatum 46, 176. 194, 154
turbatus 326, 411
turbatuſque 225, 96
turbavere 175, 364
turbavit 93, 475
turbine 20, 336. 173, 310. 212, 614
turbineo 242, 556
turbinis 331, 551
turget 444, 203
Turne 423, 540
Turni 420, 460
Turno 424, 573
Turnus 419, 451. 422, 530
turpe 146, 315. 254, 6. 255, 16. 296, 325. 376, 308. 397, 847
turpes 144, 801. 175, 374
turpi 21, 373
turpis 111, 188. 397, 847. 848
turpiter 111, 187
turpiùs 146, 316
turres 18, 290. 235, 358
turribus 77, 61. 107, 48. 223, 40. 380, 415
turris 146, 291. 222, 14. 325, 392
turritaque 308, 656
Tuſci 426, 615
tuta 30, 594. 41, 53. 49, 242. 180, 528. 256, 41. 264, 246. 303, 544. 309, 714. 338, 747. 399, 912. 456, 461. 471, 812
tutaque 88, 317. 141, 161
tutæ 145, 272. 394, 769
tutæque 407, 69. 303, 537
tutam 169, 194. 383, 498
tutela 88, 617. 247, 711. 361, 612
tutelâ 61, 563
tuti 8, 93
tutior 242, 557
tutiſſimus 45, 137
tutiùs 364, 9
tuto 314, 66
tutos 13, 196. 232, 299
tutum 133, 773. 193, 134. 237, 423
tutus 11, 444. 45, 649. 66, 696. 206, 443. 219, 813. 234, 316. 235, 368. 375, 273. 413, 293. 459, 538. 461, 585
tuum 97, 580. 205, 436. 283, 779. 292, 197. *& alibi.*
tuumque 130, 680. 149, 371
tuus 219, 825. 350, 549. 368, 117. 372, 211. 417, 378
Tymeïus 247, 719
Tybrin 50, 259
Tydidæ 460, 769
Tydiden 378, 350
Tydides 362, 622. 366, 68. 373, 239
tympana 95, 537. 106, 29. 118, 391. 357, 481
tympanaque 312, 17
Tymoli 162, 15. 324, 86
Tyndaridæ 232, 301
Tyndaris 446, 233
Typhoëus 158, 353
Typhoëa 87, 303. 147, 321, 325. 148, 348
tyranni 15, 218. 17, 276. 120, 444. 154, 508. 181, 549. 182, 581. 186, 711. 385, 565. 411, 232. 461, 602
tyranno 178, 436. 318, 203
tyrannus 148, 359
Tyria 76, 35. 85, 258
Tyriam 137, 51
Tyriis 72, 845
Tyrio 317, 166
Tyrioque 170, 222. 292, 211
Tyrios 50, 390. 267, 340
Tyrium 163, 61
Tyron 96, 539
Tyrrhena 97, 576. 403, 8
Tyrrhenaque 105, 23
Tyrrhenæ 460, 577
Tyrrhenia 419, 452
Tyrrhenus 460, 553

V. U.

VAcant 50, 256. 334, 643
vacantem 56, 422. 277, 611
vacârunt 286, 43
vacat 182, 585. 352, 345
vacavit 298, 387
vacca 31, 621. *bis.* 132, 775. 147, 330
vaccæ 31, 612. 281, 730, 738. 346, 151
vaccam 66, 694. 281, 730
vacent 456, 478
vacet 69, 764
vacuæ 434, 831
vacuam 274, 521
vacuâque 88, 319
vacuas 106, 41. 176, 398. 181, 541. 200, 334. 342, 56. 356, 469. 445, 220
vacuis 117, 341. 251, 820
vacuum 110, 148. 329, 471
vacuus 97, 582. 289, 117
vada 76, 19
vade 129, 649. 316, 137
vadit 101, 702. 585, 551
vadorum 258, 108
vaga 18, 308. 229, 197. 231, 267. 372, 221
vagæ 243, 595
vagans 443, 178
vagantem 90, 370. 148, 363
vagantes 80, 146
vagantur 212, 611. 416, 370
vagas 415, 340
vagata 301, 477
vagatur 284, 9. 303, 535
vagi 65, 673
vagina 181, 551. 301, 475
vagis 335, 667
vagitque 302, 513

vagitus 456, 466
vagos 195, 184
vagus 326, 408. 428, 680
vale 54, 363. 94, 501. *bis.* 108, 79. 180, 509. 268, 382. 286, 62. 298, 380. 328, 460. 380, 420. 400, 948
valeque 247, 717
valeant 193, 137. 375, 286. 449, 318
valeat 120, 429
valens 83, 211. 258, 108. 264, 239. 445, 207, 225
valent 95, 533
valentes 141, 174
valentior 257, 72
valentiùs 329, 481
valeo 364, 12
valerem 271, 433
valet 41, 60. 47, 192. 206, 457. 223, 59. 364, 12. 433, 809
valetque 344, 114
validâ 237, 404
validi 173, 310. 261, 186
validique 442, 149
validis 263, 223
validiſne 185, 678
validus 151, 422. 193, 123. 416, 352
validoque 77, 64. 189, 9. 209, 538
validoſque 200, 316
validum 198, 262. 358, 511
valle 141, 164. 185, 662. 198, 264
vallem 447, 266
valles 6, 43. 50, 256. 286, 52. 330, 504. 418, 425
vallibus 69, 761. 174, 344. 219, 815. 278, 663. 396, 821
vallis 81, 155. 234, 334. 457, 488
vallum 232, 286
valvas 111, 185
valuêre 124, 543. 367, 89. 379, 393
valvis 12, 172. 133, 762
valuiſſent 369, 128
valuit 344, 101. 108, 114. 376, 311
vana 235, 346. 251, 825. 259, 121. 266, 303. 282, 7[illegible]. 333, 614. 366, 49. 408, 138. 442, 154. 458, 518
vanam 416, 364
vanaque 342, 60
vani 248, 721
vanis 279, 681
vano 219, 834. 264, 248
vanum 62, 597. 96, 559
vapor 23, 432. 51, 283. 432, 793
vaporibus 81, 152. 192, 105
vaporis 334, 630
vara 353, 382
varas 256, 33
variabant 356, 465
variare 55, 412
variari 126, 578
variarum 80, 143. 403, 10. 418, 414
varias 333, 613
variaſque 413, 267
variat 237, 414. 446, 255
variatus 359, 559
variis 153, 461
vario 47, 193. 106, 39. 270, 418. 298, 375
varios 17, 270. 127, 619. 260, 152. 289, 123. 290, 146
varius 166, 114
variuſque 279, 690
vaſta 59, 520. 148, 346. 303, 551. 324, 366. 410, 184
vaſtarumque 47, 194
vaſti 41, 60
vaſtior 349, 236
vaſtiùs 331, 530
vaſto 78, 89. 129, 647. 471, 809
vaſtum 349, 236. 419, 438
vate 314, 68. 377, 335
vatemque 312, 27
vates 89, 348. 217, 766. 270, 407. 285, 12. 290, 143. 311, 2. 320, 249. 376, 320 393, 733. 408, 129. 455, 435
vatibus 447, 282
vaticinata 168, 159
vaticinatus 104, 9
vaticinor 249, 773
vatis 65, 527. 312, 8. 313, 38
vatum 349, 774. 442, 155. 475, 879
uber 396, 826
ubera 116, 324. 268, 358. 298, 392
uberaque 174, 342
ubere 441, 117
uberibus 76, 31
uberiùs 258, 105
ubi 5, 32. 18, 294, 307. 19, 318. *& alibi quàm plur.*
ubicunque 216, 736
ubique 14, 214. 119, 418
uda 335, 655
udæque 23, 418. 98, 599
vecordia 348, 227
vecors 146, 291
vecta 159, 644. 309, 717
vectabantur 236, 374
vecte 356, 453
vecti 95, 538
vectus 19, 319. 148, 360. 159, 649. 318, 194
vehebat 423, 561
vehi 39, 13
vehit 18, 304, 305. 50, 251. 409, 164
vel 26, 494. *bis.* 28, 546. 45, 145. 60, 544. *bis, & alibi plur.*
vela 10, 132. 99, 639. 100, 669. 213, 664. 228, 175. 276, 593. 329, 470, 471, 487. 330, 519. 371, 224. 380, 401. 319, 337. 443, 177
velaque 100, 663
velamenta 321, 279
velamina 57, 460. 108, 101. 109, 115. 117, 345. 157, 594. 181, 566. 210, 558. 259, 132. 333, 589. 441, 119
velamine 82, 192. 304, 578. 333, 611
velant 245, 657. 308, 699
velantque 22, 398
velantibus 106, 45
velare 318, 181. 342, 479
velat 82, 197
velata 207, 468
velatam 100, 667
velate 21, 382
velatos 406, 97
velaturque 366, 53
velatus 139, 110. 284, 1. 361, 598
velavit 231, 253

veil 276, 589
veliferam 466, 719
velim 191, 60
velimus 206, 448
velint 1,0, 37. 295, 278
velis 68. 746. 155, 527. 214, 701. 219, 820
velit 55, 305. 99, 643. 122, 470. 223, 43 254, 5. 274, 525. 293, 221. 297, 358. 327, 432
velle 179, 470. 224, 69. 289, 132. 294, 251. 297, 354. 385, 553. 421, 488
vellem 373, 490. 274, 531. 297, 355. 336, 696. 382, 462. 395, 805
vellemque 421, 482
vellent 248, 721. 281, 727
vellentem 250, 800
vellera 187, 720. 189, 7. 354, 415. 355, 430. 413, 264
vellere 82, 197
vellentibus 311, 4
velleris 197, 244
velles 192, 144. 306, 629. 428, 660
vellet 32, 635. 53, 437. 122, 470. 179, 482. 223, 54. 266, 296. 267, 550. 301, 461. 331, 546. 359, 557. 404, 41
velo 150, 389. 208, 491
veloque 178, 445
veloces 304, 561
velocia 18, 306
velocibus 44, 118. 131, 724. 242, 554
velocior 158, 609. 306, 630
velocis 231, 254
velociter 123, 509. 332, 586
velociùs 302, 520. 304, 583
velox 28, 551. 71, 818. 84, 220. 117, 352. 185, 671. 217, 772. 233. 305
veloxque 324, 338. 399, 908. 445, 225
velum 305, 395. 329, 483
velut 26, 483. 44, 117. 48, 229. *& alibi.*
veluti 90, 630. 126, 596. 171, 231. 184, 636. *& alibi.*
vena 22, 480
venabula 237, 419. 262, 205. 309, 713. 356, 454
venæ 71, 824. 173, 307. 176, 390. 199, 291. 295, 289. 316, 144
venam 278, 656
venandi 91, 413
venantum 58, 492
venas 152, 436. 200, 334. 432, 792
venasque 532, 788
venata 56, 427
venatibus 116, 302, 309
venatrix 57, 454
venatrixque 58, 492
venatu 81, 163
venatum 213, 810
venatus 252, 848. 253, 872
venatûs 200, 316. 416, 365
venena 47. 198. 77, 49. 123, 500, 520. 259, 130. 260, 693. 417, 465
venenifero 78, 85
venenis 196, 209. 203, 394. 209, 535. 464, 55
venenis 24, 444. 70, 777. 262, 171. 451, 159
venenum 71, 801. 125, 506. 285, 23
venerabile 387, 625
venerande 105, 22
venerantur 103, 44. 170, 225. 175, 315
venere 251, 811. 267, 356. 275, 271. 334, 632. 411, 232. 416, 376. 420, 458
venerabus 143, 279
veneris 85, 270. 111, 182. 234, 531
Veneris 417, 770
Venerius 178, 460. 271, 423. 287, 80. 294, 238. 210, 324. 200, 434. 303, 548. 408, 141. 421, 494
Veneri 295, 270. 291. 367, 875
Venetis 25, 463. 87, 294. 110, 171. 277, 638. 281, 727. 281, 738. 322, 306. 347, 198. 427, 634. 431, 700
Venetisque 114, 258. 259, 141. 404, 42
venient 35, 703. 118, 385. 331, 575
venerit 409, 172
veni 90, 382. 109, 112. 154, 493, 514 159, 653. 174, 451. 219, 842. 365, 84. 396, 839
veniam *pass.* 21. 386. 38, 614. 216, 753. 240, 683. 286, 38. 316, 132. 326, 401
veniam *verb.* 181, 546. 336, 705
veniant 331, 578
veniat 219, 818. 282, 764. 316, 139
veniat 73, 862. 95, 520. 159, 651. 294, 258
veniebat 136, 18. 146, 295. 307, 663. 332, 579
veniendi 207, 479
venient 151, 440. 307, 649
veniensque 130, 639
veniente 90, 583. 355, 553
venientem 68, 740. 71, 814
venienti 211, 605
veniendiam 330, 497
venientis 193, 111
venio 123, 614. 454, 499
Venilia 415, 334
venimus 217, 771. 412, 234
venio 386, 589, 595
venire 53, 343. 320, 236
venires 109, 111
venisset 218, 807
venit 108, 77. 73. 163, 57. 178, 397. 210, 556. 251, 820
venitis 320, 241
venitur 417, 780
venium 288, 90. 446, 260
venit 32, 619. 33, 677. 54, 363. 64, 635. 72, 827. 88, 331. 123, 96. 146, 307. 153, 466. 182, 29. 165, 42, 43. *& alibi plur.*
ventique 92, 435. 467, 744
venion 282, 761
venient 342, 53. 394, 769 416, 415
venter 167, 144. 175, 380. 302, 505. 323, 311
venti 27, 527 173, 310. 226, 134. 327, 433. 329, 491. 341, 9. 431, 764. 439, 70. 450, 546

ventique 153, 484
ventis 5, 36. 10, 120, 132. 87, 300. 127, 621. 190, 40, 52. 192, 79. 263, 220. 276, 591. 329, 487. 330, 512 380, 419. 388, 630. *& alibi.*
ventisque 438, 49. 450, 339
vento 59, 506. 60, 762. 186, 686. 251, 815. 405, 77. 416, 355
ventoque 239, 471
ventorum 135, 7
ventorumque 98, 596
ventos 6, 56. 35, 707. 129, 663. 196, 202. 313, 43. 327, 432. 336, 695. 338, 747. 342, 37
ventre 25. 459. 250, 805
ventrem 279, 684
ventris 250, 805
ventura 140, 146. 145, 270. 430, 776
venturaque 470, 799
venturi 168, 157. 270, 417. 370, 162
ventus 102, 730
Venus 88, 323. 124, 531. 147, 331. 272, 481. 275, 552. 293, 230. 295, 277. 393, 759. 403, 27. 424, 572, 585. 432, 783. 470, 779. 573, 844
Venusque 80, 132
vepre 158, 628
ver 9, 107, 118. 150, 391. 287, 85. 291, 165
verque 40, 27
vera 40, 38. 100, 659. 145, 262, 271. 155, 525. 165, 104. 215, 709, 733. 285, 20. 367, 95. 387, 607. 394, 775. 428, 659. 437, 18. 469, 773
verâ 219, 836. 256, 53
verae 294, 250
veram 414, 323
veras 229, 195
veros 533, 588
verba 8, 91. 22, 389. 27, 503, 526. 32, 647, 657. 34, 700. 36, 746. 51, 282. 58, 482. 65, 666, 667. 68, 744. 82, 191. *& alibi plur.*
verbaque 71, 816. 182, 584. 194, 153. 255, 29. 307, 657. 350, 469. 414, 301
verbenis 197, 242
verbere 55, 309. 100, 662
verberis 434, 821
verbis 12, 175. 61, 575. 90, 388. 110, 154. 142, 194. 196, 203. 201, 348. 260, 156. 304, 559. 308, 702. 319, 206. 349, 232. *& alibi.*
verbisque 168, 151. 301, 474. 325, 387
verborum 72, 833. 298, 382. 404, 57. 422, 526. 433, 815
verboque 336, 708
vere *subst.* 444, 202
verè *adv.* 226, 131. 234, 322
verecundo 434, 840
verendus 265, 270
verentur 263, 228
vereri 41, 69. 165, 106
veretur 30, 587. 295, 287
veri 15, 225. 81, 614. 37, 764. 127, 612. 144, 247. 192, 92. 211, 600. 341, 18. 436, 3. 475, 879
verique 427, 644
veris *subst.* 9, 116
veris *adj.* 259, 138. 417, 401
veritus 128, 627
vernat 199, 284
vernos 156, 554
vernum 431, 763
verò *adj.* 43, 98. 292, 209
verò *adv.* 46, 178. 59, 518. 63, 621. 77, 72. *& alibi plur.*
veros 40, 43. 114. 272. 300, 429. 314, 83. 333, 588. 335, 672
verrit 186, 706. 317, 166
versa 22, 408. 135, 5. 184, 630. 438, 45. 446, 261
versâ 66, 698
versabat 57, 456. 162, 22
versæ 293, 234. 294, 242
versam 109, 131
versant 106, 34. 241, 538
versantem 140, 134
versantes 220, 579
versarent 171, 247
versaque 341, 545
versat 121, 723. 237, 416. 338, 646
versato 108, 93. 113, 221
versatus 198, 279
versavitque 357, 493
versi 203, 585, 589
versique 391, 714
versis 23, 425. 251, 813. 398, 905
verso 117, 338. 252, 869. 268, 368. 233, 608. 423, 549. 432, 782. 458, 502
versus 267, 348
versum 115, 283. 263, 225, 360, 581
versus 60, 535. 112, 219. 136, 11. 141, 161. 227, 165. 238, 450. 257, 75. 275, 564. 347, 179. 398, 897. 430. 737
versuta 323, 312
vertatur 315, 103
verte 72, 842
vertebar 118, 790
vertentia 153, 477
verterat 415, 327
vertere 120, 423. 235, 364. 309, 729. 331, 547
vertere 193, 111
verteris 100, 674. 107, 50
vertet 472, 832
vertex 368, 107. 399, 911
verti 289, 137. 290, 157. 371, 188
vertice 67, 712. 125, 558. 132, 731. 138, 84. 170, 204. 185, 672. 191, 61. 215, 707. 222, 9. 288, 183. 311, 4. 322, 304. *& alibi.*
verticibus 19, 316
verticis 350, 288
vertigine 41, 70. 331, 548
vertilis 12, 160
vertit 67, 705. 68, 730. 69, 752. 123, 506. 155, 545. 165, 95. 237, 472. 327, 422. 330, 499. 345, 139
vertitis 126, 594
vertitur 15, 235. 114, 270. 159, 638. 185, 672. 247, 700. 278, 663. 359, 560. 454, 415. 458, 522
verto 186, 691
vertor 65, 663
Vertumnus 427, 642
vertunt 47, 216

veli 276, 589
veliferam 466, 719
velim 191, 60
velimus 206, 448
velint 190, 37. 295, 278
velis 68, 746. 155, 527. 214, 701. 219, 820
velit 55, 395. 93, 615. 122, 470. 223, 43. 254, 5. 274, 525. 293, 221. 297, 358. 327, 432
velle 179, 470. 224, 69. 289, 132. 294, 251. 297, 354. 385, 553. 421, 488
vellem 273, 490. 274, 531. 297, 355. 336, 696. 382, 462. 395, 805
vellemque 421, 432
vellent 248, 721. 281, 727
vellentem 250, 800
vellera 187, 720. 189, 7. 354, 415. 355, 430. 413, 264
vellere 82, 197
vellera 311, 4
velleris 197, 244
velles 192, 144. 306, 629. 428, 660
vellet 32, 635. 53, 437. 122, 470. 179, 482. 223, 54. 266, 296. 267, 350. 301, 461. 331, 546. 359, 557. 404, 41
velo 150, 389. 208, 491
veloque 178, 445
veloces 304, 561
velocia 18, 306
velocibus 44, 118. 131, 724. 242, 554
velocior 158, 609. 306, 630
velocis 231, 254
velociter 123, 509. 332, 586
velociùs 302, 520. 304, 583
velox 28, 551. 71, 818. 84, 220. 117, 352. 185, 671. 217, 772. 233. 305
veloxque 324, 338. 389, 908. 445, 225
velum 305, 395. 329, 483
velut 26, 483. 44, 117. 48, 229. *& alibi.*
veluti 90, 630. 126, 596. 171, 231. 184, 636. *& alibi.*
vena 22, 410
venabula 237, 419. 262, 205. 309, 713. 356, 454
venæ 71, 824. 173, 307. 176, 390. 199, 291. 295, 289. 316, 144
venam 278, 656
venandi 91, 413
venantum 58, 492
venas 152, 436. 200, 334. 432, 792
venasque 532, 788
venata 56, 427
venatibus 116, 302, 309
venatrix 57, 454
venatrixque 58, 492
venatu 81, 163
venatum 213, 810
venatit 252, 848. 253, 872
venerea 200, 316. 416, 365
venerei 47, 198. 77, 49. 123, 500, 320. 259, 130. 282, 653. 417, 465
veneniferis 78, 85
veneris 196, 209. 203, 794. 209, 535. 424, 55
venerio 24, 444. 70, 777. 260, 171. 451, 359
venenum 71, 801. 123, 506. 285, 23
venerabile 387, 625
venerande 185, 22
venerantur 103, 44. 170, 203. 233, 315
venerat 251, 811. 267, 336. 295, 271. 334, 632. 411, 231. 416, 340. 420, 458
venerata 145, 277
venere 83, 270. 111, 182. 234, 531
Venere 417, 580
Veneri 178, 460. 271, 427. 287, 80. 294, 238. 296, 324. 299, 434. 303, 548. 408, 141. 421, 492
Veneri 235, 270, 291. 337, 815
Venerias 25, 463. 87, 294. 110, 171. 277, 638. 281, 727. 281, 738. 322, 306. 347, 198. 427, 634. 431, 790
Venerisque 114, 258. 259, 141. 404, 42
venerit 35, 703. 118, 385. 333, 515
venerit 409, 170
veni 90, 382. 109, 112. 154, 493, 514 159, 653. 174, 451. 219, 642. 365, 34. 396, 839
veniam *subj.* 21, 386. 38, 614. 216, 753. 240, 683. 286, 38. 316, 132. 326, 401
veniam *verb.* 181, 546. 336, 705
veniant 331, 578
veniat 215, 818. 282, 764. 316, 139
veniat 73, 862. 95, 520. 159, 651. 294, 258
veniebat 136, 18. 146, 295. 307, 663. 332, 579
veniendi 207, 479
venient 152, 440. 307, 649
veniesque 130, 689
veniente 92, 583. 355, 559
venientem 68, 740. 71, 814
venientia 211, 605
venientique 320, 497
venientis 193, 111
venio 128, 644. 454, 499
Venilia 415. 334
venimus 217, 771. 412, 234
venio 386, 589, 595
venire 53, 348. 320, 256
venirent 109, 111
veniret 218, 807
venia *subst.* 72. 73. 163, 57. 120, 397. 210, 555. 251, 820
venitis 320, 241
venitur 413, 290
venium 288, 92. 446, 260
venit 32, 611. 33, 677. 54, 363. 64, 935. 72, 827. 88, 331. 108, 96. 146, 307. 153, 465. 162, 29. 165, 42, 43. *& alibi plur.*
venitque 92, 435. 467, 744
venit 282, 761
veniunt 342, 53. 394, 769. 418, 415
venter 167, 144. 175, 380. 302, 505. 323, 311
venti 27, 527. 173, 310. 226, 134. 327, 433. 329, 491. 341, 9. 431, 764. 439, 70. 452, 546
ventique 153, 484
ventis 5, 36. 10, 120, 132. 87, 300. 127, 621. 190, 40, 52. 192, 79. 263, 220. 276, 591. 329, 487. 330, 512. 380, 419. 388, 630. *& alibi.*
ventisque 438, 49. 450, 339
vento 59, 506. 60, 762. 186, 686. 251, 815. 405, 77. 416, 355
ventoque 239, 471
ventorum 135, 7
ventorumque 98, 596
ventos 6, 56. 35, 707. 129, 663. 196, 202. 313, 43. 327, 432. 336, 695. 338, 747. 342, 37
ventre 25. 459. 250, 805
ventrem 279, 684
ventris 250, 805
ventura 140, 146. 145, 270. 430, 776
venturaque 470, 799
venturi 168, 157. 270, 417. 370, 162
ventus 102, 730
Venus 88, 323. 124, 531. 147, 331. 272, 481. 275, 552. 293, 230. 295, 277. 393, 759. 403, 27. 424, 572, 585. 432, 783. 470, 779. 573, 844
Venusque 80. 132
vepre 158, 628
ver 9, 107, 118. 150, 391. 287, 85. 291, 165
verque 40, 27
vera 40, 38. 100, 659. 145, 262, 271. 155, 525. 165, 104. 215, 709, 733. 285, 20. 367, 95. 387, 607. 394, 775. 428, 659. 437, 18. 469, 773
verâ 219, 836. 256, 53
veræ 294, 250
veram 414, 323
veras 229, 195
veros 353, 588
verba 8, 91. 22, 389. 27, 503, 526. 32, 647, 657. 34, 700. 36, 746. 51, 282. 58, 482. 65, 666, 667. 68, 744. 82, 191. *& alit: plur.*
verbaque 71, 816. 182, 584. 194, 153. 255, 29. 307, 657. 350, 469. 414, 541
verbenis 197, 242
verbere 55, 369. 100, 662
verberis 434, 821
verbis 12, 175. 61, 575. 90, 388. 110, 154. 142, 194. 196, 203. 201, 348. 260, 156. 304, 559. 308, 702. 319, 206. 349, 232. *& alibi.*
verbisque 168, 151. 301, 474. 325, 387
verborum 72, 833. 298, 382. 404, 57. 422, 526. 433, 815
verboque 336, 708
vere *subst.* 444, 202
verè *adv.* 226, 131. 234, 322
verecundo 434, 840
verendus 265, 270
verentur 263, 228
vereri 41, 69. 165, 106
veretur 30, 587. 295, 287
veri 15, 225. 81, 614. 37, 764. 127, 612. 144, 247. 192, 92. 211, 600. 341, 18. 436, 3. 475, 879
verique 427, 644
veris *subst.* 9, 116
veris *adj.* 259, 138. 417, 401
veritus 128, 627
vernat 199, 284
vernos 156, 554
vernum 431, 763
verò *adj.* 43, 98. 292, 209
verò *adv.* 46, 178. 59, 518. 63, 621. 77, 72. *& alibi plur.*
veros 40, 43. 114. 272. 300, 479. 314, 83. 333, 588. 335, 672
verrit 186, 706. 317, 166
versa 22, 408. 135, 5. 184, 630. 438, 45. 446, 261
versâ 66, 698
versabat 57, 456. 162, 22
versæ 293, 234. 294, 242
versam 109, 131
versant 106, 34. 241, 538
versantem 140, 134
versantes 210, 579
versârunt 171, 247
versaque 341, 545
versat 131, 723. 237, 415. 388, 646
versato 108, 93. 113, 221
versatus 198, 279
versavitque 357, 493
versi 203, 385, 589
versique 391, 714
versis 23, 425. 251, 813. 398, 905
verso 117, 338. 252, 869. 268, 368. 333, 608. 423, 549. 432, 782. 458, 502
versus 267, 348
versum 115, 283. 263, 225, 360, 581
versus 60, 535. 112, 219. 136, 11. 141, 161. 227, 165. 238, 450. 257, 75. 275, 564. 347, 179. 398, 897. 430. 737
versuta 323, 312
vertatur 315, 103
verte 72, 842
vertebar 118, 792
vertentia 153, 477
verterat 415, 327
vertere 120, 423. 235, 364. 309, 729. 331, 547
vertere 193, 111
verteris 100, 674. 107, 50
vertet 472, 832
vertex 368, 107. 399, 911
verti 289, 137. 290, 157. 371, 188
vertice 67, 712. 125, 558. 132, 731. 138, 84. 170, 204. 185, 672. 191, 61. 215, 707. 222, 9. 288, 183. 311, 4. 322, 304. *& alibi.*
verticibus 19, 316
verticis 350, 288
vertigine 41, 70. 331, 548
vertilis 12, 160
vertit 67, 705. 68, 730. 69, 752. 123, 506. 155, 545. 165, 95. 237, 472. 327, 422. 330, 499. 345, 139
vertitis 126, 594
vertitur 15, 235. 114, 270. 159, 638. 185, 672. 247, 700. 278, 663. 359, 560. 454, 415. 458, 522
verto 186, 691
vertor 65, 663
Vertumnus 427, 642
vertunt 47, 216

verſuntur 109, 126. 228, 180. 312, 23. 400, 955
verubus 184, 646
verum *adj.* 15, 223. 136, 16. 281, 737
verum *adv.* 142. 177. 155, 526. 224, 69. *& alibi.*
verumque 10, 129
veruntamen 272, 464
verus 86, 284. 216, 747. 225, 24. 365, 43
veſana 418, 422
veſci 442, 139. 456, 467
veſcitur 184, 631
veſica 453, 414
veſicam 448, 304
veſper 7, 63
veſpere 119, 415
Veſta 467, 731
Veſtaque 474, 864
Veſtæ 469, 778
veſte 40, 23. 82, 185. 117, 357. 124, 546. 138, 68. 173, 299. 220, 853. 291, 176. 300, 432
veſtem 55, 412. 62, 582. 93, 480. 109, 107. 150, 398. 234, 318. 255, 32. 260, 153, 166. 277, 635. 303, 536. 337, 726
veſtes 15, 236. 21, 382. 28, 527. 73, 875. 158, 601. 163, 59. 167, 131. 176, 405. 181, 568. 182, 581. 195, 182. 263, 208. 332, 575. 336, 681. 344, 104
veſtibus 21, 372. 96, 256. 158, 601. 168, 166. 172, 288. 238, 448. 245, 657. 250, 778. 294, 263. 299, 421. 335, 654
veſtigatque 77, 52
veſtigia 15, 237. 21, 372. 28, 532, 536. 40, 21. 44, 133. 52, 318. 75, 17. 90, 371. 108, 105. 117, 343. 123, 515. 153, 476. *& alibi.*
veſtis 57, 461. 119, 395. 245, 659. 370, 164
veſtit 54, 376
veſtra 51, 296. 88, 320. 100, 654. 169, 183. 170, 206. 247, 691, 707
veſtrâ 209, 516
veſtræ 77, 58. 88, 328. 92, 444. 367, 89. 375, 278. 397, 875. 409, 164. 410, 180
veſtram 156, 537. 389, 656
veſtras 17, 278. 95, 531. 200, 310. 208, 508. 296, 301. 441, 118. 457, 497
veſtri 225, 123. 285, 37. 309, 724. 325, 390
veſtris 17, 280. 201, 335. 369, 128. 374, 265. 377, 326. 398, 881
veſtro 264, 246. 267, 326. 269, 390. 346, 169. 378, 370
veſtros 99, 636. 142, 179. 156, 560. 375, 287. 442, 142
veſtrum 84, 320. 376, 314
veſtrumque 147, 335. 261, 187
vetant 174, 348
vetantes 174, 348
vetare 107, 61
vetat 16, 251. 26, 489. 297, 362. 473, 852
veteremque 199, 286. 200, 333. 421, 495
veteres 203, 392. 207, 473. 270, 420. 302, 499. 418, 334. 424, 582. 448, 289. 454, 424
veteris 201, 353. 208, 497. 267, 324. 285, 28. 304, 553. 416, 144. 437, 11
veterum 308, 694. 380, 400. 470, 781
veterumque 386, 570
vetetve 329, 493
vetitæ 276, 576
vetitis 300, 435
vetito 46, 172. 297, 353. 308, 695
vetitorum 442, 138
vetitos 259, 124
vetitum 145, 273. 327, 434
vetitus 273, 501
vetor 65, 657
vetuêre 107, 61. 246, 688
vetuit 63, 652
vetus 23, 417. 67, 707. 76, 28. 164, 69. 173, 326. 198, 279. 247, 699. 318, 198. 355, 444. 440, 96. 447, 265
vetuſque 245, 658
vetuſtæ 128, 642
vetuſtas *ſubſt.* 22, 400. 24, 445. 206, 446. 347, 182. 429, 695. 446, 234
vetuſtis 180, 521
vetuſto 324, 360
vetuſtos 248, 742
vexant 327, 435
vi 77, 70. 180, 525. 186, 690, 701. 321, 270. 345, 139
via 41, 63, 67. 44, 129. 84, 227, 235. 92, 449. 120, 432. 144, 253. 146, 290. 158, 613. 174, 355. 204, 410. 236, 399. 324, 336. 327, 424. 338, 747. 432, 776
viæ 40, 33. 59, 511. 60, 549. 68, 747. 76, 18. 144, 258. 173, 322. 250, 794. 285, 23. 431, 748
viæque 122, 469
viam 42, 79. 45, 158. 151, 423. 229, 208. 302, 504. 316, 139. 330, 515. 339, 792. 380, 418
viarum 227, 161
vias 72, 828. 75, 12. 134, 780. 168, 159. 227, 167. 419, 438. 450, 344
viatque 47, 206
viator 26, 493
vibrabant 28, 528
vibrant 76, 34
vibrantia 235, 342. 345, 79
vibrata 236, 374
vibrataque 52, 308
vicem 108, 72. 112, 218. 184, 631. 256, 56. 274, 524. 353, 381
vicerat 202, 375. 351, 304
vices 106, 40. 111, 191. 239, 474. 346, 161. 404, 56. 446, 238. 453, 409
vici 378, 349
vicibus 330, 502
vicimus 117, 356. 180, 513. 300, 443. 345, 120
vicina 30, 573. 217, 770. 252, 849. 425, 599. 431, 748
vicinaque 59, 507. 417, 407
vicini 108, 98

vicinia 66, 688. 107, 59. 128, 636. 230, 225
vicino 397, 878
vicinos 247, 720
vicinum 216, 137
viciſſe 160, 663. 424, 571
vicit 341, 30
victa 11, 149. 21, 378. 28, 544. 46, 185. 149, 370. 162, 25. 209, 527. 216, 748. 260, 164. 269, 401. 277, 624. 304, 570. 342, 32. 389, 663. 432, 779. 443, 173. 452, 413
victâ 25, 454
victæ 146, 301, 310. 160, 664
victam 165, 91
victarum 286, 45
victi 78, 95. 305, 599
victima 194, 162. 211, 597. 441, 130
victo 305, 608
victoque 145, 285
victor 56, 437. 78, 95. 127, 617. 144, 236. 194, 158. 240, 495. 255, 7. 259, 136. 308, 680. 346, 150. 350, 290. 361, 608. 374, 251. 380, 399. 383, 485
victore 238, 445. 239, 486
victorem 194, 144. 355, 449
victoremque 77, 56
victores 380, 414
victori 352, 334
victoria 102, 728. 164, 82. 222, 13. 225, 100. 256, 49. 306, 628. 346, 164. 378, 348. 419, 453
victoris 223, 57. 288, 102
victricemque 237, 421
victrices 132, 740. 468, 754
victricia 290, 151
victrix 123, 150. 172, 284. 331, 553
victu 19, 312
victum 165, 384. 353, 388. 370, 172
victus 31, 619. 105, 20. 125, 565. 234, 4. 312, 11. 347, 181. *bis.* 364, 20
vide 60, 541. 184, 634. 281, 746. 356, 474
videam 247, 710. 469, 771
videamus 431, 751
videant 271, 439
videar 195, 173. 403, 13
videat 92, 430
videbam 98, 610. 397, 870
videbar 213, 645. 219, 843. 256, 56. 267, 343
videbat 158, 615
videbatur 165, 105
videbis 213, 648
videbit 270, 406
videbitur 273, 505
videbor 408, 149. 430, 777
videnda 307, 650. 408, 152. 412, 244
videndi 286, 56. 434, 835
videndo 70, 780. 179, 478. 190, 34
videndum 37, 771
videns 298, 385. 411, 211. 473, 850
vident 20, 354. 23, 428. 61, 561. 210, 565. 246, 680. 297, 351. 391, 714
videntem 280, 694
videntur 20, 344. 39, 11. 118, 379. 119, 402. 136, 25. 175, 379. 315, 115. 331, 537. 390, 689
video 92, 446. 113, 227. 189, 20. 344, 114
videoque 92, 446. 292, 197. 366, 73. 383, 495
videor 215, 727. 253, 881. 360, 573
vidérat 69, 749. 125, 565. 155, 539. 313, 61. 318, 183. 345, 126. 429, 698, 700
videre 41, 65. 83, 206. 85, 247. 124, 544. 140, 146. 192, 88. 204, 400. 248, 732. 278, 643. 341, 13. 372, 223. 396, 825. 424, 564. 434, 843
viderent 61, 556
videres 95, 518. 125, 559. 151, 429. 172, 296. 263, 229. 316, 126. 322, 288. 458, 527
videret 71, 812. 324, 354
videretur 130, 686
videri 22, 404. 31, 621. 52, 322. 80, 131. 89, 352. 106, 40. 156, 551. 212, 639. 248, 735. 265, 269. 272, 461. 276, 606. 287, 68. *& alibi.*
viderit 274, 518. 306, 624
videritis 59, 516
viderunt 103, 131. 214, 685. 423, 563
vides 33, 681. 72, 842. 149, 375. 211, 587. 245, 589. 253, 884. 322, 288. 355, 444. 388, 648. 408, 145
videt 19, 325, 326. 26, 498, 499. 47, 194. 55, 404. 66, 685. 69, 768. 70, 780. 75, 15. 92, 430. 101, 712. 109, 133. 111, 172. 115, 297. *& alibi plur.*
videtque 37, 769
videtis 430, 729
videto 322, 287
videtur 65, 661, 667. 98, 608. 165, 100. 180, 528. 185, 674. 200, 307. 210, 575. 220, 862. 243, 575. 271, 428. 274, 525. 294, 266. 329, 497. 330, 504. 335, 655. 369, 135
vidi 97, 569. 158, 614. 173, 320. 189, 15. 209, 516. 211, 602. 215, 732. 242, 552. 244, 622. 248, 722. 246, 46. 262, 195. *& alibi.*
vidiſſe 26, 500. 62, 599. 66, 693. 95, 525. 97, 575. 113, 246. 134, 780. 797. 178, 444. 213, 650. 236, 385
vidiſſet 93, 476. 134, 788. 293, 226
vidiſti 66, 699. 213, 655. 388, 645
vidiſtis 156, 560. 376, 312
vidit 12, 163. 20, 348. 28, 534. 35, 713. 40, 32. 44. 116. 47, 199. 56, 422. 57, 445. 61, 574. 77, 55. 82, 200 *& alibi plur.*
vigebat 252, 854
viget 191, 58. 265, 269
vigil 43, 112. 333, 597. 346, 148
vigilacibus 70, 779
vigilans 213, 643. 272, 478
vigilat 34, 687
vigiles 90, 396
vigili 60, 538. 378, 370

vigiati 101, 687
vigor 4, 492. 231, 254. 378, 369
vigore 292, 194
viiſque 210, 547
vile 454, 428
vili 252, 859
vilibus 368, 101
villæ 18, 295. 246, 684
villis 58, 478. 83, 218
villiſque 317, 176
villo 187, 720. 406, 97
villos 15, 236
villoſa 285, 21
villoſæ 396, 836
villoſis 351, 319
vim 89, 344. 113, 233, 239. 132, 745. 183, 608. 239, 472. 334, 631. 347, 197
vimque 129, 651. 140, 288. 267, 332. 322, 294. 323, 309. 413, 274
vimine 61, 554. 355, 436
vina 231, 274. 246, 672, 680. 349, 242. 352, 322. 449, 323. 450, 331
vinaque 260, 160
vincant 95, 537
vincar 305, 607
vincas 257, 68
vincat 250, 793. 366, 63
vince 255, 30
vincemur 223, 60
vincemus 341, 19
vincendo 177, 425
vincere 34, 684. 183, 612. 189, 11. 202, 374. 305, 610. 339, 779. 429, 702. 470, 799
vinceris 361, 609
vinces 307, 659
vincet 264, 250. 319, 223
vincetis 240, 509
vincetur 277, 615
vinci 139, 108. 223, 56. 254, 6. 269, 404. 305, 604. 359, 555. 378, 349. 473, 851
vincis 143, 216. 321, 263. 368, 115. 430, 718
vincit 42, 72. 77, 65. 112, 211. 264, 250. 274, 516. 379, 386. 453, 856
vincite 96, 546. 240, 509
vincitur 179, 483
vincla 130, 681. 181, 553. 345, 141
vinciſque 111, 183
vincto 275, 549
vinctaque 320, 252
vincti 163, 55. 289, 115. 320, 238
vinctæ 10, 122
vinctaque 130, 694
vinctorum 205, 429
vinctum 96, 563
vinctumque 315, 91
vinctus 317, 165
vinculo 32, 631. 70, 790. 217, 777. 230, 226. 234, 532. 257, 77. 298, 381, 387. 314, 75. 430, 735
vindex 144, 237
vindexque 231, 272
vindicat 125, 574. 296, 312. 319, 213
vindice 8, 89, 93. 15, 230. 196, 214. 264, 241
vindicet 59, 523
vindiciis 349, 233
vindicta 14, 210. 341, 8
vincta 182, 15. 314, 86
vini 412, 252
vinis 351, 317
vino 95, 536. 205, 432. 300, 438. 320, 247. 348, 220. 440, 324
vinoque 388, 636
vinum 211, 594
vinxerit 355, 430
vinxit 230, 248
violabere 143, 226
violæque 114, 268
violam 99, 621
violis 292, 100
violaſſe 127, 613 248, 741
violata 76, 28
violave 354, 410
violavit 101, 712
violem 391, 485
violenta 12, 162. 102, 717. 154, 491. 274, 542. 304, 568
violentaque 325, 382
violentam 225, 106
violente 259, 121
violentique 42, 81
violentia 15, 253
violentior 85, 253. 395, 801
violentus 234, 338. 248, 733. 341, 24
violeſque 348, 229
vipera 285, 24
vipereas 196, 203
vipereaſque 185, 612
viperiis 122, 491
viperos 78, 103. 125, 573. 193, 122
vir 11, 446. 19, 323. 33, 660. 115, 280. 118, 380, 386. 208, 363. 302, 523. 322, 293. 356, 478. 357, 500. 358, 531. 439, 60
virque 173, 314. 190, 41
virago 69, 765
Virbius 459, 544
virentem 70, 795. 315, 108
virenti 342, 27
vires 17, 278. 18, 305. 55, 392. 87, 302. 93, 469. 94, 492. 101, 693. 110, 150. 119, 417. 164, 528. 149, 374. 192, 81. *& alibi.*
viresque 360, 568
viricere 119, 394
viret 175, 380. 434, 837
virga 33, 675. 132, 744. 315, 109
virgâ 35, 716. 68, 736. 71, 819. 413, 278. 414, 295. 418, 413. 456, 474
virgaque 114, 254. 322, 367
virgæ 10, 122. 414, 300
virgam 315, 109. 426, 630
virgas 132, 742
virgine 55, 409. 56, 431. 62, 579. 166, 116. 178, 455. 281, 724, 742. 305, 601. 420, 468. *bis.*
virginea 73, 867. 98, 607. 227, 172. 350, 697
virgineam 234, 323
virgineas 143, 274. 188, 4
virgines 297, 361
virgineis 423, 556
virginem 180, 524
virgineo 189, 17. 341, 28. 382, 467
virgineos 81, 164. 223, 39. 321, 260. 370, 167
virgineoſque 301, 466
virgineum 105, 20. 243, 591
virgineus 306, 631
virginibus 67, 724. 72, 845. 199, 304
virginibuſque 61, 555
virginis 154, 489. 156, 553. 258, 101. 294, 250. 300, 440. 319, 228. 322, 308. 393, 733. 398, 906
virginitas 180, 536. 408, 133
virginitatis 252, 851
virgis 76, 29. 132, 748. 292, 191. 395, 800
virgo 11, 149. 28, 539. 30, 589. 56, 426, 427. 57, 451. 61, 570. 62, 579. 73, 863. 113, 232. 130, 682, 691. 132, 739, 754. 149, 376. *& alibi.*
viri 22, 412. 26, 479. 81, 154. 100, 670. 102, 731. 111, 183. 234, 531. 236, 38. 269, 401. 303, 529. 329, 495. 335, 636. *& alibi.*
virique 96, 549. 336, 688
viribus 28, 543. 41, 54. 51, 280. 55, 402. 113, 247. 129, 653. 136, 32. 141, 171. 152, 610 206, 440. 220, 851. 222, 29. *& alibi.*
viridem 255, 32. 287, 87. 289, 137. 420, 960
virides 30, 12. 54, 371. 204, 415. 341, 22. 452, 375
viridique 157, 575. 278, 654
viridi 9, 112. 18, 297. 88, 324. 94, 502. 123, 505
viridique 73, 864
viridis 199, 280
viridem 22, 412
virides 91, 403. 300, 434. 382, 466
viridi 118, 382. 384, 529
viridia 236, 392
viridibus 348, 208
virie 75, 529. 359, 476. 372, 198. 381, 450
virique 177, 426. 454, 422
viro 51, 373. 88. 326. 138, 83. 145, 284. 162, 11. 178, 440. 184, 649. 251, 819. 256, 63. 260, 157. 332, 579. 394, 400. *& alibi.*
viroque 169, 179. 379, 397. 383, 489. 384, 509
virorum 135, 768. 143, 79. 173, 319. 175, 382. 191, 58. 216, 750. 332, 553. 361, 599. 380, 400. 393, 740
viros 40, 15. 77, 52. 213, 650. 214, 669. 270, 416. 304, 561. 325, 382. 330, 528. 343, 73. 391, 709. 397, 850. 406, 93. 420, 464. 421, 292. 451, 356
virosque 18, 268
virtus 144, 243. 145, 269. 189, 27. 237, 407. 306, 616. 309, 707, 709. 322, 299. 364, 21. 416, 357. 424, 581. 444, 205
virtusque 346, 159
virtute 131, 703. 133, 770. 204, 405. 240, 517. 256, 62. 282, 188, 200. 352. 332
virtutem 142, 177. 324, 343
virtuti 407, 113
virtutis 236, 387. 370, 153. 381, 446
virum 130, 682. 198, 270. 207, 475. 234, 327. 249, 768. 279, 670. 181, 722. 298, 304. 307, 672. 353, 374. 377, 322. 379, 386. 409, 758
virus 71, 800. 123, 501. 260, 158. 417, 403
virulque 339, 776
vis 5, 26. 10, 131. 115, 287. 152, 457. 189, 19. 253, 875. 356, 465. 448, 299. 449, 324
visa 27, 527. 29, 567. 36, 733. 85, 254. 89, 349. 94, 492. 108, 91. 123, 514. 131, 713. 144, 253. 150, 395. 154, 505. *& alibi.*
visa 134, 781. 143, 209. 171, 232. 328, 457. 348, 220
visaque 69, 770. 110, 146. 202, 196. 282, 767. 419, 336
visæ 82, 185. 91, 416. 130, 676. 408, 126. 470, 787
visæque 26, 490. 398, 906
visam 82, 192. 131, 713
visamque 56, 443
viſcera 10, 138. 51, 274. 109, 115. 120, 424. 121, 457. 173, 509. 176, 390. 184, 651. 185, 664. 210, 554. 211, 601. 237, 402. *& alibi.*
viſceraque 410, 208
viſcere 172, 290
viſceribus 136, 18. 193, 128. 445, 219
viſendæ 178, 441
viſent 29, 561
viſeret 8, 94
viſi 70, 778
viſibus 439, 64
viſis 58, 493. 67, 716. 102, 725. 168, 170
viſo 58, 500. 82, 178. 181, 554, 564. 192, 86. 313, 34
viſu 113, 232. 202, 366. 380, 422
viſum 21, 366. 91, 428. 146, 315. 208, 494. 209, 525. 215, 704. 236, 386. 318, 183. 387, 620
viſumque 116, 316
viſura 179, 476
viſuraque 272, 460
viſuras 263, 232
viſurus 89, 347
viſus 166, 116. 188, 3. 213, 643. 240, 513. 246, 687. 324. 336. 335, 673. 337, 740. 393, 760. 437, 32. 458, 509
vita 201, 335. 247, 712. 279, 671. 323, 327. 382, 464. 459, 534
vitâ 85, 251. 109, 109
vitâque 441, 119
vitæ 20, 356. 79, 124. 92, 444. 93, 469. 120, 445. 301, 482. 305, 612. 306, 625. 336, 698. 453, 395
vitale 409, 175
vitaleſque 72, 828
vitam 63, 610. 136, 15. 137, 62. 174, 357. 211, 583. 276, 605. 292, 202. 330, 702. 384, 522. 430, 775
vitamque 174, 356. 301, 487
vitâne 30, 585
vitant 119, 406
vitare 145, 282. 353, 385
vitârit 109, 130
vitâſſet 413, 288
vitat 75, 8. 163, 42. 303, 541.

941. 444, 195
vite 182, 592. 428, 662. 441, 114
vites 119, 396. 288, 100
vitiantes 202, 366
vitiantur 210, 548
vitiâsse 134, 798
vitiataque 153, 480. 365, 39. 446. 235
vitiatas 77, 76. 152, 436
vitiatis 71, 826
vitiato 109, 122
vitiaverit 51, 205
vitibus 246, 676. 288, 100. 375, 800. 440, 77
vitiis 294, 244
vitio 178, 460
vitiſque 427, 649
vitium 107, 67. 209, 533
vitiumque 112, 200
vitta 25, 477
vittâ 139, 110
vittæ 248, 744
vittam 282, 770
vittas 104, 6
vittatæ 346, 151
vitulis 205, 429. 388, 643
vituli 63, 624. 436, 464
vitulos 293, 227
vitulus 132, 756
vivâ 142, 744. 304, 566. 397, 865. 452, 380
vivaque 184, 644. 196, 204
vivacem 384, 519
vivacemque 357, 508
vivaci 23, 420
vivacia 90, 374. 204, 418
vivacis 82, 194
vivam 475, 879
vivat 189, 23, 24
vivatis 175, 369
vivax 137, 232
vive 167, 136. 299, 429
vivebat 294, 246
vivente 348, 228
viventi 402, 130
viventia 410, 194
vivere 142, 203. 214, 606. 294, 250. 306, 633. 340, 2. 339, 787. 384, 527. 440, 90. 453, 491
viveret 366, 57. 381, 441
vivi 175, 305
vivis 70, 27
vivit 23, 423. 73, 121. 91, 401. 304, 568. 322, 291. 360, 593. 361, 617. 366, 55. 376, 318. 450, 342. 453, 594
vivitur 347, 188
vivo *adj.* 81, 159. 115, 300. 147, 317. 152, 436. 371, 180. 395, 810
vivos 352, 354
vivoſque 301, 485
vivum 113, 248. 302, 512. 429, 723
vivunt 299, 401
vivuntque 442, 159
vivus 270, 407
vivuſque 240, 494
vix 7, 58, 69. 43, 86. 51, 282. 57, 448. *et alibi plur.*
vixque 51, 297. 70, 796. 98, 609. 101, 689. *& alibi.*
viximus 268, 373
vixiſſe 163, 38
vixiſti 240, 502
ulciſcere 361, 603. 404, 36
ulciſci 238, 442. 585, 546
ulciſcitur 206, 458. 303, 524
ulciſcor 239, 483
ulla 19, 323. 55, 415. 97, 585. 123, 499. 180, 503. 201, 341. 208, 485. 210, 558. 218, 808. 224, 76. 252, 868. 217, 616. *& alibi.*
ullâ 445, 214
ullam 329, 485
ullæ 230, 228. 471, 812
ulli 40, 174. 69, 762. 120, 441
ullis 9, 101. 211, 598. 224, 77. 348, 206. 448, 296
ullo 33, 680. 184, 659. 209, 519. 347, 181. 424, 586. 443, 188
ullos 347, 195
ullum 62, 578. 257, 70. 299, 403. 362, 461. 468, 751
ullus 181, 548. 206, 452. 271, 458. 470, 891
ulmi 288, 100
ulmo 18, 296. 61, 557. 428, 665
ulmus 428, 661
ulnas 249, 748
ulnis 220, 847. 278, 651. 314, 63
ulta 216, 751
ultaque 204, 397
ulteriùs 52, 302. 56, 417. 73, 872. 93, 487. 163, 52. 179, 470. 265, 290. 334, 830. 345, 132. 360, 575
ultima 5, 31. 10, 127. 11, 150. 41, 67. 80, 135. 94, 495. 101, 708. 115, 300. 128, 632. 142, 152. 167, 127. 173, 298. *& alibi.*
ultimaque 399, 915
ultime 383, 494
ultimus 35, 728. 59, 517. 171, 261. 275, 561. 418, 426. 428, 682
ultor 77, 58. 135, 10. 140, 138. 352, 341. 431, 750
ultorem 232, 281
ultoris 441, 115
ultra 28, 530. 33, 668. 132, 730. 142, 186. *& alibi.*
ultricibus 82, 190
ultro 61, 566. 92, 458. 433, 799
ultroque 211, 605. 456, 480
ultus 318, 194
ultuſque 270, 407
ulvæ 115, 299
ulvæque 234, 336
ulvam 174, 345
ulvis 245, 655. 407, 103
ululare 119, 404
ululâſſe 277, 642. 470, 797
ululatibus 82, 179. 95, 528. 101, 706. 195, 190. 238, 447. 417, 405
ululavit 102, 725. 386, 571
Ulyſſe 367, 83. 373, 240
Ulyſſei 409, 159. 428, 671
Ulyſſen 410, 192. 366, 55. 412, 241
Ulyſſes 364, 6, 14, 18. 366, 62. 367, 92. 376, 305. 377, 341. 383, 485. 413, 290
Ulyſſis 376, 304. 410, 180
umbra 92, 434. 131, 713. 287, 88. 288, 90. 313, 61. 336, 688. *bis.* 360, 591
umbrâ 108, 88. 147, 336. 272, 459. 303, 533. 304, 555. 331, 549. 395, 793. 419, 447
umbræ 102, 720. 120, 443. 164, 62. 240, 496. 381, 449. 415, 330
umbram 33, 681. 109, 116. 131, 713. 158, 615. 335, 660. 416, 362
umbramque 407, 117
umbras 22, 387. 30, 590. 77, 50. 80, 144. 121, 455. 142, 191. 148, 358. 157, 591. 181, 541. 185, 676. 219, 814. 239, 476. *& alibi.*
umbris 10, 139. 270, 410
umbroſa 324, 360
umbroſâ 25, 467. 338, 702
umbroſave 34, 693
umbroſum 191, 75. 201, 352
una 15, 240. 27, 519. 56, 426. 57, 461. 61, 559. 109, 108. 118, 375. 119, 419. 120, 427. 145, 268. 157, 578. 172, 290. *& alibi plur.*
unâ 13, 186. 63, 609. 72, 846. 93, 473. 113, 166. 140, 141. 325, 388
unà *adv.* 70, 781. 106, 28. 187, 714. 232, 299. 288, 99. 327, 441. 336, 684. 337, 725. 354, 416. 404, 63. 455, 441
unâque 473, 854
unam 19, 326. 70, 784. 112, 204. 149, 381. 158, 621. 172, 287. 173, 300. 180, 524. 250, 786. 317, 178. 331, 545. 379, 385. 415, 332
uncis 194, 150
unco 129, 666. 196, 210
uncos 456, 476
unda 4, 16. 17, 266. 18, 290, 305. 39, 8. 124, 530. 130, 688. 132, 740. 206, 445. 226, 139. 229, 205. 278, 661. *& alibi.*
undâ 32, 640. 81, 161. 93, 486. 108, 98, 102. 157, 590. 174, 357. 252, 857. 330, 500. 332, 569. 350, 279. 398, 903. 441, 135. 443, 181. 446, 251. 448, 292. 459, 552
undaque 325, 375
undæ 7, 74. 157, 574. 197, 239. 243, 955. 244, 625. 261, 187. 319, 221. 330, 523. 337, 739. 394, 786. 449, 319
undæque 114, 262
undam 94, 499. 286, 41. 289, 122
undas 8, 95. 18, 304. 21, 369. 28, 544. 30, 576, 582. 43, 101. 49, 240. 57, 457. 76, 27, 36. 86, 272. 98, 602. 100, 680. *& alibi plur.*
undique 29, 568. 49, 232. 51, 273. 85, 249. 101, 683, 709. 120, 439. 141, 150. 171, 232. 175, 388. 296, 315
undis 8, 82. 17, 260, 275. 20, 341, 345. 29, 570. 30, 576. 35, 703. 41, 68. 49, 242, 246. 73, 871. 82, 190, 200. 89, 343. 91, 402, 407. *& alibi plur.*
ungues 36, 742. 58, 479. 65, 670. 71, 823. 131, 717. 152, 432. 156, 547. 160, 671. 180, 530. 301, 490. 308, 690. 314, 79
unguibus 250, 800. 278, 654. 303, 540. 324, 342. 359, 563. 387, 613. 453, 397
ungula 65, 671. 144, 257. 170, 220
unguſque 36, 742
uni 81, 165. 86, 269. 182, 578. 184, 648. 251, 833. 319, 220. *bis.* 393, 752. 397, 856
unica 230, 239. 267, 329. 358, 531
unicè 92, 454
unicus 246, 684. 346, 169. 397, 853
unius 15, 227. 110, 159. 133, 775. 317, 174. 371, 181. 381, 425. 423, 546
uno 4, 18. 13, 185 99, 647. 204, 402. 230, 247. 249, 753. 344, 107. 349, 241. 353, 877. 357, 499. 359, 554
unoque 404, 36
unquam 90, 386. 243, 582. 246, 709. 151, 837. 365, 44. 399, 929. 409, 170
unum 19, 325. 52, 657. 43, 98. 53, 230. 57, 471. 89, 351. 97, 591. 100, 655. 110, 149. 111, 182. 122, 472. 126, 579. *& alibi*
unumque 458, 529
unus 4, 6. 28, 552. 30, 583. 94, 513. 96, 544. 133, 767. 134, 790. 142, 200. 165, 87. 173, 317. 176, 403. 257, 69. *& alibi.*
unuſque 282, 769
vobis 51, 289. 99, 637. 146, 290, 309. 156, 552. *& alibi.*
vobiſque 369, 131
voca 430, 720
vocabam 266, 294
vocabant 66. 688
vocabat 223, 37
vocabere 297, 348
vocabis 265, 782
vocabatur 319, 223
vocabula 426, 621
vocalemque 392, 716
vocali 323. 317
vocalia 312, 8
vocalibus 222, 14
vocalis 89, 357
vocandus 412, 246
vocant 53, 343. 87, 307. 204, 11. 205, 419. 211, 605. 231, 265. 286, 48. 413, 292. 452, 393
vocantem 90, 382
vocanti 181, 555. 184, 656
vocantia 53, 355
vocari 100, 678. 178, 437. 292, 200. 302, 507
vocas 155, 519, 520. 191, 99
vocaſſent 243, 580
vocat 12, 167. 19, 333. 33, 669. 56, 443. 61, 559. 89, 346.

346. 90, 382. 121, 452. 145, 267. 153, 475. 160, 668. 174, 332. & *alibi.*
vocati 421, 480
vocato 49, 234. 75, 13
vocatos 12, 167. 143, 212. 150, 402
vocatum 219, 827. 366, 63
vocatur 189, 13. 226, 150. 284, 3. 317, 173. 385, 671. 446, 255
vocatus 413, 294
vocavit 64, 617. 146, 304. 152, 452. 158, 625. 275, 567
voce 14, 205. 16, 244. 20, 338. 21, 384. 32, 638. 33, 678. 51, 278. 55, 396. 61, 565. 66, 658. 90, 382. 98, 619. & *alibi plur.*
vocem 86, 277. 110, 163. 119, 412. 126, 589. 258, 119. 279, 691. 282, 763. 290, 147. 298, 385. 298, 421. 329, 485. 335, 67. & *alibi.*
voces 65, 695. 95, 536. 106, 20. 154, 509. 163, 39. 276, 583. 386, 586. 431, 779
vocesque 213, 645
vocet 272, 466
voci 107, 69
vocibus 94, 466. 210, 826. 260, 165. 279, 673. 434, 839
vocis 72, 850. 84, 224. 90, 385. 142, 192. 174, 355. 268, 370. 318, 188. 332, 585. 342, 49
vociferare 35, 709. 67, 658. 86, 367. 312, 11. 421, 498
voco 98, 604. 213, 654. 369, 141
vocque 195, 202
vocor 85, 264
vocum 346, 157
vola 229, 206
volabat 337, 731
volanci 229, 208. 360, 568
volans 67, 709
volant 119, 415. 141, 158. 319, 243
volantem 341, 16
volantes 204, 400. 338, 749
volatile 219, 841
volatilis 302, 519
volatu 131, 718. 230, 223. 358, 527. 387, 611
volebat 353, 360
volentem 117, 361. 238, 441. 248, 726. 266, 318. 287, 72. 403, 28
volentes 44, 128
volenti 57, 463. 153, 466. 183, 607. 334, 788. 414, 317. 437, 29
voles 215, 718. 428, 676
volet 475, 873
volitare 418. 411
volitat 231, 258
volubile 307, 667
volubilibus 76, 41
volubilitas 355, 434
volucer 272 481
volucrem *adj.* 149, 364
volucrem *subst.* 165, 95. 185, 672. 203. 385. 322, 243. 322, 291. 345, 145. 360, 581
volucres *adj.* 45, 153. 456, 457
volucres *subst.* 50, 253. 61, 564. 125, 561. 153, 484. 188, 4. 286, 43. 294, 261. 312, 21. 313, 44. 341, 21. 397, 649
volucresque 160, 674. 195, 185. 415, 340
volucri *adj.* 206, 460. 217, 770. 258, 102
volucri *subst.* 387, 667
volucrique 395, 867
volucris *subst.* 18, 382. 67, 716. 91, 409. 230, 239. 231, 276. 314, 74. 334, 659. 359, 560. 387, 607
volucris *adj.* 166, 120
volucrique 35, 722
volucrum *adj.* 49, 254. 113, 145. 196, 218
volucrum *subst.* 146, 301. 157, 717. 341, 15. 422, 508
volucrumque 290, 144
volucres 447, 279
volucrem 156, 685
volucria 193, 109
voluêre 179, 497
volvere 242, 551
volui 144, 258. 196, 199. 268, 362. 285, 25. 410, 170
voluisse 277, 621. 458, 502
voluisti 179, 497
voluistis 386, 597
voluit 71, 812. 87, 295. 90, 375. 218, 798. 256, 50. 326, 626. 458, 502
voluitque 287, 68
volvitur 29, 570. 171, 238
volumina 387, 601
volumine 42, 71
volunt 162, 675
voluntas 41, 53. 246, 678. 276, 597. 277, 626. 347, 177
voluptas 73, 862. 88, 321. 116, 327. 219, 822. 264, 243. 272, 480. 273, 484. 393, 751
volutant 22, 389. 342, 55
vomens 349, 239
vomentes 44, 119
vomere 312, 31
vomeribus 9, 102
vomit 131, 729. 148, 353
vomunt 122, 494
voracior 251, 840
voracis 440, 94
voragine 252, 843
vorat 393, 751
vortice 157, 587. 242, 536
vorticibus 258, 106
vos 88, 330. 96, 546, 547, 551. 125, 549. 130, 656. & *alibi plur.*
vosne 93, 538, 540
vosque 80, 140. 170, 211. 240, 510. 285, 34
vota 17, 273. 43, 89. 118, 373, 387. 180, 513. 191, 54. 206, 449. 211, 593. 212, 613. 218, 652. 224, 71. 226, 152. & *alibi.*
voti 249, 745. 301, 481
votique 244, &c. 257, 429
votis 331, 540. 332, 582. 347, 192. 413, 272
votisque 47, 186. 374, 51

votivi

votivi 350, 267
voto 231, 265. 266, 313. 308, 687. 348, 205. 389, 651
votoque 26, 489
votorum 274, 533
votum 93, 468. 247, 201
vovcam 279, 674
voveo 404, 35
voverat 283, 793. 316, 128
vovistis 367, 88
vox 29, 561. 41, 51. 54, 373. 58, 483. 62, 579. 65, 675. 78, 96. 82, 201, 202. 87, 296. 89, 349, 359. 90, 398, 399. 94, 499. & *alibi.*
urbe 99, 624. 125, 566. 209, 516. 222, 7. 438, 35. 458, 504
urbem 79, 130. 107, 58. 120, 437. 164, 77. 213, 652. 202, 363. 223, 60. 238, 447. 321, 275. 335, 651. 388, 631. 390, 687, 695. & *alibi.*
urbes 30, 749. 47, 214. 54, 370. 88, 339. 94, 511. 112, 212. 115, 296. 146, 306. 162, 11. 177, 419. 190, 50. 196, 214. & *alibi.*
urbesque 18, 301. 40, 15. 42, 76. 70, 793. 176, 412
urbi 208, 484. 341, 26. 467, 744
urbibus 251, 832. 391, 708
urbis 108, 86. 127, 608. 210, 553. 232, 298. 330, 526. 348, 225. 372, 207. 374, 201. 424, 580. 432, 774. 435, 849. 437, 18. 439, 59. 471, 820. 474, 863
urebant 218, 808
urebit 422, 533
ureret 174, 339
ureris 112, 195. 189, 22
urgent 106, 35
urges 121, 460
urget 118, 390. 148, 347. 234, 528. 339, 774. 364, 26
urgeturque 444, 182
urimur 219, 820
uris 111, 294
urit 277, 623. 281, 730. 316, 130
uritur 26, 496. 71, 809. 92, 430. 240, 516. 395, 763
urna 76, 37. 336, 706
urnâ 110, 166
urnâque 419, 441
urnæ 76, 39
urnam 361, 616. 478, 44
urnis 181, 172
urnisque 286, 43
uror 93, 464
ursa 58, 485. 395, 803
ursaque 58, 494
urse 351, 319. 396, 836
ursæque 412, 255
ursi 210, 546. 440, 87
ursos 58, 494. 303, 540. 352, 353
usa 235, 347. 423, 546
usæ 405, 68
usquam 30, 586. 336, 680. 342, 41
usque 78, 91. 87, 302. 115, 298. 146, 313. & *alibi.*
usfit 277, 623
usta 193, 110
ustus 10, 119
usu 9, 99. 295, 286. 451, 365
usum 22, 408. 40, 36. 89, 359. 133, 775. 156, 562. 176, 410. 192, 99. 230, 246. 285, 37. 304, 565. 406, 98
usurus 315, 102
usus *subst.* 53, 232. 65, 658. 89, 367. 96, 554. 824, 524. 139, 111. 162, 29. 307, 651. 310, 737. 372, 211, 215. 389, 654. 402, 2. 413, 268
usus *particip.* 206, 440. 242, 560. 359, 562. 389, 657. 467, 724
ut 8, 94. 12, 163. 19, 324. 20, 337. & *alibi quàm plur.*
utque 46, 163. 70, 773. 71, 825. 109, 131. & *alibi plur.*
utar 345, 121
utarque 242, 559
utentem 352, 355
utere 258, 110. 307, 658. 382, 457. 403, 22
uteri 239, 490
utero 80, 269. 89, 344. 226, 133
uterque 241, 523. 280, 712. 419, 454
uterum 265, 780, 787
uti 428, 781
utile 106, 39. 223, 56. 336, 697
utilibus 388, 630
utilis 295, 286
utilitas 178, 438. 371, 191
utiliter 372, 206
utimur 349, 259
utinam 93, 467. 96, 540. 181, 540. 209, 519. 240, 501. 292, 202
utraque 85, 255. 88, 323. 346, 147
utraque 129, 666. 181, 550. 236, 397
utramque 6, 50
utrimque 258, 90. 393, 758
utrique 107, 66
utro 141, 166
utroque 141, 126. 242, 560. 369, 147. 472, 829
utrum 275, 547
utrumque 140, 142. 141, 159. 222, 13. 259, 129
utve 117, 365. 278, 659, 660. 355, 437. 460, 560
uva 93, 484
uvæ 105, 14. 246, 676
uvis 100, 666. 119, 398
Vulcania 376, 313
Vulcanum 192, 104. 264, 251
vulgares 428, 677
vulgârunt 203, 393
vulgâsse 294, 240
vulgata 153, 481
vulgataque 396, 831
vulgatos 114, 276
vulgatum 197, 233
vulgi 363, 1
vulgus 137, 41. 146, 308. 176, 402. 205, 431. 211, 585. 418, 412
vulgusque 241, 526
vulnera 24, 444. 27, 520. 47, 199. 59, 515. 77, 57. 78, 84. 85, 251. 110, 150. 123, 498. 141, 170. 194, 141. 201, 342. 203, 385.

583. & alibi.
vulneraque 77, 69
vulnerat 131, 727. 325, 372
vulnere 54, 360. 77, 62. 109, 120. 131, 721. 137, 62. 139, 94. 140, 141. 141, 368. 172, 293. 199, 288. 218, 787. 220, 851. 259, 126. & alibi.
vulneret 244, 65
vulneribus 84, 237. 257, 70. 348, 207
vulneris 140, 133. 237, 418. 276, 584
vulnifico 58, 504
vulnificus 235, 359
vulnus 78, 87. 139, 94. 184, 643. 235, 346. 274, 539. 292, 189, 197. 339, 780. 350, 287. 355, 424. 383, 495
vulnuſque 357, 493. 367, 78
vult 96, 270. 100, 676. 272, 473. 282, 756, bis. 757, 326, 447
vultibus 270, 410. 297, 359. 424, 564
vultu 15, 238. 51, 270. 57, 447. 82, 185. 92, 457. 122, 485. 136, 30. 173, 304. 183, 607. 192, 86. 220, 867. 274, 526. 305, 609. 356, 452
vultuque 378, 350
vultum 17, 265. 79, 112. 108, 94. 116, 319. 184, 642. 279, 679. 293, 235. 317, 164. 337, 739. 381, 443. 485, 543. 416, 367. 470, 789.
vultumque 70, 774. 82, 189.
vultus 36, 731, 738. 53, 230. 73, 858. 84, 241. 130, 685. 173, 59. 142, 179. 146, 292. 154, 501. 156, 563. 184, 630. 190, 43. & alibi.
vultuſque 173, 234. 241, 528

X.

XAnthique 278, 645

Z.

ZAnclæî 392, 729
Zancle 448, 290
Zancleïa 404, 47
Zanclen 402, 5
Zephyri 9, 108
Zephyris 392, 726. 465, 700
Zephyro 7, 64
zetheſque 183, 726
zonæ 6, 46
zonam 153, 479

FINIS.

Printed by Byfield, 28 Lamb's, St. John's-Square, Clerkenwell.

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
1010675221

MAR 1 1904